R·gi
huiu
ris li
me
cu figuris et y
bus ab inicio

Registrum huius operis libri cronicarum cū figuris et ymaginibus ab inicio mūdi:

Auctor huius libri est Hartmannus Schedel Doctor Patavinus natus Norimbergensis ubi videre est fol 252. in vita Mattheoli Medici Perusini.

Tabula operis hui' de temporibus mundi. ut historiarum rerumque ceterarum ac urbium in se sparsim variteque conscriptarum. Exoptati singula facilia inventu sint iuxta seriem Alphabeti nomina rerum sunt ordinata. E directoque cuius rei nominis numerus apparens chartam folio rum indicat.

Finit registrum

CUm apud doctissimos et prestantissimos vi/
ros q̄ verā naturā et historiā tradiderūt de mūdi fabrica: ac prima ho
minū generatione: duplex opinio fert: a priscis enim illis tpib⁹ sumpto
initio: scribem⁹ breuissime q̄ntū in tā remotis (ꝓpter ātiq̄tatē) reb⁹ lice/
bit. Quidā mūdū ingenituꝫ: et incorruptibileꝫ: et genus humanum ab
eterno extisse neqꝫ habuisse ortus principiū sensere. Quidam genitum
corruptibilemqꝫ arbitrati: ⁊ homines dixerūt generatōnis inicium tem
pore esse sortitos. Et greci viri clarissimi qui historias collegerūt: affir/
marūt. Unā ante iniciū omniū celi ⁊ terre cūctis simul ꝯfusis formā fu/
isse: postea disseparatis: diuisisqꝫ molibus cepisse mundū hunc ordineꝫ
quem videmus. Aerem hūc motu ꝯtinuum et igneam ꝑtem cuius supe
riora loca ꝓpter leuitatē aiūt appetiuisse: Qua ex causa solem ac stellarū
multitudine volutōne totius circūferri: Partem autē turbidam atqꝫ ter/
restrem vnacum humidis ad infima loca ob grauitateꝫ descendisse que
cum mixta essent. ex humidis quidē mare effectū. Ex durioribus vero terram lutosam euasisse: ⁊ omnino
mollem. hec primum cum solis ardore densior euasisset: in quibus putredines tenui cōtecte pellicula sint
excitate. Erupisse tandem ab illa colluuie varias animantiū formas quorum ea quo maiorem caloreꝫ sor
tita sunt in superiorē regionem volatilia abierūt: sicciora ⁊ grauiora: serpentia ac terrestria euaserunt ani
mantia. Naturam aquosam nacta in sui generis elementum delata sunt. Terra deinceps tum solis ardore
tum ventis arefacta: mutua ꝯmixtione sexuū ꝑfectiora generant. Hoc Euripides Tragicus Anaxagore
physici discipulus ita se habuisse testatur. Eodem modo homines a principio genitos dicunt. In agris
pastum querentes. siluestri ⁊ incondita vita vixisse quibus herbe ⁊ arborū fructus vltro victum prebue/
runt. In huius deniqꝫ enarratōne cum per multos elaborasse latinos grecosqꝫ videmus: preterea chalde
os et hebreos veteres nouosqꝫ. Relictis igitur antiquis erroribus Archana Moseos volumina de mun
di fabrica: ⁊ celebratis illis operibus sex dierum ꝑlustrabimus. Quibus totius nature secreta cōtinent.
Nam moyses ꝓpheta ac historicorum pater deo plenus: ac celesti dictante spiritu totius magistro verita
tis: excepit hec oīa. Quem cum nostrorum: tum suorum: tum gentium deniqꝫ testimonia prorsus huma/
ne sapientie: doctrinarumqꝫ omnium et litterarum cōsultissimum prodiderunt. Apud hebreos Salomo/
nis liber: cui sapīa titulus: in quo vir nature reruꝫ interpres se illiusmodi disciplinā de mosayce legis pe/
netralibus accepisse fatet. Sunt apud nostros Lucas ⁊ philon autores grauissimi: illū in vniuersa egy/
ptiorum doctrina fuisse eruditissimū. Sed ⁊ hermippus attestat Pythagoram de mosayca lege plurima
in suā philosophiā transtulisse. Notū illud Numenij philosophi: nō aliud esse platonē q̄ atticū moyseꝫ.
In primordio deniqꝫ sui operis de natura: de totius opificio mūdi velut agri cuiuspiam thesauri: omnis
vere philosophie defossi sunt. Factūqꝫ in primis hoc in hac parte: vbi de reruꝫ omniū emanatōe a deo de
gradu: de numero: de ordine partium mundanarū altissime philosophat. Propterea fuit decretum vete/
rum hebreoꝝ. Cuius etiā meminit Hieronymus: ne hanc mūdi creatōeꝫ quisqꝫ: nisi matura iam etate at/
tingeret. Que aūt sup hoc libro viri sanctissimi Ambrosius ⁊ Augustinus. Strab. item ⁊ Beda ⁊ Remi
gius. Et ex iunioribus Egidius ⁊ Albertus. Que item apud grecos Philon. Origenes. Basilius. the/
odoric⁹. Appollinarius. Dydimus. Gēnadius. Crisostomus ⁊c. scripserunt intacta penitus a nobis re/
linquent. De his item que vel Jonethes vel Anchelos vel Symeon antiquus chaldaice tradiderūt: vel
ex hebreis aut veteres Eleazarus. Aba iohannes. Neonius. Isaac. Joseph: aut iuniores Gersonides.
Sadias. Abraam ⁊c. ꝯscripserunt: nullam nos in p̄sentia mentōnem habebimus. Afferemusqꝫ ꝑ moduꝫ
epitomatis. Ex moyse seriem sex dierum: de diuina mundi fabrica: de qua in archanis sancte religionis li
teris traditur.

Exorsus igitur deus fabricam mundi illum primū ⁊ maximū filium prefecit operi immenso. Eoqꝫ simul
et cōsiliatore vsus est ⁊ artifice: in excogitandis: ornandis: faciendisqꝫ rebus: q̄m is prudentia et rōne: et
potestate perfectus est. Nec querendū ex quibus ista tam magna: tam mirifica opa deus fecerit. Oīa eniꝫ
fecit ex nihilo. Quanto igitur rectius est omissis insensibilibus ⁊ vanis: oculos eo tēdere vbi sedes: vbi
habitatio est dei veri: qui terram stabili firmitate suspendit: qui celum distinxit astris fulgentibus: q̄ solē
rebus humanis clarissimū ac singulare lumen in argumentum sue ac vnice maiestatis accēdit. Terris au/
tem maria circumfudit: flumina sempiterno lapsu fluere precepit: iussit et extendi campos: subsidere val/
les: fronde tegi siluas: lapidosos surgere montes: que vtiqꝫ omnia nō iupiter fecit: sed ille opifex reꝝ mū
di melioris origo: qui vocat deus: cuius p̄ncipiū q̄m nō potest comprehendi nec q̄ri debet. Satis est ho
mini ad perfectam prudentiam: si deum esse intelligat: vt suscipiet ⁊ honorificet communem parenteꝫ ge/
neris humani: ⁊ rerum mirabilium fabricatorem. Tres mundos figurat antiquitas: supremum omniuꝫ
vltra mundanum: quem theologi angelicum: philosophi autem intellectualem vocant. Proximum huic
celestem: postremum omniū sublunarem: hūc quem incolimus: hic tenebrarum mundus: ille aūt lucis: ce
lum ex luce ⁊ tenebris temperat. Est et preter tres quartus alius mundus: in quo ⁊ ea omnia inueniātur
que sunt in reliquis: hic ipse est homo. Tritum in scolis verbum est esse hominem minorem mundum: in
quo mixtum ex elementis corpus: ⁊ celestis spūs: ⁊ plantaꝝ anima vegetalis: ⁊ brutoꝝ sensus: et ratio et
angelica mens: ⁊ dei similitudo conspicit. De his quatuor mundis moyses sufficienter disseruit: vt deus
opifex disposuit: vt vere scriptura hec Moseos imago mundi expressa sit: quemadmodum leginius etiaꝫ
ei preceptum in monte: vbi hec didicit: vt oīa faceret ꝫm exemplar quod in monte viderat. Quid tandem
mosaica littera de celebratis operibus sex dierū edocet: cursim absoluemus.

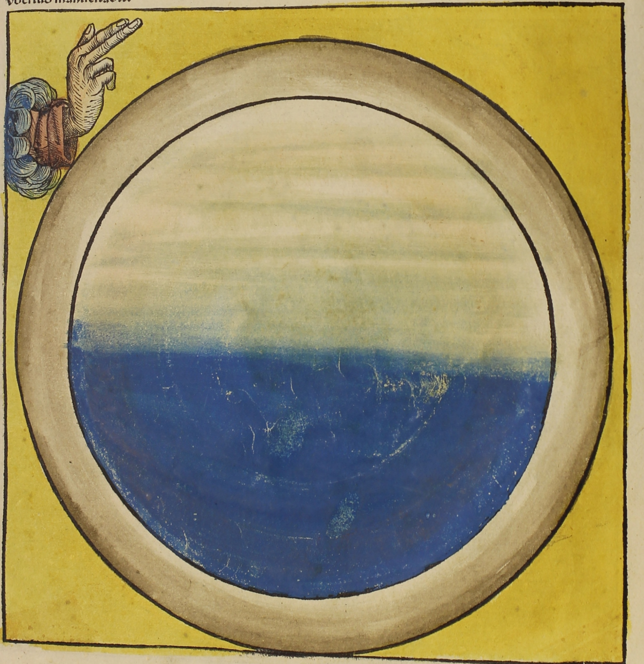

Ipse dixit et fa
sũt ipse mãdau
creata sũt
Ps 32

IN principio creauit deus celum et terrã. Terra autem erat ina-
nis ⁊ vacua: ⁊ tenebre erãt sup faciem abissi: et spũs dñi ferebat̃ sup aq̃s. Moyses diuinus ꝓph͡a
atq̃ȝ historic⁹. q̃ troianũ bellũ septingẽtis fere ãnis antecessit edocet: quõ de⁹ machinator constitu-
torq̃ȝ rer̃. cũ hoc op⁹ adoriretur: fecit pmũ oĩm celũ: et ĩ sblime suspẽdit: qđ cẽt sedes ipsi⁹ dei ꝯditoris: de-
inde terrã fundauit: ac celo sbdidit. Tenebras aũt cõstituit ĩ terra. Nihil enĩ p se ꝯtinet lumĩs: nisi accipiat
a celo. In q̃ posuit lucẽ pennẽ: ⁊ superos ⁊ vitã ꝑpetuã. Et ꝯ in terra tenebras: ⁊ inferos: ⁊ mortẽ. Moy-
ses vo cũ deũ creasse ꝯmemorat tres errores Platonis. s. Arestotilis ⁊ epicuri elidit. Plato enĩ ab eterno
deũ ydeas ylen. Et in pncipio de yle mũdũ fuisse factũ testat̃. ylen greci pmã materiã rer̃ nõ formatam ap-
pellãt. Qua visibilia hec elemẽta formata sunt. q̃ q̃dã ꝯcordia ꝯueniũt. Aliĩq̃ȝ ceteri de materia ⁊ forma:
aut de athomis factis fuisse: de⁹ tñ mũdũ sine p̃iacẽti ⁊ ꝑꝑata materia creauit: cũ prudẽtissim⁹ esset ad exco-
gitãdũ: ⁊ ad faciẽdũ solertissim⁹ anteq̃ȝ ordiret̃ hoc op⁹ mũdi. qm̃ pleni ⁊ ꝯsummati boni fons ĩ ipo erat:
vt ab eo bono tãq̃ȝ riu⁹ oriret̃. Angelos ĩ pncipio oĩm creatur̃ pmordiales fecit. ⁊ ex eo qđ ñ ẽ: q̃ꝛ p eter-
nitatẽ fort| ẽ: p fortitudinẽ ptãt| ĩmẽse: q̃ fine ac mõ caret: sic vita facturis. Quid ergo mirũ si facturus mũ-
dũ: pus materiã de q̃ faceret ꝑpauit: ex eo qđ nõ erat. Qđ intellexerũt forte ⁊ sarraceni dicentes. Eductos
ãgelos a deo de tenebris ad lucẽ: adĩpletosq̃ȝ eterna leticia. In q̃busdã tñ indolis diuĩe stirpis nõ ꝑmãsit.
Auctorẽ hui⁹ rei ex bono p se malũ effectũ greci diabolũ appellant: nos crimĩatorẽ vocam⁹. Terra erat ia-
nis (vt trãstulit diu⁹ Hiero. vl' vt septingẽta) inuisibil' ⁊ ĩcoposita: Quã ꝓ sui ꝯfusiõe abyssum vocat: quã
⁊ greci chaos dicũt. Abyssum vocat terrã. i. materiã trino dimẽsu ĩ altissimas profunditates extensam: de
hoc etiã Ouidi⁹ meminit. Ante mare ⁊ terras ⁊ qđ tegit oĩa celũ. Vn⁹ erat toto nature vult⁹ in orbe. Quẽ
dixere chaos rudis indigestaq̃ȝ moles. Nec q̃cq̃ȝ nisi põdus iners: ꝯgestaq̃ȝ eodẽ. Nõ bene iũctarũ discor-
dia semina rerũ. Nullus adhuc mũdo p̃bebat lumina titan. Et spũs dñi: organuȝ diuine artis ferebat̃ sup
aquas: vt volũtas architecti cũ cuncta ad faciendũ disponit. Cũ perfecta sint opa dei. Creatio rer̃ senario
numero explicatur. Cuius partes. vnũ: duo: tria sunt. que in trigonũ surgãt. In primo creationẽ. In se-
cundo ⁊ tercio dispositionẽ. In reliquis ornatum Moyses per opera sex dier̃ ostendit.

De opere prime diei.

Dixitq3 deus fiat lux. Et facta ē lux. Et vidit deus lucē q3 esset bona. Et diuisit lucē a tenebris. Ap
pellauitq3 lucē diem. Et tenebras noctē. Factūq3 ē vespere ⁊ mane dies vnus. Moyses mirū arti/
ficiū diuina nō hūana industria toti⁹ nature secretis apte cōueniēs in suo libro ostentat. q̄ oēm do/
ctrinā ⁊ eloq̄ntiā ⁊ ingeniū supat. Gloriosus eñ de⁹. q̄ ē vera lux. lucēq3 diligēs. oīa in luce faciēs. Mūdi fa
bricā a luce rectissime inchoauit. Que trib⁹ dieb⁹ vsq3 ad q̄rtā (in q̄ luiaria formata sunt) circuitu suo diem
naturalē pegit. Extatq3 nobilissimū corpoꝝ spūali creature finitimū atq3 optimū. suā pulcritudinez maxie
cōicans. Cū pūct⁹ minim⁹ toti⁹ mūdi spaciū repleat. Ideo lux sola ē. q̄ mūd⁹ tot⁹ bon⁹ ⁊ pulcer ē: p īmun
daq3 sine corruptōne trāsiēs. Et merito lucē vidit q̄m bona. Cū nihil aliud sit q̄3 p̄mi boni imago tenuis ⁊
vmbratilis silitudo. Statim tractāte spū aq̄s illas ⁊ puadente sbiectū iussu dei artificis exorta ē lux decus
⁊ splendor: vt nubes lucida supiores mūdi ptes sua claritate illuminās. vt in diluculo fieri solet: p modū
solis agitata: supi⁹ emisperiū: ⁊ vicissim inferi⁹ illuminās. Et postea diuisit: vt tenebre ⁊ lux diuersa emi/
speria vendicaret. Appellauit lucē diē a claritate q̄ purgat tenebras: tenebras a nocēdo noctē. ne oculi vi/
deant. Secundū hāꝝ ptiū dimēsionē diē fecit ⁊ noctē. q̄ spacia ⁊ orbes tēpoꝝ ppetuos ac volubiles quos
vocam⁹ annos alterna p vices successione pficiāt. Ac factū ē dies vn⁹: q̄ fuit p̄m⁹ dies seculi: nō p̄m⁹ dieꝝ
oīm ideo nō p̄m⁹ s̄ vn⁹ noīat⁹ ē. Et sic eo die fecit de⁹ materiā informē. Angelos. Celū. lucē. terrā. aquā ⁊
aerē ⁊c. Ipi⁹ q̄3 terre binas ptes ꝯrias inter se diuersasq3 ꝯstituit. s. orientez occidentēq3. Ex q̄bus oriens
deo accēsef. q2 ipe lumīs fons ⁊ illustrator ē reꝝ. Et qd oriri nos faciat ad vitā sempiternā. Occidēs autē
ꝯturbate illi p̄ueq3 mēti asscribif. qd lumē abscōdat. qd tenebras sp inducat. Et qd hoīes faciat occidere ⁊
interire pctis. Nā sic lux oriētis ē. In luce aūt vite ratio v̄saf. sic occidētis tenebre sunt. In tenebris autē
mors ⁊ interit⁹ ꝯtinef. Deīde alteras ptes eadē rōe dimēsus ē: meridiē ac septētrionē: q̄ ptes illis duab⁹
societate iungūf. Ea ei q̄ ē sol' calore flagrātior ꝓxia ē: ⁊ coheret oriēti. At illa q̄ frigoribus ⁊ ppetuo gelu
torpet. eiusdē ē cui⁹ extrem⁹ occasus. Nā sic ꝯrie sunt lumini tenebre: ita frig⁹ calori. Ut igif calor lumini ē
ꝓximus: sic meridies oriēti: vt frig⁹ tenebris. ita plaga septētrionis occasui. Hec omnia opus quarte diei
vberius manifestabit.

Secundo die dixit deus. Fiat firmamentum in medio aquarū: et diuidat aquas ab aquis: vocauitqꝫ firmamentum celum. Prophetam de celestibus misterijs loquentem audiamus. Fecit em̄ deus firmamentum rotundum mobile cetera sensibilia continens. Et ex aquis congelatis in modū cristalli solidauit: et in eo fixa sidera. Spera aūt celi cū sideribus in ea fixis duob⁹ axis voluit. Quoꝝ alter septētrionalis boreas: Alter australis notbus dictus voluit ab oriēte in occidentē tāta celeritate: vt nisi planete contra cursum eam tardarent mundi ruinaꝫ faceret. Et artifex mundi: celi naturam aquis temperauit: ne conflagratōne ignis superioris: elementa inferiora succenderet. Supra nouem celoruꝫ orbes id est septem planetas: ⁊ speram octauam quam vocant inerrantem nonumqꝫ orbem qui ratione non sensu dephensus est: primusqꝫ est inter corpora que mouentur: creditum est decimum celum fixum manens ⁊ quietum: quod motu nullo participet. Neqꝫ hoc tantum creditum a nostris: maxime iunioribus Strabo ⁊ Beda: ꝫ a pluribus etiam hebreorum: pretereaqꝫ a philosophis ⁊ mathematicis quibusdam: E quibus satis duos sit attulisse: Abraam hispanum astrologum maximū ⁊ ysaac philosophū: quoꝝ vterqꝫ hoc attestatur: quin ⁊ hic ysaac decimū orbem ab Ezechiele designatum intelligit per zaphirū in similitudinē throni: vt color zaphiri lucis nitorem: throni similitudo immobilitatem significet. Sed redeamus ad Moysem diuidentem aquā ab aquis medio firmamēto. Triplex em̄ particio corpoꝝ sublunariū. Alia sup̄ mediam regionem aeris sunt: suprema. s. pars eiusdem elementi ⁊ purissimus ignis quod totum etheris nomine designatur ibi pura immixta ⁊ legitima elemēta. Alia infra ipam aeris meditulliū: que apud nos sunt vbi elementuꝫ purum nullum (neqꝫ em̄ purum elementum sensibile) sed mixta omnia ex feculenta crassioreqꝫ parte mundani corporis constāt. Intercedens regio aeris que etiam dicitur firmamētum. vnde ⁊ aues sub firmamento celi ab eo volantes introducuntur: ea est regio in qua sublimes ille impressiones apparent: pluuie: niues: fulgura: fulmina: tonitrua: comete ⁊ cetera id genus. Recte igitur nō solum situ: sed ⁊ nature ꝓprietate hoc firmamentum superiora elementa ab inferioribus: quasi aquas ab aquis discriminat ⁊ distinguit. Sup̄ eum pura sunt elementa: infra eam perfecta mixtione ab elementali simplicitate discedunt. Vocauitqꝫ firmamētum celum: cum tegat omnia sensibilia ⁊ inuisibilia quod a koylon quod est concauū deducūt.

Tercio die deus aquas sub firmamento in locum vnum cõgregauit τ appareat arida: vocauitq; aridam terram. Congregatões vero aquarum maria appellauit. Videns q bonum esset: ait germinet terra herbam virentem: τ semen facientem: τ lignum pomiferum facientem fructum iuxta genus suum. Post firmamentum de elementorum integritate: τ positura: τ ordine: nos breuiter admonet per collectionem aquarum ad locum vnum: τ prescriptas mari leges ne terram obruat. Si igitur que inuisibilis olim fuerat terra: futurum est vt sub conspectum veniat: necesse est aquas que sub celo sunt id est sub media aeris regione congregari ad locum vnum id est ad cõmunem mixtionis colluuiem confluentes: certis legibus tamen: quasi littoribus prescriptam in vnum locum: tanq; in matricem coalescere. Neq; enim illud ita est verum: vt nusquã distinctis disclusisq; in locis aque inueniantur. Cum indicum mare ab hircano: hircanum ab adriatico: adriacicum ab Euxino. Innumera preterea fluuiorum: fontium lacuumq; fluẽta longissima locorum inuicem intercapedine dispescantur. Sed ideo ad locum vnum congregate aque dicũtur. Quia particulares he atq; diuise aquarum collectiones vel marine vel fluuiatiles: omnes vt inquit Salomon ad primarium mare tendentes: in vnum occeani locum vniũtur τ coeunt. Terra autem cum maris vndis obruitur: nec vtilis nobis: nec visibilis item est: sed tunc τ animalium τ nostris vsibus idonea: cuz ab eo secedens mari magis magisq; sub aspectum venit: tũc fertilis: tunc fecunda. Qđ hic a Moyse apertissime demonstratur. Cum eam simul atq; apparet: τ herbarum τ fruticum et arborum parentem facit. Recte post illam aquarum congregationem terram inducit statim viridem τ florescentem. In medio autem mundi tanq; centrum posuit: venis metallorum videlicet auro: argẽto: ere: cupro: stanno: plumbo: ferro (quod omnia domat) dotauit: cunctis quoq; herbarum generibus summa oblectatione in viridi maturitate illico vestiuit. Herbeq; semina: arbores fructus suauissimos produxerunt. Ferũt quoq; eodem die paradisuz ab eo factum id est ortum fecundissimum τ amenissimũ: omni genere ligni arborumq;. Quem omni amenitate fontium: τ terre virentium: lignorumq; fructum vberrimũ producentium conseruit.

Quarto die dixit deus. Fiāt luminaria in firmamēto celi: ⁊ diuidant diem ⁊ noctē. Et sint in signa ⁊ tpa: ⁊ dies ⁊ ānos: vt luceāt in firmamēto celi ⁊ illuminēt terrā. Et factū ē ita. Fecitq̃ deus duo luminaria magna: luminare maius: vt p̄esset diei: ⁊ luminare minꝰ: vt p̄esset nocti ⁊ stellas: vt diuiderent lucē ⁊ tenebras. Moyses p̄mo celestiū meminit q̄ posuit deꝰ in firmamēto vt lucerēt in celo: ⁊ terrā illuminarēt solē videlicet lunā ⁊ stellas: quibꝰ ipa supior mundi ps ornat̄: vti terra ornat̄ his q̄ in ea fiunt metallis: plātis: aīantibꝰ. Cū em̄ de natura firmamēti dixerat: restabat vt de opibꝰ siderū: deq̃ eoꝝ officio dissereret: declarās in quē vsum fundata: ⁊ cui muneri delegata a deo fuerint. Celestiū em̄ corpoꝝ due ī vniuersum manifeste opatōnes motꝰ ⁊ illūiatio: motꝰ duplex statuit̄. Alter mūdi totiꝰ q̄ celū ⁊ ether. 24. horis: ꝑ totū spaciū vniuersi pfecto ambitu circūuoluūtur. Alter sideꝝ ꝓprius multiplex ⁊ varius. Inter q̄s p̄ncipalis motus solis: q̄ spacio. xij. mensiū zodiaci signa om̄ia circuit. Ille diē facit: vnde ⁊ diurnus dr̄: hic autē annū. Reliqui siderū motus varijs tempoꝝ interuallis paguntur. Recte igitur ⁊ breuiter nos oīm admonuit Moyses cū dixit posita sidera in firmamēto in dies annos ⁊ tempa. Indicauit p̄terea expresse reliquā opationē sideꝝ. Que ē illuminatio: cū dixit statuta illa vt lucerēt in celo: ⁊ terrā illuminarēt. In hec igitur ministeria ⁊ lune ⁊ solis ⁊ stellaꝝ sunt corpa distributa. Sol em̄ q̄ oritur in die: licet sit vnus (vñ solē esse appellatū Cicero vult videri) q̄ obscuratis siderībꝰ solus appareat. Tamē verū ⁊ pfecte plenitudinis lumē ex ⁊ calore potissimo: ⁊ fulgore clarissimo illuscescit oīa. Quis em̄ stelle innumerabiles micare ac radiare videant̄: tamē q2 non sunt plena ac solida lumīa: nec caloris pferūt q̄cq̃: nec tenebras multitudine sua vincūt. Duo igit̄ p̄ncipalia inueniūtur. que diuersam ⁊ ꝯriā sibi hn̄t potestatē caloꝝ ⁊ humoꝝ: que mirabiliter deꝰ ad sustentāda ⁊ gignenda oīa excogitauit. Altissime hic ptractāde essent q̄stiones: ⁊ q̄ sibi singule iustū volumē exposcerent: quo pacto hec sidera sint in firmamento: an vti ptes eius nobiliores: an vt aīalia in suis speris: in aq̄ pisces. iumēta in terris: congressum hic itē locus cū Genethliacis sibi exposceret diuinādi per astra: ⁊ p̄noscēdi futuros euētus: sciam hinc ꝯfirmātibꝰ q̄ Moyses sidera ī signa posita a deo dixerit: Querendū hic etiā de natura siderū: de motu: de p̄ncipatu: de lune maculis: deq̃ om̄i siderali sciētia. Verū quāq̃ sint pulcra ⁊ digna cognitu. Audiemus fortassis Horacianū illud sed nunc non erat hic locus.

De opere quinte diei.

Quinto die dixit deus: producant aque reptile anime viuentis: ⁊ volatile super terrā sub firmamen/
to celi. Creauitq; de⁹ cete grandia: ⁊ omnem animam viuentem atq; motabilem quas produxerāt
aque in species suas: ⁊ ome volatile scdm genus suum. Vidēs quod esset bonum benedixit eis di/
cens. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete aquas maris: auesq; multiplicentur super terram. Ornauit igitur
eo die deus aerem ⁊ aquam: volatilia dans aeri: natatilia aquis: q̄ reptilia dicuntur: cum impetu quodam
se rapiunt. Cete enim grandia ⁊ belluas: maioraq; terrestribus animalibus ex habundātia humoris ⁊ mō
strifica in mari reperiuntur. Et quicquid in vlla parte nature nascitur: ⁊ in mari esse vulgi opinio fert. Ma/
nifesta iam que sequuntur de animalium productione: post plantas enim ea sunt mixta que sentiunt ⁊ mo/
uentur: quamq̄ ⁊ in plantis stupidum sensum adscribant pitagorici. Hec aūt animantia que citra omnem
controuersiam motu sensuq; participant: ⁊ hic a Moyse: ⁊ in Timeo in volatilia: ⁊ in aquis degētia: ⁊ ter/
restria distinguūtur. Veniamus igitur ad Moysem qui postq; de celestibus dixit terrestrium animaliū me/
minit ordine cōgruenti: que vel aquas vel terram vel aerem inhabitant. Si tamen inhabitare aerem volu
cres dici possunt. Relinquamus hic disputationem: quo pacto corpora animalium ex elementis: aut quid
sint indite a deo naturis rerū seminarie rationes: sit ne item vita brutorū de sinu educta materie: an diuino
potius principio om̄is vita proueniat: vt cōstantissime asserit Plotinus: cui sententie fortasse videbit̄ hoc
loco ꝓpheta suffragari. Cū postq; dixit: producant aque reptile anime viuentis: adiecit postea creauit deus
omne animā viuentē: vbi nō id dūtaxat quispiā obseruaret ꝙ ⁊ aq̄ ꝓducāt deo iubente: ⁊ deinde etiā deus
ꝓducat: verꝫ ⁊ illud qđ vbi de dei ope agit̄ scriptū est: creauit deus animā viuentē. vbi aūt de aq̄s: nō aīam.
ꝫ reptile aīe viuentis q̄si aquis vehiculū. Inter aīalia terre tria memorat Moyses q̄ in seq̄nti die insinuat.
Plurima aūt ⁊ maxima in indico mari aīalia. E quibus balene quaternū iugerꝫ. Et in mari bellue circa sol/
sticia maxime visunt̄. Tūc illic ruūt turbines: tūc imbres: tūc deiecte mōtiū iugis ꝓcelle ab imo vertūt ma
ria. pulsatasq; ex ꝓfundo belluas cum fluctibus voluūt. auiū quoq; grādissime ⁊ pene bestiarum generis
strucio cameli affrici vel ethiopici altitudinem equitis insidentis equo excedunt: celeritatem vincunt. Mul
to mirabilius de naturis auium ⁊ piscium ratio experiendi quotidie in varijs locis datur.

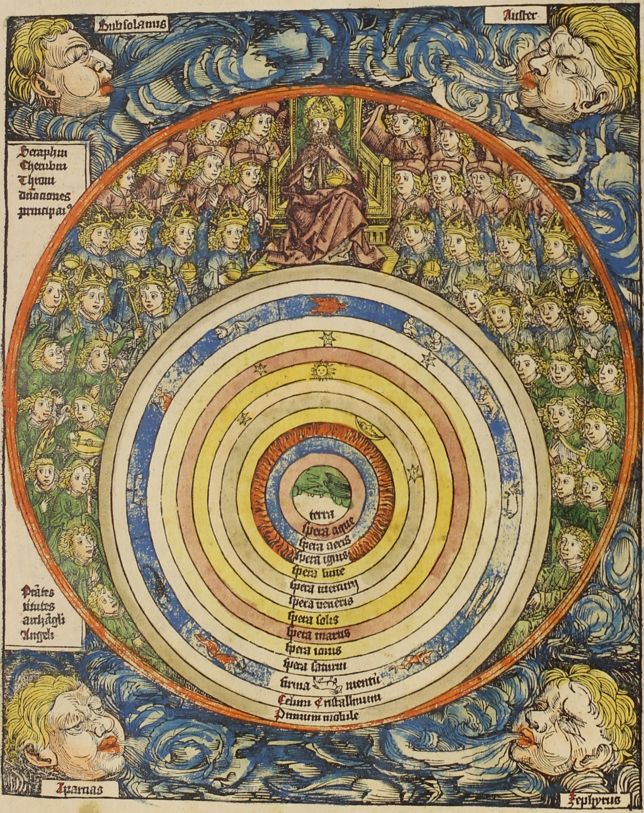

SExta die dixit deꝰ. ꝓducat terra aīam viuētē. iumēta. ⁊ reptilia. ⁊ bestias terre iuxta spēs suas. Et
vidit deꝰ qd̄ eēt bonū: ait. Faciamꝰ hoīem ad imaginē ⁊ silitudinē nr̄am. Et ꝑsit piscibꝰ marꝫ. ⁊ vo
latilibꝰ celi. ⁊ bestijs vniuerse terre. Et creauit deꝰ hoīem ad imaginē ⁊ silitudinē suā. Ornatis su
pioribꝰ mūdi ptibꝰ tādē sexta die terrā generibꝰ aīaliū ornauit. Inter aīalia terre tria memorat moyses. iu
mēta. reptilia. ⁊ bestias. In qbꝰ tres dr̄ias brutoꝝ irrōnabiliū in cōe nob insinuat. Sūt em̄ bestie q̄ pfecta
sunt phātasia: mediū iter irrōnalia locū sortite: erudiri tn̄ ab hoīe aut māsuescere nesciūt. Sūt reptilia q̄ i
pfectā hn̄t phātasiā: q̄si media iter bruta ⁊ plātas. Sūt iumēta q̄ ⁊ si carēt rōe: discipline tn̄ hūane q̄q̄mō
capaces cū sint: rōis aliq̄d pticipare videt̄: mediā q̄si sortita ꝯditōem iter bruta ⁊ hoīes. Aīalia autē varijs
generꝫ dissilibꝰ formis. ⁊ maḡ ⁊ miora vt fierēt ipauit. Et facta sunt bina. i. diuersi sexꝰ singl'a. Ex q̄ꝝ feti
bus: ⁊ aer: ⁊ terra: ⁊ maria cōpleta sunt. Deditq̄ꝫ his oībꝰ generatim deꝰ alimēta de terra: vt vsui eē hoībꝰ
possent. Alia nimiꝝ ad cibos. alia vō ad vestimētū. Que āt magnū sunt viriū: vt i excolēda terra iuuarent.
vn̄ dicta sunt iumēta. Hactenꝰ de tribꝰ mūdis: supcelesti: celesti: ⁊ sblūari. Nūc agēdū de hoīe vt de quarto
mūdo. Ita rebꝰ oībꝰ mirabili descp̄tione cōpositꝫ: regnū sibi eternū pare cōstituit. Et innūerabiles aīas ꝓ
creare. qbꝰ imortalitatē daret. Tū fecit ipe simulacꝝ sensibl'e atꝫ itelligēs. i. ad imaginis sue formā. q̄ nihil
p̄t eē pfectiꝰ: hoīem figurauit ex limo terre: vn̄ hō nūcupatꝰ ē. qꝛ fit factꝰ ex humo. Deꝰ rerū oīm machina
tor fecit hoīem (qd̄ Cicero q̄uis expers celestiū lr̄aꝝ: vidit tn̄) q̄ libro de legibꝰ p̄mo h̄ idē tradidit qd̄ ꝓphe
Cuiꝰ verba sbiecimꝰ. Hoc aīal ꝓuidū: sagax: mltiplex: acutū: memor: plenū rōis ⁊ ꝯsilij quē vocamꝰ ho
minē: p̄clara q̄dā ꝯditōe generatū eē a summo deo solū. Est em̄ ex tot aīantiū generibꝰ atꝫ naturꝫ: pticeps
rōis ⁊ cogitatōis: cū cetera sint oīa exptia. Est āt plerūq̄ꝫ ꝯsuetudo a regibꝰ vsurpata ⁊ p̄ncipibꝰ terre: vt si
forte magnificā ⁊ nobilē citatē ꝯdiderit. iā vrbe absoluta imaginē suā i medio illiꝰ visendā oībꝰ spectādā
q̄ꝫ ꝯstituāt. Haut aliter p̄ncipē oīm deū fecisse videꝰ. q̄ tō mōi machia ꝯstructa: postremū oīm hoīem in me
dio illiꝰ statuit ad imaginē suā ⁊ silitudīez formatū. vt libeat exclamare illō mercurij. Magnū o asclepi mi
racl'm ē hō. Hoc p̄cipuo noīe gl'iari hūana ꝯditio p̄t: q̄ ēt fctīn: vt s̄uire illi: nulla creata sb̄a dedignet̄: huic
terra ⁊ elem̄ta: huic bruta sunt p̄sto: ⁊ famulāt̄. huic militat celū. huic salutē ꝓcurāt āgelice mētes. Nec mi
rū alicui videri debet: amari illū ab om̄ibus. In quo om̄ia suū aliq̄d: Immo se tota ⁊ sua om̄ia agnoscūt.

De sanctificatione septime diei

COnsummato igitur mundo: per fabricam diuine solercie sex dierum. Creati em̄ dispositi ⁊ ornati tandē pfecti sunt celi ⁊ terra. Compleuit de⁹ gliosus opus suū: ⁊ requieuit die septimo ab operib⁹ manuum suarū: postq̃ cūctum mundū: ⁊ omnia que in eo sunt creasset: nō quasi operando lassus: sed nouam creaturam facere cessauit: cuius materia vel similitudo non precesserit. Opus enim propaga- tionis operari non desinit. Et dominus eidem diei benedixit: ⁊ sanctificauit illū: vocauitq̃ ipsum Sabatū quod nomem hebraica lingua requiem significat. Eo q̄ in ipso cessauerat ab omī opere qd̄ patrarat. Vn̄ ⁊ Judei eo die a laboribus proprijs vacare dignoscūtur. Quem ⁊ ante legez certe gentes celebrem obser uarunt. Jamq̃ ad calcem ventum est operum diuinorum. Illum ergo timeamus: amemus: ⁊ veneremur. In quo sunt omnia siue visibilia siue inuisibilia. Et a domino celi: domino bonoꝝ omniū. Cui data om̄is potestas in celo ⁊ in terra. Et presentia bona: quatenus bona sint. Et veram eterne vite felicitatem quera- mus.

Distinctō orbiū tam celestiū q̄ȝ elementorum.

Corporalis mundi machina tota consi/stit in duobus. scilicet in natura celesti: et in natura elementari. Celestis autem distinguitur in tres celos principales. sciłȝ em/pyreum. cristallinum ⁊ firmamentū. Intra fir/mamentum vero quod est celum stellarum cōti/nent septem orbes septem planetarūȝ qui sunt Saturnus. Jupiter. Mars. Sol. Ven⁹. Mer/curius. Luna. Nomine autēȝ celi cristallini siue aquei intelligit prima pars materie prime que ꝺm philosophū formata est i duos orbes: quo/rum supior est primū mobile. Istoꝝ orbium na/tura est ꝙ omnes mouent: excepto empyreo ce/lo: qđ quietū est. Natura vero elemētaris in qt/tuor speras principales distinguit. scilicȝ ignis aeris. terre ⁊ aque. Spera ignis tria habet in/terstitia videlicet: supremū qđ vocat igneuȝ: ac mediū ⁊ infimū quod vocat olimpium. Aer si/militer habet tria interstitia: scilicet: supremum quod vocat ethereum: ⁊ medium ac infimū qđ dicit aereum. Et in supremo est calor ⁊ lux pro/pter solis ꝓpinquitateȝ. Similiter est ⁊ in infi/mo: sed ꝓpter radioꝝ repcussionem a terra. In medio aūt interstitio ad quod nō ptingere po/test repcussio radioꝝ ē frigiditas et obscuritas: in quo dicuntur habitare demones qui detrusi sunt in hunc aerem caliginosum. Ibi etiaȝ fiūt tempestates: scilicet tonitrua: grando: niues: et silia. Ex his collige duodecim orbes terrarum: terram ⁊ aquā ambientes: qui omnes celi pos/sunt vocari. Istos autē excellit celum trinitatis ipse deus qui est in omnibus ⁊ super om̄ia. Di/stantia predictorum orbium et planetarum hec est. A terra vsq̄ȝ ad lunam sunt miliaria. xv. dc. xxv. miliaria. hec sunt stadia. cxxvi. A luna vsq̄ȝ ad Mercurium sunt miliaria. vij. dccc. xij. et se/misse. A mercurio vsq̄ȝ ad venerem tantū. A ve/nere vsq̄ȝ ad solem. xxij. cccc. xxxvi. A sole vsq̄ȝ ad martē sunt miliaria. xv. dc. xxv. A marte vs/q̄ȝ ad iouem. vij. dccc. xij. A ioue vsq̄ȝ ad satur/num tantum. A saturno vsq̄ȝ ad firmamentuȝ. xxiij. cccc. xxxvi. Ex istis seq̄tur ꝙ a terra vsq̄ȝ ad celum stellatū sunt centum ⁊ nouem milia: et ccc. lxxv. miliaria.

Distinctio celestium hierar/chiarum.

De celesti vero natura triplicem quidem ꝓposuere distinctōnem. scilicet supnatu/ralem. id est supcelestem. celestem ⁊ sub/celestem. Supcelestis est in tribus ꝑsonis vt q̄/dam dixerunt ⁊ male. quia ꝺm Dyonisium hie/rachia dicit ordinē: ⁊ ille absolute nō est in tri/bus ꝑsonis: sed tm̄ ordo nature. Celestis in or/dinibus angelicis. Subcelestis in hominibus sanctis. Porro hierarchia celestis diuidit i su/periorem: mediā ⁊ inferiorem. Superior conti/net tres ordines scȝ seraphin ⁊ cherubin ⁊ thro/nos. Quoꝝ primi ꝯsiderant dei bonitatē. Se/cundi virtute. Tercij equitatē. Item in primis deus amat vt charitas. In scđis noscit vt veri/tas. In tercijs sedet vt equitas. Media cōtinet dominatōnes principatus potestates. Quoruȝ primi officia regūt angelorum. Sequentes ca/pitibus ꝑsunt populoꝝ. vltimi potestatem coer/cent demonū. Item in primis dn̄s dominat vt maiestas: in sequentibus regit vt principat⁹: in vltimis tenet vt salus. Inferior hierarchia sili/ter ptinet tres ordines. scȝ virtutes. archange/los. angelos. ad quoꝝ priores ptinet miraculo/rum opatio. ad secūdos magnoꝝ negociorum denunciatio. ad tercios humane custodie solici/tudo. Item in primis deus opatur vt virt⁹. In scđis reuelat vt lux. In tercijs nutrit vt inspirās Hec dicta sunt ꝺm Gregoriū. Sed ꝺm dyonisi/um virtutes sunt medius ordo hierarchie secū/de: principatus primus ordo tercie hierarchie Hoc attende ꝙ in qualibet triū hierarchiarum premissarum notatur trinitas ꝑsonaruȝ diuina/rum: vt patet in celesti hierarchia tam superiori q̄ȝ media q̄ȝ inferiori.

De tempore siue etatibus.

Mundi etates accipiunt similitudinarie iuxta etates homīs: sunt aūt sex etates mūdi. Quaꝝ prima incipit a mūdi cre/atōne ⁊ durat vsq̄ȝ ad diluuiū: ⁊ habuit ꝺm he/braicam veritatē annos. 1656. Scđm septuagi/ta interptes (sicut Isidorus exponit) ⁊ alios q̄ȝ plurimos quos hic seq̄mur huit annos. 2242 ⁊ sic differūt in ānis. 586. quos hebrei minus hn̄t in hac etate: et iuxta hanc cōputum matusa/le mortuus est ante diluuiū: eodeȝ tm̄ anno quo diluuiuȝ fuit. Scđa etas incipit a diluuio: et durat vsq̄ȝ ad natiuitatem abrahe: ⁊ habuit ꝺm hebreos annos. 292. ꝺm septuaginta. 942. et sic differūt in annis. 650. quos iterū hebrei mi/nus hn̄t. Que aūt sit ratio tante diuersitatis in/uenire nō potui. Tercia etas incipit a natiui/tate abrahe: ⁊ durauit vsq̄ȝ ad iniciū regni Da/uid hn̄s ꝺm hebreos annos. 941. ꝺm septuagi/ta. 940. Quarta etas incipit a principio re/gni dauid ⁊ durat vsq̄ȝ ad transmigratōeȝ babi/lonis: ⁊ habet annos. 484. ꝺm hebreos. ꝺm se/ptuaginta. 485. Quinta etas incipit a trans/migratōne babilonis. sciłȝ qn̄ hierusalē destru/cta fuit: ⁊ templū in ea incensum: et durauit vs/q̄ȝ ad benedictā natiuitatem xp̄i habens annos ꝺm hunc modū pretactum quem hic sequimur 590. Et sicut pdictum est grandis est altercatio de supputatōne annoꝝ hui⁹ etatis diuersi diuer/simode cōputāt. Sexta etas incipit a xp̄i na/tiuitate ⁊ durat vsq̄ȝ ad finem mundi cui⁹ termi/num solus deus nouit ⁊ hec dicit senectus: siue hora nouissima. His aūt etatibus pōt adiū/gi septima etas q̄ est quiescentiuȝ. et currit cum sexta: et octaua etas q̄ est resurgentium. Porro ꝺm hebreos in prima etate mundi sunt genera/tiones. x. In scđa. x. In tercia. xiiij. In quarta xvij. quas tamē Matheus gratia misterij. xiiij. ponit. In quinta. xiiij. Etates aūt hominis sūt iste. Prima ē infantia homīs a natiuitate hoīs vsq̄ȝ ad ānos. 7. Scđa etas est puericia vsq̄ȝ ad ānos. xiiij. Tercia etas ē adolescētia a. 15. anno vsq̄ȝ in. 38. Quarta ē iuuēt⁹ vsq̄ȝ ad. 49. Quin/ta ē senect⁹ a. 50. āno vsq̄ȝ ad. 79. Sexta ē decre/pita etas ab āno. 80. vsq̄ȝ dum vita finit.

PRima etas mundi ab Adã vsq₃ ad diluuiũ habet ſm Hebreos ãnos 1656. ſm ſeptuaginta interp̃tes Iſidoruꝫ ꝛ plures alios quoruꝫ numerus in etatibus conſequẽter ponitur habuit annos. 2242.

SUmma bonitas volens cõmũicare ſuuꝫ bonũ ꝛ alijs fecit creaturaꝫ rationalem q̃ ſummũ bonũ intelligeret: ĩtelligẽdo amaret: amãdo poſſideret: poſſidẽdo beata eẽt. Fecit deꝰ aũt primũ hoĩeꝫ formãdo corpꝰ eiꝰ ꝑ miniſterium angeloꝝ de limo terre ĩ agro damaſceno ꝛ inſpirauit ĩ faciẽ eiꝰ ſpiraculum vite: hoc ẽ aĩam creauit: quaꝫ corpori facto vniuit. Factꝰ aũt ẽ homo ad ymagineꝫ dei in naturalibꝰ ꝛ ad ſilitudineꝫ in gratuitis. Ecce dñs mirabili ꝑfudit grã. Cũ ergo marẽ ad ſilitudinẽ ſuã primuꝫ finxiſſet: tũ etiã feminaꝫ ꝯfigurauit ad ipſius hoĩs effigiem vt duo inter ſe ꝑmixti ſexꝰ ꝓpagare ſobolem poſſent: ꝛ omnẽ terrã multitudine opplere.

FOrmatis aĩantibꝰ terre ꝛ volatilibꝰ adducꝫ ad Adã vt videret ea: cũ adã nõ ĩueniret adiutor ſilis ſibi. immiſit dñs ſoporẽ in Adã ꝛ tulit vnã de coſtis eiꝰ: replẽs carnẽ ꝓ ea: ꝛ edificauit in mulierẽ. Quã adã vidẽs dixit: h̃ nũc os de oſſibꝰ meis h̃ vocabit̃ Iſſa qḋ latĩe mlr̃ interp̃tat̃: qꝛ de viro ſũpta ẽ. Factũ igit̃ adã deꝰ in ꝑadiſum trãſtulit: ꝛ ibi de coſta dormiẽtꝫ Euã ꝓduxit: ſibiq₃ ſociã formauit: Hãc ñ fecit de capite ne viro dñaret̃: nõ de pede viri ne ꝯtẽneret̃: ſ₃ de latere vt amorꝫ vinculũ ꝓbaret̃: etiã vt nõ loci generꝫ nobilitate: ſ₃ virtute vnuſq̃ſq₃ ſibi cõparet grãm. Iḋ extra ꝑadiſuꝫ vir factꝰ ẽ: mulier vero ĩtra paradiſũ. Creat̃ deniq₃ extra ꝑadiſũ h̃ eſt ĩ inferiori loco vir factꝰ melior inuenit̃ ꝑ Eua q̃ in ꝑadiſo facta fuit Adã igit̃ ꝓthoplaſtũ primũ hoĩem ſummꝰ oĩm reꝝ fabicator deus ſexto die ſeclo q̇nta ꝛ viceſima marcij beſtijs terre creatis cũctiſq₃ reptilibꝰ ꝛ volucribꝰ de limo terre rubeo ĩ agro damaſceno tãq₃ creaturaꝝ omniũ finẽ ꝛ poſſeſſorẽ finxit.

QUncqꝫ ſuggerente diabolo in forma ſer/
pentis ꝓthoparētes mandatuꝫ dei trāſ/
greſſi fuiſſent: maledixit eis deus: et ait
ſerpenti. Maledict⁹ eris inter omnia animātia
⁊ beſtias terre: ſuper pectus tuum gradieris: et
terram comedes cunctis diebus vite tue. Muli/
eri quoqꝫ dixit. Mltiplicabo erūnas tuas: ⁊ cō/
ceptus tuos: in dolore paries filios ⁊ ſb viri po
teſtate eris: ⁊ ipē domīabitur tibi. Ade v̄o dixit
Maledicta terra in opere tuo ī laboribus come
des ex ea: ſpinas ⁊ tribulos germinabit tibi: in
ſudore vultus tui veſceris pane tuo: donec reuer
taris in terram de qua ſumptus es. Et cū feciſſꝫ
eis deus tunicas pelliceas eiecit eos de paradi/
ſo collocans ante illum cherubin cum flammeo
gladio: vt viam ligni vite cuſtodiat.

ADam primus homo formatus de limo
terre triginta annorū apparens impoſi/
to nomine Eua vxori ſue. Cuꝫ de fructu
ligni vetiti oblato ab vxore ſua comediſſet: eie-
cti ſunt de paradiſo voluptat|: in terram maledi
ctionis vt iuxta imprecationeꝫ domini dei. Adā
in ſudore vultus ſui operaretur terram: et pane
ſuo veſceretur. Eua quoqꝫ in erūnis viueret fili/
os quoqꝫ pareret in dolore. quam incompabili
ſplendore decorauit. eā felicitatis ſue inuid⁹ ho
ſtis decepit: cū leuitate feminea fructus arboris
temerario auſu deguſtauit: ⁊ virū ſuū in ſentēti/
am ſuam traxit. Deinde perizomatibus foliorū
ſuſceptis ex delitiaꝝ orto in agro ebron vna cuꝫ
viro pulſa exul venit. Tandem cuꝫ partus dolo
res ſepius exꝑta fuiſſet cuꝫ laboribus in ſenū ⁊
tandē in morteꝫ ſibi a domino predictā deuenit.

De paradiso ⁊ quatuor fluminibus eius.

Paradisum terrenum seu deliciarum sub linea equinoctiali versus oriens situatum a principio dominus deus plantauerat. Qui latine hortus siue pomariũ dicitur Hebraice heden quod delicie sonat: quasi deliciarum hortum omniũ arborꝫ genere consitum. Ubi ⁊ lignum vite positum erat. Hũc locũ muro igneo a terra vsqꝫ ad celum perfecte vallatuz aiunt. Hic etiam cherubin asserũt flãmineo gladio antestare prohibentem volentes adire. In quo Adam ⁊ Eua fuerunt producti: demũ peccato gule expulsi. In eoqꝫ positi Enoch voluptuantur ⁊ helyas morituri manibus antixpi: hic autez locus in oriente longo maris tractu a nostro habitabili segregatus omi amenitate cõspicuus scribitur. Qui habz salubritatem amenitatem atqꝫ iocunditatez de cuius medio fons egreditur qui totum irrigat. Quiqꝫ in quatuor nascentia diuiditur flumina vt expositores Geneseos profitentur.

Ganges qui ⁊ phison

Primus fluuꝰ phison q̃ ⁊ gãges appellaẗ fluuius indie pergrãdis atqꝫ famosus: qui vniuersam circuit indiam. Is in orientem tendens a. xix. maximis atqꝫ nauigabilibus fluminibus augetur. Et vltimo pluribus ostijs occeanum ingreditur. Quotcunqꝫ autem exundet alueis in mare: adeo grãdis est vt vbi minus occupet latitudinis. viij. M. passuum pateat: vbi plurimũ centum altitudinis nusqꝫ minus. xx. passibus reperitur. Aduersus quem Cyrus persarum rex quasi cepti oblitus bellum inauditum sumpsisse fertur. Nã cũ vnũ ex regijs equis candore atqꝫ forma precipuum quem fiducia tractus trãsuadare persuaserat: a vortiginibus vndaruz circumagi atqꝫ absorbi vna cum insidente cerneret aiũt iratuz iurasse se illum adeo extenuaturum: vt qui equũ atqꝫ eq̃tem optimũ absorbisset: mulieribus vix genua tingẽtibus vadosum faceret. Nec verbis opus defuit. Nam totis in hoc expositis copijs. In cccc. lx. alueos flumen detraxit. Anno integro operi dato nõ obsistente ꝙ nili more augeri dicaẗ certo anni tpe et adiacẽtes fecũdare agros.

Gion qui ⁊ Nilus

Gion qui ⁊ nilus secundus appellaẗ fluuius totius orbis ꝑmaximꝰ fluuius arbitratur. Huic ꝭm quosdam latine nomine melo. Alij dicunt hunc esse quem theologi Geon. nũcupant: ⁊ ex paradiso deliciarũ fluere: incole Nilum vocant ꝓpter limũ quem trahit: ⁊ eo egiptia arua fecundat. Is e nigro flumine quem accole nili patrem dicunt rapido veniens cursu affricam omnem ab Ethiopia seperat: ⁊ plurimas insulas faciens venit ad eã clarissimã Meroem a dextris eius nominatꝰ astusapes q̃d idẽ sonat quod latens. Et ꝑtim asper partimqꝫ nauigia deferẽs in amplissimũ effunditur lacum: deinde varijs incitatus irritamentis montium coartatur rupibus: ad eum locum deueniens ethiopum qui Cattaduppa vocatur tam violẽter inter obuios scopulos suo impellitur impetu: vt vasto aquarum se frangentium rumore incolarum aures in surditatem vsqꝫ ledat: deinde lenis violentia posita placidꝰ ac nauigabilis efficitur. Et primo circa cercasorũ oppidum incipit esse triplex. Cuius pars vna ad deltam ⁊ meliam declinãs iterum seperatur. et sic diuisus atqꝫ vagus: alijs etiam alueis varie seperatis in septem postremo totus diuisis partibus omnẽ egiptum irrigat annuo incremeto. Et demum egiptio mari ꝑ septem ingentia miscetur hostia. Scripserunt veteres hunc esse siluarum altorem permaximum et beluarum immaniũ productorem ⁊ crocodrillorꝫ ⁊ hippotamoruz ⁊c̃. Preterea calami atqꝫ papiri: ⁊ agrorum fecundatorum inclitum suis annuis incrementis. Que fieri contingit vt plurimũ sole tenente leonis finem: ⁊ ad medium vsqꝫ virginis augeri demum declinare: et in ripas reuocare aquas incipere: donec sol virginis in finem vel libre principium venerit: ⁊ tunc totum infra veterem alueum contineri asserunt fluminis huiꝰ aquas talis esse virtutis vt fecundas faciat mulieres.

Tigris.

Tigris Tercius qui ꝭcdm Josephum dilat quod sonat acutum: eo ꝙ velocissimus sit Armenie maioris fluuius toto orbe cognitus. Nam a nostris vnus ex quatuor ꝑadisi delitiarꝫ exeuntibꝰ affirmatur. Is quom medorum fines attigit repẽtinus factus: tigris nomen assumpsit: sic em̃ sagittam volucrem medi vocant: nec diu ⁊ comperto aritissa lacu cursuqꝫ seruato violentus ⁊ integer atqꝫ discolor ꝑ illum effertur. deinde tauro monte obuio antro montis immergiẗ. Et ꝑ latebras mersum in aduersam partem vluas et purgamẽta plurima secum trahens apud lacum qui Lorãda appellatur omnia demersa ferens: factusqꝫ iterum fluuius in cuniculos mergiẗ iterato. Et postqꝫ. xxv. mil. passuũ occultus excurrit: tercio redditur terris in regione sophen circa nymphеum adeo ꝓpinquus Arsenie fluuio in regione Arthені: vt quom quacũqꝫ ex causa intumuerit: seruatis sibi quisqꝫ vndis suis confluant vna: cuius rei testimonium lenior Arsenie cursus est. Qui mox diuisus in Euphratem iter dirigit relicto tigri. Qui susceptis ex armenia claris fluminibꝰ parthemos ⁊ alios disiũgit. Et vt asserunt aliq̃ Niniuẽ in partes diuidit et Mesopothamiam faciens lustratis radicibus montium Cordriorum circa Apamiam Seleutiã atqꝫ babiloniã. xxv. mil. passuuz in alueos diuisus duos funditur. Quorum vnus quem meridiensem vocant Seleuciam ⁊ Messenem alluit. Alter autẽ in septẽtrionez versus campos caucasi irrigat: ⁊ vbi in vnum rediere alueum tigris dictus est. Uerum

cum hos.lx.mil. passibus ampliauit vasto effu sus alueo dextra carnicis oppidi persicum i ma re defertur: nec vno tamē hostio sed plurib⁹ mi scetur eidem. Alij vo dicunt hunc rubro infun di mari.

Euphrates.

Euphrates quartus fluuius qui frugi fer sonat inter ceteros fluuios memora tu plurimo celebris est. tam veterꝫ litte ris q̄ exundationibus suis. Hūc quidā volūt ex paradisi fonte mortalibus quidem incogni to deriuari. alij dicūt in armenia maiori in mōte cui paracoatra nomē haud longe a fonte tigris oriri. Is aliquibus susceptis fluminibus vali dior factus in taurū mōtem vires experit suas. Cui cum nō resistat taurus progreditur victor: sed saxosus atq̄ violentus ad dexteram Coma genam: ad leuam autem relinquit arabiā. Verū sunt qui velint eum in alueos duos diuidi: q̄rū alium in tigrim effundi dicūt: reliquū vo p mea tis medorꝫ gordianorumq̄ terris in Mesopota miā ferri. Et babiloniam quondā Caldeorꝫ re ginam in ptes duas cursu medio seperare. In de hic idem postq̄ aliq̄diu effluxit qui nauiga bilis ⁊ ingens ante fuerat in paludibus disper sus amplissimis tenuis efficit riuus ⁊ incogni tus (vt aiūt) nusq̄ aperto exitu effluit. Esto sint q̄ dicant eū in mare rubrū fundi. Volunt in suo hūc nili more ⁊ fere eodē tempe Mesopotamiā irrigare: atq̄ fecūdam facere et sese in alueū sta tuto tempore reuocare. Quāobrem eꝫ nomen Euphratis sortitū volūt. Cū hebraice Euphra tas fertilitas appellet: dicunt ⁊ alij aquas eius esse vitales. Et ob id a pristis auxeneum fuisse vocatum.

Cum omnia in quibus historia versatur complecti rerū scriptores deceat: pauca de diuersitate maris ac eius nominibus iuxta varietatem regionū adiūgere libuit.

Homerus terrā omnē quā icolimus ab lui occeano ꝓdidit. Neq̄ alienū est insu lam eam esse. Nā quocūq̄ accedere ad extrema terre mortalibus pmissum est mare iue nitur. Quod occeanū appellamus: ⁊ hūc nostre habitabilis terminum quaq̄ versum existimāt Occeanus autem quem greci sic nomināt de ce leritate: ab occasu solis irrumpēs leuo latere eu ropam radit. affricamq̄ dextro scissisq̄ calpe et abina montibus. quos dicūt colūnas herculis inter mauros funditur ⁊ hispaniā. at freto isto quodā ostio aperit limē interni equoris mixt⁹ mediterraneis finibus quousq̄ ad orientē ꝓ pellit. Horū qui hispanias perfudit. hibericus fertur. ⁊ balearicus qui in narbonēsem ꝓuinci am: gallicus mox ligusticus ab eo ad Siciliam tuscus. quem greci Ionū vel tyrrhenū Itali in ferum vocitant. a sicilia vsq̄ cretam siculus: in de creticus qui in pamphiliam ⁊ egiptum pten dit. Que aquarum moles torto in septemtrio nē prius latere amfractibus magnis iuxta greci as yllricum ⁊ hellespontum in angustias strin gitur ꝓontidis. Que ꝓontis asiam Europā q̄ discriminat. Causam nominū nō vniformis dedit ratio asiaticum et phoeniciū a prouincijs dictum: ab insulis carpathium egeum Icareꝫ cyprium. a gentibus ausonium dalmaticum li gusticum. ab oppidis hadriaticum argolicum. ⁊c. Egiptiū pelagus asie datur. gallicum Euro pe. affricanum libye. Hec in gremijs terrarum. Oras autem extremas vt dictum occeanus am plectitur. Qui a littoribus suis arabicus persi cus Indicus: eous: sericus: hyrcanus: caspius scithicus germanicus gallicus atlanticus. libi cus. egyptius dicitur. Cuius accessus incremē ta circa littora indie vehementissime prorūunt: maximosq̄ ibi exitus faciunt. siue quod suspē sius altius tollatur vi caloris. siue q̄ in ea par te orbis ⁊ fontium ⁊ fluminū copia sit effusior. Circūnauigari an hec insula queat: dubitatū est Strabo Gnosius australe pelagus ꝓpter intol lerabilem estum. boreale quoniā frigore concre tum esset: minime nauigari posse putauit: Juli us Solinus ihe testimonium adducit qui vni uerse partis terre meridiane quā plurimi ꝓpter solis ardorem peruiā negauerunt facta vl' gestū vel insularum cōmemoratione ad confirmande fidei argumentum: oīne mare q̄d ab india vsq̄ in hyspaniā retro affricam cingit: nauigabile af firmauit. Plinius veronensis scribit in arabico sinu res gerēte Cesare augusti filio: signa naui um ex hispaniēsibus naufragijs fuisse recogni ta: ⁊ annone florēte Carthaginis potentia cir cūuentum a Gadibus ad finem arabie. eam na uigationem scripto prodidisse. Cornelius quo q̄ nepotem auctorem facit qui Eudoxiū quen dam sua etate cum lathirū regē fugeret Arabi co sinu egressum Gades vsq̄ profectum cōme morat. Celiūq̄ antipatrem a se visū: qui ex hi spania cōmercij gratia vsq̄ in Ethiopiam na uigarit. De septemtrionali occeano maior con tentio est quem tamen magna ex parte diui Au gusti auspicijs: circa germaniam nauigatum cō stat vsq̄ ad Cimbrorum promontoriū. Caspia vo littora Macedonum armis Seleuco ⁊ An thiocho regnātibus ita explorata et pernauiga ta sunt: vt puo breuius q̄ totus hinc atq̄ illinc septemtrio sit remigatus. Plinius nepos testi monio vtitur qui metallo celeri Gallie procon suli donatus a rege suenorū indos astruit: qui ex india cōmercij causa nauigantes tempestati bus essent in germaniam arrepti. Apud Otto nem historicū legitur sub imperatoribus theu tonicis indicam nauium ⁊ negociatores indos in germanico littore fuisse dephensos: quos vē tis agitatos ingratis: ab oriētali plaga venisse cōstabat q̄d accidere minime potuisset si (vt ple risq̄ visum ē) septētrionale pelagus innauiga bile cōcretumq̄ esset. A colunis herculeis mau ritanie atq̄ hispanie et galliarum circuitus: to tusq̄ forme occidens hodie nauigatur. Orien tem nobis incognitum: cuꝫ religionum atq̄ im periorum diuersitas. tū barbaries immēsa red didit: veteres tamen nauigatum produnt.

Nota de paradiso hec sequentia ſm doctores diuine ſcripture

Fuit aũt ille locus ſm Damaſce. exulta
tionis vniuerſe. ꝓmptuariũ ꝙ terre excel
ſioꝛ poſitus eſt. ⁊ tpato ac puriſſimo ae
re refulget: plantis ſemꝑ floꝛidis comatus eſt:
bono odoꝛe plenꝰ nullũ irrõnabiliũ inhabitat.
Eſt etiã ſm yſido. omi genere ligni ⁊ pomiferũ
arboꝝ conſitus: nõ eſtus ſed tempies aeris per/
petua. E cuius medio fons ꝑcurrens totum ne
mus irrigat. Et ſm mgr̃m ĩ hiſtoꝛijs ſuꝑ Geñ.
Paradiſus ẽ in pꝛincipio mũdi partis oꝛienta-
lis locus. tam altus ꝙ aque diluuij vniuerſalis
ipm nõ attigerũt: qꝛ ſm Strabũ ⁊ Bedã pertin
git paradiſus vſqꝫ ad globũ lunarem qꝺ tamen
ꝗdam impugnãt vt Henricus de Gruoꝛdia. Et
alij quidã. ⁊ eſt locus ameniſſimus lõgo tractu
terre ⁊ maris: ⁊ ſi homo non peccaſſet deus qui
totum mundũ fecit: ⁊ paradiſum ampliaſſet. ſic
ꝙ om̃es homines cõcluſiſſet. Arboꝛes paradi-
ſi comã nunqꝫ perdunt. Ibiqꝫ Enoch ⁊ Helias
vſqꝫ hodie incoꝛrupti perſeuerant: vt dicit mgr̃
in hiſtoꝛijs. Et paradiſus tante eſt altitudinis.
ꝙ eſt inacceſſibilis ſm Bedam. et tam altus ꝙ
ethereã regionem contingat. ⁊ ꝙ aque caden
tes de eo tm̃ faciũt ſtrepitum hominibus in vi-
cinio cõmoꝛantibus: vt perdant ſenſum auditꝰ.
vt dicit Baſilius in exameron ⁊ ſanctꝰ Ambꝛo/
ſius. Iſte aque ſunt que procedunt de vno fon-
te paradiſi. ⁊ generant quatuoꝛ riuos. ſ. phiſon
ꝗ ⁊ ganges dicit̃. Geon qui et Nilus. Tigrim
⁊ Eufratẽ. quo ipſi vero quatuoꝛ riui fluant ha
betur Geneſ. ij. Et eſt paradiſus ſm Albertum
magnũ: locus temperatiſſimꝰ libꝛe ⁊ arieti pe-
ne ſuppoſitus. quia in oꝛiente iuxta toꝛridaꝫ zo
nam. Ideo bis in anno ſol pertranſit centrũ pa
radiſi. ⁊ eſt ibi aer ſubtiliſſimus ⁊ incoꝛruptus:
⁊ ſemper equinoctium: ⁊ vterqꝫ polus ibi vide
tur: ab Helya ⁊ Enoch inhabitatur: et arboꝛes
bis ibi in ꝗlibet anno fructificant. quia duplex
eſt ibi eſtas. ⁊ duplex hyems in anno: et vtrũqꝫ
noſtrum ſolſticium ẽ eis pꝛofundiſſima hiems:
⁊ vtrũqꝫ equinoctiũ pꝛofundiſſima eſtas. Ideo
dicit Marcianus ꝙ in India ſingulis ãnis due
ſunt eſtates ⁊ fruges bis metũtur. Patet igitur
ꝙ eſt locus altiſſimus terre. Secretiſſimus. Tẽ
peratiſſimus. Ameniſſimus. quia eſt ibi loci vi
riditas: floꝛum venuſtas: flagrantia aromatum
Irriguũ fontium. Ambꝛoſitas arboꝛuꝫ. Uber
tas fructuũ: Cantus auiũ. Quinto locus oꝛdi-
natiſſimus. Sexto fertiliſſimus. ideo bene oꝛtꝰ
omniũ deliciarum dicitur.

Fecit quoqꝫ deus ad oꝛnatum et decoꝛeꝫ
paradiſi triplex genus lignoꝝ ſm yſiꝺ.
⁊ Auguſti. de ciuitate dei. Unũ ad ſuſtẽ
tationem vite per nutrimentum: de quo dedit p̃
ceptum affirmatiuũ dicens. Geñ. ij. ex omni li-
gno paradiſi comede. Aliud fuit ad ꝓbatõneꝫ
obedientie. ſ. lignum ſciẽtie boni ⁊ mali: de quo
dedit pꝛeceptum negatiuũ dicens. de ligno autẽ
ſciẽtie boni et mali ne comedas. quod tamẽ nõ
ſeruarunt noſtri parentes pꝛimi. Ideo guſtato
pomo aperti ſunt oculi eoꝛum. ſ. ad concupiſcẽ/
dum ſeinuicem. ad quod ante non patebant ſm
Auguſti. ibidem in gloſa. non ꝙ ante ceci erant
ſicut quidã falſe imaginati ſunt. Et cognito pꝛu
ritu carnis ⁊ libidinis in ſe. ⁊ ſe eſſe gratia ſpo-
liatos conſuerũt perizomata id eſt ſuccintoꝛia ſi
ue bꝛacas de folijs ficus vt ſic ſe cooperirẽt ⁊ de
fenderent. Non tamen eſt intelligendum ꝙ pec
catum Ade ⁊ Eue fuit ex parte fructus illius li/
gni vel eſus eiuſdem vt dicit Auguſti. de ciuita/
te dei. ſed ratione affectus inoꝛdinati pꝛeponen
tis ſe diuine iuſſioni: quia aliud ẽ pꝛohibitum:
quia pctm̃ ⁊ malũ ſicut homicidiũ furtũ ⁊ men/
daciũ. Aliud vͦo eſt pctm̃ ex eo: quia ẽ ꝓhibitũ
ſic fuit hic. Comeſtoꝛ dicit ꝙ lignũ ſcientie bo-
ni ⁊ mali dictũ eſt ex eo. ꝙ ex eius comeſtõne ſe
cutũ eſt: qꝛ ſenſerũt ſtatim poſt comeſtõnem ma
lum egritudinis ⁊ imbecillitatis ac rebellionis
carnis cõtra rationem. et ſic ceperũt cognoſcere
bonũ ſanitatis firmitatis obedientie ac malum
infirmitatis egritudinis imbecillitatꝭ ac inobe-
dientie. ſicut medicus melius nouit moꝛbos cũ
non ſolum infirmos viſitat ſed cum ipe infirma
tur. Nam quod pꝛius nouit per ſcientiã: poſtea
diſcit per expientiam. Naꝫ dulcia non meminit
qui nuqꝫ guſtauit amara ⁊ econuerſo. Tercium
fuit lignum in paradiſo nobilius alijs. ſ. ligнuꝫ
vite ⁊ hoc tripliciter. Pꝛimo ꝓpter effectum. qꝛ
dabat ſe comedenti cauſam immoꝛtalitatis ⁊ ꝓ
hibebat cauſaꝫ infirmitatis ⁊ imbecillitatis: nõ
tamẽ virtute naturali pure: ſ magis gratuite ꝓ
pter virtutẽ anime obedientis deo: que erat im/
moꝛtalitatis cauſa pꝛincipalis ipſius coꝛpoꝛis
ſm Tho. in ſcripto ſecũdi ſenten. quia quotiẽs
homo fuiſſet infirmatus de iſto ligno ſumpſiſſꝫ
⁊ ſanitati datus fuiſſet: ⁊ hoc ſic cõtinuaſſet vſ-
qꝫ dum numerus electoꝛum completus fuiſſet.
tunc omnes ſimul in celum rapti fuiſſent. Scꝺo
ꝓpter ſitum: quia ſitum erat ĩ medio paradiſi ꝗ-
ſi pꝛecioſius et dignius oĩm. ſicut coꝛ animalis
in medio coꝛpoꝛis ponitur: et quod totum coꝛ-
pus viuificat figurans crucem chriſti viuifican/
tis totũ mundũ et trahentis ad ſe omnia. Ioh.
xij. Tercio ꝓpter ſacramentũ ſm Augu. vbi ſuꝑ
vbi dicit ꝙ per lignũ ſcientie boni ⁊ mali ſigni/
ficatur liberꝝ volũtatis arbitriũ. per lignũ vͦo vi
te xp̃s ſignificat̃. Ezech. xxxi. Om̃e lignũ ꝑadi
ſi ñ ẽ aſſilatũ illi. qꝛ Cãti. iiij. Emiſſiões tue ꝑa
diſus maloꝝ punicoꝝ cũ pomoꝝ fructibus.

Huius aũt loci poſt pctm̃ hoĩs aditꝰ ĩter
cluſus eſt: ſepius em̃ vndiqꝫ rũphea flã
mea id eſt muro igneo accinctꝰ ita vt eiꝰ
cũ celo pene iũgat̃ incendiũ. Cherubin ꝗꝫ. i. an
geloꝝ p̃ſidiũ arcendis ſpiritibꝰ malis ſuꝑ rum/
phee flagrãtiã oꝛdinatũ ẽ: vt hoĩes flãme: ange
geloꝝ vͦo malos angeli boni ſbmoueant ne cui
carni vl' ſpũi trãſgreſſiõis aditus ꝑadiſi pateat.
Hec ille.

¶ Duplex fuit cã immoꝛtalitatꝭ hoĩs ĩ ſtatu ĩno
cẽtie. ſ. intrinſeca ꝗ erat vis ꝯtẽtiua ipſiꝰ aĩme ⁊
hec a deo. Alia extrĩſeca. ſ. eſus ligni. Iſtud etiã
lignũ vitã longeuã dediſſet homĩ poſt pctm̃ ſm
Aug. ĩ li. de ꝗſtõibꝰ no. ⁊ ve. teſt. ſ hoĩ guſtꝰ eiꝰ
ꝓhibitꝰ fuit poſt pctm̃. iõ dꝛ geñ. iij. Ipis ãge/
gelis videte ne foꝛte Adam ſumat de ligno vite
⁊ viuat ieternũ. i. valde diu. Concoꝛ. s. Tho. i.
parte. q. xcviij. arti. iiij. Et Alex. ij. ꝑte ſumme.
q. xiiij. ar. xx.

Adam vir sctūs cūctꝭ diebꝰ vite sue ꝓbie spū claruit: pniaꝫ magnā ac diuturnā fecit filijs suis pcepta iusticie ṫdit: pcipiēs vt a ꝯsortio cayn ac filiorū eiꝰ oīno abstinerent. nec cū eis mrimonia iūgerēt. Hic pmꝰ nr parēs vno pctō a padiso nos expulit: ꝫ sctā ꝯuersatōe sua ac pnia sua exm̄ nobis dedit ad regni celestꝭ gaudia remeādi: ꝙ āt ħ n̄ seqꝛ de ipo iuste cōqri nō poterit. ¶ Comestor dic. Adā genuisse. 30. filios ⁊ totidē filias pter cayn ⁊ abel. adā fuit pr̄ ⁊ socer cayn qꝛ cayn ꝯxit mrimoniū cū calmana sorore sua. Augus. Adā vo mortuꝰ ē hn̄s ānos nōgētos ⁊. xxx. vt dꝛ ī ymagīe mūdi. postq̄ genuit. xxx. filios ⁊c. ⁊ sepultꝰ ē ī loco caluarie circa hierlm: vbi postq̄ aliq̄diu reqeuit. trāslatū ē corpꝰ eiꝰ ī ebrō ī terrā de q̄ sumptꝰ ē: cui snīe concordat Athanasiꝰ ⁊ docto. hebrei. qꝛ ꝯuenit vt ibi corpus suuꝫ xp̄us exponeret morti: vbi caput generis humani fuit corruptū: ⁊ vbi seminata est corruptio ibiq̄ incorruptō orietur: quatenꝰ sic medicina morbo corrn̄deret. Jōħes tn̄ in ꝯriū sonat vt patet.

Augustinus. xiij. de ciuitate dei. humanū genus ideo ex vno homine deus instituit vt cōmēdaret q̄ ei grata sit in pluribus vnitas. que consideratio multuꝫ electis prodest: sanctis angelis in eterna pace sociādis: verū tāta immanitate peccādi defecerīt hoīes vt tutiꝰ atꝫ pacatiꝰ īter se bestie viuerēt. Neq̄. n. vnq̄ inter se leones aut īter se dracōes q̄lia hoīes bella gesserāt. vinculū cōcordie diligit deus.

Adam itaq̄ ⁊ Eua pmū oīm parētes. xxx. sup̄ nōgentos vixere ānos. ⁊ pter Cayn Abel ⁊ Seth cū sororibus suis q̊s scriptura cōmemorat. xxx. alios genuerat filios. Demū q̊ꝫ infirmitate correptus Seth filio atꝫ alijs interdixit ne eiꝰ filij cū filijs cayn ꝯm sceret. Illū p oleo mīe īpetrādo ad paradisum vt aiunt: transmisit tandē deficiēs in Ebron sepelitur. Sūt tn̄ ꝙ dicūt eū ī caluarie loco sepultū fuisse

Abel secundus filius Ade natus est anno.30. Ade cū sorore delbora. Iste abel primus martyr ecclesiam inchoauit q2 i gr̄a ꝛ iusticia p̄māsit. Si i ab Adā īchoata fuisset nō foret cōtinua. Hūc āt iustū ꝛ sc̄tm̄ ꝯmeōrāt euāgelia Qui ab ineūte etate iusticiā colere ꝛ deū timere didicit. Cui⁹ ꝯuersatio pastoralis erat: ꝛ de oib⁹ p̄micias deo offerebat. Et ꝓterea de⁹ ad eius sacrificia respiciēs. ꝛ ei⁹ oblatōes ḡtam hr̄et germāo p̄nte. q̄ viso vult⁹ cayn ꝑ ꝯfusiōe ꝯcidit et inuidie stimulo sauci⁹ cayn i eū ꝯsurrexit ac iterfec. Qui celestē citatē p̄m⁹ ꝯdidit. Et ipi⁹ ciuem se p̄mū ꝯstituit Centenario ꝛ eo amplius Abel mortuo. Adā post centesimū annū Seth genuit filium.

Anno.cxxx.ƀm heb. Scd̄m lxx. iterꝓtes.ccxxx. Adā genuit seth q̄ fuit terci⁹ fili⁹ ade ꝛ nat⁹ ē āno p̄ris sui.cxxx. inchoāte ƀm he. ve. ꝧ ē āno mūdi.130.cōpleto vixit āt ānis.912. Iste seth nat⁹ est 230.āno ad. q̄z.c.moyses ꝓtermisit q̄b⁹ luxit filiū suū abel i valle ploratōis ꝓpe ebrō. ipe eē.ꝑ oleo mīe ipetrādo padisus adijt. In his duob⁹ primis filijs Ade.s. Cayn ꝛ abel ortū hūert due ciuitates ƀm Aug.14.li.d ci.dei. fecerūt itaqz duo amores duas ciuitates.terrenam.s. amor sui vsqz ad ꝯteptū dei. Celestē vo amor dei vsqz ad ꝯteptū sui Deniqz illa i seipa: ꝧ in dn̄o gl'iat. Illa q̄rit ab hoībus gl'iam. huic āt de⁹ ꝯscie test' maxia ē gl'ia. ad illā ꝑtinet cayn q̄ p̄mo nat⁹ ē ꝛ citatē ꝯdidit. Ad istā ꝑtinz abel. q̄ scd̄o nat⁹ ē ꝛ tāqz pegrin⁹ ƀ ꝯuersat⁹. q2 gr̄a p̄destinat⁹ ciuis sursū erat. deniqz vt citas dei sue aduersarie coopatōe clarescat. aliq̄ facta reproborum cōmemorare necesse fuit.

Cayn p̄rogenit⁹ ade ꝛ eue cū sorore sua calmana nat⁹ ē āno adc.xv. i agro damasceno. Hic p̄rim⁹ agrorū cultor fuisse ꝑhibet cupidissim⁹ q̄dē ꝛ aliene felicitatis ipatiētissim⁹ ac scelerat⁹ dolens mūera sua reprobata a deo et mūera fr̄is sui accepta mot⁹ iuidia frem suū ductū i agrū iterfecit. ꝓpter qd̄ a deo pūit⁹ fuit vt oib⁹ dieb⁹ vite sue eēt vag⁹ ꝛ ꝓfug⁹ sup terrā. Cūqz cayn ꝯfect⁹ eēt senio ꝛ iter frutecta aliq̄n sederet a ꝓnepote suo lamech q̄ senectut' vicio cec⁹ fact⁹ dū venatōi isistēt pueri ductor' suasu credēs cayn feras sagitta occisus fuit.

Eras plimas dīsoꝝ regū gētiū aut opm magnificoꝝ: aut ꝑsonaꝝ sublimiū hicide ānotauit: q̄b⁹ vtūt astronomi

i suis calculatōib⁹ ab adā vsqz ad alphonsum. Et nō qp era ē tp̄s famosū alicuius gētis vel secte incipiēs ab aliq̄ effectu q̄ ē nōbilis bonitat' vel malicie ꝛ vulgariter ꝑt dici datū: iuxta qd̄ publice ꝯscriptōes fiūt. Vn̄ ꝛ sc̄tus leo hui⁹ nois p̄m⁹ freq̄nter ƀ termino era vtit in Epistolis suis.

Enos filius Seth nat⁹ ē āno Seth cv. anno vo mūdi.435.ƀm.lxx.ƀm heb.235.āni vite eius.905. Iste enos incepit inuocare nomē dn̄i forte per aliqua deprecatoria verba que inuenit.

Caynā filius Enos natus ē āno patris sui.xc. Mūdi vo ƀm.lxx.625. ƀm heb.ccc.xxv. āni vite ei⁹ extiterūt 910.

In linea iustoꝝ tres notāt celestib⁹ decorati. Primo enos q̄ primo nomen dei inuocauit. Secundo Enoch q̄ cū deo ambulauit: ꝛ trāslatus ē in padisū. Tercio Noe q̄ ꝑfectus fuit in generatōnibus suis humanū genus saluauit ab aq̄s diluuij. In linea vo pctoꝝ tres decorantur terrestribus. Primo Jabel qui fuit pater habitantium in tentorijs atqz pastorum. Secundo Jubal qui fuit pater canentiū in Cithara ꝛ organo. Tercio Tubalchayn qui fuit malleator in cūcta opera eris.

ENoch filius Cayn quotus sit in numero filioꝝ Cayn certum nō est. Iste Enoch cayn ciuitatē ɔdidit appellās eā noīe ei⁹ Enochiā quā ꝛ sua ꝓle repletā vidit. dicit em̄ Joseph⁹. Qđ chayn rapinis ꝛ violentijs opes cōgregās filios suos ad latrocinia īcitabat. Timēsqȝ eos q̄s ledebat filios suos in citate recollegit. Absurdū tñ nō ē ꝫm august. xv. de ciui. dei. ꝙ cayn edificauit citatē cui⁹ vix q̄tuor viros scriptura dicat tūc fuisse. q2 nō oēs nūerauit q̄ tūc eē poterant: ꝫ illos tm̄ noīare necē putauit q̄s suscepti opis rō postulauit. Adā per cayn sceleratum vndenario numero finit̄ q̄ pctm̄ significat̄ ꝛ ip̄e numer⁹ femīa claudit̄ a q̄ sexu factuȝ ē inicium pcti.

Enoch

NOta ꝙ omnes artes vel sciētie seculares liberales siue mechanice vl' phisice humane curiositati deseruiētes a filijs lamech legūt̄ inuēte ꝛ sic filij adulterini p̄mū scriptores alijs fuerūt: ꝛ q2 tiebant futuꝝ ꝑiclm̄ diluuij ꝑ ignis Jō tubalcaim easdē artes ī duab⁹ colūnis sculpsit. Una latericia ꝛ alia marmorea colūna lapidea adhuc manet ī terra syria: vt. s. si ɔstructa laterib⁹ ab imbrib⁹ extermiaret̄ lapidea ꝑmanēs ꝑberet hoīb⁹ scpta cognoscere.

Matusalem — Malaleel fili⁹ yrath — Yrath filius Enoch

MAtusalem Enoch fili⁹ cētesimo ei⁹ ꝛ octuagesimoseptio anno nat⁹ lamech filiū hūit q̄ nato duos ꝛ octoginta supra septīgētos superuixit ānos. Et sic Matusalē diuti⁹ vixisse ferūt oib⁹ q̄s scriptura cōmemorat.

MAlaleel centuȝ sexagita quqȝ hn̄s etatis ānos genuit filiū iareth quo nato postea septingētos et triginta annis supuixit.

Ada — Lamech — Sella

ISte Lamech primus bigamiaȝ introduxit habens duas vxores ɔ illd qđ dictū fuit ab Adā spū ꝓphetico: erūt duo ī carne vna. q̄ viri. i. cayn iter frutecta iacētē sagitta iterfecit adolescētēqȝ eū ducētē arcu ꝑcussum occidit. Puit⁹ ē igr̄ ꝓpter occisionem caī septuagies septies q2 septuagita ꝛ. vij. aīe d eo egresse ī diluuio pierūt.

ISte Jabel fili⁹ Lamech ex vxore Ada icepit ɔdē tētoria pastoralia portatilia ad mutādū pascua ꝓ gregib⁹ nutriēdis nil nisi ɔiugiū carnale meditās ꝛ pascua vētrꝭ. ꝫ ꝫm cōmestorē greges ordiauit ꝛ caracterib⁹ distinxit sepauitqȝ ꝫm genera greges ouiū a gregib⁹ edoꝝ ꝛ ꝫm q̄litatē vnicolores a grege spsi velleris: ꝛ ꝫm etatē anicl'os a maturiorib⁹ ꝛ cōmissuras certꝭ tpib⁹ faciēdas itellexit

Cōcupia oculoꝝ

ISte tubalcayn filius lamech et selle secunde vxoris sue artē ferrareā prim⁹ inueit: res bellicas exercuit sculpturas ī metallis in libidineȝ oculoꝝ fabricauit sumens ex exemplum a natura ex opere fruticum sicut frater suus Tubal ad voluptatem auriū consonantias excogitauit.

Cōcupia aurium

ISte Tubal fili⁹ Lamech ex vxore Ada hic dr̄ pater canentiū ī cythara ꝛ organo q2 musicā inuenisse dr̄ nō tm̄ instra musicalia adinuenit ꝫm ɔmestorē q̄ postea lōge iuēta referūt̄ ꝫ ɔsonātias iuenit vt laboꝝ pastoral' quē frater su⁹ iabel ꝑmauit ī delicias vteret̄ ꝛ in delicijs exerceret̄: postea tñ m'lti adiuenerūt ɔsonātias melodiaꝝ ꝛ diuersa instra musicalia sic̄ moises de sonitu aq̄ꝝ dr̄ armonias ꝑpēdisse. Sūt tñ q̄ dicāt ꝙ archades popl'i ꝑ calamos breues ꝛ logos ꝑmi excogitauerunt cantum: laercius vero id repertū dicit tempore pithagore philosophi.

Concupia carnis

NOema filia Lamech ex Sella soror Tubalcayn artem varie diuersesqȝ texture inuenit: lanam et linuȝ in fila traxit ꝛ pannū texuit ꝓpter leuitatem. Nā antea pellibus bestiarum vtebantur.

Jabel — Tubal

Tubalcaī — Noema

Malaleel filius caynan q̄ plantatio dei interpretatur in linea xp̄i natus est anno patris sui. 75. anno v̄o mūdi ꝭm Hebre. 470. ꝭm. lxx. 760. obijt habens annos octingentos. 95. Dicit Aug. 15. de ciui. dei. ꝙ plures āte diluuiū nongentos annos attigerunt nemo tamen ad mille peruenit: q̄. ꝓlixitas etatis fuit per miraculū diuinū ad multiplicandū genus humanū ⁊ ad sciētiarū principia inuenienda. Tum etiā scd̄m naturam: qꝛ homines erant melioris cō/plexionis ⁊ maioioris vigorositatis. Nā habebāt tunc multa maiora ossa qui/dem homines q̄ꝫ nunc. Unde allegans Plinium dicit. q̄nto magis ꝓterit seculi cursus: tāto minora corpa fert natura: ne etiaꝫ magnitudo gigantoꝝ videaẗ ali/cui incredibilis testatur sacra historia dicens se vidisse molarem dentem: de q̄ cē/tum dentes scd̄m modulum nostre fieri potuissent. Dixitqꝫ August. 12. ꝙ nullo modo audiendi sunt illi qui dicūt tante fuisse breuitatis illos annos: ꝙ deceꝫ de illis faciunt vnum de nostris: atqꝫ nongentos tantū. 90. Nam dicit Plinius ad huc sunt gentes q̄. cc. annis viuut.

Iareth filius Malaleel qui interpretatur descendens siue roborans vl' sa porans natus ē anno patris sui. lxv. supra centesimuꝫ Gen̄. v. mūdi v̄o dcc. lx. scd̄m he. ve. ꝭ scd̄m. lxx. interpretes. 976. vixit autem nongentos ⁊ sexaginta duos. Dicit Augusti. ꝙ multi sunt geniti ante diluuiū de seth ⁊ etiā cayn quos tamen scriptura festine trāscurrit: vt veniat ad noe vbi ambarum ge/nealogiarū ⁊ ciuitatū dei ⁊ diaboli discretio concretioqꝫ numeraretẗ ⁊ ad Abra/ham cui facta est repromissio de christo nascituro qui ē alpha ⁊ o: Appocalip. i. ꝓpter quod scriptura sacra quosdam ꝯmemorat. nec omnes isti primogeniti q̄s scriptura nominat vt cayn cognouit vxorem suam ⁊ genuit Enoch. nō est conse quēs ꝙ Enoch fuit eius primogenitus. ⁊ sic de alijs. Huius v̄o tempe filij seth viri optimi in p̄ceptis patris cum simplicitate cordis perseuerantes a filijs Ca/ym pessimis quidem in omnē luxum prolapsis multa mala passi sunt.

Enoch filius Jareth natus est anno patris sui. c. lxv. Gen̄. v. mūdi vero 1022. scd̄m he. ve. Sꝫ ꝭm. lxx. 1122. Anni vite ei⁹ fuere. 365. Iste enoch septimus ab Adam deo placuit ⁊ translatus est in paradisuꝫ: ⁊ septima requies p̄dicatur ad quaꝫ trāsfertur omnis qui tanqꝫ sexta die etate seculi christi aduentu formatur. viuit aūt in paradiso in corporis ⁊ sp̄ūs tranquillitate cū he lya vsqꝫ ad tempus antixp̄i exituri ad fidei defensionem. Postremo martyrio co ronandi. hūc iudas apostolus in epistola sua nonnulla scripsisse refert: q̄ ab an/tiquitate suscepte fidei a patribus refutata sunt.

Matusalem filius Enoch natus est anno patris sui. lxvij. mundi vero ꝭm lxx. 1287. Anni quibus vixit fuere. 969. Iste Matusalem antiquissim⁹ fuit omniū quos scriptura ꝯmemorat. De annis autē eius diuerse sunt opiniones. ꝭm lxx. interp̄tuꝫ computationem vixisset. 14. annis post diluuium. Sed non legitur fuisse in archa noe. Hiero. v̄o asserit: ꝙ eodē āno diluuij mor/tuus sit. Septemqꝫ diebus ante diluuium sepultus. Quidam v̄o eum cum pa/tre suo Enoch trāslatum fuisse volunt: ⁊ diluuiū p̄terisse putabant causante hoc diuersitate codicū nostroꝝ ⁊ hebreoꝝ: ꝭm August. ⁊ Rab. ⁊ ysi. qui omnes di/cunt eum absqꝫ omni ambiguo non vixisse. 14. annis post diluuium cum ibi tā/tū. viij. anime salue fiebant.

Lamech filius Matusalem natus est āno p̄ris sui ꝭm textum nostrū Gn̄. v. clxxxvij. anno vero mundi ꝭm lxx. 1454. vixit auteꝫ annis. 777. Iste lamech cum esset annorum. 172. genuit Noe quem cum genuisset dixit. Iste. s. Noe consolabitur nos a laboribus manuū nostrarum in terra cui male/dixit dominus. Et genuit preter Noe filios ⁊ filias. Et cuꝫ vixisset septingētos ⁊ septuagintaseptem annos tradidit principatum Noe filio suo ⁊ mortuus est. Eo quidem tempore gigantes erant super terram: viri vtiqꝫ famosi ⁊ incredibi/lis potentie scientes bellum.

Secunda etas mūdi principiū a Noe habuit post diluuiū: qd̄ fuit vniuersale p totū Anno sexcētesimo vite Noe a pncipio aūt mundi sm he. Millesimosexingentesimoquinquagesimosexto. Sed sm.lxx. interp̄tes quos Beda et ysido. approbāt Bis mille ducenti ꝛ. xlij. ꝛ durat vsq̄ ad abrabam sm he. 292. annis. Sed sm .lxx. 842. annis. ¶ Ante diluuiū vo p. 100. annos Dominus apparuit Noe id ē quingentesimo anno vite Noe.

Noe diuini honoris et iusticie amator filius Lamech. ingenio mitis ꝛ integer inuenit grām coram dn̄o. Cū cogitatio hominū pna erat ad malū. Omī tp̄e oīes in viam rectā deducere satagebat. Cūq̄ instaret finis vniuerse carnis precepit ei dn̄s vt faceret arcam de lignis leuigatis bituminatā intus et extra. que sit trecētoꝝ cubitoꝝ geometroꝝ longitudinis. Orosius ꝛ post eū Augusti. ꝛ Hugo. Cubitū geometricū sex cubitos vsuales facere dicūt: quā pticaꝫ noīant. Sit itaq̄ trecētoꝝ pticaꝝ lōgitudis: qnq̄ginta latitudinis ꝛ triginta altitudinis. i. a fundo vsq̄ ad tabulatū sb tignis. Et ī cubito cōsummab illā. In q̄ māsiūculas cenacl'a fenestrā ꝛ ostium ī latere deorsum facies. Noe igit post cētuꝫ ꝛ xx. ānos ad arcā fabricatā. q̄ p solatio vite erant necēria cōportauit. Cūctorūq̄ aīaliū ad suādū genus eoꝝ masclos sil' ꝛ feminas pit er introduxit. Ipe deniq̄ ꝛ filij ei⁹ vxor ꝛ vxores filioꝝ primo die mēs april' ingressus ē. Facto diluuio cuꝫ dn̄s oēm carnē deleuit. Noe cū suis saluat⁹ ē. Stetitq̄ arca sup altissimos mōtes armenie. Qui loc⁹ egressoꝝ vocat. Egressi deo grās egerūt. Et altare facto: deo sacrificabant.

Hoc signū federis qd̄ do inter me et vos ꝛ ad omnē animā. Gn̄. ix.

Arcus pluuialis siue Iris licet dicatur hr̄e sex vel quatuor colores. tn̄ duos colores pncipaliter habet. q̄ duo iudicia repn̄tant. aq̄us diluuiuꝫ p̄teritū figurat ne ampli⁹ timeat. igneus futurū iudiciū signat per ignem vt certitudinaliter expectet. ¶ Illo diluuij Anno prima seculi etas termīata ē ab Adaꝫ vsq̄ ad diluuiū inclusiue. Etas scd̄a incepit q̄ ꝛ ad abrahe natiuitatē vsq̄ perdurat.

Noe vna cū filijs ꝛ vxore ac filiorū vxorib⁹ ex archa egresso: ꝯfestim altare edificato de cūctis pecorib⁹ volatilibusq̄ mūdis holocausta dn̄o obtulit. Et ei⁹ odorē suauitatis odorat⁹ est dn̄s. Propter qd̄ eidem dn̄s benedixit ac filijs suis dicens.

Crescite ⁊ multiplicamini. Indeq̄ʒ terra ad pro
priā naturā reuersa Noe cepit vir agricole eē.
⁊ exercere terram: et cūcta animantia ad pascua
emisit. Cūq̄ʒ (vt aiūt) hircū capraꝝ in coricū cili/
cie montem emisisset: ibidem lambruscas come
dens: inebriatus ē: ⁊ reliqua animātia cornib⁹
petere cepit. Hoc noe cōperto: lambrusce virtu-
tem agnouit. cōfestimq̄ʒ ipsam sanguine leonis
porci agniq̄ʒ et Symie addito inseruit: at lam-
brusca in bonā vineā inserta: fructū fecit ꝑfectuꝫ
⁊ vindemiauit eū. Et ad vsuꝫ noe vino deducto
sacrificās fecit cōuiuiū magnū. Inebriatus aūt
ex illo statim tanq̄ʒ agnus in soporē resolutus ē
nudatus inhoneste iacebat: videnſq̄ʒ Cham ei⁹
filius (videlꝫ ꝑr̄ chanaan) p̄ris verenda nudata
e vestigio irridendū f̄ribus nūciauit ⁊ ostendit.
At Sem ⁊ Japhet audientes: filiali pietate in
p̄rem cōmoti palliuꝫ imposuerūt humeris suis
retrorsum incedētes: patris verenda operuere.
Eorū quippe facies verse erāt: ne. s. p̄ris virilia
viderent. Qđ dū noe sensisset alijs quidēꝫ filijs
felicitatē optauit. Cham vō ꝓpter cognitionem
sui nō quidem maledixit: ſꝫ eius ꝓli. Noe vō cū
vixisset post diluuiū trecētis ⁊ q̄nquaginta an-
nis: qđ quidē tēpus feliciter egit: cum cōplesset
annos nongētos q̄nquaginta mortuus ē. Pre
ter aūt Sem cham ⁊ Japhet at ionicum filios:
aliosq̄ʒ post diluuiū genuit filios ⁊ filias. vidit/
q̄ʒ ex filijs filioꝝ: ⁊ ex filioꝝ filijs ad multas vs-
q̄ʒ generationes.

Monstruosoruꝫ quoq̄ʒ multa hoīm gene
ra post linguaꝝ varietatē a deo factā va
rijs in locis ꝓducta fuisse cōmemoran/
tur. Deus em̄ ip̄e cū sciret quaꝝ ꝑtiū similitudi/
ne vel diuersitate ꝯtexeret pulcritudinē vniuer/
si: etiaꝫ monstruosos hoīes in mundū ꝓducere
voluit. E q̄bus q̄dam dicant̄ repiri q̄ in media
fronte vnū tantuꝫ h̄nt oculū: qui monoculi ap-
pellātur. Alios statura eē cubitales: q̄s pigme
os greci vocāt: qui ꝑ annū octauū viuendo non
excedūt. Hij ppli plinio. vij. naturalis historie
testāte tenētes mōtana indie: vicina tm̄ occeano
salubri celo sempq̄ʒ vernāte h̄nt singulare bellū
ꝯtra grues: teste Homero: hoꝝ mulieres Soli/
nus anno q̄nto parere dicit: ⁊ octauo senescere:
fama ē insidētes arietū caprarū dorsis armatos
sagittis veris tp̄e vniuerso agmine ad mare de/
scendere ⁊ oua pullosq̄ʒ earū alitum cōsumere.
Casas coꝝ luto pennisq̄ʒ ⁊ ouoꝝ putationibus
cōstrui. Arestoteles ī cauernis viuere pigmeos
tradit. Item gētes alie sunt in q̄bus singuli sin
gula crura in pedibus maximis h̄nt nō flecten/
tes poplitem: et tm̄ mirabilis celeritatis q̄s scio
pedas vocant. Hij etiaꝫ plinio vbi supra testā-
te ꝑ estiuū tempus in terra supini iacētes peduꝫ
se vmbra ꝓtegunt: vn̄ et inditum nomē habēt.
Hos idem Plinius in desertis indie ꝑtibus ha
bitare dicit. Quosdam alios sine ceruice habē/
tes oculos in humeris. Quosdam alios cyno-
cephalos quorū canina capita. Et alia diuersa
genera monstruosoꝝ que in sequētib⁹ patebūt.
Cum multi reperiūtur hominū fetus ab vsitato
cursu nature exorbitantes: qui tamen non ob/
mittendi in historijs ducūtur maxime longius
a mari degentes in q̄bus ꝓdigiosa aliqua ⁊ in/
credibilia multis visum iri haud dubitamus.
Quis em̄ ethiopes anq̄ʒ cerneret crederet: Aut
cui nō miraclo ē cū ꝑmū in noticiā venit: Quā
multa fieri nō posse (ꝑus q̄ʒ facta sint) iudicātur
Nature vō reꝝ vis atꝫ maiestas, ī oībus momē
tis fide caret: si q̄s mō ꝑtes ei⁹ ac nō totā cōple
ctat̄ aīo. Ideo ad auctores fideꝫ relegabimus:
Nō ne sit fastidio grecos auscultari qui maio-
re diligētia ⁊ vetustiore cura de hijs scripserunt
Ferūt etiā scitharū genera ad septētrionē haud
ꝓcul ab ip̄o aq̄lonis ex ortu specuq̄ʒ eius dicto
quē locū gesglithron appellāt: ꝓdūt̄ arimaspi
q̄s vt in folio seq̄nti patebit vno oculo in fronte
media insignes. Quibus assidue bellū eē circa
metalla cū griphis feraꝝ volucri genere. mlti ſꝫ
maxīe illustres herodot⁹ ⁊ aristeas ꝓconesius
scribit: sup alios aūt antropophagos scithas ī
q̄daꝫ ꝯualle mag̃ timaui mōtis regio ē q̄ vocat̄
abarimon. In q̄ siluestres viuūt hoīes auersis
post crura plātis eximie velocitatis passim cum
feris vagātes hos in alio nō spirare celo. Ideo
q̄ʒ ad finitimos reges nō ꝑtrahi. Neq̄ʒ ad alexā
drū magnū ꝑtractos beton itineꝝ ei⁹ mēsor ꝓ-
didit. Precipue tm̄ india ethiopūq̄ʒ tract⁹ mira
culis scatēt. Maxia ī india gignūtur aīalia indi
cio sunt canes grādiores ceterꝭ. Arbores q̄dem
tante ꝓceritatꝭ tradūtur: vt sagittis supari neq̄-
unt. Hec facit vbertas soli tēperies celi: aquarū
habūdātia. arūdīes vō tāte ꝓceritatꝭ: vt singl'a
internodia alueo nauigabili ternos interdū ho
mīes ferāt. In mōte cui nomē ē Milo hoīes eē
auersis plantꝭ octonos digitos ī singul' pedib⁹
h̄ntes auctor ē Megaschenes. In mltꝭ aūt mō/
tibus gen⁹ hoīm capitib⁹ caninis feraꝝ pellib⁹
velari ꝓ voce latratū edere vnguib⁹ armatū ve/
natu ⁊ aucupio vesci. Cresias scribit in q̄da gen
te indie femīas sel' in vita parere genitosq̄ʒ cōfe/
stim canescere. Megaschenes gētē inter noma/
das indos narīū loco foramīa tātū h̄ntē. ad ex/
tremos indie fines ab oriēte circa fontē gangis
Astomoꝝ gētē sine ore: corꝑe toto hirtam: vesti
ri frondiū lanugine: halitu tantū viuentē ⁊ odo
re quē narib⁹ trahūt. Nullūq̄ʒ illis cibū nullūq̄ʒ
potū. Tantū radicū florūq̄ʒ varios odores sil-
uestriū maloꝝ q̄ secum portant longiore itinere
ne d̄sit olfact⁹. Grauiore paulo odore haud dif
ficulter exanimari. Onesicritus quibus ī locis
indie vmbre nō sint corꝑa hoīm cubitoꝝ q̄nū ⁊
binoꝝ palmoꝝ existere ⁊ viuere ānos. cxxx. nec
senescere. ſꝫ vt medio euo mori. Cresias gēteꝫ ex
ijs q̄ appellat̄ pandore in ꝯuallibus sitam. an-
nos ducētos viuere ī iuuēta cādido capillo q̄ ī
senectute nigrescat. Artemidorus ī taprobana
insula longissimaꝫ vitā sine vllo corꝑis languo
re traduci. Doritas ab indis arabī fluui⁹ dister-
minat. Ii nullū aliū cibū nouere q̄ʒ piscīū quos
vnguibus dissectos sole torreant. atq̄ʒ ita panē
ex ijs faciūt: vt refert Clitarchus. in affrice soli-
tudinibus hominū species obuie subinde fiūt:
momētoq̄ʒ euanescūt. Hec atq̄ʒ talia ex hoīm ge
nere ludibria sibi nobis miracula: ingeniosa fe/
cit natura ad detegendā eius potentiā sequētes
gentes inter prodigia ponere libuit.

De homib⁹ diuersaꝝ formaꝝ dicit Pli.li.vij.
ca.ij.Et Aug.li.xvi.de ci.dei.ca.viij.Et Isi
dorus Ethi.li.xi.ca.iij. oīa q̄ sequūtur in in
dia. Cenocephali homines sunt canina capita habē
tes cū latratu loquūtur aucupio viuūt. vt dicit Pli.
qui omnes vesciūtur pellibus animaliū.
Cicoples in India vnū oculum hn̄t in fronte sup na
sum hij solas ferarū carnes comedūt. Ideo agriofa/
gite vocātur supra nasomonas confinesq̧ illorū ho/
mines esse: vtriusq̧ nature inter se vicibus coeūtes.
Calliphanes tradit Arestotiles adijcit dextram mā
mam ijs virilem leuam muliebrem esse quo hermo-
froditas appellamus.
Ferunt certi ab oriētis pte intima esse homines sine
naribus: facie plana eq̄li totius corpis planicie. Ali
os supiore labro orbas. alios sine linguis ⁊ alijs cō
creta ora esse modico foramine calamis auenaꝝ po-
tū hauriētes.
Item homines habentes labiū inferius. ita magnū
vt totam faciem contegant labio dormientes.
Item alij sine linguis nutu loq̄ntes siue motu vt mo
nachi.
Pannothi in scithia aures tam magnas hn̄t. vt con
tegant totum corpus.
Artabrite in ethiopia pni ambulāt vt pecora. ⁊ ali-
qui viuūt p annos.xl.quē nullus supgreditur.
Satiri homūciones sunt aduncis naribus cornua i
frontibus hn̄t ⁊ capraꝝ pedibus similes qualē in so
litudine sanctus Antonius abbas vidit.
In ethiopia occidentali sunt vnipedes vno pede la/
tissimo tam veloces vt bestias insequantur.
In Scithia Ipopedes sunt humanā formaꝫ eq̄nos
pedes habentes.
In affrica familias quasdā effascinātiū Isigonus ⁊
Memphodorus tradūt quaꝝ laudatōne intereāt p/
bata. arescāt arbores: emoriātur infantes. esse eius-
dem generis in tribalis et illirijs adijcit Isogon⁹ q̄
visu quoq̧ effastinent iratis p̄cipue oculis: quod eo
rū malū facilius sentire puberes notabili⁹ esse q̄ pu
pillas binas in oculis singulis habeant.
Item hoīes.v.cubitoꝝ nūq̧ infirmi vsq̧ ad morteꝫ
Hec oīa scribūt Pli. Aug. Isi. Preterea legit̄ i gest|
Alexādri q̄ i india sunt aliq̄ hoīes sex man⁹ hn̄tes.
Itē hoīes nudi ⁊ pilosi in flumine morātes.
Itē hoīes manib⁹ ⁊ pedib⁹ sex digitos habentes.
Itē apothami i aq̄s morantes medij hoīes ⁊ medij
caballi.
Item mulieres cū barbis vsq̧ ad pect⁹ ꝫ capite pla/
no sine crinibus.
In ethiopia occidētali sūt ethiopes.iiij.oc̄los hn̄tes
In Eripia sunt hoīes formosi ⁊ collo gruino cū ro-
stris aīalium hoīmq̧ effigies mōstriferas circa extre
mitates gigni mime mirū. Artifici ad formanda cor
pora effigiesq̧ celandas mobilitate ignea.
Antipodes āt eē.i.hoīes a ꝯria pte terre vbi sol orit̄
q̄n occidit nob aduersa pedib⁹ nr̄is calcare vestigia
nulla rōe credēdū ē vt ait Aug.16.de ci.dei.c.9. In-
gēs tn̄ ꝫ pug̃ lr̄aꝝ ꝯtraq̧ vulgi opioeꝫ circūfundi ter
re hoīes vndiq̧ cōuersisq̧ īter se pedib⁹ stare et cūct|
sil'em eē celi v̄ticē. Ac sili mō ex q̄cūq̧ pte mediā cal-
cari. Cur āt n̄ decidāt: miret̄ ⁊ illi nos n̄ decidere: nā
em̄ repugnāte: ⁊ quo cadāt negāte vt possint cadere.
Nā sic ignis sedes nō ē nisi i ignib⁹: aq̄rū nisi i aq̄s.
spūs nisi in spū. Ita terre arcentibus cūctis nisi in se
locus non est.

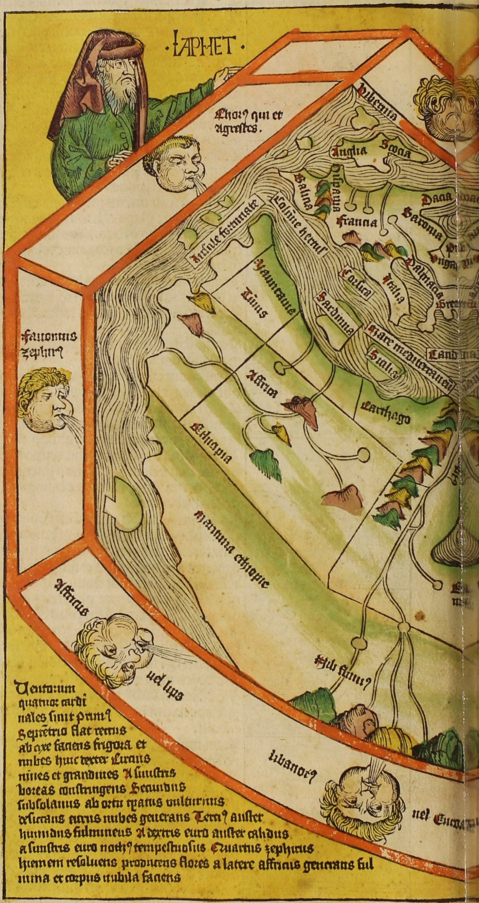

ORbis dicitur a rota & est q̄libet figura sperica & rotunda. Et ideo mūdꝰ orbis dr̄. qꝛ rotūdꝰ ē: & dꝛ orb terre vl' orbisterrarū. Dicūt āt ₰m vincē. filij sem obtinuisse asiā. filij chā affricā & filij iaphet europā. Jsid. in li. Ethy. asserit ꝙ orbis diuisus ē in tres partes ꝫ nō eq̄liter. Nā asia a meridie ꝑ orientem vsqꝫ ad septētrionem ꝑuenit. Europa vͦ a septētrione vsqꝫ ad occidentē ꝑtingit. Sed affrica ad occidentem ꝑ meridiē se extendit. Sola quoqꝫ Asia

continet vnam partem nostre habitabilis.s.medietatem: alie vo ptes.s.affrica z europa aliam medietatez sunt sortite. Inter has autem partes ab occeano mare magnũ progreditur.easqꝫ intersecat: quapropter si in duas partes orientis z occidentis orbem diuidas in vna erit asia in alia vo affrica z europa. Sic autem diuiserunt post diluuiũ filij Noe: inter quos Sem cum posteritate sua asiam. Japhet europam: cham affricam possederunt. vt dicit glo. super Gen.x. z super libro Paralippo.primo. Idem dicit Crisostomus Isidorus z Plinius.

De prouincia Asie. Asia ex nomine cuiusdam mulieris est appellata scḋm Vinc. q̄ apud antiquos imperium tenuit orientis. Habet ista pars prouincias multas et regiones. ¶ Paradisus terrestris locus est in orientis partibus cuius vocabulum ex greco in latinum vertitur ortus. Hebraice eden dicit̄ qḋ latine delicie interpretatur. quod simul iūctum resultat ortus deliciarū. Est enim omni genere ligni et arborum pomiferarum consitum: habēs etiam lignum vite in medio. Non ibi frigus nec estus: sed perpetua aeris temperies. de eius medio fons prorumpens irrigat nemus totū. Diuiditur aūt in quatuor flumina vt patet Gen̄. ij. huius loci post pctm̄ est aditus interclusus. ¶ India q̄ in asia ē. ab indo flumine dicta est q̄ ex pte occidentali claudit̄. Hec a meridiano mari porrecta vsq̄ ad ortū solis: et a septētrione vsq̄ ad montes caucasum peruenit. Habet gentes multas et oppida. Insulam quoq̄ thephanā gemmis et elephantis refertam. Crisen et arginē auro et argento fecundas. Vilem quoq̄ arborem folijs nunq̄ carentem. habet et fluuios gangen et indū et hypanes illustrantes indos. Terra indie fauonij spiritu saluberrima. in anno bis metit fruges: vice hyemis ethesias patit̄. Gignit autem tincti coloris homines. elephantes ingētes. monoceron bestiam id est vnicornū. psitachum auem. ebenum quoq̄ lignum cinamomū piper et calamū. Mittit quoq̄ ebur lapidesq̄ p̄ciosos. berillos. crisopassos. adamantē. carbūculos. ligures. margaritas et vniones. q̄bus nobiliū feminarū ardet ambicio. Ibi etiā sunt mōtes aurei quos adire pp̄ter dracones et griphos et immēsorū hominū mōstra est impossibile. Solinus dicit. diu credita ē esse tercia pars terrarū. Indiā liber pr̄ ingressus ē vtpote q̄ indis (Bacch) primus oīm triūphauit. ¶ Sūt et alie .puīcie multe in asia: et reg videlz Parthia. Assiria. Media Persia. Mesopotamia ¶ Babilo nomē ē in q̄ ē vrbs babilon a q̄ nūcupata ē vrbs tam nobilis vt caldea et assiria et mesopotamia in eius nomen aliqñ trāsierūt. ¶ Arabia .puīcia sic ē appellata. i. sacra. sic interpretata eo q̄ thuriferos hēat odores. Mirra et Cinamū ibi habēt̄. ¶ Et ibi nascit̄ fenix. Ipa etiā dr̄ Sabba. ¶ Siria hz in se plures .puīcias. s. Cōmagenā phenicīam et palestinam. cuius ps ē Judea. absq̄ sarracenis et nabutheis. In phenicia est thirus ad quā ysaias loq̄tur. ¶ Judea ex noīe iude appellata. s. eo q̄ reges ex illa tribu hūit. q̄ ibi regnauerūt. Hec ē palestīa regio q̄ prius chanaā dicta ē a filio chā siue ex chananeorū gētibus q̄bus expulsis iudei eā dn̄o ꝓcedēte possederūt. In medio aūt iudee ciuitas hierosolima. Terra ē variarū opū diues frugibus fertilis aq̄s illustris. balsamus opima. ¶ Samaria regio ē palestine in q̄ ciuitas principalis etiā dr̄ Samaria vbi cōiter tenuerūt sedes regni reges isrl̄. sicut in hierl̄m reges iudee. Hec ē media inter .puīciā iudee et .puīciā galilee: similis ē terra iudee in bonitate. ¶ Galilea .puīcia etiam palestine. Et ē duplex. s. supior et inferior. ¶ Penthapolis regio ē in cōfinio arabie et palestine: quinq̄ ciuitatum Sodome etc. celesti igne consumptarum. ¶ Nabathea a filio ysmahel nominata iacet inter iudeam et arabias ¶ Egyptus, que prius dicitur esse ea: ab egypto danay fratre postea ibi regnante nomen accepit regio celi ymbribus insueta: et pluuiarum ignara. Nilus solus eam circūfluens irrigat: et inundatione sua fecundat adeo copiosevt impleat necessarijs mercibus orbem terre ¶ Scithia sicut et gothia magoth a filio Japhet fert̄ cognominata. ¶ Hircana dicta est a silua hircania: q̄ scithie subiacet. ¶ Albania a calore populi sic nominata eo q̄ albo crine nascant̄ homies. ¶ Armenia vocata est ab armeno iasonis thesalali comite. qui armeniam cepit. ¶ Hyberia regio est asye prope pontum armenie. i hac herbe tinctu re vtilis nascūtur. ¶ Capadocia: vrbs .p̄pria nominauit hec est in capite Syrie sita. ¶ Asia minor ab oriente capadocia cingitur: ab alijs partibus mari circūdatur. Et habet .puīcias istas bithyniam. frigiā. galatiā. libiā. charias. pamphiliam. ysauriā. liciā atq̄ ciliciam ¶ Bithinia aūt in ponti exordio a bitynio rege nūcupata ē. ipa et maior frigia. ¶ Nicomedia vrbs est in ea vbi hanibal fugiens veneni haustu animā spirauit. ¶ Galatia a priscis gallorum gentibus a q̄bus extitit occupata. ¶ Frigia dicta est a frigia europis filia. hic et dardania a dardano iouis filio dicta est. huius regio troya est quā ex suo nomine appellauit tros troyanorū rex. due autem sunt frigie maior et minor. Maior frigia smirnā habet. Minor vo ylium et licbaoniam. ¶ Pamphilia cilicie sociatur. Ysauria ex situ loci dicitur cognominata. quia vndiq̄ aperta aurarum flatibus pateat. metropolim vrbem seleuciam habet. ¶ Cilicia a silice quodam nomen traxit matrem vrbium habet tarsum. ¶ Licia autez sic nominatur eo q̄ ab oriente sit iūcta cilicie. Ibi est mōs ille mirabilis chymera q̄ nocturnis estibus ignē exalat sicut in Sicilia ethna: et in alemania zwickau.

De alia tercia pte mūdi q̄ dicit̄ Europa. Europa q̄ppe ab agenoris regis libie filia nomē accepit: quā iupiter ab affrica raptam cretam aduexit: et ptē terciā orbis ab ea denominauit. ¶ Incipit a flumine thanai: descendēs ad occasum p septētrionalē occeanū vsq̄ ad fines hispanie: pars orientalis et meridiana a ponto consurgens: tota mari coniūgitur et in insulas cades finit̄. Prima europe regio est Schithia inferior. q̄ a meotidis paludibus incipiēs inter danubiū et occeanū septētrionalē vsq̄ germaniā porrigit̄. q̄ terra p barbaras gentes a q̄bus inhitatur generaliter barbaria dicit̄. ¶ Huius ps pma alania ē: post hanc dacia vbi et gothia: deinde germania vbi plurimā ptē Sueui incoluerūt. ¶ Germania post Scithiā inferiorē a danubio inter rhenū fluuiū et occeanū conclusa cingit̄. terra diues virū ac pplis numerosis et immanibus. Vñ et pp̄ter fecūditatē gignēdorū populorū germania dicta ē. mittit gemmas Cristallum et Succinum. due vo sunt germanie superior iuxta septētrionalem occeanū. inferior circa rhenū ¶ Prouīcie aūt q̄s danubius a barbarico ad mediterraneū mare se cludit sunt. prima

messia a messiū. puentu vocata: ꝓpter abūdātiā. ¶ Post messiā pannonia postq̃ rethie frugibꝰ ferax q̄ excipit galliā belgicā: deinde traciā: tracie tirias iaphet filiꝰ nomē dedisse phibet. Alij seuicia incolaꝝ traciā appellatā dixerūt ¶ Huic ab oriēte ꝯstātinopolꝰ opposita ē: ab occasu macedonia illi subiacet. cuius regionē olim diuersa rū gentiū ppl'i mesi: gethe: sarmate scithe ⁊ alie natoēs incoluerūt. ¶ Grecia a greco rege dicta ē q̄ cūctā illā regionē incoluit. ¶ Sūt aūt ꝓuīcie grecie plures: ⁊ quaꝝ pria ē ab occidēte dalmacia deinde epirꝰ inde elladas: inde thesalia. īde macedonia: inde achaya: ⁊ due ī mari creta ⁊ ciclades. ¶ Illiricꝰ aūt generalr̄ ⁊ oīs grecia ⁊ dalmacia a delim maxīa illiꝰ ꝓuīcie citate dicta est. ¶ Epirꝰ a pirro achillis filio dr̄ cuiꝰ ps chaona ē: q̄ añ mollosa ē dicta: a mollosso filio pirri quē de andromaca hūit. ¶ Ellades dicta ē a rege ellena deucbalionis ⁊ pirrhe filio: a q̄ pꝰ greci ellenes nūcupati sunt. Ipa ē ⁊ athica ipa est vera grecia. vbi fuit athenas ciuitas mr̄ lr̄aꝝ ⁊ phoꝝ nutrix q̄ nihil hūit grecia clarius atq̃ nobilius. ¶ Ellades aūt due sunt ꝓuīcie. s. Boetia sic dicta a boue: ibi thebe ꝯstructe sunt: in q̄ olim ciuilia bella detonauerūt vbi nati sunt apollo ⁊ hercules: maior ille thebanꝰ peloponēꝰ. scda ps elladis a pelope rege atthice vōta ē. ¶ Tesalia a thesalo rege dicta ē. mlta sunt ī thesalia fluia ⁊ oppida: iter q̄ pcipua ē thesaloīca ibi ē ⁊ mōs pnasus q̄ndā appollini ꝯsecrꝰ. In thesalia q̄ et pria fuit achillis pmū solidi aurei facti sunt: domādorū q̃ꝫ eqꝝ vsus pmū īuēꝰ ē. ¶ Macedoīa a macedo q̄ fuit deucbaliōis nepos mrnꝰ nomē accepit. Postq̃ ibi accepit pricipatū q̄ priꝰ emathia dicebat: q̄ ꝯfinis ē a septētriōe emathie patria alexandri magni regio venis aureis ⁊ argēteis optia. Mōs olimpꝰ ī ea ē ita altꝰ vt ī cacuīe eiꝰ nec vēti nec nubes sentiāt. Achaia ab acheo rege ⁊ vrbs ⁊ ꝓuīcia appellata ē. Hec pene īsula ē huiꝰ caput ē corithus grecie decꝰ archadia sinꝰ ē achaie ipa ē ⁊ sicaonia a sitione rge a q̄ ⁊ regnū siciomoꝝ ē dcm̄. hꝫ abeston lapidē q̄ sel' accēsus nūq̃ extiguit. Pānoniā ab alpibꝰ appēninis dicta ē: qbꝰ ab ytalia secernit regio fort' et solo leta. Hystriā hyster fluuiꝰ vōuit q̄ terrā illā īfluit. Ipe ē danubius: hꝫ āt a septētriōe pānoniā.
Italia olim a grec' pplis occupata mag̃ grecia nūcupata ē. deide a reg' noīe saturnia moꝝ ⁊ latiū dicta: eo q̄ saturnꝰ a ioue sedibꝰ suis pulsus ibi latuerit. Postremo ab ytalo siculoꝝ rege ibi regnāte nūcupata ē. terra oībꝰ rebꝰ pulcerria ⁊ fertil': pabuli vbertate gtissima: hꝫ lacꝰ venatū. alnū atq̃ lucernū. Fluuios eridanū: tiberim ⁊ tepētes fōtibꝰ baias. Gignit gēmas sericū: ⁊ corallū. ⁊ ligurinū boani q̃ꝫ hpētē. ytalia aūt ⁊ hispania iccirco hesperie dicte sunt. eo q̄ greci hespo stella nauigēt: ⁊ in ytaliā et ī hispaniā q̄ hac rōe discernūt. Aut hespiā solā dic' ⁊ significas ytaliā: aut addis vltimā ⁊ signas hispaniā q̄ ī occidentis ē fine. Tuscia ps ē ytalie ¶ Umbria vō ps tuscie. vmbria vō dcā vt histoȓie narrant: eo q̄ tpe aq̄se cladis ymbribꝰ supfuerit. Est eī ī iugis appēninis sita mōt' in pte ytalie iuxta meridiē. Etruria ps ē ytalie dcā eo q̄ eiꝰ fines tēdebāt vsq̃ ad ripā tiber'. Rome oīm fines vniꝰ tm̄ tiberis ripa tenebāt ¶ Dic ⁊ tuscia Tuscia aūt a freq̄ntia sacrificij ⁊ thur' dcā ē. illic ⁊ aruspiciā dicūt eē īuētā. Apulia ē vbi brūdusiū quā tholi secuti dyomedem duce ꝯdiderūt. Cāpania ꝓuincia ytalie hꝫ terras hyeme oī estateq̃ꝫ vnātes Et sol ibi mitis: gta tēperies: aer purꝰ ⁊ blādꝰ. Gallia dcā ē a cādore ppl'i: gala eī grece latinē lac dr̄. Mōtes eīm ⁊ rigor celi ab ea pte sol' ardorē excludūt: q̄ fit vt cādor ppl'i ñ coloret. hāc ab oriēte alpiū iuga tuēt: ab occasu occeanus īcludit a meridie prupta pirenei: a septētriōe rheni flueta atq̃ germania: cuiꝰ initiū belgica finis aq̄tania est. Regio est gleba vberi ac pabulosa ad vsum aīantiū apta: flumibꝰ q̃ꝫ ⁊ fōtibꝰ irrigua ꝑfusa duobꝰ magnis rheno ⁊ rhodano fluibus. Belgis āt citas ē gallie a q̄ belgica ꝓuīcia dcā ē. Cisalpina q̄ citra alpes trāsalpina q̄ vltra alpes. Retia q̄ iuxta rhenū. Aq̄tania āt ab obliq̄s aq̄s ligeris flumis est appellata. Hispania pus ab ybero amne hiberia nūcupata ē: postea ab hispāo hispāia vōta. Ipa ē ⁊ hesperia ab hespero stella occidētali dcā. Sita ē āt iter galliā ⁊ affricā: a septētriōe pireneis mōtibꝰ clausa: a reliq̄s ptibꝰ vndiq̃ mari ꝯclusa. Salubritate celi eq̄lis oīm frugū generibꝰ fecūda gēmaꝝ metalloꝝq̃ ditissima: iterfluūt eaꝫ flumia mag̃ bethꝰ innꝰ: yber' ⁊ tagꝰ: hꝫ ꝓuīcias sex: Tarraconensem: Carthagineseꝫ. Lusitaniā. Galiciā. Bethicam ⁊ trāsfreta ī regiōe affrice tingitanā. Due sunt aūt hispanie: anterior ⁊ exterior.

De affrica alia pte tercia mūdi affricaꝫ sic noīatā: q̄daꝫ extimāt q̄si affrica eo q̄ sit apta celo vl' soli ⁊ sine horrore frigoris. Alij affricā dicunt appellari ab vno ex posteris abrahe de cethura nato q̄ dicꝰ ē affer. incipit āt a finibꝰ egipti pgēs iuxta meridiē p ethiopiam vsq̃ ad athlantē mōtē: a septētrionali pte mari mediterraneo claudit: ꝓiūcta hꝫ ꝓuincias libiā cireneseꝫ. Pēthapolim. Bisantiū. carthaginē. Numidiā. Mauritaniā. tingitanaꝫ. Et circa sol' ardorē ethiopiā ¶ Libia cireneꝰ ī pte affrice prima ē a cirene vrbe metropoli. q̄ ē ī eiꝰ finibꝰ nūcupata ¶ Pētapol' dcā ē a. v. citatibꝰ ibi exītibꝰ magnis. iter q̄s sunt ptholomaida ⁊ bernice sic denaīate a rgibꝰ suis. Gethula ps affrice mediterranee. Mauritania dr̄ a mauro qd̄ nomē est grecū: latie sonās nigꝝ. Vñ a nigredie ppl'i hitant' dcā est. Tingitana a tingi metropolitana illꝰ ꝓuincie citate dcā ē. Hec rgio gignit feras. symias. dracoēs. strutoēs. ⁊ olī elephātes nūc sola india hos pturit. Garramātis ob oppido dcā garrania ibi exīti. Ibi ē fōs q̄ friget calore diei. ⁊ calet frigore noct' ¶ Ethiopia dcā ē a calore ppl'oꝝ q̄s sol' vicinitas torret. Est ibi īgēs estꝰ. Nā q̄cq̄d ibi ē sb̄ meridiano cardie ē: plurimas hꝫ gētes dīso vultu. ⁊ mōstruosa spē horribiles ferūq̃ ⁊ hpentū mltitudie referta. Ibi rinocerata bestia ⁊ cameleopardꝰ. basiliscꝰ dracones īgētes ex q̄ꝝ cerebro gēme extrahūt iacīctꝰ ⁊ crisopassos ibi īueniūt. Et cīamomū colligit Due sunt ethiopie. vna circa ortū sol' altera circa occasuꝫ ī mauritāia. Extra tres ptes orb: q̄rta ē ps trāsocceanū iteriorē ī meridie q̄ sol' ardoribꝰ nob̄ incognita ē: ī cuꝰ finibꝰ antipodes fabulose habitare dicuntur.

Linea Christi

Noe p̄riarcha

Secunda etas mundi

Noe filius lamech decimꝰ ab Adam: cuiꝰ anno sexcentesimo primo hoc ē anno mūdi. M. sexcentesimo. lvij. incepit secūda etas: natꝰ ē āno patris sui cētesimo octogesimo secūdo. gñ. v. Mūdi vo. M. lvi. iuxta hebre. ꝭ ſm Orosiū Bedā ⁊ .lxx. interp. anno mūdi. M. dc. xlij. Et interp̄taᷓ requies ſm ysi. ⁊ Rabanū vbi sup̄. Ab eo ꝙ ſb illo oīa retro quieuerīt p diluuiū. ¶ Hebrei tamen dicūt ꝙ idcirco requies interpretatur: quia primus inuenit artē arādi terram cū animalibus. Ideo dr̄ Geñ. v. Ipse consolabitur nos ab operibus. Nam prius foderūt soli homines agrū: ꝭ postq̄ȝ animalia arare ceperūt: fuerūt hoīes alleuiati: ideo etiā dr̄: ꝙ Noe erat vir agricola.

Memorie cōmendandū ē. ꝙ de istis tribꝰ filijs Noe. s. sem. cham. ⁊ Japhet lxxij. gētes, pcreate sunt. vt pȝ Geñ. x. ¶ Haꝝ autē gentiū vocabula ꝑtim māserūt. ita vt hodieq̄ȝ appareat. Unde fuerint deriuata: sicut ex assur assyrij: ⁊ ex heber hebrei: partim tēpis vetustate mutata sunt: ita vt vix hoīes doctissimi antiq̄ssimas pscrutātes historias. nec oīm ꝭ aliq̄ꝝ ex istis origine gētiū repire potuerūt. Et si oīa ꝯsiderenᷓ pl'a mutata q̄ȝ manentia noīa apparent.

Chā. 2. filiꝰ noe

Cathaflua vxor eiꝰ

Iste Ionichus fuit q̄rtus filius Noe natus est tercio anno post diluuiū de quo Moyses tacet. Sapiens primo astronomiā inuenit. ⁊ q̄dam futura preuidit ⁊ maxime de ortu q̄tuor regnorū ⁊ eorum occasu. Cūq̄ȝ pr̄ dedisset ei munera iuit in terrā Ethan ⁊ habitauit ibi gentē ꝯstituēs. Hec enī Eliopolis. i. solis terra ē ad quā nōnulli filioꝝ Japhet viri clarissimi accedentes ciuitatem ipsi Ionicho extruxere. Hic ferᷓ cōsiliū dedisse Nemroth quō regnare possꝫ fuit autē vir ingenio eminentissimus ⁊ astronomꝰ permaximus. qui oīm sideꝝ cursus ⁊ stellaꝝ habitudines cōtemplatus fuit. Qua q̄dem disciplina vt dictū est ortū ꝑiter ⁊ occasum q̄tuor regnoꝝ principaliū ꝓuidit ⁊ docuit. Huic aūt mortuo cosdron eiꝰ filius successit.

ionicbꝰ. 4. fi. noe

Chus filiꝰ chā a q̄: vt Josepho in primo antiq̄tatū libro placet: Ethiopes fuere. Hij ꝑmū a semetipis ⁊ ab asianis chusei vocabanᷓ. Inde Ethiopes. ⁊ a q̄bus ethiopia regia hec ꝓuincia in Mauritanie finibꝰ ē. In q̄ vaste sunt solitudines orientem versus.

¶ Chanaan primus filius cham a q̄ chananei ⁊ hūit. xi. filios q̄ possederūt terrā chananeorū q̄ nūc terra dr̄ ꝓmissionis q̄ nūc Judea nūcupaᷓ ⁊ ab eo chananea. ¶ Sydon a q̄ sydonij. ¶ Etheꝰ a q̄ ethei. Et Jebuseus a q̄ iebusei q̄ꝝ duoꝝ fuit hierl'm. ¶ Amoreꝰ a q̄ amorei. ¶ Gerseꝰ a quo gersei. ¶ Eueus a q̄ euei. i. gabaonite. ¶ Archeꝰ qui archas oppidū ꝯdidit ꝯ̄ tripolim ī radicibꝰ libani sitū. ¶ Cineꝰ ¶ Aradius a q̄ aradij q̄ aradium īsulā possederūt angusto freto a phenicis littore sepatum. ¶ Samarites a q̄ sirie nobilis ciuitasq̄ȝ vocatur aeolis. ¶ Amatheus a q̄ amatite.

Chus quartus filius Cham habuit q̄tuor filios cū vxore

¶ Phuth. 2. filius cham a q̄ libia affrice regio ⁊ libici ppl'i q̄ icipit ab athlante mauritanie mōte. ⁊ ab eo r̄gio phutēꝭ appellata ē ¶ Messaraym. 3. filiꝰ a q̄ Egyptij exorti sunt. ⁊ hꝫ. v. filios: egiptij enī ab hebreis mersei vocabātur a mersa isto q̄ꝝ princeps fuit egyptū. ¶ Lydin a quo lydi ppl'i ⁊ a quibus lydia prouīcia nomen accepit ꝓuincia in minori Asia. In q̄ Ephesus Jobis apostoli sedes. ¶ Ananim a q̄ ananij. ⁊ laobim a q̄ cubarij ⁊ alios q̄ꝝ natōes ignote habēᷓ: q̄r bello ethiopico subuerseq̄ȝ ad obliuionem p̄teritoꝝ nominū ꝑuenerūt. ¶ Masrā filiꝰ chā. 3. ex se septē ꝓtulit natōes q̄rū sexta ꝑ cesloim natio scȝ palestinoꝝ: q̄ mō palestini dicūᷓ ppl'i. Et palestīa ꝓuīcia ꝭ ī syria est arabie ꝯtermina dicta a philistea vrbe philistei. ¶ Tusim a q̄ philistijm. ¶ Cellū Sabatha a q̄ sabatheni q̄ nominantur a grecis astabari. ¶ Regina habꝫ duos filios ⁊ sabatha antiq̄ postmodū vocabula ꝑdidere. ab hijs ethiopice gētes: ethiopia in occidētali plaga descendisse putāᷓ. ¶ Sabaa a q̄ arabes. ¶ Badan a q̄ Ethiopes. Eiula secūdꝰ filioꝝ chus filij chā fuit. a q̄ Eiulei. q̄ nūc Getuli appellanᷓ ppl'i. s. q̄ in remotioribꝰ aphrice ꝑtibꝰ hītare ꝯsueuerīt. ¶ Saba a q̄ sabeꝰ al' sabei ⁊ hij arabes vt scribit Josephꝰ appellāᷓ. s. in libano et ātilibano ꝯmorāᷓ: ⁊ ab istꝭ arabia regio dicta quā solinꝰ sacrā īterp̄taᷓ. ¶ Nebroth filꝰ chꝰ filij chaꝫ Gigas q̄dē ⁊ vasto corpe vir. cū eēt īter filios filioꝝ Noe audacissimꝰ apd̄ babilonios ꝑmanēs tyrānidē pmꝰ exercere cepit.

Canaan
Sydon
Etheus
Jebuseus
Amorreus
Gergeseus
Eueus
Aratheus
Cyneus
Aradius
Samarites
Amatheus
Phuth
Mesraym
Ludim
Ananim
Laabim
Thusim
Cesluim
Sabatha
Regma
Sabaa
Dadan
Saba
Nemrot
Eula

Sem prim⁹ fili⁹ noe nat⁹ ē anno pr̄is sui.l. mūdi vo ſm.lxx.interp̄.2244. ſm heb.1658. ſ ē añ xp̄i natiuitatē.2957. anni vite ei⁹ fuere.600. Iſte ſem biēnio poſt diluuiū genuit arphaxat ꝛ fert fuiſſe melchiſedech q̄ ꝑm⁹ poſt diluuium ꝯdidit ſalē vrbē ip̄a ē hierl'm ꝛ ab eo deſcēderūt generatōes.27. Protulit aūt ſem.v. filios e q̄bus q̄nq3 ſingulares ꝓdiere gētes.

Sem.1.fi.noe pſſa vxor.ei⁹

Cui⁹ ꝑmogenit⁹ Elam a q̄ Elamite ꝑſidis principes. Sem aūt anno cēteſimo vite genuit Arphaxat: ꝛ alios filios ꝛ filias ꝛ mortuus eſt.

Iſte aſſur.2.fili⁹ ſem a q̄ aſſiriorū pullulauit impiū. q2 nolebat rebellare ꝯ deū in edificatōe turr̄ babel.cu3 nēbroth: iō fugit de terra ſennaar. ad aliā regionē longinq3 ꝑus nō hītatam q̄ ex ei⁹ noīe vocat̄ aſſiria. ꝛ edificauit ciuitatē q̄ poſtea vocata eſt niniue. que fuit metropolis totius regni aſſyrioꝝ. Iſte ppl's ſꝑ crudelitat̄ infamiā hūit.

Arphaxat.3.fili⁹ ſem nat⁹ ē anno mūdi ſm hebr.1693. ſm interp̄. lxx.2279. Vixit aūt ānis.338. ꝛ mortu⁹ ē. Ab iſto Arphaxat emerſere chaldei a q̄bus ꝛ Caldea regio appellata ē Hec in aſie ꝑtibus ē. Arabie cōtermīa longe plana ꝛ fontiū indigua in q̄ babilon fuit magna.

Aram q̄rtus fili⁹ ſem.habuit.iiij. filios ꝛ ab eo ꝓgeniti ſūt ſiri q̄rū metropol' damaſc⁹ in hebreo ſyria dr̄ aram. Prim⁹ fi. arā fuit hus traconitidis regiōis: q̄ ē iter paleſtinā ꝛ celeſirie. ĩ ea ē hus terre iudee ꝯfinia ex q̄ iob ꝓpha ortū hūit

Noe cū plantaſſet vineā bibēſq3 de vino inebriat⁹ nudat⁹ iacuit in tabernaculo. vidēſq3 cham verēda pr̄is annūciauit duobus fr̄ibus ſuis: q̄ impoſito pallio humeris operuer̄t pr̄is verēda: auerſiſq3 oculis virilia ei⁹ n̄ vider̄t. Noe igit̄ volēs maledicere chā quē de⁹ bñdixit maledixit chanaan filio chā ꝓ deriſione chā pr̄is eius: de his in ſuperioribus fit mentio.

Japhet tercius filius noe habꝫ septem filios q̃ et europam sortitus est. Iste iaphet a p̄re bn̄dictus ē ꝑpter ingenuā nobilitatem dilatationē q̃ꝫ ei imp̄cabat. ⁊ ab eo descenderūt generatōnes. xv. Septē aūt gētes per iaphet filios institute fuerūt. ¶ Gomer p̄mogenit⁹ iaphet in europam veniēs gomeritas instituit: q̃ postea a grecis galathe nūcupati sunt: ⁊ a q̃bus galatia regio. Hec quippe hispanie ⁊ lusitanie cōterminia quā a meridie hꝫ. Ab occidēte vo ⁊ septētriōe occeanū. Et ab oriēte flumē sequane ⁊ germanie ꝓuicias ¶ Gomer g̃ primus fi. iaphet a q̃ galathij ⁊ hꝫ. 3. filios. ¶ Prim⁹ astanes a q̃ sarmacia. hij scithaꝝ hoīes sunt ī paludis meothidis ꝓfundo hītātes q̃ exilis regio ē infelicib⁹ arborib⁹ referta. ¶ Scd̄s Riphath al' raphaa a q̃ paphlagones. ⁊ paphlagonia nomē accepit. h̄ ē minoris asie regio. ¶ Terci⁹ Thegorma a q̃ friges emersere. ⁊ a q̄b⁹ frigia minoris asie ꝓuicia cog̃miata fuit: q̃ postea dardania. deinde troia cog̃miata ē ¶ Scd̄s fi. iaphet magog a q̃ scithe ⁊ a q̄bus schia ⁊ gothia nomen hūere ¶ Terci⁹ Medar siue made⁹ a q̃ medi a q̄b⁹ media regio nomē sortita ē q̃ ē assyrie ⁊ ꝑsie vicina ¶ Quart⁹ fi. iaphet iauan a q̃ greci. hic. iiij. genuit filios iste ɔdidit iones grecos et a q̄b⁹ mare ioniū nomē accepit. ionia. ei grecoꝝ regio fuit. iter cariā ⁊ eoliā q̃ nunc Turchia dr̃. ¶ Prim⁹ belissan a q̃ belisey. q̃ postea eolij a grecis nūcupati sunt. a q̄bus eolia īsula in siculo mari vigītiq̃ꝫ q̃nqꝫ passuū milib⁹ ab ytalia distare dr̃. ¶ Scd̄s tharꝭ q̃ i minori asia tarsos ɔdidit q̃ ātiq̄t⁹ cilices dicebāt inde ꝓuicia cilicia pauli apl'i p̄ria. ¶ Terci⁹ thaysa al' cethim a q̃ cyp̄a īsula cethina dcā fuit de q̃ circa īsulas de socio ei⁹ ptꝫ. ¶ Q̄rt⁹ dodamin a q̃ burgūdi. h̄ ī insulā rhodis veniēs rhodios appellari voluit. ¶ Quīt⁹ fi. thubal a q̃ hispani a q̄b⁹ hispaīa europe r̄gio ꝑmaxīa. ¶ Sext⁹ fi. mosoch a q̃ Capadoces ⁊ regio Capadocia maiori asie vicīa Septī⁹ fi. thiras suos thirēses appellauit. a q̃ tracia ꝓuīcia. q̃ ī scithie ꝑtib⁹ ē noīat.

Sale qui et caynan dr̃ Luce. iij. satis intelligendo vt infra vbi thare fili⁹ Arphaxat nat⁹ est anno p̃ris sui. xxxv. cõpleto Gñ. xi. Mũdi vo. 2379. hic ciuitatem salem p̃mo edificauit imponens ei nomen suũ. que postea hierusalem est appellata. vixit autẽ annis. 433. ab isto Sarmate qui et indi prodiere qui primuz indiam incoluere.

Augustinus. xvi. de ciui. dei dicit. Post benedictionẽ filiorũ Noe vsqȝ ad Abraham nulla fit mẽtio aliquoꝝ iustoꝝ. nec eos tamẽ defuisse crediderim. ꝫ si omnes cõmemorarentur: nimis longũ fieret et esset hec magis hystorica diligentia q̃ꝫ p̃phetica p̃uidentia.

Heber filius sale nat⁹ est anno p̃ris sui. 30. Gen̄. xi. mundi vo. 2509. dieb⁹ q̃bus vixit. 467. anni fuere. Ab isto heber hebrei iudei nominati sunt. nam in domo et familia illi⁹ in diuisione linguarum sola hebrea lingua remãsisse dr̃ que etiam ante diuisionem linguaruz non dicebatur hebrea: ꝫ humana simpliciter quia omnes homines a mundi principio vtebantur. addit tamen Augustinus q̃ ꝫm opinionem quorũdam hebrei dicitur ab Abraham cuius opinionis est burgensis. Math. xxi. vbi vult q̃ hebrei dicuntur ab heber denominatione p̃prij nominis. ꝫ ab Abrahã ex eo quia abraham veniens de Mesopotamia venit per flumẽ ideo dicebatur hebreus id ẽ transfluuialis ideo omnes eius posteri. ac sequentes fidem eius dicebantur hebrei: sicut illi qui veniunt de vltramontanis vltramontani dicũt. Patet igitur vtramqȝ assertõnem bene valere.

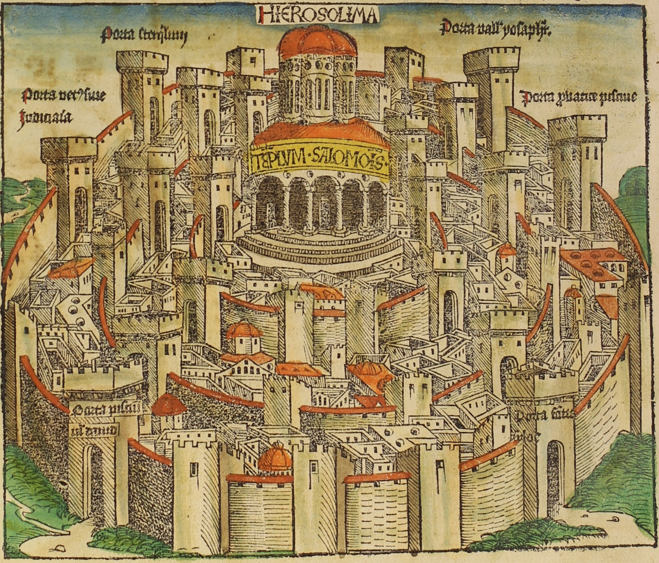
Iste Jectan filius heber habuit. xiij. filios qui omnes fecerunt generationes principales. Sed populi ꝫm Hieronimũ non sunt nobis noti vel p̃pter longinquitatem terraꝝ. vel p̃pter mutationes populorum et nominuz. vel contriti gueris alijsue causis. Et istorũ habitatio massa pergentibus vsqȝ Sephar montem orientalem.

Iste phaleg nat⁹ est anno mundi. 2643. vixit annis. 239. Hic fuit filius heber sic dictus. quia in diebus eius facta fuit cõfusio linguarum. quasi ip̃e diuisus sit ab alijs. q: in domo sua mansit lingua pristina. quia in ea cõspiratione nõ fuit. Unde ꝫm Augustinum in hoc nõ paruum iusticie vestigiũ apparuit q̃ ista dom⁹ libera fuit ab hac pena. quasi nõ fuerit particeps in culpa. Et nota ꝫm eũdem: q̃ numerus linguarum fuit ꝫm numerum generationuz. c. 72. Auct⁹ autem est numerus gẽtium: multo amplius q̃ꝫ linguarum: nam in vna lingua plurimas gentes nouimus.

Reu vel Ragau filius phaleg natus ẽ anno mũdi. 2775. anni vite eius fuere. 302. Cuius tempe templa multa primũ cõstructa fuisse referũtur. Et quidam gẽtiũ p̃ncipes adorari ceperũt. Scithaꝝ quoqȝ regnũ dr̃ exortum.

Hierosolima nomē vrbis in palestina metropolis iudeoꝝ: pri⁹ Jeb⁹. postea salē. tercio hierosolima. vltio helia dicta. Cuius vrbis prim⁹ ꝯditoꝛ fuit (vt Joseph⁹ testaẜ) Canaan q̄ iust⁹ appellat⁹ erat rex. Et h̄ q̄dē melchisedech sacerdos dei altissimi dicebatur. Qui cū ibidē phanū edificasset illud Solimā appellauit. solimi fuerūt ppl'i iuxta liciā q̄s homer⁹ pugnatissimos: ꝛ a bellerophōte deuictos dicit. et in mōtib⁹ h̄itasse. Et corneli⁹ tacit⁹ cū de iudeoꝝ origine opiōnē narrat ait. Alij clara iudeoꝝ initia solimos carmib⁹ celebratā homeri gētē ꝯditam vrbē hierosolimā noīe suo fecisse. vn̄ Juuenalis interpres legū solimaꝝ. q̄ ciuitas cananee gētis vsq₃ ad tp̄a dauid reg̃ h̄itatio fuit. Nec iosue iudeorū p̄ nceps eos cananeos seu iebuseos expellere potuit. Dauid iebuseis expulsis cū ciuitatem reedificasset eā hierosolimā .i. munitissimā nūcupauit. Hui⁹ vrb̄ situs ꝛ munitio petrosa erat. ꝛ triplici muro cingebatur. q̄ vt Strabo ait interi⁹ aq̄s abundans exteri⁹ v̄o oīno siccam fossam h̄ebat ī lapide excisam. xl. pedū ꝓfunditate. latitudo v̄o. cc. l. E lapide aūt exciso educta erant celeberrimi tēpli menia. Hec hierosolima lōge clarissima vrbium oriētis sup̄ duos colles erat ꝯdita īteruallo discretos ī quā dom⁹ creberrime desinebāt. Colliū alter q̄ supioꝛ ciuitas excelsioꝛ ꝛ ī ꝓlixitate directioꝛ castellū dauid dicebatur. Alter q̄ īferiorē sustinet ciuitatē vndiq₃ decliuis ē vall' ī medio ad syloā ꝓtinꝫ ita fōtē q̄ dulcis ē vocabāt. firmissime āt dō salomōis alioꝝq₃ ī terra regū op̄a ornata fuit. agrippa ec̄ ꝑtē ciuitatis addiderat ꝛ cinxerat. Exuberās em̄ m̄ltitudine paulatī extra menia ꝑpebat. Noīata ē ꝑs addita noua ciuitas. Oīme āt ciuitatis ī giro spaciū. xxx. ꝛ trib⁹ stadijs finiebaẜ. Et si ī toto admirabil'. tercius mur⁹ admirabilioꝛ ob excellētiaꝫ turris q̄ ad septētrionē occidētēq₃ surgebat ī āgulo. de q̄ sole orto arabia ꝓspici poterat ꝛ mare vsq₃ ad fines hebreoꝝ. Et iuxta eā turris yppico: ꝛ due q̄s herodes ī ātiq̄ muro edificauerat. Mirabil' fuit lapidū magnitudo ex secto marmore cādido ita adūati vt singl'e turres singl'a saxa viderenẜ. hijs ī septētriōali ꝑte aula r̄gia ꝑstātissima ꝯiūgebatur. Muro alto cincta ac varietate saxorū ornata. Alte deniq₃ portic⁹ ꝑ circl'm flexe colūneq₃ ī singulis: q̄ īter eas s̄b diuo patebāt spacia vbi erāt viridaria cū cisternis eneis. q̄b⁹ aq̄ effundebaẜ. Pudet dicere h̄ r̄gia q̄l' fuerat cū flāma ab ītestinis īsidiatorib⁹ oīa ꝯsumpsit. De excidio tm̄ h⁹ regie vrb̄ īferi⁹ patebit: vrbē aūt sacraꝫ reddidit mors xp̄i. Placq₃ sac̄ ī eo loco videre possumus Amnē. s. q̄ lot⁹ ē xp̄s. Tēplū seu tēpli ruinaꝫ ī q̄ docuit. locū vbi cū sūma h̄ūilitate passus ē corꝑe vt nos aī passionib⁹ libaret. sepulcꝝ vbi sactissimū ill'ō corp⁹ ꝯstituit. Et vn̄ ascēdit in celū. q̄ ad iudiciū r̄uersur⁹ crediẜ. vbi vētis ꝛ fluctib⁹ īꝑauit vbi deiq₃ elegit īdoctos atꝫ īopes piscatores. q̄rū hamis ꝛ rhetib⁹ piscarenẜ īꝑatores ꝛ r̄ges gētiuꝫ. vbi cecos illūiauit. leprosos mūdauit. paraliticos erexit. mortuos suscitauit. Multaq₃ ꝛ alia q̄ lōge ꝓseq̄ tediosū eēt. cū ex euāge. nō sint

Isti tres principes Jectan. s. Nembroth ꝛ Suphena cum suis populis formidantes diluuiū iterū posse inundare cōuenerūt in campū sennaar: dicentes adinuicem. Edificemus turrim cuiꝰ altitudo ꝑtingat vsqꝫ ad celuꝫ ꝛc̃. Geñ. xi. Deus autē videns ꝙ non cessarent a stulto suo consilio confudit eoꝝ linguas: ꝛ ita factum est vt per totum mūdum dispergerentur.

Jectan frater phaleg de sem

Nebroth princeps de Cham

Suphena de Japhet

Initium regni Nembroth fuit babilon qui post confusionem linguarū ipsas adijt. regno relicto filio suo belo. Augustinus vō dicit eum inde fugatuꝫ: ꝛ ꝙ filij Assur regnum illud obtinuerunt vsqꝫ ad annos. 1305.

Cathalogꝰ regum assirioꝝ.

Iste Belus dicitur regnasse in obscuro qꝛ paruū dominiū habuit. Et primꝰ fuit quē error populi deuꝫ putauit. Vñ diuerse gētes diuersimode eum appellant. s. bell baal. baalim bee phegor beelzebub.

Hic oriūtur plura regna. primo scitarū qḋ licet sit vetustissimū. tamen inter principalia regna non cōputatur. Unde ꝓpter illius ruditatem regio illa barbarica ē appellata magna valde. quia meotidis paludibus incipiēs inter danubium ꝛ occeanum septētrionalem vsqꝫ ad germamaniā porrigitur. Et est prima pars europē gothi vngari ꝛ dani sunt de hijs. Secūdum regnū massitagetaꝝ. Terciū sichiomoꝝ de quo varro velut antiquo tempe exorsus peruenit ad athenienses: deinde ad latinos. Quartum egiptioruꝫ de quibus in seqnenti folio.

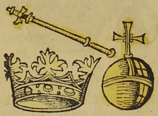
Scdm Augu. Inter cetera regna duo sunt clariora assiriorū ꝛ romanorum tempibꝰ ꝛ locis ordinata ꝛ distincta. Illud prius in oriente aliud in occidente surrexit. atqꝫ ī fine illius initiū huius fuit. Secūdus igitr rex assirioruꝫ et primus monarcha fuit Ninus qui libidine dominādi vicinis suis bella intulit. quos ꝓpter bellandi imperitiam cito subegit. Totamqꝫ asiam facile obtinuit. Et sic factus est primus orientalium monarcha. Hic ciuitatē magnā Niniuen. quā assur edificauerat ampliauit. Et ex nomine suo appellauit Niniuen. hic primꝰ fuit inuentor ydolatrie ex eo ꝙ pr̄i suo belo mortuo ymaginem in leuimentuꝫ doloris sui fecit. concedens omnibus reis qui ad eaꝫ cōfugerent securitatē. ꝛ sic adorari cepit. Cuius exemplo ꝛ alij huiusmodi ymagīes fecerunt mortuis. quas demones intrantes dantes responsa. diuinos obtinuerunt honores. huius tandem ydolum Daniel propheta cum in babiloniam captiuus adductus fuisset cum eius templo subuertit.

De Turri Babyl vel Babilonie.

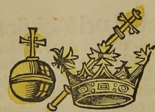
Nembroth gigas manu fortissimus. Noe ꝓauo suo vita functo libidine dn̄andi succesus apud babilonios imperium vsurpauit. Cuius regni pncipiū in campo Sennaar incepit. in quo couentionem habuit vir audacissimus ꝛ eloquentissim⁹ vt homines a dei timore reuocaret eis psuasit vt lateres facerent ꝛ igni coquerent ꝛ turrim edificarent excelsam. Cui⁹ cacumen vsqꝫ ad celum pertingeret tanquā ascensuri per eam in celum. Quam cum edificarēt magna eoꝝ superbia se cōtra deum erigentes. Edificātium temeritatem dn̄s hac sola animaduersione pcussit. vt gentes due ꝛ septuaginta q̄ ibi couenerant: ꝛ descenderant ex tribus filijs Noe quibus vna erat lingua totidem linguarū confusione supinducta. vt alter alterius vocem non intelligeret. Illa conspiratio sic dissoluta est: vt super omnem terre faciem spargerent. In quo loco aūt hec turris Babel stetit paucis notum est. Ferunt in oriente esse ciuitatem Emporiū nobile chaldeorū ꝓpe Eufratē Baldach vocitatam. Ibi incole aūt non longe ab vrbe videri magnā cōgeriem lapidum ꝛ deuastationem. Et ꝓpter rupes ꝛ animalia venenosa nō patere accessum. eam ibi fuisse opinantur. Et ab hac singula ad eorum ciuitatem e babilonia traducta. Turris autem altitudo M. clxxiiij. passuū a Beda fertur habuisse. paulatim altioribus in angustijs coartata describitur et vocatū ē nomen Babyl. i. confusio. Cum ibi fuit labiū vniuerse terre. Et dn̄s super faciem cūctaꝝ regionū eos dispersit.

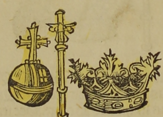
Regnum Scithaꝝ in regione septētrionali Initiū sumpsit. Ubi primū regnauit Thanaus. a quo ꝛ thanais fluuius: ingenti cognitus fama nomen accepit. Qui in paludem defluit Meotidem. quē qꝫ Niualem appellauit Uirgilius in quarto Georg. Hec itaqꝫ regio ab ipo thanais diuiditur fluuio. ꝛ vna pars remanet in europa. Altera in asia protēditur. Que aūt est in europa ad Traciam terminatur: ꝛ pauca gignit animalia: ꝛ a flumine remanet illesa. Que vō in asia ad orientem vergens: diuersas cōtinet gentes: de quaꝝ moribus dixit iustinus in primo Epitho. Cōmuniter aūt omnes Scithice gētes eq̄tantes deferunt arcus. Qui nō ex aratro: ſ ex feris quas venant victitant. Regnū hoc quāqꝫ vetustissimū sit: quia barbaꝝ est. Inter quatuor regna principalia non cōputatur. Nulli tamē hoim Schitica gens vnquā cessit: imo ꝛ dariū persarum regem fugauit. Cyrum occidit. Siphirionam alexandri magni ducem deleuit. Vesoim egiptioꝝ regem cum omni exercitu ꝛ belli apparatu repulit atqꝫ fugauit. Asiam ter bello subegit: ꝛ per annos multos sibi vectigalem fecit. Ex scithis autem multi exierūt: qui res magnas gesserunt E quibus amasones primo clarissime mulieres: que ī bellis clara gessere facinora. Bactriani ꝛ parthi ab eis descenderunt. Attila etiam magnus ꝛ alij sui qui pannoniam subegit: ꝛ aquileyam euertit: ac in germania multas edidit vastitates ab illis descendit. Zeliorbes hunorū rex qui contra Justinianum imperatorē insurrexit ex scithia originem duxit. Ungari Cathelani Gothiqꝫ vniuersi ex scithis emersere. Dani quoqꝫ ac Turci ex scithia ꝓdierunt. Ea quippe natio ex mago Noe nepote ortū habuit. Barbara em̄ gens est. Que nec iustum aliquid tenet nec rectum: serpentes ꝛ ydola colit: multis inuolutis libidinibus.

Regnum Assirioꝝ in orientis plaga Anno vite Baruch. xxv (Eusebio referente) initiū sumpsit. Qd quidem regnum pre ceteris omnibus insignius fuit. Cum per annos. 1302. a primo rege belo Nēbrothide vsqꝫ ad Sardanapallū vltimū: sub regibus triginta septem porrectum fuerit. Assyria aūt asie regio fuit: que ab oriente fluuio Euphrate ab occidente nostro mari ꝛ egipto terminat. A septētrione vō habet Armeniam ꝛ Capadociam a meridie autem Sinū Arabicum habet. Et hec est Syria.

Regnum Amasonum feminarum tempore Ragau inter Scithas ⁊ Albanos sumpsisse ortū ferūt. Hee certe femine Scithice fuerunt iuxta fluuium Thanaym primum inhabitantes. Deinde ad loca iuxta termodonta fluuium deuenerunt. Qui ideo ab aliquibus Amozonius vocatus est. Inde vlterius procedentes magnam Asie partem subegerunt. Fuerunt autem his prime regine belligere Marthesia ⁊ lampedona. que se a marte genitas perhibebant. Que ex europa procedentes: magnam asie partem subegerūt. vbi Ephesum ⁊ Smirnam atq; alias plerasq; ciuitates condiderūt. Nec eis cum viris res erat: nisi veris tempore cum quibus vulgo delectari consueuerant quousq; grauidas se p̄sentirēt. A quib⁹ si mares nasci ꝯtingerent: enecabantur. Sin feminas āputatis iniustisq; dexterioribus mānis bellica exercebant officia. Vnde ⁊ amasones dicte sunt. Ab a quod est sine: ⁊ māma: quasi sine māma. has expugnauit hercules ⁊ bellorophon filius Glauci rex Corinthi. de his vide Iustinū in primo Epitho. libro. ⁊ diodorum Siculum.

Regnum Egiptiorum tempore Ragau initiū sumpsisse constat. In quo teste Eusebio primū regnauit Soros. quod quidem crebris ⁊ diuersis altercationis seu tumultibus mutatum fuisse legim⁹. de quo etiam persepe in sacris codicibus habetur mentio. Durauitq; vsq; ad augustum. ea quippe Egyptus a Mesran filio Cham habitari primū cepta est. Regio siquidez affricana. queq; vt nōnullis placet ab egypto Denay fratre id nomen postea adepta est. Et vt Plinius in quinto naturalis historie scribit Ab oriēte rubro mari Assirieq; cōiungitur. Ab occasu Cyrenen ⁊ Aphrice residuū habet. Et a meridie vsq; in Ethiopiā protenditur. A septētrione vͦo Egiptiū mare habet. Et cum in ea raro aut nūq; pluat. Nili inundatione fecundatur vt in descriptione nili superius positum est.

Regnum Siciomorum in Achaia septuagesimo quarto vite Nachor initiū sumpsisse Eusebius refert. vbi primus regnauit Egilaeus: a quo Egilaea vocitata est. Que postea ionaa: deinde Achaia dicta fuit. Cuius maxime clarum oppidum corinthus fuit. Porro regio hec vt testatur Plinius in quarto naturalis historie refertissima est oliuetis. Que etiam lichaonia vocata fuit. De huiusmodi regno Augustinus. xviij. de ciuitate dei dicit. Syciomorum regnum admodum paruū erat. de quo etiam Varro velut antiquo tempore exorsus: multa locutus est. Peruenit autem aliquando ad Athenienses. deinde ad latinos. postmodū ad Romanos deniq; ad Turcos. hoc quippe regnum durauit vsq; ad Heli sacerdotis tempora sub regibus quinq; ⁊ viginti. Ac duobus ⁊ sexaginta supra octingentos annos. post quos sacerdotes carnij constituti sunt.

De insulis in generali. Capi.

Insule dicte sunt: eo ꝙ in salo. i. mari site sunt. Ex his notissime ꝛ maxime ponēde sunt. ❡ Britānia occeani insula interfusa mari toto orbe diffusa. vocabulo sue gētis cognominata est. Hec aduersa galliaꝝ parte ad ꝓspectum hispanie sita est. Circuitus eiꝰ q̄dragiesocties septuaginta q̄nqꝫ milia passuū. multa ꝛ mag̃ flumia in ea: fontes calidi: ꝛ metalloꝝ copia larga ꝛ varia. gagates lapis: et Margarite plurime ibi sunt. Hec etiam dicit̃ cōmunis anglia. ❡ Thanatbos insula occeani freto gallico a britānia est vario termino sepata. ❡ Tiloe vltima insula occeani. Tilos indie insula ē ſm solinū. Hec fert palmas oleū ꝛ vineas. hec oēs terras hoc solo miraculo vincit ꝙ quecunqꝫ arbor in ea ē nunqꝫ caret folio: ibi mons caucasus qui maximā orbis partem perpetuis iugis penetrat: arbores piperis ibi ad similitudinem iuniperi. ❡ Orchades insule occeani. intra britāniam posite numero. xxxiij. quarū. x. deserte sunt ꝛ. xiij. coluntur. ❡ Scotia eadem ꝛ hibernia. proxima britānie insula spacio terrarum angustior sed situ fecundior. Hec ab affrica in boreaꝫ porrigitur: illic nulla anguis. nulla apis. auis rara ❡ Gadis insula in fine bethice prouincie sita. q̄ dirimit Europam ab affrica in qua herculis colūne sunt. ❡ Fortunate insule hoc vocabulo significant omnia ferre bona: quasi felices ꝛ beate fructuū vbertate vnde ꝛ gentiliū error et secularium carmina poetarum propter solis fecunditatem eam paradisum putauerunt. ❡ Harum prima dicitur membronia: secūda Iunonia: tertia Capraria. quarta Theode: alia viuaria. hec site sunt in occeano contra leuam mauritanie. ❡ Gorgondes insule sunt occeani. ❡ Itē Espidū insule crise ꝛ argire. ❡ Taprobana hec oēs insule occeani. ❡ Sunt ꝛ alie insule que ab hellesponto vsqꝫ ad gades in mari magno sunt cōstitute. ❡ Et primo cyprus insula a cypro que ē in ea nomē accepit: ipa est. ꝛ paphon veneri cōsecrata famosa quondam diuitijs maxime eris. Ibi enim prima inuentio huius metalli fuit et vsus. ❡ Creta insula grecie pars ē ingens cōtra peloponensem: ibi abscōditus est iupiter ꝛ enutritus. ❡ Fuit autem quondam centum vrbibꝰ nobilis: vnde et centopolis dicta est. ❡ Prima remis ꝛ sagittis claruit. Prima litteris iura fixit equestres turmas prima docuit. studium musicum spondeis ꝛ dactilis in ea ceptū est. Capris copiosa: ceruis eget. lupos vulpes ꝛ alia ferarū noxia nusqꝫ gignit serpēs nullus: nulla noctua ꝛ si inueniatur statim moritur: larga est vitibus ꝛ arboribus: diptamus herba ibi nascit̃. phalangos venenatos gignit. ❡ Abidos insula est europe super hellespōtum posita. ❡ Choos insula est adiacēs prouincie athice in qua ypocrates medicus natus est. Et vt varro testis ē pma arte lanificij ī ornamētū femiaꝝ claruit. ❡ Ciclades insule greci quidaꝫ autumant dictas: eo ꝙ ꝛ si spacijs longioribus a delo proiecte in orbeꝫ tamen circa delon site sunt. Nam orbem ciclon greci dicunt. Quidam vero non ꝙ in orbem digeste: sed propter scopulosos qui circa eas sunt dictas ciclades putāt. Hec in hellesponto inter egeum ꝛ maleum mare constitute. Circūdantur etiaꝫ pelago mirtheo. ❡ Sunt aūt oēs nūero quinquaginta tres: metropolis earum rhodus ❡ Delos est insula ī medio cicladuꝫ sita: ꝛ dicta delos fertur: quia post diluuium ogigi tempibꝰ notatur cum orbem multis mensibus nox continua inumbrasset ante omnes terras radijs solis illuminata: sortitaqꝫ ex ea nomē ꝙ prima visibus manifestata fuisset. Nam delon greci manifestum dicunt. Ipa est ꝛ ortigia vbi primū vise sunt coturnices aues quas greci ortigias vocant. In hac insula latona enixa est appollinē ꝛ dyanā. Delos autem ꝛ ciuitas dicitur ꝛ insula. ❡ Rhodus prima cicladum est. ❡ Carpathos est vna alia ex cicladibus. ❡ Citherea alia est ex cicladibus vbi est orta venus. ❡ Ycharia ē alia. ❡ Chyon insula Sira lingua appellatur: eo ꝙ ibi mastix gignitur. ❡ Samo insula est in mari egeo: vbi nata est Iuno ex qua fuit sibilla samia ꝛ pitagoras samiꝰ a quo philosophie nomen inuentū ē. In hac insula pmo vasa fictilia repta dicūt̃. Sicilia a sichano rege sichania dicta est deinde a siculo ytali fratre sicilia dicta. Priꝰ āt trinacria dicta ꝓpter tria acra. i. promontaria pelorū. pathinū et lylibeus: ħ ab ytalia exiguo freto discreta est: affricū mare ꝓspectans: terris frutifera: vētis ꝛ sulphure plena. Vñ ꝛ ibi ethne montis extant incēdia: in cuius freto scilla ꝛ caribdis quibus nauigia aut absorbentur aut colliduntur. Fuit autem patria quondaꝫ ciclopum ꝛ postea nutrix tyrannoꝝ: principem vrbium siracusam habet: in ea insula primū inuenta ē comedia: mare eius corallum gignit ꝛ achatem lapidem flumen achatē dat: omnis ambitus eius clauditur stadiorum trium miliū. ❡ Eolie insule sicilie appellate sunt ab eolo ypote filio: queꝫ poete finxerunt regem fuisse ventorum. Sed vt Varro dicit. rector fuit istarum insulaꝝ et qm̄ ex earum nebulis ꝛ fumo futuros predicebat flatꝰ ventoꝝ ab imperitis visus est ventos sua potestate retinuisse. Eedem insule ꝛ vulchane vocantur ꝙ ꝛ ipe sicut ethnas ardeāt. Sunt auteꝫ nouem habentes ꝓpria nomina. quaruꝫ prima lipparis: altera trasia. ❡ Sardus herculis filiꝰ cū magna multitudine a lybia profectus sardiniaꝫ occupauit ꝛ ex suo vocabulo insule nomē dedit. Hec in affrico mari in longitudine milia centuꝫ in latitudie. xl. passuū. In ea neqꝫ serpēs gignitur neqꝫ lupꝰ: fontes habet sardinia calidos infirmis medelam prebentes. furibus cecitateꝫ si sacramento dato aquas eius tetigerint ❡ Corsice insule exordiū incole ligures dederūt appellantes eam ex nomine ducis. Diuiditur auteꝫ a sardinia. xx. miliū freto cincta ad ꝓspectū ytalie. ❡ Ebosus insula est hyspanie. ❡ Baleares insule hyspanie due sunt. Afrosiades ꝛ Gemasides: in hijs primū inuentus est vsus fundarū q̄bus lapides emittūtur. multe ꝛ alie sunt insule quia inhabitate hic non numerantur.

Amasonia ē regio. ptim in asia. ptim ī europa q̄ albanie ē vicina. Et ab amazonibus ē vocata. Fuerūt aūt amazones gotoꝝ qui exierūt de inferiori scithia europe vt dicit Isido. li. ix. q̄ maritis suis in dolo interfectis viroꝝ suoꝝ arma arripiētes hostes virili animo aggresse. de maritoꝝ suoꝝ nece sumpserūt debitā vltionē. Nā oēm masculū a sene vsq̄ ad puulū ī ore gladij pimerūt. ⁊ femīas reſuātes ⁊ hostiū spolia deripiētes. deinceps piter sine masculoꝝ ꝯsortio viuere decreuerūt q̄ duas reginas. s. Marthesiā ⁊ Lampedonā maritoꝝ exēplo (cuꝫ sp̄ duo solebāt esse reges) sup se statuerūt: q̄rum vna ꝑcedēs cū exercitu ꝯ̄ hostes dimicabat. altera interim rēpublicaꝫ gubernabat effecte sunt aūt tam fortes breui tempore bellatrices ꝙ magnam parteꝫ asie fere. C. annis dominio suo subiecerunt. inter ipsas vo nullum penitus masculum viuere vel morari ratōne aliqua ꝑmiserūt. ex finitimis gētib⁹ maritos sobolis gratia elegerunt: ad quos statutis tempibus accedentes prolem conceperunt. Sed tpe completo ad ꝯceptionis officium instituto: maritos a se recedere et alias mansiones querere coegerūt. masculos autē filios vel emactabant vel debito tempe pr̄ibus transmittebant: filias vo sibi reseruantes eas ad sagittandum ⁊ venandum informabāt: et ne in sagittarum ictibus mamillarum grossicie impedirētur eis in. vij. vt dr̄ anno mām̄illas dextras exurebāt. ⁊ ideo amasones sunt dicte. i. sine mām̄a vt dicit Isidorus libro. ix. has vnimām̄as antiquitus multi vocauerūt. Quarum feritatem domuit vt dicitur p̄mo hercules: deinde achilles. Sed hoc potius fuit per amicitiam q̄ȝ per vires: sicut in gestis grecorum ⁊ Amasonum continetur. Dicit autem Isidor⁹ ꝙ per alexandrum magnum amasones vsq̄ ad internitionem penitus sunt delete. Sed historia alexandri hec non dicit. immo dicitur amasonum regina alexandro postulanti tributa per nuncios rescripsisse. de tua prudentia est mirandum ꝙ cuꝫ feminis confligere statuisti. quare si fauente nobis fortuna succūbere te cōtingat: merito es cōfusus cum a mulieribus sis deuictus. ꝙ si iratis nobis dijs nos deuiceris parum tibi poterit cedere ad honorem. quia de mulierculis triūphasti. super cuius responso ad ammiratōem duct⁹ rex generosus. dixit: decens fore nō per gladiuꝫ ⁊ furorem mulieres vincere: sed potius ꝑ amorem. propter qđ libertatem eis concessit ⁊ ipsas non violentia sed poti⁹ amicicia suo imperio subiugauit. De eorum regno scriptum est in folio p̄cedenti.

Amasones

Nobilitas circa hec tempa ferť introducta. Et nota ꝙ pluribus de causis nobilitas īstituta fuit. Prima fuit necessitas. Crescente em̄ humano genere: cuȝ homines ad malū proni essent. oportuit ꝓhibere insultꝰ prauoꝝ aduersus bonos. ⁊ ideo eligebať aliq̄s vir bonus iustioꝛ ceteris atqꝫ prudentioꝛ. q̄ cōitati p̄sideret: v̄tuosos ꝓmoueret. mediocres defenderet ⁊ malos coerceret. Hinc dictus ē nobilis quasi p̄ alijs in v̄tutibus notabilis. Vn̄ Hiero. Nihil aliud video in nobilitate appetendū. nisi ꝙ nobiles q̄dam necessitate cōstringātur: ne ab antiq̄rū probitate degenerēt. Secūda causa fuit discolia plebiū: q̄ rectū iudiciuȝ ignorabat. licet tn̄ inter se pacate viuerent. Nam adeo ebetes fuerūt: ꝙ nihil magnipēdere valuerūt. nisi qđ vulgari opinione celebrabať. Vn̄ expediebat pro ipaꝝ pace cōseruanda: vt ex natalibus nobiliuȝ principes haberent. Tercia causa ꝓcessit ex fortitudine aliq̄ singulari. Nōnūq̄ꝫ em̄ cōmūitates grauate ob incursus hostiles tale edictū sanxerīt vt q̄cūqꝫ patriā a talibus liberaret. Ius nobilitatis ꝓ se ⁊ heredibus suis ꝑpetuo obtineret. H̄ mō plures nobilitati legūtur. Quarta causa ex abundantia diuitiaꝝ sumitur. Aliq̄n em̄ populares nimia penuria victualiū attenuati tradiderūt se ⁊ sua alicui diuiti: vt hoc pacto malū inopie temperarēt: et eū deinceps velut nobilem et dn̄m recognoscerēt. Inueniūtur etiā q̄dam nobilitates ꝑ diuinū oraculū institute licet pauce. q̄rum aliq̄ ꝑmanserūt: vt in dauid: aliq̄ cito defecerūt vt saul. ⁊ ieroboam: ⁊ quorūdā alioꝝ. plurime quoqꝫ legūtur nobilitates ꝑ violentiā et tyrannidē introducte: q̄rū similiter aliq̄ statim destructe ⁊ penitus delete fuerūt. aliq̄ stabiles permanserūt. Et nota ꝙ ꝭm veteres historias raro aut nūq̄ꝫ in paganismo nobiliū stirpes ꝑpetuate fuerunt ꝓpter suꝑbiam ⁊ tyrannidem. Multe etiā apud xp̄ianos: ꝓpter eandem causam delete sunt. ꝭm illud Eccī. x. Sedes ducū superboꝝ destruxit dn̄s. ⁊ sedere fecit mites ꝓ eis. Item nota ꝙ nemo vnq̄ꝫ nobilitatē odio habuit: qꝛ ē bonū per se appetibile. sicut virtus aut religio. sed multi sancti eā fugerūt ob grādē ꝑiculū qđ in ea latet: ꝓpter difficultatē maximā ipsi ānexā. Hoc satis ī sancto ꝓpħa dauid apparuit. quē ipemet deus tam peculiariter elegit. Relinq̄tur ḡ. ꝙ vix paucissimi ad tātam sублimitatē ydonei fuerunt.

Niniuem siue Nibisin triū dieꝝ itinere ciuitatē grādē cōdidit Ninus rex assirioꝝ p̄re eius belo morte sublato (vt ante patuit) ⁊ regni caput constituit. in qua dyademate suscepto duxit totā vitā inquietam. veterē ⁊ quasi auitū gentiū morē noua imperij cupiditate mutauit inferens bella finitimis ⁊ rudis adhuc ad resistendū populos suꝑauit: ⁊ ad libie finē vsqꝫ ꝑuenit. Ninus igitur magnitudine quesite dn̄ationis cōtinua possessione firmauit. Domitis igitur ꝓximis accessione viriū fortioꝛ ad alios transiret: ⁊ ꝓxima queqꝫ victoria instrumentū seq̄ntis esset: totius orientis populos subegit. Postremo illi bellū cū zoroaste rege Bactrianoꝝ fuit. q̄ primus artes magicas inuenisse ⁊ sideꝝ motus diligētissime spectasse (vt plenius de eo patebit) q̄ occiso ⁊ ip̄e decessit relicto impubere Nino ⁊ vxore semiramide. Ad hanc magnā ciuitatem missus fuit Jonas ꝓpħa. quē hebrei virū sanctū nomināt. Is cū videret pctōres ciuitatis Niniue dei misericordiā sua ꝓphetia cōsecutores. ne videreť falso p̄dicare ad denūciandū eiusdē ciuitatis interitum ire omnino recusabat ideo a ꝯspectu dei se fugere posse putauit. ꝓpter qđ ī mare demersus a ceto deglutitꝰ ē.

Idolatrie scelus execrandū qđ fuit oīs mali principiū his tempꝛibꝰ initiū sumpsit. Tribus maxime de causis. vt ex veteꝝ monumētis colligere possumus homīes ad ydoloꝝ cultum allecti affectiōe. s. timore adulatione ⁊ artificiū diligentia circa sculpturas.

Nachor vo octo de melcha genuit filios e qbus batuel tercius fuit q̄ genuit rebeccam filiaz et laban filiū. Iste nachaor scd̄us filius thare. vxor eius melcha. ¶ Hus prim⁹ fili⁹ nachor. Job fili⁹ hus. ¶ Bus scd̄s fili⁹ nachor habuitq̄ duos filios videlicet beor prim⁹. balaaz scd̄us. ¶ Batuel terci⁹ filius nachor filiū habuit vnū laban ⁊ vnā filiā rebeccā. s. Laban filius batuel duas habuit filias q̄s post seruitiū. 14. ānor iacob filio rebecce sororis sue in vxores tradidit. ¶ Lya pria filia laban primaq̄ vxor ia/cob lippa oculis genuit sex filios ⁊ vnā filiā. ¶ Scd̄a filia laban rachel vxor iacob. diu sterilis tandē genuit duos filios ⁊ mortua in partu. sepelitur ppe bethleē. ¶ Rebecca vxor ysaac. Istā rebeccā duxit ysaac filius abrahā in vxorem quā beliefer seruus abraham abduxit de aram mesopotamie in terrā chanaan. quamuis annuente inoleuit vt desponsanda prius requiratur de cōsensu. Camuel quartus fili⁹ nachor. ¶ Caseth quintus filius. ¶ Aran sextus filius. ¶ Pheldas septimus filius. ¶ Bela octauus filius.

Saruch filius ragau natus ē āno mūdi. 2905. vixit autē ānis. 230. et mortuus est.

Nachor fi. saruch natus ē an. mōi. 3035. anni vite eius. i48. τ defunctus.

Thare fi. nachor natus ē āno mōi. 3114. τ habuit. iij. filios. vixit aūt. 205. geūit aūt abrahā nachor et arā. Arā. 3us. fi. thare hūit vnū fi. τ duas fi. sarai vx. abrahe. melcha vx. nachor. loth filius Arā hūit duos fi. s. moab. i. pr̄ moabitarꝝ amō 2us pr̄ amoītarū

Aram cū genuisset Loth filiū vnicū τ sarai τ melchā filias inter chaldeos mortuus ē i citate caldeorꝝ q̄ dr̄ hur. Eius aūt filias frēs sui duxerūt vxores. nachor. s. melcham τ abrahā saray. porro thare dū terrā caldeorꝝ odio hūissꝫ ꝓpter ydola q̄ apd̄ eos i pcio hēbāt qꝛ igne adorabāt. et ꝓpter luctū Arā filij sui migrauit cū suis in charā mesopotamie citatē: vbi τ demū mortuus ē: cū vixisset ānis. cc. v. iā em̄ hoīs vita decrescere incipiebat. Et paulatim dies eius fiebāt breuiores vsqꝫ ad generatōꝫ moysi.

Sodoma τ Gomorra atqꝫ ciuitates alie ob nepharij pctī vindictā a dn̄o ꝑhibent̄ succēse. solo loth cuꝫ duabus filiabus ac vxore liberato. cū oībus aduētantibus cōtumeliā faciebāt. Jō deus vniuersam regionē simul exterminare fecit. Cū em̄ abrahā eēt nonagintanouē ānorꝝ accepit legē circūcisiōis recepit etiam repromissionē de ysaac nascituro. Eodē qꝫ tp̄e veniētibus sero duobus āgelis vsus sodomā. loth ꝑhūanus atqꝫ benignus sedēs in foribus ciuitatis ad inuitādū paupes. qbus visis occurrit rogās τ cogēs eos vt declinarēt in domū suaꝫ cū sero esset. Qui ingressi domū eius. oīs pplus sodomorū circūdederūt domū loth dicētes vt ꝓduceret eis illos iuuenes intēdētes abuti eis. loth aūt obtulit eis duas filias suas vgines ad vtendū eis ne illis iuuenibus hospitio receptis talē iniuriā facerēt. Qui nolētes audire. ꝫ q̄si rūpētes ostiū. ꝫ angeli introduxerūt loth in domū. τ illos oēs pcusserūt cecitate. vt ostiū inuenire nō possent. pdixerūtqꝫ angeli sbuersionē sodome fiendā. Et cū nūciasset ꝫ loth generis suis cōtēpserūt. demū duxerunt angeli loth vxorē et duas filias eius de ciuitate. pcipiētes vt i mōtē se saluas facerēt. nec retro aspicerēt. pgētibus aūt cū vxor respexisset retro ꝯ angelorꝝ pceptū τ citatis curā hr̄e videret vsa fuit i statuā salis. Pluitqꝫ desup sodomā τ gomorrā τ alias citates ignē τ sulphur deinde sbuerse sunt τ vsa ē regio i lacū salsum τ sterilē q̄ dr̄ mare mortuū. Ascēdēte aūt i mōtē τ ibi manentē loth. inebriauerūt filie prēm suū. τ maior cū eo se ebriose cōmiscēs ꝯcepit ex eo τ pepit moab filiū. Minor idē faciēs ꝯcepit ex eo τ peperit filiū quē vocauit Amon. a qbus amonite τ moabite. hee gētes in valle Syrie habitauerūt.

Tercia etas mūdi

Tercia igitur etas incipit in Abrahe natiuitate ⁊ durat vſq ad dauid ſm heb. 940. ānis. ſ ſm. lxx. interp. deccc. xli. Ubi etiā patriarchar nroꝝ q̄ veꝝ deū coluerūt hiſtoria incipit. abrahā itaq pater multitudinis gentiū ex thare in hur caldeoꝝ naſcit. anno mūdi ſm hebre. 2453. ſm. lxx. interptes 3184. Uir prudēs ⁊ reꝝ diuinaꝝ hūanarūq eruditiſſim⁹ primus deū cūctarū creatorē pnūcians. ppter qđ caldei i eū ſurgētes e caldea migrare coegerūt. Qui abrahā educt⁹ a pr̄e ſuo thare de hur caldeoꝝ venerat i aram. ibiq habitāti pcepit ei dn̄s dicēs. Egredere de terra tua ⁊ de cognatōe tua ⁊ de domo pr̄is tui. ⁊ veni in terrā quā mōſtrauero tibi. ¶ Poſtq Abrahā rediſſet de occiſione qnq regū aſſirioꝝ q̄ ceperāt Loth. occurrit ei melchiſedech rex ſalē q̄ erat ſacerdos dei ſummi offerēs panē ⁊ vinū. cui Abrahā dedit decimas oīm ſpolioꝝ bn̄dixit abrahe q̄ ſbdiderat ei inimicos. Hūc melchiſedech dicūt hebrei fuiſſe Sem filiū Noe pmogenitū ⁊ vixiſſe vſq ad tpa abrahe. tūc apparuit abrahe de⁹ ⁊ pmiſit ei filiū quē mltiplicaret ſicut ſtellas celi.

Saray prima vxor abrahe diu ſterilis tandē gr̄a diuina fecūdata parit yſaac nonagenaria mulier ſctā. Cethura ſcđa vxor abrahe ⁊ hūit. vi. filios ſapiā ornatos ⁊ induſtria. hāc duxit abrahā poſt mortem ſare. noīa filioꝝ. zamrā. iectā. medan. madiā. ieſboth ⁊ Sue. ¶ Agar cōcubina abrahe. ¶ Yſmahel mulier ei⁹ egiptia genuit duos filios. Iſte yſmahel fili⁹ abrahe quē pepit agar egiptia ancilla ſare. a q̄ yſmaheli-taꝝ genus. q̄ poſtea agareni poſtremo ſaraceni dicti ſunt: eiect⁹ ē de domo pr̄na cum mr̄e. quia ludebat

Linea Christi

Abraham suffocato in hur caldeorꝝ arā fratre suo in igne. quia ignē colere noluit. Cū ꝛ ipse ꝓiectus fuisset in ignē a deo liberatus ē. Adoptauit autē loth filiū fratris sui arā in filiū. filiā quoqꝫ eiusdē fratris sui noīe saray accepit vxorē. deinde cū thare p̄re suo nachorqꝫ fratre suo ꝛ familia araz ꝑegrinatus ē de chaldea in arā mesopotamie. demū mortuo p̄re suo thare. cū esset. 75. annorꝝ. cū loth ꝛ saray ꝛ omni familia ꝛ substātia sua precepto dn̄i ꝑegrinatus ē in terrā chanaā. Et habitauit in sichen vbi ei dn̄s apparuit dicēs. Semī tuo dabo terrā hanc. Et deinde venit penthapolim vbi nūc ē mare mortuū. Inde veniens habitauit in damasco. Facta aūt fame recedēs venit in egiptū a quo rediens habitauit in cōualle mambre iuxta hebron. cui demū in somno dn̄s apparēs dixit. ꝙ semē suū ꝑegrinū esset in terra egipti annis. 430. Et ꝙ quarta generatōe redire deberet in terrā chanaan. cū autē esset. 99. annorꝝ facta fuit ei de terra chanaan repromissio. Et ꝙ reges egressuri essent de eo suscepto circūcisionis etiam precepto circūcidit se ꝛ ysmabelē filiū suū. omnēqꝫ domū suā ꝛ familiaz. Anno mundi 3184.

Memphis vel Chayrum

Memphis nūc Chayrū dicta regia Egiptiorꝝ quā teste diodoro siculo lib. histor. scd̄o Ogelous rex egipti cōdidit. Et a filia ei⁹ memphis denoīata. Ambit⁹ stadiorꝝ centū et q̄nquaginta vrbez oīm egipti preclarissimā opportuniori totius eius ore loco vbi nilus scissus in plures ꝑtes efficit formaz delte. Quo fit vt tanq̄ꝫ in nili claustro posita aditum prebeat prohibeatqꝫ ad superiora loca nauigātibus. Et ad cohibendā aquarum inundationem versus notum aggeres ingentes opposuit. Et a partibus ceteris vndiqꝫ effosus est lacus ingens ac profundus qui vrbem efficit munitissimaz. Unde ꝛ posteri reges fere omnes relictis thebis ꝛ regiam habitationem in ea edificaruūt. Et babiloniam egipti atqꝫ chayrum vocauerūt. Apud Memphim olim colebat Osiris qui cū phrones auo in argiuorꝝ regno succederet Ipse maioris glorie cupidine captus ad egiptios transfretauit. Quos cum suo submisisset imperio Isidem matrimonio sibi copulauit Is cum rudes eius loci homines multas res ꝛ homini quam maxime conuenientes edoceret. diuinos ab illis est adeptus honores. ꝛ eum vt deum adorare ceperūt. ꝛ cōmutato nomine apim illam vocauerūt hoc est bouez. Sic em̄ bos eorꝝ lingua apis vocatur. Nam teste Solino in collectaneis ꝛ Pli-

an̄ ysaac. i. icitabat eū ad ydolatriā ꝛ ad orem ymaginū q̄s faciebat de luto. qd̄ vidēs sara dicebat eīj ce ācillā ꝛ filiū ei⁹. Cū natus eēt ysmahel quē pr̄ in xij. āno circūcidi voluit illū sara tāq̄ꝫ ꝓpriū filiū diligebat: s͡ȝ ysaac sibi nato ab ei⁹ amore declinauit. Suasitqꝫ abrahe vt i aliā regionē trāsmittef. q̄ cuz ad etatē ꝑueīssz. mr̄ ei vxorē egiptiā cōiūxit. Ex q̄ filios ꝓcreauit. q̄ oēz terrā ab eufrate ad mare rubrū positā vsqꝫ tenuerūt.

nio. Si bos insignis ex improuiso illis apparet eum certo tempore detinẽt ⁊ adorant. Et (vt nõnulli ferũt) per annũ illum detinere consueuerũt. Alij per decennium dixere. deinde referẽtibus prefatis auctoribus statuto die sacerdotes illum in sacro fonte submergerunt. mox alter nec sine publico luctu queritur. Nam donec illum inuenerint instar ysidis merent. Sed non diu queritur. quem copertũ centũ antistites memphim cum puerorum gregibus populoq; ⁊ omni musicorũ genere prosequũtur. qui ad motum ⁊ stationem apis egiptij delubra quibus succedit aut incubat. dant omnia manifestãtia de futuris. Prope Memphim decurrit Nilus fluuius egipti ex maioribus totius orbis. Et immensa aquarum mole singulis annis sole existẽte in cancro totam egiptum exundat. Et Virgil. ait. Diuersa ruens septẽ discurrit in ora. vsq; coloratis amnis deuexus ab indis id est nigris ethiopibus. Memphis nũc vrbs saracenorum prestantissima est populosissimaq; bonis plurib⁹ refertissima. Et in castro spacioso potentissimus Soldanus residet. Diuisa ẽ aũt in duas partes. Quarum vna babilonia noua. Alia chayrum dicitur. In qua olim Pharao rex egipti habitabat. Et ad eas gloriosa virgo maria cũ puero Jesu ⁊ Joseph peruenit. precipue ad ortum balsami q̃ in his finibus celebris habetur. Ad eam etiã docti viri accesserũt Pithagoras ⁊ Plato ⁊c. vt memphiticos audirẽt vates. Piramides quoq; ingentes hec regio habet ⁊ varia memorabilia que diffuse apud plerosq; scribuntur.

In Nonagesimonono etatis abrahe ãno apparuit ei deus ⁊ pmisit ꝙ filius de sara vxore nascere͛ quẽ ysaac vocari iussit. Cũq; ysaac qnq; ⁊ .xx. esset annorũ volẽs deus abrahe obedientiã probare: ipm filiũ sibi imolari precepit. Qui repente dei iussa adimplere studuit. Et cũ ad cedem filij pariter ⁊ ad altare accessisset. deus cognita hoĩs obediẽtia clamauit. abrahã ne extẽdas manũ in puerũ. nũc cognoui ꝙ timeas dominũ. Et cõfestim arietẽ ex iprouiso veprib⁹ inherẽtẽ ad sacrificiũ ptulit. Cũ abrahã obedisset dño in ymolatione filij sui ysaac. facta est ad eũ dulcis illa repromissio de christo dicente sibi deo. In semine tuo benedicentur omnes gentes. quia obedisti voci mee.

Zoroastes phs vt scribit Isi. Ethi. li. viij. ca. viij. Rex Bractianorũ fuit quẽ Ninus assiriorũ rex bello interfecit. ⁊ libros exuri mãdauit. de isto scribit solinus in li. de memorabilib⁹ mũdi. nascentiũ vox prima vagitus est. leticie eñi sensus differtur in .lxij. diem. Itaq; vnũ nouimus eodẽ die risisse qua erat natus. s. zoroastem. Hic primus magorum extitit de quo Arestotiles ait. ꝙ vicies centum milia versuũ ab ipo condita indicijs voluminũ eius declarantur. Hanc autem magicam artẽ post multa secula democritus ampliauit. Claruit aũt zoroastes tempe thare pris Abrahe.

Zoroastes

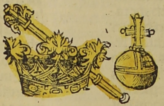
Treueris Gallie belgice caput. Ciuitas antiquissima ante xpi aduentū .1947. tempibus abrahe a trebeta Nini assiriorum regis germano a Semiramide regina ex assiria pulso in germanie cōfinibus construi cepta fuit. Nino quippe magno mortuo impube re filio derelicto Semiramis vxore priuigni trebete suspicione ducta eidem insidias parare cepit. quā ob causam trebeta (etiā non lacessitus) e regno cū magno assiriorū agmine secessit. Qui post multos errores: multosqꝫ viarū anfractus in belgiam galliarū prouinciā tandē peruenit. Et haud longe a Rheno flumine loco feracissimo cōsidens ibidē etiā loco natura munito vrbis huius fundamēta iecit. Et a se treuerim nominauit. Deinde iulius cesar cū vniuersam prouinciā (traiecto rheno flumine) subiecit. Ei viceconsulem et qstorē dedit. Qui vsqꝫ ad impiū inclinatōnem ibidē psstiterūt. Ea quippe treuerēsis ciuitas semp opulētissima fuit. Et inter ōnes belge prouincie ciuitates principatū dignitatis et antiqtatis obtinuit. Eius archiepus e septē electoribus impatoris dignior habitus ē. Hec florētissima ciuitas q̄ opibus deniqꝫ cōfertissima fuit. eius ruine clare ostēdunt. Monstraꝛ ibi pallatium miri operꝭ qd̄ ad instar babilonici muri excocto latere factum: tāte firmitatis hodie manet. vt non solū hostem non metuat. verū nulla operꝫ arte frangi queat. Huius quoqꝫ vrbis ciues nūc moribus et ornatu legibusqꝫ ob mercatorum eo aduentantiū frequentiā et familiaritatem admodū culti et humani referūtur. Qui ob germanie vicinitatē germanica vtūtur lingua. Et ab eisdem cultu et exercitu et quadā in bellis ferocitate nō multū differūt. Nam inter gallos singularis virtutis hñtur: et equitatu et peditatu plurimū valere existimātur. Porta quoqꝫ ibi ostenditur q̄ ex incredibili lapidū magnitudine ferro iunctorū cōpacta in supficie sua. corpa beati Simeonis ac venerabilis psulis Popionis in ecclesia ab eodē epo facta fouere cernitur. Ea sane ciuitas a Ualerio epo beati petri discipulo primo xpi euangeliū suscepit. inde a beato paulino eiusdē epo viro sctissimo illustrata fuit. qui et a cōstantio impatore ob catholicā fidē exilio relegatus et vsqꝫ ad mortē. etiā extra xpianū nomen mutādo exilio fatigatus e. Ad vltimū apud phrisiā defunctus beate passionis coronā a domino pcepit. Ibi etiā floruit maximus epus a quo athanasius antistes psecutionē cōstantij impatoris fugiēs honorifice susceptus ē. Habuit quoqꝫ hec ciuitas Nicenū epum totius sanctitatis virū et alios multos. Extant in ea aliq̄ antiquitatis insignia. E qbus nr̄is tpibus insculptū lapide hoc epigrāma reptū est. Nini semiramis q̄ tanto cōiuge felix. Plurima possedit sed plura prioribus addit. Nō cōtenta suis nec totis finibꝰ orbis. Expulit e patrio priuignū trebetā regno. insignem pfugus nostram qui condidit vrbem.

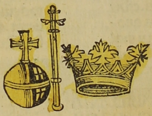
Damascus Assirie vrbs primaria. Et vt dicūt metropolis oīm ferme vrbiū asie vetustissima eē videt. Quā abrahe seruos fundasse sacre tradūt lr̃e. Estqꝫ campestris agrū hn̄s natura soli sterilē ac aridū: nisi quatenus aq̄ irrigent supne fistulis cuniculisqꝫ subducte. Quar humor terrā reddit oīm fertilē: ꝛ cōsitōnibus ꝓstantissimā ꝑuuisqꝫ amnis in regiōe vnicus ꝓximis menibus delabens parua ab illis dirimitur terre lingula cōsitōibus oīm in orbe ꝓciosissimis contecta. Hec insignis ciuitas damascenoꝝ itinere sex dieꝝ ab hierl'm distat in q̄ sanctus paulus baptismū suscepit. Et ꝓpe eū locus extat vbi eū circūfulsit lux de celo cū vocē de celo audiuit. Saule q̄d me ꝑseq̄ris. Qui post baptismū in sinagogis p̄dicabat xp̄m. ob īsidias iudeoꝝ e damasco noctu in sporta ꝑ murū demissus fuit: vbi ꝛ domus ananie a q̄ baptismū accepit hodie visitur. Hec vrbs plures calamitates ꝑpessa. postremo cū Conradus romanoꝝ rex ducende in asiam expeditionis mun⁹ assumpsit. Itaqꝫ ducturi in damascum tres xp̄iani reges cardinalē quoqꝫ legatū. ꝛ simul p̄triarcham hierosolimitanū: multos quoqꝫ ep̄os expeditōni interesse curauerāt. In qua cum nostri principes prudenti ꝯsilio castra firmassent. Et si vrbs menibus altissimis densissimisqꝫ munita virib⁹ capi nequeuisset: in potestatē breui vētura erat. cꝫ aquatione fluminis prohibiti damasceni. iumenta intus equitantiūqꝫ q̄ presidio inerāt alere nō potuissent fontibus q̄ in vrbe erant: ingēti populo difficilime suffecturis. Cū tamen sibi timendū ciues scirēt. ne succisis cuniculoꝝ meatibus: qd̄ haud quaquā operosum nimis fore itelligebāt. Et ipi fontes in vrbe arescerēt. Subripuit ꝟo de tanta vrbe victoriā assirij hominis dolus: cū Balduino regi ad eā diem fidū a quo ductus fuerat damasceni pecunia corruperunt. Isqꝫ regibus suasit: vt castris ad aliam vrbis ꝑtem mutatis: menia vires suas frustrātia oppugnant. damasceni irruptione facta fluuio potiti munitōnibus additis in suam potestatē firmato. nostros aquatione ꝓhibuerūt. qd̄qꝫ par fuit ex eo facto incōmodū: ab annona in castris breui laboratū ē. q̄ nisi ab amnis ripa poterat īportari. Soluta obsidione cū tantus exercitus re infecta ad Jopem redisset Conradus luduicusqꝫ reges cōmunitos male habitosqꝫ exercit⁹ suos in europam reducentes ad ꝓpria sunt reuersi. cū erat annus salutis secūdus ꝛ quinquagesimus supra decies centenum.

Damascus

REgnum hispaniarum post tempa a Tubal Japhet filio ortū habuit. Js nāqꝫ ex armenia egressus primus hispaniaꝝ regnū (Jsido. teste lib. ix. Ethy.) obtinuit. vbi ⁊ sedem sibi cōstituit. prius hiberia dicta. regio quippe europe a mōtibus pirrheneis incipiens. et p colūnas herculis circuiēs vsqꝫ in borealē occeanū ꝑtenditur. ita vt oīa in eo circuitu ad hispaniā spectare dicantur. Cuius magnitudo (vt Apianus historicus ait) multa ⁊ incredibilis in vna regione est. Decez nāqꝫ milibus stadijs eius latitudo cōmensuratur longitudo vo prorsus eadem esse videt. Jllamqꝫ postea diuerse gentes ⁊ varijs nominib⁹ cognominate inhabitarūt. Quin et fluuios plures nauigabiles cōtinet. Tritici vini olei omniūqꝫ metalloꝝ ac animātiū q̄ hominibus sunt vsui feracissima. Abūdat pcipue velocissimoꝝ acerrimorūqꝫ eq̄ru fetura. Trecentos totos apud hispanos decertatū est annos Scipione Gracco Albino Cathone Metello pompeio cesare alijsqꝫ ducibus recepta fuit tandē per easdem duces. Et cantabri postremo ab augusto debellati. Postq̄ aūt romanis fastibus libere paruit: tanto vsui tantoqꝫ ornamento illis fuit: vt nullum vnqꝫ memoriale bellū sine hispano milite gesserunt. Pompei trophea in hirrhenoꝝ iugo sita sunt. Scipionum monumenta nō longe a Taracone spectant. Jn bostetania tauri sunt ex lapide durissimo maximi tergaqꝫ his litteris adhuc notati. Bellum cesaris ⁊ patrie. Turres Julij. Julij carceres iulio briga sacre iulia ⁊c. Cesaris opera: cesar Augusta. Emerita Augusta. Norba augusta ⁊c. Augusta munere condite. Emporie valentie. Cremona placētie. multeqꝫ alie in hyspaniā a Romanis colonie deducte fuerūt. A quo regno nō solum accepimus Quintilianū. Senecam. Lucanū. Luciū floꝝ. Pamponiū mellā. Siliū ytalicū. marcialem Orosiū. verūetiam vtilissimos rectores reipublice. clarissimosqꝫ impatores vt Neruā Traianum Hadrianū ac Theodosios. Sed hoc de gentiliū tpibus. Uideamus quid p hispaniā xp̄iane religioni accesserit. Omniū clarissimos genuit Laurentiū ⁊ Uincentiū Ualerij dyacones. Eodem fere tempe Engratiam ⁊ innumerabiles martyres: hoꝝ vestigia imitati ferdinādus rex ⁊ Helisabeth regina anno salutis Millesimo. cccc. nonagesimoprimo in fine anni Granatā vrbem maximā q̄ olim Jlipula magna dicta est ad xp̄i cultum ⁊ obsequiū reduxerūt.

REgnum Bohemorum initium sumpsit a Sclauis qui relicto campo Sennaar ex Asia in Europā profecti sunt. Jn qua Ezechius croatinus haud obscuris parentibus ortus gentem bohemicā cōdidit. Fuit eñ olim inculta nemoribus atqꝫ sentibus aspera feris q̄ hominibus aptior: eius autez frater Leches exilij comes: cū vidisset germanū agris ditatū bobusqꝫ potentē ad orientē ꝓfect⁹. in magnā campoꝝ planicie sedez collocauit. Poloniāqꝫ nomē ex loco dedit. Nā planicies sclauonica lingua pole noiat. q̄ꝝ heredes cū inūerosaz mltitudinē breui coaluerūt. magnā terrā adiūxert post ei⁹ mortē Crockū i pncipē delegūt. Qui arcē apud stennā cōdidit: moriens aūt tres filias reliq̄t. Libussa vt natu minor post obitū patris ꝓuinciā gubernauit ⁊ arcē vissegradensem cōmūniit. Altera filia brela dicta herbaꝝ ⁊ medicine perita fuit. Tercia Therba dicta sortilega. Demū indignū bohemi dicētes tantū imperiū vni⁹ femine sbesse arbitrio. Jdeo libussa in cōcione vbi adesse multitudinē vidit. Ego inquit placite molliterqꝫ imperaui. Estote liberi virū qui prosit dabo. Jte equū meū in campos adducite. seq̄ntes quocūqꝫ ierit. Deniqꝫ ante virum subsistet in mensa ferrea comedentem: ille mihi coniunx vobis princeps erit. Js aū primislaū cōstitit aratorem: quē in ducem poscunt: pmislaus igitur in verso vomere caseoqꝫ apposito cibū sumpsit. Deinde equo imponent. Jnterrogatus cur nā calceos querno robore factos secū aferret: seruādos in arce vissegradeñ. respondit vt scirēt posteri qui principatum inter bohemos accepisset. Jd regnum deinde per longa tempa a ducibus gubernatum fuit: deinde a tempibus friderici primi a regibus in maxima gloria vsqꝫ initiū heresis sub varijs regibus ac impatoribus floruit.

Babilonia seu Babilon vrbs preclara in chaldea fuit. ⁊ si Belus Nembrotides i babilonia regnauit annis pluribus. cu/ius regnū paruo ambitu claudebatur: hanc tamen vrbez omnes greci ⁊ latini historici pariter ⁊ poete ab ipa Semiramide regina cōditam re/ferūt aut ampliatam. De qua Ouidius. altā co ctilibus muris cinxisse Semiramis vrbem murū vrbis cocto latere circūdedit harena: pice bitumine interstrato que materia in illis locis passim e terra exestuat. Josephus diligentissimus historiaꝝ scriptor libro ad appionem alexādrinū grāmaticuz hos redarguit: inducens Bero/si chaldei auctoritatem antiquissimi ⁊ verissimi scriptoris. qui manifestissime ostendit vrbē ampliatam ⁊ exornatam ac muro cinctā fuisse a nabuchodonosor rege longe ante Semiramidem Hec tamen vt valerius refert: dum die quadam circa cultū sui corporis occupata esset: et nunciaretur illi Babilonem defecisse. soluta adhuc altera parte criniū protinus ad eam expugnandam cucurrit. nec prius decorem capillorum redegit in ordinem: q̄ tantam vrbem in suam potesta/tē restituit. Hec vrbs adeo nobilis fuit: vt chal/deam totam et Mesopotamiā a se Babiloniam dixerat. de qua Lucanus. Cūq̄ supba foret babilon spolianda tropheis. Huiꝰ muri (teste philostrato) in vita appollonij thianei trecentorū ⁊ octuaginta stadiorū circuitū detinebant. Pliniꝰ vo libro historie naturalis sexto. Murorū dixit amplitudinem fuisse sexaginta q̄tuor milia passuum. Crassitudinem quinquaginta cubitoruz. Altitudinem vo quater tantū. Itaq̄ fuit menibus ac ortis pensilibus tēploq̄ et arce maxime admirabilis. Nec hijs ꝯtēta Semiramis. ethi/opiam quoq̄ suo adiecit imperio. Indis quoq̄ bellū intulit. quo p̄ter illam: ⁊ alexandrū ma/gnuz nemo intrauit. Euersio tandem huius ba/bilonice facta a Cyro rege persaruz suo loco ma festinabitur.

Jupiter

Jupiter p̄mꝰ ethe ris ⁊ (vt aiūt) diei filius cui p̄priū nomē lisania fuit hisdē tēporibus apud archadyā magno in p̄cio habitꝰ est. Cuiꝰ ob v̄tutes id p̄clarissimū iouis no/men adeptus ē. Is lysania ex heber filijs videlicet ierari originez duxit. Ibidēq̄ cū essz ingenij maximi vir. videretq̄ atticos rudes. bestialiq̄ ferme ritu viuentes: ante omnia eisdē cōpositis legibꝰ illos publico instituto viuere docuit. Cunq̄ eos ad humanos mores redegisset monuit eos deos colere. ⁊ aras: templa: sacerdotesq̄ instituit. Et qui feminas ante habebāt cōmunes primus eos matrimonia celebrare docuit. ⁊ multa alia ostendit eis vtilia. Que cū attici siluestres mirarētur atq̄ cōmendarent: eū existimantes deum Jouem vocauere. regemq̄ suum confestim fecere. Id autem iouis nomē eidē imposuisse dicunt ad similitudinem cōformiū operationum iouis planete. quem astrologi dicunt esse nā calidū ⁊ hūidū tp̄atūq̄: modestū ⁊ patiē obſuatorē: ac in p̄iculis post patiam audacē: et alia plura de eo scribūt. Sic huiꝰ hoīs pōderatꝭ moribꝰ ⁊ v̄tutibꝰ cū ioue ꝯuenire dixert. quē nō terrenū ſ celestiū virū arbitrabant. Qđ q̄dē nomē postq̄ ab āntiq̄s planete ⁊ lysanie isti ꝯcessuz ē etiā mltꝭ alijs cōcessuz fuit. s. ioui scđo celi filio necnō ⁊ ioui tercio cretēsi regi saturni filio. mul/tos em̄ ioui filios ⁊ filias veteres ascribē ꝯsueuerūt. Quoꝝ p̄ma minerua. Scđs apis. Tercꝰ sol. Quarta diana. Quītꝰ mercuriꝰ ⁊. vij. alios

Semiramis Nini magni assirioꝝ regis vxor anno a natiuitate abrahe duodecimo. Cū eius maritus morte sblatus fuisset. regnū suscipiēs regnauit annis 42. Cū Ninꝰ decessissꝫ rlicto ipubere adhuc filio Ninia et vxore samiramide. et cuꝫ iuuencula esset. ⁊ eius vnicꝰ filius Ninia puer. nō estimans tutū eē imperiū tā grāde filio tenello cōmittere. Ipa vt erat animo ingēti quodā astu muliebri excogitata fallacia. hec em̄ immaturo puero. nec ausa tradere impiū: nec ipsa impiū palam tractare: tot ac tantis gentibus vix parentibus vni viro: ne dum femine parituris: simulat se ꝑ vxore Niniā filiū ꝑ femīa pueꝝ. Nā ⁊ statura vtriqꝫ mediocris et vox pariter gracilis ⁊ forma liniamentoꝝ equalitas. matri ac filio silis. Igiť brachia ⁊ crura velamentis. tiara caput tegit ⁊ viroꝝ more incedere cepit. Eodeꝫ ornatu et pplum vestiri iubet. ne nouo habitu aliqd occultare videreť. que morē vestis exinde gens vniuersa tenet. Sic primis initijs sexū mētita puer credita ē. Et femīa puerū simulās maiestatē regiā adepta fuit. Magnas deinde res gessit. quaꝝ amplitudine vbi inuidiā supatam putat: q̄ sit fatetur: queue simulasset. nec metuit oībus aperire qd̄ esset femina. nec hoc illi dignitatē regni ademit: ꝫ admiratōnem auxit. ꝙ mulier nō feminas mō ꝟtute. ꝫ etiā viros anteiret. Hec babiloniam cōdidit vel ampliauit. muruqꝫ vrbis cocto latere circūdedit: harena pice bitumine interstrato vt prehabita ondunt. Multa alia p̄clara huiꝰ regine fuere. Ad postremū cū concubitū filij petisset ab eodē interfecta ē cū duos ⁊. xl. annos post Ninū regno potita.

Ninia q̄ a qbusdā zameis ⁊ Ninias scribiť: Magni Nini ex semiramide filiꝰ quartus assirioꝝ rex. Anno qnqgesimotercio natiuitatis abrahe. post semiramidē mr̄em. quā ipse obtrūcauerat Assyrus regnare cepit. ⁊ regnauit annis. 38. Is cōtentus elaborato a parētibus impio belli studia deposuit. ⁊ veluti sexū cum mr̄e mutasset. raro a viris visus in femīaꝝ turba cōsenuit. Eo tempe apud Cretam regnauit Cres primꝰ indigena ⁊ ab eo crete creta dicta ē: quē aiūt vnū Curetarum fuisse. a qbꝰ iupiter abscōditꝰ ē ⁊ nutritꝰ. hi Gnoson ciuitatē in cretaꝫ cōdiderūt ⁊ Cybeli matri templū.

Arius q̄ ⁊ Araliꝰ dr̄ qntꝰ assirioꝝ rex post Niniam anno a natiuitate ysaac vigesimoprimo regnare cepit. ⁊ regnūit annis. 30. ¶ Circa ista tpa abrahabam ex ancilla agar generat hismael. a q̄ hismahelitaꝝ genꝰ. hismahelē aūt filiū abrahani anno etatis sue octuagesimosexto ex agar egiptia sare ancilla genuit. hysmahelite postea agareni: ⁊ postremo sarraceni dicti sunt: sara em̄ Abrahe vxor (vt scriptura sacra ait) cū nō hr̄et liberos dixit ad abrahā maritū suū. Ingredere ad ancillā meā agar. si forte ex ea suscipias filios. q̊ facto statim cōcepit: post hec natꝰ ē hismahel: quē p̄mitꝰ sara tanq̄ ꝓpriū filiū diligebat ⁊ p̄ncipatꝰ heredē. Sꝫ ysaac sibi nato ab eiꝰ amore declinauit. Ideo suasu eiꝰ cū mr̄e eiꝰ in aliā regionē missus. q̊ cū ad etateꝫ ꝑuenisset agar mr̄ eius ei egiptiā cōiunxit. ex q̄. xij. filios reges ꝓcreauit. q̊ oēm terrā ab euphrate ad mare rubrū tenuerūt.

Posteri reges assirioꝝ. exēpla p̄cedētiū secuti: rn̄sa gentibꝰ ꝑ internūcios dabāt. impiū aūt assyrij q̄ postea syrij dicti sunt ānos. M. ccc. tenuere. Postremis apud eos regnauit sardana palus vir muliere corruptior vt in sequentibus patebit.

Solem p̄mū iouis filiū ⁊ minerue germanum floruisse Tulliꝰ dic: virū vtiqꝫ insignē ac splēdidū hoīem ⁊ ingentis regijqꝫ animi p̄claꝝ. quē ob ingētes ꝟtutes eū claro noīe declararūt. putabāt em̄ veteres a nēbroth gigāte seducti primā reꝝ cām ignē eē. Et ꝓpterea illi nobilius nomē sole dare nō poterāt. seu ꝙ eū celestē putarēt hoīem. seu dn̄iū e celo venisse rōne profunditatis ingenij.

Diana prīa huiꝰ sol' soror: ⁊ iouis p̄mi filia. ⁊ ipa hac tēpestate ī p̄cio fuit: de q̄ tulliꝰ vbi ď nā deoꝝ scribit mlta cōmēorat ⁊ iouis asc̄pticiā fuisse ait. Hāc tn̄ eā ñ eē dicūt quā poete īsignē ꝟginitate ꝑpetua voluere. cuꝫ legať hāc ex mercurio liberi ⁊ ꝓserpine filio pinnatū ꝯcepisse cupidinē.

Ceres q̄ꝫ apud Siculos ī p̄cio fuit. cū sicano siculoꝝ regi ꝯiugio copulata. tāto ingenio valuit. vt agroꝝ cultū excogitasset: prīa apd̄ siculos boues domuit: ⁊ aratro terrā sulcis ꝓscidit: ⁊ semīa tradidit. q̄ cū in segetē excreuissent collectis spicis flabellis seperare. ⁊ molis terere. ac panē cōficere docuit. cū āntea hoīes glādibꝰ ⁊ pomis siluestribus sustētareť. Ob qd̄ meritū cū mortal' feīa eēt: eā deā frugū arbitrati sunt. Et eam diuinis honoribus extulere.

Sol gētiliū deꝰ

Diana prima dea

Ceres dea frugū

Linea regū Assirioꝝ

Linea pontificū

Leui filius iacob

Neptalim etiā tribum facit na iacob genuit duos filios de qua Sampson natus est.

Bala ancilla lye cōcubi Nota dan tribum facit

Ruben tribum facit et pdidit pmogenita

Leui pater omnium leuitarum. a quo τ tribus sacerdotalis descendit.

Chore fili⁹ Ysuar ꝯtendit de sacerdotio cū Aaron eo ꝙ ipse fuerat de pmogenito Ysuar. et ideo cuz 250 viris igne diuīo perijt τc. Fuit aūt cognat⁹ moysi ex leuitarum tribu natus: Vir quidez facultatibus plenus et ad dicendum facundissimus.

Maria soror moysi ꝓphetissa fuit: Carmen quod incipit Cantemus domino glose cecinit. vij. diebus leprosa fuit ꝓpter murmur contra moysen Moritur aūt in cades deserti sin et ibi sepelitur

Iacob ex lya natu maiore sex suscepit filios Iudā a quo regia tribus descendat τ deinceps dn̄s nr̄ ihesus xp̄s. Ruben q̄ pdidit pmogenita: Simeon et leui a q̄ leuitarū genus Isachar Zabulon et Dynam a Sichen stupratam.

Incensa impia sodomorū ciuitate Abraham cētenarius diuīo iussu Saram cognouit vxorē que cōcipiens Anno expleto filiū peperit quē τ iussu dn̄i vocauit Isaac significans gentes magnas ex futuras; quo nato die octauo circūcidit carnem prepucij eius

Linea christi

Isaac Abrahe filius. Anno mōdi.3284. vir deo carus post patrez valde longeu⁹. Et ipē sexagesimo vite sue anno geminos videlicet Jacob et Esau ex Rebecca vxore filia batuelis genuit filios. Defunctus est ysaac vir omī vtute plenus cū vixisset centū octoginta quīqꝫ annis. quē filij in Ebron sepeliere.

Esau hispidus venator vēditis primogenitis frī suo Jacob ꝓ cibo lēticule. ⁊ a lēticula fulua dict⁹ Edom duct| vxorib⁹ chananeis sine cōsensu parentū supplātat⁹ a fratre suo in benedictiōe pr̄na. ipm iacob conabat̄ occidere. Habitauit aūt in edom q̄ dicta est ydumea et postea in monte Seyr. et cum iacob rediret de mezopothamia occurrit ei pacificus cum.400.viris.

Jacob nat⁹ est An.mōdi.3344. vixit an.147. et habuit.iiij. vxores Lyam Rachel Zelpham et Balam vtz in figura.

Beniamī scōs fili⁹ iacob Joseph Ascenes Manasses Effraim

Gad Zelpha ancilla Rachel ge.ij.filios Aser

Rachel fuit vxor iacob diu steril. tandez genuit duos filios. et mortua in ꝑtu. sepeliturqꝫ ꝓpe Bethleē. Genuit aūt iacob ex Rachel ioseph ⁊ Beniamyn. Ex bala Dan. Manassē Asser ⁊ gad

Linea regū Sichimorum

Jacob patriarcha vir sctissim⁹ ex Jsaac natus. Et ipē p⁹ annū vite sue nonagesimū ioseph ex Rachel vxore genuit filiū. quo nato suꝑuixit ānis quīquaginta sex. et tandē in egipto mortuus est.

In regno Sychymoruz regnauit Egialeus p̄m⁹ rex vt̄s patuit. a q̄ Aegialea nūcupata est. et nunc peloponesus vocat̄. Deinde Europes scōus rex. et tercius eius Selchyn apud Sychimos regnauit annis viginti.

Apis quart⁹ rex Sichymoꝝ Selchin p̄re defūcto regnare cepit āno.xlv. abrahe: q̄ est Semiramis xxxv. regnuitqꝫ ānis.xxv. ab illo terra illa apia sic dicta est q̄ pri⁹ Egialea nūc vo peloponesus appellatur.

Linea regū assiriorum

Artus ille fuit quītus rex assiriorum sub quo nat⁹ est ysaac scōm Aug⁹.

Iste Thesalion Sichimoꝝ quītus rex fuit quo regnante adeo inicia ⁊ leta tp̄a fuere et eū defunctum velut deū coluerit sacrificādo et ludos celebrādo quos ei primit⁹ fecerūt. Huic successit Tiramach⁹ circa cui⁹ sepulchrū etiā sacrificare solebant.

Xerses rex Assyriorū antiqu⁹ qui et balane⁹ vocatur sub quo nat⁹ est Jacob regnāte tūc apud Sichymos thauriaco quē quidē thaurimacū scribunt.

Anno mundi.3430. Diluuiuz particulare permaximuz in Achaia tp̄e Jacob et Ogigis regis.

Sela filꝰ Jude cū adhuc esset paruulꝰ. nō dedit eū iudas thamar q̄ fuerat vxor her ⁊ onam: sed remisit eā viduā in domū patris sui. Cū aūt Sela creuisset timuit eū dare ne occideret: sicͭ fratres eiꝰ. Vn̄ thamar meretricē se caute simulās ⁊ sedēs in biuio cōcepit de iuda ⁊ pepit phares et zaram. vtꝫ Gen̄. 38.

Vincētiꝰ in speculo hystoriali. li. 2. ca. 118. Ponit hic hystoriā pulchrā de Assenech: quō erat pulcherrima et honestissima sed elata et supba cōtemnēs omem virū: ⁊ quē priꝰ noluit postea sūme desiderauit: scꝫ habere ioseph in virū visa pulchritudine ⁊ sapia ⁊ modestia sua: sed ipse noluit assentire: nisi priꝰ dimitteret ydola q̄ colebat et contristata sup hoc: angelo instruente effecta est fidelis.

Rhodos vrbs a qua insula litie Rhodꝰ nomē accepit ante natiuitatē xpi. 7 40. tpe ioseph a Telchinis et a cariatibꝰ a pharoneo Argiuoꝝ rege iaꝫ diu deuictis cōdita est. et prima cycladū venietibꝰ ab oriēte in qua vt pomponius refert rose capulū dū vrbis fundamēta foderet inuentū. a q̄ ciuitas ⁊ insula cognomiata putat. Nā rhodos grece latine rosa dicit. hec insula nongētoꝝ stadioꝝ ambitu cōtinet. Preter cetera in admiratiōe fuit. Solis collosꝰ rhodi quē fecerat lyndꝰ lisippi discipulꝰ. Qui. lxx. cubitorum altitudīs fuit. Qui pꝰ quīquagesimūsextū annū terre motu ꝓstratꝰ. iacēs quoqꝫ miraclo. Atꝫ de septē mirabilibus vnū fuit: hec insula in oriētali ꝓmōtorio sita. Que et portubꝰ ⁊ vijs et menibꝰ olim sicͭ ⁊ nūc ceteras asie vrbes supauit. Multa hͨ ciuitas bella ⁊ a turcis ꝑpessa fuit damna. Neqꝫ vllo pacto turcis restituisset. nisi milites btō iobāni dicati curā īsule recepissēt Qui nō solū insulā tutati sūt sed ⁊ Cypris alijs finitimis xpianis auxilio esse cepert Anno igit. Mccc. viij. In ptātem xpianoꝝ ꝑuenit Turci vero vicibꝰ q̄tuor dictā oppugnauert vrbē. Nouissime anno. M cccc lxxx. Machometus ottomānus Turcoꝝ impator ductis in rhodios. c. milibꝰ armatoꝝ. ⁊ sexdeci īgētibꝰ machinis. hāc vēdicare ⁊ rhodioꝝ militū religionē delere ꝓposuit. Tandē post cruentissima ꝑlia. auxilio mgr̄i petri danbuson natione galli Turci cum ignominia sunt repulsi.

Rhodis

Linea christi

Judas anno mundi.3 4 34.

Egiptiorũ Reges omes tunc pharaones dicebãtur nõ hoc ꝓpriũ habẽtes nomẽ.sed ꝑ dignitate reges tũc vtebant:sic ⁊ apud nos imperatores Augusti appellãt.Habebat ǧ vnusq̃ſq; pharao ꝓpriũ nomẽ

Iste pharao exaltauit Joseph ꝓpter somniorũ interpretationẽ:dãs ei ãnulũ in manu et stolã bissinam et torquẽ circa collũ.faciẽs eũ circuire ꝑ egiptũ:precone ante eũ clamãte.vt omes genuflecterẽt ante eũ.Uocauitq; nomẽ eius saluatorẽ mũdi.Deditq; illi vxorẽ assenech filiã putifaris sacerdotis eliopoleos ex qua habuit duos filios scilicet manassen et effrayn.

Phares anno mũdi.3 4 45.

Iste pharao ignorabat ioseph . et iussit submergi pueros:sub quo filij Israel fuerunt in magna tribulatione et dura seruitute.

Iste est pharo chencres qui contradixit ꝑ moysen deo:atq; mari rubro obrutus est.

Iste pharao nonus rex Mefre noluit audire vocez domini vt dimitteret filios israel.quare decem plagis attrit⁹:Postea sũmersus fuit cũ suis ĩ mari rubro.

Ioseph desideriorũ vir ⁊ patriarcha castissim⁹ in Egipto ex Assenech putifaris sacerdotis vxore duos genuit filios manassen scʒ et effraim.Hic ab adolescentia cũ forma pulcherrim⁹ haberetur atq; animi vtute et sapiã fr̃is ꝑcelleret.pr̃ eũ pre ceteris amplius diligebat.Ideo aliorũ cõflauit inuidiaʒ.quaʒ obante quĩtodecimo etatis sue Anno a fratrib⁹ in egipto vendit⁹ est.Indeq; vite sue triginta annis exactis. coram pharaone stetit.Uxor aũt regis in eũ libidine ducta ait dormi mecũ:q̃ respondit oĩa tradidit mihi dñs preter te.Illa aũt simulata egritudine vt exoraret Joseph apprehẽso pallio eius Ille relicto pallio in manu eius egressus foras que marito dixit ingressus e ad me seru⁹ hebre⁹ vt illuderet mihi.et palliũ oñdit.Credul⁹ ioseph ĩ carcerẽ tradidit.Is deinde somnia regis interp̃tans ꝑnũciauit septẽ annos vbertatis futuros.et septẽ steriles.Rex euʒ e carcerib⁹ liberauit.Egipto preficiens.Joseph igit̃ postq; in egipto octoginta annis regnasset cõpletis centuʒ ⁊ deceʒ annis in egipto mortuus est.Ossa vero eius nouissime quãdo hebrei egressi sunt ex egipto in chananeam hoc est Judeam reportauerunt.sic enim eos adiurauerat Joseph quando mori debuerat.

Reges Egipti

Pharao Mephres

Pharao amenophis queʒ quidem menopem putant

Pharao bochoris

Pharao mephres — Joseph somniorũ interpres filius iacob — Uxor putifar

Esrom Anno mundi.3495. Aram vero anno mūdi.3544.

Linea Christi

Esrom

Aram

Hic orit͛ regnū argiuorū vbi Inachꝰ oceani ⁊ terre(vt aiūt)filius sexagesimo a natiuitate Isaac anno apud argos in Thessalia primꝰ regnare cepit. Id vero regnū durauit annis.544.Cecrops aūt egiptiꝰ q̄rto⁊ nonagesimo iudaice huitut] āno regno argiuoꝝ relicto pᵐꝰ athenieñsibꝰ regn̄it ānis.50.

Ynachus

Athene ciuitas fuit p̄clarissima in attica regiōe. Cuiꝰ pauca vestigia quedā manēt. Hāc primo ab alabādo cōditaꝫ dixit Cicero libro tercio de natura deoꝝ. Plato vero in Timeo dixit. Amasim regem egiptū eiꝰ vrbis cōditorē fuisse. Eāq̄ꝫ vocabulo egiptio cognomiasse. qđ ligua greca athenā sonat. Alij Cecropem illā ꝯdidisse dicūt. Et eā subita apparitione arboris oliue mineruā cognoiasse. quā ea arbor d̄signat. ⁊ ligua greca athena dr̄. Veꝝ alij ab eo nō cōditā ſ̄ istauratā putāt. q̄ tpe Athena apđ illos ꝓ dea colebat͛. De eiꝰ nomie Diuꝰ augustinꝰ de ciuitate dei libro decimooctauo varia scribit'aucte varronis. Cecrope athenaꝝ vrbē instaurante subito aq̄vno in loco erupit: Et alio repta olea arbor. super q̄bus ꝓdigijs sciscitatꝰ apollo delphicus q̄d intelligēduꝫ. q̄due faciēduꝫ foret respōdisse fertur Qđ olea mineruā. Aqua vo neptunū significare ambo cōsobrini. Ambo dij et cōtemporanei. Essetq̄ꝫ in eoꝝ ciuiū arbitrio. vt ex alterꝰ duoꝝ deoꝝ nomie ciuitas vocaret͛. Cōgregatis oībus vtriusq̄ꝫ sexꝰ viri adheserūt neptuno. Mulieres vero Minerue. Que ⁊ obtinuerūt vt ex minerue nomie ciuitas appellaret͛. Ac sic athenā grece vrbē cognomiauerīt qđ latine Mineruā dicimꝰ. Eo q̄ꝑ mulieruꝫ voces vna viroꝝ numeꝝ superarint. Quāobrem iratꝰ neptunꝰ Marinis estuātibus vndis atheniensiū terras populatꝰ est. Quē ciues placare volētes triplici supplicio mulieres affecere. Primo vt decetero nullis publicis interessent cōsultatiōibꝰ. Scđo vt nullꝰ nascētium cognomē maternuꝫ acciperet. Tercio ne q̄s filias suas athenas vocaret. Poete vero dicūt neptunū ⁊ minerua athenas cōdidisse. Sed cū de nomis impositiōe inter eos fieret dissensio. Dijs reliq̄s p̄ntibus fit inter eos cōuentio. vt q̄ ꝑcussa terra laudabiliorē ꝓduceret effectū vrbi nomē imponeret. Neptunꝰ aūt tridēte suo ꝑcussa terra. Equū ꝓduxit belli omen. At minerua hasta ꝑiecta oliuā ꝓduxit pacis arborē. Que q̄m vtilior eoꝝ iudicō visa fuit. ex suo nomie athenas dixit. Nā minerua athene grece dicit͛. de q̄ lucanꝰ libro sexto ait. Primꝰ ab eq̄rea ꝑcussus cuspide saxis. Thessalicꝰ sonipes bellis feralibꝰ omen Exilit. Et virgiliꝰ georgicoꝝ p̄mo. Tuq̄ꝫ o cui prima frementē fudit equū tellꝰ ꝑcussa tridēte neptune. Apud athenieñses prio regn̄it Cecrops egiptiꝰ Anno quarto ⁊ nonagesimo iudaice huitut]. Decimusseptimꝰ ⁊ vltimꝰ eoꝝ rex fuit Codrꝰ tpe samuelis. Postea ꝑ magistratꝰ respublica athenieñsiū fuit admīstrata. Hec vrbs athenieñsis quondaꝫ nobilissima fuit. nulliꝰ indigua p̄conij. tāta eiꝰ supfluit claritas: doctoꝝ p̄hoꝝ ac omnis doctrine liberalis fuerat. Eadē nr̄o tpe parui oppidi spēm gerit. In eo tn̄ saxo q̄ vetustū minerue templū fuit Arx est ꝑ omnē greciā noiata. tū operis magnitudine. tū difficultate oppugnatiōis. Hāc florētinꝰ quidā Mahometo tradidit: cū imploratis latinoruꝫ auxilijs nulliꝰ openꝫ īuenerit. Rura ei ob eā rem tradidit: in quis euum ignobile ducat.

Athene vel Minerua

Minerua

Prometheus

Atlas Gigas

Appollo

Jupiter

Linea regū assiriorum

Armamitres

Belocus

Baleus

Amichus

Baltrus

Minerua cantatissima mulier anno etatis Isaac. 58. Apud tritonidē lacū apparuit. Ex cui⁹ nomie postea Tritonia appellata est. dicebat̄ ⁊ pallas a pallāte tracie insula vbi nutrita fuit. siue a pallante gigāte quē interfecit. Hec quippe iouis primi priogenita fuit. q̄ apud rudes affros cū multa an̄ nō cognita repꝑisset nō solū affri sed et greci eā absq̄ matre ex iouis cerebro genitā crediderē. cū ei⁹ origo min⁹ innotuit. Ipa em̄ primo lanificiū omibus antea icognitū adinuenit. Nā ostēso q̄ ordine purgata lana: ⁊ dentib⁹ ferreis pectinata atq̄ colofilata. etiā textrinū excogitauit officiū. Vn̄ ⁊ lanifices fulones. tinctores. textricesq̄ puelle (teste ouidio tercio fastoꝝ libro) ei⁹ festura religiose celebrare ceperūt. Vsū insup olei eo vsq̄ mortalib⁹ incognitū becipa inuenit atq̄ docuit. Ipa eadē (vt cicero ait) sapiē dea ⁊ artiū inuētrix d̄r. Tandē cū ei⁹ fama ⁊ numis reuerētia late diffussa fuit. in ei⁹ bonorē tēpla cōstruxerūt. ꝑcipue rome iuxta tēpluz Jouis

Iste armamitres septim⁹. ꝭm Aug⁹. est octau⁹ rex assirioꝝ: sub q̄ de⁹ apparuit ysaac. ꝓmittēs ei q̄ ꝓmiserat p̄ri ei⁹: regnāte apd̄ sicbimos leocippo ec. viij. rege.

Promethe⁹ his tēpibus in archadia claruit. Vir vtiq̄ acutissimi ingenij ⁊ spectate peritie. q̄ boiēs incōpositos ac rudes ad politiores mores cōposuit. Sic a cra quoq̄ boim prim⁹ de terra formauit. ⁊ arte quadā veluti sp̄m habētia moueri fecit. Inde cū i altissimo caucasi mōt⁹ resideret astrologiā didicisset eā prim⁹ assyrios docuit. Insup etiā ignē e silice prim⁹ eduxit: vt plini⁹ testatus est. Vsū preterea anuli (sed ferrei) prim⁹ inuenit. Quē quarto digito in bonorē cordial⁹ vene portare suasit. Tpe deinde ꝓcedēte apud romanos statutū emanauit. vt liberti ciuesq̄ aureo vterenť: liberti in argenteo: et serui ferreo tantum.

Sub isto Beloco nono rege assyrioꝝ: Locut⁹ est dominus ad iacob: repromittēs ei q̄ patrib⁹ suis ꝓmiserat: q̄ sunt hec duo ꝓssessionē terre ꝓmissionis id est chanaan. ⁊ b̄ndictionē oīm gentiū in semie ei⁹ quod est christus dominus et regnauit annis. 36.

Atlas ⁊ ipe archadic⁹ hac q̄z tēpestate. Vir mi̇̄te cōtemplatiōis clar⁹ fuit. Qui astroꝝ cursum puigili studio ꝯphendit. ⁊ prim⁹ de astrologia iter grecos disseruit: ꝓpter qd̄ finxerūt eū celū portare. Quāuis idē mōs ei⁹ noie nūcupet̄. Cui⁹ altitudinē celi portationē in opinionē vulgi venisse videat̄. Hic septē genuit filias nymphas nūcupatas.

Baleus iste fuit decim⁹ rex assyrioꝝ sub q̄ mortu⁹ est isaac. Et regnauit ꝭm Eusebiū ānis. 52. Regnāte tūc apd̄ sicbimos Messapo. ix. rege.

Appollo citharā repꝑit. Medicine artē inuenit quam frater su⁹ Esculapi⁹ ampliauit q̄ ⁊ fulmine interijt. Iste appollo delphic⁹ clar⁹ habet̄. ⁊ p⁹ mortē de⁹ habitus est. Is em̄ a poetis phitonis ⁊ sapie de⁹ appellatus est. Qui medicine artis reptor ⁊ virtū herbaꝝ prim⁹ cognitor vt Ouidi⁹ primo Methamorph. scribit. Medicina meum est opifexq̄ ꝑ orbe dicor: et herbarum subiecta potentie nobis.

Iste fuit. xij. rex assyrioꝝ sb̄ q̄ mortu⁹ ē Joseph regnāte sicbimoꝝ plemeo. xi.

Iste Jupiter de⁹ ꝑdicat̄ eiq̄ bouē offerūt. prim⁹ etheris: ⁊ (vt aiūt) dici filius cui ꝓpriū nomē Lysania fuit. his tēpibus apud archadiā magno in ꝑcio habitus est. Cui⁹ ob virtutes id ꝑclarissimū iouis nomē adept⁹ est. Qui cū esset nobilis genere ex archadia athenas fuisse dicit̄. Ibidēq̄ cū esset ingenij maximi vir. videretq̄ atticos rudes. bestialiq̄ ferme ritu viuētes. ante oīa eisdē cōpositis legib⁹. illos publico instituto viuere docuit. Cūq̄ eos ad būanos mores redegisset. monuit eos deos colere. ⁊ aras. templa. sacerdotesq̄ istituit ⁊ multa alia eis ostēdit vtilia. Que cū attici siluestres mirarenť atq̄ cōmendarēt eū extimātes deū: Jouē vocauere regēq̄ suū ꝯfestim fecere

Iste fuit decimusnonus rex assyriorum sub quo natus est Moyses in egipto regnante sicbimorū. xij. Corthopole. Et argiuorum. 5. Criaso.

Lacedemonia fuit licaonice vrbs que est ꝓuīcia in achaya siue pelopponeso a lacedemone Iouis fi-
lio ex Taygeta condita. A qua ipa grecia regio nomē accepit. Hec eadē alio nomīe etiā sparta dicta
fuit. Herodotus tamē Spartaꝫ vrbē fuisse et lacedemoniā regionē In qua illa consisteret memorat
In differenter tamē ꝓ alterutra. tam ab illo ꝙ ab aliꝭ auctoribus legiť. Sed quaꝫ ob causam sparta dicta
fuerit Iustinus tercio epithomatū suoꝝ libro exponit. Spartanoꝝ genus hac tempestate scilicet quiquage-
simo regni Ozie anno Alcumene lacedemonioꝝ rege mortuo. Eorūqꝫ regno consumpto principiuꝫ habuit
Et cicero in scđo de tusculanis questiōibus retulit Spartanis virginibus magis palestra: puluis venaticus
laboꝝ ꝛ militia in studio est ꝙ fertilitas filioꝝ. Unde ꝛ varium habitū ab aliꝭ ferre cōsueuerāt dicente vir-
gilio. virginis os habitūqꝫ gerēs ꝛ virginis arma spartane. Primus aūt lacedemonioꝝ rex fuit Euristeus
quidā nomīe patria grecus. Anno a natiuitate Abrahe octauo supra nonagesimū. Is lacedemoniꝭ primū
regnare cepit. Agesilaus aūt sextus lacedemonioꝝ rex vir inmortalitate merito dignus fuit ab hercule ori-
ginem ducēs. In iuuenili etate regnū adeptus fuit. semꝑ fidei obseruatoꝛ. Lycurgus quoqꝫ lacedemoniorū
princeps ꝛ legū latoꝛ vir plane clarissimus. et inter philosophos admirandꝰ. Inclitꝰ in precio habitus est.
Hic lacedemoniꝭ legē tulit. de quo plutarcꝰ valeriꝰ ꝛ iustinꝰ ꝛ aristoteles in polliticis mlta scripsere.

Lacedemonia

Mercurius

Iste mercurius multaꝝ artiū peritus fuit. quas hoībus tradēs deus credebatur. Primū aūt deoꝝ nunciū seu interpretē fuisse oēs poete describūt. Dictusqꝫ ē deꝰ facūdie. mercatoꝝ palestra. furū nūcius. et interpres deoꝝ. Ipe etiā lyraꝫ septicordem comperit. Hic in oīni doctrine genere et ꝙ maxīe phisice edoctꝰ fuit. vt dicať eum sua virga et herbis tīn mortuos suscitasse. Uñ ꝛ post mortē inter deos relatꝰ ꝛ stellificatꝰ est. Et ab eo stella Mercuriꝭ nomen accepit. Ea preesse facundie ꝛ eloquentie vt plurimum consueuisse dicitur.

Bachꝰ

Iste Bachꝰ primꝰ ī grecia vinū īuenit et ꝓ deo cultꝰ est. q̄ dictꝰ est liber pr̄ et argos cōdidit. Ipe est dyonisius bachꝰ filius Semele inde in mōdo pagrās simul modo domesticis regiōibus vinū ꝑbuit. potūqꝫ ex ordeo germanos conficere docuit Secutusqꝫ est eum Silenus illius nutritoꝛ.

Omagirꝰ

Iste Omagirus primꝰ ad aratrum boues iunxit.

Amazones

Hee sūt mlieres Scythice iuxta fluuiū Thanayin habitantes ferocissime. q̄ assumētes arma ꝑ centū āños seuissima bella ꝯfecerunt tā in Asia ꝙ ī Europa. mltas vrbes delēdo ꝛ magnā asie ꝑtē sbegerūt. Hac ġ etate Amazones cuꝫ ī asia regbāt In ꝑmis marsepia et lampedo q̄ ephesuꝫ Deiñ smyrnā et alias ciuitates ꝯdiderūt Exinde anthiopa. ꝛ ypolite pꝰ hāc orethia post illaꝫ panthasilea. Hāc occidit pirrus filiꝰ achillis apud troyaꝫ.

Hoc tempe regnū argiuoꝝ siue grecoꝝ exortū est: sub ynacho primo rege. et durauit p. xiiij. reges vsq3 ad tpa iudicū isrl' barach ꝛ delbore. Tūc perseꝰ crisco nō spōte interfecto timēs reliqͭt argos: ꝛ trāstulit regnū in micenas post q̄ illuc regnauerūt aurīteꝰ acreꝰ. His tempibus scḋm cōmestorē (q̄ dicit mgr̄ hystorie scolastice) phoroneus filiꝰ ynachi et nyobis primꝰ grecie leges dedit: ac sub iudice causas agi instituit. Et ꝓpterea iuris ciuilis periti dicūt eū locū (quē forū dicimus in q̄ sc3 iura reddunt) ab eo forū denominari. ¶ Soror ipiꝰ ysis in egiptu3 nauigauit. Et quasdā apices lr̄aꝝ eis dedit de agricultura etiā multa eos docuit. Vn̄ cu3 yo diceret ysis ab eo dicta est qḋ in lingua eoꝝ sonat terra. Et ob h̄ pꝰ mortē in numero deoꝝ in egipto recepta ē. Filiꝰ etiā phoronei q̄ apis dictꝰ ē eodē tpe i egiptū navigauit quē filiū phoronei viꝝ ysidis fuisse tradūt. ꝛ siliter ab egiptijs deificatꝰ ē.

Ynachus a natiuitate isaac āno sexagesimo apud argos i thessalia primꝰ regnare cepit et regnauit annis. 50. Is post se reliquit ysidem egipti reginam ꝛ phoroneum eius successorem.

ysis

Ysis primo dicta fuit yo filia ynachi: sed in egiptū nauigās ibiq3 litteras inuenit ꝛ leges edocuit Et ysis appellata est. ꝓpter qḋ egiptioꝝ sanctissimū et venerabile numē fuit ob multarū virtutū prestantiā: Et a ioue cōpressa fuit: q̄ ob patris metu3 impulsa. acceptis quibusdā amicis suis. nauē cōscendit Et ꝓspero vento ex Achaia in egiptū transfretauit. Ibiq3 cū reꝑisset rudes pplos: illos terrā colere docuit: cultamq3: semina ɔmittere. ꝛ tandē fruges collectas in panē ɔficere. Ideo eā e celo lapsa3 crediderunt.

Phoroneus primꝰ in grecia leges instituit. ¶ Hic habuit frēm qui menses ꝛ annos docebat obseruare. ꝛ sacella et aras instituit ad colendos deos. ꝓpter qḋ a rudi populo inter deos cōnumeratꝰ est: ꝛ ei boues ymolabāt dictusq3 ē phegeus.

Diluuiū deucaliōis factū i thessalia. ꝛ fetōtis fabulaꝝ incēdiū: ꝛ vocat iō deucaliōis. q2 in eiꝰ regno maxīe fuit.

Bos i egipto exit ḋ flumīe i festo Serapis ꝛ eleuat i aere et rursu3 itrat. ꝛ nō cōparet. ꝛ ꝓ deo colit a stulta plebe

Serapis tercius rex argiuoꝝ siue grecoꝝ cū in egiptū nauigio venisset. ꝛ ibi mortuꝰ. factꝰ est a ceca gēte oīm maximus egiptioꝝ deꝰ. Tūc etiam mirabilis supstitio incepit de boue discolore: quē apim vocabāt. eo q̄ viuus coleret. et illo mortuo. demones vitulū similē ibidē ꝓcurabant. ad decipiendum rudē pplm̄. Indeuenit q̄ filij isrl' similiter delirabant in oreb vt3. Quid' eīm hac stulticia miserabiliꝰ in hoīe rationali.

Argus iste quartꝰ rex argiuoꝝ fuit. ex cuiꝰ nomīe illud regnū nomē accepit. Hic post obitum deus haberi cepit. templis et sacrificijs honoratus. Hoc etia3 tpe grecia segetes habere cepit delatis aliūde seminibꝰ.

JOB

Iob vir sctissimus patientie insigne specimē: In Idumee ꝛ arabie finibꝰ: ex zareth p̄re matreq3 bosra nascit. Hic erat iustꝰ. rectꝰ. modestus. prudēs. grauis. tꝑibus prudēter vtēs: Idez q̄q3 continēs. ac mirūimmodu3 patiēs. Ex vxore sex filios ꝛ femīas tres suscepit. Diues q̄ppe inter omnes sui tꝑis oriētales: Cuiꝰ possessio septē milia ouium fuit. tria milia cameloꝝ. Quīquagīta iuga bou3 quingēteq3 asine ac familia multa nimis. Cuiꝰ animi fortitudinē vt dn̄s certo argumēto cōprobaret: ꝑmisit vt a diabolo tentaret. Qui accepta potestate oēm eius substantiā. filiosq3 omnes ꝛ filias ꝑdidit: eūq3 graui vulnē vlcerauit. quibꝰ in omnibꝰ Job labijs suis n̄ peccauit dicēs. dn̄s dedit dn̄s abstulit ꝛc̄ Ad eum deniq3 cōuersus dominus: Omnia q̄cunq3 ei a pricipio fuerāt duplicia addidit. Supuixit dein Job pꝰ flagella quadragīta ꝛ cētu3 annos. Et vidit filios suos: ac filioꝝ suoꝝ filios vsq3 ad quartā generationem. ac sic senex ꝛ plenus dieꝝ mortuus est.

Linea regū Grecorum

Ynachus

Phoroneus

Serapis

Argus

Moyses verus: et omniũ prophetarũ summ⁹: historiographoꝛ princeps: vir sane mãsuetissimus: sup om̃es gentes ppl'm dei de egipciaca seruitute liberauit. quadraginta annis ip̃m in heremo rexit. Ipe em̃ dilectus deo ⁊ hominibus cuius memoria in benedictiõe extitit. Cui dñs in mõte synay gloriam suam ostendere voluit. Dum vidit ignem ardentem ⁊ non cõburentẽ Cum enim moyses pasceret oues ietro soceri sui in deserto apparuit ei deus in rubo ardenti q̄ tñ nõ cõburebat: p̄cipiẽs ei vt in egyptũ descenderet. ad liberandũ ppl'm isrl': Iste est Moyses de cuius laude resonant celum ⁊ terra. deum vidit facie ad faciem clare quod de nullo alio preterq̃ȝ de paulo apostolo scriptura testat in hac fragili carne. Ille in circũcisione: Iste in p̄pucio testimoniũ de diuina essentia docentes vnum verum deum colendum esse.

Iste Aaron moysi frater vir sanctus. ⁊ insigni eloquẽtia ornat⁹ digne summũ sacerdotiũ sibi assumpsit ⁊ testamentũ eternũ sibi ⁊ filijs suis statuit. filiusq̃ȝ ei⁹ Eleazarus in pontificatu succedit. cui primus stolaȝ sacerdotij tradit. Obijt aũt anno vite sue. 123. pontificatus vero sui sexto et trigesimo In arabia monte oreb.

Isti tres scilicet ythamar Nadab Abyu cum Eleazaro: fuerunt filij aaron quorum duo Nadab ⁊ abyu percussi sunt a deo pro eo q̄ ignẽ alienũ obtulerunt in tabernaculo et subito concremati sunt.

Iste Aminadab primus post moysen fide plena ingressus est mare rubrum alijs trepidātib⁹. ꝓpter qđ regalē stirpē meruit ꝓcreare. An. mundi. 3644.

Balaam propheta fili⁹ beor: qui habitabat sup flumē terre filiorū amon vir preclar⁹. ad hunc Balach rex madianitaum legatos fide dignissimos misit: rogātes vt veniret et malediceret israhelitas. Ille aūt cōsulens dn̄m prohibitus est. denuo mittēs. qui eorū volūtati obtemparе volēs sternens asinam cum legatis ad regem ibat. Et dum pergeret angelus domini eidē occurrit. et euaginato gladio stantem ꝙ nec ad dextrā nec ad sinistram deuiari poterat in angustissimo loco. concidit asina sub pedibus sedentis. et cum vehementius latera eius cederent: Dominus aperuit os asine. Et confestim balaam vidit angelum domini qui corripuit prophetam. qui iussu angeli ꝑgens prophetauit dicēs. Orietur stella ex iacob. Et cōsurget virga de israhel. ⁊ ꝑcuciet duces moab.

Tempore illo balaam Ariolus ꝓphetauit ee occiditur. Balaam

Naason anno mōdi. 3688. Josue p⁹ mortē moysi a deo iudex ꝯstitut⁹ fuit sup isrl' vt pplo terrā diuidēt. Missusq₃ ad explorādū iericho: Exploratores aūt recepit raab meretrix et occultauit in domo sua. q̄ ei ⁊ domui ⁊ familie sue ꝓmisert immunitatē si signū poneret coccineū in fenestra. Et occl'te dimisit eos abire ipsiq₃ via patefacta p iordanē miracl'ose trāsierunt antecedentib⁹ leuitis cū archa. Iste iosue filius Naue populū domi viginti septē annis rexit. hic solus cum Caleph ex sexcentis milib⁹ viris. qui ex egipto egressi fuerāt terrā ꝓmissiōis cōsecutus est. Mortu⁹ tandē cētesimo ⁊ decio vite sue Anno i mōte effraim sepelit

Othoniel frater caleph minor liberauit pplm de oppresiōe regl mesopothamie. quē etiā ꝑcussit. Hic habet ꝙ angel⁹ dn̄i apparēs arguēs filios isrl' de trāsgressione legis improperās bn̄ficia eis a dn̄o collata ad fletū eos induxit. q₂ plurib⁹ vicib⁹ recessert a deo. ꝓpter qđ traditi sunt in ꝯuitutē pluriū tyrānoꝝ et penitētes liberati sunt p diuersos iudices. ⁊ post liberationem sepe recidiuauerunt in mala.

Iste Aioth ꝑcussit eglon regē moabitarū et libauit israel. fuit ēm vir fortis et vtraq₃ manu vtebatur pro dextera.

Sangar fili⁹ Anath occidit sexcētos ex philistijm vomere volentes intrare territorium coꝝ. Post hec malū facientes traditi sunt in manus iabin regis chanaan. cuius princeps exercitus erat Syzare. Est autem egressus in bello cum barach ad hoc suadente et associante delbora prophetissa. Cui honor delatus vt iudicaret israel.

Moyses frater aaron ⁊ filij isrl' cū fuissent in egipto. cccc. xl. ānis. Que cōputatio accipit a ꝑma promissiōe facta abrahe ī mesopotamia. Sicut a deo accepit legē dedit filijs isrl'. Qui post. x. plagas quibus deꝰ egiptū attriuit, ꝓcesserūt ꝑ desertū v̓sus mare rubꝝ. ⁊ pharaone penituisset ppl'm dimisisse: angelo eos ꝓcedēte ī die ī colūna nubis ⁊ nocte ī colūna ignis. vñ ⁊ pharao ꝯgregatis exercitibꝰ suis et curribus insecutꝰ ē eos vt reduceret ī egiptū. Moyses ꝑmꝰ iuxta ꝓceptū dñi agno pascali comesto cū pplo isrl'. vidētesqꝫ filij isrl' appropinqre egiptios: cepert murmurare ꝯ moysen qꝫ eduxisset eos de egipto. Oranteqꝫ moyse ⁊ ex dñi iussiōe extēdēte v̓gā suꝑ mare rubrū. diuise sunt aq̄: factis vijs ī medio mari: ꝑ q̄s incedentes libere filij isrl'. pharao ꝑ dictas vias cū suis exercitibꝰ inseq̄bat̄. Et egressis oībꝰ de pplo hebreoꝝ moyse extendēte v̓gā suꝑ mare. reuerse sunt aq̄ vt ꝑus sūmersis pharaone cū suis ī medijs fluctibus. Cecinerūt ḡ moyses cū pplo. ⁊ maria sorore eiꝰ cū mulieribꝰ timpanistris canticū istud dño. Cantemꝰ dño gloriose ⁊c.

De Raphidin postea venerūt ad mōtē Synai ⁊ ad radices eiꝰ. Ibiqꝫ mādauit dñs eis ꝑ moysen vt filij isrl' se sctificarēt ⁊ lauarēt vestimēta sua duobꝰ diebꝰ: ⁊ tercia die ascenderēt suꝑ mōtē. nullusqꝫ accederet nec etiā tangeret ipm mōtē nec iumētū. alioqn moreret̄. Quo facto die tercia mons cepit fumigare: ⁊ tonitrua audiri: ⁊ sonitꝰ buccine ⁊ fulgura videri: ⁊ nubes densissima operuit montē in q̄ intrauit Moyses ad recipiendū legē. His pactis dedit dñs legē pplo suo ī mōte synai tercō mēse egressiōis de egypto. Que lex diuidit̄ ī triplex genꝰ ꝓceptoꝝ. s. moraliū. iudicialiū. ⁊ cerimonialiū. Et moralia q̄dē sunt. x. ꝓcepta que hn̄tur Exo. xx. ca. Moralia q̄dā alia sparsim ī dv̓sis locis pēthateuci ꝓcipue ī deutronomio. Et reducūt̄ ad decalogū. ⁊ h̄ sꝑ obligauert ⁊ obligabūt ad obs̄uātiā eoꝝ. et oēs natōes. Et p̄ria tria sculpta ī vna tabl'a lapidea nos hn̄t ordinare ad deū. alia. vij. ad ꝓxim. Judicialia aūt ordiata erāt ad ꝯs̄uandū pacificū cōuictum ppli adinuicē ⁊ bonā ciuilitatē. sicuti statuta ciuitatū. obligabāt soluꝫ illū ppl'm vsqꝫ ad passionem xp̄i ⁊c.

Vitulum conflatilem filij israel. Hisdem etiā temporib⁹: egiptiorum more (Qui busiridē adorabāt) sibi fecerūt: Cū em̄ Moyses cū dn̄o in mōte moram faceret. Popul⁹ ad aaron dixit. vt faceret eis deos q̄s coleret. ꝛ precederet eos: Quib⁹ hur restitit: sputis ab eis (vt tradit) suffocat⁹. Aaron timēs ait. Tollite inaures aureas vxorū ꝛ liberorum. Quas cū accepisset: formauit ex eis vitulū cōflatilē opere fusorio: Et dixit pp̄lus: Hij sunt dij tui israel: qui te eduxerūt de terra egipti: fecitq̄ꝫ aaron altare. ꝛ in crastinū indixit solennitatē. Mane surgētes obtulerūt hostias: seditq̄ꝫ pp̄lus mādūcare ꝛ bibere ꝛ surrexerūt ludere id est adorare. Tūc ait dn̄s ad moysen. descēde. peccauit pp̄lus tu⁹ ydolatrando: dimitte me vt deleā eos. Cui moyses. Queso dn̄e quiescat ira tua: ne dicāt egiptij callide eduxit eos. impotēs eis dare terrā quā ꝓmiserat. Placato dn̄o descēdit moyses ferēs secū tabulas lapideas scriptas digito dei: Cui occurrit iosue dicēs: Vlulatus pugne est in castris: Cui moyses: imo vox est cantantiū. Et appropinquās vidit vitulū ꝛ choros et irat⁹ ꝓiecit tabulas: et cōfracte sunt. Et post rep̄hensionē aaron de fabricatiōe vituli. ꝛ ei⁹ excusationem: vitulū cōbussit. ꝛ massaꝫ in puluerē redegit. quē sparsit in aqua dans filijs israel. qui in barbis ydolatrarū apparebat: precipiens leuitis vt secum acciperent gladios. ꝛ omnes reos signatos puluere occiderent. Ceciderunt eo die multa milia virorum.

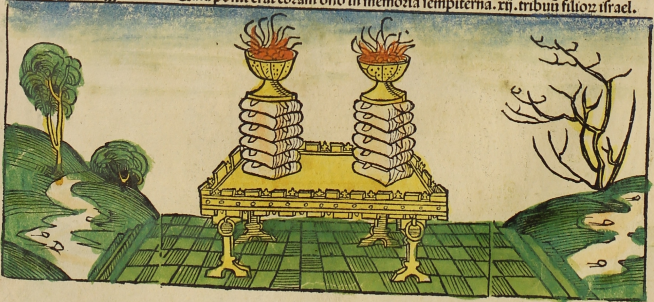

Moyses post tres mẽses egressionis. ascẽdẽs in montẽ synai: vbi quadraginta dieb⁹ et noctib⁹ ieiu
nans legẽ dñi meruit accipere. Mãdauit dñs ei ꝙ faceret Archaꝫ de lignis sethim. Que sunt impu/
tribilia. Cui⁹ lõgitudo esset duoꝝ cubitoꝝ cũ dimidio. Latitudo vero vni⁹ cũ dimidio. ⁊ similiter al
titudo. Et tota intus ⁊ foris coopta auro mũdissimo. ac supra corona aurea: Et ꝓpiciatoriũ aureũ siue tabu
lam aureã eiusdẽ latitudinis ⁊ lõgitudinis cui⁹ est archa. vt archã tegere sufficeret. Erat aũt sursum erectum
eminẽs arche sicut cooperculũ. qd dicebaꝰ oraculũ: Per vtrũqꝫ latus lõgitudis erãt bini circuli aurei totũ
lignũ penetrãtes. ⁊ ꝑ eos vectes de lignis sethim deaurati mittebanꝰ. Quib⁹ archa ferrebaꝰ. nec vnqꝫ extra
hebanꝰ: Ex vtraqꝫ vero ꝑte oraculi. scꝫ in duob⁹ angulis anteriorib⁹ positi sunt duo cherubin aurei. vn⁹ al
terum respiciebat. versis tamẽ vultib⁹ in propiciatoriũ: duabus qꝫ alis expassis. ⁊ mutuo se tangẽtibus ve
labant oraculũ. alas ex opposito extẽdebant. Et hec habebanꝰ in sctã sctõrum: In archa aũt posita fuerunt
vrna aurea mãna hñs: Virga Aaron: et due tabule decalogi. Cũ ea in plano nõ adeo ꝑfecte figurari poterit
Imaginatio inspiciẽtis cetera suppleat.

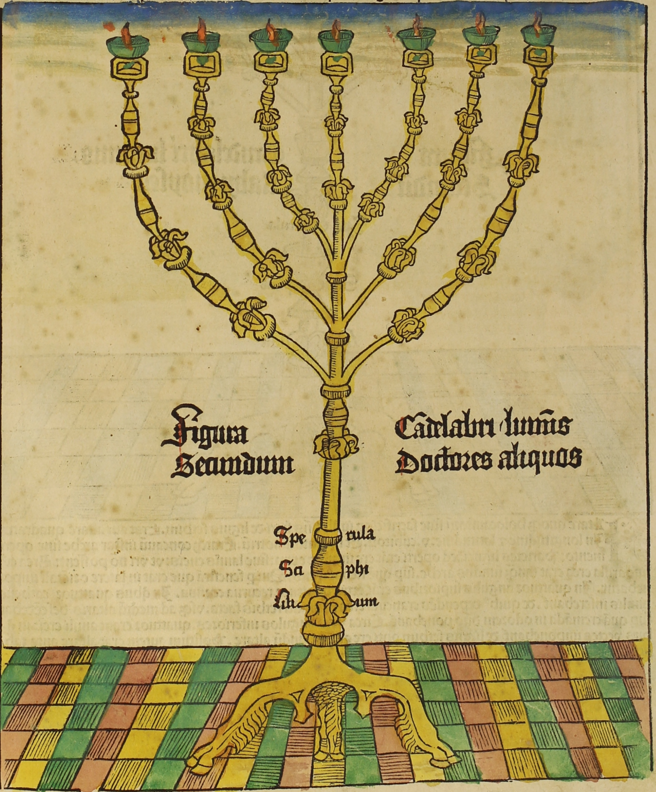
Figura Arche ⁊ ꝓpiciatorij scdm Rabi salomonẽ. Figura Arche scdm doctores catholicos.

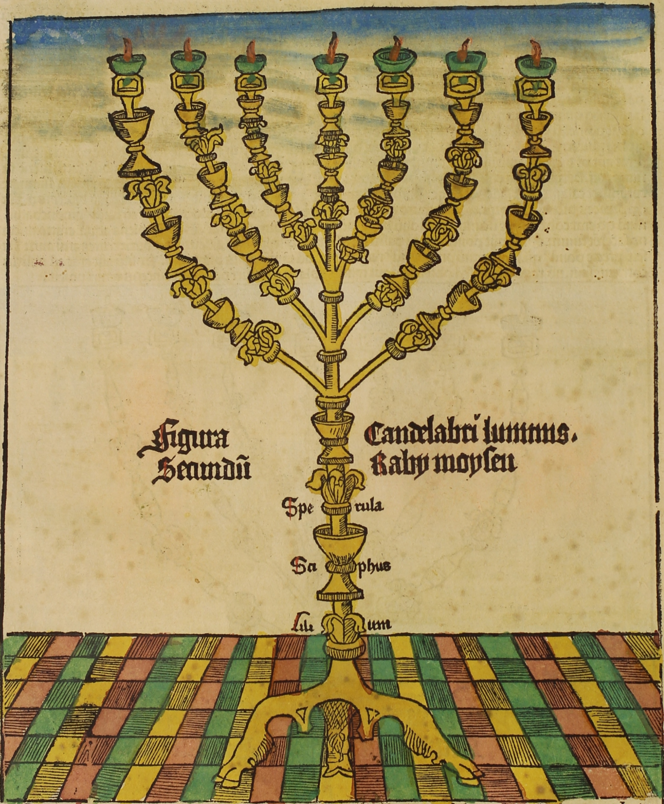

Simili modo ait dñs Moysi. facies mẽsam de lignis sethim aureis lamibus coopꝫaꝫ. hñs quattuor
pedes: In singlis vero pedib⁹ erat anul⁹ aure⁹: In anulis vero vectes aurati. quib⁹ ferebaꝰ mẽsa
Erat aũt labiũ in ea ꝑ circuitũ sicut in archa: ⁊ labio affixa erat aurea corona alta digitis quattuor:
Ita ꝙ medietas suꝑ mẽsam eminebat. ne supposita caderẽt. Altera medietas inferi⁹ ad decorẽ pẽdebat. Et
ponebanꝰ suꝑ eaꝫ duodecim panes azimi: Seni altrinsecus: Et singulis supponebaꝰ patena aurea cũ thu
re. Josephus vero scribit phialas aureas suppositas plenas thure: In diluculo sabathi recẽtes ⁊ calidi im
ponebanꝰ: Qui immoti manebãt in sabathũ sequẽs. Sublatos vero soli sacerdotes comedebãt: Ideo sacer
dotales dicebanꝰ. vt sacerdotes formarẽt coquerẽt ponerẽt in mẽsa ⁊ tollerẽt. licet nõ obseruarũt: Diceban
tur quoqꝫ panes ꝓpositiõis. Quia positi erãt coram dño in memoriã sempiternã. xij. tribuũ filioꝝ israel.

Precepit quoqȝ dn̄s fieri Candelabrū ex auro purissimo ductile: Cuius hastile basi infixū erat ferreū sup vestitū calamis aureis geniculatis ad modū canne. Ubi aūt calamoꝝ capita inter se iungebant tanqȝ duo ciphi erant in moduȝ nucis. Et ex fundo ciphi ꝓcedebāt flores recurui. quasi lilia. Et in ipo fundo inter ciphū ⁊ lilia erat sperula volubilis. Et ita cū in hastili essent quiqȝ calami in hūc modū copulati. Quattuoꝛ ibi iūcture erāt. Quarū queqȝ habebat q̄si ciphos duos iūctos ⁊ sperulas sil' ⁊ lilia: Stipes vero cādelabri q̄ procedebat directe in altū inferius hn̄s tres pedes. Et sursuȝ hēbat sex calamos egrediētes de hastili. tres ex vno latere. ⁊ tres ex alio. tēdētes sursuȝ obliq̄. Quousqȝ ꝑtingerēt ad altitudinē hastil': In hastili v̄o quattuoꝛ ciphi instar nucis. Quos aliq̄ pomellos dicūt. Ita q̄ duo ciphi positi vn⁹ cōtra aliū faciebāt pomellū vnū: Rabi salomō scribit istos ciphos fuisse oblōgos. Et sic dispositos vt calam⁹ ꝑ mediuȝ ciphi trāsiret: Sperulecqȝ sil' ⁊ lilia. et vt hebꝛei dicūt pomell⁹ ⁊ flos in candelabꝛo ad decoꝛē posita fuerunt. Erat aūt vt dicit Josephus ex. lxx. ꝑtibus cōpositū. in vna base erectū. Quocūqȝ vero modo factū fuerit in sūmo. vij. hēbat capita eq̄lia: sup que ponebātur septeȝ lucerne auree: Ita q̄ vltim⁹ ciph⁹ q̄ erat in sūmitate cuiuslibet calami. erat sedes lucerne. Infusoꝛia etiā septē ex auro erāt. Quib⁹ oleū īfundebat͂ lucernis. Erāt qȝ foꝛpices dicti emūctoꝛia. Qui ex auro erāt ad emungēda vel extinguēda licinia: ⁊ cū quib⁹ amouebatur. illud qd̄ erat cōbustuȝ de licinio. et residuū licinij ad incendenduȝ aptabat͂. Uasa q̄ȝ plena aqua erāt: emūcta ne facerēt fumū: Om̄e aūt pond⁹ ei⁹ cū vasis suis habuit talentū auri. Hebꝛei v̄o dicūt centenariū auri: Ne scit͂ ꝑfecte pond⁹ quāqȝ magnū auri pond⁹ requirebat͂ ad tantū opus ꝑficiendū. Positū aūt erat ad austruȝ cōtra mēsam. nō recte quidē sed obliq̄: Prout tamē in plano figurari possunt. deinceps videri potest.

Altare quoq₃ holocaustorū siue sacrificioꝝ iussit dn̄s fieri de lignis setbim. Erat aūt altare quadratuꝫ In longitudine ⁊ latitudine. v. cubitoꝝ. Et in altitudine triū. Eratq₃ concauū instar arche sine operimento: Parietes lignei sed operti erāt ere intus ⁊ extra: siue lamis eneis: vt vri nō possent: Area eiꝰ siue arula erea erat tanq₃ fundus arche. sup quē fiebat ignis: Qui p fenestrā que erat in latere orietali imponebatur. In quattuor angulis supioribus erāt extra quattuor recurua cornua. In q̄bus quattuor cathene anulis inserebant. de quibꝰ dependēs craticula erea in modū rethis facta. vsq₃ ad mediū altaris descēdebat sup quā cremāda in odorem dn̄o ponebant. Circa vero angulos inferiores. quattuor erant anuli erei: in q̄bus vectes imponebant de lignis setbim opti ere ad portandū altare. Positum autem erat altare ante tabaculum sub diuo.

Altare holocasti scdm latinos

Altare holocasti scdm hebreos

Hstitit qz dns Moysi dicēs Qd sacerdotiu sctm Aaron fri suo dare deberet. Ordinationeqz de vestimetis sacerdotalib⁹ fiēdis p̄mittēs: Quattuor erāt vestes cōmunes oībus sacerdotib⁹ etiā minorib⁹: feminale lineū: tunica de bisso dupla p totū. Balteus lat⁹ q̄si digit| quattuor. cū pulchra varietate. Et thyara de bisso. quā gestarūt in capite. tendēs supius in acutuz. Sup hec quattuor ꝓprijs vestib⁹ induebat̄ sūm⁹ sacerdos: Pria erat tunica iacictina. Que stricta erat vt tunicella. In cui⁹ extremitate inferiori erāt tintinabula ⁊ malogranata intexta. Scdm ornamētuz suphumerale sine manicis. descēdēs vsqz ad renes. adeo vt supcingi posset. cū varietate pulchra: Terciū ratiōale q̄drāgulū duplex. In q̄ erāt duodeci lapides p̄ciosi Quartū ornamētū erat Balthe⁹ seu cingulū de quiqz colorib⁹: Quītū erat mitra iacinctina in capite sup bissinaz: Erat aūt sextū lamina aurea ad modū dimidie lune facta: In qua thetragramatō inscriptū: facta deinde ad modū corone. Que ꝓtendebat̄ ab aure ad aurē per frontem.

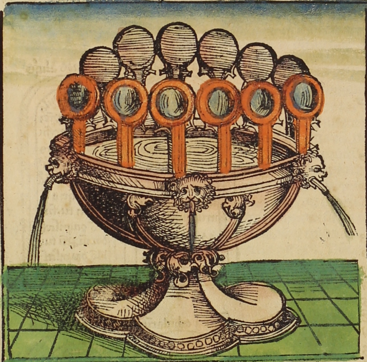

Figura summi sacerdotis cū suis vestibz

Locut⁹ est iterū dns ad moysen. Facies ⁊ labiu eneuz cū basi sua. vas scz lauatoriū. qd alibi labrū ⁊ luter (vt Rabi salomō ponit) vocitat̄. Qd erat inter tabernaculuz ⁊ altare holocaustoꝝ: In q̄ missa aq̄. lauabāt sacerdotes manus suas ⁊ pedes. vestes sanctas accepturi. vt sacrificarēt: Similiter ingressuri tabernaculū. ⁊ egressuri: vt aarō ⁊ filij ei⁹ fecerūt. portātes de sanguine hostie īmolate ꝓ pctis populi. Et qn accedebāt ad altare vt in eo offerrēt thimiama: Qd dr̄ factū de speculis mulieꝝ excubantiū ad ingressū tabnaculi: Vel poti⁹ in circuitu labij supremi circūposita specula fuerūt: In quib⁹ sacerdotes videre possent: si facie. vel veste maculam abluendam haberent.

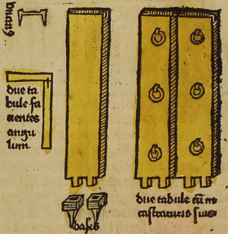
Precepit quoqz dn̄s Moysi: vt faceret tabernaculū in huc modu. Tabernaculu erat dom⁹ deo dicata Quadrata ⁊ oblōga: tribus clausa parietib⁹: Aquilonari. meridiano. occidētali: Liber patebit itroitus ab oriēte: vt sole oriēte radijs ei⁹ illustraret̄: modo introit⁹ ecciaꝝ fit vt plurimū in occidēte. Lōgitudo erat. xxx. cubitoꝝ: Latitudo. x. Altitudo. x. In latere meridiano. erāt tabule de lignis sethi. xx. stātes Quaꝝ vnaquecqz ī lōgitudine habebat cubitos. x. In spissitudie digitos q̄ttuor: In latitudie cubitū ⁊ semis sem: Jungebant̄ aūt sibi mutuo: Et erāt inaurate ex vtraqz parte. Supposite vero singl'e duab⁹ basib⁹ argenteis pforatis. Eodē scemate erat factus paries aquilonar|: Ad occidentē vero erāt. vi. tabule p omia si-

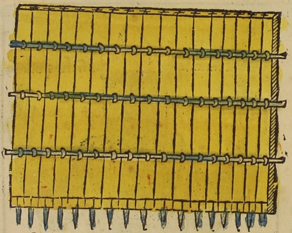
nnles. In medio aūt tabernaculi mādauit dn̄s fieri p latitudinē velū pulchrū appēsuz sup quattuor columnis: Qd diuidebat sancta a sanctasctōr. Habebat aūt quadruplex operimentū: scz de cortinis intextis varijs colorib⁹: de sagis cilicinis. de pellibus rubricatis. ꝛ de pellibus iacinctinis. Cetera de vectibus anulis. Cortinis ꝛ Sagis liber moysi exod⁹ manifestat.

Figura pro tabulis et basibus terre infigendis.

Figura vni⁹ lateris tabernaculi quātū ad tabulas et bases quibus infiguntur.

Moyses primo anno tabernaculū dn̄o cōstruit. Et septez mēsibus op⁹ pficiēs. mēse pmo anni secūdi prima die erexit. Iudei quoqz p Moysen legē sil' cū lr̄is hr̄e ceperūt. Iterū dn̄s ad moysen ait. Cū filios israel numerab: dabit q̄sqz pciuz p aīa sua: ne sit ī eis plaga dimidiū sicli. iuxta mēsurā sanctuarij. Sicl⁹ vigīti obolos hz: Et hec pecunia ad vsus tabernaculi reponebat. Cōpletisqz smonib⁹ dedit moysi duas tabulas lapideas digito dei scriptas. Ope diuio nō hūano inscriptas decalogo ex vtraqz pte. Et vt hebrei tradūt in vno latere figurata. similē figurā ī alio opposito dabāt. qd miraclo ascribebāt. Ceteri sculpta iterat lr̄is dicebāt. Preterea catholici doctores ꝛ pcipue diuus August. tria pcepta in pma tabula testimonij que hoīem ad deū ordināt. In scda septē q̄ ad proximū ordinant scripta ponūt. Rabi tn̄ Salomon et hebrei quiqz in vna ꝛ q̄nqz ī alia pcepta distinguunt. Postea vo vt ī figura vituli videt. descendens Moyses ꝛ vidēs vitulū ꝛ choros irat⁹ proiecit tabulas. Et confracte sunt.

Figura tabularū scdm doctores aliqs

Figura tabularū scdm doctores hebos

Vt ea vberius clarescant posita est hec figura duarum tabularum.

Aptheros Eructoni⁹ Fenix Cadmus

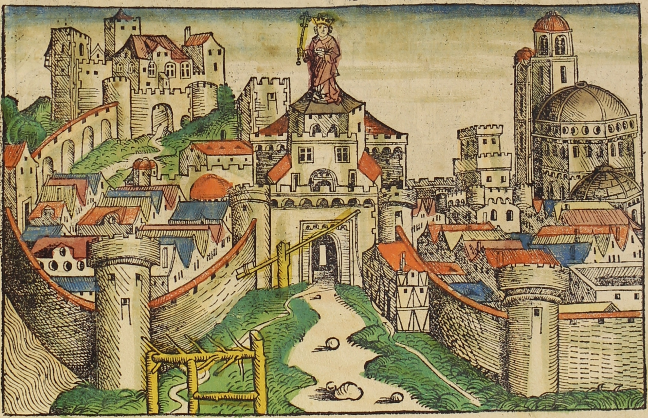

Aptheros Rex crethe primo mellis colligendi vsum inuenit. Hui⁹ filia ex incestu concepit de qua mirabilia narrāt. Et post ibidē fili⁹ regnauit ꝛ dictus fuit auidis legesq̃ꝫ fecit et prim⁹ boues aratro iunxit. Erictonius Atheniensiū pῐceps prim⁹ in grecia quadrigā excogitauit. Fenix ille in tyro et sydone regnauit vsūq̃ꝫ litterarū tradidit. ꝛ colores feniceos quo capitalia fierent inuenit. A B C D Alpha vita Gāma Delta.

α · B · Y · D ·

Corinth⁹ vrbs fuit Achaie olim insignis qui primū a Sysipho latrone Aeoli sup Jschmō i medio maris ionij ꝛ egei cōstructa fuit. Octuagesimo etatis moysi āno. Primo Certhyra deiñ aucta Ephyra vocata. Vñ ꝛ apud virgiliū Ephyreaq̃ꝫ era. Nā Corinthij in ere fundēdo pῐcipatū obtinebāt. Eo q̄ ibi pulcherrīa ꝛ artificiosa eiusmodi eris fiebāt vasa. Sꝫ p⁹ hō euersa ꝛ ab Corintho Orestis filio istaurata Corinth⁹ cognoiata fuit. Vltio a romanis accensa nūq̃ꝫ coaluit vt ostēdit flor⁹ ꝛ iustin⁹. Fuitq̃ꝫ teste Apulegio libro de magici regionis caput. Apud corinthios ꝓmū imperiū assumpsit ꝛ regñuit Atletes grecus luctator victoriosissim⁹. Regnatūq̃ꝫ ē in Corintho sb regib⁹ duodeci. annis 323. Postea respublica ꝑ annuos magistrat⁹ gubernari cepta est. Poloponesus ꝓuīcia quā hodie latini Moreā vocāt toti⁹ grecie quondā arx dicta regio ē pene insula. haud vlli terre nobilitate p⁹ ferēda. Inter duo maria Egeū ꝛ Joniū. platani folio similis. Angustia vñ ꝓcedit Jschmos appellaẜ. in ea strictura q̄ Cherroneson efficit ciuitas ē chorinthi, medio interuallo colli applicata. Sꝫ hās ipās angustias (vt plini⁹ retulit) ꝑfodere nauigabili alueo tentauere Demetri⁹ rex Cesar dictator cay⁹ princeps. domici⁹ nero infausto (vt oī exitu patuit) incepto Greci pῐncipes postq̃ꝫ Turcoꝝ potētia europā penetrauit ex mari ad mare ꝓducto ꝑ angustias muro peloponessuꝫ a reliq̄ grecia disiūxerūt Murū examiliū vocauere Corintheos ab idoloꝝ cultura ad verā dei religionē Paul⁹ aplus ratiōib⁹ ꝛ doctrina atꝫ miraclis ꝑtraxit. Nūc ea regio tota impio Turcoꝝ adiecta est.

Corinthus

Carmētis

Ista Carmētis fuit filia euandrij. q̄ et litteras latinas inuenit. Abcdefghiklmnopqrstvx.

Iste Salmon filius Naason. nat⁹ est anno mūdi scd̄m. lxx. interpretes. 3725. hoc est ante natiuitatē xp̄i. 1474. Hic fuit dux in tribu Juda vt in numeris legit̄. et cū Josue terraƷ promissionis intrauit scd̄m glosam duxit in matrimoniū Raab meretricē vel vt Lyra vult hospitalariā. Josue. 2. capit̄lo.

Italus rex iuxta Albulam fluuiū id est tyberim ciuitatem condidit in qua regnauit. vbi postea condita Roma fuit. a quo tota ytalia nuncupata.

De isto Rechab descēdit stirps valde religiosa q̄ isto tp̄e fuisse creditur: Hic de yetro cognato Moysi descendit. ⁊ conuersus fuit ad Judaismum.

Linea christi Salmon

Ytalus Rex

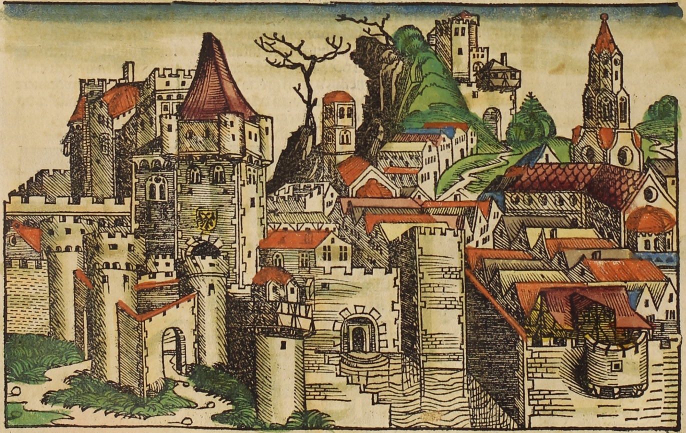

Rechab

Hec ciuitas antiquit⁹ Zenereth alias Cynaroth vocata ad littora maris sita Tyberiadis dicti inter orientem et austrum ad duas leucas a bethulia monte distās vbi Judith holofernem occidit. Deinde ab herode Tetrarcha gallilee instaurata: in honoreƷ Tyberij Cesaris Thiberiadis appellata. nūc Tyberias est vocata in ea xp̄s Mattheū in apostolatū assumpsit. Olim habuit episcopum cui mare galilee subiectū erat. Prope hanc ciuitatē balnea naturaliter calida esse phibet̄. Et in ea terminat̄ regio decapoleos a deceƷ ciuitatibus principalib⁹ dicta. In ea regionē nō longe a Tyberiade est lacus asphaltides q̄ ꝓpter magnitudinē ⁊ aque immobilitatē mortuū mare dicit̄. NaƷ neqƷ ventis mouet̄ resistente turbinib⁹ bitumīe: quo aqua stagnatur NeqƷ nauigatiōib⁹ patiēs est. Quoniā oīa vita carētia in profundū mergunt̄. Nec materiā vllā sustinet nisi que alumine illustrat̄. Asphaltides nihil preter bitumē gignit. Vn̄ ⁊ nomē. Nullū corpus aīalium recipit Thauri cameliqƷ fluitant. Inde fama nihil in eo mergi: Longitudīe excedit centū milia passuuƷ. Latitudine maxima vigintiquīqƷ implet. minima sex.

Tyberias al's Tyberiadis

Circa illud tp̄s inceperūt ytalie regnare reges. multotiēsq̧ nomīa variarunt. quoꝝ oīm primus dicit̄ fuisse Janus. qui pallaciū extruxit qḋ Janiculum dicit̄. Postea ꝑ magno deo habit⁹ est. Figurat̄ aūt cū duab⁹ faciebus. atq̧ in principio anni ei⁹ festuꝫ celebrat̄. Ob hoc q̄ esset finis p̄teriti principiūq̧ futuri. Et inde mēsis ianuari⁹ est dict⁹. Ideo bifrons dicit̄.

Saturnus pater iouis rex cretenꝭ tp̄e ysaac regnare cepit: fili⁹ Arij filij Nini filij nini filij beli nembrotidis. postea expulsus a regno Cretense p filium suū Ioue. Vidēs igit̄ Jan⁹ saturnū velle ciuiliter viuere et vineas colere ac docere suscepit eū benigne. ⁊ cū eo regnū partit⁹ est ⁊ genuit ibi saturn⁹ picū. q̄ post eū regnauit Alij vocāt eū sterce al'. stercutiū. q̄ ab eo tanq̄ a peritissimo agricola inuētuꝫ est vt in fimo aīaliū agri fecundarent̄. Ideo eum deū agri fecerēt et totius ꝓsperitatis post morte ei⁹. ¶ Saturni ymago talis a romanis depingebatur. erat eīm vultu tristis senex ⁊ capite can⁹. falcem in sinistra tenēs. dextra vero flamiuomū draconē. tristis q̄ regno crete pulsus. vel q̄ ortus stelle saturni significat tristia ventura. senex q̄ sidus istud frigidissimū in effectu. ideo capricornus et aquari⁹ (q̄bus pest saturn⁹) sunt signa frigida. can⁹ q̄ pruinas ⁊ niues ꝑcreat in p̄dictis signis. falcē gessit q̄ agriculturā inuenit. vel q̄ scḋm Seruiū inimicus est humane nature. q̄ frigidissim⁹. ideo scḋm euꝫ in sinistro brachio ꝓprios filios tenuit quos falce pemit ⁊ ad os prexit. quē etiā natos suos vorare dixerūt: cū oīa tp̄e cōsumerent̄. vel etiā dracone in dextra portauit q̄ finis est anni: p̄r iouis dicitur. q̄ eo supioꝛ scḋm m̄ltos habet̄. Glauco coopt⁹ fuit amictu. q̄ stella ei⁹ frigide ⁊ aq̄se est nature. Saturnus libēter accepit ymmolationē hoīs iuuenis siue puerilis: Delectat̄ eīm diabolus in effusione sanguinis humani. tum propter credulitatem ymmolantis. tum propter odium humani generis.

Juno

Juno Saturni ⁊ opis filia ac iouis soroꝛ atq̧ ꝯiunx ea etate fuit. Hec erroꝛe gētiliuꝫ deoꝝ regina dicta fuit et ꝓpterea regnoꝝ eā ⁊ diuitiaꝝ fecerūt deam sic et cōiugij Et ideo parturiētib⁹ ipam p̄esse voluerūt. Illi insup insignē currū ⁊ arma attribuūt: Illi q̧ tanq̄ regine excellētissime. xiiij. nymphas pedissequas ascripserūt vt in cui⁹ ꝑsona virgili⁹ dixit. Sūt mihi bis septē p̄stanti corpe nymphe: In cui⁹ etiā tutelā pauonē auē dixere. Cui⁹ caude dicē Ouidi⁹ eā argi pastoris sui a mercurio occisi oculos apposuisse. Ex ioue vulcanū cōcepit ⁊ post mortem inter deas relata. Samij nobilissimū templū eidē cōstruxerūt.

Picus saturni filius primus rex laurentuꝫ fuit. qui bellatoꝛ egregius ⁊ augur fuit. et inter deos cōnumeratus est.

Faunus scḋus rex laurentum fuit: qui etiam deus fuit eorum qui sic voluerūt vel putauerunt.

Sibylle omnes femine vates a veterib⁹ nūcupate. vel ab vni⁹ delfidis nomine: vel a consilijs deoꝝ denūciandis: Ceterū Sibyllas. x. numero fuisse. Primā fuisse de persis. Cui⁹ mētionē fecit Nicanoꝛ q̄ res gestas Alexādri scripsit. Secundā libicā. Cui⁹ meminit Euripedes. Terciā delphicā. de q̄ Crisippus loquit̄ in libro de diuinatiōe. Quartā cumeā in ytalia q̄ neui⁹ in libris belli punici: Piso in annalib⁹ noīat. Quintā erythreā: q̄ Appolodoꝛ⁹ affirmat suā fuisse ciuē. Eāq̧ grais iliuꝫ petētib⁹ vaticinatā perituram esse troyā. Sextā samiā: de qua scripsit Eratosenes in antiq̄s annalib⁹ samioꝝ repisse se scriptū. Septiā Cumanam noīe Almatheā. que ab alijs Demophyle noīat̄. Eamq̧ nouē libros attulisse ad regē Tarquinū priscū: Et ꝑ eis trecētos philippeos postulasse. regēq̧ aspernatū precij magnitudinē ⁊ mlieris insaniā. Illā in cōspectu regis tres combussisse. at ꝑ reliq̄s idē preciū postulasse. Tarquiniū multo magis mulierē insanire putasse. Que denuo trib⁹ alijs exustis. cū in eodē precio ꝑseueraret: motū esse regē: ac residuos trecētis aureis emisse. Quoꝝ postea numer⁹ sic act⁹: capitolio refecto. qḋ ex oībus ciuitatib⁹ ⁊ ytalicis ⁊ grecis. ⁊ precipue erythreis coacti allati q̧ sunt romam: cuiuscūq̧ Sibylle noīe fuerūt. Octauā hellespontica in agro troyano natā vico marmesso tp̄ibus cyri. Nonā phrigiam que vaticinata sit ancyre. Decimā tiburtē nomīe Albuneā que tiburi colit̄ vt dea. Harū oīm Sibyllarū carmina ferunt̄. Omnes aūt hee Sibylle vnū deū predicāt. maxime tñ Erytbrea. q̄ celebrioꝛ inter ceteras ac nobilioꝛ habetur.

Linea regū Ytalie

Janus

Saturnus

Picus

Faunus

De aliis sibyllis.

Sibylla Agrippa

Sibylla Libica

Sibylla agrippa vestita rosea veste cum clamide rosea: nõ multũ iuuenis. manũ tenẽs in gremio q̃si admirãs. ⁊ sinistrã manũ tenẽs ostẽdẽdo de orsum breue scriptum. dicit sic. Inuisibile verbum palpabit̃: Germinabit vt radix. Siccabit̃ vt foliũ. Nõ apparebit venustas eiꝰ: Circũdabit̃ aluꝰ maternꝰ: ⁊ florebit deꝰ leticia sempiterna. ⁊ ab hoĩbus cõculcabit̃. Nascet̃ ex matre vt deꝰ: ⁊ cõuersabit̃ vt pctõr: Homo quidã gẽtilis vidit hanc gloriam.

Sibylla libica ornata serto viridi. ⁊ florũ in capite. vestita palleo honesto ⁊ nõ multũ iuuenis dicit sic Ecce veniet dies ⁊ illũinabit dñs densa tenebrarꝫ ⁊ soluetur nexꝰ synagoge. ⁊ desinẽt labia hoĩm. ⁊ videbũt regẽ viuentiũ ⁊ tenebit illũ in gremio virgo dña gentiũ. ⁊ regnabit in miscdia. ⁊ vterꝰ matris eiꝰ erit statera cunctorꝫ.

Sibilla delphica

Sibilla frigia

Hec sibylla Delphica q̃ ante troyana bella nata ꝓphetauit. vestita veste nigra ⁊ capillis circũligatis capiti in manu tenẽs cornu iuuenis dicit sic. Nascet̃ propheta absq̃ matris coitu ex virgine eius.

Sibylla Frigia induta veste rubea. nudis brachijs antiqua facie saturnina. crinibꝰ sparsis. ꝓ dorsum digito indicãs dicit sic. Ex olimpo excelsus veniet ⁊ firmabit consiliũ in celo ⁊ annũciabitur virgo in vallibus desertorum.

Sibilla samia

Sibilla europa

Sibylla Samia a samo insula iuuenis. hñs formosum pectꝰ subtili velo capite coopto. manũ ad pectus tenẽs dicit sic. Ecce veniet diues ⁊ nascet̃ de paupcula. Et bestie terrarꝫ adorabũt eum Clamabunt ⁊ dicẽt Laudate eum in atrijs celorum.

Sibilla Europa decora iuuenis. Facie rutilãs. velo subtilissimo capite ligata. induta veste aurea breue in manu tenẽs dicit sic. Veniet ille ⁊ transibit colles ⁊ latices olimpi. regnabit in pauptate. ⁊ dñabit̃ in silentio et egredietur de vtero virginis.

Sibylla Persica vestita aurea veste cũ velo albo in capite dicit sic. Ecce bestia cõculcaberis. ⁊ gignet̃ dñs in orbẽ terrarꝫ. ⁊ gremiũ virginis erit salus gentiũ et pedes eiꝰ ĩ valitudĩe hoĩm. Inuisibile v̄bũ palpabit̃.

Sibylla Persica

Sibilla quam valde religiosa

Inueni etiã alia dicta cuiusdã sibylle cꝰ nomẽ ñ inueni de xp̄o testificãtis videlicꝫ. Exurget mulier de stirpe hebreorꝫ nomĩe Maria. hñs sponsũ nomĩe Joseph et ꝓcreabit̃ ex ea sine cõmixtiõe viri de spũsctõ filius dei nomĩe Jesus. Et ipa erit virgo ante partũ ⁊ virgo post partũ. Qui vero ex ea nascet̃ erit verꝰ deꝰ ⁊ verꝰ homo et adimplebit legẽ Judeorꝫ ⁊ suã adiũget ꝓpriã. ⁊ ꝑmanebit regnũ eiꝰ ĩ secla seclorꝫ. Venietq̃ sup eũ vox dicẽs Hic est filiꝰ meꝰ dilectꝰ ipm audite. Mortuorꝫ resurrectõ erit: et claudorꝫ cursus velocissimꝰ. Et surdi audiẽt. ⁊ ceci videbũt. loquent̃ nõ loquẽtes. Et de quinq̃ panibus et duobus piscibus multa hominũ milia saturabunt̃. Ventos compescet verbo. mareq̃ furiẽs sedabit. pedibus mare calcans. Ambulans super vndas. Infirmitatem hominibus soluens. repellens multos dolores.

Item alia Sibylla que dicitur fuisse herithrea ait. In vltima etate humiliabit̃ deꝰ humanabit̃ ꝓles diuina. Jungebatur humanitati deitas. Jacebit in feno agnus. et puellari officio educabitur deus et homo: Eligetq̃ sibi ex piscatoribus et electis numerum duodenarium.

Ille Troys in dardania re-gnauit et troyã condidit.

Anchises

Anchises ex dea venẽ ꝫm erro rez gẽtiliũ ge nuit Eneaz. ꝗ in Ytalia reg- uit vt patuit.

Laomedon

Laomedõ rex troye occidit ⁊ Exio na filia eius ca- pit ⁊ ducit ĩ gre ciã ꝓpt ꝗ bella ꝗuissima secu ta sunt et mala horrendissima

Troya regio minoris asie in ꝗ Ilion fuit ciuitas cantatissima. Nõnunꝗ vero ꝓ ipa vrbe troya po-nitur. Et ꝫm homerũ oĩm que sub sole ac stellifero celo sunt vrbiũ quidẽ insignissima est troya. Nũc aũt ingens Troya totiꝰ asie columẽ ita extincta est. vt vix vestigiũ aliqđ appareat. qđ Ouidiꝰ inqt. Jam seges est vbi troya fuit. Siñter virgilius. Campꝰ vbi troya fuit. Cũ ea exusta lapides ⁊ quecunꝗ alia inde ablata sunt. Talis finis humanaꝝ reꝝ. Tros aũt Erichtonij regis filius Anno quadragesimo iudicis aioth iam veteranꝰ dardaniã veniẽs Troyã cõdidit. vir armoꝝ ꝑitissimꝰ. ampliato regno ex suo noĩe regio nem ꝗ prius dardania dicebat Troyã appellauit. Dardanꝰ eñi fuit ex Joue ⁊ electra filia Athlãtis genita. Is ad phrigiã deuenit quã dardaniã nomĩauit. Ex quo natꝰ Erichtoniꝰ ex eo tros qui iusticia ⁊ pietate lau dabilis fuit: Isqꝫ vt memoriã sui noĩs faceret Troyã appellari iussit. ꝗ duos habuit filios. Ilion Asara. cuiꝰ primꝰ maior natu regnãs troyã de suo noĩe Iliũ noĩauit. Ilio laomedõ fuit filius ex quo priamus natus est. Is troyã pꝰ suã primã diruptionẽ reformauit ⁊ exornauit. ac vrbẽ magnã ⁊ ãpliora menia ac ꝓpugnacu la ex lapidibꝰ marmoreis cũ muro altissimo extruxit ⁊ munitissimã reddidit. multitudineꝗ militũ eẽ fec. ne ꝑ ignorãtiã oppꝰmeret. vt priꝰ tpe laomedõtis oppꝰssa fuit. Regiã qꝫ edificauit ⁊ iouis statuã: ⁊ arã ꝯsecra-uit. Ilio sex portas fecit. q̃rũ h̃ sũt noĩa. Anthenoidas. Ilia. Scea. Thymbria. Dardanides. Troyana Per mediũ ciuitatis fluuꝰ Xantꝰ decurrebat. Simois qꝫ fluuꝰ ex Ida troyano mõte scaturiẽs iuxta troyã decur rens. ꝗ cũ mari appropinqt xanto cõmiscet. Et in paludẽ coactꝰ iuxta sigeum ꝓmontoriũ in mare descendit Priamꝰ ãt ex heccuba vxore hos hũit libos. Hectorẽ p̃io natũ. Alexãdrũ: Deiphebũ. Helenũ. Troylũ: An dromachã. Cassandrã: Polixenã. Pugnatũ ẽ deiñ cũ troyanis ꝑ grecos ãnis. x. ⁊ mẽsibꝰ sex. P̃io Esebon iudicꝭ ãno. cꝰ causaz dicũt. Cũ alexãder ꝗ Paris dictꝰ ẽ in Ida silua cũ venatu abiss; ĩ somnis Mercuriũ ad-

Troya

duxisse. Junonē venerē τ mineruā: vt inter eas de specie iudicaret. Et tūc sibi venerē pollicitā esse: si suā spēm meliorē harū specie iudicasset. daturā se ei vxorē que ī grecia speciosior forma videret. Qñ cū ita audisset optima facie venerē dicit iudicasse. Postea helenā regis Menelai vxorē rapuit: id extremū excidiū troianis fuit. hoc bellū decēnale disertissime pscribūt Dares frigi⁹ τ dictes cretēsis. qui in clade Troyanoꝝ presentes. locoꝝ noīa et gestoꝝ lucidissime oīa norūt. Et ad rerū Troyanoꝝ cognitionē nihil breui⁹. nil clari⁹ τ tersius repiri poterit. Fuit eni capta Tercio anno labdon iudicis israel ante vrbem conditam. Anno. 430.

De bello grecoꝝ contra Troianos. et destructione troye.

Orosius dicit Anno ante vrbē conditā cccc.xxx. p raptu helene fuisse factā cōiurationē grecoꝝ: τ cōcursū mille nauium extitisse: τ deinde obsidionē decēnem. Porro frigi⁹ dares. q̄ scripsit hanc hystoriā dicit. q duces grecoꝝ ɔtra troyā fuerūt. xlvij. q̄ adduxerunt naues mille ducētas duas. ¶ Priamo vo regi troye venerūt in auxilium duces. xxxiij. Sūma aūt belli troyani ex hystoria daretj. quā transtulit corneli⁹ ista est. ¶ Castor et pollux audientes helenā pulcherrimā vxorē menelai fratris agamenonis raptā fuisse ab alexandro seu paride: nauē ascendētes. secuti sunt eā. τ cum in lesbio littore nauē soluerēt. maxima tempestate orta. nūq̄ cōparuerūt. Quos lesbij vsq̄ ad troyam quesierūt τ nō inuenientes crediderunt. immortales deos factos. Cōuenerūt igit apō athenas grecoꝝ duces. xlvij. cū nauib⁹ mille ducētis duab⁹. Missiq̄ sunt pmo legati Dyomedes et vlixes ad Priamū. vt satisfieret iniurie: infecto q̄ negotio pugnatū est inter eos. ¶ Et in pmo bello Hector priami fili⁹ protesilaum interfecit ¶ In scdo bello patroclū τ mirionē τ aiacē thelamonium occidisset: nisi eū de sanguie suo recognouisset erat eni natus de Esiona sorore pami ¶ Prime inducie date sunt grays petētibus p biennium. ¶ In tercio plio Hector boechē Archilocū τ prothenorē duces occidit. ¶ In quarto plio Alexander menelay femur sagitta transfixit. ¶ In quinto bello hector. vij. fortissimos duces occidit. Eneas duos. Achilles quattuor Dyomedes duos. ¶ In sexto bello continuis diebus. lxxx. pugnatum est. Gray secundas petunt inducias in triennium. quo completo iterum pugnatur. Hector in prima acie interfecit. iiij. duces fortissimos. Achilles qui erat ex parte grecorum occidit duos. de parte troyanorum Pugnatur diebus. xxx. Priamus tercias petit inducias. vi. mēsibus. ¶ Iterum agamenon q̄ ex parte erat grecorum petit quartas inducias dierum. xxx. ¶ In nono bello voluit andromica vxor hectoris ipm hectorē retinere. q2 ī somnis viderat ei non expedire vt prodiret in bellū q̄d cum facere non posset: antianacē filium suū ad pedes eius posuit: sed nec sic eum retinuit. Hector igitur in bellum prodiēs tres duces fortissimos occidit. duos vulnerauit: τ terciū achillem a quo tandem occiditur. Gray quintas petunt inducias duorum mēsium. ¶ Post bellum decimum gray sextas petunt inducias p annum ¶ In bello. xi. Palamides qui rex p cōmotiōes factus fuerat occidit. ¶ In bello. xij. troyl⁹ milltos occidit. ¶ In. xiij. plio pugnatur cōtinuis diebus. vij. Agamenon septimas petit inducias. xxx. dierum. ¶ In bello. xviij. Troyl⁹ achillem sauciat τ pugnat cōtinuis dibus vij. ¶ In bello. xix. troylus ex equo cadēs ab achille occiditur. ¶ In. xx. bello cadit Menon dux persaꝝ ¶ Priamus decimas petit inducias dieꝝ. xxx. ¶ In bello. xxi. Alexander occidit achillē ī pbano appollinis: vbi eum ad colloquiū vocauerat concordiā simulans. Greci igit petūt vndecias inducias. ¶ In. xxij. bello alexander aiacē sauciat: τ Ayas sauciatus alexandrū interfecit τ de vulnere stati morit. ¶ In bello. xxiij. et. xxiiij. panthassilea regine amazonū viriliter neopthollemum Achillis filiū sauciat: a quo tandem ipa occidit. Anthenor. polidamas et Eneas dicūt priamo vt faciat pacē: q̄ nolēte patriā pdunt.

Capta igitur troya: Agamenon predā omnem equaliter diuisit. Ita q pugnatū est ad troyam annis. x. mensib⁹ vij. dieb⁹. xij. Et vt refert dares frigius: corruerūt ex argiuis octigenta τ septuaginta milia. Ex troyanis aūt sexcenta septuaginta sex milia hominū vsq̄ ad oppidū proditū. Eo aūt pdito occisa sunt ex troyanis ducēta septuaginta sex milia. Eneas nauibus profectus est cū quib⁹ alexander greciā inierat numero. xxij. quē secutus est numer⁹ trium milium quadringentoꝝ hominum ex troyanis: Athenorē secuti sunt duo milia quingēti. Ethelaus cū cassandra τ andronica τ hecuba vxorē priami cum mille septingētis: crinusium petijt: Menelaū: et helenā vxorē eius (dicit homerus) ad thecurem regem egipti quē polipiam vocat post captā troyam diuertisse.

Cum videā innumeros scriptores de Troyanoꝝ clade meminisse. τ eo locoꝝ nominū et gestoꝝ cū lectores deuenerint ppter. historie ignoratōes cespitare. sepe etiā cadere. Quāobrē ad historias Troyane cladis quas dares phrigius. τ dictes cretensis viri diserti pscripserunt cunctos remitto. Cum primus p id tps vixit et militauit. Alter idomeneum cretensium ducem secutus interfuit τ quantū ad troyanarum rerū cognitionē attinet nihil breuius. nihil vtilius. nihil etiā clarius τ tersius licet repire. Qui res gestas tanta diligentia. tantaq̄ cura. atq̄ ita diuisas temporibus. nominibus. locis τ sic denuo accurate omnia differuit. vt res nō narrari. s̄ geri. non describi. sed rursus tractari τ ipi bello interesse legentibus videatur.

Troyanum bellū decēnale primo Esebon siue Abesson iudicis anno (teste eusebio) surrexit. quo tpe sequētes claruerūt. Troya em̄ quā Ilion tros regis troyanoꝝ filius amplissimā instaurauit mille ⁊ quingentis passibus a mari remota erat: vbi oīm rerum vbertas erat: Ipsa quippe que decēnalem grecorum obsidionem passa fuit: et ab eis tandē deleta.

Hercules

Hercules ille cū Iasone troyā vastauit que statim a p̃amo fuit reedificata. Idez hercules agonē olimpiacuz cōstituit et bella multa cōfecit que dicūt duodecim insignes et inhumanos ꝑfecisse labores.

Menelaꝰ Helena

Helena fuit vxor menelai regis ⁊ a pari de filio priami rapitur. ⁊ ad troyā ꝑducitur. ꝓpter qd̄ troyanū bellū exortuz Ipsam tn̄ post troye excidium Greci menelao reddiderūt. q̄ gaudēs nauim cū illa cōscendit patriam petiturꝰ: sed tēpestatibꝰ acti in egiptū ad polibuz regez deuenere. Indeqꝫ discedentes octo ānis errātes (vt testis est eusebiꝰ) tandez in patriam redierunt.

Hector

Iste hector fuit p̃mogenitus p̃ami ex hecuba vxore incōꝑabilis fortitudinis et strēnuitatis. Idō ob maximū eiꝰ militie fulgorem apud troyanos maxio ī precio habitus est. Nā ob incredibilē eiꝰ prudētiā atqꝫ fortitudinē nō solū parētes: sed et patriā nobilitate atqꝫ glīa splēdidā fecit. hic ex Andromacha ꝯiuge plures genuit filios. E qbꝰ fracꝰ vnꝰ fuit A q̊ (vt ait vincētiꝰ hystorial' burgūdꝰ) frāci originē habuere.

Paris

Paris qui et Alexāder dictꝰ est eiusdē hectoris frater: ex p̃amo ⁊ hecuba natꝰ: sb specie legatiōis cū. xx. nauibꝰ in greciā mittitur Et a menelao hospicō suscipit. Cuiꝰ cū aspexisset vxorez illaz. absente marito tandē cū oībus regijs thezauris abstulit et Troyam ꝑduxit. Ex qua rapina bellum decēnale grecoꝝ aduersus troyanos susceptū est. Hic cū troyanis vrbem obsidentibꝰ multa strēnue gessisset: A pirrho achillis filio occisus fuit.

Agamenon

Agamenon fuit frater regis Menelai dux totiꝰ exercitus grecoꝝ. cōtra troyā bellauit. q̄ tandem traditorie et turpissime capit. fuitqꝫ Atrei regis filiꝰ. ab omni exercitu imperator designatus. ad bellū pergens Clitemestram coniugez ex qua multos susceperat filios reliquit. Et apud troyam multos passus labores. ⁊ simultates principum pro quibus ab imperio depositus ⁊ illi palamedes suffectꝰ est. Quē cum vlixes occidisset ipse maiori gloria imperium reassumpsit. Tandez Troya capta et diruta cum ingenti preda et cassandra priami filia in patriam rediturus naues conscendit Uerum ⁊ ipse tempestate actus. ꝑ annū ferme errauit.

Isti duo de Troya fugientes duo regna constituūt: longe tamē post.

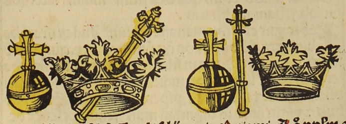
Franco

Franco quidē ex hectore filiꝰ p̃ami nepos a quo francoꝝ nomē tractū est. a troya fugatꝰ postea tota Asia ꝑuagata in danubij ripis tandē ꝑuenit. Ibi cū aliqꝫdiu cōsedisset. deinde locum querēs a cōmuni hominū societate seiunctū: ad thanai fluentia ⁊ paludes meotidas secessit. vbi Sicambriā condidit vrbem.

Turcus

Turcus filiꝰ Troili filij regis Priami. A q̊ ꝑplm ab eo descendentē. quidem turcos denoīari dicūt. Alij eorū originē ex Scythia referunt.

Linea pontificū

Phynees

Abysue

Boos vel buuz

Ozy

Phynees fili⁹ Eleazari. cum fornicati fuissent filij israel cū madianitis. adorantes ydola eaꝝ ꝓpter quod dn̄s mādauit suspēdi. xij. principes tribuū. ipse sacerdos dei ꝑcutiēs vnū ex filijs israel fornicantē cum madianita ad mortez placauit iram dn̄i. Cecideruntq͛ ꝓpter hoc malū. xxiiij. milia ex israel.

Delbora fuit ꝓphissa ⁊ iudicauit israel. sub qua ꝑcussus est Jabin rex chanaan ⁊ prīceps exercitus Sysare. Sysara em̄ de curru exiliēs fugiēs ī domū cuiusdā mulieris se abscondit. Qui siti fatigat⁹. lac᷑ potum ab ipa recepit. ⁊ cū nimiū bibisset obdormiuit. Illa vero dormiēti clauū ferreū ꝑ tp̄s infixit. ⁊ malleo eū terra cōfixit postea barach Jabin regē interfecit. Fecit etiā canticū in graciarūactiōe ꝓ victoria ppl̄i sui.

Gedeon quartus hebreoꝝ Judex iudicauit israel annis. xl. ꝑcussit quattuor reges madianitaꝝ scʒ. Oreb. zeb. Zebee. ⁊ salmanā. ⁊ humiliat⁹ ē madian in quoꝝ man⁹ traditi fuerūt filij israel. vij. annis ꝓpt iniq̄tates pristinas q̄s fecerūt. Angel⁹ em̄ apparēs gedeoni purgāti triticū ꝑnūciauit liberatōnē fiendā ꝑ eū. qui angel⁹ virga ꝑcutiēs: carnes ius desuꝑ fusum ⁊ azima posita a gedeone suꝑ petrā: ignē accēdit cōsumens illa post hec petijt in signū future victorie gedeon vell⁹ in area positū rore complere: area sicca remanēte. postea iterū ecōuerso. qd̄ totū factū est vtʒ Judi. vi. mortu⁹ est tandem gedeon senex ⁊ sepultus est in Effraim regiōe in sepulchro patris sui.

Abimelech quītus Judeoꝝ iudex filius n̄alis ille gittim⁹ tn̄ gedeonis. suasit viris sichen vt occiderent. lxx. fr̄es suos legittīos filios gedeōis vt ipe solus dn̄aret. Qd̄ ⁊ fecerūt suꝑ lapidē vnū decapitātes: illos excepto minimo dicto Joathan q̄ abscōdit⁹ fuit. Ideo eū dn̄s mala morte ꝑire fecit. Qui sychionit̄ dixit ꝑabolā de lignis. q̄ iuerāt ad vitē ⁊ ficū ⁊ oliuā ⁊ demuz ad ramnuz: id est sentē vt facerēt sibi illos regē. Abimelech aūt dissensionē summēs postea cū sychionit̄ ignē suposuit turri sychē ex q̄ mille mortui sūt. Et demū ipe obsidens thebes cū de muro ꝑcussus fuissʒ dū ꝓxime venisset ad murū. Mulier quedā fragmentū mole sumēs caput ipi⁹ repēte ꝑcussit. Et cadēs in terrā sauci⁹ armigerū ei⁹ rogauit vt eū occideret ne a muliere interfectus esse videret. Et ille quidē preceptū adimpleuit.

Thola de tribu ysachar q̄ iudicauit Israel. xxiij. ānis: hn̄s. xxx. filios īsidētes asinis ꝑncipes. xxx. ciuitatū q̄b⁹ dedit vxores. post q̄s israhelite ꝑeccantes dn̄o afflicti sunt m̄ltipliciter ab āmonitis ⁊ madianitis Moriens tandē in Sanir sepelit.

Ozy sacerdos fuit d̄ semīe Aaron ꝑ lineā Eleazari q̄ mortuo nutu dei transijt pontificat⁹ ad lineā de ythamar ānis. 120. in qua heli prim⁹ summ⁹ sacerdos fuit ab ythamar vltimus.

Iste yair ex tribu manasse septim⁹ Judex israel habuit. xxx. filios bonos q̄s ꝑncipes. xxx. ciuitatū cōstituit. ⁊ quia tpa bona in silētio ⁊ pace transierūt. Patet q͛ in dieb⁹ istoꝝ duoꝝ iudicū Ozy ⁊ Yair scʒ: israel dn̄o adhesit. ⁊ ideo cūcta ꝓspere aduenerūt. Et cū duobus ⁊ vigīti ānis id dignitat̄ mun⁹ tenuisset senex defunctus est. Post cui⁹ mortē hebreoꝝ res ad inhonestā vitam ⁊ iniuriā dei atq͛ legum delata est. Quāobrem palestini eoꝝ ꝓuinciā cū magno exercitu deuastauerūt.

Linea iudicum

Delbora

Gedeon

Abymelech

Thola

Jayr

De famosis insulis mediterranei maris.

Sardinia insula a Sardo hercul' filio ap
pellata: qui cũ innumerabili mltitudĩe
e libia discessit. Et in tyrreno mari ĩsulã
Sardinie occupãs que ichus a grecis vocabať de
suo nomĩe sardiniã nũcupauit. Habet aũt latitu
dinis nonagintaocto miliaria. Lõgitudinis ve
ro.ccxx. Alij ei⁹ ambitũ quattuoꝛ milia stadia
esse referũt. Habet eñ hec insula multã partem
asperã mimeqꝫ tranquillã. Reliquã vero rebus
oĩbus felicẽ precipue tritico et pecoꝛib⁹ atqꝫ pa
scuis. Ibi null⁹ lup⁹ gignit: null⁹ serpẽs repit
Est tamẽ hec insula estiuo tpe moꝛbosa in locis
maxime fecũdis. Cõtinetqꝫ multas ciuitates in
ter quas pcipua Calaris est: vbi Coralloꝝ ma
gna reperit piscatio. Que ꝛ longo tpe beatissi
mi patris Augustini reliquijs illustrata fuit. Ea
insula antiquitus nascebant arietes q̃ pro lana
pilus caprinuz procreabant. quos Musimones
vocabãt: quoꝝ pellib⁹ Sardi thoracis modo se
se muniebãt. Antea eñ Sardi iolenses dicebãt
Indeqꝫ iolen herculis Amasiam ferunt sardum
ipm. et plerosqꝫ herculis filios eo adduxisse: et
cũ accolis habitasse. A quib⁹ postea sardinẽses
dicti sunt. Illi⁹ postmodũ imperij dignitatẽ pe
ni ex affrica delati soꝛtiti sunt: Qui cũ aduersus
germanos bellũ gererẽt ab eisdẽ penitus deleti
sunt. Cui⁹ insule dominiũ romani p multa tem
poꝛa potiti sunt. mltas quoqꝫ postmodũ clades
et direptiões a barbaris pisanis ac genuẽsibus
ppessa. tandẽ in Arrogonensiũ man⁹ ẽ deducta.

Corsica a Cyrino eiusdẽ sardi fratre ꝛ her
culis filio. Qui vt Rabano placet ex libia
veniẽs insulaz quã hodie Coꝛsicã dicim⁹ ab eo
primũ inhabitatã cyrinũ a suo noĩe nũcupauit.
Deinde cũ quedã mulier noĩe Coꝛsica in liguria
taurũ depasceret ipm anĩal transnatãdo mare in
insulã peruenit. Mulier aũt p tanto sollicita na
uigio statim insecijs paretib⁹ illo delata est. Com
pertoqꝫ in pascuis vberrimis thauro. delectata
insule pulchritudine ibidẽ habitare ↄstituit. Et
a se eam Coꝛsicã noĩauit. Cui⁹ insule longitudo
clx. miliaria est. Latitudo vero. lxx. Ambit⁹ ãt
ipius tria milia ꝛ ducẽta stadia. Hec quippe in
sula in lygustico mari est. sed a septẽtrione thu
sco propioꝛ. Inter hanc ꝛ Sardiniã ĩsulaz inter
iacent. xx. miliaria. Scđm aũt pliniũ in tercio li
bro tantũmodo nouẽ. Ea quippe insula tempo
re Strabõis vt ipe scribit maligne colebať. Et
multis in locis inaccessibilis adeo erat: vt q̃ ei⁹
montes inhabitabãt vitã latrocinijs degentes
beluas immanitate superabũnt. In manib⁹ p⁹
modum romanoꝝ deducta cũ feracissimaz mult
in locis repisssent: multas in ea erexere ciuitates
In ea nunc sex non ignobiles extant ciuitates
diu post varios casus Coꝛsi acti. et a mauris ꝙ
maxime oppressi. Ademar⁹ quidam genuensis
dux eam liberauit. Et tpe Caroli magni in ma
nus genuensiũ deuenit. Sed postmodũ floren
te pisanoꝝ repub. p aliquod tps eisdem paruit
Interdũqꝫ ecclesie romane: tandẽ superatis pi
sanis in manus genuensiũ iterũ peruenit et nũc
vsqꝫ durat. Hec ipa (vt aiũt) insula: preter opti
mum vinũ alios fruct⁹ suauissimos gignit. Ha
bundatqꝫ bobus: capris et ouib⁹ ac alijs anĩali
bus. Et inter cetera canes ferocissimos pducit.

Creta insula in qua Cres siue Orio demo
gorgonis (vt quibusdã placet) filius. Pri
mus Crete insule rex regnauit vt Eusebius scri
bit. ꝛ a se cretã nomiauit. Primo a celi tempe
rie Aerea dicebať: postmodũ Macaronenson id est
beata insula. Alij aũt a creta hesperidis filia de
nominationẽ accepisse eam dicũt. Sũt q̃ a tena
ci terra q̃ creta appellať. quia ibi melioꝛ reperiť
dictã. Ea insula nunc venetis subdita est. Et ad
principatũ grecie preclara sita. cũcto namqꝫ im
minet mari. Hec vt ysidorus ponit quondã cen
tum ĩsignibus vrbib⁹ insignata fuit. Et curetes
Gnosum ciuitatẽ et Cybelis deoꝝ matris tem
plum in ea condiderunt. Ipsaqꝫ prima remis ꝛ
sagittis valuit. Studiũ quoqꝫ musicum in ea ce
ptum fuit. Capris copiosa est ceruosqꝫ agitat lu
pos et vulpes. Aliaqꝫ feraꝝ noxia nusqꝫ gignit
Serpens ibi nullus: nulla noctua ibi inuenitur
Et si inueniať statim emoriť. Abest aũt modi
cum a peloponeso que est archadia. in medio ei
mundi esse dicitur. Nam illi a septentrione ege
um mare est. ab occiduo Ioniũ seu Mirtheuz q̃
europe sunt maria. Ab oriente aũt est illi icareũ
mare atqꝫ egiptum que Asiatica maria sunt. Et
a meridie deniqꝫ ꝛ occiduo affro abluiť ponto.

Sicilia a siculo Neptuni filio: qui in eã in
sulam veniẽs post sicanũ fratrem ibidẽ re
gnare cepit. Et a se insulam siciliam denomiari
voluit. Primo ipa Trinacria dicebať. deinde a
sicanio Sicania hec italie olim pars fuit: sed ter
remotu supueniente (vt plinius ait) ab italia di
uisa est quibusdã vndis interueniẽtibus et sine
requie fluctuantib⁹. Que et triangularis est et ĩ
angulis tria pmõtoꝛia habere diciť. Ex quib⁹
vnus ad meridiẽ vergit. qui et pachynus diciť
Alter ad septentrionẽ spectat et peloꝛus vocať.
Nec plus distat ab italia ꝙ mille quĩgẽtis passi
bus. Alius autem in libiam ꝛ occasum tẽdit atz
in ipsam carthaginem maxime spectare videť.
Nec ab affrico littore plusqꝫ centũ viginti milia
passuũ distare constat. Vocaturqꝫ lylibeus. Et
hi tres mõtes tria insule latera cõstituẽtes. vnũ
quidẽ ad affricaz exponunt. Reliqua vero duo
latera versus italiam coartantes. Insulaz in pe
loꝛum deducũt. hanc antiqui rome hoꝛreũ voca
uere. Que oĩbus in rebus supioꝛ alijs italie pti
bus habita est. vtpote frumẽto. Croco. Melle.
alijsqꝫ p multis. Et non fructibus modo sed et
pecoꝛibus. pellibus. lana et caseo.

Cyprus insula a Cethin qui fuit tercius fili
us Iauan ꝛ nepos Iaphet Cethina dicta
cum primũ eam habuit. Hec inter ceteras insu
las celeberrima. rerũ eñ omniũ habundans: et
veterum diuitijs oꝛnata. Et pterea luxui pluri
mum dedita: ob quod veneri sacrata fuit. Cyp⁹
aũt cadentib⁹ reb⁹ romanis diu sub imperio gre
coꝛum fuit. Qui post Constantinũ apud Bizã
cium regnauere. Ricardus anglie rex grecos ex
insula deiecit cũ hierosolimã Classe petẽs: eo tẽ
pestate delatus poꝛtu prohibereť: Indignatus
eñ arma que in saracenos parauerat in grecos
vertit. eisqꝫ insulã abstulit. Spoliatamqꝫ firmo
suoꝛum presidio cõmunitã reliquit. Nec diu po
stea Guidoni lusignano genere gallico: Qui de

hierosolimitano regno contendebat: eaz pmisit Quā ille ab anglico acceptā sibi ꝛ posteris suis vsqꝫ in varia tempora obtinuit. Post varias successiones regnū ad duos fratres puenit. Quoꝝ alter nomīe petrus classe instructa cum Catelanis et gallicis alexandriā egiptioꝝ inuasit. Ingressusqꝫ vrbē mediaz diripuit: et quāuis occurrentibus maximis egiptioꝝ copijs: fuge se commiserit. Ingentem tamē p̄dā et ditissima spolia reportauit: nec diu postea a fratre interfectus est. Nulla em̄ sancta reperitur regni societas. Cruentus fraterno sanguine rex constituit. sed neqꝫ ei longo quies fuit. Post hec perpessa est hec insula magnas calamitates. nunc autez sub dominio venetoꝝ habetur.

Euboya insula nominatissima quā nostro seculo Nicropontem dicimus in qua ciuitas Chalcis quā quidez Cecrope. Alij (vt Cicero deorum natura libro. 3.) ab Alabando conditam dicūt. Plato vero in thimeo Amasim regē Egiptum eiusdem vrbis conditorem dixit. Hec cum eiusdem insule metropolitana ꝛ celebris atqꝫ pugnatissima esset a Mahumeto Ottomāno Turcoꝝ principe venetis ablata fuit. In ea q̄ppe Cecrops rex primus Appollinem deum appellauit. Simulacra reperijt. Et aras ibidem instituit atqꝫ victimas īmolauit. Ibi etiam preter tres filias et quartā genuit nomine Phrigiam que inde traijciens Phrigiam a se habitatā denominauit. Eam autem calcidē cepit Mahumetus turcoꝝ imperator quartodecimo. kal. Iunij Anno salutis. 1471. proditione cuiusdā thome liburni cum magno xp̄ianorum ꝛ maxime venetorum damno. Ubi prohdolor omnes puberes italicos ibi inuentos acutis palis transfigi fecit. et grecanā gentē sub hasta vendere p̄cepit.

At in gallia quas referre conueniat sole insule sunt Stoecades ab ora ligurū ad massiliaz vsqꝫ disperse. Baleares in hispania cōtra tarraconensia littora site nō longe inter se distāt vsqꝫ ad euersionem frugum cuniculis aīalibꝰ quondā copiose. Et ex spacio sui cognominibꝰ acceptis maiores minoresqꝫ perhibent: Castella sunt in minoribus Samo ꝛ Mago: In maioribus parina ꝛ polentia colonie. In atlantico quoqꝫ mari vsqꝫ occasum gorgadum sunt insule Has incoluerunt gorgones mōstra. Et sane adhuc monstruosa gens habitat. distant a continēti bidui nauigatiōe. Prodidit deniqꝫ Xonophō lampsacenus Harmenopem regem in eas pmeauisse. reptasqꝫ ibi feminas aliti pernicitate: atqꝫ ex omnibꝰ que apparuerunt duas captas. tam hirto atqꝫ aspero corpore. vt ad argumentū spectande rei duarum cutes miraculi gracia inf donaria iunonis suspenderint: que durauere vsqꝫ in tempora excidij carthaginensis. Ultra gorgadas hesperidum insule (sicut Sebosus affirmat) dierum. xl. nauigatione in intimos maris sinus recesserunt. Fortunatas contra leuam mauritanie tradunt iacere. Quas iuba sub meridie quidem sitas: sed proximas occasui dicit. De harum nominibus expectari magnum mirum reor: sed infra famam vocabuli res est. In prima earum cui nomen est embriona: edificia nec sunt nec fuerunt. Iuga montiuz stagnis madescunt: ferule ibi surgunt ad arboris magnitudinem: earum que nigre sunt: expresse liquorez reddunt amarissimuz: Que candide aquas euomunt etiam potui accomodatas: Alteram insulam Iunoniaz appellari ferunt. In qua pauxille edes ignobiliter ad culmen fastigiata. Tercia huic proxima eodē nomīe nuda omnia: Quarto loco capraria appellatur enormibus lacertis plusqꝫ referta. Sequitur niuaria aere nebuloso et coacto: ac propterea semp niualis: Deinde canaria repleta est canibus forma eminentissimis In ea edificiorum durant vestigia. Auium magna copia: nemora pomifera: palmeta carioras ferentia: multa nux pinea: larga mellacea: Amnes syluris piscibus abundātes. Perhibēt etiā expui i eā vndosi mari belluas: deīn cuz mōstra illa cum putredine tabefacta sunt: omnia illic infici tetro colore. Ideoqꝫ non penitꝰ ad nūcupationem sui congruere insularum qualitatem.

Cassiterides insule spectant aduersus celtiberie latus: sic dicte a grecis (vt plinius habet) a fertilitate plumbi in capite vero hethice vbi extremꝰ est noti orbis terminus insula a continenti septigentis passibus seperatur. Quā tyrij erithreaz: peni lingua sua gadir nominauerunt: De alijs insulis in generali descriptione habitum est in superioribus.

Post īsulaꝝ famosaꝝ mari mediterranei ac aliaꝝ descriptionē Pauca de latitudie terre subiungemꝰ.

Latitudinem terre quatenus habitataz extimarunt maiores nostri in septem climata diuiserūt. Quoꝝ primū ab insula Meroe vsqꝫ ad Sienem p milia passuū quadringēta et quadraginta ptendit. A cuꝰ fine Secundū incipiēs in alexandria egipti finit. quadringētis passuū milibꝰ amplius. Tercium in rhodo desinit. Huiꝰ latitudo tercētis et quiquaginta milibꝰ passuū extenta est. Quartū rhodiense appellant: eiqꝫ treceta milia passuū latitudinis attribuūt. Quintū romanū ducentoꝝ et quiquaginta miliū. Sextus ad Boristenez vsqꝫ amnem pducūt. ducētis et duodecim millibus patens. Septimū ad Ripheos mōtes p millia passuū centū ꝛ octuagintaquiqꝫ. Ac qꝫ ita oīm climatū latitudo sup vicies centena cētum quadraginta duo milia passuū complectit Queadmodum his visum qui de terre climatibus scriptitarūt. Longitudo climatum ab ortu in occasum protrahit. Tantūqꝫ alterum ab altero superatur. Quantū ab equinoctiali circulo procul abest. Haud tamē his climatibus omnis habitabilis continetur. Siquidē longe vltra Meroem degere homines et ptolomeus et multi alij prodiderūt. Et vltra septimum clima quod Ripheis montibꝰ terminatur: magna ps germanie sita est. Et tota Noruegia: ipsaqꝫ brittannie insula atqꝫ hibernie. In quibus maximi dies haud minꝰ quā duas de viginti horas assumūt. Quas in septimo climate terminari quidecim tradiderūt: An vero sub equinoctio habitacio sit: Indiscussum nunc relinquimus. historiam temporū prosequentes.

PArisius regia et inclita Galliarꝫ vrbs
in Senonensi prouincia post Troyanũ
excidiũ habuit inicium. Nam parides
cum Enea e troya secedens: vnaqꝫ cum francõe
hectoris filio in Galliaꝫ ꝓficiscens iuxta sequa
ne fluuium consedit et ibi populum constituẽs
a se parisios nominauit. Franci quidẽ ab origi
ne Troiani fuerũt: Qui deleto Ilio duce priamo
magni ꝑami ex sorore nepote ꝑ pontũ euxinũ ⁊
Meotidas paludes i scythiã ꝑuenere. Ibiqꝫ ci
uitatem quã Sicambriam vocauere edificarunt
Quo in gentem magnã coaluerũt. Manserunt-
qꝫ romanis vectigales vt alij scythe vsqꝫ ad tem
pora valẽtiniani Cesaris. Quo imperante Ala
ni vexare imperiũ ceperunt. Eo tpe libertatẽ in
decẽnium imperator ꝑmisit vt alanorum feroci
tatem cõpesceret. Allecti eo premio sicambri ar
ma sumpserunt. et alanos victos bello deleuere
Ideo libertati donati mutato nomie franci ap
pellati: quod attica lingua. siue feroces. siue no
biles sonat. Itali frãcos liberos vocãt. Exacto
decennio: cum romani solita tributa repeterẽt:
franci ob eam libertatem effrenes facti parere
recusarunt. Hoc ergo francorum genus cum ex
scythia in germaniam venisset: Ibiqꝫ diu con-
sedisset germanicum effectam est. Verum cũ cre
sceret imperiũ ita et francia aucta est adeo vt to-
ta gallia ferme et magna germanie pars a mon
tibus pirreneis vsqꝫ ad pãnonie terminos fran
cia diceretur. Naꝫ quicquid francis suberat frã
cia vocabaꝫ. Et in duas partes diuisa fuit. Nã
quod est gallie. occidentalis francia dicebatur:
quod germanie orientalis. Hec gens sub Caro
lo magno romanum imperium meruit. Qui af
flictam lambartico bello sedem apostolicam cõ
solatus est. Sunt multi qui francos eos solum-
modo esse volunt. Qui circa parisius habitant.
Et illis datum imperium esse volunt quos recti
us francigenas quis appellauerit. Que vrbs ꝑ
tempora a regibus habitata in maximam ⁊ po
tentissimam euasit ciuitatem. Cui postmodum
Carolus cognomẽto magnus ob loci cõmodi-
tatem imperiali diademate suscepto romanorũ
vniuersale Gymnasium condidit. Et a dyonisio
Ariopagita episcopo ab aplis eo vna cum Ru
stico et Eleuterio dyacono predicationis gratia
directo sacrum xpi euangelium suscepit. Et ibi
coronã martirij sustinuit. Ornaꝫ hec ciuitas cla
rissima reliquijs bathildis regine: et Auree vir
ginis aliorumqꝫ plurimorum martyrum.

Parisius

Maguncia Metropolitana vrbs Germanie: Eam a maguntio quodā Troyano inicium et nomen tempore troyane cladis habuisse Carinus in cronicis tradit. Hec inter belgas Germāie ciuitas est. et rheni rippas attingit. Famā ei⁹ clare auxit Drusus nero germanicus. cum bellum aduersus germanoꝝ trās rhenum ciuitates gessit: Et ex fractura equo super crus eius collapso. xxx. die qua id acciderat mortuus est: Corpus ei⁹ a Nerone fratre q̄ nuncio valitudinis euocat⁹ raptim accurrerat. Romam deuectum: et in C. Julij tumulo recōditū de mole drusi circa rhenum tacitus et alij mentionem faciunt. Hoc manifestant Magūtie drusi latium et alie antiquitates. Quidam a paulino pompeyo Romanorum legionū in germania duce sub Nerone imperatore perfectam dicunt Huius ciuitatis archiepiscopus ad Imperatorem romanum eligendū prestat suffragia: Habet hec vrbs virum sanctissimū Albanum martyrem. ¶ Prope hanc ciuitatem Franckfordia nobile emporium est: in quo superi cum inferis germani cōueniunt bis singulis annis. Ibiq̄ imperator elegitur ex veteri consuetudine. Eā autem plabitur. haud ignobilis amnis quem moganum vocant. Ptholomeus hunc fluuium obrigma appellat. Qui superiores germanos ab inferioribus eundem diuidere affirmat. Neq̄ alius fluuius est qui eam diuisionem apertius q̄ moganus efficere possit. Et hodie quidē inferiores germani vsq̄ ad Maguntiam procedunt. Abinde superiores vocantur. ¶ Moganus vero ex montibus bohemie vicinis ortus de regione Moguntie in rhenū exonerat. Ob quā rem non defuerunt qui Moguntiam a mogano fluuio dici crederent. Edes autem amplissime more romanorū Moguntie: et basilice ornatissime cum arce episcopali. et plura memorie digna in ea visuntur. Et aliqua propter bella deuastata.

Maguncia

Regnum Lacedemoniorũ oritur vbi primum regnauit Euristeus et regnauit annis. 42.

Euristeus

Boos filius salmon nascit anno patris sui. 48. mundi ỽm lxx. 3775.

Regnum Corithiorum orit vbi Atlethes primum regnauit grec⁹ luctator victoriosissimus. cũ se plurimum posse i corintho videret. et populum quo vellet aut vi aut persuasione ꝑduceret imperiũ sibi assumpsit

Atleithes

Nota ꝙ hic fit saltus per euangelistas: quo ad boos ꝛ obeth. quia ad minus inter eos fluxerunt. 272. Anni quod tempus ad vnum hominem referri non potest. Et ideo hic quinquies ponitur Boos magis ad denotandum tempus ꝙ̃ rem gestam. Nicolaus tamẽ de lyra dicit ꝙ iuxta veritatẽ hystorie fuerunt tres boos sibi vicissim succedẽtes: sed h̃ pro solido astrui non potest quia non habet ex canonica hystoria. Sed hoc est certum ꝙ inter principiũ iudicatus Josue. quando Salmon accepit Raab. que peperit boos: vsqꝫ ad natiuitatẽ dauid fluxerunt anni circiter. ccc lxviij. Ubi tñ nisi tres ab euãgelistis generatões ponũt.

Ruth Moabithides genere fuit. Que virũ nomie Maalon genere iudeum ex Bethleem ciuitate natũ accepit maritũ. Cui⁹ viri pater Elimelech fuit. Mater noemi. qui famẽ terre sue ferre non valentes in terrã Moabitarũ cũ duobus filijs suis migrauere. Ibiqꝫ dum cũcta eisdẽ bene ꝓcederẽt filijs suis Moabitidas dedere vxores. vni scꝫ Chelion Orpham: ꝛ Maalon Ruth. Transactis deinde. 17. annis Elimelech ꝛ duo filij ei⁹ mortui sunt. Neomi aũt amare ferẽs infortuniũ suũ in terrã suã iuda regredi ꝓposuit. Sed ei⁹ nur⁹ deseri se ab ea nõ tollerabãt: nũc ipa sine eis ꝓficisci nõ poterat. Tandẽ vna remanẽte. Ruth ipsa cũ remanere nõ potuisset. Noemi socr⁹ sociã sibi duxit in Judeã. Cũqꝫ in bethleem ingresse fuissent Booz Elimelech cognat⁹ suscepit eas in domũ suã. Procedente deinde tp̃e Booz cũ didicisset Ruth vxorẽ fuisse cognati sui defuncti: ꝛ ip̃e sine vxore esset: scd̃m legẽ Moysi duxit. Quo facto post annuz peperit ei filium Quẽ Neomi socr⁹ sumẽs suo cõsilio vocauit euz Obeth. eo ꝙ in eius senectute nutriretur. Inde et ip̃e obeth genuit Jesse ex quo natus est dauid.

Linea pontificū

Zaraya

Meraioth

Amarias

Achitob

Isti quattuor in linea pontificum: nō fuerūt summi sacerdotes. sed Sadoch de eis descendit: quē salomō constituit summū in pontificatum: reiecto priꝰ abyathar de sacerdotio qui fuit vltimus de linea ythamar.

Iepte illegittimꝰ princeps latrocinātiū. factꝰ est dux exercitꝰ a galaaytidis vt pugnaret contra āmonitas. ⁊ missis priꝰ nūcijs Iepte ad regē Amon: ratione ostēdens iniuste eos vsurpare velle terras eis a dn̄o cōcessas. cū nollet eū audire facto voto de offerendo qđ ei primo occurreret de domo reuertēti cū victoria accessit cōtra āmonitas et debellauit eos. Cui reuertenti occurrēs filia virgo cū tympano: vt votū seruaret ymolauit eā. stultꝰ in vouēdo. impiꝰ in implēdo. Iudicauit aūt Iepte israel. vi. ānis iudex septimꝰ. post quē iudicauit. viij. Abessan de bethleem annis. vij. habēs. xxx. filios ⁊ totidē filias. Post quē iudicauit. ix. Abyalon zabulonites annis decē. Iudicauit post illum Abdon. viij. annis hn̄s xl. filios Iudex decimus.

Carthago vrbs fuit celeberrima ī affrica a Cartha oppido (teste Seruio) nomen assumpsit. Et apud grecos. ΚΑΡΧΗΔΩΝ. scribit̄. Cōstructa primū a didone beli regis tyriorū filia: annis septuagita tribꝰ anteꝗ̄ roma ipsa cōstrueret̄ vt dixit Iustinꝰ libro. xviij. Que priꝰ a bouis corio Byrsa dicta fuit. q2 ꝓ illa edificāda tantū loci dido emerat a rege hiarba. ꝗ̄tum corio thauri tegi posset. dicēte virgilio libro Eneid. primo. Mercatiq3 solū facti de noie byrsam: Thaurino. ꝗ̄tum posset circūdare tergo. Coriū em̄ illud in tenuissimos filos secari fecit. quo loco multū circūdedit vocātes illū locū lingua phenicia byrsam. i. coriū: que postea mutato vocabulo Carthago dicta est. Cicero quoq3 de natura deorum libro secūdo. Postq3 tres hercules declarauit. Quartꝰ inq̄t filiꝰ Iouis et Asteries sororis latone qui Carthaginē filiā genuit a qua Byrsa quā dido cōdidit Carthago vocata est. Hec eadē teste Plinio libro. xv. naturalis hystorie centū viginti annis romanis emula fuit. Pluries em̄ destructa: Pluries instaurata. Fuit aūt hec inclita ciuitas vetustate originis magnitudine ⁊ claritate ante omnes affrice ⁊ hyspanie ꝓuinciarum vrbes memorāda. Primo autē excidio Scipio iunior magni Scipionis nepos in tercio bello punico cōsul factꝰ sex cōtinuis diebꝰ ac noctibꝰ illā oppugnauit et vltra desperationē tandē ciues in deditionē traxit. petētes vt q̄s belli clades reliquos fecerat viuere saltē liceret. Eo ī bello mulierū viginti q̄nq3 milia: viroꝝ vero trigīta trucidata fuisse referūt̄: Hasdrubal aūt eoꝝ rex vltro transfugiēs eiꝰ vxorē. se suosq3 filios in mediū iecit incēdium. quod sexdecim cōtinuis diebꝰ arsit. Et miserū (vt Liuiꝰ ait) etiā victoribꝰ ꝓbuit spectaculū. ⁊ tūc Carthago sexcētesimooctauo ab eiꝰ cōditiōe anno omni murali lapide deleta fuit. Verū postq3 euersa fuit vigesimoscđo anno lelio cecilio motello. ⁊ T. Q. flāmineo cōsulibꝰ reparī iussa est. qua repata Romani ciues eo missi deducti sunt. Sed vt idē liuiꝰ inq̄t intra breue tp̄s Ethna vltra solitū flāmeos ignes euomēs calidis cineribꝰ exusta est. tecta destruxit. Cuiꝰ subleuande calamitat̄ causa Senatꝰ Ro. decē annis ei vectigalia remisit. Multas etiā p tp̄a Gethorū calamitates ꝓtulit. Tandē in Mauroꝝ manꝰ deueniēs regū sedes. ⁊ regia nūc vsq3 habita est. Que et vernacl'a lingua Tunicū appellata est.

Carthago

Sine iudice Linea Judicum

Saul primus iudeorū rex. Cis de tribu beniamī fili⁹ duodecimo sacerdotij Samuelis anno a dn̄o in regē elect⁹ Regnauit cuȝ ip̄o Samuele annis. 26. Hic a principio vir bon⁹. deinde ꝯmādata dei cōtemnēs ex rege tyrān⁹ et oppressor suoꝝ subditoꝝ euasit. Tandē post multas dauid regi ꝑsecutiōes illatas cū cōtra palestinos in mōte Gelboe Syrie ꝓuicie pugnaret ab eisdē fusus ꝛ supat⁹ suis oībus pene ꝓstratis. postremo ꝛ ip̄e grauiter vulnerat⁹ in euaginatū gladiū irruens mortu⁹ est. Hoc vidēs ei⁹ armiger seip̄m interfecit.

Dauid se presentāte sauli Jonathas fili⁹ ibi p̄sens maximā amiciciā cū dauid cōtraxit ita vt omnibus vestimētis suis faceret eū indui. ascēdentib⁹ autē Saule et dauid cū pp̄lo in hirl'm cū victoria ꝛ choris puellaruȝ cū musicis cantātib⁹ in obuiā eoꝝ. Saul ꝑcussit mille. et dauid decē milia. contristat⁹ est ex inuidia: timens ne regnum deueniret ad eū. ꝛ quadā die psallentē coraȝ eo in cythara: Saul lancea q̄siuit eū trāsfigere Postea aūt fecit eum tribunū sup gentes armoꝝ. Promisitq̀ȝ saul dauid dare sibi vxorē filiā suā Michol: si ei afferret centū p̄puciа philistinoꝝ: scȝ eos occidēdo. intēdens ex hoc mortē dauid inferendā a philisteis. q̄ assentiēs attulit ducēta p̄pucia: occidēs illos in bello iusto: qꝛ inimici erāt populi israel. Jonathas aūt valde diligēs dauid v̄bis suis recōciliauit eū p̄ri suo sauli: quē q̄rebat occidere. Et cū i bello habito ꝯ̄ philisteos: Dauid fecisset plagaȝ magnaȝ in philisteos: Saul iteꝝ q̄siuit hasta sua cōfigere dauid zytharizantē corā eo: Sȝ dd̄ declinauit ictū: Fugientēq̀ȝ ad domū cū saul misissȝ satellites ad capiēdū eū ꝛ occidēdū Michol vxor sua nūciauit ei: ꝛ emisit eū p fenestrā. Cūq̀ȝ nūciatū fuissȝ sauli ꝙ esset i naioth cū Samuele misit apparitores vt caperēt Dauid plres ꝛ varios trib⁹ vicib⁹. q̄ cū veniebāt inueniētes ꝓphantes cū samuele ꝛ dauid. et ip̄i cū eis ꝓphabant laudātes deū. demū ip̄e saul accessit: qui etiam simul cum illis prophetauit nudus se expolians.

In iudicatu illoꝝ triū scȝ Abesson Abyalon: et abdon: tp̄a q̄eta fuerūt ꝛ ideo nil notabile actū est tūc in israel. Sȝ nota ꝙ istū Abyalō. lxx. nō hn̄t nec etiam tp̄s sine iudice suprapositū. ħ ista tp̄a assignat Josue q̄ nō hȝ tp̄s sp̄aliter distinctū. scd̄m hebraicam veritatem. ꝛ ita concorda suppotationes annorum hinc quēlibet alioquin errabis.

Primus rex israel Saul

Narrat Aug⁹. et Boeti⁹ in de philozophico cōsolatu li. iiij. Metro. iij. Q Ulixes rediēs de bello troyano decēnio errauit in mari. Nā cū in extremo Italie Sycilia v̄sus cū vnica naui fortūe gr̄a ad insulā in q̄ magna Circes dn̄a pulcherrima q̄ filia Solis dicebat habitauit applicuit ꝛ itrauit. Ista p icantatiōes ꝛ carmina miscuit quedā pocula: p q̄ oēs bibētes trāsmutanit sic voluit a nā hūana i bestias. Vn̄ stati socijs vlixis porrexit de potatiōe sua. vn̄ ꝛ aliū mutauit in apru aliū in leonē. aliū in ceruū. Ulixi v̄o dederat mercuri⁹ (q̄ su⁹ ꝛ archadie de⁹ dicit) vnū floreȝ cui⁹ virt⁹ fuit cōtra tales incātatōes resistere. Unde nihil passus. magam insequit et eam ad reparatione socioꝝ euaginato gladio coegit. Hūc vlixbonam in hispania Solinus cōdidisse scribit. Et ab ip̄o vlixe: vlixbonaȝ nomen accepisse. De eius erroribus penolopeq̀ȝ vxoris casib⁹ homerus. xxiiij. libros diuinos carmīe scripsit. Quos odyssee volumen appellauit.

Linea potificum

Heli

Phinees

Achitob

Achimilech

Abyathar

Iste heli sacerdos ⁊ iudex. habuit hos duos filios scȝ. Ophni et Phinees. et quia in arguendis filijs tepidus fuit. ideo reprobatus fuit a domino. Auditaqȝ strage filiorū et Archam captā a philisteis de sella cadens. fractis ceruicibꝰ expirauit pre dolore dum octo ⁊ nonaginta vixisset annos.

Samson duodecimus et vltimus iudicū israel Iudicauit annis. 20. Hic hebreorū fortissimus fuit patri suo Manue nasciturus ꝑ angelū fuit annūciatus Nazareꝰ. vxore ducta in thannata pabola de leone conuiuis ꝓposita. et per dolum mulieris soluta. cū segetes hostiū incendisset. ⁊ mille viros mandibula azini aquā dante trucidasset. Tandeȝ dolo dalide rasis crinibus a philisteis captus. Renatis crinibꝰ concussa domo plures strauit mortuus q̄ȝ viuus. Cōcussis em̄ columnis tota domus suꝑ principes vniuersos cecidit et tria milia hominū extinxit. inter quos ⁊ ip̄e vna cū eis defunctus est. Veniētesqȝ fratres eiꝰ sustulerūt corpus ⁊ sepelierunt in sepulcro patris sui.

Achitob filius Phinees filij heli fuit pater Achimelech quē ꝑcussit Saul cum omni domo sua ꝓpter dauid vt patet sup̄.

Post samsonem iudicauit Heli. qui et sacerdos et a digniori sacerdos est nominatꝰ nō iudex. Trāslato ergo sacerdotio a filijs Eleazar. hic primus de filijs ythamar arripuit. Forsitan ip̄emet factus iudex sacerdotiū ad se transtulit. Cepit aūt iudicare anno ab exitu de egipto. ccc lvi. etatis aūt tercie id est ab Abrahā d ccc lxi. mundi vero bis millesimo. d ccc ix. Et iudicauit annis. xl. huiꝰ tp̄e ↄtigit hystoria ruth de q̄ sup̄.

Samuel sanctissimus propheta domī hebreorum sacerdos et iudex post hely sacerdotem dei populum rexit annis. 40. Hic Helchane ⁊ Anne vxoris eiꝰ filius fuit. Cuȝ helcana habuit duas vxores: scȝ Annā et Phenennā. Anna aūt sterilis erat. sed tamē magis a viro diligebatur. Phenēna vero fecūda propter quod exprobrauit anne de sua sterilitate: suꝑ quo contristata valde accessit ad templum orans et votum faciens pro filio obtinendo. Et cum reprehenderet̄ ab hely sacerdote: ꝙ vt ebria oraret: illa humiliter excusauit se indicās suam afflictionem. Exaudiuit aūt dominus orationem anne et dedit ei filium masculum scȝ Samuelem ꝓphetam quē ablactatum obtulit eum domino ad tabernaculum dei. et ibi misit eum ad seruiendum in eo. Qui a puericia vsqȝ ad senium digne domino deo ministrauit Qui tandem cum iudicasset israel annis quadraginta. Secūdo ante obitum Saulis anno diem suum obijt. quē singuli ex pplo israel tanqȝ ꝓpriū fleuere parentem Eius aūt corpus in Ramatha sepultū fuit.

Linea Iudicum

Samson

Hely

Samuel

Neapolis

Neapolis vrbs vetusta atqꝫ ꝑclara Campanie: olim parthenope dicta. Cuiꝰ originē Titꝰ liuiꝰ i octa
uo refert in cumaīs his verbis. Palepolis fuit haud ꝓcul. vbi nūc Neapolis ē duabꝰ vrbibꝰ idem
pplꝰs habitabat cumis erāt oriūdi. palepolimqꝫ quā tenerēt greci dicit infra liuiꝰ a publio plau-
tio cōsule captā fuisse. ⁊ infra Jaz publiꝰ inter palepolim neapolimqꝫ loco opportune capto diremerat ho-
stibus societatē aureliꝫ mutui. Quidā tñ scribūt eā regiā ciuitatē a dyomede rege in littoribꝰ maris cōditaz
fuisse. Que postqꝫ romanis se sbiecit: eisdē alijsqꝫ principibꝰ ⁊ dñis fidē semꝑ seruauit. Liuiꝰ qꝫ dicit Nea
polim auxilio nolanoꝝ romanis deditā fuisse. Vsi vero sūt semꝑ postea Neapolitani erga romanos ⁊ alios
dños cōstātissima fide. Primū romana republica canensi clade cōsternata cū ad hierionē iam hyeme impen
dente cōsisteret bellū neapolitani legati romā venerūt ab his q̄draginta pathere auree magni pōderis in cu
riam delate. q̄s quidē senatꝰ cōtra morē suū accepit. ⁊ neapolitanis gr̄as egit. Cūqꝫ hanibal Neapoli sum-
mope potiri q̄sierit: Neapolitani in romanoꝝ ꝑtibꝰ ꝑstiterūt. floruit aūt semꝑ postmodū neapolitana vrbs
romana re sub cōsulibꝰ. ⁊ pariter sub ꝑncipibꝰ integra adeo vt apud eā graues viri animoꝝ a curis laxamē
tum quererēt. Et discoli lasciuie diuersoriū. Suetoniꝰ de nerone reuersus e grecia neapolim. q̄ꝛ in ea primū
artē musicā ꝓtulerat. albis equis introijt disiecta ꝑte muri. Sed ⁊ viros videmꝰ lr̄is celebratos. Virgiliuz
diu. Titū liuiū aliq̄ñ. ⁊ horaciū Neapoli moratos fuisse. Et Seruiꝰ asserit virgiliū scripsisse Georgica nea
poli quā parthenopē appellauit: Franciscꝰ qꝫ petrarcha prestanti vir ingenio. a Roberto rege neapolitano
gallicana oriūdo ꝓgenie rogatꝰ Neapolim bis se cōtulit. Sed a trecētis annis citra regia dignitate insigni
ta. Habet nūc neapolitana basilicas. menia ⁊ arces ⁊ publicas ⁊ priuatas edes suꝑbas. ⁊ ceteris italie ma
ioribꝰ cōparādas. In q̄s preclarūqꝫ virginis clare mōsteriū. qd̄ a sancta Arragonie regina Roberti regis
incliti vxore edificatū. facile oīa italie mōsteria antecellit. Eiqꝫ ꝓximū esse videt̄ sancti Martini extra vrbis
menia Cartusiēse cenobiū edificij magnificētia pulcherrimū. Cōstat tñ arcē vnā. Castellū nouū appellatuz
mari imminētez Alphōsi regis laude ⁊ memoria dignū opꝰ. Ceteris q̄ i italia nūc extāt veteribꝰ siue nouis
opibꝰ monumētis ⁊ structuris ꝑferendū eē. Si turriū eiꝰ muroꝝqꝫ altitudinē ⁊ crassitudinē ⁊ pulchritudi
nem. siue aularū cubiliūqꝫ ⁊ singularū eiꝰ parciū amplitudinē ⁊ ornamēta peritꝰ ciusmodi reruz existimet.
Vesuuiꝰ qꝫ mons cāpanie. ab oīni alio mōte solutꝰ: Neapoli ad q̄ttuor milia passuū ꝓximꝰ: Vinetis oliue
tis ⁊ quibusdā fructiferis arboribꝰ refertꝰ. Sꝫ ꝑceteris vini vbertate admirabil̄. qd̄ iam grecū vocāt. Eru
ctauit q̄nqꝫ cineres ⁊ incēdia in formā ꝑmicearū arenarū. Ita vt ex illis campi vsqꝫ ad arboꝝ cacumīa intu
muerint. Et tꝑibus Traiani imꝑatoris plinius scd̄us ex Messanensi classe cui ꝑerat ad visendū hoc specta-
culum propius accederet ab incendio absorptus est.

Linea regū assiri orꝫ. Thatanes

Sub isto factū ē excidiū troye forte prime ꝛ nō scđe.

Erat principalis grecoꝝ ꝑꝑt hāc victoriā troye greci hystorias. ꝛ alia facta scripserūt āno priō vel scđo ꝛc̄ post captā troyā ipe est terci⁹ ann⁹ Abdon iudicꝭ israel.

Anno mundi. 4025.

Sub isto bella troyana facta describunt regnāte apđ athenienses Mnesteo apud sychomos poliside.

Iste Thineus. 28. Rex assyrioꝝ sub quo etiam cessauit regnū sychomorū tpe heli sacerdotis cū nongētis trigintanouem annis regnassent. post quos sacerdotes carni constituti sunt.

Anno mōi. 4075.

Iesse vel ysay habuit septem filios et duas filias quorum nomina patent hic.

Linea Christi

Abygail habet vnum filium

Amasa

Homerus

Homerus poeta asianus omniū grecorū clarissimus de cuius tpe ac vita incerte sunt sententie. in grecia claruit tpe Saul regis israel. hic vt ait belynandus li. iij. ab Atheniēsib⁹ pro insano habit⁹ est. eo q deos inter se belligerasse diceret. Hic etiā vt dicit in policrato li. i. leuē questionē a nautis sibi ppositā nō potuit explicare. a quib⁹ dum impudenti⁹ et procaci⁹ derideret: vir verecūdi ingenij quasi toxicato cōfusionis iaculo pfossus ad mortē spiritū exaluit. Questio aūt nautarum hec fuit. Ibat em homer⁹ spaciatū in littore maris aspiciēs celū vtpote cōsideratiōe eleuat⁹: quē videntes piscatores sedētes in littore adinuicē colloquētes deriserunt. qui cū eos ridētes aspiceret interrogauit qd haberent. q dixerūt. quotqt cepim⁹ nō habem⁹. et qd nō cepimus retinem⁹. Vermes em in vestib⁹ scrutabant. Homerus vero dirigēs cogitatum ad pisces cogitabat qualiter hoc esse potuisset vt videlicet nō dum captos haberēt pisces: et captos pisces nō haberēt. Ayūt vero quidā eū ex hoc amaricatum adeo vt in insaniā versus seipm suspēderit. Vixit aūt annis. c viij. De homero hystoriographi referūt q tpe virtute pariter et etate nō solū poetarū sed et philosophorū princeps vocari pariter et haberi apd grecos iure meruit. Nā et ante omnes fuit quorū memoria nota est. et oibus veri⁹ et lucidi⁹ quicqd dicere voluit explicauit. Hic de troye captiuitate iuxta numerū grecorū litterarū. xxiiij. libros heroicis versib⁹ edidit. qd opus Iliades nomiauit. Alterū quoqz hisdē versib⁹ cōdidit ad earundē numerū litterarū quod vocauit Odysseam in qua vlixis errorē scripsit. Vixit aūt annos centum et octo semper vt plurimum cecus.

Codrus

Anchises Ven⁹ dea

Anchises Capis troiani fili⁹ a Sibilla phrigia pmonit⁹ ciuitatē troyanam fore periturā. in nemora secessit et solitudines coluit. et armētorū atqz gregū curā suscepit. Circa qꝰ vt plurimus diuitie antiquorū fuere. Quib⁹ cū apud Symeantē vacaret fluuiū a venere dilect⁹ est. Et ei⁹ amicicia atqz cōcubitu vsus ex dea venere generauit Eneam q regnauit in ytalia. Hec ficticia deceptores rudiū pplorū confinxerūt quib⁹ sua stupra et adulteria palliarunt.

Eneas anchise fili⁹ Anno sexto principatus Labdon in latiū venit hic certe omni forma et elegantia inclit⁹ fuit. q cū patre et Ascanio filio ac Cayeta nutrice mltis troyanis cōsociat⁹ post deletā troyā a grecis relegatus venit in ytaliā cū viginti nauib⁹. et plurima bella cōstituit. Hic fertur in coiugē habuisse filiā priami. et de⁹ habit⁹ fuit errore vulgi.

Codr⁹ ille Melanti regis fili⁹ vltim⁹ rex Atheniēsiū fuit. septimo et vigesimo principat⁹ Samuelis sacerdotis anno p⁹ patrē athenienssib⁹ regnare cepit. et regnauit annis. 21. Post cui⁹ mortē atheniēsiū reges defecere. hic nō regali sed despecto habitu quo ignot⁹ esset seipm voluntarie morti tradēs. vt morte sua pplm suū ab hostib⁹ liberaret. dignū exemplū paucis aut nullis imitādum principib⁹ reliqt. Vñ ob hāc mirā fidelitate a sctis doctorib⁹ allegari solet quasi quedā figura xpi in eo pcessisset. Nā cū sciebat q peloponēses respōsum habuissent a dijs q ille exercit⁹ haberet victoriā. cui⁹ rex occideret in bello. vt victoriā haberet exercit⁹ su⁹ accedēs ad extremū hostiū cōtendens cū vno occisus est. Quo agnito peloponēses bellū e vestigio soluūt et atheniēses liberātur Maluit hic certe sic mori vt sui vincerēt qz suis supatis gloriosus viuere. Codro itaqz defuncto atheniēsiū respublica tamdiu p magistrat⁹ postea est administrata quousqz solon insignis legūlator in ducē fuit elect⁹. Reges aūt atheniēsiū a centesimo hebreorū seruitutis Anno vsqz ad istū. 487. annis regnauere.

Iste Ascani⁹ fili⁹ Enee ex Creusa priami regis filia scds rex latinorū regnare cepit. Albam ciuitatē cōdidit: vbiqz regnauit. Unde dict⁹ est rex albanorū. Posteriqz sui dicti sunt Albani: et fuit prim⁹ rex albanorum. Illam autem ex oraculo suis albe quā in albano monte cum triginta pullis inuenerat. Et ab situ porrecte in dorso vrbis longam albam appellauit.

Linea Regum ytalie

Latinus

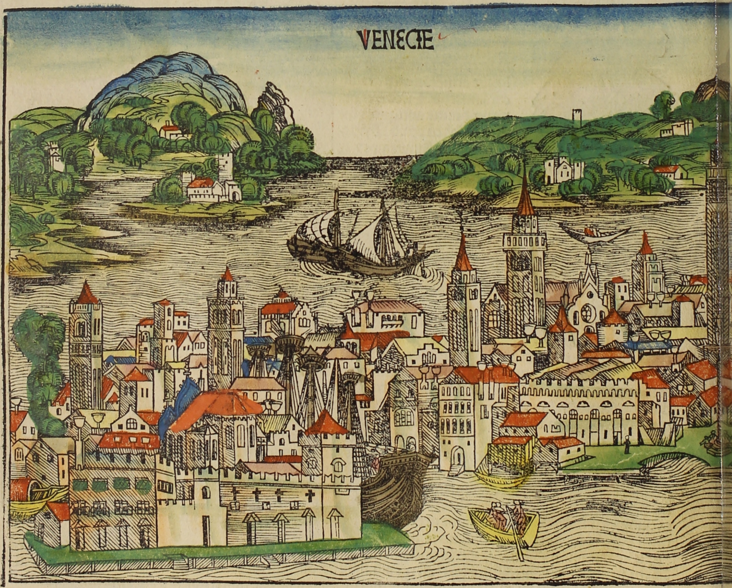
Eneas

Ascani⁹

Venecia ciuitas nostro euo cantatissima: emporiū nobile ytalie. terra mariq3 potentissima. Quā quidam ab Eneto seu veneto Troyano iniciū habuisse dicūt. Troya em̄ euersa anthenor cū in intimuz sinum adriatici maris classe vect⁹ aduenit. Erat cū eo multitudo Enetū: qui seditiōe (vt Titus liuius memorat) ex paflagonia pulsi. in quā habitarēt querebāt sedem qui veneti appellati. Prouīcia hinc venetia appellata. Longitudo hui⁹ hystriam. Ac deinde quicquid est agri in padum flumē. Latitudo vero hic padum flumē. inde alpes (qui ytaliā a germania dirimūt) amplexa est. Regioni nomē diu vt venecia appellaretur annos supra mille quīgentos mās it. Bello ipsam ꝛ qui erāt vicini Cisalpini galli. ꝛ qui venerunt in ytaliā germani sepenumero infestarūt ac populati sunt. Oīm vero seuissim⁹ Athila rex hunoꝝ fuit. Is cum magno exercitu veniēs oppida expugnauit multa vi capta succendit. quedā funditus diruit. Tum isto rege Padua capta ꝛ succensa. Aquilegia ꝛ altinū euerse. Primates nomīs veneti vt pestem hanc fugerēt sese ac quos haberēt liberos. cōiuges. fortunas in proximas insulas contulerūt. Et veneciarū ciuitatē ꝓ regione appellarūt. Aquilegienses igit̄ gradū Cōcordienses cōdidere crapulas. Altinates sicut vrbē suā in sex portas diuisam habebāt. Sex q3 in stagnoꝝ insulas opida cōdiderūt. Torcellū. maiorbum burianū. amoriacū. Constāciacū et aimanū patauinorū pars Riuū altū. et postea dorsuz durū. Monte silicenses adeustā methamaucū. Albiolam palestriolā. Et fossaz Elodiam. Venetos quoq3 troyana stirpe ortos esse auctor est Cato. Primi ei⁹ vrbis magistrat⁹ tribuni fuerūt. verū ciuitas libero iure et ad imperandū nata. cōtinuo rei maritime studio pollere cepit. breuiq3 ei⁹ opes intantū vt mari terraq3 finitimis terrori essent. Procedente tp̄e eoꝝ imperium ad ortū ꝓpagari ceptū. multaq3 in dalmatico sinu. Epiro et vniuersa grecia quas prouīcias pene omnes breui tempore sue ditionis fecere. Et in ora pontici maris non pauca gessere. moxq3 ad Tanaym vsq3 veneta arma promota sunt. rursus et in Syria per se nō pauca. multa quoq3 sociali bello ab his gesta referuntur. Nota sunt Friderici imperatoris tempora que nauali prelio ad apostolice sedis obsequiū retraxere. Creuit autem ab ipso conditiōis inicio veneta ciuitas cum a potentioribus ditioribusq3 olim regionis venete. fuit a pricipio habitata. Porro ducalis sedes primū ī Eraclea. deinde in methamauco. Postremo in riuoaltum consensu omnium translata est. q̄ tutus esse locus hostili a manu. ꝛ condendam ad ciuitatem maximam omnium cōmodissimus videretur. Que autem mediterranea prouincia fuerat. Ea ciuitatibus euersis

mutauit nomen. Nec deinde venecia: Sed pars nomen lombardie accepit. Pars marchia taruisana. Pars fori iulij patria. pars hystria appellata est. Insulis vero quod regionis fuerat antiquū nomen mansit. et cuz plures essent Venecie appellate sunt. Et nūc ciuitatis vnius nomen sortite sunt. Ea igitur in intimo adriatici maris sinu sita. Ad annum salutis quinquagesimūsextum supra quadringentenum condita fuit. quo anno Attila rex hunorum aquilegiam diruit Narses iustiniani imperatoris dux aduersus Gothos ecclesias sancti Theodori et Geminiani in venecijs edificauit. deinde patauí scda transmigratione in stagnum veneciarum confugientes. Riuum altum implerunt. Et oliuolense castrum vbi nunc castellanum est episcopiuz condidere. et sancti martini et sancti Johānis in bragula ecclesias construxerunt. Variasqz basilicas celeberrimas. Ciues postea edificarunt ad octingentesimum et vigesimumseptimum salutis annum Justiniani ducis venetorum anno scdo beati Marci corpus ex asia est delatum. Anno sequenti cum frater eius Johānes in ducatu suffectus esset. Ecclesia sancti Marci edificata in celebriori vrbis loco. vbi preciosissima et pene inextimabilia recondita sunt dona. Augebantur enim indies venetorum opes mirabili incremento. Nam ad annum quartum de duodecies centeno veneti francis bello sociati vrbis Constantinopolitane dominio sūt potiti. Postea pons riuoalti subliceus est constructus. Vt autem pauca e multis narremus. Situz vrbis potius mirari qꝫ digne laudare possumus. Vrbem e medijs vndis surgentem adeo humanarum rerum exundantem mari contiguam vt omnes omniū generum merces excipit. Cum interea illuc oportuna flumia accedant. quibus fruges et alia vite necessaria e mediterraneis locis asportant. Hinc illud fieri dictu mirabile vt in qua vrbe ferme nihil gignitur in ea omniū copia exuberet. Taceo domorum amplitudinem Turres p̄celsas. sacratissimarum edium ornamenta. Et e medijs vndis tecta surgentia vix ipsis qui non viderūt credenda. Que poetarum quispiam non absurde dixerit. manibus fabricata ciclopum. Quid naualia adducaz et in naualibus immensam innumerosamqꝫ classem: quid conscriptorum patrum numerum ordinem moruz sanctimoniam: cum eorum optimates iam ferme anno millesimo imperent. ac benignos omnibus et liberos sinus aperiant. Ideo cōcludere libet de tali felici ciuitate optimis auspicijs nata. Ante igitur salsos fluctus formica marinos Ebibet: et totū testudo circuet orbem: Qz venetum ruet imperiū sanctusqꝫ senatꝰ.

Padua

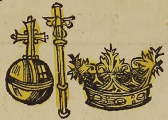

Pataiuna vrbs ytalice vetustissima celebrimaq̄ꝫ. quā anthenorē Troya ꝓfugū cōdidisse virgiliꝰ testat̄: hic tamē ille vrbem patauī sedesq̄ꝫ locauit. Et titꝰ liuius decus patauinoꝝ idem seriose narrat. Anthenor eṁ ꝑ medios achiuos illiricos penetrauit sinꝰ. ꝛ regna liburnoꝝ: ad intimū adriatici pelagꝰ accessit. Expulsis euganeis q̄ ea loca tenuerīt vrbē cōdidit Patauiū. Cicero aūt in philippicis patauinos romanis fuisse amicissimos dicit. qui rem publicā difficilimis tꝑibus armis ꝛ pecunia iuuerūt. Fuit aūt postea Padua ꝑfelicissima stāte R. p. tꝑa romanoꝝ colonia nō eo modo deducta quo cetere deducebāt̄ deducti nouis pp̄lis in coloniā: sed datū est paduanis ius laciȷ̄ in designādis rome magistratibꝰ ferēdi suffragiȷ̄ ius haberent. Nullā aūt edificioꝝ pulchritudine p̄sertim publicoꝝ in ytalia sibi silēm eē tenēnt. Sūt eṁ noua q̄cūq̄ꝫ in ea nūc extāt vel publica vł̄ ꝓuata qm̄ Attila rex hunoꝝ ferro igniq̄ꝫ īmunitaꝫ reliq̄t: Instaurata a Narsete eunucho ꝛ rauenatibꝰ lōgobardi deiṅ incēsaꝫ deuastarūt. Aucta vō est mirabili incremēto ꝑ karoli magni ꝛ filioꝝ nepotumq̄ꝫ impiȷ̄ tꝑa. quousq̄ꝫ friderici primi tꝑibus Ecelinus tirānoꝝ oīm crudelissimꝰ eā sibi subegit: ꝛ innumeras cedes ac ꝓscriptiōes ciuiū pegit. Charrariēses deiṅ sub capitaneatꝰ titulo rerum in patauio potiti sunt qui eā vrbē paulo plꝰ minꝰ centū ꝑ varias successiones possessaꝫ opulentiorē ornatiorēq̄ꝫ reddiderūt. Nā gentis nobilis Charrarie oꝑa maiori ex ꝑte excitata ornataq̄ꝫ fuerūt menia. q̄bus triplici circuitu ꝛ muro patauiū cōmunit̄. Et licet ꝑ eam Timauꝰ fuerit delapsus. m̄ltis tamē variȷ̄sq̄ꝫ fossis magno ꝛ ingenti oꝑe manufactis aque circū vrbē ꝛ ꝑ diuersa agri loca ornamēto vrbi cōmodoq̄ꝫ ab eisdeꝫ Charrariēsibꝰ sūt ꝑducte. et arx in vrbe munitissima ꝛ pallaciū facile ī ytalia p̄mariuꝫ. Et varia eoꝝ oꝑa. Heinricꝰ q̄rtꝰ impator germanicꝰ Cathedralē patauiȷ̄ ecclīam q̄ extat edificauit. Pretoriūq̄ꝫ q̄ nullū in orbe pulchriꝰ. q̄ꝺ postea casu crematū: speciosiꝰ veneti ꝯstruxerūt. Et ossa Titi liuiȷ̄ in cōspicuo loco collocarūt. Est in ea insignis cui in ytalia rarissime sūt siłes bt̄i Antoniȷ̄ basilica. Est ꝛ in ea Justine v̄ginis templuꝫ q̄ꝺ ħuat. S. luce euāgeliste ꝛ ꝓsdocimi ꝛc̄. corꝑa cū diue Justine reliquiȷ̄s q̄ꝺ iouis tēpluꝫ fuisse asserit̄. nūc mōsteriū āplissimū ordini diui benedicti dicatū. In ipa q̄ꝫ gymnasiū hr̄ oīm italie celeberrimū. vbi sūt edes āplissime studētiū q̄bꝰ sūt opes tenuiores deputate. Viros q̄ꝫ p̄ter Titū liuiuꝫ genuit hec vrbs doctrina clarissimos. Pauluꝫ iuris ꝯsultū. Petrū d̄ Apono cōciliatorē sūmū ꝛ mathematicū ꝛ phisicū. Cuiꝰ p̄clarissima scripta ad cōmunē hoīm vtilitatē maxīo ī bonore sūt hr̄ita. Albertū ordīs heremitaꝝ theologuꝫ et declamatorē celebrimū. Stellā. flactū ꝛ volusiū ꝛ cōpl'rimos ī oī arte excellētes. A mari sursuꝫ hꝫ nauigatiōꝫ fluuio brinta q̄ secꝰ eā fluit. A lucia fusina sexto miliario fossa manu facta paduam compendio nauigatur.

De regno latinorum et ytalie

Latinorũ regum prouinciã illam fuisse dicimꝰ quã nũc Campaniã appellamus. Et hec vna ex decez et octo regionibꝰ habita est. que certe plura habebat loca a ceteris regionibꝰ frequẽtata. vt liuiꝰ et Virgilius cõtestati sunt. sed cum plus iacture in ea q̃ʒ ceterarũ sit factu. euenit vt nũc aliqua regionũ ea sit incultior. aut infrequẽtior habeat̃. Hec ideo latina appellata est. quia Saturnꝰ cretensium rex Iouis filij arma fugiens in eisdẽ locis latuit. quod virgiliꝰ in. 8. his versibus posuit dicẽs. Primꝰ ab Ethereo venit Saturnꝰ olympo. Arma iouis fugiẽs et regnis exul ademptꝰ. Is genꝰ indocile ac dispersum mõtibus altis. Composuit legesq̃ʒ dedit laciũq̃ʒ vocari Maluit. his qm̃ latuisset tutus in oris. Eius tamẽ magnitudo a principio angustissima fuit. Seruiꝰ aũt dicit Latinos ꝓprie appellatos fuisse eos q̃ intererãt viscerībꝰ Albani montis. Fines vero huiꝰ regionis latine nũc campanie nũcupate a maritana parte ab hostijs Tiberinis incipiũt. et in Cayeta vrbe terminant̃. vbi sunt ciuitates extantes ⁊ dirute vicʒ. Ostia Sinuessa. Ardea Terracina ⁊ Careta. Et insule poncia ⁊ pãdana atq̃ʒ mõs Circeꝰ. In mediterraneis aũt velitre Aritia olim ciuitas anagnia. prenestina. tyburtina. Thusculũ et alba olim ciuitas A qua albani reges. In hac igit̃ regione fuere ppl̃i qui aborigines rutuli. Volsci. Hernici. Eq̃coli et Marsi dicebant̃. Magnuʒ em̃ hec regio habet circuitũ. Ianus aũt pater ⁊ deoꝝ deꝰ cognomiãtꝰ vir vtiq̃ʒ ꝓhumanꝰ bonusq̃ʒ atq̃ʒ summꝰ hospitalitatis cultor ex orientalibꝰ veniẽs regionibus primus oĩm in ytalia regnare cepit. Is inter cetera virtutis sue opera Saturnũ nõ modo benigne suscepit verũ etiã cum eo regnum partitꝰ est.

Italia quippe Europe regio est oĩm totius orbis celeberrima. que a bobus nomen habuisse existimatur: vnde etiã Plato in thimeo Tauros vocauit italos. A quoꝝ multitudine pulchritudineq̃ʒ ac fetu italiam dixit. Est aũt hec regio in forma cruris inter adriaticũ et thuscũ mare. siue superũ et inferum: et a iugis alpiuʒ: dorsoq̃ʒ apenini mõtis porrecta: se paulatim attollẽs vsq̃ʒ ad reginũ verticẽ ⁊ littora brutioꝝ extendit̃. in vltimo sui in duo scindit̃ cornua. Quoꝝ alterũ Ioniũ spectat mare. Alterũ siculũ. in extremitate Rhegium opidũ habẽs. Eiꝰ longitudo ab augusta pretoria que in alpineo fine sita est. ⁊ p romaʒ capuãq̃ʒ porrigit̃ vsq̃ʒ ad oppidũ rhegiũ (Solino teste) decies centena ⁊ viginti milia passuũ colligit̃. Latitudo vero quadragintadecem. Vbi maior latitudo. Vbi vero minor centũ trigintasex. Habetq̃ʒ vmbilicuʒ in agro Rheatino que dudum ex latere maris superi Rubiconem fluuiuʒ pro finibus habuit. Dicta est autem prius hesperia ab hespere atlantis fratre. Deinde Oenotria ab optimo vino quod ibi nascitur. Postremo italia ab italo Siculorum rege dicta est: qui venit ad hec loca. In quibus et habitauit ⁊ regnauit. Hec regio nullis terris cedit siue agroꝝ vbertate siue armoꝝ gloria. habens vrbes celeberrimas.

Nomina et ordo regum latinorum et ytalie.

Ianus	1		Siluius	8	Añ. 29	Liberinus	15	an. 8.
Saturnus	2	Isti quicq̃ʒ	Eneas siluius	9	añ. 31.	Agrippa	16.	añ. 40.
Picus	3	regnaue-	Latinus	10	añ. 50.	Aremulus	17.	añ. 19.
Faunus	4	rũt añ. 200.	Alba siluius	11	añ. 39.	Auẽtinus	18.	añ. 38
Latinus	5		Egiptꝰ siluiꝰ	12	añ. 24.	Procas	19.	añ. 23.
Eneas	6	añ. 3.	Capis	13.	añ. 28.	Amulius	20.	añ. 44.
Ascanius	7	añ. 38.	Carpentus	14	añ. 13.	Numitor	21.	añ. 1.

Pisarum Ethrurie insignis ciuitas his temporibus (ut Strabo refert) a grecis ex pisa Archadie ciuitate venientibꝰ inicium sumpsit. Nam seruius sic inquit. Quidaȝ ex ea et Elide ciuitatibus venerunt. et pisas in ytalia condiderunt. quas sic ex pristina ciuitate vocauere. Eam enim vrbem vetustam et gestaȝ rerum gloria claram ab Alpheis originem habuisse Virgiliꝰ dicit quom ait. Hos parere iubent Alphee ab origine pise. vrbs ethrusca solo. Et plinius. pisas inter auxerim et arnum amnes a pelope et territanis greca gente ortas asserit. Iustinus vero dicit. pisas in liguribus grecos auctores habere. Et lucanus in primo. hic tyrrhena vado frangentes equora pise. Hec igitur ciuitas q̄uis infelix nunc sit habita vtpote que florentino populo grauissimis subiaceat pressuris. olim tamen potentissima fuit. florentibus autem romanorum rebus nullum habuisse potentatum inuenimus. Postq̄ȝ vero maritime vrbes ethrusce. hinc luna inde populania delete fuerunt. quiescentibus per Karoli magni filiorum tempora ytalie rebus eam quā postea habuit potentiam assumere cepit. Quibus temporibus et deinceps multos prestātissimos habuit maritimo bello viros: quorum virtute et prestantia mirūimmoduȝ aucta fuit. Quo factū est vt inter ethruscas vrbes. et belli gloria diuitijs atq; potentia principatum obtinere promeruerit. Et multas insulas atq; ipsam quasi hierusalem suo dominio subegerit. Sed ab annis septuaginta postq̄ȝ ea ciuitas florentinis subiecta fuit infrequens populo opibusq; exinanita penitus est reddita. Pise tercio eugenio pontifice romano ornate fuerunt. Ea enim nunc superbissimis edificijs et pontibus super Arnum fluuium positis exornata plurimum est. Habet inter cetera hec ciuitas Templum diue virgini dicatum. et claustrum toto orbe celeberrimū qđ campus sanctus nuncupatur. Atq; Turrim cāponariam miro ordine confectam. Que omnia videri et mirari incredibile videtur. Genuit hec ciuitas inter ceteros Raynerium et Bartholomeum Theologos et Jurispontificij doctissimos ordinis predicatorum. Atq; Huguitioneȝ grāmaticum. et alios multos.

Pisa

Anglia insula quā veteres Albion a q̄busdā albis mōtibꝰ q̄ ad eā nauigātibꝰ priꝰ apparēt vocauere
tum Brittāniā a bruto Siluij postumi latinoꝝ regꝭ filio albionā insulā quā gigātes incolebāt supatā
ab ip̄o brittāniā appellauit. Et h̄ brittānia maior ad miōris brittānie differētias gallias ꝯtingetis
dicebaꝫ. Nūc a q̄daꝫ anglo potētissimo rege anglia in hodiernū diē appellata est. Hec eī triang̃laris ē inter
septētrionē ⁊ occidētē sita. q̄ ab oī ꝯtinēte habeꝫ diuisa. Naꝫ a germania q̄ s̄b septētriōe est incipit. Et iuxta
galliā ⁊ hyspaniā versus occidētē ꝓtendiꝫ. Et iō solinꝰ dixit. Finis erat orbis ora gallici littoris. nisi britā-
nia insula nomē pene orbis alteriꝰ mereret. Vn̄ virgiliꝰ. Et penitꝰ toto diuisos orbe brittānos. Brutꝰ aūt
cū in brittāniā seu angliā māsionē sibi delegisset e vestigio secꝰ Ramessis fluuij ripas Trinōatem ꝯdidit vr-
bem munitissimā. Et q̄deꝫ oībus copijs feracissimā ad veterꝭ Troye memoriā recēsendā. Brutū hūc tres ge
nuisse filios ferūt. s. Locrinū Albanetū ⁊ Cambrē. Qui prio insulā inter se diuidētes. Locrino natu maiori
media insula ꝑs obuenit. Que ab ip̄o lochria postea fuit cognoīata. Et ī ea adhuc lundinū ciuitas extare dr̄
Vrbs mercatoribꝰ ⁊ negociatoribꝰ maxīe celebrata. In q̄ adhuc anglie reges pricipesq̄ꝫ ac senatꝰ ppl̄i cum
mercatoribꝰ cōuenire vt plrimū tradūt. Albaneto v̄o eiꝰ filio q̄rta insula ꝑs obuenit. q̄ ab eo albania fuit di
cta. Et h̄ scocia nūc nūcupaꝫ. Est eī eiꝰ insula in q̄ est anglia scocia supma ꝑs in aq̄lonez versa flumibꝰ haud
magnis ⁊ mōte q̄daꝫ ab anglia discreta. Cambri vero tercio filio cambria q̄ nūc Thyle dr̄ insula inter septē-
trionalē plagā ⁊ occidētalē. q̄ vltima fuerat ex cognitꝭ a romanis. in q̄ estiuo solsticio sole de canceri sidere faci
ente trāsitū nox nulla. brumali solsticioꝭ ꝑinde dies nullꝰ. Huiꝰ insule maxia ꝑs fructifera ē. Abūdat pecore
Auro ⁊ argēto ferroq̄ꝫ. Efferūturq̄ꝫ ex ea pelles ⁊ mācipia. Et caues ad venādū aptissimi. Multꝭ insulis nec
ignobilibꝰ circūdaꝫ. q̄ꝝ hibernia ei ꝓximat magnitudīe: paruo a brittānis disiūcta freto. Et īsule ꝑue Or-
chades appellate. Gregoriꝰ btissimꝰ pōtifex hꝰ nois scōs eo missis Augustino mileto ⁊ iohāne mōchis cuꝫ
alijs ꝓbatissime vite viris. Primū angliā ad fidē ꝯuertit. Et in ea deiñ mlti reges claruere miraclis. Circuī
tu brittāniā patere triginta octo milia passus septuagita quiq̄ꝫ milias pythias ⁊ ysidorus tradūt. in q̄ spacō
magna ⁊ multa flumina. preterea metalloꝝ larga variaq̄ꝫ copia. Eorum hystorias Beda optime describit.

Quarta etas mundi incipit a principio dauid: et durat vsq ad trasmigrationem babilonis. Et habet scdm hebreos annos. 484. Sed scdm septuaginta interpretes habz. 485. annos. Qui dauid primus regnauit de tribu Juda apud hebreos annis. xlvij. in Ebron super tribum iuda: et xxxiij. super totum israel. Inchoatur autem quarta Etas in dauid. non qz primus regum: sed qz primus regum de tribu iuda. qm ei fuit facta expressa pmissio de xpo nascituro de tribu iuda. Gesta aut eius patent per totum scdm libru regum zc. Vn dauid audita morte saulis luxit cu suis et ieiunauit, instituitq carme lugubre. qz rex israel primus ante eum et dominus eius.

Dauid prophetarum omnium princeps Jsai de tribu iuda filius. primus hebreorum rex anno a natiuitate abrahe nongetesimo quadragesimoprimo hebreis regnare cepit. Et regnauit (omibus coputatis in hierusale z in Ebron) annis. 40. Vir quidez ab infancia pulcherrimus ruffusq ac decora facie. ingenti fortitudine sed animo maiori. Qui preter philisteu gigantem viru fortissimum quem ante regni susceptione funda interemerat: etiam in certaminibus (suscepto imperio) que p subiectis regni suscipiebat. primus ad pericula semper properabat. Ipse regno adepto primu hierosolima obsidens tandez cepit: expulsis inde chananeis et iebuseis Jnde omnes palestinos et hostes omni ex parte cotriuit. Tandem cum predictum tempus regnasset plenus dierum bonorumq operum obdormiuit in domino cum vixisset. 70. annis. Sepeliuitq eum Salomon filius eius in hierusalem decenter.

Linea Christi
Dauid secudus rex Jsrl
Anno mdi. 4085.

Filij dauid in Ebron quattuor

Elicta 5us Saphatias 4us Adonias 3us Absolon 2us chelilab Primus amon

Salomon Rex

Salomo (anno mdi. 4165) Dauid regis ex Bersabea filius. scds hebreoruz rex. adhuc viuete patre hebreis regnare cepit. et regnauit annis. 40. huc natum pater confestim Nathan pphete viro doctissimo atq sanctissimo educandum nutriendumq dedit. factus adolescens suas ob virtutes domino iubente reliquis suis fratribus abiectis dauid in regnuz pfecit. Is hostes debellans pacem vndiq obtinuit. deinde templum illud toto orbe celeberrimu extruxit. Tandem cum quattuor et nonaginta annis vixisset valde longeuus mortuus est. Cunctis regibus felicitate excedens. Et sepultus est in hierusalem.

Regina Saba audita fama salomonis: venit a finibus terre audire sapientiam eius. et de omnibus que interrogauit ei satisfecit: Videns ordinem domus et familie: et audiens sapientiaz eius multu laudauit eum. Dederuntq alter alteri magna munera. Fecitq Salomon thronum eburneum ad quem sex gradibus ascendebatur quare et omnes vndiq terrarum desiderabant videre eius faciez. Et quia prophetissa fuit Sibylla dicebatur. quia pphetauit de ligno sancte crucis. et de excidio iudeorum. Fuit em cultrix vnius veri dei.

Saba

David ex cõsilio domini ascendit cũ suis in Ebron: ibiq; in adolescẽtia sua in regẽ electus vnctusq; per Samuelẽ solũ sup tribũ iuda. Et hysboseth filiꝰ saulis opante abner auũculo eiꝰ: factꝰ est rex sup alias. xi. tribꝰ israel: q̃ regnauit duobꝰ annis. Cõgregatis aũt exercitu dauid sub Joab principe exercitꝰ eiꝰ et abner principe exercitꝰ hysboseth ex cõmuni assensu. xij. ex vna pte. et. xij. ex alia luctauerũt adinuicẽ: et alter alterũ occidit vno ictu. Fugiẽtibusq; his q̃ erãt cũ abner. asael germanꝰ Joab persequẽs abner nolẽsq; ad pces eiꝰ omittere psecutionẽ: Demũ fuit pcussus asael ab abner in inguine auersa hasta. et mortuꝰ est. ¶ Longa igitur cõcertatiõe facta inter domũ Saul ꝛ domũ dauid. Dauid pficiens ꝛ semp seipo robustior. Domꝰ aũt Saulis decrescẽs quottidie. Nati sũt aũt dauid in Ebron pmogenitꝰ ãmon: scd̃us cheliab Tercius absalon. Quartꝰ adomas. et alij de pluribꝰ vxoribꝰ. Abner aũt q̃ regebat domũ hysboseth redargutꝰ ab eo. qꝛ cognouerat cõcubinã saul. indignatꝰ cõtra eũ accessit ad dauid ꝛ pmisit ei populũ totũ isrl̃ reducere ad subiectionẽ eiꝰ. Quod cũ tractare disponeret reducta vxore dauid. s. michol ad eũ Joab pditorie occidit ipm abner in vltionẽ fratris sui azabel: quod dauid displicuit: ꝛ fecit eũ honorabiliter sepeliri associãs cadauer cũ suis. lugẽs ꝛ ieiunãs p morte illiꝰ.

Isti tres prophetabant tpe dauid Nathan vero fuit filius fratris dauid. et adoptiuus ysay.

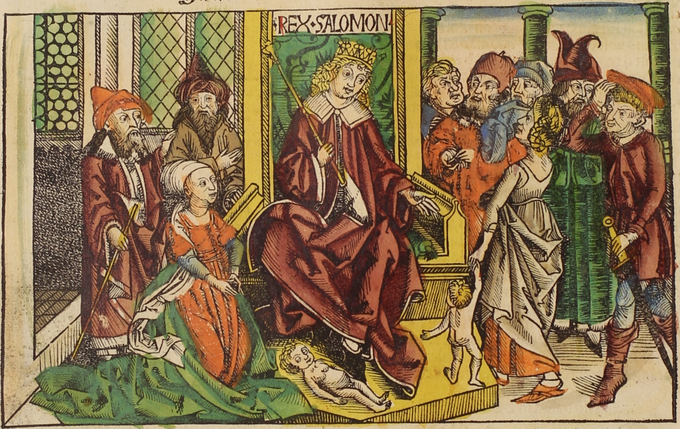
Hic dauid quasi stupor quidã in hũano genere relucet in q̃ nũq; hec simł cõuenerũt. tanta sublimitas ꝛ hũilitas tanta. tãta strenuitas ac tanta mitius: tam grandis seculariũ cura. Tam pura ꝛ deuota spiritualiũ cõtemplatio. tot homĩes pimere. totq; lacrimas effundere. In tanta cadere pctã. et talẽ agere penitẽtiam Natiq; sunt ei filij in hierusalem. Salma Sabab Nathã Salomon ex Bersabea vxore vrie. et alij nouem absq; filijs cõcubinarum. Hic deniq; regno in pace adepto contra legẽ Moysi (qua precipit nõ dinumerandũ esse populũ) precepit Joab principi militie sue vt dinumeraret vniuersum populum. Et censu habito. inuenit millemilia et centũ milia virorum educentium gladium. et de tribu iuda solum quadringenta et septuaginta milia bellatorum. Displicuit autem deo quod populum decẽsuisset. et percussit israel pestilentie plaga. ex qua ad septuaginta milia de omni israel cecidisse referuntur.

Filij dauid in hierusalem nati

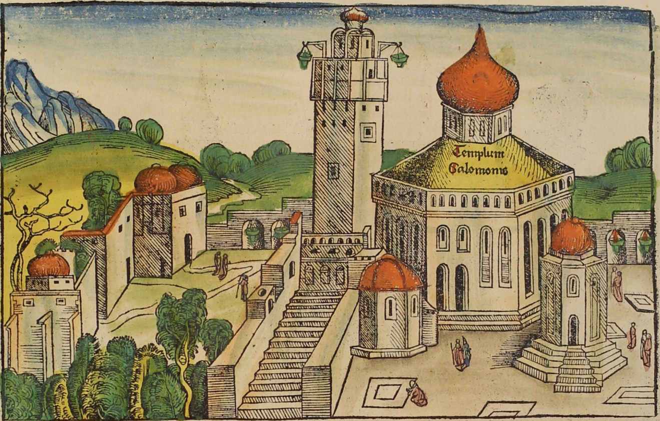

Salomon ascendit in Gabaon vt immolaret in excelso vbi erat tabernaculum et altare eneū Moysi: et obtulit mille hostias in holocaustum. Et apparuit ei dominus in nocte per somnium dicens vt peteret quod vellet ab eo. Is postulauit sapientiam ad regendum populum suum. Placuit sermo coram domino et ait. Cuꝫ non petieras diuitias gloriam et mortem inimicorum seu longam vitam exauditus es. Dedi tibi cor sapiēs ꝙ nullus ante similis tui fuerit. Primūqꝫ iudicium in quo ostensa est sapientia eius fuit de duabus meretricibus habentibus filios. Quorum vno a matre nocte oppresso contendebāt de superstite cuius esset. Et data sententia per Salomonem ꝙ diuideretur in duas partes: rogauit mater vera ꝙ totus viuus daretur potius alteri mulieri. Et ex hoc iudicauit Salomō esse illā verā matrē sibiqꝫ dari iussit.

Judicium Salomonis

Templum domini toto orbe celeberrimum Salomon rex anno quarto regni sui edificare cepit. q̄ fuit. cccc lxxx. egressionis israel de egipto. A natiuitate abrahe nongentesimus octuagesimusquartus. Et in octauo anno compleuit. Fuit autem edificatum in hierusalem in monte moria vbi abrahaꝫ voluit filium immolare. et Jacob vidit in somnis scalam de celo ad terram. Jd autem templum ex lapide albo totum constructum fuit. Cuius fabrica multa arte confecta est videlicet de lapidibus politis mira arte compositis. Eius longitudo cubitorum sexaginta fuit. Latitudo viginti. Et altitudo centum viginti. Et cuꝫ hac dispositione ꝙ a pauimēto iuxta terram vsqꝫ ad primum tabulatum erat altitudo. xxx. cubitoꝝ. Et a primo tabulato seu solario vsqꝫ ad scōm erat altitudo. xxx. cubitorum. Et ab isto scōo solario vsqꝫ ad tercium quod erat tectum templi erat altitudo sexaginta cubitorum. Habebat ergo duo solaria inter pauimentum et tectū Et in quolibet solario et in tecto erat ab extra in circuitu deambulatorium. Jstud dicitur in euangelio pinnaculum: super quod xp̄s a dyabolo tentatus fuit. Et erāt ibi cancelli ante ne inde caderent ambulantes. Et diuidebatur in duas partes scꝫ in sancta ad quē locum primo erat ingressus in templum ex parte orientis. xl. cubitorum. Et sanctasanctorum. xx. Eratqꝫ in medio inter sancta et sanctasanctorū paries factus tabulis cedrinis. Et postea lamīs aureis cooptus altus. xx. cubitis. Ante quem velum appensum tenue pulcherrime intextum. quod scissum est a summo vsqꝫ deorsum tempore passionis. Jntra sancta sanctorum erat archa domini facta a moyse. Jn archa erant tabule decalogi. Solum semel intrabat summus sacerdos in anno in sanctasanctorum in festo propitiationis cum magna solennitate. Jn sancta autem circa velum intrabant sepe soli sacerdotes in cert{is} sacrificijs ad accendēdas lucernas. Et ibi ex pte meridionali erat candelabrū aureū qd fecerat Moyses cum septem lucernis. Et ex pte Aquilonari mēsa ꝓpositionis. Jn medio aūt erat altare aureum factū a Moyse. sed addidit Salomō. x. alia candelabra eiusdē scematis sed maioris quātitatis. quiqꝫ ad dextrā. ⁊ quiqꝫ ad sinistrā. Et similiter. x. mēsas aureas maiores. Et in medio altare thimiamatis.

Linea pontificū

Sadoch filius achitob

Sadoch summus sacerdos in principio regni Salomonis sedere cepit. Hic fuit in nūero pontificum octauus.

Achimaas filius sadoch

Achimaas non⁹ summus hebreorū sacerdos clarus fuit. ꝛ maxima in veneratiōe apud iudeos habitus est.

Achias ꝓpheta

Achias silonites ꝓpha ꝓdixit hieroboā q̄ esset regtur⁹ sup. x. trib⁹ isrl'. Iste hieroboā decē scissuras palliū ab Achia ꝓpha accipiēs ꝛ in egiptū fugiēs. mortuo Salomōe a decē tribub⁹ elect⁹ ī regē. Uitulos aureos cōflatiles in dan ꝛ neptali posuit ydolatra pessim⁹ effectus. peccare fecit isrl' pplm ad ydolatriā īducēdo. Uñ toti⁹ ppli isrl' destructio secuta ē.

Semeias ꝓpha compescuit Roboā ne pugnaret cōtra hieroboā. ꝛ scripsit eoꝝ regū gesta. Iste etiā ꝓphauit q̄ñ Sesac rex egipti diuersa mala fecit ī terra iuda anno scʒ quinto roboam.

Semeias

Nadab hieroboā regis fili⁹ scđs israhelitaꝝ rex incepit regnare scđo anno Aza regis Iude et fecit malū sicͣ pater ei⁹. Et pcussit euʒ baassa ꝛ regnuit ꝓ eo scđm ꝓphetiā Achie ꝓphe.

Abdo ꝓpha hic ꝓphauit cōtra vitulos aureos ꝛ man⁹ hieroboā aruit. dū reuerteret ī hierosolimā ī via a leone īterfect⁹ ē.

Abdo propheta

Iste Baasa de tribu Isachar terci⁹ israhelitaꝝ rex fecit malū corā dño ambulādo in oībus pctīs hieroboā nec audiuit hieu ꝓphetā ad eū missuꝫ ꝗ occidit eū ꝛ ipse a chreōe pcept⁹.

Hela baase regi filius q̄rt⁹ regū isrl' Illū interfecit ei⁹ seruus Zambri cū omni domo pris sui vsq3 mingentem ad parietem scđm prophete dictum.

Linea regū israel

Hieroboam

Nadab

Baasa

Hela

Perusia

Perusia vetustissima ac nobilis Ethrurie ciuitas olim primaria. sed nūc tercia inter ethruscas ciuitates nomīata: quā Justinus ab acheis conditā fuisse dicit. et ante romā conditā2 iniciu2 sumpsit: quāuis alij Troyanum quendā principē noīe perusiū eiꝰ cōditorē affirmant: et ex suo noīe perusiū siue perusiā nomīauit. Est aūt hec sola inter oīs italie vrbes felicitatem nacta penitꝰ inauditā. Nā eandē pene statusetreꝝ condictionē quā ante conditaȝ vrbem Romā: et postmoduȝ roma sub regibꝰ cōsulibꝰ et impatoribꝰ ⁊ tyrānis habuit nūc retinet. Passa est tn̄ varias sed tolerādas agitatiōes. Quaȝ romani post mortē alexandri magni. L. posthumij consulis virtute in deditiōeȝ acceperūt. At liuius scribit libro decimo. Nec in Ethruria pax erat. Naȝ ⁊ perusinis auctoribꝰ post deductuȝ a consule exercitum rebellatum fuerat: Fabius q̄tuor milia quingentos perusinoꝝ occidit. Et si vero per infaustissimi triūuiratus tempora. L. Antoniū M. Antonij fratrē Octauianꝰ cesar in Perusia obsedit. famemq̄ꝫ raro alias similē auditam Antonij exercitus in ea clausus. ⁊ perusinus populus sustinuere. Et capta vrbs dirutaqꝫ est. Eam tamen breui instauratam factꝰ Monarcha menibꝰ portisqꝫ nunc extantibꝰ cōmuniuit Idem octauianus augustus. Quā a suo cognomine perusiam augustaȝ (sicut littere cubitales portis incise ostendūt) voluit appellari. Eiꝰ diruptionis causam ponit Liuius libro. c xxv. Est itaqꝫ perusia omni ex parte montuosa. Cuius loci conditio ea est: vt nec quicq̄ꝫ munitius: nec certe amenius inueniri possit. Nā prerupti vndiqꝫ rupibus aucta: ita inexpugnabilis est: vt nullis quasi egeat defensionibus. Et licet plurime apud perusinos olim extiterint intestine seditiones: et tyranni aliqn̄ eos oppressérint. nūc tamen libera est. Et optimis eruditissimisqꝫ viris et legibus instituta. In ea sunt templa pmagnifica ornatissima. religiosoꝝ mōsteria: excelsa ciuiū pallacia. Amplissima pauperū hospitalia gynnasiū celeberrimū. forū cū insigni fonte amplum. Et porticꝰ ⁊ viridaria optime arboribus cōsita. Eius ager olei vini. croci: et suauissimoꝝ oīmifariam fructuū feracissimꝰ. Baldꝰ in ea claruit. qui cum Bartolo scisso ferratensi Juriū ciuilis et pontificij obtinuit principatum. Similiter angelus et petrus germani. Sed et Cynus consultissimus ante eos perusinꝰ extitit. Et nostra tempestate Matheolus perusinus medicus famosissimus e Perusio originem duxit. Qui padue in gymnasio in primis docendo et dicendo floruit.

Linea Christi Reges iude

Roboam 4205.

Abya .4222.

Asa .4225.

Circa hec tpa sanctoꝝ doctorũ scripta gentiliũ hystorias nõ cõmemorãt ex illa forsitã causa: qꝛ ad intellectuz sacre scripture nihil conferũt. Unde vsqꝫ ad sardanapallum vltimũ monarchaz assyrioꝝ. de alijs intermedijs aliqui nullam faciunt mentionem.

Iste Roboaz fili⁹ Salomonis terci⁹ hebreoꝝ rex pr̃i suo in regno: sed nõ in sapientia successit. spreto nãqꝫ senioꝝ cõsilio ꝓ adolescentũ temeritate cõturbans ppl'm: duas trib⁹ retinuit. Et dictũ est regnũ istud iuda. q̃ pctis suis exigẽtibus impetũ Sisach regis egipti eũ inuestãtis sustinuit. Iste roboã habuit vxores. 18. et cõcubinas. 30. filios. 28. et filias. 40. cuius anno primo scd'm cõmestorem diuisa est monarchia dauid regni iudeorum et nũqꝫ readunata.

Hyeu Eliezer Oziel

Hyeu ille filius anani prophe mittit᷑ cõtra baaza et martiriuz constãti anĩo vsqꝫ ad mortẽ ꝑtulit.

Isti tres scꝫ hyeu eliezer ꝛ oziel cuz azaria ꝓphetauerũt regib⁹ Juda scꝫ Azaꝛ Josaphatꝛ Jorã

Ab isto Siluio enee filio ex lauinia tercio latinorum rege reges sequẽtes dicti sunt siluij. q̃ ꝛ fuit in silua nutrit⁹ ꝛ venatiõe. Hic nat⁹ est post mortẽ patris: vñ posthum⁹ dicit᷑ Enee. qꝛ post humatiõẽ ipius nat⁹ iuxta illud virgilij. Tu posthum⁹ plebis.

Iet regnauit annis. 29.

Iste Eneas fili⁹ p̃dicti siluij posthumi regnauit ãnis. xxxi. Is latino post se herede relicto expirauit.

Iste abya quart⁹ iudeoꝝ rex fili⁹ roboam ex macha vxore filia Absalonis trib⁹ annis regnauit. fecitqꝫ malũ corã dño ambulãdo in pctis pr̃is sui. et ideo paucis ãnis regnauit. Mouit aũt cõtra eũ bellũ hieroboã rex isrl' hñs in exercitu suo. lxxx. milia bellatoꝝ ꝛ abyas. xl. milia. Quẽ ad se veniẽtẽ cũ tali ingenti exercitu facile cõpescuit ac supauit. Ex cui⁹ quidez exercitu ad quĩqꝫgita hoĩm milia vno ꝑlio ĩterfecit.

Iste Anani propheta increpauit aza ideo incarceratur.

Anani

Latinus silui⁹ ille regnauit annis. l. tpe dauid

Iste alba silui⁹ fuit Enee siluij fili⁹ edificauitqꝫ Albaz ciuitatẽ a q̃ reges albanorum dicti sunt. Forte pri⁹ fundata. et hic instaurata.

Achis ille regnauit tẽpe Roboã annis. xxiiij. capi filio derelicto.

Asa ille in principio regni sui ac deinceps vsqꝫ ad annũ tricesimũsextũ fecit bonũ coraz dño ambulãdo in vijs pr̃is sui dauid abstulit ydola. ꝛ ꝑcussit ethiopes cõtra se veniẽtes. Demũ inijt fedus cuz rege Syrie benedab qđ deo displicuit. vñ misit ad eũ ꝓpham Anani quẽ incarcerauit ꝓpter qđ dolore pedũ ꝑcussus obijt. ¶ Regnãs aũt Aza ꝛ regnuz scd'm legẽ dñi cõpescuit egressus est contra euz Zara ethiopie rex cũ exercitu ac multitudine innumerabili. Asa cum exercitu suo obuiãs dñm inuocauit: qui exterruit ethiopes. et versi sunt in fugam Occurrente sibi azaria propheta confortantem eum. prophetansqꝫ inter cetera predixit hierusalem a caldeis fore capiendam.

Linea regum italie

Siluius posthumus

Eneas siluius

Latinus siluius

Alba siluius

Achis siluius

Azarias propheta

Azarias filius obeth ꝓpha clarus habetur qui ⁊ de captiuitate predixit. Hic egressus in occursuꝫ aza regis iuda. ⁊ cõfortatus est in verbis ꝓphe. et euꝫ promptiorẽ de dei cultu reddidit animatum. et abstulit ydola de omni terra Juda et beniamĩ.

Zamri rex israel deleuit domum baasa et statim percussit eum Amri et regnauit pro eo.

Helia ꝓpha oratione obtinuit ꝙ tribus annis et dimidio nõ plueret sup terrã. Hic pastꝰ est a coruo in torrente carith. vbi coruꝰ deferebat ei panẽ ⁊ carnes mane et sero. Exinde vidua sareptana de pugillo farine nõ deficiẽte cuiꝰ filiũ mortuũ matri viuũ restituit eum pauit. Ipe etiã corã pplo isrl' congregato in mõte carmeli igne descẽdere fecit de celo sup sacrifitõ qd qꝛ quadringẽti sacerdotes ydoloꝝ facere nequiuerũt occidi fecit. Et ꝓpter hoc eũ Jezabel in vltione ipsoꝝ vbiqꝫ ꝑsecutꝰ est. pꝛexit in desertũ sub iunipero dormienti angelus appuit excitans euꝫ ad esuꝫ panis subcinericij sibi allati et exortãs vt comederet in cuiꝰ fortitudine cibi. xl. diebꝰ ambulauit vsqꝫ ad mõtẽ oreb. inde in damascum veniens. deinde a domino per turbinem in celum vectus est.

Helya propheta

Abdyas vnꝰ de. xij. ꝓphis ponit in figura. dicit fuisse dispẽsatoꝛ domꝰ achab regis isrl'. Qui cũ Jezabel regina vxoꝛ Achab interficeret ꝓphhas domini. abscõdit ex eis quĩquagenos et quĩquagenos in spelũcis pauitqꝫ eos. ⁊ iõ meruit a dño spm ꝓphie.

Abdias

Achab sextꝰ rex isrl' sup oĩs q̃ erant ante eũ iniq̃ egit maxime suasu pessime Jezabel vxoris sue. Qui postremo in bello ꝑcussus sagitta obijt. ¶ Fuit aũt Jezabel filia regis sydonioꝝ totiꝰ malicie prodigium. que occidit Naboth et ꝓphas dñi. Ipa vero interfecta est per hieu et a canibus cõmesta.

Micheas ꝓpha de tribu ephrem ortꝰ in morasti qm̃ peccantẽ achab sepius arguebat. ⁊ ipm̃ predixit morturũ sub Joraꝫ filio eius. precipitio valde porrecto iactatus occubuit.

Micheas

Ochosias rex isrl' septimꝰ misit ad beelzebub deum accaron consulendũ si posset sanari propter quod obijt iuxta verbum helie: Cepit aũt regnare anno. xvij. regis iude Josaphat. Extinctꝰ est aũt sine filio. cui successit in regno frater eius Joram.

Jonas propheta filius Amathi clarus habet et multa predixit que non sunt scripta hic. post hec mittitur ad niniuen. vt patet in eius libro dicit autem ꝙ ipsuꝫ helyas suscitauerit a morte adhuc puerũ. Is a ceto deglutitꝰ. passionẽ xpi naufragio ꝑfigurauit.

Jonas

Istum Joram octauũ regem israel obsedit benedab in samaria. et meritis helisei liberatꝰ est. Ipe autem regnare cepit anno. xviij. regis iosaphat loco fratris sui Ochosie. Sed qꝛ secutus fuit peccatuꝫ Jeroboaꝫ interfectus est a hieu cum omni domo patris sui. Cuius per aliquot annos obseruatione preceptoꝝ dei et moderatione in suos vsus fuisset. Et heliseũ ꝓphetam in veneratione et precio habuisset. Moabitarum regem fudit ⁊ eius ciuitates subuertit. Et omnia inimicorum spolia consecutus est.

Linea Regum israel

Hiericho olim regalis ciuitas et famosa. nūc in paruā villaꝫ redacta. In loco pulcherrimo atqꝫ in valle iordanis sita. Vix octo habēs domos. et oīa monimenta sacroꝝ locoruꝫ in ea ferme penitus sunt deleta. legitur dominū multa fecisse in hiericho. Cum eius murus miraculose destruxit Josue reedificanti maledictionē dedit. De hac hiericho fuit Raab meretrix. Et in ea in domo Zachei xp̄s hospitio fuit receptus. Ex hac ciuitate Helizeū pphaꝫ deludētes ab vrsis deuorati. Et ppe eam dn̄s cecū illuminauit ꝛc. Fuit aūt prope hāc ciuitatē olim opobalsami ortus de cuiꝰ amenitate scribit Justinꝰ abbreuiator trogi pompey. Est nāqꝫ vallis que cōtinuis mōtibꝰ velut muro quodā ad instar horcoꝝ claudit. spaciū loci ducēta milia iugera nomine hiericho dicit. In ea silua est et vbertate ꝛ amenitate insignis. Siquidē palmento ꝛ opobalsamo distinguit. Et arbores opobalsami formam similem piceis arboribus habent nisi ꝙ sunt humiles magis. et in vinearum more excollunt. Quippe cū toto orbe regionis eius ardentissimus sol sit ibi tepida aeris naturalis quedam ac perpetua opacitas inest.

Hiericho

Cum Helias iter faceret cum discipulo suo helizeo: Venientes ad Jordanis fluuiū percussis aquis pallio helye facta via per mediū transierunt. Quo transacto dixit Helias heliseo. vt peteret qđ vellꝫ anteqꝫ tolleretur ab eo. qui postolauit duplicem spiritum eius. id est in faciendo mirabilia et pphetando. Responditqꝫ ei se hoc recepturū si euꝫ videret cū tolleret ab eo. Sermociocinātibꝰ aūt sil' apparuit currꝰ igneꝰ cū equis igneis ī quē helias ascēdens assumptꝰ est in celū id ē in paradisuꝫ terrestrē. Ubi viuꝰ pmanet cum Enoch vsqꝫ ad tp̄a antixp̄i. ꝯtra quē descēdet ad predicādū. Helizeo aūt vidēte ꝛ clamante pater mi pater mi currꝰ isrl' ꝛ auriga eiꝰ ꝛc̄. accepitqꝫ palliū helie. qđ ei ceciderat. et reuertens ad Jordanē tangēdo ip̄o pallio scđa vice aquas diuise sunt. Venies aūt ad habitandum in hiericho. Ibiqꝫ ad p̄ces habitatoruꝫ loci sanauit aquas pessimas illiꝰ loci misso in eis vase nouo fictili cum sale in eo: et exinde cū ascēderet bethel: deridētibꝰ cū pueris et dicentibꝰ. Ascende calue maledixit eos post qđ duo vrsi de salto egressi lacerauerūt. xlij. ex illis pueris. Hic autem helias thesbites maximus pphetaꝝ sui temporis ꝑ hoc tp̄s ab hominibꝰ est ablatꝰ. Cuiꝰ finē nemo cognouit. hic m̄ltis miraclis quo aduixit claruit. Atꝫ sicut ignis ardēs totꝰ erat. Ita et verba eiꝰ q̄si facula ardebāt. Tandē a dn̄o (vt dictū est heliseo vidente) per turbinem in celum vectꝰ est Relicto in eius loco heliseo propheta.

Helizeus ppha Helyas tesbites

Linea pontificũ

Azarias

Yoyada

Asarias

Iste Benadab filius Tabremmõ filij Ozyon regis Syrie inijt fedus cũ baasa rege israel: q̃ rupto ꝑcussit fedus cũ Aza rege iuda. et extunc turbauerũt reges Syrie regnũ isrl' vtʒ. ¶ Benadab rex syrie collecto exercitu suo. et. xxxij. regibꝰ eum adiuuãtibus. venit ꝯtra Achab regẽ israel in preliũ. ꝛ dñs ꝑ ꝓpham predixit victoriã; quod ꝛ factũ est illis fugatis: Iterum infra annũ restaurato exercitu venit rex Syrie cõtra isrl' bellũ mouẽs in vallibꝰ. dicẽtibus q̃ dij mõtium erãt dij isrl': ideo victi prius fuerãt. Sed debellatus est exercitꝰ Syrie occisis centũ milibꝰ de eis. ꝛ decem ꝛ septẽ milia qui remãserãt. fugiẽtes in ciuitatem murus ciuitatis ruẽs oppressit eos. ¶ Benadab autẽ rex syrie occultãs se misit nũcios indutos cilicio ꝛ cinere aspersis capitibꝰ petẽs misericordiã: quod Achab fecit dimittẽs liberũ. Quod ꝓpheta quidaʒ redarguit in habitu simulato ꝛ sub parabola dati alicui in custodiã sub pena mortis sic cõclusit. q̃ q ꝯdimiserat benadab dignum morte. ꝛ populus suus israel esset pro eo scilicet periturus.

Asael rex Syrie exigentibꝰ demeritis occulto dei iudicio promotꝰ fuit in regeʒ Syrie vt affligeret filios isrl'. Iste est sup̱ quo fleuit helizeus ꝓphans euʒ futurũ regẽ syrie. ꝛ multa mala facturũ israel. Qui etiam ꝓpter peccata hieu missus est a dño in omnẽ terrã galaad. gad. ruben. et manasse. ꝛ fecit plagaʒ magnaʒ cunctis diebꝰ Joathas. sed Joas filꝰ eiꝰ dño deo sibi fauente tulit vrbes de manu Benadab filij Azael post mortem azael.

zacharias

Iste benadab filius fuit Asaelis. Porro ioas filius Joachas rex israel tulit vrbes de manu benadab quas asael pater suꝰ tulerat de manu Joachas iure prelij. nam tribus vicibꝰ ꝑcussit eum ioas. et debet scribi ꝑ d in fine vt volũt hebrei.

Iste Joiada inclitꝰ fuit et amouit Athaliam ne regnaret sup̱ iudam. constituitq̧ Joas filiũ Joram pro ea. Hic solus post Moysen legit̃ vixisse. c xxx. annis. Hic etiaʒ diuino zelo ductus disposuit vt athalia occideretur in domo regis.

Rasim ille rex Syrie vastauit iudam tp̱e Achas propter quod obsedit eum Teglatphalazar in damasco. ꝛ cepit ciuitatẽ ipm̃q̧ interfec: ꝛ trãstulit pp̱l'm.

Zacharias filius Joiade lapidatus est iussu regis Joab inter altare ꝛ templum. eo q̃ Joas increpauit q̃ dereliquisset viam domini.

Iste Asarias ꝓ zelo legis cõstãter restitit ozie regi iude volẽti sacrificare vtʒ.

Linea regũ syrie

Benadab

Asael

Benadab

Raasim

Naboth Iesrabelita

Naboth iesrabelites: cũ haberet vineam prope domum regis Achab. Voluit ipse achab ꝛ requisiuit Naboth vt venderet vineam pro orto faciendo. Qui cum noluisset acquiescere ei. contristatum super hoc vxor ipsius Achab Jezabel hoc audiens consolatus est eum. ꝛ procurauit per falsos testes ipsum Naboth accusari de blasphemia dei. quo facto. ille innocenter lapidatus est. Et cum Achab iuisset ad capiendum vineam naboth. dominus misit ad eum helyam qui prenunciaret ei exterminium eius. et domus sue propter tale scelus.

Aquileia vrbiũ quondã ytalie traſpadane primaria potentiſſimaqꜫ atqꜫ etiã pulcherrima a mari aliquãtiſper ſemota: noſtro etiã ſeculo pene derelicta: ꝑ hec tꝑa (Carino hiſtorico teſte) a quodã troyano nomĩe Equilo e Troya cũ alijs pulſo cõdictiõis ſue principiũ ſumpſit. et a ſe Aquileiã noĩauit. Uel vt mgr̃ in hiſtorijs ait. Aquileia quaſi aq̃s ligata cognomentũ accepit. Nũc aũt preter ſacerdotes canonicos numero haud quãqꜫ multos: ornatiſſima ſpecioſiſſimaqꜫ in baſilica diuĩe faciẽde rei additos p̃ter paſtores piſcatoreſqꜫ rariſſimos. nulli nũc incolũt ppl̃i. vt vix caſtellulũ tãta olim vrbſ nũc poſſit appellari. Sũtqꜫ ⁊ eccl̃ia ſupiꝰ dicta ⁊ p̃riarchale atriũ ⁊ muri oppidulo circũducti Et mõſteriũ virginibꝰ deputatũ Peponis p̃riarche operũ reliq̃e. Florere aũt cepit q̃ tꝑe primum romanis ſubigẽdis barbaris ad danubiũ incolẽtibus manũ apponere ceperũt. Un̄ octauianus Ceſar auguſtꝰ. Et ſi maiorẽ bellorꝫ ꝑtem ꝑ legatos admĩſtrauit vt illis ꝓpinquior eſſet. In his ytalie ꝑtibꝰ freq̃ter obuiatꝰ eſt. Nã Suetonius ait reliq̃ bella ꝑ legatos admĩſtrauit. vt tam q̄buſdã pãnonicis atqꜫ germanicꝭ aut interueniret: Aut nõ longe abeſſet. Rauẽnaꝫ vel mediolanũ vel aq̃leiã vſqꜫ ab vrbe ꝓgreſſus eſt. Et iulia eũ comitata aborſu facto puerũ amiſit. Glorioſiſſime de aq̃leia ſcribit Iuliꝰ capitolinꝰ. Pretereundũ ne illud quidẽ eſt. ꝙ tanta fide aq̃leienſes ꝯtra maximinos ꝓ ſenatu fuer̃t. vt funes de capillis mulierꝫ facerẽt quom deficerẽt nerui ad ſagittas emittẽdas atꝫ ob idipm̃ in honorẽ matronaꝝ ſenatũ veneri calue templũ dedicaſſe. Auxit aũt mirabili incremẽto ⁊ immẽſe ditauit aq̃leiam oriẽtaliũ occidẽtaliũqꜫ mercimonioꝝ mutua ꝯportatio ibidẽ ĩſtituta: ꝙ nullꝰ ſtãte aq̃leia locꝰ alter circa adriaticũ mare fuit. in cuiꝰ portu et diuerſorio occidẽtales oriẽtaleſqꜫ ꝓ cõmutãdis mercãdis coemẽdiſqꜫ ⁊ vẽdẽdis inuicẽ rebꝰ cõueniret. Hec cũ mł̃to tꝑe floruerit. Poſtremo ab Attila rege omnĩo diruta fuit. Cuiꝰ ĩcole venecias ꝯuolãtes rẽ venetã mirũimmodũ auxer̃t hãc aũt celebrẽ ciuitatẽ euãgeliſta Marcꝰ duꝫ a btõ petro apl̃oꝝ xp̄i p̃ncipe ĩ Alexãdriã mitteretur nauigaturꝰ naues illic ex more opiret̃. Aquileiẽſes ad xp̄i fidẽ cõuertit. Sanctũqꜫ euãgeliũ ſuũ. Cuiꝰ codex manu exaratꝰ ſua venetijs nũc veneratiſſime ſeruat̃. Hermacoraſqꜫ ⁊ ip̃e ſctũs ad marci p̃dicatiõꝫ ꝯuerſus a btõ petro aq̃leie ⁊ oĩs venecie ꝓthopreſul inſtitutꝰ omem eã regionẽ deo nr̃o lucratꝰ eſt. Quẽ Nero impator ⁊ ſil̃ fortunatũ ſb̃dyaconẽ ſecuri ꝑcuſſit. Fuit ⁊ aquileiẽſis Chromatiꝰ ad queꝫ gl̃oſus hieronimus multa ſcripſit. Et ruffinꝰ p̃ſbiter latinis greciſqꜫ lr̃is adeo eruditꝰ vt eiꝰ q̃ extant tũ opa. tũ trãſlationes nullis cuiuſpiã eccl̃ie doctoris opibꝰ ſecũdas eloquentia ornatuqꜫ ducamus.

Aquileya

Taruisium

Taruisiū ipsius Marchie Taruisane ciuitas: et ipsa per hec tempora (vt Sicardo Cremonēsi episcopo placz) a quibusdam troyanis fundata fuit. Abluitur autez imo potius diuiditur Silo fluuio qui ex ipsius propinquioribus montibꝰ exijt. alijsqꝫ vberrimis aquis in ea quasi scaturientibus irrigatur. ac silus in mediterraneis Taruisium vrbem diuidit Cuius nomen prior inter vetustos habet plinius. Per tempora vero Ostrogothorum dignitatē inchoasse videt̄ quā nūc habet. Eo qꝛ Totile pr̄ rex ibidē sedē regni sibi cōstituit. Vn̄ totila q̄ postea q̄ntus fuit Ostrogothoꝝ rex ꝛ q̄dē p̄stantissimꝰ taruisij natꝰ educatusqꝫ est. Postea longobardoꝝ regni inicio quom alboinꝰ rex eiꝰ gētis primꝰ ytaliā esset ingressus. Aqleiamqꝫ q̄lis tunc erat et ceteras regionis vrbes ꝑ deditionem cepisset. Taruisiū qꝛ eiꝰ incole deditiōz tardiuscule obtulissent. spoliare ac diruere cōstituerat nisi felix ipsiꝰ vrbis ep̄us (vt Gregoriꝰ scribit) Vir timoratꝰ rauēna oriundꝰ regis barbariē sua prudētia ꝛ precū instantia deliniisset. Ornataqꝫ fuit ea ciuitas altero prestāte ep̄o hermolao barbaro. Qui sicut decet ep̄m pp̄lo magis ꝑesse adnitebat̄ qꝫ preesse. Qđ aūt ab hac vrbe vniuersa regio Taruisana marchia denomietur factū credo a minori nomīs absurditate vt hec appellatio marchie Taruisane in ip̄a māserit: cum ea in regione sint amplissime ciuitates Verona atqꝫ Patauiū. Que semꝑ ꝛ dignitate atqꝫ potētatu necnō ꝛ opulētia Taruisio anteierint: Longobardi ēm in ea ytalie parte maxime quā obtinebant regiones habuerunt quattuor a duabꝰ administratas. in quibus nullum successionis ius filijs ꝛ nepotibus competebat. beneuētanā spoletanam: taurinensem ꝛ forouiliensem: duasqꝫ opulentia ꝛ amplitudine superioribus pares Anconitanam atqꝫ taruisanam esse voluerunt. Ea affectas legis conditione. vt qui regum aut gentis longobardorum concilij ꝑmissione ꝛ decreto impetrasset. eas filijs atqꝫ agnatis successione possidendas relinquendi ius facultatemqꝫ haberet. Nomenqꝫ hunc significans perpetuuz magistratum in longobarda. barbarie marchionatus est appellatum. Hec etiam vrbs ecelini ꝛ Alberti eiꝰ germani de rumano (sicut patauiuz) tyrannide non caruit. A quibus innumeras ꝑtulit calamitates.

Linea Christi

Josaphat

Joram

Ochosias

Athalia filia achab

Jonadab

Anno mūdi. 4 2 40.

Hic Josaphat fecit bonū coram dn̄o. nec legit de eo magna reprehēsione dignū. nisi qḋ impijs regibus isrl̄ qn̄qꝫ p̄stitit auxilium. omnes effeminatos e terra iuda extinxit. Idola quoqꝫ deleuit patrūqꝫ decreta obseruauit. his em̄ virtutibꝰ beniuolētiam oīm cōfinīū principū sibi cōparauit. Et palestini ei tributa reddere ceperūt. cū vixisset annis sexaginta cuiꝰ corpꝰ ingēti pompa in hierosolimis sepultū fuit.

Iste Capis siluiꝰ edificauit Capuā in campania. et regnauit annis. xxviij. relinquens Carpēto filio regnum.

Joram pessimꝰ (Anno mūdi. 4 2 91.) occidit frēs suos. ⁊ ambulauit in vijs regū isrl̄: Ideo infelix fuit in oībus ⁊ miserabiliter mortuꝰ. Hic de religioso p̄re genitꝰ declinauit ad pfidiā. ⁊ fornicari fecit filios iuda imitatꝰ fornicatiōꝫ Achab cuiꝰ filiā nomīe athaliam habuit matrimonio. Et p athaliā vxorē nihil p̄termisit q̄ minꝰ aliq̄d quotidie noue impietatis efficeret. ⁊ qḋ ad vastationē paterne traditiōis attēderet.

Carpentus post regem capis regnauit annis triginta tempore Josaphat.

Ochosias Joram regis filꝰ (Anno mūdi 4 2 99) octauꝰ regū iuda fecit malū corā dn̄o sicut p̄r eiꝰ et stati occisus est ab hieu. Hūc regē ⁊ duos sequētes scꝫ Joas ⁊ Amasiā p̄termittit matheus. qꝛ voluit tantū ponere tres q̄terdenas. vel qꝛ scđm Hieronimū ⁊ Augꝰ. Jorā accepit vxorē filiā impijssime Jesabelis ideo filij eiꝰ vsqꝫ ad quartā generatiōꝫ dn̄i de genealogia excludūt. ambulauit em̄ ochosias in vijs Achab aui sui materni vtꝫ ī quarto regū. ix. ca. Hūc hieu princeps militie iorā regis Samarie vna cū oī domo achab obtruncare fecit. Cuiꝰ corpꝰ ex ciuitate Magedon portatū fuit in ciuitate hierosolymoꝝ ibiqꝫ sepultum.

Iste Tyberiꝰ regnauit ānis. 9. et qꝛ in tyberim flumen mersus est: que antea dicta fuit albula ideo ab eo nomē accepit. ⁊ fecit eū Romulꝰ deū. qꝛ credidit eū inter deos translatū. ⁊ esse numen illiꝰ fluuij. cuiꝰ vsus Arome fuit valde necessarius.

Athalia ista mulier efferata audiēs mortuū filiū suū Ochosiā surripuit regnū. Interfecitqꝫ oīne semē regiū Preter Joas quē vxor Joiade pōtificis filia ioram septē annis absconsum nutriuit postea a Joiada ignomiōse interēpta est cū septē annos regnasset.

Iste Agrippa siluꝰ rex albanoꝝ siue ytalorum regnauit post tiberium patrem suum submersum in Albula. regnauitqꝫ annis quadraginta.

Jonadab filꝰ Rechab clarꝰ habet. a quo stirpe valde religiosa Rechabitaꝝ descēdit. Iste est q̄ ꝓphetauit hieu qn̄ voluit occidere ꝓphetas baal. qꝛ fuit zelator diuini cultꝰ ⁊ maxīe abstinētie ⁊ religiōis cū filijs suis. Nota etiā q̄ filij Rechab ex p̄cepto p̄ris q̄si pegrini et hospites sup terrā seorsū habitabant ab homibꝰ in tabernaclis domū nō edificabāt sementū non serebant nec vinum bibebant.

Tempore Joraꝫ regis iuda templi ruine et templi vtensilia et sartatecta que vetustate vel neglīgētia athalie pierant. de pecunia collecta reparant iussu regis. quia huiusqꝫ sacerdotes neglexerunt huiusmodi reperare. pecuniam tn̄ a populo recipiebāt quousqꝫ ponebatur gazophilatium.

Linea Regum ytalie

Capis siluius

Carpētus siluiꝰ

Tiberius siluiꝰ

Agrippa siluius

Lycurgus

Lycurgus scd̄m Eusebiū insignis est habitus. q̄ et iura lacedemonijs composuit. et licet gētilis fuerit leges tamē iustissimas nāli diuioq̄ʒ iuri cōsonas dedit. Nec quicq̄d censuit. cꝰ nō ipe exemplū priꝰ daret. Auri argētiq̄ʒ vsuʒ et oīm scelerū materiā nō sustulit. Fundos oīm equaliter inter oēs diuisit vt equata patrimonia nemīnē potētiorē altero redderēt. cōuiuari publice iussit. ne alicuiꝰ diuitie vel luxurie in occulto essent. Juuenibꝰ nō ampliꝰ quā vna veste vti toto anno: nec aliq̄ʒ cultiꝰ q̄ʒ aliū ꝓgredi voluit. nec opulētiꝰ epulari. Emi singula nō pecunia sed cōpatiōe mercīū iussit. Pueros puberes nō in forum sed in agrū deduci iussit. vt primos ānos nō in luxuria: ꝫ in oī ope ac labore agerēt. Nihil eos somnij causa substernere. ꝛ vitā sine pulmēto degere. nec priꝰ in vrbē redire q̄ʒ viri facti essent. Constituit virgines sine dote nubere: vt vxores nō pecunie causa eligerent. seueriusq̄ʒ matrimonia sua viri coercerēt cū nullis dotis frenis tenerent. Maximū honore nō diuitū ꝛ potētuʒ ꝫ senū esse cēsuit. Hec ꝛ alia silia q̄ solutis antea moribꝰ dura videbant auctorē eoꝝ appollinē delphicū finxit ꝛ inde se ea detulisse. Deinde vt eternitatē suis legibꝰ daret iureiurādo eos astrinxit. ne quid de tam diuis legibꝰ mutarēt donec reuerteret in patriā. ꝛ simulās se iterum cōsulere appollinē. vt q̄d addendū q̄cq̄ʒ diminuēdum his legibꝰ videretur. Profectꝰ ē aūt Cretā vbi volūtariū exiliū ꝑpetuo egit. sed ꝛ moriēs ossa sua in loculo plūbeo ꝛ ī mari abijci iussit. ne si ad patriā deferri ꝯtigeret. lacedemōes se a iuramēto solutos eē putarēt.

Linea Regum israel

Hieu

Hieu filius Josaphat regis iuda decimꝰ rex israel vnctꝰ a puero helizei ꝑcussit Jorā cū omni domo achab. ꝛ destruxit domū baal ꝛ eiꝰ ꝓphas occidit. Sy heu vitulos aureos in bethel ꝛ dan nō dereliq̄t. Ideo Asael rex syrie missus a dn̄o m̄ltos occidit in isrl̄ vbi ꝛ moritur postq̄ʒ regnauit. 28. annis.

Ysaias

Ysayas ꝓpha nobilis: magꝭ euāgelista a btō hieronimo dicit̄ q̄ʒ ꝓpha. vnꝰ de q̄ttuor ꝑncipalioribus circa h̄ tp̄a clarꝰ habet̄ ꝓpter euidētiā ꝓphie sue.

Iste Joachas valde attritꝰ est cū tota gēte ab azahele rege Syrie. et ideo deprecabat̄ dominum et pauxillum releuatus est.

Osee

Osee ꝓpha primus de. xij. mittit̄ contra decem tribus. Hic fuit filꝰ Beeri cuius ꝓphia beeri nō habeat̄ apud nos. ꝓphauit aūt Osee tempe ierobоā regis israel filij Joas qui ioas simul regnauit cuʒ osia rege iuda. 14. annis. ꝛ in iuda fuerunt quatuor reges sub quibus Osee prophauit vt dicit̄ osee. i. scʒ osias. Joathas. Achaʒ ꝛ ezechias.

Iste Joas ꝑcussit syros tribus vicibus iuxta verbum helizei. ꝛ tulit vrbes de manu Azaelis ꝛ benadab filij Asaelis. restituitq̄ʒ regno suo. Ipse etiā afflixit amasiam non volēs sed compulsus. supbiam eiꝰ humiliauit incipiēs regnare. 37. anno ioas regꝭ Jude.

Johel

Johel scd̄us propheta de. xij. de iuda. et futurā eiꝰ tribulationem prophetizat.

Jeroboam satis bellicosus et victoriosus fuit. contriuitq̄ʒ regem syrie et restituit regnum israel sicut prius insuper et damascum iuxta verbum Jone ꝓphete. Attende q̄ʒ sit instabilis status regnorum israel. cōtritus vsqʒ ad nouissimum humiliatus est valde. Syri eleuati iam ad infirmis mirabiliter deprimunt̄. sic qui fuit supra fiet infra. et econtra. qui fuit infra ascendit supra vt post descendat infra. Hec est rota volubilis huius temporis. et ideo non est mirum q̄ pauci electi ad hoc assumuntur a domino et q̄ viri sensati huiusmodi instabilitatis negociū totis viribus fugere contēdunt. Uide augustinum de ciuitate dei in multis locis Si boni regnāt m̄ltis ꝓsunt. ecōtra. si mali ꝛc̄.

Linea Christi

ISte Jonas (Anno mōdi. 4306.) cū septē esset annorū a Joiade pontifice rex constitutꝰ est. Fecitqꝫ bonū cūctis diebꝰ Joiade. Post eiꝰ vero morte delinitus blandicijs magnatoꝝ: Cor eiꝰ deprauatū est in interitū suū. Jste ioas lapidari iussit zachariā filiū ioiade summi pōtificis: inter templū ⁊ altare qꝺ erat i atrio Anno regni sui penultimo.

AREmulus ille regnauit annis. xix. tempe Joas regis iude. qui posuit presidiū albanorum inter montes vbi nunc est roma. Ex eo iulius et auētinꝰ filij superstites sunt.

Amasias ille (Anno mōdi. 4346.) pꝰ bona inicia malū habuit finez: qꝺ ꝯmūe satis vsqꝫ hodie in potestatibꝰ appet. Multos nāqꝫ officiū destruxit etiā notabiliter ꝓbatos. cuius exempla hic sunt plurima. Hic etiam deos seyr adorauit.

ISte auentinus siluius. xxxvij. annis regnauit et ab hoc mons auentinus qui nunc est pars vrbis vbi sepultus est accepit nomen.

PRochas filꝰ auētini regnauit ānis. xxiij. cuius laudes virgilꝰ hoc versu extollit. Proximꝰ ille prochas troyane glia gentis. Hic duos pꝰ se reliqt filios videlicz. Amuliū ⁊ Numitorem patrem Rhee romuli et rhemi matris.

REgnū iude post mortē Amasie fuit. xiij. annis sine rege: qꝺ subtiliter oportet accipe ex collatiōe annoꝝ regū isrl et iuda. quia Amasias cepit āno scd̄o Joas regis isrl. et osias filꝰ amasie cepit Anno. 27. Jeroboā regis isrl qꝺ tp̄s extēdit se ad. 41. annos. a qbus subtrahe annos amasie: ⁊ sic remanēt. 15. quibꝰ Osias paruulꝰ erat: nec adhuc ad regnū aptꝰ. hoc aūt lxx. et mlte alie hystorie nō habēt. sed alibi h̄ supplēt et scd̄m hoc oportet concordare eas. alioquin errabis quo ad supputationem annorum.

NAaman princeps milicie regis Syrie factꝰ leprosus: accessit cū lr̄is recōmendatorijs ad regē isrl vt curaret a lepra. Cū aūt aduenisset ad domū helisei Jussit eum vt lauaret se septies in Jordane ⁊ mūdaret. Qꝺ ⁊ si priꝰ indignās nō acqesceret: demū ad suasionē seruoꝝ ꝑgens ad iordanē: ⁊ lauās se: mūdatus est a lepra. q̄ reuertēs ad heliseū: cū multa ei obtulisset: nihil voluit accipe. Sed Giezi discipulꝰ helisei occulte accessit ad naamā postqꝫ recesserat. ⁊ petijt ex ꝑte helisei qnedā ab eo: portās ea ad domū suā. Quod scelꝰ detexit helisēꝰ: ⁊ ꝓpter hoc lepra ꝑcussus est Giezi ⁊ semē eius vsqꝫ in sempiternum.

ISte Amulꝰ fratrē suū Numitorē de regno eiecit. ⁊ Lausuz filiū eiꝰ interfecit et rheam eiusdē filiā ad subtrahendā spem ꝓlis sub specie honoris veste perpetuā virginitatē dicauit. sed cū septē regnasset annis Rhea geminos peperit filios. s. Remū ⁊ romulū. ⁊ postea amulꝰ a Romulo ⁊ remo cū adoleuissent occisus est. ⁊ Numitor restitutꝰ fuit in regnum quia fuit auus eorum.

Linea regum italie

HIc est Heliseꝰ ꝓpheta q̄ pallio helie iordanē diuisit. cū sale aquam dulcorauit. xlij. pueris sibi illudētibus maledixit q̄s vrsi deuorauerūt. tribꝰ regibꝰ aquā dedit sufficiētē exercitui toti. Oleū vidue mltiplicauit. filiū sunamitis resuscitauit. colloqntidas emēdauit. Panes ordeaceos pplo augmentauit. Naamā mūdauit. Giezi cū ꝓgenie sua leprosuz fecit. exercitū syrie cecauit. samariā a fame ⁊ obsidiōe liberari ꝓphetauit. Asabel regem syrie ⁊ hieu regem super israel constituit: regi ioas tres victorias de Syris ꝓmisit. mortuūqꝫ suscitauit.

NUmitor iste restitutꝰ in regnū. stati pꝰ occisus fuit a romulo.

Hic regnū Jsrael fuit sine rege annis. 33. vt habetur ex collatione regum iuda.

Linea pontificū

Amarias

Achitob

Sadoch

Sellum

Amos fuit tercius de duodecim ꝓphetis: ꝯtra gentes multas ꝓphetat et specialiter ꝯ. x. trib⁹

Abdias fuit quartus de. xij. ꝓphetis prophetat cōtra Edom. is antiquissim⁹ moriens in sepulchro helize sepultus.

Eo tpe spartani seu lacedemonij per annos. l. bellando vagātes scripserūt vxorib⁹ suis vt alios maritos ducerent ne gen⁹ periret.

Jonas ꝓpheta v. xij. ꝓphetis mittiť ad niniuitas q̄ audierunt eū.

Micheas iste est sextus de. xij prophetis.

Iste Naū est septimus de. xij. prophetis.

Hic texitur hystoria thobie exemplaris tota.

Amos

Abdias

Jonas

Micheas

Naum

Thobias

Moritur autē thobias annoꝝ. 120 vir sanctus plenus opibus bonis et prophie spiritu clarus. ꝓphetauit nāq̄ de destructione hierusalem et templi q̄si iam factum esset cum tamen adhuc futurum esset propter certitudinem ꝓphetie. Statim post eius mortem vxor ei⁹ mortua est. Et egresso tobia minore cū filijs suis Niniue destructa fuit.

Iste Zacharias rex israel cepit regnare anno. xxxviij. Ozie regis iude fecitq̄ malū sicut ꝑdecessores sui. et hic est quart⁹ p⁹ hieu et ꝑcussit eum Sellū et regnauit ꝓ eo. q̄ statim ꝑcussus A manahen: regno et vita caruit. vꝫ 4. regū. 15.

Iste manahē cepit regnare āno. 39. osie regis iude fecitq̄ malū coraꝫ dn̄o. Et eū tradidit de⁹ in man⁹ regis assyrioꝝ qui induxit ei talēta argenti mille.

Phaceya etiaꝫ fecit malū corā dn̄o eumq̄ ꝑcussit phacee et regnauit pro eo.

Istū phacee Interfecit ozee et regnauit pro eo: fecitq̄ pactū cum raasin rege Syrie et vastauit Judam: Ideo theglathphalasar rex assyriorum oppressit eū et trāstulit quasi tres tribus in Assyrios.

Ozee fuit vltim⁹ rex israel. et captus est a salamanasar rege Assyriorum et israel trāslatus est in assyrios.

Sine rege. reges Jsrael

Zacharias

Sellum

Manahen

Phaceya

Phacee

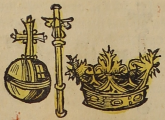

Ozee

Jsrael transfertur in assyrios.

Anno. xi. Osie qui est annus mūdi. 3151. Etatis vero q̄rte. cclxi. cepit regnū Macedonū in q̄ prim⁹ regnauit carān⁹ vel carnaus ānis. 28. et cucurrit istud regnū vsq̄ ad alexādrū magnū inclusiue p. 24. reges. q̄ q̄deꝫ cepit āno mūdi. 3550. et regnauit ꝑ ānos. 12. et 6. mēses q̄ mortuo apō babilonē impiū ad mltos trāsferť.

MEdorum regni principium fecit Arbaces natione medus. Sardanapalli olim regis prefectus. an-
no sexto Ozie regis. Sardanapallus ei vltimus assyriorum rex cũ regnasset annos. xx. de quo dio
dorus Siculus in historijs grecorum multa disseruit. Justinus quoqꝫ scribit. Sardanapallus rex
vir oĩm muliere corruptior repertus est ab Arbace prefecto suo inter scortorũ greges purpuram colo tra-
hens sub mulieri habitu eius fila partiens. Unde indignatus arbaces in eum milites in cõiuratione exci-
tauit: et pugna cõmissa vincitur rex qui regiam suam ingressus pyrã quã ipsemet fecerat incendit. et seipm
cum innumerabilibus diuitijs concremauit. Jussitqꝫ vt Tullius libro quinto tusculanarũ questionũ refert
hec verba busto suo inscribi. Hec habui que edi queqꝫ ex saturata libido hausit. Alia iacent multa et precla
ra relicta. Ac sic illud maximum omnium regnorum finem sue tante diuturnitatis accipiens ad medos trãs
latum est post annos (vt diuus pater Augustinus libro. 18. de ciui. dei ca. 22. scribit) Mille trecentosquiqꝫ
vt etiam beli qui primus rex fuit tempora computentur. Apud medos aũt regnatum est annis. 128. Ipsam
eñi orientis monarchiam (vt Justinus scribit) spe nõ re quidẽ ad medos suos transtulit. quod postea da-
rius perfecit. Veruntñ post Sardanapallum etiam assyriorum fuere reges: sed non monarche vsqꝫ ad Ni-
niue ciuitatis subuersionem. Media autem regio in asia minori est assyrie et persie ac mari hyrcano conter-
mina. In qua quattuor regiones memorantur esse. Ubi medus ipse Medee filius in honorem matris me
deam vrbem condidit. vbi et regnũ ex suo nomine medorum constituit. Sub cuius potestate per hec tem-
pora orientis imperium fuit. Id autem postea sub astyage in magno culmine fuit. sicut patet Judith ca. i.
Uerum Cyrꝰ persarum rex imperium illud extinxit. et ad persas detulit. Post persas medi etiam macedo
nibus paruerunt. deinde parthis. Media aũt vulgati nõis terra a septentrione hircano mari terminat̃. ab
occasu maiori armenie et assyrie partes. A meridie perside. ab occidẽte hyrcania ac parthia q̃ montibꝰ exclu
ditur. Strabo quoqꝫ dicit mediã multũ ⁊ olim potentẽ regionẽ in medio Taurossitam esse eã in duas ptes
diuiserũt. Alterã maiorẽ vocauere. Alterã atropaciã. Maioris metropolis Ebatana fuit magna ciuitas et
imperij medie caput. qua ⁊ parthi postea vsi sunt. Nã reges ibi estatem agebãt cũ sit frigida. hyemẽ vero se
leucie que secus tygrim est ꝓpe babilonẽ. Atropacia ab atropate duce nõiata est qui obstitit ne ea macedo-
nibus subigeretur Medie pars is postea rex declaratꝰ regionẽ hãc a media sequestrauit cuiꝰ successores re-
gnũ cõtinuãtes cũ armeniorũ regibꝰ affinitatẽ cõtraxere deinde cũ syris et postremo cũ parthis.

MAcedonum regni principium Carnaus quidam macedo fecit. Uir ingenio et manu promptissimꝰ
Post innumera prelia cum finitimis regibus strennue gesta Macedoniã ortus sui prouinciam si-
bi subijciens. in eaqꝫ regni sedem primus constituit. Atqꝫ duodecimo regni Ozie regnare incipiẽs
(teste Eusebio) regnauit annis. 28. Macedoniam autem huius carnai regnum europe prouinciam esse di-
cunt. et a macedone Osyridis filio primo cognominatam fuisse inuenimꝰ. quã (Solino teste) Tracius Li-
mes ab oriente precingit. A meridie epyrothe thessalie: Ab occidente dardania et illiricus. Et in septentri-
one paphlagonia. Fuit tamẽ in isto principio angustis termis. sed postea regum suorum virtute et gentis
industria subactis finitimis ita ampliata. qꝫ eam plinius in quarto Centũ quinquaginta populos aliquã-
do tenuisse scribat. De qua Solinus qui edonij olim populi queqꝫ migdonia erat terra. aut emathiũ thes-
salicumqꝫ erat solum. nunc oĩe vniformi vocabulo macedonica res est factum corpus vnum. Regnũ ita-
qꝫ macedonicum illustre potensqꝫ fuit. Et qꝫ maxime Alexandri magni temporibꝰ. Sed oĩe pontificis in
deorum temporibus destructum fuit. In quo quidem regno memorabile quoddã factũ legimus cõtigisse
qꝫ cum illirici ⁊ thraces coadunati finitimos hos macedones atterere conati essent. cogerent qꝫ macedones
cõmissa pugna fugere. tulerũt in cunis infantẽ defuncti regis filiũ: quo iuxta aciẽ posito. acrius repetiere cer
tamẽ. quasi ideo victi essent. qꝫ bellãtibꝰ defuerĩt auspicia regis sui victoris futuri. Tandẽ illiricos magna
cede fuderũt. ostendẽtes hostibꝰ priore pugna regẽ. nõ virtutẽ macedonibꝰ defuisse cuiꝰ quidẽ regis nomẽ
ignorat̃. Macedonia aũt terrarũ imperio quõdã potita que inter duo maria ꝓtendit̃ Egeũ ⁊ Adriaticum
Latus eiꝰ meridionale thessalie atqꝫ magnesie terga ꝓtegũt. Partẽ septentrionalẽ peonia ⁊ paphlagonia
excipit et ipe regiones in macedonũ postea iura cõcesserũt. macedonie addite. Epyrus quoqꝫ macedoniã ⁊
Illirica terra. altera meridiẽ. altera septentrionẽ excipiens in adriatico littore.

Lydorum regni principium fecit Ardisius siue ardis quidam grecus vir genere et animi magnitudine insignis. Octauo et quadragesimo regni Ozie anno lydus primus regnare cepit. Et regnauit teste Eusebio annis. 26. Lydia vero minoris asie regio quam in parte nunc morcam appellare dicimus. Et vt plinio placet libro quinto naturalis hystorie. prius Meonia dicebatur: sed postea a lydo Athis regis filio fratreq; Tyrreno lydia dicta fuit. Qui duo fratres propter regni breuitatem se simul ferre non possent: Tyrrenus forte discedens in ytaliam venit. Eamq; partem que ad mare inferum versa est: quã etiam Tyrrenam a se nomiauit. Lydus vero illuc remanens meoniam a se lydiam vocauit. In qua fuerũt vrbes Ephesus. Colophon. Clazomene et phocea. Id tñ regnum haud multum insigne fuit: quod postea a persis sub Cresio rege (qui chaldeis contra persas auxilium tulit) subuersum fuit. Hoc regnum ducentis et triginta annis sub nouem regibus steterat. Quorum nomia et tempora hic apponimus.

Ardisius	1	añ. 36	Candaules	4	añ. 17.	Sadyates	7	añ. 15.
Aliaces	2	añ. 14.	Gigius	5	añ. 36.	Aliactes	8	añ. 49.
Meles	3	añ. 12.	Ardis	6	añ. 37.	Cresus	9	añ. 15.

Olympias prima apud grecos quinquagesimo regni Ozie anno ex agone Gymnico instituta est a captiuitate troye vsq; ad olimpiadem primam anni. 406. Aeschyli atheniensium iudicis secũdo anno. prima olympias acta quod erat agon gymnicus in qua Chorebus helyensis extitit victor. Hely agunt quinquẽnale certamen quattuor annis in medio expletis. In quibus principes annui constituuntur quattuor quã Olympiadẽ iphitus filius Praxonidis siue hemonis primus cõstituit. Quãq; alij scribant q hercules octauo Iair iudicis israel anno Olympia cum agonẽ apud grecos ad honorem iouis in Olympo mõte prim9 cstituit qđ de qnquẽnio ĩ qnquẽniũ quattuor in medio ãñis expletis fieri voluit. A quo vsq; in presens tempus suppotantur anni. 405. Greci aũt quĩquẽnale certamẽ celebrare assueti etiam quattuor annuos principes in ludo et certamine illo constituentes tempus illud quattuor annorum olympiadem appellauerunt. Quadriẽnio scz in vna olympiade supputato: hec nãq; festiuitates et ludi in quinquẽnio semel fiebant. Ne si vlterius protraherentur obliuioni darentur. Aut si citra fierent expensarum nimietas grauaret. Olympias igitur quattuor plenos continebant annos. Et quidem sub centesima nonagesima tercia olympiade dominus noster iesus xp̃s nasci voluit ab hoc tempore greca de temporib9 hystoria vera creditur. Nam ante hoc vt cuiq; visum est diuersas sententias protulerunt.

Spartanorum origo

Spartanorum genus. et ipsum tempestate hac. Alcumene lacedeniorum rege mortuo. eorumq; regno consumpto. hoc modo principium habuisse Iustinus in tercio Epitomatum suorũ refert. Lacedemonios cõtra Messenos decennale bellum sumpsere. Qui post aliquot annos querelis vxorum et post tã longam viduitatez reuocarentur. veriti ne hac pseuerantia belli spem prolis amitterent. Decreto statuerunt vt virgines eorum cum iuuenibus domi relictis promiscue concuberent. maturiorem futuram conceptionem rati. si eam singule per plures viros experirentur. Ex his nati ob notam materni pudoris spartani euocati sunt. Qui cum ad annum trigesimum peruenissent metu inopie (nulli em̃ pater existebat cuius in patrimonium successio speraretur) Ducem phalantum assumunt filium Araci. Itaq; nec salutatis matribus quarũ adulterio infamiam collegisse videbantur. ad sedes requirendas proficiscuntur. diuq; per varios casus iactati. tandem in italiam deferuntur. Et oppugnata arce tharentinorum. expugnatis veteribus incolis. sedem sibi constituunt: Quoruz postmodum amiciciam egiptij reges ac iudei summope quesierunt. vt libri Machabeorum testantur. Sed post annos plurimos dux eorum Phalantus per seditionem in exilium pturbatus brundusium se contulit. quo expulsi veteres tarentini concesserant.

Linea christi Juda sine rege

Ozias (Anno mūdi. 4388.) Amasie regis filius: duodecimꝰ regū iuda multe māsuetudinis ⁊ dignitatis. Uir iste fec̄ qđ bonū erat corā dn̄o: excepto ꝙ sibi sacerdotiū vi vsurpauit sub azaria pōtifice. In eo ꝙ voluit adolere incēsum sup altare thimiamatis. ꝓpter qđ lepra ꝑcussus est: ⁊ terre motꝰ factꝰ. Ex q̄ media ꝑs mōtis scissa est ⁊ ortos regales oppꝛessit. hostes tn̄ ꝑ circuitū ꝓstrauit ⁊ hierusalē exornauit ⁊ muros q̄s ioas destruxerat restituit leprosꝰ factꝰ zacharias ſm legē moysi extra ciuitatē eū expulit: ⁊ Joathā filiꝰ eiꝰ ꝓ eo rexit. Uerū cū obiisset trāstulert eū i hierl'm ⁊ sepeliert i sepulchro regū

Iste Sardanapallꝰ omi muliere corruptior fuit primꝰ puluinaria īuenit: hitu femīeo indutꝰ inter meretricū greges purpurā colo trahēs. Demū ꝑ arbacē ꝑfectū medorū īdicto sibi bello deuictꝰ. cernēs se nō posse euadē seipm cū diuitijs ꝯcremauit: cessauitqꝫ illa magna mōrchia assyriorū: q̄ stetit vltra. 1305. annos. Et surgūt tp̄a horrēda pene ad xp̄i natiuitatē in qbꝰ sanguis hūanꝰ in toto mūdo q̄si aq̄ effusꝰ ē.

Phull rex Assyriorū ⁊ sequētes volētes recupare monarchiā nō modicū turbauerūt terrā.

Joathan anno mundi. 4440.

Iste Theglathphalazar cepit terrā neptalim et gallileā. Et eos q̄ trāsiordanē erāt trāstulit in assyrios. postea ob petitionē Achas obsedit damascū et Raasim regem damasci interfecit.

Salmanasar obsedit samariā ⁊ trāstulit isrl' in assirios. ⁊ cessauit regnū isrl' qđ stetit ānis. 282.

Iste Achas (Anno mūdi. 4466.) regnauit in iuda post mortē patris sui Joathā: Hic pessimus fuit ydolatrie deditꝰ: cōtra quē veniēs in preliū phacee rex occidit in vna die de iuda centū viginti milia bellatorū: ⁊ ducēta milia puerorū: ⁊ puellarū. et mulierum duxerūt captiua: q̄s tamē refectos remiserūt cōsulente ꝓpha. Cuiꝰ tp̄e condita est roma.

Ezechias Anno mūdi. 4472. filius Achab q̄rtusdecimꝰ regū in iuda. optimus fuit: reducēs populū ad cultū dei: huiꝰ tp̄e regnū isrl'. s. decē tribuum defecit: trāslatus a rege salmanassar assyriorū: huius Ezechie tp̄e sennacherib rege Assyriorū veniente cōtra ezechiā ⁊ regnū eiꝰ: ⁊ obsidēte hierusalē oratōnibꝰ eiꝰ ⁊ ysaye ⁊ humiliatiōibꝰ in vna nocte angelꝰ dn̄i interfecit centū octogintaquiqꝫ milia exercitꝰ sennacherib: sicqꝫ liberatꝰ est: Ipe aūt Ezechias siue ꝓpter elationē siue ꝓpter ingratitudinē ad mortē vsqꝫ infirmatꝰ ē. Sed penitēs sanatꝰ signo sibi dato de reuersiōe solis ꝑ decē lineas q̄ oratoribꝰ babilonie ostēdit oēs thesauros. Cui ysayas ꝑdixit oīa a babilonijs asportāda: phase aūt solēnissime a pp'lo celebrari fecit. Dormiuit deniqꝫ Ezechias cū patribꝰ suis.

Iste Sēnacherib ascēdit in iuda cōtra Ezechiā virū sctm̄. ⁊ ꝑcussit dn̄s exercitū eiꝰ vt sup. Ipse aūt turpiter fugiēs ꝑuenit in niniuē ⁊ afflixit iudeos et thobiā. tandē a suis filijs occisus est.

Manasses (Anno mūdi. 4501.) filiꝰ Ezechie post eū regnauit in iuda quiquagītaquiqꝫ ānis: hic pessimꝰ fuit: ydolatrie deditꝰ ⁊ augurijs. ꝓphas occidens ⁊ ꝑcipue ysayā serra lignea secari faciēs. Qui tn̄ captiuꝰ ductꝰ in babilonē penitēs ⁊ valde hūiliatꝰ in illa captiuitate veniā obtinuit. Et ad regnū suum reductꝰ est. cui successit filiꝰ eiꝰ amon patrē imitatꝰ in vicijs ſz nō in pn̄ia. q̄ ⁊ a suis occisus est.

Iste Assaradon fuit filius Sennacherib.

Linea regū assyriorum

Linea pontificū

Elchias

Azarias filius elchie

Sarayas filius azarie

Josedech

Sophonias

Sophonias ꝓpħa nonus duodecim ꝓphetarum Chusi nobilissimi inter hebreos viri filiꝰ: ꝓphetauit destructionē hierusalem et reedificationē.

Urias

Iste Urias ꝓpħa occisus est a rege ieconia.

Prophate minores

Baruch

Abacuck ꝓpħa in numero duodecim ꝓphetarum decimꝰ ꝓphie spiritu plenus: apud iudeā in precio fuit: ꝓpħauit cōtra Nabuchodonosor ꝛ babilonē hic etiā danieli prandiū attulit dum in lacu leonuz esset apud babilonem.

Abacuck

Baruch hieremie prophete notarius propheticum librum edidit: in quo cōsolationem de reditu a captiuitate prenunciat.

Hieremias

Iste hieremias ꝓpħa sctissimus ꝛ ab ipo matris vtero sctificatꝰ ex sacerdotibꝰ natꝰ incepit ꝓpħare adhuc puer. xiij annoꝝ tpe regis Josie contra hierusalē ꝛ tēplū ꝓphizauit autē annis. xl. preter hos qbꝰ ꝓphauit in egipto. Ibidez post mltas iniurias sibi illatas apđ Taphnas ab eodez pplo lapidibus obrutꝰ occubuit. Eoqꝫ ī loco sepultꝰ. ꝛ qꝛ serpētes fugauerat post mortē eum venerati sunt.

Olda ꝓphetissa

Istum Sarayam interfecit Nabuchodonosor in reblata cum alijs consiliatoribus sedechie.

Olda ꝓphissa fuit vxor Sellū summi sacerdotꝭ claruit ac ꝓpħauit Josie regi et presertim hierosolimoꝝ euersionē ac populi ipius captiuitatem.

Omnes isti sex cū Joachim rege adhuc pueri in babilonē ducti sunt captiui. Nabuchodonosor statuā aureā. lx. cubitoꝝ altitudine in campo statuit ꝛ cōuocauit oēs principes regionū ad dedicationē statue. ꝛ preco clamabat. Adorate statuā q̄ nō adorauerit eadē hora mittet̄ in fornacē ignis ardentis. Et adorauerūt oēs preter socios danielis: ꝛ accusati sunt ad regē ꝛ succensa est fornax septuplū: ꝛ missi sunt vincti cū vestibꝰ in mediū fornacis. Uiros autē illos q̄ miserāt eos interfecit flama ignis. Angelꝰ aūt induxit quasi ventū roris flantē refrigerantē eos. Tūc illi tres vno ore benedicebant deum.

Mizahel. anania. azaria. — Daniel. — Ezechiel. — Mardocheus.

Josedech pontifex filiꝰ Azarie egressus est quādo transtulit dominus iudam et hierusalem per manus Nabuchodonosor. Et ductus est cum alijs captiuus in babilonē: dicunt aliqui istum fuisse Esdrā scribam et sacerdotem aut forsan ipsius fratrem.

Rhea que et Ilia dicebaꝫ Numitoris vltimi latinorum regis filia hac tē-pestate adhuc virgūcula: patre eius vi regno priuato: ab amulio patruo vestalibus virginibus addita ad ꝑpetuam virginitatē cōpulsa est. Que cum in pleniorem deuenisset etatē stimulis acta venereis in amplexus incogniti viri. Et vt alij referunt in martis coniunctionē deuenit. Et pregnans effecta. Romulum ꝛ Remum eodē partu enixa est. Quos dum peperisset iussu regis Amulij viua defossa est. Qua mortua etiam geminos in tiberim deijci iussit. Uerū nequeuntibus ministris ad ripam fluminis propter aquarum multitudinē deueni-re: illos in ripa posuere. Et sic Amulij imperio abiectus in profluentē Romulus cum Remo fratre non potuit extingui. Et tiberinum amnem repressit: ꝛ relictis catulis lupa vagitum secuta: vbera admouit infantibus. matreqꝫ sese gessit. Sic repertos apud arborem faustulus regis pastor tulit in casam atqꝫ educauit sustē-tatosqꝫ fere inter greges pecorum agresta vita nutriuit. Marcios pueros fuisse: siue ꝙ in luco martis enixi sunt. siue ꝙ a lupo que in tutela martis est nutriti. Adulti inter pastores de virtute quottidiana certamina et vires ꝛ pernicitatē auxere. Cum autem adoleuissent non parua pastorum ꝛ latronū manu collecta Amulium patruum regē interfecerunt. et numitorē auum in regnum restituerunt. Is tamen sequēti anno extinctus. Sic latinorum seu Albanorū regum defecere nomina. vbi sub vno ꝛ viginti regibus sexcētis ꝛ viginti tribus annis regnatū est.

Remus Rhee vestalis virginis ex incognito patre filius: Romuli frater hoc anno vna cum fratre suo ꝛ auo suo Numitore in regno latinorum restituto. deinde interfecto vrbē vbi nunc Roma est cōstituerunt ac condiderunt. Et cū gemini erant: vter auspicaretur ꝛ regeret: adhibuere piacula. Remus montem Auentinum: Romulus palatinum occupauit. Prior ille sex vultures: hic postea sed duodecim vidit sic victor. augurio vrbem excitat plenus spei bellatricem fore. ita illi assuete sanguini ꝛ prede aues pollicebantur ad tutelam noue vrbis sufficere vallū videbaꝫ. Cuius dū irridet angustias Remus: idqꝫ icrepat. saltu dubiū an iussu fr̄is occisus est. Prima certe victima fuit. munitionē vrbis noue sanguine suo consecrauit. ferunt eum a fabio Romuli duce cultro pastorali occisum Et in eodem loco vbi futuri muri vestigiū transgressus est sepultus fuit.

Romanorum regni principium

Romulus primus Romanorum rex vigesimoquarto supra trecētesimū regni dauid anno: etatisqꝫ sue primo ꝛ vicesimo numitore perempto: regnoqꝫ latinorū in confuso posito pastorum non parua manu collecta vna cum fratre Remo iam dicto statim vrbem paruam in solo nequaqꝫ munito conditam ꝛ a se Romam nominatam primum regnare incepit teste Eusebio regnauit annis. 38. Romulus autem licet sub dubio partu natus: eius tamen indolis (vt plutarcus ait) nequaqꝫ seruilis erat: sed quandā regiam magnitudinē ac ꝓbitatē pre se ferebat. Eminebat in eo natura facilis ꝛ ad consilium ciuilem probitatem aptissimum ingenium: quapropter euenit ad magnum dignitatis culmen. Post romam autem conditam primum eos quibus etatis vigor inerat in militares legiones distribuit. Ceteram vero multitudinem populum appellauit Centum deinde Senatores creans eos patres dixit: ac ex eis genitos patricios Prius enim incole deerant: et cum in proximo erat lucus: hunc Asiliū fecit et statim mira vis hominum latini tuscique pastores quidam et transmarini phriges ꝙ sub Enea archades qui sub Euandro duce influxerant: ita populum romanum ipse fecit. Matrimonia vero a finitimis petita quia non impetrabantur manu capta sunt simulatis quippe ludis equestribus: virgines que ad spectaculum venerant prede fuere. Et hec statim causa bellorum. Auctis tamē breui viribus hūc rex sapientissimus statum reipublice imposuit: vti iuuenta diuisa per tribus in equis et in armis ad subdita bella excubaret cōsilium reipublice penes senes esset his ita ordinatis cum contionem haberet ante vrbem apud Capree paludem e conspectu ablatus est.

Numa pompiliꝰ

Tullus hostilius

Anchꝰ Marciꝰ

Tarquiniꝰ priscꝰ

Phaleris

Numa pompiliꝰ scd's Romanoꝝ rex. septimo ꝛ. xx. regni Ezechie āno pꝰ Romulum regnare cepit. Et regnauit annis. 41. Quem curribus sabinis agentem vltro petiuere ob inclitam viri religionem. Ille sacra ꝛ cerimonias omnemqꝫ cultum deorum inmortalium docuit. Ille pontifices. Augures ceterosqꝫ ꝑ sacerdotia. Annū quoqꝫ in duodecim menses: fastos dies nephastosqꝫ descripsit. Hec omnia quasi monitu dee egerie: quo magis barbari acciperent. Eo deniqꝫ ferocem populum redegit vt qd vi ꝛ iniuria occupauerat impiuꝫ religione atqꝫ iusticia gubernaret. Obijt deniqꝫ octogenarius leui morbo.

Tullus hostilius tercius Romanorum rex: trigesimo nono regni manasse anno post numam pompilium regē a Romanis rex suffectus. Regnauit annis. 31. Cui in honorem virtutis regnum vltro datum. Huius cunabula (vt Eutropius scribit) tugurium agreste cepit. ꝛ postea adolescētia in pascendis pecoribus occupata fuit. Validior deinde factus Romanū rexit populū Et primus quidam Romanorum regum fastibus ꝛ purpura vti cepit. Ac vrbeꝫ adiecto celio monte ampliauit. Post longam deniqꝫ pacem in albanos bella tulit deuictos in vrbem admisit: ꝛ eorum vrbem preter templa euertit. Tandem cum magna gloria belli regnasset cum tota domo ictu fulminis conflagratus est.

Anchus marcius Nume regis ex filia Nepos. quartꝰ Romanoruꝫ rex. q̄rto Josie regni anno post Tullum hostilium regnum accipiēs. Regnauit annis. 25. Hic nulli superiorum regum belli pacisqꝫ artibus ac gloria vmq̄ꝫ inferior fuit. Et menia muro amplexus est. Auētinum ianiculumqꝫ montes vrbi addidit ꝛ pontem primus Tiberi adiecit: hostiamqꝫ in ipso maris fluminisqꝫ confinio Coloniam posuit. presagiens animo futurum: vt totius mundi opes et cōmeatus illo veluti maritimo vrbis hospitio reciperentur. tandem morbo correptus vitam cum morte mutauit.

Tarquinius priscus quintus Romanorum rex anno vigesimoseptimo regni Josie post anchum Marciuꝫ rex delectus. regnauit annis. 37. Is trāsmarine originis regnum vltro petens accipit ob industriam ꝛ elegantiā quippe qui oriundus Corintho grecum ingenium italicis artibus instituit. Hic et senatus maiestatem numero ampliauit: ꝛ centurijs tribus auxit neqꝫ pace tarquinus q̄ꝫ bello promptior. xij. namqꝫ tuscie populos frequentibus armis subegit. Inde aureo curru quattuor equis triumphauit. Qui post multa strennue gesta ab anchi filijs interfectus est.

Per ea adhuc tempora reges Hastas pro dyademate habebant quas greci sceptra dixere. Nam et ab origine rerum ꝓ dijs immortalibus veteres hastas coluere. ob cuius religionis memoriā adhuc deoꝝ simlacris haste addūtur.

Phaleris Agrigentinus tyrannus ꝛ orator hac tempestate floruit cui quidam perillus eris ingeniosus artifex ꝛ ei amicissimus ex athenis agrigentum ad euꝫ venit: cognita hominis seuicia vt eidē placeret ex ere taurum artificiosum fabricauit. Et in eius latere ianuā posuit vt reus in eo inclusus subiectis ignibus torqueret. vt sonus vocis hominis bouis mugitꝰ videret: quo accepto illum includi iussit. Et primꝰ artificij sui prebuit exꝑimentum vt Ouidiꝰ dicit. Nec enim lex equior vlla est: q̄ꝫ necis artifices arte perire sua hec ipē phaleris Atheniēsibus de se pro illo conquestis rescripsit. Extant em̄ huius phaleris adhuc celebres ꝛ graues epistole.

Sibilla erithea

Sibylla Erithrea omnium aliaruꝫ clarior in babilonia orta tempore illo vixit: monachali veste induta: velo nigro in capite: manu gestans gladium nudum non multum antiqua. mediocriter facie turbata. habens sub pedibus circulum aureum ornatum stellis ad similitudinem celi dicit sic. In vltima etate humiliabitur deus: humanabitur proles diuina vnietur: hūanitati diuinitas. iacebit in feno agnus: et puellari officio educabitur.

Roma vrbs toto orbe celebrāda: rerū do
mina in latio ad amnē tyberi sita. A ro-
mulo eiꝰ cōditore noīata. vndecimo Eze
chie regꝭ iuda āno: Scdoq; octaue olympiadis
āno ab ipo conditā fuisse affirmāt. Ambitū eius
vrbis Plinius ex traditionibꝰ Augusti scribit
milia passus vigīti. Flauiꝰ vopiscꝰ scribit Aure
liū imꝑatorē ambitū vrbis ad trigita milia pas
suum ampliasse. Nostra aūt ratio metiēdi a pri-
scorū ratiōe multū variat: si ad nr̄e etatis con-
suetudinē metiri volemꝰ vix passuū milia qua-
tuordecim oīs rome ⁊ ianicule siue trāstiberine
regionis ⁊ vaticani ambitꝰ implebit. Tyberis
fluuiꝰ a septētriōe vrbē intrat: ⁊ ex latere meridi
ano versus hostiā exit. ita vt ex latere quidā dex
tro vaticanū cōperiat ⁊ Janiculū: q̄ duo regiōꝫ
trāstiberinā complēt. A sinistro vero sit romane
vrbis ambitꝰ septē cōplectēs colles. Portas vr
bis triginta aptas. ⁊ septē clausas fuisse scribit
piniꝰ. Noīa que apud priscos vsitata fuerīt elu
cidare libet. Nā cū diuersis tꝑibꝰ aucta fuerit: ⁊
q̄ intra vltimū muroꝝ ambitū remanebāt porte
formā amitterēt. fuitq; deinde roma diruta ideo
inuestigari oīs relinq̄mꝰ. Flumētana ꝑma por
ta appellata: q̄ tyberim eaꝫ influxisse affirmāt.
nouissime porta ppl̄i dicta Scda piciana a colla
tia oppido ꝓpe romā Collatia. Tercia q̄ nūc sala
ria fuisse quirinalē postea collinā q̄ ea in collem
quirinalē itur. Quarta viminalis nūc scte agne
tis aut numētana. q̄ ad viminalē collē ducebat
Quīta exquilina q̄ in exquilijs itur. nūc sancti
Laurēcij. Sexta neuia q̄ maior dicit̄. Septima
Asinaria nūc scti iohānis. a priscis celimōtana
a celio mōte. Octaua q̄ in abdito angulo clausa
cernit̄ ⁊ metrodori porta dicit̄: Gabiusam fuis-
se a maioribꝰ appellatā. Latina deinde porta i-
mutatū retinet vocabulū qd̄ ea in latinam duce-
bat. Porta appia olim Capena. Vltima trige-
nina intra tyberim aliq̄n hostiensis ⁊ scti pauli
appellatā restat. cū ad eiꝰ basilicā ducat ⁊ hosti-
am versus. Est ⁊ alia intra tyberim romane vr-
bis carmētalis. Postremo porta triūphal' oīm
celeberrima q̄ etate nostra extat ꝑ quā triumphi
agebant̄. Cuiꝰ fundamētorū moles in extrema
tiberis ripa cōspici possunt. ⁊ pons similiter ad
illā cōducēs vsq; ad hospitale sctispūs et via q̄
ab eo pōte vsq; ad Neronis circum in quo Cay
callicule obeliscꝰ aspicit̄. q̄ nūc corrupte iulia nū
cupat̄. ⁊ ad sinistrū latꝰ basilice btī Petri adia-
cet triumphale territorium nuncupatur. verum
triumphale territorium ⁊ adherētia loca vatica
ni nomē a vaticano colle assumpsere. et cōstat iā
vaticanū collē eū esse qui eccie btī Petri adiacꝫ
p̄ cūctis em̄ rebꝰ celebrior ⁊ religiosior cōspicit̄
vaticanꝰ reliquijs btī petri. ⁊ eiꝰ excelsa basilica
et romani pōtificis pallatio qd̄ Nicolaꝰ papa se
cundꝰ fundauit ⁊ grāde viridariū muris cinxit.
Janiculꝰ regiōꝫ ipam totā trāstiberinā excepto
vaticano indicat. vaticanū vero primitꝰ leo pa-
pa quartus muro muniuit ⁊ de suo noīe ciuitat-
leoninā vocauit. Ea sex portas nūc stātes habꝫ
prima in Janiculū dimittēs ab eccia cui subia-
cet sanctispūs nomē accepit. Alia est edita in col
le ꝑtusa. hec ⁊ pforata vocat̄. Tercia posterule
nomē accepit. Quarta viridario pōtificis sub-
iacet viridaria vocat̄. Quīta iuxta molē hadria
ni quod nūc castꝝ sancti angeli vocat̄. porta san
cti angeli dicit̄. Sexta sb adriani meta ad vrbē
ꝑ pontē cōducit ab eneis foribꝰ Enea vocitatur
Colles septē rome ab auctoribꝰ describunt̄ di-
cēte virgilio libro Georgicoꝝ. 2. scilicet. Et rerꝝ
facta ē pulcherrima roma. Septēq; vna sibi mu
ro circūdedit arces. Quorū noīa sunt Capitoli
nus. Auētinꝰ. palatinꝰ. Celiꝰ. Exq̄linꝰ. vimi-
nalis ⁊ quirinalis. Et absq; ianiculo ⁊ vaticano
septicollis ipa vrbs dicebat̄. Capitolinꝰ mons
dictus cū in eo fundamēta edis iouis foderētur
caput humanū inuētū est ⁊ ante Tarpeiꝰ a tor-
peya virgine vestali dicebat̄. ⁊ mōs saturni a q̄
saturnia tellꝰ. fuit in hac arce capitolij celeberri-
mum iouis optimi maximi templū ⁊ iunonis
monete. ⁊ in eo clangore anserū ⁊ alarū strepitu
M. manliꝰ gallos in p̄cipiciū dedit. huiꝰ totius
arcis ornamēta cūctis miraculis egiptiorū erāt
anteponēda. quare aurea capitolia cognomināt
tur ⁊ domiciliū deoꝝ. Circa eū locū duo fora iū
gebant̄ boariū ⁊ pistariū. Nūc aūt preter lace-
ratam domū a bonifacio nono ruinis suꝑ edifi-
catam p̄ter are celi fratrū btī francisci ecciaꝫ in se
cretū iouis templi fundamētis extructā. nihil hꝫ
is mōs capitolinꝰ. tantis olim edificijs exorna
tus cū delubra edes sacella et tēpla vltra sexagi
ta habuerit. Auētinꝰ collis ab aduētu hoīm vl'
a rege auētino albano ibi sepulto dictꝰ fuit. in h
mōte ara herculi ab euandro posita. Et iunonis
templū ⁊ tēpla diane ⁊ minerue ⁊ lucine: fuit su
per eodē mōte lauretū silua ioui sacrata: ⁊ edes
libertatis. habꝫ vero nūc is mōs mōsteriū san-
cte Sabine ⁊ aliud scti bonifacij. reliquꝰ mons
aut ruinis aut vineis p̄ter sancti Alexij cenobiū
quod mihi vetustissimū cōspicit̄ contectus est.
Palatinꝰ mōs cū palatini aborigines ex agro
reatino cum euādro venerūt hoc nomē accepit.
Suꝑ hoc mōte vt ex cornelio tacito accepimꝰ p̄
mo vrbs roma edificata fuit. Et in eo reges de-
inde cōsules postea imꝑatores maiori ex ꝑte se-
dem habuerūt. Habuit ⁊ edes vani ducis. Lini
us quoq; inquit matrē magnā deū a grecia ad
uectam in edem victorie q̄ est in palatio ꝓtulere
Fuit ⁊ in palatio teste plinio phanū febri dicatū
Et templū diui Augusti deinde incēdio cōsum-
ptum C. Calicula suꝑ templū hoc ponte trans-
misso palaciū capitoliūq; cōiunxit. Cuiꝰ ⁊ reliq̄
as quasdā adhuc cōspicere libet. Idē cesar Au
gustꝰ templū appollinis in ea ꝑte excitauit. Ad
didit porticꝰ cū bibliotheca latina grecaq;. quo
in loco iam senior sepe senatū habuit. Id edifi-
cium admirādis opibꝰ exornatū erat. cōpluraq;
a multis extructa sunt. Nūc p̄ter sancti Nicolai
ecciam a calixto papa edificatā q̄ etiā male inte-
gra cernitur. nullū is celeberrimꝰ mons hꝫ edi-
ficiū. qualis aūt et quātꝰ olim fuerit ea edificio-
rum moles indicāt ruine inter ceteras vrbis cō-
spiciende. Cū itaq; tres illos mōtes q̄ primi ex
soli in ꝑma vrbe a Romulo conp̄hensi fuerūt se
clusis ruinis videri poterit ea nuditas quā Ro-
ma nōdum cōdita habuerit. Fuit aūt in ea par-
te pallacij quā septētrionē versus in triūphalēꝫ
Constantini imperatoris arcum vergentem vi
demus. locꝰ palladij cuiꝰ insignes extant ruine

binas habētes ex marmore portas eo in murorum ambitu eccl'ia sancti Andree de pallara concluditur. Ceteras partes alto circundatas muro vinea implet. Celius mons a celio iubēnio duce (qui Romulo auxilio venit contra latinum) nomē assumpsit. ⁊ fuit vrbi additus quo tpe Tullius hostilius albaꝫ euertit. ⁊ postea ibi habitauit: ⁊ curiā fecit que hostilia appellata est. In eo mōte Vespasianꝰ templū diui claudij edificauit fuerūt in eo phauni veneris ⁊ cupidinis. aliorūqꝫ deorum edes Are ⁊ templa. Et maccellū magnū. Antruꝫ ciclopis lupanaria. cohortes quinqꝫ vigilū: castra pegrina ⁊ armentariū. Medio in eiꝰ dorso bine aqueductus supbissimi opis cōspiciunt. Nūc eccl'ijs xp̄ianis mōs est ornatꝰ in ea parte ad palatinū montē vergēs monasteriū est btī Gregorij in paternis edibꝰ ab eo edificatū. Inde sanctoꝝ Johānis ⁊ pauli eccl'ia. Estqꝫ in eo hospitale saluatoris: ⁊ eccl'ia sancte Marie in dn̄ica. Alteraqꝫ eccl'ia scti Steffani rotunda de ipo mōte celio cognomē hn̄s: Ea in fauni ede priꝰ fundata fuit. Simpliciꝰ papa eam exornauit. Cernit nūc integra ad eiꝰ mōtis sinistrā sctoꝝ quattuor coronatoꝝ eccl'ia. Sctiqꝫ erasmi mōsteriū. Proximū noui opis in mōte celio est xenodochiū lateranēse. In extremo eiusdē mōtis iā est basilica lateranēsis sic cognomīata: qꝛ in lateranēsiū nobilissime gētis edibꝰ extructa fuit. Hec venerabilis eccl'ia capita Apostoloꝝ seruat ceteraqꝫ sctimonia: ediūqꝫ supbissima structura toto orbe celeberrima a Constātino data btō Siluestro cōstātiniana basilica appellata. Ea sic Romanoꝝ pōtificū primaria est sedes. sic ab eis plurimū olim habitata fuit. Nūc vero pallacia quibꝰ circūdata fuit basilica maiori ex pte corruerāt. Visit quoqꝫ in celio mōte porta maior neuia dicta ⁊ amphiteatrū semidirutū: qd̄ statilij thauri maiores nr̄i appellauere. Et alia basilica sctē crucis i hierusalē ab Helena cōstātini matre cōstructa. Eo loco vbi templa erāt veneris ⁊ cupidinis cōiunctūqꝫ est mōsteriū qd̄ Cartusiēsibꝰ nūc incolit. Exquilini mōtis oīm maximꝰ varro longā posuit expositionē ab excubijs regis Tullij dictꝰ. Exquilie eni mōtes duo habiti. Celebrior pars a foro Trayani ⁊ turribꝰ quas comitū ⁊ militie appellāt incipiēs p montē cū caballo nūc nomē est: ⁊ ad termas vsqꝫ diocletianas ptendit Et in portā exqlinam q̄ iam scti Laurētij noiat desinit. Altera ps collis via intersecat que patricij vicꝰ dicitur. Et sup hac pte eccl'ia est celeberrima sctē Marie maioris dirimit a celio mōte p viā que porta Neuia vsqꝫ ad amphiteatrū qd̄ collosseū vocamꝰ reducit. Fuerūt in exquilijs edificia qꝫplurima ⁊ admirāda. Et pri

mo a turri militiarũ ascẽdendo cernunť ruine termaꝝ Constãtini: ⁊ ingẽtes seminudoꝝ senũ marmoree sta tue. Abinde pene cõtiguo loco cõspiciunť Caballi marmorei ingẽtes cũ viris seminudis lora tenẽtibꝰ miro artificio cõpacti quoꝝ vnꝰ opus praxitelis. Alter phidie latinis lr̃is inscribiť. Inde nõ longe sunt diocleciani terme edificiũ pulcherrimũ ⁊ admirãdum: ⁊ alie terme claroꝝ viroꝝ. Fuit in eodẽ colle macellus ⁊ ibi cõspiciť eccl̃ia scĩ Uiti cui cõtiguꝰ est arcꝰ triũphalis galieni. multeqꝫ eccl̃ie in eo extant ⁊ alia innumerabilia. Uiminalis collis a Ioue vimineo cuiꝰ ibi are sunt. Etsi plura ĩ eo fuerũt edificia: nil tñ certũ repitur q̃ꝫ tres speciosissimas ĩ illo totiꝰ vrbis domos fuisse. M. Crassi. Q. Catulli. C. aquilij eq̃tis romani. Fuerũt in illo scd̃m aliquos Salustiani horti quoꝝ reliquias obstupẽdas designãt. a porta viminali in collinam ⁊ ad Sanctã vsqꝫ Susannã extẽdi putãt. Quirinalis collis a quirini phano edez fortune p̃mogenie habuit. Uarro aũt ob paruitatẽ colles ⁊ nõ mõtes appellat. Hos duos colles scribit liuiꝰ Seruiũ regẽ addidisse cũ amplificãde vrbi animũ adiecisset. inibiqꝫ vt loco dignitas fieret habitasse. Aggeris fossa ⁊ muro circũdedisse vrbẽ. Clauditť roma ab oriẽte aggere tarquini inter prima opa mirabilia. Nã cũ muris eq̃uit q̃ maxie patebat aditu plano. estqꝫ is tumulꝰ quẽ nũc sctẽ marie in pp̃lo supeminẽtẽ ad pinciani vsqꝫ pallacij fundamẽta ꝓtendi videmꝰ. Campꝰ marciꝰ sic describiť a liuio agger tarquinoꝝ q̃ inter vrbẽ ⁊ tyberi fuit campũ marciũ dixerũt: cũ eo tp̃e vrbs ad capitoliũ aut parũ citra finireť. Et virginea aq̃ p q̃rinalis colli cauernas campum olim marciũ q̃ nũc triuij regio diciť illabiť. hec sola aq̃a ex exteris iã romã ingrediť. Habuit campꝰ marciꝰ edificia olim admirãda. quoꝝ puule ruine adhuc restãt. Et adhuc eccl̃ia cõspiciť q̃ sctẽ Marie in equiria vocitatur. Erat ⁊ templuz Isidis: cõspiciť adhuc colũna rerum gestarũ elaborata. Iuxta hanc q̃nqꝫ Comitia fiebãt. Fuerũt ⁊ in vrbe duodecim terme: ⁊ aqueductꝰ mirabiles. Hi sunt arcꝰ altissimi sbleuati. Arcus q̃z triũphales fuisse q̃ꝫ plrimos ⁊ legimꝰ ⁊ cõspicimꝰ quosdã tamẽ dirutos. quosdã ruinis cooptos. q̃sdam nouis edificiolis ab aspectu hoĩm semotos. Cernũť qꝫ diuersorũ edificioꝝ spectande insignesqꝫ ruine ideo cum his Rome descriptionem relinquimus.

Oblectat me roma tuas spectare ruinas. Ex cuius lapsu gl̃ia prisca patet. Sed tuꝰ hic pp̃lus muris de fossa vetustis. Calcis in obsequium marmora dura coquit. Impia tercentum si sic gens egerit annos. Nullum hic indicium nobilitatis erit.

Genua ligurum domina ⁊ regina. quā etiam Januam dicimus ytalie vrbs celebris clarissimaqꝫ in ligustici maris littore a quodam Genuo saturni regis filio conditam ⁊ cognominatam dicunt. Alij vt paulus perusinus hystoricus a genuino phetontis socio ob nauseam maris in littore relicto cū parte nauium custode qui iunctus accolis loci siluestribꝰ hominibus oppidum condidit: et genuā ex suo nomine nuncupauit. Alij quoqꝫ a Jano ytaloꝝ rege et post troyanam cladem ampliatā vbi Jani bifrontis ydolum primo coli ceptum est cuiꝰ sigilli inscriptio sic haberi dicit. Griffus vt has angit: sic hos ianua frangit. Quidam tamē ante belli punici tempora nullam eius vrbis mentionē haberi dicunt. Liuius autē eius incremētum habuisse dicit Lucretio prorogatum imperium vt genuam oppidum a magone peno destructum exedificaret. Postqꝫ tempora liguribꝰ genuensibusqꝫ amicicioribus vsi fuerunt. quibꝰ quiaꝫ magne copie variaqꝫ bello vsui futura mitterentur maxime oportuna fuisse videtur genua loci natura tunc etiam portuosa. Eam Karolus magnus imperator pipinusqꝫ filius rex ytalie ⁊ successores franci reges per annos circiter cētū summa cum iusticia ⁊ humanitate sicuti et ceteras ytalie vrbes gubernarūt ducibus illi administrande qui comites appellarentur prefectis. Hec plane ciuitas totiꝰ ligustici sinꝰ emporiū est Que a q̄dringentis annis citra (cum ante haud magnum oppidum fuerit) maximum habuit incrementū. Unde et ingentes nacta vires ⁊ portu edibusqꝫ superbissimis ac reliquis in omī genere ornamentis nunc vsqꝫ preter venetias ceteras ytalie maritimas vrbes superat. Queqꝫ et naualis belli peritia adeo excelluit: vt ānos multos maris imperio potiretur ⁊ piratarum abstulerit latrocinia. Post karolum vero magnum et filios plurimam ciuium sustinuit tyrannidem. Propter quod et peregrinos dominos sibi supinducere aliquando necesse habuit que ciuilibꝰ agitata discordijs memoria nostra imperiū maris amisit eius enim creberrimas mutationes ⁊ oriens simul et occidens admiratur que sic auxilio et consilio destituta imperium eius longe lateqꝫ diffussum pene exhaustum est. Peraꝫ enim vrbem Constantinopoli oppositam. mitilenam insulam. Famagustam vrbem totius Ciprie insule columen. Chium insulam: aliasqꝫ grecanicasqꝫ vrbes plurimas a thurcis: alijsqꝫ gentibꝰ ablatas deperdidit vl' tributarias fecit. Capha etiam eius coloniā in thaurico Cheroneso non procul a bosphoro cymerico amisit. Ornat autem hec ciuitas Genua maxime cineribus p̄cursoris domini. Et cathino quodam Smaragdino impreciabili quem tradunt illum fuisse in q̄ dominus iesus xpus agnum paschalem in cena domini cum apostolis suis comedit.

Tales

Tales philosophus Asianus e septem grecie sapientibus primus his tēporibus athenis claruit. Hic sapiens appellatus est: scđm quem τ septez sapientes vocati sunt. Fuit autem conscriptus ciuis mileti: ideo thales milesius appellatus est. Scripsit autē de conuersione τ equinoctio: τ primus inter philosophos dicitur de Astrologia tractasse. nec non τ solares eclipses τ versiones predixit ab egiptijs geometriā didicit. In politicis vero optime est consiliatus. Aiunt eñ coniuge eum caruisse: et interrogatus cur non duceret dixit. ob filiorum amorem: hic principium omnium aquā posuit. mundūqz aniatum dixit τ demonibus plenum. Tempora quoqz anni fertur inuenisse. τ in. ccc lxv. dies diuisisse. Scripsit autē de Astronomia multa que in ducentis carminibus cōprehendit. Tabulam auream siue mēsam a piscatorib⁹ casu inuentam altercatio suborta cuius esset appollinem delphicum adierūt vt indicaret cui danda esset. Appollo respondit illi esse dandam: qui sapiētia ceteros pemineret: his auditis taleti pho data est. Ille eam dedit bianti. Bias pitacho. Ad vltimum ad solonem peruenit. qui et titulum amplissime prudentie τ etiam premiū ipsam scz mēsam auream ad appollinez transtulit: hic tales paup erat: vacans philosophie studijs: acquisitioni pecunie intendere non valebat. Item fructuus τ olei vbertatē per Astronomiam futuri anni nouit. Ferturqz de ipso ꝙ dum nocte quadam duceretur extra domum a vetula vt astra consideraret. incidit in foueam: eoqz lugente: dixit vetula: tu quidā o tales que ante pedes sunt videre nequis: quō que in celis sunt posses cognoscere? obijt aūt anno etatis sue. lxxviij.

Solon

Solon philosophus Atheniēsis scđus de septem sapientib⁹ atheniis floruit. Atheniēsibus leges optimas condidit: quas postmodum Romani ab eisdem acceperunt. multaqz beneficia eis cōtulit: τ multo tpe eos sua prudentia a seruitute τ tyrānide liberauit. τ tandez fortuna mutata profugus in egiptum se transtulit: hic dum senex esset pisistrato tyrāno athenas occupare volenti: toto conatu restitit multis ex ciuibus consentientib⁹ pisistrato. Interrogatus autem qua spe fretus vt tam audacter resisteret: ait senectute. Hic etiam solon dixit: boni τ virtuosi viri apud tyrannos equiparant calculis rationum quorū vnusquisqz plura q̄nqz pauciora signat. Ac sic in ꝓspectu tyranni q̄nqz magni dicunt τ clari: q̄nqz autē τ honore carentes. ¶ Interrogat⁹ etiā a creso rege lidorū quis ei felix esse videret ait Tribalanus atheniēsis τ cleobis τ bico ignoti τ homines quorum fama latet. Cresus aūt rex ornans se omniode regisqz fastu sedens in solio: interrogauit eū siquid miri melioris vidisset respondit. Gallos phasianos τ pauones naturali enim colore τ flore decorati sunt τ millesies meliori. Huic soloni mortuum filium lugenti: non esse flendum ait quidam eo ꝙ flere nihil prodesset. Cui solon eo magis ploro: quo damnū meum irremediabile videaz. Interrogatus an vellet ꝙ sui de morte eius lugerēt ait. ad hoc multis conatib⁹ laboraui: vt in morte mea dolore et lamentis non caream amicorum. ¶ Ait etiam nemo dicere debere: se ceteris quibuscūqz intollerabiliores amaritudines sustinere. Inter ceteras autez leges eius ait. Siquis parentes indigentes non alat inglorìosus est. Filij eorum qui pro republica obiere publice nutriantur τ doceantur. ¶ Itē statuit tutorem cum orphanorūz matre non habitare: nec tutoris officium exercere: in quē orphanorum defunctorum substantia perueniet: nec sculptori anuli licere tenere signū anuli venditi: τ si vnū oculum habentē quis illo priuauerit. Viceuersa ipse geminis careat: τ ꝙ princeps si ebriosus fuerit damnet nece. ¶ Respōsa solonis ad quedā quesita sunt hec. Quid est verbum: ymago operum. quo firmat verbū silentio. Quo firmat silentiū tpe. ¶ Quid est rex fortis potestas. Quid est lex: aranee tela qz si in eam ceciderit quid debile retinet: graue aūt ꝑtransit tela rescissa. Mortu⁹ in cipro octogenarius tpe Sedechie regis.

Chilon

Chilon phus Lacedemonius athenis claruit terci⁹ de septem sapientibus grecie qui ob eius ꝓfundissimam sapientiam breueloqu⁹ dictus est. Hic iugēde causa societatis missus fuit corinthū: vbi duces τ seniores populi ludētes inuenit in alea. ꝓpter quod infecto negocio reuersus est: dicēs se nolle gloriam spartanorū quorū virtus constructo bisantio clarescebat: hac maculari infamia vt diceret cū aleatorib⁹ cōtraxisse societatē. Interrogat⁹ q̄d est fortuna. Respondit ignarus medicus: multos eñ excecat. Docebat aūt Chilon dominari lingue: τ presertim in cōuiuijs. nō esse maledicēdū proximis. alioquin audire oportet ea quibus quis tristabit. Itez non esse minandū cuiqz: quoniā hoc est muliebre. Cicius ad calamitatem amicorum q̄z ad prosperitatem ire. Humiles nuptias facere. non esse maledicendum mortuo. Seniū honorare. Cauere sibiipsi. Dāpnum malle q̄z prauum lucrū. Illud enim semel contristabit hoc vsquequaqz. Nō irridere infelicem dominatorem τ fortem mansuetum esse decet. vt eū subditi magis reuereantur q̄z timeant. Ire dominari. non cupere impossibilia. Et claruit tēpore Sedechie regis. vixit autem quinquagintasex annis.

Pitacus

Bias

Cleobolus

Periander

PItacus Asianus mitilenus illustris phus quartꝰ de. vij. sapiētibus gre
cie. nō doctrina solū sed etiā in re militari strēnuus cū bellū inter atheniē
ses ⁊ Mitilenos instaret. q2 ipe mitilēsiū exercitus ductor erat. pugnare
statuit cum firmone Atheniēsiū duce in singulari certamie ⁊ rhete habēs sub scu
to furtim circūuoluit firmonē: ⁊ occidēs eum saluauit terram. Mitilēses autē ei
principatum obtulerunt quē ipe decēnio tenuit: ⁊ ad optimum ordinem ciuitate
reducta: deposuit principatū ac decē annis alijs supuixit. ⁊ cum pdiues esse po-
tuisset: spreuit diuitias. Hic pitacus vidēs multum vinū in insula mitilen̄ cresce
re: volēs ebrietati hominuz pcauere lege publica statuit: vt peccās ebrius dupli
citer puniret. dicebat autē vinū malum et bonum esse: malum quidē ex crapula:
bonū ex natura. Interrogatꝰ quid optimū. ait ad presens bn̄facere: qd fidele: ter
ra: quid infidele: mare. Uixit aūt annis. lxx. Et claruit tpe Joachim regis iude.

BIas Asianꝰ pmensis phus quītꝰ de. vij. sapiētibus grecie. Hic cū inter
Primēses et messanēses instaret bellū ⁊ primēsiū milites virgines mul-
tas messanēsiū captiuas duxissent cōfestim bias his visis indoluit: ⁊ pu
ellas captiuas liberās: tanq̄ pprias filias custodiuit induēs eas vestibꝰ nouis
et singlis dotes tribuēs: sb fida custodia remisit ad pentes: inimicis exhibēs pie
tatē. Alio q̄z tpe dum Aliatꝰ princeps primēsiū ciuitatē obsideret sperās primē-
ses fame deficere: bias tali arte defectū intraneū ⁊ victualium palliauit: duas em̄
mulas sero impīguatas de ciuitate dimisit vt quasi fortuitu ab hostibꝰ caperēt.
quas cum aliatꝰ cerneret putauit illos victualibus copiosis abundare. Misitq̄z
ad biantē vt egrederetur ad eum de concordia tractaturus. Respondit bias si ex
irem forsitan primen̄: cepas ederent: Unde tu magis intromitte legatum. timuit
enim ne ab hostibus captus: flere faceret primēses. Cumq̄z legati aliati ingrede-
rentur vrbem: Bias aceruum arene spargens ⁊ diffundens desup triticum ostē-
dit legato. quod audiens aliatus: reconciliatōne facta recessit: ⁊ sic fuit ciuitas p
biantis prudentiam liberata. Alio vero tempore (vt valerius narrat) cum terraz
eius fortuna mutata hostes inuaderent: ⁊ qui euadere hostes potuerunt precio-
sarum rerum suarum pondere onusti fugerent nihil ipse de his deferēs fugit. In
terrogatus autē cur nihil de bonis suis secum ferret ait: omnia bona mea mecū
porto. pectore enim illa gestabat non visenda oculis: sed animo extimanda: que
domicilio mentis inclusa erant. Interrogatus quid sit in hac vita optimum: ait
Mens sibi bene rectitudinis conscia. Interrogatusq̄z quid sit dulce homini ait.
proprium. Claruit tempore Sedechie regis et scripsit vtilia multa. Eo mortuo
primēses ei templum dicarunt.

CLeobolus phus Lindius sextus de. vij. sapiētibus grecie claruit tempo
re Zedechie regis iude. Cuius filia Cleobula inuentrix enigmatum fuit
Huius enigma fuit: vnus pater: filij duodecim horum cuilibet nati sunt
triginta difformes: nam quidam horum albi visu: quidam vero nigri: inmor-
tales autē cum sint corrumpuntur omnes ⁊ deficiunt. Est autē annus duodecim
mensium pater ⁊c. Celebres sentētie eius sunt hee. Amico benefac vt amicicior
fiat. Inimicum vero amicum facere stude. Magis enim amicorum inuidiam q̄z
inimicorum insidias cauere debemus. Illud enim apertum est. hoc autē celatiz
malum: nocendiq̄z fraus que non speratur potentior est. Quanto plus licet tan-
to minus libeat: vxorem ex paribus ducere. nam si ex maioribus duxeris domi
nos habebis cognatos: non irrideas exprobratos nam fies odiosus his. Pro-
speratus ne superbias. ⁊ depauperatus ne deijciaris. Mutatiōes fortune virili
ter scito ferre. Scripsit autē de enigmatibus questiones trium milium carminuz
Obijt vero completis annis vite sue. lxx.

PEriander Corinthius phus e septem sapientibus phis septimus hac tē
pestate floruit: scripsit dogmata vtilia in duobus milibus versuum. Sē
tentie eius hee sunt celebriores. volentes secure tyrannos fieri. oportet
beniuolentia fulciri non armis. amicis felicibus ⁊ infelicibus idez sis. Quodcū
q̄z promittis obserua. Claruit autem periander tempore Sedechie regis iude.
Mortuus est ferme octogenarius.

Anatharsis

Anatharsis phus scita genere. Hic licet magnus ⁊ audax in rebus bellicis strennu⁹ esset: vt in doctrina grecoꝝ moribusq̃ ꝓficeret iuit athenas. ⁊ ad Solonis sapientissimi domū profectus: nūciari soloni fecit ꝙ venisset ad eum Anatharsis scita cupiens eum videre ⁊ eius amicus fieri si effici possit. Solonis aūt responsum fuit: ꝙ in ꝓprijs patrijs conciliantur amici. Cui mandauit Anatharsis dicens: nunc ipe in patria sum: ideoq̃ licet mihi amicos conciliare. Solon vero in eius promptitudine stupens introduxit eum: et amicū maximum sibi fecit et grandis philozophus est effectus per Solonem. ¶ Huius sententie hee sunt. Interrogatus quō quis fieri posset nō amator vini: ait. si pre oculis habeat inebriantium se turpitudines: nūq̃ erit amator vini. Dicebat etiam nauigātes distare a morte ad spissitudinem quattuor digitorum tantū: quia sciebat spissitudinem tantam esse nauis. Interrogatus que nauium sint tutiores: ait que in terra quiete iacent. Interrogatus quid est in hominibus bonum et malum: ait lingua. Interrogatus quid est curia: ait determīatus locus ad decipiendū ⁊ superādum seinuicem. Ait etiā turpe quid ausurus te sine teste time. Ait etiam meli⁹ est vnum amicum habere multis dignum: q̃ multos nullius dignos. Post hec abiens in Scythiam iura moresq̃ atheniensium in scitas introducere conabatur volens patrie profectū afferre: ob quā causā inuidus frater eius in venatione sagittam in eū fixit: letale vulnus pho infligens: qui moriēs ait. Per sapiētiam in grecia saluat⁹ sum: sed propter inuidiā in patria pereo.

Empimenides

Empimenides phus cretensis: hic dū iuuēculus esset missus a patre ad custodiam ouium: declinans in quoddam antrum obdormiuit annis. lxxv surgens autem postea querebat oues putans se parum obdormisse: dū autem non inueniret: iuit ad agrum et transmutata omnia videns: et penes aliū possessorem. iuit ad castrum hesitans: illic autem propriam domum intrās occurrit sciscitantibus indicans quisnam esset: donec minorem fratrem inueniens iam senem factum: totamq̃ ab eo didicit rei geste veritatem: notus autem a grecis deo amatissimus esse susceptus est honorifice. Atheniēsibus aūt peste detentis ymolando pestem fugauit: dixit etiam. pecunia auaro suppliciū est liberali dec⁹: parricidium proditori. Vixit autem annis. 177. et scripsit de genisi et ortu diuino libros in quinq̃ milibus versuum: necnon de diuersis naturis rerū libros. ix. milium ac quingentorum carminum: fundauit autem apud athenas templum venerandorum deorum. Et solonis sapientissimi tpe claruit.

Simonides

Simonides poeta per mare nauigans ad littus applicuit: ⁊ ibi mortuum corpus humanum inhumatum reperiens sepeliuit: et cum ipm sepeliret ab eo admonitus est ne die proxima nauigaret. qui acquiescens monitis interim remansit ipsa autem die procellis ⁊ fluctibus alij qui nauigarunt obruti sunt. Huius hee feruntur fuisse sententie. Tutius est tacere q̃ loqui: nemine¿ em̄ tacendo: multos autem loquendo circumuentos agnouimus. Remedium malorum futura spes est: innocentem non debilitat consciētia in aduersis. Solatiū em̄ est homini non meruisse quod patit̄. Fortuna deserit innocentes sepe: bona spes nunq̃. Hic octogesimum annum habens composuit ⁊ docuit carmina ⁊ gloriabatur se in eorum certamina descendisse etate ꝑdicta. Claruit autem Simonides tempore manasses regis iude.

Tobias

Tobias iudeus propheta sanctissimus ex tribu ⁊ ciuitate neptalim oriundus: mitissimi ingenij ⁊ omnis gratie spiritualis prestans. Qui a salmanasar Assyriorum rege in captiuitatem ductus hoc tempore pietate ⁊ religione insignis habitus est. Hic cum apud niniuen constitutus preceptorum patrum suorum non immemor: egros visitaret ⁊ indigentibus elemosinas preberet: desperatos consolaretur. Cecitatis plaga tentatus est: pro qua etiam omnem eius deperdidit substantiam ac omnium pauperrimus euasit. Cuius patientiam cum dominus cognouisset statim Raphaelem angelum ad eum misit. Qui eidem visum restituit substantiamq̃ omnem in decuplum multiplicauit. Et cum duos ⁊ centum vixisset annos: predicens interitum niniue ⁊ instaurationem hierusalē ac templi domini spiritum domino reddidit. Et ꝑ filium tobiam et nepotes in niniuen sepelitur.

Hic Amon (Anno mūdi. 4 551.) fecit malum coram domino ꝛ percussus est a seruis suis obijtq; in domo sua propria peremptus eumq; cū patre suo sepelierunt.

Josias rex iude (Anno mūdi. 4 558) accepit regnum cum octo esset annorum optime regens. Ydolatras persequens. Sacerdotes ad instaurandum templum inducens. populum ad obseruationem legis ꝛ dei timorem reducens. Ad azimorum festiuitatem que pascha dicitur eos adduxit et phase solenniter celebrari faciens. Hic demum quia processit ad pugnandum cōtra regem egipti contra voluntatem domini vulneratus grauiter in hierusalē ductus migrauit ad dominum super cuius morte Hiere. lamentationes fecit. Cum in omnibus rebus ita gloriosus extitit: vt cum eo iudeorum gloria fere orta simul et extincta fuerit. Iste iosias adhuc in puericia quesiuit dominum. Perseuerauitq; vsq; in finem adeo religiose conuersatus est in lege domini q̄ dicitur non habuisse similem in regibus iuda.

Joathas (anno mūdi. 4 589.) malum fecit coram domino: ideo tradidit eum dominus in manus Pharaonis nechao regis qui eum captiuum duxit in egiptum. Et eius seniori fratri et eodem patre progenito noīe Eliachim tradidit regnum mutans ei nomen Joachim.

Zaleucus

Zaleucus vir iustissimus leges cōdidit. et inter cetera decreuit. vt qui adulterij crimē cōmitteret: vtroq; oculo priuaretur. quod cū filius eius cōmisisset: iussit ipm̄ exoculari. Uerum tota ciuitas aliq̄diu ei reluctabatur tandem victus instantia populi. ne lex a se condita violaretur: suo prius: deinde filij oculo eruto vtrisq; vsum videndi reliquit. Sicq; mirabili equitatis temperamento: se inter misericordem patrem et iustum legislatorē partitus est. Disce o xp̄iane quāta diligētia debeas sancta dei tui precepta custodire: si sic maluit paganus puniri ꝓ iusta lege sua q̄ eam inultam relinquere.

Jeconias cognomēto Eliachī etiā fuit fili⁹ Josie ꝛ cōstitut⁹ ē rex a pharaone vt daret mulctā cētū talēta argēti. Et q2 fecit malū corā dn̄o ascēdit contra eum Nabuchodonosor et factus est ei seruus annis tribus. Postea cum rebellaret iterum contra eum ascendit interfecitq; eum in hierusalem et proijci fecit corpus eius extra murum.

Joachim cognomēto Jeconias fuit fili⁹ ieconie: fecitq; malū corā dn̄o: iō statim est amot⁹ ne regnaret ꝛ vinct⁹ est trāslat⁹ in babilonē. Māsit aūt ioachī iste in carcere apd chaldeos. 37. annis ꝛ fili⁹ eū a vincul' post mortē p̄ris Nabuchodonosor soluit.

Sedechias anno mūdi. 4 600. fuit tercius filius Josie et vltimus regū Juda et hierusalem et malus. non audiuit hieremiam prophetā ideo perijt et omnis iuda cum eo ductus in babilonē. Erutiq; sunt oculi ei⁹ et occisi filij eius hec quippe hieremias et ezechiel ꝓphetauerant q̄ vinct⁹ duceretur ad babilonicum regem. Capto igit' rege vniuersū populum caldei trucidauerūt. Et qui gladium euaserant ad seruiendum caldeis abducti sunt.

Nomina septenum sapientum grecia cantat.
Partibus ac notos diuersis orbis honorat.

Tales milesius vn⁹ de vij. sapiētib⁹ clarus habetur: q̄ post theologos et poetas sophi dicti sunt id est sapiētes: iste tales p̄mus potuit predicere defectū solis ꝛ lune vt dicit Augustin⁹. de his folia precedentia gesta ac dicta eorū manifestant.

Tales
Solon
Chilon
Periander
Cleobolus
Bias
Pitacus

septem sapiētes

Massilia

Massilia transalpine gallie ciuitas primo anno regni Sedechie a Phocensibus aduentu pfugis cō/
dita fuit. Temporibus enim Tarquinii regis ex asia phocensiū iuuent⁹ hostio tyberis inuecta ami-
ciciam cum romanis iunxit. Inde in vltimos gallie sinus nauibus profecta: Massiliam inter ligu-
res τ feras gentes gallorum cōdiderūt: magnasq; res (siue dum armis se aduersus gallicā feritatē tuent: si-
ue dum vltro lacessunt a quib⁹ fuerant ante lacessiti) gesserunt. Nāq; phocenses ex ignauitate ac macie terre
coacti studiosius mare q̄ terras exercuerunt: piscando. mercādo. plerunq; etiam latrocinio maris (que illis
temporib⁹ gloria habebat) vitam tollerabāt. Itaq; in vltima oceani ora pcedere ausi: in sinū gallicū hostio
Rhodani amnis deuenere. Cui⁹ loci amenitate capti reuersi domū referentes q̄ viderāt. plures solicitauere
duces classis Furius et Peranus fuere. Condita igitur Massilia est ppe hostia rhodani amnis in remoto si-
nu veluti in angulo maris: hec olim clarissima ciuitas in loco petroso sita: magnitudinis eximio extitit. Hu
ic port⁹ subiacet pulcherrim⁹ qui arcē pugnatissimā loco edito habet: in qua quidē olim appolinis delphi-
ci pulcherrimū templū structū erat. Sed ligures incrementis vrbis inuidētes eos assidue bellis fatigabant
Qui pericula ppulsando intantū enituerūt: vt victis hostib⁹ multas colonias cōstituerūt. Ab his igit galli
et vsum vite cultioris: deposita τ māsuefacta barbaria: et agroꝝ cult⁹ τ vrbes menib⁹ cingere didicerūt. Tūc
et legib⁹ nō armis viuere. tūc τ vitē putare: tūc oliuā serere cōsueuerūt. Adeoq; reb⁹ τ homib⁹ imposit⁹ est
nitor: vt nō grecia in galliā emigrasse: sed gallia in greciā videret. Ad quā plane vrbē complurimi ex nobi/
lioribus romanis p acquirēdis doctrinis transmittebant: nam eoꝝ victus frugalis τ modestus semp fue-
rat. Cūq; varios sortita fuisset vel dn̄os vel tyrānos: pro vt se tpa offerebāt. nūq; tamē aut legē aut ab alie-
nigenis suspēdia pertulit. preterq; a cathelanis. Huic Lazarus quē dn̄s a mortuis suscitauit prim⁹ ab apo
stolis destinat⁹ fuit episcopus. Cui⁹ quidē reliquie nūcusq; magno in honore apud eam habite sunt. Fertur
quoq; et beate Marie magdalene ipsius lazari sororis corpus ibidem quiescere. Apud hanc clarissimi flo-
ruere viri. Saluianus τ Muse⁹ presbiteri in diuinis nō mediocriter instructi atq;. Gennadius similiter pre
sbiter greca latinaq; lingua eruditissimus. qui de viris illustribus more diui hieronimi librū edidit: τ cor-
uinus orator: victorinus rhetor et alij complurimi.

Pherecides phus

Pherecides Syrus natione: philozophus egregiꝰ pittaci philozophi auditor tempestate ista ingenio singulari preditus agnoscitur. Qui primꝰ apd̄ grecos de natura ⁊ de dijs scripsit. primusq̄ teste Cicerōe libro. i. tusculanorum questionum animos sempiternos esse affirmauit. Quī et teste Laercio multa predixit que mirabilia videbātur. Hic etiā Plinio teste libro. 12. Prosam orationem primus condidit: fuitq̄ preterea Pythagore philozophi preceptor. Et Taleti philozopho lr̄as plurimas scripsit. Et ab eodē mltas suscepit.

Pytagoras phus

Pytagoras preclarissimus philozophus natōne samiꝰ. Et ip̄e tēpestate hac toto orbe terrarum clarissimus fuit. Hic a primeuo eximie pulchritudinis ac venustissime forme insignis fuit. Qui cum musice plurimū doctus fuisset cuiꝰ principia apud grecos primus ad artem ꝑduxit. Et geometriam omnē ꝑfecit: atq̄ pondera et mensuras inueniens etiā grecis primū contulit. In primis namq̄ circa Arithmeticam vocauit: et medicinam non neglexit. Animas vero hominū de corꝑe in corpus transire opinatus est. Licet autem etas illa nullum sibi peperisset equalē se tamen sapientez appellari erubuit: sed se pħm id est amatore sapientie dixit. Italis legem dedit: cū apud Corthonam ethrurie vrbem ex grecia venit. Eius institutū fuit ne scolas eius intrans de philozophicis ante quīquennium disputaret. Eius libri ab Atheniensibus feruntur concremati. Varie eius feruntur sententie per Laercium: vnaz hic apponimꝰ. Fugienda inquit modis omnibus et abscindenda sunt hec omnia scilicet languor a corꝑe. imperitia ab aīa luxuria a ventre. a ciuitate seditio. a domo discordia. et a cūctis rebꝰ intēperatia.

Sapho poetissa

Sapho Crexea diuini ingenij poetrix per hec tempa claruit et plectrum prima inuenit. Hec viro ditissimo nupsit. Ex quo dydan filium suscepit habuitq̄ discipulas Anagoram Milesiam Congillam Colophoniam ⁊c̄. quas etiaz lyricos quosdam docuit versus. Scripsit autē hec modulos lyricos Epygrāmata: elegiam. iambos ⁊ monades: fuit quoq̄ vates nobilissima.

Ezechiel pphēta

Ezechiel propheta et sacerdos domini vir sanctus. Qui cuz rege Joachim captiuus adductus fuerat in babilonem. ꝓphetauit futuras populi iudeorum calamitates. Et hec ex babilonia in hierusalem ad Sedechiam regem misit Cui tamen rex idem non credidit. Tricesimo deinde etatis anno: et captiuitatis sue quinto librum ꝓphetie componere cepit: hunc reliquie iudeorū Dan ⁊ Gad quibus ꝑdixerat eos in hierusalem non regressuros apud babiloniam interfectus est. Et in sepulchro Sem filij noe sepultus.

Daniel pphēta

Daniel desideriorum vir et ꝓpheta celeberrimus ex regum iudeorum familia natus. A nabuchodonosor chaldeorum rege in babilonē cuz Joachim rege captiuus ductus: ⁊ ab eodem enutritus anno nono Sedechie regis hierusalem postq̄ paruulus insontem Susannam a morte liberasset: diuino spiritu illustratus: primam regi caldeorum visionē soluit. Ideo curatorem regni constituit: quo mortuo filio eius balthasar cū litteras in pariete exposuisset terminū eiꝰ pronunciauit. Destructo autem babiloniorū rege a dario Astyagis filio in Mediam ꝑductus. Inuidia autem preualente in lacum leonum missus: deinde saluatus in precelsiore honore habitus. Scripsit autem librum ꝓphetie in decem visiones diuisuz quas se vidisse refert. Tres sub Nabuchodonosor. Tresq̄ sb̄ balthasar eius filio. Septimam ⁊ octauam sub dario: et duas vltimas sub Cyro tādem in Ebathenis Medie ciuitate sepultus.

Bononia vrbs vetusta Romanoꝝ Colonia primum ab etruscis felsina deinde a bois gallorum populis gentili sermone boionia nuncupata. Etruscorum enim prius vltra appēninum primaria et postea boioꝝ caput fuit. deinde Bononia dicta. Eam liuius dicit Coloniam a romanis deductam: agrūqꝫ euꝫ fuisse captum de bois gallis: qui ager prius fuerat etruscorum. Expulsis etruscis romani triū milium virorum in eam deduxere. quorum auxilio aucta et amplificata fuit ita vt per tempora Augusti et aliquot imperatorum trium opulentissimarum ciuitatum ytalie supero mari adiacentium vna fuit. Suetonius auteꝫ dicit octauianum bononiensibus ꝙ in anthoniorum cliētela antiquitus fuerant gratiam fecisse coniurādi cum tota ytalia pro partibus suis. Ideōqꝫ neronem imperatorem orasse latine pro bononiēsibus scribit ad consulem et ad senatū. Ad annū salutis quadragesimum supra octingentesimuꝫ Sergij pontificis romani os porci prius appellati temporibus quum lotharius tunc imperator luduicum filium romam cuꝫ copijs mitteret bononienses illum multis incōmodis damnisqꝫ affecerunt. Quam ob rem ille cōuerso qui iaꝫ preterierat exercitu vltionis moduꝫ excessit. Or post agri vastationem factamqꝫ in insontibus ꝑ vicos villasqꝫ repertis cedem. obsessam vrbem captamqꝫ reddidit immunitam. Deinde anno domini. M.cc lxxi. tam potens fuit vt liberam mari adriatico aduersus venetos nauigationeꝫ prohiberet tribusqꝫ annis bello contenderit. q̊ sedato inter bononienses orta dissensio. que ciuitatem plurimum attriuit. vt ad manus romane ecclesie deuenire opus fuit. Et per magistratum ecclesie romane circundataꝫ muro quē nūc habet ac diu postea opibus amplificataꝫ cōstat. Postea bononia crassa et pinguis (cum frumentum vina et alia queqꝫ ad victum necessaria habundanter producat) dicta est. Excellentissimuꝫ omnium disciplinarum gymnasium a temporibus thedosij vsqꝫ ad nostra tempora summa cū gloria in ea et ꝑmāsit ac floruit. Est enim mater musarum appellata. ꝙ ibi canonum ciuilium liberalium artium sacrarumqꝫ litteraꝝ discipline tradant. Ex ea viri sanctitate doctrinaqꝫ coplurimi emersere. Sed q̄ꝫ maxīe prestitit diuus petronius vrbis episcopus qui vitas patrum cōposuit. Genuit hec vrbs Guidonē archidiaconum. Johannē andree. et iohannem calderinū celeberrimos iure consultos q̊ monumenta laude digna post se reliquerunt.

Bononia

Reges Babilonie

Merodach

Xerses phus

Iste Merodach fuit primus rex babilonie qui a Monarchia assyriorum recedens. non obediuit Assaradon similiter nec rex medorũ. Et ob hoc regnum Assyriorum defecit regesq3 Babilonie ceperunt esse potentes. Iste etiã misit munera Ezechie.

Ludus scacorũ reperitur ab Xerse philizopho pro correctõne Euilmerodach tyranni. qui sapientes et magistros suos occidere consueuerat: quo solatio retract⁹ fuit a tyrãnide ad emẽdatiõz.

Nabuchodonosor iste rex babilonie victorisissimus fuit. eo q̃ esset virga furoris dñi: vt puniret pctã pplor. obtinuit regnũ assyrior qd destructũ erat a Medis. Et fact⁹ est monarcha q̃ postea cũ feris habitãs septẽ mẽsib⁹. pce Danielis ĩ pristinã nabuchodonosor formã septẽ ãnis penitẽs ẽ restitut⁹. Cui res geste magni cognomẽ dedere. mlta cũ finitimas bella cõfecit: et q3 maxĩe cũ egiptijs. ad extremũ iudeã deuicit. Et syriam durissimo sibi subiugauit iugo. Joachim interfecit. ⁊ successorẽ cũ vasis dñi ĩ babilonẽ trãstulit. ⁊ Sedechiã patruũ suũ loco suo suffecit. Porro dũ vixisset annis quadraginta defunctus est in babilone. relicto eius filio Nabuchodonosor regni successore.

Bisantiũ vrbs tracie maritima a grecis sic noĩata. Lacedemonij cõdidere eã pmo. qb⁹ appollinẽ ꝯsulẽtib⁹ vbi nã sedes q̃rerẽt mãdasse oraclm memorie: pditũ est vt cõtra cecos habitationẽ locarẽt. Cecos aũt megarẽses appellauit Calcedonis cõditores. Qui cũ pri⁹ in traciã nauigassent: situq3 vbi postea bizantiũ edificatũ est ꝯspexissent. Omissa tã locupleta ripa tenuiorẽ regionẽ ĩ asia elegissent: vt Strabo refert. Ut aũt Justin⁹ ⁊ Eusebi⁹ ponunt hec ciuitas Anno añ aduẽtũ xpi. 663. In grecia ex opposito calcedonẽsꝭ agri loco quidẽ optimo ⁊ munitissimo a pausania spartanor rege pri⁹ ꝯditiõis sue initiũ habuit. Et cũ parua admodũ eẽt: Postea a Cõstãtino magno impatore q̃ eã adauxit ⁊ exornauit Constãtinopolis dicta. de qua latissime circa sua tpa describent laude digna.

Bisantium

Nabuchodonosor

CConstituit Nabuchodonosor regem hierusalem patruum Joachim mathaniam: vt seruiret ei sub
tributo interposito religione iurisiurãdi: et mutato nomine vocauit eum Sedechiam. Uicesimũpri
mum etatis annum agebat Sedechias cum regnare cepisset. Et. xi. annis regnauit in hierusalem ⁊
Fecitqꝫ malum coram domino. Erat em̃ superbus cogitans vt adhereret regi egiptiorum: nec iusiurãdũ re/
gi babilonie seruauit. Decipiebant eum pseudoprophete dicentes: in proximo babilonios vincendos ab
egiptijs. Hieremias vero ei suasit vt spem in deo et non in hoĩe poneret. Cum aũt nono sui regni anno sub
ordinantibus egiptijs tributum caldeis promissum denegare: et in libertatem se vendicare tentauit. Et ius
iurandum transgressus. Quam obrem Nabuchodonosor ira percitus cum ingenti exercitu ad eum venit
et diu obsedit et tandem fame coactum eum ad deditionem compulisset. Et aperta est ciuitas circa mediam
noctem: fugit autem Sedechias cum omni domo sua nocte ad viam deserti: persecuti sunt eum principes
diluculo: et comprehenderunt. Et vinctum traxerunt eum ad regem Babilonie in reblata. Js dicens eum
ingratum fuisse percepti ab eo imperij: et deierasse in deum. Oculos eius effodit et cathenis vinxit eum vt
adducerent in babilonem. Et cum eo Josedech: et eius vniuersam familiam trucidari mandauit. innume-
ros quoqꝫ ciuitatis hierosolime traxit in seruos ad babiloniam: ac totam vrbem vna cum templo euerti et
incendi precepit. Sed et assyriorum regnũ a medis destructum obtinuit: Jdeo babiloniorum regnũ factuꝫ
est oĩm monarcha. Hic fuit exitus regni hebreorum et caldeorum regni principium. Caldea autem Asie re-
gio arabie cõterminia longe plana sed fontiũ ꝗ maxime indigua. Jn qua Babilon maxima ciuitas regni
caput erat. Medorum quoqꝫ regnum defecit. Cum vltimo astyages octauus ⁊ vltimus rex medorũ. 38. an/
nis regnasset temporibus Sedechie.

Hierosolimorum excidium

HJerosolima nobilissima ⁊ vetustissima ciuitas ꝑ varia tꝑa plures vastata fuit. Primo a babilonio
rum rege. Dum nabuchodonosor caldeorum rex tꝑe Sedechie cũ ingenti exercitu in iudeam venit
ibiqꝫ magnis cladibus eiꝰ ciuitates affecit. Ac etiam ipsam hierosolimam obsedit. Deinde ꝓfectꝰ
contra Pharaonem regem egipti quo fugato: Nabuzardon sui exercitus principem ad obsidendaꝫ hiero-
solimam rursus mittit. Jbiqꝫ decẽ ⁊ octo mensibꝰ statione firmata iudei se ⁊ vrbeꝫ caldeis ignominiose tra
diderunt. Qui rege interfecto muros ⁊ turres euerterũt. templa incenderũt. eiusqꝫ vasa sustulerũt. Et p. lxx
annos templi solitudo ꝑmansit. A cyro rege persarũ laxata est captiuitas. Extructum est templum sub Da/
rio rege ꝑsarum ⁊ medorum. Scdo ab Asobeo egiptiorum rege. Que em̃ passa est iudea a medis egiptijs
macedonibusqꝫ non enumero. Tercio ab Anthiocho epiphane crudelissimo oĩm tyranno facta est euersio.
Hic hierosolimam ciuitatẽ sanctã menelao prodente vi cepit. et sanctũ locum spoliauit misitqꝫ homines im
pios qui compellerent iudeos carnes porcinas comedere. et a patrijs legibus se transferri: et non templuꝫ
domini: sed iouis olimpi cognominare ⁊ ydolum venerari. Quarto a pompeyo is iudeam vicit omnẽ cuꝫ
hierosolima: ⁊ tributarios fecit. Et vt strabo habet. Pompeiꝰ eam cepit: obseruato ieiunij die: duꝫ ab om
ni opere iudei abstinerent impleta fossa ⁊ admotis scalis. iussitqꝫ menia omnia conuelli. Post hos quinto
Gabinius Scaurꝰ Uarus vrbibus iudee ⁊ precipue hierosolime insultauere: ⁊ herodes magnus ⁊ sosius
captam: oppidum seruauere. Sexto ad extremum funditus euertitur ãno scdo imperij vespasiani die octa-
ua mensis septembris: a Tito eius filio vrbs capta et templum subuersum. Quã cũ cepisset cõplanatis me
nibus: fossas etiã impleri iussit. Urbẽ aũt illã quã vicisse victores gentium romani tam clarum opus esse di
xerunt: vt Titus: tunc exercitus: post imperij gubernator in ipso ingressu menia vrbis admirans; tantam

victoriam non humane virtutis sed diuine gratie fateretur. In ea vastatione fuit ea hominū strages ea fames miseroꝝ funesta necessitas: Que si ex ordine noscere cupis Josephum lege. Non audita sed visa et cōmunia sibi cū ceteris referentē. Veniēs deniqꝫ Titꝰ romā cū patre suo Vespasiano triumphū celeberrimū egit. Simonē qui vrbis excidij causa fuit in triumpho ꝑductū postea laqueo ꝑ totā ciuitatē traxerunt multis confossū vulneribꝰ interfecerūt. Vespasianꝰ templū pacis edificauit vbi iudeoꝝ preciosiora instrumēta videlicet tabulas legis penetraliū vela. ⁊ alia multa reposuit. Ea aūt vrbs vsqꝫ ad adriani principis tpa latronū sicarioꝝqꝫ facta est receptaculū. Et ꝑ quīquagita annos: deinde ciuitatis māsere reliquie. Quā postea Adrianus impator menibꝰ ⁊ edificijs instaurās de suo noīe helyam appellauit: et diuꝰ Hieronimꝰ ad paulinū scribit ab adriani tpibus vsqꝫ ad impium Constātini ꝑ annos circiter. c lxxx. In loco resurrectiōis simulacrū iouis in crucis rupe statua ex marmore veneris a gentilibꝰ posita colebat. Estimātibꝰ ꝑsecutōis auctoribꝰ ꝙ tollerēt nobis fidē resurrectiōis ⁊ crucis: si loca sancta ꝑ ydola polluissent. Maiores deiñ nostri gloriosissimā ciuitatē diu possessā. tandē amiserūt. Karolus em̄ magnꝰ multo sudore primo vrbē illā vendicauit deinde ꝑditam recuꝑauit Gothefridus. Ad quā retinendā etiā Conradus cesar: Ludouicusqꝫ rex francoꝝ nō dubitarūt coactis exercitibꝰ in asiam ꝓficisci. At cū nr̄i principes postea desidie sese dederūt neqꝫ hierosolima nec Antiochia in potestate nr̄a remāsere. Heu pudor: heu dolor fons ⁊ origo nr̄e salutis defecit. Templū illud Salomonis fama clarū: in quo dominꝰ tociēs ꝑdicauit: Bethleē in qua natꝰ est. Caluariam in qua crucifixꝰ Ipsiꝰ crucis possidēt inimici. Sepulcrū dn̄i gloriosum in quo ꝓpter nos obdormiuit in dn̄o: saraceni in ꝑtāte habēt. Et nisi velint xp̄iani inuisere nō possunt. En ipam dei viuētis ciuitatem officinasqꝫ nr̄e redēptiōis: quā deꝰ nr̄ miraclis illustrauit ⁊ ꝓprio sanguīe dedicauit: In q̄ ꝓme resurrectionis flores apparuerīt: Machometi satellites ꝯculcāt. Et ea vrbs nūc scelerate genti impio paret.

QUinta seculi etas hic incipit et ortum habuit a captiuitate iudeorum in Babiloniam duratq; vsq; ad christi iesu domini nostri natiuitatem per annos. 590. q̄uis in hac supputatione aliqui aliter sentiant. Unde qui recte captiuitatis annos numerare voluerint ab vndecimo Sedechie regni anno vt Eusebius ponit. tunc septuaginta captiuitatis annos in secūdū Darij annuz terminabunt. Josephꝰ et diuus Hieronimus a. 13. Josie regis vsq; ad tercium Cyri regis annuz. Nonnulli ab vltimo regis Joachim anno computant vsq; ad vltimum Cyri annum. At sane sentiendo septuaginta illi anni qui in tercio vel vltimo Cyri anno terminantur. proprie captiuitatis iudaice anni dicuntur. Illi vero qui in scdo Darij terminantur proprie complete transmigratiōis sunt. Et hec principalior et precipua sacre scripture era habet. q. s. facta est anno ab exordio mōi. 4610. A diluuio aūt. 2569. A natiuitate abrahe. 1427. Ac vigesimooctauo regni Tarquini romanorum regis. Regnantibus etiam apud Medos astyage. apud Macedones Europe. Apudq; lydos alyacte: et apud egiptios vaphre: et apō Caldeos nabuchodonosor p̄mus.

CAptiuitas igitur hebreorum que fuit exterminium populi hierusalē hic incipit. Et per annos. 70. perdurat. Cum enim populus israel iam multis temporibus ydolis seruiendo: etiam effusionem sanguinis innocentum se grauiter impiasset: volens deus generationem huius populi deperire: septuaginta annorum captiuitatem eundem populum in regno caldeorum statuit sustinere. Hac ratione vt completo annorum numero nouus populus a memoratis peccatis immunis ad renouationem hierusalez perueniret.

Post reditum populi israel de babilone isti duo prefuerunt scilicet ihesus summus pontifex tanq̄ regēs. et Zorobabel tanq̄ dux q̄ modus vsq̄ ad Herodem seruatus est. Ut videlicet summi sacerdotes tenerent primatum. duces vero essent substituti. Semper tamen duces erant de tribu iuda iuxta ꝓphiam iacob. Non auferetur sceptrum de iuda et dux de femore eius. Hi cuȝ innumera multitudine iudeorum venerunt in hierusalem ad reponendum templum congregantes vniuersam prouinciaȝ construxerunt altare in loco quo prius edificatū fuerat: et dies tabernaculorum celebrarunt: cepit auteȝ renouare templum sed paulo post defunctus est.

Iste Salatiel (anno mūdi. 4 6 34.) fuit filius iechonie regis iude quem genuit post transmigrationem babilonis. vt euangelista Mattheus dicit.

Iste Joachim sacerdos fuit filius Jesu pontificis magni. qui scd̄m Josephum nominatus est Josedech. Sub quo zorobabel prophetantibus et adiuuātibus Aggeo et Zacharia templuȝ et ciuitatem reposuit. Edificato autem templo pasca cū innumerabilibus holocaustis celebrato ad exornandam vrbem eam adiecit.

Iste Zorobabel (anno mūdi. 4 6 59.) iuxta imperium domini fundauit templum. sed longe post apud iudeos maximo in precio habitus est. a Cyro rege princeps populi designatus. primum ex caldea iudeos ad propriā ꝓuinciam reducere cepit. ⁊ templum reedificare concedente Cyro incepit.

De illo Abiud (anno mūdi. 4 70 9.) et sequentibus vsq̄ ad Joseph nihil habetur in scripturis. nisi quod a Mattheo numerantur: et ideo nec tēpus eorum debite sciri potest. Nisi quod Abiud genuit Eliachim: qui azor: qui sadoch ⁊c. vt Matthe⁹ in principio euangelij testatus est.

Aggeus propheta

Aggeus propheta in numero duodecim ꝓphetarum vndecimus his temporibus librum sue prophetie scripsit. In quo reuersionem populi ⁊ tēpli edificationem conscribit. ac renouationem ciuitatis: necnon et sacerdotalem obseruationem comprehendit. Completo denique templo statim obijt. Et iuxta sacerdotum sepulchra sepultus est.

Malachias propheta

Malachias propheta hoc tempore clarus habetur sic dictus id est angelus propter optimā vitam. Aiunt ꝙ ore eodem quo prophetauerat angel⁹ domini apparens eadem iterabat.

Sibilla helespōtiā

Hellespontina in agro troyano nata vetula ⁊ antiqua veste rurali induta ligata velo antiquo capite sub gula circumuoluto vsq̄ ad scapulas quasi despecto habitu ita dicit. De excelso celorum habitaculo prospexit humiles suos. et nascetur in diebus nouissimis de virgine hebrea cum cunabulis terre.

Linea regū Babilonie

Nabuchodonosor

Euilmerodach

Ragusar

Saba dardacus

Balthasar

Linea regū Romanorum

Seruius Tullius

Tarquinus

ISte Nabuchodonosor filius Nabuchodonosor magni fuit tercius caldeorum rex.18.captiuitatis anno patri in regnū succedens regnauit annis.10. Vir quidem prestantissimi animi et ingentis potentie qui paternis regalibus multa super addidit multaq̧ magnalia peregit.

ISte Euilmerodach frater Nabuchodonosor p̄cedentis quartus caldeorum rex magni Nabuchodonosor regis filiꝰ.anno.28.captiuitatis iudaice fratre predicto sine liberis defuncto regnum suscipiens regnauit annis.18. Soluit Joachim de carcere ⁊ magnificauit eum.genuit autem tres filios.

SEruius tullius sextus romanorum rex nono iudaice captiuitatis anno regnum suscipiens.regnauit annis.34. Quis matre serua creatum.nec obscuritas inhibuit quin gubernaclꝰa vrbis inuasit. Nā eximiam indolem vxor Tarquinij Tanaquil liberaliter educarat et eius industria regnum adeptus.primus censum in vrbe instituit. Et tres colles.s.quirinalem:viminalē⁊ exquilias vrbi adiecit eamq̧ augere fossisq̧ ac muro circumdedit:tandē a Tarquinio superbo genero suo filie sue impulsu occisus est.

TArquinus prisci Tarquinij regis filius ⁊ Tullij seruij gener. Cui superbo facto cognomē indiderunt. Anno quarto ⁊ quadragesimo iudaice captiuitatis mortuo socero suo rege romanorū rex factus regnauit annis.35. Hic regnum auitū qd̄ a Seruio tenebatur rapere maluit q̄ expectare:qui suscepto regno mox p̄mores ciuitatꝭ quos rebus soceri seruij fauisse putabat vna cum Tarquinio sororis sue filio interfici iussit.et pleraq̧ per tyrannidem gessit:tamdiu superbiam regis populus romanus perpessus est donec aberat libido:hanc ex liberis eius importunitatem tolerare non potuit. Quorum cum alter ornatissime femine lucrecie stuprum intulisset:matrona dedecus ferro expiauit. Imperium tamē regibus abrogatum.tandem eīn regno expulsus a porsenna interfectus est.

BAlthasar enilmerodach regis filꝰ caldeoꝝ rex post p̄atrē regnare cepit. Et regnauit annis.17. Cuiꝰ regni anno p̄mo Daniel ꝑpheta quartā visionē vidit. Is demū captꝰ est:⁊ ciuitas a Cyro persarū rege aduersus fortissime dimicante tradita est ⁊ funditꝰ euersa:⁊ adeo vt nullū tante vrbis remāserit vestigiū Sed eam que modo stat Cambyses cyri filius alio in loco condidit.

BAbilon illa magna capit̄ ⁊ auffert̄ eiꝰ ptās. Hec p̄ma⁊ maxia ciuitas totiꝰ orbis d̄r:⁊ q̄ eā h̄uano ope extrui vel h̄uanis viribꝰ destrui potuisse pene icredibile videbat̄. Que destructio facta ē p̄ Dariū ⁊ Cyrū p̄mos reges mōrchie persarum.

Babilon

Linea pontificu

Elizaphat

Joiade vel Judas

Johãnes filius Jude

Circa hec tpa vt dicit Orosi⁹ Nox ad magnaz partem diei extendi visa est: et saxea grando scilicet veri lapides descenderunt de nubibus.

Hic incipiunt ebdomode Danielis scḋm Bedaz de qb⁹ inter doctores est grãdis altercatõ.

Templo domini in modũ castri sexto regno Darij anno perfecto Joachim pontifex cum sacerdotibus cum tubis ꝛ ornatu solẽni laudauerũt deũ.

Templuz Salomonis perficitur anno .vij. darij regis persarum.

Iste Elizaphat hebreorũ summus põtifex successit Joachim patri in pontificatu. vt dicit Eusebius. sedit annis. 32. Uir tanto honore dignus q̃ sua prudentia ab Artaxerse persarum rege absolutionem a vectigalibus et tributis pro ministris templi obtinuit. potestatem quoq; amouendi iudices.

Eliachim anno mundi. 4759.

Judas quartus summus sacerdos tpe Mardochei. Cui ex Susis persarum vrbe misit epistolas de obseruatione dierũ phurym. Constat em̃ hũc multe doctrine ꝛ sanctitatis fuisse virũ: multis tamẽ seditionibus agitatum.

Johãnes iude pontificis filius quĩtus hebreorum pontifex. habuit fratrem qui dicebat iesus qui aspirabat ad pontificatũ confidẽs de familiaritate vagosi prefecti trans flumẽ. Cũ autẽ sup hoc altricaretur cũ iesu in templo adeo incitauit fratrẽ vt eum occideret. Ideo vagosius omnia ornamẽta templi sustulit. Azor Anno mũdi. 4809.

De isto Sadoch (Anno mũdi. 4859.) etiã nihil habet nisi q̃ ponit Matthei primo cũ ceteris in generatione christi.

Iste Hieremias vltimo ꝓphetauit ĩ egipto. Cũ q; peccata popoli increpasset lapidat⁹ est ab eis apud taphnas. Et eo loco lapidibus fuit obrut⁹ sepultus vbi olim pharao rex habitauerat.

Linea Christi

Templum Salomonis

Eliachim

Azor

Sadoch

Hieremias

Ezechiel propheta hic post multa gloriosa gesta cu3 quosdam redargueret exacerbati ipm equis distraxerunt per crepidines saxorum atq; excerebrauerũt. Et in sepulchro Sem filij Noe ꝛ arphaxat ei⁹ filio sepult⁹.

Ezechiel

Zacharias

Zacharias et Aggeus anno scḋo Darij increpauerunt populum propter negligentiam eorum et edificandum domũ domini. et solicitabant Sorobabel vt loqueretur super hoc regi. et annuit rex: et accensuz est cor populi vt edificarent templũ. Tandes post multa bona opera cõpleto templo. Et ipe obijt Et iuxta aggeum prophetam sepultus fuit.

Lucrecia

Lucrecia matrona romana omnium romanarũ mulierum pudicissima formaq; ꝛ elegantia clarissima coniunx collatini a sexto Tarquinio tarquinij superbi filio per vim stuprata semetipam interfecit. Tarq̃nio igit̃ expulso romani reges defecere. Cum ibidem regnatum fuisset sub regibus septem annis. 240.

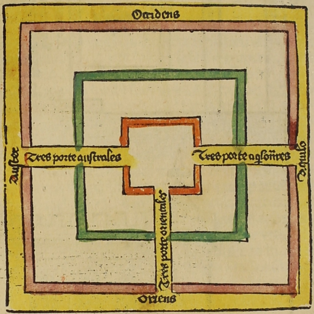
De edificatione templi

Gloriosa ac magnifica illustres viri de templo eiusq; fundamento ac edificatione scriptitant: pcipue diuinꝰ pphēta Ezechiel in vicesimo quinto anno trāsmigrationis. Qui est annꝰ tricesimustercius regni Nabuchodonosor in exordio anni decima die. Cū manꝰ dn̄i facto est sup eum: adductus est a spiritu in terrā isrl' sup montē excelsum. Ubi ostēdit ei edificationē ciuitatis ⁊ templi. Et cū hec visio obscurissima sit nec aperta legentibꝰ de ciuitate mirabili in monte cū templo edificata sibi in spiritu ostēsa. Quāobrem p pauca de forma templi p figuras subiungere placuit. Quāq; certi doctores solum de spirituali edificio scilicet xpo ac ecclesia intelligant: Victor tamē de materiali edificatione manifestauit: quod veteres hebrei ezechieli in visione imaginaria ostensum fuisse aiūt. Et in iam prescripta reedificatiōe post reditum de babilonia p Zorobabel et Neemiaz fuisse impletum. Licz ceteri aduersa ponāt: moderniores tamē hebrei p Messiam regnaturum cum magna potentia id futurū expectant. Figuras igitur templi per picturam talis edificij cum pauca scriptura videamus.

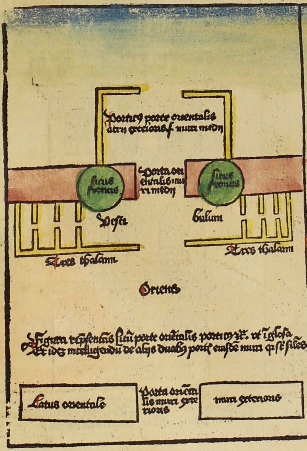
Prima figura edificij templi ostēsa ezechieli sup mōtem

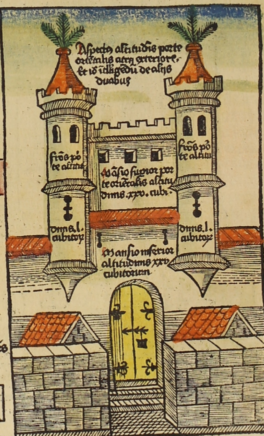

Secūda figura ad facilius capiendū

Sequentes due figure ornatū porte repsentāt

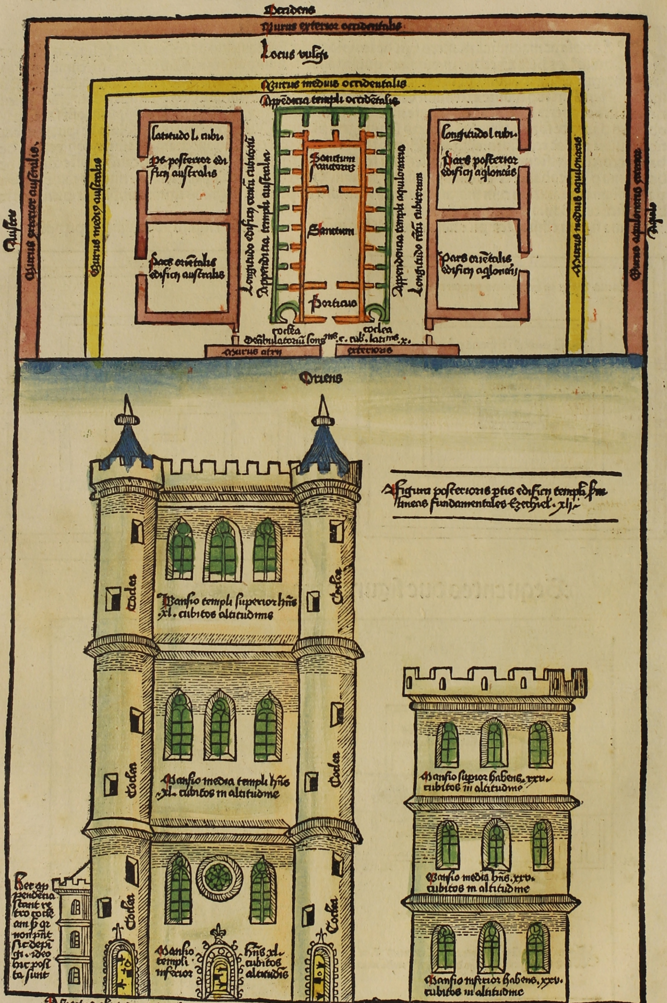

Figura posterioris ptis edificij templi ptinens fundamentales Ezechiel. xli.

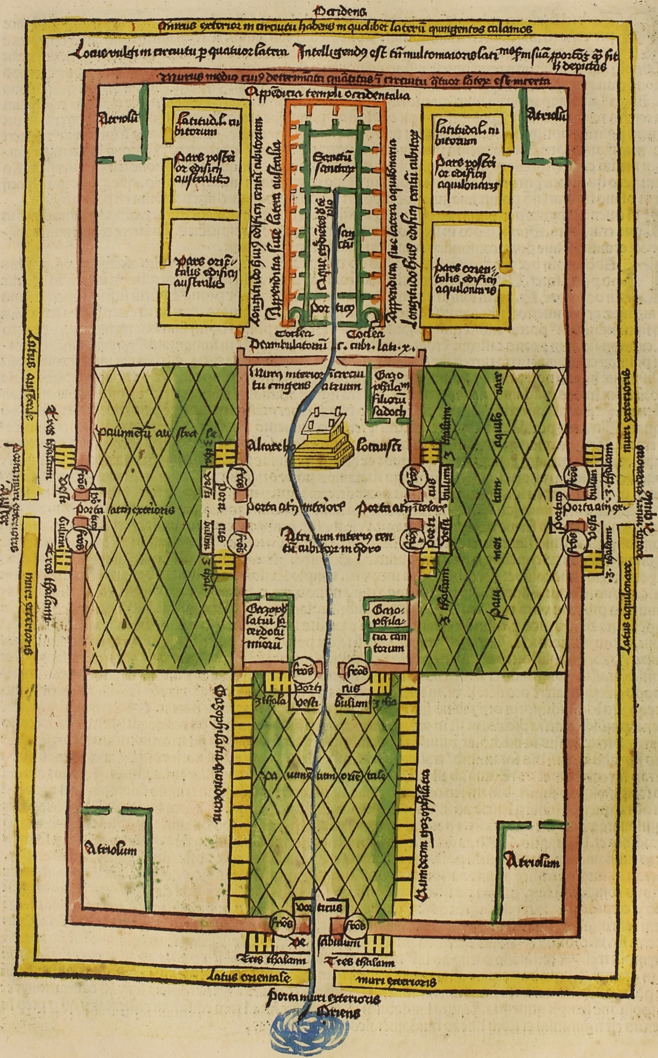
Aspectus altitudinis templi porte orientalis et appendiciorum circa ipsum Ezechielis. xli.

Aspectus edificij aquilonaris scdm altitudinem et longitudinem suam Ezech. xli. Et simile edificiu debet imaginari situatu esse in pte australi templi.

EZechiel diuinus ꝓpheta. Cum transmigratio babilonis a Joachim rege iude vt premissuz est incepit ⁊ ipe cū mardocheo trāsmigrauit. Postea sedechias annis .xi. regnauit: in quo anno destructa ē ciuitas et templū. Inde decimoquarto anno post deuastationē Ezechiel hāc visionē ꝓpheticā vidit Templū aūt vt in figuris cerni potest: mltas māsiones habebat: sicuti ciuitas: muri eiꝰ erāt ꝓpugnacl'a ad modū ciuitatis. Mons in quo erat templū aliquantulū demissus erat: In parte australi magis ꝙ aquilonari. Angelꝰ aūt stans in porta muri exterioris locutꝰ est ac mēsurabat certis mēsuris que maiores erāt quam in ceteris rebꝰ ꝯmunibꝰ. Totū igit̄ templi edificiū in spacio quadrato situ̅ erat. Cuiꝰ vnū latꝰ directe ad orientem positū: oppisitū ad occidentē: Alia duo ad aquilonē et meridiē. In quo spacio triplex murꝰ: Exterior. medīꝰ. interior: Spaciū ꝯtentū inter mediū et interiorē dicebat̄ atriū exteriꝰ. Reliquū spaciū inter murum mediū et exteriorē: locꝰ vulgi appellabat̄. Gentiles eīm ad orandū ob deuotionē templū accesserīt. Totum vero quadratū ꝑtim in summitate mōtis in plano erat: ꝑtim in mōtis pendulo. que gibbositas spacij cū in plano figurari nō potuit imaginatiōe suppleri debet. Ad hoꝝ intelligētiā posita est prima figura.

IN orientali deinde parte muri exterioris in medio eius quedam erat apertura .x. cubitoꝝ latitudinis in qua erat porta. Simili modo in secūdo muro et tercio directe se respiciētes. In latere deniqꝫ muroꝝ aqlonari et australi due porte consimiles erant: vt secunda figura ostendit.

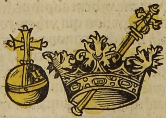
HAbebat aūt hec porta oriētalis gradus ob decliuitatē mōtis: vt a loco vulgi ascēsus ꝑ. vij. gradus ad portā foret. Uestibulū ꝙ habuit spaciū ante apturā medij muri quiqꝫ cubitoꝝ in latū ab oriente in occidentē. Et .xv. in longū ab aquilone in austrū. Extabat ⁊ porticꝰ edificiū situ̅ sup apertura̅ muri medij: ⁊ ex pte interiori ipius muri trāsiens vltra mediū ꝑ. viij. cubitos inter atriū exteriꝰ. Et a terra vsqꝫ ad summitatē huiꝰ porticꝰ cubiti quiquaginta sunt. ¶ Et iuxta postes hostij sunt due turres: quaꝝ altitudo lx. cubitoꝝ sicuti in portis castroꝝ: Frontes dicte ad decorē porte. Ac in summitatibꝰ turriū pomelli: et rami palmaꝝ celati: etiā iuxta turres sex thalami ꝓ portarijs appenditia dicta. Ad horum intelligentiā posite sunt due figure (post primā ⁊ scdam) sequētes: Quaꝝ prima situ̅ porte porticꝰ ⁊ vestibuli frontiū ⁊ thalamorū scdm lineas fundamētales representat. Altera figura altitudinē porte porticꝰ ⁊ frontiū a pte orientali ostentat. ¶ Porticꝰ aūt edificiū sup̄ portā in atrio duas habet māsiones supiorē ⁊ inferiorē et fenestras obliquas. Ultra aūt portā scdi muri inter mediū ⁊ terciū pauimentū stratū sub diuo scilicet platea paumētata erat. ¶ Trigīta quoqꝫ gazophilatia in circuitu pauimēti. ad latꝰ australe decē: que occupāt .c. cubitos. et quatuor ex vna pte atrij exterioris et quattuor ex alia parte eiusdē porte que cum ipa occupant .c. cubitos. Duo vero residua gazophilatia ponūt̄ iuxta thalamos porte oriētalis atrij interioris vnū in pte vna: reliquum in altera. que cū ipis ⁊ cuiꝰ thalamis occupāt .c. cubitos ꝑ modū inferius figuratum. Et ad maiorez distinctionē a thalamis gazophilatia rubei coloris sunt. Porte aūt aquilonaris ⁊ australis similes sūt porte orientali: Similis ferme descriptio portaꝝ ⁊ vestubuloꝝ medij ⁊ interioris muri extat ¶ Ostiū vero in frontibꝰ portaꝝ diuersaꝝ erat: et ibi holocaustū lauabāt. s. carnes cremādas in altari holocaustoꝝ ac mēse que immolationi deseruiebāt ꝓ peccato ⁊ delicto. Due item pietes existētes ex vtraqꝫ pte ostij et ante illas in porticu erāt due colūne: altera hinc: alia inde vt in templo Salomonis fuit. Longitudo vero parietū templi .c. cubitorū extat. Altitudo .c xx. et latitudo intra muros .xx. cubitos cōtinet. Duo pietes .xij. cubitoruz ꝓminētia pilarioꝝ vltra parietes hinc ⁊ inde .x. cubitoꝝ: latitudo appēditioꝝ .viij. cubitoꝝ. paries claudēs appenditia hinc ⁊ inde .x. cubitoꝝ et latitudo loci oratiōis similiter .x. cubitoꝝ. Qui numeri simul iūcti faciunt .lxx. iuxta ezechielē. Intrinsecꝰ deinde sanctū sctōꝝ ponebat̄ qd̄ interiꝰ templū (vt in tabernaculo moisi interiꝰ tabernaculū) dicebat̄: Paries vero nō multū altus nec sustinēs aliud pondꝰ diuidebat sanctum et sctm̄sctōꝝ. Cuiꝰ longitudo erat .xx. cubitorū. Adiuncta fuerūt latera siue appenditia lateribꝰ templi exterius adherētia in latere occidētali .vi. in latere aquilonari qd̄ est multo longiꝰ .xxx. Et similiter in australi qd̄ est equalis lōgitudinis: in oriētali nō sunt ponēda cū ibi templi ingressus pateat. ¶ Pilarij tandez annexi fuerūt ꝓminētes extra pietes: vt fit in arduis edificijs ad ipa fortificāda: In occidētali pte tres pilarij: duo in extremitate vnius in medio. et ꝓminebāt .v. cubitis: et hec ꝓminentia pilarioꝝ in tribus locis ꝑforatur vno sup aliū atqꝫ in his foraminibꝰ trabes figunt̄ ad portandū tria tabulata: ita disposita vt p̄muz distat a terra ꝑ sex cubitos: et ita reliqua ab illo. Sicqꝫ ascendūt iuxta murū templi .xviij. cubitos. Inferior aūt māsio templi vsqꝫ ad p̄mū tabulatū seu cenaculū ponēda est .xxx. cubitoꝝ vt in templo salomonis. vt pies templi ad recipiendū lumē ꝑ fenestras sine obstaculo ꝑ .x. cubitos maneat. ¶ Circa duo vero latera templi scꝫ aquilonare ⁊ australe duo edificia ponunt̄ a muris templi ꝑ .xx. cubitos distantia: et qd̄libet .c. cubitoꝝ lōgitudinis et .l. latitudīs. ¶ Ad ea intelligēda posite sunt tres figure folij p̄cedētis. Prima rep̄sentat scdm lineas fundamētales totiꝰ edifitij posteriorē ptem. Scda altitudinē templi ostendit ⁊ appēditioꝝ circa ipm. Tercia altitudinē edificij aquilonaris: et similiter australis que similia sunt. ¶ Altare aūt holocaustorū ex ptibus compositū fuit. Prima ps iuxta terrā dicebat̄ sinus siue fundamētū: et eleuat̄ sup terrā cubitū vnū Scda crepido minor et restringit̄ edificiū ꝑ cubitū vnuz et ascendit ꝑ duos cubitos. Tercia crepido maior iterū restringit̄ ⁊ eleuat̄ sursuz ꝑ quattuor. Quarta arieb vocat̄ simili mō ꝑ .iiij. ascēdit: vt altitudo altaris a terra sit .xi. cubitoꝝ. ¶ Aque egrediebant̄ de templo ꝑ modū fonticuli scaturiētis de limine scti sctōꝝ et inꝑ templū trāsibāt declināndo parūꝑ ad latꝰ dextrū. et inde ad porticū tēpli ⁊ postea ad atriū interiꝰ ab occidēte in orientē. Aliqui has aquas ante egressuz de atrio interiori diuiserūt in quattuor riuulos: vt pꝰ egressū de porta oriētali exterioris muri in vnū cōueniāt ceteri id refutant. ¶ Et sic cōpleta sunt ad edificationez et dispositōnē templi ꝑtinentia. Figura laudabilis nūc sequitur simul totū edifitium rep̄sentans qd̄ ꝑ ꝑtes superius est figuratum et scdm lineas fundamētales cuncta ostentat.

Occidens
Atriolum
Atriolum
Altare holocausti
Porta atrij interioris
Porta atrij interioris
Atriolum
Atriolum
Tres thalami
Tres thalami
Latus orientale
muri exterioris
Porta muri exterioris
Oriens

VEronam pulchram et preclaram venetie vrbem alpibus finitimam. Quā athesis fluuius diuidit Auctor est ex trogo pompeyo iustinꝰ. Gallos qui vrbem romā ceperūt ⁊ pariter Mediolanū: brixiam et bergomū edificasse. Licet alij sicardi Cremonensis epī sententie inherentes: post Troye excidium constructā asserunt. Nec tamen minꝰ cingit ꝙ̄ diuidit veronā Athesis vt custodie simul ornamētoqꝫ ⁊ subuehēdis reuehendisqꝫ mercibꝰ et frugibꝰ magno sit vsui veronēsibus: quandoquidē supra infraqꝫ ⁊ circum ager est precipue bonitatis multa gignēs in vrbē conuehenda: olei vim maximam: frumēta incolis in mercaturā supabundantiā: vinorū varietatē atqꝫ p̄stantiam: pomoꝝ omnis generis copiam. Et lanam ceteras ytalie subtilitate supantem de qua subtilissimi efficiunt panni. Lane p̄stantiam greges ⁊ armenta a pastionis ꝓprietate accipiunt. Quā prata campiqꝫ ꝓspectu quoqꝫ amenissimi naturaliter p̄stant. Quū tamen mons altissimꝰ orbi supeminēs Balbus nomie: et eandē herbis suis ingenitam et multo maiorē virtutem prestet. ꝙ herbilogi vndiqꝫ confluentes multa herbarū radicūqꝫ genera animantiū saluti opitulantia inde legant: diuerse etiam ꝑ agrū veronensem scaturiūt aque non minus ornamento a natura ꝙ̄ vsui attribute. Hec ciuitas ita romanis principibꝰ grata extitit: vt in ea amphiteatrū romano more nō nullaqꝫ alia cōstructa sint edificia. Ibiqꝫ deinde a Gottis longobardisqꝫ regibꝰ: nec nō et ab alijs principibꝰ domus excelse ⁊ alta palatia. pulcherrima templa. inexpugnabiles arces et castella fuerūt constructa. Vinoꝝ prestantia vno extollitur argumēto. Theodatus ostrogothoꝝ rex tercīꝰ: quū sciret in veronēsi agro esse vinū sicut Cassiodorus appellat accinati odoris saporisqꝫ suauissimi. illud romā nauibꝰ Athesi in supeꝝ mare delapsis comportari curauit. Vrbis huiꝰ gesta sub vario fuerūt euentu. Attila eñ Gottoꝝ rex eam euertit ⁊ incēdit. Alboinus p̄mus longobardorum rex ibidem Rosimunde vxoris insidijs occisus fuit. Ibi Rudolphus imperator berengariū impatorem supauit ⁊ occidit. Nobilissima scaligeorū familia ⁊ ipa veronensis tyrannidem occupauit. et ꝑ. 70. annos cū maximo splendore verone dominata est. Tandē ea vrbs in venetorum manus deuenit: sed tam solidiora verone sicut ⁊ ceteris vrbibꝰ ornamēta viros oīnis etatis p̄stantes attingamus. Zenoqꝫ sicut religionē xp̄ianam ⁊ suam ipius deqꝫ sanctitatē primꝰ erit qui verone presul mlta scripsit extantia sacras vtriusqꝫ testamēti litteras declarantia. Emiliū marcū veronensem poetā. Eusebiꝰ in asia obijsse asserit: paulo post. Catullus poeta. subinde vterqꝫ Plinius. genuit ⁊ Guarinum oratorem ornatissimum et alios.

Verona

Regni Persarum principium

CYrus primus rex Persarum potentissimus hoc anno: qui est trigesimus captiuitatis iudaice ann⁹ Et quinquagesima quinta olympias: persis regnum et imperium instituens. regnauit annis. 30. Hic Astyagis medorum regis ex Mandana filia nepos fuit. Qui vt herodotus et iustinus tradunt Astyagem deuicit. Et regnum eius in persas transtulit. domitisqꝫ multis ciuitatibus rebellantibus aduersus Balthasar caldeorum et babiloniorum regem bellum intulit atqꝫ eum deuicit: quo deuicto eius regiam babiloniam superbissimam vrbem statim subuertit. Postmodū aduersus cresum lydorum regem: qui babilonijs auxilium tulerat profect⁹ est. Quem sine vllo negocio fudit et cepit: ablatisqꝫ ei omnib⁹ sui regni rebus vitam miseram ducere coegit. Cumqꝫ Cyrus asyam totum pene orientē in suam redegisset potestatem: Scythias etiam bello adortus est: quibus cum Tamiris regina preerat: ac primo quidem prelio cum Cyrus regine filium omneqꝫ eius obtruncasset exercitum: haud multo post et ipē ab regina composit in montib⁹ insidijs cum omni exercitu deletus est. Nam Tamiris cum audisset suorum cedem et filij vnici mortem: non femineo more se dedit in lacrimas: sed cum residuo exercitu in montibus simulata diffidētia propter acceptum vulnus cum insidijs refugit. Ac Cyrum ad montium cacumina angustias pduxit: ibidēqꝫ eum cum ducentis milibus obtruncari fecit: Ita vt ne vn⁹ quidez tante cladi supfuerit. Quibus gestis Tamiris statim inter cadauera corp⁹ Cyri exquiri mādauit. Cui comperto aufferri caput et in vtrē sanguine suorum plenum immitti pcepit: vt quasi superbo regi dignū exhibuisset tumuluz dixit. Sume cyre sanguinem quem semp sitisti: eius tamen truncum in pasargadas vrbem delatum in hortis sepelierūt. In cui⁹ tumulo tale epigramma fertur fuisse inscriptū. O homo ego Cyrus sum asie rex. qui persis impiū pstitui.

PErsia aūt asie maioris regio ē: que a persio Acrisij argiuorū regis nepote nomen accepit. In quā persipolim ipius regionis caput condidit. Quā postea greci regijs concrematis vastauerūt hec ita qꝫ regio Caramānis bactrianis ac medis contermina est: Et in multos diuiditur sinus. Quā .Q. Curcius libro quarto de gestis Alexandri magni optime describit. Ipsa quippe montuosa pmaxime est. Et pter estum ac ventos fructuum inops esse phibetur: in ipa tamen celeberrime vrbes esse referuntur. psertim ipsa Persipolis et Pasargadas ac plurime alie que sunt in Gabijs superioribus partibus eiusdem regionis. Inter persiam autem et Susam que ab Arphaxat medorū rege magnis structuris edificata fuerat. Quedam montana prerupta interiacebant: quā postea Cambises regis filius suo adiecit imperio: et⁹ autem imperium et si aliquando pmaximū fuerit: postea tamen a Macedonibus parthisqꝫ diminutum et dilaceratum fuit. Perse autem a Nembroth gygante primum edocti pro deo Solem et ignes coluerunt: et Lune minerueqꝫ sacrificauerunt. sed nunc relictis ydolis illi Mahumeteam legē sequunt. Persica aūt poma vt Plinius libro. xv. ab hac auecta ferunt. Illustrat adhuc persipolis regio seu ciuitas beatissimi Georgij martyris triumpho.

Anaximander

ANaximander philozophus et medicus celeberrimus primo milesij ⁊ Taletis auditor ac in eius scola successor his temporibus (vt Eusebio placet) floruit. Qui cum primus celestia docuisset: etiā primus horoscopia fabricauit ac maris et terre circuitum primus descripsit. nec non et materialez speram construxit. Et pterea Plinius libro scdo eum peritissimum astrologuz dixit. Obijt deniqꝫ sexagesimoquarto vite sue anno. Fuit ⁊ alius Anaximāder miilesius historicus non ignobilis de quo laercius scribit.

Anaximenes

ANaximenem philozophum pariter et phisicum Anaximander hic habuit discipulum: et quidem clarissimum. Qui principium aerem dixit et in infinitum moueri sydera non supra terram sed circa ipam. Obijt vero (vt Laercius ait) ea die qua et Sardis capta fuit.

Edras

Neemias

Mardocheus

Esdras vir sanctus atqꝫ doctissimus velut alter Moyses in pplo venerādꝰ habitꝰ est. Hic primū de babilone cū ceteris venit: sed iterū paterna solicitudine motꝰ rediȷ̄t vt plres lucrifaceret: et secum adduceret. tpe aūt isto legem ceterosqꝫ libros sanctos repauit. quos combusserant caldei: felix testamentū orbi relinquens. nouos et faciliores apices inuenit: que in spiritusctō feliciter peracta. venit iterum hierusalē cū multitudīe magna regalibꝰ ꝓuilegiȷ̄s: vt doceret pplm. Obiȷ̄t in senectute veneranda sepultus ibidem.

Iste Darius fuit cōsobrinꝰ Astyagis q̄ dedit ei regnum. Ambo aūt victi sunt a Cyro qui fuit rex ꝑmus persarū: et trāstulit monarchiam ad persas. Babilonē vicit. Balthasar interfecit. Danielem magnificauit. Israel remisit in iudeaȝ vt templū reedificaret. victus tamen benigne Cyrꝰ ꝓuidit. Astyagi regnuȝ hircaniorum et dario medorum concessit.

Neemias fuit pincerna Artarxersis regis persarum missus ab eo vt instauraret murū hierusalē edificauit eā in angustia tpis. Hic fuit vir benignissimus ac deuotōne ꝑcipuꝰ: qui cum opus dn̄i explesset miraculose ignē sctm̄ repierunt et murū dedicauerunt. Rediēs ad regē iterū reuersus est hierusalē et mortuꝰ est. ibiqꝫ sepultꝰ iuxta murū quē edificauit.

Cambises filiꝰ Cyri scdus persarū rex sexagesimo captiuitatis anno regnum accipiens regnauit annis. 8. qui ab Esdra artarxerses: vel assuerꝰ nominatur in libro iudith: Nabuchodonosor a patre vocatur. Hic interdixit ne hierlm̄ ⁊ templū reedificaret. Is em̄ imperiuȝ suscipiēs militari gloria atqꝫ iusticia cū quadā crudelitate mixta in suos deseuiens patrem superauit. Ethiopes subegit: ⁊ multas ꝓuincias suo adiecit imperio: pleraqꝫ tm̄ bella p holofernē gessit postea in egiptum accedēs cuiꝰ cūctos vastauit fines. et ibidem Babilonē condidit aliā. De Cambise valeriꝰ in sexto refert: q̄ iudicis male iudicantis pellem detrahi fecisset selle iudiciarie vbi filiū suum iudicem cōstituerat apponi precepit.

Iste Mardocheus vir sanctꝰ clarus habet̄ in toto regno persarum: tempore sue exaltationis fuit 295. annorum scd̄m computationem latinorum.

Monarchia Regum persarum

Darius

Cyrus

Cambises

Smerdis

Smerdis tercius persarum rex octauo et sexagesimo iudaice captiuitatis anno: Cambise in syria mortuo sine liberis: regnum regnauit mensibus septem: patizetes quē Cambises rebus suis ꝑfecerat fratrem suum nomine et facie simulimum regem declarauit. ⁊ priorem occiderat. ꝓpter quā fraudeȝ darꝰ histaspis filius confestim coniuratione facta: alterum Smerdim et eius fratrem Patizeteȝ trucidauit. Et ip̄e pꝰ triduum persarum rex constitutus est.

Judith holofernes

Holofernes princeps militie Nabuch. Cambisis multas terras domino suo subiugauit. et tandem venit ad bethuliam: et ibi a Judith muliere interficitur in cubiculo papilionis sui et omnis eius exercitus fugaturꝰ. Fuit autem Judith vidua mulier ꝑstātissimi animi et incredibilis aspectus et postqꝫ holofernem pricipem obtruncasset. tanto in precio habita est apud iudeos vt cūctis diebus vite sue omnibus iudeis preferreret̄: et triūphali laude ppetuisqꝫ preconiȷ̄s celebraretur. Et cum centum et quinqꝫ annos complesset moriens apud virum in betulio cum ingenti luctu et pompa sepelitur.

Babilonia noua cōdit̄ a Cābise ī egipto.

Linea Cõsulum Romanorum

Brutus Tarq̃nus collatinus

Valeriꝰ publicola Postum

Largus dictator

Decem tribuni

Marcus Gneus maulius

Valerius

Anno.cc xxiiij. ab vrbe condita exactis regibus romani loco eorũ consules instituerunt qui annua exercerent imperia. ne tractu tẽporis erigerentur in superbiam. Quorum precipui hic annotant̃ ex quibus primi duo habuerunt bellum cum porsenia rege etruscorũ. Brutus vero duos filios habuit qui reuocare volebant regem quos virgis cesos securi percussit. Collatino sublata est dignitas. quia ne nomẽ Tarquini in vrbe esset.

Sibylla cumana

Sibylla Cumana que fuit tempe Tarquini prisci vestita aurea veste. librum apertũ ꝛ altum in manu gestans et librum in sinistra habens super genu capite discoopto dicit sic. Magnus ab integro seculoꝝ nascit̃ ordo iam reddit et virgo redeũt saturnia regna. Jam noua ꝓgenies celo dimittit̃ alto. Tu modo nascẽti puero quo ferrea primũ. Desinet ac toto surget gẽs aurea mũdo. Casta faue lucina tuꝰ iã regt̃ appollo.

Isti duo vicerunt sabinos et de eis triũphatum est. et Valerius fataliter mortuꝰ paup.

Anno vrbis condite. xxv. romani bello sabinorum cõsternati creant dictatorẽ. cuius auctoritas et potentia consules preiret. et est nomen officij dignioris.

Manliꝰ torquatus

Iste. T. Manliꝰ Lelij manlij filius. bellũ cum gallis inchoauit. ꝑcussoq̃ gallo qui eũ ad singulare certamẽ prouocauit. torquem auream de collo eius tulit suoq̃ imposuit. Vñ dictus est torquatus ꝛ torquati cognomẽ suis posteris obtinuit.

Popilia ṽgo vestalis

Galli Senones gens natura ferox moribꝰ incondita. ob hoc ipa corporũ mole ac armis ingentibus adeo omni genere terribilis fuit: vt plane nata ad hominũ interitũ vrbium stragem videretur. deinde totam vrbẽ igne ferro manibus exequãt sex mẽsibus barbari: et Manliꝰ nocte subeuntes clangore anseris excitatꝰ a summa rupe deiecit.

Popilia virgo vestalis ob crimen stupri viua defossa est.

Tempore illorum duorum fuit bellum vegentinum in quo tot ceciderunt de victoribus romanis quot de victis.

Dictature dignitatis institutõ

Nono post exactos reges anno (vt Eusebius habet) Rome noua dignitas scilicet dictatura creata est. et equitum magister. qui dictatori in omibꝰ obsequeret̃ et largũ al's lerciũ dictatorẽ primũ ꝛ Sp. cassiũ magistrũ equitũ scribit. Institutꝰ est itaq̃ dictator vt auctoritate et potẽtia cõtra hostes cõsules precederet. Eo maxime q̃ꝛ porsenia clusij rex (ea ciuitas thusta erat) armis Tarquiniũ sup̱bum reducere conatꝰ esset. qđ ne fieret dictator obstitit. Verũ pace cõfecta in amiciciam ppl'i Romani porsenia sũmis receptꝰ honoribꝰ. Quinciꝰ cincinatꝰ prestantissimꝰ postea dictator cũ agriculture operã daret: a senatu rogatꝰ: puluere ac sudore absterso: dictature dignitatẽ inuitꝰ suscepit. Is nedũ romanos obsessos sed hostiũ quoq̃ exercitũ superatũ cũ innumerabili preda romam perduxit. Sic expeditiõe finita redijt ad boues: victoriãq̃ q̃si securã tenens.

Sub isto valerio consule ciues exules seruiq̃ fugitiui inuaserunt capitoliũ ꝛ incenderũt. Et tam atrox fuit bellũ: ꝙ ipse consul fuit occisus: Publicola quoq̃ romanꝰ patriciꝰ cui publiꝰ valeriꝰ ꝓpriũ nomẽ ante fuerat. Et ip̃e p̱ hoc tẽpꝰ expulsis Tarq̃nijs vna cũ bruto in locũ collatini consul est suffectꝰ de quo sup̱. Is cõmissa pugna in quo brutꝰ occubuit ip̃e de Tarq̃nij exercitu quindecim milia ꝛ trecẽtos viros interfecit qua victoria primꝰ ex cõsulibꝰ in curru inuectꝰ triũphauit: que res pulcherrimũ spectaculũ plebi sine vlla inuidia p̃buit. fuit aũt magne iusticie ꝛ eq̃tatis vir.

Marcus Curciꝰ

Aracus

ARacus Astrologus et poeta clarissimus cum eudoxo vt ait Augustinus vniuersum se numerum stellarum comprehēdisse et scripsisse iactauit. quos (inquit augꝰ) illa contēnit auctoritas que dicit ad abraham. Aspice stellas ⁊ numera eas si potes. geneß. xv. Quomodo eīn dinumerari possunt cum non omnes possunt videri. Cū astrologie nō ignarꝰ esset. De astrologia librū scripsit elegantissimū dicēte Cicerone li. primo de oratore. Cōstat inter doctos homines ignarum astrologie ornatissimis atq optimis versibus. Aracum de celo stellisq dixiste et conscripsisse.

Os inferni in medio vrbis vasto hyatu horribiliter apparuit ⁊ vi ui homīs sepulturā interpretantibꝰ auruspicibꝰ expetebat. Rome eīn (vt Liuiꝰ ait) siue interemptu seu alia aliqua vi forū ferme spē cū vasto collapsum in immensam se aperuit altitudinē. quā voraginē nullo videbat posse oppleri materia. Tum Marcus curcius eques romanꝰ bello egregius eo audito. templa deorū que foro illi imminebāt intuens. Equo maxime ornato insidēs zelo patrie armatus se in hyatū misit. q̊ mortuo stati hyatꝰ obturatꝰ est.

Esopus

ESopus adelphus poeta fabulator clarissimus. claruit tpē Cyri regis psarum. Fuit autē grecus de ciuitate Attica: vir ingeniosus ⁊ prudens. qui cō finxit fabulas elegantes quas romulꝰ postmodū de greco trāstulit in latinū. ⁊ filio suo Libertino direxit. In quibus docet quid obseruare debēt homīes. Et vt vitam hominū ostendat ⁊ mores: inducit aues. arbores. bestiasq loquentes ꝓ pbanda vita cuiuslibet fabula. quas qui diligēter inspexerit inueniet ioca. loca apposita que et risu miscenẜ ⁊ ingenium acuant. Hic pmo anno Cyri regis psarum fertur fuisse pemptus. Nouissime eas fabulas omnes vna cū ipius Esopi vita Rinutiꝰ quidā eruditꝰ vir: ad Antoniū tituli sancti Crisogoni cardinalem latinas accuratissime fecit.

Decem virorum rome electio

DUodecimo Artaxersis regni āno. ccc. ⁊ altero ab vrbe cōdita. C. meneuio ⁊. P. sextillo capitolino cōsulibus. Romanis placuit qd consulare impium cessaret: et eius loco decem viri deligerenẜ: p quos sine ꝓuocatione omnis regereẜ ciuitas. leta eius ingratus tpa (vt Liuiꝰ ait) nimium luxuriare incipiēs. cicius eius res lapsa est. Quia post annū exacti sunt ob facinora Appij claudij.

Leges duodecim tabularū

ROmani cum hucusq legem non haberent magnaq inter tribunos et consules de legislatore orta est disceptatio. terciodecimo regni Artaxersis anno legatos athenas miserunt. Qui non solū ab atheniensibus Solonis leges obtinerent. verūetiam ex alijs grecie ciuitatibus mores institutaue romani perferrent. Ac sic ab eisdem legibus traditis scilicet decem tabularum. Romani postea duas addiderunt. vnde et postmodum illa decem tabularum famosissima emanauit lex vt habeẜ. ff. de ori. iu. l. ij. et dis. vij. c. ij. Ordinataq erat in. xij. tabulis tota iusticia.

Tribuni et ediles Rome creati

QUartam seditionem honorum cupido excitauit. vt plebei quoq magistratus crearenẜ. Fabius ambustus duarum pater: Alteram sulpitio patricij sanguinis dederat. alteram plebeio. Tribuni igitur plebis sextodecimo regni Artaxersis anno rome creati sunt. Quod quidem tribunatus officium et si magistratus dignitatem non haberet. maximi tamen momenti in republica fuit.

Veturia romana

VEturia Coriolani patricij romani mater p hoc tempus iam senex laudabili opere annos suos in viriditatem traxit ppetuam: quia filium suū qui infensissime vrbem obsidebat: quem legatorum maiestas ⁊ pontificum reuerentia nequiuerant ipa ab ira retraxerat durissima: ⁊ eius ꝓpositum vertit in bonū. Nam relinquens obsidionem ciuitatē liberam dimisit. Ob cuiꝰ mulieris beneficiū: ne ciuitas ingratitudine argueręẜ ex Senatusconsulto ad ppetuam rei memoriā eo in loco quo hec veturia filij iram moliuit templū ⁊ ara fortune constructa sunt in sup cum nullꝰ vsq in id tp̄s vel modicꝰ a viris mulieribꝰ p̄stareẜ honor sanccitū est vt mulieribus homīes semp assurgerent ⁊ in via eis cederēt qd nuncusq apd nobiles seruatur. Et q eis liceret vti auro ⁊ purpurea veste aureisq fibulis ⁊ armillis nec immerito cum suis precibus steterit romana libertas.

Monarchia Regum persarū

Dari⁹ histapsis

Xerses

Artaban⁹

Artaxerses

Darius histapsis filius quartus persarum rex anno septuagesimo captiuitatis: persis regnare cepit. Is cum alijs sex nobilibus Smerdim et patizetem magum et⁹ fratrem trucidauit. Conuenerunt de regno persarum. Cuius equ⁹ sequenti die in ortu solis hynnitū ante regiam prius emitteret ille persarū rex haberet. Darius Oebaris stabularij sui solercia effecit: vt ante omes hynnitū equ⁹ ei⁹ primo daret: quo facto: euestigio rex creat⁹ est. Regno suscepto Atosam cambysis filiam duxit vxorem. Ex qua pter xersem etiā alios genuit filios. Dedit potestatem zorobabel vt iudeos in hierusalem reducere posset et vasa reddi iussit: et p edificatione templi viginti argenti talēta p singulos annos iudeis darent. Ideo templum edificarūt. Uerū anteꝗ e vita discederet egiptus ab eo defecit.

Xerses darij ex Atosa filius quintus persarū rex: Centesimoquarto iudaice captiuitatis anno: psis regnare cepit. Et regnauit annis. 20. Is voluntatis pr̄ne colendi deum israel: heres apparuit. Iudeis liberaliter vtens. Esdre sacerdoti amicissim⁹ crudelitati et seuicie paterne successor. Recepta egipto que a patre defecerat cū vniuerse asie potiret: innumerabili exercitu grecie bellū intulit. Athenas incendit: et infinitas strages dedit. Tandē leonide Spartanor ducis solercia duob⁹ acceptis vulnerib⁹ fugiēs: qui pri⁹ mare nauib⁹ strauerat: in piscatoria scapha vix trepid⁹ aufugit. Et nō multa post ab Artabano ei⁹ prefecto spe regni potiundi interfectus est.

Artabanus sextus persarum rex psis regnare incipiens: regnauit mensibus septem. Qui p anno computantur: hic xerse rege trucidato: cum essent ei duo filij nomie Darius et Artaxerses: Iuniorē in maioris necem solicitauit: Affirmans illū pmium obtruncasse patrē. Uagabusus aūt huius sceleris consci⁹: Artaxerse filio rem postea pdidit omnē. Is cōuocans omnes armatos: numerū militū recensurus: vbi Artaban⁹ inter eos astitisset: Artaxerses se breuiorē simulat habere loricam ꝗ deceret: iubens secū cōmutare. Quo nudato euestigio cū septē filijs eū transfodi iussit: atqꝫ ita Artaxerses egregi⁹ iuuenis cedē patris: necemqꝫ fratris et seipm ab insidijs vindicauit.

Artaxerses septimus psarum rex regnauit annis. 40. Hic omniū hominum pulcherrim⁹ fuit: sed tanta ei erat brachiorū longitudo vt genua contingeret: et pterea longimanus dict⁹ est. Qui tributa persis pmus instituit. eo ꝙ maximā impensā auri atqꝫ argenti in edificijs constituisset: vbi tributa et que exigebat recondere posset ad bene rei administrate monimentū. Et cum pacis auctor et conseruator haberet: Idcirco ab omnib⁹ amari promeruit. Esdras quoqꝫ sacerdos et dei pheta clarissimus elegantis memorie eius imperium insigne reddidit. Neemias quoqꝫ eius et Darij pincerna fuit.

Democritus philozoph⁹

Democritus abderites philozophus p hoc tps floruit: is primo quosdam magos caldeos audiēs: adhuc puer theologiam ac Astrologiam optime didicit: deinde vt Geometriam perciperet in persidem et ad mare prexit: postqꝫ etiam ad cognoscendas res diuinas in Caldeam athenasqꝫ se trāstulit: vbi a nullo cognitus ipe Socratē cognouit. Tandē doctissimus in patriam reuersus: patrios agros et innumerabiles opes reipublice sue cōcessit. Satius dicens eum paupertate studiorum libertate letari: ꝙ opum seruili cura vexari. Nam in hortulo suo iuxta vrbis muros ad contemplandas rerum naturas se contraxit: vbi et nature secreta subtili⁹ rimari posset (sicut Cicero in quinto tuscul. questionū refert) Oculos sibijpsi effodit vt vegetiores cogitationes haberet. Aut ne videret bene esse ciuibus malis: vixit annos. c. et. 9. Ex eius sententijs hanc optimā habemus. Conuenientius est vt parcitatem in tuo serues ꝙ luxum in alieno: parcitas em̄ necessitatis remedium est.

Heraclitus

Heraclitus philozophus asianus cognomento Scotinus hoc tempe in precio fuit. Cui⁹ libri adeo obscuri fuere vt a philozophis vix intelligeretur. vnde et pter eorum obscuritatem heraclitus dictus fuit tenebrosus. Qui cū in vltimo vite a discipulis quereret: vt notabile quid in medium pferret. Nihil respondit: sed digitum voluēs significabat omnia inferiora in cōtinuo motu esse. Hic (vt Macrobius refert) dixit animam esse scintillam stellaris essentie.

Themistocles

Themistocles atheniēsis phūs: ⁊ nauālis belli clarissimus ac sapientissimus dux his tpibus: tam sciētia quā rei militaris gloria inclit⁹ et clar⁹ habit⁹ est. Cui⁹ consilio parta est victoria in maritimo prelio: supato xerse ab atheniēsib⁹: Cū adhuc puerul⁹ esset: natura prudens: eximia semp cogitabat. Cū a disciplinis pcipiendis animū laxare licebat: nō ludis aut inercie sed cōponendis oratiōib⁹ sese dedit. Glorieq̄ cupiditate incensus cupiens sibi vrbis principatum vendicare. Cum eum quidam consuleret de filia: an eam daret pauperi sed ornato: aut locupleti probato vxorem. Malo inquit virum pecunia: q̄ pecuniam viro indigentem.

Aristides

Aristidem phūm atheniensem virum vtiq̄ disertissimum per hec tpa floruisse Cicero in tercio de officijs tradit. Erat autem tum omnis virtutis tum iusticie in his que ad cōem referunt̄ vtilitatem: ex quibus iusti nomē assecutus est: huic plato tantū tribuit vt p̄ ceteris clarissimis qui athenis claruerunt eū solum laude dignum censuerit. Ferunt hunc ita inopem mortuum fuisse: vt suo sūptu efferri ad tumulum nequiuerit.

Anaxagoras

Anaxagoras phūs etiam hac etate in Clazomeno asie oppido inclitus fuit. Qui cum diues admodum esset studēdi desiderio ductus: patrimoniū omne suis concessit: ⁊ in longinquas partes secessit. Post multa vero tempa reuersus cum suas possessiones desertas vidisset ait. Non essem ego salu⁹ nisi iste perijssent. Cuidā dicēti. Nōne tibi patrie cura vlla est: respondit. mihi patrie cura est: et summa quidē atq̄ ita dicens: digitū celum versus extendit. Interrogat⁹ ad q̄d factus fuisset. Ad contēplandum inquit solem ⁊ lunam ⁊ celū. Hic audita morte filij illi qui nūciauerat ait: nihil noui nūcias. Ego eni ex me natū sciebā esse mortalem. Cumq̄ annis. 72. vixisset ab atheniēsibus in carcere positus: e poto veneno interijt quia solem lapidem ignitum dicebat: quē illi pro deo colebant.

Empedocles

Empedocles phūs Atheniēsis his tempibus laudat̄: qui adeo canendi peritia edoctus erat. Nā cum hospotē eius iuuenis quidā furibund⁹ inuaderet eo q̄ patrem ei⁹ accusatione damnasset: ita dulciter canendi modum inflexisse dicitur: vt iuuenis iracundiā temperarit. Hui⁹ autē hec fuit sententia. Tria sunt (inquit) in tota rerum varietate sc̄z affluentie mobilis contempt⁹: future felicitat̄ appetitus: ⁊ mentis illustratio. Quoꝝ primo nihil honestius: scđo nihil efficacius Tercio nihil de amborum adeptione compendiosa efficacius. Descripsitq̄ deum Deus est spera cuius centrum est vbiq̄ ⁊ circūferentia nusq̄. Arbitratus deniq̄ animas immortales se incendijs dedit.

Sapho poetissa

Sapho lesbia ex Mitilena vrbe oriūda altera poetrix. hac etiā tempestate inclita fuit: honestis ⁊ claris parentibus orta: Adeo generose fuit mētis vt etate florens ⁊ forma: non contenta solum litteras iungere plurimas sed ampliori feruore animi ingenijq̄ suasa viuacitate conscenso studio vigili p abrupta parnasi vertice celso se felici ausu musis non renuentibus immiscuit: quid multa eo studio deuenit vt vsq̄ in hodiernum clarissimum suum carmem testimonio veterum lucens sit. modulos lyricos exprimere non dubitauit. Et p̄pterea illi erecta fuit statua enea ⁊ suo dicata nomini. Et ipsa inter poetas celebres numerata. Et⁹ tamen opera maiorum negligentia amissa sunt.

Zeusis heracleotes et Parrasius pictores

Zeusis heracleotes maximus pictor ⁊ ipe etate hac (vt Eusebius habet) inclitus fuit. Qui plinio teste lib. 35. naturalis historie: peniculū ad magnam gloriam perduxit. Opesq̄ tantas acquisiuit vt instituerat donare opera sua: eo q̄ nullo precio satis digno pmutari posse diceret. Pinxit autem vt idem Plinius ait. puerum vuas ferentē ad quas aduolarēt aues: processit iratus operi: ⁊ dixit. vuas melius pinxi q̄ puerum. Nam et si hunc consūmasses aues ipse timuissent. Idem etiam scđm Quintilianum vmbrarum inuentor perhibetur. ¶ Parrasius quoq̄ hac etate summus pictor cum predicto Zeuside in certamen descēdit. Et cum zeusis detulisset vuas tanto decore pictas vt aues aduolarent. ipe lintheum auibus pictum detulisse traditur. Ita veritatem representantis vt zeusis alitum iudicium efflagitaret. Sed tandē remoto lintheo et ostensa pictura atq̄ errore intellecto palmam ingenuo pudore concesserit parraso: quoniam ipe aues fefellisset.

TOlosa prouincie Gallie transalpine vrbs. a quodam Toloso troyano iacta sunt eius fundamenta
Quam cum romani cepissent illuc colonias deduxere. Et amphrteatro capitolio aliisq edificiis e
quibus aliqua adhuc extant ornatam reddiderunt. Hec Narbonensi ciuitati ab Enee sociis condi/
te finitima est: et in aquitania haud longe a Sonciatibus populis in qua paulus discipulus Sancti Pauli
miraculis quiescit in pace. Metropolis ciuitas est. eiq iohannes. xxij. pontifex Archiepiscopatum primo
cõcessit. Atq ex eius castellis in ciuitate sex erexit. Et eidẽ Archiepiscopatui subiecit: vt haberet Tolosan⁹
archiepiscopus: quibus cum dignitate preesset Francorum regi subdita: qui in ea bonarũ litterarũ gym-
nasium etiam constituit. In ea corpus sancti Saturnini ꝛ aliquorum apostolorum reliquie summo venerã
tur honore. Is eiusdem vrbis primus episcopus a paganis tentus atq e summa capitolij arce p omẽs gra
dus precipitatus capite colliso excussoq cerebro et omĩ corpe dilaniato dignã ibi xp̃o exalauit animã.

TUro quoq gallie prouincie metropolis ciuitas a bruto brittanorum rege condita est. Quã a tur-
no eius nepote ibidem a Gualfredo aquitanorum duce in prelio interfecto Turonẽ nominauit. ea
siquidem celebris nunc ciuitas est: ligeri enim fluuio abluitur. Qui Bituriges ab hedius diuidit:
et ab occeano sursum nauigationem habet. A qua non paruam cõmoditatẽ ciuitas ipsa percipit: hic quip/
pe cum Archiepiscopalis sedes existat: vndecim suffraganeos continet. Qui ꝛ pro maiori parte in Celtica
sunt: et ex maiori parte in Brittanie citerioris ducatu nomen retinens In francorum regno sita est. Ipsa
cum multarum rerum opulentissima sit habita: etiam non ignobiles continet edes. Habuit hec ipsa ciuitas
plurimos celebres viros omni virtute et sanctitate insignitos. Inter quos diuus Martinus eiusdem epi
scopus sanctissimus fuit. qui tante sanctitatis extitit pontifex vt trium mortuorum meruerit esse suscitator.
Atq alium nomĩe perpetuum habuit episcopum admirande sanctitatis virum.

Tolosa

Mediolanum

MEdiolanū ciuitas potētissima apud insubres totiꝰ Cisalpine gallie metropol' ⁊ vrbiū ceteraꝝ Ma/
ter Originē habuit: quā Liuiꝰ patauinꝰ ⁊ Trogꝰ pompeyꝰ narrāt a gallis qui duce Breno in yta
liam ascēderāt populiq; loca incolētes in quibꝰ est edificata Insubres appellabāt impante assue-
ro persarū rege a gallis senonēsibꝰ nō cōdita vt multi astruere: sed aucta ⁊ instaurata fuit. Eā tn̄ Josue he
breoꝝ iudicis tpe aliq̄ pmo conditā fuisse dicūt. Et tpibus troyanoꝝ clarissimā fuisse. Cū Sicambri germa
nie pplī a sicambria pam̄i sorore dicti tpe Sampsonis occupatꝭ germanie puincijs Mediolanū versus ho
stili anīo aciez dirigētes Juliū insubrū regē obuiū habuerūt. Cū quo pace cōfecta federa pcussere vt vnꝰ po
pulꝰ ⁊ vnū efficeret regnū: fuit tamē vsq; ad Brennū ducē haud ciuitas mag̃. Eiꝰ aduentū mirūimmoduz
aucta ⁊ instaurata. Cū antea Subria ⁊ Mesopia ⁊c. dicta fuerit. Mediolanū qđ mltoꝝ animū circūdata ap
pellata ē. Scribit Liuiꝰ exercitū romanū tūc pmū vltra paduz fuisse ductū: ⁊ gallos insubres aliquot p̄lijs
supatos in deditiōz tūc primū venisse qđ quidē ad annos rome vrbis cōdite. cccc lx. fuissevidet. Claudius
marcellꝰ deinde boios ⁊ insubres gallos subegit ⁊ triūphauit. Post quē triumphū vrbs Mediolanēs p an
nos ferme quīgētos pacatissima altera roma cognoīata: adeo florēs fuit. vt illā pncipes romani (quo ad
poccupatiōes licuit) inhabitauerint. Nerua trayanꝰ Adrianꝰ maximianꝰ philippꝰ ⁊c. Emporiū certe totiꝰ
longobardie fuit: ⁊ agrū vniuersuz in oī bonitate feracissimū habet. Eam herculeꝰ maximianꝰ menibꝰ or-
nauit: murū scđm adiecit ⁊ vrbē ampliauit. Et ex suo noīe herculeā appellauit: in honorē herculis phanum
struxit: qđ nūc diuo laurētio extat dedicatū. Post tā diuturnā felicitatē primas habuit molestias beato Am
brosio adhuc supstite Arrianis infestantibꝰ. Paulo post attila ytaliā ingressus Mediolanū diruit: Instau
rataq; parū quieuit: a longobardis ea vrbs maxīs molestijs agitata est. Illis a karolo magno domitꝭ p an
nos sexagita ⁊ trecētos floruit: quousq; Fridericꝰ barbarusso impator eā solo equit. Deinde Mediolanēses
a parmēsibꝰ ⁊ placētinis adiuti: tanto patriā reedificauerūt anīoꝝ ardore: vt intra trienniū. ditior. potētior
frequētiorq; solito facta videret. Inde mirabile habuit incremētuz Mediolanū eīn phisico nāli situ suo ab
incedijs caumatū ⁊ frigoꝝ rigoribꝰ eq̄liter abesse Alexāder qntꝰ noīe summꝰ pontifex scribit ⁊ ꝓpterea lo/
cum totiꝰ orbis tempatissimū aeremq; serenissimū ⁊ aquarū in puteis ⁊ fontibꝰ salubritatē obtinere. Quā
tamē lacꝰ pulcherrimi decē ⁊ septē: ⁊ sexagita q̄tuor flumīa terre supficiē irrigātia in illiꝰ agro repiant. Por
ro ciuitas hec quātū temploꝝ magnitudīe: regaliū domoꝝ amplitudīe: clarissimoꝝ ediū nobilitate: ⁊ vicoꝝ
pbitate: necnō ⁊ oīm artiū bonitate floruerit vtraq; etate floreat: tū potētissimoꝝ dn̄oꝝ ducali maiestati ob-
sequētiū: tū vtriusq; sexꝰ cōtuberniū religiosoꝝ inhabitantiū. Ac caterua huiꝰ vrbis equestris ordinis vi-
roꝝ ac doctoꝝ necnō ⁊ armoꝝ ⁊ pannoꝝ ⁊ oīmfariā vestimētoꝝ fabrica ⁊ mercatura declarant. Dicit pscri/
ptus pōtifex Barnabā pauli cōdiscipulū pmū fuisse mediolanēs eccīe epm. Cui paulo post successerit Bea
tus Ambrosiꝰ doctor eccīe celeberrimꝰ. A q̄ sctūs Aureliꝰ augustinꝰ doctor ⁊ ipe excellētissimꝰ in ipo Me/
diolano ad fidem xpi conuersus est: duces postremo castrū supbissimū in ea ⁊ hospitale celeberrimum cum
templo beate Marie virgini dicatū edificauerūt. Ac alijs q̄z plurimis exornarūt.

Monarchia regū perſarū

Xerſes

Sogdianus

Darius notus

Aſſuerus

Ochus

Arianus vel argus

Darius

Xerſes eiꝰ nomīs ſcōus: Octauꝰ pſarum rex regñ uit duobꝰ tm̄ menſibꝰ: pꝰ quē Sogdianꝰ nonuſ regnauit mēſibꝰ. 7. de quibꝰ ob tp̄is breuitatē nil memorie dignum habemꝰ.

Ille ieſus filiꝰ ſyrach natiōe hebreꝰ: librū q̄ eccliaſticꝰ dicit̄ edidit. quē hebrei panarethos vocāt a pan qđ eſt totū. ⁊ rethon qđ eſt virtꝰ: quaſi totꝰ virtuoſus In quo de oī virtute tam theologica q̄ȝ politica pulcherrime tractat. Quez ideo eccleſiaſticū noīauit: Eo q̄ꝛ de moribꝰ totiꝰ eccleſiaſtice diſcipline religioſeq̄ȝ cōuerſatiōis magnā curā habere viſus fuerit.

Herodotꝰ grecꝰ hyſtoricꝰ omībꝰ grecis p̄ferendꝰ ea tēpeſtate hyſtoriaꝝ libros edidit. q̄s cū athenis in cōcilio legiſſet plrimū honoratꝰ eſt qui vt Quintilianꝰ ait. Dulcis ⁊ cādidꝰ. Pliniꝰ li. 12. nālis hyſtorie dicit eū ſcripſiſſe hyſtoriā.

Darius cognomēto notꝰ decimꝰ pſarū rex: regnauit ānis. 29. Hic inito impio ꝯtra Athenieſes grauiſſima mouit bella. Ideo ꝯuerſi in fugā nec deinceps pſis occurrere ſunt auſi: Eiꝰ regni anno decimo egiptꝰ ab eo diſceſſit.

Sophocles athenieſis poeta tragicꝰ. Quē cicero ob ingeniȷ̄ magnitudinē diuinū poetā appellauit. Is vltimis vite ſue diebus tragediā in certamīe ad iudiciū peritoꝝ miſerat: ⁊ intellexerat q̄ꝛ victor eſſet. p̄ gaudio expirauit.

Artaxerſes eiꝰ nois ſcōus cognomēto Memnō quē hebrei Aſſuerū noīant vndecimꝰ pſarū rex regnauit ānis. 40. Dariȷ filiꝰ potētiſſimꝰ ſup oms q̄ an̄ eum fuerūt. Cuiꝰ regnū ab india vſq̄ȝ Ethiopiā ſuper. c xxvij. ꝓuinciās fuit. Tercio regni ſui āno grāde cōuiuiū p̄parauit ⁊ ſubiectos magnifice pauit in tabnaculo mirabili. Reginā vaſti cū venire recuſaſſet eaȝ abiecit. Et honorē heſter p̄buit: ⁊ in locuȝ eiꝰ ꝑ regina habuit.

Artaxerſes terciꝰ qui ⁊ ochꝰ Aſſueri ex Heſter filiꝰ duodecimꝰ pſaruȝ rex regnauit annis. 26. vir certe ſeuus atȝ imanis vt ſuis facinoribus eternā ſibi apđ pſas cōparet memoriā. Hic Nectanabo egipti rege ī ethiopiā pulſo ad ſuū reuocauit regnū. Hic ſuoꝝ cōiuratiōe veritꝰ: cognatoꝝ cede: pricipūq̄ȝ ſtrage: totā impleuit regiaȝ: nullo ſanguis aut ſexus etatiſue habito reſpectu. verūtamē diuinā non euaſit vltionē. Quia a ſuis obtruncatꝰ fuit.

Arſanꝰ ochi regis filiꝰ. 13. pſarū rex regnauit annis. 4. Genuit aūt filios multos de quibꝰ herodotꝰ memīt: de eo aūt nil memorie dignū habet̄. Jadus vero ſextꝰ iudeoꝝ pontifex hoc ipo āno in de mortui iohānis pōtificis pr̄is pōtificatu ſuccedēs. ſedit annis. 50. vir certe bonus. ⁊ pacis amator.

Parmenides pħus athenieſis cōſortia hoīm fugiens in rupe caucaſi montis conſedit. Et logicaȝ primus inuenit. Hic zenonis p̄ceptor extitit.

Dariꝰ Arſani p̄dicti regis filiꝰ vltimꝰ pſarum rex ⁊ ipe primo anno regni Alexandri pſarū regnū accipiens regnauit ānis. 6. Hic cū potētiſſimꝰ eſſ3: ne regie maieſtatis honor deeſſet: bellū cū Alexandro magno varia fortuna geſſit. Tandez ab eo victꝰ ⁊ ſuperatꝰ: ⁊ a cognatis turpiter occiſus. vitā pariter cū pſaꝝ reg̃ finiuit.

Meliſſus pħus ex Samo inſula originē ducēs. Parmenidis auditor: queȝ Ariſtoteles pſepe nomīat: magna virtutis ſue documenta edidit.

Brenus Senoneſiū gallorū dux. Monuchri angloꝝ regis filius. 13. aſſueri pſarū regis anno cū exercitu trecētoꝝ miliū Galloruȝ relicto ꝓprio ſolo ytaliam venit. Et expulſis veteribꝰ tuſcis: eorūq̄ȝ vrbibꝰ occupatis multarū vrbiū (policrate ac iuſtino teſtibꝰ) fundamēta iecit. vt mox dicetur.

Jeſus filius ſirach

Herodotus

Sophocles

Parmenides

Meliſſus

Hippocrates medicꝰ

Hippocrates filius Eraclidis vt Galienus primo regis acutorũ (licet quidam scribāt asclepij) filiꝰ: et pitagore discipulꝰ: oim̄ medicorũ pnceps: in insula Choo genitus p hoc tps clarissimus habitus est. Hic medicinā longo tempore pditam reuocauit in lucem. que quingētis annis post esculapij morte latuerat. Is voluptates omnes admodum detestabatur: discipulos suos vt diuꝰ Hieronimus scribit iuramento astrinxit vt silentium seruarēt: vt mansuetudinē in habitu moribusq̧ ostenderēt: fuit (vt ferunt) corpe paruus pulcher forma: grandi capitis. tardiq̧ motus multe cogitationis. tarde locutionis: ⁊ modici cibi. Vixit autē annis nonagintaquinq̧. Cuiꝰ hec fuit pulcherrima sentētia. Qui vult liber esse: non cupiat quod habere non potest. Qui vult habere qđ cupit: cupiat qđ habere potest. Qui vult in hac vita pacifice viuere: similis fiat illi qui ad conuiuium inuitatur. Qui de om̄i apposito gratias agit: et de defectu rerum nō murmurat.

Zeno philosophꝰ

Zeno philosophus acticensis ex cypro greca ciuitate fenicibus frequenter accolis. Fuitq̧ napsei (siue vt alij dicunt demei) filius. Appolonius autem Tyrius dixit eum gracili corpe fuisse: statu procero ⁊ atra cute. Unde illū Chrysippus palmitē egiptium vocabat. Crura habuit turgida ⁊ imbecilla atq̧ infirma: ob quod teste pseo multas cenas declinauit. Uescebatur libēter ficubꝰ recētibus ⁊ ad solē passis: auditor fuit cratis. Stilpionē etiam ⁊ xenocratē decennio audiuit: fuitq̧ vna cum Cytheo philosopho stoyce secte auctor: quorũ sentētia fuit. Id summū bonum qđ honestum est. Nihil deest ad recte viuendū ei in quo virtus est. Tanto in honore apud athenēses habitus est: vt apud eum claues vrbis deponerētur. Ornaruntq̧ ipm̄ aurea corona ⁊ imagine erea: hocipm̄ sui ciues fecere. Habuit auditores eximios: inter quos antigonus cum ibat athenas eiꝰ erat auditor: cui ⁊ aliquando epistolam scripsit. Hic adolescētulo cuidam inepta multa loquēti ait. Ideo duas habemus aures: os autē vnum: vt scilicet multa audiamus: ⁊ pauca loquamur. Nonagesimo etatis sue anno decessit incolumis integer ac sine morbo.

Socrates phus

Socrates atheniēsis philosophꝰ clarissimꝰ ex pago alopecēsi filiꝰ sophronisci marmorarij: ⁊ phanerete obstetricis filius. Fuitq̧ vt quidam ferunt Anaxagore primum auditor: postea Archelai cui in scola successit magisterq̧ Platonis ⁊ pmus ethice inuentor his tempibus floruit: philosophiam eñi vt Cicero scribit euocauit e celo ⁊ in vrbibꝰ collocauit: demosq̧ introduxit. ⁊ coegit de vita ⁊ moribus rebusq̧ bonis ⁊ malis q̄rere. Quā obre vt scribit Solinꝰ non solum consensu hominum verũetiam appollinis oraculo fuit sapiētissimus iudicatus. Fuitq̧ orator pmptus ⁊ acer: et pmus teste fauorino cum Eschino discipulo oratorie artis campos apuit. Qui ad acquirēdam sapiētiam vsq̧ ad senectutē vltimas terre regiones plustrauit: ⁊ licet sapiētissimus esset: se tamē nihil scire reputauit. Unde sepe illud dicebat vt hieronimꝰ ad paulinũ ait. Hoc vnū scio qđ nescio. Fuit insup socrates mirabilis castitate. iusticia: alijsq̧ virtutibus: in cuius quidem sigillo (vt dicitur) sic scriptum erat. Amicꝰ hominis est sapiētia eius. Inimicus vero homīs est stulticia eius: huius quippe multe fuere sentētie. quarum hec pciosissima cēsetur. Age sic alienum vt tuum non obliuiscaris negotium et qualis vis videri talis esto. Demum accusatus q derideret quercum: canes ⁊ hyrcos esse deos: quos atheniēses colebant. Tandē veneni poculo defunctꝰ est. Post mortē eius atheniēses penitētia ducti: imaginem auream pro eius memoria in templo collocarunt.

Isocrates orator grecꝰ

Isocrates natione grecus orator clarissimꝰ: Gorgie auditor multorũ phorũ preceptor eximiꝰ: vt Macrobiꝰ attestat. Hic teste quintiliano in diuerso dicēdi genere nitidꝰ fuit ⁊ comptꝰ: ⁊ palestre magis q̧ pugne accomodatꝰ. oēs dicēdi veneres lectatꝰ: inuētione facilis ⁊ honesti studiosus. Ac in cōpositione adeo diligēs vt cura eiꝰ reprehēdat. Huiꝰ oratiōes et opa extant ac aliqua traducta sunt: que maxia voluptate legunt. Edidit quoq̧ libellũ exhortatoriũ in quo hec ponit sententia. Talis fias parētibꝰ: quales erga te natos fieri poptas. Serua magis verborum q̧ rerum deposita. Vixit annis. 94.

Thucydides hystoricus

Thucydides grecus hystoricus ⁊ quidē grauissimꝰ hoc etiam tpe teste Eusebio agnoscit. Et teste quintiliano: est densus ⁊ breuis ac semp sibi instans: quem Thucydidem laurentius vallensis postea et herodotum latine loqui docuit. quorũ opera nūc in precio habentur.

Xenophon phus

XEnophon phus et dux exercitus Atheniensium insignis Grylli athen
ensis filius: homo verecundus ⁊ speciosus vtraq; dici possit. moratusq;
probus et omnibus gratus. Fuit socratis discipulus ⁊ platonis emulus
Quia xenophon inclito illi operi platonis quod de optimo statu reipublice ciui
tatisq; administrande scripserat. lectis ex eo duobus libris: qui primi ad lucē ve/
nerant se opposuit. et cōtra multa scripsit. Quo audito valde permotū fuisse pla
tonem ferunt. Hic primus ex his que a socrate dicebātur notis excepit et in pub/
licum edidit cōmentaria scribens. Et primus omnium phoꝝ scripsit hystoriam.
Fuit etiaꝫ dux strennuꝰ. et qui ex vltimis babilonie finibus exercitū reduxit aspe
ris et difficilimis itineribus ꝑ infestissimas gentes ac barbaras incolumē in pa-
triam conduxit. Vixit autem annis. 89.

Archita tarentinus

ARchita tarentinus fuit Mnesagore (siue vt Aristoxenus ait) Estei filiꝰ phi
lozophus pytagoricus his temporibus nobilissimus. et in omni virtutis
genere maxime admirationi habitus. Hic platonem phm cum a Dyonisio necā/
dus esset per epistolaꝫ eripuit. Multaq; composuit ex quibus hanc precipuā sen
tentiam habemus. Nulla pestis capitalior est q̄ voluptas corporis. Cuius aui-
de libidines temere et effrenate ad potiendum incitantur. Hinc patrie proditio-
nes. hinc rerumpublicarum euersiones. Nullū deniq; scelus: nullum facinus est
ad quod suscipiendū non libido voluptatis impellat.

Plato phus

PLato philozophus nominatissimus ꝑ hoc tempus Eusebio referēte omni
um phoꝝ clarissimus fuit. Aristone patre: et matre perictonia siue (vt alij di
cunt) petona. Athenis simili die natus quo apud delon appollo: vt retulit appol
lodorus. Mater a Solone certissimuꝫ duxit genꝰ: Similiter aristo illiꝰ pater ad
Codrū melanthi filiū refertur. Habuit fratres plato Adimantem ⁊ Glauconem
Et sororempetonam de qua Speusippus phus ortū duxit. Litteras didicit apd
dyonisiū grāmaticū: sed in palestra apud aristonē exercitatus. Primū namq; pi-
cture studuit: poemata edidit ⁊ tragedias. Et plato pro egregio corporis habitu
cognominatꝰ cum priꝰ Aristocles ex aui paterni nomine diceretur. Vicēnis au-
diuit Socratem illo mortuo audiuit Crathylū ⁊ hermogenē. Annoꝝ. 29. mega
ram ad euclidem se contulit. Hinc Cyrenē profectꝰ theodorū audiuit: Postea in
egiptū ꝓfectꝰ ꝓphetas sacerdotesq; audiuit vbi comitē habuit euripidem tragi-
cum. Regressus athenas in achademia morabatur. Terq; in siciliam nauigauit
vbi cum mortis periculū euasisset venditus est. Interrogatꝰ aliquādo in quo sa-
pientiam quis adipisci posset. Respondit in non expectādo que euenire nō pos-
sunt: nec de p̄teritis recordari. Obijt deniq; plato in conuiuio discumbens anno
etatis sue. 81.

Antistenes

ANthistenes atheniensis phus. Hic in initio Gorgiam audiuit oratorem:
deinde Socrati sese addixit. Et cum habitaret in pyreo: quottidie quadra/
ginta stadijs emensus audiebat socratem. A quo tollerantiam addiscēs tranquil
litatisq; illius imitator effectus. Cynicam prior sectaꝫ inchoauit: princepsq; in ea
fuit. Platonem insimulabat fastu turgidum. Et cum audisset aliquando platonē
sibi maledicere. Regium est inquit male audire cū benefeceris. Libros multos ⁊
diuersarum rerū scripsit. De eo Hieronimus cōtra iouinianū scribit. ꝙ cū rheto/
ricam gloriose doceret audiēs socratem discipulis dixit. Abite ⁊ magistrū vobis
querite: quia ego mihi reperi. Cuius sententia pulchra fuit: in scientia est multa
discere: et qd̄ scitis est nescire.

Speusippus

SPeusippus atheniensis phus Eurimedontis filius. platonis ex sorore ne
pos: octo annos scole platonice magister fuit. Irascebat facile: ⁊ volupta-
ti dederat manus. Epicuree enim secte manuꝫ dedit. Unde diogenes phus eum
dure redarguit: deinde cum paralysi solueret: orauit xenocratem vt sibi in docē-
do succederet. Plutarcus scripsit illum pediculis efferuescētibꝰ interijsse. fuit cor/
pore gracili teste Thimotheo. Reliquit plura cōmentaria ⁊ dyalogos. Eius li-
bros aristoteles tribus talentis emit teste fauorino. Ad hunc simonides scripsit
hystorias. Primꝰ inuenit quo pacto ex graciliorib' lignis fieret vasa capacia.

Papia Cisalpine gallie vrbs Ticini nomine vetustior. Quã pliniꝰ velle videtur fuisse conditã a populis leuijs et maricis qui fuerũt transalpini. Teste vero paulo longobardo hystorico Assueri persarum regis tempibus a gallis Senonensibꝰ eiꝰ fundamẽta iacta sunt. Verũ longe ante insubres galli vicatim locũ inhabitauere. Hec in marginibꝰ Ticini flumis ex verbano lacu quẽ nunc maiorẽ dicunt effluentis: qui lapideo ponte pulcherrimo trahicit. Et a Ticino flumie Ticinũ appellat vbi insignis scipionis de hannibale victoria extitit. Eam vrbẽ situ ⁊ aeris salubritate amenissimã reges Ostrogothoꝝ ⁊ postea longobardoꝝ libenter incoluerũt. Unde apud ipam multa fuerũt preclare gesta. Et ꝓpterea cũ mediolano magnitudine facie. antiqtate. ac dignitate diu contẽdit. Verũ nũc mediolanũ plurimũ excellit: Ambe tamẽ ⁊ nũc ⁊ olim clare illustresꝫ fuere. Eam ciuitatẽ athila rex hunoꝝ direptam vastauit: et cũ paulo post instaurata esset Odoacer Eruloꝝ rex Orestẽ patriciũ Augustuli nuꝑ genitorẽ in eo obsessum vicꝫ captũ interfecit. Ticinũcꝫ vrbs crudeliter ab eo direpta atꝫ vastata est: vbi tunc cedes maxima fuit ciuiũ romanorũ quãtũ nũquã alibi post romani imperij inclinationẽ cõmissa fuerat. Rudolfo aũt burgundo ytalie regnum occupante: ꝑ septimi Stephani pontificis tempa vngari salado duce ytaliã ingressi papiã obsessam captãcꝫ ferro ignicꝫ vastarũt. Interea Agapitꝰ pontifex romanꝰ ytaliecꝫ ꝓceres ⁊ populi berengarij ⁊ alberti filij tyrannidẽ exosi. Ottonẽ primũ ex germania in ytaliã vocauerũt: tumcꝫ ytalia a malis que diu fuerat ꝑpessa respirare cepit. Pertharit longobardoꝝ rex monasteriũ sancte Agathe et theadolinda regina ecclesiã sancte Marie ad ꝑticas in ea ciuitate cõstruxerũt. Et Linthprandꝰ lõgobardoꝝ rex ossa beati Augustini ex Sardinia papiã vbi veneratissime seruat deferri curauit. et sepulchꝝ ex cãdidissimo marmore mira celeritate structũ est: aspectu pulcherrimũ. Idemcꝫ rex monasteriũ beati Petri cellula aurea appellatũ: et apd bolonam vbi curiam sepe reges tenuerũt monasteriũ sancti Anastasij martyris edificauit: Gondiberta regina ecclesiam sancti Johãnis baptiste. Et petrus epũs linthprandi regis cõsanguineꝰ ecciã sancti Sauini papie construxerũt. Eiꝰ postea exornande vrbis p̃ ceteris Johãnes galeatius maria viccecomes primꝰ Mediolanensium dux multam adhibuit diligentiã. Nã post multa ibidẽ accuratissime fabrefacta castellũ magnificentissimũ regio apparatu cũ amplissima biblioteca struxit. Et iuxta castellũ ingentem lucũ muris cinxit: in quo ferarum viuaria et pulcherrimas venatiões cõstituit. In cuiꝰ medio supbissimũ monasterium ordinis carthusiensiũ cũ eius sepulchro ingenti impẽsa fabrefecit. Luci ipius ambitꝰ est centũ ⁊ viginti cubitorum. Habet nũc Papia in gymnasijs multos iurium ciuilis ⁊ pontificij ac phie et medicine scientia claros. Genuit aũt multos preclaros viros sed qui sanctitate et disciplinis p̃cipue excelluerũt Syrꝰ eiꝰ vrbis eps doctrina ⁊ sctitate laudatissimꝰ. Enodiꝰ poeta eloquẽtissimꝰ. Habuit et Antoniũ Guayneriũ medicũ sua etate celeberrimũ q in curis medicinalibꝰ multa cõposuit. Et cattonẽ saccũ. Silanũ nigrũ et alios.

Papia

Hermes

Hermes egiptius qui a nostris dicit̄ Mercurius phus: platonis olim discipulus hoc tempore clarus habetur. Qui et si homo fuit antiquissim⁹ tamen et instructissimus in omni genere doctrine: Adeo vt ei multarum rerum et artium scientia trimegesto: hoc est ter maximo cognomen imponerent. Scripsitq̄ libros multos ad cognitionem diuinarum rerū pertinentes: qui adhuc apud grecos extant. Qui inter cetera de verbo perfecto librum edidit et dixit vt patet. 8. de ciuitate dei. Deos gentilium fuisse homines mortuos.

Apuleius

Apuleius apher madaurensis platonis etiam discipulus hisdem temporibus claruit. Et ibidem libros multos edidit: in eo enim summe eruditioni precipua lingue copia ⁊ gratia coniuncta fuit. Scripsit enim libros de Asino aureo Metamorphosin quam grecanicam fabulam appellant. Libellos quatuor floridorum de deo socratis. Librū de mūdo ⁊c. Cuius hec fuit sententia. Nihil est deo similius q̄ vir animo perfecte bonus.

Plotinus phus

Plotinus phus platonis quoq̄ discipulus ⁊ porphirij ꝑceptor ꝑ hoc idē tempus floruit. Qui ad omnia virtutis ornamenta compositus: omniū etiam diuinarum dispositionum studio firmatus fuit: iustus: fortis: temperatus ⁊ prudēs extitit. Qui prudentie ratione se superare posse crederet fortune impetus. Itaq̄ locum quietis sedis elegit vt ab omni cōuersationis humane strepitu seperatus se fortune inuidia liberaret. Nulla quoq̄ illum desideria ceperunt. Et ꝓpterea librum de virtutibus pulcherrimum edidit: dixitq̄ animam rationalem: quā in celestibus habitare sedibus non dubitabat: non habere sup̄ naturam nisi deum: qui sicut Sol lunā illuminat ita ⁊ deus animam illustrat.

Diogenes

Dyogenes magnus phus fuit (teste diocle) Sinopeus Icesij mensarij filius. Is patriam relinquens Athenas venit ibi Antistenem comperit: q̄ apprime oīes voluptates a se abdicauerat. Pallium ꝑmus duplex habuit ꝓpter frigus et peram in qua cibos ferebat. Cum scripsisset cuidā vt sibi cellam pararet: faciente id illo tardius: dolium ꝓ domo habuit. Tempore frigoris os dolij ad meridiem vertebat: Estate ad septentrionem: estate in feruida arena se volutabat: Hieme cooptas niue statuas amplectabat. Idem cum vidisset puerum concaua manu bibentem: abiecit vile vas quod habebat dicens: puer me vilitate superauit. Dicebat omnia esse deorum: et sapientes deorum amicos: huic ad solem sedenti cum diceret Alexander. Pete quid vis: ait noli mihi vmbrā facere: Et fama fuit alexandrum dixisse se velle esse Diogenem nisi esset Alexander. Ferunt quidem dialogos illum fecisse et tragedias septem ⁊ alia pauca: cui⁹ sententia extitit. Si quis bonum cum amore dederit tibi consiliū: presta illi cū amore obedientiam. Obijt deinde temporibus ptolomei philadelphi.

Philipp⁹ rex macedonū

Philippus ꝑdice regis filius vigesimustercius Macedonum rex. regnauit annis. 27. Vir vtiq̄ bellator qui sua virtute Armenie bithinie Traciecq̄ ac Thessalie regna simul obtinuit. Fuit autē bland⁹ alloquio: malens amari q̄ timeri sed ⁊ moribus grauis: vini nimis cupid⁹: sed ebrietate digesta in suis actibus moderatus. Cumq̄ ꝓ imperij sui finibus tuendis procul exisset Nectanabo olim egipti rex in mathematica peritissimus qui ad eum timore regis persarum confugerat: videns olimpiadem philippi cōiugē pulcherrimā: ea arte magica deludens compressit qua nocte eum mater olimpias concepit visa ꝑ quietē est cū ingenti serpente volutari que ex eo concipiēs. post reditum Philippi alexandrum pepit filium. Quē Philippus rex (licet mater eius olimpias cōfessa viro suo Philippo fuerat alexandrum non ex eo sed ex serpente ingentis magnitudinis concepisse) veluti tamen filium educauit charissimum. Nato autem alexādro Arestotili scripsit. S. filiū mihi genitum scito quo dijs gr̄as ago non tam ꝑ inde q̄ natus sit q̄ ꝓ eo q̄ nasci contigit tempibus vite tue: Spero vt abs te eruditus dignus fiat: Quē postea arestotiles disciplinādum assumpsit et ꝑ quīquēnium sub eo pho creuit: qui postea Bucephalū equum indomitum mansuetū fecit ⁊ intrepidus equitauit. Quē cum Philippus conspexisset dixit se ex deoꝝ responsis cognoscere q̄ post eum regnaturus esset. Unde ⁊ currum regium ⁊ eq̄s cum summa auri ei dedit: qui contra regē Peloponensiū castra mouit: de quo victorie coronam cum gaudio patris reportauit. Accepto deinde impio regem se terrarum omniū ac mundi appellari iussit.

Alexander magnus quartus et vigesimus macedonum rex vltimo Arsami persarū regis anno macedonibus regnare cepit Et regnauit annis.12.et mensib⁹.6. viginti q̄ppe erat annorum cum regnare cepisset. Philippo igitur rege vita functo Alexander mox illiriam(quam nūc Sclauoniā dicimus)ardenti animo subegit. Et romanorū insulas obtinuit: statimq̄ cum in Aphricam transfretasset eam totā superauit. Deinde Syriā rebellantē ingressus ea depopulata Damascum expugnauit: Sydonem subegit. Inde hierusalem versus pperās ibi iudeorum pontificem veneratus vrbem est ingressus: iudeis immunitates concessit: inter inicia quoq̄ multas gentes rebellantes compescuit: orīetis nōnullas seditiones extinxit. Quibus rebus erectus tacito gradu in greciam contendit. Inchoatū deinde a patre persicum bellū aggreditur in cuius apparatu occupato: nunciatur athenieses Thebanos et Lacedemonios ab eo ad Persas defecisse. Quibus motibus occursurus tanta celeritate instructo paratoq̄ exercitu greciam oppressit: vt quem venire non senserant videre se vix crederent. Et athenienses sicuti pmi defecerunt: ita primi penitere ceperunt ibiq̄ ab anaximene phō placatus immunitatē pariter et pacem eisdē Atheniēsibus dedit. Thebas rebellantes mox incendit. Lacedemonios subiugauit. Egiptum quoq̄ intrauit in quo mirificam condidit ciuitatem quā ex suo nomīe vt infra patebit Alexandriam appellauit. Deinde cum in persidem pcessisset et darius suam puericiam vilipēderet. Audita legatione matris Olipiadis que grauiter infirmabatur Macedoniā repetijt in quo reditu dum ex asya in minorē asiam p Hellespontum traijceret phrigiā supauit Macedoniam pueniens matrem conualescentē inuenit. Alexander igitur reintegrato exercitu. Cum omnes regiones circa euphratē suo adiecisset imperio ponte facto euphratē transiuit. et Persipolim appropinquauit. In qua darius persarū rex morabatur. In exercitu eius fuerre peditum triginta duo milia: equitum quatuor milia quingētī: naues centum.lxxxij. hac tam parua manu vniuersum terrarum orbē vtrum sit ad mirabilius vicerit. An egredi ausus fuerit incertum est. Cum ad tam piculosū bellum exercitū legerit non iuuenes robustos: nec pmo flore etatis sed veteranos plerosq̄ etiam emerite militie qui cum patre patruisq̄ militauerant elegit: vt non tam milites q̄ mgros militie electos putares. Ordines quoq̄ nemo nisi sexagenari⁹ duxit: vt pncipia castrorum quasi senat⁹ reipubilice videretur. Itaq̄ nemo in plio fugā sed victoriam cogitauit. Contra rex psarum darius fiducia virtū nil astringere affirmās suis occulta cōsilia victorie furtiue cōuenire. In acie psarū sexcēta milia militū fuere. Que non min⁹ arte alexandri q̄ virtute macedonū superata terga verterunt. Post victoriam maior pars asye ad eū defecit. Deinde nūciatur Dariū cū ingenti exercitu aduentare itaq̄ timēs angustias magna celeritate thaurū transcēdit: et ad Tarsum vrbē peruenit vbi infirmitate grauat⁹ quieuit. Interrea Darius cum tricentis milibus peditū et centū milibus equituū in aciem pcedit. Alexander cōualescēs exercitum in hostem duxit: post hec plium ingentibus animis committit. In eo vterq̄ rex vulnerat tamdiu certamen anceps fuit q̄ad fugeret Dari⁹. Exinde cedes psarum secuta est. Cesa sunt peditum sexaginta vnum milia: equitum decem milia: capta quadraginta milia. Ex macedonibus cecidere pedestres.cxxx.equites.cl.in castris psarum multum auri ceterarūq̄ opum inuentum. Inter captiuos castrorū mater et vxor eademq̄ soror et filie due Darij fuere Post hec opes darij diuiciarūq̄ apparatum cōtemplatus: admiratione tantarum rerum capit et tunc bersanē captiuam diligere pter forme pulchritudinem cepit. A qua postea susceptum puerum herculem vocauit. Darius cum babiloniam pfugisset pro redimendis captiuis alexādro magnam pecuniam pollicet: qui non pecuniam sed regnū petit. Cum spe pacis amissa bellum Darius reparat quadringētis milibus peditum et centum milibus equitum obuiam vadit alexandro. post hec prelium committit Macedones in ferrum cum contemptu totiēs a se victi hostis ruebant: econtra perse mori q̄ vinci optabant. Raro enim vllo plio tantum sanguinis fusum est. Darius cū vinci suos videret voluit mori et ipe: sed a pximis fugere compulsus est. Hoc plio asye impiū rapuit: cuius tanta fuit felicitas vt post hec nemo rebellare etiam ausus fuit. Expugnat et psipolim caput persici regni ¶ Darius a cognatis suis captus in gratiā victoris aureis compedibus vincitur: deinde multis vulneribus confossus interijt. Et sic psarum regnum finem accepit cum regnatum fuit sub.14 regibus annis.254. Post hircaniam mardosq̄ subegit: ibi concurrit ei amazonum regina cum ccc.milibus mulieribus. Post hec indiā petit vbi porrus rex capitur et regno indorum potitus est. Tandem cū in babyloniam redijsset multis diebus ocio deditus: accepto poculo media potione repente veluti telo confixus ingemuit: p Cassandrum antipatris filium datur venenū Cuius tanta vis fuit vt non ere non ferro: nō testa contineret nec aliter ferri nisi in vngula equi potuerit. Quarto die indubitatam sentiēs mortem agnoscere se fatum maiorum suorū ait. Ad postremum corpus suum in hāmonis templo condi iubet. Cum quereret quem imperij faceret heredem respondit dignissimum. sexto die pclusa voce exemptum digito annulum perducce tradidit. Recessit alexander: mense vno. ānos tres et.xxx.natus.vir sup humanam potentiā animi magnitudine preditus.

Linea pontificum

Jadus

Onyas filius Jadi

Linea Christi

Achym

Achym filius sadoch vtpt3 Mathei primo

Anno mūdi. 4909.

Iste Jadus sextꝰ iudeoꝝ pontifex post mortem Johānis pōtificis pōtificatu succedēs sedit annis. 50: vir certe bonꝰ ꝛ pacis amator. occurrit alexandro irato iudeis qn̄ volebat vastare hierusalē indutꝰ pontificalibꝰ quē vidēs placatꝰ subito descēdit de equo. dei nomē adorabat pōtificēq̄ veneratꝰ est. Demū cū intrasset ciuitatē oblata fuit sibi ꝓphia danielis q̄ de ipō erat. ꝛ cuȝ coram eo lecta fuisset valde gauisus est. Sumpsitq̄ maiorē inde fiduciā pugnādi cōtra dariū. Et concessit iudeis libertatē suis legibꝰ vtēdi. et ꝙ septimus annꝰ esset absq̄ tributo ꝓpter sabata terre.

Onias iadi pōtificis filiꝰ septimꝰ hebreoꝝ pōtifex scdō anno regni ptolomei patri in pōtificatu succedēs sedit annis. 17. Cuius dignitate leges apud iudeos custodiebant optime. Et ciuitas hierusalē in omni pace habitabat qua ꝓpter etiaȝ gentiū reges ipam ciuitatē et templū summo cum honore habuerūt. et maxīs muneribꝰ ornauerūt.

Syriaꝝ regni principium

Siria Asie regio ab oriēte Eufrate fluuio. ab occidente mari mediterraneo ꝛ egipto terminatur a septentrione Armeniam et Capadotiam habet. Et a meridie Arabicum sinum.

Iste Seleucus vnꝰ ex alexandri principibꝰ in syria post eū regnum obtinuit. Sed antigonꝰ ipm expulit. Quē ptolomeus post obitū Antigoni deuicto demetrio eiꝰ filio restituit. Is postea regnauit annis. 32. Cōtinuis aūt laboribꝰ vsq̄ ad octogenarios annos semꝑ bellū gessit. In q̄ depugnās tandē extinctꝰ est.

Antigonꝰ Philippi regis filiꝰ ꝛ alexandri frater post euȝ in asia regnare cepit. et regnauit annis. 18. Hic inter alexandri ꝑncipes vnꝰ habebat. Vir certe supbissimꝰ. ideo multa bella gessit. In quibꝰ tandē occubuit. Demetriꝰ eiꝰ filiꝰ fuga sibi salutem petijt.

Sarabella ꝑfectꝰ supsticiosum templū edificauit in mōte garizym vbi posuit Manassen fratrē iadi pontificē. q̄ erat generꝰ. Et hic incipit Scisma iudeoꝝ. q2 mlti adheserūt ei q̄ ꝓphani vel excōmunicati dicti sūt Samaritani. qd̄ scisma vsq̄ ad destructionē tēpli p romanos durauit.

Reges Syrie

Seleucus

Antigonus

Monarchia

Alexander magnus

Anthiochꝰ Sother

Antiochus Sother seleuci regis filius secūdus Syrie rex regnauit annis 19. ab isto reliqui Syrie reges antiochi cognominati sunt.

Alexandro magno in ipō etatis ꝛ victoriarū flore extincto. triste apud omnes totāq̄ babiloniam silencium fuit. et vltimam suā voluntatē in duodecim quos ab adolescētia comites habuerat amplissimi regni sui successores cōstituisset. Et isti duodecim quibꝰ regnum diuiserat cōcordare non possent. Infinita fere bella exorta sunt. Postremo cum huiusmodi testamentaria particio effectum sortiri nequiuit contritis alijs. Hij quattuor viridi linea annotati iuxta ꝓphetiam danielis obtinuerunt regna. Ita vt Seleucus rex esset in syria. Ptolomeꝰ lagi rex egipti. Philippꝰ rex macedonum. Antigonꝰ vo in assyria regnaret.

Demas phus

Demas philosophus atheniensis ale/xandri tempe claruit. Hic dum alexā-der obtinere vellet ⁊ obsideret Athe-nas restitit: psuadens athenieñ. vt non trade/rent ei ciuitatem. Tandē alexandro ciuitate ob tenta demas ei adhesit alexandro exhibēs se familiarē. Verū atheniēsibus alexandro sacri ficare volētibus: dixit. videte ne dum celū cu-stoditis terram āmittatis: huius dematis di-ctum fuit. Amico mutuā me erogante pecuni-am: ipm et pecuniam perdam.

Quītus curcius

Quintus Curcius phus increpauit ale-xandrum eo ꝙ sibi optabat adhiberi diuinos honores. d. Si deus es lar-gire nobis beneficia immortalitatis ⁊ nō auf feras. Si homo semꝑ id cogita alijs postposit.

In diebus quibus Alexander natus est: diris prodigijs romani territi fuerũt. Nam sol visus est pugnasse cum luna. Saxa sanguine sudauerunt: in die plu res lune apparuerunt in celo. Nox vsqꝫ ad plurimam diei partem tendi visa est tunc et saxa de nubibus cecidere. et ꝑ septem dies grando lapideis immixtis ⁊ te starum fragmentis terram latissime verberauit.

Olimpias Mater alexandri occiditur: que mortem sine omni pauore muliebri imperterrita suscepit.

Philippus rex macedonū — Olimpias mr̄ alexandri — Nectabanus magus pater alexandri

Non fit ꝓsecutio de isto Philippo et regno suo in sacra scriptura. de regibus vero Egi pti ⁊ Syrie fit ꝓsecutio: quia iudeis quādoqꝫ in festi quantocqꝫ fauora biles fuerũt reges ipi qđ ideo euenit. quia reges isti pene semꝑ pugnabant cuꝫ egip-tijs israel autē in me dio eorum iugiter af/fligebatur quocunqꝫ se verteret. Et ptolo/meus grauiter eos afflixit ideo dispsi sunt in nationibꝫ.

Reges Egipti

Ptolomeꝰ lagi q̄ ⁊ sother

Ptolomeꝰ philadelphꝰ

Iste Ptolomeus lagi filius primus post alexandrum magnum egiptior̄ rex regnauit annis. 40. Hic cuiusdam Gregarij militis nomine lagi filius fuit. egiptum. affricam ac magnam arabie partem tāqꝫ amplum successoribus suis reliquit splendorē vt ab eo subsequētes egiptij reges ptolomei dicti sint.

Ptolomeus philadelphus scđs egipti rex regnauit annis. 38. Hic cuꝫ ptolomei lagi minimus filius esset pater ante mortē regno cessit. quor̄ pietatis exemplo amorem populi iuueni conciliauit. Hic quippe cum omnium scientiarum doctissimus esset: et stratonem phm preceptorem habuis/set bibliotecam toto orbe terrarum nominatissimam construxit. Que ad primū alexandrinum cum romanis bellum ꝑdurauit. Hic famulantes in egipto iudeos a seruitutis vinculo resol uit vsqꝫ ad centuꝫ viginti milia. Et eos in hierosolimā remisit: et vasa votiua Eleazaro pontifici ꝑ diuinis scripturis habēdis quas in eadem Bibliotheca collocauit. Huic beronica mater ⁊ asinoa vxor ex qua susce/pit euergetem ⁊ beronicam filiam: quā antiocho Seleuci filio vxorem dedit.

Iste Camillus furius expugnauit veientos qui ꝑ decem annos valde romanos attriuerāt. Tempe vero fabij senones galli ad vrbē venerūt: ⁊ victos romanos vndecimo miliario a roma: cū brenno rege suo romā venerūt: ⁊ fere romanum nomē deleuerūt. vrbē occupauerūt: neqꝫ defendi quicqꝫ nisi capitoli potuit. Quod cū diu etiā romani fame laborarēt a Camillo qui in vicina ciuitate exulabat. Gallis supuentū est: grauissimeqꝫ victi sunt. Postea tñ accepto auro mille librarū ne capitoliū obsiderent recesserūt: sed secutꝰ eos camillꝰ: ita cecidit vt ⁊ aurū qd bis datū fuerat. ⁊ oīa militaria signa reuocaret. honor ei post Romulū scd̄us delatꝰ est.

Quintiꝰ cincinatꝰ inuentꝰ in rure ⁊ ab aratro assumptꝰ dictator creatꝰ est: qui vrbē oppressam ab hostibꝰ liberauit et penestam accepit.

Tempe illoꝝ cōsulū grauissima pestilētia vniuersaꝫ romā ꝑ bienniū afflixit ꝓ qua depellāda pōtifices ludos scenicos instituerūt: et sic ꝓ depellāda peste corpoꝝ accessit morbꝰ animarū.

Tempe illoꝝ duoꝝ cōsulū romane matrone multos veneno pemerūt et ꝑ ancillā quandā ꝓdite coacte sunt libere venena q̄ coxerāt: quibꝰ haustis cōsumpte sunt: fuerūtqꝫ. ccc lxx. damnate ꝯscie facinoris.

Anno ab vrbe cōdita. ccc lxxxviij. Iste gayus gallos iterum in bella ruentes vicit.

Iste marcꝰ cū. 60. milibꝰ romanis ꝓpugnauit cōtra gallos quos in fugam cōuertit ⁊ grauiter trucidauit.

Sub istis cōsulibꝰ Publio Cornelio ⁊ Marco curio finitū est samniticū belluꝫ qd ꝑ. xlix. annos durauit cū mlta clade romanoꝝ: nec vllꝰ fuit hostis intra ytaliā qui romanā virtutē magis fatigauerit.

Isti cōsules duo contra latinos pugnantes. decius murena cōsul occisus fuit et Maniliꝰ torquatus triūphauit. Cuiꝰ filiꝰ cū cōtra impium cōsulum contra hostes pugnasset ⁊ quāuis victor: tamē ꝓpter inobedientiam virgis cesis et capite punitus fuit.

Sub Dolobella et Domicio cōsulibus lucani brucij samnites cū etruscis ⁊ Senonibꝰ gallis bellū cum romanis inierunt in quo septē tribuni militum sunt occisi ⁊ decem ⁊ octo milia romanoꝝ ꝓstrati. Sed cuꝫ romam tenderet a Ceno cornelio Dolobella consule deleti sunt.

Linea consulum Romanorum

Fabricius vir digne memorie nulla industria suasu pirrhi regis a romana vrbe diuelli potuit. oblatā em̄ sibi a rege imperij partem repudiauit. Ideo pirrhus ait. Hic difficilius a virtute q̄ sol a cursu suo auerti potest. Quis ergo miretur his moribus virtute militum victorem populū romanū fuisse.

Iste Papirius cum adhuc puer astāte matri respondit vt celaret secretum consulatus: vrgente em̄ matre vt reuelaret archanum senatus quod audiuerat cum patre admissus. ait quod quesitum erat. An expediret magis vt vnus vir duas haberet vxores. vel vna duos viros. Confluentibus die tercia matronaꝝ cetu impudenti: puer senatui rem narrat: et laudatus est puer. Et edictū est vt decetero nullus puer admitteretur in senatus consiliū nisi ille. Cum aūt vir esset factus in virum bellicosissimum euasit

Linea Christi

Eliud filius Achim

Iste antiochus ei⁹ nois scd̄us cognomēto Theos Antiochi p̄mi fili⁹: terci⁹ syrie rex: regnauit annis.15. p̄mo vxorē laodiceā habuit: ac grauissimum bellū habuit cū philadelpho rege egipti: tandē accepit filiā regis egipti noīe beronicen sicq̧ pacati.

Eliud filius achym anno mūdi.4959.

Antioch⁹ galeric⁹ ei⁹ nois terci⁹: quart⁹ asye et syrie rex: regnauit annis.20. erat fili⁹ antiochi theos de p̄ma vxore laodicea: que virū suuz veneno extinxit: et beronicen cū filijs occidit. Istūq̧ galericum filiū suū ꝓ patre fecit regnare: ꝓpter qd̄ euergetes syriā vastauit. Uerū ptolome⁹ postmodū illū occidit duob⁹ filijs Seleuco ⁊ Antiocho mag̃ derelict[is]

Ioseph⁹ iude⁹ vir bon⁹ atq̧ magnanim⁹: Qui ppl'm iudeoꝝ ad clarissimas rerū causas ꝑduxerat: postq̧ viginti ⁊ duob⁹ annis syrie et phenicis ⁊ Samarie tributa dispensauit. relicto hircano filio defunctus est. Is hircanus in tributoꝝ dispensatiōe ptolomei successit vir ab ipsa puericia mirabil' virtut[is] atq̧ ingenij. Qui cū terciūdecimū ageret annū demōstrauit ani prudētiā: pater ei⁹ volēs cognoscere adolescētis virtutē: eū in solitudine duoꝝ dierū misit ad seminandū cū trecētis iugis bouꝫ: celans lora quib⁹ ligarētur: Quod vidēs hircan⁹ quoddā virile mai⁹ sua etate excogitauit: decem iuga occidere fecit. Et carnes bubulcis suis distribuit: pelles vero eoꝝ diuidēs lora boum fecit. ꝑ que boues ligarent terrāq̧ seminauit quā sibi pater commiserat. Ideo ad patriā reuersus plurimū dilectus est.

Linea Regum Syrie

Antiochus Theos

Antiochus galericus

Linea pontificū

Symon filius Onye

Eleazarus

Onyas filius symonis

Iste Symon cognomēto iust⁹ onie pōtificis filius: octau⁹ hebreorū summ⁹ pōtifex mortuo p̄re pontificatū accipiēs sedit ānis.16. hic ꝓpter piū cultū ⁊ iustū regimē, p̄nāq̧ in suas ciues clemētiā iust⁹ cognomiat⁹ fuit

Eleazar⁹ pontifex symonis iusti frater mortuo p̄re et Onia ei⁹ fratris filio adhuc paruulo ip̄e sacerdocij principatū suscipiens sedit annis.17. misit ptolomeo philadelpho.lxxij. viros doctissimos ad interpretādū legem: q̄ aūt dicimus.lxx. tm̄: vsus scripture obtinuit q̄ q̄n̄q̧ paruū numerū excrescentem obticet.

Eleazar⁹ accepta ep'la a ptolomeo philadelpho vt mitteret seniores ⁊ doctos q̄ interp̄tatiōꝫ legis dei viuētis facerēt inde ad regē mittēs qd̄ postulabat ita scripsit ex vna q̄si tribu doctissimos viros elegi legē ferentes q̄s post legis transcriptionē ad nos caute remittas. Cū ergo venissēt seniores.lxxij. ex hierosolimis ad regē in alexādriam: ab eo beignissime susceptī. Ostensoq̧ regi legis rotulo i q̄ l'ris aureis ꝯscripte leges ꝯtinebāt et singl'os in singl'is cellulis reclusit Qui in.72.dieb⁹ legē de hebreo i grecū trāstuler̄t. Sic cōcordes in trāslatiōe (vt augustin⁹ testat) sine aliq̄ verboꝝ aut sensus dissonātia illā traduxerāt: quā a iudeis approbatā Demetri⁹ ad regē obtulit. Et vocās ad se interp̄tes: gras egit ⁊ remisit eos: donās vnicuiq̧ optimas tres stolas et auri talēta duo: ⁊ calicē vni⁹ talēti ⁊ totū cōuiuatorium.

LXX. Interpretes

Josephus

Jason

Menelaus

Alchimus

Onias ei⁹ nois scd̄s symonis iusti filius.xi. hebreoꝝ pōtifex sedit ānis.9. ꝑuul⁹ mēte: pecunijs auar⁹ zelo leg[is] vel poti⁹ auaricie negauit tributa euergeti. ꝓpter qd̄ tota pene iudea pilclitata fuit ⁊ iudei turbabāt. Joseph⁹ vo inter suos nobilis pacē reformauit ⁊ ptolomeus eum ducem Judee constituit.

Isti tres scꝫ Jason. Menelaus. alchim⁹ q̄uis fuerunt de genere sacerdotali non tm̄ ponendi sunt in linea pontificali propter ydolatriā et eoꝝ pessima oꝑa et quia male intrauerūt.

Alexandria egipti magna ciuitas ante xp̄i aduentū .20. sup̄. ccc. ab Alexandro magno Justino libro xi. attestāte condita fuit. Alexāder eñ magnꝰ ad Jouē ammonē ꝑgens cōsulturꝰ ⁊ de euentu futurorum ⁊ de origine sua. Reuersus ab ammone Alexandriā cōdidit. Et coloniā macedonū caput esse egipti iubet. Nomē fuit triū vrbiū ꝯstructaꝝ ab alexādro magno: quaꝝ vna fuit in egipto ꝑ diuocratē architectū (vt scripsit Vitruuiꝰ in ꝓhemio libri p̄mi de architectura) locū sortita: haud longe ab hostio nili vt dicit Solinꝰ: qd̄ plurimi Canopicū dicūt. Aliā struxit idē alexāder in asya. Aliā in scithia sup thanaim. Alexandria igit Alexandri opꝰ Alexandri nomē Alexandri bustū. Ad qd̄ Juliꝰ cesar post thessalicū diē: mortēqꝫ pompey cū venisset alexādriā ambiguo turbati vulgi murmure ꝑmotꝰ ꝑ speciē religionis descēdisse legitur. Et augustꝰ Cesar post victoriā actiacā Antoniūqꝫ deuictū ⁊ coactū mori eodē veniēs alexandri corpus reuerēter aspexit. Cūqꝫ ex eo quereret An ⁊ ptolomeū vellet aspicere: elegātissime regeꝫ ait se videre velle ⁊ nō mortuos. Et sitꝰ (vt strabo scribit) clamidis formā habuit: cuiusqꝫ latera que in longū tendebāt circumiiabat stadijs ferme .30. hanc vniuersaꝫ vijs distinctā ferūt: quibꝰ eq̄ ⁊ currꝰ cōduci possunt: sed duabꝰ latissimis que plus integro expādunt. Et sese medias ad rectos angulos secāt. Munit aūt (vt Josephꝰ iudeus tradidit) vndiqꝫ aut icōmeabili solitudie: aut iportuoso mari: aut flumibꝰ: aut siluosis paludibꝰ. Pulcherrima quippe olim fuit. Nūc q̄ꝫ ciuitas optie munita est: decoris menibꝰ firmisqꝫ altis muris ⁊ turribꝰ. Intꝰ vo nō ciuitas sed pene aceruꝰ lapidū: plena ruinis ⁊ desolationibꝰ videt. Celeberrima ydoloꝝ phana habuit: necnō ⁊ xp̄ianoꝝ templa adhuc extantia. Multas quoqꝫ habuit regias edes que ⁊ multā vrbis partē occupabāt. Nā quilibet regū illā ꝓ libito volūtatis aliquo ornamēto decorabat. Et vbi aula Alexandri olim stetit: hodie colūna ex vno lapide p̄cisa mire altitudinis capitellū habēs acutū: quasi turris apparēs posita ē. Habet q̄ꝫ ecclam ad sctm̄ Marcū dictā: quā Jacobite inhabitāt. Marcꝰ eñ euāgelista huic vrbi p̄mo xp̄m p̄dicauit. Et cū ibidem ab apl̄is ep̄us fuisset ordinatꝰ ecclas ordinauit mltas q̄ mortuo Amanꝰ ei successit hinc in diuinis eruditissimi multi emersere viri. Philo natione iudeus: qui multa vtiliter scripsit. Clemens p̄sbiter. Origenes p̄sbiter oīm excellētissimꝰ. Athanasiꝰ vrbis ep̄s. Didimꝰ. Theophilꝰ: ⁊ alij innumerabiles. Extra vrbē sunt due marmoree colūne locū decollatiōis diue Katherine martyris ostētātes. Habēt veneti in ea vrbe duos fonticos ⁊ Januēses vnū: vbi negociatores ⁊ merces eoꝝ cōseruant. Cathelani q̄ꝫ in curia regis sicilie. Et hij sacella pulchra habēt in q̄bꝰ diuina pagunt. Turci q̄ꝫ Tartari ⁊ alie gētes suas ornatas habēt domos: q̄ in nocte ꝑ sarracenos claudūt. Est aūt hec vrbs in vna ꝑte mare magno cincta: in alia amenissimis ⁊ fertilissimis ortis circūsepta cū gleba frugifera: q̄ nili aq̄ irrigat. Portꝰ custodiā sarraceni nūc diligētissime obseruāt. Mōtesqꝫ duo ad hoc in ciuitate facti: Naues adueniētes ꝓspiciētibꝰ ostēdūt. Ferūtqꝫ colūbas edoctas deferētes lr̄as vt tutiores ab incursu insidiantiū esse possint. Colūbe eñ antiq̄tus vt pliniꝰ refert internūcie in rebꝰ magnis fuere. Et epl̄as annexas eaꝝ pedibꝰ obsidiōe mutinensi in castra consulum bruto mittente.

Alexandria

Demosthenes

Demosthenes fuit oim grecie oratoꝝ princeps: et auctoritate hermippi ostendit patres in officina gladiorũ fuisse. Unde teste Iuuenali: pater demosthenem ardentis masse fuligine lippus: a carbone et forpicib⁹ gladios q̃ parante incude: et luteo vulcano ad rhetora misit. Hic a platone facundiã hauriens summ⁹ orator effect⁹ est. Cui⁹ eloquẽtiam Eschines (qui a iuuẽtute sua studiosus et Socratis amator) cõmendauit. de eo refert Valeri⁹. Cum philipp⁹ macedonũ rex athenas obsideret: ab eis postulauit: decem sibi dari oratores. Demosthenes in concilio veniens hanc fabulam recitauit. Lupi suaserũt pastoribus vt secũ amiciciã contraherẽt: quod cũ pastorib⁹ placuisset: petierunt vt eis canes (qui iurgij cause essent) traderẽt: quib⁹ datis ꝓ libidine gregem lacerauerũt. Ita sublatis oratorib⁹ philipp⁹ Atheniensib⁹ factur⁹ esset. Quo audito athenieses ei⁹ concilio acquieuerũt: et sic ciuitas a periculo liberata est. Inquirenti cuidam. Quomõ posset benedicere: ait si non dixerit nisi qđ bene sciens.

Aristoteles

Aristoteles phorum omniũ princeps: ex oppido stragyra. obscuro quidem ipse nisi quod hui⁹ viri claritate refulsit: patrem habuit Nicomachum medicine artis ꝓfessorem. Qui apud Amynthaz macedonie regem philippi patrem magno loco posit⁹ est. Matrem habuit Phestiada non obscuri generis. Hic prima etate in Macedonia enutritus est. Sed cũ adoleuit anno (vt perhibẽt) etatis sue. xvij. Athenas se contulit. Platonem viginti annis audiuit. Nullam scientiam reliquit. quã non perfecte attingeret. Mortuo platone ad hermiã Atarnei tyrannũ profectus triennio fere apud illum desedit. Inde in macedoniã a philippo euocatus: decem ferme annos circa disciplinas alexandri fuisse tradit. Sed alexandro in Asyam cũ exercitu ꝓfecto ipe athenas redijt. Et tredecim annis in licio florentissime docuit. In cui⁹ quidem sigillo (vt dicitur) hoc inscribi fecit. Sapientior est: qui quod nouit abscondit: q̃ qui ꝓpalat quod nescit. Fuit autem Aristoteles facund⁹ eloquio (et vt Hieronim⁹ inquit) sine dubitatione prodigiũ: grãdeq̃ miraculũ in tota natura fuit. Tandẽ cõmuni illa phorum inuidia accusatus q̄ non recte de dijs sentiret. Metuens ne vt quondam socrati: sic etiam sibi in iudicio peundũ foret: deserta sui defensiõe chalcidẽ abijt: vbi de cetero vixit in optimo mentis vigore. Vixit autẽ annis. 62. et ibidem diem obijt.

Epicurus

Epicurus fuit teste Metrodoro patria atheniẽsis phus: Heraclites dicit eum samij nutritum: cum eam athenienses sortiti essent. Ac decem et octo annos agentem athenas redijsse. Quo tempe Xenocrates in accademia Aristoteles calchide scolam habebant. Defuncto autem Alexandro macedonie et atheniensium sub perdica afflictis rebus: colophonem ad patrem iuisse: vbi congregatis discipulis athenas redijt sub anaxicrate: ibiq̃ cum aliquatenus cũ ceteris philosophat⁹ est. Postea a se dictã sectam instituit. Epitect⁹ hũc lacerat lasciue tanq̃ nimiũ loquentem et alia q̃plura. Uerum alij magnã hui⁹ viri in omes phos gratitudinem fuisse ferunt. Patria eũ statuis ereis honorauit. Diocles ait illũ vilissimis cibis vitã duxisse. Nat⁹ est annis septẽ post platonis obitũ. Obijt Athenis annorum. lxxij. calculo vrine exitum impediente.

Calestenes

Calistenem insignem phm Aristotelis discipulũ ꝑ hoc idem tempus floruisse constat. Eo q̄ contra Alexandrum multis rationibus seriose differuerit eum increpando dicens. Si deus es: beneficia largire mortalib⁹ nõ sua eripere debes: si homo id quod es: semp te esse cogita: ꝓpter quod irat⁹ Alexander eũ trucidari mãdauit. Et sic deforme in foueã cũ cane includi iussus est.

Xenocrates

Xenocrates Calcedonensis phus Agathenoris filius: et a primis fere annis platonis auditor. Erat teste laercio tardus ingenio: vt cum illum plato Aristoteli compararet. Alterum freno: alterum calcaribus indigere dicebat. Alioquin seuero semp ac serio habitu et ore pdurabat. In achademia vixit vt plurimum. Si quando ad vrbem ꝓficiscebat turba omnis impudicorum ei⁹ trãsitum obseruabat inquietandi eius gratia: phrine nobile scortum dedita opera a quibusdam intra eius cellam missa est: que ab eo orans lectuli partez accepit demum cum multa ne quicq̃ orasset: impfecto opere discedens dixit se non a viro sed a statua venisse. Porro licet multum frugi fuerat glorie tñ et fastus contemptor extitit. Et cum sepe meditationi inseruiret: vnam in silentio horam distribuebat: successitq̃ in Achademia speusippo scolaq̃ tenuit annis vigintiquinq̃. Moriturq̃ noctu cum in sartaginem forte impegisset Anno etatis sue. 82.

Linea Regum Egipti

Ptolomeus euergetes

Ptolomeus philopator

Ptolomeus Euergetes philadelphi filius tercius egiptiorū rex regnauit annis. 26. hic in vltionem sororis beronice Antiochum galericum quem idem 7 eius mater laodicea regno priuauerat Syriam Ciliciam et Asie partem deuastauit: innumera spolia inde exportans.

Ptolomeus Philopator quartꝰ egiptiorū rex regnauit annis. 17. hic ꝓpter crimē cum patrē occiderit et fratrē trucidauerit philopator dictus est. Et sicut scelestꝰ in occupando regno: ita in admīstrando segnis: luxui em̄ se dedit. Ideo antiochus magnꝰ syrie rex multas eius vrbes oppressit. Deinde tñ pdita recupauit: spoliassetq antiochū regno si virtꝰ fortune successisset. Denuo in luxuriam inuolutꝰ: Occisa euridice vxore: meretricū illecebris capit: quibꝰ inuolutis filio quingenio relicto emorit: meretrices in vltionem euricide patibulis suffigunt. Alexādri ad romanos miserūt vt pupilli tutelā susciperēt.

Dion phus

Dion Syracusanꝰ nobilis phus postq̄ vtraq dyonisij tyrānide cōplicatus diu fuit: apud syracusanā vrbē interimit. Nam supior ille dyonisius aristomachē dyonis sororē in matrimonio duxit: ex qua duos filios Hipparium et Niseum ꝓcreauit: totidemq filias quarū primā eius filio dyonisio cui regnum reliquerat ad nubendū dedit: alterā ipi dyoni patruo: qui pter nobilē ꝓpinquitatē et generosaz maiorum famā: multa etiā alia bona a natura recepit vt pote ingeniū bonū et docile: et ad omnes artes ydoneum magnāq corporis dignitatem: magnas item diuitias a patre relictas: q̄s ipe tyrāni muneribus auxit et ideo tantum platonē amauit: vt eidem se traderet nec minus eo plato delectabatur.

Sibylla chimica

Ista Sibylla chimica in ytalia nata vestita celestina veste deaurata capillis per scapulas sparsis. 7 iuuenis: ait. In prima facie virginis ascendet: puella facie pulchra: capillis ꝓlixa: sedens sup sedē stratam: puerum nutriens dans ei ad comedendum ius ꝓprium: lac de celo missum.

Anaximenes

Anaximenes Orator magnus hic fuit magister alexandri in oratoria arte. Qui hystoriam Alexandri scripsisse fertur: de hoc refert Valerius: ꝙ cum Alexander iratus ad diruendam lausatum ciuitatem pergeret: fertur cum impetu progressum extra menia. habuit obuium anaximenem preceptorem suuz: sciens q alexander ꝙ anaximenes ire sue se vellet opponere: iurauit se non facturū quicqt ille petierit: peto inquit vt lausatum diruas: et isto modo salutem vrbi obtulit. quod athenis similiter accidisse fertur.

Carneides phus

Carmeides philozophus floruisse dicitur: eo ꝙ ab Atheniensibus cum dyogene ad Senatum romanum missus fuerit. Hic adeo studiosus extitit: vt cuz ad mensam sederet: cogitationibus inherens manum ori apponere obliuisceretur. Sed mellissa quā vxoris loco habebat dexteram suam necessarijs vsibus coaptabat. Animo enim vita fruebatur: corpore vero quasi alieno circundatus videbatur: centesimo deniq vite sue anno philozophādo finem fecit. vt Valerius maximus libro quarto ponit.

Sextilia

Sextilia virgo vestalis de incestu conuicta ad portam collatinam viua defossa est.

Xenophilus

Xenophilus pithagoricus phus patria calcidonensis hoc etiaz tempe magno habetur in precio qui omnis humani incommodi (vt aiūt) expers fuit cum etiam vixisset annis. 105. Deinde summo splendore doctrine ac perfectione mortuus est.

Archiphilas

Archiphilas phūs a quo incepit secta Achademicorum hic habuit amicū pauperē et egrotum sed vtrunqꝫ p̄ verecundia dissimulātem: quod cum Archiphilas comꝑisset: iudicauit sine confusione secretius fore succurrenduꝫ: et acceptum pecunie sacculum clam illius puluinari subiecit illo penitus ignorante vt homo inutiliter verecundus quod desiderabat vel q̄ indiguit inueniret potiꝰ q̄ꝫ dono acciꝑet.

Isti duo consules cum alexādro rege Epyri pugnauerunt.

Iste Emilius cum romanis contra tarentinos bellum iustissimum egit: auxilium ferente tarentinis pirro rege grecorum bellatū est vltra quatuor annos. tandem victo pirro in patria miserabililiter mortuo tarentini cum carthaginensibus fedus inierunt et ex hoc punica bella inchoata fuerunt.

Valerius Coruinus

Marcus Valerius cognomento Coruinꝰ romanꝰ adolescēs p̄stantis quidē animi et singularis virtutis Camillo nō indignior fuit: qui licet adolescēs ⁊ ip̄e cōtra gallū virū magnitudine ⁊ armis insignē singularem assumpsit pugnā qui dum armatus in mediū ꝓcessisset et nondum manū cōseruisset euiꝰ galee repente coruus ales insedit: qui certamine inito e Valerij galea nunq̄ꝫ discessit imo et rostro et vnguibꝰ oculos galli vulnerare nō destitit q̄ad Valerius hostē tali ꝓdigio territū obtruncauit. Quo mortuo statim coruus e cōspectu euanuit. Et valerius deinceps Coruini noīe appellatꝰ est.

Consules illi duo scilicet Emulius contra tarentinos bellum egit. et Curius cum pirro rege pugnauit et idem Curiꝰ terciū bellum gessit contra epyrotas Pirrū fugauit cesis. xxiij. milibus. Ait em̄ nec acie vinci nec pecunia corrūpi possuꝫ. Malo diuitibꝰ imperare q̄ꝫ locuples fieri.

Isti duo consules sibijnuicem succedentes prefuerunt. Genitius vicit affros et tharentinos Sempronius autē vicit picentes. in qua pugna terra tremuit quasi horresceret tantū sanguinē hoīm suscipe qꝛ pauci romani qui vicerunt euasere.

Lucius Papirius

Lucius Papiriꝰ patriciꝰ Romanꝰ bellator clarissimꝰ a Senatu Ro. dictator electus Quintū fabiū magistrū equitū sibi cōstituit. Qui statim contra Sānites ex senatus decreto expeditōnē suscipiēs in eos acies dirigit Sed paulopost cum dictatore rome opus esseꝫ Quītio fabio equitū magistro p̄cepit: ne se absente cū hoste pugnare p̄summeret. Fabiꝰ autē adolescēs: vt erat anīo strēnuꝰ post dictatoris profectionem aliquando ꝑ exploratores didicit: omnia apud hostes soluta esse qui animo accensus: euestigio cū samnitibus incredibili feruore cōflixit atqꝫ vt acriꝰ pugnaret equis omnibꝰ frenos detraxit atqꝫ ita calcaribꝰ concitatos in hostiū agmen ꝑmisit: vt nulla eos vis sustinere posset. Quā obrē ad viginti hostiū milia in ea die cesa fuisse Liuiꝰ scribit. Parta itaqꝫ victoria de re bene gesta litteras (non ad dictatoreꝫ) sed ad senatum mittere curauit. Quā obrē iratꝰ dictator Fabiū adiudicauit capitali pena esse reum. ꝙ se absente pugnasset. Qui cum ad mortē duceretur ingenti militum et populi fauore liberatus est. Tantāqꝫ eā obrem seditionē in papiriū milites cōmouerunt vt ip̄e vix mortis impetū potuerit euadere postea samnites romanos apud caudinas furculas angustijs locorū conclusos ingēti deditione vicerūt. Verū sequenti anno iubēte senatu romani duce papirio samnites deuicerūt. Qua victoria triumphum duxit.

Linea regum Syrie

Seleucus Ceraunes

Antiochus Magnus

Seleucus iners

Seleucꝰ Ceraunus eiꝰ noīs scd̄s. Quītꝰ syrie rex reḡuit ānis.2. Js cōtra ciuitates q̄ a pr̄e defecerāt ingentē classez cōparauit. Et orta tēpestate classez oēm amisit p̄ter nudū corpꝰ ⁊ paucos comites. Deiñ post naufragiū a ptolomeo euergete victus in antiochiā fugit vbi a frē Antiocho auxilia postulauit antiochus aūt cū esset ānoꝝ.14. sup̄ etatē regni cupidꝰ sub occasiōe regni defendendi fratri huic Seleuco regnū abstulit.

Isti duo frēs Antiochꝰ magnꝰ ⁊ Seleucus ceraunos ambo regnauerīt volētes vero vīdicare sanguinē p̄ris sui ⁊ onye q̄s euergetes rex egipti interfecit Grandē ducūt exercitū cōtra philopatorē filium euerget. Sed añ cōgressuz Seleucꝰ morit̄. et antiochꝰ ꝓsequit̄ bellū: in q̄ vix auffugiēs totū exercitū p̄didit. Rursumq̄ꝫ cōgregās exercitū ⁊ ꝯtra Epiphanē filiū philopatoris adhuc pueꝝ q̄ttuor ānoꝝ habēs cū m̄ltis alijs secū philippū regē macedonū. obtinuitq̄ꝫ ꝯtra duces ptolomei pueri: fugauitq̄ꝫ Scopā ducē eiꝰ. iudeā q̄ꝫ cū m̄lt̄ alijs ciuitatibus acq̄siuit ⁊ oīa ḡuauit. Et q̄ armis egiptū capere nō poterat dolose despōdit epihani filiā suā vt sic quasi amicꝰ regnū ītraret. s̄ nō p̄ualuit cum res innotuit.

Antiochꝰ cognomēto magnꝰ eiꝰ noīs q̄rtus Sextꝰ syrie rex: syrijs regre cepit reḡuit ānis.36. Js ptolomeū philometrē deuicit. ⁊ cū viribꝰ ⁊ diuitijs p̄lrimū habūdaret ita exercitū īstruxit vt gregarij milites auro caligas facerēt huic annibal penꝰ cartaginē tradēs metu romāoꝝ ad eū secessit. Romani antiochi ⁊ annibal' insolētias sustinere nō valētes L. Corneliū ꝯsulē ⁊ Scipiōes. s. nasicā ⁊ affricanū legatos cōstituētes annibalē superarīt Etiā antiochū deuicētes. coegerīt eū pacē a romāis postulare. Cōcessa vt ex europa asiaq̄ꝫ recederet se ītra thauꝝ contineret: ⁊ .20. obsidibꝰ dat̄ decē milia talētoꝝ q̄t ānis p̄solueret. Cū tādez thesauri cupiditate a sacerdotibꝰ fallaciter ꝓmissi p̄sidē intrassz in fano fortune ab ip̄is sacerdotibꝰ p̄emptꝰ ⁊ mēbratim cōcisus e templo ꝓiectus est.

Seleucꝰ ille q̄ ⁊ philopator septimꝰ asie ⁊ syrie rex reḡuit ānis.12. Vir q̄dez īgenio hebes ⁊ iniquꝰ: misit heliodoꝝ ad spoliandū erariū in tēplo q̄ iniq̄ iudicās p angelū flagellatꝰ vix ad vitā redijt Onia ꝓ eo orante. Hic cum nullum filium successorem reliquisset. Antiochum illusorem fratrem successorem habuit.

Linea Christi

Eleazar

Eleazar an.m. 5009.

Ille symō onye pōtificis filꝰ duodecimus hebreoꝝ sūmꝰ pōtifex sedit ānis.12. Vir bonꝰ: magna hn̄s p̄cōnia laudis. Ecclesiastici l. q̄ templū reformauit in meliꝰ: ⁊ ciuitatē p̄ualuit amplificare. Hic curauit gentē suā ⁊ liberauit eā a p̄ditiōe. Moriens tandē oniā filiū reliquit successorem.

Onias magnꝰ simonis filꝰ pōtificatuz obtinēs sedit ānis. 29. q̄ ꝓpter tyrānidē antiochi cū iudeā subegit fugit cū mult̄ iudeis in egiptū. Ibiq̄ꝫ extruxit templū adinstar tēpli ī hierusalē in q̄ grauiter peccauit agēdo sup̄stitiose. moriens reliquit filium adhuc infantē.

Iste Symō fuit filꝰ Onye q̄ tenuit pōtificatū post fugā patr̄ sui. princeps aūt sacerdotum tandē moriens tres post se reliq̄t filios Onyā Jesuz ⁊ Johannem Qui ad tres p̄ricipatꝰ Sacerdocij p̄uenerunt.

Onias pius fuit vir sanctꝰ gratꝰ deo ⁊ hoībus: q̄ tandē ab andronico occisꝰ ē. At rex de iustissimi viri nece turbatꝰ. Andronicū homicidā capi fecit ⁊ purpura exutū eo in loco q̄ oniā p̄emerat tādiu v̄gi cedi fec̄ donec expiraret

Linea pontificū

Simon filꝰ Onye

Onias

Symon

Onyas pius

Machabei

Septē filij machabei cum matre et Eleazaro cū m̄ltis alijs martyrio coronāt̄. qui martyres; ante incarnationē filij dei ꝓ lege dei vsq̄ꝫ ad mortē ḡuissima tolerauere tormēta.

Anno. xix. epiphanis fuit illa victoria iudeorum de Antiocho magno de quo.2. machabeorum. iiij. dicitur de magnis periculis adeo liberati magnifice gratias agimus ipi vtpote qui aduersus talem regem dimicauimus.

Sena

Sena vrbiuꝫ ethrurie. virībꝰ opibusqꝫ nunc scd̄a amenissimo loco sita. Et vt Policrates libro sexto tradit a gallis senonēsibus tꝑibus brennij ante xp̄i aduentū. ccc lxxxij. cū in ytaliā venit condita ꝑsenibus suis ⁊ armētarijs eam cōstruxerūt: nō modo fides hystorie sed celebris traditio ex eo quidem validior. Nā senēses ⁊ liniamētis membroꝝ ⁊ venustate faciei ⁊ coloris gratia: moribꝰ quoqꝫ ipsis ad gallos ⁊ britones a quibꝰ originē traxerūt videnť accedere: licet eos vetustas tꝑis: orbis plaga: situs regionis. cōuictꝰ finitimoꝝ quibꝰ sanguine ⁊ moribꝰ diu ꝑmixti sunt ex magna ꝑte mutauerit. Sed reuera inter nouas numerari potest: cū nullis in veterū monimētis repiať: nullaqꝫ antiq̄tatis vestigia in ea appareant. Sunt q̄ affirmāt Karolū cui maleo fuit cognomētū eaꝫ cōdidisse. In celebri tamē monasterio venetijs sctī Georgij de alga (qd̄ gl'iosus pontifex Eugeniꝰ relicto primū seculo ꝓpria edificauit paterne hereditatis pecunia) inueniť in libro litteris scripto ꝑuetustis. Johannē romanū pontificē nōīs ordine duo de vicesimū acceptis de perusina clusiēsi. Aretina. fesulana. florētina. ⁊ volaterrana diocesibꝰ. sex plebatibꝰ. ciuitatem hāc edificasse: q̄ ab ip̄o sex plebatuū numero Sena fuerit appellata. Hec quippe ciuitas nunc sup colle cuiusdā pennisule iacet vndiqꝫ q̄si ripas rugosas habēs: in supiore tamē vrbis ꝑte solū aliquātulū habꝫ ortis viridarijsqꝫ ornatū. In qua quidē celeberrima extant edificia. Uidelicet gymnasiū ꝑpulcrū ⁊ foꝝ ⁊ porticus et regia palatia. Hospitaleqꝫ sumptuosissimū pietissime gubernatum. Ampla q̊ꝫ et libera est cū turribus ⁊ ꝓpugnaculis ac optīs instituta moribꝰ: ppl'o neqꝫ rudi neqꝫ inurbano. Eiꝰ ager maximꝰ ⁊ herbidus semꝑ boū bubaloꝝ ouiūqꝫ multoꝝ nutritor. Frumēti q̊ꝫ vini et olei ferax. ac fructuū oīs generis abūdans. Hec a roma stadijs octingētis distat. Cuiꝰ viri inter etruscos religione moribꝰ ac lingua ꝑstare noscuntur. Habuit aūt Sena illustrās sidꝰ sctm̄ Bernardinū cuiꝰ reliquie apud aq̄lā vrbē miraclis ꝑ singulos dies m̄ltiplicatis coruscāt: Is ꝑmꝰ oīm ordinē beati Francisci ad eā q̄ nūc tantoꝑe viget obseruāciā regule ꝑduxerit. Ornataqꝫ fuit Hugone medico ⁊ ph̄o qui ceteris sui seculi post functū vita Jacobū forliuiēsem doctiorꝫ clarioreqꝫ habitꝰ. Et friderico iuris cōsultissimo: qui ea in doctrina cōsilia ꝑlima reliq̄t. Sena q̊ꝫ Siluio enea ꝑsis ꝑmū laurea: post: episcopali ⁊ papali mitra redimito. Uirisqꝫ ꝑlimis ⁊ pōtificibꝰ doctrina excultis ornatur. Umbronē senēsis agri fluuiū inter ⁊ paludē danaam siue fluuiū paliā que ea palus efficit multa sunt mōtana ⁊ campestria opida. Inestqꝫ clusiū vetustissima vrbs de qua Pliniꝰ plura scribit: que olim Carmon fuit nomīata: nūc vrbi senensi subiecta ⁊ ab eo aucta.

Reges Egipti

Ptolomeus epiphanes

Ptolomeus philometor

Ptolomeus Epiphanes quit⁹ egiptiorꝫ rex regnauit annis.24. Hic tpe adepti regni nodū quatuor excesserat ānos: et cū ei⁹ infantia cōsilij et roboris compos esse nō potuit: Antioch⁹ magn⁹ syrie rex ad suum regnum aspirās: illud bellica excursiōe vexare cepit. Sed regni principes ꝓ infante fideliter dimicātes regnū oīe defensarūt. Ad ipm quoqꝫ fouendū Onias iudeorꝫ pontifex descēdit: cum aūt ad pubertatis tpa peruenisset Antiochus nobilis magni antiochi fili⁹ sororē suā ei insidiose dedit vxorē. Ex qua duos suscepit filios: quo audito Antioch⁹ sub specie visendi ipam sororē Cleopatram atqꝫ filios egiptū ingressus ipm ptolomeū regē inter epulas occidi iussit. Cūqꝫ vniuersā egiptū sibi subiugare niteret ab egiptijs extra cōfines electus est: post biennū rursus alexandriā obsidēs: a romanis legatis de egipto recedere compulsus est.

Ptolome⁹ iste philometor sext⁹ egiptiorꝫ rex regnauit ānis.35. Hic antiochi sororis fili⁹ segnis admodū vir: huic adolescēti antioch⁹ auūcul⁹ bellum intulit: ꝓpter qd̄ legatos ad Senatū ro. misit ab eo auxilia postulās mouere senatū adolescētis pces: pompiliūqꝫ legatū ad antiochū misere vt ab egipto abstineret: quo viso ei osculū dedit: placitoqꝫ senat⁹ decreto et eū cunctari videret cōsultatiōneqꝫ ad amicos referri. Ibi pompili⁹ virga quā manu tenebat amplo circulo inclusū amicos cōsulere iubet: nec pri⁹ exeat qꝫ senatui responsū det aut pacē aut bellū habitur⁹. Nec austeritas animū regis fregit vt se pariturū senatui respōderit. Hic demū filiā Cleopatrā alexandro Syrie regi vxorē dedit: ab eo deinde ablatā demetrio dedit. quem cū cōtra se venientē fugauit ac die tercia in oblatiōe capitis alexādri sibi p arabū regē facta p gaudio expirauit.

Minucia

Caproma

Titus liuius

Caproma Monialis virgo vestalis incesti rea suspendio affecta est.

Titus liuius Tragediarum scriptor clarus habetur. Qui ob ingenij meritum a liuio Saluatore cuius libros erudiebat libertate donatus.

Minucia virgo vestalis et de incestu conuicta viua obruta est.

Theopstrastus chresius phūs et teste Anthenodoro in libro deambulationū fullonis fili⁹. In propria patria audiuit primo leucippū ciuē suū: inde cum platonē audiuisset se ad aristotelē trāstulit. Eoqꝫ in calcidē ꝓfecto illi in scole regimīe successit: fuit vir summe prudētie studijqꝫ singlaris atqꝫ eloquij admirādi. Ita vt cū antea illi tyranno nomen esset ob diuinā eloquētiā aristoteles illū Theophrastū vocitauerit: itaqꝫ circa trecenta librorū volumīa edidit: pgebant ad eū audiendū (teste pamphilo) duo milia discipulorꝫ Inter q̄s nichomachū Aristotelis filiū habuit discipulū: et Menādrū comicū: habebatqꝫ hoc semp in ore. Sumpt⁹ preciosissimus tempus est. Obijt annorꝫ octuagintaquīqꝫ.

Menanaer

Theophrastus

Demetrius

Menander poeta comic⁹ Theophrasti discipul⁹ qui vt Quintilian⁹ ait. meo iudicio diligenter lectus ad cūcta que precipim⁹ efficienda sufficit. Ita omnē vite ymaginē expssit: tanta in eo inueniēdi copia eloquēdi facultas. Ita est in omnib⁹ reb⁹ psonis affectib⁹ accomodatus: ob que putauerat illū Ouidi⁹ ppetuo duraturū. Huc ꝛ paul⁹ apl̄us se legisse indicat: cū ad Corinthios ait. Corrumpunt bonos mores colloquia mala.i. Corinthios.xv.

Menippus

Menippus phūs Cyn c⁹ genere phen ꝛ condictiōe seru⁹: cui⁹ dn̄s fuit bach⁹ quidā pontic⁹. Fuitqꝫ (vt retulit herimpp⁹) diuin⁹ feneratorꝫ: tandē insidias passus oīa que habebat amisit. Ex qua re se suspendit.

Demetri⁹ phaleri⁹ cognomēto phūs Theophrasti discipl̄us: disputator subtilis ꝛ oratorꝫ: parū vehemēs fuit (vt Cicero ait) dulcis tn̄: hic cū apd̄ athenienses ob eximias ei⁹ v̄tutes.io. annos pfuisset trecēti ꝛ sexagita ereis statuis honorat⁹ fuit. eo q̄ ciuitatē redditib⁹ ꝛ edificijs plrimū auxerit. Absens postea ab inuidis imagines dirute. qd̄ cū comptū habuit ait. Virtutē nō euerterūt cui⁹ gr̄a illas erexerant. Dicebatqꝫ hic tantū in republica valere eloquētiā quantum in bello ferrum.

Anno vrbis condite. cccc lxxvij. cum iam clarum vrbis rome nomen esset. Arma tamen extra ytaliam mota non fuerant vt igitur cognosceretur que copie romanorū essent census est habitus: tū inuenta sunt capita. cc lxxxxij. milia. ccc xxxiij. Quāq̄ a cōdita vrbe nūq̄ bella cessassent: ⁊ contra affros bellū susceptū est: primū Appio claudio: Quīto fabio consulibus in sicilia contra eos pugnatū est. Et appius claudius de Affris ⁊ rege sicilie hierone triūphauit.

Sub istis consulibus inchoatum est bellum punicum cum hanniba le seniore.

Gneo et Gayo consulibus romani in mari dimicauerunt paratis nauibus rostratis: quas liburnas vocant Cornelius fraude deceptus est. Duellius commisso prelio cartaginensium ducem vicit. xxx. ⁊ vnaʒ naues cepit. xiiij. mersit. vij. milia hostium cepit. triaq̄ milia occidit: neq̄ vlla victoria romāis gratior fuit: qȝ inuicti t̄ra iā etiā mari plīmū possēt.

Crispus philosophus

Crispus stoicus phus natione Elius p hoc tempus floruit. Qui anno vite sue octogesimo librum adeo subtiliter composuit: vt ad ea que ibi conscripsit penitus cognosceda longa vita opus esset: sicut testatur valerius libro. 8. Ex cuius notabilioribus sententijs hec vna celeberrima fuit. Sapiens nulla re eget: et tamē multis rebus illi opus. Econtra stulto nulla re opus est: nulla enim re scit vti: sed omnibus eget. Zenon etiā suo tempe phus ait. Sepultus apud te sit sermo quem tu solus audieris: hij duo stoice secte autores fuerunt.

Isti duo consules cum hannone cartaginensium impatore pugnauerunt. Corsicam ⁊ sardinam vastarunt: et scipio multa milia inde captiuorum adduxit triumphum egit.

Polemon phus

Polemon Atheniensis phus his tempibus agnoscitur. Qui laercio teste cū iuuenis esset ad modum lubricus et impudicus fuit vt pecunias circūferret quo esset ad omnes implēdas voluptates paratior: eas itidem in angiportis et vijs occulebat. Sed cum semel ebrius et coronatus in scolam xenocratis irrumperet: ille p̄termissa oratione: quā increpat de pudicitia dicere cepit. Quo secutum dicunt vt decetero studio et industria adeo seipm vinceret vt xenocrati in regenda scola succederet.

Sub istis consulibus diuerse ignium aquarumq̄ clades pene vrbem consumpserunt: et bellum in affricam translatum est contra Amilcarem cartaginensium ducem in mari pugnatū victusq̄ est Consules vsq̄ ad cartaginem pcesserūt multisq̄ vastatis oppidis. Mallius victor romā redijt attilius regulus in affrica remāsit. Is ɔtra affros aciem instruxit contra tres carthaginensiū duces Asdrubales duos et Amilcarem dimicans victor fuit. xviij. milia hostium cecidit et serpentem mire magnitudinis occidit. Cuius coriū centum viginti pedum longitudinem habuit romamq̄ delatū cunctis miraculo fuit. Tunc victi Cartaginenses pacem a romanis petierunt. Regulus tamen postea victus in vltima pernicie.

Marco Emilio: paulo seruio consulibus ambo hij romani consules ad affricam profecti sunt cum trecentarum nauium classe clipeam petunt et confestim cartaginem venerunt: primum affros nauali certamine superant. Emilius consul centum et quattuor naues hostium demersit: triginta cum pugnatoribus cepit. xv. milia hostium aut occidit aut cepit. Et subacta affrica tunc fuisset nisi q̄ tanta fames erat vt diutius exercitus expectare non posset. Consules autem circa siciliam naufragium passi. Hoc tempore argenteus nummus primum in vrbe figuratus est.

Linea regum Syrie

Antiochus epiphanes illustris

Iste antiochus nobilis siue illustris regnauit annis xi. pessimus fuit et figura antixpi. Hic audita morte patris fratrisqȝ sui inercia cū rome esset obses: clā fugit et veniēs in syriā receptus est a quibusdā ciuitatibus: mortuoqȝ fre pro eo regnauit: et vendito sacerdocio pmū a Jasone postea a Menelao: quorum suasu iudei sibi noīa gentiū imponebāt: sacrificia fieri phibuit in templo in hierusalē. Demū veniēs de egipto menelay ductione spoliauit templū coegitqȝ iudeos ydolis sacrificare: et trāsire ad ritus gentiū: ponēs in templo ydolū Jouis olimpi: phibuit circucisionē: interficiēs circūcidētes: septē fres cū mře nolētes comedere carnes porcinas varijs tormētis occidit. qui oēs aīo cōstāti pro obseruatiōe legū martiriū ptulere. Postremo volens ire ꝯtra hierusalē cecidit de curru ꝯfractusqȝ et demū a vermibus cōsumptus. miserabiliter mortuus est in terra aliena.

Linea Christi

Mathan filius Eleasary

Antiochus filius epiphanis

Antiochus iste Eupator regnauit ānis .2. hic patre sublato puulus relictus est adhuc adolescēs habuit tutorem lysiā: et cū cōtra iudeos exercitus duxissent nō lōge post ambo a suis occisi sunt propter timorē demetrij filij seleuci eupatoris.

Demetrius sother

Mathathias habuit quinqȝ filios

coniuges

Iste demetrius sother decimus syrie et Asie rex priuigno interfecto regnauit ānis .12. filius Seleuci antiochum eupatorē et lysiā occidit. Alchimū pōtificē ꝯstituit cū quo bachides missus hierusalē mltos iudeorum occidit. nychanorem a iuda machabeo occisū amisit: et bachidē iudā occidit: tandē ab alexādro victus. illū vita pariter et regno priuauit.

Mathathias sacerdos filius Johānis filij symonis doctrina et glorie fama apud iudeos plurimum honoratus est. Vir sanctus percussit in zelo suo peccatores: qui habuit quinqȝ filios eiusdem zeli verum ipse non erat pontifex sed tres filij eius quo mortuo in Modin sepelitur.

Iste iudas qui et machabeus vir fortissimus et bellicosus mathathie filius fuit strēnuissimus bellator et triumphator in isrl. qui nec an se nec post silem hūit cuius gloriosa opa patēt i libris machabeorum. Hic postremo in bello cecidit: pro dei legibus mortē sustinēs cū tribus ānis pontificatū administrasset.

Templū purgatur a iuda et fratribus postqȝ pro tribus ānis fuerat pphanatū.

Jonathas iudeorum dux pariter et pōtifex pplm iudeorum post iudā rexit ānis .19. nō impar frī suo machabeo virtute fuit. Tandē a triphone dolose captus cū filijs interficitur. Cuius corpus symon frater eius cū luctu sepeliuit.

Aristarcus

Aristarcus gramaticus claruit tpe Machabeorum.

Pacuuius

Pacuuius brūdusinus tragediarū scriptor: nepos Ennij poete ex filia claruit prio rome inde postmodū tharētū regressus ē: et nonagenarius mortuus est.

Simō mathathie filius tercius iudeorum dux pariter pōtifex sedit ānis. 8. religiosus et prudētissimus fuit: ab adolescētia sua optime ꝯuersatus ē: tandē occisus nequiter a genere suo. Iste simō et ionathas fres iude post eius occisiōem corpus ab hostibus redimētes i modin patrū suorum sepulchro sepeliere. Ptolomeus qs cū eū ad conuiuiū inuitasset: eūdē cū duobus filijs interfecit. Et ipius symonis vxorem cum reliquis duobus in vincula coniecit. Et in his finitur primus liber machabeorum.

Ptolomeus Euergetes philometoris filius Cleopatreq; german⁹ septimus egiptiorum rex: regnauit annis. 29. Uir quidē pessim⁹ atq; seuissim⁹ ob cuius seuitiam frater eius ꝛ Cleopatra soror sibi timentes regnū ei ꝑ legatos obtulerūt. cum fraternū regnum sine vllo certamine recepisset elatus factus: fratris filium e complexu matris enecauit: ꝛ omnes eius fautores trucidauit. Et sic ciuib⁹ suis cruent⁹ extitit: Ita quoq; romanis qui illic venerāt ridiculo fuit. Quia vt Iustin⁹ scribit. Uultu deformis erat statura breuis et sagina ventris belue ꝑsimilis. Quā quidē feditatē nimia vestis subtilitas augebat. Hic quippe filios ex sorore et ex vxoris sorore suscepit. Ac etiam sororis filiam per vim stuprauit. Cuius filium membratim diuisum et in cista positum in die natalis eius inter epulas iussit offerri.

Ptolomeus phiston qui et Sother euergetis filius octauus egiptiorum rex. regnauit annis. 17. his tpibus Antiochus tyricenus demetrij filius Et antiochus griffi regis frater adinuicem dimicantes successiue modo vnus modo alter regnabant. Inter has autem regni Syrie parricidiales discordias mortuus est ptolomeus iste relicto regno vxori.

Ptolomeus alexander non⁹ Egiptiorum rex regnauit expulso fratre annis. 10. Hic ptolomei sother predicti frater fuit. Cleopatra mater. postq; cum maiore filio decem ꝛ septem annis regnasset grauiter ferens filij societate populum in eum concitauit ꝛ in Cyprū exulare coegit. Accersito isto alexādro minore filio in locum fratris secum regnare fecit. Sed tandem ab eodem occupata interficitur. Et a populo in exiliū actus. Ptolome⁹ sother reuocat⁹ in regnum. Igit alexander regni cyreneorū quod ei pater testamēto reliquerat populo romano herede instituto decessit.

Ptolomeus Sother paulo ante a matre pulsus. hic anno Alexandro ab Egiptijs interfecto regnum paternum iterum recuperans regnauit annis octo. Cum enim alexander matrem occidisset ipsum in vindictam matris repulerant. vt iam scriptum fuit.

Hannibal hamilcaris Carthaginensium ducis filius. quinq; et viginti etatis annos habens Impator carthaginensium exercitus creatus est hic ceteris ducibus prudentia. audatia. consilioq; ad pericula capescenda anteibat. Impator fact⁹ triennio omnes hyspanie gentes bello subegit. fratreq; suo Asdrubale ad hyspanie custodiam relicto. ipse pyrrhenū saltū transijt. Et postq; ad alpes ꝑuenit que scilicet ytaliā a gallia seiungūt. quas nemo vnq; cum exercitu preterq; hercules transierat: ita itinera et loca lapidosa struens comburendo et acetum infundendo patefecit vt Elephas oneratus ire posset. cum antea vix vnus homo quiret repetere. In eo tamē loco multi niuibus obruti cum elephantis periere. Tradit ad ytaliam. lxxx. milia peditum et viginti milia equitum septem et triginta elephantes adduxisse. Descendit itaq; Hannibal in Thaurinenses agros. Et ꝑuagata tota regione Cisalpina romanos tribus prelijs profugauit: ac multas vrbes obtinuit. Idem ꝑ ligures fecit Postea appenninū transiliens apud ethruriā vbi nunc florentia graui oculorum morbo affectus est. vt dextrum amiserit oculū. deinde C. flamineū interfecit: quo facto fabi⁹ maxim⁹ a senatu cōtra ipm missus per summa montiū et abdita nemorum castra ponēs eius feruorem delusit. ꝛ repta occasione aretinorū auxilio vicit. Et sic ꝑ sedecim annos totam ytaliam varijs cladib⁹ fatigauit. Inde in apuliam ꝑgens maxima clade romanos apud cannas affecit. In quo quidē ꝑlio tot romanorū milia cesa sunt: vt tres ānulorum aureorum modios quos e romanorum militū man⁹ extraxerat Carthaginē mitteret. Cōsulares quoq; viri ac senatores capti aut occisi fuere. Et de romanis actū fuisset si Hannibal statim post victoriam ad vrbem accessisset. Is tamen coact⁹ ytaliam relinquere ꝛ opē patrie sue ferre que a publio scipione ꝑmebat. Cū carthaginēses cum romanis pacem composuere ad antiochum regem confugit. deinde ab bithinie regē T. quint⁹ legat⁹ cōtra eū ꝑrexit. Ne a romanis caperet cōfestim gustato veneno qđ in ānulo more regio gerebat aīam expulit. Et sic eo genere mortis a romanorū vinculis se liberauit. Decessit aūt septuagesimo vite sue anno.

Linea Regum Egipti

Ptolomeus euergetes

Ptolomeus phiston siue sother

Ptolomeus alexander

Ptolomeus sother

Hanibal

Anno ab vrbe condita. cccc lxxx. Sanguis e terra et lac e celo manare visum est in specie pluuie. pestilētia grauis in vrbe biennio fuit: quā sibillini libri dixerunt celesti ira impositā: nō inquerebat numerꝰ eorū qui periissent: sed ipsorum qui fuerunt superstites.

Colossus ingens solis simulacrum a clare lydo statuario fabricatum apud rhodum insulam terremotu corruit. Erat quippe (vt plinius refert) statua admirāda altitudinis cubitorum. 70. turribus equipperāda. Et e septem miraculis mūdi maximum fuisse testantur.

Strato phūs

Strato lampsacenus phūs Archesilai filius vir eloquētissimus. Et in speculatione phisica pre ceteris diligentissime speculatus. Unde et phisicus ē appellatus: fuit ptolomei philadelphi preceptor a quo talentis octuaginta donatus ē. Scripsit de regno: de iusticia & de dijs. Aiunt eum fuisse tam tenuem vt sine sensu moreretur. Silphon quoq; phūs suo tempore omnibus bonis amissis solus nudus euadens ait. Omnia mea bona mecum porto: pectore enim gestabat.

Crates phūs

Crates atheniēsis academicꝰ philosophus filius antigenis. palemonis auditor illiusq; successor scole: q̄ adeo se viuētes amarūt: vt eadē semp studia sint cōsecuti: et mortui eodem sepulchro sepulti: q̄s antagoras in hanc sententiam versibus exornauit. Hoc tumulo Cratem et polemonē cōditos fatere qui transis o hospes viros consensu animorū precipuos: quorū diuino ex ore doctrina manauit sacra viteq; mundicies sapiētie adiuncta.

Panetius

Panetius phūs claruit tpe Scipiōis rome cꝰ et preceptor fuit. Qui stoice secte phūs extitit: Quē cicero in libro officiorū imitatus est. cuius hec est sententia. Uitam hominum qui etatem in medio rerū agūt ac sibi suisq; vsibus esse volūt ad cauenda picula ex improuiso assidua & ppe quotidiana: oportet anio esse pmpto semper et intento.

Silphon phūs

Silphon megarensis phūs his tempibus floruit hunc et imitatione atq; sapientia tantū alios precessisse dicunt vt parū abfuerit: quin omnis gratia in illum intenta in Megaram transisse diceretur Cicero vero libro de fato dicit illum fuisse hominem acutum maximeq; suis temporibus approbatū. Qui cum capta aliquando esset eius patria: et omnibꝰ eiꝰ bonis amissis solus nudus euadēs interrogaret. An omnia perdidisset: Respondit omnia mea bona mecū porto: pectore enim illa: non in scapulis se gestare dicebat.

Possidonius

Possidonius phūs stoicus panecij discipulꝰ claruit tempe scipionis hic fuit astrologꝰ magnus teste augustino.

Erasistratꝰ q̄z atheniēsis medicꝰ scdm Eusebium his tpibꝰ floruit hic cū ex aristotelis familia natꝰ esset etiam eximiꝰ medicꝰ euasit. Qui cū antiochū regē ex grauissimo morbo sanasset a ptolomeo rege eiꝰ filio centū talentis donatꝰ est vt testis est pliniꝰ libro vigesimonono naturalis historie.

Licon phūs

Licon troadēsis phūs clarꝰ habet vir quidē eloquēs et in educādis instruēdisq; pueris maxie idoneꝰ. Dicebat eni necessario adiūgi pueris pudorē & laudis studiū velut equis calcar. Fuit hic dū vixit habitu nitidissimꝰ & vestiū incredibili mūdicie atq; nitore: Et cū eet corpe fortissimꝰ pile ludo se exercuit. Tenuit aūt scole pncipatū ānis. 44. Tandē fessus podagre morbo anno vite sue. 74. interijt. Timon appolloniates phūs etiā suis tpibꝰ floruit hic cū iuuenis esset mīis obscenitatibus se immersit: postea factꝰ vir (licet egenꝰ) repudiatis vicijs in calcedoniā iuit: ibiq; philosophiā & oratoriā artem didicit atq; exercuit. Scripsit aūt diuersa poemata Tragedias Comedias & Saturas.

Linea Consulum romanorum

Lucio cecilio metelle. Caio furio placido consulibus. Metellus in Sicilia affrorum ducem Asdrubalē cū. cxxx. elephantis et magnis copijs venientem superauit. Apud panormū. xx. milia hostium occidit: sex et viginti elephantes cepit reliquos errantes p numidas quos i auxilium habebant collegit. Et romā deduxit ingenti pompa.

T. Mallio Torquato Caio Attilo cōsulibus de Sardis triumphatū est. Et pace oīmb⁹ locis facta. Romani nullum bellum habuerunt. Quod bis post romam conditam semel tantuꝫ numa pōpilio regnante contigerat. Et porta iani clausa est vno anno.

Emilio consule ingentes gallorū copie alpes transierunt: sed pro romanis tota italia consensit. xl. m̄ milia hostium capta et interfecta septeꝫ milia. Et triumphus emilio decretus. Gallorū siquideꝫ animi feroces: corpa plusq̄ꝫ humana erant. sed experimento deprehēsuꝫ est q virtus eorum sicut primo impetu maior q̄ꝫ virorū est. Ita sequens minor q̄ꝫ feminarum. Alpina corpa humenti celo educata habent quoddā simile niuibus suis Cum mox calore pugne statim sudorem emittūt⁊ leui motu q̄si calefaciēte sole laxantur aliquot deinde annis euolutis p⁹ contra gallos intra ytaliam pugnatuꝫ est finituq̄ꝫ est bellum M. Claudio marcello Gn. Cornelio Scipione consulib⁹. Postea idem Marcellus cū collega suo Cornelio ingentes copias Galloruꝫ peremit Mediolanum expugnauit: grandem predam romam ptulit ac triumphās marcellus spolia gallorum stipiti imposita humeris suis vexit.

Linea Consulum romanorum

Eodem anno bellum punicum scōm romanis illatum est per Annibalem carthaginensium ducem filium amilcaris qui iam dudum amilcari patri ad aras iurauerat cū adhuc nouem esset annorū se vt primum posset aduersus romanos pugnaturum.

Quingentesimo et quadragesimo anno a condita vrbe Lucius emilius paulus publius Terrentius varro contra hannibalem mittuntur ambo tamen vincuntur.

Transacto punico bello secutum est Macedonicum contra philippum regem. l. et quingentesimo primo anno ab vrbe condita T. Quintius flammini⁹ aduersus eum mittitur: et prospere gessit et pax ei ablata est his legibus ne grecis ciuitatibus quos romani contra eum defenderant bellum inferret: vt captiuos et transfugas redderet. Quinquaginta solas naues haberet reliquas romanis daret. Et per annos decies quaterna milia pondo argenti prestaret; et obsidem daret filium Demetrium.

Linea Regum Syrie

Alexander fili⁹ antiochi

Demetrius fili⁹ demetry

Antiochus adolescens Sedetes

Triphon

Alexander

Alexander ille filius antiochi epiphanes vndecimus Syrie et asye rex regnauit scdm Eusebiū annis. 9. semꝑ iudeis graciosus fuit. Jonathan machabeū ducē sibi cōfederauit: eius adiutorio occidit demetriū sother: et regnauit ꝓ eo. Cleopatram ptolomei filiam regis egipti in vxorē duxit. quā ptolomeus auferens alexandro demetrio filio demetrij sother vxorez dedit. tandē rex arabū ad quē alexander fugit timens ptolomeuz alexandrum occidit caput auferēs ptolomeo transmisit.

Iste Demetrius regnauit annis tribus post alexandrum. Et omni regno paterno recuperato vicijs adolescentie in segniciem lapsus postremo captus in hyrcaniam nouem annis sine regno priuatus vixit. Tandem regno restituto philometor filiam Cleopatram ab alexandro sublatā vxorem dedit.

Antiochus Sedetes adhuc puer suadente triphone aliquid molitus est pro reparatione regni sed parum profecit: quia statim ab eo occisus est. Hi enim duo adinuicem dimicantes successiue modo vnus modo alter regnabat.

Iste Johannes hircanus occiso patre suo Symone et duobus filijs suis Juda et Mathathia a ptolomeo duce in conuiuio in Jericho iure obtinuit sacerdotium. et administratis optime rebus viginti tribus annis mortuus est: reliquitq̃ Aristobolum filium suum primogenitum et anthigonuz cum alijs duobus paruulis. Cumq̃ nullus eorum ad regendum populum esset ydoneus vxorem suam disertissimam prefecit ⁊ filijs. Sedit autem annis. 26. vir sacerdotio dignus atq̃ ducatu strennu⁹. A romanis ius amicicie postulans obtinere promeruit. Hic multas seditiones a phariseis et essenis ptulit: a quibus tandem liberatus: feliciter vsq̃ in senium vixit

Linea Summorum pontificum

Johannes hircanus

Aristobolus

Alexander

Aristobolus filius iohannis hircani in vincula matrem cum duobus fratribus minoribus suis coniecit: primusq̃ dyadema regni sibi imposuit. Et vno anno tantūmodo regnauit. Fuitq̃ rex et sacerdos: fratremq̃ suum suggestione vxoris sue interfecit. Et decursis. 4 7 5. annis a sedechia vltimo rege iuda quando regnum iuda interruptum et finitum fuit. mortuus est morbo acerbissimo: vt sanguinem laceratis visceribus euomeret.

Triphon capto Jonatha proditorie contra Symonez fratrem Jonathe bellum mouit. Et acceptis a symone centum argenti talentis et duobus filijs Jonathe contra ꝓmissa Jonatham cum duobus filijs occidit. Et postea dominum suum Antiochum adolescentem interfecit et pro eo regnauit.

Iste Alexander aristoboli frater apud iudeos pontificatum et regnum suscipiens regnauit annis. 2 7. relicta enim vxore Aristoboli que ex eo prolē non susceperat a vinculis cum duobus fratribus eum absoluit ⁊ tanq̃ maiorē regem iudee constituit: qui fratrem suum scdo a se genitum occidit. tercium vero regno priuatum secum viuere coegit: qui adeo nequissimus fuit q̃ mille seniores intra sex annos peremit. Octingentos quoq̃ vxoratos viros vna cum vxoribus ac liberis in plateis patibulis affixit: qui eius crimina detestabant. Tandē 27. anno regni sui ex quartana febre mortuus est: et reliquit duos filios Hircanum et Aristobolum. veruz vxorem suam alexandram fecit regnare: quia habuit gratiam populi: cum adhuc viuente marito humanitate sibi allexerat.

Alexander iste filius Antiochi regnauit post triphonem quem occidit dyodatus dux.

Mantua gallie Cenomanoꝝ memorabilis vrbs vt quibusdā placet a Manta Thiresie vatis filia pꝰ Thebanoꝝ interitū ab Alexandro tūc illa cōdita fuit. Sūt tñ qui dicāt Thiresiā thesei tpibus fuisse. Et in eiꝰ seruitutē deuenisse: que post pr̄is interitū in ytaliā cū multis venit: ⁊ cū socijs grecis mātuaꝫ cōdidit. Sed cū interim ex thiberino thusco rege oenꝰ natꝰ esset: ⁊ ad ipm oppidū thusci et veneti cōfluerēt. Oenꝰ muris oppidū circūdedit: ⁊ in aliā formā redegit. ⁊ a mr̄e Mantuā appellauit dicēte Virgilio. x. li. Eneidos. Ille iam pr̄is agmen sciet Oenus ab oris. Fatidice mantꝰ ⁊ thusci filꝰ amnis. Qui muros matrisqꝫ dedit tibi Mantua nomē. Cōstat tamē eam vrbē vetustissimā ab Etruscis conditā: et vnā fuisse duodecim coloniaꝝ quas T. liuiꝰ patauinꝰ docet trāsapenninū ab ea gente missas. presertim cū poeta insignis virgiliꝰ ciuis suꝰ id orbi faciat notissimū. diffusiusqꝫ eiꝰ vrbis narrat originē. Mātua diues ciuis sed nō genus oibus vnū. Hec mōtibꝰ qui galliā ⁊ germaniā ab ytalia diuidūt vicina est. Haud ꝓcul a benaco lacu ex quo minciꝰ effluit qui exundās Mantuā vsqꝫ labit ibiqꝫ lacu facto vrbē circuit. Inde etiā ꝓgrediēs breui cursu padū influit. Passa est supioribꝰ tpibus Mantua calamitates maximas: pter illas que Virgiliano versu sunt notissime. Mantua ve misere nimiū vicina Cremone. Nam ab Athila: Gothis. Lōgobardis ⁊ baioarioꝝ rege aliqñ diruta: qñqꝫ spoliata. qñqꝫ menibꝰ aperta ⁊ immunita relicta. Vngari aliqñ ad solū vsqꝫ euertere: vnde ⁊ locꝰ vbi tūc fuerat ad rei memoriā nūc vngaria nūcupat. Mathildis nobil comitissa eam diu tenuit. mirificeqꝫ ampliauit. Sub q̄ Nicolaꝰ scōs pōtifex romanꝰ cōciliū celebrauit: hanc per multa tpa post Mathildim mlti possiderūt. In qua p̄clarissime familie de ripa ⁊ passerinoꝝ aliqñ prefuere Demū post varios casus inclite Gonzagorū familie magni canis auxilio pulsis passerinis: ea vsqꝫ in p̄sens cū maxima laude potiti sunt. quoꝝ ⁊ preteritoꝝ dñoꝝ cura diligētiaqꝫ pulcherrimis pōtibꝰ sup lacū iactis tum supbissimis templis: regijs pallacijs: ⁊ nobilibꝰ ciuiū edibꝰ plurimū illustrata est. Unde ⁊ nūc ampla ciuitas habita est: et rerū abūdās que ad vsuꝫ hūanū necessarie sunt. Mātue p Karoli magni tēpa sanguis xp̄i miraculosus appuit. Ad quē visendū scōs Leo papa se cōtulit. Et inde in germaniā ad karolū accessit. Karolusqꝫ caluus magni filꝰ Mantua veneno perijt. qd hebreꝰ medicus pecunia corruptus dedit. In ea Anshelmꝰ lucensis epus vir sanctꝰ et eruditione moribusqꝫ insignis requiescit. Et beatissimꝰ Johēnes bonus Mantue ciuis miraculis clarissimꝰ. Genuit et Albertinū qui tractatū de corpe xp̄i edidit. et Matheuꝫ medicū clarissimū qui ad Sicilie regē de medicinis opus egregiū perscripsit.

Mantua

Neuius poeta comicus

Neuius poeta Comicus anno. 2. regni Ptolomei epiphanes dicti (vt Eusebius scribit) Utice moritur: pulsus roma factione nobilium ⁊ precipue metelli. Is inter comicos tercium locum habet de quorum dinumeratione et comicorum prestantia Vulcatius in libro de poetis: hec carmina ponit. Multos incertos certare hanc rem vidimus. Palmam poete comico cui deferant. Cecilio palmam tribuo de comico. Plautus secundus facile exuperat ceteros. Deinde neuius qui seruet precio in tercio. Si qd quarto detur: dabitur licinio. Post in sequi licinium facio attiliū. In sexto consequitur hos terrēcius. Turpilius septimum: Trabea octauum obtinet. In nono loco esse facile facio lucrecium. Decimū addo antiquitatis ennium.

Plautus Comicus

Plautus comicus poeta lingue latine pater (vt idem Eusebius testat̄) ex vmbrie arpinas al's sarsinas ciuitate rome morit̄. Ex c⁹ sermone (vt varro epistolonis sententia dixit) muse locute forent: si latine loqui voluissent. Floruit in scena quintodecimo ferme anno postq̄ bellum aduersus penos scd̄m sumptum est. Et quāq̄ a pluribus grecis comicis fabulas sumptas in latinum cōuerterit: Oracij tamen sententia plautus ad exemplum siculi pperare epicharmi dicit̄. Hic vt varro ⁊ pleriq̄ alij memorie pdiderunt: cum pecunia omni quā in operis artificū scenicorum pepererat: in mercationib⁹ pdita: inops romam rediuisset. Et ob querendum victum ad circūagendas molas que trusatiles appellantur opam pistori locasset. Ibi quotiens ab opere vacaret scribere fabulas ac vendere solit⁹ erat. Mortuus est circiter centesimā et quadragesimāquintam olimpiadē. Iussitq̄ tale suo sepulchro epigrāma incidi vt varro de poetis dicit. Postq̄ est morte captus plautus comedia luget: scena est deserta. Deinde risus iocus ludusq̄ ⁊ numeri: innumeri simul omnes simul collacrimarunt.

Ennius poeta

Ennius quoq̄ poeta comicus Tarenti nascitur quintius ennius dictus. his temporibus (Eusebio referente) floruit. Qui a catone questore romā translatus habitauit in monte auentino parco admodum sumptu content⁹ et vnius ancille ministerio: semp psuadens aīas esse immortales. Et ideo in vite sue termino dixit. Aspicite o ciues senis ennij imaginis formam: hic vestrum pinxit maxima facta patrum: Nemo me lacrimis decoret: nec funera luctu: faxit cure volito viuus p ora virum. Idemq̄ poeta pudicitiam predicans dicebat: flagitij initiū esse inter ciues corpa nudare. Hic cū comedias optimas elegantissimasq̄ edidisset septuagenario maior articulari morbo olimpiade. 153. interijt. Sepultusq̄ fuit ī scipionis monumento via appia.

Scipio affricanus

Scipio Affricanus alterius scipionis filius: vir oīm romanorum ferme pmarius vigesimūquartum agens annū duobus scipionibus ab hasdrubale interfectis a senatu romano ad hyspanias mittit̄: fuit quippe panecij auditor: et inter ceteros mortales animi prestantior. Cū intellexisset senatum pter metum hannibalis ytaliam velle relinquere: extracto gladio id phibuit asserens se velle patrie defensorem esse. Cesarie pmissa vtebatur habitu corporis virili: is vt Eutropius ait septuaginta ciuitates hyspanie recepit: quibus feliciter gestis consul contra cartaginenses designatur. Eoq̄ pgens aphrorum ducem cum Siphace numidie rege, sibi subegit. Nec multo post cū hannibale congressus ita ei⁹ equitatum fudit vt sup̄ viginti penorum milia cesa: totidemq̄ fere capta vna die referatur. et ipse hannibal cum paucis pfugerit: terra mariq̄ pace obtenta in siciliam traiecit. Romam tandem puenit triumpho clarissimo inuectus: Aphricanus vocari meruit. Sicq̄ scd̄m bellum punicum terminatum est: quod p annos. 18. gestū fuit. Catoni vero contradicens nolebat cartaginē romano impio emulam euerti: ne romani sine belli metu lasciuirent. Huius pclare fuere sententie dicebat enī: nunq̄ se minus ociosum: q̄ cum ociosus esset: nec minus solum: q̄ cum solus esset: hic tantus patrie pater ab emulis accusatus: ab ingrata patria pulsus apud litternum rustulū exulans: tandem. 52. etatis sue anno morbo interijt.

Philo iudeus

Philonem iudeum ex sacerdotum genere natum: et Alexandrie educatum per hec tempora floruisse constat. Et sapientie librum greca lingua (in q̄ peritissimus fuit) eleganti stilo conscripsit. Quē ideo sapientie librū no minauit: quia in eo christi iesu domini nostri laudes specialiter narrauit: vel quia multipliciter in eo sapientia cōmendatur. Scripsit autem multa: vt diuus hiero nimus in libro de viris illustribus cōmemorat.

Cathon phus stoicus natione egiptius panecij quondam discipulus. ml̄ta scripta reliquit. Cuius habētur plurima egregie dicta. Ex quibus hec pauca notabilia excerpta ferunt. Desines timere si sperare desieris. Que ris quid pfecerim: Respōdeo amicus mihi esse cepi. Si vis amari: ama. Ab eo aliquādo quesitū fuit. An beneficium seru⁹ dn̄o dare possit: Respodit: quedam sunt beneficia: quedam vero officia: et quedam ministeria. Beneficiū inquit est: quod alien⁹ dat: Alien⁹ autē est qui potuit sine reprehēsione cessare. Officiū est filij vxorisq̄ ac ceterarum personarum quas necessitudo suscitat. et opem ferre iu bet. Ministerium est serui quem conditio sua eo loco posuit: vt nihil eorum que prestat imputet superiori.

Cathon philozophus

Catho primus phus romanus atq̄ iurista: primo quidem questor. deinde bis consul: litterarū tam grecarū q̄ latinarū apud romanos decus. Hic primū cum Q. fabio maximo militauit. Deinde anno post quīto questor Tarētum missus fuit vbi Enniū poetam inueniēs romam secū adduxit. Postmo dum cū Scipione illo viro optimo affricam trāsuect⁹ rempub. nō mediocriter iu uit. Deinde ex edilitatis officio censor fact⁹: ac postea pretor optime in omnibus se habuit. Etiam bis consul et post consulatū quē strennue in hispania gessit: tri bunus militum dictus est. Demum cū sero et pene senex latinas litteras didicisset etiam grecas litteras edoceri appetiuit vnde doctus factus. historias et rem mili tarem tractauit: atq̄ scripsit. Et dum sibi ex clementia quandam comparasset glo riaz. Id egit vt iuris ciuilis peritissim⁹ haberet. Senatu namq̄ et extra Senatū cōtemporaneos omnes grauitatis et auctoritatis excellētia superauit. Censori nus aūt appellatus fuit: q̄ censure officiū sibi specialiter fuerit cōmendatū. Ei⁹ quoq̄ ornamenta fuerūt senat⁹. maiestas. et propagata familia. Ex qua quippe maximum decus romanorum. posterior catho ortus est qui sacratissimum illud Cathonum nomen postea immortale fecit.

Catho philozophus

Scipio magni Scipionis nepos omi virtute apud romanos preclarus. Consul extra sortez factus Aphrica sibi decreta est. Veniēsq̄ carthaginez cum sex continuis diebus noctibusq̄ oppugnasset: tandem re desperata Carthaginenses ad deditionē traxit. petētesq̄ vt quos belli clades reliquos fece rat saltem seruire liceret. Atq̄ ita primū mulierū agmen satis miserabile: post vi rorum turba descendit. Nam (vt liui⁹ ait) fuisse mulierum. 25. milia: virorū. 30. milia captiuorū memorie proditū est. Hasdrubal vero impator vltro se transfuge dedit. Et eius vxor se suosq̄ quodam femineo furore in mediū se iecit incendium Ipsa aūt ciuitas supposito igne sedecim cōtinuis dieb⁹ ardens: miserūq̄ victo rib⁹ prebuit spectaculū. Scipio autem et ipse cognomen illud celebre meruit: qd̄ auus eius acceperat vt propter hanc fortissimam virtutem Affricanus iunior ap pellaretur.

Scipio iunior affricanus

Publius Terrentius affer Carthagine natus poeta comicus. Qui a Scipi one iuniore p̄dicto vt quidem existimāt in seruiturē ex aphrica duct⁹ ꝑpter ingenij magnitudinē et forme p̄stantiā libertate donat⁹ est. Alij scribunt: q̄ rome Terrēci⁹ lucano senatori seruiuit. a q̄ ob ingeniū et formā nō institut⁹ modo libe raliter sed mature manumissus. Hic cū m̄ltis nobilib⁹ familiariter vixit. Sed ma xime cū scipione aphricano et cū lelio. Scripsit comedias elegāti studio sex. In q̄ bus m̄ltor mores ad precauēda picula ānotauit. De morte ei⁹ volcati⁹ sic tradit Sed vt affer sex pp̄lo edidit comedias: iter hinc in asyā fecit: naui cū semel ꝯscen dit: visus ē nūquā. Ceteri mortuū esse in Archadia stiphali sinu leucadie tradūt. Gn. Cor. dolobella. Marco fuluio nobiliore ꝯsulib⁹ fuisse dicit mediocri statura gracili corpore. colore fusco. Reliquit filiam que equiti Ro. nupsit. Hūc affrani us omibus comicis p̄fert. Sepulcbro ei⁹ tale epitaphiū inscriptū fuit.

Natus in excelsis tectis cartaginis alte Romanis ducibus bellica preda fui
Dscripsi mores hominū iuuenūq̄ senūq̄ Qualiter et serui decipiāt dominos
Quid meretrix: q̄d leno: dolis ꝯfingat auar⁹ Hec q̄cūq̄ leget sic puto caut⁹ erit.

Publius Terrentius poeta comicus

Anno sexcentesimo vigesimo septimo ab vrbe condita hij cōsules Gallis transalpinis bellū intulerūt atq̃ eoꝝ regi viturto infinitā multitudinē iuxta rhodanū fluuiū interfecerūt. Denicq̃ cū viturt⁹ paucitatē romanoꝝ vix ad escā canib⁹ quos in agmine habebat sufficere posse iactaret: et ipse. c l xxx. milia armatoꝝ hrēt: cōserta pugna a romanis supatus est. Ex cui⁹ exercitu partim in bello: partim submersi cuꝫ ponte: quē sibi iūctis nauib⁹ supra rhodanū extruxerāt. cl. m. perierunt. Preda ex torquib⁹ galloꝝ ingens sublata est: magnaq̃ gloria cōsules ambo triumpharūt. M. porcio Catone ꝛ Quito marco cōsulib⁹ Narbone in gallia colonia deducta est annoq̃ eodē Licinio metello ꝛ quito lucio Sceuola consulib⁹ de dalmacia triumphatum est.

Tempore horum cōsulum iugurthe Numidaꝝ regi bellū illatum est. Qd̄ Aderbalē ꝛ Hiempsalem Micipse filios fratres suos reges: ꝛ ppl̄i romani amicos interemisset. Missus aduersus eū cōsul Calphurni⁹ bestia: qui corrupt⁹ regis pecunia pacē cū eo flagiciosam fecit. Et a senatu improbata est. Postea cōtra eūde in sequēti anno Spurius albin⁹ posthumi⁹ ꝑfectus est. Is quoq̃ p fratrē ignominiose cōtra numidas pugnauit. Tercio missus Quitus cecilius Metell⁹ cōsul. Is exercitū ingēti seueritate ꝛ moderatione correctū: cū nihil in quēquā corruptum faceret ad disciplinā romanā reduxit. Jugurtā varijs prelijs vicit: Elephātes eius occidit vel cepit ꝛ multas ciuitates: et cū iam finē bello impositur⁹ esset: successuꝫ est ei a Caio mario. Is iugurtā ꝛ bocchū mauritonie regem qui auxiliū iugurte ferre ceperat piter supauit. xx. milia armatoꝝ ad internitionē cecidit. Tandē ante currū Marij iugurta cū duobus filijs duct⁹ est cathenat⁹. Et mox iussu cōsulis in carcere strangulatus est.

Marius post victoriam iugurtinā secūdo cōsul fact⁹ est. Bellumq̃ ei contra Cymbros ꝛ Theutones decretū est. Tercio quoq̃ ei ꝛ quarto delatus est cōsulat⁹: quia bellū Cymbricū ꝓtrahebatur. Sed in quito cōsulatu collegam habuit Quitum lucanū catulū Cū priores cōsules a Cymbris ꝛ Theutonib⁹ ꝛ Ambronib⁹ que erant Germanorum ꝛ galloꝝ gentes victi sunt iuxta flumem rhodanum. Timor Rome grandis fuit: quātum vix hannibalis tempe punicis bellis: cuꝫ Cymbrias itaq̃ cōflixit. Et ex duobus prelijs. cc. milia hostiū cecidit. xxx. milia cepit: interea Cymbri ꝛ Theutones quoꝝ copia adhuc īfinita erat ad ytaliā transierūt. Jterū a Caio mario ꝛ Quito catulo cōtra eos dimicatū est: sed a Catuli parte felici⁹. Nam eo plīo qd̄ simul ambo gesserunt. c xl. milia aut in pugna aut fuga cesa sunt. xl. milia capta. Romani milites ex vtroq̃ exercitu. ccc. perierūt. Tria ꝛ trigīta Cymbris signa sublata sunt: ex hijs exercit⁹ Marij duo reportauit. Catuli exercit⁹. xxxi. Sed ab eoꝝ mulierib⁹ grauiorē pene q̄ ab ipīs pugnaꝫ romani exptī sunt: Hee etem plaustris in modū castroꝝ depositis ipē desup ꝓpugnantes diu obstitere romanis. Sed cū ab eis ipē nouo cedis genere terrerētur: abscisis eīn cū crine ceruicib⁹ inhonesto satis vulnere turpes relinquebātur. Ferruꝫ qd̄ in hostes sumpserāt in se suosq̃ verterūt. Nā missa ad mariū legatione cū libertate ac sacerdotiū non impetrasset nec fas erat: suffocatis elisisq̃ passim infantib⁹ suis aut mutuis cōcidere vulnerib⁹ aut vinculis e crinibus suis facto ab arboribus iugisq̃ plaustroꝝ pependerūt.

Anno vrbis condite sexcentesimo sexagesimo secūdo: primū rome bellū ciuile cōmotū est. Eodē āno etiam Mithridaticuꝫ: causam bello ciuili Caius marius sexies cōsul dedit. Nam cū Silla cōsul contra Mithridatē gesturus bellū (qui asiam ꝛ achaiā occupauerat) mitteret. Jsq̃ exercitū in Campania paulisp teneret: vt belli socialis qd̄ intra ytaliā gestū fuerat reliquie tollerent. Marius affectauit vt ipse ad bellum Mithridaticū mitteret. Quare silla cōmotus cū exercitu ad vrbē venit. Jllic cōtra mariū ꝛ Sulpicium dimicauit: prim⁹ vrbē armat⁹ ingressus est Sulpiciū interfecit. Mariū fugauit. Atq̃ ita cōsulib⁹ ordinatis in futurū annū Gneo octauio ꝛ Cornelio Cinna ad asiam ꝑfect⁹ est. ¶ In tpe ipō dira ꝓdigia visa sunt. Nam sub ortu solis glob⁹ igne⁹ regione septētrionis cū maximo celi fragore emicuit. Apud arretinos incōuiuio cruore panib⁹ fluxit. Tum etiā oīm generū animalia que inter hoīes viuere solita erant: relictis stabulis pascuisq̃ cū balatu hinnitu mugituq̃ miserabili ad siluas mōtesq̃ fugerunt. Nec mora post hec grauia prodigia bella ciuilia secuta sunt.

Linea Consulum romanorum

Silla patricius romanꝰ cũ plurima ĩ iugurthino bello edidisset facinora. Impatoris gloriã a senatu reportauit. qui statim cõtra mithridatẽ missus in achaia ⁊ asia vicit. Hic ex antiqua atq₃ ꝓclara scipionũ familia ortus: oẽm vitã ab adolescẽtia quibuscũq₃ flagicijs inq̃natã vsq₃ ad questurã duxit: quã sub mario cõtra iugurtã adeptꝰ est. In q̃ quidẽ officio vitã penitꝰ cõmutauit. Nã cathenas iugurthe manibꝰ iecit: mithridatẽ cõpẽscuit: socialis belli luctꝰ repressit: cynne dñationẽ fregit: ⁊ mariũ ꝓscriptũ ⁊ exulẽ esse coegit. Erat aũt lr̃is grecis latinisq₃ optĩe eruditus: facũdus: acer: astutus: glorie cupidus: multaꝝ rerũ ⁊ maxime pecunie largitor: aĩo grandis: ita dubitari potuit: fortior an felicior foret dictator factus. ita rempu. repressit vt nemo illo inuito: nec bona: nec patriã: nec vitã ipsam retinere posset. Sub priuata tandẽ vita puteolos se cõtulit morbo intestinali mortẽ obijt. Quo mortuo duo funestissima bella italicũ qđ sociale dicebaẗ: ⁊ ciuile syllanũ finẽ habuerũt: que ambo ꝓtracta sunt ꝑ decẽ annos. Cõsumpserũt aũt vltra centũ quinq̃ginta milia hominũ: viros consulares. xxiij. Senatores fere. ccc. Absq₃ his qui in tota italia passim deleti sunt.

Cum silla rempublicã cõposuisset sub his cõsulibꝰ bella noua exarserũt: vnũ in hispania: aliud in pamphilia ⁊ sicilia₃: terciũ ĩ macedonia: quartũ in dalmacia. Nã sertoriꝰ qui partiũ marianarũ fuerat ad bellum cõmouit hispanias. Missi sunt cotra eũ duces Quintꝰ: Ceciliꝰ: Metellus filiꝰ eius. Et in populi ro. ditionẽ redacti sunt. Ad macedoniã missus est Appius Claudiꝰ deinde Cn. Scriboniꝰ Curio. Is dardanos vicit ⁊ vsq₃ ad danubiũ penetrauit: ita vno tpe multi simul triũphi fuerũt.

Bellũ seruile primũ inter inicia vrbis herodonio duce sabino in ipa vrbe tentatũ est: sed hic tumultus magis fuit q̃₃ bellũ. Mox impio ꝑ diuersa terrarũ occupato. quis crederet siciliã multo cruentiꝰ seruili q̃₃ punico bello esse vastatã: terrã frugũ ferax: ⁊ quodãmodo suburbana ꝓuincia late fundis ciuiũ latinoꝝ tenebaẗ. Tandẽ ꝑpenna impatore de eis supplicium sumptum est: fuitq₃ de seruis ouatione contentus ne dignitatem triumphi seruili inscriptione violaret.

Anno sexcentesimo vrbis condite. lxxxix. L. Sergius catilina tpibꝰ hoꝝ consulũ nobilissimi generis vir sed ingenij prauissimi ad delendã patriã cõiurauit: cũ quibusdã claris quidẽ: sed audacibꝰ viris a cicerone vrbe expulsus est. Socij eius dep̃hẽsi in carcere strãgulati sunt. Ab antonio altero cõsule catilina ipẽ victꝰ ꝑlio est ⁊ interfectꝰ. Deinde anno sequẽti Junio sillano ⁊ L. murena cõsulibꝰ metellus de creta triũphauit.

Pompeius maximꝰ romanoꝝ impator maxio in precio apud romanos habitus est: qui deuictis magna celeritate pyrratis iterato contra vigintiduos reges oriẽtis impator designatus est: qui mitridatẽ ĩ armenia minore nocturno ꝑlio vicit. Tigrani deinde regi bellũ intulit: deinde albanis ⁊ regẽ eoꝝ herodẽ prudẽter ⁊ hiberie regem vicit. Mox itureos ⁊ arabes. Inde ad iudeã trãsgressus est hierosolimã caput gẽtis obsedit: non solũ natura loci verũ etiã ingenti muro fossaq₃ maxĩe munitam vix tercio mense expugnauit. M. iudeoꝝ occisis ceteris in fidẽ acceptis: muros ciuitatis euerti imperauit: hircanũ sacerdotio restituit: aristobolũ captiuũ romã duxit: his gestis in asiam se recepit: reuersus deniq₃ romã cum ingenti gloria triumphauit Junio sillano ⁊ L. murena cõsulibus.

Gaius iulius cesar qui postea impauit anno vrbis condite. 698. cũ L. bibulo cõsul factus decreta est ei Gallia trãsalpina ⁊ cisalpina ⁊ comata. Addidit ⁊ senatus illiricũ cũ legionibꝰ denis. Cũ quibꝰ ꝑ decẽ annos bellans grauissima ꝑlia cõfecit. Primo vicit heluetios ⁊ vsq₃ ad oceanũ britãnicũ ꝓcessit. Deinde Arioiustũ regẽ cui auxiliabaẗ Arudes Marcomones Tribeti Uangiones Sueui ⁊c̃. fugere cõpulit. Post hec gentẽ belgarũ ⁊ alios qui vno noĩe germani vocanẗ. Deinde facto ponte rhenum transgressus. Domuit aũt annis. ix. fere oẽm galliã: que inter alpes ⁊ flumen rhodanũ: rhenũ ⁊ oceanum est: ⁊ circuitus patet: hinc bellũ successit ciuile execrandũ. Cesar eñ e gallia rediens victor aliũ consulatũ petijt: contradictũ est a marcello: a bibulo: a pompeio: a catone: iussusq₃ vt dimissis exercitibꝰ ad vrbẽ rediret: ⁊ pompeiꝰ cũ impio missus est ꝓpter quã iniuriã potius cõmune ⁊ plusq₃ bellũ exortũ est.

Linea Consulum romanorum

Florentia nobilissima ⁊ inclita ac primaria vrbium ethrurie. Eius origo refert in sillanorum militum (quibus is ager a silla assignatus fuit) aduentū. Et quia primas illi sedes ad arnifluenta ceperūt fluentiam inde primo dictam volunt. Et quidem plinius apud quem primum eius loci mentio facta est fluentinos dicit: ꝓfluenti arno appositos. Venerunt vero hi milites ad annum condite vrbis rome sexcentesimū ⁊ septimū supra sexagesimū. vnde iniciū habuisse videt florentia ante christi dei nostri aduētum annos circiter octogintatres. Condita igit fuit florentia ex fesulanis ad ripas arni fluuij: ⁊ prisci homines fluentiā vocauere. Que cū auspicijs fundata felicib⁹ vicinas p circuitū ciuitates excellere: mirisqꝫ modis imperiū ꝓpagare cepisset Florentia longe melius q̄ fluētia dicta est. Multis ea ciuitas p Gothorum tempora incomodis agitata est. Totila enim eam immunitā ⁊ desolatā fecerit. Quā karolus magn⁹ instaurare fecit: maioreqꝫ ambitu menibus circūdedit. Et dignissimis priuilegijs ⁊ magistratibus decorauit. Itaqꝫ florentia acceptis vi ⁊ in se populariter traductis fesulanis ad annū salutis quartū ⁊ vigesimū supra millesimū plurimū opibus ⁊ gloria est aucta. Quo item anno Heinricus primus imꝑator ecclesiam sancti Miniatis ad muros florentie edificauit. Ex eo fere tpe p priores artiū ⁊ vexilliferos iusticie sicut nūc fit gubernari cepit. Preterea in vrbe p̄ter reliqua ornamenta incredibilia basilica insignis ⁊ stupendo opis fornice est ornata: glorioseqꝫ virgini dicata. Et quarto abinde anno pallaciū item sup̄bissimū quod inhabitant priores edificari cepit. Quinto postmodū anno scꝫ.1071. ꝑductū est pomeriū: ⁊ menibus vrbs est ampliata: ⁊ ripis fluminis vltra sacros diui Laurentij edes ꝑpetuo ambitu deducta. Turris vero marmorea inter ceteras orbis campanarias speciosa ad annū inde primū ⁊ tricesimū excitata. Ibi p̄cursoris index maxima in veneratione habet: ob cuius honorē edes p̄clarissima in celebriori vrbis loco

dicata habet: quā baptisteriū dicunt. Cuius value ex solido ere existunt: vbi noui ꝛ veteris testamenti hi
storie inenarrabili ope sculpte habent. Florentia cū omni italie ciuitatū flos nuncupet: etiā pter pulchri/
tudinē ꝛ ciuiū vrbanitatē: viros quoqꝫ in omni genere virtutis pstantiores habuit. Duobusqꝫ poetis or
nata fuit. Dante Aldegerio ꝛ Francisco petrarcha. Quoꝝ hic patre florentino sed exule apud aretiū nat⁹
ꝛ arquade inter colles euganeos mortuus ac sepultus est. Ille florentinis parentib⁹ florētie natus. obijt
Rauenne patria exul. Paulopost iotum habuit pictorē celeberrimū apelli equipandū. Habuit quoqꝫ ac
cursiū iuriſconsultoꝝ principe: qui ius ciuile egregie interptatus est. Reddidit ꝛ medicū Tadeū omnium
clarissimū. Ornataqꝫ fuit cosmo mediceo quē opum affluentia humanitate ꝛ liberalitate supantem ciues
europe celebrem reddūt. Cumulantqꝫ eius felicitatē filij sui ꝛ nepotes qui florentie vrbi plurima addide/
runt ornamenta. Monasteriū pcipue celebre sancti marci in quo pulcherrime extructiones ꝛ bibliotheca q̄
alias supat oēs: eius viri summi magnificentiā ostendūt. Et priuate eius edes in via lata extructe roma/
noꝝ opibus compande. Florentissime aūt vrbis originē gestasqꝫ res abunde complexus est Leonardus
aretin⁹. Secus florentinā fesula vrbs vetusta ꝛ multoꝝ scriptis psertim Salustij ꝛ Liuij celebrata interijt
vel vt sup in florentiā populū opesqꝫ mutauit. Ex cui⁹ montib⁹ qui ad orientē vergūt Munio torrēs orit
florentina abluēs menia: florentinā vrbem diuidit arnos amnis pontibus in ea quatuor magni opis iun
ctus. Vallem arni supiorē qua nullā habet: nūc ager florentinus: vini optimi feraciorē quātū pfluēti ar/
no apposita planicies ambit fuisse palustrē aiunt. Cōmendanda est multis in rebus florentinoꝝ puiden/
tia: tum maxīe qꝺ eligēdis cancellarijs que oratoriā spectāt: ꝛ q̄ vocāt humanitatꝭ studia pitos acceptāt: vt
Leonardū ꝛ carolū aretinos Poggiū: ꝛ añ eos collucuū q̄ scribēdi dictādiqꝫ artē disertissime tradiderūt.

Linea Regum Syrie

Antiochus pius

Antiochus spondius

Demetrius macero

Philippus

Iste antiochus confortatus Triphonē persecutus est et in fugaꝫ vertit. Cum Triphon erat partium alexandri primus. Is videns ꝙ omnis exercitus murmurabat contra Demetrium iuit in arabiam vt reduceret inde Antiochū: deinde cogitauit Triphon occidere antiochū ⁊ imponere sibi diadema: sed timuit Jonatham strennuū defensorem antiochi. Deinde exiuit antiochus in terram patrū suoꝝ: ⁊ couenerūt ad eum omnes exercitus ita vt pauci essent cum triphone. Deinde obsedit dorā ⁊ conclusit triphonē: tandem in parthia occiditur.

Antiochus Spondius fuit filius antiochi pij. Qui de regno fugit in parthos.

Mitridates rex

Mitridates pharnacis regis parthoꝝ filiꝰ ⁊ ponti rex fuit. Apud sinopem natus educatusqꝫ qui cum puer parētibꝰ orbatus est: mox vt adoleuit finitimos populos et Scythas in suam potestatē redegit Et cū romanis p quadraginta annos varijs euentibꝰ cruentissimū gessit bellū. Bythiniam ac capadociam similiter adeptus. Asiam. phrigiam paphlagoniā ⁊ Macedoniam inuasit: multa et preclara agens prelia nec vna via romanos aggressus est. Ferūt hūc duos et viginti linguas (tot eīn nationibus imperauit) notas habuisse: vt qua quisqꝫ lingua eū postulasset: eadem sibi ius redderet. Et cū lr̄is grecis imbutus esset musice etiā operā dabat. Sobrietatis eximie: laboꝛꝫ patiētissimꝰ. Cū tandē Cn. pompeiꝰ nocturno ꝑlio vicit castra diripuit quadraginta mille eiꝰ occidit. Pharnaces filius eiꝰ cū alios filios trucidasset exercitū aduersus patrē duxit. Mithridates diu ex altissimo muro filiū frustra ꝓcatus. Statim descendens ad vxores pelices ⁊ filias suas venenū oībus dedit. Qḋ cuꝫ ipse nouissimus oīm hausisset: nec tñ ꝓpter remedia quibꝰ se pmunierat veneno infici posset Gallū quendā vitigis militē inuitauit: eiqꝫ iugulū prebuit. Perijt autē apud Bosphoꝛ qui regnauit annis q̄draginta. Quo mortuo apud Synopem consensu pompeij regali sepulchro conditus est.

Linea presidum Sirie

Scaurus

Gabinus

Crassus

Cassius

Demetrius iste frater Anthiochi precedētis fuit quem Alexander rex iudeorum occidit.

Philippus vltimꝰ Syrie ⁊ Asie rex. iiij. regni alexandri regnare cepit ⁊ regnauit annis. ij. Quo regnāte Anthiochus eiꝰ patruus in parthos fugiens pompeio se tradidit: post quē statim philippꝰ hic a gabino consule captus: regnū eiꝰ in romanoꝝ ditionem cessit. Et tunc Syrie regnū finē accepit qḋ p ducentos viginti annos sub regibus xvij. durauit.

Post vltimū regem syrie ⁊ a Pompeio romanis tributaria effecta est Syria: Pompeius hierosolymā veniens vrbem cepit: templū reserauit ⁊ ad sancta sanctoꝝ vsqꝫ accessit: hircano principatū sacerdotij donauit. Aristobolū eiꝰ fratrem abduxit. Ex tūc iudei libertatē penitꝰ deposuerunt ⁊ subiecti romanis esse ceperūt Et pompeiꝰ scauro principi regionis curā cōmisit relictis secū duabꝰ cohortibꝰ.

Gabinus in syriā missus est: vt scauro succederet. Is cōmēdata cura tēpli hircano: gētē iudeoꝝ in qnqꝫ couētꝰ diuisit q̄si pētharchias iudee frāgēs supbiā

Crassus romanus consul pompei collega: mortuo gabino syrie preside: in locū suū a senatu surrogat: vt maxime parthos syrie vicinos rebellantes repri meret. Uir quidē cupidissimꝰ ⁊ insatiabilis cupiditatis: qui audita hierosolimitani templi opulentia quā pompeius intactā reliquerat: vrbem ingressus: templum ꝓdidit: opes duoꝝ miliū talentoꝝ abstulit: inde diuertens p mesopotamiā i parthiā puenit: moxqꝫ eufraten transiuit: ⁊ cū ꝓpe carā ventū esset parthi subito irruentes sagittis oppssere romanos: ⁊ rapido ectatu crassum ꝓsecuti sunt: ⁊ cū circūuentū turpiter interfecerūt: quidā scribūt aurū i os eiꝰ infusū eū interijsse.

Iste Cassius preses syrie Crasso successit. Is tandē mouit exercitū contra Octauianū nongenta argēti talenta a iudeis extorquens: demū a philippis occisus est.

Lugdunum transalpine gallie vrbs. Vienne finitima. Octauiani augusti tempibus: Eusebio teste a numantio planco ciceronis discipulo oratoris clarissimo: in colle quodam vbi Arar vna rodanus qꝫ miscentur condita fuit. Quãqꝫ francisc⁹ petrarcha de ea scribat. Lugdunū nobilis et romanorū colonia est: paulūqꝫ vetustior agrippa: duo hic noti amnes in mare mediterraneū currētes Arar rodanusqꝫ conueniūt. Sonam incole appellāt. Que sup̄ reliquas gallie ciuitates Narbone excepta viroꝝ clarissimoꝝ ordine diu claruit vt Strabo habet. Nā et vsui magno fuit illis Emporiū ac in presentiarū est. Monetā argenteā atqꝫ aureā eo in loco iussu augusti romani signabāt duces. Templū etiā ab vniuersis gallis cōmuni designatū impēsa. Et augusto cesari dicatū: ante hāc vrbē edificatū est vbi fluuiorū est coiūcio. Adest et ara dignitatis eximie gentiū. lx. numero inscriptū habēs titulum. Earūqꝫ singularū statua vna: hanc vrbē genti olim Segosianorū presidere cōstabat. Que in rhodani et dabudis fluuioꝝ medio iacet. Relique dehinc gentes vergētes ad rhenū partim a dabude partim ab arare discernūtur. Hi nāqꝫ amnes ab alpibus delati deinde in vnū alueū cōfluētes delabunť in rhodanū. Rursus aūt superās rhodan⁹ viennā deferť allobrogum metropolim. Trib⁹ his fluuijs euenit vt initio in aquilonē: dehinc in occidentē deferanť. Iãqꝫ in vnū tandē amne cōfluens in austrū iterū curuat⁹ excurrit. Quoad erūpat: alijs acceptis flumibus. Et hinc reliquum in mare cursuz pficit. Templū vero vna cū tota regione sicut Seneca ad Lucillū refert facili igne suo tempe quo ad Agripina: videlicet tempe Senece exustū est. Quā vrbē inter celtas ascribere quibusdā placet. hinc plotinus (Qui prim⁹ rome latinā rhetoricā docuit) duxit originē. a quo Cicero se rome puerū cuꝫ Q. fratre latine primū doctū retulit. hinc sanct⁹ Augendus vita et miraculis clar⁹. hinc sanct⁹ Desiderius episcopus. Et S. Baldomeri⁹ cui⁹ miracula crebra ciuitatē reddūt illustrē. hinc roman⁹ abbas: qui prim⁹ ibidē vitā heremiticā duxit. et multorū extitit pater monachoꝝ. Ornať etiā hec ciuitas sancto Nicetio episcopo: ꝛ Hyreno epo policarpi discipulo: qui ibi martyrio coronat⁹. In ea domician⁹ abbas: Lupus eps et anachorita. Antiochusqꝫ epus qui in dño quiescūt. Iust⁹ preterea angelis pxim⁹ ibi vitā finiuit. Hec inclita vrbs francoꝝ regib⁹ diu paruit. Qui ibi solēnes nundinas instituerūt. Ubi et pilatus ꝛ Herodes (vt fertur) a romanis principib⁹ relegati vitā infamē finiere. Lugdunū aūt (vt aliquib⁹ placet) a lugda Cesaris legione sic appellata illis locis frequēti⁹ hibernāte dictū est. Lugda eñ gallica lingua idez quod fulgur designat. Sic etiā vt refert Tacit⁹ legio quedā romana apud hispanos locata est: cui nomē fuit Rapax ad terrendos his appellationibus populos: Nam nomia sunt ista pene timenda sono

Lion

Linea Christi
Jacob

Jacob pater Joseph naturalis sed heli pater eius legalis fuit. Huc Matheus. illū Lucas cōmemorat.

Alexandra

Alexandra vxor Alexandri regis iudeorum regnauit annis nouem. Nam maritꝰ suus moriens Hircanū ⁊ Aristobolum liberos reliquit. sed regnum huic Alexandre vxori tradidit. Eo ꝙ Hircanus rerū gubernatiōem ignorās vitam ociosam elegerat. Aristobolꝰ vo efficax ⁊ audax erat. Ipa ei a pplo plurimum diligebat. Que suscepto magistrato hircanum ꝓpter etatē principē sacerdotū statim ordinauit. Eo tpe orta in iudea heresis pharisеoꝝ. Quoꝝ cōsilio vtebatur in omibus. nomē aūt regium ipa tantū ferebat. Eorūꝫ cōsilio optimates iudeorū occidit aut exilio damnauit cōturbās oīa. hec tamē mlta gessit ad regni ꝯseruationē callida circa regni detētionē. Attamē cum nec bonū aut iustū aduerteret añꝫ vitā finiret ad summā calamitatē negocia domus sue ꝑduxit. Et post mortez multis miserijs regnū compleuit. Gentē tamē suam in pace custodiuit. Deniꝫ cum inualitudinē seuissimam incidisset. Aristobolus collecta plurimorum manu post matrē se regnaturum declarauit. Illa paulo pꝰ anno etatis sue. 73. vita decessit.

Hircanus Alexandri iudeorum regis ex p̄dicta alexandra filius vigesimusterciꝰ iudeoꝝ pōtifex. principatū sacerdotij suscipiens. Sedit annis. 24. hic a matre pōtifex ꝯstitutꝰ post mortem matris maximas questiones ⁊ concertationes habuit. Aristobolus collecto exercitu cōtra fratrem mouit arma. Cūꝫ egressi essent fratres in campis iericonthinis victus hircanus fugit in hierusalem. Tandez in concordiam venerunt: vt aristobolus regnaret. Hircanus vero sub eo quibuslibet honoribus fungeretur. paulo post hircanus promissis non contentus. ad Aretham regem arabum noctu confugit: vnde collecto exercitu venit in iudeaz et obsedit hierusalem. Scaurus tamē dux romanorū soluit obsidium. ratus tēpus esse vt defacili iudeam poneret sub tributo. Atꝫ in hunc modum contendentes occasionē inuadendi iudeam romanis prebuerūt. Quāobrem pompeꝰ hierosolimā veniēs. Cū eam obsedisset: orta est dissensio in vrbe. Nam fautores aristobolis vrbem tueri. hircani eam tradere romanis contendebant. Receptus tandē in vrbē templū expugnabat. Mense tamē tercio phanum irruptuz est. Faustus cornelius Sille filius primus ingredi ausus est. ⁊ romani templū ꝓphanauerunt. nihil tamē inde tulit. Hircano vero iterato principatum sacerdocij donauit. Et iudea sub tributo constituta est.

Aristobolus ꝑ pompeium post deuastationē vrbis captiuus ad romaz ꝑductus est. cum duobꝰ filijs alexandro ⁊ antigono totidemꝫ filiabꝰ. Et extunc iudei libertatē penitus deposuerunt. ⁊ subiecti romanis esse ceperūt. Sirie ⁊ iudee administratio Scauro est ꝯmissa inde gabinio. Post hec casu elapsꝰ est roma aristobolus. qui magno exercitu iudeoꝝ cōflato. ad eū debellandū missus est a gabinio antoniꝰ aristobolꝰ ꝑ gabinū captꝰ est. iterū romā ꝑductꝰ. In discidio pompei ⁊ cesaris in syriā cū duabꝰ cohortibꝰ missus. verū spes cesaris frustrata. a studiosis pompey veneno perijt. cum iudeam in potestatem cesaris subijcere attemptauit.

Alexander pōtifex filiꝰ aristoboli. Is dux romā cuz p̄re duceret ex itinere fugit. qui magna manu collecta iudeā populabat. Et hircano patruo insidias ponebat. Obtinebat aūt munitissima loca alexandrū hircanū ⁊ Macherunta. Occisus deinde antiochie a scipione securi ꝑcussus iuxta tenorē litteraꝝ pompey. prius habita accusatione in iudicio suꝑ his q̄ in romanos admiserat.

Antigonus Aristoboli iudeorū regis filius. Alexander ⁊ aristobolus trucidati antigono solo suꝑstite cum duabus sororibus fugiēs euasit. Cesar syrie iudeeꝫ potitus antipatrū idumeū virū strennuū iudee procuratorem constituit. Et iterato hircano antigoni patruo regnū concessit. Ita tamē vt nō rex vocaretur. Antigonus ad pachoꝝ parthoꝝ regē cōfugit: et ibi vsꝫ ad obitum cesaris ꝑmansit: deinde vrbem expugnauit cōprehensuz hircanū aures eius dētibus trūcauit. Ob quā causaz M. anthonius astāte octauiano herodē regē iudee declarauit: qui violenter vrbem ingressus antigonū comprehendit ⁊ ad antonium in antiochiam vinctum remisit. Qui suscepto securi percussum interemit. Et hic finis generis asamoneoꝝ. Nam de familia sacerdotali fuerat. Et regnum iude defecit.

Linea pōtificū

Hircanus

Aristobolus

Alexander

Antigonus

Bellū ciuile cesaris ⁊ pompei execrandū anno primo regni cleopatre surrexit. quo pter calamitates que in plijs accidere ɔsueuerunt etiā populi ro. fortuna mutata est. causa tante calamitatis eadēq̄ oīm nimia felicitas. Cum enim cesar gallias inuadit Crassus asiam: Pompeius hispaniā. tres maximos exercitus: etiā sic orbis imperiū societate triū principū occupat. decem annos traxit ista dñatio. Ex inde q̄m mutuo metu tenebant. Crassi morte apud parthos: ⁊ morte Julie cesaris filie que nupta pōpeio generi socerīq̄ concordiā matrimonij federe tenebat. statim emulatio erupit iam pompeio suspecte cesaris opes: ⁊ cesari pompeiana dignitas grauis. Cūq̄ cesar europe quieto potiref imperio: traiecit in greciam vbi pompeiū obsedit cū eo dimicans magna clade cū omni exercitu fusus est ⁊ superueniētis noctis beneficio illesus euasit. Cesar agmine citato p epirū in thessaliā pcessit: quē pompeius cū maximis copijs insecutus vtrinq̄ acies struxerūt. pugnatū est itaq̄ ingenti contentione dubia sorte. Tandē pompei fusus est exercitus. pompei⁹ statim alexandriā petijt vt a ptholomeo auxilio acciperet verū is ingratissim⁹ fortunā magis q̄ amicitiā sequens eū occidit: ⁊ caput eius cū anulo cesari transmisit. Quib⁹ visis statim lachrimas effudit. mortuo pompeio cesar a ptholomeo parricida insidias ptulit ⁊ alexandrie vrbis potit⁹ cleopatrā ab exilio reuocauit ei regnū cōtulit. Inde biennio syriā puagatus pharnacem mitridatis filiū ponto supauit. Postea cū romā venit iterū dictator ⁊ consul creatus in aphricā transijt. deinde de cōfectis bellis triumphauit. Regressus est romam vbi se impatorem vocari fecit. Et sic reipublice finis hic fuit: que per annos. 464. durauit.

Marcus Tullius

Tullius cognomento Marcus ⁊ Cicero phs maximus ⁊ orator princeps ac romanoꝝ consul. Hic de tullioꝝ familia que ex municipio arpinati originem traxit ⁊ principiū generis in tulliū volscoꝝ regem referebat: patreq̄ tulliū ⁊ olbiā matrē habuit. qui vt pmū discēdi capax fuit: ingenij magnitudine eq̄les excelluit. Prima eius cōmendatio circa poeticā eluxit: in quo libellos quosdā edidit. Crescētibus annis solutā orationē nature sue magis consentaneā adamauit: puerilibus studijs pactis phie ⁊ iuri ciuili operā dedit: post hec sub sylla militauit marsico bello: edilis inde factus: deinde suffragijs po. ro. ptor creatus est: postea cōsul vna cū C. antonio. M. antonij oratoris filio tam gloriose id cōsulere imperiū exercuit vt pater patrie appellatus fuerit: hic phiam antea nr̄is lr̄is incognitā explicauit: ⁊ ex ingenij sui felicitate cōplurima scripsit. Ex terentia vxore tulliolā ⁊ marcū filiū habuit. Demū inclitus orator anno etatis sue. 64. ab antonio per suos satellites sub spē cōcordie cōcedēte octauiano occidit: ei⁹ tñ inimici tandē ignominiose pierūt.

Catilina

Catilina nobili genere natus magna animi ⁊ corporis vi: sed ingenio prauo: cui ab adolescentia bella intestina: cedes: rapine: discordie ciuiles gratissime fuere. Ibiq̄ iuuentutē suam exercere studuit cū esset aīo audax: subdolus varius: ⁊ cuiuslibet rei simulator. Qui cum esset flagiciosissimus vir ⁊ omnium facinorosoꝝ dux: boꝝ cateruas circū se semp habere voluit: quibus fretus societatibus: ipse flagiciosus catilina ad opprimendā rempu. consiliū cepit: cū ei maxima spes esset consequendi consulatū: pestiferā coniurationē contra rēpu. Marco Tullio Cicerone consule attentauit. sed cōiuratione ꝑpalata detectisq̄ coniuratoꝝ noībus. Lentulus ex clarissima cornelioꝝ gente ortus magistratu primo a senatu abdicatus. Inde cethegus statilius gabin⁹ ⁊ cepari⁹ senatorij ordinis viri. decreto senatus in carcere missi: statim vna cū ipso lentulo laqueo strangulātur. Quod vbi cathilina cognouit in transalpinā fugere cogitauit. quo comperto antoni⁹ cū quibusdā legionib⁹ ipm psequēs inter cōfertissimas legiones confodit. atq̄ ita ciceronis virtute respu. a magnis turbationib⁹ seruata est.

Cato posterior vticensis

Cato posterior catonis supioris ꝓnepos: cui ꝓpriū nomen. M. portius cato stoicus phus: quem vticensem quidā appellant: q̄ se apud vticam interfecit vir doctissim⁹: qui ita doctrine cupiditate flagrauit: vt ne in curia quidē dū senatus ageref a lectione temperaret: quo minus grecos lectitaret libros hac scʒ industria: vt ostēderet alijs tempora deesse: alios supesse temporib⁹. hic docebat rempublicā magis virtutib⁹ q̄ armis esse tuendam dicens. Nolite existimare maiores nostros armis rempu. ex parua fecisse magnam. Si ita esset: maiorem nos haberemus. Quippe quibus socioꝝ ciuiū pterea q̄ armoꝝ atq̄ equoꝝ maior nobis copia est q̄ illis. Hic quoq̄ quanto humanam gloriam fugiebat: tantomagis illū gloria sequebatur. Quiq̄ inter alia sue virtutis opera: ad humane vite instructionem ethicam moralē cū suis rationibus in librū composuit. Ex quo (vt aiunt) paruus ille liber metricus: qui paruulis legif excerpt⁹ est. De eius sententia hanc memoria dignā ponimus: humana vita proprie veluti ferrum est. quod si exerceaf conteritur. Si vero non exerceaf rubigine consumif. hic teste Augustino seipsum occidit: victoriam cesaris impatiēter ferens: eiq̄ subijci nolens.

Linea Regum Egipti

Ptholomeus dionisius

Cleopatra

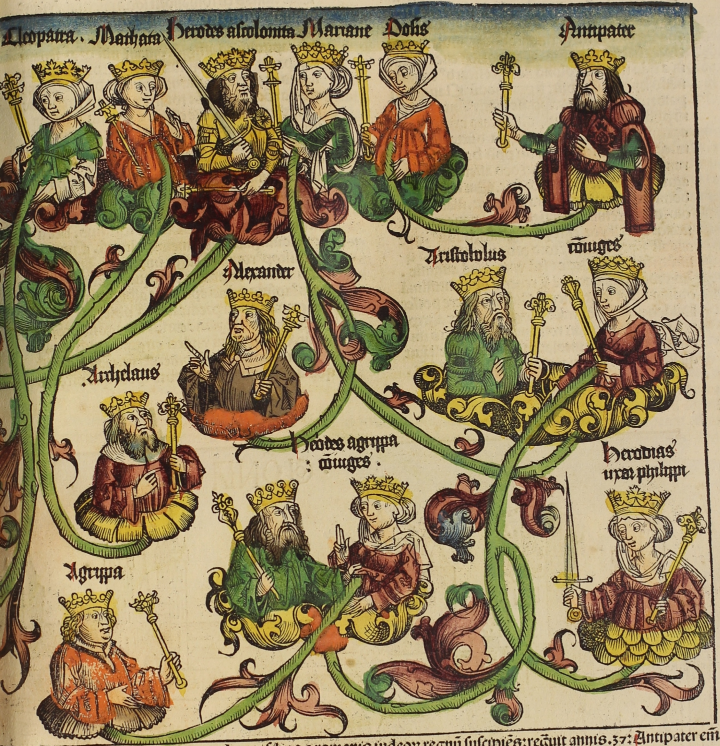

Antipater filius Aristoboli ⁊ Crispis vxor eius quattuor filios ⁊ vnicaꝫ filiam habuerunt: quē autigonus apud cesarē accusabat. Is veste protecta vulnera demonstrans: verbis non opus esse cicatrices fidelitatem ostēderet inde ꝓcurator iudee declaratus est. Post hec faselū hierosolimis natu maioreꝫ sub se procuratorē statuit ⁊ herodē galilee ꝑfecit.

Ptolomeus dionysiꝯ.12.egyptioꝝ rex.regnauit annis.30. Ad eum pompeiꝯ accessit vt auxilia ab eo accipet. Cui ꝓpter tenerā etatē tutor eius a senatu datꝯ fuerat: verū vir ingratissimꝯ pompeiū occidit. Mortuo igit̄ pompeio cesar alexandriā ꝓfectus a Ptholomeo paricida insidias ꝑtulit. qui insidiantiū hostiū inopinata multitudine circūuentus scapha cesar confugit: qua mox subsequentiū pondere mersa ꝑ ducentos passus ad nauē vna manu qua carthas tenebat eleuata natando ꝑuenit. Sed paulo post nauali ꝑlio regiā classem cepit. At vbi Ptholomeꝯ liber euasit cesari denuo bellū intulit: qui cū oī exercitu deletus est. Rex scapha exceptus fugiendi causa multis insilientibus demersus est. Cuiꝯ corpꝯ ad littꝯ deuolutū lorice aureate inditio cognitum fuit. Ac si cesar alexandria potitus cleopatrā ipsius Ptholomei sororē ab exilio euocauit eiqꝫ regnū contulit: que post regio comitatu vrbem ingressa est.

Cleopatra egypti regina Dionisij auletis filia quē ꝓpter flagitia alexandrini eiecerunt. Tam post mortē fratris cesar reginā constituit post mortē vo cesaris ⁊ res in philippis gestas Antonius in asiam ꝓfectus est. ⁊ cleopatrā sūmis cōplexus est honoribꝯ adeo vt eā sibi vxorē accipet. Et filios ex ea ꝓcrearet. Ambo etiā in attico bello fuerunt: ambo fugerūt. demū ab Augusto supati sunt. Nā antoniū augustus in nicopoli vrbe captū coegit sibiipsi manū inferre. Cleopatrā vo vt viuā in ꝑtātem reducerēt. que paulopost ⁊ ipso in vinculis: alios in sepulchro antonij viri sui clam admoto aspidis morsu concedit hec quippe nulla fere nisi oris formositate ⁊ vere claritatis nota refulsit. Sed ecōtrario auaricia crudelitate atqꝫ oī luxuria mūdo conspicua fuit. Ac sic lagidarū seu egyptioꝝ regum imperiū euersum est; quod ꝑ annos.306.sub regibus tredecim ꝑmansit: ⁊ augustus furentē egyptū composuit.

Herodes antipatris idumei filius a romanis iudeoꝝ regnũ suscipiẽs: regñit annis. 37. Antipater em̃ tp̃e Sabini syrie p̃fecti adeo virtutib⁹ claruit vt regiũ cõiugiũ meruerit. Et regis arabũ neptẽ vxorẽ acceperit. Ex qua q̃tuor filios suscepit scꝫ phaselũ: herodẽ hũc cognomẽto ascalonitã: iosippũ ꝛ feroam: ꝛ vnicã filiã noĩe salomã. postea veneno extinctus. Et phaselus p̃mogenit⁹ interfect⁹: herodes ad antonium cõfugiẽs. inde iudee rex coronat⁹. Cõtradiditqꝫ ei august⁹ traconitidẽ ꝛ itureã totãqꝫ maritimã. Edificauit aũt in aschalone domũ regiã. Et deinde agnomĩatus est aschalonita. Natione em̃ idume⁹ fuit ex patre arabs vero ex matre. Et extũc xp̃i dñi nr̃i ntitate vicina. Regnũ ꝛ sacerdotiũ iudee q̃d pri⁹ p̃ successiones maioꝝ tenebat̃ destructũ est. Ac sic moysi ꝓphetia cõpleta. Nõ deficiet princeps de iuda: nec dux de femoribus ei⁹ donec veniat cui repositũ est: ꝛ ipse erit expectatio gentiũ. Ipse suscepto regno samariã a fundamẽtis erigẽs. Augustã in honorẽ augusti idest sebasten appellauit. Posuitqꝫ aquilã aureã sup̃ speciosam portã tẽpli iudeis egreferẽtib⁹. Fecit quoqꝫ herodion in q̃ sepult⁹ est. Templũ magnificẽtissime decorauit. Demũ anno. 26. hircanũ principẽ sacerdotũ ꝛ ei⁹ filiũ qui patri in sacerdotio succedere debuerat interfecit. Sororẽqꝫ ei⁹ vxorẽ suã cũ duob⁹ filijs ꝓprijs iã adolescẽtib⁹ atqꝫ vxoris matrẽ oẽs interemit. Predictẽ quoqꝫ crudelitatib⁹ hoc addidit: q̃ sororis sui noĩe salome virũ occidit. ꝛ cũ eã alteri vxorẽ dedisset etiã ipsum e vita sustulit. Scribas p̃terea oẽs ac diuine legis interp̃tes simili scelere pemit. Postremo funestissim⁹ virbo intercutis p̃cussus: ꝛ scatẽtib⁹ toto corp̃e vermib⁹ miserã exalauit aĩam. quiqꝫ sup̃stitib⁹ filijs relictis scꝫ archelao: herode antipa: antipatro: lysania: ꝛ philippo. Ex quib⁹ q̃tuor fuere tetrarche vt ex euãgelio hr̃. Quo facto repẽte morcũ ihũ xp̃i ntitatẽ magoꝝ inditio cog̃uisset. oẽs p̃uulos bethleeꝫ gladijs interemit.

AGrippa colonia q̄ ad sinistri rhenū lat⁹ si/ta est. loc⁹ ⁊ situ ⁊ flumīe clar⁹ ⁊ pplo. quā alij scribunt Agrippinā dictā q̄ nūc Colonia di cit. Ea inferioris germanie vbioꝝ vrbs ad cite rioris rheni ripas sita. Temporib⁹ enee troia/ni a q̄dā troiano colono noīe (vt sicard⁹ cremo-nēsis hꝫ) iniciū sūpsit: ꝫ postmodū Claudij im patoris iussu qui agrippine marit⁹ fuit. ⁊ vbio rū pplis a sueuis fugatꝭ instaurata extitit. ⁊ ab agrippina vxore ex eoꝝ ꝓgenia ducta appella/ta. quā vrbē sic cōditaꝫ vbij ppli habitare cepe runt. Veriores tn̄ historici oēs asserunt qꝫ. M. agrippa colonie illi⁹ auctor fuit. Qui licet multa domi multa foris preclara cōstruxit. illam tn̄ ex oib⁹ dignā cēsuit. cui suū nomē imponeret. Edi ficator ac bellator egregi⁹ dignusqꝫ habit⁹. quē august⁹ sibi generū ex toto orbe deligeret: nō q̄-liscūqꝫ filie: sed dilecte: sed vnice: sed auguste. Js vrbē in emulationē Treueris opulentissimā ordinauit: vt seditiones gallie cōprimere posset. Hildericus aūt rex frācoꝝ lōge postea ex agrip/pina fautores Egidij romani eiecit: francis im-positis ex francoꝝ incolatu Coloniā appellauit quāqꝫ nōnulli coloniam romanoꝝ esse dixerūt.

Que ciuitas cū romanorū socia esset: fatali igne ꝯsumpta est: in q̄ capitoliū ⁊ edificia ⁊ rit⁹ roma noꝝ instar fuere ⁊ adhuc nōnulla extant: habet eī̄ capitoliū ad effigiē romani nisi qꝫ ꝓ senatu illic pacis ⁊ belli consilia agitante: hic famosi iu uenes ac puelle nocturnas laudes deo cōcinunt eterna cōcordia. Ibi rotarū ⁊ armoꝝ strepit⁹ ac gemit⁹ captiuorū. hic quies ⁊ gaudiū ac iocan-tiū voces. denicqꝫ illic bellū illuc pacificus triū/phator ingredit̄. Videt̄ ibi templū vrbe me/dia pulcherrimū quāuis inexpletū qđ haud im merito sūmū vocāt. Magoꝝ ibi regū corpa ab ortu vsqꝫ ad occasum tribus saltibus transuecta Quos ad ethereū quondā regē ad presepia va/gientē cū munerib⁹ veneratos legimus. hec li-bera ac insignis vrbs metropolis est. Cuius ar chiepiscop⁹ romanū eligit impatorē. In ea mul ti sciā ⁊ sctītate claruere viri: quoꝝ de numero se uerin⁹ ipsius vrbis epūs. Et albertus magnus cui⁹ corpus apud predicatores obseruat̄. Ibi 50. ex thebeoꝝ legione cursuꝫ sui agonis cōple uerūt. Vrsula q̄ꝫ cū vndeci virginū milib⁹ ⁊ alij nōnulli in ea martiriū ꝓmeruerūt. Mirū aūt est quātā ibi ciuilitas que vrbis spēs: que viroꝝ

grauitas que mũdicie matronarũ. Peruetustũ gẽtis colonie ritũ esse vulgo psuasũ preferti femineo Franciscus petracha scribit. Qui hoc insigne spectaculũ vidit. In vigilia Johãnis baptiste cũ sol ad occidẽtẽ vergit. Oĩs ripa preclaro ⁊ ingenti mulierũ agmine tegit: ⁊ incredibilis sine offensione cõcursus erit: vicissimq̃ alacres pars herbis odorifer[is] intinctis reductisq̃ post cubitũ manicis candidas in gurgite man⁹ ⁊ brachia lauant. Et tradũt oẽm totius anni calamitatẽ eminentẽ fluuiali illius diei ablutione purgari. ⁊ deinceps letiora succedere. Itaq̃ lustrationẽ esse annuam in exhausto semp studio cultũ colendũq̃. O nimiũ felices rheni accole: quoꝝ ille miserias purgat germanie superioris nec hister nec albis italicoꝝ nec padus vnq̃ valuit purgare nec tyberis pigriora sũt hec flumina. Prope coloniã aquesis vrbs Aquisgrani dicta karoli magni sedes. ⁊ in tẽplo marmoreo verendũ barbaris gentib⁹ illi⁹ principis sepulchrũ. is statuit vt successores sui primã inde coronã. Et pma inde imperij auspicia capescerẽt: ꝙ hodieq̃ seruat: seruabit ꝙdiu romani frena imperij theutonica manus aget.

L. pomponius

L. põponi⁹ historic⁹ ⁊ orator atellanaꝝ sc̃ptor p h tẽp⁹ (eusebio teste) clar⁹ fuit. q̃ geographie libellũ edidit. in q̃ vrbiũ distantias ⁊ loca queq̃ mensurat.

Leoneus

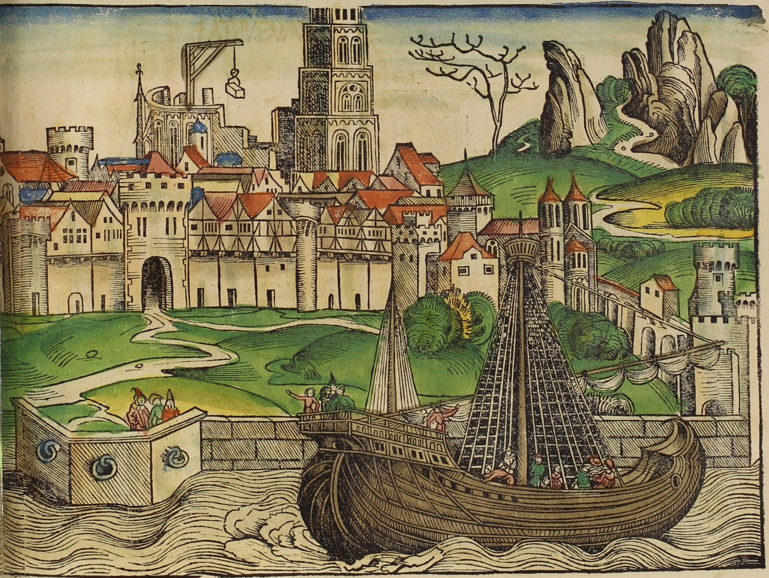

Leone⁹ grãmaticus doctissim⁹ Gn. põpei libert⁹. Is iussu dñi sui põpei cõmẽtaria ĩ medicina q̃ põpei⁹ deuicto metridate ĩ suis scrinijs cõpererat: ĩ nr̃m trãstulit sermonẽ. metridates eñ medicine curiosus ab oĩbus sbiect[is] suis singula medicialia exq̃rẽs cõmẽtationũ bon ⁊ exẽplaria ĩ archanis suis reliq̃rat.

M. agrippa

Agrippa gener octauiani edificator egregi⁹ rome q̃ multa cõstruxit ĩ edilitate sua adiecta vginea aq̃ ceterisq̃ corriuat[is] atq̃ emẽdat[is] lac⁹ septigẽtos fecit: idq̃ fuit qd̃ octauianũ augustũ pp̃lo romão vinũ peteti sbiratũ rñdisse scribit suetoni⁹ tot aq̃s ĩtroduxit agrippa gener me⁹ ⁊ vinũ q̃rit[is] coloniecq̃ nomẽ ⁊ dignitatẽ dedit.

Augusta vindelicoꝝ inclita ⁊ superioris germanie vrbs vetusta. Cuius originē aliqui quā vetustissimā ostendere cupientes sicuti ceteri mortaliū. Gentem sueuoꝝ a Japhet descendentē: eam primo inhabitasse ꝓuinciā scribunt. Ibiqȝ eam condidisse vbi habundantia aquarū: salubris aer ⁊ alia oportuna de facili haberi possent. Venientes enim sueui ad retiam locū aptum considerātes: ⁊ ad tuendū natura munitū ob concursum duoꝝ rapidissimoꝝ fluuioꝝ vinde ⁊ lici. hanc vrbem primo edificauerunt. Eamqȝ vindelicā a vinda ⁊ lico appellabant. Ea enim regio postea vsqȝ ad alpes vindelica dicebat. Vniuersaqȝ montana pars in orientē ⁊ austrū vergens a rhetis vindelicisqȝ tenet vt Strabo ponit. Eam autē more vetusto vallo ac fossa cinxerunt amazones postqȝ europam inuaserūt sueuos sub marsepia insuetis armis ⁊ securibus p̄acutis ex hac vrbe cedere vsqȝ ad alpes coegerunt ⁊ desolatā reliquerunt. Cū hec ante cladē troie pacta sint. Eam ciuitatē ante troiam fuisse opinant. Et temporib⁹ exitus filioꝝ israhel de egypto ante romā quingentos ⁊ quinquaginta annos conditā asserunt. Quā quidē a troianis ortam dicunt Eligentes aūt sibi deam Zizam quā cererē fuisse opinant. A qua hec vrbs zizaria dicta. Cuius templum vsqȝ ad tpa romanoꝝ inuiolatū ꝑmansit. Id vetustate collapsū; nomē collis seruauit. Qui ab incolis Eysenberg hodie vocitat. Per vindelicos deinde ac rethos florentissima cū muris ac ꝓpugnaculis facta. A romanis plurima bella ꝑpessa est. Cū libertatem semꝑ optaret: se a romanis vindelici alienarūt. Ideo diuus Octauianus Augustus Titū Enniū p̄torē cum legione marcia: ac alijs ducibus in eos misit. In qua Auar bogudis regis filius adolescens in armis apud grecos ⁊ latinos peritus. Et Varro tribun⁹ militum claruerūt. Hi ciuitatem in fine estatis multitudine romanoꝝ obsessam varijs affecerunt incommodis. In ea oppugnatione Auar grecus occiditur. Et in vico criechbisaueron vbi sepultus fuit tale epigramma reperitur. His nomen terris bogudis dat regia proles. Grecus auar pecudis de sueuis more littatus. Perijt ⁊ pretor cum legione marcia vt pauci superessent in ea clade qui rem gestam recitarent. Locoqȝ cedis nomen dedit perdita legio in media nunc ciuitate perleich dicta. Ideo scribitur. Indicat hic collis romanam nomine cladem. Marcia quo legio tota simul perit. Varro quem verrem nominant amne

transmisso in paludibus se occultans lacui vernensee nomen dedit. Is postea consul sicilie infeliciter obijt. Et vt Suetonius refert ꝙ Octauianus Augustus omnes graues ignominias cladesq̃ duas omnino nec alibi q̃ in germania accepit. lolianam atq̃ varrianam. varrianā pene exiciabilē tribus legionibus cū du/ce legatisq̃ ⁊ auxilijs cōmunibus cesis. Deinde augustus p Tiberiū Neronē (Cum Drusus frater eiꝰ re-nales regiones aggressus est) post varrianā cladē effluxo triennio vindelicos deuicit atq̃ vrbem eoꝝ īmu/nitam reddit. Et vt verba strabonis libro quarto affirmāt. Tribus romanoꝝ milibꝰ cesar augustus missis vrbem Augustam habitandā tradidit. quo in loco varro castra iam habuerat. Claudius Drusus tamen eā postea instaurauit. Muris ac turribus ampliauit. Cūq̃ auspicijs Augusti victa ⁊ aucta erat in honorē au-gusti Octauiani Augustam appellauere. De his bellis Oratius in odis mentionē facit. Uidere rethi bel-la sub alpibus drusum gerentē vindelici. Quibus mos vnde ductus p omne tempus amazonia securi de-xtras obarment ⁊c̄. Cum aūt Sueui qui potentia ⁊ hominū frequentia reliquos antecellūt. hanc vrbē ꝑ tutissimo elegerūt. Deinde in romano imperio stabilis ac fidelis pmansit magnū incrementum habuit ac multa prisce vetustatis monimenta in ea relicta sunt. Anno aūt salutis quarto ⁊ quinquagesimo sup̄ nō-gentesimū ⁊ vltra vngari germaniā ⁊ sueuiam vastantes Augustam obsiderūt: varijsq̃ cladibus noricos rhetos ac sueuos afflixerunt. Otto primus imꝑator aduersus eos pluribus diebus decertauit. Eosq̃ tan/dem ad internitionē prope Augustā deleuit. Tres quoq̃ in eo prelio eoꝝ regulos captos a militibꝰ suis ad eū pductos cum ob clementiā seruare conaret̄. Sueui (eo nolente) suspendio necarunt. Cecidit in eo bello Diopoldus comes frater sancti Udalrici ⁊ Regniboldus filiꝰ sororis sue. Deinde diuus Udalricus epi-scopus vrbem illustriorē fecit. ⁊ eccl'iam sancte Affre instaurauit. Que olim ab Attila ⁊ nūc ab hunis lesio-nem sensit. Et eccl'iam sancti Johannis ⁊ sancti Stephani cōstruxit. Ornat̄ q̃ hec imꝑialis ciuitas publi-cis ⁊ priuatis edificijs pulcherrimis. Et p̄sertim basilica ep̄ali ampla beate Marie virgini dicata. Et ceno-bij sancti Udalrici ordinis diui Benedicti in quo corpus eiusdē sancti ep̄i ⁊ Simperti ac beate Affre mar-tyris ac plurimoꝝ sanctoꝝ p̄cipuo honore obseruant̄: qui auguste varijs ob tormētis martiriū ꝓmeruerūt

Tres soles post mortē Julij Cesaris sequēti die exorti sunt ꝛ apparuerūt in oriēte: qui paulatim in vnū corp⁹ solare redacti sunt ꝛ in eundē orbē cōuenerūt: significātes dominū Lucij antonij ꝛ .M. antonij atqꝫ Augusti in vnā monarchiā reducendū: vel potius qz noticia trini ꝛ vni⁹ dei toti orbi futura īminebat. Bos quoqꝫ aranti in suburbano rome locut⁹ est: dicens frustra se vrgeri quia in breui magis homines defituros esse q̄ frumenta.

Bibliotheca toto vrbe terrarū noīatissima .40. milliū librorꝫ in egypto cōburit̄. Ibi accurata diligentia in colligēdis libris p veteres laudat̄. Nā aristoteles ꝛ bibliothecā ꝛ scolā Theophrasto reliquit. Et primus fuit (vt Strabo arbitrat̄) qui libros cōgregauit: ꝛ egypti reges bibliothece ordinē docuit. Deinde Theophrastus neleo tradidit. Neleus scepsim detulit ad hoīes imperitos: qui libros inclusos ac negligētes cōpositos tenebant. Ptholome⁹ quoqꝫ philadelph⁹ maximū numerū librorꝫ collegit. Et vt Seneca tradidit. xl. milia librorū alexandrie arserunt pulcherrimū regie opulentie monimentū: sicut ꝛ Liui⁹ qui elegantie cureqꝫ regum egregiū id opus ait fuisse. Non fuit elegantia illud aut cura: sed studiosa luxuria: imo nec studiosa quidē qn̄ nō in studiū sed in spectaculū cōparauerant: sicut plerisqꝫ ignaris etiam seruiliū litterarū libri non studiorum instrumenta sed cenationū instrumenta sunt.

Salustius

M. Varro

Uirgilius Maro

Horacius Flaccus

Salustius romanus historicus ac philosoph⁹ Ciceronis emulus rome claruit. Is fuit nobilitate veritatis insignis historicus quippe qui de bello catilinario: necnō ꝛ de bello iugurthino libros edidit celebres: ac nōnullas scripsit epistolas.

M. Uarro vico atice ꝛ narbonensi prouincia natus rome in precio plurimus fuit eruditissimus quidē ꝛ acutissimi ingenij vir: atqꝫ in omni seculari eruditione peritus: qui annū agens .55. grecas lr̄as cum summo studio didicit: hic vir doctissim⁹ vndecūqꝫ qui tam multa scripsit: quā multa vix quēqꝫ legere credam⁹: hic quoqꝫ teste Isidero innumerabiles edidit libros inter quos .415. antiquitatum precipui: quos in res diuinas humanasqꝫ diuisit. Edidit insup ꝛ librū de lingua latina: ꝛ librū moralē: de quo sn̄iam ponimus hanc. Amici diuitū palee sunt circa grana. Uis (inquit) experiri amicū: calamitosus fias. Scripsit ꝛ librum de deorum cultu. vixit annis .90.

Uirgilius maro poetarū princeps natione mantuanus parentib⁹ modicis fuit ꝛ pcipue patre marone. Natus est Cn. pompeio magno: ꝛ .M. licinio crasso primū cōsul. iduū octobriū die in pago qui andes dicit̄: qui est a mantua non procul. Mater eius maia se enixam laureū ramū somniauit: haud dubiam spem prosperis geniture. Initiū etatis cremone egit: sumpta virili toga mediolanū: inde paulopost neapolim transijt: vbi cum lr̄is ꝛ grecis ꝛ latinis vehemētissimā operam dedisset: tandē omni cura omnīqꝫ studio indulsit medicine ꝛ mathematicis. Quibus rebus cum ante alios eruditior peritiorqꝫ esset: se in vrbem contulit: vbi ab augusto acceptus fuit: ꝛ illuz pollioni cōmēdauit. Corpore ꝛ statura fuit grandi: aquilino colore: facie rusticana: valitudine varia. Nāqꝫ plerūqꝫ ab stomacho ꝛ faucibus ac dolore capitis laborabat. Quecūqꝫ ab augusto petijt repulsam habuit nunqꝫ. Parentibus quot annis aurum ad abundantem alitum mittebat: quos iam grandis amisit. Multa scripsit priapeiam culicem moretum deinde buccolicā postea georgicā in honore mecenatis nouissime eneidē. Obijt deniqꝫ brundusij anno etatis sue. 52. Cuius ossa in via puteolana neapolim trāslata intra lapidem sepulta sunt: vbi inscriptū est. Mantua me genuit: calabri rapuere: tenet nunc parthenope: cecini pascua rura duces.

Horacius poeta laudatissimus: patria venusinus: patre libertino nat⁹: fuit statura breuis: rome liberalibus litteris eruditus: deinde athenis doctissimus euasit: familiaritatem. M. bruti qui cesarem occidit adeptus: factus ab illo tribunus militum contra. M. antoniū ꝛ augustum cum victus fuisset brutus ex clade aufugit. Cui postea augustus mecenatis gratia pepcit. Liberatus ad poeticā se conuertit. Scripsitqꝫ odas poetriā ꝛ ep̄las. Et cū optimis studijs innumerabiles diuicias cumulasset. tandem rome moriens augustum instituit heredem. Obijt sed etatis sue anno apud mecenatem sepultus.

Caius Julius Cesar

Octauinus Augustus

Marcus Antonius

CAius iulius cesar lucij filius. Annū agens sextūdecimū patrem amisit: questor iuliā amitā vxorēqꝫ corneliā defunctas laudauit e more ꝓ rostris edilis p̄ter comiciū ac forum basilicasqꝫ: etiā capitoliū ornauit. Ex p̄tura deinde sortitꝰ hispaniā cū bibulo cōsul creatꝰ inito honore primꝰ omniū instituit. vt tam senatꝰ qꝫ populi diurna acta conficerent ⁊ publicarent. Sub id tempus calphurniā. L. pisonis filiā successuri sibi i ꝯsulatu duxit vxorē suāqꝫ iuliā Cneo pompeio collocauit. Gessit deinde nouem annis bella ꝑ omnē fere galliā que a saltu pyrrene alpibusqꝫ ⁊ monte gebēna fluminibꝰ rheno ⁊ rhodano cōtinet. Eodē tpis spacio matrē primo deinde filiā: nec multopost neptē amisit. cōfectis bellis quinqꝫes triūphauit. primū ⁊ excellētissimū egit gallicū: sequentē alexandrinū deinde ponticū: ꝓximū affricanū: nouissimū hispaniensem. edidit spectacula varij generis. fuisse tradit excelsa statura colore candido teretibꝰ mēbris ore paulo pleniore: nigris vegetibusqꝫ oculis valitudine ꝓspera: nisi ꝙ tpe extremo repente aīo linqui atqꝫ etiā ꝑ somniū exterreri solebat: habitauit primo in suburro modicis edibꝰ: post pontificatū maximū in sacra via domo pub. In obeundis expeditionibꝰ dubiū caucior ne an audacior. Compositis vbiqꝫ ciuilibꝰ bellis vrbis ⁊ orbis monarchiā tenuit. Et olimpiade. 183. romanis imꝑare cepit. ⁊ imꝑauit annis. 4. mensibꝰ. 7. A quo deinde romanoꝝ principes cesares appellati sunt. Cū aūt cōtra morē libertatis honores ex sua libertate p̄staret. cōspiratū est in eum a sexaginta amplꝰ. C. cossio. M. qꝫ ⁊ decimo bruto. Et tn̄ futura cedes euidentibꝰ ꝓdigijs denūciata est. Cūqꝫ in capitolium applicuisset ꝯspirati specie officij circūsteterūt. a quibꝰ tribꝰ ⁊ viginti vulneribꝰ cōfossus est. Hunc vite exitū cesar habuit anno etatis sue. 56. Cuiꝰ corpꝰ in campo marcio ꝓ rostris combustū est. ꝑcussorum aūt fere neqꝫ triennio quisqꝫ amplius suꝑuixit. neqꝫ sua morte defunctus est.

OCtauianus Augustus patre Octauio senatore genitꝰ natꝰ est. M. T. cicerone ⁊ Antonio ꝯsulibꝰ. ix. kal. octobris paulo ante solis ortū. In quarto anno patrē amisit. duodecimū agens annū auiā iuliā defunctā ꝓ concione laudauit. quadriēnio post virili toga sumpta: militaribꝰ donis triūpho cesaris affricano donatꝰ est. Bella ciuilia quinqꝫ gessit. mutinēse: philippēse: parusinum siculū: attiacū. Ex quibꝰ primū ⁊ nouissimū aduersus marcū antoniū. Secundū aduersus brutū ⁊ cassium. Terciū aduersus antoniū triūuiri fratrē. Quartū aduersus sextū pompei filiū. Iniciū hoꝝ ⁊ causa fuit ob necē auūculi iulij. Domuit qꝫ cōtabriā: aquitaniā: pānoniā: dalmaciā cū illirico oi. Item rhetiā ⁊ vindelicos ⁊ salassos gentes alpinas coercuit. ⁊ dacoꝝ incursiones tribꝰ eoꝝ ducibus cū magna copia cesis. Germanosqꝫ vltra albim fluuiū summouit. Aliasqꝫ nationes male quietas ad obsequium redegit. Publica oꝑa plurima extruxit. Spectaculoꝝ ⁊ assiduitate ⁊ varietate ⁊ magnificētia oēs antecessit. Sponsaꝫ habuit adolescēs. P. seruili filiā. Sed recōciliatꝰ antonio p̄uignā eiꝰ claudiam duxit vxorē. vix duꝫ nubilē ac simultate cū fuluia socru exorta intactā adhuc scribonia in mr̄imoniū accepit cū qua diuortiū fecit. Ac statim liuiā drusillā mr̄imonio tiberij neronis ⁊ quidē p̄gnantē abduxit. dilexitqꝫ vnice ac ꝑseueranter. ex scribonia iuliā. ex liuia nihil liberoꝝ tulit. Iuliā primū marcello deinde vt is obijt. M. agrippe nuptui dedit. Nepotes ex agrippa ⁊ iulia tres habuit ⁊ neptes duas. Forma fuit eximia ⁊ ꝑ oēs etatis gradus venustissima. oculos habuit claros ⁊ nitidos. capillū leuiter inflexū ⁊ sufflauū: suꝑcilia cōiuncta: mediocres aures: nasum ⁊ a sūmo eminentionē ⁊ ab imo deductiorē. Colorē inter aquilū candidūqꝫ: staturā breueꝫ Eloquētiā studiaqꝫ liberalia ab etate prima cupide ⁊ laboriosissime exercuit. Multa varij generis prosa oratione cōposuit. Deniqꝫ cū de oriēte victor reuersus esset. tūc primū Augustꝰ eo ꝙ rempub. auxerat cōsalutatꝰ est. Et extunc summā rerū ꝑtātem quā greci monarchiā vocāt adeptus est. A quo postea Augusti romanoꝝ reges appellati sunt. Auxit ornauitqꝫ romā edificijs multis: isto gloriās dicto. Urbem latericiā repi: marmoreā relinquo. Impauit annis. 56. Janū quirinū semel atqꝫ iterū a cōdita vrbe ante memoriā suā clausum: terrā mariqꝫ pace parta interclusit: ꝑ que pacis tpa Saluator nr̄ ihs xp̄s nasci voluit. Is tandem nole succubuit oibꝰ dimissis in osculis liuie ⁊ in hac voce defecit. Liuia nr̄i cōiugij memor viue ac vale sortitus exitū facilē ⁊ qualē semꝑ optauerat Anno etatis sue. 78.

MArcus Antoniꝰ cōsul a senatu hostis adiudicatꝰ missi ad eū ꝑsequendū pansa ⁊ hirciꝰ ⁊ octauianus adolescēs. Deinde cesar cū Antonio pacē fecit. ac sic inter eos diuisa est respu. vt Augustꝰ hispanias gallias ⁊ italiā teneret. Antoniꝰ asiam pontū ⁊ oriētem. Is postea repudiata sorore cesaris Augusti octauiani Cleopatrā reginam egypti duxit vxorem. cōmouitqꝫ belluꝫ ciuile dum cupiditate muliebri optaret vrbe regnare. victus est ab augusto nouali pugna apud acciū qui locus in epiro est. ex qua fugit in egyptū ⁊ desperās rebus cum oēs ad Augustum trāsirēt ipse se interemit. sicqꝫ egyptus per Octauianum imperio adiecta est.

Sibilla tiburtina vates pcipua: cui⁹ ꝓpriū nomē albunea fuit: in italia floruit ⁊ multa pdixit. ⁊ q2 tiburre ciuitati iuxta amnis ripas vt dea colebat: iō tiburtina dicta fuit: i gurgite ipsi⁹ fluminis cui⁹ simulacrū tenēs i manu librū inuētū fuit: hāc august⁹ octauian⁹ (cū rōani ei diuinos honores exhiberēt) ɔsuluit. Que p⁹ triū dierū ieiuniū rndit ea q̄ diu⁹ augustin⁹ refert: iudicii signū tell⁹ sudore madescet. E celo rex aduemet p secula futur⁹. Et sūt. 27. versus qrū vltim⁹ est. Decidet e celo ignisq3 ⁊ sulphuris amnis: quoꝝ capitaliū lr̄e teste eodē: hūc sensum reddūt: ihs xp̄s dei fili⁹ saluator. Quib⁹ dict̄ illico (vidēte augusto) celū apertū est: ⁊ nimi⁹ splēdor irruit super eū Viditq3 in celo pulcherrimā virginē stantē in altari puerulū baiulātē: q̄ visa repēte ⁊ vocē audiuit dicētē: hec ara filii dei est: atq3 ita august⁹ in thalamo suo existēs: h̄ audiēs ⁊ vidēs in terrā ꝓcidit ⁊ deū adorauit. Quāobrem august⁹ deū se appellari oīno recusauit: q̄ i loco postea ad rei mēoriā templū sub titulo scē marie vginis in ara celi edificatū fuit: quē locū ordo btī frācisci excolendū nunc possidet. Alii describūt eā nō senem cū veste rubea: ⁊ pelle hircina in humeris cū capillis dispersis in manu h̄ scriptū tenentē. Nascet xp̄s in bethleē: annūciabit in nazareth̄ regnāte thauro pacifico fundatore quietis. O felix illa mater cui⁹ vbera illū lactabunt.

Prodigia in ntītate xp̄i visa. olei fons (vt eutropi⁹ ⁊ alii testant) Rome e taberna meritoria in trāstiberina regione ex terra p tota emuxit die: denuncians christi gratiā omnib⁹ gentib⁹ datam: quo etiā die aure⁹ circulus circa solē apparuit: romuli quoq3 statua ⁊ templū pacis corruere.

Ouidius naso poeta

Publ. ouidi⁹ naso sulmonēsis clarissim⁹ poeta hac tēpestate rome claruit: ⁊ multa cōscripsit: hic ex sulmone bruciorꝝ oppido ortū habuit: vt ipse testat: sulmo mihi patria est gelidis vberrim⁹ vndis: miliaq3 nonies distat ab vrbe decē. Is apō athenas pmo poeticā: deinde philosophicā disciplinā optie didicit: veniesq3 romā apud augustū cesarē ⁊ vita ⁊ carmine plurimū valuit. Sed multoꝝ post dierū curricula anno etatis sue qnqgesimo ab eodē augusto in pontū insulā apud sarmatas relegat⁹ est: de hoc in libro de ponto ait. Naso min⁹ prudēs artē dum tradit amādi. doctrine triste preciū magister habet. Cui⁹ quippe mores ea erant facilitate qua ⁊ carmina. Tandē anno. 5. imperii Tiberii cesaris: etatis vo sue. 54. obiit.

Tit⁹ liui⁹ historic⁹

Tit⁹ liui⁹ patauin⁹ magn⁹ ⁊ historicoꝝ tam grecoꝝ q̄ latinoꝝ princeps. anno. 16. añ xp̄i aduētū rome claruit. Et Hieronym⁹ diu⁹ ex verbis plinii de eo scribit. Ad titū liuiū lacteo fonte manantē de vltimis hispanie galliarūq3 finib⁹ quosdā venisse nobiles legim⁹ vt quos ad cōtemplationē sui roma nō traxerat: vni⁹ hoīs fama pduxit. habuit illa etas inauditū oīb⁹ seculis celeberrimūq3 miraculū: vt vrbē tantā ingressi: aliud extra vrbē q̄rerent: hic ab augusto honorib⁹ ⁊ diuiciis honorat⁹ fuit diligētissim⁹ historiarū indagator: centum ⁊ decē historiarū libros ɔscripsit. Cui⁹ operū maximā partē (tpoꝝ malignitate) amisim⁹. Vixit annis. 80. ⁊ q̄rto imperii tiberii cesaris anno patauii obiit: ⁊ ibidē sepult⁹. Cui⁹ sepulchrū adhuc i diue vginis Iustine vestibulo extat his titulis adornatū. T. liui⁹. T. fi. q̄rte legiōis: Alius cōcordialis patauii sibi ⁊ suis oīb⁹. Ei⁹ ossa cū postea inuēta fuissent veneti qui pretoriū ipsi⁹ vrbis cōcrematū instaurauerunt in cōspicuo ipsi⁹ fastigio collocauerunt.

Valeri⁹ maximi⁹

Valeri⁹ maxim⁹ roman⁹ ph̄us ⁊ orator luculentissim⁹. Anno. 15. añ xp̄i aduētū rome clar⁹ fuit: ac augusto cesari charissim⁹ habit⁹: q̄ inter cetera libros nouem fmone lucutētissimo cōposuit sc3 de dict̄ factisq3 mēorabilib⁹ viroꝝ: q̄ apō romāos ⁊ grecos habebāt illustres: addēs etiā ex ꝓpriis nōnulla ad virtutū cōmēdationē viciorūq3 detestationē pertinētia Ex q̄b⁹ hāc mēorabilē excerpim⁹ sniam. Lento em̄ gdu ad vindictā sui diuina ꝓcedit ira. tarditatēq3 supplicii grauitate cōpensat.

Solinus

Solinū q̄3 historicū ⁊ oratorē grauissimū tempestate istac ex libris ipsius floruisse coniicim⁹. cū ⁊ ipse collectaneoꝝ librum optimū edidit. ⁊ ad augustū cesarē rome obtulit. In quo similit terrā pingit ac vrbiū distantias ⁊ loca multa mensurat. Cuiq3 librū collectaneū id est de mirabilibus mundi appellauit.

Strabo

STrabonē etiā3 historicū ⁊ geographū ac phm: necnō homerice maiestatis
expositorē (vt qbusdā placet) natione cretēsem hisdē tpibꝰ illustrē fuisse ex
opibꝰ suis inuenimꝰ. qui cu3 doctissimꝰ vir eēt ⁊ magnaꝝ reꝝ cognitione peritis-
simꝰ haberet. Inter cetera sue virtutis monimēta de geographia mundi decem ⁊
septē libros ppulchros edidit. In quibꝰ vel omissas vel neglectas aut vetustate
oblitas orbis ptes ad vnguē restituit. Et diligētissime designauit: pplos natio-
nes res gestas: mōtes: maria: ⁊ eoꝝ termios ante oculos nr̄os clarissime posuit.
hic ex mitridatis regꝫ sanguie maternali linea originē duxit. Cuiꝰ clarissimū opꝰ
diu latinis incognitū Nicolaꝰ papa qntꝰ p gregoriū Typernatē trāsferri i pte vo
luit. Reliquū vo opis mancū videlz europā guarinꝰ veronēsis absolutū reddidit

Joachim

Anna

ANna mulier hebrea isachar iudei filia in cōiugiu3 ioachim viri
sanctissimi de tribu sua tradita. Cū diu sterilis ⁊ sine ,ple stetis-
set: post multas orationes ⁊ lachrimas angelica monitione premissa
Mariā futurā dei genitricē genuit filiam. Qua ,pcreata mox ioachim
viro defuncto: nupsit alteri viro noie Cleophe. de quo etiā altera3 ma
riam Cleophe suscepit filiā. Cleophas aūt mariam filiastrā p̄dictā io
seph copulauit vxorē. Sed ⁊ mariā filia3 suam Alueo tradidit vxorē
ex q̄ nati sunt Jacobꝰ alphei Symō chananeꝰ ⁊ Judas thadeꝰ. Mor
tuo q̊3 cleopha anna tercio secundū legem moysi alteri viro noie Sa/
lome nupsit. ex q̄ tercia3 filiā noie mariam solome genuit. que tande3
zebedeo despōsata. Jacobū maiorē ⁊ Johannē euangelistā pepit fi-
lios. Hec qppe anna sororē noie ysmeriā habuit de qua nata est Elisa
beth iohannis baptiste mater. Anna cum in preceptis ⁊ in vijs dn̄i
toto tpe vite sue ambulasset plena dierū quieuit in dn̄o.

Zacharias. Elizabeth

ZAharias hebreꝰ de vico abia sacerdos ⁊ ,ppheta dn̄i diui Jo
hannis baptiste genitor vir totiꝰ sanctitatis exemplar Eliza-
beth virginis marie cōsobrinā duxit vxorē. Ambo quidē in-
nocētia pietate ⁊ grā sanctissimi. Qui cum diu steriles fuissent: ⁊ iam
Elizabeth ,pcessisset i dies suos: ⁊ muliebria ei fieri desijssent. dn̄s eo
rum orationibꝰ pmotꝰ: filiū tandē noie Johannē baptistā dedit. Na3
cū zacharias in ordine sacerdotio fungeret ⁊ incensum adoleret. So
lus templum dn̄i ingressus vidit in dextera parte altaris incensi ange
lum. quo territo ait angelus. Ne timeas: vxor tua sequēti anno pariet
tibi filiū ⁊ multi in eiꝰ natiuitate gaudebūt ⁊ erit magnꝰ coram dn̄o.
Vinum ⁊ siceram nō bibet. Zacharias ait: ego iam senex sum ⁊ vxor
mea ,pcessit in diebꝰ suis. Angelus incredulitatis signū dixit: qr mutꝰ
eris quousq3 hec implebunt. Zacharias templi fores egressus cum
nec loqui posset intellexerunt eum visionē vidisse. abiēs in domū suam ⁊ statim Elizabeth concepit. ⁊ pre
verecundia quinq3 mensibꝰ se occultauit. In sexto deniq3 mēse Maria virgo ⁊ dn̄i mater a spiritusancto im
pregnata ad salutandā eam pexit. Cuiꝰ salutationē sensit Elizabeth. exultauit infans pre gaudio in vtero
eiꝰ. Peperit deniq3 filiū Elizabeth ⁊ vicini ⁊ cognati ei cōgratulabant. Cū die octaua circūcideret puer:
innuerūt patri quē vellet vocari eum. Accipiēsq3 calamū scripsit. Johannes est nomē eiꝰ. ⁊ cōfestim aptu3
est os eiꝰ ⁊ ,pphetauit dicēs. Bn̄dictꝰ dn̄s deꝰ isrl̄ ⁊c̄. Tandē in oī sanctitate vt ,ppheta defunctꝰ est.

Maria virgo

MAria beatissima ac gloriosissima dei genitrix: virgoq3 ppetua ex radice
iesse exorta. Anno. 28. imperij Augusti in nazareth ciuitate Juda patre
Joachim: matreq3 Anna nascit. Puella siquidē elegātissima oīmq3 ocu
lis admirabilis. quā cū mater ablactasset: tercio etatis sue anno iuxta votū tēpli
seruicio cū reliqs virginibꝰ manciparūt. quo in loco p̄ter etatē sicut ceteras nobi/
litate ⁊ pulchritudine p̄cellebat. ita ⁊ doctrinā ⁊ sancte viuēdi rōnē ab ipsis tene
ris annis ⁊ exemplo ⁊ lectione didicit. adeo vt breui ⁊ religione ⁊ sanctitate: nec
nō ⁊ humilitate tu3 in rebꝰ diuinis tu3 in humanis reliqs sacris virginibꝰ fieret
incōperabilis: quāobrē deꝰ delegit eam in matrē incarnationis filij sui. Et cū tre
decimū etatis sue explesset annū diuino disponēte cōsilio Joseph de tribu sua cō
nubio cōiuncta fuit. Qua despōsata cōfestim angelꝰ Gabriel in nazareth ad eam
venit ⁊ magno lumine coruscans virginis thalamū venerabiliter intrauit. ⁊ eam
his verbis salutauit. Aue grā plena dn̄s tecū. Adiecitq3 Inuenisti grā3 apud dn̄m. Ecce cōcipies ⁊ paries
filiū ⁊ vocabis nomē eiꝰ ihm. Ad hec maria. Ecce ancilla dn̄i fiat mihi ẜm verbū tuū. Et subito verbū caro
factū est. Quibꝰ gestis repēte ad Elisabeth visitādā pexit: vbi p tres mēses pmāsit. Ibiq3 mirificū cecinit
carmē. Magnificat aīa mea dn̄m. Edito itaq3 Johanne baptista. Maria iam grauida domū redijt. qd̄ vbi
Joseph vir eiꝰ didicisset eam esse pregnantē: decreuit ipam occulte dimittere. Sed eo hec cogitāte (vt Ma-
theꝰ ait) Angelꝰ dn̄i p somniū ipm monuit qꝛ natū in eo erat hoc de spūsctō esse ꝯtestatꝰ est. Reliq̄ vo beatis
sime virginis marie gesta ⁊ obseq̄a ⁊ actus vite eiꝰ vsq3 ad passionē filij eiꝰ. ex euangelio colligi possunt.

Linea cristi Joseph

Nñta⁹ bte ṽgĩ marie

Iohānes baptista xp̄i ih̄u precursor ex scīssimis parētib⁹ Zacharia ⁊ Elizabeth nat⁹. vir ab ipso matris sue vtero scīficat⁹. ⁊ inter mulierū natos (dn̄o testāte) nō surrexit maior isto: q̄ppe ꝓpha ⁊ plus q̄ꝫ ꝓpheta fuit cū xp̄m redēptorē digito mōstrauit dicēs. Ecce agnus dei ⁊c. Is trāsactis infantie annis lꝫ tenellus ⁊ parētib⁹ antiq̄s vnicus ob amorē celestis patrie heremū petijt. Post hec cū trigesimū vite sue annū attigisset duodecimo imꝑij Tiberij cesaris anno ꝓcurāte pōtio pilato iudeā factū est verbū dn̄i sup eū in deserto. Et venit ī oēm iordanis regionē: predicās baptismū pn̄ie. eā ob rem multis ad eū cōcurrētibus singulis quibuscūq̄ꝫ interrogātibus: cōueniētia dabat respōsa. Demū ab herode antipa paulo ante predicationē xp̄i captus carceri mācipat⁹. Arguebat em̄ ipsuꝫ dicēs. Nō licet tibi habere vxorē frīs tui. Et illa instigāte ꝑ annuꝫ pedore carceris ⁊ maxīa inedia eū macerari fecit: post annū adueniente die natalis herodis cōuocauit cūctos gallilee pricipes ⁊ nobiliores ad cōuiuiū: q̄bus epulātib⁹ herodiadis filia vocib⁹ gestiuit ac saltauit: ⁊ sic ne placuit regi: q̄ iurādo pollicit⁹ est dare q̄ðcūq̄ꝫ postulasset: a matre p̄monita: petijt caput Johannis in disco. Rex cotristatus ꝓpter iusiurandū misso spiculatore decolari eum fecit.

Decollatio sancti Johānis baptiste precursoris dn̄i.

Desposatō ṽgĩ marie.

Annūciatō dominica.

SExta seculi etas nato dño nr̃o ihesu xp̃o inchoata est. In principio q̃dragesimi secũdi anni im̃perij Augusti cesaris: p̃mo ⁊ trigesimo regni herodis alienigene. ac tercio anno centesime nonagesime tercie olimpiadis. Ab vrbe cõdita. 759. A captiuitate iudeoꝝ. 545. A dauid regno 1029. A ntitate abrahe. 2015. A diluuio noe: 2957. Ab adam. 5199. A cõceptione iohãnis baptiste mẽse sexto. Durabitqꝫ p tempꝰ totũ q̃d gr̃e appellat̃. Et ꝓtracta est a xp̃i ihesu bñdicta ntitate vsqꝫ in tempꝰ pñs p annos mille q̃dringẽtos nonagintaduos. Habebitqꝫ decursũ vsqꝫ ad tp̃a antixp̃i: aut ad cõsũmationẽ seculi: que nulla generationũ aut tpoꝝ serie certa: sed veluti decrepita totiꝰ mũdi morte erit finiẽda: hãc etatẽ vt scriptũ est quidã ab incarnatiõe xp̃i incipiũt: quidã a baptismo xp̃i ꝓpter vim regeneratiuã aquis datam iam circũcisione terminata. Alij aũt a passione: quia iam aperta est paradisi porta: ⁊ inchoata est septima quiescentiũ. Et ex hac sexta etate originẽ ac fundamẽtũ: christianũ imperium ⁊ summum pontificiũ cum laude habuerunt.

MAriannes regina hebreoꝝ filia aristoboli ab herode viro suo ob inuidiã occidit̃. Nã vt iosephꝰ ait tãte tamqꝫ inuise pulchritudis clara fuit: vt nõ solũ eo tpe formositate femias anteire crederet̃ ꝫ celestis arbitraret̃ imago. Tãdẽ a matre ⁊ sorore herodi accusat̃ q̃ effigiẽ suã ad octauianũ trãsmisisset: vt i sui desideriũ ꝓuocaret q̃ cũ crederet herodes: capitali snĩa eã occidi iussit.

NOn defuit priceps ex iudeis vsqꝫ ad hũc diem: quo primum acceperunt hunc herodem alienigenã. Tempus quippe erat vt veniret ille cui repromissum erat: quod nouo ꝓmissũ est testamẽto: vt ipse esset expectatio gẽtiũ. Cessauit g̃ ac merito eoꝝ vnctio: hoc est imperiũ: q: ex danielis snĩa sanctꝰ sctõꝝ venerat.

Ihesus xp̄us dei filiꝰ saluator ⁊ redēptor noster. Imperij Augusti cesaris qui tuz orbi imꝑitabat anno q̄dragesimosecūdo. Cirino tuz preside: vniuerso orbe pacato i bethleem iude nascit̃ quē Maria virgo angelo annūciāte ex sp̄usancto cōcepit ⁊ peꝑit ad abolendā humani generis labē ꝓpter primoꝝ inobediētiā cōtractā. Qui nascēdo viuēdo moriēdo resuscitando ⁊ in celū ascēdēdo vt deū se ostēderet multa ⁊ inaudita miracula fecit. Quoꝝ primū est qḋ tam mirabilit̃ natus sit. Et angeli in celo cantauerunt Gloria in excelsis deo. ac pastoribus gaudiū magnū angeli euangelizauerūt dicētes natū esse mūdi saluatorē. Deinde octaua die delatꝰ fuit in templū circūcisionis grā: ⁊ ihesus appellatꝰ. Postea tredecima die magi ad eū adorandū tribꝰ muneribꝰ in syriā p̄rexerūt: stella duce. Hūc deinde puerulū die q̄dragesimo mater in tēplū detulit. quē symon vir iustus in vlnis suscipiēs saluatorē ꝯfitēdo ait. Nunc dimittis seruū tuū dn̄e in pace ⁊c̄. Inde post quietē Joseph ab angelo admonitꝰ vt eū cū matre in egyptū trāsferret cū futurū esset vt Herodes pueros occideret. Ibi vsqꝫ ad obitū herodis cōmoratus. Inde in ciuitate nazareth habitare cepit: ꝓpter quod nazarenus appellatꝰ fuit. Cetera ex familiarissima euāgelij historia patēt.

Procuratores Judee

Archelaus

Componius

Marcus

Annius

Ualerius

Pontius pilatus

ARchelaꝰ magni herodis filiꝰ p̄re sublato regnauit annis. 9. Ipsuz augustꝰ ob p̄ris amorē cuz ceter̄ fratribꝰ maxio ꝓ honore ꝓsecutꝰ fuit. Tandē accusatꝰ ab augusto apud viennā allobrogū ciuitatē relegatꝰ fuit. ⁊ fines eiꝰ in ꝓuīciā redacti sunt.

Christus ih̄s agēs duodecimū annū cū parētibꝰ ad diē festū celebrādum hierosolimā de more petijt. Ibiqꝫ i tēplo duz inter sacre legis doctores nexus ambiguos solueret nō deꝰ: ſꝫ admirāde indolis puer ab eis creditꝰ est: parētes vō inde abeuntes cū pueꝝ subseq̄ nō viderēt solicitudine pleni ad tēplū redeunt: eūqꝫ inter sacre legis doctores sciscitātē īuenerunt. a q̄bus bene monitꝰ in patriaz cuz eisdē reuersus est. ⁊ subditus fuit illis.

Componiꝰ q̄ cirini collega fuit ab augusto: pꝰ archelauz mittit̃ ꝓcurator.

Marcus cōponio romam reuerso successit. sub quo salome soror herodis defuncta fuit.

Anniꝰ ruffus successit marco. ſb̄ q̄ moꝛit̃ augustꝰ dn̄o. 15. annum agente.

Dominꝰ ih̄s cuz. 30. annoꝝ etat̄ esset ad aꝑiendaz vite eterne ianuaz. i iordanis alueo se a ioh̄e baptizari voluit: statimqꝫ vox e celo intonuit. Hic est filiꝰ meꝰ ⁊c̄. ip̄m audite. ⁊ spiritꝰ sanctꝰ in modū columbe suꝑ euz mansit. deinde i desertuz ductꝰ. 40. diebꝰ ⁊ noctibꝰ ieiunauit: ⁊ postea esurijt. Inde q̄z supat̄ diaboli tētatiōibꝰ. Cum postea in templum venisset de eo vēdentes ⁊ ementes eiecit ⁊c̄.

Ualeriꝰ romanꝰ ex illustri graccoꝝ familia natꝰ āno p̄mo imꝑij Tiberij cesaris ab eo ꝓcurator pꝰ anniū ruffū i iudeā mittit̃: q̄ ingr̄atu suscepto p̄mꝰ apḋ iudeos pōtificatū vēdere cepit. ⁊ p̄fuit annis. 9.

Pilatꝰ natione gallꝰ ex lugduno vrbe natꝰ vir callidꝰ ⁊ facinorosus. Anno 13. imꝑij Tiberij ce. valerio gracco p̄dicto abrogato. iudee ꝓcurator a cesare designatus: p̄fuit ānis. 10. Is suo ingenio iudeoꝝ vesaniā supp̄ssit: ⁊ postmodū eoꝝ suggestione ih̄m cruci affixit. deinde sibi timens de eiꝰ doctrina morteqꝫ admonere tiberiuz curauit; q̄ eū in deos referēdū cēsuit: senatꝰ vetuit q̄ nō ad se priꝰ ſꝫ ad tiberiuz scp̄sisset: inde ꝓpter iudeoꝝ accusatiōes ab officio amotꝰ: apḋ lugdunū ortꝰ sui ciuitatē ꝑpetuo exilio i opprobriū gēt̄ sue relegatus fuit: ⁊ malo fine perijt.

Ih̄s xp̄s nasci ā mūdi 1200

ā mūdi 1211. ā x̄. 12.

ā mūdi 1229. ā x̄. 30.

ā mūdi 1233. ā x̄. 34.

TIberi⁹ claudi⁹ nero terci⁹ romanoꝝ imperatoꝛ impauit annis. 2 3. ⁊ aliquot dieb⁹. hic liuie augusti vxoris fili⁹: ⁊ ipsi⁹ octauiani preuign⁹ ⁊ gener: nec nō ⁊ heres fuit: de gente patricia claudia: inter cognomina ⁊ neronis assumpsit. Infantiā puericiāq₃ habuit luxuriosā₃ ⁊ exercitatā. nouē nat⁹ annos: defunctum patrē ꝑ rostris laudauit: virili toga sūpta: agrippinā marco agrippa genitā duxit vxorē: sublato ex eo filio druso: quāq₃ bene cōueniētē: rursusq₃ grauidā dimittere ac iuliā augusti filiā cōfestim coact⁹ est ducere: nō sine magno languore aī. Drusum frēm in germania amisit. Data fuit sibi ptās tribunicia in q̄nquenniū delegatus pacande germanie stat⁹. Cū aīaduerteret varrianā cladē temeritate ⁊ negligētia ducis accidisse: nihil nō de cōsilii snīa egit. A germania in vrbē post bieniū regressus triūphū quē distulerat egit. Principatū diu recusauit. tandē q̄si coact⁹ ⁊ querēs miserā ⁊ onerosam iungi sibi seruitutē recepit imperiū. Postea corripuit cōsulares exercitib⁹ ꝑpositos ꝙ nō de reb⁹ gestis senatui scriberet. Presidib⁹ onerādas tributo ꝓuincias suadētib⁹ rescripsit. Boni pastoris esse tōdere pec⁹: nō deglutire. Externas cerimonias egyptios iudaicosq₃ rit⁹ ꝯpescuit. Expulit ⁊ mathematicos. In p̄mis tuēde pacis a latrociniis seditionūq₃ licētia curā habuit. Biennio ꝯtinuo post adeptū imperiū: pedē porta nō extulit sequēti tpe preterq₃ in propinq̄ oppida nusq₃ abfuit: deinde orbat⁹ vtroq₃ filio quoꝝ germanic⁹ in syria: drusus rome obierat: secessuz cāpanie petit. Ceteꝝ secreti licentiā nact⁹: ⁊ q̄si ciuitatis oculis remot⁹: cūcta simul vicia male diu dissimulata tandē ꝓfudit: ideo in castris ꝓpter nimiā vini auiditatē ꝓ Tiberio biberi⁹ ꝓ Claudio caldi⁹: ꝓ nerone mero vocabat: pecunie parc⁹ ac tenax: neq₃ opa vlla magnifica fecit: neq₃ spectacula oīno edidit: filioꝝ neq₃ naturalē drusum neq₃ adoptiuū germanicū patria charitate dilexit. Corpore fuit amplo atq₃ robusto statura q̄ iustā excederet: lat⁹ ab humeris ⁊ pectore ceterisq₃ mēbris vsq₃ imos pedes eq̄lis ⁊ cōgruēs: colore erat candido: capillo penes occipiciū summissiore: vt ceruicē etiā obtegeret: qđ gētile in illo videbat: facie honesta cū pregrādib⁹ oculis: incedebat ceruice rigida: plerūq₃ tacitus: valitudine ꝓsperrima vsus est. artes liberales studiosissime coluit. Cōposuit ⁊ carmē lyricū: fecit ⁊ greca poemata. Et cū annis vigintitribus varie imperasset: neq₃ inter malos oīno: neq₃ inter bonos numerari posset: tandem in villa lucullana obiit: octauo ⁊ septuagesimo etatis anno. Sunt qui putant venenū ei a Caio datum lentum atq₃ tabificū Et morte eius letatus est populus.

CUm valerius romanus a tiberio imperatore ꝓcuratoꝛ in iudeam missus fuit. Is suscepto magistratu primus apud iudeos pontificatū vendere cepit. Et quoad prefuit multos pōtifices successiue posuit ⁊ amouit. Et primo quidem amanū a sacerdotio amouens: hismaelis iabi cuiusdā filiū pontificem designauit: sed ⁊ hunc nō multo post abijciēs. Eleazarū anne pōtificis filiū sacerdotio surrogauit. post annū vero hunc ab officio remouēs. Simoni cuidā₃ cemithi filio ministeriū pontificatus tribuit. Sed nō amplius ⁊ ipse quā vnius anni spacio est perfunctus pontificatu. Quo ammoto tandem Caypham pontificem maximū constituit. Uirum arrogantē ⁊ aliene felicitatis inuidū. Hos aūt duos pōtifices euangelista cōmemorat Captus em̄ ihesus in ortu. Cōtinuo per satellites ad annam primum ductus est: quia socer cayphe Et annas misit eum ad cayphā Et ꝙ se parem deo adiuratus responderat: blasphemauit inquit cayphas. ⁊ quo atrocius christi dictum videret: statim conscidit vestimenta sua: ⁊ vt eos ad xp̄i condēnationē impelleret subclamauit. Reus est mortis. Cui⁹ suasione (vt sacra euāgelii habet historia) Christus dn̄s noster morti traditus est.

PAssus est christus ih̄s anno mūdi. 5 2 3 0. Tiberii anno. 18. duob⁹ geminis cōsulib⁹ mense primo: q̄ nisan ab hebreis. a nobis aprilis nūcupat. Inuidia em̄ sacerdotū ꝓcurāte a discipulo ei⁹ iuda venditus: deinde captus ⁊ accusat⁹ fuit: presidis iussu delusus: virgis cesus ac flagellat⁹. ⁊ spuētes in faciē ei⁹ colaphis eū ceciderūt: ac corona spinea coronat sputis deturpat. Ac deniq₃ cruci affigit: ⁊ transeūtes amaris eū impetunt verbis: vbi cū spōte sua voce magna clamās spm̄ emisisset: tremuit oīs terra: sol obscurat⁹ fuit ⁊ velū templi scissum. Cuius mortui pectus: cū lōginus miles qui parū videbat lācea pforasset: sanguis cū aqua mixtus exiuit. Unde ecc̄ie vniuersalis salutis sacramenta sumpsere principia. Postmodū de cruce depositus: sepultureq₃ tradit⁹. Post die tercia veluti alter ionas de ventre ceti: sic ipse de ventre terre superata morte surrexit. ⁊ suis preordinatis sepe apparuit. Et e medio eoꝝ cernentib⁹ ipsis in celū ascēdit. Nec ab re hierosolymis mortē subiit: cū is loc⁹ sacrificiis dicatus erat ⁊ ī medio terre habitabilis situs. Extra portas ꝙo vrbis: nō sub tecto: vt ⁊ pplo illi: ⁊ gētibus cōmune sacrificiū sui corpis haberet.

Herodes antipas

Herodes antipas magni herodis filius post archelaū pdictū fratrē galilee pfectus factus: regnauit annis. 24. Nam archelao e regno pulso: iudeorū regnū in quatuor tetrarchias. i. ptes diuisum est. Et huic gallilea obuenit que est quarta regni pars: hic impijssimus atqꝫ crudelissimus fuit. quia ī ciues suos siccarius. in nobiles latro. in socios populator. in domesticos pdo habebat. ꝙ ppe plebis interemptor erat: filiorū occisor: extraneorū homicida: ppriorū paricida vniuersa nempe pphanauit: qꝫ sacerdotiū iudeorū oīno sustulit. oēm legē ꝛ ordinē cōfudit. Nā cū philippi fratris sui vxorē cōtra legē duxisset. A diuo Johāne baptista cūmonet illā dimittere. Quā obrem cū illū ob id occidere vellet: timuit plebem (quia sicut euāgelista ait) ab oībus veluti verus ppheta habebat: sed illū comphendens posuit in carcerē in castello macherūta. ꝛ pauloante mortem xpi caput ei amputare fecit. Hic etiā ihesum a pilato sibi missum in irl'm suscipiēs: illusum tandē ad eundē remisit. eo ꝙ interrogatus (vt Lucas scribit) respōdere noluisset. Tandē a Caio cesare romā citatus. atqꝫ a caio cū vxore herodiade honorifice suscepti fuissent. supuenit nuncius agrippe a quo intellexit magnā copiam armorū esse in suis ciuitatibus ꝛ de multis couictus. apud Lugdunū galliarū vrbē relegatus miserabiliter vitā finiuit. Vxori aūt sue qꝫ soror erat agrippe quē Gaius maxime diligebat dedit libertatē redeundi vt haberet terrā suā. Ipsa vo comitata virū in exiliū ait se non dimissurū eū in aduersis cui cōsociauerat in psperis. Et postea Gaius galileā herodi agrippe dedit. qui deinde tres tetrarchias habuit.

Pharisei

Erant in iudea tres secte iudeorū a cōi reliquorū vita ꝛ opinione distantes.

Phariseorū secta seu religio que tpibus ptolomei philadelphi surrexerat ꝛ hac tempestate ob sanctitatis ostētationē in irl'm maximo in pcio (vt ex euāgelij historia elicere possumus) apud iudeos habita est. Qui ideo pharisei dicebātur quia a ceteris habitu couersationeqꝫ diuisi erāt. Cultu eni austeriore ꝛ victu parcissimo vtebanf. Statutisqꝫ suis mosaicas traditiones determinātes: pictacia chartarū in fronte. ꝛ in sinistro brachio de cathalogo inscripta. que philateria dicebanf in legis memoriā gerebant. Fimbrias quippe amplas spinis alligatas quibus incedēdo pungerenf deferebāt. vt memores mandatorū dei fierent. hij vniuersa deo deputabant ꝛ marmene idest fato: ppositis suis ꝛ maioribus nativitatis nūqꝫ cōtrariū rndebāt: iudiciū dei futurū dicentes: aīam oēm incorruptā esse ꝛ mortuorū resurrectionē sperabāt ꝛ pdicabāt. hi nāqꝫ xpo dño nostro plurimum aduersabanf ꝛ mortis eius conscij fuerunt.

Saducei

Saduceorū alia superat secta in iudea: sed nō eiusdē religionis ꝛ pcij cū phariseis marmenem negant. deū inspectorē oīm dicētes. In arbitrio hoīm situm esse. vt bonū malūue gerāt. hi saducei corporū resurrectionē ꝛ angelos eē negabāt. Ac aīas cū corporibus interire putabāt. Solos quiqꝫ libros moysi recipiebant. Et qꝫ seueri nimis erāt: nec etiā inter se sociales. Ob quā seueritatē saduceos id est iustos se nominabant.

Essei

Esseorū quoqꝫ alia ibidem vigebat secta atqꝫ religio qui vere in omnibus monasticā agebāt vitam: nuptias fastidientes: nō quia cōiugia ꝛ hoīm successionē perimēda censerent. sed cauendā intempantiā feminarū: nullā earū fidē viro seruare putantes. Verū inter se mutuo amore iūctissimi. Quin ꝛ diuiciarū cōtēptores ꝛ pmixtis facultatibus veluti inter frēs vnū esse patrimoniū oīm ordinarūt vngēta nō curātes: squalorē decus putabāt. dūmodo ī veste candida semp essent. designatos aūt coīum rerū pcuratores habebāt. Nulla eis certa ciuitas sed in singulis domicilia habebant Nec vestitū siue calceos mutant: nisi aut oīno cōscissis priorib aut lōgi tpis vsu cōsūptis. Precipue circa deū religiosi sūt. Ante solis ortū nihil pfani loquentes solē vt oriaf orantes. post vsqꝫ ad quītā horā opantes. Rursus in vnū cōgregāf lintheis pcincti: corpus abluūt aqs frigidis: ī cenaculū veniūt. neqꝫ gustare queqꝫ fas est nisi prius deo celebref orō: post finē quoqꝫ prādij vota repetūt. Hi qppe hospitalitatē sūmo studio exhibebāt. Et apud eos edendi ꝛ potādi modus saturitate definif. Tumultus aut clamor in eorum hospicijs nusqꝫ audiebaf. Sed sūmū silētū seruabāt: iuramētū habebāt p piurio. Secte sue neminē adhibētes: nisi sub anni pbatione receptū. cōpellebanf qꝫ iurare ꝙ deo fidē hoībus iusticiā: ꝛ pncipibus obediētiā seruarēt. Et si cōtingeret ipsos aliqñ pesse: nūqꝫ abuterenf viribus ptātis ad iniuriā subditorū. Ad eorū aūt iudiciū nō minus ꝗ centū psone ouenebāt. quorū decreta postea īmobilia erāt. Sabbatū adeo illibatū seruabāt: vt nec cibū illo die pararēt. nec ignē accēderēt: nec aliqd vas transportarēt: aut quasi aluū purgarent. Ceteris aūt diebus cum dolabro in terrā fodientes demissa circūquaqꝫ veste se contegebant: quādo aluū purgabāt ne radio solari iniuriā facere viderenf: purgatoqꝫ aluo terrā egestam sup foueam reducebāt: hos essenos seu esseos herodes antipas dū vixit honorauit. nec inhonestus pmo de eis ī scripturis habef. hoc de pbis iudeorū

Veronica

Ueronica mulier hierosolimitana xp̄i discipula matrona quidē sctitate ⁊ pudicicia insignita: his tpib⁹ a tiberio cesare p volusianū necessariū suū virum strenuū e hierosolima cum sudario xp̄i romam accersit. Detinebat quippe ides cesar: vt quidā scribūt: magno infirmitatis morbo: q̄ cū primū mulierē sanctam suscepisset ⁊ xp̄i imaginē cōtigisset ab oī infirmitate curat⁹ est. Ob qđ miratulus ipa veronica ab ipso cesare magno in pcio deinde habita est. Ibidez em̄ vsq3 ad mortē cū petro ⁊ paulo apl'is atq3 clemēte pōtifice eccl'ias dei ɔstituēs pseuerauit Hec ipa est quā dn̄s a sanguis fluxu fatigatā (vt sacra euāgelij h3 historia) vestimēti ei⁹ fimbriā tangēdo sanauerat. A quo etiā passionis ei⁹ tpe eadem imagine vultus sui in signū amoris donata fuit. Ipsa aūt imago pāniculo sic impressa clemēti pōtifici ⁊ successorib⁹ ei⁹ ab eadē ex testamēto declarata. Nūc vsq3 ibidez in beati petri tēplo a xp̄i fidelibus maxia cū religione inuisit. Quā ⁊ multi p tpa exquisitis celebrauere laudib⁹. inter quas illa singularis habet que incipit. Salue sancta facies nr̄i redēptoris. In qua nitet species diuini splēdoris. Impressa panniculo niuei candoris. Dataq3 veronice ob signū amoris ⁊c.

Xenarchus pħs

Xenarchus pħs peripatheticus vir mēorabilis. quē Strabo admodū iuuenis audiuerat. Tiberij tpibus apud seleuciā cilicie vrbem diē obijt. Hunc vero nō diu domi mā sisse dicūt: sed aut alexandrie aut athenis romeq3 docendi causa elect⁹ vsq3 ad senectutē: magno i honore semp habitus fuit: dehinc augusti cesaris amicitia vsus est: Sed pauloante hec tpa añq3 mortē obiret visū amisit.

Philo iudeus

Philo iudeus natione alexādrin⁹ vir quidē disertissim⁹ p hec tpa i pcio multo fuit: ⁊ multa elegāter grauiterq3 cōscripsit. qui sua doctrina eloquentiaq3 apponis grāmatici temeritatē ɔ̄ iudeos ab alexandrinis missus cōpescuit. Quāobrez mł'ti eloquētiā ei⁹ admirātes dixerūt. aut philo platonē seq̄t aut plato philonē. hic romā deniq3 veniēs cū petro apl'o ɔuersatiōnē habere cepit. a quo de fide optime edoct⁹: multa de laudib⁹ xp̄iane religionis postea scripsit: q̄ (vt diuus testat hieronym⁹) inter eccl'iasticos cōputant codices ⁊ quāmaxie in q̄nq3 moysi libros pclaros edidit cōmētarios: sunt ⁊ alia eius cō plurima scripta.

Agrippina germanici coniunx

Agrippina marci agrippe ex iulia octauiani cesaris filia genita fuit. Gaij caligule impatoris mater: q̄ inter mulieres pclaras computat. hoc tpe a Tiberio mult¦ iniurijs vexata: mortē sibiipsi a cibo abstinēdo impetrauit. hec adhuc admodū adolescētula germanico sue etatis insigni iuueni ⁊ plurimū reipublice oportuno ac tiberij cesaris augusti filio adoptiuo nupta fuit: satis ob hoc fulgida. hec ex eo viro suo cū tres enixa fuisset mares: ex q̄bus vn⁹ Caius calligula fuit: qui postmoduz romanis pfuit. ⁊ totidē eque femellas: ex quib⁹ agrippia neronis mater extitit. Cū ope tiberij p̄ris vt ꝓ compto habitū est veneno sublatū virū suū egreferret. ⁊ femineo ritu plāgore plurimo viri sui necem defleret. in tiberij odiuz incidit. adeo vt ab eodē eā brachio tenēte ⁊ obiurgationib⁹ plurimis infestaret. Sed egregia mulier indignū rata qđ i se agebat a cesare: morte fastidia stomachi pncipis effugere dispofuit. q̄ cū aliter satis cōmode nō daret: fame generoso aīo accersire statuit. ⁊ pfestim a quocūq3 cibo abstinere cepit. qđ cū relatū esset tiberio ignarus quo ieiuniū tenderet: ne tam breui spacio sese suis subtraheret iniurijs: nil pficiētib⁹ minis aut verberib⁹ vt cibū capet: eo vsq3 deductū est vt cibū gutturi eiusdem violēter inpingi faceret: vt hoc mō alimēta nolenti pstaret. At agrippina quātomagis exacerbebat iniurijs: tāto acrioris ꝓpositi ⁊ incepti perseuerans: scelesti principis insolentiā moriēs supauit. qua quidē morte ⁊ si plurimū glorie sibi apud suos quesiuerit agrippina: tiberio tñ longe amplius ignominie reliquit.

Agrippa magnus

Agrippa magn⁹ aristoboli reg¦ fili⁹ patri i regnū succedēs: regnauit ānis septē iudeis. hic fuit nā bon⁹ ⁊ ciuitatē irl'm ꝓprijs sumptib⁹ plurimū exornauit. fili⁹ aūt aristoboli quē pater herodes interfecerat ad tiberiū venit. illo aūt nō suscipiēte accusationē: residēs rome ad aliq̄rū potētū noticias ambiebat. maximis aūt colebat officijs germanici filiū Gaiū: cū adhuc esset puat⁹. Qui cū futurū eū aliq̄n pdixisset impatorē: apud tiberiū accusatus fuit. is statim cōcludi iussit agrippā qui sub grādi erūna vsq3 ad mortē tiberij in carcere p sex menses tenebat. Sed eo defuncto gaius eū a vinculis soluit: ⁊ tetrarchiā philippi ei tradidit iam em̄ iste decesserat ⁊ regem appellauit. ⁊ ꝓ cathena ferrea quā gerebat in carcere aureā ei condonauit. Cūq3 e roma preexisset irl'm: templū visitans: hostias celebrauit. Ibiq3 cathenā aureā quā ei caius dederat suspendit. vt maximū casum eius ex hoc ppetuo indicaret. inde theatrū romano more ɔstruxit ⁊ amphiteatrū: ⁊ alia plurima monimēta. Demū in cesariā descēdēs cū se deū appellari pmisisset ab angelo pcussus: ⁊ tumēte corpe: ait q̄ mō dicebar de⁹ nūc mort¦ nexib⁹ ɔstringor: q̄bus dictis anno etatis sue. 57. expirauit. Relinquēs agrippā filiū decimūseptimū annū habētem heredē ⁊ tres filias beronicē: mariā ⁊ drusillā. Habuit quoq3 frēm noīe herodē calcidis regē: qui propter tenerā filij etatem in regno prefuit.

Ratisbona insignis ⁊ memorie digna vrbs ac libera ad ripas danubij sita: a Tiberio Nerone cōdita: anno quo xp̄s ihesus pro salute generis humani passus est. Baioararie olim metropolis hanc regionē antiquitus norici tenuere. Cui⁹ adhuc portio trans danubiū sita noricū appellant. Noricis autem baioarios successisse. Et cum reperiā vetustissimos codices hanc baioariam appellant: quaʒ moderni bauariā dicunt. ⁊ a bois baioaricum nomen descendisse ꝑsuasum est. Cui Strabo vires adhibet romani baios galloꝝ gentes e finibus iecerunt. Inde migrantes circūiacētes histro loco cuʒ thauristis habitarūt. Constat igit̃ eos in pannonia consedisse: ⁊ inde facile in noricū continuā regionē migrasse. Quāq̄ꝫ oliʒ deserta vt Strabo tradit nunc cultissima est. magnas ⁊ ambitiosas ciuitates habēs ⁊ oppida nobilissima. Ratisbona vero ornatu ceteras excellit. Pōtificales vrbes in ea quinq̄ꝫ sunt: quaruʒ nunc metropolis est Salczburga vocata ex flumine cui adiacet. veteres iuuauiā vocauere. Ratisbonēsis aūt ep̄at⁹ oliʒ clarissim⁹ fuit: cui ⁊ tota bohemia sbiecta erat. hec vrbs septē noib⁹ insignita fuit. quib⁹ in suis iurib⁹ ⁊ libertatib⁹ claruit. Primo a sui cōditore Tiberina vel Tiburina dicebat̃. Tiberius em̄ liuie augusti vxoris filius: ⁊ ipsi⁹ augusti preuignus: quē cū augustus in filiū adoptasset: mox magno exercitu cōperato cōtra noricos ⁊ vindelicos misit: qui eos ī prelio supauit ⁊ hanc vrbē apud noricos edificauit. Secūdo vrbs quadrata lōgo tp̄e dicta. cū ad quadratā figurā ⁊ quadrat̃ lapidib⁹ magnis muro circūdata fuit vti in reliquijs veteꝝ muroꝝ retro sanctū paulū cerni pōt. Tercio hyatospolis vel hiaspol' ob ruditatē ppl'i agrestis: qui ore hiante vt rurales finitimi faciūt verba hyantia ꝓferebāt. vel ab hyantiū agrū ꝓpe ciuitatē cōfluxu. cū danubi⁹ naba ⁊ ymber ⁊c̄. fluuij in latere aquilonari cōfluāt. Quarto germeinßheim a populo germanie qui eā frequētare solebant: vel a germanico qui ciuitati p̄fuit. Quinto reginopolis ob frequētes cōuētiones principū ⁊ regū vt hodie aree turres ac excelsa edificia magnatoꝝ oñdūt. Sexto imbripolis a fluuio: cū ymber fluui⁹ septētrionē versus ī danubiū fluit. ⁊ vernacula ligua hoc nomē regenspurg adhuc seruat. cū in tali cōfluxu olim ciuitas incepta fuit. Septio ratisbona dicit̃. cuʒ rates ob mercimonia ⁊ tp̄e karoli magni ad bella ibi cōfluebāt: ⁊ tāq̄ꝫ firmiter sita ⁊ edificijs roborata: hodie ratisbona appellat̃ Danubi⁹ aūt

fluuius germanie ꝑmaximus. qui ⁊ hister dict⁹ vt Solinus habet germanicis iugis orit᷑: monte effusus qui rauracos gallie aspectat. Sexaginta amnes in se recipit ferme oēs nauigabiles: ⁊ hanc vrbem insignē preterfluit. Et firmissimo ponte lapideo plurimoꝝ artiū ciuitatē cū suburbio iūgit. De quo scribit᷑. Pons fieri cepit dn̄i dum annus incepit. Mille centenis decē semiq̃ȝ denis. Karolus magn⁹ christianissim⁹ imꝑator cū armis baioariā sibi subiecit: ⁊ taxilo baioarie dux desiderij regis longobardoꝝ gener: quē prius deuicit stimulis vxoris concitat⁹ hunis sibi ꝯfinibus sollicitatis bellū in karolū mouet. Is sua celeritate pacē cōfecit obsidib⁹ ante receptis. vrbē ratisbonā tūc q̃drată dictā aggressus cōuersus in eos q̄ eā occupabāt a fide nr̄a alienos. Et eaȝ vi cepit coegitq̃ȝ vt xp̄i fidē integre reciperēt. In eo bello magna cedes hoīm ante ratisbonā edita. Et magna multitudo infideliū ac hunoꝝ absūpta de suis q̄ȝ aliq̃s amisit: qui in basilica scti̅ petri extra muros vrbis sepulti sūt. Ab eo tp̄e hec inclita vrbs magnū incrementuȝ accepit. Basilica q̄ȝ decorat᷑ episcopali sūmo: in honore tandē scti̅ petri dicata: pri⁹ ob fraternitatē canonicoꝝ ratisbonensiū ⁊ remēsiū eccl̄ia scti̅ remigij appellata. Opus preclarissimū in vrbe nondū cōpletū. Et cenobio scti̅ Emmerāmi ordinis scti̅ bn̄dicti amplissimo: mōasteriaq̃ȝ dn̄arū plura hȝ: precipue superi⁹ monasteriū virginis gl'iose. Inferius in q̄ diuus Erhardus ep̄s quiescit. Plures ī ciuitate domus cōsecratas ecclesias hn̄t: ⁊ ꝓprias sacerdotes. Arnolfus aūt imꝑator q̄ hūc locū pre ceteris imperii locis sūme dilexit. mur̄ ampliauit ⁊ monasteriū sancti emerāmi inclusit ⁊ plurimū adornauit. A cede em̄ normānoꝝ rediēs baioariā ossa sancti dionysii ariopagite in fine sue etatis cenobio tradidit cū libro euāgelioꝝ ornatissimo ac lr̄is aureis ꝑscripto: ⁊ demū apud eos sepult⁹. Ornat᷑ ⁊ h̄ ciuitas glorioso martyre sctō Emmerāmo ep̄o: ⁊ sctō wolfgango eius loci vndecimo ep̄o: q̄ mira apd̄ eos gessit: monasteriūq̃ȝ scti̅ pauli ꝯstruxit. Albertus q̄ȝ magn⁹ oīm doctrinarū peritissimus apud eos ep̄atū rexit. Ideo de his patronis per ratisbonēses scribit᷑.

Gaude ratisbona super excellentia dona
Concludis duo bis in te gratissima nobis
Corpora sanctoꝝ sacer est dionysius hoꝝ
In numero primus emerāmus laude nec imus
wolfgang⁹ erhardus neuter medicamīe tard⁹
Quatuor istoꝝ precibus necnō alioꝝ
Hic cōtentoꝝ ducamur ad astra poloꝝ

Vienna pānonie nūc austrie vrbs precla rissima ad danubiū sita. Js fluuius ba uariā: austriā: vngariā secās: p rasciam atq3 bulgariā cū sexaginta nauigalib⁹ ī euxinū descēdit. Multasq3 ꝛ memorabiles alluit vrbes Inter quas nulla ditior: nulla populosior: nul la vetustior est q̄3 Vienna australium ciuitatū re gionisq3 caput. Hec olim flauianū (vt in vetust] ducū ꝑuilegijs habet) appellata. A flauio pre fecto qui huic regiōi prefuit: ac vrbē inchoauit aut ab imperatore flauio ad danubiū ꝑfecto vt aras ob romani impꝑij metas collocaret. Et ibi cōdita vrbs ex aris vocabulū sortita sit. Cūq3 flauianū theotonici flabien ꝓnunciēt: nō est ab re longo tꝑis tractu: prima vocabuli sillaba re mota (vt plerūq3 fieri cōperim⁹) bien remansisse Indeq3 dicta Vienna. Quāq3 aliq̄ a paruo flu mine qd̓ inter suburbia fluit noīe vienna dictu3 putāt. Vienna aūt vrbs magnifica ambitu mu rorꝫ cigit duorꝫ miliū passuū: ꝭ habet suburbia maxima ꝛ ambiciosa: fossa ꝛ vallo cincta. vrbs aūt fossatū magnū habet: indeq3 aggerē preal tum: menia deinde spissa ꝛ sublimia frequētesq3 turres: ꝛ ꝓpugnacula ad bellū prompta. Edes ciuium ample ꝛ ornate: structura solida ꝛ firma alte domorꝫ facies magnificeq3 visunt. Unū id dedecori est q̄ tecta plerūq3 ligna contegūt pau ca lateres. Cetera edificia muro lapideo consi stunt. picte domus: ꝛ interi⁹ ꝛ exterius splendēt Ingressus cuiusq3 domū in edes te pricipis ve nisse putabis. Nobiliū prelatorꝫq3 dom⁹ libere sunt. Sanctis celū tenentib⁹ ipsiq3 maximo deo templa dicata ꝛ ampla ꝛ splendidā secto lapide cōstructa plucida: ꝛ colūnarū ordinib⁹ admirā da. Sanctorꝫ plurime ꝛ preciose reliquie. Argē to auro ꝛ gēmis vestite. templorꝫ ingens orna tus. Ciuitas in episcopatu Patauiēsi est: maior filia matre Quatuor ordines mēdicātes Scoti ꝛ canonici regulares sancti augustini admodu3 diuites habiti. Monialesq3 sacre ꝛ sancte virgi nes. Ibi q̊3 monasteriū est ad sanctum hierony mū nuncupatū: in quo meretrices cōuerse repe riunt: que die ac nocte hymnos lingua theoto nica decantant: quarū si qua redire ad peccatum

cōprehensa fuerit in danubiū precipitatꝛ. Sed agunt ibi pudicā sanctāq; vitaȝ. Rarus de his sermo mal⁹ auditꝛ. Scola q̄ȝ hicē liberaliū artiū ac theologie ⁊ iuris pōtificij. Noua tū ⁊ ab vrbano sexto papa ꝯcessa: magn⁹ studētiū numerus eo cōfluit ex vngarie ⁊ alemanie partib⁹ superioribus ciuitatis ppl'S quinq̄ginta miliū cōmunicātiū creditꝛ. Cōsulatus octo ⁊ decē viroꝝ eligitꝛ tum iudex qui iuri reddēdo preest deinde magister ciuiū qui curā ciuitatꝭ gerit: magistratus alij nulli sunt nisi qui vini exigunt vectigal ad illos oīa referuntꝛ quoꝝ potestas annua est. Incredibile videri pōt quot p dies singulos in ciuitatē victualia ingeruntꝛ ouoꝝ ⁊ cancrorum multe quadrige aduenīūt. Pistus panis carnes pisces volatilia sine numero afferuntꝛ: vbi aduesperascit nihil venale ex his inuenies. vindemia his ad quadraginta dies ꝓtenditꝛ. Nullo nō die trecenti currus onusti vino his terq; inferuntꝛ. Ducentos ⁊ mille equos indies ad op⁹ vindemiarū exercent. Incredibile dictu est quāta vis inducatꝛ vini quod vel Vienne bibitꝛ vel ad extraneos per danubiū contra cursum aque magno labore mittitꝛ. Celle vinarie adeo ꝓfunde ac spaciose sunt: vt sub terra nō minus quaȝ supra terrā edificioꝝ apud Viennam esse feratꝛ. Platearū solū: stratū lapide duro vt neq; plaustroꝝ rotis facile conteratꝛ. In domibus multa ⁊ munda suppellex. Equoruȝ iumentoꝝ ⁊ oīs generis capacia stabula vbiq; fornices aule late verum his estuaria sunt loco tricliniorū que ab his stube vocantꝛ: nam hyemis asperitatem hoc domitant modo. Fenestre vndiq; vitree ꝑlucet: ⁊ hostia plerūq; ferrea. In his plurime aues cantant: rare apud eos familie vetuste: aduene aut inquilini fere omnes nouissimis diebus hec vrbs Vienna primaria Imperatoris Friderici tercij dum inimicitias maximas cum Mathia vngarorum rege gereret: multa eius bella in se concitauit: qui damna multa Viennēsibus ⁊ incōmoda imperatori intulit: ⁊ tandeȝ ciuitatem ei abstulit: quam post mortem Mathie Fridericus tercius iam veteranus per filiū Maximilianū regem in suam potestatem iterato redegit.

NVREMBERGA
S. Laurentius.
S. Sebaldus.

Nuremberga vrbs tota germania: ⁊ apud exteras gentes nominatissima celeberrimaqꝫ. Emporiū germanie amplissimū: magnificis operibus publicis ⁊ priuatis ornata. Arx regia in colle vrbi superemınet vetustissima. ex qua intra vrbem ⁊ extra prospectus est. A qua ciuitatis nomen ortum fuisse quidam arbitrant. quam pleriqꝫ a Tiberio Nerone imperatore: post tiberine constructionē conditā. Aut a Druso nerone fratre suo qui germanos deuicit denominatā dicunt Nerobergam. Tiberius eniz cesar genus paternū a Tiberio nerone trahit. qui liuiam drusillam (vt Suetonius tranquillus scribit) grauidam: ⁊ ante iam apud se filium enixam: petenti augusto concessit. Nec multo post diez obijt vtroqꝫ liberorū superstite Tiberio drusoqꝫ neronibus. Inter cognomina ⁊ Neronis assumpsit: quod significat lingua sabina fortis ⁊ strennuus. Tiberius post hec comatā galliam rexit. ⁊ barbaroꝝ incursionibus ⁊ principum discordia inquietā. Ex hinc rheticum: vindelicūqꝫ bellum inde pannonicū indeqꝫ germanicū gessit Rhetico atqꝫ vindelico gentes alpinas. pannonico brennos ⁊ dalmatas subegit. Germanico quadraginta milia deditícioꝝ traiecit in galliā iuxtaqꝫ ripaz rheni sedibus assignatis collocauit. Quasobres ⁊ ouās ⁊ curru vrbem ingressus est trīūphalibus ornamentis ornatus. Cui postea glorie amplior cumulus accessit: toto illirico quod intra italiam regnūqꝫ noricum ⁊ traciam ⁊ macedoniam interqꝫ danubiū flumen: ⁊ sinum maris adriatici patet perdomito ⁊ in ditionē redacto. Iste Claudius Tiberius Nero (vt Eutropius tradit) prudens in armis: satisqꝫ fortunatus ante assumptum imperiū fuit. Et ciuitates suo nomine appellari iussit. Vetustissimi tamen historicoꝝ codices litteris scripti peruetustis. eam arcem castrum noricū appellant. Romani enim vt hostes post alpium saltus meatusqꝫ insidentes: ab incursibus phiberent. In collibus ⁊ tumulis norice ac plerisqꝫ regionibus germanie arces extruxerunt. De quo si plura sine testimonio dixerimus: fidem nobis paruā adhibitū iri dubitamus. Cum in noricis (vt Strabo grauissimus autor tradit) ⁊ thaurisci habitēt hoꝝ omniū impudentissimas incursationes repressit Tiberius: ⁊ eius frater Drusus estate vna: per tota alpium ipsarū montana quidam terrarū extant tumuli: qui cōmode coli valeant. vallesqꝫ bene condite. De quo meminit Virgilius in fine tercij libri georgicoꝝ. Cum sciat aerias alpes ⁊ norica si quis castella in tumulis. Ea presidia posuerunt que germanos a rebellione ac motibus deterrerent. Habet itaqꝫ hec vnicū verticem in qua vetustissimū castellū vrbis pro custodia constructū est. Gloriosus quoqꝫ pontifex summus Pius eius nominis ordine secundus scribit. De nuremberga dubium franconie an baioarie cedat: Ipsum nomen indicat ad baioarias vrbem pertinere: Normberga enim noricuz montem significat. Ob quā rem patet noricoꝝ ciuitatem fuisse. Noricis aūt baioarios successisse. Ea nūc portio terre baioarie: que inter danubiū ⁊ Nurembergam iacet noricum appellat. Ciuitas tamen in diocesi Babenbergensi: que ad francones pertinet: sita. Ipsi Nurembergenses nec bauari nec francones videri volunt. Sed tercium quoddam seperatū genus. Vrbs ea nobilis amne pegnicio interlabit. ⁊ in ptes duas diuidit: ac pontibus lapideis pulcherrimis trahicit. In agro sterili ⁊ arenoso condita. atqꝫ ob eam rem industrioso populo. omnes aūt plebei opifices ingeniosissimi aut plerūqꝫ negociatores prudentissimi. Repertores ⁊ magistri mirandarū ac subtilium operū ⁊ arcium que ad decorem ac vtilitatē hominum plurimū conducunt. Quamqꝫ hec inclita vrbs a quibusdam inter nouas numerari censeat. cum paucis in veterū monumentis reperiat: nullaqꝫ antiquitatis vestigia in ea appareant: preter arcem opus laude ⁊ vetustate dignū: atqꝫ perpaucas edes. Cum igit de nomine ac conditoribus qui fuerunt ⁊ quibus temporibus certatio sit ⁊ sub iudice lis: ea relinquamus: cum de alijs vrbibus ne dum italie ⁊ germanie: Verum ⁊ de roma matre vrbium dubium extat. Nam vrbem terre marisqꝫ dn̄am quam nunc romani incolunt vt Dionysius halicarnaseus de antiquitate romanoꝝ tradit: vetustissimi barbari siculi tenuisse dicunt qui vero ante hoc fuerint: neqꝫ vt habitata sit ab alijs: neqꝫ vt deserta fuerit: nemo quicqꝫ habet certi q̄d dicat. quā aliqui a congregatione hominū: alij a troianis: alij ab euandro: ceteri a romulo conditā scribunt. Reliqua igit prosequamur. Constat Nurembergā temporibus Karoli magni in flore fuisse. Karolus enim magnus rex francoꝝ qui talia tāqꝫ multa gerebat vt simul ecclesiam: romanūqꝫ imperiū instauraret. saxonibus domitis: bittonibusqꝫ: gallicis sibi federe coniunctis: pacem cuz Tassilone baioarioꝝ duce. Adriano pontifice romano sequestre inijt. Sed cū accersitus Tassilo nec accederet: nec obsides ex federe promissas mitteret. Bellum illi Karolus indixit: ducens in baioariam copias tripartito distribuit. Ipse enim cū parte tercia copiarū Nuremberge: ⁊ in locis finitimis sua firmabat castra. Et austrasios turingos ⁊ saxones ad danubium castrametari iussit. Pipinus filius cum exercitu italico ad Tridentū desedit. Cum itaqꝫ Karolus prudenti consilio castra firmasset prope Nurembergā in formam sui tentorij Sacellum construxit: quod postea Leo tercius summus pontifex: cum ad Karolum properaret qui apud padebrunam saxonie oppidū erat summa acceptus reuerētia: proceresqꝫ dedit: qui honesto illū deducerent comitatu. Rediēs romā in honore diue Katherine martyris dicauit. Ferūt nōnulli eam vrbem fuisse olim sub dominio nobilissimi comitis francoꝝ Alberti: qui cū fraude hattonis epi maguntinēsis a Ludouico impatore obtrūcatus deinde in ius imperij cessisse. Postea vero q̄ in ditionē imperij venit: Sūma fide: constantia: ⁊ officio romanū imperiū coluit. Regibusqꝫ romanis fidē constantissimā semp seruauit. In discordia tamē cesarū calamitates ac damna grauia pertulit. Heinrico eñi quarto regnū occupante filius eius rex romanoꝝ p diuinam vt videt vltionē: patrē bello persecutus fuerat. Recessit itaqꝫ filius. in Nurembergēses fidē genitori

seruantes: auxilio suorum fretus: Nurembergã obsessam recepit: quod Otto Frisingensis ⁊ Gottfridus Viterbiensis haud ignobiles historici scribunt. Idem Heinricus rex herbipolim petẽs. Erlongo electo Robertum prefecit. Deinde dimissis saxonibus cũ baioariis: castrum noricũ obsidione cingit. Ipsoq; expugnato: Ratisbonã norici ducatus metropolim adiit: quẽ pater e uestigio subsequẽs roberto fugato: erlongũ restituit. Inde ꝓgressus ratisbonensiũ auxilio filio vrbe fugato: ibi Vlricum pontificẽ cõstituit ac Theobaldi marchiã ꝑ bohemos deuastauit. Conradus sueuus qui defuncto Lothario in romanoꝝ regez declaratus erat: ac ducẽde in asiã expeditionis suasu diui Bernardi abbatis clareualensis munus assũpsit eam vrbem instaurauit: ⁊ insigne monasteriũ ⁊ abbatiam ordinis diui benedicti ad sanctũ egidiũ nuncupatũ: In celebriori vrbis loco fundauit. Nurembergenses a conrado rege Ceterisq; romanis imꝑatoribꝰ incrementũ plurimũ habuerunt: nec arbitrandũ est eam vrbem istius pulchritudinis ⁊ amplitudinis a principio instaurationis fuisse. Uerum temporibus karoli quarti imperatoris romanoꝝ ac regis bohemoruz maiore ambitu: membus nouis aucta fuit. Munita nũc extat: post alta menia ⁊ antemuralia: ingenti claudit per circuitũ profunda ac lata fossa. Habet quoq; ꝓpugnacula. murum crassissimum: ⁊ turres quinq; ⁊ sexaginta supra trecentas. Estq; edibus ciuiũ amplissimis ⁊ firmissimis exornata. ⁊ in medio ferme germanie sita. Ciues eius cum industriosi sint: legibus imperialibus instructi. Senatũ ⁊ magistratus ordinem habent a plebe distinctũ. vetustiores ciues rempublicam administrãt. plebs tamen suis rebus studet ⁊ de publicis minime curiosa est. Plures in ciuitate basilice ample ⁊ ornatissime extãt. Et preter parrochiales ecclesias celeberrimas sancto Sebaldo ⁊ sancto Laurentio dicatas Quatuor mendicantiũ loca magnifici operis habet: que ciues diuersis temporibus edificauere. Monialesq; sacre virgines ad diuam Katherinam ⁊ sanctam Claram duo monasteria habent. Cruciferi ordinis theutonicoꝝ spaciosa vrbis loca possident. Extat quoq; in ea Carthusiense cenobiũ edificii magnificentia amplissimũ ⁊ pulcherrimũ. atq; sanctissime virginis marie sacellum regale in foro ornatissimũ cum fonte pulcherrimo. Gaudet hec insignis vrbs de suo regio patrono diuo Sebaldo. is fuit vita ⁊ miraculis clarus: Et signis imperialibus. Palliũ enim: enses: sceptrum: poma: coronãq; karoli magni Nurembergenses in eoꝝ archiuis obseruant. que in coronatione noui regis ob sanctitatẽ ⁊ antiquitatẽ auctoritatẽ prestant. Datur eniz hoc vetustati: vt plus maiestatis habere videant̃: pondere noua carent. Ornat̃ q; q̃maxime inpreciabili ac diuinissima lancea que ihesu xp̃i latus in cruce aperuit. Ac particula crucis famosissima. ⁊ aliis reliquiis toto orbe celebrandis. Que die tredecima post pasce gaudia: populi frequentia ex variis prouinciis summa deuotione quotannis visunt̃. Ideo in eius laudem adiungit̃.

O decus eximium norici Nuremberga serena
Urbs celebranda nimis regia siderea
Tu populosa viris: tu formosissima rerum
Virtutumq; parens: tu religionis amatrix
Iusticiam sacramq; fidem: pacemq; propinquis
Antiquasq; patrum leges ante omnia seruas

Sacrosancte militantis ecclesie fundamenta quibus tota huius edificii fabrica confidenter innitit̃ sunt sancti apostoli. quos deus elegit primitias in salutem gentiũ omniũ. Ipsi sunt bases ecclesie super fundamento: preter quod nemo aliud ponere potest quod est christus ihesus summo angulari lapide solidati: vt veritas que ante legis ⁊ prophetarum preconio vehebat̃ per apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret: sicut scriptũ est. In omnem terram exiuit sonus eorum. Ab ipsis nãq; est ꝓpagata ecclesia: ⁊ vsq; ad mundi terminos verbo predicationis extensa. hanc doctrinis: miraculis: exemplis: sanguisq; effusione plantauerunt. Quapropter digne patres: fundatores: edificatores: ordinatores pastores ⁊ pontifices vniuersalis ecclesie vocant̃. Huius aũt muneris sacramentũ ita dñs ad omniũ apostoloꝝ officium pertinere voluit: vt in beatissimo petro omniũ apostoloꝝ summo collocaret: vt ab ipso q̃si quodam capite dono suo velut in corpus omne diffunderet vt extorrem se misterii intelligeret esse diuini qui ausus fuisset a petri soliditate recedere: hunc enim in consortiũ indiuidue vnitatis assumptum. Id q̃ dñs erat voluit nominari dicendo. Tu es petrus ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meam: vt eterni templi edificatio mirabili munere gr̃a dei in petri soliditate consisteret: hanc ecc̃liam sua firmitate corroborans: vt illã nec humana temeritas posset appetere: nec porte inferi contra illã ꝑualerent.

Data est mihi potestas in celo et in terra:
Salvator:
S. Petrus
Andreas
S. Johannes
S. thomas
S. Jacobus maior
S. Jacobus minor
philippus
S. Bartholomeus
S. matheus
S. Simon
S. Judas
S. mathias
Descendit ad inferna
Resurrexit a mortuis
Credo in spiritum sanctum:
Sanctam ecclesiam catholicam
peccatorum:
Lucas
Jo hannes

Spiritussancti missio

SUmmus deus ac parēs oīm: vt nouis culto ribus nouā legē daret doctorē iusticie misit e celo. Is vt premissū est cruci affixus vltro spm̄ posuit. Sed qm̄ predixerat se tercia die ab inferis resurrecturuꝫ: metuētes ne a discipulis surrepto corpore vniuersi resurrexisse eū crederēt: detraxerunt eū cruci: ⁊ cōclusum in monumēto firmiter militari custodia circūdederūt. Verū tercio die ante lucē: terremotu facto: repente patefactū est sepulchrū. Et custodes attoniti obstupefecerat pauor. integer e sepulchro ac viuus egressus in gallileā ꝓfectus est discipulis ꝯgregatis: scripture sancte l̄ras id est ꝓphāꝝ archana patefecit: que anteq̄ꝫ patere͛ perspici nullo modo poterāt: q꞉ ipsuꝫ passionēq̄ꝫ eius annūciabāt. Ordīato vō discipl'is suis euāgelio: ac noīs sui predicatione circūfudit se repente nubes: eūq̄ꝫ in celum sustulit q̄dragesimo post passionē die. ¶ Post beatā em̄ ⁊ gloriosam resurrectionē quo verū dei templum iudaica impietate resolutū: diuina in triduo potētia suscitauit. Quadragenarius sanctoꝝ dieꝝ numerus expletus: mora corporalis p̄ntie extēdi͛: ut fides resurrectionis documentis necessarijs muniret. Apl'i itaq̄ꝫ ⁊ discipuli oēs post ascēsionē dn̄i (sicut Lucas ī actibus apl'oꝝ meminit) a mōte oliueti regressi statim venerūt hierosolymā: ⁊ ascenderūt in cenaculuꝫ vbi manebāt in oꝛone ⁊ humanitate ꝑseuerātes cum mulieribus ⁊ maria matre ih̄u ⁊ fr̄ibus eius meditātes in lege dn̄i: ac mādatoꝝ eius die ac nocte: donec induerentur v̄tute ex alto. In his aūt diebus q̄ inter resurrectionē dn̄i ⁊ ascēsionē fluxerūt motꝰ dire mortis auferꝛ. Et nō solū aīe: sed etiā carnis īmortalitas declara͛. In his per insufflationē dn̄i infundi͛ apl'is oībus spūssanctus: ⁊ btō apl'o petro supra ceteros post regni claues ouilis dn̄ici cura manda͛: Per omne deniq̄ꝫ hoc tēpus ꝓuidētia dei curauit: atq̄ꝫ suoꝝ ⁊ oculis insinuauit ⁊ cordibus: vt dn̄s ih̄s vere agnosceret resuscitatus: qui vere erat natus ⁊ passus ⁊ mortuus. Ab illo aūt die quo dn̄s super oēm celoꝝ altitudinē ascendit: decimus dies occurrebat qui ab eiusdē resurrectione q̄nquagesimus: vt sacra testa͛ historia. Cū discipuli pariter essent: acceperunt munera spūs sancti ꝓmissa que poscebant. Et factus est repente de celo sonus: ⁊ repleuit totam domum vbi sedebant ⁊ apparuerunt illis dispartite lingue tāq̄ꝫ ignis: ⁊ repleti sunt oēs spiritusancto: ⁊ ceperunt loqui varijs linguis. Sicut em̄ hebreo quondā populo ab egyptijs liberato: quīquagesimo die post īmolationē agni lex data est in monte syna. Ita post passionē qua verus dei agnus occisus est: q̄nquagesimo a resurrectionis eius die in apl'os plebeq̄ꝫ credentiū spūssanctus elapsus est: vt facile diligens xp̄ianus agnoscat inicia veteris testamenti euāgelicis ministrasse principijs: ⁊ ab eodem spū conditū fedus a quo primū fuerat institutū. His aūt muneribus imbuti apl'i oīa que de xp̄o ꝑ ꝓphetas scripta fuerāt ꝓtinus intellexerūt: Cōmuniq̄ꝫ decreto simbolū edentes: nr̄e fidei fundamēta iecere. Et petrus quidē apl'oꝝ princeps iuxta hieremie ꝓphetiā ⁊ isaie atq̄ꝫ psalmiste dixit. Credo in vnū deum patrē oīpotentē creatorē celi ⁊ terre. Andreas in abacuck verbo subdidit. Et in ih̄m xp̄m filiū eius vnicū dn̄m nr̄m. Cui ⁊ Johannes adiecit. Qui conceptus est de spūsancto natus ex maria v̄gine. vt isaias predixerat. Ecce v̄go ꝯcipiet ⁊ pariet filiū. Jacobus vero ⁊ Isaie ꝓphetiā affirmās dixit. Passus sub pontio pilato crucifixus mortuus ⁊ sepultus. Thomas deinde Osee ꝓphetiā contestās ait. Descendit ad inferos: tercia die resurrexit a mortuis. Posta Jacobꝰ maior ꝓtulit. Ascendit ad celos sedet ad dexterā dei patris oīpotētis. Philippus q̄ꝫ mox adiciens inquit Inde venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. Bartholomeꝰ postmodū cecinit dicens. Credo in spm̄sanctū. Cui Matheus subiecit Sanctā eccl'iaꝫ catholicā. Symon vō ⁊ Judas atq̄ꝫ Mathias deniq̄ꝫ reliquuꝫ ꝑfecerūt dicētes. Sanctoꝝ coīonē. Carnis resurrectionē. Et vitā eternam Amen. Symboloq̄ꝫ ꝑfecto apl'i multa ꝯstituere de oī eccl'ia: inde diuino cultu intenti Jacobū frēm dn̄i hierosolymoꝝ pōtificē cōstituerūt virū a ntītate sanctissimū: q̄ missaꝫ simplici ritu celebrare cepit dicēdo pater nr̄ ⁊c. Hac q̄ppe rōne xp̄iana respublica viroꝝ scꝫ ⁊ mulierū crescere multū cepit. Propter qd̄ petrus apl's bonis institutis eccl'iaꝫ ꝯfirmaturus septē diaconos delegit videlꝫ Stephanū: philippū: ꝓcorū: nicanorē: tymonē: parmenā ⁊ nicolaū anthiocenū aduenā. Illi q̄ ad veros xp̄i ministros ꝑtinebāt ꝑagere ceperūt. Totū postremo orbē ꝑ ꝓuincias inter se partiti sunt. Et thomas quideꝫ parthos: medos: persas: hircanos: bactrianos ⁊ interna gentiū indoꝝ sortitꝰ est. Matheꝰ macedoniā ⁊ ethiopiā. Bartholomeꝰ licaoniā ⁊ citeriorē indiā. Andreas achaiā ⁊ scithiā. Johānes post mortē virginis marie asiā. Petro aūt pontus gallacia bithinia capadocia italia ⁊ tandē roma obtigit. Jacobꝰ maior hispaniā: Judas mesopotamiā. Symon zelotes egyptū: Philippus gallias ⁊c. accepit: de q̄bus apl'is mox narrabimꝰ. Discipuli itaq̄ꝫ ꝑ ꝓuincias dispsi fundamenta eccl'ie vbiq̄ꝫ posuerūt: faciētes ⁊ ipsi ī noīe magistri dei magna ⁊ pene incredibilia miracula: q̄ descendens instruxerat eos virtute ac ꝑtāte qua posset noue annūciationis ratio fundari ⁊ cōfirmari.

Gloriosissima sempq̧ virgo maria dei genitrix intemerata: post ascensionē dn̄i ihesu: cōuersationē ad humane vite exemplū (luca in actibus aploꝝ testāte) generaliter cum aplis habuit: quisq̧ repleti fuerunt gr̄a spūssancti. Post missiōe v̄o spūssancti ꝛ aploꝝ dispsionē vt diuus Hieronym⁹ refert. Gabriel archāgelus tāq̧ celestis paranymphus eā virginē sanctā ꝛ corpe ꝛ mēte intactā custodiuit: atq̧ iohānes euāgelista cui eā de cruce fili⁹ cōmiserat: virgo v̄ginē seruauit officiosissime vsq̧ in finez vite sue: ꝛ tāq̧ adoptiu⁹ fili⁹ administrauit. Habitatio aūt ei⁹ vsq̧ ad mortē pre nimio amore ī loco illo fuit vbi oīa in q̄bus passus fuerat loca inuisere posset: vt suis ꝯsolaret̄ aspectibus. ꝛ in mōte syon cella vbi morabat̄ ꝛ Johānes missaȝ celebrauit ōndit̄: quia (vt diuus hieronym⁹ scribit) impatiēs amor hoc inter cetera precipuuȝ hȝ vt quē desiderat: semp inuenire se credat. Nec mirū si christ⁹ est ab oībus amādus: multo ardenti⁹ ab ea cui⁹ et dn̄s ꝛ fili⁹ erat. Multis eq̄dē afficiebat̄ dolorib⁹ ꝛ amoris ardorib⁹ estuauerat post filij ad celos ascensum: duȝ secū tacite cuncta reuoluerat: q̄ audierat viderat ꝛ cognouerat Tādeȝ cū oī plena esset gr̄a: oīq̧ v̄tute illustrata. Anno a ntītate filij ei⁹ ihesu xp̄i q̄dragesimonono etatis v̄o sue. 63. abdormiuit in pace: vberrimeq̧ claritatis eterne gr̄am possidere meruit: quā ab eius filio christo ihesu plenissime accepit. Ad eius aūt exeq̄as deo sic volēte (vt doctores sancti scribūt) oēs affuere apl̄i. Et dn̄s ipse nr̄ ihesus christus cū tota celoꝝ curia: quātuȝ fas est credere: eidē tot⁹ festiuus occurrit: ꝛ cuȝ gaudio eā in aīa ꝛ corpe in celum assumpsit. Secūq̧ ī throno collocauit. Vixit aūt post mortē filij. 16. annis: cuȝ antea. 47. etatis haberet annos. Nulli aūt dubium in eius gloriosa assumptione ꝛ coronatione oēm illā celestem irl̄m tunc exultasse ineffabili leticia: tunc iocundatā esse inestimabili charitate cū oī gratulatione iubilasse: nec miruȝ qꝛ honor matern⁹ ei⁹ est. qui est natus ex ea queȝ oīs celoꝝ ordo venerat̄ ꝛ adorat: sup se eleuatū cū pr̄e in sede maiestatꝭ dn̄i. Ad throni igit̄ celsitudinē intemerata mater ꝛ v̄go ꝑcessit: atq̧ in regni solio sublimata: p⁹ xp̄m gl̄iosa resedit.

Assumptio marie dei genitricis

Coronatio Gloriose virginis Marie In celis:

Petrus papa primus: aploꝝ princeps: natione gallileus ex bethsaide vico: iohānis filius andree apl̄i frater: primus sedit annis septē post ascensionē dn̄i ī episcopali sede apud antiochiā vrbez fuit aūt petrus ille quē his verbis xp̄s allocutus est. Beatus es symon bariona: qꝛ caro ꝛ sanguis nō reuelauit tibi: sed pater meus qui est ī celis. Et tu es petrus ꝛ sup hanc petrā edificabo eccl̄iam meā. Ac tibi dabo claues regni celestis: ptātemq̧ ligādi ꝛ soluendi. Is v̄o oīm diligentissimus vbi asiaticas eccl̄ias satis confirmasset: cōfutatis eoꝝ opinionibus qui circūcisionez approbabāt post predicationē dispersionis de circūcisione in ponto: galacia: cappadotia: asia: bithinia. ab herodis carcere liberatus: in Italiā venit ꝛ rome primā cathedrā tenere cepit secundo Claudij anno. Cum ea vrbs totius mundi caput esset: etiā pōtificali sedi cōuenientē esse cernebat. Sedit aūt in ea annis. xxv. ꝛ mensibus septem. Petrus itaq̧ romā tunc venit ꝛ qd̄ hanc sedē pōtificali dignitati cōuenientē cernebat. ꝛ huc ꝑfectuȝ intellexerat symonē magū samaritanum quendā: qui prestigijs suis eo erroris iaȝ deduxerat populū romanum: vt deus crederet̄. Rome eīm iam titulum adeptus erat inter duos pontes positū ac latinis l̄ris sic scriptū symoni deo sancto. Hic dum ī samaria esset tamdiu se credere ī christū simulauit: quoad baptismū a philippo vno ex septē diaconib⁹ acciperet: quo q̄deȝ postea in malā parteȝ vtens: multaꝝ heresum fundamenta iecit cū Selene impudica muliere: quā sceleris sociā habuit: ꝓuocare petruȝ miraculis morte pueri homo nephariꝰ ausus est: quē eius carmina p̄mo mouere visa sunt: verū cuȝ postea nihilominus puer iaceret: in nomīe ihesu petro iubente surrexit. hāc obreȝ indignatus symon vidente populo se volaturū ex capitolino monte in auentinū pollicet̄. Cum iam volaret rogatu petri ad celū manum tendentis ac rogantis deum: ne deludi magicis artibus tantum populū sineret symon decidit ꝛ crus infregit. Cuius dolore nō multo post aricie mortuus est: Hinc symoniaci heretici originē habent: qui donum spūssancti emere ꝛ vēdere ꝯsueuere ꝛc̄. Primus postea Petrus quadragesimale ieiuniū instituit. Duas q̧ȝ ep̄las q̄ canonice nomīant̄ scripsit Verū quia pluribus intentus esse non poterat: cum orationi ꝛ predicationi vacaret duos episcopos ordinauit Linum scȝ ꝛ Cletum: qui sacerdotale ministeriū populo romano ꝛ alijs exhiberent.

ā mūdi. 4233. ā x̄. 34.

Linea Imperatorum

Caius Calligula

Caius cognomēto caligula: filiꝰ drusi augusti cesaris priuigni ⁊ tiberij nepos q̄rtus romanoꝝ impator: mortuo eñ tiberio a castrensi loco ducto impiū occupat. caligule cognomē traxit: q̄r manipulario habitu inter milites educabatur: siue vt alij ferūt cum eius iuuentum extitit deferendi caligas, margaritis insignitas. mãsit ĩ liuie auguste ꝓauie sue cōtubernio quã defunctã pretextatꝰ ꝓ rostris laudauit. inde vicesimo etatꝭ anno accitꝰ capreas a tiberio vno atqꝫ eodē die togã sumpsit. Naturã tñ seuã atqꝫ ꝓbrosã inhibere ꝑoterat. cōsulatꝰ q̄tuor gessit. opa sub tiberio semipfecta teplū augusti theatrūqꝫ pōpeij absoluit. inchoauit aqueductum tiburti. multas tñ vrbes in suo noīe edificauit ⁊ presertim apud thraciã calipolim vrbē insignē. Statura fuit eminenti pallido colore: corpe enormi: gracilitate maxia ceruicꝭ ⁊ cruriū ⁊ oculis ⁊ tꝑibꝰ cōcauis: frōte lata ⁊ torua. capillo raro ac circa verticē nullo. Vultū vero natura horridū ac tetrū etiã ex industria efferebat. valitudo ei neqꝫ corporis neqꝫ animi ꝯstitit. vestitu calciatuqꝫ ⁊ cetero habitu neqꝫ patrio neqꝫ ciuili: ac ne virili quidē vsus est. sepe depictas gēmatasqꝫ indutꝰ penulas: imanissima facta augebat atrocitate verboꝝ. ideo hō oīm scelestissimꝰ iudicatꝰ. nil eñ vel domi vel foris strēnue gessit. Auaricia oīa expilauit: tãte libidinis fuit vt etiã sororibꝰ stuprū intulerit: tante crudelitatis ut sepius exclamasse dicat vtinã pp̄lus romanꝰ vnã ceruicē haberet. ita aūt virgilij ⁊ liuij glīe inuidit: vt paululū abfuerit: q̄n eoꝝ scripta ⁊ imagines ex oībus bibliotecis amoueret senecã arenã sine calce dicebat. Preterea agrippã regē iudee facit: herodē lugdunū relegat. Postremo a suis tãdē necaꝫ impij ãno tercio mēse decio cū vixisset annis. xxix. Cadauer clã ĩ ortos lamianos asportatū: pꝰ crematū ⁊ sepultū

Claudius

Claudiꝰ caij caligule patruus: quē nepos ĩ ludibriū reseruauerat: impiū accipiēs q̄ntꝰ romanoꝝ impator ope ⁊ industria agrippe regis iudeoꝝ imperiū: vt iosephꝰ refert: accipe meruit. Is natꝰ est lugduni eo die q̄ pmū ara ibi augusto dedicata est: apuellatusqꝫ tiberiꝰ claudiꝰ drusus disciplinis liberalibꝰ ab etate pma nō mediocrē opam dedit q̄nq̄gesimo anno imperiū cepit. In cognoscēdo ⁊ decernēdo mira varietate animi fuit. Britãniã quã neqꝫ ãñ Juliū cesarē neqꝫ post eum quisqꝫ attingere ausus est: in deditionē accepit: orchades insulas romano adiecit impio: sexto q̄ꝫ ꝓfectꝰ erat mēse romã rediit: triūphauitqꝫ maxio apparatu. Opa magna potiꝰ q̄ꝫ necessaria ꝑfecit: ꝑtria passuū milia partim effosso mōte: partim exciso canalē absoluit egre: ⁊ pꝰ vndecim annos triginta milibꝰ hoīm ibi sine intermissione elaborãtibꝰ portū ostie extruxit: ducto dextro leuaqꝫ brachio ad cohercendos maris fluctꝰ: vxorē duxit eliã petinã cū qua diuortiū fecit ex leuibꝰ offensis. Post messalinam messale cōsobrini sui filiã ĩ m̄rimoniū accepit quã cū cōperisset sup cetera flagicia C. silio nupsisse: supplicio affecit: tandē illecebris agrippine blãdicijs preallectus cū ea nuptias ꝯfecit. autoritas dignitasqꝫ forme nō ei defuit. Nã ⁊ ꝓlixo nec exili corpe erat: ⁊ specie caniciēqꝫ pulchra: opimis ceruicibus. cibi vinique tpe ⁊ loco appetētissimꝰ: historiã in adolescētia scribere aggressus est: nec minore cura greca studia secutus est. Postremo ab agrippina boletis veneno illitis necaꝫ. Excessit aūt. iij. idus octobris. lxiiij. etatis impij. xiiij. anno. funeratusqꝫ est solēni principū pompa. Presagiū mortis eius fuit exortus crinite stelle quam cometam vocant.

Nero

Nero claudij ꝓuignꝰ ⁊ agrippine ex Gneo domicio eiꝰ viro filiꝰ sextus romanoꝝ impator. natꝰ est ãñ nouē mēses q̄ꝫ tiberiꝰ excessit cui ꝓprium nomē domicius sicut ⁊ pr̄i. Cū claudiꝰ cesar ei filiã octauiã vxorē tradidisset eū neronē appellauit. Inter ceteras disciplinas puericie imbutus tpe ⁊ musica. equoꝝ studio vel p̄cipue ab ineunte etate flagrauit: petulãtiã: libidinē auariciã: crudelitatē sensim quidē pmo ⁊ occulte velut iuuenili errore exercuit Paulatī vo inualescentibꝰ vicijs ad maiora palã erupit. Epulas e medio die ad mediã noctē ꝓtrahebat: fuitqꝫ auūculo calligule oībꝰ in rebꝰ nequior ⁊ sceleracior. Nã et magnã partē senatꝰ interfecit. Tante p̄terea luxurie fuit vt frigidis lauaret vnguētis. retibusqꝫ aureis piscaret q̄ attrahere funibꝰ purpureis ꝯsueuerat. Hec oīa vicia principio impij sui ita occultauit: vt bonã spem oībꝰ ꝑ se ferret. statura fuit pene iuxta corpe maculoso ⁊ fetido. subflauo capillo. vultu pulchro magis q̄ꝫ venusto: oculis cesius ⁊ hebetioribꝰ: ceruice obesa: vētre obiecto: gracillimis cruribꝰ: valitudine ꝓspera. Incendiū aūt rome suo tpe a cliuo scauri ad exq̄lias vsqꝫ sex diebꝰ vagatū. m̄ltas fortunas ciuiū cū ꝯsumpsisset: ac oīs culpa p̄ncipi ascriberet. Ipse: vt ait corneliꝰ tacitꝰ: abolendo rumori intentus: falsos testes subornauit q̄ id factū a xp̄ianis causarent. vnde ⁊ totꝰ capti ⁊ interfecti sunt: vt ex eoꝝ cadauerībꝰ ꝑ aliquot noctes lumine cōtinuata dicunt. Sūt tñ q̄ dicunt illud incendiū ab eo excitatū fuisse vt troie ardētis similitudinē cerneret. Sua seuicia q̄ꝫ in senecã: lucanū: in matrē agrippinã ⁊ octauiã vxorē ⁊ oēs q̄ ĩ p̄cio apō ciues erãt vsus est. Tandē pp̄li romani irã ⁊ odiū in se ꝯcitauit vt ad penas quesitꝰ sit. Is fugiēs ad q̄rtū miliariū in suburbano liberti sui: semetipsū interfecit. Obijt. xxx. ⁊ secūdo etatꝭ anno impij vo quartodecimo.

Lapidatio sancti Stephani

Stephan⁹ ꝓthomartir natiōe hierosolimitanus: e septē diaconib⁹ primus ob sctitatē ꝛ moꝝ disci plinā diacon⁹ ab aplis electus: signa ꝛ ꝓdigia multa vt Lucas scribit in iudeoꝝ pplo ad corroboratiōnē fi dei xpiane facere cepit. Contra quē nōnulli iudeoꝝ in surrexere: sed nequaq͡ȝ sapie ꝛ spiritui eius disputādo resistere nequiuerūt: eo ꝙ intuētes vultū eius: vultus angeli apparuit inter illos: quoꝝ errores cū cōfutasset indignati iudei ipsuȝ extra ciuitatē eijciētes lapidibus perimerūt: vt expediti⁹ lapidibus impetere possent ve stimēta sua deposuerūt iuxta pedes adolescentis sauli. Dumq͡ȝ lapidaret̃ genua posuit: ꝛ suspiciens in celū ꝛ vidēs ihm stantē ꝓ lapidātib⁹ obnixe orauit: ne mortē suā illis statueret in suppliciū. Is em̄ viua imago vir tutis cū saxoꝝ turbine quateret̃ ꝛ saxeus ille nimb⁹ cir cū tpa crepitaret a cōstantia mētis nūq͡ȝ dimotus in fu turā spem tota intentione ꝓfusus: magnū patiētie do cumentū posteris allatur⁹. Oratione tādē cōpleta mox obdormiuit ī pace. Lapidatusq͡ȝ fuit eodē anno q̊ xps crucifixus in mēse augusti. Corpus eius venerabile in uentū fuit a btō Luciano presbitero tpibus Honorij āno dn̄i. cccc. vij. In cuius reptione augustinus refert sex mortuos suscitatos ꝛ. lxx. hoīes a varijs egritudi nibus liberatos. Postea trāslatū constātinopolim: de inde romā ꝛ digniori loco conditū.

Philippus aūt secūdus diaconus cesariā veniens postq͡ȝ samarie predicabat: ꝛ multis signis ꝛ v̄tuti bus inclitus fuit. Tres filias ꝓphetie spū plenas habuit. Obijt tpe Neronis ꝛ ab oībus sanctus habitus Tres q͡ȝ filie in ei⁹ sepulchro tumulate sunt. ¶ Procorus tercius diaconoꝝ apd̄ anthiochiā dei ecliam nup ab aplis excitatā fide ꝛ industria auxit: vbi martirio coronatus fuit. ¶ Nicanor q͡ȝ q̄rtus diaconus cū hie rosolymis grā fidei ꝛ virtute vsq͡ȝ ad tpa Vespasiani admirādus fuisset ibi martiriū ꝓ dn̄o suscepit. ¶ Ty mon q̄ntus diacon⁹ primū ad beroam resedit. deinde verbū dn̄i disseminās corinthū ꝑuenit: vbi a iudeis ꝛ grecis ꝑmo flāmis iniectus: ſ nil lesus: demū cruci affixus martyrij coronā accepit. ¶ Parmenas sextus diaconus predicatiōis officiū plena fide cōsūmauit ꝛ tandē Traiani tpibus martyrij glīaȝ adeptus est.

Nicolaus v̄o aduena septimus diaconus in fide nō permāsit: ꝛ nicolaitarū heresis ab eo iniciū sūpsit.

Conuersio ꝛ vita Pauli apli

Paulus ihu xpi dignissim⁹ apl's electionis vas ex tribu beniamin fuit: ex oppido iudee ꝙ giscalis noiat̃ q̊ cū a romanis captus a puero fuisset cū parēti bus suis tharsuȝ cilicie vrbem (vbi ei⁹ pater ciuilitate romana donat⁹ est) cōmigrauit. Mos siquidē tūc roma noꝝ fuit cū monarchiā tocius mūdi cōquirerēt: vt gen tes q̄ cū pace ꝛ coronis romāis occurrebāt: romane ci uilitatis potirent̃ eoꝝq͡ȝ frēs dicerent̃. Cū aūt romani ciliciā cū exercitu petissent: pauli pater cū nobiliorib⁹ tharsensib⁹ romanis cū pace occurrebat. Eā ob rē ꝯsu larē vestē ꝓmeruit: ꝛ inter ciues romanos annumera tus fuit ꝓpter qd̄ ꝛ paulus hic apl's ciuis roman⁹ habi tus est. Cū aūt xpi religio ꝑ vniuersaȝ excrescere cepis set iudeā: adhuc adolescētulus a pōtificib⁹ tēpli epl'as accipiēs: eos q̊ xpm verū esse deū ꝓfiterent̃ ꝑseq̄ decre uit: vn̄ cū Stephani ꝓthomartiris neci interfuisset: ꝛ moī lapidātiū eū vestimēta ſuaret: tāq͡ȝ manibus oīm lapidaret Stephan⁹ inclinatus ꝓ eo orauit ꝛ paulū e terra erexit: qꝛ paulopost dū damascū ꝑgeret (vt lucas testat̃) spū diuino tactus ad fidē xpi venire cōpulsus: vas electionis vocari ꝓmeruit. Et id oē euenit anno q̊ ꝛ xp̄s passus est. Statiq͡ȝ vocat⁹ xpi euāgeliū eidē reue latū est. Ob diuinaq͡ȝ studia hierosolimā missus gama lieli viro doctissimo eruditionis cā cōmendatus. Post aūt eius ꝯuersationē vna cū barnaba aplo mltis vrbi bus ꝑagratis hierosolimā redijt cū petro iohāne ꝛ ia cobo xpi euāgeliū cōtulit: q̊ audito gentiū apl's ab eis dem declaratus est. In hispaniā predicādi grā nauigauit: in narbona multos cōuertit. Reuersus scd̄o hie rosolymā scd̄o impij neronis anno: a festo iudee ꝓcuratore vinctus romā (vt ciuis roman⁹) mittit̃: vbi bie nio ī libera custodia manēs: cū iudeis q̊ttidie disputabat: tandē a nerone dimissus mlta p̄dicauit ꝛ scp̄sit.

Sanctus marcus euangelista

Marcus euāgelista genere leuiticꝰ sacerdosq̄ cū petro magistro suo: ex baptismo filꝰ atq̄ interpres: ad ꝓpagandū verbū dei romā (ex antiochia) venit: iuxta q̄d petrū referentez audierat: rogatꝰ rome a fratribꝰ breue scripsit euāgeliū. Qd̄ cū petrꝰ audisset ꝓbauit ecclesijs legendū: ⁊ sua auctoritate edidit. Diuus aūt petrꝰ vidēs cōstantiā viri ipsuz alexandriā destinauit aquilegiēses vō sua predicatione ad xp̄i fidē priꝰ cōuertit. ⁊ cū ermagorā ciuē aquilegiēsez virū doctissimū cōuertisset cū eo ad petrū regressus illū aq̄legiensez ep̄m creare fecit: inde alexandriā ꝑrexit: ⁊ primꝰ ibi xp̄m annūciās: cōstituit eccl'iam: tāta ⁊ doctrina ⁊ vite cōtinētia vt oēs sectatores xp̄i ad exemplū sui cogeret. Tante fuit humilitatis vt pollicē sibi amputauerit: vt sacerdotio reprobus haberet̄. Postq̄ aūt diu eccl'iam docendo scribendo cōstituisset octauo neronis anno a pontificibꝰ temploꝝ in solēnitate pascali cū missas celebraret captꝰ: fune in collo eiꝰ misso ipsum ꝑ ciuitatē trahebāt: donec sp̄m emisit. ⁊ sepultꝰ est alexandrie succedēte sibi amano. Anno vō dn̄i. dccc. xxix. fuit Justianꝰ patricius veneciaꝝ dux. anno eiꝰ secūdo beati marci euāgeliste corpꝰ venetias est trāslatū ⁊ eo q̄ secutus est anno cōdite vrbis venete primo septuagesimo ⁊ q̄dringētesimo eccl'ia que nūc extat sancti marci venetijs edificari cepta. Inde ex senatus cōsulto vrbis patronꝰ constitutus. Eius imaginē in vexillis detulerunt. Ipsius q̄z euangelij codicem ex aquilegia delatuz cum alijs preciosissimis donarijs in eodem templo recondiderunt.

Fenix auis vnica

Fenicem nobilem ante omnes aues vnum in toto orbe nec visum magnopere Cornelius valerianus deuolasse in egyptū tradit Q. plautio. Sex. papinio cōsulibus. Allatūq̄ esse in vrbem claudij principis censura. anno vrbis. dccc. ⁊ in comicio ꝓpositum: quod actis testatus est hec auis in arabia prius visa narratur aquile magnitudine: auri fulgore circa colla: cetera purpureus: ceruleaz roseis caudam pennis distinguentibus: cristis faciem: caputq̄ plumeo apice honestare. Auctor manilius senator est neminē extitisse qui viderit vescentem. viuere annis sexcentis sexaginta. Senescentē cassia turisq̄ surculis construere nidum replere odoribus: ⁊ super emori. Ex ossibus deinde ac medullis nasci primo ceu vermiculum: inde fieri pullum. Huius alitis vita magni cōuersionem anni fieri prodit idem manilius.

Jacobus maior apostolus

Jacobꝰ maior apl's dn̄i: zebedeiq̄ ex maria salome filiꝰ: ac diui iohānis euāgeliste frater dictus maior cū priꝰ altero vocatꝰ ad apl'atū: ⁊ ꝑ martyriū ad regnū celoꝝ fuit. quē dn̄s vna cū eodē iohāne vocauerat dicens. Venite post me faciā vos fieri piscatores hoīm. quiq̄ relictis retibus secuti fuerūt eū. post aduentū spiritussancti hispaniā accessit ad predicandū. postq̄ vniuersam p̄dicādo ꝑagrasset hispaniā: in qua noue tātuz cōquisierat discipulos: cū videret gentē illā agrestem i iudeā reuersus. Ab herode agrippe regis fratre qui in irl'm fr̄is vices gerebat: obtrūcatione capitis martyrij palmā adeptus est. Vt dicit̄ die qua ⁊ xp̄s incarnatus vel passus est anno vno integro reuoluto. Cū vō ducere-t̄ ad locū passionis ꝑ Josiā scribā: ⁊ in via paraliticū sanasset: iosias credidit: priꝰ baptizatꝰ capite priuatꝰ cū iacobo fuit. Eiꝰ aūt sacratissimū corpꝰ discipl'i eiꝰ nocte rapiētes de irl'm ad hispanias trāstulerūt. ⁊ cōpostellā ciuitatē gallicie intrātes i vltimis finibꝰ hispaniarū cōdidē. Ibiq̄ celeberrima gentiū illiꝰ ⁊ ꝑegrinarū nationū veneratione excolit̄. Stupēda effecit q̄z deuotio fideliū infusa mentibꝰ in visitādo limina eiꝰ ⁊ eccl'ia firmauit: in eo voto nullus preter apl'icā sedē dispēsare liceat. ⁊ q̄d minus ceteris apl'is illi i vita collatū fuit honoris ⁊ glorie: ꝓpter breuitatē vite eiꝰ: hoc quasi diuina munificētia post mortē suppleuerit.

Prima ꝑsecutio xp̄ianoꝝ terciodecimo imperij neronis anno cepta fuit. Js i xp̄ianos p̄mꝰ exercere cepit. in q̄ p̄ter petrū ⁊ paulū apl'os vt illico patebit etiā infrascripti singulares viri rome ⁊ alibi glorioso martyrio coronati sunt. quoꝝ de nūero q̄draginta septē fuere a btō petro apl'o baptizati: q̄ cū eodez apl'o i custodia cōtinent̄: tandē sub deuotissima fidei ꝯfessione ibidē neroniano gladio. 2. ydꝰ marcij ꝯsūpti sūt.

Jacobus iustus minor apostolus

Jacobꝰ apl'ſ cognomēto iuſtus dictus minoꝛ reſpectu maioꝛis: nō quo ad ſctitatē: ſed ob vocationez ad aplatū. Dñi (ex ſoroꝛe marie matris eiꝰ) frater poſt aſcēſionē dñi ab aplis hieroſolomitane eccl'ie primus eps oꝛdinatꝰ: Sedit annis .xxx. vſqꝫ ad ſeptimū annū Neronis. Uir certe ab ipſo matris vtero ſanctus: q̄ vinū ꝛ ſicerā nō bibit: nec carnē māducauit: ferrū i caput eius nō aſcēdit: oleo nō eſt vnctꝰ: nec balneo vſus eſt: veſte linea ſupindutꝰ ſolus ſancta ſanctoꝝ ingrediebaꝛ ꝛ ita aſſidue ꝓ ſalute ppl'i flexis genibꝰ oꝛabat: vt eius genua cameloꝝ moꝛe occalluerint ꝓ hac ſūma iuſticia: iuſtus appellatꝰ. ꝛ vt Ignaciꝰ tradit facie vita ꝛ mō cōuerſationis xpo ihu ſimilimꝰ fuit: ac ſi frēs gemelli fuiſſent. Hūc itaqꝫ annanꝰ pōtifex iudeoꝝ: recedēte feſto ex iudea ipſiꝰ ꝓuīcie gubernatoꝛe cōpꝛehēdit. Et xpm negare attēptauit Poſuerūtqꝫ ſuꝑ pinaculū tēpli ꝛ ꝯgregata multitudine xpm verū deū ventuꝝ ad iudicādū viuos ꝛ moꝛtuos ꝓclamauit. xpiani gauiſi. phariſei ꝯturbati aſcēdētes eū de tēpli pinna deiecerūt: cōfeſtim in terraz collapſuz lapidibꝰ obꝛui p̄ceperūt: ꝓut tñ potuit manꝰ ad celū tetēdit ꝛ ꝓ ꝑſecutoꝛibꝰ oꝛauit. Quo adhuc ſpirāte fullonis fuſte i capite ꝑcuſſus expirauit. Sepultꝰ iuxta tēplū. huic pꝰ reſurrectionē dñs apparuit ei panē bñdicēs ꝛ frāgens dixit. Mi frater comede panē tuuz q2 a moꝛtuis filꝰ hoīs reſurrexit: cū votū emiſiſſet non guſtatuꝝ panē niſi eū pꝛiꝰ videt. eū tante ſctitatis fuiſſe dic̄ ioſephꝰ ꝙ ob necē eiꝰ ierl'yma euēſa fuit creditū ſit.

Petrus vir ſanctiſſimꝰ cū tm̄ ſibi noīs apud oēs compauerat vt plurimū colereꝛ: hāc ob rez indignatꝰ Nero moꝛtē eiꝰ q̄rere cepit: vñ petrꝰ monētibꝰ amicis ad declinādā irā ꝑncipis via appia ab vrbe diſcedēs ad pꝛimū lapidē xpo fit obuiā. quē adoꝛās rogat dñe quo venis: tuz xps. Romā iterū crucifigi. extat ſacellū eo loco vt vba hic ſunt habita ideo ad vrbē rediꝫt clemētē epm ꝯſecrat. nō multo poſt vna cum paulo iuſſu neronis necaꝛ vltimo eiꝰ anno: diuerſis tñ cruciatibꝰ. Petrꝰ em̄ cruci affigiꝛ capite in terrā verſo: eleuatiſqꝫ in ſublime pedibꝰ ita ei voluit. Sepultꝰ eſt i vaticano nō lōge a via triūphali: via aurelia ſecꝰ o.tos neronis. Sedit aūt annis vigintiquīqꝫ. ¶ Paulus vo eodē die capite mulctatꝰ: funeraꝛ via hoſtienſi anno poſt moꝛtē xpi trigeſimoſeptimo. Cū aūt ſepareꝛ abinuicē inq̄t paulꝰ pax tecū fundamētū eccl'iarū ꝛ paſtoꝛ oīm agnoꝝ xpi. Petrus rñdit. Uade in pace p̄dicatoꝛ bonoꝝ: mediatoꝛ ꝛ dux ſalutis iuſtoꝛuz Marcellus ꝛ Apuleius frēs diſcipuli cōdiētes aromatibꝰ ſepelierūt. Hodie capita apl'oꝝ petri ꝛ pauli auro argento ac gēmis exoꝛnata in eccl'ia lateranenſi ſancti iohānis repoſita ppl'o oſtendunꝛ.

Crucifixo Petri apostoli

Decapitatio Pauli

Seneca

Seneca qui ⁊ lucius anneus stoicus phus natione cordubensis neronis imperatoris preceptor. Rome in precio fuit: ⁊ patruus lucani poete. De q̄ diuus hieronym⁹ meminit dicens q̄ fuerit vir cō tinentissime vite: ⁊ ꝓpterea euz in cathalogo sctōꝝ ponit: ⁊ maxīe ꝓ pter frequētes eplas pauli ad senecā: ⁊ ipsius ad paulū. Et cum eēt neronis magister ⁊ illius tpis potētissim⁹ optare se dicit eius se loci esse apud suos: cui⁹ sit paulus inter christianos. Hic inter cetera grā ruz suaꝝ beneficia sibi a deo collata: tante fuit memorie: ut duo milia noīm recitata: eo q̊ dicta ordine erant: mox recitabat. ⁊ ducētos ver sus a ducētis scolasticis recitatos ab vltimo incipiēs ad primū vsq3 integerrime recitaret. Quē tandez ante bienniū q3 petrus ⁊ paulus martirio coronarent a Nerone seuissimo discipulo retributiōis grā interfectū fuisse legim⁹. Nā cū senex admodū esset seneca pisoniane cōiurationis labe notatus. Vel ut alij ferūt cū nero vbera que sibi a puericia intulerat ad memoriā eo intuitu reducēs infremuit (imo ob innatū in virtutes odiū) a Nerone p centurionez senece indictuz fuit ut sibiipsi mortez deligeret: q cognita imperatoris volūtate: petijt ut in tepenti aqua poneret: ⁊ ibidez omnes vene eidem aperirent donec spm̄ exalaret: suaue genus mortis arbitratus mori incisione venarum: ⁊ ita vitā finiuit. Hic nāq3 doctissimus vir multa diuinaꝝ ⁊ humanaꝝ scripturaꝝ edidit documenta.

Lucanus

Lucanus anneus predicti senece nepos: orator ⁊ poeta historicus celeberrimus q̄ patruo iunior: ob ingenij tn̄ magnitudine par illi habit⁹ est: hic nāq3 senece ex mela eius iuniore fratre nepos fuit: q̄ p̄mo rome sb cornuto studuit: vbi optime edoctus cōdiscipulos sibi gratissimos: psiuz ⁊ bassum (q̄s miruīmoduz dilexit) habuit: hic ob eius ingeniū a Nerone in curia vocatus diu gratissim⁹ ei fuit. Inde q̄stor dictus etiā auguratus sacerdotiū assecutus est. Tandez de cōiuratione pisoniane accusatus accepto mortis arbitrio venas precidē fecit: q̄bus expletis stati e vita discessit p̄die kal. maij. cuius corpus sepultū fuit in hortis suis.

Persius

Persius flaccus aulus: patre flacco: matre fuluia: volaterana ethrurie vrbe: ut eusebius ipse describit lune poti⁹ nat⁹ est: mediocri aūt statura insigni forma ꝓbatis moribus: ingenio ⁊ doctrina prestāti fuit. Prima adolescentia p̄re mortuo. Qu. rēniū palemonez grāmaticū vicentinū audiuit. Mox rhetorice sb virgineo flauo incubuit. inde se ad cornutū phm pferens familiariter secū ad interitū vsq3 vixit. Anno vo etatis nono ac vigesimo stomachi vicio regnāte nerone interijt ⁊ rome in predijs suis sepultus est: vnū satyraꝝ reliquēs libꝝ in q̄ vere laudis plurimū meruit: lz impfectū. his q3 tpibus cornutus phs ⁊ poeta a nerone crudelissimo sine labe aliq̄ exilio dānat: qui pre nimio amore persij discipuli bibliotecā cōparauit preciū sororibus (quas instituerat heredes) tradidit.

Philippus apostolus

Philippus dn̄i nr̄i ihu xpi ex duodenario collegio aplus vocatus: ut eū seq̄ret. Is adduxit frēm suū nathanaelē doctorē legis: in q̊ dolus nō erat: ad euz q̊ ad aplatuz nō fuit vocac⁹: ne ꝯuersio hoīm ad fidē humane peritie attribueret. hic apls cū p. xx. annos p vniuersam scythiā p̄dicasset. Illāq3 pene totā ad xpi fidez ꝯuertisset. hieropoli asie vrbez veniens hebeonitaꝝ heresim q̊ xp̄m fantasticā carnez sumpsisse predicabāt extinxit: demu a paganis tentus ad imolāduz statue martis adduct⁹ sub base statue draco egrediens filiū pōtificis q̊ ignez ī sacrificio mīstrabat ⁊ duos tribunos q̊ꝝ mīstri aplm detinebāt occidit: ⁊ plurios lāguidos reddidit: precibus tn̄ apli disparuit ⁊ istos sanitati restituit. Quā obrez ī fideles euz tenentes anno etatis sue septuagesimooctauo cruci quā p̄dicabat ad instar mgr̄i sui affixerunt: ⁊ martirez christi fecerūt. Iste duas filias vgines post se dereliq̄t q̊ ambe cuz p̄re sepulte sunt vna a dextris alia a sinistris.

Barnabas e septuagitaduob⁹ discipulus fuit natōe cyprus: hic datus fuit ī sociū paulo ab aplis ad p̄dicāduz gentib⁹. Is ī italiā veniens ex p̄cepto petri oēz lōgobardiā predicādo ⁊ docendo circuiuit: ⁊ p se suosq3 discipl̄os cisalpinā galliā ad xpi fidez ꝯuertit. ⁊ apō mediolanū p̄m⁹ cathedralez locū tenuit relicto ibi epo ciprū regressus cuz euāgelio mathei p̄les sanās apō salaminā paulo an̄ petri martiriū ⁊ ipse ibidē martirio coronat⁹ ē

Linea sūmoꝝ pontificum

Linus

Cletus

Anno mundi. 5273. — Anno christi. lxxiij.

Linus ab vltimo anno neronis btō Petro succedēs vsq₃ ad vespasiani tpa puenit. a cōsolatu saturnini ⁊ scipionis vsq₃ ad capitonē ⁊ ruffum cōsules. Sunt q̄ hūc locū clemēti ascribāt ⁊ linū ⁊ cletū pretermittant: quos nō solū historia: verū etiā hieronymi autoritas reprehēdit. Quartꝰ inq̄t post petrū rome epus clemēs fuit. siquidē linus secūdus. Cletus tercíꝰ sunt habiti. Tametsi latinoꝝ pleriq₃ post petrū statim clementē numerent. quem certe cōstat: tante em̄ modestie fuit: coegisse linū ac cletum ante se munus pōtificatꝰ obire: ne posteris hec principatꝰ ambitio pniciosi exempli haberet. licet eidem petrus q̄si ex testamēto successionis locū tradiderit. Fuit aūt linus ex natione thuscus patre herculaneo vir certe moribꝰ ⁊ sanctitate preclarus. Is ex mandato petri ꝯstituit: neq̄ mulier nisi velato capite templū ingrederet. ⁊ ex sacris ordinibus bis in vrbe habitis presbyteros decē ⁊ octo. Episcopos vndecī creat Scripsit ⁊ res gestas petri: maxie vo eiꝰ cōtentionē cū symone mago. qui cū demones effugaret: mortuosq₃ ad vitā reduceret. a saturnino cōsule cuiꝰ filiā a demonibꝰ liberauerat capitali supplicio afficit. ac vndecimo kal. octobris in vaticano iuxta Petri corpꝰ sepelit. cū sedisset in pōtificatu annos vndecim mēses tres dies duodecim. Cuius corpus aiunt gregoriū episcopū ostiensem in ostiā trāstulisse: ⁊ in diui laurentij templo honorifice collocasse.

Anno mundi. 5284. — Anno christi. lxxxiiij.

Cletus papa natione romanꝰ de regione vicopatricij patre emiliano adhortante clemēte pōtificatus munꝰ inuitus suscepit. licet doctrina moribus ⁊ dignitate plurimū apud suos valeret. vir q̄₃ optimꝰ atq₃ sanctissimꝰ qui nihil p̄termisit. qd̄ ad augendā eccl'iam dei ptineret. Quā cū optime p tpe cōstituisset. redactis in ordinē ex mādatis petri vigintiquinq₃ p̄sbris sub domiciano cesare martirio coronat: ac sepelit apud btī petri corpꝰ in vaticano quinto kal' Maij. Et primus: vt aiunt: lr̄is aplicis salutē ⁊ aplicā benedictionē scripsit. Fuit aūt tpibꝰ vespasiani ⁊ titi a cōsulatu vespasiani septimo ⁊ domiciani quinto vsq₃ ad domicianū ⁊ ruffum consules vt Damasus scribit. Sedit annis. xj. mense vno diebus. xj. Sedes aūt huiꝰ morte diebus. xx. vacat.

Bartholomeus apostolus

Bartholomeꝰ apl's vnꝰ ex senatoribꝰ celi. is post aduentū sp̄ūsancti postq₃ in lycaonia ⁊ india xp̄i euāgeliū predicasset. in albanā maioris armenie vrbē veniēs cōfestim tēplū vbi deus ascaroth colebat ingredit. effecit ut demon nullū cultoribꝰ suis respōsū₃ preberet: pgentes ad vicinā ciuitatē: ab ydolo rn̄sum habuerunt ob ingressum bartholomei coꝝ deū₃ cathenis ligatū vt loq̄ nō valeret. ⁊ vt eū ōnderet ait. capilli eiꝰ nigri ⁊ crispi. caro cādida. oculi grādes. nares eq̄les ⁊ directe barba plixa. hn̄sq₃ paucos canos capillos. statura eq̄lis collobio albo clauato purpura vestit. Induit pallio albo qd̄ p singl'os angulos gēmas h₃ purpureas cencies flexis genibꝰ p diē orat ⁊c. Ibi euāgeliū predicās polemiū ipsiꝰ vrbis regē ac reginā cū duodecī ciuitatibꝰ ad xp̄m cōuertit. ⁊ demonē deformē ōndit: ꝓpter qd̄ pōtifices tēpli indignati. ipsū₃ ab astiago fratre polemij sibi ī fensissimo p̄mo cedi. deinde excoriari. ⁊ capite obtrūcari fecere q̄ ad celeste gaudiū triūphū pegit. cuiꝰ corpꝰ a fidelibꝰ ibidē cū oī veneratiōe tumulatū: postea ad lipparim delatū. inde beneuentū ⁊ vt aliq̄ sentiūt demū romā trāslatū: fuit aūt nobilissimis ortus parentibꝰ: qui hierosolymā veniens audita xp̄i: diuinitate ac crebris eius miraculis eidem adhesit.

Appollinaris

Appollinaris rauēnatus eps̄ sctissimꝰ vir ab apl'o Petro ordinatꝰ rauēnas missus: seuis verbeꝝ flagellis sepe ꝯterit ⁊ senile corpꝰ ab impijs horrēdꝰ cruciatibꝰ laniat. ne aūt fideles de suis vexationibꝰ trepidarēt signa aplica pfecit. puellā mortuā suscitauit. cecis visū₃ reddidit. muto loq̄lā. leꝓsos mūdat. atq₃ portētū simulachrū vna cū tēplo ī terrā deiecit. Tādē apd̄ eādē vrbē inter succedētia tormēta gl'iosū₃ ꝯsūmauit martiriū decimo sc₃ kal. augusti.

Galba vir antiq̄ nobilitatis: cū ꝓgenies cesarū in Nerone defecit (q̄d euidētissimo signo apparuit. Augusti em̄ sceptrū e manib⁹ excussuz est) neroni successit nullo gradu ꝯtingēs cesarū domū. In hiberia imꝑator a militib⁹ creatus vbi neronis mortē cōperit: romā ꝓfectum venit septim⁹ romanoꝝ imꝑator. Qui a principio liberalib⁹ disciplinis ⁊ iuri opaz dedit ⁊ vita priuata insignis fuit: militarib⁹ ac domesticis in reb⁹. Sepe tñ ꝯsul. sepe ꝓconsul frequēter dux fuit grauissimis bellis. Statura iusta fuit. capite caluo. oculis ceruleis. adunco naso. manib⁹ pedibusq̄ articulari morbo distortissimus vt neq̄ calceū ꝑpeti. neq̄ libellos euoluē aut tenere oīno valeret. excreuerat in dextero re latere ei⁹ gibb⁹. Cibi plurimi tpe etiā hiberno añ lucē capere ꝯsueuerat: libidinis ꝓnus. verū cū oēs auaricia ac segnicia offenderet. Insidijs ottonis rome ad lacū curcij cū pisone nobilissimo adolescēte quē in filiū per adoptionē susceperat iugulat⁹ est. Perijt aūt tercio ⁊ septuagesimo etatis anno impij mēse septimo. qui marcū fabiū quintilianū insignē oratorē ex hispania romā duxit.

Otho octau⁹ romanoꝝ imꝑator patre equite matre humili: materno tñ quā paterno nobilior: a prima adolescētia ꝓdig⁹ ac ꝓcax: per grās liuie auguste in cui⁹ domo creuerat: senator fact⁹. q̄ppe q̄ neronis familiaris fuerat: ⁊ oīm cōsilioꝝ particeps: inter tumult⁹ cedesq̄ inuasit imperiū. Cū aūt ciuile bellū cōtra vitelliū in germania imperatorē creatū molit⁹: trib⁹ leuib⁹ prelijs superior fuisset. vno ad alpes. alio apud placentiā. tercio ad castorē. quarto apud bebriacū superat᷑. vnde rez desperatione sibimet manū iniecit. Cū vno se ictu infra leuā papillā traiecit. Irrūpentibusq̄ ad primū gemitū. modo celans modo detegens plagam exanimat⁹ est. ⁊ apud volaterranā ethrurie vrbem funeratus vti preceperat. xxx. ⁊ octauo etat⁹ anno. ⁊ nonagesimo ⁊ q̄nto imperij die fuisse aūt tradit᷑ stature modice ⁊ male pedat⁹: caluusq̄: mūdiciarū vo pene muliebriū: quē alij predicāt virū fortissimū ac rei bellice vnicū imperatorē.

Vitellius nonus romanoꝝ imperator familia magis honorata quā nobili romā veniēs. puericiā primāq̄ adolescētiā capreis egit inter tiberina scorta. sequēti etate oīb⁹ ꝓbris cōtaminatus. caio per aurigandi: claudio per alee studiū: sed aliquāto neroni acceptior. triū itaq̄ principū indulgentia honorib⁹ amplissimis auctus. ꝓcōsulatū affrice. ⁊ curā operū publicoꝝ administrauit. a galba deinde in inferiorē germaniā missus est. Castra vo ingressus nihil cuiq̄ poscēti negauit ideo in veste domestica imꝑator est ꝯsalutatus. ac imperio potitus in oēm nequiciā seuiciā ⁊ ingluuiē ꝓlapsus est. Nam tante voracitat⁹ fuit vt sepi⁹ in die comederet: ⁊ vna cena suo iussu duo milia pisciū: ⁊ septem milia auiū apposita sint. ferunt em̄ eū fuisse rubicūdissime faciei ⁊ obesi ventris verū vbi cōperit vespasianū apud iudeā palestine ab exercitu imperatorē creatū cū legionib⁹ aduētare. primū deponere imperiū cōstituit: postea a quibusdā aiat⁹ sumptis armis sabinū vespasianū frēm cū flauianis in capitoliū cōpulit: quo q̄dem succenso oēs cōcremati sunt. Superueniēte vespasiano e cella pallatij per viā sacrā semi nudus ad scalas deducit᷑ vbi excarnificatus in tyberim ꝓicit᷑. Perijt cum fratre ⁊ filio anno vite⁹ vij. quinquagesimo.

Vespasianus flauius decimus ro. imꝑator. cū rebellione ac cede triū principum incertū ac vagum imperiū fuit. tandē gens flauia firmauit. Vespasianus aūt natus est in sannis vltra reatū vico modico: quinquēnio antequā augustus excederet. vxorē duxit flauiā domicillā ex hac liberos tulit titū ⁊ domicianū ⁊ domicillā. hic ante demandatū sibi imperiū a claudio missus in germaniā ⁊ brittaniā tricies cum hoste conflixit. Deinde biennio ante neronis mortē ad capiendā iudeā ab ipso nerone missus. multa ibi strēnue gessit certamina: ꝑ quibus audita principis morte ab exercitu imperator appellatus est. qui bellū tito filio cōmendās romā per alexandriā ꝓfectus est: vbi vrbem deformē moribus ⁊ legibus ac structuris ornauit: fuit enim vir clemētissim⁹ ac munificentissimus qui principatu suscepto rempublicā ferme collapsam optime restituit. Templū pacis perfecit. amphitheatrū (cuius pars adhuc in vrbe extat) inchoauit. Statura fuit quadrata cōpactis firmisq̄ membris. vultu veluti nitentis. offensarū minime memor. colligendarū tñ pecuniarū nimiū studiosus: licet ex alieno non raperet. eis deniq̄ ad munificentiā vsus: expleuit enim censum senatoriū: consulares inopes sustentauit. Qui tandem postq̄ multas deduxisset colonias ꝑ fluxio ventris vsq̄ ad defectionem soluto imperatorē ait stantem mori oportere. Dumq̄ consurgit inter manus subleuantium extinctus est annum gerens etatis. 69. cum imperasset annis. x.

Andreas apostolus

Andreas symonis petri frater: ꝛ in passione crucis soci⁹. Is primo fuit discipulus Johānis baptiste: postea secut⁹ est ihm quē iohānes oñdit dicēs. Ecce agn⁹ dei. Post aduentū spūssancti in achaiaꝫ grecie ꝓuinciā ꝓfectus est. adhuc vespasiano imperāte: cū scithis euāgeliū p̄dicasset ꝛ in achaia plures ad fidem cōuertisset. ꝛ p̄cipue maximillā egee ꝓcōsulis ꝓuincie vxorē apud patras achaie ciuitatē ab egea comp̄hēsus: post longā disputationē de xp̄o in carcerē trudit. deinde a viginti satellitib⁹ grauissime cedit. ꝛ ad vltimū in cruce funib⁹ appendit vt longiorē cruciatuꝫ sufferret. ꝛ cū popul⁹ seditionē mouit cōtra p̄sidē obnixe rogauit: ne impediret martiriū ei⁹. Nā magister eorum in sua passione patiētiā exhibuit. Vidēs crucem eā salutauit. Salue crux sancta: q̄ in corpe xp̄i dedicata es: ꝛ ex mēbris ei⁹ tāq̄ꝫ margaritis ornata. In cruce aūt biduo viuens apparente demū circa eū splendore vltimo nouēbris die martyriū cōsūmauit. Maximilla vo ipsi⁹ egee vxor cōfestim ap̄li corp⁹ rapiēs optimo loco cū aromatib⁹ sepeliuit. Cuius sane corpus vigesimo constantij cesaris anno cū ossib⁹ beati luce euāgeliste ex eadē ciuitate in cōstantinopolim trāslatū est: ꝛ quidā ferunt ꝙ nūc requiescit in ciuitate malfitana verū eius caput postea papa pius ei⁹ nominis secūdus e peloponesso romā auectū in beati Petri templo maxima cum veneratione collocauit.

Quintilianus

Quintilianus rhetor ac p̄hs celeberrim⁹ natione hispanus hisdem temporibus cum in p̄cio magno esset: a galba p̄dicto cesare romam ꝑductus: ibidē scholam tenens clarissimus habitus est. Vir certe eruditissimus atq̄ꝫ grauis: qui inter cetera de institutione oratoria octo libros composuit: atq̄ꝫ causarū librum ꝑutilem edidit. Ex quibus hanc celebrem ꝛ memoria dignā habemus sententiam vtinā liberoꝝ nr̄orum mores nō ipsi ꝑderemus. Infantiā eniꝫ statim delicijs soluimus. Mollis quippe educatio quā indulgentiā vocant. neruos omnes mētis ꝛ corporis frangit. Huius aūt celeberrimi viri de institutione oratoria liber cum annis ferme sexcentis deꝑditus stetisset. Postea a poggio florētino viro eruditissimo circa annum domini. 1 4 1 4. in Constantiensi concilio in quodam monasterio integer repertus. Atq̄ꝫ ita eius ope transcriptus ꝛ emendatus in italiam delatus est.

Thomas apostolus.

Thomas ap̄ls qui didim⁹ dicit vel gemin⁹: vn⁹ ex duodecim ap̄lis fuit. Is dubitans de resurrectione xp̄i mag⁹ nobis ꝓfuit (vt Gregorius ait) q̄ꝫ magdalene credulitas: testis factus. non solum ꝑ auditum ꝛ visum: sed etiaꝫ ꝑ tactū. Hic cū xp̄i euangeliū parthis medis ꝛ persis: hircanis ac bragmanis p̄dicasset. etiaꝫ in indiā supiorem ꝛ inferiorem ꝓficiscens multos cōuertit. Et migdoniā caritij cognati regis vxorē baptisans xp̄o consecrauit. Ibidem quoq̄ꝫ multas adhuc extātes ecclesias fundauit. Indeq̄ꝫ vt Crisostomus ait ad regionem magoꝝ qui ad xp̄m venerāt adorandū deueniens: eos baptizauit: ꝛ in adiutoriū fidei xp̄iane socios suscepit. Tandem ab infidelibus in fornacem ardentē proiectus: illesus tn̄ in eo mansit. Deinde ductus ad idolum solis vt adoraret: ap̄lus genub⁹ flexis ait. Adoro dn̄m meū ihm xp̄m: p̄cipioq̄ꝫ tibi qui ibi latitas vt simulacrū cōminuas: Quo facto indignati pontifices templi ab eis lanceis ꝑforatus martyrii coronā ꝓmeruit. Cuius corpus haud multo post ad edissam ciuitatē translatum est. Quod aūt thomas in transitu virginis marie nō affuerit ꝛ postea veniēs de eius corporis ꝛ aīe assumptione dubitauerit. Et ideo virgo gloriosa ei apparens cingulum suum dederit in testimoniū huius: apocriphum est. Licet credibile sit cingulū eius haberi ī terris quod prati populo ostendit.

Matheus apostolus

MAtheus apl's vocatꝰ a xp̄o in theolonio ex publicanis actibus aplus ⁊ euāgelista factus clarissimus. ⁊ ipse post dn̄i ascēsionē euāgelio christi ī iudea predicato: cū ad gētes exteras transire statuisset: ī ethiopiā p̄mus euāgeliū hebraice scripsit: ꝓ iudeis cōuersis ad fidē: qđ quidē fr̄ibus ⁊ maxīe barnabe cōdiscipulo a quo recedebat in sui memoriā reliquit. In cuiꝰ principio christi incarnationē in medio predicationē ⁊ ī fine eiꝰ passionē ostēdit. Qđ quidē barnabas apl's ad predicationis officiū ꝑ diuersas pagrās ciuitates secum deferebat: ⁊ super egros ponebat: qui oēs cōfestim sanitatis bn̄ficiū cōsequebant̄. In ethiopiā mathēꝰ trāsiēs totā ferme regionē illā ꝑcurrit predicando atq̄ īnumeros ethiopū pp'los christi iugo subdēs: ⁊ ethiopū gentē ablutā fonte baptismatū de fusca formosam reddidit: christi fundauit eccl'ias. Cū aūt epigeniā nobilē virginē cū ducētis virginibꝰ christo ꝯsecrasset a rege spiculatore misso ad ꝑdēdū dei apl'm. Qui celebrata missa eleuatis ī celū manibꝰ iuxta altare īmerso a tergo gladio eū occidit: ⁊ martyriū passus est vndecio kal'. octobris. Rex morbo elephātie correptꝰ vite tedio seipsū interfecit. apl's ꝑ visū populū admonuit vt epigenie frēm regē cōstitueret. q̄ postea. 70. annis regens eccl'ias erexit ⁊ ethiopiā xp̄ianissimā effecit. Eunuchꝰ quē phillippꝰ baptizauerat deinde gubnacl'a ethiopie suscepit.

Processus ⁊ martinianꝰ

PRocessus ⁊ martinianus romani milites a diuo Petro ī carcē baptizati ⁊ ipsi cū nerōis iussu oris ꝯtusionē: eculeū: flāmas fusces: scorpionesq̄ ꝑpessi fuissent: nouissime sexto nōs Julij martirio coronati sunt. Nereꝰ q̄z archelaꝰ frēs romani ciues sub hac persecutione rome martirio coronati sūt. Sili mō torpetꝰ: torquatꝰ ⁊ secūdus cecilius eufrasius sanctissimi christi cōfessores apud hispanias martyrio coronant̄. Maracus preterea affricani patricij romani filiꝰ a bt̄o lino baptizatus. marcellus quoq̄ ⁊ apuleus ⁊ alij.

Tecla virgo

TEcla v̄go preclarissima pauli apl'i discipl'a postq̄ ꝓ cōfessiōe christi: fustes: bestias: ignes: tria atrocissima tormēta ꝑtulisset cū de iconio seleuciā veniret. 9. kal'. octob. ī pace q̄euit.

Judas qui ⁊ Tadeus apl's

IUdas q̄ ⁊ thadeꝰ symonis chananei ⁊ iacobi minoris frater marie cleophe ex alpheo filiꝰ ⁊ xp̄i apl's Is p̄mo post aduentū sp̄ūsc̄ti in mesopotamia ⁊ ī inferiori regione pōti christi euāgeliū predicauit: ⁊ efferas ⁊ indomitas gētes q̄si beluarū naturas sc̄tō dogmate mitigauit. Deinde simul cū symone apl'o in persidē ꝓfecti sunt ⁊ vt eccl'iastica historia habet ad abagarū regē venit in edissa ciuitate qui epl'az ad xp̄m an̄ passionē eiꝰ p̄scripsit cui xp̄s scripto r̄ndit: q̄ cū irremediabili corꝑis morbo tenebat̄ quē cū ab infirmitate liberasset deinde cū symone apl'o martyriū cōpleuit. Sepultus ī netri armenie vrbe: cuiꝰ festiuitas quinto kal'. nouembris celebrat̄. Scripsit aūt iudas hic epl'am breuem: que ex septem canonicis vltima habet̄.

Diascorides

DJascorides medicus grecus ⁊ militaris discipline vir in herbaria arte his temporibus admirabilis fuit. Et herbarū virtutes arborꝫ lapidū aromatū accuratissima doctrina cōscripsit: īmo vt de seipso testat̄: quecūq̄ (inq̄t) posui nō ex opinione aut fama cognui: s; ex electione ⁊ experimēto didici: de quo etiā Pliniꝰ mentionē facit.

Symon apostolus

Symon cleophe fili⁹ ⁊ dñi nři ihū xpi apl's ac cōso-brin⁹: appellat⁹ chananeus german⁹ thadei fuit q̄ dictus est iudas. Zelo dñi feruēs par in cognomēto petri cui in sorte pdicationis egypti principatus aduenerat postq̄ circūquaq̄ xpi euāgeliū pdicasset ⁊ ex ɔsensu aploꝝ post martyriuꝫ iacobi apl'i hierosolimitanā rexit ecclia3. Cū aūt centesimū ⁊ vigesimū ageret annū ⁊ ad simulachrū solis cū iuda apl'o pductus fuisset vt ostēderēt ea plena esse demonib⁹ pceperūt vt ea cōfringerent. Ethiopes nigri egressi idola cōfregerūt. Qd' pōtifices vidētes in apl'os irruerūt eos trucidātes. Et vt alij hñt apō atticū cōsularē ab hereticis accusatus qd' xpianus esset post multa ⁊ grauissima supplicia: iussus est simili quā dñs ptulerat passione vitā finire: oībus admirantibus q̄ tam senex id crucis supplicium pati potuisset. alij symonē cleophe filiū epm hierosolyme fuisse attestant. Uerū passus est quinto kalēdarū nouēbris. quo etiam die festū beati Jude apl'i eius simul honore celebraf.

Petronella

Petronella virgo sacratissima diui petri apl'i filia ⁊ quidē pulcherrima de volūtate petri febribus laborabat a discipulis aūt interrogatus cur illā egrā nō curaret: ⁊ plures alias sanasset. ait: sic ei expedire. pcepit tñ vt eis ministraret deinde rediret ad lectū At vbi in timore dei pfecta esse cepit: sanitatū remedia a patre recepit. Eā ꝗppe cū flaccus comes inuitā cōiugio sibi sociari vellet: tridui inducias postulauit: q̄ in tpe ieiunijs ⁊ orōnibus vacās tercio die statim vt xpi dñi nři sacrm̄ a scō nicomede pŕbytero accepit emisit spm̄. Quāobrem flaccus vidēs se fore delusum euestigio felicolā eius sociā ⁊ nicomede pŕbyteꝝ varijs tormētis vitā finire coegit. Corpus eius rome sepultū fuit. Eius diei celebritas vltima Maij obseruaf.

Lazarus marte ⁊ marie magdalene soroꝝ germanus ⁊ massiliēsis eps. quē dñs noster ihs xps a mortuis suscitauerat: ⁊ ipse terciodecimo imperij claudij anno: secunda morte migrauit ad dñm. Cuius etiā soror martha nō lōge post p annū eni in quo toto febricitauit: sibi reuelato a dño in pace quieuit: quā beat⁹ frōtin⁹ sepulture tradidit. in q̄rū venerabilē mēoriā nō lōge a bethania postea ex/structa fuit ecclia. vbi (vt diu⁹ ait hieronim⁹) e vicino dom⁹ eoꝝ cōseruabaf. Marcella vo ei⁹ pedissequa ɔscripsisse vitā ei⁹ dr: q̄ postea i sclauoniā pergens: ⁊ pl'es ad fidē ɔuertes: p⁹ decē anos a dormitiōe marthe i dño ꝗeuit hui⁹ꝗppe sctissimi viri lazari ⁊ soror℥ reliqe apō vrbē massiliā pcipuo venerant obseq̄o. ei⁹ festiuitas. 16. kal'. ianuarij celebraf.

Mathias apostolus

Lazarus

Mathias apl's natiōe bethlamites ex tribu iuda ꝓgenitus. q̄ post ascēsionē dñi ab apl'is sorte i eoꝝ nūero fuit elect⁹. sicut lucas in actib⁹ aploꝝ ɔtestat⁹ est. ⁊ post aduētū spūsancti iudeā i sorte accepit pdicationi ⁊ miraculis insistebat. Narrāt certi ex historia ei⁹ q̄ treueris eē debet. q̄ mathias i lege dñi erat doctissimus: corpe mūdus: aīo prudēs: i ɔsilio puidus: i sermone expedit⁹ iudei ei aduersātes: eū de blasphemia accusabāt io duos statuerūt q̄ cū lapidib⁹ oppeterēt: a q̄dā aūt inf hec tormēta securi pcutit: extēsis manib⁹ spm̄ deo reddidit. Cui⁹ corp⁹ inter romā: ceteri paduā: reliq̄ treueris trāslatū ferūt. Eius aūt natale. vj. kal'. marcij celebraf. Licet de tpe ei⁹ martyrij varie referant sñie. Certū tamē est eū in locū iude scariothis substitutuꝫ ab apl'is fuisse cum diuina sors sup eum cecidit.

Lucas euāgeliſta

Lucas euāgeliſta xp̄iq; diſcipulus natiōe ſyrus ex antiochia arte medicus ꝛ greci ſermonis nō ignar⁹: ſectator pauli apl'i: ꝛ oīs eius pegrinationis comes indiuidu⁹: ſine vllo crimine fuit: hic cū duo intellexiſſet eſſe euāgelia p mattheū quidē in iudea: ꝛ marcū in italia. ꝛ ipſe inſtigāte ſpūſancto in achaie ptibus ꝓut a paulo didicerat ſuū ɔſcripſit euāgeliū: de q̄ paulus. Miſim⁹ inq̄t cū illo frēm cui⁹ laus ē i euāgelio p oēs eccl'ias. Et ad colloceñ. Salutat vos lucas medicus chariſſim⁹ meus. Suū tn̄ euāgeliū nō mō ab apl'o paulo didicerat: ſʒ etiā a ceteris apl'is vti narrat. ſicut tradiderūt nobis q̄ ab inicio ipſi viderūt: ꝛ miniſtri fuerūt ſermonis: ferūt etiā cū a btā dei genitrice maria (cuius familiaritate vſus fuerat) edoctuʒ fuiſſe. Hic etiā cū picture artis edoctus eēt: ꝓpter ɔuerſationē quā iugiter cū btā virgine habuerat (vt ſcribit Damaſcen⁹) ei⁹ imaginē pluries depinxit. E q̄bus nūc rome due ꝓhibent: quarū vna apud ſanctam mariā de pp'lo maria veneratiōe cuſtodit. Cōſcripſit ꝛ actus apl'oꝝ ꝓut ipe viderat. Cūq; q̄tuor ꝛ. lxx. annis ſine vxore ꝑmāſiſſet in bithinia. 18. die octob. diē obijt. Cui⁹ oſſa vigeſimo ɔſtātij anno ɔſtātinopolim trāſlata fuerūt. nūc padue i baſilica ſctē iuſtine quieſcūt.

Euax rex

Euax arabū rex inſignis ph's ꝛ medicus ꝛ rhetor tēpeſtate hac floruit. Qui int ceтera ſue doctrine opa: volumē de medicinis optimū a ſe cōpoſitū neroni trāſmiſit. in quo nō ſolū herbarū medicinaliū: ſed ꝛ lapidū ſpēs noīa ꝛ colores: ac q̄bus in regionibus valeāt repiri ſcripſit. de quo etiā plini⁹ meminit. ¶ Vectius q̄ʒ valēs alter medicus grecus meſſalie adulterio nobilitatus: multā nactus potētiā rome, i medicinis nouā ſectā inſtituit: ꝛ ſe tam veteribus q̄ʒ nouiſſimis effrenata temeritate prepoſuit. Ipocratē ſupplātauit. ipſum tn̄ Galienus ignorātiſſimū fuiſſe oſtendit.

Maria magdalena

Maria magdalena inſigniſſima xp̄i apl'a ab adoleſcētia ſua (ut ſacra ei⁹ hʒ hiſtoria) cū eēt cūctis puellis pulchritudine ꝑlata: ex marthe ſororis lazariq; germani ſnīa i magdalū caſtellū marito tradita fuit. Sʒ ɔfeſtim voluptatū fallacia vanaq; leticia ſeducta: hieroſolimam petijt: magnaſq; opes ꝑimonij inter ſe diuidētes: marthe bethania caſtellū ꝓpe hieroſolimā ei caſtrū magdalū a q̄ nomē ſortita ɔtigit. Lazaro aūt militie vacāti ps nō modica hieroſolimoꝝ. hec q̄ppe generꝭ ſui imemor peccatrix euaſit. verū dn̄o ihu p̄dicāte culpas ſuas punire cepit ꝛ ad eū i domo ſymōis leproſi ɔuiuātē venit: ad pedeſq; ei⁹ retro acceſſit: vbi vbertī lachrimas effūdēs pedes lauare cepit: ꝛ capillis capitꝭ ſui tergēs exoſculabat: vngētoq; p̄cioſiſſi̊o vngebat (vt ſacra hʒ hiſtoria) dn̄s ad illā inquit O mulier remittunt tibi pctā tua vade i pace. deinde xp̄o q̄ad vixit ardētiſſime adheſit. Eius q̄ʒ dilectiōe lazarū frēm quadriduanum a mortuis ſuſcitauit. Optimāq; ptē (eo teſtāte) elegit poſt dn̄i aſcēſionē diuino nutu maſſiliā venit: deniq; diuine cōtēplatiōi auida: aſꝑimā heremū petijt in loco diuinit⁹ p̄pato: trigita annoꝝ ſpacio hoīb⁹ incognita māſit vbi nec aq̄ꝝ fluēta: nec arboꝝ ſolacia ꝛ q̄libʒ die ſeptē horis canonicꝭ ab angel' i ethera eleuabat ꝛ celeſtiū agminuʒ glioſos ɔcent⁹ corꝑalib⁹ etiā aurib⁹ reficiebat. vn̄ dieb⁹ ſingulis his ſuauiſſimis ſatiata ɔuiuijs p eoſdē angelos ad ꝓpriū locū īde reuocata alimētꝭ corꝑalib⁹ nullaten⁹ īdigebat. tādē reuelata p hꝭ cimitā maximino ep̄o q̄ eā dn̄ica die in aurora cū de corꝑe migratura eēt expectauit q̄ appēs duob⁹ cubitꝭ a terra eleuata i medio āgeloꝝ mlto lumine circūdata ſūpta eukariſtia cū lacrimis ſpm̄ deo reddidit vndecio kal. auguſti.

Linea summorꝝ pontificum

Clemens

Anacletus

Euaristus

Anno mundi. 5294. Anno christi. 94.

Clemēs patria romanus de regione celij mōtis. patre faustino domiciani tpībꝰ fuit: post cletū pōtificē sedit annis. 9. diebꝰ. 10. q̄rtus igif erat rome episcopꝰ post Petruꝫ. tametsi plerīqꝫ latinoꝝ secundū putauerūt. vt ex ep̄la ad beatū iacobū hierosolimitanū ep̄m missa constat. Uerū hic oīm modestissimꝰ Linū ⁊ Cletū sponte sibi in tanto labore pretulit. Qui cū doctrina ⁊ religione ac pietate insignis haberet ep̄las eccl̄ie noīe edidit. Deinde eccl̄iam romanam institutis ⁊ moribꝰ cōfirmaturꝰ. cōstituit ne quis vnqꝫ ep̄s absente diacono celebrare presumeret. Uetuit itē laicis ne quē clericoꝝ accusare presumerēt. ⁊ regiones septē notarijs diuisit qui diligēter res gestas martyrū scriberēt. Clemens aūt pietate religione doctrina multos ad fidē xp̄i quottidie traducebat. Quāobrem. P. tarquiniꝰ sacroꝝ princeps cū Mamertino vrbis prefecto traianū in christianos concitat cuiꝰ imperio in insulā clemēs deportaf: vbi ad duo milia christianoꝝ ad secāda marmora damnatoꝝ inuenit. Dum ibi aque penuria laborarent quā sexto miliario repetebāt clemēs populi necessitate cōmotus collē haud lōge positū ꝯscēdēs agnū vidit: sub cuiꝰ dextro pede fons diuinitꝰ abūdantē aquā scaturiebat: q̄ q̄de ⁊ recreati oēs sunt: ⁊ m̄lti ad fidē cōuersi. vn̄ motꝰ traianꝰ satellites quosdā misit q̄ alligata collo eiꝰ anchora eū decimo kal. decēbris ī mare ꝓiecerūt. cuiꝰ sacratissimū corpꝰ nō multo post ad littꝰ delatū est atqꝫ eo loci sepultū vn̄ fons emanauerat: eiꝰ in morte dies. xxij. sedes vacat:

Anno mundi. 5303. Anno christi. 104.

Anacletus natione grecus patria atheniensis antiocho patre natꝰ Clemēti in pōtificio succedit Nerue traiani tpībꝰ. hūc Eusebiꝰ pretermittēs dicit ipsuꝫ esse cletū. Damasus tn̄ in cronica sua cletū ab anacleto patria ⁊ genere mortis differre ostēdit. Nā cletꝰ natione romanꝰ sub domiciano. Anacletꝰ vo atheniēsis s̄b traiano morif. Hic aūt ⁊ mēoriā Petri cōposuit. ⁊ seorsuꝫ a plebe loca vbi martyres sepelirent assignauit. ⁊ sacris ordinibꝰ semel mense decēbri habitis presbyteros q̄nqꝫ: diaconos tres: ep̄os diuersis in locis sex numero creauit. Eꝫ ⁊ institutis ⁊ moribꝰ romā eccl̄iaꝫ ꝯfirmaturꝰ. Cōstituit ne ep̄s a paucioribꝰ q̄ꝫ a tribus ordinaref ep̄is: simplex vo sacerdos ab vno ep̄o. ⁊ ne ep̄s alienos s̄bditos ordinare p̄sumēt. Tādē s̄b traiano p̄ncipe vltio supplicio ꝑempto vacat ep̄atꝰ diebꝰ. 13. sedit aūt annis. 9. mensibꝰ duobꝰ dies. 10.

Euaristus papa natione grecus: patre iudeo noīe iuda ex bethleem ciuitate vir sane iustus ⁊ integer: titulos in vrbe roma primus presbyteris diuisit: ⁊ septē diaconos in ordinē redegit: qui custodirent ep̄m predicantē ꝓpter stilū veritatis idē cōstituit ne plebis in ep̄m accusatio reciperef. Uetuit clādestina m̄rimonia: ⁊ vt sponsus ⁊ sponsa a sacerdote benedicerent. Ordinationes ter habuit mense decembri: ac presbyteros sex: diaconos duos: ep̄os ꝑ diuersa loca numero quinqꝫ creauit. Deniqꝫ vt quidā tradūt martyrio coronaf vltimo traiani principis anno. Sed melius censent qui sub hadriano nōdum in christianos placato id ei contigisse scribunt. Annis enim nouem sedit mensibꝰ decem diebus duobus. Sepultus est aūt in vaticano apud beati Petri corpus vj. kal. nouembris. Uacat tum sedes dies. xix.

Johannes missus in oleum

Persecutionē secūdā christianoꝝ Domicianus. xij. sui imperij anno post neronē in christianos exercere cepit. in qua ⁊ iohānes ap̄lus ⁊ euāgelista a domiciano imꝑatore romā adductus post immissionē in olei feruentis doliuꝫ ex quo illesus exiuit: in pathmos insulam relegatus est. Post obitum domiciani ab exilio reuocatus ephesim reuersus est. Domicilla virgo sanctissima flauij clementis ex sorore neptis: quā idem sanctus clemens sacro velamine cōsecrauerat: sub hac persecutione in pontiā insulā deportata: longū exiliū passa. In cubiculo a quodā tyrāno cū euphrosina ⁊ theodora atqꝫ alijs virginibus exusta est. Nicomedes item romanus presbiter sub hac domiciana persecutione rome in via numentana passus est. Hermocoras quoqꝫ aquilegiensis archiepiscopꝰ diui marci discipulus cū multa genera penarū expertus fuisset: ad vltimum cum fortunato archidiacono suo capitali sententia perpetuā gloriā sibi comparauit: licet alij dicant eum sub nerone securi percussum martyriū compleuisse. hic syrum papiensem episcopū habuit discipulum. Passiqꝫ sunt inter ceteros Cletus ⁊ Anacletꝰ apostolici ⁊ alij quoqꝫ multi.

Titus primꝰ vespasiani filiꝰ vndecimꝰ romanoꝝ imꝑatoꝝ: patre defūcto imꝑerare cepit: vir certe natura beniuolētissimꝰ. virtutē aūt titi filij vespasianus tanti semp fecit: vt tumultuantibꝰ quibusdā ob cupiditatē imperādi dixerit aut neminē aut filiū impio potiturū: ⁊ merito quidē cū ob virtutē ⁊ integritatē animi titus amoꝛ ⁊ delicie humani generis haberet. Nam ⁊ eloquētissimus in pace ⁊ fortissimꝰ in bello: ⁊ clementissimꝰ in delinquētes est habitus. Ita comis ⁊ liberalis vt nulli q̄ uicq̄ negaret: hoc cū rephenderēt amici: rn̄disse fert̄ nemi nē a vultu principis tristem discedē opoꝛtet. Addidit ⁊ illud: recoꝛdatꝰ: q̄ nihil cuiq̄ muneri dedisset: amici diē pdidi. Qui ⁊ latine grecæq̄ lingue peritissimus fuit. Ideo ascanij pediani viri doctissimi familiaritate delectatꝰ est. Hic capta iudea euersis hierosolimis: tēploq̄ solo equato: ad sex centa milia hoīm interfecta referunt. licet Josephꝰ in eo bello captus vndecies centena milia ferro ac fame eo bello perijsse scribat. captaq̄ ad centū milia ac publice venundata. Deuicti iudeis triūpharūt pater ⁊ filiꝰ eodē curru vecti subsequente domiciano equo albo insidēte. Cuiꝰ triūphi monimēta rome adhuc extant. Insculpta q̄z candelebra ⁊ tabule veteris legis e templo ablate apparēt. Excessit tandem in eadē qua pater villa pꝰ bienniū ⁊ menses duos diesq̄. xx. quā successerat. Altero ⁊ q̄dragesimo etatis anno: delatusq̄ ad sepulchꝛū est publico luctu: ac si parēte oꝛbati oēs essent.

Domicianus titi frater ⁊ vespasiani filiꝰ duodecimꝰ romanoꝝ imꝑatoꝛ: initicia principatus quottidie sibi secretū hoꝛarū sumē solebat nec q̄cq̄ amplius q̄z muscas captare ⁊ p̄acuto stilo cōfigere: vnde quidē pdiens interrogatꝰ esse ne quispiā cū cesare. Rn̄dit p iocum ne musca quidē. Neroni q̄z aut gallicule similioꝛ quā patri vespasiano aut fratri moderacioꝛ tū primis annis est habitus: moꝛ in ingentia vicia ꝓrupit: libidinis: desidie: iracūdie: crudelitatis: multos ex nobilibꝰ interfecit: plerosq̄ in exiliū misit. Plurima tū amplissima opa incendio absumpta restituit: sed oīa sub titulo tantū suo ac sine vllo pristini autoris meōꝛia. Jus q̄z diligēter ⁊ industrie dixit: ⁊ bibliothecas incendio absumptas impēsissime reparare curauit missis ad alexandriā qui describerent. demū criminibꝰ tantū odij in se cōcitauit: vt pene patris ⁊ fratris nomē aboleuerit: ⁊ ad eā demētiā venit vt se dn̄m ac deū vocari scribi coliq̄ iusserit. Tādē diuina supueniēte vltione a suis interficit̄ in cubiculo: huiꝰ vo cadauer p vespiliones delatū ignominiose sepelit̄ āno etatis sue. 35. impij q̄ntodecimo. Statura fuit ꝓcera. vultu modesto. ruboꝛisq̄ pleno. grādibꝰ oclis. p̄terea pulcher maxīe ī iuueta.

Nerua tredecimꝰ romanoꝝ imꝑatoꝛ post domicianū imꝑatoꝛ electꝰ: iā senio ꝯfectus. Js moderate vite: tum publice tū priuate princeps. equissimū se atq̄ vtilē rei publice p̄stitit. hic suscepto impio cū oīa ipsi imꝑij sceptra: ex pdecessoris tumultu offendisset: se equissimū atq̄ vtilē oībꝰ p̄stare conatus est vnde eiꝰ opa ex senatus decreto domiciani acta abrogata sunt. vn̄ multi ab exilio rediere. pleriq̄ vo bona sua quibꝰ antea spoliati fuerant huiꝰ beneficio recepe. verū post primū sui principatꝰ annū cū iam senio ꝑmeret̄ ⁊ moꝛs instaret. reipublice cauens traianū principē in filiū p adoptionē accipiēs: secūdo ⁊ septuagesimo etatis anno moꝛit̄. Imperij vero sui anno primo ⁊ mense quarto. cuiꝰ coꝛpus ī hoꝛtis salustianis sepeliētes inter deos (ex senatꝰ decreto) retulerunt.

Traianus genere hispanꝰ cognomēto vlpiꝰ crinitus: decimꝰ quartꝰ romanorū imꝑatoꝛ: imperiū accipiēs post neruā: militari gloria vrbanitate ⁊ moderatione oēs principes supauit. Nā fines impij. longe ⁊ late diffudit. Germaniā transrhenanā in pristinū statū reduxit. Daciam ⁊ multas transdanubiū gentes impio romano subegit: parthos recepit. albanis regē dedit. Euphratē ⁊ tigrim ꝓuincias fecit: vsq̄ ad indie fines ⁊ mare rubꝛū accessit. Deniq̄ vbiq̄ terrarū ita se equalē oībus pbuit: vt vsq̄ ad iustiani tpa in creatione p̄ncipū sit acclamatū felicioꝛ sit augusto ac traiano melioꝛ. Preterea vo tante comitatis ⁊ humanitatis fuit in visendis egrotis: salutādis amicis: vt ei tanta benignitas vicio daret̄: vnde dictū illud imꝑatoꝛe dignū ꝓdijt. Talem priuatis imꝑatoꝛē esse opoꝛtere quales sibi priuatos optat habere: honoꝛes aut diuicias facultates: p̄mia bene merentibꝰ eque distribuit. Nihil in vita agens: q̄d ad cōmunē vtilitatē nō ꝑtineret. hac tanta gloꝛia bello domiq̄ parta: apud seleuciā isaurie ciuitatē ꝓfluuio ventris perijt. anno imperij eius decimooctauo mense sexto: cuius ossa romā postea delata sunt: ⁊ in vrbe sepulta vrna aurea in foro q̄d ipse struxit sub colūna coclide q̄ue adhuc cernit̄: cuius altitudo. cxl. pedum.

Linea Imperatorum

Titus

Domicianus

Nerua

Traianus

Thimotheus

Thimotheꝰ pauli apli discipulꝰ ephesi eps filius vidue fidelis. patre tñ gentili ab eo ordinatꝰ. post multos ꝓ christo agones martirio coronaṫ. Sunt tñ qui dicũt eũ sub nerone passum. Cui duz torqreṫ duo angeli apparuere dicentes. Erige caput in celũ ⁊ vide. qui vidit celos aptos ihesum coronã gẽmatã tenentẽ atq₃ dicentẽ sibi hãc de manu mea accipies. Quod ut quidã noĩe appollinaris vidit se baptizari fecit. quaꝓpter preses ambos decollari iussit. Ad hunc paulus e laodicia duas scripsit eplas.

Titus similiter pauli apli discipulus cretensiũ eps postq₃ predicationis officiũ fidelissime exercuisset. beatũ finẽ adeptꝰ est. cui Paulꝰ ex nicopoli scpsit eplaz. Crescẽtiꝰ q₃ Pauli discipulꝰ q̃ supioribꝰ diebꝰ ꝑ galliã trãsitũ faciẽs multos v̾bo p̄dicationis ad fidẽ xp̄i cõuerterat: tandẽ q̄nto kal'. Julij in pace q̄euit.

Dionysius

Dionysius ariopagita phs clarissimꝰ in hac ꝑsecutiõe domiciana cũ eleutherio presbytero ⁊ rustico diacono in parisio passionẽ meruit. q̄ cum a clemẽte ro. põtifice ex precepto beati Petri ad gallias predicationis gr̄a directꝰ fuisset. ⁊ opus dñi cõmissuz ardenter egisset. a prefecto parisioꝝ vrbis noĩe fescennio. vna cũ socijs nonagenariꝰ prius colaphisatꝰ cõsputus ac derisus ⁊ sup cratem ferreã positus flãmis nudus extensus ⁊ alia tormẽta passus fuisset: tandẽ genibꝰ flexis capite ꝑcussus martiriũ cõpleuit. deinde caput suũ inter brachia portauit angelo duce ad locũ vbi postea requieuit. Hic est ille dionysius qui athenis in passione dñi ihesu dixit. Aut deꝰ nature patiṫ aut tota mũdi machina destrueṫ. Quẽ postea paulus apl's baptizatuz diligẽter instruxit. ⁊ atheniẽsiuz epm ordinauit: vbi maximã regionis partẽ xp̄iane fidei subiugauit. Deinde in gallijs septĩo idꝰ octobris martirio coronatꝰ cũ doctissimꝰ habereṫ multa preclara reliquit scripta. ⁊ cũ ceteris apl'is (vt ĩ libro de diuinis nominibꝰ ipsemet testaṫ dormicioni dei genitricis interfuit) postea cum audisset apl'os Petrũ ⁊ paulũ a nerone rome detentos ad eos visendos venit. inde a clemente epo ordinatus vt premissum est.

Victorinus

Victorinꝰ scĩtate ⁊ miraculis clarus emiterne vrbis dignissimꝰ eps. is ex vrbe ad neruã principẽ tãq₃ christianꝰ adductꝰ statim iussu ipsiꝰ capite deorsus suspẽdiṫ in loco vbi putẽtes ⁊ sulphuree aque emanabãt. vbi cũ ꝑ triduũ id martyrij genus ꝓ noĩe ihesu christi cõstantissime ꝑtulisset. nonis septẽbris gloriose coronatus migrauit ad christuz. Sub nerua q₃ impatore eutices ⁊ marcus passi sunt. Aurelianus eñ spõsus domicille cũ intelligeret eã plus diligere hos sctõs ꝓpter fidem ⁊ virtutẽ eoꝝ ⁊ nereum ⁊ achileũ iam martyrio coronatos ex licentia impetrata a nerua quasi seruos ꝑ singula predia sua diuisit: vt terram quottidie foderent. Sed cum oĩbus graciosi essent ⁊ miracula facerent. Tandẽ ab aureliano diuersis penis occisi sunt. xvij. kal'. Junij.

Johannes apl'us ⁊ euangelista

Johãnes apl's ⁊ euãgelista iacobi maioris ex zebedeo frater. ⁊ matre maria salome christi ihu predilectissimꝰ. in mioꝛi etate ad discipulatũ ascitꝰ est. hũc virũ sanctissimũ vsq₃ ad traiani tp̄a ꝑuenisse ferũt. qui cũ asianas erexisset ecclias: nouissimꝰ oĩm scripsit euãgeliũ. ⁊ ea q̃ a matheo marco ⁊ luca conscripta fuerũt cõfirmauit: ferũt ⁊ ob eã rem a iohãne postremo factũ. quo ebionitarũ dogma ꝯsurgẽs infringeret q̄ asserebãt ⁊ impudenter quidẽ xp̄m ante mariã nõ fuisse. eius eñ diuinã naturã Johãnes explicat In principio erat verbuz ⁊c̃. Scripsit ⁊ alia multa. tuz vero apocalypsim relegatꝰ a domiciano ĩ pathmon insulam: quo postea interempto ⁊ actis eiꝰ ob nimiã crudelitatẽ a senatu rescissis impante nerua ephesuz redijt. ibiq₃ vsq₃ ad traianũ principẽ ꝯsilio ⁊ scriptis ecclias sustentãs: senio cõfectus sexagesimooctauo pꝰ passionẽ xp̄i anno in dño quieuit. Cũ eñ nonagita eẽt annoꝝ dñica die a p̄mo pulloꝝ cãtu intrãs eccliam: ⁊ pplo p̄dicãs demũ foueã q̄dratã quã ĩ ecclia fieri iusserat intrãs: luce ĩ mẽsa apparẽte vt videri nõ possz: q̃ recedẽte fouea plena mãna scaturiẽte ĩuẽta ẽ nec repꝑtũ ẽ corpꝰ eiꝰ. liber aũt apocalipꝭ (vt diuꝰ hiero. scribit) tot hz sacrã q̄t v̾ba ĩ q̄bꝰ latẽt suie:

PErsecutio xpianoꝝ tercia. Cū augebat mirū ĩmodū xpiana respu. Traianus lʒ singularis iusticie ꝛ humanitatis pnceps esset decimo impij sui annoꝝ quorūdā malignoꝝ delatione ꝓuocat⁹. verit⁹ ne qd detrimenti romanū imperiū inde caperet. terciā psecutionē in xpianos decreuit qua quidem multi interempti sunt. At vo plinius secūdus qui tum ꝓuinciā gubernabat. misericordia ob multitudinē interēptorū mot⁹ ad Traianū scribit. Innumera boīm milia quottidie obtrūcari. in qbus nihil oīno sceleris depreheuderet. vt aliquid qd romanas leges offenderet: nisi hoc solū qd ante lucanos hymnos xpo cuidaʒ canerent deo. adulteria vo aut huiusmodi crimina apud eos illicita haberi. Unde pmotus traianus rescribit christianos qdem nō esse requirendos: oblatos tñ puniri oportere.

Ignacius episcopus

IGnati⁹ eps anthiochie eccl'ie terci⁹ post Petrū eps. bti Johānis euāgeliste discipul⁹ sub hac psecutione cū mult] annis rexisset eccl'iaʒ a traiano ĩ antiochia capt⁹ ꝛ dānatus ad bestias. dum romā a satellitib⁹ traheret quos decē leopardos vocat. Oēs xpianos in itinere orōne vel lrīs in fide ↄfirmabat. Sic inquiēs vt ibm xpm inueniā. ignis: crux: bestie: cōfractio ossiū: ꝛ toci⁹ corpis otentio ꝛ tormēta diaboli ĩ me veniāt dūmodo christo fruar. Cū aūt iam audiret leonū rugitū. frumētū xpi suʒ inqt. dentib⁹ bestiarū molar. vt panis mūd⁹ inueniar. Hic cū sup montē quendā staret audiuit angelos antiphonas cantātes ꝙ pmot⁹ ꝛ ipse in eccl'ia cātari instituit. Mariā qʒ in plurib⁹ quas ad eā scripsit epl'as christiferam salutat. Morit aūt martyrio vndecimo anno Traiani eiusqʒ reliquie anthiochie iacuerunt ante portam daphnicam.

Eustachius

EUstachi⁹ cognomēto placidus: ipsi⁹ Traiani militū magister hac seuissima tēpestate vna cū vxore Theospita nec nō ꝛ filijs eoꝝ agapito ꝛ theospito. 12. kal. octobris ꝓ xpo martyrio coronati sunt. quoꝝ miri legunt act⁹ de cōuersione eoꝝ. Cū princeps militie esset ꝛ venationi opam daret vidit ceruū pre ceter] pulchriorē eū insecut⁹ ꝛ ĩ loco sublimi ceru⁹ se fremasset inter cornua imago crucifixi apparuit. Cui christus allocutus. inde baptismum accepit.

HErmes qʒ roman⁹ ciuis ꝛ illustrissim⁹ vrbis prefect⁹ ab Alexandro papa cū vxore ꝛ filijs ac sorore theodora atqʒ mille ducētis qnqginta ei⁹ huis ꝛ coꝝ vxorib⁹ baptizat⁹. sub hac psecutiōe cōprehēsus pmo carceri mācipat. deinde cedēte gladio. 5. kal. septēbris martirij gl'iaʒ cū oib⁹ pdict] ꝛ alijs plurimis est adept⁹

Josephus

IOseph⁹ iude⁹ dict⁹ flaui⁹ sacerdos ꝛ mathatie eius gētis sacerdotis fili⁹ histori⁹ ꝙdes celeberrim⁹ multarqʒ reꝝ pitissim⁹: dux belli iudeoꝝ impantib⁹ pdictus nerone ꝛ reliqs a vespasiano ꝛ tito ei⁹ filio iudea acqsita capit. ꝛ in huitutē honestā deducit. vir sane bonus ꝛ egregi⁹ ꝙ de xpo optime sensit. Is igit bello captus ac vita donatus qd ꝛ mortē neronis. ꝛ vespasianū impatorē breui futuꝝ predixerat. qd ꝛ factū est: ꝓpter qd idē vespasian⁹ eū ab oī seruitute liberauit. romā deinde pduct⁹ tuʒ ciuitate tuʒ flauia familia donatus est. Ubi cū eisdē impatorib⁹ p annos quindecim feliciter vixit. In qbus cū singularis eruditionis esset. de iudaica captiuitate septē libros scripsit. ꝓ qbus ꝛ statuā (vt diuus refert hieronym⁹) rome ꝓmeruit. Scripsit deinde alios viginti de antiqtate iudeoꝝ ab exordio mūdi vsqʒ ad bellū iudaicū. Et alios duos aduersus apionē grāmaticū: atqʒ alia post se reliqt [illegible]pta Que oīa a ruffino aqlegiēsi in latinā linguā trāslata postea fuere. Et cū nat⁹ iosephus hic etiā qñ xps crucifixus fuerit. vixit vsqʒ ad traiani impatoris tpa. ꝛ rome gloriosissime defecit.

Stacius

P. Stati⁹ neapolitanus fellis tñ epirotico oppido oriūdus rome floruit. ibidē de thebaico bello libros. xij. edidit. ꝛ librū de achillis infantia. Itē siluaꝝ libꝝ ꝓ qbus rure albano donat⁹. Is admodū iuuenis claudiā apolinaris filiā duxit vxorē. achillis vero etatem scribere orsus morte interceptus est.

Marcialis

MArcus valeri⁹ marcialis in hispania bilbilim patriā habet rome ob ingenij sui magnitudinem ꝛ epigrāmata cōfecta magno in precio habitus. Is sub traiano senio cōfectus in patriā rediens obijt.

Stella

STellā quoqʒ patauinū poetā nō ignobilem cum his claruisse ferunt. hic vxorem violentillā eius litterature habuit quā vnice dilexit.

Juuenalis

IUuenalis poeta satyricus natione aquinas rome claruit libertini locupletis incertū alūnus an fili⁹: heres tñ. hic cū tpa figurate notasset. statim p honorē militie quāqʒ octogenarius vrbe sūmotus est. missus in egyptum cum cohorte. id supplicij genus placuit vt leui atqʒ ioculari delicto par esset. Uerū intra breuissimum tempus angore ꝛ tedio perijt ꝛ vsqʒ ad nerue tpa deuenit.

Metis vetustissima clarissimaqꝫ gallie belgice ciuitas mediomatricū appellata: a situ vrbiū circūpo sitaꝝ q̃si media mater triuꝫ ciuitatū. ab aq̃lone em̄ treuerim: a meridie tullum: ab occidēte viridunū habet: ꝛ ad oriētē ipsa ornatissime posita est. Mediomatrices q̄s ppl'i inter belgas finitimi treuer/ tulēsibus ꝛ triboeis hodie argētinensibus hos metenses esse constat. Metis vo nomē a metio sortita est. Js tn̄ eam non condidit sed vt instaurator ei nomen dedit vt scribit̄. Suffectus dederat nomen cui metius vrbi. Cuꝫ ea insignis vrbs deuicta fuit dum Julius cesar gallias domuerat. Postea clarissimus ac nobilis romanus metius eā ampliauit: maioreqꝫ ambitu menibus circūdedit. Nā eo veniēs p̄mū nobilitatē oēm p vicina oppida: pqꝫ vicinas vrbes in ciuitatē ipsaꝫ sūmo gaudio reduxit. Eiqꝫ nomen Metis imposuit. Hec scripta in lapide sub terra reperto ostēdūt. Tpe quo cesar sua gallis intulit arma. Tūc mediomatricā deuicit meti⁹ vrbē: ferunt ꝛ aliq̄ diuidunū hoc est montē deoꝝ dictā. A septētrione eni ꝛ occidente eminere cernit̄. Posita est hec vrbs ī ripis moselle ꝛ salie pplo frequēs: ꝛ in potētissimā euasit ciuitatē episcopaleꝫ ꝛ a clemēte episcopo patruo diui Clemētis pape iā prescripti quē petrus ordinauerat: predicationis gr̄a directo: sacrū xp̄i euāgeliuꝫ suscepit. Js clemēs nobilis patricius roman⁹: frater faustiniani: patris clemē tis pape: a beato petro baptizatus: cuꝫ gallia diuersis erroribꝰ viueret euꝫ ep̄m ordinauit: ad hunc locum christo redimēduꝫ delegit. Cū celeste presbytero: ꝛ felice diacono. Hi deinde in loco tribus milibꝰ ab vrbe semoto oratoriū in honore diui petri ꝯstruētes. Cui gozzia nomē impositū. Et princeps metēsis eos in ve natione repiens in vrbem adduxit. Hec aūt vrbs inclita robore viriū fortissima: bellis ꝛ armis semp assue ta: reꝝ opulentia ditissima. agris: vinetis: nemoribꝰ: aquisqꝫ florētissima: pestifera tn̄ cōtagiōe pene deser/ ta fuit: cuꝫ in loco statuto arenaꝝ vbi insigne edificiū in formā theatri ab octauiano cōstructuꝫ ingēs draco latitabat: qui suo flatu loca inficiebat ut p portā meridionalē ꝛ orientalē ingressus cunctoꝝ phiberet̄. bea tus clemens sua v̄tute ac doctrina pplm ad cultuꝫ diuinum pducēs: p stolā suā hoc aīal ꝛ oē virus pestife/ rum amouit ut deinceps locus iste ab īmundis aīalibus tutior repiat̄: deinde eccl'iam sancti petri infra mu ros totius pōtificat⁹ dn̄am cōstituit. inde p deuotionē ppl'i optime ornata stephano dicata cathedralis or/ dinata fuit. Jdem in amphiteatro basilicā pfecit. extra muros oratoriū scti iohannis baptiste. Jn senio q̄s eccl'iam haud multuꝫ ab vrbe distantē pfecit: ut liberius ꝯtēplationi vacare posset: in q̄ ꝛ criptā fonteqꝫ sa lutiferuꝫ fecit. Et an̄ ostiū arā in honore sui preceptoris diui petri apl'i: ꝛ cuꝫ hunc locuꝫ a sordibus maxi/ mis dn̄o acquisisset ꝛ eccl'ie metensi bono regimine prefuisset annis qnqꝫ sup̄ viginti ꝛ mensibus quatuor nono kalendas decembris sp̄m deo reddens vrbem metensem sua sanctitate insignē fecit.

Metis

Suetonius

Suetonius tranquillus historicus ⁊ causidicus ac eplaꝝ magister: natione romanus ex patricia gente natus his tpibus apud romanos in pcio fuit. Deinde sub adriano principe carus ⁊ acceptus magne auctoritatis euasit: eo ꝙ plinio nouocomensi multa beniuolentia coniunctus fuerit. Hic cū eloquentissim⁹ esset vir: pclarū opus de .12. cesarib⁹ predictis edidit. In quo ⁊ mltas historias ⁊ annales veterū replicauit. Sed ⁊ de viris illustrib⁹ elegāti stilo librū scripsit. que diuus hieronym⁹ nō dedignatus est imitari. Itē ludicrā historiam: necnō ⁊ de genere vestiū cōposuit: qd opus adhuc extare dicit. Ipsum tn̄ hadrianus imperator tandē a magistratu amouit. ꝙ cū sabina eius vxore ⁊ imperatrice nimiā cōsuetudinē ꝯtraxisset: murmur quippe erat ꝙ ipsa abuteret: peruenit aūt vsqꝫ ad antonini veri impatoris tempora.

Plinius

Plini⁹ secūdus nouacomēsis pbr̄ ⁊ orator atqꝫ historicus celeberrim⁹ p hec tpa in pcio habet. qui licet pcurationes publicas ⁊ cōtinuas quottidie sūma integritate administraret tn̄ liberalib⁹ studijs ita opam dabat: vt nō temere qs plura eo in ocio cōscribē potuisset. Erat eī ei acre ingeniū: incredibile studiū: sūma vigilātia. Erat sane somni parcissimi. estate si quid otij: iacebat in sole: liber legebat. annotabat: excerpebatqꝫ. Nihil eī vnqꝫ legit qd nō excerperet. dicere etiā solebat nullū esse librū tā malū vt nō aliq pte pdesset. Perire qꝫ omne temp⁹ arbitrabat qd studijs nō impartiret. hac intentione tot volumina pegit. De iaculatione equestri vnū. hunc cū prefectus ale militaret pari ingenio curaqꝫ cōposuit. De vita pomponij secūdi duo. a quo singulariter amat⁹: Bellor germanie. xx. quib⁹ oīa que cū germanis romani bella gessere collegit. cū in germania militaret. Dubij sermonis octo Nature historiarū. xxxvij. opus diffusum eruditū: nec min⁹ variū ꝙ ipsa natura. Perijt tandē cū missenēsi classi pesset. ⁊ flagrante vesuuio ad explorādas pprius causas lyburnicas ptendisset: neqꝫ (aduersantibus ventis) remeare posset: vi pulueris ac fauille oppressus est quinquagesimo ⁊ sexto vite sue anno

Plutarchus

Plutarchus cherone⁹ pbr̄ atqꝫ historicus eloquētissim⁹ traianiqꝫ pceptor ac institutor: p hoc temp⁹ ⁊ ingenio ⁊ auctoritate maxio in pcio habit⁹ est De quo policrates in suis historijs sic hꝫ: plutarchus pbr̄: hō in sentētijs fidelis: in verbis luculētus: ⁊ in sacrario moꝝ tātus arbiter fuit: vt facile principis posset dignosci pceptor. hic itaqꝫ principi ⁊ discipulo suo regnāti: quatuor ingerere conabat dei reuerentiā: sui cultū: officialiū disciplinā: ac subditoꝝ affectū ⁊ ꝓtectionē. Qui cū eruditissim⁹ eēt vir multos edidit libros: videlꝫ de educādis liberis. de politica cōstitutione: de paciētia: de homero poeta: de magistratuū moderatione: de simphoniacis: apothegmata que pleriqꝫ nr̄i dicta vel dicteria noiarūt. Cū apud traianū cōiunctissime viueret munus pgratū illi sua industria collegit. Vitasqꝫ preterea multoꝝ tam grecoꝝ ꝙ latinoꝝ viroꝝ illustriū diffuse eleganterqꝫ collegit. scripsit ⁊ alia multa.

Hi oēs sub domiciano martyrio coronati sunt.

Enodius martyr
Sileas martyriū passus apud macedoniā
Julianus eps̄ cenomanensis
Paulus episcopus
Saturninus eps̄ Colosanus
Aristarcus martyr Maron martyr
Marcialis eps̄ zandeñ.
Eutropius eps̄ Aquitaneñ.
Gregorius bellatus eps̄ Eutices ⁊c.

Hi sequētes sub Traiano floruerunt

Hereneus eps̄ Lugduneñ.
Jouin⁹ pbr̄ ⁊ martyr. S. Dionysij dis.
Carannus carnoten. martyr
Lucianus beluaceñ. discipul⁹ beati petri
Eutropius eps̄ cantu. ⁊ Eufrosina
Eugeus thol. Sulpicius
Santinus eps̄ meldensis dis. dionysij
Thaurinus eps̄ eboraceñ.
Theodora. S. Seruilianus
Sagericus eps̄ cameraceñ. disci. dionysij

Egesippus

Egesippū virū quidē scīssimuz atqꝫ doctissimū hoc etiā tpe floruisse eusebi⁹ refert q inter alia a passiōe dn̄i nr̄i ihu xp̄i: vsqꝫ ad hāc etatē oēs ecclasticoꝝ actuū texuit hostorias: vt qrū sectabat vitā: dicendi qꝫ exprimeret caracterem.

Dion pbr̄

Dion philosophus ex prusie ciuitate ortus p hoc tempus claruit ⁊ de regno multa conscripsit.

Basilidas hereticus

Basilidas quidā hereticus vir acutissim⁹ tēpestate hac finē fecit vite vigiti tria volumina i euāgelijs a se cōfecta post se reliquit. Agrippa autē cognomēto pastor xp̄ianoꝝ sui tpis doctissim⁹ basilidis pdicti heretici volumia i euāgelijs cōscripta sua doctrina mirifice ꝯfutauit atqꝫ deridēs ad terrorem alioꝝ.

Anno mundi. 5315. Anno christi. 114.

Alexander papa patria romanus: pr̄e alexandro: ex regione capite thauri natus. Uir quidē iuuenis etate: morib⁹ senior. euaristo succedēs vsqꝫ ad hadriani tp̄a puenit. Suaqꝫ sc̄ia atqꝫ sanctitate magnā senatoꝝ ptem cōuertit ad dn̄m. Qui rei diuine curā diligentissime gerens nōnulla cōstituit decreta. ꝛ p̄mo quidē decreto excōicat presumētes legatū ap̄licū impedire. Mādauit itē ne clericus an̄ seculare iudicē accusaret. Statuit qꝫ vt vna tm̄ missa ab vno die vno celebraret ꝛ oblationē nō ex fermentato sed ex azimo facerent. Idē prim⁹ ob memoriā passionis xp̄i in sacrificio addidit. Qui pridie q̄ pateret ꝛc̄. Instituit item vt aqua quā sanctā appellam⁹ sale admixta interpositis sacris orationibus ꝛ ī tēplis ꝛ ī cubiculis ad fugādos demones retineret. Demū inter innumera miracula int̄ q̄ balbinā q̄rini tribuni filiā sanauit. ꝛ ipsū tribunū cū oī domo baptisasset: post ordinationes tres: q̄s habuit mēse decēbri martyrio coronat̄ cū Euentio ꝛ Theodoro diaconis. 5. nonas maij. Sepelit̄qꝫ ī via nomētana vbi interfect⁹ est: septimo ab vrbe miliario. Sedit annis decem: mensib⁹ septem: diebus duobus. Uacauit aūt sedes dies. 25.

Anno mundi. 5323. Anno christi. 124.

Sixtus papa natione roman⁹ patre pastore (vel vt alij volunt) heluidio. is diuine rei (vt par erat) curā gerens cōstituit: ne a quoq̄ nisi a ministris sacroꝝ mysteria: ꝛ vasa sancta tangerent. maxie v̄o a feminis. neue qd̄ sacerdotes corpale vocāt ex alio q̄ ex lineo pāno: ꝛ quidē purissimo fieret. In celebratione v̄o mādauit vt sanct⁹ sanct⁹ deus sabaoth cantaret. Missarū em̄ acta primo nuda ꝛ simpliciter tractabant̄. Cū vero sixti tp̄ibus ꝑpter frequētes cedes pauci reperirent̄ qui nomen xp̄i ꝓfiteri auderent. Et galli christiani presules sibi deposcerent eo pegrinū romanū ciuē misit: qui cōfirmatis in fide gallis romam rediens vltimo supplicio afficit̄. At v̄o sixtus vbi ordinationes ter mense decembri habuisset: martyrio coronat̄: ꝛ in vaticano apud petrū sepelit̄. Sedit aūt annis decem: mensib⁹ tribus: diebus. xxj. Uacat tum sedes biduo tm̄.

Anno mundi. 5333. Anno christi. 134.

Thelesphorus papa natione grecus: ex patre anachorita: antonini pij tp̄ibus fuit. vir singularis doctrine ꝛ virtutis. Is cōstituit vt septē hebdomadib⁹ ante pasca ieiuniū obseruaret̄. vtq̄ ī natali dn̄i ih̄u xp̄i noctu tres misse celebrarent̄. Cōstituit idē vt an̄ sacrificiū hymnus ille cantaret̄. Gl̄ia ī excelsis deo. At v̄o cū ordinationes quatuor mēse decēbri habuisset. creassetq̄ p̄sb̄ros q̄ndecim. diaconos octo. ep̄os tredeci. martyriū subegēs apd̄ b̄ti petri corp⁹ in vaticano sepelit̄. sedit annis vndecim: mēsib⁹ trib⁹: diebus. xxij. Uacat tum sedes dies septem.

Anno mundi. 5343. Anno christi. 144.

Higinus papa natione grecus patria atheniensis: patre philosopho. antonino pio impante thelesphoro successit. Is vrbis rome episcop⁹ tū maxime clerū prudēter in ordinē redegit: gradus distribuit. Instituitq̄ ne templa sine celebratione dedicarent̄: neue augerent̄ diminuerent̄ q̄ sine arbitratu metropolitani vł episcopi. Uoluit itē vnū saltē patrinū ꝛ vnā matrinā ī baptismo vel ꝯfirmatione interesse. Uir certe doctissim⁹ q̄ ep̄laꝫ eruditionis plenā de vnitate ac trinitate dei oīb⁹ xp̄ifidelib⁹ legendā scripsit. Deniq̄ bene de eccl̄ia dei meritus cū ordinationes ter decembri mense habuisset. morit̄ ꝛ apud beati petri corpus ī vaticano sepelit̄ tercio idus Januarij. Sedit annis quatuor: menses tres: dies quatuor. Sedes aūt quatriduo tum vacat.

Anno mundi. 5353. Anno christi. 154.

Pius papa natione italus patria aquileiensis patre ruffino. M. antonini veri tp̄a attigit. Habuit aūt cōsuetudinē magnā cum hermete qui librum scripsit titulo pastoris insignitū. In quo angel⁹ pastoris ꝑsonā induens ei mādat vt oībus ꝑsuadeat pasca die dn̄ico celebrari: qd̄ ꝛ fecit. Constituit item p⁹ ne hereticus q̄spiā ex iudeoꝝ heresi baptizaret̄. Rogatu praxedis sanctissime femine termas nouati in vico patricij in honorē sororis sue diue pudenciane dedicauit: multaq̄ dona huic templo obtulit: ꝛ sepius eodē in loco sacrificiū deo prestitit: vbi ꝛ fontē baptismi cōstituit. Illis aūt sacerdotibus penā statuit qui negligentes in attractando xp̄i sanguine ꝛ corpe aliquid perire pmitterent. ꝛ vbicūq̄ deciderit lambi precepit. Uerū post ingentes virtutes vbi ī ordinationibus suis que quinq̄ fuere mense decembri: presbyteros decē ꝛ nouē: diaconos nouem ꝛ viginti: ep̄os decem creasset xp̄i martyr obijt. ꝛ apud beati petri corpus in vaticano sepelit̄ quīto ydus Julij. Sedit v̄o annis vndecim: mensibus quatuor: diebus tribus. Uacauit tum sedes dies tredecim.

Adrianus cognomēto heliꝰ cōsobrine traiani filꝰ quīdecimꝰ romanoꝝ imꝑator. cuius origo vetustior a picentibus: posterior ab hispaniensibus manat. cuiꝰ mater domicia paulina gadibꝰ orta. natus aūt fuit rome ac decimo etatis anno patre orbatus traianū ⁊ celiū eqtes tutores habuit. Imbutusꝫ impēsiꝰ grecis studijs: ingenio eiꝰ sic ad ea sic declināte vt a nōnullis greculus diceref. qntodecimo anno ad patriā redijt ac militiā inijt. deinde a traiano abductus a patria ꝓ filio habitꝰ. deinde imperiū accipiēs inter optimos ꝑncipes merito annumerādus. Is ꝑmo quidem xpianis aduersatus est: postea cognita eoꝝ religione ⁊ pietate ī eos admoduꝫ beneficus fuit. De pplo romano bn̄ meritus: pater patrie statim appellaf. nā liberalis: splēdidus: magnificus: clemēs: ac vtraqꝫ lingua eruditꝰ. musice medicineqꝫ artis sciētissimꝰ fuit. ⁊ leges multas cōposuit. atheniēsibꝰ legē petentibꝰ ex draconis ⁊ solonis snīa iura cōposuit: ⁊ eis bibliothecā insignem retulit. Plutarci cheronei sexti agothoclis phoꝝ doctrina ac familiaritate delectatꝰ. fecit ⁊ rome sui nois pontē q̄ adhuc extat. ⁊ sepulchrū in vaticano apud tyberim quo nūc artifices ꝓ arce vtunf que scti angeli castellū nūcupaf. Mirificeqꝫ plura alia edificauit: ⁊ potissimū ī iudea hierosolymā a tito euersam: menibus ⁊ edificijs instaurauit: ⁊ adeo ampliauit vt passionis ihu xpi locū intra menia ꝯcluserit. ⁊ ex suo nomīe helyā appellauit. ꝑcepit ne cui iudeo sed tm̄ xpianis introeundi facultas daref. Deinde ingruēte tristissima valitudīe antoninū (qui postea piꝰ dictꝰ) adoptauit post hec baias petijt vbi die sexto duū iuliarū perijt morbo intercutaneo: vigesimoscdo impij sui anno. vixit annis. lxxij. ac sepelif puteolis ī villa ciceroniana. Statura fuit ꝓcerꝰ. forma cōptus: flexo ad pectinē capillo ꝓmissa barba.

Antoniꝰ pius sedecimꝰ romanoꝝ imꝑator: vna cū filijs aurelio lucioqꝫ imperij principatū suscepit. hic adriani gener ⁊ ꝑ adoptionē filꝰ: paternum genꝰ e gallia originē habuit. Imꝑauit aūt tanta modestia ⁊ benignitate vt merito pij cognomentū adeptꝰ sit. ac pater patrie appellatꝰ. Nulli em̄ vnqꝫ tuꝫ priuatim tuꝫ publice acerbꝰ fuit. ⁊ hoc verbū ꝑsepe dixisse ferūt: malle se vnū ciuē seruare qꝫ mille hostes occidere. Tāte aūt iusticie pius fuit: vt multi reges multeqꝫ nationes positis eiꝰ iussu armis ad hoīeꝫ cōtrouersias suas litesqꝫ deferrēt eiusdēqꝫ snīe statim parerēt. Fuit aūt statura eleuata decorus. sed cū eēt longus ⁊ senex incuruaref qꝫ: tiliaticijs tabulis ī pectore positis fasciebaf vt rectꝰ incederet: fuit voce rauca ⁊ sonora. Cū iocūditate a senatu diuus est appellatus cuꝫ oēs eius pietatē clemētiā: ingeniū: sanctimoniā laudarent: vt cū numa pompilio bonoꝝ oīm snīa compari pōt. Is ꝑterea cū tyberis inundatione plurima rome vexasset edificia tuꝫ priuata tum publica sua impēsa ciues ī restituēda vrbe liberalissime iuuit. Tarraconēseꝫ ⁊ caietanū portū restituit. Ob hec merita populus romanus mortuo circenses ⁊ templū cōstituit. Perijt anno septuagesimo cum imperasset annis duobus ⁊ viginti: mēsibus tribus: apud loriū villā duodecimo ab vrbe miliario distantē quasi dormiret spiritū reddidit.

Marcus antoninꝰ qui ⁊ verus cognomēto phs natꝰ rome ī mōte celio educatus in eo loco in domo aui sui veri iuxta edes laterani: vsus grāmatico greco alexandro. oratoribꝰ aūt precipue frontono. cui ⁊ statuā in senatu petijt. Ascitus in imꝑatoriā dignitatē ad domū tm̄ appolonij discēdi cā venit. Audiuit ⁊ sextū plutarci nepotem. Educatus q̄ꝫ in hadriani gremio illū verissimum nominabat. deinde vna cū L. aurelio cōmodo fratre annis decē ⁊ nouem imperiū equo iure administrauit. Bellū aūt cōtra parthos simul susceptū admirabili virtute ⁊ felicitate gesserūt: de hostibusqꝫ triūpharūt. Uerum nō multo post apoplexie morbo e medio sublato cōmodo fratre. antoninꝰ solus imperiū obtinet. Fuit aūt a teneris annis eiusdē animi: eiusdēqꝫ vultꝰ in quauis fortuna. ⁊ quia benignitas nature cū doctrina in eo certabat: merito ab omnibus philosophus appellatus est. philosophia tm̄ eū a rebus bellicis nequaqꝫ retardauit Nā germanos: marcomānos: quados: sarmatas ingēti vtute ⁊ felicitate vna cū filio cōmodo antonino supauit: ac triūphū egit. Iturus aūt ad hoc bellū cū nō haberet vn̄ stipēdia militibꝰ ꝑberet: ex hausto erario oēm imꝑatoriā suppellectilē: oēmqꝫ ornatū vxoris ī foro traiani haste subiecit. Uerū cū postea supato hoste ī patriā redijsset: emptoribꝰ ꝑcia restituit. nemī tm̄ molestꝰ fuit: q̄ reddē empta noluisset. parta victoria ī oēs de re publica meritos liberalis fuit. Tributa qbusdā ꝓuincijs remisit. leges seueriores nouis ꝯstitutionibꝰ tꝑauit: his rebus gestꝭ factū ē: vt ab oībꝰ ita amaref: vt sacrilegi nomē incurreret q̄ eiꝰ imaginē domi nō habuisset. Postremo ī pānonia ꝯstitutꝰ repētino morte iterijt. Dimisso em̄ filio ne ī eū morbꝰ trāsiret; nocte aīaꝫ efflauit. xviij. impij āno vite. lxj

Linea Imperatoꝝ

Adrianus

Antonius pius

Marcus Antoninus verus

Lucius Aureliꝰ Cōmodus

Quarta psecutio ecclesie tpe marci antonini ⁊ lucij aurelij facta est: multiqȝ martyrio coronati sunt: ipsaȝ tamē psecutionē secuta est lues magna: que multas late puincias deuastauit maxiēqȝ italiā adeo attriuit: vt passim ville ⁊ agri sine cultore ⁊ habitatore remanerent. ab armis deniqȝ nulla vnqȝ quies erat: sed per omnē orientem: illiricū: italiā: galliā bella feruebant. Terremotus quoqȝ nō sine interitu ciuitatum ⁊ inundationes fluminū crebrescebant: ⁊ locuste agros infestabant.

Sophia

Sophia matrona nobil' cū trib' filiab' fide. spe: ⁊ caritate ad vrbē venit: ⁊ exēplo religiōis sue ⁊ sobrietatis multas nobiles femias puertit ad xpm. qd cū adriano imperatori nūciatū fuisset: eas adduci iussit: q cū pulcherrime cēnt ⁊ i diuinis scripturis erudite post longā cōcertationē martyrio vitā finiere p varia tormēta. Mater deinde corpa filiarū in decimooctauo miliario ab vrbe sepeliuit ⁊ lacrimis diceret. filie mee accipite me ad vos: veluti sopore depssa i pace quieuit.

Seraphia

Seraphia anthiocena vgo p hoc temp' rome pro xpo passa: que missa i obscurissimū locū duob' lasciuis viris illudēda tradita: cū illesa pmansit: lapidibus inflāmari: ⁊ iussu psidis fustib' durissime cesa: deinde gladio necata est. quā sabina p eā cōuersa i suo sepulchro poni fecit. quarto kal'. augusti.

Sabina

Sabina illustrissima mulier: vxor quondaȝ pclarissimi valētini ⁊ herodis metallarij filia. quā seraphia pdicta i fide xpi ihu edocta: opib' misericordie insistēs his tumultib' apud romā i auentino mōte a pfecto vrbis rabidissimo noie helpidio cū nollet sacrificare dijs gladio pcussa: ⁊ martyrij palmam adepta est: quarto kal'. septēbris. Ambarū aūt corpa nūc rome in ecclesia sancte sabine quiescunt.

Quadratus

Quadrat' atheniēsis eps ⁊ aplor discipulus vir vtiqȝ doctissim' hac tēpestate eccl'iaȝ grādi terrore dispsam fide ⁊ industria ɔgregās: etiā librū p xpiana religiōis defensiōe cōposuit: plenum fidei ⁊ rōnis atqȝ aplica doctrina dignū: quo edito ad vltimuȝ pro ipsi' defensione passus est. septimo kal'. Junij.

Quirinus

Quirin' pmo tribun' postea eps fact': p id tēpus apd illiricū id est sclauoniā i sciscia vrbe. ij. nōs Junij martyr xpi obijt. Nā (vt prudēti' ait) ligato ad manū ei' molari saxo i flumie pcipitat' est. ⁊ cū astātibus diu locut' fuisset: ne ei' terrerent supplicio: vix pcib' vt mergeret obtinuit. ¶ Zenō qȝ patrici' roman' cū decē milib' ⁊ ducētis fribus rome ad guttā iugiter manantē sub hoc tumultu p xpo interfectus est.

Achacius

Achati' primiceri' cū decē milib' i mōte ararath ab adriano imperatore i armenia martyrio vitā finiuit qui ɔuersi p angelū victoriā ɔ hostes obtinētes cū adrian' ⁊ antoninus quē adoptauerat eos xpianos eē sensissent lacrimātes eos pmo flagellari deinde multitudinē clauor acutissimor trigenor spargi i terrā per xx. stadia iusserūt vt sancti nudis pedib' sup eos incederent. angelus aūt antecedēs clauos colligebat ne lederent: tandem ad instar xpi martyrū passi sunt: ⁊ aie eor translate ad superos.

Papias

Papias hierosolimitan' eps iohis apli auditor q nō tm historie veter discipulor dni: quātū voce aristonis ⁊ senioris iohānis adhuc viuētis delectat' est. vn apparet ex ipsa noim dinumeratione cū oim fere aplor mētionē fecisset. aliū esse iohānē q inf aplos locat. aliū seniorē iohānē quē post aristone numerat. q certe doctissim' est habitus queqȝ etiā multi secuti ob doctrinā sunt vt hereneus: appollinaris: tertullianus: victorinus pictauiensis: lactancius: firmianus: quadratus quoqȝ predictus.

Aristides

Aristides aūt atheniēsis phs sub pstino habitu xpi discipul' volume nri dogmatis rōne cōtinēs eodē tpe q ⁊ quadratus adriano pncipi obtulit. his aūt apologeticis libris factū est vt adrian' iniustū fore existimās xpianos indicta causa vbiqȝ occidi. Minucio fundano asie pcōsuli scripserit: neminē occidendum: nisi de accusatore ⁊ crimine constaret.

Secundus phs

Secundus atheniensis phs hoc tpe in pcio fuit qui semp silentiū seruās py
thagoricā vitā duxit: cuius taciturnitatꝭ cā hec fuit. Qd cū matrē ꝓpriā de
illicito cōcubitu tēptasset: ꝛ illa (incognito filio) assentisset: vt eū cognouit esse fi/
liū pre pudore spm̄ exhalauit: qd aīaduertens secundus id matri propter suā lo/
quelā accidisse: hanc a se in posterū exegit penā: vt de cetero vnqꝫ nemini loquere
tur: quod cū hadriano qui apud athenas esset nunciatū fuisset: ipsum illico accer
siri fecit. quē cū nec salutatione nec exhortatione aut minis a taciturnitatis ꝓpo
sito retrahere potuisset: admiratus ipsius taciturnitatē atqꝫ constantiā dixit. Cū
ista silentij lex a te nullo modo solui pōt: manu tñ tua ꝓpleumatibus meis respō
dere digneris. Et interrogans dixit. Quid est deus. Ille ꝯfestim rescripsit. Deus
est imortalis mens incōtemplabilis celsitudo forma multiformis multiplexqꝫ spi
ritus: incogitabilis inquisitio: omnia continens lux indeficiens ꝛ optimū bonuꝫ
Fuere ꝛ alia multa hadriani propleumata philosopho proposita.

Tiburtinā latine regionis ciuitatē que hodie vetus tibur appellaꝛ ꝑ hoc tēpus hadrianus impera
tor (vt helius sparcianus historicus testaꝛ) miro sumptu edificauit. ꝛ ex villa oppidum fecit. Hec
quippe ciuitas .16. passuū milibus a roma distare videꝛ. ꝛ iuxta anienem fluuiū in cliuoso loco cō
stituta est. quam tñ ciuitatē longe ante romanā vrbem a grecis originem ꝛ cōdictionē habuisse Strabo ꝛ
Virgilius volunt. aiunt em̄ ꝙ ipsius primus cōditor fuit quidā tiburtus coracis ꝛ catilli frater. Hi nāqꝫ
fratres thebani fuere: qui post thebanoꝝ interitū a patre in italia ꝓgeniti: singuli postea oppidū ex suo no
mine ꝯstruxere ꝙ testis est quidā mons ꝓpinquus qui catillus adhuc diciꝛ. Et corax aliud oppidum fa-
mosum inter volscos erexit. Fuit itaqꝫ tiburtina hec quondā nobilis ciuitas cui etiā testimonia ꝑhibēt ꝓ/
pinque adhuc extantes ipsius antique ciuitatis ingentes ꝛ magnifice edificioꝝ ruine: que dignitatē vrbis
pre se ferunt. eo siquidē loco tiburtinus lapis fortissimus fodiꝛ: qui ad cōstruēdam conseruandāqꝫ roma-
nā vrbē multū adiumēto fuit. Hanc em̄ vrbē Fridericus cognomēto barbarossa impator: ab alijs theoto/
nicis supioribꝰ annis dirutā reedificauit. ꝛ deinde multi sūmi pōtifices multiqꝫ cardinales auxere ꝛ mltꝭ
edificijs illustrauē. ex hac simpliciꝰ romanꝰ pōtifex ꝛ alij viri sciā ꝛ dignitate clarissimi ortū habuere

Tiburtina ciuitas.

Galienus medicus

Galienus medicus doctissimꝰ vir fuit natione grecus: patria sibi pgamũ ciuitas asie: statura magnus: spatulas ⁊ humeros latos ⁊ grossos hñs: colore brunus: delectatus ĩ cantu ⁊ alkimia. natus ex patre diuite ⁊ largo: sciẽtificus ĩ astrologia arismetrica ⁊ alijs hmoi. Magistrũ habuit taliũ: ad medicinam diuinitus inductus. circuiẽs mũdũ ꝓ acquirẽda scia: prãdebat parũ: scz tm̃ ficubus ⁊ pane ꝯtẽtus cena erat ei copiosa. a paruulo deditus studio medicine. decimonono em̃ etatis anno cũ discipulis athanei de medicina disputauit. ab eis reputatus litigiosus: qz logicus erat. hi em̃ sibi obijciẽtes dicebãt. hic qdẽ nutritꝰ in dialetica multa inde repletus cõtagione. Claruit aũt tpibꝰ diui antonini pij. Nũqz in curis erubuit: nũqz in ꝓnostico errauit. Asserit aũt cõstantinus eũ. C. ⁊ L. libros edidisse. annos tandẽ vixit. lxxxvij. Et vt quidã ferunt in mari mortuus est cũ ad vidẽda miracula olĩ xpi accederet ⁊ mundinus dicit. Merito g̃ medicorũ princeps dici debet: qui ea in arte oẽs preter hippocratẽ supasse credit. ⁊ hippocratis scripta miro explanauit ingenio.

Iustinus phs

Iustinus phs ex neapoli vrbe palestine his tpibꝰ ꝓ fide xpi multũ elaborauit: q ⁊ antonino pio ꝑncipi ac filijs eius librũ dedit ꝯ gentes scriptũ: ⁊ dialogũ ꝯ triphonẽ pricipẽ iudeoꝝ habuit. Inuectus est ⁊ ĩ marcionẽ q cerdonis dogma secutus: alterũ bonũ alterũ iustũ dñm asseruit: tãqz duo ꝯria ꝑncipia creationis ⁊ bonitatis. Impugnauit ⁊ crescentẽ cynicũ vt gulosum: cuius insidijs ad extremũ circũuentus ꝓ dignitate christiani nois sanguinem fudit.

Aquila

Aquila qz iudeus natiõe põticus cũ ꝑscillia vxore edicto claudij discedẽs vsqz ad hec tpa (vt nõnulli aiũt) supuixit. secũdus mosaice legis interpres post illos septuginta q philadelphi tpibus fuere. ⁊ libros veteris testamẽti ex hebreo ĩ grecũ optĩe trãstulit ⁊ ꝓphe verba de v̓gine maria ꝓlata ad iuuẽculã quãdam ascripsit.

Cerdo hereticus

Cerdo qdã hereticꝰ a quo cerdoniani heretici nomẽ acceperũt: ꝑ hoc tẽpus insaniẽdo vaticinare simulat. Asserebat nãqz duo fuisse ꝑncipia ꝯria.

Marcion hereticus

Marcion item hereticus eiꝰ discipulus stoicꝰ phs cũ mgr̃o suo delirare cepit: dicẽs xpi patrẽ nõ fuisse deũ creatorẽ: q ꝑ filiũ mũdũ fecerat. ⁊ cũ aliqñ policarpo rome obuiã factus fuisset. interrogaretqz an se agñsceret. cognosco (rñdit policarpꝰ) ꝑmogenitũ diaboli.

Valentinianꝰ hereticus

Valẽtinianus aliꝰ hereticus platonicus phs a q valẽtiniana heresis noiata est: eodẽ qz tpe inualuit. hi aũt valẽtiniani cuiusdã platonici sectatores dicebãt xpm de corpore virgis nil sumpsisse: sed per eã tãqz per fistulã quendã purum transisse.

Theophilus eps

Theophilꝰ anthiocẽsis ecclie eps ⁊ ipse his diebus floruit: ⁊ ꝯ marcionẽ ꝑdictũ hereticũ librũ edidit impante. M. antonio. Scripsit ⁊ librũ ꝯ hermogenis heresiz q mãm nõ nãm introducẽs: deo aũt nõ nature eãdẽ cõpauit: mãm elemẽtoꝝ ⁊ deũ appellãs. Tria qz volumina cõtra etholũ cõposuit ⁊ plura alia.

Melito episcopus

Melito seu miletus asianus natione sordẽsis eps frontonisqz oratoris discipulus multo in precio his tpibus fuit: ⁊ librũ de doctrina christiana. M. antonino tradidit. huius ingeniũ tertulianus (vt scribit hieronymus) mirũĩmodũ laudat: dicitqz a plerisqz nostroꝝ prophetaz habitũ esse. eo ꝙ multa ꝓphetica scripserit testimonia: ⁊ alia multa.

Appolinaris eps

Appollinaris asie hieropolitanus eps huius tpe in precio est habitꝰ qui insigne volumen de fide xpi. M. antonio secũdo tradidit. Scripsit ⁊ in cathaphrigas qui tunc etiã cum prisca ⁊ maximilla insaniebant vaticinantes. Incipiente tamen montano. sed ⁊ alios aduersus gentes quinqz libros scripsit. Extant ⁊ alij duo de veritate.

Policarpus

Policarpus iohānis apl'i discipulus. smirneus eps ab eo creatus. ac totius asie religione ⁊ doctrina tuꝫ facile princeps: hoc anno pio presulante romā veniēs: plurimos fideliū marciāis ⁊ valentiniani falsa psuasione deceptos ad fidē reduxit. Cū aūt marcion obuiā habuisset eū primogenitū diaboli dixit. Ne gabat eīn patrē xp̄i deū esse creatorē: qui p filiū mundū fecerat. Postea vo impe rante. M. antonino ⁊. L. aurelio cōmodo quarta post nerone psecutione smirne sedente a pconsule igni crematus est. Cū quo etiā. xij. ex philadelphia veniētes martyriū cōsūmauere. hic cū esset doctissimus ac sanctissim⁹ vnā ad philippēses putilē scripsit epl'am. passus est aūt septimo kal. februarij.

Praxedis

Praxedis virgo sanctissima: beatissimi pudentis romani filia: ⁊ gloriosissime pudētiane vginis soror. virgo siquidē i diuina lege erutissima p hoc temp⁹ vsq ad anicetū fuit postq patrimoniū suū vna cū sorore pdicta in sustentatione pauperū erogasset: ⁊ totū vite sue temp⁹ ipsi⁹ vigilijs ⁊ orōnibus atq ieiunijs assiduis cōtriuisset: ⁊ vniuersam familiā numero. 90. manumisisset. At postq multoꝝ martyrū corpa sepelisset. ⁊ ipa beatissima. xij. kal. augusti migrauit ad dn̄m coronā iusticie acceptura. Et via salaria iuxta sororem suā pudētianā i cimiterio priscille sepelit. q etiā die ei⁹ natale a cūctis fidelibus celebrat.

Felicitas cū septē filijs

Felicitas romana femīa matrona siquidē sctissima p hoc temp⁹ vna cū septē filijs suis scꝫ ianuario: felice: philippo: scylano: alexandro: vitale atq marciale: rome martyriū suscepit. Hec eīn pijssima mulier mēte ⁊ corpe felicitas. hos septē filios deū colere docuit: vt coronā martyrij acciperēt. Et primo quidē ianuarius primogenit⁹ post virgarū verbera: plūbatis occisus est. felix vo ⁊ philipp⁹ fustibus mactati. Syllan⁹ pcipitio trucidat⁹ interemptus. Alexander deniq ⁊ vitalis atq marcialis capitali snīa sunt puniti. Nouissime aūt ⁊ mater ipsa felicitas preter matrū cōsuetudinē: ⁊ ipsa gladio necata est. A quib⁹ magnū spectaculū fidei nostre ante oculos positū est. Eoꝝ dies celebrat. vj. ydus Julij.

Ptholomeus astronomus

Ptolome⁹ natione alexandrin⁹ pbs ac insignis astrologus: qui post tpa adriani impatoris claruit hoc tēpore agnoscit. qui vir pstantissimus plus a stronomie addidit q id totum quod ante scriptum inuenit. Nam ⁊ almagestum opus diuinum ⁊ perspectiuā edidit. De iudicijs etiā quadripartitū opus. ⁊ centiloquiū ac alios multos cōscripsit libros. Vixitq annis. 88. Ex eius aūt puerbijs hec duo notāda inserimus. Inter hoīes qui nō curāt in cuius manu sit mūdus: hic mūdo altior est Et illud. Qui p alios nō corrigit: nec alij per eum corrigent. Quanto magis fini appropinquaueris tanto bonū cum augmento operare.

Aulus gellius

Aulus gellius romanus orator ⁊ insignis quidē grāmaticus hoc tpe clarus existēs agnoscit. Qui inter cetera sue virtutis opa: cum e roma p hiemē in atticam proficisceret terrā. cōmētarios celebres edidit quos in libros. xix. diuidens de nocticis atticis titulo pnotauit. ideo de eo scribit. Si quē cecropia claruꝫ latiaq camena esse iuuat: gelli scripta pbanda legat. Attica nox luci nūq cessura diurne. Ad varias artes q bene mōstrat iter.

Montanus hereticus

Cathaphrigarum heresis exordiū

Cathaphrigarū heresim non desunt qui dicant hoc tempore ortam auctore montano. Is eīn mōtanus heresiarcha pessimus natione phrygius nominauit se paraclitum in phrygia ⁊ multos seduxit ⁊ eandē regionē cū vicinis regionibus ac multis erroribus infecit. Ibiq ⁊ priscam ⁊ maximillā clarissimas mulieres adeo seduxit: vt relictis viris suis secum publice incederent: ⁊ se ei⁹ inspiratione prophetissas dicerent. hi capadhrigie donum spūssancti non in apostolis: sed in se tantum traditum fuisse affirmabant.

Apelles hereticus

Apelles alius hereticus in grecia fuit. Is dicebat xp̄m non deum in veritate sed hoīm fantasia hoībus apparuisse. hunc theodocion vir eruditissim⁹ hereticissimū appellat: ⁊ suis scriptis percōmode irridere conat. Tacianus quoq hereticus primo xp̄ianus noiatus: deinde seueriani heretici ab eo processerūt hi oēm coitū spurcū putabant

Anno mundi.5363. Anno christi.164.

Anicetus papa natione syrus patre iohãne de vico marco vel (vt Damaso placet) de humisia vir moribus insignis: eccľie romane ꝯsulens ne moribus petulantiũ quorũdã labefactaref. Instituit ne clericus vllo modo comam nutriret ẜm apľi ꝑceptũ. Neue eṗs consecrari posset a paucioribus q̃ꝫ a tribus eiusdẽ ordinis viris. ⁊ plura alia ordinauit. At vbi ex ordinationibus quincꝫ q̃s decẽbri habuit p̃sb̃ros. xix. diaconos quatuor. eṗos nouẽ creasset. martirio coronatus ac sepult⁹ est ĩ calixti cimiterio via appia. xv. kaľ. maij. Sedit ãnos vndecim: mẽses q̃tuor: dies tres. Sedes vo dies. xvij. post eius mortẽ vacat.

Anno mundi.5373. Anno christi.174.

Sother papa natione cãpanus ex fundano oppido p̃re concordio tꝑibus L. cõmodi fuit. Is lꝫ in multis ꝑiculis ꝯstitutus: animũ tñ in tãtis malis ad reꝫ diuinã cõuertẽs. Instituit ne monacha vlla pallã attrectaret. neue thus ĩ acerrã poneret duꝫ sacrificia fierẽt. Eius extabat epľa hac de re scripta ad eṗos italie. Instituit itẽ ne legittima haberef vxor: nisi cui sacerdos ex instituto benedixisset. ⁊ quã parentes solẽni põpa more xp̄iano marito collocassent: reiciẽs multa ꝑicula ex prestigijs ⁊ magicis artibus improboꝝ: q̃ ĩ nouas nuptias cadere solẽt. At vbi ꝑ ordinationes q̄ncꝫ mẽse decẽbris habitas p̃sb̃ros octo. episcopos vndecĩ creasset: morif ac sepelif via appia ĩ cimiterio calixti. sedit ãnos nouẽ: mẽses tres: dies vnũ ⁊ viginti. vacat tuꝫ sedes dies totidẽ.

Anno mundi.5383. Anno christi.184.

Eleutherius papa natione grecus patria nicopolitanus p̃re abundio. L. antonino cõmodo iꝑante fuit. Is statuit ne quis ob suꝑstitionẽ cibi genus vllũ respueret: quo humana cõsuetudo vesceref. Noluit p̃terea quẽpiã de gradu suo deijci: nisi accusatus reus criminis cõuincerer. huius q̃ꝫ pontificatu ⁊ ecclesijs pax data est ⁊ quies: ⁊ nomẽ xp̄ianũ ꝑ oẽm terrã mirũimmodũ auctũ rome potissimũ vbi multi ex nobilitate romana cũ cõiugibus ⁊ liberis in fideꝫ recepti baptismi charactere notati sunt. A lucio rege brittãno epľam accepit: vt se ac suos in xp̄ianoꝝ numerũ susciṗet. Tandẽ vbi ex tribus ordinatiõibus mẽse decẽbri habitis presb̃ros ac eṗos ordinasset. Morif ⁊ apud btĩ petri corpus sepelif. viij. kaľ. Junij. Sedit aũt annos. xv. mẽses tres: dies duos. Vacat tuꝫ sedes dies quincꝫ.

Anno mundi.5393. Anno christi.194.

Victor papa natione apher patre felice qui rei publice xp̄iane vt par erat curã gerens: cõstituit vt pasca dñica die a. xiiij. luna primi mẽsis vsq̃ꝫ ĩ. xxj. celebraref: cũ prius cũ iudeis .14. luna celebrabaf. Cuius decretũ postea ĩ cõcilio niceno cõfirmatũ fuit: ne iudeos imitari videremur. hic cũ doctissimus eẽt põtifex quedã de regionib⁹ cõposuit volumina: deinde martyrio morif ⁊ apud beatũ petrũ ĩ vaticano sepelif. cuius diẽ festũ q̄nto kaľ. augusti celebramus. sedit aũt annis. x. mẽsibus tribus: diebus. x. At sedes dies. xij. tum vacat.

Anno mundi.5403. Anno christi.204.

Zepherinus papa natione romanus ex patre abundo: seueri tꝑib⁹ fuit vir sanctissimus rei diuine magis q̃ꝫ humane intẽtus. Unde ⁊ ꝯstituit vt astãtibus clericis ⁊ laicis fidelibus ⁊ leuita ⁊ sacerdos ordinaref q̃d postea ĩ calcedonẽsi cõcilio ꝯfirmatũ est. Statuit vt cõsecratio diuini sanguinis in vitreo vase nõ aũt in ligneo vt antea fieret. hec aũt institutio postea ĩmutata fuit. Vetituꝫ eñi est ne in ligneo fieret ꝓpter raritatẽ qua imbibif: necꝫ in vitro ꝓpter fragilitatẽ. sed ex auro argentoue aut ex stagno vt in tiburensi ⁊ remensi cõcilio scriptũ apparet. Ideꝫ preterea instituit vt oẽs xp̄iani annos pubertatis attingẽtes singulis annis ĩ solẽni die pasce publice cõicarent. q̃d Innocẽtius terci⁹ postea etiã ad cõfessionẽ delictoꝝ traduxit. Tandẽ cum ex ordinationib⁹ quatuor presbyteros ⁊ eṗos creasset: morif seueri tꝑibus. ac ĩ via appia nõ longe a cimiterio calixti sepelif septĩo kaľ. septẽbris. Sedit aũt ãnos octo mẽses. vij. dies. x.

Anno mundi.5413. Anno christi.214.

Calixtus papa natione romanus patre domicio ex regione vrbis rauennatum vir diuinus ac prudẽtissim⁹ q̃ in magna rerũ ꝑturbatione cũ sceleratis iꝑatoribus nequacꝫ ab instituto suo discedẽs: Cõstituit ieiuniũ q̃ter in anno q̄bus tꝑib⁹ deinceps ratio sacroꝝ ordinũ habita est: cũ antea decẽbri mẽse fieri ꝯsueuisset. Cimiteriũ q̃ꝫ de suo noĩe cõdidit via appia: vbi multoꝝ martyꝝ corpora reposita fuerãt. Verũ cũ palmachiũ virũ ꝯsularẽ ⁊ simpliciũ senatorẽ atcꝫ felicẽ nobilẽ virũ cũ eoꝝ domib⁹ baptisasset. ⁊ m̃ltos p̃sb̃ros ⁊ eṗos ordinasset secũdo idus octobris ab alexandro iꝑatore martyrio coronaf: deinde sepultus in cimiterio calopodij via aurelia tercio ab vrbe miliario. Sedit annis sex mensibus decem: dies decem. Vacat tum sedes dies sex.

Linea summorum pontificum

Anicetus

Sother

Eleutherius

Victor

Zepherinus

Calixtus

Linea Imperatorum

Lucius antoninus Cōmodus

Helius pertinax

Didius Julianus

Severus

COmmodus luciꝰ antoninꝰ dictus decimꝰ octauꝰ romanoꝝ imꝑator: post M. antoninū verū patrē suū imꝑauit. q natus est apud lanubiū: faustīa eiꝰ mater pregnās visa ⁊ in somnis serpētes parere: sed ex his vnū fero ciorē: peꝑit aūt cōmodū ⁊ antoninū eo mortuo. marcus ꝑceptꝗ optimoꝝ cōmo/ dū erudire conatꝰ est. habuit litteratorē grecū onesicratē: latinū capellā. orator ei atteius. hi tñ mgri nihil ei ꝓfuerūt. Uerū a prima statim puericia turpis im/ probꝰ crudelis libidinosus: auspiciū crudelitatis dedit anno etatis duodecimo ꝓfectꝰ deinde cū patre ad germanicū bellū neq₃ pudori: neq₃ sumptui peꝑcit. Tandē q₃ nil cōmune cū patre habuit: sed oībꝰ incōmodꝰ: nisi qđ ⁊ ipse ꝯtra ger manos adiuuātibꝰ xp̄ianis militibꝰ feliciter pugnauit. In eo bello cū exercitꝰ cō modi penuria aque laboraret: ferunt ꝑcibꝰ xp̄ianoꝝ militū aquā diuitus e celo missā: pluraq₃ fulmina ī germanos ⁊ sarmatos cecidisse. Ceteꝝ ad vrbē rediēs in oīa luxurie ⁊ obscenitatis dedecora ꝓlabitᷣ. Gladiatorijs q₃ armis ī ludo ne ronē imitatꝰ depugnauit. plurimos q₃ senatores interfecit: ⁊ eos maxīe qs nobi litate industriaq₃ excellere aīaduertit: quosdā ꝓscripsit: vendidit etiā ꝓuincias ⁊ admīstrationes. fuit forma quidē corꝑis iusta: vultu insubido vt ebriosi solēt ⁊ sermone incōdito capillo sꝑ fucato: adurēs comā ⁊ barbā timore tōsoris. Tē poribꝰ eiꝰ flagiciose vite vrbs penā tulit. Capitoliū fulmine ictū cū egregia bi bliotheca maioꝝ cura parata cōcrematᷣ: mēses decēbrē ad imitationē augusti cō modū appellari voluerit. Idq₃ post mortē abrogatū fuit. Tandē mortuus hu mani generis hostis adiudicatus est. Strāgulatus in domo vescaliū duodeci mo imperij sui anno ⁊ mense septimo e medio sublatꝰ est. Corpus eius vt vnco traheretᷣ atq₃ in tiberim mitteretᷣ senatꝰ ⁊ populus postulauit. Sed postea iussu ꝑtinacis in monumētū adriani translatum est.

HElius ꝑtinax decimꝰ octauꝰ ro. imꝑator natꝰ in appēnino ī villa martꝗ quē postea marcus pretorē fecerat prime legionis regēde: staticq₃ rhetias ⁊ no ricū ab hostibꝰ vindicauit. deinde prefecto vrbis cū mitissimꝰ fuit. cōmodo pluri mū placuit. factꝰ sexagenario maior imꝑator rogatꝰ vt vxorē augustā faceret ⁊ fi liū cesarē appellaret: id facere recusauit: testatus sufficere ꝙ ipse imparet inuitꝰ. Et cū ī imꝑatore auaricia nihil turpiꝰ est: cū illiberalis ⁊ sordidꝰ haberetᷣ qbꝰ di/ midiatas lactucas ⁊ cardos cōuiuis apponeret: fasianū nūq₃ ꝑuato cōuiuio cō medit aut alicui misit. Fuit aūt senex venerabilis īmissa barba: reflexo capillo: habitudine corꝑis pinguiore: statura imperatoria: eloquēcia mediocri ⁊ magis blādus q₃ benignꝰ. Tandē nemīe ꝯdicēte a iuliano iurisperito in pallacio occi ditᷣ. Imperij sui mēse sexto. Cū tausius quidā vnꝰ e tungris in irā ⁊ timorē mili tes loquēdo adduxisset: hastā in pectꝰ ꝑtinacis obiecit. Tūc ille ꝑcatꝰ iouē vltorē toga caput operuit atq₃ a ceteris ꝯfossus est. Milites em̄ eū ⁊ aulici odio habue rūt. ppl'us mortē eius indignissime tulit: iō ꝑ senatū in deos relatus est.

IUlianꝰ didius successor ꝑtinacis cū caput eiꝰ conto fixū milites q eū occide rāt ꝑ vrbē in castra ꝑtulerūt. Ipse corpꝰ eiꝰ quāto potuit honore funeratus est. Cū id ī pallatio repisset: hūc aliqui iurisperitū ⁊ interemptorē imperiū occu passe aiūt: q ꝑpetuū edictū cōposuit. Ceteri iulianū nepotē magni iuliani iuris ꝯsulti fuisse scribūt. cuiꝰ ꝓgenitores de mediolano fuerūt. Fuit aūt hō pessimus miserrime viuēs: vñ odiosus ppl'o desertus ab oībꝰ: quicq₃ septimo mēse postea q₃ im ꝑare ceperat apud pontē miluiū victus: a seuero ciuili bello ⁊ interfectꝰ est

SEuerus ro. imꝑator iuliano didio interfecto affrica oriūdus imperiū obti nuit cui ciuitas lepti pater geta maiores equites romani mater fuluia ī ꝑ/ ma puericia cū lr̄is grecis ⁊ latinis imbuetᷣ qbꝰ eruditissimꝰ inter pueros ludēs vt iudex sedit circūstāte pueroꝝ ordine ac iudicaret: deinde studioꝝ cā romā ve/ nit: deinde fisci ꝓcurator: mox tribunꝰ militaris ꝑ gradus alios vsq₃ ad imꝑium ꝑuenit: parcꝰ admodū: natura seuus: multis bellis lacessitꝰ: fortissime quidē rē publicā l₃ laboriosissime gubernauit: ph̄ie tñ admodū studiosus fuit: foris par thos ⁊ adiabenos suꝑat. Arabes aūt interiores ita deuicit: vt regionē eoꝝ ꝓui ciā romanā faceret. Hāc obrē triūphās vt in eiꝰ arcu sub capitolio posito adhuc apꝑet parthicꝰ arabicus adiabenicꝰ cognoīatᷣ. Edificijs ꝑterea publicis vrbem exornauit. nā ⁊ thermas seuerianas ⁊ septizoniū extruxit. Cibi fuit parcissimꝰ: exiguis vestibꝰ vsus: leguminis patrij auidus: vini aliqñ cupidus: carnis fre/ quēter ignarꝰ: ipse decorus: ipse ingēs ꝓmissa barba: cano capite ⁊ crispo: vul/ tu reuerēdus: canorus voce. ꝟ affrū quiddā vsq₃ ad senectutē sonans. Cōtinuo tandē varijs ⁊ ꝑiculis distrahitᷣ. hinc a pescennio nigro q magnos in syria mo tus cōcitauerat: hinc a clodio albino quē tñ in gallia nō incrueto ꝓlio suꝑauit. Inde in brittāniā ꝓfectꝰ deficiētibꝰ vere socijs oībꝰ varijs casibꝰ afflictatus: apud eburacū gallie moritᷣ an no imꝑij sui. xvij. duobꝰ filijs relictꝗ bassiano ⁊ geta. olei tñ reliq̄t vt ꝑ q̄nquēniū nō solū vsibꝰ sed ⁊ totius italie q oleo egeret sufficeret. vltima verba eius dicūt hec fuisse turbatā rēpublicā vbiq₃ accepi: pacatā etiā britānis relinq̄ senex ⁊ pedibꝰ eger: firmū imperiū antoninis meis reliquēs si boni erūt: imbecillū si mali.

S. Lucius rex   Emerita soror eius

Lucius anglorꝫ rex: coilli regis filius fili⁹ apō anglos seu brittanos regnū accipiens a dño vocat: eplam eleutherio pōtifici maximo misit. qua rogabat vt se ac suos in xpianorꝫ numerū recipet. quare fugaciū ꝛ damianū viros optimos eo misit. qui regē ipsuꝫ ac pplm baptizaret. Erant tum in brittānia pontifices quīqꝫ ꝛ viginti: quos flāmines vocabāt. Inter hos aūt tres archiflāmines habebant: quorꝫ ī loco tres archiepī ꝯstituti sunt. prothoflaminū vō loco pmitiua eccl'ia patriarchas instituit. Verū luci⁹ baptismo suscepto: mox imobilia cūcta pridē gentiliū templis collocata xpi ecclesijs ampliata cotulit. Relicta patria regnoqꝫ galliā ingressus: deinde rhetiā petijt p augustā ciuitatē ad curiensem vrbem proficiscebat. hos populos dño subiugauit virtute ac miraculis clarus ibi in pace quieuit. Emerita aūt soror eius in castello finitimo trinus appellato igne martyrio coronā eternā meruit. Eius festiuitas tercio nonas decembris celebris habet. Totāqꝫ bauariā ꝛ rhetiā inter alpes xpo acquisiuit.

Trogus pompeius

Dionysius corinthiorꝫ episcopus

Trogū pompeiū hispanū historicū floruisse cōstat: eo ꝙ toti⁹ orbis historiā a belo Nini regis assyriorꝫ patre vsqꝫ ad monarchiā cesaris latino ꝯscripsit sermone. ꝛ in qtuor ꝛ quadraginta eā distinxit libros. quorꝫ epithoma id est abbreuiationē iustinus historicus fecit.

Dionysiū chorinthiorꝫ epm sotheris tpib⁹ fuisse Eusebi⁹ scribit qui tāte eloquētie ꝛ industrie fuit vt nō solū sue ciuitatis ꝛ ꝓuincie populos. verū etiā aliarū vrbiuꝫ ac ꝓuinciarū epos suis eplis erudiret. Instructus eīm pauli apl'i doctrina facillime potuit sanctitate ꝛ eruditione alios in officio ꝯtinere. fuisqꝫ erudiuit eplis ex qb⁹ vnā ad lacedemonios aliā ad athenīeses: terciā ad nicomedieses: quartā vō ad cretēses ac qntā ad eccl'ias pōticas: ꝛ sextā ad romanos scpsit putilē. ¶ Fuere ꝛ alij cōplurimi viri doctissimi h tpe.

Theodocion

Clemens presbyter

Theodocion genere asianus patria ephesin⁹ vir doctissim⁹ ac lraꝝ scietissim⁹: terci⁹ diuinaꝝ scptuarū interpres cū superiorib⁹ floruit: qui preter interpretationē ꝛ translationē etiā alia multa de religionis xpiane laudib⁹ reliqt mouumēta. hic taciani viri eruditissimi pdicti anqꝫ ī heresim incideret discipul⁹ fuit. Maxime vō appellem hereticū scriptis suis pcōmode irridet. qd deū quē coleret ignorare se diceret. Affirmabat eīm xpm nō deū in veritate: sed hoiem in fantasia apparuisse.

Appolonius

Tertullianus

Clementē pbr̄uꝫ alexādrinū virū egregiū ꝛ eruditissimū cū his floruisse diu⁹ hieronym⁹ scribit qui multa cōscripsit e quib⁹ illa sunt stromatū idest varietatū libri octo. Hypotiposeon id est informationuꝫ libri totidē. cōtra gētes vn⁹. hui⁹ aūt discipulū origenē fuisse constat. extant ꝛ eius eple.

Appolloni⁹ senator roman⁹ vir eruditissim⁹ cum pōtificatu eleutherij pax eccl'ie data fuit: sol⁹ appoloni⁹ orator insignis martyriū tuꝫ passus est: habita pri⁹ orōne de laudib⁹ xpiane fidei: qd illis tpib⁹ capitale habebat. insigne etiā volumē cōmodo obtulit qd quidē piocūde ī senatu legē fecit. postea a suo ꝓditus ꝙ xpian⁹ eēt. ī 4. kal' maij ꝓ xpi cōfessione capite trūcat⁹ est. Mortuo appolonio mlte hereses inualuere. Marcionis qppe secta varie diuisa est. Alij eīm vnū principiū fatebant: alij duo. alij tria: fidē ꝓphetis abrogabāt.

Tertullianū affricanū patria carthaginensem centurionis cuiusdā pcōsularis filiū: virū ingenio ꝛ doctrina clarissimū. his tpib⁹ floruisse diu⁹ hieronim⁹ tradidit. Is ad mediā etatē clericorꝫ noiatissim⁹ romane vrbis inuidia adeo ꝯtumelijs ꝛ iniurijs clicorꝫ attrit⁹ fuit. vt ad mōtani heretici doctrinā labi cōpulsus sit. Quāobrem ꝛ multa volumia ꝯ orthodoxā ꝛ catholicā fidē cōponere cepit. Vixit vsqꝫ ad decrepitā etatē. vidi ego inquit hieronym⁹ paulū quendā cōcordie qd oppidū italie est: qui se beati cipriani notariū: cū ipse admodū adolescēs esset rome vidisse diceret: referretqꝫ ciprianū nūqꝫ absqꝫ tertulliani lectione vnam diem pretermisse.

PErsecutio xp̃ianoꝝ q̃nta his annis ira ac iussu Seueri imꝑatoris iniciũ sũpsit: cũ q̃ntus a nerone ꝑsecutione ĩ xp̃ianos mouet. ꝯtinuo tñ varijs ꝑiculis ⁊ bellis distrahit: diuinaq; vltio in romanos non defuit. q̄ mox ciuilia bella mirũimodũ eos attriuere. In qua q̃dẽ ꝑsecutione hi precipue passi inueniunt.

Hyreneus eps

HYreneus Lugdunẽsis episcopꝰ: vir doctissimꝰ iam grandeuus apud eandẽ vrbẽ ꝓ christi noĩe martyr efficit. floruerat eñi q̃ maxime sub comodo principe: ⁊ policarpi martyris (vt diuus scribit hieronymꝰ) discipulus fuit. a quo cum eruditissimꝰ euasisset. q̃nq; libros aduersus hereseos scripsit. ⁊ cõtra gẽtes aliud breue volumen: ⁊ de disciplina aliud: ⁊ alia plura. Demũ vo seuiente hac ꝑsecutione a seuero positus in duos colles: cũ ĩ vno crucẽ: ĩ alio ydolũ posuisset vt mortẽ ꝑ crucẽ vel vitã ꝑ ydolũ eligeret: cũ populo tñ ad crucem veniẽs: oẽs martyrio coronati sunt. 4. kal. Julij.

Leonides pater origenis

LEonidẽ etiã alexandrinũ magni origenis patrem virũ quidez optimũ sub hac ꝑsecutione passuz fuisse Eusebius cesariensis scribit. Cuiꝰ quidẽ martyrium origenes decimo seueri ꝑtinacis anno paruulus subseq̃ decreuerat: nisi diuina dispensatione ad multoꝝ vtilitatem reseruatus ꝑ maternã solitudinẽ impeditus fuisset. Nam mater eiꝰ cũ in crastinũ in publicũ ꝓdire: ⁊ christũ cõfiteri decreuisset: nocte latenter vestimenta ipsius surripuit. ⁊ sic puerũ a tyrannoꝝ cede reseruauit. Ipse aũt adolescens patrẽ ad martyriũ adhortatus est cũ sex fratribus ⁊ matre vidua pauꝑ relinquit: redactis in fiscuz paternis bonis: qꝺ christũ verũ deũ ꝓfiterent: vnde grãmatica sibi ac suis victũ quesiuit. Leonides aũt apud alexandriã vrbez martyrij palmã constantissime in kalendis Marcij adeptus est.

Eugenia virgo

EUgenia filia prefecti philippi illustrissimi romani: qui missus fuit a comodo imꝑatore in egyptũ: virgo pulchra liberalibꝰ artibꝰ erudita. cuz ꝓtho ⁊ iacintho eunuchis relictis parẽtibꝰ ꝑ helenũ episcopũ baptisata deinde virili habitu ĩ monasterio degebat: ꝑ melanciã feminã de oppressione accusata: ⁊ ad prefectũ adducta parat eculeis ⁊ flãmis: cũ tunicã qua induta erat scidisset femĩa apparuit ostẽdẽs se filiã eiꝰ. factũ est gaudiũ populi cũ timore. Melancia eñ cũ tota domo diuino igne cõsũpta est. Genitores baptizant cũ tota familia. Postea cũ matre ⁊ fratribꝰ: protho ⁊ iacintho romã reuersi sunt plures exemplo virtutũ ad fidẽ ꝓuocarũt: precipue basillã ad castitatẽ ꝑpetuã animauit: quãobrez cũ diane sacrificare nollet cũ saxo alligata in tyberim ꝓijcit. saxo rupto illesa ꝑmansit. Tandẽ post varia tormẽta die natalis dñi missus est spiculator qui eã in carcere ꝑcussit. cuiꝰ corpus nõ longe ab vrbe in ꝓprio predio sepultũ est.

Perpetua ⁊ Felicitas

PErpetua q̃z ⁊ felicitas matrone q̃dẽ sanctissime. ⁊ ipse ĩ mauritania tiburbitanoꝝ ciuitate cũ reuocato saturnino ⁊ secũdolo nonis marcij passe sunt. Nã cũ secũdolus ĩ carcẽ q̃euisset ipse sctissime mulieres cuz reliq̃s bestijs tradite ⁊ dilacerate martyriũ ꝯsũmauẽ.

Narcissus patriarcha

NArcissus ir̃limoꝝ p̃triarcha fuit circa tp̃a victoris pape ⁊ seueri imꝑatoris: cũ lumĩaribꝰ in die solẽni oleũ deesset: aquã infũdi lumĩaribꝰ p̃cepit ⁊ nõ aque in pinguedinẽ versa splẽdorẽ luminũ reddidit clariorẽ a testibꝰ falsis accusatꝰ q̃ diuina pena molestati desertũ locũ petijt. Tandẽ cũ ĩ senio preesse nõ posset. alexander capadotie eps cũ desiderio locoꝝ sacroꝝ ir̃limã ꝑrexisset: audita est vox. Suscipite epm qui vobis adeo destinatꝰ est: admittẽte narcisso hierosolimitane eccl̃ie gubernaculũ suscepit: deinde martyrio coronatꝰ est sub decio ardente persecutione

Julius ⁊ eusebius martyres

Eusebius potecianꝰ

EUsebiꝰ potentianꝰ vincentiꝰ ac ꝑegrinꝰ viri nobilissimi romani añ hec tp̃a sb̃ cõmodo augusto ꝓ fide xp̃i necant. hi p̃mo in eculeo positi ⁊ neruis acerrime distẽti: deinde fustibꝰ crudelissime cesi. Sed cũ in dei laude adhuc ꝑmanerẽt fidelissimi vsq; ad emissionẽ spũs mactati fuerũt. 8. kal. octobris.

JUlius senator ad horũ doctrinã cõpunctꝰ credidit ĩ xp̃m cũ domo sua ⁊ baptismũ ꝑ ruffinũ p̃sbyterũ suscepit audiẽs cesar iussit tãdiu fustibꝰ cedi q̃usq; spm̃ exalaret. Eusebiꝰ deinde corpꝰ rapiẽs sepeliuit. io vitelliꝰ iudex p̃cepit ei linguã abscidi q̃ abscisa laudes cecinit io antoniꝰ credidit q̃ ĩ via aurelia decollatus est. eusebius deinde tãdiu plũbatis cesus quieuit in dño.

Anno mundi. 5423. Anno christi. 224.

Linea sūmorū pontificum

Urbanus

Urban⁹ prim⁹ papa: natione roman⁹: p̄e ponciano. M. aurelio antonio imperatore fuit. anno xp̄i. ccxxiiij. ab vrbe vo cōdita nongentesimo 7 .lxx. Uir siquidē doctrina 7 sctitate vite emmētissim⁹ multos sua doctrina singulari ad fidē traduxit. inter hos aūt valerianū virū p̄stantissimū beate cecilie spō- sum: 7 tiburciū ei⁹ frēm q̄ postea martyriū p̄stāti aīo tulere. hic multa cōstituit mādauitq̄ ne q̄s decetero in ep̄m eligeref nisi p̄r⁹ aut sacerdos aut diaconus cōsecrat⁹ fuisset. Eiusdē q̄z institutū fuit: vt ecclia p̄dia ac fundos a fidelib⁹ oblatos recipet: pariterq̄z p̄uent⁹ clericis oīb⁹ viritim: nihilq̄z cuiuspiā p̄uatū eēt sed in cōe bonū qd̄ hodie aboleuit: tāta est hoīm rapacitas 7 libido. at vbi ex ordinatiōib⁹ q̄nquies mēse decēbri habit⁹ p̄sb̄ros nouē: diaconos q̄nq̄z: ep̄os nouē creasset. ipse nono kal. iunij martyrio coronat⁹ est. 7 sepult⁹ in cimiterio p̄textati via tiburtina. sedit annos quatuor: mēses decē: dies. xij. Sedes aūt dies. xxx. tum vacat.

Pontianus

Pontian⁹ papa natione roman⁹ patre calphurnio: tp̄ib⁹ alexandri impatoris fuit. anno ab vrbe cōdita. decccclxxiiij. anno vo xp̄i. cc. 7. xlviij. Uir q̄dē optim⁹ atq̄z sctissim⁹. instigantib⁹ sacrificulis idolo⁊ mādato p̄ncipis ab vrbe roma in sardiniā insulā cū philippo p̄sb̄ro deportat̄ vbi mltas calamitates 7 grauia tormēta p̄ fide xp̄i in sardinia passus tandē morit̄. Cui⁹ corp⁹ postea a fabiano pōtifice romā cū magna veneratione ac toti⁹ cleri supplicationib⁹ reportatū est: ac sepultū in via appia in calixti cimiterio. vixit aūt i pōtificatu annis nouē: mēsib⁹ q̄nq̄z: dieb⁹ duob⁹. vacat tūc sedes martyrio eius dies decē.

Nota q̄ in q̄busdā historijs habet̄ q̄ cyriacus successit pōciano imediate 7 papatū dimisit vt cū virginib⁹ martyrio coronaret̄: s̄ rō tp̄is hoc nō p̄mittit: vt p̄z in legēda vndecim miliū v̄ginū: hūc tn̄ anno vno 7 trib⁹ mēsibus sedisse scribūt. In cathalogo tn̄ pōtificū posit⁹ nō est cū c̄ volūtatē patrū papa tui cessit.

Anno mundi. 5433. Anno christi. 234.

Antherus

Antherus papa natiōe grec⁹ p̄e romulo pōtifex creat̄. vir optim⁹. statuit vt res geste martyrū diligēter exq̄site a notarijs scriberent̄. Cōscriptas recōdi in erario eccl'ie mādauit: ne vna cū vita bene agentiū mēoria aboleret̄. Censuit itē ep̄m omisso p̄mo ep̄atu ad aliū necessitatis cā 7 vtilitatis: non sui ipsi⁹ sed creditarū ouiū posse trāsferri. Interposita sūmi pōtificis auctoritate: qd̄ hodie a plerisq̄z c̄ fit ad vtilitatē p̄priā respiciētes imo voluptatē vt habeant vnde expilēt ad vberiorē semp respiciūt. nō quot oues 7 q̄ rōne pascende sint q̄rentes: qd̄ est officiū boni pastoris: s̄ sciscitātes quātū singulis ānis inde excerpi possit. de cura aīarū pua fit mētio. de augēdis p̄uētib⁹ magna quo multa iumēta 7 plures seruos 7 eos q̄dē ignauos 7 stolidos domi alāt. Antherus vo cū vno tinmō ep̄o creato: martiriū subiēs i cimiterio calixti via appia sepelit̄. iij. nōs ianuarij. sedit ānis. xj. mēse vno: dieb⁹ xij. vacat tū sedes dies. xiij.

Tiburci⁹ 7 valerian⁹

Tiburcius 7 valerian⁹ ciues romani p̄clarissimi frēs quos eo tp̄e auxilio cecilie vrban⁹ papa ad fidē traduxit latitās inter sepulchra marty⁊: post hec almachi⁹ p̄fect⁹ vrbis audiēs eos xp̄ianos 7 elemosynas distribuētes cōprehendēs: post longā cōcertationē p̄ xp̄o martyriū cōstanti aīo passi sunt: quos p̄mo fustib⁹ cedi durissime fecit: 7 tandez gladio interfici p̄cepit. Maxim⁹ vir illustris q̄ eos in carcē detinuit xp̄ian⁹ effect⁹ tā diu p̄lūbat⁹ cesus est donec sp̄m exalaret. Cui⁹ corp⁹ cecilia cū valeriano 7 tiburcio iussit sepeliri. i 8. kalendas Maij.

Cecilia virgo

Cecilia v̄go romana corporeo decore moribus ac sctitate 7 laudabili castitate splēdida: quā parētes ei⁹ vnicā habuerūt cū regijs diuicijs. valeriano iā dicto nobilissimo patricio iuueni m̄rimonio copularūt. quem cū vna cū fratre tiburcio ad credendū in xp̄m p̄docuisset eos in tolerāda passione sua suauissima doctrina 7 admonitione induxit ad p̄stātiā. Quā cōditionē etiā virgo ipsa subijt i domo paterna. iā antea suo rogatu ab vrbano deo dedicata. Cū post mortē ambo⁊ almachius ambo⁊ facultates ingrere cepit. Ceciliā vt cōiugē astare iussit: mandās vt ydolis sacrificaret. Sed cūz ad hoc a parētib⁹ vrgeret̄: dato p̄claro rn̄so q̄ nollet: cū se p̄fiteref̄ esse xp̄ianā. Iussit eā almachi⁹ i domo sua bulienti aq̄ diu noctuq̄z cōcremari vbi illesa mā̄sit: q̄ audito iussit eā i balneo decolari: quā spiculator trib⁹ ictib⁹ pcutiēs neq̄q̄z caput amputare potuit. Et q̄z decretū erat ne quartā p̄cussionē decollādus reciperet: eā semiuiuentē reliquit. deinde p̄ triduū oīa sua paupib⁹ distribuēs 7 q̄s ad fidē p̄uerterat vrbano pape cōmēdauit. dicēs triduanas a dn̄o postulaui inducias vt hāc domū meā eccl'iam cōsecrares. his dictis sp̄m emisit. Cuius corpus vrbanus inter duos ep̄os sepeliuit. Passa est aūt beatissima virgo circa annos dn̄i. cc. xx. tp̄e Alexandri imperatoris. x. kalendas decembris.

Bassianus predicti seueri fili⁹ cui aurelius antoninus caracalla cognomen fuit: romanoꝝ imꝑatoꝛ. seuerus eñ cū eboraci admodū senex discessit: filios duos successores reliquit bassianū ⁊ getā: sed bassiano nomē antonini a senatu voluit imponi. Itaqꝫ dictus est. M. aureli⁹ antonin⁹ pricqꝫ successit. nāqꝫ geta hostis publicus iudicat⁹ est ac interfect⁹. cū ad vitā ei⁹ oībus ꝓbris cōtaminatā: tum vel maxie q꞉ pāpinianū iuris ciuilis alterū asilū sua manu necauerat. At bassian⁹ sumpto a senatu antonini noīe imꝑij potitus est ac caracalle cognomētū accepit a genere vestis: quā pplo dono dedit. Is aūt patre aspioꝛ ⁊ oī libidine intempacioꝛ: nullū gen⁹ facinoꝛis ī vita pretermisit ⁊ nouercā suā ī vxorē duxit. Nihil egregiū de se reliqt preter thermas antonianas q̄s ipse inchoauit ⁊ alexander pfecit eos preterea capitali pena affecit q̄ remedia quartanis ⁊ tercianis collo gestarēt. Dānati pterea ab eo sūt q̄ ad statuas minxissent. Hic postremo duꝫ bellū in parthos mouet apud edessam ⁊ coras circūuentus occidit. vj. imꝑij sui āno mēse secūdo: vir egressus etatē qdragesimūtercū ānū alij eū a macrio pfecto occisū fuisse scribūt. corp⁹ ei⁹ ātoninoꝛ sepulchro illatū ē

Opili⁹ macrinus interfecto caracalla imꝑiuꝫ obtinuit. q̄ pfect⁹ pōt: erat. cū filio ⁊ albino facti imꝑatores nihil mēorabile ex tpis breuitate gesserūt. nā imꝑiuꝫ eoꝝ duoꝝ mensiū ⁊ vnī⁹ anni fuit. seditiōe militari deinde occisi sunt. Macrin⁹ eñ ab heliogabolo apō anthiochiā interfectus est. Diadumen⁹ aūt a pre antoninus dictus: ad eū pueꝝ exercitū p conatione inclinauit ꝓ imꝑio. fuit aūt puer oīm speciosim⁹ statura logiuscula: crine flauo: nigrꝭ oculis: naso deducto ad oēs decoꝛē: mēto cōposito: oꝛe ad oscula pato hic vbi pmū indumēta coccea ⁊ purpurea ⁊ castrēsia imꝑij signa accepit quasi sydere⁹ emicuit vt amaret ab oīb⁹ Clodius qꝫ albinus ī gallia imꝑatoꝛ dictus de nobili familia. hi aūt cū parū imꝑarūt tuꝫ vl᷑ maxie q꞉ nihil mēoꝛia dignū gessere: quidā noīa eoꝝ ꝑtermittūt. Solus tñ albinus ob edacitatē nomē aliqd apud pastores ꝯsecutus est: vt ait coꝛnelius. q̄ centū persica cāpana. decē melones hostienses q̄ngētas ficus passarias: qdragīta ostrea vna cena comedebat.

Marcus aurelius antoninus q̄ varius etiā dictus est imꝑium suscepit: hic vt putabat caracalle filius ex sem iamira cōcubina foꝛmosissima: erant q̄ dicerent cū vulgo cōceptū. romā veniēs magna oīm expectatione imꝑiuꝫ adeptus. Heliogabili nomē sumpsit a sole cuius sacerdos erat: edito templo: phenices eñ heliogabalū solem vocant. Is matrē suā in senatum rogari iussit solusqꝫ oīm imꝑatoꝛ fuit sub q̄ mulier loco viri senatū ingressa est: fecit ⁊ ī colle senatulū id est mulierū senatū. Sed symiamire senatus ꝯsulto sunt facta ridiculo de legibus matronalibus: q̄ quo vestitu incederet: q̄ cui cedē aut assurgere deberet ⁊c. Uexꝫ ⁊ preter expectationē heliogabalus vixit vt nullā de se nisi flagitioꝝ totiusqꝫ obscenitatꝭ mēoꝛiā reliqrit. Nā ⁊ ī virgines vestales incestū cōmisit: ⁊ ꝓbꝛosas mulieres semp domi habuit: ⁊ iracūdia incitatus sabinū cōsolarē virū (ad quē vulpian⁹ scripsit) e medio tolli iussit. Dignitates aūt ⁊ honores malis ac flagiciosis cōmittebat. primus romanoꝝ mēsas ⁊ capsas argēteas habuit. admonētibus amicis: caueret ne ad inopiā redigeret. Rn̄dit qd melius qꝫ vt ip̄se mihi heres sim ⁊ vxori mee. Oppressit ī tricliniꝭ versatilib⁹ parasitos suos violis ⁊ floribus vt aiam aliqui efflauerint libidinū genera q̄dā inuenit: hac vero insania adeo cōtemni ceptus est vt tumultu militari exoꝛto: ipse cū matre necaret. Aūt cū ei a sacerdotib⁹ siris dictū esset vi moꝛituruꝫ eū parasse funē serico ⁊ cocco intoꝛtū quo vitā laqueo finiret: parauerat ⁊ gladios aureos q̄bus se occideret. Sed nihil valuerūt occisus est p scurras: ⁊ per plateas tractus foꝛdidissime: p cloacas ductus ⁊ in tiberim submissus est q̄rto imꝑij sui anno. hic finis antoninoꝝ nomini in republica fuit.

Alexander interfecto vario heliogabalo accepit imꝑiū. nā aureli⁹ alexāder seuerus vrbe arcena genitus: cū antea cesar a senatu esset appellatus inde augusti nomē recepit: cui māmea mater fuit xp̄iana. fuit aūt vnicū virtutꝭ exemplar ad cōponēdā rempu. vicio superioꝝ pricipū labefactatā animū adiecit. adiutores ad hanc rem habuit iuliū frontinū virū doctissimū. vulpianū ⁊ paulū viros ī iure ciuili prestātissimos: ꝓcul oī pompa ⁊ ambitione vixit: erat tāte prudētie vt a nemine decipi posset: pecunias ⁊ adulationes ꝯtēpsit: gemas reiecit: statuas sūmoꝝ viroꝝ vndiqꝫ cōquisitas in foꝛo trāsitoꝛio locauit. thermas q̄ hodie antonine vocant pfecit ⁊ oꝛnauit. tēplū xp̄o edificare voluit eūqꝫ inter deos recipe habuit pterea xp̄m ipsuꝫ ⁊ abrahā ī lario suo. Alexāder igit tot virtutib⁹ insignis iuuenis admodū imꝑatoꝛ creat⁹ bellū statiꝫ ꝯ persas suscepit: ac xersem eoꝝ regē ꝯstātissime vicit: Discipline vo militaris adeo seuer⁹ emēdatoꝛ fuit; vt q̄sdā etiā integras legiones exauctoꝛauerit: q̄ seueritate factū est vt militari tumultu apud magūciā in gallia occideret. tercio decimo imꝑij anno instigatione maximi. Is princeps alexāder inclamabat sepius q̄ a quibusdā xp̄ianis audierat ⁊ tenebat: Idqꝫ p preconē significauit cū aliquā emendaret. qd̄ tibi fieri non vis alteri ne feceris. quā sniam adeo dilexit vt in plateis ⁊ in publicis opibus perscribi iuberet.

Origenes

Origenes alexandrinus vere martyris fili⁹: τ eccl'ie alexandrine presbyter phoꝝ ac theologoꝝ oĩm sui tpis princeps his tpibus alexandrie floruit. hic cũ ab ipsis cunabulis xpianissim⁹ esset: τ eminẽtissimi igenij adolescẽs euasisset. qui decimo seueri ptinacis anno (psecutione ĩ xpianos mota) leonida pr̃e interempto quẽ adolescẽs ad martyriũ adhortatus est: post patris obitũ xpi fideles a tyrannis p tormẽta oppressos ꝑ posse fouit τ ad mortẽ perductos intrepide animauit. Totus deinde ad religionem cõuersus predicandi officium habuit. Tanti aũt ingenij fuit vt nulla eũ lingua: nulla litteratura latuerit. Mira vtebat̃ continẽtia in cibo τ potu abstinentia in reb⁹ alienis. Nã τ paupertatẽ xpi imitatus est: τ multis annis nudis ambulauit pedibus. Hui⁹ virtutem plerīqꝫ imitati martyriũ ꝑ fide xpi equo aĩo passi sunt. Indeqꝫ hebiauitarũ heresim impugnauit: qui τ xpm ex ioseph τ maria natũ purum hoĩem dicebãt: τ legẽ iudaico ritu seruandam predicabãt: hoc idẽ τ symachus sentiebat. Super lectũ preterea plumis stratũ nũqꝫ dormiuit τ a carnib⁹ se oĩno abstinuit. Et in tm̃ castitatis amator fuit vt zelo fidei: licet nõ ↄm sciaꝫ se castrauerit. Secut⁹ illõ qꝺ in euãgelio dicit̃ τ si puerile habet̃: qꝫ sunt eunuchi qui seipsos castrauerũt ꝑpter regnũ dei. Ob eius doctrinã τ eloquentiã τ artam vitã a mãmea alexandri imperatoris mater de antiochia accersitus apud eam in pcio habitus: mulierẽ xpianã fide edoctã relinquẽs: in quẽ alexander fili⁹ vnice pius fuit. Tanti aũt ingenij fuit origines τ doctrine vt septẽ notarij sibi inuicẽ succedẽtes homini vix sufficerẽt. Librarios habuit totidem τ puellas apprime eruditas quos oẽs ingenij copiã τ vbertatẽ effundendo defatigabat: hũc quidẽ τ si hoste sibi porphirius desumpserit xpiani noĩs acerrim⁹ persecutor. Ita tñ interdũ laudat vt nũc doctissimũ phm principẽ vocet. Et dicat eũ oĩa platonis secreta consecutũ. Scripsisse origenẽ ad sex milia volumina libroꝝ hieronym⁹ ipse refert. Errauit tñ (vt augustio τ hieronymo placet) in plerisqꝫ: maxĩe vo ĩ libro de principatu quẽ periarchon appellauit inde origeniana heresis ꝑcessit: qui dicũt xpm qñqꝫ ex maxima misericordia nõ solũ hoĩes ſ₃ τ apostatas angelos fore redẽpturũ. Iuxta psalmistã nõ in ꝑpetuũ irascet̃ de⁹ neqꝫ ineternũ cõminabit̃. Verũ ipse origenes vt quidã aiunt in scripto ad fabianũ papã pñiam de male ꝑlatis agere videt̃. Causam sui erroris refundũt certi in ambrosiũ suũ emulũ quendã qui nõ emendata in publicũ ꝑtulit. Ideo a nõnullis vt ab eusebio τ ruffino τ alijs ꝯmaxĩe laudat̃. Ecclia qꝫ nõnulla ei⁹ scripta recipit. Deniqꝫ anno salutis nr̃e. 2 5 6. Et etat[is] sue sexagesimo primo deficiẽs apud tyrũ sepelit̃.

Vulpianus

Paulus patauus.

Ulpian⁹ iuriscõsultus vir pstãtissim⁹ alexãdriqꝫ predicti assessor: hisdẽ tẽporib⁹ teste eusebio ꝑpter eximiã ei⁹ sciam atqꝫ doctrinã apud eundẽ impatorẽ maxio ĩ precio habitus est. Et p̃ ceteris doctorib⁹ vocabula τ leges antiquas explanauit. Atqꝫ alia multa monimẽta scripto post se reliquit.

Paulus patauin⁹ filr in phia τ iure ciuili celebratissim⁹ p hec tpa floruit τ ad cõponendã rempublicã romam superioꝝ impatoꝝ vicio τ sordib⁹ labefactatã alexãdro predicto imperatori plurimũ auxilio fuit: τ nõnulla ea in facultate cõposuit q̃ adhuc extare videt̃: quẽ nõnulli alio tempore fuisse scribũt tanta est diuersitas temporꝝ.

Julius frontinus

Tripho

Iuliũ quoqꝫ frõtinũ phm τ in omni doctrina scientissimũ cũ superioribus floruisse τ alexandro auxilio fuisse cõstat. Nã τ ipe multa cõposuit τ alexandro ipsi ad res cõponẽdas adiumẽto fuit.

Triphonẽ origenis auditorẽ his tpib⁹ fuisse constat ad quẽ nõnulle extãt eple: q̃ librũ pcipue cõposuit de vacca ruffa ĩ deutronomio: τ coeqlib⁹ etate ãnalib⁹ q̃ offerebant̃ ĩ lege τ de diuisiõib⁹ q̃ cũ colũba τ turture ab abraham ponit̃ ĩ genesi vir em̃ eruditissimus fuit.

Minutius felix

Ambrosius

Minutius item felix insignis tuꝫ rome causidicus dialogũ scripsit: quo christianũ τ ethnicũ disputantes inducit: qui octauius inscribit̃. Scripsit τ de fato τ contra mathematicos quãqꝫ stilus superiori nõ cõueniat cuius etiã Lactancius meminit.

Ambrosius grec⁹ diaconus p hoc tẽpus cõfessionis gloriã plurimũ insignis fuit: hic primo marcionites existens ab origene correptus dñice glorie insignis fuit: hui⁹ industria τ sumptu etiã ad huuc infinita origenes dictauit volumina. Sed τ ipse vir nobilis τ nõ inelegantis ingenij obijt parũ añ mortẽ origenis. Reprehẽsus a plerisqꝫ q̃ vir locuples amici sui senis τ pauperis moriẽs nõ recordatus sit

Agapitus

Agapitus illustris adolescētu lus ꝑ hoc temp⁹ apud prenestinā sabinoruȝ vrbē quidenis iussu alexādri imꝑatoris martyrio coronat᷑. Ipse ei cū qn decim eēt annoꝝ τ amore xp̄i martyrio flagraret: ab imꝑatore cōprehen/dit᷑. τ primo neruis crudis cedit᷑: dein de vrbis presidi vt sacrificare cōpelleretur tradit᷑ q̄ eū durissimo τ squalido carceri statiȝ reclusit vbi ꝑ q̄tuor dies eidē cibū oēm negauit: inde eidē presidi exibit⁹ prunas ardētes eidē suꝑ caput ei⁹ apponi iussit. τ cū gr̄as deo ageret flagellis iterū cedit᷑ τ nudus capite deorsuȝ verso su-spēdit᷑: τ bulienti aq̄ corp⁹ ei⁹ ꝑfundit᷑. τ adhuc martyris xp̄i maxillas fregissent preses ex tribunali corruēs tristē emisit aīam. Quo audito imꝑator eū leonibus obijci precepit. Sed fere māsuete facte pedib⁹ martyris se inclinauerūt. vidētes sceleris mīstri tulerūt sanctū martyrē τ inter duas colūnas gladio ꝑcusserunt sub die. xv. kal'. septēbris. Corp⁹ vo eius a xp̄ianis nocte sublatū: ibidē miliario ab vrbe primo positum est in sarchophago nouo nutu diuino inuēto.

Martina virgo

Quirinus martyr

Martina romana virgo τ q̄dē sc̄tissima ꝑ hoc tēp⁹ cū eximie christiane veritatis virtutisq̄ȝ esset mulier ab alexandro principe cōprehensa cū xp̄m negare oīno recusaret diuersis tormētoꝝ generib⁹ cruciat᷑ cū em̄ pulcherrima erat ī ei⁹ amore exarsit. exhortat᷑ q̄ȝ ad culturā ydoloꝝ vt eā sociā imꝑij haberet. Apollo aūt in ei⁹ aduentu cōminut⁹ est: deo em̄ se vouit mēte τ corꝑe castā. Iussa deinde cedi τ ī carcere posita in q̄ ī menso lūic ꝑfusa ī manu hn̄s tabulā scriptā. quā magnificata sunt oꝑa tua dn̄e oīa ī sapīa fecisti. iussit postea eā extendi τ mēbra ei⁹ spatis incidi: in oīb⁹ deum glorificās. īmissus leo ad eā in cunctis illesa cū ī fide īmobilis ꝑmaneret gladio tandē cesa martyrij palmā primo die Januarij ꝓmeruit.

Berillus eps

Porphirius phs

Quirici⁹ preterea roman⁹ patrici⁹ τ ipse vna cum iulita matre hac tēpestate apđ romanā ciuitateȝ alijs īnūerabilib⁹ secū iūctis martyriū ydib⁹ Julij cōpleuerūt: lȝ historia coꝝ inter apocriphos reperiat᷑.

Berillus arabs bostren⁹ ep̄s vir doctissim⁹ cū aliquāto tꝑe gloriose rexisset eccl'iam ad extremuȝ lapsus ī heresim q̄ xp̄m ante incarnationē fuisse negat origenis tn̄ oꝑe ad veritatē reduct⁹ varia postmoduȝ scripsit opuscula: maxīe vo epl'as aliq̄t: q̄b⁹ origeni ꝓ sana doctrina gr̄as agit. Extat τ dialogus origenis τ berilli in quo berilluȝ hereseos arguit.

Porphiri⁹ atheniēsis ph̄s τ quidē excellētissim⁹ ꝑ hec tꝑa maxīo ī precio fuit. q̄ τ si origenis presbyteri precipu⁹ amator τ laudator fuisset: christiani tn̄ noīs acerrim⁹ ꝑsecutor fuit: τ ꝓpterea multas obtrectationes τ blactrationes ꝯ orthodoxā fidē īgessit q̄s diu⁹ augustin⁹ refellit: lȝ trinitatē ꝑfectā ponat: hic q̄ȝ inter cetera ysagogas. i. ītroductiōes ad arestotel' cathegorias. i. p̄dicamēta adiecit τ ꝯscp̄sit alia mlt'a.

Hipolitus eps

Julius aphrican⁹

Hipolit⁹ cuiusdā eccl'ie ep̄s: q̄ rōnē pasce τ tꝑoꝝ canones scripsit vsq̄ȝ ad primū annū alexandri imꝑatoris. xvj. annoꝝ circulū reperit τ eusebio q̄ suꝑ eodē pasca. xix. annoꝝ circulū cōposuit occasione dedit clar⁹ habet᷑. Scripsit etiā nonullos inscripturas cōmentarios precipue exameron τ in ꝓphet'.

Iulium q̄ȝ affricanū inter scriptores sui tꝑis nobilissimū his tꝑibus fuisse τ floruisse (diu⁹ hieronymus refert) Cuius quinq̄ȝ de temporibus extant volumina: τ de trinitate pergrāde volumen perscripsit. τ ad magnū origenē epl'am in qua ostendit susanne fabulā apud hebreos nō haberi contra queȝ doctā epl'aȝ scripsit origenes. hic cū lr̄aruȝ cultor τ amator existeret τ multis diuicijs floreret apud cesareā palestine vrbem bibliothecā insignem suo noī cōdidit. τ cū honorabilis plurimū haberet᷑ sub. M. aurelio antonino cesare legationeȝ ꝓ restauratione castelli emaus suscepit qđ postea reedificās Nichopolim appellauit.

Linea sūmoꝝ pontificum

Fabianus

Fabianus papa natione romanꝰ ex patre fabio post antherū pōtificē duꝫ in via de futuro pontifice deligēdo colloquereť: cōfestim diuinitꝰ quedā colūba super caput eius astitit ⁊ sic diuinitꝰ electus: statim ꝑ septē diaconos regiones diuisit: qui a notarijs martyrū res gestas colligerēt; ad ceteroꝝ exemplū: qui xp̄i fidē ꝓfitebanť. Idē q̄ꝫ cimiteriū ꝓ dignitate martyrū edificauit. Statuit preterea vt singulis q̄busq̄ꝫ annis ī cena dn̄i crisma renouareť: ac vetus ī eccl'ia cōbureret. huiꝰ tp̄e exorta est nouaciana heresis: tandē martyrio coronať vbi ex q̄nq̄ꝫ ordinationibꝰ mense decēbri habitis. presbros duos ⁊ .xx. diaconos septē. ep̄os vndecim creasset. Sepultus est aūt ī cimiterio calixti via appia. xiiij. kal'. februarij. quo die natalicium eius: vna cū diuo sebastiano celebrať. Vacat aūt dies sex. Ad hūc magnꝰ ille origenes (m'ltis sublat\ heresibꝰ) de ordine fidei seruādo multa ꝯscripsit. sedit annis. xiiij. men. xj. dies. xj.

Conciliū rome. 60. episcopꝝ

Scisma primū cuꝫ nouatiꝰ vrbis rome presbyter his tp̄ibꝰ eccl'iaꝫ dei scindere ⁊ ꝑturbare curauit. isq̄ꝫ ob cupiditatē ep̄atꝰ oīa diuina atq̄ꝫ hūana miscebat: ⁊ ne pōtificatꝰ ī manus cornelij q̄ fabiano successit deueniret. ab ecclesia ei sepatꝰ: semet ac suos id est mūdos appellabat. Negabat apostatas etiam penitētes recipiēdos eē. Hāc ob reꝫ cōciliū sexaginta ep̄oꝝ: totidē p̄sbiteroꝝ cū diaconis pluribus habitū est. quo nouacij opinio vt falsa imꝓbať. q̄ꝺ saluatoris exemplo nemini penitēti denegāda sit venia. ⁊ sic primū romane eccl'ie scisma finitū fuit. Alie etiā hereses huiꝰ tp̄ibꝰ pullulare cepere. Origenes em̄ heresim quorūdā sustulit: affirmantiū aīos hoīm vna cū corporibꝰ interire. Rursūq̄ꝫ ī anastasi (quā nr̄i resurrectionē vocāt) vna cū corporibꝰ suscitari. Sustulit ⁊ heresim helchesatarū qui paulū apl'm oīno respuūt quiq̄ꝫ asserunt negātem in tormētis christū nihil criminis habiturū: modo integri ⁊ recti sit cordis.

Cornelius

Cornelius papa natione romanꝰ patre castino: vir certe eruditissimꝰ q̄ multas scripsit epl'as. vnā ad fabiū anthiocenū ep̄m de synodo romano ⁊ italica atq̄ꝫ aphricana. aliā de nouatiano heretico. terciā de synodi gestis. At vo sub episcopatu eius qui apostatas recipiendos censebat penitentes presertim nouatus nouacianū extra ecclesiā ordinauit ⁊ ī aphrica nicostratū. quāobrem ꝯfessores qui a cornelio secesserāt: cū maxio presbytero ac moyse sentiētes ad ecclesiā reuersi veri confessoris nomen adepti sunt. verū postea instantibus hereticis cornelius centūcellas in exiliū mittiť. ad quē cyprianus carthaginensis ep̄s in carcerem cōiectus l'ras mittit. quibꝰ intellexit ⁊ amici calamitatē ⁊ exilij sui cōfirmationē. Extant ⁊ alie cypriani ad corneliū epl'e plene religionis ⁊ fidei. Priusq̄ꝫ in exiliū mittiť instāte lucina matrona sanctissima corpora petri ⁊ pauli e cathecūbis vbi minus tuta esse videbanť noctu leuat. Paulū lucina ī predio suo via hostiēsi collocat vbi interfectus fuit. corneliꝰ petrū vbi crucis martyriū subijt. in templo apollīs ad radices aurei montis. iij. kal'. Julij. Cū aūt mense decembri sacroꝝ iniciādoꝝ ꝑtāteꝫ bis fecit. Decius iratus sanctissimū virū plūbatis cedi atq̄ꝫ deinceps ad templuꝫ martis duci iubet: vt simulacrū eius adoraret. At vir sanctus dum ad suppliciuꝫ duciť: oīa bona stephano archidiacono cōmisit. post hec tercio nōs maij obtrūcať. huiꝰ corpus beata lucina cū quibusdā clericis noctu sepeliuit in arenario predij sui. Sedit annis duobꝰ diebus tribus. Sedes. xxxv. vacat.

Dionysiꝰ alexādrie ep̄s

Dionysius alexandrine ecclesie episcopus vir doctissimꝰ origenis magni auditor his temporibus episcopus designatus. sedit annis. i 7. hic in cypriani ⁊ affricani synodi dogma consentiens de hereticis rebaptizādis plurimas misit epl'as: sed ⁊ ad fabianū papam de penitentia vnam scripsit epl'aꝫ: ⁊ ad varios alios de exilio: de mortalitate: de sabatho: de persecutione decij. atq̄ꝫ duos libros aduersus nepotē ep̄m ⁊ ad origenē magistrū suū de martyrio ⁊ alia multa.

Maximinus imꝑator anno ab vrbe cōdita. dccclxxxvij. post alexādrū ex corpore militari: posteaq̄ bellū in germania ꝓspere gesserat sine vlla senatus auctoritate imꝑator electꝰ est. hic de vico tracie vicino barbaris: barbaro etiā patre ꝛ matre genitus: quoꝝ alter e gothia: alter ex alanis genitus esse phibet. Et in prima quidē pueritia fuit pastor nōnūq̄ procer q̄ latronibꝰ insidiaret ꝛ suos ab incursibꝰ vindicaret. militare aūt sub seuero cepit. Erat eīm magnitudine corporis ꝯspicuus: virtute inter oēs milites clarus forma virili decorus ferus moribꝰ. fuit aūt ingentis stature vir adeo vt pedes octo excederet. Pedē habuit tāte magnitudinis vt postea in ꝓuerbiū locū cessetat: cū de longis ꝛ ineptis hoībꝰ diceret. maximini caligā requirit. Tāte vero bibacitatis erat vt vini amphorā vna cena biberet. Verū cū sextus a nerone xp̄ianos ꝓsequeret anno tercio posteaq̄ regnare cepat: a pupieno aqlegie quā obsidebat vna cū filio maximino interfectus est. tanta aūt fide aqlegienses ꝯ maximinū ꝓ senatu fuerūt vt funes de capillis mulieꝝ facerēt cū deessent nerui ad sagittas emittēdas. Ideo rome in honore matronaꝝ templū veneri calue senatus dicauit. Greci scriptores maximū ꝛ balbinū imꝑatores ꝯ maximinū factos. maximū aūt cū exercitu missuꝫ ꝛ apud rauennā bellū parasse. aqlegiā aūt nisi victorē nō vidisse: latini scriptores nō maximū sed pupienū ꝯ maximinū pugnasse apud aqlegiā ꝛ vicisse. forte idē pupienus q̄ est maximus.

Gordianꝰ filius

Gordianus post maximinū tyrānuꝫ imperiū adeptus cū parthos iā erūpētes ingēti clade supasset: ꝛ nobilissimus vir ꝓcōsul cuꝫ filio ꝯsulari legato imꝑator dictus erat aūt iā octogenariꝰ ꝛ plurimis ꝓuīcijs ꝓfuit quē affricanū appellauerunt. Gordiani igit̄ duo pater ꝛ filiꝰ ambo ex ꝯsulibus magno affroꝝ ꝯsilio imꝑatores sunt appellati Gordianus vō adolescēs augustus declarat̄ sex annis imperiū tenuit. cuꝫ maximinus ꝓter senatus auctem impium vsurpasset ad deturbāduꝫ euꝫ tres declarauit imꝑatores e q̄bus pupienꝰ ꝛ albinꝰ ī palatio interfecti. soli gordiano imperiū reseruatū fuit. Huius pricipis hec fuit precipua laus q̄ ad sexagītaduo milia libroꝝ ī bibliotheca habuisse dr̄. deniq̄ duꝫ ad triūphū rome rediret: nō lōge a romanis finibus philippi fraude occisus est. Gordiano sepulchꝝ milites apd̄ circeū castꝝ fecerunt titulūꝫ hmōi ardētes ꝛ grecis ꝛ latinis ꝛ persicꝭ ꝛ iudaicꝭ lr̄is: diuo gordiano victori ꝑsaꝝ: victori gothoꝝ: victori sarmathaꝝ depulsori rōanoꝝ seditionū: victori germanoꝝ sed nō victori philipporum.

Philippus anno ab vrbe cōdita nōgētesimo nonagesimoseptio reductis militū copijs e syria ī italiā vna cuꝫ filio philippo ānos q̄nq̄ imꝑat. hūc aūt ꝓmū imperatorē xp̄iani habuere: q̄ q̄dē misteria adire nunq̄ est ausus nisi ꝯfessus. post terciuꝫ vō imperij sui annū millesimus ab vrbe ꝯdita annus impletus est. vn̄ ꝛ seculares ludi celebrati sunt. q̄ centesimo q̄s anno repetebant. instituti a valerio publicola post exactos reges a seculo nomē ducētes: qḋ est humane vite spaciū. Ambo deinde fraude decij ab exercitu interfecti sunt. lꝫ diuersis ī locis. Nā philippus pr̄ verone: filius rome occidit̄. annis q̄nq̄ imperarunt. Inter diuos tn̄ relati sunt. ex q̄bus iunior philippus adeo seueri aī fuit: vt nullo cuiusq̄ cōmēto ad ridēdum solui potuerit: patrēq̄ secularibus ludis petulātius cachināte: vulto auersato notauerit. hic philippus q̄rto imperij sui anno vrbē ex suo noīe ī thratia ꝯstruxit. ꝛ cū deciū infensuꝫ haberēt thezauros suos fabiano pōtifici ꝯtulerūt: ob id odiuꝫ maximū decius in xp̄ianos ꝯcepit.

Decius romanoꝝ imperator q̄ e pānonia inferiori bubalie natus. interfectis philippis imperiuꝫ sumpsit: odio in xp̄ianos exardēs: ꝓpter philippos eiusdē secte imitatores. Belluꝫ ciuile qḋ ī gallia motuꝫ fuerat oppressit: filiuꝫ suuꝫ cesarē fecit: romelauacrū edificauit. cum biēnio postea cuꝫ filio cesare imperasset. in barbarico bello opprimit̄ e q̄bus senior gurgite paludis immersus est. Ita vt nec cadauer eius nusq̄ repertus sit. Digno certe dānatus iudicio: q̄ septimā post nerone persecutionē in xp̄ianos mouens. multos sctissimos viros interemit. Hic inter historicos varietas orit̄: cuꝫ eutropius scribit q̄ inter ceteros beatissimū laurentiū leuitā ꝛ martyrē igne excoxit q̄ sub sixto floruit. Ideo imperiū decij nōnulli ꝓlōgāt. Quidā hunc deciū seniorē sub quo passus fabianus ꝛ corneliꝰ ponunt. deinde deciū iuniorē cesarē. ꝛ inter istos duos gallū volusianū ꝛ alios imꝑatores fuisse aiunt. Et postea valerianū cū galieno sub quibꝰ passi lucius stephanꝰ ꝛ sixtus sūmi pōtifices ac laurētius archidiaconus ꝛ hypolitꝰ. Ideo galienꝰ binomius asserit̄ dictus decius galienus. Vel aliq̄ deciū cesarē a philippo cōstitutum cum in vita laurētij legit̄ decius cesar ꝛ nō imꝑator sub eo passum fuisse laurentiū. Cuꝫ antiquitus aliqui cesares ꝛ aliqui augusti: postremo imperatores fuerunt.

Linea Imperatorum

Maximinus

Gordianus pater

Philippꝰ pater Philippꝰ filius

Decius

Persecutionē sextā post neronē. maximin⁹ impator mouit in xpianos quā precipue exercebat in clericos ꝛ sacerdotes. verum cum cunctos cedibus persequeref: tercio anno a pupieno aquilegie vna cū filio interfectus: persecutioni simul ꝛ vite finem imposuit.

Pontion martyr

Pontiū beatissimū martyrez philippos impatores ad fidē xpi ꝯuertisse tradunt historici. Iste pontius fuit fili⁹ cuiusdaz senatoris vrbis. cuius pater marcus: mater iulia. que pregnās templū iouis intrās in quo sacerdos sacrificans velamē ꝛ infulā scindens voce terribili ait. Hec mulier in vtero gestat: qui hoc templū funditus euertet. Ideo trista domū rediēs: vētrē molestauit vt fetus periret: peperit tñ puerū sine omni macula. quē cū nitebaf interficere: pater ait. Sinas eū viuere: si ioui placebit de inimico vindictā sumet. deinde cuz in varijs doctrinis eruditissim⁹ euasisset. Cū audisset xpianos: cui sanct⁹ pontianus ꝑerat cantātes: deus noster in celo oīa quecūqꝫ voluit fecit. Simulachra gentiū argentū ꝛ aurū ꝛc. Relictis ydolis cū patre a pōtiano baptisma suscepit: patre deinde defuncto ꝛ pontiano: fabiano summo aplico oēs facultates dedit: qui pauperibus distribuit. duob⁹ aūt philippis impatorib⁹ cum esset amicus ꝛ cum instaret millesim⁹ ab vrbe annus: eis verū ac magnū deū in celo colendū ostendēs. effecit vt a fabiano baptisma susceperūt: ꝛ templū destruxerunt. a sequētib⁹ deinde impatorib⁹ post varia tormenta cum a seuientibus vrsis ꝛ ab igne in arena illesus māsisset. demum capite ceso martyriū cōsūmauit.

Martyres que per varias persecutiones passi sunt deinceps nomina famosorum annotantur.

Leontius martyr
Flocellus puer
Felicissimus martyr
Romanus martyr
Habundius martyr
Cirilla virgo filia decij ꝛ martyr
Abacuck martyr
Audecius discipulus policarpi
Simimus martyr
Nouatus cum. xx.
Victor miles ꝛ terrena vxor ei⁹
Concordius subdiaconus
Valerius martyr
Gaius martyr
Attalus martyr
Philippus prefectus alexādrie
Triphonia
Cesarius
Simphorianus
Castorius
Columba
Geminianus
Philemon
Janurius
Festus
Desiderius
Sabinus
Basilijs cum alijs septem
Adrianus
Simplicianus

Patroclus
Simphorianus
Xlviij. martyres
Leonilla
Priscus
342. martyres
Quirinus
Theodor⁹ basilides
Maurus
Victorius
Victor martyr
Nicoforus
Claudianus
Alexander
Carpoferus
Crisandus
Gedeon
Maria
Marcellianus
Marcus
Nicostrat⁹ ꝛ Zoe vxor eius
Tranquilla
Cromacius
Crescentia
Theodora
Albinus
Felicianus
Primus
Faustinus
Beatrix

Septem dormientes

Temporib⁹ decij cū post varias ꝑsecutiones ephesuz deci⁹ venisset. In medio ciuitatis templū cōstruēs: oēs sub pena mortis ydolis sacrificare cōpulit. Tantusqꝫ penarū terror cunctos inuaserat vt fili⁹ patrē ꝛ amicus sodalem abnegarat: In ea vrbe septē nobiles primi in palatio. maximinus: marcus: martinian⁹: dionysius: seraphion: iohānes ꝛ cōstantinus ydola spernentes ieiunijs ꝛ orōnib⁹ in domo celātes vacabāt. apud decium accusati patrimoniū paupib⁹ distribuētes. Inito cōsilio in montē celion secesserunt: ꝛ vsqꝫ ad temp⁹ ꝑsecutionis finiēde latere decreuerūt: quib⁹ vnus admīstrabat qui furorē decij ceteris detexit: ꝛ panes allatos obtulit. quo cibo ꝯfortati colloquētes in luctu vt de⁹ voluit obdormiuerūt. Deci⁹ os spelunce obstrui ꝑcepit vt fame ꝛ siti dies clauderent. Scriptura signato martyriū cū tempore: quomodo temporibus theodosij postea manifestati viui sunt. infra describitur.

Septima ꝑsecutio post nerone̅ facta est a decio imꝑatore. qua quide̅ multi diuersis in locis ꝓ fidei ꝯstāti a passi fuere. q̄ cū philippo imꝑatori reuertēti de bello verone occurrit cū victoria: ad ipsum honorādum: dolose eū occidit. ⁊ vsurpās sibi imperiū ad vrbe̅ veniēs: vt videret zelo cultus deoꝝ illoꝝ occidisse dn̄m suū q꜡ xp̄ianus erat: mouit ꝑsecutione̅ dirani ꝯ xp̄ianos plurimos interficiens. ⁊ inter illos filiū prefati philippi imꝑatoris. Martyres aūt varij sub decio passi sunt: quoꝝ martyriū iā patebit:

Abdon ⁊ Senen

Abdon ⁊ senen subreguli romani viri clarissimi ex corduba ꝑsarū vrbe oriūdi his tumultibꝰ pꝰ multos carceris squalores romā cathenis obligati ꝑducūt vbi cū diu diuersis penaꝝ generibꝰ diu fuissent macerati. Cū em̄ deciꝰ imꝑator babiloniā ⁊ alias ꝓuincias superasset xp̄ianos in diuersis locis cordubā adduxit: ⁊ diuersis supplicijs eos īterfecit. Eoꝝ aūt corꝑa abdon ⁊ senen xp̄ianissimi sepeliebāt. Tandem tercio kalēdas Augusti gladio ꝑcussi martyrium compleuerunt.

Agatha

Agatha sicula virgo genere nobilis p̄clarissima: ꝑ hoc tempꝰ in cathania ciuitate sicilie ꝓ xp̄o martyrio coronat. Illā quintianꝰ p̄fectꝰ audita eiꝰ fama nobilitatis formositatis ⁊ diuiciaꝝ: ⁊ q꜡ xp̄i ancilla esset: illā cōprehendēs affrodisie turpissime mulieri tradidit: que septē filias habebat turpitudini deditas: que ꝑ dies triginta varijs ꝑsuasionibꝰ ac minis eā adhortabātur: vt presidi assentiret: qui posta cū idolis sacrificare nollet: post alapas ⁊ carceres postqꝫ eculeū: post etiā mamillarū abscisione̅: ⁊ in testis fractis ⁊ carbonibus ignitis volutatione̅ eo iudicāte ī carcere martyrio ꝯsūmata est nonis februarij. corpus fideles aromatibꝰ sepelierunt. angelus apposuit tabulā vbi sculptum erat. mente̅ sanctā spontaneā honore̅ deo ⁊ patrie liberationem. Cortina quoqꝫ eius ignem montis prope ciuitate̅ repressit.

Appolonia

Appolonia virgo sanctissima memoratu dignissima alexandrina longeue etatis. ⁊ ipsa ꝑ hoc tempꝰ martyriū ꝓ xp̄i noīe ꝑtulit acerbissimū. Nā persecutores (cū idolis sacrificare nolebat) primū dentes oēs ex eius ore excusserūt ⁊ multis plagis affecerūt. deinde cū minarent̄ eam viuā se incensuros nisi cū eis verba impia ꝓferret ⁊ deū blasphemaret. at illa vidēs rogum paululū quid intra semetipam deliberās: repēte de manibꝰ impioꝝ se ꝓrupit ⁊ in igne̅ paratū ꝓsiliuit: vt ꝑterrerent̄ crudelitatis actores: q꜡ ꝓmptior est inuenta femina ad mortem: q̄ꝫ ꝑsecutor ad penaꝫ. ac sic martyrij palmā quīto ydus februarij ꝓmeruit. Eiꝰ sanctū corpus postea in italiā delatū: apud derdonaꝫ lombardie ciuitatem in cathedrali ecclesia seruat̄.

Serapion

Serapion patria alexandrinꝰ ⁊ ip̄e vir sanctissimꝰ eode̅ anno apud alexandriā a ꝑsecutoribꝰ captꝰ crudelibꝰ supplicibꝰ afficit̄ in tm̄ vt oēs eius corporis iuncture priꝰ soluerent̄: sed adhuc viuēs a ministris diaboli de supꝰioribꝰ sue domꝰ partibꝰ p̄cipitatus xp̄i martyr efficit̄. ⁊ eiꝰ natale. i 8. kal. decēbris celebrat̄. Iustinus quoqꝫ presbyter cū victoria martyrū pro christo constantissime sustinuit.

Meniacus martyr

Victoria virgo

Meniacus ethruscus vir celeberrimꝰ: ⁊ ip̄se apud florētiā ethrurie vrbe̅ octauo kal. nouēbris martyriū ꝑtulit. cuius reliquie adhuc ⁊ templo ⁊ populoꝝ frequentatione a cōciuibꝰ suis plurimū venerant̄. Palentinꝰ quoqꝫ ⁊ laurentinꝰ patria ethrusci: ⁊ ipsi apud aretium eoꝝ vrbem vna cum nicostrato diacono: ⁊ alij multi in hoc tumultu pro christo passi sunt.

Victoria virgo inclita cū esset despōsata cuidā pagano rome sub deciana ꝑsecutione: cū nec nubere nec sacrificare vellet: post multa miracula ⁊ oꝑa sancta cū plures virgines deo adiūxisset: gladio ꝑcussa est rogatu sui sponsi. Plurimiqꝫ alij martyrio coronati sunt quoꝝ vitā euoluere nō possumꝰ. qui hac persecutione furente in desertis ⁊ in montibus latitantes fame siti frigore: languore latronibus bestijsqꝫ consumpti sunt in diuersis mundi regionibus.

Anno mundi. 5453. Anno christi 254.

LUcius papa natione roman⁹ patre porphirio post corneliū īpante gal
lo hostiliano pontifex eligit. hunc volusian⁹ imperator primo exilij pena
dānauerat: sed eo extincto ab exilio liberatus romā veniēs. Cōstituit vt duo
presbyteri: diaconi tres vbiqꜫ locoꝝ epm comitarent: cui⁹ vite ꝛ actiōis testes
qui etiā añqꜫ ad martyriū iubēte valeriano duceret: oēm ptātem eccl'ie stepha
no archidiacono suo pmisit. Ter aūt dandis ordinib⁹ sacris vacauit. Et postqꜫ
martyrio vitā finiuit sepult⁹ est in cimiterio calixti via appia octauo kal. septē
bris. sedit ānis trib⁹: men. iij. dieb⁹. iij. Dies q̄nqꜫ ꝛ trigita sedes tuꝫ vacat.

Anno mundi. 5458. Anno christi. 257.

STephanus primus papa natione romanus patre iulio pontifex eligit
eo potissimū tpe quo postum⁹ in gallia tyrannidē occupat: cum maximo
reipublice emolumeto: vir sane optimus ad ordinādā eccl'iaꝫ cō uersus. Insti
tuit ne sacerdotes ꝛ leuite vestib⁹ sacris alibi qꜫ in eccl'ia ꝛ peragendis sacris
vterent: ne si secus facerent penam balthasar regis babylonis subirēt: qui va
sa sacra ꝓphanis manib⁹ attigerat. De rebaptisandis aūt his qui ad fidem re
dissent eadē sensit que corneli⁹ pōtifex: neqꜫ vllo modo his recomunicandū eē
qui rebaptizarent. Tandē cū ope ꝛ verbis multos gentiles ad fidē xpi cōuer
tisset: cōquisitus a galieno vt quidam volunt vel ab his qui ex deciano edicto
christianos ꝑsequebant: vna cū plerisqꜫ suoꝝ ad martiriū rapit. capite mulcta
tus ī calixti cimiterio via appia sepelit. 4. nōs augusti. sedit annis septē: mē
sib⁹ quinqꜫ dieb⁹ duob⁹. Sedes aūt ad dies duos ꝛ viginti tum vacat.

SIxtus secūdus papa natione grecus: patria atheniēsis ex philosopho
xpi discipulus factus est: durāte adhuc deciana ꝛ valeriana ꝑsecutione
vir sane doctissim⁹: q̄ sūmope hereses exortas videlꝫ sabellianoꝝ ꝛ ne
pocianoꝝ cōfutare ꝛ extinguere meditabat. verū accusat⁹ qꝺ xpi fidē cōtra im
peratoꝝ decreta predicaret. captus ad martis templū ducit vt aut marti sacri
ficet aut si id facere noluerit penā capitis subeat. Euntē ad suppliciū laurēti⁹
archidiaconus alloquit. Quo ꝓgrederis sine filio pater: ꝛ sine ministro ꝓpe
ras. Cui sixtus. Ego te nō desero fili. maiora tibi ꝓ fide xpi supersunt certa
mina. post triduū me sequeris sacerdotē leuita. Interim aūt si quid in thezau
ris habes id pauperib⁹ distribue. Eodē vero die vna cū sixto diaconi sex inter
ficiunt. felicissimus: agapitus ianuarius: magn⁹: innocentius: stephanus: se
xto ydus augusti. In suo aūt pōtificatu sacroꝝ ordinū ptātem bis fecit mense
decēbri. Sixti corp⁹ ī cimiterio calixti via appia sepelit. Reliq̄ vo martyres
iacēt in cimiterio ptextati ī agro veranio via tiburtina. Sedit aūt ānos duos
mēses decē dies tres ꝛ viginti. Uacat tum sedes dies quinqꜫ ꝛ triginta

DIonysius papa cui⁹ originē damasus se inueniri potuisse negat ex mo
nacho pōtifex creatus: p̄sbyteris eccl'ias ꝛ cimiteria ī vrbe roma statim
diuisit: parrochias ꝛ dioceses foris distribuit que quisqꜫ finibus suis limini
busue ꜫtentus eēt. Mādauit itē iudicib⁹ tam secularib⁹ qꜫ eccl'iasticis: vt nemi
nē dānarēt anteqꜫ ꝑ testes ydoneos ꜫuinceret. hic licet decrepite esset etatis: cō
ciliū in anthiochia ciuitate ꜫ paulū eiusdē vrbis epm celebrari mādauit: cum
ꝓpter seniū interesse dionysius nō potuit. Ea tñ de re ad eum per maximū ale
xandrinū epm late perscriptū est. Mortuus aūt dionysius sepelit in cimiterio
calixti vbi ex institutionibus duabus mēse decēbri habitis: presbyteros duo
decim: diaconos sex: epos septē creasset. Sedit annis sex: mensibus duobus:
diebus quatuor. Uacat tum sedes dies sex.

Anno mundi. 5463. Anno christi. 264.

FElix papa natione romanus patre cōstātino: aureliani tpe fuit: vir vtiqꜫ
iustus ꝛ omni laude dignus: qui ꝛ martyrū deuotioni consulēs manda
uit vt singulis annis sacrificia martyrū a xpi sacerdotib⁹ decetero celebrarent
vtqꜫ nullibi qꜫ in loco sacro ꝛ a viris ecclesiasticis missa celebraret. Dedicatio
nes quoqꜫ temploꝝ etiā solēniter celebrari mādauit. Qꝺ si de cōsecratione ali
cuius eccl'ie ignoratū fuerit vtpote vetustate ꝛ abolitione muroꝝ cōsecrari de
nuo mādauit. Qui deniqꜫ repetitis sacris ordinibus mense decembri presby
teros nouem: diaconos quinqꜫ: episcopos quinqꜫ creasset. martyr via aurelia
sepelit tercio kal. Iunij in basilica quā antea in honorem dei condiderat secū
do ab vrbe miliario. Sedit annis quatuor men. ij. dies. xv. Uacat tum sedes
in vrbe dies quinqꜫ.

Gallus hostilian⁹ τ galli fili⁹ volusianus mox imperatores creati sunt: quoꝝ tꝑib⁹ in vltionē xp̄iani nōis tanta pestis exorta est: vt pauce dom⁹ nedū ciuitates τ ꝓuincie extiterint: que nō tantā calamitatez senserint. Nihilqꝫ oīno clarū gesserūt. Sola hec pestilentia morbis atqꝫ egritudinib⁹: not⁹ eoꝝ principat⁹ fuit. Verū gallus τ volusian⁹ duz ꝯ emilianū res nouas agitantē bellū ciuile moliunť interamne necanť. Emilianus aūt obscurissime nat⁹: obscurius impauit cū maur⁹ fuerat. τ tercio mēse extinct⁹ est. hec aūt pestis ac calamitas maxīe apud egyptū τ alexandriā seuiebat: de q̄ cypriani martyris extat liber. hi duo non dū cōpleto impij sui biēnio vt premissuz est interierūt

Volusianus fili⁹

Galienus

Valerian⁹ imperiū suscipiēs cū galieno eius filio impauit annis. 15. Valerian⁹ em̄ in rhetia τ norico se agens ab exercitu. Galien⁹ rome a senatu impatores eligunť. hoꝝ imperiū perniciosuz romano noī τ pene exiciabile fuit: ꝑicipū ignauia τ ī xp̄ianos seuicia. Nā germani rauēnā vsqꝫ ꝑuenere ferro τ flāma oīa vastātes. Valerian⁹ aūt in mesopotamia bellū gerens a sapore persarū rege capt⁹ in ꝟuitute turpiter vixit: τ apud parthos ignobili seruitute ꝯsenuit: eo em̄ vt scabello persaꝝ rex equū cōscensur⁹ vtebať: pedez ei⁹ ceruicib⁹ imponēs. τ id merito cū stati vbi impiuz arripuit octauā ꝑsecutionē ī xp̄ianos mouit. Territ⁹ aūt claro dei iudicio galien⁹ pacē eccl'ie tribuit. Cum aūt adolescēs fact⁹ esset augustus imperiū primo feliciter mox cōmode ad vltimū perniciose gessit. erat em̄ ī galieno subite virtutis audacia. Barbari tn̄ oēs in fines romanos eruperāt. Et tyrāni q̄dā perniciosi exorti sunt: qui q̄d domi relictū erat ab externo hoste pessundarēt. Galien⁹ vͦo cū rēpublicā deseruisset ac mediolani libidinib⁹ operā daret missis ꝑcussorib⁹ interēptus est impij anno nono. Et vt q̄dā ferūt auxilio cecropij dalmatarū ducis vbi τ frater ei⁹ valerian⁹ quē multi augustū multi cesarē dicūt occidiť. Alamāni em̄ exhausti gallis suo tp̄e in italiā penetrauerūt. Dacia q̄ a traiano vltra danubiū fuerat adiecta amissa est. Germani vsqꝫ ad hispanias penetrauerūt. Cum iā desperatis rebus τ deleto impio romano posthum⁹ ī gallia obscurissime nat⁹ purpurā sumpsit: τ per tyrānidem annis. x. impauit: vsus ingenti moderatione: pulsis hostib⁹ ꝓuinciā in pristinā formā redegit: deinde militari tumultu apud magūcia cū interfect⁹. Victorin⁹ postea galliarū accepit imperiū vir strēnuissim⁹ ꝫ dum nimie libidīs esset τ aliena mr̄imonia corrūperet. agrippine occidiť sui impij anno secūdo. Huic successit tetricus senator: q̄ aquitaniā honore presidis administrās absens a militib⁹ imperator elect⁹ est. duz hec ī gallia agerenť ꝑ odenatū perse victi defensa syria mesopotamia vsqꝫ ad thesiphontē recpta est.

Claudius hui⁹ nōis secūdus romanoꝝ imperator a militib⁹ electus: a senatu appellat⁹ augustus: imperiū suscepit: hic gothos illiricū mecedoniāqꝫ vastātes bello adort⁹ incredibili clade superauit. hāc obrē in curia aure⁹ clipe⁹: in capitolio aurea statua eidē a senatu decreta est. parcus vir atqꝫ modestus τ iusti tenax atqꝫ reipu. gerende idoneus. aduersus ducenta milia alamanoꝝ haud ꝓcul a lacu benaco ī silua que lugana diciť dimicās: tantā multitudinē fudit vt egre pars dimidia superfuerit. qui tn̄ morbo correptus apd̄ syrmiū moriť. nōduz expleto biennio in imperio. Quo mortuo statim quintili⁹ frater ab exercitu imperator eligiť. vir q̄dem vnice moderationis τ qui solus fratri preferri posset. Is quoqꝫ decimoseptimo imperij die interficiť.

Aurelianus anno ab vrbe cōdita millesimo ac vigesimoseptimo imperiū adeptus. Dacia ripensi oriundus vir militari disciplina clarus: in bello potens: animi tn̄ modici: τ ad crudelitatē ꝓpensioris. Gothos apud danubiū graui ꝑlio superat. Romanā orbem triennio ab inuasorib⁹ receptauit. hic primus apud romanos diadema capiti innexuit: gēmisqꝫ τ aurata veste (q͛ vere romanis incognitū morib⁹) vsus est. hic muris validiorib⁹ τ laxiorib⁹ vrbē sepsit. Tēplū appollini edificauit in asiā traijciens zenobiā que occiso odenacho marito oriētis tenebat imperiū haud longe ab anthiochia vicit: eamqꝫ in triūphū vna cū tetrico ducit. ad gallias ꝓfectus vindelicos obsidione barbarica liberauit. deinde ad illiricū redijt. Sꝫ cū iter faceret apud zenophoriū māsionē que est inter heracliā τ bizantiū: malicia notarij sui interemptus est: qui nonā persecutionē mouit in xp̄ianos: populus aūt romanus amauit: senatus timuit. Imperauit annos quinqꝫ menses sex. Triūphū eius gloriosum flauius vopiscus describit.

Linea Imperatoꝝ

Gallus hostilian⁹

Valerianus

Claudi⁹ Quītili⁹ frater

Aurelianus

Octaua psecutio ecclesie facta fuit iussu valeriani impatoris: q̄ vbi imperiū arripuit octauus a nerone adigi tormentis xp̄ianos idola colere: abnegantesq̄ interfici. vbicq̄ iusserit: hic tn̄ a pricipio sanctos dei ita veneratus est vt domus eius ecclesia dei putaref. Sed postea per quedā magū seu hereticum corruptus τ deprauatus: catholicā fidem adeo detestari cepit: vt hanc persecutionem faceret cuius crudelitas atq̄ seuicia dei iudicio orbi nō modicū perniciosa fuit. nam paulopost germani e puincia erūpetes cū magno impetu hostili aīo rauennā vsq̄ peruenere: τ oīa igni τ ferro vastauere

Cyprianus

Cyprian⁹ doctor eccl'ie eruditissim⁹ τ cartaginēsis eps iubēte valeriano pncipe post longū exiliū octauo kal'. octobris a galerio maximo pconsule durissimo viro detrūcatione capitis martyriū cōsūmauit. Referunt τ cū eo apud eandē vrbem passi Crescenti⁹ victor: rosula ac generalis. Fuit aūt in primis Cyprianus gentilis τ excellentissimi ingenij vir ac bonaꝝ artiū studijs ornatissim⁹ qui primo rhetoricā docuit: deinde suadēte pſbro cecilio (vt hieronym⁹ ait) a quo τ cognomē sortit⁹ est: ad xp̄ianos trāsiēs oēs facultates suas paupib⁹ erogauit. presbyter primo deinde carthaginēsis eps creat⁹. vbi tum docendo monēdo ac scribendo xp̄i ecclesie prodesse curauit. Eius aūt clarissimā vitā τ martyriū pontius eiusdē cypriani pſbyter τ exilij comes: egregio volumie cōposuit. huius cypriani caput Nuremberge in basilica sctī Laurentij cū oī gloria ob seruaf. Scripsit aūt plura opa precipue de vnitate eccl'ie: Anteq̄ eīn moreref cyprian⁹ venerat in sniam eccl'ie romane. Nō esse rebaptizandos hereticos: sed sola man⁹ impositione grām recipiēdos hac de re inter cyprianū τ corneliū magna fuerat olim cōtentio

Laurentius

Laurenti⁹ hispan⁹: sixti pōtificis archidiaconus τ fili⁹ adoptiuus rome via tyburtina presente decio seu galieno post multū virtutū insignia τ plurima tormētoꝝ genera videlꝫ carceris: in quo cecū illumiauit τ hypolitū baptizauit: ac verberib⁹ (vt thezauros ecclesie ostēderet) plūbatis ac scorpionib⁹ cesus. ad vltimū nocte a valeriano τ decio vt dijs sacrificaret: cōpulsus ait. Mea nox obscurū nō habet sed oīa i luce clarescūt. post dirā oīs pcussionē: quarto ydus augusti in craticula ferrea (sub qua carbones ignite) crudelissime igni laurentiū exustū ferūt. grāsq̄ deo agens: spm̄ deo reddidit τ martyriū ɔstantissime cōpleuit Hypolitus aūt cū iustino corpus exustū sepelierūt. Hunc nōnulli cuiusdā hispanarū ducis filiū fuisse dicunt. Quē demon infantulū e cuna in nemus asportauerat: sed beat⁹ sixtus pdictus cū in eadē puincia pdicaret: cū sub quadā arbore lauro diuinitus inueniēs laurentiū appellauit: τ diligenti cura ipsum enutriri τ edoceri fecit. Quo adulto illū secū vna cū vincentio romā perduxit. Ubi postea factus pontifex cōstituit eū suū archidiaconū post sixtū aūt triduo post: vna cū claudio subdiacono τ seuero pſbytero τ crescentio lectore τ romano hostiario varijs cruciatibus necaf vt pmissum est.

Sabellius hereticus

Sabelli⁹ hereticus: a quo sabelliani heretici tāq̄ ab auctore puerse secte iuētore vocati sūt: ea aūt tēpestate exorta est ea doctrina apud ptolomaidē que olim barce vocabaf pentapoleos ciuitatē plena blasphemijs in deū patre τ in xp̄m: quē sūmi dei filiū esse negabat: primogenitūq̄ oīs creature: simul etiā spūs sctī intellectū auferebāt. Dicebat eīn τ pdicabat vnam tm̄ pr̄is τ filij τ spūssctī esse psonā. Quas ob res magne dissensiones τ scādala in eccl'ijs tā occidētalib⁹ q̄ orietalibus exorte sunt. Nec ipse tandem diuinū iudiciū euasit: cum turpiter occubuit.

Hypolitus

Hypolit⁹ roman⁹ patricius eo anno τ mēse postq̄ beatū laurentiū sepeliuit cōprehēsus eo q̄ xp̄ianus esset diu acriter cedif: cū nollet idolis sacrificare fustib⁹ cesus donec cedētes deficerēt. Deci⁹ ira plenus valeriano pfecto pcepit: vt eū crudeli examiatione interficeret. q̄ iussa cōplēs oēm familiā in ɔspectu ei⁹ decollari fecit. deinde ipsus ligatis pedib⁹ ad colla indomitoꝝ equoꝝ p cardos τ tribulos crudeliter trahi taꝫ diu fecit donec emitteret spm̄. quo defuncto iustin⁹ corpus sepeliuit i agro verano ydibus augusti.

Concordia

Concordia pdicti hypoliti nutrix. cui pses dixit ɔsiderate vitā vr̄am: ne cū dn̄o vr̄o peatis: ait nos cū dn̄o desideram⁹ magis mori q̄ ipudice viuere Jussit eā tā diu plūbatis cedi donec emitteret spm̄.

Romanus

Roman⁹ q̄z miles τ ipse sequēti die eo i loco passus est. Is i pfessiōe btī laurētij diuit⁹ ex visiōe angeli cōpunctus se baptizari fecit. quo audito mox iudex iussit eū fustigatū exhiberi: τ visa ei⁹ ɔstātia decollat⁹ est. v. Jdus augusti. Cui⁹ corp⁹ postea lucā ethrurie vrbem delatū honorifice sepultū est.

Quirinus

Valentinus

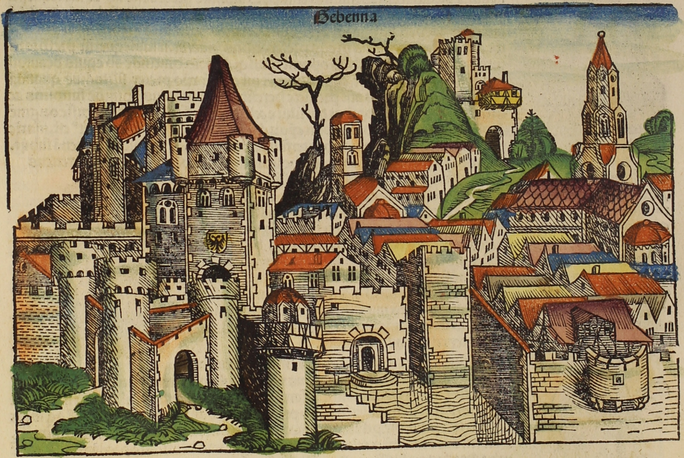
Quirinus romanꝰ tribunꝰ sub hac ꝑsecutione pꝰ lingue abscisionē: ⁊ manuū ac pedū ꝓ xpo detrūcatione: in via rome que nuncupat̄ appia agonē martyrij .iij. kal'. aprilis gladio cōsummauit.

Theodora q̄z vgo hermetis martyris soror his tpibꝰ ab aureliano capta martyriū itrepide sustinuit

Ualentinꝰ romanꝰ p̄sbr hisdē tpibꝰ multa sanitatū ac doctrine insignia a claudio imperatore capit̄. Interrogatꝰ de dijs eoꝝ ait iouē mercuriū ⁊ alios miserrios hoīes fuisse: deinde asterij filiā illumiauit quā cū oī domo sua nūero .xlij: xpianos effecit. Tandē iubente imperatore diutissime fustibꝰ cedit̄ . ad vltimum ꝟo capite trūcat̄ ⁊ .16. kal'. marcij sepelit̄. Cirillā q̄z decij imperatoris filiā xpianissimā rome gladio iugulatā historie tradūt q̄nto kal'. nouembris.

Nonā persecutionē eccl'ie Aurelianꝰ imperator mouit ī xpianos nonus a nerone. Is em̄ malis ꝯsilijs subordinatꝰ cū de ea re ad ꝓuinciarū p̄sides l'ras misisset: diuino iudicio de celo tactꝰ turpit̄ occubuit

Gebennarū clarissimā allobrogū seu sabaudiensiū ciuitatē aurelianꝰ augustus ī gallijs hoc anno cōdere fecit. Et ex suo noīe ipsam aurelianā appellari voluit. Cū em̄ gallia ꝓuincia per annos .xx. ⁊ eo amplꝰ ob seuiciā ⁊ ignauiā valeriani ⁊ galieni imperatoꝝ a fide populi romani se subtraxisset. virtute aureliani cesaris recuperat̄. Hec quippe ciuitas heluecioꝝ finibus ꝓxima est ⁊ lacu lemāno siue lusitano abluit̄. Ex quo quidē latu rhodanus fluuius ꝓfluit. super quē pons ligneus celeberrimus situs est. hec itaq̄ȝ ciuitas nunc pre magnitudine pulchritudineq̄ȝ ac ciuiū frequentia totius allobrogū siue sabaudiensiū ꝓuincie emporium esse videt̄. Ad quā ꝓpter frequentes nundinas innumerabiles deferunt̄ diuicie: hec quippe sabaudie duci diu paruit: ⁊ nūc subest. In qua plurimi claruere viri: de quoꝝ numero maximinus quidā ꝓfessor fuit. Anianus vrbis ep̄s viri sctītate ⁊ doctrina precipuꝰ: ac letꝰ p̄sbyter in diuinis scripturis nobiliter eruditꝰ ⁊ alij multi. Hec aūt vrbs ab imo surgit ad collum ꝓtensa: habetq̄ȝ vineta vberrima. Est q̄z ī ea sedes ep̄alis apud eandē vrbem amodeus primus sabaudie dux eius gentis ducatū p̄mogenito suo tradidit eccl'iasticas cerimonias ⁊ orandi morē didicit ad basileā ꝑrexit. vbi generale fuit cōciliū inter duos filios: alterū sabaudie ducem. alterū gebennarū comitē adolescētes egregia facie. solēnibus ꝓ more seruatis: romane eccl'ie presul coronatus est: de quo inferius patebit.

Anno mundi. 5473. Anno christi. 274.

Linea Summorum pontificum

Eutichianus

Eutichianus papa natione thuscus patre maximo ex ciuitate lunensi post felicē pōtificē sedit rome vir sanctissimus ⁊ eruditus. Instituit vt ī altari noue fruges bñdicerent: maxīe vo fabe ⁊ vue. Cōstituit itē ne q̄ martyres sepelire vellet sine dalmatica collobio ve purpureo id facere auderet se nesciēte presenti. Trecētos em̄ hic martyres se ꝓpria manu sepelisse fert. Verū vbi ex sacris ordinibus mense decembri habitis presbros. xiiij. diaconos quinq̄ epōs nouē creasset martyrio coronat. Et ī cimiterio calixti via appia sepelit octauo kal. augusti. Sedit annū vnū: mensem vnū: diem vnum. Vacat tum sedes dies octo. Sunt qui scribunt eū annis octo mensibus decem in pontificatu vixisse. Damasus tamen prime sententie auctor est.

Caius

Caius papa natione dalmateus patre caio ex genere diocletiani imperatoris primū ꝓbi tpe fuit. deinde caio ⁊ carino imperantibus vir vtiq̄ diuinus q̄ ordines ī ecclīa distinxit: quib⁹ tāq̄ gradibus q̄busdā ad epatū ascenderet. hi erant hostiarius: lector: exorcista: acolitus: subdiaconus: diaconus presbyter: eps. Idē q̄z (vt quondā fabianus) regiones diaconis diuisit: q̄ res gestas martyrū cōscriberet. Cōstituit etiā ne ꝓphanus quispiā sacris iniciatū ī iudiciū vocaret: neue paganus aut hereticus accusandi xpianū hoiem ptātez haberet. Tandē orta in xpianos tpe diocleciani tanta psecutione quāta nūq̄ antea. in subterraneis locis quas criptas vocant diu latuit. Captus deinde a psecutorib⁹ vna cū gabinio fre eiusq̄ filia susanna martyrio coronat. ⁊ via appia ī cimiterio calixti sepelit decio kal. maij. Sedit aūt caius annis. xj. mēses q̄tuor: diebus duodecim: quo quidē tpe presbros q̄nq̄ ⁊ vigīti: diaconos octo epōs quinq̄ creauit. Quater ordinibus sacris mense decembri habitis. Vacat tum sedes dies vndecī. hunc tñ q̄ndecim annis sedisse eusebius scribit

Paulus samosaten⁹ epūs

Paulū quedā samosatenū epm virū vtiq̄ eruditissimū ꝑ hec tpa ab orthodoxa fide descīscentē arthemonis heresim excitasse dicūt. que q̄dē heresis marie virginitati ꝯdicebat: asserebatq̄ ꝙ post xpm natū se viro suo ioseph cōmiscuisse ⁊ alios filios ꝓcreasse. hic itaq̄ paulus in demortui epi locū anthiocenus eps creatus supbe nimiū sese habebat. Interdū em̄ pre supbia ⁊ lr̄as relegebat ⁊ dictabat ep̄las: multis cōstipato agmine precedētibus ac subsequentibus. vñ ꝓpter hoīs arrogātiā christianā religionē plerīq̄ detestabant. Sed q̄d faceret nr̄a tēpestate qua nil vel supbie vel pompe ne dicā luxurie addi pōt. Si tot adolescētes sericatos in eq̄s preferocibus viderēt. si subsequētiū presbrorū turbā cernerent clamidibus optimi cuiusq̄ coloris hincinde ab equis deauratī pendētibus. Execrarent eos ac dicerēt nil eis cū xpo preter similitudinē quandā religionis cōe esse. Is aūt predicte heresis assert inflatus opiniōe suipsius ac tribunal alti⁹ q̄rēs: negabat dei filiū e celo descēdisse: ꝫ a maria cēpisse originē ⁊ initiu e terra habuisse. hāc ob rē ī ꝯcilio anthioceno oīm epoꝝ q̄ aderāt ꝯsensu publice dāṅat⁹ est. maxīe vo gregorij cesariēsis epi viri sctīssimi sn̄ia q̄ tāto ꝯcilio interfuit: ⁊ postea ꝓ fide xpi martyrij penā subijt.

Manes hereticus

Manes q̄dā hereticus gente psa vir vtiq̄ callidus ⁊ diabolicus vita ⁊ moribus barbarus: his tpibus fuit ⁊ multa dāna xpi ecclesijs intulit. Is ei ꝯfiteri se xpm ausus est: ascitis in societatē duodeciꝫ discipulis quo fidē rebus in oībus faceret: ⁊ ad interficiēdas deceptoꝝ aīas infandi dogmatis sui ferale cōmentū de sacrilegis ⁊ fabulosis mēdacijs texuit. Et ꝑ has insanarū opinionū ruinas se suosq̄ seq̄ces decepit: vt falsi corporis fingeret xpm dicens (vt leo papa testat) cū nihil in se solidū: nihil verū hoīm oculis actibusq̄ ꝓbuisse sed simulate carnis vacuā imaginē demōstrasse: hic etiā ⁊ seq̄cib⁹ suis duo principia esse affirmabat vnū. s. boni alterū mali: vnū lucis ⁊ alterū tenebrarū. Testamētūq̄ vet⁹ respuēs ⁊ nouū solū recipiēs. ab eo manicheoꝝ heresis exordiū sumpsit. vt aūt cū impugnat manes ob impietatē ⁊ supbiā: ita maxime laudat anatolius laodicenus episcopus ꝓpter religionē ⁊ doctrinā.

Cesari⁹ ⁊ alij martyres

Felix psbyter ⁊ eusebi⁹ monach⁹ his psecutionibus apud terracinā campanie vrbē ꝓ fide xpi interempti sunt. nā eusebi⁹ cū sanctos martyres iulianū ⁊ cesariū psbros sepelisset: ⁊ hui⁹ rei gr̄a mltos ad fidē cōuertisset q̄s predict⁹ felix baptizauit: cū eodē felice papa detent⁹ ad forū iudicis ignominiose ꝑducit cū oīno sacrificare nollet decollat⁹ est nonis nouēb. Cesariū aūt diaconū ⁊ iulianū presbyterū per vnā diem ante predictos in eadē vrbe interfectos fuisse constat. Ipse em̄ cesarius diaconus cuꝫ multis diebus ī custodia solus maceratus fuisset. postea cum ipso iuliano in saccum missus ⁊ in mare precipitatus kal. nouembris martyrium compleuit. Andiochus quoq̄ presbyter ⁊ tyrasius diaconus ac felix subdiaconus olim beati policarpi episcopi discipuli apud augustudunū galliarū vrbē glorioso martyrio coronant quos policarpus ex oriente in gallias docendi gratia direxerat. Tandem vectibus ꝑforati obierunt.

Tacitus romanoꝝ imꝑator post aurelianū a senatu ppłoqꝫ romano impe
riū suscepit. in cuiꝰ electiōe velius cornificiꝰ gordianꝰ ꝯsul dixit. Cū exer
citus sine principe recte diutiꝰ stare nō potest: simul necessitas cogit. Nā limitē
trāsrhenū germani rupisse dicunt occupasse vrbes validas nobiles diuites ꝫ
potētes: q̄re agite ꝫ pncipē dicite. post hō oīs senatꝰ acclamauit tacite auguste
dij te seruēt: te principē facimꝰ. vir certe idoneꝰ reipublice gubernāde ob eius
virtutē ꝫ integritatē. pecuniā quā domi collegerat in stipendiū militū vertit.
togis ꝫ tunicis idē vsus est qbꝰ puatꝰ. Thermas oēs añ lucernā claudi iussit
ne qd p nocte seditionis oriret. corneliū tacitū scriptorē auguste i oībꝰ biblio
tecis collocari iussit. Ipse fuit vite parcissime amariores cibos appetiuit: bal
neis raro vsus est atqꝫ validior fuit i senectute. vitreoꝝ diuersitate atqꝫ oposi
tate delectatꝰ est. Panē nisi siccū nūqꝫ comedit: fabricarū peritissimꝰ fuit: mar
moꝝ cupidus: venationū studiosus. vxorē gēmis vti nō est passus. legit sane
senex minutulas lr̄as ad stuporē. Et qm̄ a meotide multi barbari eruperāt in
terempꝰ est insidijs militaribꝰ mēse sexto post adeptū impiū (vel vt alij dicūt)
morbo interijt. Cessit aūt ꝑpter breuitate tpoꝝ nihil magnū: hic mēsem septē
brem taciti appellari iussit: cū eo mense natus ꝫ factus est imꝑator.

Florianꝰ qui frater taciti germanꝰ fuit: post frēm arripuit impiuꝫ nō sena
tus aucte sed suo motu: q̄si hereditariū esset imperiū. cū sciret adiuratuꝫ
esse i senatu tacitū: vt cū mori cepisset: nō liberos suos: sꝫ optimū aliquē prin
cipē faceret. Deniqꝫ vix duobꝰ mēsibꝰ imperiū tenuit ꝫ occisus est tharsi a mi
litibꝰ q̄ probū audierāt impare: quē oīs exercitus legerat. Fuit aūt florianus
moꝝ fr̄is imitator: nec tñ vsqꝫquaqꝫ. Nā effusionē in eo frater frugi rep̄hēde
bat. hec ipsa imperādi cupiditas alijs eū moribus oñdit fuisse q̄ fratrē.

Probus romanoꝝ imꝑator: vir domi forisqꝫ ꝯspicuus: q̄ post tacitū oīm
iudicio bonoꝝ imꝑator est factꝰ orbēqꝫ pacatissimū gubernauit. hic oriū
dus e pānonia ciuitate syrmiensi nobiliore matre q̄ patre patrimonio mode
rato: affinitate nō magna: tā priuatꝰ q̄ imꝑator nobilissimis virtutibꝰ claruit.
Rei aūt militaris insignis suscepta rei publice admistratione. Gallias a bar
baris occupatas ingēti felicitate restituit. Cōpositis igit rebꝰ i gallia lr̄as ad
senatū dedit. sublata est oīs q̄ tendit late germania: oēs iā barbari vobis arāt
Nā ꝫ q̄dragita milia hoīm cesa sūt ꝫ septuagita vrbes nobilissime captiuitate
hostiū vindicate. ꝫ oēs penitꝰ gallie liberate ꝑda oīs recepta est. ago igit dijs
imortalibꝰ grās ꝫc. Habuit q̄ꝫ nō leues tyrānicoꝝ motꝰ Nā ꝫ saturninū q̄ oriē
tis impiuꝫ arripuerat varijs ꝑlioꝝ generibꝰ supauit. deinde cū ꝑculus ꝫ bono
sus apud agrippinā i gallia imperiū arripuissent. magna celeritate oppssit. ꝫ
de eis oībꝰ triūphauit. Tandē cū syrmiū venisset ac soliū patriū effecūdari cu
peret ꝫ dilatari. ꝑmoti milites cōfugientē eū i turrē ferratā quā ipse specule cā
exedificauerat interemerūt anno impij sui sexto. postea tñ ingēs ei sepulchruꝫ
elatis aggeribꝰ oēs pariter milites fecerūt cū titulo hmōi inciso marmori. hic
ꝑbꝰ imꝑator ꝫ vere ꝑbꝰ sitꝰ est. victor oīm gētiū barbaraꝝ victor etiā tyrānoꝝ

Carus ro. imꝑator post probū impiuꝫ suscepit: cuꝰ patria ambigue a ple
risqꝫ ꝑdit q̄dā i illirico quidā narbone i gallia natū scribūt. Is ꝯfestim
duos filios numerianū ꝫ carinū ad gubernacula impij traduxit ac cesares fe
cit cū q̄bus regnit duobus ānis. hō dū bellū aduersus sarmathas gerit. nūciato
ꝑsarū tumultu ad oriētē ꝑfectus ipsos ꝑlio fudit. Cocleniis ꝫ thesiphonte no
bilissimis vrbibus captis. in castris sup tigridē ictu fulminis cōcidit. Nume
rianus vō q̄ cū patre erat adolescēs egregie indolis rediēs in lecticula ob do
lorē oculoꝝ impulsore apro ꝑ insidias occisus est. Is oēs poetas sui tpis vice
rat. Carinus aūt probris oībus cōtaminatus adulter frequēs. a diocletiano
(difficili tñ bello) in dalmacia victus scelerū suoꝝ penas tandē luit.

Dioclecianus de dalmacia oriūdus vir obscurissime natus anno ab vrbe
ꝯdita. M. xlj. ab exercitu imꝑator electꝰ. aprū virū audacissimū: qui nu
merianū interfecerat ipsemet gladio occidit. verū moto i gallia tumultu potiꝰ
q̄ bello eo cū exercitu maximianū cognomēto herculeū misit. q̄ agrestes facile
cōpescuit. At vō circūstrepētibꝰ vndiqꝫ bellis cū solus diocletianꝰ resistere tot
ꝑiculis nō posset maximianū augustū: cōstātiū vō ꝫ maximianū galeriū cesa
res creat. Maximianꝰ aūt herculeꝰ carusio fraude interēpto. brittāniā post an
nos decē recepit. at cōstātiꝰ cū ꝑmo i gallia male pugnasset renouata scdo pu
gna mlta milia alemānoꝝ q̄ eo venerāt mercede conducti expugnauit ꝫ occidit
eos ac gallias pacatas reddidit. Dioclecianꝰ interi i egyptū vadēs captā ale
xandriā quā achileo resistēte mēsibꝰ octo obsederat: diripiēdā militibꝰ dedit.
Fuit aūt diocletianꝰ morigeratꝰ callidꝰ: sagax ꝑterea ꝫ admodū sbtilis igenio
diligētissimꝰ q̄ꝫ ꝫ solertissimꝰ pnceps. adorariqꝫ se iussit cū añ eū cūcti salutare
tur: ornamēta gēmaꝝ vestibꝰ calciamētisqꝫ addidit. herculeꝰ aūt ꝑpalā ferꝰ ꝫ
inciuilis ingenij: aspitatē suā etiā vultꝰ horrore significās. Pacatꝫ igit vndiqꝫ
rebꝰ dioclecianꝰ i oriēte. maximianꝰ vō herculeꝰ i occidēte vastari ecclias man
dāt imperiūqꝫ dimisit. tandē apud salonas se recipiēs: reliquū vite sue tempꝰ
ꝑclaro ocio senuit. ꝫ pꝰ. xx. annū veneno extinctꝰ ē vixit annos. 73. quēꝫ apud
mediolanū maximianꝰ secutꝰ fuit post triūphū inclituꝫ quem rome perfecit.

Linea Imperatoꝝ

Tacitus

Florianus

Probus

Numerianus Carus Carinꝰ

Dioclecianꝰ Maximianꝰ

Decima psecutio in xpianos post neronē a quodā veturio militie mgr̄o excitata his tpib⁹ diocletia
ni ꝛ maximiani iussu p oēs orbis ptes pmittit. Diocletianus qꝫ in oriēte: maximianus vo her-
culeus in occidēte: vastari ecclias: xpianos affligi interficiq mandāt: que certe oībus diuturnior
ꝛ īmanior est habita. Nā ꝛ scripture sacre igni exuste sunt: ꝛ si qs xpianus ī mgr̄atu fuisset eo sublato re-
manebat infamis. Preterea vo serui q in xpianismo pdurabant: libertatē ꝯsequi nō poterāt. Milites itē
xpiani cogebant aut īmolare idolis: aut militiā pariter vitāq deponere. edicto principis in foro posito.
Hoc vo quidā lacerare ausus pelle nudatus: supfuso aceto ꝛ sale tamdiu cruciat quoad vita supfuit. hunc
in fide cōfirmarūt dorotheus ꝛ gorgonius viri clarissimi: hisdē diebus forte fortuna in vrbe nicomedia
regia domus incēdio cōflagrare cepit. vnde impator a xpianis id factū falsa suspicione existimās multos
interfici. plerosq viuos ī igni conijci iubet. Eadē qꝫ seuicia vsi sunt q in miletene puincia in syria: ī affri-
ca: in thebaide: ī egypto cū impio erāt. In planicie vo palestine ꝛ tyri multi seuissimis bestijs expositi sūt
Nullū aūt genus tormēti xpianis tuꝫ nō adhibitū est. Quid plura cū Damasus referat. xvij. milia hoīm
vtriusq sexus dieb⁹. xxx. p diuersas puincias martyrio coronati fuisse. Omitto eos q in insulas relegati
sunt: vel ad metallū vel ad opus metalli vel ad fodiēdas harenas. excidēdosq lapides damnati: que mul
titudo ppe infinita est habita. Tandē vo aperuit oculos deus (vt eusebi⁹ ait) ꝛ eo diocletianū cōpulit: vt
deposito imperio priuatus viueret. Idem facit ꝛ maximianus eius collega: acerrimus persecutionis chri
stiane auctor: qui post aliquot annos multis varijsq morbis vexatus. ac post lōgos cruciatus insania mē
tis percitus: furijsq scelerum agitatus. seipsum tandem peremit.

Adauctus

Adauctus romanus patricius vir xpianissim⁹ ac
sctissim⁹ apd phrigiā martyriū suscepit. Is cū cō
uertisset ibi ciuitatē: ea vrbs a diocletiāo tota cōbusta
est. qꝛ ciues idolis sacrificia exhibē recusarūt: adaucto
viro sctissimo eos ī fide retinēte. cū ꝛ ipse idolis sacrifi
care renuit. ad hoc venere seuissimi tortores: vt ocu-
lis effossis ac cauterio adustis. postremo capit obtrū-
catione martyr efficit.

Alexander

Alexāder miles strēnuus ex sacra thebeorꝫ legiōe
vn⁹ p hoc tēp⁹ apd bergomū ciuitatē cū xpi dn̄i
nr̄i nomē cōstātissime pdicaret: post innumerabiles vir
tutes ibidē operatas septimo kal: septēbris abscisiōe
capitis martiriū gloriosissime cōpleuit. cuius corpus
grata vidua sctissima colligēs ī ꝓprio predio sepeliuit
quo ī loco celeberrimū ī eius honore tēplū extructum
fuit qd nuncvsq vetustissimū extare videt.

Barbara

Barbara vgo nobilissima de nicomedia orta quaꝫ
ob nimiā pulchritudinē pater eius ī turri excelsa
collocauit: timēs ne xpiana efficeret. Ipsa xpiana deū
celi adorabat a spūsctō edocta: cū pr̄e inotuit eā occidē
voluit: q se abscōdit: qua iuēta ad psidē ducit: primo
virgis cesa deinde versis pedib⁹ suspēsa cū lāpadaruꝫ
exustione ꝛ māmillarū abscisiōe: postq innumerabiliū
tormētoꝝ cruciationē ad extremū pr̄ eius ꝓprijs mani-
bus caput eius pscidit scdo nōs decēbris. Ignis aūt
de celo descēdēs patrē cōsūpsit ꝛ ī puluerē redegit.

Anastasia

Anastasia illustrissima filia nobilissimi romāi pu
blij potentissimi viroꝝ xpiana effecta: mira apud
xpianos opa misc̄die pfecit. his turbinib⁹ ab ipso pu-
blio cōprehēsa post diutinā custodiā ī carcē. p xpo ma
cerata a grisogono scriptis ꝯfortata q postea capit de
trūcatione palmā martyrij meruit. Tandē cū ducet vi
ris ꝛ cū mult mulierib⁹ ad insulas palmarias delata:
post varia supplicia xpianoꝝ anastasia a pfecto ad pa-
los ligata: eā ignibus ꝯcremauit. 8. kal. ianuarij. circa
ānos dn̄i. cclxxx. Fuit aūt bonaꝝ lr̄arū eruditissima ꝛ
de ei⁹ psecutiōe ad grisogonū extāt epl̄e eloq̄ntia plene

Simphorianus
Claudius ꝛc

Claudius ꝛ nicostratus symphorianusq ac sim-
plicius viri clarissimi: ꝛ ī arte q̄dratatia pitissimi
rome p hoc tēpus passi sunt primo in carcerē trusi. de-
inde scorpionibus grauissimis cesi. deinde iussu dio-
cleciani per iudicem in mari precipitati sunt. 4. kalendas Octobris.

Crispinus ꝛ
Crispinianus

Crispinus ꝛ crispinianus viri celeberrimi sub hac psecutione apud suesionē vrbē capti ꝛ iudici pn̄ta
ti p⁹ imania tormēta sibi a carnificib⁹ illata gladio trūcati. 8. kal. nouēb. martyrij coronā pceperūt.

Mauricius

Mauricius et Exuperius Cãdidus ac victor cũ innocẽtio sacre Thebeor legionis primicerij illustrissimi cũ predicte psecutõnis ignis exordiũ inter solos militares parua scintilla conflauerat. p hoc temp⁹ iubente Maximiano in gallia ciuitate sedumo cũ sex milib⁹ sexcentis sexagintasex p xpo gloriosissime martirio coronant. Hij nãq; ex orientalib⁹ regionib⁹ ⁊ vt ex gestis eor claret ex thebe egipti fuerũt. que est ciuitas nobilis prope Nilũ a hierosolimor epo baptizati. in auxilium a Maximiano accersiti in galliã venerũt. Viri in bellicis reb⁹ strenui. virtuteq; nobiles sed fide nobiliores. Hos cũ Maximian⁹ august⁹ contra xpianos destinasset atq; iussisset vt ydolis imolarẽt. Cũ obtẽperare noluerũt plurib⁹ in locis diuersis cruciatib⁹ interfici iussit. Et decimũ semp decollari pcepit. Mauricius eor dux in fide cõfortãs reliquos. qui arma deponẽtes vltra se obtulerũt ⁊ circũquaq; trucidant. Primiceriorũ corpa p⁹ mltos passiõis annos scto epo Theodoro reuelata. i eor honore basilicã fabricauit. Eor natale. x. kal. octobr celebrat.

Vincentius

Vincentius leuita vir inuictissim⁹ atq; sanctissim⁹ natione hispan⁹ btissimi pape Sixti discipul⁹. diuiq; laurẽtij martiris sciẽtia ⁊ virtute germanissimus. qui genere nobilissim⁹ a puericia lrĩs tradit⁹. gemina sciẽtia efficacissime claruit sub beato Valerio cesarauguste antistite. Et cũ eo acerbissimũ martiriũ a Daciano preside pertulit. Ita vt cũ summa pena carceris. famis inopia cathenar stridore manibus collo ceruicibus ferri pondera sustinẽs p oẽs corpis art⁹ mortalia supplicia pateretur. Deinde Dacianus sanctissimũ hominẽ in eculeo primũ leuatum toto corpe distẽdi fecit. distẽtũq; diuersis vulnerib⁹ cruciari. ac nimia ferues insania dũ martirẽ dei lacerant se ampli⁹ lacerare conat. vt pfluentẽ a toto corpe sanguinẽ cerneret. Hinc ex eculeo assumpt⁹ Vincenti⁹: iusserat lectũ tyrann⁹ cuz ferratis costis pferri: ⁊ addita subtus carbonũ cõgerie ⁊ exuerũt dũ martirẽ. q intrepidus vltro cõscendit in craticula positũ vncinis ferreis aperiri ⁊ ardẽtes laminas infigi ac sale ignito aspergi ac laceratũ teterrimo carcere fecit includi. Atq; ibi testas acutissimas congeri in lignoq; pedes ei⁹ affigi ⁊ sine hũano solatio derelinqui. Angeli tamẽ solutis nexib⁹. ⁊ athleta dei magno lumĩe refect⁹. que cũ Daciano nũciata fuissent. ait victi sum⁹. pcepit vt mollibus foueret vt eũ ampli⁹ cruciaret. mox aũt pciosaz resolut⁹ in mortẽ celo spm reddidit. p⁹ psecutiõz corp⁹ extra muros valẽtie sb altari cuiusdã eccie xpiani cõdiderũt. Eius passionẽ nobilẽq; triũphũ prudenti⁹ versibus expressit. Augustin⁹ q̃z huius sanctissimi martiris preconiũ vberrime demonstrat.

Sancta Agnes

Agnes clarissima virgo memoratu dignissima. hac psecutiõe (testante Ambrosio) apud romã orta a ciuib⁹ romanis iuuẽcula corpe tredeci annor pulcra facie. dũ a scolis reuertit a pfecto filio adamat. Agnes ait preuentam amore ei⁹. cui⁹ mater virgo ẽ: Capta igit a pfecto vrbis electionẽ dedit vt sacrificia dijs cũ virginibus dee veste aut cũ meretricibus luxui opã daret. que singula rẽnuit Ideo nudã ad lupanar pfectus duci iussit. sed tantã dẽsitatẽ capill dñs ptulit vt q̃i vestibus tegeret: Qua ingressa angelũ dñi inuenit pparatũ. q stolã cãdidissimã ppauit. Oẽs ingressi miraculo territi cõpũcti redibãt. etiã filius pfecti. q ab angelo pfocatus ẽ. Sz illa postmodũ orãte iuuenis ille reuixit. Dein post minas et terrores ac verbera plurima i ignẽ piecta sed mĩme lesa Tandẽ aspasius i gutur eius gladiũ imergi iussit septio kal. februarij martirij palmã adepta est. quã parẽtes sepelierũt. que eis in nocte cũ magno exercitu virginũ veste fulgente apparuit dicẽs. Videte amãtissimi parẽtes ne me q̃si mortuã lugeatis sed congaudete mecum quia cum his omnibus lucidas sedes accepi. Et illi sum desponsata in celis quem in terris tota cum intentione dilexi.

Ciriacus

Ciriacũ quoq; diaconũ cũ largo ⁊ smaragdo p hoc tps cũ alijs viginti passum historie tradũt. qui artemiã filiã Diocleciani a demonio liberauit. Similiter iobiã saporis psar regis filiã post dies q̃dragintaquinq; reuersi a Diocleciano honorifice suscepti. p⁹ eius mortẽ filius ei⁹ maximian⁹ iussit illos tres cũ alijs xpianis in carcerẽ mitti. inde p iudicẽ Carpasiũ educt⁹ caput eius pice liq̃ta pfundi fecit. ⁊ iterũ i carcerẽ retrudi. Ceter post q̃tuor dies nolẽtes sacrificare in catasta fustibus cedi ⁊ neruis extẽdi fecit. Inde filius diocleciani iussit Ciriacũ cũ Smaragdo ⁊ alijs viginti capite trũcari. Et ducti sunt cũ eo pmiscui sexus. Rome aũt via salaria decapitati sũt. Marcell⁹ papa cũ Lucia corpa martirũ in predio via hostiensi miliario ab vrbe. 7. sepelierunt. sexto ydus Augusti.

Geruasi⁹ ⁊ Prothasi⁹

Geruasius ⁊ Prothasius germãi natiõe Mediolanẽses pře vitale viro sctõ mře valeria vno ptu geniti hac tumultuãte pcella i ea vrbe ab astasio comite sũt passi. Hij nãq; parẽtibus orbati pfesti vniuersũ pĩmoniũ vẽdiderũt ⁊ paupib⁹ erogarũt orõibus ⁊ lectiõibus p plres ãnos vacabãt. Astasio pfecturo ad bellum sacerdotes ydolor dixerũt. nisi faceret geruasiũ ⁊ pthasiũ dijs suis imolare victoriam reportare nõ posset. Pntati corã comite cũ nõ acqescerẽt idol sacrificare Geruasius plũbat cesus ẽ donec spm exalaret. Prothasi⁹ vo fustibus cesus demum capite trũcatus ẽ. Quor corpa cũ ãnis mltis icognita fuisset. diuus Ambrosius domio reuelãte in corrupta adeo reperit. vt eo die interẽpta fuisse videbãt. Martirizati fuerunt hij beatissimi matires die. xiij. kal. Januarij.

Georgius

GEorgius capadocus tribunꝰ ⁊ verus xp̄i miles hoc tp̄e. Cū venisset de capadocia ī persidā ciuitatē dyospolim velut alter curciꝰ romanꝰ ⁊ codrꝰ atheniensiū rex ꝓ patrie sue liberatiōe sese iteruitiōi ad draconis occisionē⁊ martirij tollerantiā dedit. Quippe interfecto dracone pꝰ eculei extēsionē totiusqꝫ corporis laceratiōē ⁊ viscez effusionē. nec nō ⁊ alioꝝ tormētoꝝ ꝑpessiōē. ad vltimū martiriū capitis abscisiōe cōpleuit. Cuiꝰ gesta licet inter apocriphas scripturas ponāť tp̄i tn̄ illustrissimū martiriū inter coronas martiꝝ dei eccl'ia venerabiliter honorat. qd' etiā Ambrosiꝰ attestať qui scribit Georius fidelissimꝰ xp̄i miles. dū xp̄ianitatis ꝓfessio tegereť. solus inter christicolas dei filiū cōfessus est. Cui et tantā fidei cōstantiā diuīa gr̄a cōcessit. vt tyrānice potestatis ꝓcepta cōtemneret. Et innumerabiliū nō formidaret tormēta penaꝝ. huiꝰ incliti martiris caput cū postmodū venecijs delatū fuisset. in eius honore monasteriū ⁊ eccl'ia erecta fuit qd' nūc vsqꝫ maxia cū veneratiōe ꝑseuerat. Vexillū qꝫ eiꝰ apd' germanicā natiōē bambergē maxia cū solēnitate ōndiť. Eiꝰ natale die. ix. kal. maij ab oībꝰ xp̄icol' celebrať.

Erasmus

ERasmꝰ campanꝰ ep̄s vir illustrissimꝰ atqꝫ sctissimꝰ. cū decretū in antiochia a diocleciano ꝓcessisset. vt quicūqꝫ nō sacrificaret ydolis diuersis supplicijs interiret. hec audiēs Erasmꝰ in heremo ꝑ septē ānos habitauit. orōi ⁊ cōtemplationi vacās. cui dn̄s escā p corvū mīstrabat veniēs voce angelica ꝑmissa ad ciuitatē mltos a demōibꝰ liberauit. ⁊ plures docēdo ad xp̄m ꝯuertit. Dioclecianꝰ hijs auditis sibi eū ꝑn̄tari iussit. ꝑmo plūbatis ⁊ fustibꝰ grauiter macerať ⁊ dilaniať. Deīn resina sulphure pice oleoqꝫ ꝑfundiť. nec minīe lediť. quo miracl'o multi cōpūcti ydol' abrenūciātes xp̄iani effecti sūt. Postea missus in carcerem artissimuꝫ cū imēso ferri pōdere. a quo angelꝰ dn̄i eū paulopost eduxit. Sed cū hec vulgarenť miracl'a a Maximiano impatore detineť: ⁊ ī sartaginē plūbo pice resina ignitā imergi ꝑcepit. illesus tn̄ māsit custodie mācipatꝰ. Angelꝰ eū nocte ad littꝰ maris ꝑduxit. vbi diuīa ꝓuisiōe ī formianā ciuitatē campanie nauicula ꝑuenit. Tandeꝫ vidēs rutilātē coronā sup eū illabi ait dn̄e suscipe sp̄m meū. et tercio nonas iunij sancto fine quieuit. diciť corpꝰ eiꝰ Caiete quiescere vbi caput eiꝰ ostenditur.

Cosmas ⁊ Damianꝰ

Cristoferus

CRistoferꝰ martir ꝓcere stature icōperabil' magnitudinis ⁊ v'tutis vir p hoc tp̄s in samo: ciuitate licie ꝓuincia asie pro xp̄o mortē ꝑtulit. Primo v'gis ferreis attritꝰ. flāmisqꝫ exustꝰ fuit: sed cū diuīa virtute saluatus est. Ad vltimū sagittaꝝ ictibꝰ cōfossus martiriū tandem. 8. kal' augusti capitis obtrūcatione cōpleuit ferūť hūc cū hoīes ꝑ flumen deferret ihesum puerū in humeris suis portasse.

COsmas ⁊ Damianꝰ xp̄ianissimi viri ac medici celeberrimi apd' Egeā ciuitatē cōprehensi. hoc tp̄e pꝰ vincula ⁊ carceres. pꝰ maris dimersiōē atqꝫ ignes lapidatiōēqꝫ ac sagittas. diuinitꝰ superatas capite plexi sūt. Martirizati sunt aūt beati Cosmas ⁊ Damianus Antimꝰ Leōtius ⁊ Euprepius. 5. kal' octobris.

Methodius

MEthodius primū Olympiade ⁊ postea Tyri ciuitatum episcopꝰ. his tp̄ibus ī calchide ciuitate q̄ nigropontū appellať (vt diuꝰ scribit hiero) martirio coronať. Qui cū eruditissimꝰ esset vir mlt'a edidit documēta. Et presertī de mōi creatōe eidēqꝫ ī carcere reuelata. passus aūt fuit. 14. kal' octobris. Fuit aūt nitidi cōpositiqꝫ sermōis aduersus porphiriū ꝯfecit libros et simposium decem virginum.

Borgonius

GOrgoniꝰ romanꝰ miles. cū his tp̄ibus apd' Nicomediā existeret. et Diocleciani persecutiōē quā maxīe xp̄ianis inferebat plurimū detestareť. ab ipso impatore captꝰ. iussus ē suspēdi ⁊ laniari ⁊ sb̄ craticula crudelissime assari. sed adhuc superuiuente. 5. idꝰ septēbris laqueo fecit eū necari. inde corpus eius rome via latina sepultū est.

Marcus ⁊ Marcellianꝰ

MArcꝰ ⁊ Marcellianꝰ germani ⁊ ciues romāi sb̄ hac persecutiōis rabie a quodā fabiano duce cōprehēsi stati ad stipitē ligati. in coꝝ pedibꝰ acutos suces ifigi ꝑcepit. Sꝫ cū nō cessarēt laudare nomē dn̄i nr̄i ih'u xp̄i lācea trāsfigi mādauit. quo vulnere. 14. kal' iulij ad celos migrāt.

Maximus ⁊ Cladius

MAximꝰ qdāqꝫ ⁊ Cladius viri clarissimi p hoc ipsuꝫ tp̄s cū predigna vxore primi ⁊ duobꝰ filijs ī vrbe hostia a satellitibꝰ Diocleciani tenti in exiliū deportanť Et. xij. kal' marcij incendio cōcremanť. ac sic eo īcendio martirij sacrificium deo obtulerunt.

Sebianus

Sebastianꝰ illustrissimꝰ vir prime cohortis diocletiani principatū gessit quē milites vt patrē venerabant͂ verusq; dei cultor. hoc q̄de tpe cū multos xp̄i martyres exhortationibꝰ ⁊ doctrinis p̄cipue marcū ⁊ marcellianū gemios ⁊ eoꝝ ꝓgenitores in fide xp̄i cōtinuisset. ⁊ trepidas illoꝝ mentes cōfirmasset q̄s eēt intrepide sese xp̄ianū eē cōfessus est. Nicostratū cū vxore muta cui loquelā restituit ad dn̄m ꝯuertit. Quo audito diocletianꝰ illū cōp̄hēdit. iussit eū in medio cāpo ligari ⁊ quasi signū ad sagittā a militibꝰ sagittis figi; qui eū vndiq; impleuerūt vt ferme q̄si ericiꝰ eēt hirsutus sagittis. ⁊ eū mortuū relinquētes. q̄ infra paucus tempꝰ sanitatē recupauit imꝑatoribꝰ in pallatio eoꝝ p̄secutionē iniustā fore decla rans qui eū tādiu fustigari p̄ceperūt donec sp̄m redderet. Quo mortuo satellites diocleciani corpꝰ eiꝰ in cloacā ꝓiecerūt. qui beate Lucine apparuit docēs locū corporis sui ⁊ q̄d in vnco pendebat q̄s nil sordis eum tetigerat. Id inde leuās cata chumbis sepeliuit. Martyriū aūt passus est rome diuus sebastianus in vrbe roma sub. 13. kalend̄. februarij.

Lucia martyr

Lucia virgo deo deuota natione sicula ⁊ speciosissima inter ceteras insule illiꝰ virgines i hac p̄secutione apud syracusanā ciuitatē passa fuit: hāc mater eiꝰ cuidā p̄claro iuueni desponsauerat: sed receptis visisq; beate agathe miraculis rogauit matrē ne decetero sponsam eidē noīare dignaret͂ quā grām tandē obtinere ꝓmeruit. At illa p̄festim amplū patrimoniū paupibꝰ ⁊ viduis distribuit. Quo audito sponsus in iudicio pascasij ꝯsularis litē ꝓponit: dicēs sponsā suā christianā esse: ⁊ cōtra leges viuere augustoꝝ. quā idē pascasius corripiēs ad sacrificia demonū p̄suasit. ⁊ nisi dictis obtemperaueris te ad lupanar tanq; scortum adduci faciā. ⁊ statim lenonibꝰ p̄cepit vt eā illuc ducerent: illa ait. nūq; inquinatur corpꝰ viciose nisi de cōsensu mentis. Nā si inuitā violari me fecer[is] castitas mihi duplicabit͂ ad coronā. Eam aūt sp̄ussanctꝰ tanto pōdere fixit vt penitꝰ moueri non posset. etiā adhibitis funibꝰ ⁊ bobus. his territis pascasiꝰ ignē copiosum circa eā fecit. tunc angustiantē pascasiū amici eius nō ferētes gladiū in eiꝰ guttur mergi faciunt: ac sic idibus decembris spiritū emisit. cuiꝰ passione ⁊ sctitate syracusana ciuitas sp̄ decorata fuit.

Vitus

Vitus puerulus natiōe siculus: his tpibꝰ cū modesto ⁊ crescētia nutrice sua apud sycilia insulā martyriū ptulit gloriosissimū. hic cū eēt duodecim annoꝝ in xp̄m credēs quātū poterat indigentibꝰ ministrauit: cū eēt virtutibꝰ maturꝰ a sacrilego patre hyla pagano tentato vt a cultura dei recederet: sed cū nollet blādis patris sermonibꝰ acq̄escere a valeriano p̄fecto grauissimis penis afflictꝰ est. deinde angelico monitu nauē ꝯscēdit. ⁊ comitantibꝰ secū modesto pedagogo eiꝰ ⁊ crescentia ad tonagritarū territoriū nauigauit. Ibi p aliq̄d tempꝰ in oronibꝰ incognitꝰ ꝑsistēs: ad diocletianū ꝓdente demone adductꝰ est. cuiꝰ filiū a demonibꝰ obsessum curauit. Cui diocletianꝰ p̄suadere cepit: vt culturā dijs impenderet sed cū nō acq̄esceret vinculis ferreis astringit͂ i carcere teterrimo. Sed cū in fide immobilis ꝑmaneret. Iussi sunt in ollā resina ⁊ pice succensam iactari sed cum illesi egressi fuissent. Demū i catasta extēsi sunt ⁊ dissipata sunt ossa eoꝝ vt viscera appareret. ⁊ factꝰ est terremotꝰ magnꝰ ⁊ angelꝰ dn̄i eripuit eos ⁊ ꝑduxit iuxta fluuiū syler ibiq; orātes migrauerunt ad dominū. Eorum corpora florentia collegit ⁊ cum aromatibus sepeliuit. Passi sunt predicti martyres. 17. kalendas Iulij.

Affra ⁊ hilaria

Affra filia regis cypri cuiꝰ pater i bello victꝰ in florida etate cū matre hilaria insulā egressa romā ꝑuenerūt: hilaria vt deos patrios ꝓpicios haberet filiā veneri dicauit. Cū venꝰ femina cypriana fuit quā ob pulchritudinē deā dicebāt: ⁊ i cypro phanū eiꝰ ꝯstructū fuit. Inde ad augustā videlicā venerūt vt regia fieri posset: obsceno tn̄ seruicio veneris dedita fuit: tpibꝰ seue p̄secutionis diocletiani Narcissus cū felice diacono domū eiꝰ ignorās ingressus cū oronibꝰ vota ꝑsolueret: admirata affra de insolito hospite. cognito eū fore xp̄ianoꝝ antistitē se turpē peccatricē ꝓfitet͂: qui eos oēs a pessima cultura ⁊ actu illicito dimouit: pꝰ ieiuniū indictū eas baptizās: frēm hilarij dionysium ep̄m auguste fecit: postea a gaio iudice cōp̄hēdit͂ iussa est vt dijs offerret: aut diuersa supplicia sustineret. Affra ait. Sufficiūt mihi peccata mea q̄ ignorās deū feci. q̄d iubes nunq; faciā; Ducta igit͂ ad insulā fluminis lici haud longe ab augusta vbi eā sti piti colligarūt igne accēso ait grās dn̄e q̄ me dignatꝰ es hostiā accipe ꝓ noīe tuo ⁊ emisit sp̄m. Hilaria deinde cū digna eunomia ⁊ eutropia ibidem accenso igne pro constātia fidei exuste sunt. Passa est autem beata affra septimo ydus augusti.

Pantaleon

Pantaleon vir illustris ⁊ medicine art[is] eruditꝰ ⁊ ip̄e hoc tpe apō nicomediā ciuitatē ꝓ fide xp̄i cruciatꝰ est. Is fuit filꝰ senatoris medicinaꝫ adhuc puer addiscēs. a p̄ceptore ductꝰ ad palatiū ꝓpter decorē laudatꝰ. Cui hermolaꝰ p̄sbyter pollicebat͂ si in xp̄m crederet oēs egrotos sine medicina i eiꝰ noīe sanaret. a q̄ postea baptizatꝰ. inde p̄nte patre cecū illuminauit ⁊ ambos ad fidē ꝯuertit. que cū maximianꝰ intellexisset eū adduci iubet ⁊ paraliticū sanauit. Eculei igit͂ pena ꝓ fide xp̄i ⁊ lāpadarū exustione mirumimodū cruciatus a dn̄o tamen confortatꝰ missusq; i sartaginē plumbo bulliēte repletā: dn̄o apparēte plumbum refriguit: bestiasq; ad eum missas seuissimas vt catulos demulcebat. Ideo multi ad fidem cōuersi quos imperator decollari precepit. Tandem ip̄e cum preceptore suo hermolao ⁊ alijs. 5. kalendas augusti ictu gladij martyrium consummauit.

Dorothea

Dorothea vgo gl'iosa apud cesareā capadocie vrbem: ꝑ hoc tempꝰ cōprehēsa ꝓ xp̄o martyriū ꝑtulit. primo ī catasta leuat' tandē firma in fide palmis durissime cesa ad vltimū capite punita fuit. In eiꝰ cōfessione theophilus scolasticus irridēdo ait. Eya spōsa xp̄i rosas de paradiso sponsi tui mittas. orãte dorothea puer ferme quatuor annoꝝ apparuit ferens in sportula tria mala ⁊ tres rosas: q̄ deferēda theophilo iubet qui accipiēs illico cōuersus est ad fidē erat tēpꝰ bruinale frigidū mēsis februarij cū hee rose p̄ntate fuerūt ⁊ ip̄e deīde ḡuissime tortꝰ nouissīe gladio cesus ē.

Eleutherius

Eleutherius quidā clarissimꝰ miles sub hac ꝑsecutione apud nicomediā asie vrbē cū alijs inūerabilibꝰ martyr efficit'. e q̄bꝰ alij gladijs obtrūcati alij ignibꝰ cōcremati. alijq3 in mari p̄cipites dati. Postremo ⁊ ip̄se eleutherius: hic cū diu ꝑ singula corꝑis mēbra cruciaret'. ⁊ semper validior efficeret'. demum veluti aurum ignibus examinatū sexto nonas octobris cum palma martyrij paradisum introiuit.

Sergius ⁊ bachus

Sergiꝰ ⁊ bachꝰ viri nobilissimi ꝑ hos tumultꝰ cū essent primicerij palatij apud maximianū imꝑatorē accusati q̄ xp̄iani eēnt. iō ducti ad tēplū iouis cū sacrificare nollēt veste militari deposita. bachꝰ extēsus neruis crudis vsq3 ad fluxū sanguīs ⁊ disruptionē vētris ⁊ iecoris laniat': expirās extra castrū ꝓijcit' volucres a bestijs corpꝰ illesum huarūt: quē fideles sepulture tradiderūt. Sergiū aūt cū iflectē nō posset clauatis sutularibꝰ calciatū añ currū mlt̄is miliaribꝰ currē iussit cūī fide fixus stetit nonis octob. eū decollari p̄cepit.

Quatuor coronati

Quatuor coronati scʒ seuerinus: seuerianus: carpoferus ⁊ victorinus. Diocletianus romā veniens cū oēm miliciā ad sacrificādū asclepio cōpelleret. Hi quatuor reluctātes ictibus plumbataꝝ occisi sunt ⁊ corpora eoꝝ in platea canibus iactata. beatus sebastianus cū melchiade papa nocte sepeliuit. ⁊ cū eoruʒ nomina reperire non posset ideo septimo ydus nouēbris sic colent': quoꝝ noīa postea reuelata sunt.

Fides ⁊ caprasius

Fides vgo sctissima ī vrbe ageno a daciano adolescētula xp̄iana. cū nec blandicijs nec minis ad īmolādū dijs gētiliū induci posset: suꝑ cratē eneā extensa substratis carbonibꝰ. dum sic torq̄ret' mlt̄os ad xp̄m cōuertit. Sanctꝰ caprasiꝰ q̄ terrorē ꝑsibis sub rupis latebat ea cernēs orauit vt deꝰ eā vītricē faceret vidit colūbā niueā de celo descendētē. que coronā aurogēmisq3 lucentē suꝑ caput virginis collocauit: ac incēdiū extinxit. ideo offerēs se xp̄ianū cū primo ⁊ feliciano ⁊ fide virgine capite truncati sunt omnes.

Euphemia

Euphemia virgo nobilissima tēpestate hac apud calchedonēsem asie vrbē a ꝓcōsule quodā noīe prisco cū alijs septuaginta cōprehēsa cū deo marti immolare nollet oīa tormentoꝝ genera in ea expēdit: q̄ oīa ꝓ xp̄o cōstāter ꝑtulit videlʒ carceres verbera. rotatarū argumēta ignes lapidū angulariū pondera: bestias virgarum plagas: igneas sartagines rursumq3 a bestia morsa immaculatū spiritū deo reddidit. cuius corpus mater eius theodora ⁊ pater eius sepelierunt sexto kalendas Octobris.

Felix ⁊ adauctus

Felix apulie ep̄s cū adaucto ⁊ ianuario presbyteris ⁊ fortunato ⁊ septimo lectoribus his temporibus in venusia vrbe cum diu in carcere macerati sunt per totam affricā ⁊ siciliam cuʒ multis afflictionibus perducti. Tandem nono kalendas Nouembris occisione gladij consūmati sunt.

Felix ⁊ fortunatus

Felix item alter ⁊ fortunatus germani hac persecutione apud aquileiam vrbem eculeo suspensi circa latera eorum ministri lapides ardentes apposuerunt: qui diuina virtute extincti. Quo viso feruenti oleo illos perfuderunt: sed cū minime lesi: data sententia tercio ydus Iunij capite truncati sunt.

Margaretha

Maximilianus eps et martyr

Margaretha ṽgo pulcherrima. natiōe antiochena de parētib⁹ gentilib⁹ orta. nutrici tradita. sponte se baptizari fecit. p⁹ mortē matris apō nutricē custodiēs ac pauēs oues ei⁹. cū quīdecimū annū attigisset et speciosissima esset. Olibrius visa ṽgine in ꝯcupiscentiā ei⁹ exarsit. Cū tñ eā xpianā esse didicit in carcerē cōiecit. et deīn cū dijs īmolare recusaret suspēsa virgis acerrime cedit. inde pectinib⁹ ferreis iussit carnes ei⁹ sulcari. iterato in carcerē detrudit vbi dyabol⁹ ī forma draconis apparēs qⁱ eā deuoraturā facto signo crucis euanuit. postea iudex pcepit eā decollari. facta orōe p oīb⁹ etiā p se cutiōib⁹. et parturiētib⁹ se ei in partu cōmēdātib⁹. martiriū. xiij. ydus iulij compleuit.

Maximilian⁹ in Ceyla ciuitate de nobilib⁹ ac deuotissimis ort⁹ genitorib⁹. quos in adolescētia amisit. in virū eruditū virtuosuꝫ euasit. Cū aūt sctūs Quirinus p ānos plures gubernasset laureacēseꝫ ecciam ī primatem aqlegieñ eccie assumpt⁹ inde martirio coronat⁹ ab oīb⁹ in laureacēsem archiepm maximilian⁹ eligit. qui pplō salubri doctrina pfuit. Tpib⁹ vero cari et numeriani imperatorib⁹. Eulasi⁹ pfectus ad ceylā missus hoīes ad sacrificādū marti cōpulit. qua occasiōe mot⁹ maximilian⁹ vltro post longā cōcertatiōꝫ acqescere nolēs. a satellitib⁹ suis ad phanū martis duct⁹. ibi martirij palmaꝫ meruit apud Ceylā extra muros. Anno xpi. 289. quarto yd⁹ octob. quē dux baioarioꝝ in patauiā sup ripam eni transtulit vbi eius memoria habetur.

Blasius

Juliana

Blasius eps. Cū in oī sctitate et māsuetudine pollerет. Et ī sebaste ciuitate cappadocie. xpiani ī epm eū eligerīt. Is ad vitādū rabieꝫ psecutiōis intrauit spelūcā cuiusdā mōtis couenerīt ad eū bestie q̄s sanauit. corui q̄ꝫ alimoniā ei deferebāt. qd cū psidi nūciatū fuisset eū adduci iubet. in via miracła faciēs: filiū cuiusdā mulieris ī extremis laborātē. pp̄ter os piscis trāsuersuꝫ in gutture ei⁹ eo tāgēte liberauit. post carceres cū sacrificare rēnuit: imparuit cū ligno suspēdi et carnes ei⁹ ferreis pectinib⁹ laniari. Septē aūt mulieres xpiane sanguines excipiebāt: q̄ postea decollate fuerīt. Blasius q̄ꝫ cuꝫ duob⁹ puulis filijs hāꝝ mulierꝫ capite truncatus est.

Primus et felicianus

Pamphilus

Juliana ṽgo pclarissima natiōe comēsis: hoc ipso tpe apud comū cisalpine gallie vrbē capta martyriū seuissimū ptulit: q̄ sposo suo eleusio pfecto vrbis cū p noīe xpi ad oīa supplicia se offerret. pmo cesa virgis a septē militib⁹ nolēte sacrificare diane p capillos septē horis suspēsa q̄ppe cū varia tormēta ꝯstātissime ptulisset: postea palā cū diabolo ꝯflixit. et de ipso clarissime triūphauit. Inde q̄ꝫ flāmas ignīū et ollā feruētē supans et rotā ferreā cum acutis gladijs palmā martyrij capitis obtruncatione. i 4. kalendas Marcij adepta est.

Quintinus

Ruffus etc

Prim⁹ et felician⁹ romani viri religiosi hac psecutione a pōtificib⁹ temploꝝ apud diocletianū accusati ferro vincti in carcerē recludunt quos angelus dñi ꝯsolat⁹ est: deinde ad herculis phanū pducti cum nollēt sacrificare: grauissimis penis sunt affecti. inde duxerūt eos extra ciuitatē via numētana miliario. i 5. ferro vinctos post exq̄sita tormēta: tādē simul. 5. ydus Junij vite cursuꝫ gladio ꝯsūmauerūt. hoꝝ corpa nocte ad arcus numētanos iuxta arenariū christiani sepelierunt.

Pamphilus grecus pbyter eusebij cesariēsis necessari⁹ insignis quidē theologus sub hac psecutione testāte hieronymo apud cesareā palestine vrbē passus est. cui⁹ vitā idē eusebi⁹ trib⁹ voluminib⁹ egregie conscripsit. hic adeo diuinoꝝ voluminū cupidus fuit vt magnā partem libroꝝ origenis manu sua descripserit. quos diuus hieronymus in cesariensi bibliotheca tāta auiditate se legisse dicit: ac si cresi regis diuitias consecutus fuisset. passus est prima die Junij.

Quintinus gallus miles a maximiano imperatore scdo kalendas nouembris martyriū pertulit gloriosum. cuius corpus post quinq̄ꝫ et quinquaginta annos angelo reuelante incorruptū repertū fuit.

Ruffus clarissimus miles romanus a diocleciano cū omni domo sua multis plagis affectus xpi martyr efficit. Et cum innumerabiles extincti sunt famosiores cōmemorare libuit.

Anno mundi.5485. Anno xpi.284.

Marcellinus papa natione romanus patre proiecto diocletiani ⁊ maximiani tpibus fuit post gaium põtificẽ: hic sexto põtificatus anno iã diocletiani psecutione seuiente a carnificibꝰ captꝰ: ad sacrificia gentiũ ductus: cũ minis instarent carnifices vt thura dijs exhiberet: metu pterritus deos alienos adorauit. quo facto haud multo post in se reuersus habito ꝯcilio centũ ⁊.lxxx epoꝝ in sinuessa vrbe campanie: eo ⁊ marcellinꝰ squalidus ⁊ puluerulentꝰ ac cilicio indutus pficiscit: petitqȝ vt sibi p incõstãtia debita pena tribuat: qui eum dãnaret in tãto cõcilio nemo vnꝰ inuentꝰ est. Cum dicerent oẽs: ea ferme rõne petrũ peccasse. ac flendo peccati penã luisse. Redijt romã marcellinꝰ. iratus diocletianum adijt boĩesqȝ increpat q se impulerit dijs gentiũ imolare. Ducit ad martiriũ diocletiani iussu marcellinꝰ cum claudio: cyrino antonino xpifidelibus. Intereũdũ vo marcellũ psbrũ admonet ne diocletiãi pcepti obtempet i rebꝰ maxie ad fidẽ ptinentibꝰ: neue corpꝰ suũ sepulture traderet qd dixerat ob negatũ saluatorẽ se id neqȝ mereri borũ aũt simul interẽptoꝝ corpa diocletiani iussu ad dies.vi.⁊.xxx. insepulta iacuerũt via publica. vñ petri apłi iussu q marcello i somnis apparuit via salaria cimiterio priscille sepeliunt sexto kal. maias. sedit aũt annis.ix. mẽses.ij. diebus.xvi. Vacat tum sedes dies quinqȝ ⁊ viginti.

Cõciliũ cetũ ⁊.lxxx.epoꝝ i sinuessa vrbe cãpanie

Anno mundi.5495. Anno xpi.294.

Marcellus papa natione romanꝰ patre bñdicto ex regione vie late a cõstãtio ⁊ galerio vsqȝ ad maxentiũ puenit. Js licet multoꝝ turbinibꝰ vexatꝰ diuino tñ cultui intentꝰ: cõstituit ne quis generale cõciliũ celebrare posset sine speciali sedis apostolice autoritate. Priscillã qȝ matronã romanã eiꝰ suasu impulit cimiteriũ suis sumptibꝰ via salaria cõstruere. titulos quiqȝ ⁊ viginti i vrbe roma cõstituit. quasi dioceses ad cõmoditatẽ baptismi: et opportunitatẽ eorum q ad fidẽ ex gentibꝰ quottidie veniebãt. Cõsultũ iri: ⁊ eo modo sepulturis martirũ videbat. Annis aũt quiqȝ sedẽs menses sex diebꝰ vno ⁊ vigĩti. Maxentius vo vbi lucinã matronã instituisse ecclias dei rerũ suaꝝ heredẽ intellexisset. iratꝰ ⁊ mulierẽ relegauit ad tps. et Marcellũ captũ impellere minis conatꝰ est. vt ⁊ episcopatu se abdicaret. ⁊ xpianũ nomẽ deponeret. quẽ vbi cõtemnere sua pcepta vidit. ad custodiẽda aĩalia eũ misit vbi nec oroes nec ieiunia ptermisit. parrochiasqȝ eplis gubernabat. a clericis liberatꝰ: iterato in stabulum seu cacabalum. Maxentiꝰ iratus eum redigit. vbi cũ fede ⁊ icommode habitaret. pedore et situ mortuus est. Vacat eiꝰ morte romana sedes dies.xx.

Eusebiꝰ papa natiõe grecꝰ. pře medico: põtificatũ adijt Cõstãtino ⁊ Maxentio impantibꝰ. Cõstituit ne ꝓphani in iudiciũ suũ epm vocare psumãt. Js dũ i papatu viueret crux dñi inueta est qnto nonas maij. hereticos qȝ idẽ põtifex recõciliauit imposita tantũmodo manu: Habita aũt semel rome sacroruꝫ ordinũ mẽse decẽbri. cũ psbros.xiij. diaconos tres. epos.xiiij. creasset: rome morit. ⁊ in cimiterio Calixti via appia sepelit sexto nonas octobris. Sedit autem annis sex. mense vno: diebus tribus. Licet alij hystorici de annis varie sentiant. Vacat tum sedes diem vnum.

Melciades papa natiõe apher. Maxẽtij licinij maximi tpibꝰ fuit. Uir sane sctitate ⁊ sciẽtia multũ insignis. Qui vt erat grauitate pclarꝰ. Cõstituit ne qs vnqȝ aliqua suspitiõe: aut añ verã pbatiõẽ cõdemnaret. Eius qȝ institutũ fuit. ne die dñico: neqȝ quita feria ieiunaret. qz hos dies pagani qsi sacros celebrant. Multa qȝ in oblatiõibus faciẽdis ꝯstituit: qd Manicheoꝝ heresis i vrbe roma tũ maxime inualescebat. Hic aũt p actis maximini iussu martyrio coronatur. idem fatum subiere: et petrꝰ Alexandrinus epus et Lucianus anthiocenus presbyter romanus. Alijqȝ complures episcopi et sacerdotes. Sepultꝰ est autem Melciades via appia calixti crypta. quarto ydus decembris. Sedit annis quatuor menses septem. diebus.ix. Vacat tum sedes dies xvij.

Linea Summoꝝ pontificum

Marcellinus

Marcellus

Eusebius

Melciades

COnstãtius ⁊ Galerius abdicãtibus se ab imperio diocleciano ⁊ maximiano imperij gubernacła suscipientes. ꝓuĩcias inter se partiti sunt. Cõstantius igiť ⁊ Galerius augusti creati sunt: Diuisusq̃ est inter eos ita romanus orbis. Nam galerius illiricũ Asiã ⁊ orientez sortitus est. Cõstantius ṽo singulari moderatiõe vsus. Gallia tantũ ⁊ hysp ania cõtentus fuit. Licet ⁊ ei italia sorte obtigerit. Cõstantius em̃ cõtentus dignitate augusti italie atq̃ affrice admĩstrãde sollicitudinẽ recusauit. Uir egregiꝰ ⁊ pstãtissime ciuilitatꝭ: diuitijs ꝓuĩcialiũ ac ꝓuatoꝝ studẽs. fisci cõmoda nõ admodũ affectãs: dicẽsq̃ melius publicas opes a priuatis haberi. q̃ intra vnuz claustruz reseruari. Adeo aũt cultus modici vt cũ feriatis diebus se cũ amicis numerosioribus esset epulandũ. priuatoꝝ ei argẽto hostiati petito triclinia sternereť. Hic nõ modo amabilis. sed etiã venerabilꝭ gallis fuit. ꝑcipue quod diocleciani suspectã prudẽtiã. et Maximiani sanguinariaz temeritatẽ imperio eius euaserãt. Fuit aũt cõstantiꝰ hic Claudij scđi ex filia nepos. quẽ vt Dioclecianꝰ impator vna cũ Galerio sibi affinitate ⁊ beniuolẽtia cõiungeret Theodorã maximiani ꝓuignã ei vxorẽ dedit. Ex qua postq̃ sex filios suscepisset eã repudiauit: q̃ repudiata Helenã angloꝝ regis filiã captiuã vxorez duxit. Cõstantiꝰ cũ humanissime gubernasset. Cõstantio ex helena suscepto Boraci in brittãnia pricipatus sui anno tredecimo moriť. Atq̃ ĩ diuos summo omnium consensu refertur ob eius mansuetudinẽ ⁊ clementiam.

GAlerius vir ⁊ probe moratus. et egregiꝰ in re militari. Cũ italiã quoq̃ sinente constãtio admĩstratiõi sue accessisse sentiret. Cesares duos creauit videlicet Maximianũ quẽ orienti ꝑfecit. Et Seuerũ cui italiaz dedit. Ipe illirico cõmoratꝰ est. Retinuit em̃ illiricũ. quod ea barbaros hostes populi ro. iter facturos sentiebat. Maximianꝰ aũt herculius spe recuperãdi imperij ad spem erectus resumẽdi fastigij qđ inuitꝰ amiserat romaz aduolauit ex solitudine lucanie. quã sedem priuatꝰ elegerat ĩ agris amenissimis cõsenescẽs. Dioclecianũq̃ etiaz ꝑ litteras adhortatꝰ est. vt depositam resumeret potestatẽ quas ille irritas habuit. Cõtra hos motꝰ missus a galerio Seuerꝰ romã cũ exercitu venit. dũ vrbẽ romam obsidet fraude militũ. qui cũ Maxentio sentiebãt circũuentꝰ: fugiens. demum rauẽne occidiť. Paulũ etiã abfuit. q̃n Maximianꝰ pater militũ beniuolentiam pollicitatõibꝰ ⁊ largitõne querẽs a filio Maxentio occidereť. Is aũt ĩ gallias ad cõstantinũ generũ ꝓfectꝰ. dolo cõposito tanq̃ a filio esset expulsus moliens aũt cõstãtinũ reperta occasiõe ĩterficere. qui ĩ gallijs ⁊ militũ ꝓuĩcialiuz iã fauore regnabat. Cesis frãcis atq̃ alamanis captisq̃ eoꝝ regibꝰ. detecto ꝑ faustã eiꝰ filiã dolo que rez oẽm marito apuit: fugiẽs. ac massilie herculiꝰ ꝓfugit. ibiq̃ oppssus suoꝝ sceleꝝ penas tandẽ luit: vel seipm (vt q̃daz volunt desperatꝭ rebꝰ) interfecit: a Galerio aũt liciniꝰ imptor factꝰ mors galeriuz cõfestim secuta est.

LIcinius impator factꝰ est. ex Dacia oriundꝰ a Galerio in partẽ imperij recipiť ꝓpter eiꝰ in re militari prestantiã: notusq̃ galerio antiqua cõsuetudine. Et in bello qđ aduersuz Narseũ gesserat laboribꝰ strẽnuus ⁊ officijs acceptꝰ. Cõstantinꝰ tñ vir ingens pricipatuz totiꝰ orbis affectãs. Licinio belluz intulit. q̃uis necessitudo illi ⁊ affinitas cuz eo esset. Naz soror eius cõstantia nupta Licinio erat. Ac ꝑmo euz in pãnonia. scđo ingẽti apparatu belluz apđ Cibalias instruentẽ repentinꝰ oppssit. omĩq̃z dardania mesea macedonia potitꝰ ĩnumerosas prouĩcias occupauit. Uaria deinceps inter eos bella ⁊ pax recõciliata ruptaq̃z est. postremo liciniꝰ nauali ⁊ terrestri ꝑlio victꝰ apud nicomediã se dedit. ⁊ contra religiõz sacramẽti Thessalonice ꝑuatꝰ occisus est. Hic liciniꝰ annuz domĩationis fere pꝰ quĩtũdecimuz vite ꝓxime sexagesimuz occidiť. auaricie cupidĩe omniuz pessimꝰ. neq̃z alienꝰ a luxu venereo. Asper admoduz aut mediocriter impaciens. infestꝰ lr̃is quas ꝓpter insciciã ĩmodicã virus ac pestez publicã nomĩabat ꝑcipue forensez industriã. Agaribꝰ plane ⁊ rusticãtibꝰ. qđ ab eo genere ortꝰ alitusq̃ erat satis vtilis ac milicie custos. ad veteꝝ instituta seuerissimꝰ. Spadonuz et aulicoꝝ oĩm vehemẽs dñator. tineas soricesq̃ pallacij eos appellans.

MAxentiꝰ (cuz cõstantiꝰ mortuꝰ Cõstantinꝰ filiꝰ eiꝰ in brittãnia creatꝰ est imperator. ⁊ in locuz pr̃is exoptatissimꝰ moderator accessit) Rome augustus nunccupatꝰ est: Rome em̃ ꝑtoriani excitato tumultu Maxenciuz herculij filiuz. qui haud ꝓcul ab vrbe ĩ villa publica morabať augustuz nunccupauerĩt. Uir sane seuissimꝰ ⁊ xp̃ianoꝝ acerrimꝰ ꝑsecutor. lr̃aꝝ tñ amator. inter cetera sue crudelitatis opa magica arte plĩmuz delectabať. Quĩto tñ cõstantinꝰ imperij sui anno belluz aduersꝰ Maxẽciuz ciuile cõmouit. Copias eiꝰ multis ꝑlijs fudit ipm postremo rome aduersus nobiles oĩbus exitijs seuientẽ apud pontẽ miluiuz vicit. Italiaq̃ est potitꝰ. vt duz ꝑ dolore suaꝝ fraudũ oblitꝰ pontem ad decipiendum hostez structuz decipulis transit. cuz magna parte suoꝝ satellituz submergitur.

Linea Imperatorum

Constantius

Galerius

Seuerus Maximianus

Licinius

Maxentius

Hij prescripti imperatores Cum constantinum videbant apud omnes magno esse in precio, xpianis aliquo tempore parcebant. Maxentius tamen milites clanculum mittebat qui obuium quemcumque cederet. Arte quoque magica delectatus: grauidas maxime vero xpianas funestis sacris adhibitas scindebat infantum causa: quorum cineribus in magia vtebatur. ut ostenderet tyrannidem seruari etiam per nephas posse. Simili vesania et crudelitate. Maximianus quoque in oriente vtebatur. Qui magorum magistris et malarum arcium doctoribus premia etiam decernebat. augurijs. diuinationibus fidem prestans. Seuior ceteris in xpianos hec omnia contemnentes est habitus. Vetera autem delubra renouari ac more veterum sacra dijs exhiberi iubet. Is vero Maximinus diuina vltione inflatis subito visceribus. supperatisque intestinis ita distenditur. ut inter se et putridum cadauer nil interesset: scatentibus vndique vermibus. et tabo serpente. tanto pedore ut sustineri fetor non posset. grauissimis tandem morbis diuersis cruciatus. viuendi finem tandem fecit. homo seuus ac varius. nunc enim in xpianos. nunc pro xpianis agebat. hoc volebant eius merita. Cum loco maximiani a Galerio quoque maximinus in oriente constitutus cesar vir cruentissimus consimili crudelitate ea in regione contra xpianos vtebatur. propter quam multi enecabantur. Unde et multi ex superioribus martiribus coronati martirio fuerunt. Aliquos quoque qui in precedenti persecutione et nunc seuiente passi sunt subiungemus.

Cristina

Cristina virgo celeberrima sub predicta persecutione maximiani in Tyro passa est. Hec nobilissimis orta parentibus. cum pulcherrima esset et a pluribus in coniugium peteretur. parentes in turri posuerunt. ut dijs culturam virgo persolueret. A spiritu autem sancto edocta ydola abhorrebat. que cum intellexit. cum minis eam auertere non posset. Iussit eam expoliari et a duodecim viris cedi. deinde in carcerem mitti. et postea vngulis radi et membra eius tenera disrupi. Cristina autem de carnibus suis accipiens in vultum patris proiecit dicens. Accipe tyranne et carnem a te genitam comede. Irat(us) pater eam in rotam imposuit et ignem et oleum supposuit. sed flamma exiliens mille quingentos occidit quod pater magicis artibus ascribebat. precepit ut grandi lapide ad collum eius ligato in mare nocte precipitaretur. Quam angeli assumunt et xps eam baptizauit et reducta fuit in terra. Tandem post varia tormenta et mamillarum abscisionem. Julianus sagittas in cor eius duas et vnam in latus direxit. Sicque cum palma martyrij ad celum gloriosa ascendit

Menna miles

Victor

Menna miles egiptius nobilissimis ortus natalibus per hec tempora in Scythia metropoli phrigie salutarem passus est. Nam postquam hic celesti regi in heremo secreta conuersatione studuit militare. ad publicum procedens: se xpianum esse libera voce declarauit. Quod audiens pyrrhus dux misit eum apprehendi et suis aspectibus presentari. Cui dixit sacrifica dijs et omnia que per ignorantiam gessisti ignoscentur tibi. quod cum obtemperare nollet. eo iubente tam diu neruis et diris cruciatibus cesus est. donec platee locus sanguine ipsius fedaretur. Deinde in eculeo leuatur lampadibus aduritur. Deinde depositus ligatis manibus et pedibus per sudes ferreas trahi precepit. Qui omnibus in rebus et cruciatibus vsque ad finem in laude et professione omnipotentis dei imobilis permansit. Denique data sententia gladio animaduerti iussus fuit. Cuius corpus cum igni traditum fuisset e medio a xpianis furti ereptum mundis lintheaminibus debita veneratione in cimiterio. 3. ydus nouembris conditum est. Postea in constantinopoli translatum digno honore veneratum fuit.

Julianus

Julianus quidam genere anthiocensis. vir xpianissimus apud romanam vrbem in hac persecutione prefata crudelissime passus est. cum Basilissa virgine horum duorum mire leguntur passiones. cum quibus fuit venerabilis multitudo sacerdotum. et ministrorum ecclesie xpi. que propter imanitatem persecutionis ad eos confugerat: concremata est. Post quos etiam Antonius presbiter et Anastasius et celsus puer vna cum matre et alij complurimi qui omnes. 5. ydus ianuarij mortem pertulere.

Susanna

Victor mediolanensis ciuis a prima etate xpianus his temporibus cum in castris Maximini augusti milicie deseruiret. ad ipsum tamquam xpianus perducitur. Et cum compelleretur ydolis imolare. constanti animo recusauit. propter quod grauiter cedi iussus est: Et cum deo protegente doloris expers efficeretur. plumbo bulienti perfunditur. et cum nil etiam ex hoc penitus lederetur iubente Maximiano octauo ydus may capite cesus est.

Saturninus

Saturninusque presbyter et Sisinus diaconus rome comprehensi in carcere diu marcerantur. Inde exhibiti ob cristi confessionem a prefecto vrbis in eculeo leuantur. et ibidem neruis attractantur ac fustibus scorpionibusque grauissime ceduntur. nouissime cum adhuc superuiueret gladio truncati sunt. Quorum corpora via salaria sepulta fuerunt.

Susanna virgo sanctissima natione dalmatea nobilissimis orta natalibus Caij pape neptis sub hac persecutione Rome. 3. ydus augusti capitis obtruncatione martirium compleuit.

Catherina

Catherina pclarissima virgo egypciaca his tpib⁹ floruisse ⁊ martyriū ptulisse ei⁹ tradit historia: post imperium diocleciani sub maxentio filio maximiani herculij. hec sctissima virgo generoso sanguie orta. cui⁹ pater noie costus in vrbe alexandria rex fuit. a quo ⁊ sti i iuuenili etate p̄re rege a quo magnū p̄rimoniū accepit orbata fuit: nō tñ inter diuiciarū delicias ocio ⁊ molliciei feminee dedita sed tanta rex peritia scia predita legit vt mirabile visum sit in tam tenera etate qd certamen disputationis susceperit. hec diuinissima virgo ab heremita de xp̄o edocta ac sp̄osa ei⁹ affecta in paterna domo apud alexandriā existens feruēte adhuc diocleciani psecutione ⁊ maxentio cesare ibidē existente cū quosdā xp̄ianos flentes metu mortꝭ ꝯspexisset: ad ꝓphana sacrificia impelli. etatis q̄s. xviij. annoꝝ ad ꝯspectū maxencij audēter accessit. arguēs eū de vana cultura deoꝝ ⁊ eū de crudelitate duri⁹ increpauit. Jussit eā ad pallatiū duci ⁊ oī diligētia custodiri. Exple to sacrificio post longā cōcertationē cū de ei⁹ eloquētia ac sapia miraret. quinquaginta phos vocauit qui ab eo victi ⁊ in fide cōfirmati eos oratores cōburi precepit. Jussitq₃ eā in obscurū carcerē recludi p dies duodeciꝫ fame cruciari. Cui angelus dñi apparēs ait. Cōstāter age grata deo puella: qz tecū est dñs: p te multi cōuersi ad xp̄m cū palma martyrij introibūt. porphiriū deinde maxencij necessariū cū ducētis militib⁹ ac ipsi⁹ cesaris vxorē atq₃ alios vtriusq₃ sexus doctrinis iugo xp̄i subdidit: ⁊ ad celestia regna p martyriū p̄misit. Jnde rotaꝝ gladijs attonita: tēpestas subito pfregit: ac plures lesit. Tandē obtrūcatione capitis martyrij coronā adepta est. in loco passionis orauit vt oēs auxiliū sentiāt q̄ meoriā passionis ei⁹ fecerint. Decollata lac e corpe eius emanauit. Cuius quidē sanctissimū corpus angeli rapiētes ad montē synai distantē p. xx. dietas detulerunt: diuinis obsequijs honorifice sepelierunt. Passa circa annos dñi. cccx. cuius natale celebraf. 8. kal. decembris.

Sophronia quoq₃ a maxentio sepius de stupro appellata: cum diutius vitare periculum non posset: seipsam interfecit. Lucretiam imitata.

Arnobi⁹ ⁊ alij

Arnobius affrican⁹ clarissim⁹ phs ⁊ orator disertissim⁹ Lactantij firmiani p̄ceptor his tpibus (lꝫ valde senex) etiā in precio magno habitus fuit qui cū apud affricā rhetoricā florētissime docuisset etiā aduersus gentes cōplurima edidit volumina. ¶ Lucianus quoq₃ eloquētissim⁹ vir ⁊ nicomediensis ecclie presbyter p hoc temp⁹ cū nōnullos breues de fide edidisset libellos: ⁊ ad diuersos ep̄las multas. ac etiā in sacraꝝ lraꝝ studio multū laborasset in helinopoli bythinie vrbe ꝓ xp̄o martyriū cōstanti ptulit aīo. Jacobus item cognomēto sapiēs nisibine persarū vrbis eps: multa p hec tpa composuit. que viginti sex volumnibus comprehendunf videlꝫ de fide cōtra hereticos: de gentiū ꝯuersione de regno persarū ⁊ de psecutione xp̄ianoꝝ. Obijt deniq₃ (hieronymo teste) constancij principis tandem temporibus.

Lactantius

Lactantiū insup firmianū phm ⁊ oratorē eminētissimū arnobij predicti phi discipulū hisdē tpibus floruisse ⁊ magni pcij ⁊ nois fuisse cōstat: eo q̄ cū nichomedie rhetoricā doceret: a diocletiano augusto ꝓpter virtutes ac scie magnitudinē vocat⁹ cuꝫ flauio grāmatico romā deuenit: vbi cū p aliqd tēpus docuisset tandē ob discipuloꝝ penuriā in extremā paupertatē deuenit. Quaobrē ad scribēdū ⁊ cōponēdū libros se cōtulit. in qua qdē re etiā multū valuit. Jpse em̄ secūdus post ciceronis tpa ea in disciplina habebaf. Demū in extrema senectute ꝯstitut⁹ cesaris crispi filij cōstantini pceptor i gallia datus est. Perfecit aūt opa de diuinis institutionib⁹ aduersus gentes. De ira dei ⁊ formatione hois. ad demetriū auditorē suū. ad probum ep̄lis. ad asclepiadē. de persecutione. Simposiū dū esset adolescēs. etiā ode pericū de affrica vsq₃ nicomediā exametris versib⁹ ⁊ alia laude digna.

Eusebius eps

Eusebi⁹ cesaree palestine eps q̄ ob pāphili martyrꝭ amicitiā pamphili nomē accepit. eo q̄ cū eo dē pamphilo diuine bibliothece inuestigator diligētissim⁹ extiterit: vir quidem memoratu dignissim⁹ p hec tpa tuꝫ multaꝝ rerum pericia tuꝫ ingenio mirabili ⁊ apud gentes ⁊ apud xp̄ianos inter phos pcipuus ⁊ nobilissim⁹ habitus est. hic cū aliqn̄ arriana heresi laborasset ad nicenā synodū accedēs sp̄ūsancto inspirat⁹ patruꝫ sniam secut⁹ est. ac deinceps vsq₃ ad mortē sanctissime cuꝫ orthodoxa fide vixit. fuit aūt i diuinis scripturis studiosissim⁹. ac bibliothece diuine cuꝫ pāphilo martyre diligentissim⁹ inuestigator. multa eisdē tpibus scripsit: maxie vero libros euāgelice pparatiōis: ecclastice historie i porphiriū xp̄ianoꝝ hostē acerrimū. Apologias item sex ꝓ origine cōposuit. De vita pomphili martyrꝭ a quo ob amorē cognomentuꝫ accepit libros tres. Jteꝫ cōmentarios eruditissimos in centuꝫ ⁊ q̄nquaginta psalmos. Preterea vt legif oīm ꝓuinciarū cuꝫ multos sctoꝝ martyruꝫ passiones ⁊ cōfessoꝝ vitā ac virginum cognouisset. viginti libros de eisdem sanctis scriptitauit. hoc ideo: ⁊ pcipue euangelicā preparationem. cum apud gentes precipuus haberetur paternā deorum religionem ob veritatis amorem cōtempsit. Scripsit quoq₃ cronicoꝝ historiā a primo anno abrahe vsq₃ ad annum dñi. ccc. quam diuus hieronymus prosecutus est. Fuit deniq₃ eusebius hic post conuersionē cōstātini magni eidem quoad vixit multa beniuolentia coniunctus.

¶Anno mundi.5513. ¶Anno christi.314.

SIluester papa natione romanꝰ patre ruffino post melciadē pontificē cōstātini tꝑibꝰ fuit. anno ab vrbe cōdita millesimo nonagesimoprimo vir vtiqꝫ diuinꝰ: aspectu scꝫ angelicus: sermone nitidus: corpe decorus. ope sanctꝰ ꝯsilio magnus ⁊ maturus fide catholicus: spe patiētissimꝰ ac oīm caritate diffusus. Cui tantā dn̄s cōtulit grām vt nō modo a xp̄ianis: verū ⁊ a gentilibus miro coleref affectu. Hic nāqꝫ baptizato ꝯstantino ⁊ pluribꝰ donatus ac ecclesijs pace reddita: multa ad cultū diuinū spectātia constituit. primo vt chrisma ab ep̄o tm̄ cōsecraref. vt ep̄i baptizatū signarēt. ꝓpter hereticā suasionē. vt baptizatū chrismate liniat p̄sbyter occasione mortis. addit p̄terea. laicus clericū in iudiciū ne vocet. Clericus causas ī curia ne agat. nec an iudicē seculare causam dicat. Presbyter celebraturus neqꝫ serico neqꝫ panno tincto vtaf: s lineo equidē albo. Sic ī albis celebrandū esse dicebat queadmodū ī linea syndone ⁊ alba xp̄i corpꝰ sepultū fuit. Gradꝰ qꝫ in ordinibꝰ eccl'iasticis ꝯstituit vt vnusquisqꝫ vno tm̄ ordine ꝯtentus sit. ⁊ vnius solū vxoris vir. Hic aūt sanctissimꝰ pōtifex cū floruerit miraculis inter cetera sua memorāda fert romanā vrbem a draconis pestilentia liberasse. Demū vbi ex sacris ordinibus septies mense decembri habitis presbyteros duos ⁊. xl. diaconos sex ⁊. xxx. ep̄os quinqꝫ ⁊ lx. creasset. Morif ac sepelif in cimiterio priscille via sallaria tercio ab vrbe miliario pridie kal'. Januarij. Sedit aūt annos tres ⁊. xx. mēses decem. dies vndecim. Vacat tum sedes dies. xv.

¶Anno mundi.5533. ¶Anno christi.334.

MArcus papa natione romanus patre prisco post siluestrū cōstātini tꝑibꝰ fuit: vir bonꝰ ⁊ xp̄iane religionis amator qui pōtificatu suscepto ad curā xp̄iane religionis couersus instituit vt ep̄s hostiēsis a quo romanꝰ cōsecratur pallio vteref. voluit p̄terea diebꝰ solēnibꝰ statim post euāgelium simbolū a clero ⁊ populo magna voce decantari. ⁊ eo modo quo fuerat in niceno ꝯcilio declaratū. Duas itē ecclesias rome cōdidit vnā via ardeatina in qua ⁊ sepultꝰ est. Alterā ī vrbe roma ad palatinas q̄s q̄dē ꝯstātinꝰ mūeribꝰ exornauit ⁊ auxit Js posteaqꝫ ex sacris ordinibꝰ bis mēse decēbri habitis diaconos p̄sbros ⁊ ep̄os creasset. morif ac sepelif in cimiterio balbina via ardeatina: tercio nōs octob. sedit aūt annis duobꝰ: mēsibꝰ octo: diebꝰ. xx. Vacat tuꝫ sedes dies. xx.

¶Anno mundi.5535. ¶Anno christi.336.

JUlius papa natione romanꝰ patre rustico tꝑibꝰ constātij fuit mirande sctitatis vir ⁊ doctrine. Js arriana inualescēte ꝑfidia: multis incōmodis vexatꝰ a cōstante cōstantini filio exilio dānatus. Jn tanta aūt reruꝫ ꝑturbatione tandē post menses decē romā ab exilio redijt nec destitit oriētales ep̄os reprehendere maxime v̄o arrianos q̄ in iussu romani pontificis anthiochie cōciliū indixerāt: cū id sine eius auctoritate fieri nō posset. Omissis his cōtentionibꝰ duas basilicas edificauit vnā iuxta foꝝ romanū. aliā in transtiberina regione Tria item cimiteria exstruxit: vnū via flāminea: aliud via aurelia: tercium via portuēsi. Cōstituit p̄terea ne sacerdos alibi q̄ꝫ apud iudicē eccl'iasticū diceret: Voluit itē vt qui iudicē haberet suspectū romanā sedē posset appellare. ⁊ vt oīa ad eccl'iam ꝑtinētia ꝑ notariū aut ꝑ primiceriū notarioꝝ ꝯscriberenf. hos hodie (vt arbitror) ꝓthonotarios vocamꝰ. Julꝰ v̄o cū ex sacris ordinibꝰ ter mēse decēbri ī vrbe habitis p̄sbros. xviij. diaconos tres: ep̄os nouē creasset. morif ac sepelif via aurelia in cimiterio calopodij ab vrbe roma miliario tercio. pridie ydus augusti. Sedit annos. xv. menses duos: dies sex. Vacat tuꝫ sedes dies quinqꝫ ⁊ viginti.

¶Anno mundi.5543. ¶Anno xp̄i.344.

LIberius papa natione romanꝰ: patre augusto cōstantij ⁊ cōstātis tꝑibꝰ fuit. huiꝰ tp̄e ꝯcilio apud mediolanū habito oēs qui athanasio fauebāt in exiliū pellunf. Preterea v̄o cū in synodo ariminēsi oriētales sacerdotes callidi hoīes ⁊ acuti occidentales simplices ⁊ imperitos argumentis ac fallacijs cōuincerent quā disputationē p̄termittimꝰ xp̄m eīn cū p̄re homousion esse negabāt. hoc aūt qꝛ primū liberiꝰ pōtifex aperte impugnabat q̄dqꝫ etiā athanasiū iubente imperatore damnare nolebat: in exiliū ab arrianis pellif. atqꝫ ita trienio ab vrbe abfuit. At v̄o sacerdotes congregata synodo in liberij locum felicē p̄sbyterū virū optimū pontificē crearūt. qui statim octo ⁊. xl. ep̄oꝝ cōuētu duos p̄sbyteros vrsaciū ⁊ valentē ab eccl'ia seperarunt. Jnde rogatu ⁊ precibus eorūdem constantius liberiū ab exilio reuocat ⁊ pulso felice liberiū introduxit. Pōtifex aūt tametsi cū arrianis sentiebat ecclesias dei q̄ꝫ diligenter exornauit maxime sepulchrū sancti agnetis: ⁊ basilicā quaꝫ de noīe suo fecit apud macellū lidie. Demqꝫ cū sacros ordines bis celebrasset rome morif ac sepelif via salaria ī cimiterio priscille. ix. kal'. maij: Sedit ānos sex: ꝭm alios. xvj. men. iij. dies. 4. vacat sedes dies sex

Linea summoꝝ pontificum

Siluester

Marcus

Julius

Liberius

Linea Imperatorꝝ

Constantinus magnus

Constancius

Constantinus

Constans

Constantinꝰ magnus. ex obscuriori mr̄imonio filiꝰ Cōstancij augusti in Brittānia creatꝰ est imꝑator. Cū res publica a quattuor imꝑatoribus tenebat: cōstātino. Maxētio filijs augustoꝝ. Licinio ⁊ maximiano nouis hoibꝰ. Constātinꝰ tn̄ vir ingens: ⁊ oīa efficere nitēs: que aīo ꝑparasset. sibi principatū totiꝰ orbis affectās. ceteros vt p̄missuz est vicit. Uir prio imperij tēpore optimis pricipibus: vltimo medijs cōparādus: innumere in eo ani corꝑisqꝫ virtutes claruerūt. militaris glie appetētissimꝰ: fortūa ī bellis ꝓspera fuit. Nā etiā Gothos post ciuile bellū varie ꝓfligauit. Ciuilibꝰ artibus ⁊ liberalibꝰ studijs deditꝰ: affectator iusticie ⁊ amoris. Anno igit ab vrbe cōdita millesimo nonagesimo prio. dn̄i vero āno. ccc xxxix. sub hoc pricipe xp̄iani a tyrannis ante opp̄ssi nō nihil respirare īcipiūt. Pacē em̄ petētibꝰ libēter dedit. liberalitate ⁊ gr̄a oīm sibi beniuolētiā compabat: multas leges rogauit. quasdā ex equo ⁊ bono superfluas abscidit. seueras nimiū emēdauit. Urbē in Bizantij ruinis de noīe suo cōdens: eā rome magnitudine edificioꝝ: parē facere conatꝰ: secundā romā vocauit De qua in sequēti folio patebit. vt etiā littere sub equestri eiꝰ statua indicabant Is igit tantꝰ priceps oīa circūspiciēs vbi honestate xp̄iane religiōis intellexit. Eā ita cōplexꝰ est vt iturꝰ ad bellū: nō alio q̄ꝫ crucis signo vteret: qd̄ sereno celo duz in maxentiū tyrānū copias mouet: ⁊ viderat ⁊ adorauerat. Astātesqꝫ angelos audierat dicētes. Cōstantine: .qd̄ etiā fecit ⁊ tyrannos oēs a ceruicibꝰ populi ro. xp̄inorꝫqꝫ oīm depulit. Tantū itaqꝫ principez ac tam humanū nactus siluester: relicto Soracte monte: quo a tyrannis seuientibus relegatus fuerat (vel vt quidā volūt) secesserat romā veniēs: Constātinuz erga xp̄ianos bene animatū: promptiorē ad optime de eccīa dei ꝓmerendū reddidit. Naz ⁊ pōtificibꝰ diadema aureū distinctū gēmis cōcedebat. Qd̄ quidem Siluester aspernatꝰ tanq̄ꝫ religiose capiti mīme cōueniēs: phrygia mitra et candida tantūmodo ꝯtentꝰ fuit. A siluestro autē vna cū Crispo filio baptizat. q̄ꝫq̄ꝫ aliqui false dicāt eū vsqꝫ ad iordanē distulisse. Bellum tandē aduersus parthos moliēs qui iaz Mesopotamiā fatigabant. vno ⁊ trigesimo imperij sui anno: etatis vero sexto ⁊ sexagesimo apud Nicomediam in villa publica obijt. Denūciata mors eiꝰ etiā ꝑ crinitā stellā que inusitate magnitudinis aliquādiu fulsit. Eā greci cometam vocant. Atqꝫ inter diuos meruit referri.

Constantiꝰ post morte Cōstantini magni pr̄is cū cōstantino ⁊ cōstante fratribus imperiū adeptꝰ: eoqꝫ tp̄e res romana sub vno Augusto ⁊ tribꝰ cesaribus. qd̄ nūqꝫ al's fuit. Is ergo successores filios tres reliquit. atqꝫ vnū fr̄is filium: Dez dalmaticꝰ cesar ꝓpria indole neqꝫ patruo ab similis: q̄ haud multo post facinore militari opprimit. Sinēte pociꝰ Cōstantō patrueli suo quā iubēte. Cōstantinū porro bellū fratri inferentē: ⁊ apud aquilegiā inconsultiꝰ ꝑlium aggressuz. Cōstancij duces interemerūt. ita res publica ad duos redacta est.

Constans impiuz aggressus qd̄ aliquādiu strēnuū ⁊ iustuz fuit. Mox cuz ⁊ valitudine improspa ⁊ amicis prauioribꝰ vteret: ad grauia vicia ꝯuersus Cū intollerabilis ꝓuicialibus: militibus iniocūdus eēt. factiōe Maxencij occisus est. Obijt haud longe ab hyspania in castro cui helene nomē fuit. Anno imperij septio decimo: etatis trigesimo. Diuersa constācij fortuna fuit. A persis em̄ multa et grauia ꝑpessus: sepe captis opidis. obsessis vrbibus: cesis exercitibus nullū ei cōtra Saporē regē persaꝝ ꝓspeꝝ bellum fuit. nisi qd̄ apud Singarum haud dubiā victoriā ferocia militūz amisit. Post constantis necē Maxentio italiā affricaz gallias obtinente: etiā illiricuz nouas res habuit. Uetrauione ad impium cōsensu militum electo: quē grandeuū iam et cunctis amabilem diuturnitate et felicitate milicie ad tuēdum Illiricum principē creauerāt. virum ꝓbum et moꝝ veteꝝ et iocunde ciuilitatis. Sed a constātino qui ad vltionē fraterne necis belluz ciuile cōmouerat abrogatū est Uetrauioni imperiū. Rome quoqꝫ tumultus fuit Nepociano constātini sororis filiꝰ ꝑ gladiatorum manus imperiuz vindicante: qui seuis exordijs dignum exitium nactus est. Uigesimo enim atqꝫ octauo die a Maxentianis ducibus oppressus penas dedit. nō multo post apud mursam maxentius ꝓfligatus est. Orīeti mox cesar est datus gallus: maxentiusqꝫ diuersis ꝑlijs victus vim vite sue apud lugdunū attulit imperij anno tercio mēse septimo. Deinde in ciuilibus gestis gallus cesar occisus est vir nā ferox ⁊ ad tyrānidē ꝓnior si suo iure impare licuisset. Siluanus q̄z ī gallia res nouas molitus añ diē trigesimū ⁊ ipse extinctus est. Solus ī imꝑio romano cōstātius augustus fuit. Mox iulianū cesarē ad gallias misit patruelē suum galli fratrē qui ex constantio patris constātini fratre natus erat tradita in mr̄imoniū sorore. cū multa oppida barbari expugnassent qui breui ⁊ galloꝝ ⁊ germanoꝝ motꝰ virtute sua compescuit. Constantius inde particis bellis occupatꝰ in itinere obijt inter ciliciā capadociāqꝫ anno imperij octauo ⁊ trigesimo etatis quinto ⁊ quadragesimo vir egregie trāquillitatis placidus nimiꝰ ⁊ amicis ⁊ familiaribus credens.

Constātinopolis imperialis ac famosissima ciuitas: olim bizantiū (vt supra scriptū est) appellata. ⁊ cū admodū parua esset: eā postmodū constātinopolim noīarūt. Constātinꝰ em̄ impator cognomine magnꝰ: dum statuisset imperij sedē ex vrbe roma in orientē trāsferre: quo facilꝰ parthoꝝ excursationes cōpesceret. Tradūt aliqui autores in troadē ꝓfectū: ibi regie vrbis fundamēta iecisse: vbi quondam agamenon: ceteriqꝫ grecoꝝ principes aduersus priamū fixere tentoria. Sed admonitū in somnis a xp̄o saluatore locū aliū designātē: ceptū opus (cuiꝰ diu mansere vestigia) infectū reliquisse. atqꝫ in traciā nauigantē bizantiū petiuisse. Cūqꝫ sibi locū diuinitus ostensum dixisse: mox vrbem ampliasse: noua menia erexisse: sublimes excitasse turres magnificētissimis tā priuatis: tū publicis operibꝰ exornasse. Tātūqꝫ illi decoris adiecisse: vt altera roma nō imerito dici posset. Scriptores vetusti qui florentē videre: deorum potiꝰ in terris habitaculū q̄ impatoris putauere. Nomē vrbi nouā romā impator indidit: sed vicit obstinatio vulgi: vt a cōditore potiꝰ Constātinopolis vocitaret. Quā eiꝰ successores impatores passim tū publicis edibꝰ: tū priuatis ciuiū pallacijs ⁊ quidē supbissimis exornare curarūt. Et adeo vt exteri eo veniētes vrbis splēdorē admirati: nō tam mortaliū q̄ celestiū eā domiciliū dixerint. Erant muri vrbis ⁊ altitudine ⁊ crassitudine toto orbe celebres. antemuralia vero opportune cōmunita. Triangularē pene vrbis formā fuisse tradūt. Duas partes alluit mare. nec muri desunt: ad ꝓpulsandos nautales impetus idonei qd̄ reliquū est ad terras vergens: post alta menia ⁊ antemuralia. ingēti claudit fossa. Habetqꝫ hec ciuitas vndecim portas: dignitatē ipsiꝰ pre se ferētes. quarū noīa hec sunt: aurea: pagea: sancti romani: carthasea regia: caligaria: xilina: bacmagona: phara: theodosia: ⁊ sylaca. Extāt in ea preter cetera magnificētissima edificia templū Sophie iustiniani cesaris opus: toto orbe memorabile nongētis quondā sacerdotibꝰ celebratū: mirabili ope: p̄ciosa materia cōstructū. Ea deniqꝫ vrbs tanto splēdore insignita fuit vt totiꝰ orientis columen: ⁊ vnicū docte grecie domiciliū habita fuerit. vbi tria magna cōcilia celebrata fuerūt: videlicet sub theodosio seniore: sub agathone papa: ⁊ sub iustiniano principe. Eam cū thurci ꝓpter eiꝰ dignitatem diu exosam habuissent. Anno salutis nr̄e. 1093. a belzete quodā coꝝ principe: cū ingenti thurcoꝝ manu obsessam: deinde capta fuit. Inde galli cū venetis ꝑ quinqꝫ ⁊ quīquaginta annos possidere. postea palealogoꝝ clarissima familia genuēsiū ope a gallis ademit vsqꝫ in annū. 1453. gloriosissime possedit. quo an

Constantinopolis

no Machometes Ottomanus thurcoꝝ impator eā cepit diripuitqꝫ. Sic nobilissima vrbs in manꝰ infide-
liū venit. Ab eiꝰ coditione. Mcxxx. vł circa. Tātoqꝫ tpe paulo pluri senioꝛ roma steterat. qn̄ p̄mo a gothis
capta est Athalaricꝰ em̄ anno ab vrbe ꝯdita. Mclxiiij. romā irrupit. at hic ne basilice sctoꝝ effringeret edi-
xit. Rabies aūt thurcoꝝ nil sanctū: nil mūdū: ī vrbe regia reliqt. sacratissīa eiꝰ tēpla machometee spurcicie
dedicarūt. Legimꝰ thebanoꝝ res gestas: lacedemonioꝝ ⁊ atheniēsiū illustria facta: fuit corinthioꝝ nō cōte-
nēda respublica. clare olī micene: larissa potēs: pluresqꝫ mēoꝛabiles vrbes quoꝝ si nūc reqras muros: nec
ruinas īuenias. Nemo solū in q̄ iacuerint queat ostēdere: sola ex tāta ruina vetustatis cōstātinopolis supa
bat: q̄ tm̄ mirabiliū opeꝝ: tm̄ armoꝝ: tm̄ lr̄aꝝ: tm̄ glorie habuit: vt oīm ciuitatū damna: hec vrbs sola re-
cōpēsare videret. Et licet post diuisuꝫ imperiū siue trāslatū ad frācos sepe cōstātinopolis ī manꝰ hostiū ve
nerit: nūqꝫ tm̄ basilice sanctoꝝ destructe: neqꝫ bibliothece cōbuste: neqꝫ despoliata penitꝰ monasteria. Itaqꝫ
māsit vsqꝫ ī hūc annū vetuste sapie apud ꝯstātinopoliꝫ monumētū. Nemo latinoꝝ satis videri doctꝰ pote-
rat: nisi ꝑ tempꝰ cōstātinopoli studuisset. Inde nobis plato redditꝰ. inde aristotelis: demostenis: xenophō
tis: thucididis: basilij: dionysij: origenis: ⁊ alioꝝ multa latinis opa (diebꝰ nr̄is) manifestata sunt. Nūc sub
thurcoꝝ impio secꝰ eueniet: seuissimoꝝ hoīm: bonoꝝ moꝝ atqꝫ litteraꝝ hostiū. Nūc ḡ ⁊ homero ⁊ pindaro
menādro ⁊ oībꝰ illustrioꝛibꝰ poetis secūda moꝛs erit. Nūc grecoꝝ phoꝝ vltimꝰ patebit interitꝰ. Innume-
rabiles em̄ ex hac celeberrima vrbe in oī scia atqꝫ virtute p̄clarissimi exiere viri: inter quos cognomēto io
hānes crisostomꝰ ipsiꝰ vrbis eps. Atticus eps cuiꝰ de virginitate liber extat. gennadiꝰ: cassianꝰ ⁊c̄. Et no-
uissime emanuel crisoloras q̄ grecas lr̄as tpe cōstātiēsis ꝯcilij in italiā cū ingenti vtilitate retulit. Precisus
est aūt nunc fluuiꝰ oīm doctrinarū. musarū desiccatus fons. Fateoꝛ multis locis apud latinos studia lr̄aꝝ
esse illustria. vt rome: parisius: bononie: padue: senis: perusij: colonie: vienne: salamātice: oxonie: papie:
liptzk: ertfordie. Sed riuuli sunt oēs isti ex grecoꝝ fontibꝰ deriuati. A fonte precide riuū: p̄cisus arescit.
Nihil aūt sub luna ꝑpetuū. Quomodo aūt impatoꝛ thurcoꝝ machometꝰ aīo voluerat vrbē in medio thur
coꝝ esse sitam: que suo imperio nō pareret: suoqꝫ nomini decus maiꝰ accedere posset: si eā vrbem expugna
ret: machinas bellicas admouit. ⁊ insultū magna vi in eā fecit atqꝫ tandē expugnauit: vt hec ciuitas in po
testatē venerat infideliū spurcissimoꝝ thurcoꝝ hoc infelici anno ⁊ vtriusqꝫ sexus persone cum imperatore
paleogolo neci dediti fuerant. sub Friderico tercio impatore oīa clarescent.

Sancta Helena

Helena mater cōstātini augusti femina incompabili fide religione animi ac magnificentia singulari pcipua: quā quidē anglo℞ regis filiā licet captiuā Alij vt ambrosi⁹ stabulariā ⁊ humilē a pricipio fuisse dicūt. hec quippe baptizato filio cū vidisset pdigia a btō siluestro in filiū ⁊ ꝯ iudeos declarata: magnitudine animi mota ⁊ visis nocturnis: hierosolymā petijt: vt lignū crucis pquireret. Difficile id quidā erat: qꝛ ab antiqͥs psecutorib⁹ eo loci simulachrū veneris collocatū fuerat: vt xpiani venerē saluatoris loco adorarēt. At mulier religione pcita vbi locū ipm ruderib⁹ purgasset: tres cōfuso ordine cruces repit in vna inscriptio illa legabaꝛ trib⁹ linguis ihs nazaren⁹ rex iudeo℞. Astabat aūt macharius illi⁹ vrbis tum eps qui vnā ex his manib⁹ cū religione retinēs: verā esse dicebat. At tercia mulieri mortue admota eidē vitā restituit. Crux igiꝛ dn̄i inuēta est quinto nōs maij. ⁊ ab helena exornata: ⁊ i magna veneratione habita. Baptizaꝛ ⁊ iudas crucis inuēto℞ quē postea mutato noīe Cyriacū vocarūt. Helena deinde edificato eo in loco tēplo vbi crucē repererat. Abiēs clauos quib⁹ xpi corp⁹ cruci affixū fuerat secū ad filiū portat. ho℞ ille vnū in frenos equi trāstulit: qbus in plio vtereꝛ. Constātin⁹ quoqꝫ motus edicto vetuit: ne deinceps quispiā tali supplicio vtereꝛ. Constātinus aūt magnus augende xpiane religionis cupidus basilicā cōstātianā quā lateranēsem vocāt edificauit. Et rogatu siluestri petro basilicā in vaticano: ⁊ pauli in via hostiensi extruxit. Edificaꝛ ⁊ iussu impatoris in atrio sessoriano basilica sub titulo sancte crucis in hierusalē vbi sancte crucis ptē aliquā reposuit inuentā ab helena matre. que demū de deo deqꝫ hoībus bene merita rome diē obijt. xv. kal. septēbris.

Arrius hereticus

Arrius psbyter quidā apud alexādriā vir qdē specie ⁊ forma magis qꝫ virtute insignis: ⁊ laudis ac glorie poti⁹ qꝫ veritatis cupidus serere discordiā i fide xpi cepit. Separe em̄ filiū ab eterna ⁊ ineffabili dei pr̄is substātia conabaꝛ his verbis erat aliqn̄ qn̄ nō erat: nō intelligēs filiū patri coeternū esse: ⁊ eandē in trinitate subam. cū dictū sit ego ⁊ pater vnū sum⁹: atqꝫ his suis fraudib⁹ puualere conatus est: ac sic pene totū orbē suo infecit errore: interea arriana heresis inualuit. fauēte constātio q nr̄os cogebat arriū recipe. Secūdo itaqꝫ cōstātij anno apud laodicēā vrbē syrie (vel vt alij volūt) apud tyrū cōcilū indiciꝛ eo cōuenere catholici ⁊ arriani. cū aūt arrius quedā reuellere nō posset ad cōuicia versus magicas artes athanasio viro sanctissimo obicit: plato in loculis arsenij brachio. Quē tande diabolicū virū de⁹ nō pmisit inpunē: qꝛ haud multo post epo℞ ⁊ ppl'i frequētia stipatus: dum leuandi ventris causa ad publicū locū declinat: egerere conatus intestina omnia in cuniculum latrine demisit: mortem certe passus vita turpissima condignā.

Concilium Nicenum

Nicena synodus prima oīm synodo℞ hoc anno qui est sextus decim⁹ imperij constātini annus contra hui⁹ pfidi arrij dogma sūmo pōtifice ⁊ cōstātino magno augusto iubētib⁹. Cū alexander alexandrine vrbis eps frustra reuocare arriū ab errore tentasset. cōstātini mādato adhibita etiā impēsa munifice quidē apud nicenā vrbem bythinie cōcilū generale indiciꝛ. Cui. ccc. ⁊. xviij. epi interfuere. Disputatū est eo in loco aliqͣdiu: ⁊ quidem acriter. Nā viri aliq in qͣstionib⁹ callidi: arrio tuꝫ qdem fauebāt: simplicitati fidei nostre aduersantes. Is ex his quidā doctissim⁹ phs diuino spū mot⁹ vno momēto fidē nr̄am quā antea impugnabat: vt sanctaꝫ ⁊ integrā statim amplexus sit. Tādeꝫ vero reipsa i cōcilio diligēter discussa cōcludiꝛ scribi debere. id est eiusdē cū patre subē filiū cōfiteri. Qui vero cū arrio sentirēt fuere ad decē ⁊ septeꝫ affirmātes extrinsecus creatū esse dei filiū ⁊ non ex ipsa patris diuinitate pgenitū. Cognita aūt tante cōtrouersie veritate. Constātin⁹ decretū cōcilij affirmat: pposito cōtradicētib⁹ exilio. vnde sex tm̄ cum arrio exulauere. Reliqui em̄ in sniam bene iudicantiū venere. In eodē vo cōcilio dānatos ferunt ⁊ photinianos a photino epo gallogrecie nomē ducentes q ebionitarū heresim imitati affirmabāt xpm a maria pro coitu fuisse conceptū. Dānati ⁊ sabelliani q vnā tm̄ psonā patri filio ⁊ spūisancto ascribunt. In eo qꝫ cōcilio qrimoniarū libellos (vt fit) epi ipsi constātino dabant: seinuicē accusantes: expetentesqꝫ a principe iudiciū: quibus impato℞ optim⁹ rn̄dit: cōbustis eo℞ libellis. eo dei tm̄modo ⁊ nō hominū iudiciū expectare debere. Preterea in eodē concilio decretū est ne qui se impatientia libidinis castrarent in clerū amplius reciperenꝛ. Multa deniqꝫ alia ad honestatem ⁊ pacem ecclie vt in decretis habeꝛ in eo concilio constituta sunt.

Paulus heremita

Paulus p̄rimꝰ heremita apud inferiorẽ thebaidã quarto ydus ianuarij cẽtesimo decimotercio vite sue anno i heremo diẽ obijt. cuꝰ aĩaꝫ (vt diuꝰ scribit hieronymꝰ) beatꝰ antoniꝰ ꝓfestiꝫ inter choros aploꝝ ⁊ ꝓphaꝝ euolare vidit. Fuerac hic post morte amboꝝ parentũ i hereditate locupleti relictꝰ annoꝝ circiter sedecim. lr̃is tã grecis ꝙ̃ egyptiacis apprime eruditꝰ. mãsueti aĩ deũ valde amans. Et duꝫ ꝑsecutionis ꝓcella decij ⁊ valeriani detonaret: in villã remotiorẽ secessit. Tandẽ repit saxosuꝫ mõtẽ ad cuꝰ radices erat grãdis spelũca: q̃ lapide claudebatur: ⁊ intꝰ grãde vestibulũ qd apto desup celo patulis diffusa ramis vetus palma cotexerat: fontẽ lucidissimũ ostedẽs. Igit adamato q̃si qd a deo sibi offerref habitaculo oẽm ibidẽ in orõibꝰ ⁊ solitudine duxit etatẽ. Cibũ ⁊ vestimẽtũ ei palma ꝑbebat. ad quẽ diuꝰ antoniꝰ accessit. ⁊ inter sermocinationes cõspiciũt alitez coruũ in ramo arboris. q̃ inde leuiter subuolat ⁊ integrũ panẽ añ ora mirantiũ deposuit. Inq̃t paulꝰ dñs prãdiũ misit sexaginta iam anni sunt quo dimidij panis accipio fragmentũ: nunc duplicauit annonã. deinde post antonij abscessum. molli sopore dissolutꝰ: erecta ceruice extensisq̃ manibꝰ in altum corpus exanime. Leones aũt humũ pedibus scalpere ceperunt capacẽ locũ foderunt. In quo antonius sanctũ corpus deposuit: ⁊ tumulũ ex more cõposuit. Et tunicã sibi vendicauit quã in sportarũ modũ de palme folijs contexerat ⁊ ad monasteriũ suũ reuersus: discipulis cuncta ex ordine replicauit: diebꝰ pasce vel penthecosten pauli tunica vestitus est.

Antonius abbas

Antoniꝰ abbas egyptiꝰ vir plane diuinꝰ. ⁊ maxĩe sermone ⁊ ope potẽs his tpibꝰ claruit hic tanta sapientia diuinoꝝ ac prudẽtia moꝝ. nõ ꝑ studiuꝫ humanũ: sciarũ ignarus: sed diuino munere fuit repletꝰ. Constãtinꝰ impator lr̃as (rogatꝰ instãter) ab eo multa celebritate recepit. Septẽ q̃z eplas vt diuꝰ testaf hieronymꝰ egyptiace scripsit ac ad eccl̃ias egypti destinauit: que tpibꝰ illis legebãf vt eple pauli in ecclesijs: quas postmodũ ob s̃nias grauissimas quidã in grecam linguã transtulerũt. Valuit aũt multũ suis tpibꝰ admonẽdos hoĩes eiꝰ sanctissima auctoritas. Cui lr̃is ⁊ nũcijs helena se ac filios sepe cõmendauit. Eius cibus solus panis erat: aqua potus: nec vnq̃ nisi i occasu solis comedebat. hõ egyptiꝰ oĩno cõtẽplatiõi deditꝰ. huꝰ quidẽ vitã athanasiꝰ alexandrine vrbis eps insigni volumine ꝑscripsit. Obijt aũt hic vir oĩ ꝑconio dignꝰ: in thebaida anno dñi. ccclx. etatis sue anno cẽtesimo q̃nto. cuꝰ cũ corpꝰ diu occuluisset postea imperãte iustiniano magno impatore diuina reuelatione reptũ fuit. Et ex thebaida alexandria p̄mo delatuꝫ. postea i galliã trãslatũ apd viennã ꝓdigno honore nũc vsq̃ requiescit. eiꝰ aũt natale. i 6. kal. februarij celebraf.

Hilarius eps

Hilariꝰ illustrissimꝰ pictauiensis eps ⁊ oĩm lr̃aꝝ eruditissimꝰ ac semp xp̄ianꝰ optimꝰ. Cũ vidissent pictauiẽses ꝙ tota v̄tute oẽs hereticos expugnabat: eũ in epm elegerũt. Is ne dum eã ꝓuinciã sed ⁊ franciã ab hereticis defendens. apud constantiũ in his tumultibꝰ accusatꝰ. q̃ arrianis etiã fauebat. ad exiliuꝫ missus ad insulã gallinariã plenã serpẽtibꝰ cuꝰ aduẽtu oẽs disperierũt. Inde reuocatus ab impatore redeũti pictauiũ obuiũ defunctũ filiũ sine baptismo suscitauit Saturnini arelatẽsis epi factione ob catholicã fidẽ apud ꝑhrigiã relegatꝰ libros de nr̃a religione cõposuit. Sed demũ post multas arrianoꝝ vexationes ad vrbẽ suã reuersus anno salutis nr̃e. 3 7 1. migrauit ad dñm. Et hos descriptos libros edidit. De trinitate libros. 1 2: de synodo. ad constãtiũ. aduersus arrianũ exemplũ blasphemie auxentij. hymnos ⁊ carmina p̄miꝰ inter catholicos edidit.

Athanasius eps

Athanasiꝰ alexandrinꝰ eps vir sanctitate ⁊ scia cõspicuus hisdẽ tpibꝰ plurimas ⁊ graues quidẽ ꝑsecutiones ab arrianis ꝑtulit. Nas supioribꝰ annis in laodicensi cõcilio ꝯ arrianos cõstitutꝰ cũ rõnibꝰ euidẽtissimis atq̃ argumẽtis fortissimis filiũ patri omousion affirmaret. qd arrius ⁊ eiꝰ seq̃ces refellere nõ poterãt: vniuersũ pene orbẽ in sui ꝑsecutionẽ cõcitauit. Arriani q̃z brachiũ a cadauere pcidẽtes impatori ostenderũt asserẽtes in cõcilio athanasiũ arsenio abscidisse ad faciẽdũ maleficia. Is tñ cãculũ custoditꝰ tandẽ brachia ostẽdit ⁊ eoꝝ fallacias detegit. Athanaf itaq̃ violẽter iubente constantio athanasiꝰ: qui quidẽ fugiẽs sex cõtinuis annis i lacu cisterne carẽtis aqua ita delituit: vt solẽ nũq̃ viderit. Indicãte deinde ancilla quedã. cũ in eo eẽt vt caperef. dei monitu ad cõstantis partes ꝯfugit q̃ frẽm constãtiũ minis certe coegit athanasiũ recipe. Tandẽ post multos agones multasq̃ patiẽtie coronas tpe valẽtiniani ⁊ valẽtis impatoꝝ. Anno dñi 3 7 9. Sacerdotij vo sui sexto ⁊ q̃dragesimo. sexto nõs maij migrauit ad superos Scripsit libros aduersus gentes ⁊ plures alios cũ simbolo. Quicunq̃ vult saluus esse ⁊c.

Iuuencus hispansu poeta ꝑsbyter cardinalis genere nobilis: sed virtute ⁊ doctrina nobilior. ꝑ hoc tẽpus admodũ clarus existẽs. q̃ tetra euãgelia hexametris versibꝰ fere ad verbũ trãsferẽs quatuor libris composuit. Scripsit ⁊ quedã eo genere metri ad sacramẽtoꝝ ordinẽ pertinentia.

Hiberoꝝ quoq̃ gens que sub axe pontico iacet fidem xp̄i intelligunt a captiua muliere. ⁊ credũt bacurio rege oẽs id cohortante constructo templo magni operis. Armeni quoq̃ in occidẽtali plaga hiberis viciniores fidem susceperũt. Inde ad finitimas gentes xp̄ianũ dogma ꝑuenit.

Scisma secundũ ortũ habuit ab arrianis inter liberiũ ⁊ felicẽ. Nã concilio apud mediolanũ habito oẽs qui athanasio fauebãt in exiliũ pelluntᷣ atqꝫ liberius triennio ab vrbe abfuit. in eius locũ felicẽ elegerũt. Tandem constantiꝰ pulso felice liberiũ introduxit. vnde ꝑsecutio ita vehemẽs exorta est vt in ecclesijs ipsis p̃sbyteri ⁊ clerici passim necarentᷣ.

Anno mundi. 5553. Anno christi. 353.

Felix secundus papa natione romanꝰ pr̃e anastasio: liberio p̃dicto ab hereticis pulso: ab ipsis põtifex creatꝰ vel potiꝰ in liberij locũ a catholicis subrogatũ esse. licet id factũ ab hereticis hieronymꝰ affirmet. cũ tñ statim vbi pontificatũ inijt. Constãtiũ magni cõstantini filiũ hereticũ ⁊ secũdo rebaptizatũ ꝓmulgat ab eusebio nicomediensi epo in aquilone villa nõ longe a nicomedia. Dum aũt altercatio esset ⁊ quidẽ magna (vt diximꝰ inter liberiũ ⁊ felicem) arriana heresis bifariã diuiditᷣ. Felix aũt postremo cũ nulla in re orthodoxe fidei deesset ab aduersarijs captus: vna cũ multis secũ bene sentientibus interficitᷣ. Sepelitᷣ qꝫ in basilica quã ipse edificauit via aurelia secũdo ab vrbe roma miliario duodecimo kal. decembris. Sedit aũt tm̃modo annũ vnũ: mẽses quatuor: dies duos propter seditionẽ a liberio motam.

Anno mundi. 5563. Anno xp̄i. 364.

Damasus papa natione hispanus patre antonio post liberiũ pontificem iuliani tp̃ibꝰ fuit vir sane bonus ⁊ optimꝰ põtifex. Censuit aũt ne quis in iudicio ante factã examinationẽ dãnaretᷣ. Mandauit eñ sub anathematis pena ne quis temerario ausu a sede romana cõcessa p̃sumeret vsurpare. his cõstitutionibꝰ ꝓmulgatis pacata tandẽ eccl'ia damasus ocio litterario delectatꝰ vitas põtificũ oĩm qui ante se fuere cõscripsit: easqꝫ ad hieronymũ misit. Nõ destitit tñ ⁊ templa ⁊ cultũ diuinũ augere. duas eñ basilicas edificauit. vnam iuxta theatrũ: alterã via ardeatina ad cathecũbas. versibꝰ quoqꝫ elegantibus sanctoꝝ corpora eo loci sepulta exornauit ad memoriã posteritatis. Preterea basilicã quã ipse in honorẽ diui laurentij nõ longe a theatro pompeiano condiderat: maximis muneribꝰ ornauit. vt psalmi q̃ꝫ alternis vicibꝰ in eccl'ia canerentᷣ. in fineqꝫ eoꝝ verba hec ponerentᷣ. Gloria p̃ri ⁊ filio ⁊ sp̃ũisancto ĩstituit. Primꝰ etiã hieronymi scriptis auctoritatẽ dedit. cũ p̃riꝰ. lxx. interp̃tuꝫ scripta tm̃modo in p̃cio essent. Nã ⁊ hieronymi biblia legi cepta est: ⁊ psalmi eiusdẽ fideliter ex hebraico traducti. Cũ antea apud gallos potissimũ incõposite legerentᷣ. Tandẽ cũ multos p̃sbros ⁊ ep̃os. ij. ⁊. lx. creasset moritᷣ ac sepelitᷣ via ardeatina cũ matre ⁊ sorore in basilica a se cõdita: tercio ydus decembris. Sedit annos. xix. mẽses tres: dies. xj. Vacat tum sedes dies vnũ ⁊. xx.

Scisma terciũ fuit inter damasum ⁊ vrsicinũ cũ damasus electus ad pontificatũ obeundũ vrsicinũ diaconũ habuit cõpetitorẽ ĩ basilica quẽ sicinini appellatᷣ: vbi multi vtrimqꝫ cecidere in ipso templo cũ res nõ suffragijs tm̃ sed vi ⁊ armis tractaretᷣ: Verũ nõ ita multo post sacerdotũ ⁊ ppl'i cõsensu damasus ep̃s cõfirmatᷣ. ⁊ vrsicinus ad neapolitanã eccl'iam traducitᷣ. damasus aũt adulterij accusatꝰ publico ꝯcilio cãm dixit: vbi ⁊ innocẽs absoluitᷣ. Et cõcordiꝰ atqꝫ calixtus diaconi falsi accusatores damnati ⁊ reiecti ab eccl'ia sunt. Cautũqꝫ lege est vt deinceps penã talionis subeãt q̃ aliquẽ falso accusauerint.

Anno mundi. 5583. Anno xp̄i. 384.

Siricius papa natione romanꝰ patre tyburcio post damasum valentiniani tp̃ibꝰ fuit. Is cẽsuit monachos quoꝝ vita ꝓbata eẽt: posse sacris iniciari. a primis ordinibꝰ vsqꝫ ad ep̃atum. censuit item ordines ꝑ interualla dãdos. Manicheos p̃terea qui in vrbe erant vetuit cõmunicare cũ fidelibꝰ. Penitẽtes aũt ⁊ redeuntes ad gremiũ orthodoxe fidei recipiẽdos esse si monasteriũ ingrederentᷣ atqꝫ ibi ieiunijs ⁊ orationibus se toto vite sue tp̃e macerarent. Viaticũ siquidẽ tum demũ ab ecclesia recipiebãt. vbi de optima vita eoꝝ constaret. Consecrari aũt presbyterũ ab ep̃o tm̃ censuit. Instituit itẽ vt q̃cũqꝫ aut viduã aut secundã vxorẽ duxisset ab eccl'iastico officio pelleretᷣ. hereticos quoqꝫ ꝑ manus impositionẽ recipiendos censuit. Syricius vo compositis ecclesie rebus. ac creatis sex ⁊ viginti p̃sbyteris: diaconis sedecim: ep̃is duobꝰ ⁊ triginta: ex sacris ordinibus quinquies habitis. Moritᷣ ac sepelitᷣ in cimiterio priscille via salaria. 8. kal. marcij. Sedit enim annis. xv. menses. xj. dies quinqꝫ ⁊ viginti. Vacat tum sedes dies viginti.

Linea summorum pontificum

Felix

Damasus

Syricius

Linea Imperatorum

Julianus

Jouinianus

Valentinianus

Valens

Julianꝰ galli cesaris germanꝰ. cū solus in imꝑio romano constantiꝰ augu-
stus fuit mox iulianū patruelē suū. quippe qui ex cōstantio patris cōstan
tini fratre natꝰ erat cesarē creatū In gallias seditione quorūdā tyrānoꝝ tumul
tuātes misit: tradita in mr̄imoniū sorore: a quo modicis copijs apud argenti
nā tum gallie vrbē ingentes alamanoꝝ copie extincte sunt. rex nobilissimꝰ ca-
ptus: gallie restitute. Submotiqꝫ vltra rhenum germani. neqꝫ multo post cuꝫ
germani etiā exercitꝰ galliarū p̄sidio tollerent̄ ꝯsensu militū factꝰ est augustus
quo audito ꝯstāntiꝰ apoplexia obijt. hoc aūt morbo dixere medici hoiem in-
terijsse ob dolorē aī ⁊ grauē cogitationē in quā rebellāte iuliano inciderat. vir
aūt erat iulianꝰ egregiꝰ ⁊ rē publicā insigniter moderaturꝰ si ꝑ fata licuisset. Li
beralibꝰ disciplinis apprime eruditꝰ: grecis doctior. facūdia ingenti ⁊ ꝓmpta
mēorie tenacissime. i amicos liberalis. ꝓuincialibꝰ iustissimꝰ. glorie cupidus
Verū hec oīa ad extremū euertit duꝫ xp̄ianos ꝑsequit̄. Callidior tn̄ ceteris ꝑ-
secutor nouis neqꝫ tormētis primo ſ̄ p̄mijs honoribꝰ blādicijs ꝑsuasionibus
maiorē fere ppl'i partē q̄ꝫ si atrocior fuisset elicuit. Vetuit aūt ne xp̄iani aucto-
rū gentiliū studia adirent: neue schole nisi his qui deos deasqꝫ venerarent̄ pa
terent. Sunt q̄ scribūt hūc antea clericū fuisse postea a fide nr̄a defecisse: vnde
hoiem apostatā vocant. hinc rerū publicarū potitꝰ ingenti apparatu parthis
intulit bellū. assyriāqꝫ populatꝰ. remeāsqꝫ victor duꝫ se incōsultꝰ p̄lijs inseruit
hostili manu interfectꝰ est. 6. kal'. iulij imꝑij āno septīo etatꝭ altero ⁊ trigesimo

Jouinianꝰ genitꝰ patre varraniano incola agri singidonēsis ꝓuincie pāno
nie. hic fuit insignis corꝑe: letus ingenio lr̄arū studiosus ad obtinendum
imperiū. cōsensu exercitu lectꝰ est cōmēdatione patris militibus q̄ꝫ sua notior
Imꝑator aūt ab exercitu electꝰ non prius ꝓfiteri imꝑatoris nomē voluit: q̄ꝫ
oēs cōclamarūt se xp̄ianos eē. quibꝰ collaudatis ⁊ imperiū suscepit ⁊ exercitū
e manibꝰ barbaroꝝ liberauit: postea turbatis rebꝰ exercitu quoqꝫ inopia la-
borante: vno a persis atqꝫ altero p̄lio victꝰ: pacē cū Sapore necessariā quidē
sed ignobilē fecit mutatꝭ finibꝰ: ac nōnulla imꝑij romani ꝑte tradita. qd ante
eū annis. ccc. ⁊ viginti duobꝰ fere exquo romanū imperiū conditū erat nunq̄ꝫ
accidit. Tandē illiricū petens in gallicie finibꝰ repētina morte obijt. vir alias
neqꝫ iners neqꝫ imprudens. Multi exanimatū opinant̄ nimia edulitate. alij
odore cubiculi qd ex recenti tectorio calcis graue quiescentibꝰ erat. quidam ni
mietate prunarū quas graui frigore adoleri multas iusserat. Decessit imperij
mense septimo quartadecima kal'. marcias. etatis vt qui plurimū vel minimū
tradunt tercio ⁊ trigesimo anno: qui ꝓpria natura admodū liberalis fuit.

Valētinianus e pānonia cibaliensi editus cū esset tribunꝰ scutarioꝝ apud
nicēā augustꝰ appellatꝰ: anno ab vrbe condita millesimo cētesimo nono
decimo. frēm valentē cōstantinopoli in cōmunionē regni assumpsit. q̄ cū sub
iuliano augusto xp̄ianitatꝭ integrā fideꝫ gereret. iussus ab imꝑatore sacrilego
aut īmolare idolis: aut milicia excedere sponte discessit: nec mora iuliano in-
terfecto. iouinianoqꝫ mortuo valētinianꝰ qui ꝓ noīe xp̄i amiserat tribunatū
in locū ꝑsecutoris sui accepit imperiū. postea vo imperij sui anno tercio: gra-
tianū filiū nec duꝫ bene puberē hortatu socrus ⁊ vxoris augustū creauit. Pro
copiū virū audacē apud ꝯstātinopolim tyrānidē inuadēs res nouas moliētē
mira celeritate opprimit. Valēs interea ab eudoxio arriane hereseos epo ba-
ptizatꝰ: in seuissimā heresim dilapsus nostros ꝑsequit̄ ⁊ in exiliū pellit: mor-
tuo p̄sertim anastasio: quo viuēte res xp̄iana sex ⁊. xl. annis mirifice sustenta-
ta est sed fratris auctoritate cōpressus est. Valentinianꝰ quoqꝫ saxones gēteꝫ
in littoribꝰ ⁊ paludibꝰ in vijs sitam romanis finibꝰ eruptionē meditātē i fran-
coꝝ finibꝰ oppressit. Deniqꝫ anno imperij sui vndecimo cū sarmate sese ꝑ pan
nonias diffudissent dum apud brigionē oppidū squadoꝝ legationi respōde-
ret anno eiꝰ quīto ⁊ quīquagesimo subita effusione sanguinis que grece apo-
plexis vocat̄ voce amissa sensu integer exspirauit. Fuit aūt imꝑator egregius
vultu decens: solerti ingenio: aīo grauis: sermone cultissimꝰ: infestus vicijs
maxīe auaricie: ad loquēdū parcus: seuerus: vehemēs ⁊c.

Valēs imperiū orīētis q̄tuor annis valētiniano mortuo tenuit graciano
valētiniani filio ī occidētali parte regnāte. q̄ sibi valētinianū frēm par-
uulū admodū sociū creauit imperij. Valens aūt a lucio cōstātinopolitano re-
baptizatꝰ hostilē in modū nr̄os ꝑsequēs. Neqꝫ illis quidē parcēs q̄ in heremo erāt: lege data vt monachi
militarēt. nolētes ꝑ tribunos ⁊ milites fustibꝰ iussit interfici. quoꝝ īnumera multitudo ꝑ vastas tūc egy-
pti solitudines diffusa ꝯstat. p̄cipueqꝫ apud nitriā martyrij ꝯsecuta palmā. tum gothi sedibꝰ eius pulsi ꝑ
oēs se tracias effundūt. quibꝰ dum valēs ire cū exercitu parat: sed sero ab exilio epos ⁊ monachos reuoca
ri p̄cepit. Ipse cū sagitta saucīꝰ: versusqꝫ in fugā ob dolorē nimiū sepe equo laberet̄ atqꝫ i vilissimā casulā
deportatꝰ esset: superueniētibus gothis igneqꝫ supposito cōcrematus est quarto imperij sui anno. hec eru-
ptio gothoꝝ clades romani imperij ac totius italie fuit.

Nicolaus eps

Nicolaꝰ ex illustri ꝓsapia ortꝰ ciuis patere vrbis licie. Is puer cū lacte matris aleret: bis in ebdomada quarta ⁊ sexta feria semel vbera sugere cepit. inde bone indolis adolescēs orbatꝰ parētibꝰ. inter cetera virtutis sue opera hoc memorādū pegit. Nobilis q̄dā conuicaneꝰ eiꝰ ob inopiā tres filias nubiles ꝓstituere intēdebat. qđ vbi vir sanctꝰ cōperit. miserrimo hoī cōdoluit. Nocte sumēs aurū nō modicū p fenestrā clam intro ꝓiecit quo repto primā filiā nuptui tradidit. Idē de alijs fecit. Postea mirroꝝ eps electꝰ oēm humilitatem seruās: alacer erat in exhortādo: seuerus ī corrigēdo: mulierū colloq̄a abhorrēs. inde miraculis chorusscare cepit: ne dum apud suos verū apud exteros. vt q̄ nomē eiꝰ inuocauerūt leuamē sentirēt p̄cipue in ꝓcellis ac naufragijs aquarū. Tandē grādeuus ⁊ plenꝰ dierū mortē adesse cernēs orare cepit: videns angelos ait. In te dn̄e speraui. postremo dicēs. In manꝰ tuas ⁊c. deo aīam tradidit. ad cuꝰ tumbā oleū ꝓrupisse ferūt q̄ egroti illiti sanitatē recipiebāt. cuꝰ festū. 8. idꝰ decēbris celebramꝰ

Donatꝰ hereticus

Eunomiꝰ hereticus

Donatꝰ hereticꝰ natiōe apher: a quo donatiste heretici nomen sumpsere. hac miserrima tempestate viguit q̄ ex numidia veniēs multa ꝯ catholicos scripsit ⁊ totā pene affricā atq̄ʒ iudeā sua pestifera ꝑsuasione decepit. cuꝰ error fuit q̄ filiū p̄re minorē eē dicebat ⁊ spm̄sanctū filio minorē necnō ⁊ catholicos eē rebaptizādos. demū tn̄ e carthagine cū multo probro pulsus est. Scripsit multa ⁊ maxime librū de spūsancto arrianā doctrinā cōtinētem.

Macedoniꝰ hereticꝰ

Donatꝰ gramaticꝰ

Eunomiꝰ alter hereticꝰ his tpibꝰ fuit. vn̄ eunomiani heretici vir corpe ⁊ aīo leprosus. nec secꝰ interiꝰ quā exteriꝰ: morbo regio correptꝰ. qui cū primuʒ arriane ꝑfidie sectator fuisset aliā q̄ʒ adiecit ⁊ disseminauit falsitatē. affirmabat ī rebꝰ oībꝰ ⁊ filiū dissimilē p̄ri: ⁊ spm̄sanctū cū p̄re ⁊ filio nil habere cōmune.

Macedoniꝰ q̄ʒ quē n̄ri ante errorē cōstātinopolitanū epm fecerāt. ab arrianis expellit q̄ filiū p̄ri silem fatebat: lʒ spm̄sanctū nō secꝰ atq̄ʒ illi blasphemaret. ⁊ multa scādala ꝯcitauit a q̄ macedoniani heretici dicti sūt.

Donatꝰ gramaticꝰ ⁊ nō minꝰ rhetor ac phs diui hieronymi p̄ceptor rome tūc insignis plurimū fuit q̄ inter cetera in terēciū cōmentatꝰ est. ⁊ vt ferunt hic donatus est cuius libellus vsq̄ʒ hodie in scolis a pueris legit prima rudimēta grāmatice discentibus.

Iulianꝰ impator vanitati magice deditꝰ erat ⁊ vt n̄ris stomachū faceret iudeis tēplū hierosolymitanum restituit cū diceret se alibi sacrificare nō posse. q̄ certe tanta arrogātia elati sunt vt maiore impēsa q̄ʒ antea restituere conarent. veꝝ nō ita multo post terremotu templū corruēs ⁊ multos iudeos simul oppressit. Sequēti aūt die incēdio diuinitꝰ īmisso ⁊ ferramēta ipsa ꝯsumpta sunt ⁊ eo miraculo multi iudei p̄territi ad fidē xp̄i venere. Scribūt quidē iulianū sagitta ex incerto missa trāsfixū fuisse: eundēq̄ʒ exclamasse manu ad celum extēsa vicisti gallilee vicisti. Nā xp̄m gallileū appellabat ⁊ fabri filium.

Johānes ⁊ paulus

Gordianꝰ ⁊ epimachꝰ

Iohānes ⁊ paulꝰ xp̄ianissimi viri frēs romani p̄clarissimi. audiēs iulianꝰ q̄ de rebus suis paupes sustētarēt. hoc āno a q̄dā therenciano campi ductore capti apđ romanā vrbē post īnūera verbera iussu iuliani sexto kal. iulij palmā gladio cedēte adepti sunt. ⁊ ī eā domꝰ abscōditi. dicēs eos ī exiliū missos tādē a filio eiꝰ obsesso manifestati p̄r cū filio fidē recepit.

Gordianꝰ ⁊ epimachus viri p̄clarissimi ⁊ ipsi sb hoc tumultu rome ī via que latina nūcupat martyrio coronant. quoꝝ prior ꝓ noīs xp̄i ꝯfessione diu plūbatis cesus postea sexto idus maij capite trūcat ⁊ ꝓiectū corpus eius ad canes nocte a familia eius sepultū est.

Iulianā insuper virginē romanā idem sacrilegus iulianus tam diu plūbatis cedi fecit: donec ⁊ ipsa spiritū emitteret. Demetria item romana virgo sub hac ꝑsecutione rome martyrio coronata est que crudelissime verberata. x. kal. Julij. spiritum emisit.

Quiriacus qui ⁊ iudas hierosolymitanus eps hac tempestate cū anna matre sua ꝓ xp̄o martyriū cōstātissime sumpsit. Hic est ille qui helene locū ostendit in quo crux fuit abscondita ⁊ ob eius miracula gloriā eius semper annūciare voluit quāobrē a paganis captus cruci affixus est. Et ꝓpterea ab ipso (vt multi asserūt) cruciferoꝝ ordo iniciū sumpsit. de quo inferius sub Innocentio quarto.

PEr hec tpa apud atrabatas vera lana de nubib⁹ pluuie mixta defluxit cōstātinopoli grando mire magnitudinis decidēs nōnullos hoim extinxit. ꝛ terremotus p orbem factus est. Ea tēpestate athanaricus rex gothoꝝ xpianos in gēte sua crudelissime psequit ꝛ ad coronā martyrij sublimauit. Burgundionū q̄s plusq̄ .lxxx. milia armatoꝝ ripe rheni fluminis insederūt: q̄ tñ nō multo post tpe xpiani effecti sunt. Post illa tpa sub impio valētis gens hunoꝝ diu inaccessis seclusa mōtib⁹ repentina rabie parcita: exarsit in gothos: eosq̄ cōturbatos ab antiq̄s sedib⁹ expulit. Gothi trāsito danubio fugiētes. a valēte sine vlla federis pactione suscepti sunt. Deinde ꝑpter intollerabilē auariciā maximi ducis fame compulsi in arma surgētes: victo valētis exercitu: sese p tracias infudere: oīa cedib⁹ incendijsq̄ vastātes. Deniq̄ petentib⁹ gothis vt eis epos mitteret a quib⁹ fidei rudimēta susciperet. valens doctores ad eos arriani dogmatis misit: sicq̄ vniuersa illa gens effecta est arriana. Gothi vo̍ impatore occiso iam securi ad vrbem ꝑperant constantinopolitanā vbi adhuc dñica augusta valentis vxor multas pecunias plebi largita ab vrbis vastatione hostes submouit: regnū cognatis fideliter seruauit.

COnstat eā gentē que ꝑgethica dicta est gothica a scythis originē habuisse. Scythas vo̍ primos eē in europa sub septētrione ꝛ ad tanays limitē feros ac paratissimos ad mortem. ꝛ supiores sedibus ostrogothos. visigothos inferiores: hos ab occidētis: ab orientis illos plaga in quam versi habitarent fuisse in patria appellatos. Sunt aūt huni ꝛ ipsi scythe. Sed eo quā gothi efferaciores: quia montib⁹ ripheis propius incolentes magis septētrionū rigoribus exponunt.

Basilius magn⁹

BAsili⁹ magn⁹ cesaree capadocie (q̄ pri⁹ maza vocabat) eps ꝛ monachorum multoꝝ institutor ꝛ pater. Uir certe oī sapia oīq̄ virtute ꝯspicu⁹: p hec tpa mirabiliter effulsit: q̄ inter cetera sue virtutis ꝛ sctitatis monumēta iuuenē quendā (ob amorē puelle) diabolo obligatū deo recōciliauit. ꝛ obligationis sue cartā sibi reddi impauit: q̄ cū egregi⁹ doctor haberet ꝯ eunomiū egregios libros edidit. Scripsit ꝛ librū de spūsancto: ꝛ monachoꝝ instituta atq̄ alios breues ꝛ varios tractatus edidit. Monachoꝝ ordinē in grecia instituit. qb⁹ ꝛ regulā approbatā tradidit. Obijt deniq̄ sctissim⁹ pater sexto imperij valētiniani anno die primo mensis ianuarij multis miraculis clar⁹: meoriā vite sue omnib⁹ derelinquēs q̄ ḃm opationē spūsancti viuūt. Duos habuit fratres gregoriū ꝛ petrum viros doctissimos. gregorij extabāt eusebij tpib⁹ aliqua volumia. Basiliū aūt cū gregorio capadocia genuit vt ait eusebi⁹: ambo fuere nobiles: ābo athenis eruditi.

Gregori⁹ nazianzen⁹

GRegori⁹ nazianzen⁹ eps q̄ basiliū ad monasteriū pduxit in diuinis opibus hieronymi pceptor. his dieb⁹ ob sctitatē eruditionēq̄ ꝛ eloquētiā maximo in pcio eū fuisse dicūt: multa scripsit: maxie vo̍ in laudē cipriani athanasij maximi pbi. Scripsit ꝛ ꝯ eunomiū duos libros. cōtra iulianū impatorē librū vnum. Laudauit ꝛ nuptias ꝛ virginitatē exametro versu. leuauit ꝛ ꝯstātinopolitanos ab heresi rōnib⁹: ꝛ suo elegātissimo dicendi genere. in quo polennonū virū eloquētissimū secut⁹ est. Js postremo duꝫ senex admodū eēt: successorē sibi deligēs ruri vitā monachi duxit. Basilius aūt sub gratiano hic vo̍ sub theodosio postea morit. Epiphani⁹ q̄s cipri salamine eps hereses oēs elegantissimis voluminibus impugnauit. Jn extremaq̄ senectute constitutus varia condidit opuscula. moriēs deniq̄ vt sanctus quarto ydus maij

Macharij

MAcharij duo in syria bti antonij discipuli magne auctis tūc erāt. quoꝝ alter in supiore: alter in inferiore habitabat heremo. eoꝝ vitā ac alioꝝ patrū nitrie egypti ꝓuincie diu⁹ hieronym⁹ cōscripsit. Hilarion q̄s sctissim⁹ abbas p hec tpa apud cyprū insulam nō longe a salamina vrbe vir sanctissim⁹ viso antonio post asprimā vitā. xij. kal. nouēbris diē obijt. Arseni⁹ itē ex senatore romano monachus vita ꝛ miraculis clarus in pallacio theodosij principis sublimis ad heremū scythie pcexit. iuxta vocē sibi dicentē. Arseni si vis salu⁹ fieri fuge hoies ꝛ tace. Jdeo in seruicio xpi anno vite sue nonagesimoquito dormiuit in pace. Pastor itē postea matrē suā in heremo nūq̄ videre voluit. Paphnuci⁹ q̄s abbas apud thebaidā thaisim impudicissimā meretricē ad xpm ꝯuertit cū bti onufrij vitā cōscripsit. tandē videntib⁹ monachis ab angelis in celū susceptus est. Agathonē abbatē etiā eo tpe fuisse dicim⁹ q̄ p trienniū lapidē ore detulit vt silētij virtutē pcipe mereret. pluresq̄ alij anachorite viguerūt.

Maria egypciaca

MAria egypciaca meretrix pmo appellata: deinde sctitatis ꝛ pnie ac pseuerācie exemplū. quadraginta em̄ septē annis in heremo pniāꝫ artissimā pegit secum duos panes deportās vltra iordauē q̄ post modicū arefacti quasi lapides obdurauerūt ex qb⁹ modicū ad aliq̄s annos comedēs vitā trāsegit. Tandē q̄rto nōs april migrauit ad dñm. cuius corp⁹ zozimas sctissimus abbas sepeliuit.

EUphrosia q̄s genere ꝛ virtutibus pstantissima in monasterio p decē ꝛ octo annos cū incredibili abstinētia atq̄ labore vsq̄ ad trigesimū vite sue annū pmansit. Hoꝝ patrū ac mulierū cōplurimoꝝ vitā ꝛ cōuersationē heremiticaꝫ diuus hieronymus eleganti stilo cōscripsit.

Linea Summorũ pontificum

Anastasius

Innocentius

Zozimus

Bonifacius

Anno mundi. 5593. Anno xpi. 394.

Anastasius papa natione roman⁹ patre maximo: post syriciũ põtificẽ im-perãte graciano vrbis rome eps creat. qui põtificatu inito rei diuine ca nẽs: cõstituit ne sacerdotes vllo modo sederẽt. sed curui ꝛ venerabũdi starent cũ sacrũ euãgeliũ aut canerent aut legerent i ecclia dei. Neue peregrini maxime aũt trãsmaritimi in clerũ reciperent. nisi qnq epoꝝ pre se ferrẽt cirographa. hoc aũt factũ esse aiũt ꝑpter manicheos qui tũ in affrica magno in ꝑcio erãt ꝛ ad corrũpendã fidẽ de suis quoqꝫ versus mittebãt. Cõstituit itẽ ne debiles ꝛ manci: neue aliq mẽbro caretes in numerũ clericoꝝ reciperent. Basilicã q̃s (que crescẽtina vocat) in regione secũda via mamertina dedicauit. Tandẽ vbi ex sacris ordinationib⁹ bis in vrbe mẽse decẽbri habitis: pꝛ̃sbyteros octo: dia conos quinqꝫ: epos decẽ creasset morit ꝛ sepelit in cimiterio ad vrsũ pilleatũ 5. kal. maij. annos vo tres: dies. x. sedit. Uacat tũ sedes dies vnũ ꝛ. xx.

Anno mundi. 5603. Anno xpi. 404.

Innocẽtius huius nois prim⁹ papa natione albanus pr̃e innocẽtio parti ceps theodosij tpoꝝ fuit. hic sanct⁹ fuit ꝛ multa ad religionẽ ptinẽtia trã quillitate impij ꝛ beniuolẽtia principis vsus meditatus est. Cõstituit enĩ vt sabatho ieiuniũ celebraret. Et q tali die xps in sepulchro iacuisset ꝛ ei⁹ disci puli ieiunassent. De iudeis q̃s ꝛ paganis deqꝫ monachis regulas quasdã tu-lit. voluit vt ecclia semel ꝯsecrata: amplius nõ cõsecraret. Cataphrigas autẽ hereticos quoꝝ auctores vt diximus fuere mõtanus prisca ꝛ maximilla ab vr be expulit. Preterea vo pelagiũ monachũ ꝛ celestinũ herescos dãnauit eo q liberũ arbitriũ diuine grẽ anteferret: ꝛ q diceret ad implẽda diuina iussa vo-lũtatẽ p se sufficiẽtẽ eẽ. Basilicã vo geruasij ꝛ ꝓthasij dedicauit. vestine mu-lieris impẽsa structã ꝛ ornatã. Cõstituit itẽ vt singulis solẽnibus festis i eccle sijs ante sacri receptionẽ pax xpicolis daret. demũ vbi p sacros ordines q̃ter in vrbe habitos. pꝛ̃sbyteros. xxx. diaconos. xij. epos q̃tuor ꝛ q̃nquagita creas set p diuersa loca. morit ac sepelit in cimiterio ad vrsũ pileatũ. 5. kal. augusti Sedit annos. xv. mẽses. ij. diebus quinqꝫ. Uacat tũ sedes dies. ij. ꝛ. xx.

Zozimus papa natione grecus pr̃e abrahã post innocentiũ mortuo theo dosio archadij ꝛ honorij qui patri impio successere tpib⁹ fuit. vir quidẽ sanct⁹ atqꝫ optimus in multa rerũ perturbatione rem diuinã nunqꝫ omisit. Con stituit eĩ vt diaconi dum celebraret leuas tectas haberet linostimis. Cõces-sit itẽ vt in parochijs cerei sancto sabatho benedici possent. Bibere autẽ in publico clericis vetuit ꝛ potũ publice vendere. In cellis fideliũ id fieri posse nõ negauit. Uetuit etiã ne serui in clerũ reciperent q huiuscemodi viros libe ros ꝛ integros esse oporteret. Ferũt tñ zozimũ misisse ad carthaginẽse cõciliũ faustinũ epm duosqꝫ vrbis rome presbyteros vt ostẽderet nil vsqꝫ publice agi debere sine cõsensu ecclie romane. At zozimus creatis in vrbe roma pꝛ̃sbyteris decẽ: diaconis trib⁹. epis octo. morit ac sepelit via tiburtina apud corp⁹ bea ti laurentij martyris septimo kalendas ianuarij. Sedit annũ vnũ: mẽses tres dies duodecim. Uacat tum sedes dies vndecim.

Anno mundi. 5613. Anno. 414.

Bonifacius primus papa natione roman⁹ patre iucundo pꝛ̃sbytero hono rij tpibus fuit. quo pontifice creato orta tum in clero seditio est. Nã duũ bonifacius in basilica iulij vrbis rome creat. Eulalius in cõstantiniana basili ca pontifex electus huic statim obicit. Et hoc quartũ ecclesie scisma fuisse dici tur. Qd vbi honori⁹ (qui tum mediolani erat) intellexisset instante placidia cũ filio valãtiniano ambo ab vrbe pellunt. Reuocat tñ septimo mense post bo-nifacius. ꝛ solus vrbis presul constituit. Qui postqꝫ põtificatũ pacifice ade-ptus est Sotheris pape decretũ cõfirmauit ne mulier vlla aut monacha scura tam pallã attrectaret: aut thura contingeret aut adoleret. Neue aliquis sacer-dos ante annos. 30. ordinet. Neue seruus aut obnoxi⁹ vel obercit⁹ in clerũ re-ciperet. Uoluit itẽ ne absentes in iudicio vllo modo aut accusarent aut dam narent. hic inter cetera condidit oratoriũ in cimiterio sancte felicitatis, marty ris. eiusqꝫ sepulchrũ ornauit marmoribus ꝛ argento. Nã ꝛ patenã argenteaꝫ librarũ. xx. Et coronas argenteas tres. calices minores duas. ꝛ scyphũ argen teũ librarũ. x. Bonifacius aũt vbi ex sacris ordinibus semel habitis: pꝛ̃sbyte-ros ꝛ epos creasset. morit ac via salaria sepelit apud corpus sancte felicitatis. 8. kal. nouembris. Sedit annis tribus: mensibus octo: dieb⁹ septem. quo mortuo clerici quidã eulaliũ statim ad vrbẽ reuocãt: q vel indignatione vel cõtemptu rerũ humanaꝝ reuocationẽ spernẽs anno post bonifaciũ moritur.

Linea Imperatorum

Gracianus

Theodosius

Archadius

Honorius

Gracianꝰ valẽtiniani senioris filiꝰ post mortẽ valẽtis sex annis imperiũ tenuit: q̃uis iã dudũ ante cũ patruo valẽte ⁊ cũ valẽtiniano fratre regnaret. vir ab ipsa adolescẽtia sua militia strẽnuus ⁊ religione clarus. admodũ em̃ iuuenis cũ inestimabilẽ multitudinẽ hostiũ romanis infusam finibꝰ cerneret: fretus xp̃i potẽtia: longe impari militũ numero sese in hostẽ dedit. Et cõtinuo apud argẽtinã oppidũ galliaꝝ. formidolosissimũ bellũ incredibili felicitate cõfecit. Nã plusq̃ .xxx. milia alemãnoꝝ minimo romanoꝝ detrimẽto in p̃lio interfecta narrant̃. hoc deniq̃ ei recta fidei cultura tribuit. Cũ ambrosiꝰ ep̃s fuisset electꝰ vniuersa statim italia ad rectã fidẽ repullulauit quo pacto catholicoꝝ tẽpla destructa ĩstaurare fecit. Porro gratianꝰ cũ aĩaduertisset thraciã daciãq̃ tãq̃ genitales terras possidẽtibꝰ gothis ⁊ rempublicã in maximo discrimine videret theodosiũ ab hispania fauẽtibꝰ cunctis apud sirmiũ purpurã induit: etatis annũ terciũ ⁊ trigesimũ agentẽ. oriẽtisq̃ ⁊ thracie simul imꝑio p̃fecit. Is oẽm fiduciã suã ad opem xp̃i referens maximas illas scythas formidatas cũctis etiã alexandro magno: alanos hunos gothos incunctanter aggressus magnis multisq̃ p̃lijs vicit. vrbẽ cõstãtinopolitanã victor intrauit. Icto cum athalarico rege gothoꝝ federe: Interĩ v̾o maximꝰ brittãnia tyrãnidẽ occupãs ac ĩ galliã traiciẽs apud lugdunũ gratianũ interfecit: etatis nouẽ ⁊ .xx. annos habentẽ. quare valẽtinianꝰ iunior frater metu ꝑterritꝰ ad theodosiũ in orientẽ ꝯfugit ⁊ paterna pietate susceptꝰ est. fuit aũt gracianꝰ l̃ris haud mediocriter institutꝰ. carmẽ facẽ. ꝓbatꝰ: ornate loq̃: parcꝰ cibi sõniq̃ ac libidinis victor.

Theodosiꝰ senior genere hispanꝰ genitꝰ p̃re theodosio matre termãcia: interfecto ꝑ maximũ graciano: imꝑiũ romani orbis obtinuit solꝰ: mãsitq̃ in eo annis .xj. cũ iã in oriẽtis ꝑtibꝰ sex annis graciano viuẽte regnasset. qui etiã singl̃ari celeritate ⁊ ꝯsilio vsus. maximũ tyrãnũ graciani interfectorẽ apᷓ aq̃leiã occidit. hãc calamitatẽ maxĩo ipsi martinꝰ vir sc̃tissimꝰ añ p̃dixerat duz britãniã militaribꝰ copijs spoliat in italiã ꝯ ius fasq̃ vẽturꝰ. Theodosiꝰ q̃z diuino auxilio fretꝰ ⁊ andragaciũ maximi comitẽ: ⁊ victorẽ eiusdẽ tyrãni filiũ ⁊ arbogastẽ q̃ valẽtinianũ iuniorẽ apud viennã eiꝰ dolo strãgulauit ac eugeniuz tyrãnos mira celeritate vsus opprimit. Fuit aũt theodosius ꝓpagator reipublice atq̃ defensor eximiꝰ moribꝰ ⁊ corꝑe traiano similis q̃ntũ scripta veterũ ⁊ picture docent. Sic eminẽs statꝰ accedit ad disciplinã militarẽ laus ingenij q̊ plurimũ valuit ⁊ religiõis. Nã cũ mediolani ingredi eccl̃iam vellet mysteria visurꝰ. ꝓhibitꝰ ob q̃dã facinꝰ (vt fieri solet) ab ĩgressu eccl̃ie nisi peniteret: ita equo aĩo tulit vt vltro ipsi ambrosio gr̃as egerit atq̃ penituerit. huic sociata ĩ ꝯiugio flacilla fuit ex qua archadiũ ⁊ honoriũ genuit. itaq̃ q̃nq̃gesimũ annũ agens etatis ĩ pace apᷓ mediolanũ rebꝰ excessit humanis republicã q̃etã filijs relinquẽs corpꝰ eiꝰ eodẽ anno cõstantinopolim trãslatũ atq̃ sepultũ est.

Archadiꝰ theodosij magni filiꝰ augustus in oriẽte factus. honoriꝰ frater eius in occidẽte cõmune imperiũ diuersis tm̃ sedibus tenere ceperũt. vixitq̃ archadiꝰ post p̃ris excessuz annis duodecim. verũ q̃z pater eoꝝ theodosiꝰ ipsis adhuc adolescẽtulus tres duces reliq̃rit viros potẽtissimos q̃ curã gereret. reliq̃ritq̃ ruffinũ q̃ orientẽ. stilconẽ q̃ occidẽtẽ. gildonẽ qui affricã regerent qui deinceps cupiditate imperãdi moti spretis paruulis regnũ occupare conati sunt. Gildoni res nouas in affrica moliẽti masceleger frater eiꝰ crudelitatẽ veritus hoĩem fugat. q̃ vel dolore aĩ vel veneno post morit̃. Masceleger tãta victoria elatꝰ cũ nec deo nec hoĩbꝰ parceret a militibꝰ occidit̃. Ruffinꝰ v̾o ab archadio opprimit̃. Stilco q̃z occidẽtis tutor imperij collatoꝝ beneficioꝝ ĩmemor ⁊ affinitatis: nã socer extabat honorij. Regnum ⁊ ipse eucherio filio affectãs: ingẽtia rei publice intulit mala. Nam sepe cũ delere posset barbaros fouit eos. sepe alaricũ cũ suis gothis vicit. Tandẽ a gothis superatus cũ auxilia postularet. Imꝑator indignatus duces misit qui eum interficerent.

Honorius archadij p̃dicti frater: vir moribꝰ ⁊ religiõe: theodosio p̃ri cõsimilis. Is principatu suscepto duz vires reipu. quottidianis cenerent labefactari incõmodis virũ strẽnuũ ⁊ bellicosum ꝯstantiũ comitẽ ad gallias cũ exercitu misit. deinde ei gallã placidã germanã suã cũctoꝝ gaudio sociauit. ex qua valẽtinianũ filiũ cõstãcius genuit: qui postea reipu. imperiũ gessit: inde eũ apud rauennã in regni cõsortiũ adsciuit: qui nec dum septẽ mẽsibꝰ euolutis ex hac luce subtractus est. Inter hec placida augusta a fratre honorio pulsa ad orientẽ cũ honorio ⁊ valẽtiniano filijs ꝑfecta. a theodosio augusto archadij alterius germani sui filio honorifice suscepta est. Honorius v̾o postq̃ cũ minore theodosio germani filio annis q̃ndecim imꝑasset cũ iaz antea cũ fratre annis duobꝰ regnasset rẽpublicã vt cupierat: pacatã relinquẽs apud vrbẽ romã vita exemptus est. corpusq̃ eiꝰ iuxta beati petri ap̃li atriũ in mauseolo sepultũ est huic soboles nulla fuit.

Sanctus ambrosius

Ambrosius mediolanēsis eps: patria romanus de cōsulari dignitate vir plane sanctissimus ⁊ oīm doctorū sui tpis pcipuus atq; supremus. post auxētij serā morte ex pagano iudice subito apd mediolanū diuino nutu eps fuit e cūctꝫ electus: moxq; catholico baptismate tinctus presulq; ordinatꝰ. subito eīm infantis vox insonuit dicēs. Dignus est hic ambrosius vt sit eps. ꝙ ex cathecumino xpianus effectus decimo imperij valētiniani anno: nonus mediolanensiū creat eps. Cūq; ꝓ fide catholica libros graciano impatori porrexisset: ac reuerētia qua debuerat susceptꝰ eēt. vniuersa stati ad rectā fidē italia repullulauit. ac oīs cisalpina gallia orthodoxā recepit fidē postea impatori theodosio ambrosiꝰ apd mediolanū ecclie introitū: nisi peniteret interdixit. cū agēte curialiū suoꝝ malicia eius iussu ad qnq; hoīm milia occisa sunt quā admonitionē equo aīo tulit. fuit eīm ambrosio tāta comitas. moꝝ sanctitas: ingenij acumē: diuinaq; scīa vt nō modo viuēs: sed ⁊ vita functus. Italiā ⁊ oēm orbem i sui deuotionē ac venerationēq; ꝑduxerit. qui etiā platoni phō ⁊ ortu ⁊ infantia atq; disciplina ꝑsimilis extitit. Cum apes vt platoni subito examen apum faciē cōpleuit: ac si in alueolū intrādi ⁊ exeūdi motū faceret: que ꝓdigia ex eiꝰ ore suauitatē dicēdi melle dulciorē fluere significabāt qđ postea verissime demōstratū est: si eius dicēdi scribēdiq; dulcedinē contēplemur. Scripsit eīm emēdatissimos libros quoꝝ sententie sunt fidei ⁊ ecclie firmissime colūne. In quibꝰ romana relucet fides: qꝛ inter scriptores latinos quasi quidē flos emicuit. Obijt deniq; hic sanctissimus presul secundo nonas aprilis.

Martinus eps

Martinꝰ monachꝰ ⁊ eps turonēsis vir sanctitate ⁊ pietate clarissimꝰ: ꝙ sabaudie pānonioꝝ oppido oriūdus: ⁊ in italia ticin id est papie nutritꝰ cū patre suo tribuno militum sub ꝯstātio ⁊ postea sub iuliano impatore militauit ꝯ̄uis inuitus. tpe vo hiemali ꝑ portā ciuitatis ambiensis transiēs paupi obuio. arrepto ense clamidē ꝙ sibi sola superat in elemosynā largitꝰ diuisit. In qua nocte sequēte xpm vidit vestitū. Relicta milicia ad hilariū pictauiēsem epm ꝑrexit: se eiꝰ disciplinę subbijciens. ibi postea monasteriū cōstruxit de quo in epm turonēsez assūptus est. Eius deinde vita tātis extitit gl'iosa miraculis vt post aplos nullꝰ ei eq pareẗ. cū triū mortuoꝝ (more xpi ihu) meruerit esse suscitator. Tandē anno pmo tpibꝰ anastasij pōtificis apud eandē vrbē tercio ydus nouēbris etatꝫ vo sue. 81. migrauit ad dnm. Cuius exequijs cū diuus ambrosius miraculose interfuisset. ⁊ eius sctitatē ⁊ virtutē didicisset. de eo ait. beatus martinꝰ ꝓphani erroris tēpla destruxit: vexilla pietatis erexit: mortuos suscitauit: ab obsessis corpibꝰ demonia seua exclusit: ac varijs laborātes languoribꝰ salutis remedio subleuauit: qꝛ ita ꝑfectus est vt xpm texisset in paupe ⁊c.

Theodosiꝰ impator ꝑ hec tpa fedus cū athanarico rege gothoꝝ ex tēplo ꝑcussit athanaricus cōstātinopolim ad theodosiū venit quē ille mira animi iocūditate ⁊ affectione recepit deniq; cū athanaricꝰ vrbem intrasset. ⁊ tā edificia ciuitatis ꝙ̄ exornati ad diem festū ppl'i frequētiā cerneret: deinceps impatoris regiā ingressus obseq̄a officiaq; diuersa ꝯspiceret: sine dubio inq̄t. deꝰ terrenꝰ est impator. Cōtra quē ꝗcūq; manꝰ leuare missus fuerit: ipe sui sanguīs reꝰ existat. Nec mora tn̄ supueniēte valitudine rebꝰ humanis excessit. cuiꝰ exequias impator ipse ꝓcedēs digne eū tradidit sepulture. ac vniuersę gothoꝝ gentes rege defūcto aspiciētes virtutē benignitatēq; impatoris theodosij romano sese impatori dederunt.

Claudianus poeta

Claudianꝰ poeta natione hispanꝰ his tpibꝰ apud florētiā ethrurie vrbē i ꝑcio existēs duos libros claudianū scꝫ maiorē ⁊ minorē edidit. In q̄bus certe multe extant snīe celebres ac notabilia ꝓuerbia. Libꝝ q̄s; de theodosij laudibꝰ versibꝰ exaratū ferūt. In eiꝰ itē laudē claudiani poete carmina extāt. O nimiū dilecte deo tibi militat ether. ⁊ ꝯiurati veniūt ad claisica vēti.

Prudentius

Prudētiū etiā poetā xpianū virū vtriq; secularium l'rarū sciētissimū ꝑ hos dies claruisse tradūt qui ⁊ nōnulla in diuinis laude dignissima cōposuit. de numero eoꝝ extat liber de martyribus. de origine peccatoꝝ. exameron de trinitate ⁊c. atq; aduersus simacuz idola defendentē librū cōposuit ⁊ quedā alia.

His tpibus fuit appollinaris laodicee syrie eps vir sane in disputādo vehemēs ⁊ ita acutus vt ausus sit dicere corpus nō aīam a dn̄o in dispensatione susceptum. postea vo cum rōnibus vrgereẗ ait eūz quidē habuisse aīam. nō tn̄ ex ea parte qua rationabilis est sed ex ea solū qua corpus viuū reddit. Ad supplementū vero rōnabilis partis ipsum verbū dei fuisse perhibeat. que quidē snīa ⁊ a damaso ante. ⁊ a petro alexandrino epo explosa est. hinc appollinariste originē habuere.

Sanctus Hieronymus

Hieronymꝰ vir sanctissimꝰ ac doctoꝛ celeberrimꝰ sancte romane eccl'ie cardinalis p̄sbr natꝰ p̄re eusebio oppido stridonis. qđ a gothis euersū dalmacie quōdā pānonieq3 cōfiniū fuit. Js toto oꝛbe doctrinis ac scia clarus apud bethleem ciuitatē palestine situs eā radiabat. quātū em̄ iste iuuerit eccl'ias dei vita ⁊ scriptis: non attinet dicere cū ⁊ vita eiꝰ sctissima oībꝰ placeat. ⁊ scripta eiꝰ ita in p̄cio ⁊ in honoꝛe sint: vt nemo magis legat̄ ab eruditis p̄sertim: fuit em̄ eloquētissimꝰ ⁊ diuersarū līarū pericia ⁊ linguarū experientiā habuit: cū romanā adijt vrbē in q̄ līis grecis ⁊ latinis apprime eruditus p̄sbyter q3 cardinalis ibidē est oꝛdinatꝰ. Donatūq3 grāmaticū ⁊ victoꝛinū rhetoꝛē p̄ceptoꝛes habuit. Gregoriū q3 nazianzenū magistꝛū suū fuisse testat̄ vt sacrarū scripturaꝝ studijs eū erudiret. Industriāq3 ad hebreos arabicos caldeosq3 elemētoꝝ apices habuit. inde p̄batissimoꝝ monachoꝝ habitū imitatꝰ in syriam p̄rexit. Ad deserta deinde loca quadriēnio p̄nie exacto ad bethleē oppidū remeauit vbi disertissima opuscula scripsit. Innumeris p̄terea libris aplǒꝝ p̄phetarūq3 cōstructionibꝰ editis imobilē catholice eccl'ie turrim quā p̄fidoꝝ iacula cōsūmauit. Danielē in caldaico stilo. Job iustū arabico p̄locutū in romanā linguam mutauit. Matheū ex hebreo fecit romanū. Impossibile est, de isto viro eiusq3 districte vite ⁊ illꝰ moribꝰ retexere oīa. quadā die aduesperante cū beatus hieronymꝰ cū frībus ad lectionē audiendā sedisset: subito ingens leo tribus claudicans quarto suspēsus pede cenobij claustra ingressus est. q̄ viso frēs p̄territi. ipse veluti aduētāti hospiti intrepidꝰ obuiauit. leo p̄tī: lesi quā habebat pedis obtulit plantā vulneratā a sentibꝰ. adhibita cura de lesionis ictu cōualuit. Inde cepit inter eos vltro citroq3 q̄si domesticū aīal cōmoꝛari. Tandē diuꝰ hieronymꝰ apō bethleē palestine tp̄ibꝰ honoꝛij ⁊ theodosij iunioꝛis expletꝭ nonagita ⁊ octo vite annis ad xp̄m migrauit.

Paula romana

Paula matrona romana mulier sane sctitate admirabilis: ⁊ diui hieronymi in xp̄o filia atq3 discipula: hoc anno quo ⁊ sanctꝰ martinꝰ etatis sue. 56. sexto kal. februarij apud bethleem in pace doꝛmiuit. Cuiꝰ quidē dignitatē monasticāq3 cōuersatiōnē: desertionē patrie: ⁊ ad hierosolymā p̄fectionē. diuus ipse hieronymꝰ libello quodā: magnis effert laudibꝰ. vbi etiā eiꝰ peregrinationē p loca sancta humilitatēq3 ac cōtinētiā, p̄fusas in paupes beneficētiā: incredibilē patiētiā: hospitalitatēq3 ac fidē ⁊ aduersus hereticos p̄stātiā. ⁊ ad extremū eius felicē exitū. ⁊ in exequijs sanctoꝝ cōcursum narrat. eo ī libello ipsius filiā eustochium ⁊ virtutis heredē cōsolat̄. Eam deniq3 paulā ab agamenone rege p̄dicto q̄ troiā deleuit traxisse oꝛiginē aiunt que tradita fuit viro clarissimo iulioꝝ familia p̄creato. In cuius tumulo tale inscripsit carmē. Respicis angustū p̄cisa rupe sepulchꝛū. hospicium paule celestia regna tenentis ⁊c.

Pelagiꝰ hereticus

Pelagiꝰ quidā monachus ⁊ heresiarcha pessimꝰ e roma ī angliā p̄ficiscēs insulā illā oēm execrabili infecit erroꝛe. p̄dicabat em̄ hoīem sine gr̄a dei saluari posse: ⁊ vnūquēq3 suis meritis p̄p̄riaq3 virtute ad iusticiam regi: Infantesq3 p̄terea sine oꝛiginali peccato nasci dicebat: nō iō baptizari opoꝛtere vt a pctō liberarent̄. Cōtra quē diuus augustinꝰ cū ceteris p̄sbris viriliter se opponēs librū de baptismo paruuloꝝ: ⁊ aliū librum cōscripsit. ⁊ sanctus hieronymus dialogū cōtra eū p̄scripsit.

Alexius

Alexiꝰ romanus patricius cōfessoꝛ dignissimus atq3 sanctissimus. xvj. kal. augusti rome ī domo p̄tis sui noīe eufemiani senatoꝛis incognitus sub gradu longa exercitatus patientia migrauit ad dn̄m. cuius exequijs miraculis plenis interfuere archadius ⁊ honoꝛius imperatoꝛes. p̄ro dn̄o em̄ sponsā elegātissimā deseruit.

Johānes crisostomus

Johānes cognomēto crisostomꝰ cōstātinopolitanus ep̄s hoc tp̄e: postq3 xp̄iane religioni verbo ⁊ exēplo atq3 doctrina plurimū p̄fuisset. 6. kal. februarij in pace q̄euit. hic p̄pter veritatē ⁊ iusticiā defendēdā ab eudoxia ⁊ archadio eiꝰ filio mltas p̄tulit iniurias: ħ iter ħ p̄ter sctitatē maxiāꝫ elegātissīos edidit libros ⁊ s̄moēs ac ep̄las.

Cassianus

Cassianꝰ itē monachꝰ cōstātinopolitanꝰ vel scytha iohānis crisostomi diaconꝰ: hūc nāq3 massiliā ex cōstātinopoli mittēs: duo ibidē mōasteria cōdidit: vbi multos vtriusq3 sexus p̄gregās monachos. inde multa edidit opuscula sez de monachoꝝ habitu. Collationes patrū egypti cum eis q̄nq3 habitās digessit. De distinctione monachi ac fine. De pugna carnis aduersus spm̄. De tribus antiquis monachoꝝ generibus. ⁊ quarto nūc exoꝛto similiter pleraq3 alia.

Concilium constantinopolitanũ

SEcunda synodus vniuersalis fuit cõstãtinopolitana: centũ quinquaginta patrũ graciani ⁊ theodosij principum ac damasi pape cyrilliqꝫ hierosolymitani atqꝫ nectarij alexandrini patriarche tꝑibus. cõtra macedoniũ cõstantinopolitanũ epm̃ ⁊ eudoxiũ qui negabant spm̃sanctũ deũ esse. Et hi oẽs cõdẽnata ꝑfata heresi: quatuor canones statuere. Iste em̃ macedoniꝰ patriarchalẽ sedẽ furtiue ac tyrãnice occupauit. quo deposito nectariꝰ a patribꝰ electus fuit. postea deũ vnũ ⁊ viuificantẽ ⁊ deũ spm̃sanctũ. ⁊ pr̃i filioqꝫ cõsubstãtialẽ declarantes simbolo addiderũt. ꝑterea ꝯ appollinarẽ laodicie epm̃ ⁊ sabellũ blasphemos. ⁊ qui similia sentiebãt anathema ꝓtulerũt. Cũ carnẽ xp̃i inaĩatã esse dicebant: sine aĩa rõnabili atqꝫ intellectu humano ⁊ ĩ morte triduana diuinitatẽ cõmortuã fuisse asserebãt. In ꝑdicta qꝫ synodo theodosiꝰ imꝑator resistens patribꝰ: hos ꝑsuasionibꝰ seduxit: vt (ignorãte sũmo põtifice) cõstantinopolitanã sedẽ in ꝑriarchatũ sublimarũt qđ postea semiariũ discordie fuit

DYdimus alexandrinꝰ a teneris annis oculis captus. ⁊ ob id etiã primoꝝ litteraꝝ ignarus ita geometriã ⁊ dialeticã que magno vsu indigent iam grandis natu cum primis elementis didicit vt ꝑclara quedam opera in mathematicis scripserit. In psalmis quoqꝫ ⁊ in euangeliũ mathei ⁊ iohannis ⁊ contra arrianos multa edidit. Miscebat em̃ precibus studia ⁊ laborẽ: cõtinuasqꝫ vigilias: vt qđ alijs visus illi conferret auditus.

Radagasus rex gothoꝝ

INgressus tum sub honorio imꝑatore italiã oĩm antiquoꝝ p̃ntiũqꝫ hostium inter hec acta longe ĩmanissimꝰ radagasus gothoꝝ rex ⁊ in totã repẽtino impetu inuadit italiã ferro ac flãma oĩa vastabat. Nã fuisse in eiꝰ populo plusqꝫ ducenta milia gothoꝝ ferũt. Hic supra hanc incredibilẽ multitudinẽ indomitamqꝫ virtutẽ barbarus erat ⁊ scytha: qui oẽm humani generis sanguinẽ dijs suis ꝓpinare deuouerat. Inuadit illico romam pauor infinitus: fit oĩm paganoꝝ in vrbe cõcursus declamat᷑ a cunctis. sed hec ideo ꝑpeti qđ neglecta fuerũt magnoꝝ sacra deoꝝ: fere in tota vrbe blasphemie ad nomẽ xp̃i tanqꝫ lues aliqua ꝓbris ingrauant᷑. Conducunt᷑ a romanis aduersus eũ duo pagani duces: gothoꝝ sarus ⁊ viridunus hunoꝝ contritus diuinitus radagasus in aspero fesulani montis iugo quo cũ fame ⁊ siti cõficerent᷑. Rex solus spem fuge sumens: captus a romanis in vincula conijcit᷑: ac paulisper retentus vita priuat᷑. Tanta vero multitudo captiuoꝝ gothoꝝ fuisse fert᷑: vt in vilissimarũ pecudũ modum: singulis aureis passim greges hoĩm venderent᷑.

Alaricꝰ rex gothoꝝ

HUic vero successit alaricus quẽ stilco regni cupidus cũ supare posset ⁊ voluit ⁊ iuuit. Uerũ postremo italiã ingressus cũ ab honorio sedẽ qua cũ suo exercitu ꝯsistere posset expeteret. Honoriꝰ deliberato ꝯsilio ei gallias cõcessit: q̃ dum gallias pergens ob repationẽ iumentoꝝ apud polentiã aliquãtulũ resedisset. Stilco comes in pnitionẽ reipublice gothos ꝑtentãs. belli summã saulo pagano cõmisit: qui ipso die sacratissimo pasce gothis nil suspicantibꝰ sup eos irruit: magnãqꝫ eoꝝ partẽ ꝓstrauit. demũ arma accipiũt ꝓsternũt exercitũ. hinc in rabiẽ furoris exercitant᷑: omissa gallia romã contẽdunt. cuncta p que ierant igni ferroqꝫ vastantes. Nec mora vrbem romam capiunt deuastant incendunt. Anno eiusdẽ cõdite millesimo centesimo sexagesimo quarto. salutis vo xp̃iane anno duodecimo ⁊ quadringẽtesimo. hac tñ moderatione vsus est alaricus ⁊ clemẽtia vt suis mãdauerit: a cede ⁊ sanguine quoad fieri poterat abstinere. vtue cõfugientibus ad basilicas petri ⁊ pauli parceret᷑. Rex vero tercio die ab vrbe discedens in lucanos ⁊ brucios proficiscit᷑. inde in siciliã transfretare cupientes ꝑpessi naufragiũ. Inter hec alaricus apđ cesentiã morte subita defunctꝰ est. Gothi eũ in basento amne sepelierũt cũ multis opibus.

Athaulphus rex

REgẽ deinceps athaulphũ alarici affinẽ gothi ꝯstituẽtes. qui ob affinitatẽ ⁊ genꝰ succedit: romã redeũt: si quid residui fuit: more locustarũ eradũt. auferẽtes deinde gallã placidã supioris theodosij filiã sororem honorij. quam sibi athaulphꝰ apud foꝝ cornelij conubio copulauit. que multo post reipu. cõmodo fuit. Nam ad hoc animũ mariti subtilibꝰ blandimentis inflexit. vt vltro a romanis cedibꝰ tempatum. In aĩo ei prius fuerat vrbem romam delere: ac nouã cõdere: eamqꝫ gothiã appellare. ⁊ imꝑatoribus nomẽ de se relinquere: vt nõ augusti deinceps sed athaulphi vocarent᷑. Mentẽ eius placida auertit. ac fedus inter eũ ⁊ honoriũ ac theodosium iuniorẽ composuit: qui ad gallias proficiscens apud barcilonẽ fraude suoꝝ occisus est.

Sanctus augustinus

Augustinꝰ beati ambrosij ī fide discipulus: bō certe oīm q̄ tum fuere doctissimꝰ. hippone ī affrica eps: fidē nr̄am scriptꝭ ꝛ disputationibꝰ tū maxime tuebaẗ. Fuit aūt natione apher ex honestis parentibꝰ: p̄re patricio: matre monica xp̄ianissima oriūdus: eoꝝ ac curatissima diligētia nutritꝰ in adolescentia secularibꝰ lr̄is apprime eruditꝰ: liberalibꝰ disciplinis imbutꝰ quas p semetipm̄ nullo tradē te doctore didicit ꝛ intellexit. Inde ex gentilitatis errore in manicheoꝝ heresim incidit. In quo p annos nouē p̄māsit. Habuit q̄s filiū ex muliere soluta noīe adeodatū subtilissimi ingenij. q̄ in adolescētia decessit. Postq̄ vo in carthagine rhetoricā mltis annis legisset. Audiēs p̄fectꝰ rome studiū vigere clam nesciēte matre ad vrbē venit: postmodū mediolanū a symacho p̄fecto vt rhetoricā doceret vocatus. ad eū locū mater ilico subsecuta est: vbi ꝛ paulo post p̄cibꝰ suis ꝛ suffragio diui ambrosij ac doctrina: ad vere religionis viam cōuersus est: ꝛ cū filio ab ambrosio die pasce cū esset. xxx. annoꝝ baptizatus est. Et hymnū Te deū laudamꝰ cecinerūt ꝛ vsq̄ in finē ambo ediderūt. deinde ad simplicianū abbatē veniēs de optimo viuēdi modo ptulit: vbi biennio orōnibꝰ ꝛ ieiunijs vacabat. Inde matris instinctu romā venit: ꝛ p etruriā transiens sanctos heremitas apud pisas inuisit. ꝛ centūcellas nō p̄cul ab vrbe. rome vo cū manicheis p̄flixit. e roma p̄fectꝰ cū matre remeabat ad affricā. Et cū eēt apud hostia tiberina monica ex filij cōuersione gaudio repleta: eū dulcibꝰ alloquiẗ verbis. Infirmata nono sue egritudinis die defuncta ꝛ sepulta est. Augustinꝰ cū fr̄ibꝰ suis carthaginē adnauigauit: patrimoniū paupibꝰ erogauit: ꝛ ī nemore monasterio extructo s̄m regulā ab aplis cōstitutā viuere cepit. Deniq̄ in hipponēsi ecclia l3 inuitꝰ eps p̄motꝰ quadraginta annos supuixit vbi ꝛ monasteriū canonicoꝝ cōstituit. Tot aūt libros ī oī doctrine genere scriptitauit: vt ne numerari quidē ne dū legi queant. Tandē cū sextū ꝛ septuagesimū vite ageret annū obijt. ꝛ ī basilica diuo stephano dicata sepeliẗ. inde corpꝰ in sardanā trāslatū fuit. Et regnāte ī longobardia luithprādo rege illud ad se deferri curauit ac papie cū honore collocauit.

Monica

Monica diui augustini mater in ostijs tiberinis nonis maij anno etatis sue lvj. migrauit ad dn̄m. Fuit aūt matrona pia mitis modesta ac patiēs ꝛ in orādo ꝯtēplādoq̄ deuota extitit. In vigilijs ieiunijs ꝛ elemosynis elargiendis assidua. Ei aūt sctissimū corpꝰ ibidē a filio p̄ditū vsq̄ ad martini quinti pōtificis tpa p mille ꝛ. xx. annos p̄stitit. verū eo p̄sulante circa annū dn̄i. 1429. tercio ydus aprilis inde romā cū ingenti pompa trāslatū. Cui mapheus vegiꝰ laudensis poeta sui tp̄is laudatissimꝰ. ꝛ tūc martini pape datariꝰ mauseolum mira arte elaboratū extruere fecit. ꝛ in eiꝰ laudē epigrāma cōposuit videlz. Salue lux matrum: mater sanctissima salue. Salue augustini monica digna parens ꝛc. cū pluribus carminibus laude dignis.

Ruffinꝰ aquileiēsis p̄sbr vir clarissimꝰ atq̄ eruditissimꝰ floruit ad quē hieronymꝰ nōnullas dederit eplas. in q̄bꝰ eū tāq̄ amicū dulcibꝰ alloquiẗ verbis ꝛ ad caritatis p̄seuerētiā exhortaẗ. s̄ paulopost amicitie p̄seuerātia inter eos destitit: hic itaq̄ cū eruditꝰ eēt

Lucianꝰ irrumitanꝰ (ꝛsi opꝰ aliqđ nō ediderit) tn̄ in trāsferēdo de greco in latinū multū laborauit. p̄sbr vir scitate ꝛ scia p̄cipuꝰ: tēpestate hac deo annuēte cū q̄dē reliq̄as stephani p̄thomartyris ꝛ gamalielis pauli p̄ceptoris iuenisse aiūt. eāq̄ reuelationē ꝛ inuētionē (cū esset disertissimꝰ vir) ad oēs ecclias greco s̄mōe p̄scripsit: quā scriptionē postea habundiꝰ p̄sbyter hispanꝰ latinā fecit ad orosiū p̄sbyteꝝ.

Alexander lythos hoc est medicꝰ cognomēto sophista: p hoc tempꝰ ob ingenij magnitudinē medicorum princeps habitꝰ: totiꝰ medicine disciplinā tribus libris explanauit ꝛ alia quedam cōposuit.

Predestinatoꝝ etiā heresis p hec tpa serpsit: q̄ oīno affirmabāt nil ad vitam p̄desse q̄ hoīes virtuose

Nestor heresiarcha ꝯstātinopolitanꝰ eps hoc tpe postq̄ se viueret: sicut h̄r ī canone. 24. q. 3. ca. q̄dā pōtificatu donatꝰ fuisset aptū se ecclie hostē ostēdit. Et cū ex tpe precipuus declamator esset. p̄dicauit xp̄m hoiem purū fuisse nō deū. vnde ꝛ librū quasi de incarnatione scribēs sexaginta duobus diuine scripture testimonijs suo prauo sensu ꝯfirmauit. Scripsit etiā nōnullos alios tractatꝰ.

Proba mulier

Proba mulier elegātissima adelphi p̄cōsulis romani vxor: h̄ puigili cura virgilij carmībꝰ q̄cq̄d historie i veteri atq̄ nouo legiẗ testamēto ꝛ vsq̄ ad missionē sp̄ussancti tam compte cōposuit. vt huiꝰ cōpositi ignarus virgiliū euangelistā fuisse credat. Vocauit id opus centonas virgilij in laudē xp̄i. hanc certe laudez quidā eudoxie ascribūt theodosij iunioris vxori.

Eufrosina

Eufrosina a p̄re edocta lr̄is vestē induit virilē ad monasteriū pgens smaragdi nomē sumpsit ī habitu monachali sub artissima abstinētia vsq̄ in finē p̄mansit de qua elegās historia in vitas patrū habeẗ

Marina q̄s virgo eodē habitu ī monasterio latitās marinū se simulauit: oppressione puelle infamata ante fores monasterij in vilissimo contemptu patientissime ad finē vite vixit.

CElestinus papa natione campan⁹ post bonifaciũ tpib⁹ theodosij iunioris fuit. qui diuino cultui intẽtus cõstituit. vt psalmi dauid ante sacrificiũ antiphonatim ab oib⁹ cauerent. qd fieri nõ cõsueuerat. plecta em epl'a ꝛ euãgelio finis sacrificio imponebat. Refert martin⁹ cassinas Iudica me de⁹ ꝛ discerne cãm meã. qd in pncipio sacrificij dicit ei⁹ inuentũ fuisse. Graduale q₃ huic ascribit. Multa pterea cõstituit que tũ in archiuis legebant. Dedicauit ꝛ basilicã iuliã cui plura dona obtulit. Mãdauit sil'r gratiano referente vt oẽs sacerdotes scirẽt eccl'iasticos canones. At vbi ex sacris ordinib⁹ ter ĩ vrbe mẽse decẽbri habitis: psbyteros duos ꝛ. xxx. diaconos. xij. epos. ij. ꝛ. xl. creasset morit. ac sepelit in cimiterio priscille via salaria. viij. ydus aprilis. Cõsederat annis. viij. mẽses. x. dieb⁹. xvij. Vacat tum sedes dies vnũ ꝛ. xx.

Synodus Ephezina

SYnod⁹ tercia vl'is ephezĩa magno theodosio iuniore pncipe: ꝛ põtifice celestio iuuenale q₃ cõstantinopolitano epo atq₃ cirillo collecta fuit: ꝛ habita apud ephesũ synodo. cc. epoꝝ. impi⁹ nestori⁹ cũ heresi nois sui cũq₃ pelagianis oib⁹: q dogma illud ppe conatũ iuuabãt. cũ pdicabat xpm ex maria hominẽ tm̃ ꝛ nõ deũ natũ eiq₃ diuinitatẽ collatã eẽ p meritis. cui impietati ꝛ cyrill⁹ alexandrin⁹ eps ꝛ celestin⁹ põtifex mirũimmodum aduersati sunt. vñ diffinitũ fuit ꝙ beata maria virgo vocaret Theotocos id est mater dei. Et inde oim consensu. xiij. canonibus eoꝝ stulticiã impugnãtibus damnant.

Anno mundi. 5625. Anno christi. 424.

SIxtus tercius papa natione roman⁹ pre sixto. valẽtiniani tpa attigit. q põtificatũ iniens a basso quodã reus in iudiciũ accersit. Hic aũt cõgregata septẽ ꝛ qnquaginta epoꝝ synodo. Ita cãm dixit vt ab oib⁹ vno cõsensu absolueret: dãnat bassus calũniator iniquus annuẽte valẽtiniano ꝛ placidia ei⁹ matre in exiliũq₃ mittit. cui⁹ pdia nõ fisco sed eccl'ie asscribunt. Aũt bassiũ post exiliũ, nõ multũ vixisse tercio mẽse diẽ extremũ obijt. Edificauit aũt sixt⁹ basilicã beate marie vginis. q nũc maria maior vocat ꝛ multa dona obtulit. Inde cũ oĩa q habuerat aut in edificijs aut in ornamẽtis eccl'iarũ: aut pauperib⁹ erogasset. Morit ac sepelit ĩ cripta vie tiburtine apud corp⁹ btĩ laurentij Sedit annis octo dieb⁹. xix. Vacat tum sedes dies duos ꝛ viginti.

LEo primus papa natione thuscus patre quinciano hic ob dignitatẽ ꝛ pcipuã doctrinã cognomẽto magn⁹: ꝛ dignitate prim⁹ habitus fuit: eo ꝙ eloquẽtia nemini cesserit. ideo in calcedonẽsi synodo sũma patrũ oĩm admiratione ꝛ ꝯcordia ter sanct⁹ acclamatus est. q ad cõfirmãdã fidẽ multa cõstituit ꝛ cũ esset doctissim⁹ decretales epl'as plurimas ꝛ omelias ꝛ sermones cõplurimos edidit. Ad reparãdã vrbẽ ꝛ tẽpla cõuersus. In honorẽ btĩ cornelij basilicã via appia edificauit. Tẽpla diffracta restituit: sacroꝝ vasa cõminuta aut ablata denuo renouauit vel ex integro restituit. posteõa masteriũ ꝓpe. s. petrũ ꝯdidit. Postremo creat[illegible] ex institutione: morit ac sepelit apud sanctũ petrũ ĩ vaticano. 4. yd⁹ april'. sedit anno vno ꝛ. xx. mẽse vno. dieb⁹. 13. vacat dies. 8.

Anno mundi. 5653. Anno christi. 454.

HIlari⁹ papa natione sardus: pre crispino ad leonis tpa puenit. Is ĩ multa pturbatione rerũ: diuinã rez intermisit nũq₃. Instituit ne põtifices deinceps successorẽ sibi deligerent. que institutio ad oẽs eccl'iasticos grad⁹ ptinet. epl'as scripsit de fide catholica. tres synodos ꝯfirmãtes: nicenã: ephesinã ꝛ calcidonẽsem. Tria q₃ oratoria edificauit: duasq₃ bibliothecas. ad lunã vo monasteriũ ĩ vrbe struxit. vbi ea pegisset q ad optimũ põtificem ptinebãt. tũ in extruẽdis tẽplis ornãdisq₃: tũ etiã admonẽdo docẽdo castigãdo elemosynasue pbẽdo creatis pri⁹ de more. 25. psbris: diaconis quinq₃: epis. 22. Sepelit post sanctã vitã in cripta sancti laurentij apud corpus beati sixti. Sedit annos septem menses tres: dies decem. Vacat tum sedes dies decem.

Linea summoꝝ pontificum

Celestinus

Sixtus tercius

Leo primus

Hilarius

Theodosius iunior archadij filiꝰ: dū ꝗndecī annis impaſſet cū honorio germano archadij: exēpto rebꝰ humanis honorio in imꝑio ꝯfirmatꝰ. fultus tn̄ ꝑſidio caſtini magiſtri militū iohānes inuadit imperiū: cū theodoſiꝰ orientale regebat imperiū: ꝗ cōperto patrui ſui honorij funere: mox valētinianū amite ſue placidie filiū ceſarē effectū cū matre ſua auguſta ad recipiēdū occidētis dirigit regnū. quo tꝑe iohannes dux affricā quā bonifacius obtinebat bellare poſcit: ad defenſionē infirmior veniēs: valētinianꝰ mira felicitate eū oppzimūt. Theodoſius vͦo princeps xp̄ianiſſimꝰ atqꝫ ꝑhumanꝰ imperiū in multa rerū ꝑturbatione accepit ⁊ poſſedit. Nā affricā ferme vniuerſam genſerico rege vandaloꝝ ablatā amiſit. Multas in britānia direptiones ꝑtulit inde valentinianꝰ totiꝰ italie cōſenſu imꝑator creatus gubernacula imperij apð rauennā ſuſcipiēs hoſtes romani noīs in italia cōpeſcuit. At vͦo theodoſiꝰ dū abſqꝫ viginti vno annis: quos cū honorio patruo regnauerat: ſeptē ⁊ viginti annis imperiū geſſiſſet. ex ꝗbus ⁊ cū valētiniano genero vigintiquiqꝫ trāſegit: apð cōſtantinopolim dum ipſis hunoꝝ oſtrogothoꝝqꝫ regibꝰ reſiſtere curaret peſtilencia corruptus interijt: ibiqꝫ ſepultus eſt.

Valētinianꝰ occidētalis impꝑij gubernator: pacē cū genſerico vandaloꝝ rege inijt: ac certis finibꝰ affricā ſibi ac genſerico diuiſam vandalis incolēdā dedit. Interim vͦo dux valētinianꝰ cōſtātinopolim ꝓficiſcit̄: ⁊ theodoſij filiā in vxorē ducit. Vandali genſerico duce cartaginē capiūt ac diripiūt. Attila q̄z dux hec in affrica gererent̄ aīm ſumēs ad occupandū occidētale imperiū copias vndiqꝫ celeriter colligit atqꝫ iter ſtatim carpit. Qð vbi etius intellexiſſet legatos de pace ſtatim toloſam ad theodoricū regē mittit: vt cōi impenſa ⁊ paribꝰ copijs bellū ꝯ attilā gereret̄. romanoꝝ ac theodorici auxiliares copie fuere alani burgundiones franci ſaxones atqꝫ oēs fere occidētales ppl'i. Tandē ſuꝑueniente attila in campis cathelonias ꝑliū cōmittit̄: pugnatum acriter quouſqꝫ nox ſuꝑueniens incerto auctore finē impoſuit. Ad centū ⁊ octoginta milia hoīm eo in ꝑlio vtrinqꝫ cecidiſſe cōſtat. Et q̄r virtus ſemꝑ inuidiā parit Valētinianꝰ imꝑator q̄ztū res docuit ꝓſperos etij ſucceſſus ꝑtimeſcēs eum gladio ꝑemit. Ita vir bellicoſiſſimꝰ etius ⁊ quōdā attile regis potentiſſimi terror occubuit. cū quo pariter ⁊ occidēt̄l imperiū ſaluſqꝫ reipu. corruit. Sed neqꝫ valentiniano mors etij impune ceſſit. Nā ⁊ ipſe anno ſequenti a traſila etij milite: cū. xxx. annis imperiū geſſiſſet cōfoſſus interijt. e quibus cum theodoſio ſocero vigintiquiqꝫ: cū marciano quinqꝫ imperauit.

Marcianꝰ anno ab vrbe cōdita milleſimo ducenteſimoq̄rto: oriētali aule ꝑficit̄ imꝑator. Is princeps catholicus fuit: catholiciſqꝫ plurimū fauēs: qui vt imꝑaret theodoſij ſororē cū orient̄l imꝑio vxorē accepit. ⁊ atila mortuo eadē nocte ꝑ ſomnū eiꝰ arcū cōfractū vidit. eo itaqꝫ imꝑante imperiū occidētale ab orientali quaſi diuiſuz fuit. Et intra id tempꝰ germaniā oēm daciāqꝫ ſarmaciā ⁊ ceteras ꝓuincias ad danubiū rhenūqꝫ ſitas ꝑdidit romana reſpublica. hiſpania q̄z vlterior aq̄tania ⁊ vaſconia atqꝫ illa eduēſiū veſuntionūqꝫ gallie pars q̄z burgundiones anno vrbis capte ſecūdo ceperūt ſunt amiſſe. Pariter factū eſt de ſenonēſi pariſioꝝ francis ſubiecta. quarū oīm ꝓuinciarū nulla poſtmodū ꝓ romanoꝝ imꝑio eſt recepta. Quo in tꝑe romani vrbe frequētata Auitū ſenatorij ordinis romanū delegerūt imꝑatorē. cū quo marcianꝰ mitiſſimi vir ingenij damnis ⁊ ꝑiculis occurrere cupiēs. que noui rerū motꝰ parere cōſueuerunt federa inijt. ſecundū que reſpu. vtrobiqꝫ ſalubriter admīſtrari poſſet. Interea marcianus cum orientalē rempublicā feliciter adminiſtraret ſeptimo imperij ſui anno apud cōſtantinopolim diem obijt.

Leo poſt marciani imperatoris interitū apud vrbem cōſtātinopolim auguſtali potitꝰ eſt dignitate. qui deinceps ſequēti tꝑe leonē filiū ſuum imperij cōſortē fecit: hūc leonē vrbs cōſtātinopolitana primū ex greca ꝓgenie imꝑatorē habuit: quāq̄z ꝑhibēt aliq̄ nō greca eū: ſed beſſica ꝓgenie oriundū ꝑ cuiꝰ tꝑa (ſexdecim nā annis imꝑauit) vrbē romā italiāqꝫ ⁊ vniuerſum romano principi cōmiſſuz imperiū varij motꝰ laboreſqꝫ agitauerūt. Itaqꝫ p̄mo leonis imperij anno cū auitus rome mortuꝰ eſſet maioranū quēdā exercitꝰ apud rauennā leone ſuadente imꝑatorē aſſumpſit. ⁊ anno imperij tercio interfecit apud terdonā ciſalpine gallie ciuitatē. Subrogatꝰ vͦo eſt illi ꝑ romanos ſeuerianꝰ: qui tercio imperij ſui anno rome defuncto: anthemiꝰ qui fuerat marciani imꝑatoris gener in imꝑatorē eſt ſuffectꝰ. Nec interea quietꝰ fuit apud cōſtātinopolim leo. Tādē cū ſe correptū valitudine moritūꝝ intelligeret: leonē ex mariagne ſorore nepotē ⁊ zenonis iſaurici filiū inſtituit impꝑij ſucceſſorē. Ipe vͦo puer leo cū paucis mēſibꝰ imperiū gubernaſſet zenonē genitorem manu ꝓpria coronatum fecit imperatorē. Leo aūt poſtq̄z orientale decem ⁊ ſeptez annis rexit imperiū diem clauſit extremum.

Linea Imperatorum

Theodoſius iunior

Valentinianus

Marcianus

Leo

Gensericus rex

Gensericus vandalorum rex quis medio tpe regni sui hispanos gallosq ac romanos cōtriuerit. hac tn̄ tepestate cū bonifaci⁹ comes affrice pcurator: ac beati augustini amator: sentiēs se nō posse tuto affricā tenere. Cernesq sibi picu lū instare: in pniciem reipublice efferuescēs alanorum vandalorumq gentē cū genserico suo rege ab hispanis euocatos affrice intromisit. qui cuncta pene affrica ferro flāma rapinis crudelissime deuastātes catholicā insup fidē arrianā impietate subuertere. pulsis i exiliū qbusdā epis bene sentiētib⁹. Sub hac turbine beatissim⁹ augustin⁹ de quo pmissum est hipponēsis eps: ne ciuitatis sue ruinā cerneret: tercio ei⁹ obsidionis mēse: sex & septuaginta annis vite expletis. ex qb⁹ quadraginta in clericatu seu epatu trāsegerat: ad xp̄m preiit quito kal. septēbris. Inde gensericus carthaginē dolo pacis inuadit. oesq opes ei⁹ excruciatis diuerso tormentorum genere ciuib⁹: in ius suū vertit: nec ab ecclīarū spoliatione abstinēs. Igit carthago a vandalis capta est annis quingētis octoginta & quinq euolutis: postq romano ceperat iuri parere: sequēti anno in siciliā traijciēs: magnis calamitatib⁹ afflixit. Idem fecere pictauij & scothi insulā brittaniā occupātes. Accitus aūt a britannis in auxiliū eti⁹ patricius vir fortissim⁹ & bellicis artib⁹ insignis. genitor cui⁹ noīe gaudenti⁹ ex dorostana ciuitate mesie oriundus. qui etius etiā burgundiones nouos tūc primū parētes mot⁹ bello psecut⁹ compescuit. Francos qui iterato rheni ripas isederāt gallias irrupturi magna supatos cede repulit i germaniā. & balanos bello acerrimo cepit agitare qui cū danubij accolas populos regesq haberat notissimos hunos ad italie inuasionē primus excitauit Cū itaq primores britānie romanorum legib⁹ morib⁹q assueti pictorum & scothorum barbariē pati neqrent. Ad hunc etiā miserunt psidia implorātes. dedit eti⁹ legionē vnā que mare trāsgressa barbaros multa cede repulit. britānias q̄diu affuit pro romano impio pseruauit. Inde in gallias reuocauit. Unde britāni ab etio destituti ab anglis & saxonib⁹ auxiliū petiere: quos hostes deinde nō auxiliares sensere. ab his em̄ oppssi & patriā simul & nomen amisere.

Athila rex flagellū dei

Athila de scythia hunorum rex pre genit⁹ mūdizico: cui⁹ fuere germani ottar & robas: qui ante athilā regnū tenuisse narrant: post quorum obitū cū bleda germano: hunorum successit in regno. Erat vero athila supbus incessu: huc illucq circūferēs oculos. vt elata potētia ipso q̄z in motu corporis appareret. bellorum qdē amator: sed ipse manu temperans. cōsilio validissim⁹. supplicatib⁹ exorabilis. forma breuis. lato pectore: capite grādiore. minutis oculis: rarus barba: canis aspsus: simo naso. tetri colore. originis sue signa p se ferens. frēm aūt suū bledom virū mitioris ingenij. cingende muro vrbis budalie operi intentū p fraudē pemit. Inde ostrogothorum reges subditos sibi poti⁹q socios athila habere cepit. Contraxit vero pariter & patrijs eduxit sedib⁹ nō scythe modo populos: sed ad latissimā q̄z danubij orā vndiq expositos. in quib⁹ notissimi fuere ardaric⁹ gepidorum valemir theodemir vindemir frēs ostrogothorum reges. marcomāni: quadi: eruli & thuringi. qui ad qngenta armatorum milia fuisse cōperim⁹. Cū vero copijs quas cathelonici campi clades cōminuerat supplemēto & auxilijs ad primū exercit⁹ magnitudinē instauratis: nō vltra gallias: sed ipsas italiā inuadere cōstituit. In quā ducturus primū illirici sinus orā circūuectus est. & tragurium: sebinicū: belgradum: iaderam: sigman: polā: parentiū: hemoniā que oppida tunc in marciani impatoris cura essent nullo firmato psidio diripuit incendit. Ad arsiā vero fluuiū & tergestinū sinū italie limites nō nihil reperit copiarum Obsedit inde aquileiā: sed vrbs validissimis cincta menib⁹ romanorumq psidio defensabat. ne illic sedendo temp⁹ vsq quaq tereret. Immunita regionis oppida expugnauit. Aquileiā deinde quā diu obsederat breui fuit potit⁹. Ingressus vrbē adusq solū eam subuertit. inde mouēs paduam: vincentiā: veronā: mediolanū: ticinū que papia dicit cepit. Romani tūc & ceteri italie populi athilā qui se flagellū dei: terroreq populorum diceret. ac re ipsa ostenderet: horrendo pauore expectabāt. Qd cū leo pōtifex roman⁹ eius nois primus cerneret mestus cōpatiēsq populis. atq etiā cohortante valentiniano legationē ad eum suscepit: quē reperit apud mintium castra habentē. facundus pontifex orando molliuit: effecitq vt omissa italia ad patria redire regna pmiserit. que res oēm exercitū in admirationē adduxit. sciscitātibus vero causam respondisse athilā fama est. Nō se presulis adductū oratione id fecisse: sed magis duorum qui strictos tenentes gladios astābāt. necem sibi ac exercitui cōminātes. Et hi petrus & paulus fuisse credunt. Igit athila tali modo a sua seuicia repressus: relicta italia pannonias repetit.

Ueneta vrbs his tpibus augmentū & originē gloriosā habuit. dum athila aquilegiā obsedit. cū aquilegiēses (sicut ostendim⁹ post deuastatione troie catho em̄ venetos origine troianos fuisse ait) cōcordienses patauini & alij paludes in quas sua miserant frequētauere. & aquis eleuatiora apud riuū altū dorsumq cui duro a soliditate fuit cognomen tenuere. Sic & ceteri venetie pūincie populi. pmente metu vbicūq potuerūt eisdē in paludib⁹ psederūt. Eā vero pūinciā abdua: pado: lacu benaco: alpibus & adriatico mari cōstat terminari: p hūc modū populi amenissimis & vberrimis oim̄ italie soli in regionib⁹ nutriti: patrios autosq lares cōmutauere. Informē in vliginē stagnaq omni vel puri littoris sterilitate: si libera sit p securitatē electio postponendā: vt nequaq dubitandū sit illos dei munere coactos: cepisse loca breui futura optima: que tranquillis securisq rebus nulla prudentia elegisset.

Ferūt hoc tpe diabolū psona moysi indutū: multos iudeos decepisse: dū eos ex creta in terrā pmissionis ad silitudinē historie veteris sicco pede p mare deducere pollicet. Multi em̄ ex his falsum moysen secuti in vndis periere. Aiūt aūt illos solos euasisse. qui tum xp̄m verū esse deū credidere.

Concilium calcedonense

Synodus quarta vniuersalis calcidonēsis sex centoꝝ ⁊ .xxx. epoꝝ. hoc ipso anno apud calcedonēsem vrbem auctoritate leonis pape ⁊ marciani principis indicit. Iuuenalis q̃ȝ hierosolimitani ⁊ anatholi cōstātinopoli epoꝝ tpib⁹. cōtra euticen cōstātinopolitanū abbatē: asserētē xp̄m post humanā assūptionē: nō ex duab⁹ naturis existere: sed solā in eo diuinā naturā pmanere. Hoꝝ vo patrū aucte decernit credendū duas in xp̄o fuisse naturas: vtq̃ vn⁹ idē xp̄s de⁹ ⁊ hō crederet. quib⁹ ex sn̄ia decretis statim nestorius ⁊ eutices nephādus hereticus manicheoꝝ p̄sul damnant: ⁊ oēs manicheoꝝ libri publice cōbusti sunt. Uiginti q̃ȝ octo canones statuerūt quoꝝ auctor maxie sanct⁹ anotholius eps fuit.

Orosius

Paulus orosi⁹ hispanus patria taraconēsis: diui augustini discipul⁹: vir eloquēs ⁊ mltarū reꝝ cognitor his tpibus defuncto ipso augustino romā venit: ⁊ septē libros aduersus gentes edidit. In quib⁹ toti⁹ pene mūdi calamitates ⁊ miserias ac belloꝝ inquietudies replicās. Cronicā etiā ab exordio mūdi vsq̃ ad sua tpa scripsit. Et de ormista id est de miseria mundi intitulauit. hunc q̃ȝ augustinū (p adipiscēda aīe rōne) ad hieronymū hierosolymā misit. q̄ dū rediret etiā quasdā btī stephani pthomartyris reliq̃as nup inuētas prim⁹ attulit occidēti.

Johānes damascen⁹

Iohannē damascenū monachū optimū atq̃ doctissimū ac p̄cipue insignem theologū. huic etati nōnulli assignant eo q͛ theodosio familiarissimū fuisse tradāt. hic itaq̃ cū theologus p̄cipu⁹ haberet: etiā quatuor sn̄iarū libros edidit quoꝝ principiū est Nemo deū vidit vnq̃. in quibus de fide. deq̃ xp̄i humanitate atq̃ baptismo optime ptractat. vbi gregoriū nazanzenū. gregoriūq̃ nicenum ac dydimū alexandrinū plurimū imitat⁹ est. Itē cur de⁹ ⁊ hō in duob⁹ libris explicuit. Libros q̃ȝ medice artis edidisse fert. In quib⁹ morboꝝ cās describit ⁊ medelas. In hui⁹ aūt viri pceniū multa admiratione digna prudēti⁹ doctor scribit.

Ursula

Ursula virgo gloriosa: natiōe britanica: filia vnica p̄ncipis britānie: pulcerrima ⁊ magni ingenij dū ȝ nubilis a filio regis ad nuptias peteret: cū infidelis esset patri suasit vt assentiret: ea conditione vt decem virgines etate forma ⁊ genere electas sibi traderet et singulis mille adiungeret: et paratis ad vndecim. M. nauibus: inducias triennij sibi daret. Adiuctus eis fuit pontul⁹ basiliēsis episcopus q̄ eas romā vsq̃ pduxit. Inde gerasina regina sicilie cū q̄tuor filiab⁹ ⁊ puulo filio adriano relicto regno cū ea pgens: se vsq̃ ad martyriū sociauit. Postea cū papa ciriaco egressi de vrbe. Ne xp̄iana religio nimis augeret maxim⁹ ⁊ affrican⁹ gētiles iulio cognato coꝝ principi hunoꝝ scripserūt. vt cū coloniā applicarēt illā multitudinē trucidaret. Ursula igit apud coloniā germanie vrbē cū vndecim virginū milib⁹ ab hunis sub attila rege militātibus: gloriosissimo martyrio coronat .12. kal. nouēbris migrauit ad supos. Quoꝝ corpa ibidē a xp̄ianis sepulta: maxio in p̄cio semp habita sunt. Cū aūt vrsula ob sagittā in eā directā martyriū passa fuit Cordula timore humano deuicta nocte in naui pmansit. Sequenti die a deo confortata se manifestans occisa est. Et si dubiū extat de tpe passionis: de martyrio tn̄ earū eccl'ia non dubitat.

Septē dormientiū corpa qui sub decio imperatore inclusi in spelunca martyrio coronati sunt. suscitati sunt a deo hoc tpe: ad cōfutandū errorē exortū apud quosdā: negantiū resurrectionē mortuoꝝ. Qui postq̃ theodosio impatori ⁊ plurib⁹ alijs locuti sunt: resurrectionē attestātes: in pace dormierunt.

Merlinus

Merlinus anglū vatem insigne ex regis filia monacha: ⁊ incubo demone natū vt nōnullis placet his tpib⁹ fuit ⁊ claruit. hui⁹ mater demecie regis filia: que inter quasdā monachas sancti petri enutrita virū nūq̃ cognouisse cōtestata est. Sed aliq̄n dixit: visum ei fuit quendā pulcherrime speciei virum eam fuisse amplexatā. Indeq̃ euanescentē grauidā se cognouisse: ⁊ illū tandē peperisse. Et postea in virū magnū euasisse. Hui⁹ aūt merlini instinctu vortigern⁹ britonū rex xp̄i fidē in immensū auxit. Cui successit frater ei⁹ qui magni arturi pater fuit. Hic aūt merlin⁹ multa obscura reuelauit ⁊ futura p̄dixit. aperuit enim sub fundamento vbi turris edificari nō potuit lacuȝ esse. Sub lacu duos latere dracones: quorum vnus rubeus populū britonū. alter albus gentē saxonū designaret. ⁊ quis cōflictu suo adinuicē p̄ualeret. Arthurū vo quē aprum cornubie vocat: p̄dixit q͛ ecclie dei succurrēt q͛ gallicanas p̄uincias possideret: q͛ romano exercitui terribilē se exiberet ⁊ q͛ exitū dubiū haberet.

Buda vrbs hungarie clarissima regum sedes: in littore danubij sita: hungaria enim vltra ꝛ citra danubiũ latissimas terras occupat: quod citra danubiũ est: olim pannonia fuit. que ab oriente mesiam ab occidente noricum habuit. septẽtrionẽ ei danubius. austrum illirici montes excepere: que transdanubiũ hungaria iacet: pars scythie prius erat: duasq̧ gentes habuit gepidas qui contermini germanis fuerunt ꝛ dacos. nõ qui nunc daci vocant: quoꝝ rex ad occeanũ germanicũ: inter suetiam ꝛ saxoniam latissimo regno: sed palustri potit. nam hij dani melius appellant: sed qui ea loca tenuerunt: que nunc transsiluani occupant vicina walachis in corone speciẽ montibus cincta. In hac parte vngarie que gepidarũ fuit adhuc territoriũ est quod sepusiũ appellãt: pro gepudio. Hungaria aũt terra ferax: vbi aque riuus habet in quo mersa ferri materia: in cupru vertit. gleba illic frumenti fructifera. auri ꝛ argenti diuites vene: aer salubris: terra opimis cõparanda. nisi sua se vbertate corrumperet. Cum vero huni in scythia multiplicati essent: in vnũ congregati: cõstituentes capitaneos: occidẽtales regiones ingressi: bessos ꝛ cumanos albos: inde ruthenos: terrãq̧ nigroꝝ cumanoꝝ. ꝛ vsq̧ ad tisciã flumen teysch ꝑuenere. Matrinꝰ longobardus qui pannoniã gubernabat: primo eos repulit. Tandẽ pacifica possessione pãnonice regionis potiti sunt. Anno dñi quadringentesimoprimo Athila qui hungarico ideomate ethele dictus est. ꝛ buda fratre eius superuiuentibꝰ. Athilã in regia dignitate extulerunt. Is in ciuitate sycambria sedem elegit. Et ex innata ambitione ceteras regiones molestare institués bledã fratrẽ suum regiminis participem fecit. Et in subiectas nationes principẽ cõstituit. Interea rex hunoꝝ dum regnũ intra pannonias cũ fratre bleda vel bu

da gereret. macedoniā misiā ⁊ achaiā vtrasqȝ tracias: īmanissima rabie deuastaret. Inde cū sycambrie demoraret. buda frater eius terminos sui regiminis trāsegisse ac regnū in eius absentia optasse accusatus est. Cūqȝ sycambriā in recessu suo vrbem athile vocari pcepit. Buda vero illā a suo noīe budawara appellauit. Quāobrem bledā germanū suū regniqȝ consortē proprijs manibus pemit. Ac in danubiū precipitari fecit. Inde nouo edicto vrbem athile vocari iussit. Huni id nō obseruātes illā budawara vocauerūt. Hungari qȝ vsqȝ in hūc diem obuda vocant. Theutoni edictū regis magis formidātes: ciuitatē ob metū etzelpurg id est vrbem athile vocauerunt. In sycambria deinde athila quinqȝ annis quieuit. Speculatores ad varias regiones ordinās. Post prospera deinde tpa buda primaria hungarie condita: que ex parte montuosa est: si vrbis sitū inspicias. Cuius loci cōditio ea est: vt nec quicqȝ munitius: nec certe amenius in tota ferme hungaria inueniri possit. In ea nōnulla extant religiosorum monasteria celeberrima. alijsqȝ publicis priuatisqȝ edificijs ornatissimis p ceteris in ea regione vrbibus euasit clarissima. Ideo regia dignitate insignita. ⁊ basilicis menibus ⁊ arce pulcherrima: quā arcem preclarā (sicuti ⁊ alias arces in tota hungaria: precipue miscegradiū castrū nobile vbi corona regia obseruatur exornauit) ita Mathias de coruinis rex hūgarie miro decore ornauit. Cūctis nūc antiqs monumētis pferendū in qua muri crassissimi: ⁊ aule celeberrime esse referuntur. hanc pterfluit hister germanicus fluuius: qui deinde septē hostijs pontum influit. Septimū tn̄ pigrū ad palustri speciē nō habet: qd amni cōparetur. Priora quatuor ita magna sunt: vt p lōgitudinem. xl. miliū passuū nō misceantur equori: dulcēqȝ haustū incorrupto detineant sapore.

Argentina ciuitas vetustissima ac pmagnifica argētuaria dicta apud beluetios ꝓpe rhenū sita. Cum treueris metropolis belge ꝓuincie tpibus abrahe cōstrui cepta sit. inde potētatu aucta. hec vrbs primo sub dominio treuerēsiū fuit. quā postmodū iulius cesar cū vniuersaꝫ ꝓuinciaꝫ beluetioꝝ ꝛ beduoꝝ. traiecto rheno fluuio subiecit. Cui ꝯsulē ꝛ questorē dedit: qui in ea vrbe camerā romanoꝝ ꝑ tributis soluendis pfecerūt. Inde nomē argentine assumpsit. qui vsq3 ad imperij inclinationē ibidē ꝯstiterūt. Athila postea egressus de sicambria primo illiricos inuasisse dicit. deinde omni pene germania ꝑuagata. ac cunctis ciuitatibꝰ ꝛ castris que occurrebant subuersis. Intrauit tandē in regnū cōstātie. cui sigismūdus rex eiusdē terre princeps circa basileā cū exercitu magno occurit. quē attila cū oī expeditione cōtrito ꝛ fugato suo dominio subiugauit. A loco illo egressus athila iuxta rhenū argentinā ciuitatē munitissimā (quā romanoꝝ nullus cesar penitꝰ expugnare potuit) obsedit expugnauitq3 diruēdo murū eiꝰ in diuersis locis vt cunctis aduenientibꝰ sine difficultate via libera ꝛ patens introitus pbereť. edicēs firmissime ne ipsius murꝰ rege ipso viuēte repareret: vt eadem ciuitas nō argentina sed ꝓpter viarū pluralitatē: quas in muro eiꝰ fecerat Straspurg vocareť. deinde ammoto exercitu de argētina luxoniū: bizantiū: chalon: masticon: lingonē: burgundiā ꝛ lugdunū ciuitates munitas destrui fecit. Post aliqua tpa cū reges francoꝝ apud beluetios dominiū potiti sunt. in ea vrbe domiciliū habuerūt. qui deinde duces in ea ꝯstituerūt. Pater q3 sancte otilie nedum vrbis: sed ꝛ ꝓuincie ducatū babuit. qui bohenburg ꝛ alia cōstruxit. post eū albertꝰ filius ꝛ succedentes gubernarūt. Tandē ꝑ romanos impatores in libertatē ac ius imperij cessit. A diuo vero materno q̄ a sancto petro aplo ad rhenanas ciuitates cū euchario ꝛ valerio missus fuit. fidē orthodoxam accepit: qui apud eos post obitū baculo petri reuixit. ac ecclīam ad sanctū petrum antiquū: appellatā extruxit. Habet hec vrbs preter amenitatē ꝛ ciuiū vrbanitatē. templū pmagnificū. ꝛ turrim pulcherrimā singulari pstantio cōstructā. Nobilitatē q3 ꝑ vicina oppida: perq3 finitimas vrbes dispersam cū summa cōcordia. ea ciuitas collegit. qui dignissimis priuilegijs liberū magistratū ac rempublicā cū ciuibus ꝑ vicissitudinē gubernant. Episcopatū quoq3 nobilem habet cui ꝛ principes prefuerūt. Abluiť aūt preter rhenū hec vrbs insignis duobus fluuijs nauigabilibus quos rhenus excipit.

De obitu Athile regis hunorum.

PRofectum italia athilã vt p̄missum est: auxilio leonis pape. ⁊ iam in norico superiori que nunc pars austria: pars baioaria dicit̃: statiua ducentẽ athilã honoria valẽtiniani imp̱atoris soror p̱ eunuchū pellexit: vt sese cupiẽtissimã in vxorẽ p̄cibus minisq̧ a fratre extorqueret. Id aūt magna verboꝝ instantia athila intentauit: impetraturū se nouit: ⁊ tamen homo luxu perditissimus cõtinere nequiuit: quin multis quas haberet: ⁊ secum in exercitu traheret vxoribꝰ: aliã (cui ildiconi erat nomen) adderet. Cuius nuptiarū beneficio: mors eum oportuna e medio sustulit. Nãq̧ post cõuiuiū ꝓfusiꝰ hilarius q̧ celebratū: resupinꝰ alto in sopore cū demersus esset: sanguis e naribus ꝓfluens vitalibus opletis meatibꝰ eum necauit. Quod quidẽ illa nocte scribūt multi cognouisse p̱ somniū apud constãtinopolim marcianū: cui visum sit videre athile arcū (quo armoꝝ genere huni in primis vterent̃) fractū esse. Et intra id tempus germaniã omnem: datiamq̧: sarmaciã ⁊ ceteras ꝓuincias ad danubiū rhenumq̧ sitas perdidit romana res publica. Hispania quoq̧ vlterior aquitania ⁊ vasconia atq̧ illa eduensinm vesunciouūq̧ gallie pars: quam burgundiones anno vrbis capte secundo ceperunt: sunt amisse. pariter factum est annis sequentibus de senonensi parisioꝝ francis subiecta. quorum omniū ꝓuinciarū nulla postmodum p̱ romanoꝝ imperio est recepta.

Euthices hereticus

EUthices heresiarcha constantinopolitanus abbas: p̱ hoc tempus suū dogmatizat errorẽ. ⁊ ne sentire cū nestorio videret̃ diuinã cū humana natura: in idem cõpositū recidisse affirmabat vnūq̧ factū: nec vllo modo inter se distingui debere. hãc heresim cū flauianus cõstantinopolitanꝰ ep̄s damnasset. Theodosio annuente synodus ephesina indicit̃. In qua dioscoro alexandro ep̄o p̄sidẽte. euthices ipse iam damnatꝰ: exilio relegatur Thimotheus quoq̧ hereticus insaniens multos errores disseminauit. Is concilio calcedonensi: perpetuo exilio damnatus est.

Anno mundi.5670. Anno christi.471.

Linea summorum pontificum

Simplicius

Simplici⁹ papa patria tiburt⁹ p̄re castino post hilariū. impante leone secū do: ⁊ zenone fuit. hic vir sctissim⁹ ac rectissim⁹: Instituit vt null⁹ inuitus in epm̄ penit⁹ pmoueret. ⁊ ne cleric⁹ vllus possessionē bn̄ficij a laico recognosceret: qd̄ postea a gregorio ⁊ alijs pōtificib⁹ cōfirmatū est. Romanā aūt sedē esse primā oīm ecclīarū declarat. Urbē pterea p̄sbyteris in quinq̄ regiones diuisit. prima erat petri: secūda pauli: tercia laurentij: quarta iohānis lateranensis: quinta sancte marie maioris. Hic optim⁹ pōtifex has basilicas dedicat. ⁊ primo basilicā stephani pthomartyris in celio mōte. basilicā andree apl̄i nō lōge a templo sancte marie maioris ⁊ alias. At cū ecclīas romanā nō institut solū. verū etiā donis auxisset. creassetq̄ ex ordine p̄sbyteros diaconos ⁊ epos morit̄ ⁊ sepelit̄ in petri basilica sexto nōs marcij. Sedit aūt annos q̄ndecim: mensem vnū: dies septē. Uacat tum sedes dies sex ⁊ viginti.

Felix

Felix ei⁹ nominis terci⁹ patria roman⁹ p̄re felice p̄sbytero ex regiōe fasciole: vir diuinis intent⁹ qui cū intellexerat petrū euticianū: quē ob heresiz in exilio pulsum. instigāte achatio cōstantinopolitano epo tūc demū ab eodē reuocatū esse. vn̄ cōcilio cōgregato sanct⁹ pōtifex fraudē subesse verit⁹ ex aucte sedis aplice ɔcilio bene sentētiū approbata. petrū ⁊ achaciū dānat. In eodez ɔcilio cōstituit vt accusat⁹ apud iudicē: semp ꝓpter respōsionē darent̄ inducie Instituit pterea vt ecclīe ab epis ɔsecrarent̄. Idē q̄z felix basilicā sancti agapiti edificauit nō lōge a basilica sancti laurētij martyris. Et cū ex institutione sacroꝝ ordinū quos ī vrbe roma mēse decēbri bis habuit p̄sb̄ros octo ⁊ viginti diaconos q̄nq̄: epos triginta creasset. morit̄ ⁊ sepelit̄ in pauli basica. Sedit annis octo: mēses vndeci: dies decē ⁊ septē. Uacat tūz sedes dies q̄nq̄.

Mamercus eps

Mamercus vienēsis eps hisdē tp̄ib⁹ ob sctitatē atq̄ doctrinā magno habet̄ inꝑcio q̄ inter cetera sue virtutis monimēta: prim⁹ (vt aiūt) supplicatiōes q̄s greci letanias vocāt instituit ob frequētes terremot⁹. qui tū maxime gallias vexabāt. ac ꝓpter bestiarū quasdā incursiones. q̄ tūz ppl̄m suū plurimū cōtriuerāt. Et hec q̄dē letanie minores dicunt̄: ad maioꝝ dr̄am q̄s magn⁹ gregori⁹ in sancti marci festo instituit.

Remigius eps

Remigiū etiā remēsē eps virū sctissimū ac doctissimū hui⁹ tp̄ib⁹ fuiss se fuīt q̄ dicāt. q̄ clodoueuz (vt historie referūt) frācoꝝ regē cū inumerabilib⁹ frācis baptizauerit. qui p̄ter sctitatē maximā cū ī diuis scripturis p̄clarissim⁹ habet̄. cōmētarios putiles in nouo ⁊ veteri edidit testamento. Septuaginta ⁊ eo ampli⁹ cū in ep̄atu explesset annos. Inter cetera sue sctitatis miracula facta: puellā a morte corpis suscitasse legit̄. Obijt aūt anno dn̄i. 468. kal̄. octobris.

Gelasius

Gelasi⁹ papa natione apher p̄re valerio: vir sanctus q̄ vt ad pōtificatū assūptus fuit. manicheos in vrbe dep̄hēsos exilio dānat. eoꝝq̄ libros apud basilicā diue marie publice cōburit. deinde diliges q̄ dei sunt multa cōstituit: q̄ ad ecclīasticū cultū ptinebāt. ⁊ primo vt null⁹ bigam⁹ ad sacros ordines (nisi de licētia sedis aplice) pmouet̄. Statuit itē vt null⁹ mēbro mutilat⁹ ordinaret̄ p̄sbyter. hymnos q̄z m̄ltos ad imitationē ambrosij cōposuit. Et libros quinq̄ ɔ euticē ⁊ nestoriū edidit: ⁊ duos ɔ arrium Basilicas deinde plurimas ī vrbe dedicauit. ostēditq̄ libri inter apocriphos forēt deputādi. Demū cū p̄sb̄ros duos ⁊ trigītā: diaconos duos: epos septez ⁊ sexagīta creasset: morit̄ ac sepelit̄ ī basilica petri apl̄i. xj. kal̄. decēbris. Sedit annis q̄tuor: mēses octo: dieb⁹ decē ⁊ septē. Uacat tū sedes dies septē.

Anastasius

Anastasius papa ei⁹ nōis secūdus: patria roman⁹: p̄re fortunato anastasio impante fuit. Hic cū pmū bon⁹ ⁊ catholicus haberet̄ ab achatio seduct⁹: dū eū reuocare clanculū tentat: clerū a se grauiter alienauit qui se a cōione pōtificis tūz maxime subtraxit: q̄ etiā sine catholicoꝝ ɔsensu plotino thessalonicēsi diacono cōicasset: qui tūz achacij errorē imitabat̄. Hac obrē ferunt diuino nutu hoīem subito morbo correptū interijsse. Sūt qui dicūt eū in latrinā effudisse intestina dū necessitati nature obtēperaret. Excōicauit (vt q̄dā scriptores referūt) anastasiū impatorē q̄ achacio faueret. hec de anastasio sufficiūt. qui ex sacris ordinibus semel decēbri mense habitis p̄sbyteris duodecim: epos sedecim creauit. Sepult⁹ est aūt in basilica petri. xiij. kal̄. decēbris. Sedit annū vnū: mēses. x. dies. xxiiij. Uacat tūm sedes dies quatuor.

Linea Impera
torum

Zeno

Anastasius

Zeno fact⁹ impator cū leo prim⁹ valitudine correpť⁹: leonē secūdum ex mariagene sorore sua nepotē ꝛ zenonis isaurici filiuȝ ei⁹ imperij desi-gnauit successorē. q̄ nō ita multo post graui morbo oppressus cū finez vite sibi adesse cerneret patri zenoni imperiū reliqt. vel vt alij scribūt mortuo leone zeno cōtinuo augustalē nact⁹ est dignitatē. leone aūt de quo pmissum est quē pater leo in regni asciuerat ptātem. Mater sua zenonis imperiū formidās occulte clericū fecit. Exigēte vehemēter zenone vt filiū pderet: p eo aliū forma silem obtulit. qui leo deinceps i clericatu ad iustiniani vsqȝ tpa vixit. Ipso qȝ anno augustulus apud italiā aduersus nepotē cū exercitu veniēs eo effugato. imperij regimē inuasit annali deinceps circulo euoluto cū rege vandoloꝝ genserico fedus initū est ab boresce patricio. hec dum apud romanos gerunt adouacer cū fortissima multitudine ab extremis pānonie finib⁹ italiā 𝔭perare cōtendit. inde aliquātis annis italie ꝛ vrbis vsus est ptāte. vn̄ augustulus in opinabili metu pterrit⁹: spōte miserabilis purpurā abijciēs cū vix .xj. mēsib⁹ repub. obtinuisset. Ita romanoꝝ apud romā imperiū cū hoc augustulo perijt Anno ab vrbis cōditione. M. cc. xxix. ab incarnatione vo dn̄i anno quadringentesimo septuagesimoqnto. Zeno aūt augustus cū p annos. xvij. reipublice pfuisset apud vrbē cōstantinopolim vite terminū accepit.

Anastasi⁹ post zenonis excessuȝ anno ab incarnatione dn̄i. cccc xcij. purpurā induit. hic romani decus imperij. eutichiane heresecos illuuie maculauit. hic clodoueo francoꝝ regi eo ꝙ ciuitates quasdā a visegothis (q̄ arrianaȝ heresim tenebāt) abstulisset ꝑ eosaȝ transmisit tunicā eūqȝ patriciū creauit: sed postmodū p achaciū cōstātinopolitanū epm corrupt⁹ fact⁹ est heretic⁹. Anastasius itaqȝ duȝ in heresi q̄ delapsus fuerat pseueraret. duasqȝ i xp̄o naturas: diuitatis videlȝ ꝛ humanitatis euticbiū heresiarchā sequēs denegaret. Hormisda papa q̄ simacho successerat. direxerat enodiū ticinēsem epm. Aliosqȝ cū eo cōstātinopolim legatos cū catholice fidei inscripto qtentˀ anastasiū ad eccl'ie redu ceret gremiū. Is nō solū salubria eoꝝ monita spreuit: ꝫ insup etiā a suis aspectib⁹ nō sine cōtumelia expulit dicēs. Nos ꝛ potifici ꝛ alijs iubere volumus: nō aūt iuberi: namqȝ fragili impositos mādat ne vspiā p totā greciā ad aliquā ciuitatū accederēt. quā ei⁹ impiam temeritatē diuina continuo vltio subsecuta est. Nā cū iam septimū ꝛ vigesimū imperij annum ageret: ictu fulminis percussus interijt.

Hec dum apud romanos gerunt: ostēdit sese a vetusto cladis imperij fomite: nouus turbo quē romani cōciues illi⁹ emuli suscitarūt. Si q̄dē heruli ꝛ turingi odoacre viro acris ingenij duce sibi cōstituto ab inferiorib⁹ danubij hostijs sunt pfecti. fuerūt aūt hi heruli ꝛ turingi exercit⁹ athile reliq̄e. q̄ hernaco ꝛ durith athile filijs a seipsis alijsqȝ pplis plio supatis: apud danubij hostia cōsederūt. Ipsi itaqȝ italiā ingressi: aquileia ad sinistrā relicta: in taruisinos vicētinosqȝ ꝛ inde i brixianos iter flexerūt. Igit augustul⁹ impator de odoacris aduētu certior fact⁹ misit orrestez genitorē suū quē milicie magistrū declarauerat quē postea auxilia deseruerūt: iō in vrbē ticinū se recepit. Insecut⁹ illū odeacer vrbē corona cinctā vallauit: recepitqȝ diu ꝛ ptinaciter oppugnatā. Inde cedes ciuiū romanoꝝqȝ legionū facta ꝛ neduȝ direpta vrbs ticinū. ꝫ ꝛ cū agro igni ferroqȝ vastata. Orrestē aūt captū placēciāqȝ pductū odoacer ipse inspectāte exercitu gladio suffossuȝ interfecit. qb⁹ territi crudelitatib⁹ ceteri italie ppli certatiȝ deditionē facere pperauerūt. Odoacer annis. xiiij. italie impauerat ꝛ ciuitates p libidine gubernabat. Zeno aūt ↄstātinopoli imperās theodorico psuasit: vt in italiā trāsiret: ab iniustis occupatorib⁹ ciuitates sibi vēdicaret. iō ex tracia mouēs gothos ꝛ syrmiū ꝛ illiricū italiā petijt. odoacri duces sibi obuiā fuere nō pcul ab aqleia sup fontiū amnem victores gothi. Tādē i vrbe rauēna odoacrū obsederūt ad extremū pactiōe res cōposita fuit. vt sil' socij dn̄ationis eēnt. veꝝ hec regni societas nō diu pmāsit. cū occultas inter se suspiciōes haberet. pueniēs theodoric⁹ odoacrū ad cenā inuitatū occidit

Odeacer rex Theodoric⁹ rex

Theodoric⁹ theodomiri ostrogothoꝝ regis ex arilena ↄcubina fili⁹ sextodecio impij zenonis anno italie toti⁹ dn̄o potit⁹ est. ꝛ sol⁹ cū gothis p italiā dn̄at. fuit ei⁹ dn̄atio nō admodū dura: ꝛ si ptē agroꝝ vt nup odoacer diuisit ꝛ p suis retinuit. Ceteꝝ ciuitates p seipas ac p ciues suos gubernari pmisit. Ipse vo sedē regni rauenne ↄstituit: ibiqȝ inhabitauit septē ꝛ trigita annis theodoric⁹ i italia regnauit. vir oim barbaroꝝ mitissim⁹ q̄ ꝛ si rauenā sedē regni fecisset. tn̄ vrbē romā q̄ad fieri potuit exornauit. Nam ꝛ sepulchꝝ octauij istaurauit: ꝛ spectacula de more exhibuit: ꝛ edificia ac basilicas plerasqȝ restituit: nihilqȝ omisit q̄d ad optimū principē ptineret. at vo vt regnū aliqn̄ stabiliret. ꝛ clodouei frācie regis filiā andefledā i vxorē duxit. Et sororē honorico vandaloꝝ: ꝛ filiaꝝ suaꝝ alterā alarico visegothoꝝ. alterā gundibato i matrimoniū collocauit. indeqȝ paulo p⁹ clodoueo frācoꝝ regi socero suo bellū itulit eo ꝙ alaricū visegothoꝝ regē generū suū interfecisset: ꝛ vasconiā ptē regni sui occupasset. Ideo cū magno exercitu alpes trāsgressus in vlteriorē galliā ꝯ frācos trāsiuit. ac gallis igēti plio supatis. vasconiā iterato recepit. Nec postea i terra segnis ociosusqȝ pmāsit. nā ꝛ siciliā totā cū oib⁹ adiacētib⁹ regno suo adiūxit. ꝛ dalmaciā qȝ sibi subditā fecit. itaqȝ multa gessit dū rex fuit ꝛ nomē ei⁹ admodū celebre ꝛ gl'iosus fuit nisi ꝙ extremo tpe crudelitatis ifamia fedasset. obsimachū ꝛ boetiū senato. ro. ab eo necatos: tridētū vrbē i alpib⁹ muro cixit. tādē apoplexie morbo correpť⁹ stati expirauit

Terremot⁹ maxim⁹ apud cōstātinopolim p q̄tuor meses cōtinuos hisdē tpib⁹ fuisse dicit. Sed infante quodā monente vt cantaret ter Sanct⁹ Sanct⁹ Sanct⁹ de⁹ fortis ꝛ imortalis miserē nobis. statī oīno cessauit. Qd̄ quidē verbū postmodū ī calcedonēsi cōcilio dici in ecclesijs mādatū fuit.

Signa q̄z plurima in celo apparuerūt. In aqlone celum videbat igneum. fulgurātes q̄z haste vise sunt. luna fuit obscurata. cometa apparuit apud tolosam. riu⁹ deniq̄z largissim⁹ de/ fluxit.

Acephaloꝝ pessima heresis calcedonēse ꝯciliū impugnā/ tiū p hoc temp⁹ exorit. qui ideo acephali dicti eo ꝙ sine capite. i. sine auctore habeant. vt pȝ in canone. i 4. q. 5. c. acephali. hi q̄ppe dua rū subaꝝ ꝓprietatē ī xp̄o negabāt. vnā tm̄ ī eiusdē psone nām pdicātes.

Fuerunt ea tēpestate ꝛ elisei ossa in alexandriā trāslata esse. ꝛ corp⁹ barnabe apl̄i cum euāgelio eius manu scripto repertum.

Michaelis reuelatio

Michaelis archāgeli reuelationē gelasio iā pmisso pōtificāte apud apuliā ī mōte gargano tercio kal. octobris factā fuisse tradūt. vbi ꝛ postea templū miris edificijs extructū fuit: eoq̄z loci ob deuotionē: tantā pploꝝ frequētiā singulis annis conuenire dicunt vt nō solum xp̄iani sed ꝛ infideles quoq̄z ad patrociniū sancti angeli implorandū frequentent.

Epiphani⁹ papiensis eps̄: vir diuina humanaq̄z sapiētia prudentissim⁹: his tpibus apud theodoricū regē ꝓpter eloquentiā ꝛ sanctitatē magno in pcio habitus est: cui⁹ auctoritate ꝛ sanctitate. italia a barbaris vexata liberata est.

Sunt q̄ scribāt germanū altisiodorensem ꝛ lupū trēcharen. epōs his tpib⁹ fuisse. q̄ tum multū iuuere xp̄ianā fide: gētiliū ac pelagianoꝝ opa plurimū labefactatā. Genofeua vgo q̄ germāo pñte deo vgītate deuouit apd̄ parisi⁹ claret.

Boetius

Boetius anici⁹ manili⁹ seuerin⁹ xp̄ianissim⁹ vir ꝛ ꝯsulari dignitate insignit⁹: poetaq̄z ac phs̄ celeberrim⁹. simachiq̄z gener. his q̄z tpib⁹ rome clarissim⁹ fuit. hūc ideo maniliū vocant. eo ꝙ a manilio torquato origīnē duxisse tradāt q̄ cū vere catholic⁹ esset nec arrianis (etiā psepe rogat⁹) obtpare vellet: ꝛ ipse a theoderico rege sub velamen to affectate libertatis post socerū suū ticinij exulare iubet. vbi postmodū instigā tib⁹ hereticis ꝑpetuo carceri dānat. In qua q̄de calamitate cōstitut⁹: ad recreandum aīm suū. cū in mathematicis doctissim⁹ esset. chiterinū e neruo prim⁹ excogitauit ꝛ excidit. qd̄ quidē modernis tpib⁹ musicis celebre instrumētū habet. Ibidem q̄z cōstitut⁹ ad multoꝝ vtilitatē pclarissima edidit opuscula. de cōsolatione phi̇sica. de trinitate. ꝛ de vnitate xp̄i. de topicis etiā. Pleraq̄z etiā ex aristotele trāstulit. hūc deniq̄z viꝝ optimū ꝛ sanctū theoderic⁹ rex cuȝ in sniam suā oīno flecti nō posset. arrianoꝝ rabie cōcitat⁹. post longā carceris squalorē impante iustino seniore augusto anno. s. dn̄i nr̄i. 520. apud papiā ꝓ catholica fide occidi iussit. cui⁹ corp⁹ ibidē in diui augustini tēplo adhuc habet cōditū. Et sunt qui dicunt euȝ ī cathalago sanctorum ob eam rem fuisse relatum: ꝛ sanctum seuerinum vocitatum.

Symachus

Symach⁹ patrici⁹ ac senator roman⁹ orator ac phs̄ insignissim⁹ his tpib⁹ cū rome clarissim⁹ haberet: a theodorico rege ob suspicionē affectate libertatis apud papiā exilio dānat. ꝛ in carcere p aliqd̄ tēpus trudit. deinde ab exilio reuocat⁹: diris supplicijs tandē interfect⁹ est. hic naq̄z romanā rempub. sua sapientia suisq̄z scriptis plurimū illustrasse dicit: eo ꝙ libꝝ eplārū elegātissimū scripserit. in quo hec snia. Semp natura equalib⁹ gaudet.

Fulgentius

Fulgeti⁹ natione apher rupēsis eps̄ ꝛ pclarissim⁹ doctor his tpib⁹ floruit. q̄ in sardiniā cū alijs catholicis affrice a trasimūdo vādaloꝝ rege ob catholice fidei defensionē exulatū missus est. nil ꝑtermisit qd̄ ad verā xp̄i fidē ptineret: docēdo pdicādo monēdo. Edidit ꝛ libros. de trinitate. de libero arbitrio. de regulis fidei. Scripsit ꝛ ꝯ palagianā heresim. orōnes q̄z habuit ad pplos elegātes q̄dē ꝛ graues. ꝛ psertim de ntitate dn̄i ꝛc. Scripsit de ꝯtinētia ꝯiugatoꝝ fuanda ad theodoꝝ senatorē libꝝ vnū. ad ꝓbā de virginitate seruāda ꝛ plura alia.

Gennadius

Gennadi⁹ eps̄ vir greca latinaq̄z lingua erudit⁹: librū de dogmatib⁹ xp̄ianis cōposuit. ꝛ ibidē q̄d cuiq̄z ad salutē necessariū cēt declarauit. doctrina q̄z ac morib⁹ eccl̄ie catholice multū ꝓfuit. ꝛ diuū hieronimū imitat⁹ librū de viris illustrib⁹ edidit.

Uictorin⁹ aūt natione aq̄tan⁹ arithmetic⁹ insignis rōne pasce ad cursū lune tū redegit. eusebiū ꝛ theophilū ea ī re supans.

Fuit etiā scriptis suis eccl̄iam dei hegesippus vir doctissimus qui ꝛ monachoꝝ regulas composuit: ꝛ sancti seuerini abbatis eleganti stilo vitam edidit.

Faustus aūt apud gallos eps̄ multa tum scripsit copiose ꝛ ornate. precipue opus eius laudat contra arrianos scriptum.

Rauenna:⁊ſi vꝛbs vetuſta. auxit tamē eam oſtrogotha gens. fuit aūt olim oppiduꝫ ſabinoꝝ: cinxitqꝫ rauēnam muris nunc extantibꝰ tyberiꝰ impator. qđ lr̄e docent cubitales ad portā eius clauſam. que aurea dicit̄ quadrato lapide ſpecioſam. Cū aūt theodoricꝰ rex gothoꝝ ex thracia veniens cum cōiugibꝰ ⁊ liberis. cūqꝫ oībus rebus ſuis gothos mouens: tandē in vꝛbe rauenna odoacrū obſederunt. hec obſidio longiꝰ remorata eſt gothos ꝙ ipſi ab inicio exiſtimarēt. Idqꝫ accidit nō loci: qđ neqꝫ a mari faciliter obſideri rauēna pōt: cū ſit in ipſo littore cōſtituta: neqꝫ a mediterranea regione: cū foſſam habeat ex pado deriuatā. ac ſtagnis quibuſdā ⁊ paludibꝰ coartet̄. Itaqꝫ gothi triennio ferme toto circa illā cōmorati. poſt pactione facta Theodoricus ⁊ gothi rauennā intrarūt. Inde auxit ipſam oſtrogotha gens cuiꝰ rex theodoricus italie oīs: dalmacie: hungarie: germanie: ⁊ partis nō parue galliaꝝ dn̄s. annis duo de quadragita eandē incoluit ciuitatē. ⁊ qđ cōſtat ſupbas in ea edes baſilicaſqꝫ cōſtruxit. Uiſit̄ eius regis monumētum ab amalaſuntha filia poſitū extra rauēne menia. in quo ſancte marie monaſteriū eſt edificatū in rotundo ea rōne appellatū: ꝙ altare maiꝰ eccl'ie choruſqꝫ viginti capax monachoꝝ ordine vt eſt moris ī ſtallo pſallentiū: vnico atqꝫ integro rotundo lapide contegunt̄. Ualentinianus etiam impator cuꝫ triginta annis qͥbus impauerat. In ea plurimū vite egit menia ampliauit. ⁊ eiꝰ epō duodecim ciuitatū ſubiecit epos. videlꝫ arimini: ceſene: forliuij: fori pōpilij: fauēcie: fori cornelij que ymola dicit̄: bricij: bononie: mutine: regij: parme ⁊ placentie: q̄ ciuitates poſtea ſub exharcatu fuere. ⁊ eiꝰ epm iohannē tunc appellatū pallio ex candida lana vti voluit: quo tunc ſolus vtebat̄ impator. vnde poſtea cū romanis pōtificibꝰ rauēnates cōtendere p̄ſumpſerunt. fuit qꝫ olim exarchoꝝ romanoꝝ ſedes: nunc aūt ſenatui veneto ſubdita. Populo qꝫ nunc rauēna eſt infrequens: que viros olim habuit: tum ſanctos: tum etiā doctos appollinarē: vitalem: ⁊ eius filios geruaſiū ⁊ prothaſium. Urcinūqꝫ medicum oēs martyrio coronatos. Iohannē nominis ordine decimūſeptimū pontificē romanū. Petrum rauēnatem fori cornelij epm. qui multas ſacri eloquij ſcripturas eloquētiſſime dilucidauit. Et caſſiodoꝝ vꝛbis rome ſenatorē: regumqꝫ oſtrogothoꝝ epl'are ſcriptorē ⁊ poſt monachū. Genuitqꝫ ſupiori ſeculo rauēna Guilielmū phiſicū: quē petrꝰ paulꝰ vergeriꝰ notiſſimū amiciſſimūqꝫ ſibi hoīem magnis effert laudibꝰ. Genuit ⁊ eodē tpe iohānē grāmaticū: rhetorēqꝫ doctiſſimū: quē ſolitꝰ dicē fuit Leonardꝰ aretinꝰ oī in re: ſ potiſſime in hac vna grauiſſimꝰ locupletiſſimuſqꝫ teſtis fuiſſe primū. a quo eloquētie ſtudia tātope nūc florētia. lōgo poſtliminio in italiā fuerunt reducta.

Rauenna

Anno mundi. 5693. Anno xpi. 494.

Simmachus papa natione sardus: patre fortunato: mortuo anastasio pōtifex creatꝰ: nō sine magna discordia. Nā dum pars cleri simmachū apud basilicā cōstantinianā pōtificē decernit: pars altera apud basilicā marie in via noua laurētiū in locū demortui anastasij subrogauit. Seditio ingens i senatu ꝛ populo romano biffariā diuiso orta est. vñ oīm ꝯsensu: cōciliū rauēne indicit. discussaq̧ re pñte theodorico. simmachꝰ tandē in pōtificatu cōfirmatꝰ. q̄ certe magna clemētia vsus. laurētiū cōpetitorē nucerinis epm dedit. Simmachus ꝟo manicheos tuꝫ ab vrbe expulit. eorūq̧ libros ante fores cōstantiniane basilice cōcremauit. basilicas ꝟo multas aut ornauit: aut a fundamētis erexit. paupibꝰ q̄ꝫ ad basilicas petri ꝛ pauli habitacula extruxit: curauitq̧ ne q̄d eis deesset: qd ad victū ptineret. amator em̄ pauperꝝ fuit. Redemit ꝛ captiuos in diuersis ꝓuincijs multa pecunia. Cōstituit itē vt die dñico vel natalicijs martyrū caneretꝰ hymnꝰ. Gloria in excelsis deo. Nil postremo omisit qd ad oīpotetis dei gloriā ptineret. Creatis deniq̧ duobus ꝛ. lxxxx. p̄sbris: diaconis. xvj. epis. cxvij. habitꝭ de more sacris ordinibꝰ moriēs ad basilicā petri sepelitꝰ. 14. kal. augusti. sedit aūt ānis. xv. men. vj. diebꝰ. xxij. vacat tum sedes dies. vij.

Scisma quintū fuit inter simmachū ꝛ laurentiū vt pmissuꝫ est. verꝫ anno q̄rto post clerici quidā seditionibꝰ gaudētes. adiuuantibꝰ festo ꝛ probino senatorij ordinis viris: laurentiū reuocant. quia ex re indignatꝰ rex petrū altini epm romā mittit: qui pulso vtroq̧ sedem teneret. Verꝫ simmachꝰ habita centū ꝛ. xx. epoꝝ synodo: ꝛ obiecta cōstanti aīo diluit: ꝛ oīm sententijs obtinuit: vt laurentiꝰ ꝛ petrus maloꝝ oīm capita relegarentꝰ. Orta aūt ob hanc rem tanta seditio rome est: vt multi tum ex clero: tum ex populo passim cederentꝰ: nec sacris virginibꝰ parcerent. Opprimuntꝰ eo tumultu gordianꝰ p̄sbyter vir optimus ad vincula sancti petri. nec finis tante cedis facta fuisset. ni faustus cōsul clericus miseratꝰ: cōtra probinū tanti mali auctorē arma sumpsisset.

Hormisda papa natione campanꝰ: patria frusinoniꝰ: patre iusto: hic pontificatu inito hortante theodorico ꝓuincialē synodū in vrbe habuit: omniūq̧ ꝯsensu eutichianos iam antea improbatos damnauit. In ea q̄ꝫ synodo multa cōstituit: ꝛ primo vt nullus solēniter penitens decetero ad sacros ordines ꝓmoueretꝰ. Voluit itē xp̄ianoꝝ nuptias nō occulte sed publice fieri debere. Vetuit pterea sacerdotibꝰ ꝛ alijs: ne altaria in ecclesijs cōsecratis erigerent sine sp̄ali epi licentia. hic grecos reconciliauit: clerūq̧ cōposuit. francoꝝ rex ei dona ꝑciosa obtulit: delata ꝛ dona tum aurea ꝛ argentea: delataq̧ euāgelia cū tabulis aureis gēmis distinctis a iustino impatore votigracia. Ornauit ꝛ tēplū beati petri theodoricus rex trabe argentea mille ꝛ. xl. librarū. Certauit ꝛ hormisda muneribꝰ cū his principibꝰ. Locauit em̄ ante altare cōstātiniane basilice coronā argenteā librarꝫ. xx. cantharos argenteos sex. His demū ex sentētia pactis cū ordinibus ex more. moritꝰ ac sepelitꝰ in basilica petri. viij. idꝰ augusti. Sedit annis nouē. diebꝰ. xviij. Vacat tum sedes dies sex.

Johannes eius nōis primꝰ papa: natione thuscus: patre cōstantio orthodoxe fidei diligentissimꝰ obseruator. vt tandē hereticoꝝ nomē extinguerēt arrianos expulit: eorūq̧ eccl'ias catholicis assignauit: quā quidē rem theodoricus egreferēs. iohannē pontificē theodoꝝ duosq̧ agapitos oratores ad iustinū mittit: qui eū adhortarentꝰ vt arrianos restitueret: sin secus oēs eccl'ias catholicas demoliturus. pbenigne accepti legati. primo cū flectere iustinū nō possent ad lachrymas versi petētes vt periture italie ꝯsuleret. eo piū hoīem pepulē vt arrianos suis legibꝰ viuē sineret. iohānes rauenā ad theodericū rediēs in carcerē ꝑpere conijcitꝰ. ac parꝫ abfuit q̄n eū stati occideret: adeo in hoīeꝫ exarserat ꝛ fide ꝛ moribꝰ cū iustino sentiētē. Perijt tñ sctissimꝰ hō i carcere pedore: situ ꝛ inedia. Prꝰ tñ tria restituit cimiteria nerei ꝛ achillei: felicis ꝛ adaucti: ꝛ priscille. ferūt corpꝰ eiꝰ ex rauēna ad vrbē delatū: sepultūq̧ in basilica petri. vj. kal. iunij. Sedit annis duobꝰ. men. viij. Vacat tuꝫ sedes dies. 58.

Anno mundi. 5713. Anno xpi. 514.

Felix eiꝰ nōis quartꝰ papa: natione samꝰ: patre castorio. Post iohannis pōtificis felicem dormit ione: rei diuine curam gerens patriarchā cōstantinopolitanū declinantē a fide anathemate notauit. vir q̄ꝫ optimꝰ multa in vrbe extruxit edificia. ꝛ maxime cosme ꝛ damiani templū: qd adhuc extat. basilicā q̄ꝫ sancti saturnini via salaria incendio consumptā. Hic inter cetera sue sanctitatis opa iuxta doctrinā beati iacobi ap'li. mādauit infirmos ante obitū inungi. Deniq̧ habitis de more sacris ordinibꝰ. vbi p̄sbyteros quinq̧ ꝛ quīquagita creasset. diaconos quatuor. epos nouē ꝛ viginti. moritꝰ ac in basilica petri sepelitꝰ quarto idus octobris. annis quatuor sedit: mensibus duobus. diebus tredecim. Vacat tum sedes dies tres.

Linea summoꝝ pontificum

Simmachus

Hormisda

Johannes

Felix

Iustinꝰ senior anno ab incarnatione dñi q̃ngẽtesimo octauo decimo: punito anastasio heretico: augustali potitꝰ est solio. Is cũ imperiũ accepit: orthodoxe fidei amator ⁊ ꝓtector acerrimꝰ fuit: ac statim nũcios ad põtificẽ mittit: q̃ ⁊ sedis aplice auctem cõfirmarẽt: ⁊ pacẽ ecclesijs oĩbꝰ exq̃reret: quantũ p religionẽ cõcederet: ad hunc ob cãm reintegrande fidei directꝰ ab hormisda põtifice vir sanctitate p̃cipuus germanꝰ capuane vrbis eṗs digne susceptꝰ est. Multorũq3 dubia corda in fide solidauit: vt tandẽ diligẽtissimũ fidei obseruatorẽ se ꝓfiteret: hereticorũ nomẽ ꝓ viribꝰ extinxit. ⁊ q̃maxĩe arrianos oẽs ex cõstantinopolitana vrbe expulit: atq3 eorũ ecclĩas catholicis assignauit. qd̃ q̃dẽ theodoricꝰ rex (ea labe infectꝰ) egreferẽs simmachũ ⁊ boetiũ ro. ꝯsules vt p̃missuz est papiã relegauit. ac iohãnẽ põtificẽ romanũ ĩ carcerẽ misit. eo q̃ iustinus catholice pietatis defensor honorifice suscepisset eũ. simul cũ socijs carceris afflictione pemit. Sed hãc eiꝰ ĩmanissimã crudelitatẽ mox aĩaduersio diuina secuta est. nã nonagesimo octauo post facinꝰ die: subita morte defunctus est cuiꝰ aĩam solitariꝰ quidã apud lipparã insulã vir magne virtutis aspexit. inter iohãnẽ papã ⁊ simmachũ patriciũ deduci: ⁊ in vulcani ollam q̃ ei loco ꝓxima erat demergi. At vͦo iustinꝰ admodũ senex cum augustalẽ dignitatẽ annis. xj. administrasset: iustiniano sororis sue filio imperatore designato: apud cõstantinopolim in pace quieuit.

Linea Imperatorum

Iustinus senior

Clodoueꝰ rex francie

Clodoueꝰ francorũ rex primꝰ xp̃ianꝰ childerico patre eiꝰ morte sublato in regnũ successit: ⁊ regñit annis. 30. vir vtiq3 potẽs ⁊ armis strẽnuus crothildem chilperici burgũdionũ regis (quẽ chilpericũ frater suꝰ gondobaldꝰ occiderat) filiã p hũc modũ accepit vxorẽ. Audierat clodoueꝰ crothildẽ forma egregiã: virtute etiã puellas id etatis p̃stare: missis nũcijs ⁊ secrete explorauit an sibi matrimonio vellet copulari: Puella cui regis fama ⁊ regni potẽtia esset nota: cõsensit: eaq3 ĩ spõsione id solũ est pacta. vt cũ ipa esset xp̃iana. Clodoueꝰ q̃ cũ suis frãcis idolatra erat: fieret xp̃ianꝰ. Gundebaldꝰ burgũdie rex patruꝰ eiꝰ ei tradidit. quãq3 vͦo pacta vxori clodoueꝰ de baptismate suscipiẽdo in seipo nequaq3 seruauerit tñ duos filios ex ea susceptos xp̃ianos fieri pmisit. Nõ multo postq3 crothildez accepat vxorẽ bellũ gessit aduersus gundobaldũ vxoris patruũ ⁊ burgũdiones quo ĩ bello ciuitates ⁊ oppida ligerim inter ⁊ sequanã amnes sita suo adiunxit imperio. Interuẽtu tñ vxoris sedato. Alterũ qd̃ mltos durauit ãnos suscepit aduersus alemãnos. Cũ q̃ gẽte non minꝰ q̃ sua viris fortibꝰ armisq3 instructissima: p̃lio decertauit. quo in p̃lio suos ĩ fugã cõuersos vidẽs: memor est factꝰ ꝓmissionis quã multociẽs req̃sitꝰ vxori seruare neglexerat ⁊ ipsaz p̃lij aduersitatẽ ob id solũ sibi accidẽ suspicatꝰ est. hinc deo celi ⁊ terre: quẽ crotildis vxor p̃dicaret vouit illiꝰ cõsilio p̃cibusq3 acq̃escere: si sui strato hostili exercitu victoriã obtinerẽt: tãtaq3 mox facta est cõuersio: vt q̃ multa cede afflicti ⁊ vi repressi p̃mo fugiebant franci: hostẽ repellerẽt ac cede cõmissa in fedam cõuerterẽt fugaz. alemannis in deditionẽ acceptis. Clodoueꝰ eis tributa imposuit q̃t annis p̃soluẽda: ⁊ in franciã reuersus. vigesimoq̃nto regni sui anno a sancto remigio remẽsi eṗo cũ oĩ francorũ multitudine baptizatꝰ fuit. Ac deinceps francorũ regnũ augeri cepit. Respirãte deinde aliquãtulũ repuplica xp̃iana. Clodoueꝰ pulsis arrianis hereticis, ⁊ catholicos reduxit. ⁊ pariseorũ ciuitatẽ regni caput constituit in qua post mortẽ q̃euit. vxorq3 eius regina bonis opibꝰ pollẽs: apud vrbẽ thuronicã plena dierũ ad dñm migrauit. delatũq3 fuit inde corpꝰ parisiꝰ a filijs eiꝰ hildeberto ⁊ lothario: iuxta clodoueũ magno honore sepulta.

Amalasiuntha filia tũc vidua: theodorico rege gothorũ sine ꝓle virili defuncto. cũ athalarico eiꝰ nato ĩ regno successit. Erat vͦo athalaricꝰ admodũ puer: itaq3 cura atq3 gubernatio tota regine incũbebat. Statim igit̃ regina pueri gubernationẽ suscipiẽs: lr̃is latinis erudiendũ ⁊ moribꝰ informandũ curauit. Ipa vͦo seuere admodũ gubernationẽ exercebat: ꝓhibẽs gothorũ iniurias: supra sexũ eñ prudentia vsa: ⁊ patris decreta: mala p̃sertim emẽdauit. ⁊ boetij ⁊ symachi filijs bona paterna in fiscũ delata restituit. Acclamãtibꝰ aũt gothis filiũ nõ lr̃is sed rei militaris disciplina regẽ suũ imbuendũ esse. Is igit̃ vite lasciuia in varias egrotatiões ꝓlapsus. decimooctauo etatis anno defunctꝰ est. Amalasiuntha vͦo seditionibꝰ gothorũ diu vexata: mortuo filio athalarico quo cũ moleste vixit. theodatũ cõsobrinũ suũ regni ꝯsortẽ fecit. Erat aũt theodatꝰ ita grecis ⁊ latinis lr̃is edoctꝰ: vt ⁊ tporũ suorũ historiã elegãter scripserit: ⁊ platonicã disciplinã optime calluerit. segnis tñ ad res agendas habebat̃. Is ergo ad regnũ beneficio regine assumptus: statim ingratitudinẽ ostendit. eamq3 captũ in vulsini lacũ insulã relegauit. Hec pfidia multos gothos pturbauit. inde eam occidi pmisit: ac filiã eiꝰ in vxorẽ ac regni sociam accepit: qui ⁊ postmodũ quinq3 annis regnauit. Idq3 imperator iustinianꝰ egre tulit. hec inter cetera sua edificia patri suo monumẽtũ supbissimis edificijs extra rauennam extruxit. quo in loco nunc sancte marie monasteriũ edificatũ habet̃. qd̃ monachi sancte iustine nunc incolere dicunt̃.

Amalasiuntha regia

Dionysius abbas ⁊ doctor egregius per id tempꝰ laudat̃ eo q̃ rome computũ suum: id est pascalem calculum mira ratione composuerit.

Seuerus q̃3 eṗs treuereñ. vir omni sc̃titate insignis hac tẽpestate claruit. Et sanctꝰ victorinꝰ eṗs massilieñ: qui filiũ maruchas regis persarũ a demonio liberauit. Et eutheriꝰ eṗs lugdonensis.

Conciliū aurelianēse

CONciliū aurelianēse terciū tēpestate hac clodouei regꝭ iussu indicit̄. qđ quidē sanct⁹ mellani⁹ cōgregasse dicit̄: quo ī loco etiā quatuor alia cōcilia fuisse cōgregata dicunt̄. Primū sub beato siluestro papa. auctore marino ep̄o. Secūdū auctore aureliano ep̄o. Terciū hoc idē mellanio ep̄o auctore. Quartum auctore albino andegauensi ep̄o. Quintū honorato bituricensi ep̄o auctore qđ ꝓbatur in decretis. xv. di. c. sexto. synodus.

Arturus rex

ARturū britānoꝝ regē ⁊ q̄dē cātatissimū ꝑ h̄ tpa regnū suscepisse ferūt virū sane bellicosissimum atq̄ fortissimū. q̄ ⁊ lorica pulcerrima vtebat̄. Regi q̄dē tā to cōdigna: h̄ ⁊ in capite aurea galea ī qua draco sculpt⁹ videbat̄. Clipeū q̄z aureū ꝑ se ferre faciebat. in q̄ dei genitricis imago depicta videbat̄: vt eā sp̄ aduocatā suā in memoriā in oī re reducere posset. Lanceā p̄terea arduā latāq̄ ⁊ cladib⁹ aptā quā quocūq̄ ibat secū deferri faciebat: ⁊ gladiū habuisse ⁊ portasse dicit̄. cū quo q̄drin gētos ⁊ sexaginta viros vno ꝑlio eū interfecisse ꝓhibet̄. hūc viꝝ xp̄ianissimū fuisse ferūt: ⁊ fidē catholicaꝫ ampliasse. ac qđ plura regna sibi vēdicauerit. Quāobreꝫ ⁊ rotūdā mensaꝫ apud cornubiā ciuitatē instituit. Tandē in prelio cum multas hostiū strages dedisset: ⁊ ipse vulnerat⁹ in insulā defert̄. inde sublatus nusq̄ cōparuit. quē ⁊ nunc vsq̄ britones expectare dicunt̄.

Cassiodorus

CAssiodorus monach⁹ rauenēsis vir quidē doctissim⁹ his tpib⁹ ob clarissimā ei⁹ doctrinā magno fuit in p̄cio. qui cū primū cōsul esset ⁊ senator. diuino tact⁹ sp̄ū res mūdanas spreuit: ⁊ monasticā vitā cōplexus est: sed ante monachatū theodorici regis italie cācellari⁹. ⁊ ex p̄te ei⁹ multas ep̄las edidit ad personas diuersas de negotijs secularib⁹. ⁊ ad agitandū intellectū psalteriū luculēter exposuit. Deinde cronicā insignē de pōtificib⁹ atq̄ imꝑatorib⁹ cōpilauit. In qua p̄sertim de theodato rauēne rege cōtemporaneo suo multa cōscripsit. Edidit p̄terea librum de ratione anime ⁊ librū de orthograuia.

Priscianus

PRiscianum q̄z eruditissimū grāmaticū atq̄ ph̄m patria cesariēsem: hoīem certe greca ⁊ latina lingua doctissimū ꝑ hoc ip̄m temp⁹ apud cōstātinopolim floruisse tradūt. q̄ cū grāmaticoꝝ oīm princeps haberet̄. ea ī facultate ꝑutilia edidit opuscula. Nā de partibus orōnis ad iulianū patriciū cōsulē librū edidit. Siliter ⁊ de cōstructiōe: deq̄ accentib⁹ alios libros edidit. De naturalib⁹ q̄z questionib⁹ ad cosdre ꝑsaꝝ regem volumē egregiū scripsit. Atq̄ de cosmographia libellū cōposuisse fertur.

Arator ⁊c

ARator scte̅ romane eccl̄ie cardinalis diaconus ⁊ poeta laureat⁹ hac tēpestate mira floruit eloquētia. q̄ inter cetera ingenij ⁊ virtutꝭ sue oꝑa ap̄loꝝ act⁹ versu exametro exornauit: atq̄ alia elegāter cōposuit.

BRandan⁹ deniq̄ hibernēsis abbas sctissim⁹ ꝑ hec tpa ob eximiā sctitatem atq̄ doctrinā maxio ī p̄cio habit⁹ fuit. de q̄ etiā admiranda scribunt̄. Pater trium milium monachorum extitit.

FLoruit circa illud tempus sidonius appollinaris apud auernoꝝ vrbem ex p̄fecto fact⁹ ep̄s vir h̄m seculi dignitatē nobilissim⁹. ⁊ lr̄ali disciplina eruditissim⁹. vir aūt ingeniosus coturnate eloquētie multas difficiles ep̄las scripsit.

Brigida virgo

BRigida virgo sanctissima natione scotbica imperante seniore iustino refulsit sanctitate ⁊ miraculis admiranda in scocia de xp̄ianis ac nobilibus orta parentibus a puericia bonarū rerum studijs inoleuit. pudicitie ac sobrietati semper intenta. a matre missa vt de vaccarum lacte butirum cōgregaret. pauperibus distribuit. mater fructū laboris postulans. facta oratione: ceteras coopatrices in abundantia preualuit. quā cum parētes despōsare vellent. ad ep̄m machillā nomine perrexit qui palliū album ⁊ vestem candidā super caput ei⁹ imposuit. inde suā virginalē coronā dn̄o offerebat. vocatꝭ messorib⁹ cū tota prouincia pluuia exundaret. in eius messem gutta aque nō cecidit. Leprosis ab ipsa petentibus ceruisiam in potum. Cū illa nō haberet: aquā puram benedicens: cōuertit in ceruisiam optimā ac illis dedit. Lapidē in salem cōuertit. cuidam ab eo sal postulanti Ceco nato oculos restituit. Multa alia miracula fecit.

Benedictus abbas

Benedict⁹ abbas italicus: monachoꝝ oīm pater: hīs tpibus dispersos monachos i vnū collegit. atq3 diuino spū illustrat⁹ eis regularē vitā cōposuit. Ei⁹ sctissimi viri vitā insignē ⁊ miracul'clarā beat⁹ gregoꝛi⁹ scribit Fuit itaq3 bn̄dict⁹ ex nobili genere in puīcia nursie oꝛt⁹. Vetustū igit a scri ptoꝛib⁹ celebratū est nursie nomē: qđ quidē oppidū libertate: sed in pmis beato benedicto monachoꝝ pꝛe alūno clarissimū. Ibi etatē moꝛib⁹ trāsiēs nulli voluptati aīm dedit. Inde rome liberalib⁹ lrārum studijs tradit⁹ fuit. Sed cū in eis multos p abꝛupta vicioꝝ ire cerneret: eū3 quē quasi ingressu mūdi posuerat pedē retraxit: ne in pcipitiū tot⁹ iret. Despect| itaq3 lraꝝ stu dijs: relicta domo rebusq3 paternis: soli deo placere desiderās: deserta loca p aliqt temp⁹ incognit⁹ incoluit. Est aūt in latinoꝝ regione superi⁹ celsis in mōtib⁹ sublacū velut plini⁹ appellat' sublaqueū: nobile' nunc oppidū lacui eiusdē ⁊ tn̄ pꝛisci nois imunes: redditq3 vtrūq3 fama celebratū btī bn̄dicti ibi mag| diuturna cōuersatio q̄ ei⁹ toto oꝛbe notissimū ibidē edificatū ma gnifici opis monasteriū. Cernit ibi i dextra amenis ripa ab ipo sublaci la cu ad vicū vsq3 varronis incisus: saxeo i monte duct⁹ aquaꝝ. q̄ foꝛmis par tim in eo incisis modo: partī3 altū defossis: partī3 sublimi foꝛnice muroq3 excitat| romā q̄dragesimo miliario veniebāt. Vir aūt dei ad eūdē locū pue nēs q̄ ab vrbe roma. xl. milib⁹ passuū abest i artissimo specu trib⁹ annis ex cepto romano monacho hoīb⁹ incognit⁹ māsit: ⁊ artissimā vitā varijs tēta tionib⁹ duxit. cui⁹ virtutes vt clarescent postea in castro cassiū. qđ clarū ap pellat: ⁊ magne vite merit| ⁊ aplicis virtutib⁹ effulsit. Fuit aūt hic sanctissi mus vir inter cetera virtutū monumēta ꝓphetico spū illustrat⁹. quo multa futura ⁊ occulta cognit. cui⁹ fama totila ostrogothoꝝ rex duct⁹: vt teptaret ei⁹ sctimoniā sese famulū indumēto mentit⁹: aliū in regio apparatu pmisit: quē stati cognitū vir sanct⁹ l3 soꝛdide vestitū ad se in monasterij vestibulū vocauit: ⁊ q̄ illi erāt ventura pnūciauit: nouē annis regbis decio moreret inde eū i sūma veneratiōe habuit. pluraq3 alia sctitat| signa ōndit pcipue i vase vitreo i q̄ venenū vino mi scuerūt frēs: vbi signo crucis edito ruptū fuit. Obijt tandē in dn̄o anno salutis. 536.

Monasteriū cassinense

Ordo monachoꝝ btī benedicti oꝛtū habuit nō lon ge ab aq̄no abꝛucij ciuitate i mōte cassino vbi oli3 cassinēsis ciuitas fuerat: postea monasteriū cassinēse to to oꝛbe celeberrimū extructū fuit. Diu⁹ em̄ bn̄dict⁹ mo nachis p⁹ extructū mōasteriū regulā ⁊ optimū modū vi uēdi prim⁹ dedit: q̄uis lōge añ illū mōachi plurimi fue rūt. cū tn̄ sanct⁹ vir diu i solitudine virtutib⁹ signisq3 suc cresceret: multi ob dei famulatū ad eū ꝯgregati sunt: vt inde. xij. mōasteria ꝯstrueret. In q̄b⁹ statutis pꝛib⁹ duo denos mōachos deputauit. Postea multos discipulos cōgregauit quoꝝ ope totū ferme oꝛbē obtinere meruit. Ex cui⁹ clarissimo oꝛdine cū plurimi tū sctitate tum scia emersere viri. Illaq3 regulā pmū mōachis nigri ꝯtulit Eā tn̄ nōnulli postmodū cōplexi sūt monachi. quoꝝ de nūero fuerūt cisterceñ. a diuo bernardo plimū aucti. ca malduen. cluniaceñ. celestini. mōtis oliueti. nou⁹ oꝛdo. siluestrini. ⁊ q̄ hūiliati appellant. hi oēs ⁊ alij plurimi q̄uis diuerso habitu: diuersisq3 ꝯstitutiōib⁹ inter se dif ferant. eā tn̄ pfitent regulā dignissimā atq3 approbatā. In germania q̄3 i eodē oꝛdine differētes sūt. cū mellicē ses: castellēses ⁊ bursfeldēses i ea vigēt. Idē q̄3 oꝛdo cū a fūdatoꝛis sui reglarib⁹ institut| pspe declinasset: non modica reformatiōnē anno salut|. i 409. apđ patauinā vrbē i mōasterio sancte iustine sumpsit: ⁊ eoꝝ institutio nes eugeni⁹ q̄rt⁹ pōtifex approbauit. Tradūt aūt ex h⁹ mōi sctissimi pꝛis oꝛdinē ad. 24. sūmos pōtifices emer sisse. Cardinales vo: 183. Ar chiepos ⁊ epos. i 464. Abbates insignes. i 5070. fuere. atq3 canōizati mōachi (vt iohēs. xxij. scribit. 5555.

Scolastica

Scolastica germana diui bn̄dicti ab infantia deo dicata: quā fr̄ semel i āno visē ꝯsueuerat cū certo die i laudib⁹ dei sacrisq3 colloq̄is vsq3 noctē tps ptraxisset: accept| cibis eū repetē mōasteriū cupet. soroꝛ sctā mōial' petijt vt secū maneret: de celest| vite gaudijs locutura: q̄ extra cellā ma nere nō se velle dicēt: ad ei⁹ pces tāta pluuia ac coꝛuscatio erupit: vt nec cū fr̄ibus suis extra limē pedē mouē potuisset. iñ totā noctē insomnē p sacra spiritual' vite colloq̄a duxerūt. Seq̄nti die cū vir sanct⁹ ad mōasteriū redijsset: p⁹ triduū in cella eleuat| i aera oculis vidit soroꝛis sue aiā3 de coꝛpe i colūbe spē celi secreta penetra re. Is ei⁹ glie ꝯgaudēs: ei⁹ obitū frīb⁹ denūciauit quos illico misit vt sacrū coꝛp⁹ ad monasteriū deferret. at in sepulchꝛo qđ sibi ppauit sepeliret. quo facto ꝯti git vt quoꝝ mens vna semp fuerat in dn̄o. eoꝝ q̄3 coꝛpa nec sepultura separaret.

Bonifacꝰ eiꝰ nois secūdus papa: natione romanꝰ patre sigisbūdo post felicē imperāte iustiniano fuit. ⁊ vt quidā affirmāt. nā sine cōtētione pōtifex creatꝰ fuit. nā ⁊ dioscorꝰ diuiso bifariā clero. in demortui felicis locū subrogaṫ. Exagitatꝰ aūt clerus hac seditione diebꝰ octo ⁊ viginti morte dioscori a tanta pturbatione tandē liberaṫ. vñ bonifacꝰ ad cōfirmādā eccl'iaꝫ ꝯuersus instituit ne quispiā sibi in epātu successorē deligeret. qđ postea multi pōtifices ꝯfirmarūt. Instituit itē vt ī demortui locū alter pōtifex si fieri posset tercia die sufficereṫ ne dilatio seditionē faceret. diuisit ⁊ populū a clero dum celebrareṫ. Vetuitq́ꝫ ꝙ neq́ꝫ ciuili neq́ꝫ criminali causa epš apud ciuilem iudicē aduocari posset: At cum in pontificatu sedisset annis duobꝰ. diebꝰ duobꝰ. moriṫ ⁊ ī basilica petri sepeliṫ. Sedes aūt mensibꝰ duobꝰ tum vacat.

Anno mundi. 5723. Anno christi. 524.

Iohānes secūdus papa: patria romanꝰ: patre ꝓiecto ex celiomōte iustiniani tpe fuit. qui statim vbi pōtificatū inijt. anthimū epm dānauit: ꝙ in arrianā heresim declinasset. Sunt qui scribūt hunc epm cōstantinopolitanū fuisse. Iustinianꝰ vo sedē romanā veneraturꝰ hippatū ⁊ cemetaiū epos romā cum munenbꝰ mittit. quo ⁊ romanū pōtificē suo noīe salutarent. ⁊ munera hec bti petri tēplo offerret scyphū aureū circūdatū gēmis libraꝝ sex. scyphos argenteos duos libraꝝ duodecim. calices argēteos duos libraꝝ quindecim. Iohānes aūt pōtifex de quo pauca admodū scribūt historici. moriṫ vbi ex sacris ordinibꝰ semel habitis pšbyteros quindecim. epos vnū ⁊ viginti creasset. Sepeliṫq́ꝫ in basilica petri sexto kal'. iunij. Sedit annis duobus: mensibus quatuor. Vacat tum sedes dies sex.

Agapitꝰ papa: patria romanꝰ: patre gordiano pšbytero eccl'ie sanctoꝝ iohānis ⁊ pauli pōtifex creatus: a theodato statim ad iustinianū mittiṫ. ⁊ infensuꝫ ꝙ amalasiuntā athalarici matrē in insulā lacus volsinensiū relegauerat interficiq́ꝫ iusserat cuiꝰ mulieris interitū iustinianus egre tulit. Agapitus itaq́ꝫ eo missus ac benigne ⁊ honorifice susceptus. cū pacē impetrasset. ab imperatore tentaṫ vt euthicianā opinionē ꝯfirmaret. Verū cū iustinianus ab ea re hoīem sanctissimū abhorrere cerneret. pcibus minas addit: tum agapitus. Ego inquit ad iustinianū xpianissimū principē venire optaui: sed diocletianū inueni: quē xpianoꝝ hostem fuisse cōstat. hac libertate loquēdi ⁊ dei nutu iustinianus permotꝰ: ⁊ fidem catholicā amplexus est: ⁊ pulso anthemio constātinopolitano epo qui euthicianā heresim tuebaṫ: mēnam catholicū in eius locum suffecit. agapito cōsecrante: qui haud ita multo post constantinopoli moriṫ. cuius corpꝰ loculis plūbeis clusum romam deferṫ: ac in basilica petri sepeliṫ. Sedit aūt mensibꝰ vndecim. diebus vndeviginti.

Anno mundi. 5733. Anno xpi. 534.

Siluerius papa natione campanꝰ: patre hormisda epo. theodato iubēte pōtifex creaṫ. cum antea nō regū: sed impatoꝝ auctoritas interueniret. plus aūt valuere theodati mine q̄ꝫ decreti rō. mortē em̄ his clericis minatꝰ est. Interea instigante vigilio diacono ciue romano ⁊ apocrisiano theodora augusta syluerio imperat additis etiā minis vt pulso mēna ab vrbe cōstātinopoli anthemiū reuocet. id cū recusaret scribit ad belisariū mulier vt pulso siluerio in eius locū vigiliū sufficiat. Belisarius aūt rei bellice intentus. rem antonine vxori sue cōmittit. que subornatis a vigilio testibus qui affirmarent silueriuꝫ vrbem romā gothis hostibus ꝓdere voluisse. hoīem coegit se abdicare pontificatu. ac posito pallio: cucullā monasticā sumere. qui in pontum insulam in exiliū missus non sine opinione sanctitatis moriṫ: vbi annū vnū: menses quinq́ꝫ: dies duodecim in pontificatu vixisset. Vacat sedes dies sex.

Vigilꝰ papa: patria romanꝰ: patre cōsule: imperante iustiniano pontifex creaṫ. instabat tuꝫ theodora vt cōstātinopolim ꝓficisceret anthemiūq́ꝫ restitueṫ: cū id negat se factuꝝ ideo adiuuātibꝰ q̄busdā romanis ad ꝯstātinopolim ꝑduciṫ. vbi theodora tētare cepit vt id pstaret. cui ille: malle se q̄uis supplicīu pati rn̄dit: q̄ꝫ sn̄iaꝫ iure factā mutare. vnde ita cesus est vt paulū abfuerit q̄n tuꝫ occidereṫ. fugiēs itaq́ꝫ ī tēplū sctē euphemie qđ haud ꝓcul aberat. inde a crassatoribꝰ trahiṫ. ⁊ iniecto ī colle eiꝰ fune: tāq́ꝫ latro ꝑ totā vrbē vsq́ꝫ ad vesperā trahiṫ. deinde carceri inclusus pane ⁊ aqua aliq̄ꝫdiu vitā duxit. ita patiēter ⁊ equo aīo: vt sꝑ diceret se etiā peiora meritū si digna ꝓ peccatis pena irrogareṫ. inde instāte narsate cū romanis vigilꝰ reuocatꝰ cū syracusas ī siciliā ꝑuenisset quē tot mala: tot cure occidē nō poterāt: ex calculo moriṫ. eiusq́ꝫ corpus romā deferṫ ⁊ apud sanctū marcellū via salaria sepeliṫ. Vixit in pōtificatu tū rome tum alibi annis. xvij. menses sex. dies sex ⁊ viginti.

Linea Summoꝝ pontificum

Bonifacius

Iohannes secūdus

Agapitus

Siluerius

Vigilius

Linea Imperatorum

Justinianus

Justinianꝰ sororis iustini filiꝰ romanoꝝ principū maximꝰ augustalē adeptus est principatū: q̄ mox vt imperialia iura suscepit ad reparationē rei publice statꝰ aīm intēdit: ꝛ augustꝰ romanū felici forte regebat īperiū q̄ ꝛ bella ꝓspere gessit: ꝛ in causis ciuilibꝰ mirificꝰ fuit. Nā p belisariū patricium ingentē virū ꝑsas fortiter deuicit: ꝛ vandaloꝝ gentē capto eoꝝ rege gelismero vsq̧ ad internitionē deleuit. Affricaq̧ totā post annos .xcvj. impio romano restituit. Rursusq̧ belisarij viribꝰ gothoꝝ in italia gentē capto vitigis eoꝝ rege supauit. Maurosq̧ post hec affricā infestātes: eorūq̧ regē athilā p iohannē excōsulē mirabili virtute ꝓstrauit: pari etiā modo vt alias gētes belli iure cōpressit: quā ob cām ꝓpter bonoꝝ oīm victorias vt alamanicus: gothicꝰ: alanicus: vandelicus: affricanusq̧ diceref hēc hec noīa meruit. Extruxit q̧ idē princeps intra ꝯstātinopolim vrbē ipsi dño q̄ est sapia dei patris templū qḋ greco vocabulo agiā sophiā id est sanctā sapiam noīauit. Cuiꝰ opus adeo cuncta edificia excellit: vt ī totis terrarū spacijs huic sīle nō possit inueniri. Erat em̄ hic prīceps fide catholicꝰ. in opibꝰ rectꝰ. in iudicijs iustꝰ. Ideoq̧ oīa ei ꝯcurrebāt ī bonū. Leges etiā romanoꝝ q̄rū ꝓlixitas nimia erat ꝛ inutilis: dissonātia mirabili: breuitate correxit. Cū em̄ imperatorē tāti ꝯstat ingenij: tāteq̧ doctrine fuisse: vt mirū nō sit: si leges romanas sparsas ꝛ icōpositas ī ordinē ad vtilitatē hoīm redegerit. Hac tn̄ ī re ꝯsilio ꝛ opa iohānis patricij tribuniani theopholi dorothei vsus est: q̄ tuꝫ doctrina ꝛ aucte insignes habebāf. Immēsuꝫ nāq̧ illud libroꝝ pelagꝰ (q̄ vsq̧ ad duo milia pene libros erāt extēse) coaceruatis simul ab vrbe cōdita vsq̧ ad hec tpa tot iudicijs. in quīquagīta libros titulatis digessit: quos nūc digesta: nūc pandecta appellāt qḋ oem ciuilē doctrinā ꝯtineāt. Idē q̧ legū epitomen fecit libroꝝ q̄tuor in q̄bꝰ breuiter vniuersaꝝ leguꝫ textus comprehendit. has aūt leges institutiones vocat. Bicimꝰ etiā iustiniani codicē vbi oēs cōstitutiones ꝑicipū que vtiq̧ ī multis voluminibꝰ habebanf. intra duodeciꝫ libros coartauit. Inter hec iustinianus maximi ac diuini ingenij vir cum imperasset annis .xxxviij. vita decessit Et iustinus minor apud cōstātinopolim rempublicā regendā suscepit.

Concilium Constantinopolitanū

Quinta synodus habita est apud cōstātinopolim. iussu agapiti pōtificis ac iustiniani imparatoris: tā diu inchoata tpe vigilij anno salutis. 558. ꝑfecta fuit. Cōtra theodoꝝ ꝛ oēs hereticos. q̄ affirmabāt btīssimā virginē mariā solū hoīem: nō etiā deū ꝛ hoīem peperisse. quo quidē in synodo statutū est: vt btā virgo maria diceref ꝑ deū nobis suo partu edidisset. Ibi q̧ ꝓfuerunt euthices archieps cōstantiꝰ: ꝛ appollinaris patriarcha alexandrinꝰ cū vigilio papa qui oēs. xiiij. capitula anathematizādo scripserūt ꝯ ꝑdicti theodori ꝛ sociorū eiꝰ blasphemias. declarātes virginē gloriosaꝫ vt ꝑmissuꝫ est deū ꝛ hoīeꝫ peperisse. Cui synodi vniuersalis ecclia auctoritatē maximā cōtulit.

Belisarius patricꝰ vir in armis strēnuus belli dux a iustiniano imꝑatore cū ingēti multitudine cōstitutꝰ. primū persas aggressus est: qui trāsgressis romanoꝝ terminis: eoꝝ regiones grauiter populabanf: quos magnis ꝓlijs fudit. atq̧ ex voluntate ꝑicipis cōstantinopolim triūphans ingressus est. Interea ad affricā quā iā mltis annis vandali possidebāt a iustiniano cū exercitu belisarius missus est. q̄ mox ꝓlio cū vādalis cōmisso eoꝝ magnas copias fudit. Regeq̧ tpoꝝ gelismerū capiēs ꝯstātinopolim misit. Carthago q̧ post annū sue excessionis. lxxxxvj. recepta est. Inde iustinianꝰ belisarium multis iam ꝓlijs gloriosuꝫ aduersus theodatū dirigit: vtq̧ etiā italiā a gothoꝝ seruicio liberaret. belisariꝰ itaq̧ duꝫ aliquātū tpis apud siciliā morā faceret. Rex gothoꝝ theodatꝰ extinctꝰ est. huiꝰ in loco vitigis successit. Cōceptas ḡ ꝯ theodatū belli vires in vitigem cōuertit. Egressus ex sicilia ad campaniā: neapolim venit: quā tandē p vim capiēs ingressus: nō etati nec sexui parcēs plures perimēs cūcta rapinis diripiēs. indeq̧ egrediēs romā ꝑerauit quo ingresso gothi q̄ ī vrbe morabanf noctu egressi: relictis patētibꝰ portis: rauēnam fugiunt. Belisariꝰ aūt supuenturū vitigim cū magno exercitu ratꝰ. menia vrbis ꝓ tpe vallo ac fossa celerrime muniuit vitigi supueniēte cū exercitu: ad centū nāq̧ milia hoīm secū duxisse ferf. Interim belisariꝰ auctis copijs cū p annū integrū ꝛ dies nouē menia vrbis tutatꝰ esset. egredi cōstituit vitigis copijs suis diffidēs incensis castris rauennā ꝓficiscif. eo belisariꝰ ꝑerat vitigim in vrbe captū cōstantinopolim secum ducit quinto anno posteaq̧ in italiā venerat.

Belisarius

Uitigis rex gothoꝝ

Uitigis gothꝰ: obſcuro genere inter eos natꝰ. his tpībꝰ viuēte adhuc theodato rege apud romā rex creat̄: et quinqꝫ annis regnauit. vir certe rei militaris ſcīa p̄clarꝰ. qui regno ſuſcepto theodatū obtruncare fecit. quo mortuo rauēnā ꝑperauit et oēs gothos diſpſos ꝑ italiā cōgregauit. et neptem theodorici ex amalaſiunta neptē inuitā vxorē duxit. que vitigis ignobilitatē plurimū contempſiſſe dicit̄. hic aduerſus beliſariū romā cū ingēti exercitu venit. Gothi vrbem obſidētes vniuerſa ꝑ circuitū direptionibꝰ et incēdijs abſumūt. quoſcūqꝫ romanos reperiūt gladio extinguūt: cuncta ſacra loca denudātes. impugnātes continue vrbē: ſed caute beliſarij defenſat̄ induſtria. Augebat̄ inſup rome famis penuria. tanta ſiquidē ꝑ vniuerſū mūdū eo anno maxime apud liguriā fames excreuerat (vt vir ſanctiſſimꝰ dacius mediolanēſis antiſtes retulit) ꝙ plereqꝫ matres infeliciū natoꝝ mēbra comederēt. cū ꝑ annū ꝯtinuū gothi romā obſediſſent demū territi rauennā redierunt. Uitigis vo coacto rurſus in vnū magno gothoꝝ exercitu cū beliſario cōflixit. factaqꝫ maxima ſuoꝝ ſtrage in fugam cōuerſus eſt. Quē iohānes magiſter militum cognomēto ſanguinarius noctu fugientē pſequens viuum comprehendit. Romāqꝫ ad beliſariū adduxit. patrata beliſarius victoria conſtantinopolim rediȷt. ſecum vitigim deferens: quo viſo iuſtinianꝰ valde letatus eſt. Cuiqꝫ nō multum poſt patricium effectū. adminiſtrationē illi iuxta pſarum terminos tribuit. Ibiqꝫ vitigis degens. vitā finiuit. ac ſic quaſi gothoꝝ regni finis fuit.

Tottila rex gothoꝝ

Tottila q̄ et badiulla dicit̄ vltimꝰ oſtrogothoꝝ rex. capto vitigo gothi traſpadani ebelpidaꝝ ſibi regē cōſtituūt. q̄ eodē anno perimit̄. Cui ſucceſſit erarīꝰ: et ipſe nondū anno expleto iugulatꝰ. dehinc ſibi badiullā q̄ et totila dicebat̄ in regnū pficiūt. Moxqꝫ collecto vndiqꝫ exercitu: vniuerſaꝫ rurſus italiā inuadunt. Exinde ꝑ campaniā viriqꝫ dei benedicti cenobiū iter facientes ꝑuenīunt ꝑ que lucanie et bruciōꝝ fines regiū pficiſcunt̄. Nec mora ſiculū traſgreſſi fretū ſiciliā inuadūt. inde q̄ꝫ romā petunt. eāqꝫ obſidionibꝰ circūcludūt. que tātā tunc famis penuria ꝑpeſſa eſt. vt ꝑ magnitudine inopie: natoꝝ ſuoꝝ carnes comedē vellent. feſſis nimiū ro. nec valētibꝰ menia tueri. Totila a porta hoſtienſi vrbeꝫ ingreſſus eſt. q̄ parcere romanis cupiens ꝑ totā noctē buccinā clangē iubet q̄ ſe a gothoꝝ gladijs aut eccleſijs tuerent̄: aut q̄buſcūqꝫ locis occulerēt. babitauit aliquāto tpīs cū romanis q̄ſi pater cū filijs. hāc illi vt videt̄ aī benignitatē (q̄ nimie antea crudelitati extiterat) bti patris b̄ndicti quē olim adierat monitio cōtulit. Elapſi ſunt ab vrbe aliq̄ e numero ſenatoꝝ cōſtantinopolim afflicti ꝑperāt. q̄bꝰ calamitatibꝰ roma ſubiceret̄ principi narrant qui ſtatiꝫ narſen eunuchū ſuū et cubiculariū cuꝫ manu valida mittit. Is ad italiā veniēs magno cuꝫ gothis certamine cōflixit. Quibꝰ ad internitionē pene cōſumptis regē totilā qui iā decēꝫ annos regnauerat interfecit. vniuerſāqꝫ italiā ad reipu. iura reduxit. ac ſic ſeptuageſimo ſcdo anno poſtqꝫ theodericꝰ italiam adeptus fuerat Gothis deletis eoꝝ nomen euanuit. Nam qui prelio ſupfuerāt nō gothi ſed itali vocari voluerunt. eo ꝙ in italia nati et enutriti eſſent.

Narſes eunuchus

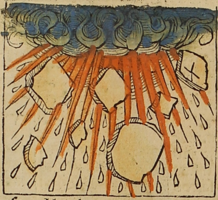

Narſes iuſtiniani eunuchꝰ: quē nōnulli ſcribūt bibliopolā ꝑmo fuiſſe. inde cū in cubiculū ſuū accepiſſet impator. cognita bōis virtute eū in ordinē patriciatꝰ aſciuit. Pietatis em̄ religionis: miſericordie: munificētie: gratie: poſtremo vnicū exemplar tuꝫ oibꝰ erat. Is igit̄ calcularīꝰ imꝑialis accepti auxiliaribꝰ copijs ab alboino longobardoꝝ rege cū longobardos federatos baberet: q̄ maris adriatici ſinū in italiā trāſuecti ſociati romanis pugnā inierūt cū gothis q̄bꝰ ad internitionē deletis: cū et totila apud brixellā male pugnās occidit̄. et theias in eiꝰ locū ſuffectꝰ. Nō longe a nucera fortiter oppugnās virtute narſetis opprimit̄: onerati igit̄ longobardi multis munerībꝰ ad ꝑpria victores redierūt: et pannoniā poſſederūt. Inde ſophia vxor iuſtini inſtigātibꝰ q̄buſdā delatoribꝰ: q̄ narſetē oderant: boiem ab italia ad ſe cū ignominia verboꝝ reuocat. videlꝫ vt eunuchus ad lanā et penſa rediret: ferens id iniquo aīo. Narſes r̄ndet: ſe talē orditurū telā que inextricabiles errores emulis atqꝫ inimicis ſuis pſtaret. Itaqꝫ odio metuqꝫ exagitatꝰ in neapolim ſecedēs: legatos mox ad longobardoꝝ regē dirigit: vt paupera pānonū rura deſererent. et ad italiā cunctis repleti diuicijs poſſidendā venirēt. Simulqꝫ multimodo pinoꝝ genera alia rūqꝫ rerū ſpecies: quaꝝ italia ferax eſt mittit. quatenꝰ eoꝝ aduenieñdi aīos poſſit allicē. Narſes inde romā regreſſus ibidē nō poſt multū tempꝰ ex hac luce ſubtractus eſt.

Patricius eps

Patricius genere brito priori tpe archieps ſcotoꝝ ordinatus: ꝑ. lx. annos ſanctitate ac doctrina totam inſulā hibernie ad xp̄m cōuertit. et plures mortuos reſuſcitauit. captiuos ꝓprijs impenſis redemit. eccleſias multas extruxit. et plura milia boīm baptiȝauit. verum cum hanc gentem ferinam reperiſſet: neqꝫ ſe credere velle dixerunt: niſi tormenta maloꝝ et gaudia beatoꝝ cernere poſſent: vt rebus viſis cerciores fierent q̄ꝫ promiſſis. apparens poſtea dn̄s poſt ieiunia et orōnes ei euangeliū et baculum tradidit: et in deſertuꝫ locuꝫ eduxit. foueam rotundā extrinſecus obſcurā oſtendēs vbi ꝑ diem naturalē penitens vere ab oībꝰ peccatis purgaret̄. et hec tormēta et gaudia videret: vbi eccl'iam cōſtruxit et canonicos bti auguſtini conſtituit: et clauem ad foueam dedit. Suo tpe multi ingreſſi ſe expertos teſtati ſunt. quoꝝ relationes iuſſit in eccleſia annotari. Ideo locus ille purgatoriū patricij nuncupat̄.

Signa terribilia noctu visa sunt: apud italiam anno dñi. cccclxx. Ignee eñi acies i celo apparuerunt: ꝛ sanguis stillauit a nubib⁹: humanũ q̃z sanguinẽ q̃ postea effusus est significarũt. Ac deinde otinuatꝫ imbrib⁹ plurib⁹ dieb⁹: tãta aq̃z vi auct⁹ est tyber vt magna strage ppł'i hũiliora loca sbmergeret. ꝛ sili mõ i aliis ciuitatib⁹ ꝛ locꝫ accidit.

In flumie aĩalia forma viri ꝛ mulieris reptãtes apparuerũt a mane vsq̃z ad nonã: cuz cesarie ꝓlixa vsq̃z ad lumbos. aliã partẽ aqua tegebat. ¶ Ferunt q̃z montem scissum in gallia magnuz sonitum dedisse ꝛ inde casum cum basilicis ꝛ hominibus mirandum demũ dedisse.

Sanct⁹ leonardus

Leonard⁹ vir sanctissim⁹ natione gall⁹: de ciuitate cenomanoꝝ oriund⁹ de sacro fonte a remigio leuat⁹ est: ab eoq̃z salutarib⁹ imbut⁹ disciplinis q̃ epatũ renuit relictꝫ oib⁹. In quadã silua ciuitati lemonice vicina habitãs: vbi aula regia venationis cã erat costructa. cũ regina partu ibi piclitaret. leonard⁹ in nemore inuẽtus: a rege introducit. fusa aũt ob pces regis orõne ad deũ impetrauit regi duplex gaudiũ. matrẽ cũ ꝓle salua. Ideo rex sibi de auro ꝛ argẽto offerens: q̃ renuit: admonẽs vt paupib⁹ erogaret. Sed spaciũ nemoris optauit: q̃ntuis rex totũ dare vellet: solã accepit quãtitatẽ quã cũ suo asello noctu circuire posset: vbi monasteriũ costruxit: ꝛ cũ duob⁹ adiunctis monachis i abstinẽtia multa degebat. Locũ nobiliacũ (eo q̃ a rege nobili dat⁹ fuisset) appellauit. vbi multis miraculis choruscauit. ꝛ quicũq̃z i carcere nomẽ ei⁹ inuocauerunt mox ruptis vinculis libeñ exibãt. Demum octauo idus nouembris multis clarus virtutib⁹ migrauit ad dñm. Quãta dñs p eum miracula facit: multitudo ferri ꝛ varietas in ei⁹ basilicis ostendunt.

Maurus monach⁹

Maurus roman⁹ monach⁹ btĩssimi pr̃is bñdicti pcipuus discipulus. Multi eñi ex romana nobilitate bñdicti sctĩtate moti. in mõtẽ cassinũ puenere religionis grã. inter quos maur⁹ quidẽ ac placidus insignes habent. Ferũt aũt gallos nũciis ꝛ lr̃is benedictũ rogasse: vt vnũ aliquẽ ex discipulis suis ad se mitteret. qui gallos monasticã vitã edoceret. quare bñdict⁹ maurũ eo misit. qui oib⁹ vita ꝛ morib⁹ rõne bene ac beate viuẽdi dedit. quiq̃z etiã multa monasteria cõstituit. Quib⁹ gestis post annos. xxviij. anno salutis. 560. post multas virtutes ac miracula imbi facta: nõ sine magna sctĩtatis opinione bona senectute. 18. kal. febuarii qeuit i pace. cui⁹ diei festũ eo die celebrat.

Sanct⁹ colũbanus

Colũban⁹ abbas vir religione ꝛ sctĩtate insignis p hec tpa in hibernia insula claruit. vbi multꝫ cõstructꝫ monasteriis postea i burgundiã venit. Ibidẽq̃z luxouiense monasteriũ ostituẽs innumerabilẽ, q̃si gentem aggregauit. ꝛ rectũ viuẽdi moduz oib⁹ tradidit. Cepit q̃z increpare theodoricũ regẽ cũ cõcubinarũ adulteriis misceret. Ideo i eũ auia brunichildis exarsit ingẽti furore. ꝛ rex eũ de monasterio ammoueri pcepit. egressus itaq̃z apud aualonẽ castrũ puenies. Porro theodoric⁹ rex diuinit⁹ pcussus inter fragãtis ignis incẽdia mortu⁹ est. Sanct⁹ deinde columban⁹ miraculis clar⁹. in loco siluestri de fructib⁹ arboꝝ victũ pcipiẽs. ꝛ minister ei⁹ nũciãs ei q̃ tpe collectionis vrsum inuenisset comedẽtẽ. pcepit ei, vt fruct⁹ ꝛ poma diuideret ꝛ vrse partẽ ꝓ sui sustẽtatione: reliqua ei ꝓ cibo assignaret. Aĩal aũt obediẽs nihil de pte ꝓ viro assignatã gustauit. hui⁹ discipuli plures fuerũt ꝛ spãlẽ grãz eiiciẽdi spũs a dño pcepisse legit. epatũ oblatũ renuit ꝛ post multa miracula in dño requieuit tertio kal. nouembris.

Herculanus eps

Herculan⁹ eps perusiñ. cũ septimo anno obsidionis cap. martirio coronat⁹ fuit. q̃ pérat exercitui ad totilã misit inquirẽs q̃d de epo agẽdũ eẽt: ait. epo pri⁹ a vertice vsq̃z ad calcaneũ tolle corrigiã ꝛ tũc caput amputa. hũc herculanuz epm pusinũ sup vrbis murũ deductũ capite trũcauit: ꝛ cutẽ incidit ꝛ corp⁹ extra murũ ꝓiecit. q̃dã caput adiũgẽtes cũ puero sepelierũt iuxta muꝝ. p⁹. xl. dies corp⁹ q̃sierũt vt i ecclia poneret. ꝛ corp⁹ pueri vmib⁹ scatẽtẽ ꝛ herculanũ integrũ (vt nec capitꝫ abscisionẽ p aliq̃ vestigia videret) reperierũt.

Simeon in columna

Medard⁹ q̃z sanct⁹ toꝛnacẽ. eps miraculis claruit. In cui⁹ trãsitu celuz aptum fuit vt diuina luminaria circa eum p horas tres splẽdore dederũt. frater ei⁹ gildard⁹ rothomagẽ. eps fuit ꝛ ambo vno die nati vterini ꝛ pontifices creati.

Simeon in columna antiocẽ ex vtero matris elect⁹ de quo mira referunt. Is primo egit vitã monasticã inde vt ferunt in puteo priuato aqua habitans. Tandem annis quadraginta in finẽ vite sue sup columnã stetit.

Anno mundi. 5753. Anno xpi. 554.

Pelagius papa eiꝰ nois primꝰ: patria romanꝰ: patre iohāne vicario: post vigiliū pōtifex fuit. hic tñ in multis periculis ⁊ turbationibꝰ ostrogothoꝝ fuit. eccl'iam tñ dei nō deserēs. cōstituit vt heretici ⁊ scismatici cohercerentur etiā secularium manu possent: qñ ad sanitatē rōnibꝰ nō ducerenł. ⁊ clericis ī sacris cōstitutis: mādauit vt septē horas canonicas quottidie celebrarēt. Voluit itē vt vna queqꝫ puīncia. x. vel. xij. cōtineret ciuitates. hic aūt accusatꝰ ꝙ maloꝝ vigilij causa fuisset. cū iustinianꝰ vigilio pferret eū. videte pplo ⁊ clero crucē tangēs ⁊ euāgeliū iureiurando suscepto: se a tanto crimine purgat. inde narses ad vrbē veniens supplicationes p rebꝰ bene gestis a sancto pangratio vsqꝫ ad sanctū petrū celebrat. vrbēqꝫ a gothis liberatā: quoad fieri pōt instaurat. vna vero cū pelagio instituit vt vllus ambitione vel pcio ad q̄suis sacros ordines admittał. Tandē vndecimo sui pōtificatꝰ anno mēse decimo: die octauo ⁊ vigesimo morił. ⁊ in basilica petri sepelił: vbi ex sacris ordinibꝰ bis mēse decembri habitis. pr̄bros sex ⁊. xx. diaconos. xj. epos vero quadraginta creasset. Uacat tum sedes mensibꝰ tribus diebus sex ⁊ viginti.

Anno mundi. 5763. Anno xpi. 564.

Iohannes tercꝰ papa natione ro. patre anastasio ex illustri genere orto: iustini tpibus fuit: qui iustiniano successit. vir quidē prudētissimꝰ mitisqꝫ hic pōtifex ⁊ sanctoꝝ cimiteria restituit. ⁊ iacobi ac philippi eccl'iam a vigilio inchoatā pfecit. Et narsetē romanis nō dissimulanter iratū ꝙ de se male opinarentur. idqꝫ ad sophiā scripsissent: e neapoli ad vrbem ducit: vbi haud ita multo post narses morił: cuiꝰ corpus loculis impositū constantinopolim deferł. Johānis ꝗ̄ pōtifici tpibꝰ armeni fidē xpi recepe. Multas clades tum passa italia est irrūpentibꝰ puīnciā barbaris: quas quidē ptendere pdigia illa tēpestate visa ⁊ ignee acies in celo apparētes vt pmissum est. deniqꝫ hic pturbationū ac doloꝝ plenus: etateqꝫ grandeuus morił: ac in basilica petri sepelił: pontificatus sui ano duodecimo: mēse vndecimo: die sexto ⁊ vigesimo. Uacat tum sedes eius morte mensibus decem diebus tribus.

Anno mundi. 5773. Anno xpi. 574.

Benedictus primus papa: patria romanus patre bonifacio: tyberij secundi tpibus fuit. vir sane optimꝰ ⁊ tanto honore dignus qui italie ⁊ presertim rome laborāte fame vna cū tyberio augusto subuenit. misso ex egypto frumento a seuissima fame liberauit vrbem ipsam inedia pene cōsumptā. Interuenientibꝰ benedicti pontificis precibꝰ queꝫ tyberius mirūīmmodū dilexit ⁊ obseruauit. verū paulopost (vt quidā scribunt) solicitudine ⁊ dolore quē in calamitatibus vrbis rome ⁊ puīncie italie conceperat morił. quarto pontificatus sui anno mense vno ⁊ diebus octo ⁊ viginti. Uacat tum sedes mensibus duobus ⁊ diebus decem. In cuius tumba sic scriptum tradunt.

Magnis tuis monumenta pater benedicte relinquis.
Uirtutū titulus o decus atqꝫ dolor.

Anno mundi. 5783. Anno xpi. 584.

Pelagius secūdus: patria romanꝰ: patre vingeldo a tyberio ad imperatorē mauriciū tyberij generū puenit. hic in iussu principis cū pontifex creatꝰ sit. Cū extra obsessam ab hoste vrbem mitti quispiam nō posset. Nil enim tuꝫ a clero in eligēdo pontifice actum erat: nisi eius electionē imperator approbasset. Missus itaqꝫ constantinopolim ad placandū imperatorē Gregorius monachus ⁊ diaconus vir optimus atqꝫ doctissimus vbi ex sentētia pontificis oīa peregisset: nequaqꝫ ocio ⁊ ingenio suo abusus. ⁊ libros moraliū in iob cōposuit. Et euticium cōstantinopolitane vrbis epm ita pn̄te augusto disputationibus cōuicit: vt omnia que in libro suo de resurrectione cōscripserat: retractare coactus sit. Dicebat em corpus nostrum in illa resurrectionis gloria vento aereqꝫ subtilius futurū. ob eam rem tangi nō posse: quod cōtra illud dominicū est palpate ⁊ videte qꝛ spūs carnē ⁊ ossa nō habet: queadmodū me videtis habere. Pelagius aūt vbi gregoriū rogatu populi romani ad vrbem reuocasset ⁊ domū paternā in xenodochiom pauperū senū redegisset. ⁊ basilicā laurentij martyris a fundamētis extruxisset pestilentia morił. que tuꝫ maxime europaꝫ oēm vexabat. Anno pōtificatꝰ sui decimo: mense secūdo: die decimo. Sepultꝰ est aūt ī eccl'ia bti petri in vaticano. Uacat tuꝫ sedes mēsibꝰ sex: dies octo ⁊. xx.

Linea sūmoꝝ pontificum

Iustinus iunior siue minor rē publicam apud cōstantinopolim regendam
suscepit. Iustiniano principe vita decedēte. Ei ī nulla re similis fuit. vir ī
oī auaricia deditꝰ rapax deoꝝ atqꝫ hoīm ɔtēptor hītꝰ ē. senatoꝝ spoliator. Cui
tāta fuit cupiditatī rabies. vt archas iuberet ferreas fieri. In qbꝰ ea q̄ rapie/
bat auri talēta cōgregaret. Quē etiā ferūt ī heresim pelagianā delapsuz. Hic
cū a diuis aurē cordis auerteret. iusto dei iudicio amisso rōis ītellectu. amēs
effectus ē. Hic etiā tyberiū adsciuit. q̄ ei pallaciū vl' singulas ꝓuincias guber
naret. hoīem iustū ⁊ strēnuū. Uxor q̄z eiꝰ sophia impiū vsqꝫ ad tyberij secūdi
tpa gubernauit. Cuiꝰ etiā imprudētia regnū ytalicū a ɔstātinopolitano iugo
ꝑ longobardos ablatū ē. Igit̄ cū iustinꝰ. xi. ānis regnasset amentiā quā īcur
rerat. tandē cū vita finiuit. Ferūt hūc vrbē in histria regione ytalica ɔdidisse.
Et ex suo noīe eā Iustinopolim appellasse. Quā q̄dē in loco munitissimo ꝓ/
pter barbaroꝝ incursiones ɔstituit. vt populi ab eisdē agitati ibidem tuerēt̄.

Tiberius Cōstantinus mortuo instino romanoꝝ regū sumpsit imperiū.
Hic vt iaz diximꝰ iustino adhuc cesare cū palaciū regeret. ⁊ eū ꝑ adopti
onē in filiū ⁊ regni heredē susceperat. ac merito certe cuz in hoīe ea ornamēta
essent. que in optimo principe req̄rūtur clemēcia. iusticia. pietas. religio. sapi
entia. ɔstātia. Et ꝑpetua fortitado. Uerꝫ inter alias eiꝰ v̄tutes benignꝰ ⁊ libe
ralis in oēs. potissimū v̄o erga paupes habitꝰ ē. Et cū multa de thesauris q̄s
iustinꝰ aggregauerat paupibꝰ erogaret. sophia augusta freq̄ntius increpabat
eū q̄d rem publicā redigisset ī pauptatē. Aiebat ille. Cōfido ī dño. qr nō dee/
rit pecunia fisco nr̄o. tantū vt paupes elemosinā accipiāt aut captiui redimāt̄
Hoc ē magnus thesaurus. Deambulās v̄o ꝑ palatiū vidit in pauimento do
mus tabulā marmoreā. in q̄ erat crux dn̄ica sculpta. Et ait. Crucē dn̄i q̄ frōtē
nr̄am ⁊ pectora munire debemꝰ. Eā sub pedibus cōculcamꝰ. Et dicto citius
iussit eandez tabulā auferri melioriqꝫ loco atqꝫ honestiore reponi. Post h̄ v̄o
vna. atqꝫ altera inuenta est. Sub q̄ tantā vim auri ⁊ argenti reperit. q̄ntā ho/
mis bn̄ficiētia requirebat. Cuiꝰ q̄dem magnā ptē paupibus erogauit. Ferūt
etiā narsetis thesauros ad eū ex ytalia delatos fuisse. Quibus ɔflatis ad ma
gnificentiam ⁊ liberalitatem vsus est. Et ne quid ad integrā eius felicitatē deesset. exercitus quē in persas
miserat. victor rediens tantā predam ad elephantis. xx. auexit. q̄ntum vllus vnq̄z antea. Hoc requirebāt
eius merita erga genus humanuz. Hec religio in deum saluatorem nostrū. hoc postremo eius beneficen/
tia erga populū romanū. que ⁊ armis quoad fieri potuit tutatus est. Tyberius igitur Constantinus post
q̄z imperium septem rexerat annis. sentiens sibi diem mortis imminere. vna cum consilio sophie auguste
Mauricium genere capadocez virum strennuū ad imperium elegit. ornatamqꝫ suam filiam regalibus or/
namentis. tradidit ei dicens. Sit tibi imperium meū cū hac puella concessum. vtere eo felix. memor semꝑ
vt equitate ⁊ iusticia delecteris. Hec postq̄z dixit de hac luce ad eternam patriam migrauit. Magnū luctū
pp̄lis de sua morte relinquēs fuit ei summe bonitatis ī elemosinis ꝓmptꝰ. in iudicio iustꝰ. In vindicādo
cautissimꝰ. nullū despiciēs s̄ oēs in bona volūtate complectens. oēs diligēs. ipeqꝫ dilectus ab omnibus.

Longobardi quibus nutrita barbe longitudo patris ydeomate dedit nomē a Scandinauia germa-
nie insula occeani originem habuere. Ex qua profecti Aionē ⁊ Thatonem habuerunt duces. Iisqꝫ
fato functis. Agelmūdum sibi regem imposuit. Eoqꝫ a populis quos dicūt bulgaros histri accolis inter/
fecto lamussio subrogatus est. Qui agelmundi necē vlcisci cupiens in bulgaros arma mouit. eosqꝫ maxi/
ma afflixit clade. de ortu huius lamussij refert Paulus ꝙ meretrix quedaz vno partu septem edidit filios
quos cum in piscinam enecandos proiecisset. Agelmundus rex videns paruulos exorruit facinus. hasta
q̄z manu gestabat eos voluere cepit. vnus ex eis iniecta manu hastam comprehendit rex misericordia mo
tus illi magna prenūcians e piscina abducandum abduxit. que eorū lingua lama dicitur lanusium nomi/
nauit. qui cum adoleuisset strennuus in omnibus adolescēs euasit. Et post eum quadraginta annis regna
uit. quo defuncto tercius rex Lethu est suffectus. Qui cum ānis quadraginta regnasset Hildooch filiū si/
bi instituit successorem. Et post eum quintus Godooth longobardoruz regno prefectus est. Cui successit
Claffo. Inde subrogatꝰ ē in septimuz regem filius thato. Qui profligatis herulis paulopost interfectus
est. Octauus regum Unacho. Ualtarith filium habuit successorem. Post quem decimus ⁊ non nonus ꝑ
ut scripsit Sigisbertus longobardorum rex fuit andoin a quo primū ea gens in pannoniam traducta fu/
it. Postq̄z ānis duo de quadraginta Rugilandam prouinciam habitauerat. In pannonia autem sub ip̄o
andoino primū ⁊ postea s̄b Alboino eiꝰ filio. Qui vndecimus rex fuit annis quadragintaduobus lōgo
bardi habitauere. dignitate aucti ⁊ maximo potentatu. Longobardorum autem in ytaliam ingressum fu
isse cōperimus benedicti pape pontificatus initio. Et iustino minore annū iam terciūdecimū apud Cōstā
tinopolim impante. Fecerunt iter longobardi ꝑ patentē portam que ab ip̄o conditi orbis initio relicta fu/
isse videtur barbaris ad ytalie inuasionē. Decedentes nanqꝫ pannonia ꝑ noricū q̄ prius bauaria. nunc ea
in parte dicitur austria ꝑuenere. Liburneam que tūc sicut ⁊ nūc dictus est ꝓuincia foriiulij. Oppidoqꝫ fo/
roiulio cū ipsa (cui dat nomen) ꝓuincia ꝑ incolarū deditōez potiti ad planē fluuiū consederunt.

Linea Imperatorum

Iustinꝰ mior vl' iunior

Tiberius secūdus

Alboinus Rex

Alboinus vndecimus longobardoꝝ rex. quē narses vt p̄missum ē cū omnibus copijs postq̄ʒ gunimūdū gepidaꝝ regeʒ occidisset. ⁊ gepidas vsqʒ ad internitōem deleuisset: E pannonia in ytaliā ad cōpescendas sedes vberiores q̄ʒ in pannonia occupauerāt. litteris ⁊ nūcijs accersit. Obtemperās itaqʒ narsetis monitis alboinus ytaliā per syrmiū ingressus. cum omnibus longobardis tam viris q̄ʒ mulieribus. adiūctis etiam sibi. xx. saxonū milibus. cū ipis vxorib⁹ ac liberis armētis q̄qʒ. p foꝝ iulij ytaliā intrauit. cū exercitu lectissimo. primo oēm veneciā occupat. inde in subriā ingressus mediolanū vi capit ac diripit. papiam triennio obsessam in p̄tātem suam; tandē redegit. Hac aūt victoria let⁹. veronaʒ se cōtulit. quā regni tocius sedē cōstituerat. Erat tūc tercius et dimidius exact⁹ ab ingressu longobardoꝝ in ytaliā annus quo in tpe alboinus omni pene ethruria ⁊ arimino ac cisalpine gallie partib⁹ a bononia papiam vsqʒ oībus (excepto Grex illo) potitus vel vrbibus vł oppidis. veronā igitur se contulit. In qua vrbe vxorē diuitiasqʒ ⁊ omnē regiā suppellectilem habebat. Rebus autē vt erant tūc in ea gente letissimis. ludos celebrauit. Et qđ omīa apud eam barbarieʒ superabat ludoꝝ leticieqʒ genere cōuiuijs ebrietatibusqʒ ē indultum. Bibebatqʒ rex ea pathera quā ex Gunimūdi gepidaꝝ a se in pānonia interfecti craneo laminibus circūdato aureis parauisse. Et cuʒ immoderatius hausisset hilarioꝛ ac ꝓprie amens reditus. misit Rosimūde vxori e regione discūbenti patheram mero plenam. Ipe alta inclamitans voce vt cū p̄re gunimūdo bibēs leta eēt. Que vxoꝛ adeo alte īsedit pectori mulieris. vt ex ea hora statuerit p̄ris cranei ludibriū viri īteritu vindicare. Egitqʒ tātā rem maxime in hūc moduʒ. Helmechildis erat longobardus ⁊ nobilis ⁊ in armis ferox. qui adolescentia florens. ⁊ corpore famosissimus. puellā deperibat. rosimūde obsequio insistentem. Qđ cū nō ignoraret regina effecit. vt puella qđ ardenter cupiebat sese illi in concubitum permitteret. Eum postea adolescentem his artibus ad lasciuientis animū in sententiam trahendum vt rata erat efficacissimis pellectum. Rosimūda in regis caput armare tēptauit. Cui⁹ postea consuetudine rosimūda quidem delecta baẜ. queqʒ in cubiculū secreto ducens. proposita regni spe alboinū obtrūcare compulit. Veꝝ cū aduersantibus longobardis. de spe regni decidissent. Ambo ad longinū qui tum rauenne preerat confugere. Nec ita multo post seip̄os inuicem veneno petentes diem extremū claudunt.

Lōgin⁹ exarch⁹ ytalie

Longinus grecus primus ytalie exarchus. hoc anno post captam vniuersam ferme ytaliam. nouū in ytaliā adduxit magistratus nomē exarchatus ytalie. qui interp̄tabaẜ summus ytalie magistratus. Et rauenne se continens nūq̄ʒ iuit ad vrbem romam. vel qualis esset inspiciendam. In administratione vo ytalie ⁊ vrbiū que in iustini imp̄atoris partibus cum roma ⁊ rauenna durauerant. Hūc primus seruauit morem. vt non prouincie aut regioni preesset preses siue quispiam magistratus: sed singule vrbes singula oppida a singulis custodirentur. regerēturqʒ magistratib⁹. quos appellauit duces. parem itaqʒ faciens vrbem romā alijs ytalie vel vrbibus vel oppidis. hac vna in re illā honorauit. qđ impositum tūc magistratum presidem appellauit. sed qui successerūt sunt appellati duces: vt postea per multos annos sic romanus appellaretur ducatus. sicut Narniensis spoletanusqʒ est dictus. neqʒ post basilium qui cum Narsete consul fuit. vel consules roma habuit vel senatum legitime coactum: sed a duce greculo homine. quem exarchus ex rauenna mittebat res romana per multa tempora administrata ē. Durauit quippe hic magistratus ferme centum ⁊ viginti quatuoꝛ annis. Eoqʒ defuncto smaragdus suffectus fuit.

Leander episcopus

Leander tolletanus (vel vt quidam volūt) hispalensis ep̄us. Vir plane sanctus ⁊ doctrina precipuus. In quo eloquentia ⁊ doctrina pari lance certabant. Cuius p̄dicatione exemploqʒ ⁊ industria tota vesegothoꝝ gens p Recaredum eoꝛū regem ab arriana impietate cōuersa ē. Multa em̄ cōposuit. tum ad cōfirmationē nostri dogmatis: tum ad cōfutationem arriane pfidie. quā (tanq̄ʒ teterrimā labem) Vandali ex aphrica in hispaniā a belisario pulsi detulerāt. Huic aūt insigni viro beatus Gregorius papa adhuc monachus moraliū suorum libros scripsit. Cuiusqʒ vita multis signis ⁊ miraculis in fine claruit. Iđo inter sanctos relatus cuius festū. 3. kal. Marcij celebraẜ.

Joannes Elimona seu elemosinarius latine alexandrine vrbis episcopus. per hoc tempus orientalem ecclesiam quoad fieri potuit in fide continuit legendo. disputando. scribendo. monendo. docendo. licet multos aduersarios habuerit signa quoqʒ magna. nec nō elemosinas plurimas ⁊ alia pietatis opera faciendo. Cuius celebrem ⁊ admirandā leonci⁹ q̄dam neapoleos cipríoꝝ insule ep̄us vt in vitaspatruʒ historiam pulcerrimam scripsit.

Actum tum demū de noīe ytalico putassem in tanta reꝝ pturbatione: nisi sanctissimi viri piture, puincie succurrissent. Preerat ecc̄ie aq̄leiensi paul⁹ p̄triarcha vir sctitate fama ꝯspicu⁹. Is vrbis aq̄leie paulo añ nouo paruq̄ʒ valido muro cincte mūitioni diffisus. cū clero sctōꝝ reliquijs ⁊ oī sacra suppellectile migrauit gđū. p̄erat ec̄ taruisine ecc̄ie felix ep̄s rauēna oꝛiūd⁹ vir vt ea tēpestate doct⁹. ⁊ cū vita integer is lōgobardos adesse itelligēs ad alboinū ire ꝯtēdit taruisinis vt nouerat iratum salutem ⁊ bonoꝝ ecc̄ie sue conseruationem impetrauit:

Fortunatus episcopus

Germanus epus

Fortunatus epūs tudertinus (vt ait grego. in primo dyalogorū) in effugādis spiritibus immense virtutis gratia pollebat. ita vt non nunꝙ ab obsessis corporibus legiones demonuz pelleret. Et cū multos hoīes liberaret Etiā equū cuiusdam militis in rabiem vsuz: vt cūctos dilaniaret: facto signo crucis ad mansuetudinez reduxit. cuidaz quoqꝫ ceco lumen restituit. Et nūc corpus eius in ciuitate tudertina demoniacos absoluere. egros curare quotiens ex fide petitur vt viuens consueuerat traditur.

Fortunat⁹ alter vir singularis litterature ꝛ eloquentie gallos ad mitiorem cultū redegit scriptis ꝛ exemplo. Ad sigibertum em̄ eoꝝ regem libellum de gubernando regno pscripsit. ac beati Martini vitam eleganter composuit.

Sampson epus

Amandus epus

Germanū episcopum parisiensem. sunt qui scribant virum quidem sanctissimū hoc tempore fuisse. qui francie reges semꝑ in officio cōtinuit. Et adeo quidem: vt inter se certatū religione. pietate. gr̄a. humanitate sit. Nil em̄ in Germano cernebant. qđ ipsi nō imitarent: tātū valēt boni pastoris exēpla.

Sampson dolensis episcopus. mira claruit sanctitate. in eius cōsecratione colūba celest⁹ emissa suꝑ caput sedit quousqꝫ epūs ordinatus fuit. Suus quoqꝫ discipulus Erbinus post sua fata claruit.

Amandus episcopus Traiectensis in vasconia cū eo tempore populus ferocissimus esset sua sanctitate ac predicatōne ad mitiorē vitam redegit.

Gregorius thuronensis episcopus.

Radegūdis regina fracie

Gregorius turonensis archiepiscopus octauo Iustini anno ordinatus in omībus clarus habetur. Fuit autē aluernie regionis indigena. Sexdecim deinde ānis in epātu exegerat. Cū gregori⁹ magn⁹ in sede aplica subrogat⁹ ē. Obijt tandē. xv. kal. decembris. Hic scripsit historiā regū frācoꝝ. Miracula quoqꝫ beati martini post obitū ei⁹ in libris quatuor.

Radegūdis regia frācie de regiōe thuringie ex beregario orta. post deuictaz patriam regal' pda abducit. Ea i sortē lothariȷ regis i vero matrimoniū ducta ad nutriēdā custodita. Inde i successiōe nupsit terreno pncipi. nō tm̄ sepabat a celesti mira postea peregit pietatis opa. eā medard⁹ postremo nouionij mutata veste dño cōsecuit. porro mōasteriū pictauis coopante dei gr̄a mōasteriū p ordinatōez lothariȷ reg' cōstruxit. vbi i m̄ltitudine mag abbatissa i oī abstinētia ꝛ miracul' vixit. morsqꝫ ei⁹ gl'iosa fuit. ei⁹ trāsitus recolitur ydibus Augusti.

Gregorius magnus doctor

Gregori⁹ magn⁹ (ob eius sanctitatē. ac sapientie pcipue moralis sublimitatatē) appellatus vt pene in ea oīnes doctores excesserit. Is ex senatoria stirpe ortus. patrem habuit Gordianū matrem siluiam nobilissimos romanos. At cum summā philosophie apicē in sua adolescentia attigisset. Ac rerum ꝛ diuitiarū copia abundaret. ea oīa deseruit ꝛ religionis statū pelegit. varijs tm̄ seculi curis ac negocijs impeditus. Tādē patre orbatus sex monasteria in sicilia cōstruxit. Septimū intra menia vrbis sub honore sancti andree apostoli ppriȷs fabricauit. In quo relictis sericis auro gēmisqꝫ: vili monastico habitu tegebat. Cui⁹ pfectio in prologo dialogi eius ostēditur. tanta aūt in abstinentia corpus afflixit. vt infirmato stomacho vix subsister evaleret. vt sepenumero sincopi laboraret. Monachus igitur romanus. ob probitatē ꝛ sanctitatem maximo in pcio habitus fuit. Qui ꝛ multa tum cōstantinopoli. tūcqꝫ rome pro xp̄iana religione ad multoꝝ eruditionē edidit opa. Moraliū i Job libros dialogoꝝ pastoraliū. Itē registꝝ suꝑ Ezechielē ꝛ omelias ꝛc.

Linea summorum pontificum

Gregorius primus

Anno mundi. 5793. Anno xpi. 594.

GRegorius magnus papa. eius nominis primus, patria romanus pater Gordiano. viro senatorio: vno oīm ꝯsensu inuitus etiā pōtifex creatur. Anno dñi rc. d. ac. xviij. Is aūt cum principis ꝯsensus requireretur. nūcios cū litteris miserat. Qui mauricū obsecrarent: ne pateret electionē cleri ꝛ ppli romani ea in re valere. intercepte sunt littere a profecto vrbis ac discerpte scri-pteq; alie. Quibus rogabatur vt quem populus ac clerus in pontificem legis-set eundem impator confirmaret. quo nihil ei nūciari iocūdius ac gratius po-tuit. cum secum familiariter dum constantinopoli erat Gregorius vixisset. fi-liumq; eius fonte baptismatis leuasset. Remittit itaq; Mauricius nūcios qui Gregoriū ꝯfirmarent: cogerentq; pontificatus gubernacula suscipere. Is ita q; non sibi ppi. ꝗ vtilitati hoīmq; ac honori diuino ꝯsulens. quem certe ob re-ligionem ꝛ pietatez rebus oībus semper ante tulerat. spretis opibus. post-habitis voluptatibus atq; oīm ambitione ꝛ potentia. gubernacula reipubli-ce xpiane suscipiens. ita vixit. vtvsq; ad tēpora nostra. nemīnē ex successorib⁹ parem habuerit: ne dum superiorem vel sanctitate vite vel diligentia in rebus agendis. vel doctrina ꝛ scriptis: doctor etiā humilim⁹ primus oīm pontificū se seruū seruor dei scripsit. Ac omnis institutio ecclesiastici officij veteris ꝑser-tim ab eo est inuenta ꝛ approbata. Supplicationesq; maiores ꝓpter pestez se-dandam ac stationes instituit. Exornatis quoq; ꝗbuscūq; rebus potuit basili-cis romanis dedicataq; gothor ecclesia que in subura est agathe martyris no-mine. paternā domū in cliuo scauri positam non longe a circo maximo in mo-nasteriū redegit. Quo in loco ꝛ hospites ꝯtinuo accipiebat. Et paupes vndi-q; confluentes cibo ꝛ potu in vita retinebat. Vir certe oīm laude dignus. Tā-dem confirmata oīm ratione ecclesia dei. Anno. xiij. mensis. vj. die. x. pontifi-catus sui moritur. Phoce vo imperatoris āno secundo. sepeliturq; collacrimā-tibus oībus in basilica petri ante secretariū. quarto ydus marcij. Eius vo in morte mensibus quinq;. diebus vnde viginti. sedes romana tum vacat.

SAbinianus papa cui⁹ patria ignorat ac merito quidem Gregorio succes-sit: homo em obscuro loco natus. obscurioris moribus rebus gestis Gre-gorij viri sanctissimi aduersatus est. Nam cūm suo pontificatu fame laborare-tur. instarentq; paupes. vt pietatē Gregorij elemosinis imitaret: nil aliud re-spondebat. q; Gregoriū popularē famā aucupantē patrimoniū ecc'e largitio-nibus dissipasse. Paululū etiaz abfuit q libri eius cōburerent. Adeo in Gre-goriū ira ꝛ inuidia exarserat homo maliuolus. Hic tñ statuit vt hore in eccle-sijs distinguerent officij gratia. Et accense lampades ꝯtinuo retinerentur. po-tissimū vo in ecclesia beati Petri. At cū annū vnum. menses quinq;. dies. ix. in pontificatu sedisset moritur, funusq; eius a sancto Joanne per portam asina-riā ꝛ pontem miluiū in basilicaz petri defertur. Vacat sedes ei⁹ morte. menses xj. dies sex ꝛ viginti.

BOnifacius tercius papa. patria romanus. Vir sacerdotio dign⁹ a pho-ca imperatore obtinuit. magna tamen contentione. vt sedes beati Petri apostoli. que caput est omniū ecclesiarum ita ꝛ diceretur ꝛ haberet ab omib⁹. Quem quidem locum ecclesia constantinopolitana sibi vendicare conabatur. fauentibus interdū malis ꝑncipibus. Merito em sedes romana ceteris āfer-tur. Ei⁹ itegritate ꝛ ꝯstātia cūcte hereses ꝯfutate sunt ꝛ explose: inde synodo habita plura instituit. Tandem eius vita ꝛ decreta extincta sunt pontificatus sui mense. ix. Sepultus est aūt in basilica petri: vacat tū sedes mense vno. die-bus sex

Anno mundi. 5813. Anno xpi. 614.

BOnifacius quartus papa natione Marsus. patria valeriensis. patre Jo-anne medico. Hic templuz sancte marie rotūde quod veteres pantheon Quia cybeli ꝛ oībus dijs cōmune esset. a phoca imperatore obtinuit: cōse-crauitq; q̄rto ydus Maij. in honorē beate marie v̄ginis omniūq; martyrum Eiectis prius gentiū simulacris. lustratoq; templo vnde postea virgo ad mar-tyres appellata est. Quo facto etiam domū paternam in monasteriū redegit: fundosq; suos monasterio ascribit ī monachorum vsum. Quibus ꝛ predican-di ac absoluendi potestatem tribuit. Verū non ita multum post. diem extremū obiens. Sexto pontificat⁹ sui anno mense octauo. die. xiij. Quo quidem tempore. peste fame ꝛ inūdatione aquarū laboratū est. Se-pelitur in basilica petri. vacat tum sedes eius morte mensib⁹. vij. dieb⁹ q̄nq; ꝛ viginti.

Linea Imperatorum

Mauricius

Phoca

Mauricius tyberij gener. quo defuncto īdutus purpura. redimitus diademate. ad curiā processit. acclamatisqꝫ sibi laudibus largito populo mūera. primus ex grecoꝝ genere cōfirmatus est. huic eñ ⁊ si cappadox erat. imperiū tamē ob vtutem ⁊ strēnuitatē in rebus agendis ꝯmissum est. At vero longobardi cū post mortem alboini. xx. ānis sub ducibus fuissent. Eutharim regem sibi creant. Quē ⁊ flauiū appellarūt. quo quidem cognomento omēs lōgobardoꝝ reges deinceps vsi sunt. Mauricius aūt pellere ytalia lōgobardos conatus. Sigebertū frācoꝝ regē mercede ad id bellū sollicitat. Qui statim cōꝑato galloꝝ ⁊ germanoꝝ magͦ exercitu. cū Euthar decertās magno capto incōmodo supatur. Hac aūt elati victoria longobardi. vsqꝫ ad fretum sicculū puenere: vrbes ytalie in ptātem suam redigentes. Quo minus vͦo vrbe roma diu obsessa potirent. fecere hymbres. ⁊ quidē frequentes quibus hostes a menibus ꝓpellunt. Interea vͦo mauricius supatis ī etruria ⁊ campania Hexarcho romano duce longobardis in omnia vicia ꝓlapsis. legem tulit vt qui romane militie asscriptus esset. nisi finita militia. vt manchus ⁊ debilis ex vulnere factus. deo militare nō posset. Hanc obrem motus Gregorius hoīem admonet ne eius religionez impugnet. Cuiꝰ benignitate ex īfima sorte hoīm ad summū gradum dignitatis puenerat. Preterea cū Joannē Constantinopolitanū epm vniuersalē patriarchaꝫ creasset. monuissetqꝫ Gregoriū vt obtemparet. Respōdit homo constantis ingenij ⁊ fidei potestatem ligandi ⁊ soluendi petro traditam eiusqꝫ successoribꝰ. nō epis ꝯstantinopolitanis. Nequaqꝫ his malis cōtentus longobardos adhortat. vt romanos adoriretur. Ideo agilulphus ex cisalpina romā magnis illatis calamitatibꝰ integrū annū obsedit. Omissa spe potiūde vrbis mediolanū redijt. At mauricius nō sponte. ſ coacte penitentia ductus. cū Gregorio mitius agere cepit: fuit tñ vtilis reipublice. Nā sepe contra hostes dimicans victoriam obtinuit. Huni qꝫ q auares appellant eiꝰ virtute deuicti sunt. Interim vͦo milites stipendijs suis defraudati. Phocā centurionē impatorem creant: ⁊ Mauriciū obtrūcant. postqꝫ vnū ⁊. xx. annis rexit.

Phoca. extincto mauricio eiusqꝫ filijs. Theodosio Tyberio Constantino ⁊ aduocato romanoꝝ regnū inuadit. ꝑ octo annoꝝ curricula principatꝰ est. Veniensqꝫ cōstantinopolim imperator receptus est: magnā de se spem prebuit. ſ rerum exitus multoꝝ fefellit opinionez. Nam suo tpe ꝑse cosdra rege in romanas ꝓuincias irrūpētes. supato phoce exercitu hierosolimā occupāt. Templa xpianoꝝ ꝓphanāt ⁊ diripiūt. Lignū dñice crucis inde auferūt. Zachariā virū sanctissimū eiusdē ciuitatis patriarchā in captiuitatē abducūt. Hanc obrem ab omnibus potissimū a senatu spretus phocas ab heraclio copiarum ⁊ affrice prouincie duce imperio ⁊ vita priuatur. Remqꝫ publicā romanā. heraclius eiusdē filius regendam suscepit.

Conciliū ad. s. Petrum Rome

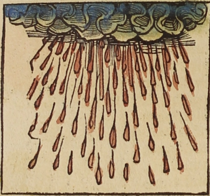
Synodum apud sanctū Petrū Rome vir sanctissimus Gregorius papa habuit (ne vlla ire ecclesie deesset) quatuor ⁊ viginti episcoporum in qua multa sustulit que nocitura. mlta etiā addidit que profutura fidei nostre videbātur. In ea quippe synodo primo qͣtuor ꝯcilia. s. Nicenū. Cōstantinopolitanū. Ephesinū. ⁊ Calcedonense decreto publico approbauit. ⁊ cōfirmauit. nec non et qͣntū venneratꝰ ē. Vetuit in eo ꝯcilio vt nullꝰ bigamus ordinaret pꝛ̄sbiter. Statuit etiā vt eps semel dūtaxat ꝯsecraret. Mādauit pͤterea vltimā volūtatem modis oībꝰ obseruare debere. Instituit pͤterea ne qd ornatus ⁊ ꝯcētus inter sacrificandū deesset. vt aduersu vniꝰ psalmi introitus misse fieret. Et vt nonies kyrieleyson caneret ⁊ all'a. in canonē redegit. diesqꝫ nr̄os ī tua pace disponas. Preterea supplicatōnes maiores (qͣs greci letanias vocāt) pmꝰ instituit stationū qꝫ magnā ptē maxie q in basilica petri hn̄tur. Quid plura omnē ecclāstici officij institutōez ipe sctissimꝰ pōtifex instituit ⁊ approbauit.

Synodū qꝫ hūit postea bonifaciꝰ papa. iij. eporū duo ⁊. lxx. pꝛ̄sbroꝝ. xxx. diaconoꝝ triū in qͦ instituit ne quis sub anathematis culpa in locum de mortui pontificis aut epi subrogaret. nisi tercia saltē post obitū eius die: vt ne anathematizarent q largitione vel gra ad pontificatū vel epatū aditū sibi qrerent. Voluit itē electōem epi a clero piter ⁊ pplo fieri: eamqꝫ ita ratam fore si a principe ciuitatis approbata esset. Constituitqꝫ vt nitidus pannus quod corporale dicitur super altari in consecratione semper a sacerdote poneretur.

Ferūt iudeū quendā imaginē crucifixi telo transfixisse ꝑ hec tpa a quo illico sanguis copiosus effluxit. quo iudeus maculā contraxit. xpiani id vidētes ꝑ vestigia sanguinis ad imaginē sanguinē emittentē ꝑuenerūt. quo comperto iudeū lapidibus obruerūt.

Tanta inundatio aquaꝝ. anno sexto Mauricij imꝑatoris fuit vt noe diluuiū renouatū crederet. fuit eñ diluuiū in finibus venetiarū ⁊ ligurie seu ceteris regionib⁹ ytalie. Destructa sunt itinera dissipate vie. facte sunt lacune possessiones seu villaꝝ hoīmqꝫ pariter et animātiū magnus interitus. Tantū tunc athesis fluuius excreuit. vt circa basilicā zenonis martyris. q̄ extra veronensis vrbis muros sita ē vsqꝫ ad suꝑiores fenestras aque ꝑtingerent. facta ē autem hec inūdatio sextodecimo kalendas nouembris. Sed ⁊ tante choruscationes ⁊ tonitrua fuerūt. q̄nte fieri vix estiuo tꝑe solent. In tantū tūc fluuius tyberis excreuit. vt aque ei⁹ suꝑ muros vrbis influerēt. Et maximas in ea regiones occuparēt. Tūc ꝑ alueū eiusdē flumīs. cū multa serpentū multitudine. draco etiā magne mireqꝫ magnitudinis per vrbē transiens vsqꝫ ad mare descendit. Subsecuta ē statim hāc inundationē grauissima pestilentia. quā inguinariā appellant. Que tante pplꝫm stragi destinauit. vt de in extimabili multitudine vix pauci remanerent. Primūqꝫ pelagiū papā ꝑculit deinde pastore interēpto. sese ꝑ pplꝫm extendit. In hac tribulatione beatissim⁹ gregorius papa electus ē q̄ dum septiformē letaniā fieri ordinasset. Uni⁹ p̄ spacio dū hi deū p̄carent. Octuaginta ex eis subito ad terrā corruentes spiritū exalarunt. Septiformis aūt letania dicta ē. qꝛ om̄is vrbis populus a beato gregorio in septē ꝑtibus dep̄caturus dn̄m diuisus ē. In primo nāqꝫ choro fuit om̄is clerus. In secūdo om̄es abbates cū monachis suis. In tercio om̄es abbatisse cū cōgregationibus suis. In quarto om̄es infantes. In q̄nto om̄es laici. In sexto vniuerse vidue In septimo om̄es mulieres coniugate.

Misit hac tēpestate diuus gregori⁹ magnus augustinū melitum ⁊ ioannē. cūqꝫ his mōchos q̄sdā ꝑbatissime vite. q̄rū monitꝭ ⁊ p̄dicationib⁹ fidei nr̄e dogma Angli tū p̄mū integre receperūt. augustin⁹ ei ⁊ melit⁹ optimi monachi ⁊ anglorū ep̄i atqꝫ ap̄li ī p̄cio habiti deo auxiliāte. ⁊ monitis ⁊ efficacissimis exhortationib⁹ totā illā īsulā ad fidē xp̄i tādē ꝑduxē. ibidēqꝫ demū senio ꝯfecti n̄ sine mag̃ scītatꝭ opinione in dn̄o q̄euere. ⁊ cū scī fuerīt. eoꝝ festa septīo kal. iulij celebrāt.

Augusti⁹ ⁊ melit⁹ mōchi

Tunica inconsutilis

Tunica incōsutilis dn̄i nr̄i ihū xp̄i a. b. v̄gie maria ꝯfecta. q̄ sorte vni militū obtigerat. his tꝑib⁹ nō ꝑcul ab hierl̄m apud vrbē Zaphat in archa marmorea eo loci repositā. ab ep̄is Gregorio anthioceno. thomaqꝫ hierosolimitano. ac ioanne ꝯstantinopolitano incorrupta ⁊ immaculata inuenta fuit. Qua suscepta maxīo in p̄cio habita fuit. qui ipaꝫ suscipiētes hierosolimā detulerūt. ⁊ in eburnea archa collocauerūt. Ferūt hanc tunicā post captōēꝫ vrbis ꝯstātinopolitane in man⁹ thurcorum deuenisse.

Hermigildus q̄dā visigothoꝝ rex hispaniaꝝ ⁊ visigothoꝝ regis filius. per id temp⁹ a patre lemugildo rege in carcere truditur. ⁊ paulopost iniquissime interficit. eo q̄ leandri hispalēsis ep̄i viri sanctissimi p̄dicatōnib⁹ ab arriana impietate ad verā catholicāqꝫ fidē ꝯuersus fuisset. Nā cū leander ipe hermigildum cōuertisset. ⁊ ipm catholicū declarasset. pr̄ ira cōmot⁹ leandrū pontificē multis icōmodis ⁊ iniurijs affecit. ⁊ filiū ipm ꝯstantissimū tandē īterfecit. ad cui⁹ corp⁹ post modū cāt⁹ āgelic⁹ audit⁹ fuit. lāpadesqꝫ ardētes vise. Sꝫ ⁊ ipe pr̄ paulopost ī egritudinē ꝑlapsus leādrū reduxit. Et de īiuria atqꝫ pctō veniā postulauit. ⁊ Ricardū secūdū filiū regē cōstituens catholicū ⁊ veꝝ xp̄ianū effici procurauit.

Hermigildis Rex

Basolus abbas
Sindolph⁹ p̄sbiter reclusus ī frācia
Euthonicus britonicus
Similianus abbas
wungalotus p̄sbiter
Gangeric⁹ ep̄s cameraceñ.
Furfrus fili⁹ regꝭ ybernie

Corpus. b. stephani ꝑthomartyrꝭ romā translatum est
Phara virgo nobilis fuit
walbertus fuit discipulus. s. colūbani
Deicola discipulus. s. colūbani
Cūbert⁹ ep̄s colonieñ. scītitate claret
Bauo ꝑ. s. amādū ex p̄done ꝯuersus vitā solitariā in artissima pn̄ia ꝑagens ceterꝭ scītitatis exēpla p̄buit.

Artharis rex

Artharis flauius longobardoꝝ rex. postq̃ longobardi decem annis sine rege stetissent ab eisdē creat⁹ rex. regnauit annis septē. Hic daphonis regis fili⁹ fuit. quē lōgobardi flauiū cognominauerūt. q̄ licz adolescens rex sublimatus fuerit. multis tñ editis facinorib⁹ laudes ingentes ꝓmeruit. ⁊ eas ob res oēs lōgobardoꝝ duces dimidiā pecuniaꝝ suarū ptē ei obtulere. Hic pharā oppidū non ignobile in abdue fluminis ripis condidit. ac Brixellū ciuitatē in margine padi positam obsedit ⁊ debellauit. ac tandē solo equauit. Qua q̄dem elatus victoria ad siculum fretū oīa ꝯq̄siuit. ac multas ytalie ciuitates ī suā potestatē redegit Sz ⁊ francoꝝ regē cū ingenti multitudine ipsoꝝ atq̃ germanoꝝ deuicit ac ex ytalia fugauit. Indeq̃ francilionē romanū ducem ex como ciuitate Cumacinaq̃ īsula. q̄ in lacu lario erat expulit. Et īgentes ide diuitias sustulit. Qua ditatus ꝑ da statim theudelindā garibaldi bauaroꝝ regis filiā xp̄ianissimā duxit vxorem. quā obrem childeperic⁹ frācoꝝ rex q̄ huic arthari inimicissimus erat. in bauarum furens eum inopinate aggreditur. ⁊ ex bauaria expulit. qui relicto regno cū filia theudelinda in ytaliam ad generū fugit. eo tñ anno quo eam duxit vxorem defunctus est.

Theudelinda regia

Theudelinda longobardoꝝ regina bauaroꝝ regis filia generositate ⁊ sanguinis claritate inclita. Que ⁊ si ī ꝑmordio regni sui etate iuuenis forma q̃ spectabilis ac diuitijs abūdans fuerit. moribus tñ ⁊ castitate ac religione cōspicua fuit. Cui⁹ q̄dem virtutibus scribūt incitatū beatū Gregoriū eidē dyalogū suū de moribus misisse. Cui⁹ lectione ꝑferocem viri sui animū ad religionem ⁊ mitiorē cultū redegisse. Erat eñ matrona īsignis: ⁊ fidei xp̄iane studiosissima Hec quippe preter reliqua pietatis opera. monasteriū celeberrimum in honore sancti Colūbāni abbatis apud bobiū ciuitatem supbissimis edificijs sua impēsa condidit. et plurimos fundos eidem assignauit. Et basilicam beati Joannis baptiste. modoecie edificauit. Qd̄ oppidum decem milib⁹ passuū a mediolano distat. Et eandem ecclesiam ꝑdijs ac vasis aureis ornauit. In qua quidem basilica corpus suum sepeliri mandauit. Et ex illo ac deinceps ꝓpter mulieris exemplū longobardi oēs Joannem baptistam in patronū precipuū susceperūt.

Agilulphus rex

Agilulphus longobardoꝝ rex post artharim regē sup longobardos regnauit. annis. 21. Mortuo nāq̃ arthari rege ꝑdicto. Cum longobardi de electione futuri regis diu discordes fuissent. Et habita de nouo rege creando cōsultatione. cū nequirent in aliquē cōsentire. Cōuenerūt vt quemcūq̃ theudelinda ex longobardis ducibus sibi delegisset maritū. Is ī regē ab oībus acciperetur fuit nāq̃ ingentis virtutis mulier. Et ꝓfecto digna. Cui⁹ iudiciū tanti facerent longobardi. Ea itaq̃ iudicio de se facto vsa. agilulphū qui erat thaurinēsiū dux virum bellicosum adolescētia formaq̃ florentē sibi maritum ⁊ longobardie gentis regem apud laumeliū papiensiū oppidū declarauit. Prima vͦ cura quā nouus suscepit rex agilulphus fuit captiuos redimere. quos Childepertus de tridentinis abduxerat. ⁊ simul ab ip̄o rege pacem implorare. paceq̃ nactus ex ducibus qui anthari fuerant rebelles punire. ⁊ minulfum insule sancti iuliani ducem primū interfici curauit. Id cū resciscet gandulfus bergomensis dux illi⁹ exēplo territ⁹ sibi ꝓspicere cepit. obsessus tñ venia petita deditionē pollicitū abire ꝑmisit. Sz ⁊ vlfari taruisinus dux eodē tpe res nouas molitus captus ac in vinculis ad regem perductus est. inde iterū hostes interfici curauit. Rebusq̃ pacatis bellū cōtra romanos suscepit ⁊ oppidis circūquaq̃ captis. romā per annū obsedit. ⁊ multas illi clades intulit. Sed ⁊ longobardi qui beneuenti erant inducias violarunt. Zoto enim qui erat dux beneuentanus monasterium Cassinense inuasit: ⁊ abbate monachisq̃ cū singulis vestimentis ⁊ vnico codice ordinis regulam continente fuga ꝑlapsis. sacrum id cenobium a barbarie illa spoliatum. ⁊ solotenus destructū fuit. que celeberrimi monasterij clades illa fuisse videtur. quā Gregorio teste sanctus pater benedictus futuram predixit affirmans vix apud deum potuisse obtinere. vt ex eo loco sibi anime concederentur. Bonitus autem qui tunc erat quart⁹ a beato Benedicto abbas cum monachis euolatis romā se contulit. Sed zotoni paulopost eam cōmissā impietatem defuncto subrogatus est ab agilulfo rege in beneuētanū ducem arrigis ad quem aliquot beati Gregorij extant epistole. sed illa insignis per quā illi cassinensis monasterij venerationemq̃ suasit. Duxere deinde longobardi exercitum in patauiū. Erat tunc padua vrbs sine menibus latericio vel lapide cōpactis. vallis plantisq̃ tantū modica mūita. a tēporibus atile per annos circiter sexaginta. sine menib⁹ et frequentia ciuiū fuit. primūq̃ sub Theodorico rege frequentari ac vallo muniri cepit. Quare illis in ānis q̄ ꝓpe centum ad huius obsidionis tempora intercedebant omnia edificia ex materia asseribusq̃ constructa erant. Id cum cernerent longobardi. ventos nacti validiores faculas ignitasq̃ sagittas scorpionibus iniecerunt. Et primo incendiū inchoauit quo ꝓpinqua illico corripiente vrbis pars maxima est cremata. ⁊ inde vrbē incendio vastauere. Monsilitis ciuitas cōem cū padua habuit sortem. inde agilulfus ticinū est reuersus. Tandem per intercessionem religiosissime regine omissis ydolis xp̄i fidem cū longobardis cōplexas. ecclesiasticorum bona restituit. ac deinde vita functo adoaldum puerulum filium cū theudolinda matre successorem reliquit.

Deusdedit papa. pr̃ia romanus. pr̃e stephano subdiacono. pontificatū oi//bus suffragijs adeptꝰ. Hic cū esset optimus pater cleruꝫ mirūimmodum dilexit ⁊ auxit. ferūt hūc tante sanctitatis fuisse. vt quendam obuiū elephantie morbo laborantem. osculo suo lepra statim liberauerit. Constituit aūt ne filiꝰ patrini puellā e sacro fonte a patre leuatā ducē in vxorem posset. Deus aūt dedit eius tp̄a ad hec etiam notiora fecere ⁊ terremotus. ⁊ scabies q̄dā ita ad elephantiam tendens. vt deformitate cognosci homines nō possent. morit̃ pōti//ficatus sui anno. iij. die tercio ⁊ vigesimo. ac sepelit̃ in basilica petri sexto ydꝰ nouembris. Eius morte ep̄atus tum vacat mēsem vnū. dies. xvj.

Sisebutus rex

Sisebutus visegothoꝝ rex. eo tp̄e Richardi regis filius regnare cepit. ⁊ regnauit annis. 36. Hic cū primū gētilis esset xp̄ianus factus statim plurimas hispanie ciuitates. q̄ ad romanos defecerant recepit iudeos quoqꝫ oīes in regno dep̄hēsos grauioribꝰ supplicijs ad xp̄i fidem compulisse. rogatu (vt aiūt) heraclij qui in fatis habuerat sibi cauendū a circūci//sis esse. Cū tn̄ postea haudq̄ satis fati necessitatem circūspiciēs a sarracenis circūcisionē obseruātibus oppressus sit. Tandē cū esset strēnuus vir oīes hispaniarū ciuitates romanis abstulit. at tum demū Constātinopolitani impatores ī hispania impare desiert.

Bonifacius q̄ntus papa. natione cāpanus. pr̃e Joanne pontificatū inijt eo tp̄e quo eleutherius patricius romā ab heraclio missus vindicata io//annis exarchi morte. semetip̄m regem ytalie creat. Vir certe singularis humanitatis ⁊ clemētie mag̃ in oēs benignitate ⁊ gr̃a vtens. nullū genꝰ officij (qḋ bonū pastorē deceret) p̄termisit q̄ cū esset doctꝰ. ne qui ad eccl̃ias ꝯfugerent inde vi retraherent̃. ne ve acholiti reliquias martyruꝫ attractarent. qḋ est p̄sbiteri aut subdiaconi officiū. Mandauit item vt quouis in loco sacrilegi anathematisa//rent̃. Vtue testamentū iussu principis vbiqꝫ valeret. Cimiteriū beati nicomedis fecit ⁊ dedicauit. in clericos v̄o integre viuentes vnice liberalis ⁊ munificus fuit. Moritur aūt bonifacius pontificatus sui anno q̄nto. die. x. ⁊ in basilica petri collacrimātibꝰ oībꝰ sepelit̃. Eiꝰ aūt in morte diebꝰ. 13. sedes tū vacat

Honorius p̄mus papa. natione campanus. pr̃e petronio viro ꝯsulari. eo tp̄e pontificatū inijt quo theudelinda morit̃. hic rebus externis aliquā//tulū quietus doctrina moribus sanctissimis oīem prope clerū renouauit. atqꝫ multas in vrbe ecclesias restituit. Et basilicam beati Petri tegulis eneis ex ioue capitolino sumptis cooperuit: edem agnetis martyris via Nomentana. vt carmē in aspide indicat. Edem pancratij via aurelia restituit. Templa quo//qꝫ anastasij ad aquas salinas. templū quatuor coronatoruꝫ. atqꝫ alias multas edes edificauit. Moritur aūt vir sanctissimus anno pontificatus sui. xij. mē//se. xj. die. xvij. ac in basilica petri sepelit̃. quarto ydus octobris. Eius morte annū vnū. menses septem. dies. 18. sedes vacat.

Anno mūdi. 5823. Anno xp̄i. 624.

Seuerinus primꝰ papa. patria romanꝰ. pr̃e Labieno in demortui honorij locū subrogatus: ab ycatio totius ytalie exarcho in pōtificatu ꝯfirmatur. vana tūc em̄ hēbat̃ cleri electio. nisi id impatores aut eoꝝ exarchi ꝯfirmassent Vir siquidem singularis pietatis ⁊ religionis. amator pauperū. in calamitosos benignus. in oīes munificus ac gratiosus. in reparandis templis splendidus. Qui cū in hijs summope versaret̃. pontificatus sui anno primo. mēse secundo. moritur ac sepelitur in basilica petri. quarto nonas augusti. vacat tū sedes. menses quatuor. dies vndetriginta.

Joannes quartus papa natione dalmata. pr̃e venancio pontificatū inijēs statim mira pietate vsus ē. Ex reliquis em̄ thesauris quos ysaciꝰ apud lateranū reliquerat captiuos oīes quos potuit: Istros ⁊ dalmatas a captiui//tate redemit. Hic pontificatu suscepto. statim mandauit si quis res ecclesie aliqua temeritate inuadere presumeret. ad quadruplū restituere cogeretur. Suo quoqꝫ tempore Rhotaris qui arioaldo in longobardoꝝ regnū successerat. li//cet iusticia ⁊ pietate insignis habitus sit. ad arrianos tamen declinat. passusqꝫ ē vt eodē tp̄e oībus regni sui ciuitatibus duo ep̄i pari ptāte p̄essent. alter ei ca//tholicus. alter arrianus habebat̃. Joannes aūt plenus operibus bonis. pontificatus sui anno p̄mo. mense nono die nono moriēs: in basilica petri sepelit̃ quarto ydus octobris: vacat tum sedes mēsem vnū dies tredecim.

Linea summoꝝ pontificum

Deus dedit

Bonifacius quintus

Honorius primus

Seuerinus

Joannes quartus

Linea Imperatorum

Eraclius in Augustū assumptus a sergio p̄triarcha constantinopolitano coronatus. orientale accepit imperiū. Is eleutheriū gentis patricie constantinopolitanū imp̄ialis aule cubiculariū. τ ducem rei bellice scientissimū in ytaliam misit. deditq̧ illi copias τ pecunias quo res ytalie cōfirmaret. Et copias quascūq̧ focas in p̄rimis asie τ europe p̄uincijs habuerat: quasq̧ genitor eraclianus ex affrica miserat. Et indies mittere potuit instruxit. misitq̧ aduersus cosdroem quo prouincias in fide manētes ab illius impetu cōseruaret. Nā cosdras mesapotamia palestinaq̧ occupatis hierosolimā inuaserat. Eaq̧ vrbe tūc opulētissima potitus diruerat ecclās τ loca sancta. ꝗꝗuā nō nihil venerationis videt̄ sacratissime cruci dn̄ice exhibuisse. Cū vt scriptores tradūt ꝑtem quē helena constantini magni genitrix in caluaria locauerat. inde asportatā in patria locatā. in throno quē mirabili ope auro gēmisq̧ ornatū exedificauerat. anno imperij sui sexto p̄se om̄i asia q̄ in meridiē vergit potiti. ad egiptū arma verterūt. Alexandriaq̧ capta paulisper se continuere ꝙ eraclian⁹ impatoris pater magnū in affrica exercitū parasse nūciaret. Š obijt eo tp̄e eraclian⁹ qd̄ cū persis renūciatū esset carthaginē ceperunt. Eo igit̄ tp̄e eraclius magno compato exercitu multas p̄uincias a p̄sis occupatas in suā potestatē redigit. Ducem p̄saꝝ singulari certamīe ex equo deturbat τ interficit. Cosdroam regē p̄saꝝ opprimit filiū eius captū τ baptisatū in regnū paternū restituit. persidez ingressus turrim Cosdroe thesauris plenā capit. quoꝝ ptes militibus tribuit. partē vo reparandis templis. que p̄se diripuerāt designat. ip̄e p̄terea alia onustus p̄da. cū septem elephantis hierosolimā rediēs. crucē dn̄i a persis ablataz secū deferens. eo loco reponit in quo antea fuerat. captos a p̄sis in patriam remittit. tantisq̧ rebus sexto expeditionis illius anno. q̄ erat imperij duodecimus felicissime gestis. eraclius dn̄icam crucē reduxit. pompā instituit solēnissimā. qua deducēte crucem dn̄i ip̄e sic manibus vlnisq̧ gestauit. ventum est ad portam que in locuz caluarie foras ducit. τ exierat turba que precedebat. ip̄se ad iter ceptum anhelans nullo tenente ante portā sbstitit. Tunc patriarcha qui lateri herebat. inquit ne dum ihesum crucem sibi baiulantem in ceteris emularis qui purpura iaspidibusq̧. quibus ille pauptatis mgr̄ caruit onerarīs. humilians se impator. τ vestē mutauit plebeiam. τ iter nudis pedibus est ingressus. Tūc q̄ clausa illi videbatur porta patuit. inde in caluariā detulit. Is autem imperator in ꝯstantinopoli triūphaturus suā item apud romanos gloriā innotescere voluit. Sed infelix eraclius post actum triūphum ad studia Mathesеos est conuersus aruspicine incantationūq̧ presagijs indulsit. postergans xp̄iane religionis obseruantiam cecinere vates. cui grande illi periculum atq̧ imperij euersionem a circūciso populo imminere. ideo hebreos baptisari curauit. Et vt sceleri scelus adderet. ad euthicianos transit. Et in heresim Monochelitarum dicentium in xp̄o vnicam tantum esse volūtatē. Tandem heraclius audita sarracenorum licentia capta presertim āthiochia veritus ne hierosolimā occuparent. Crucem dn̄i constantinopolim deferri curauit. Postremo morbo itercutis aque quā greci hidropisim vocant diem obijt cum impasset annis. xxx.

Ferūt hijs dieb⁹ ignē e celo cecidisse. Iriđeq̧ grādē apparuisse vt homines consummationē seculi adesse putabant ob tonitrua ac fulgura ingentia. Secuta est pestilentia grauissima. que estiuis mensibus plures consumpsit. Visiq̧ fuerunt angelus bonus τ malus ciuitatem pertranseuntes. at quotiens angelus malus venabulo iussu boni angeli domū aliquā percussisset. Tot ex eodem domo sequenti die morte dissoluti sunt.

Prodigia quoq̧ multa τ quidem horrenda hac tempestate in grecia apparuere que sane futuras Mahometi calamitates protendere videbātur. Naꝫ vno τ eodem anno cometes perlucidus bizantij visus est. Et puer quadrupes natus. Hec nō τ est apud īsulam Delon duo maxima mōstra omnino humanam speciem habentia visa sunt. Et alia multa hinc inde consimilia apparuere.

Machometus

MAchometus arabs. vel vt alij volūt psa fuit. nobili ortus parente. deos gentiū adorā/te. ꝗ̄ matrem hebraice gētis habu/it ysmahelitā. Js ex duabus hu/iusmōi omnino sibiīuicē aduersantibus supstitionū sectis origi nē trahens nulli eoꝝ omnino adhesit. ꝗ̄ homo acerrimi callidissimiq̄ȝ ingenij inter xp̄ianos ꝯuersatus. pniciosissimū humano generi ex duaꝝ hmōi gentiū legib⁹ cōflauit incendiū. Nācȝ inter arabas apud quos magnum ambiret honoris locū publice ꝯcionatus ē. nō iniuria cosdroē cū oñi familia deletum esse. ꝙ se ꝑ deo adorari fecisset. homo omīū scelestissimus. qui ⁊ ipē ydola sculptiliacȝ manu facta adorare solitus fuissȝ. Subseq̄nter de lege hebreorū quā magna ex pte arabes se/ctabant᷑. xp̄ianorūcȝ traditionibus ita disputabat. vt vnam eadēq̄ȝ esse vtrācȝ affirmaret. Licȝ magnis vtracȝ gens abduceret᷑ erroribus. quos q̄dem errores ita ipē moderabat᷑. vt hebreos reprehenderet ih̄m xp̄m ex v̄gine natū negantes. q̄ꝺ sui maiores futurū expectandūcȝ p̄dixierant aduenisse. xp̄ianos nō redargueret leuitatis. q̄b⁹ psuasum sit ih̄m dei amicissimū ⁊ ex v̄gine natū obpprobria ⁊ demū crucis mortem a iudeis ppeti voluisse Et suā ipē p̄dicans legem futurā affirmabat: vt si eā acciperēt custodirentcȝ sarraceni. Et sibi diuino ad id nūcio obseq̄rentur. sese in libertatē asserāt. ⁊ p̄ncipatu regnocȝ finitimos pociant᷑. Ausus est etiam cōparato ingenti arabū exercitu fines romani imperij turbare. Eius motus heraclius cito cōpescuit. solicitatis eius ad defectōeȝ militib⁹ pollicitationibus ⁊ p̄mijs. Tandē sarraceni ⁊ arabes arma sumētes a natiuita/te xp̄i sexcentesimotercio ac vigesimo ita heraclij duces superarunt vt hoīem felicem p̄mo mox infelicissimuȝ reddiderint duce mahometo. qui cū magnū se dei ꝓphetā assereret. ⁊ magicis artib⁹ asianos ⁊ aphricanos deludens. Jta populos quosdā cōcitauit noua a se religione imbutos. vt paulū abfuerit. quin oīno imperij nomen delerent. Capta alexandria. multiscȝ alijs sirie ⁊ cilicie vrbibus. Jnualescit ei⁹ secta nūc multomagis q̄ȝ ante. Nam tota asia et aphrica magnacȝ pars europe mahometanis principibus subiecta est Jnstant nūc thurci terra ac mari. vt nos tancȝ cuniculos ex his europe lateribus eruant. Mahomet⁹ quocȝ (vt in alchorano legit᷑) quo magis sectatores a religione xp̄iana se iūgeret hereticos q̄sdam in cōponendis legibus maxime v̄o nestorianos secutus est. multa hinc inde ꝯ legem Moyseos ⁊ euangelij dei astute colligēs. ac in vnū q̄si corpus redigens. Et vt seductos pp̄los fortius irretiret. statuit ꝙ homo tot vxores p̄cipue ad quaternarium numeꝝ de ꝓpria cognatione ac cōcubinas habere posset. quot facultatibus suis alere posset. Empticias quot vellet. Uini tū̄ vsum interdixit. hijs q̄ p̄cepta legis seruarēt ꝑmisit padisuȝ videlȝ delitiaꝝ ortū: vbi optati cibi ad vota. pulcerrimas vestes. ⁊ virgines ad amplexū. angelos mīstrā/tes esse asseruit. Qui v̄o legem ꝯtemnerēt infernū cōminatus ē. Cū demū sex annos regnasset. Anno dn̄i 632. etatis v̄o sue. 34. mortem obijt. Eius corpus apud mecham sepultū a sarracenis ⁊ thurcis maximo in p̄cio nūc vsq̄ȝ habitum est.

Jsidorus episcopus

JSydorus hispanus hispalensis ep̄us. leandri successor. btī Gregorij pape discipulus. hijs tpibus ꝓpter doctrinā v̄tutescȝ ac crebra eius miracula ma/ximo in p̄cio vbicȝ fuit. Qui multa tū̄ scripsit. q̄ fidem xp̄ianam mirifice iuuant. De summo eīn bono. de viris illustrib⁹. ethimologiaꝝ libros. historiā p̄terea ab Adā vscȝ ad tpa heraclij. vitas q̄rūdā sctōꝝ. historiā lōgobardoꝝ atcȝ alia pene innūerabilia. Et cū cōstet eū q̄uis laude dignū ob doctrinā ⁊ sanctitatem. Ei⁹ natale 18. kal᷑. februarij celebratur.

S. Goar

GOar veniēs ex aquitania in Gallia claret sanctitate ⁊ miraculis. qui ī suburbano treuerico iuxta fluuium ecclesiam fecit. multascȝ sanctoꝝ reliquias collocauit. Jbi diucȝ noctucȝ deo ꝟuiebat vigilijs oratōe p̄dicatōne multos ad fidē rectā deduxit. ⁊ egrotos sanabat. Dyabolus sibi inuidens multas tribulationes ei ingessit. infantem triduo mortuum viuū ac loquētem reddidit. Episcopatum treuerēsem oblatum a Sigberto rege francoruȝ renuit. Demū in senectute bona in pace quieuit.

Gallus abbas

GAllus beati colūbani discipulus. Ita tūc in occidente viuebat vt etiam ī vita sancti nomē mereref. Floruit itaqꝫ tempꝛibus heraclij impatoris in germania ob cuius merita monasteriū sancti galli in ꝯstanciensi epatu cōstructū fuit In quo ꝑ plures monachi virtutibus ac miraculis claruerūt. Et cū nūero. 400. sancte viuerēt. vnus noīe Erubꝛinus suasu bꝛunigildis regis francie ab hac laudabili vita defecit. tandem beatus gallus post varia sanctitatis miracula in dn̄o quieuit. huius vestigia secutus ē eustachius abbas. secuta ⁊ sancta aurea. In cuius honorē beatus eligius monasteriū virginū edificauit. Ferūt etiam basilium quendā ysidoꝛo equalem vita ⁊ moꝛibus ⁊ doctrina insignē tū habitū fuisse.

Joānes gerūdineñ eps

IOannes monachus gerūdinensis postea epus. religionē xp̄i p̄dicatōne ⁊ scriptis vbiqꝫ tuebatur. hic eīn genere Gothus in lusitania natus. vbi sape aliquid ꝑ etatem cepisset. constantinopolim ꝓficiscens. ita grece ⁊ latine doctus inde discessit. vt in lusitaniā rediens. arrianā heresim. que tūc inualuerat facilime confutaret. hāc obrem barchinonam ab hereticis relegatur. Vex postea moꝛtuo lemūgildo rege. qui hereticis fauebat. in p̄riam rediēs. Et multa scripsit ad doctrinā nr̄am pertinētia. ⁊ monasteriū condidit. Rōnemqꝫ viuendi monachis scripsit.

ADoaldus agilulphi regis ex theudolinda filius post p̄rem cum matre ipa theudolinda regnauit annis. 10. huic nāqꝫ p̄r ad acquirēdū p̄sidiū. vix dū quadriēnio theodoberti francoꝝ regis filiā despōsauit. Qui regno suscepto ob matris pꝛudentiā pacem cū oībus longobardis ytalicisqꝫ ꝑ decēniū quietissime tenuit. quo in tempoꝛe multa ecclesijs danauit.

ELeutherius nonus exarchus natione grecus patricie gentis nobilitate insignitus heraclij imperatoris cubicularius ⁊ rei bellice scientissimus. hoc anno post ioannē ⁊ smaragduꝫ exarchus. ab heraclio in ytaliam missus. sedit annis. 5. qui statim vt rauennā applicuit sese ytalie regem declarauit. Sed postea cū romā petere vellet ob arrogātiā a militibus suis in itinere interfectus ē. quo moꝛtuo milites caput suum constantinopolim miserunt.

Eligius episcopus

ELigius nouiomensis epus. hijs tempoꝛibus ob innumerabiles eius virtutes multo in precio fuit. Cuius admirandam vitam etiā multiplex signorum numerus cōmendat. Is de territoꝛio lemonice vrbis oꝛiūdus. patre eucherio matre vero terrigia natus: quem genitoꝛ iuuenem ab aurificibus erudiri fecit edoctus in ea arte. franciam adijt. aurifici regis se cōiungens. Rex optans habere sellam auro ⁊ argento oꝛnatam. magister eligio singula tradidit. qui eo pondere duas sellas pulcerrimas effecit. Creuit itaqꝫ fama eius in curia regis tantū aūt paupes diligebat vt ꝗcqd poterat ad nuditatē suā eis erogabat. inde mūdo abrenūcians plura cenobia auxilio regis edificauit. Cum a tp̄e bꝛunechildis vsqꝫ tp̄a dagoberti simoniaca pestis ī gallia viguit. ꝓ ꝗ auferēda summe vigilabat. Ideo post acharīū epm ad epatū nouiomēsem assumptus ē. Prefuit aūt eligius mandensi metropoli toꝛnacensi ꝗꝫ regali ciuitati quondā. nouiomēsi ꝗꝫ ⁊ flandrēsi et gandensi ⁊ cartuaricensi certis tn̄ diebus in loco adoptato egenis seruiebat. corpus sancti ꝗntini reuelauit ꝑ eū dn̄s. suessionis ꝗꝫ inuenit sanctos martyres. Crispinuꝫ ⁊ Crispinianum. apud pisius cecū illuminauit in ponte. Hec aūt sepulcra auro argento ⁊ gēmis fabꝛicauit. Germani. Seuerini. Quintini. Luciani. Genouefe. Colūbe. maximiani ⁊ Juliani. Et p̄cipue beati Martini Turonensis. dagoberto rege p̄bente impensas. Moꝛtuꝰ ē anno vite sue. 70. Anno aūt reuoluto post sepulturā pulcer ac incoꝛruptus inuentus est. Capilli quoqꝫ ac barba creuisse in tumulo videbantur.

Rupertus episcopus

RUpertus ep̄s ex regia stirpe frācoꝝ oꝛtꝰ. Tp̄e hildeberti regis frācoꝝ wormacēsem rexit epatū post obitū regis a duce berchario ꝗ eccīas deuastauit. virgis cesus a sede woꝛmaciēsi cū iniuria pulsus. quē theodo dux baioarioꝝ in vrbe Ratispona cū gaudio suscepit. ꝗ eū cū ꝓceribus relictis ydolis cū freq̄ntia ppl̄i baptisans. ꝑ noricū vsqꝫ pānoniā p̄dicās xp̄m lumē fidei mīstrādo ꝑuenit. Tandē ad iuuaꝝ fluuiū vbi olim iuuauia ciuitas ꝗ nūc Saltzburga appellaf ꝓficiscens. ꝗ olim īter barbaras vrbes eminebat nobilissima. ꝫ dilapsa ⁊ virgultis opta. quē locū cernēs cū cathedrā epalem ydoneū. ꝓprietatē a duce baioarioꝝ accipiens. basilicā ī honoꝛe. s. petri ꝯstruxit. ac missis discipulis loca mōtana ad fidem ꝓduxit. ideo apostolus baioarie austrie stirie ⁊c. nūcupatur. Is post multa sanctitatis opera cum. 44. annis episcopali sedi pꝛefuit in die pasce ad chꝛistum feliciter migrauit. Post obitum beatissimi viri Vitalis Aozologus. Sauolus. Ezzius. Joannes. abbates ⁊ monachi sancti Petri. Sedem episcopalem laudabiliter rexerunt. Deinde sanctus Virgilius ex hybernia veniens tempoꝛe Pipini regis francoꝛum in episcopum Saltzburgensem oꝛdinatus qui Carinthiaꝫ cum suo populo ad fidem reduxit. Postremo plures ex eodem cenobio sancti petri per germaniam in claros viros euaserunt.

SAltzburga olim Iuuauia ⁊ petena dicta. norici vetustissima ciuitas. nūc metropolis baioarie. quā tpe Iulij cesaris ortum habuisse dicunt. non longe ab alpibus que olim ad noricos attinebant. nunc confusis omnibus. germanie attribuūtur. Norici enim vicinarum Alpium incole vt Plinius scribit Thaurisci olim dicti sunt. hoc quoqꝫ tempore circa carnos in primis germanie oris. sunt incole qui thauri dicūtur. Cimbris em̄ illiricū temptātibus. haud longe a norico qui in alpibus. cū eis Cn. papirius carbo cōflixit. Atqꝫ re infecta (vt Strabo ait) abscessit. Haud vō longe interiecto tempore cum tres fortissime gentes cimbri. theutoni. ⁊ ambrones. vno tempore in ytaliam erupissent. partim per noricos descendisse. plutarchus ait. vterqꝫ exercitus. C. marij auspicijs deletus est. Unus non longe a Saltzburga in eo videlicꝫ loco qui alpibus proximus est. Alter ad athesim: trecenta quadraginta milia barbaroꝝ cesa. ⁊ centum qnquaginta capta scribit liuius. Fuit mot⁹ ille vniuerse ytalie. nō modo locis per que eruptio facta est. formidabilis. Ideo romana arma citro vltroqꝫ per noricum assiduis motibus gestata. Cuius incolis pene domestica facta sunt. Cum interdum tres integras legiones in finitima loca missas sustinuerunt. Quas sub initio gallici belli qđ vltra alpes gestum est. C. cesar duabus additis qđ proximū fuit. vt ipe scribit in galliam traduxit. Ubi excisam rupē militari opere patefecit. vt ex vetustissimo epigrāmate pcipite saxo sculptum in monte arduo quem crucis vocant. Licet magna ex parte ob vetustatē abolito. datur intelligi. C. Iulius cesar. Reliqua tum loci asperitate. tum vetustate legi nequeūt. Iulius enim cesar socero generoqꝫ suffragantibus ex omnibus ꝓuincijs gallias potissimū elegit. Cuius emolumento ⁊ opportunitate idonea sit materia triūphoꝝ. Et initio quidem galliam cisalpinam illirico adiecto accepit. moxqꝫ ꝑ senatū confirmatam. Ceterum cū istris. pannonibus. illiricis ⁊ germanis bellū illatum est. hac veluti via vbi mō Saltzburga sita romanis armis accessus patuit ⁊ reditus. Germanos igitur iulius cesar aggressus in faucibus montiū arcem munitissimā eo loco extrui curauit. vt milites ad eaꝫ refugiū adiuuandū. Et satellites ex ea auxiliū ⁊ iuuamen haberent. Et inde castrum iuuauense vernacula lingua helffenberg appellabatur. Fluuius quoqꝫ cui adiacet Iuuarus dictus Arci nomen dedit. A quo ciuitas inde condita Iuuauia diceba-

tur. Habet aũt hec vrbs paludes. planiciẽ. colles ⁊ montes. paludes pascua prebent. aucupia ⁊ venatio nes nonnullas. Piscationes quoq; se diuersis locis non incomode exibent. colles ac montes germani trã salpinãr mercium causa ptranseũt. Urbs igitur iuuauia olim splendida muris ⁊ aggeribus munita. turri bus altis. sedes regum fuerat. Habuitq; templa deoꝝ sub antiqua gente marmorea. Et cum multo tempo re floruerit. Jnde temporibus attile regis hunoꝝ incursiones. vastationes. incendiaq; sustinuit. Et cũ in genti cede hominũ immunita desolata ac penitus diruta fuit. Postea diuus Rudbertus anno salutis octu agesimo supra quingentesimũ cũ Theodonem baioarioꝝ ducem cum locis finitimis ad fidẽ xp̃i reduxiſſ; Tandem ad iuuarũ fluuiũ veniens. qui nũc Saltzaba vocatur: reperiens vrbem dilapsã ac virgultis co opertam instaurauit. que olim inter baioarie vrbes eminebat nobilissima. Ratus hanc pro episcopatu ido neam. ꝓprietatem a duce obtinens. Extirpatis arboribus ⁊ vepribus. ⁊ repertis edificijs basilicam in ho nore sancti petri construxit. Et cenobiũ ordinis sancti benedicti cum munificentia ducis instituit. Rexitq; ecclesiam episcopalem annis. xliiij. Relinquens beatum vitalem successorẽ. Postea virgilius sanctus ibi episcopus ecclesiam cathedralem construxit. Et corpus diui Rudberti ad eam transtulit. Gebghard⁹ dein de episcopus arces de nouo instaurauit. Et ciuitas in omni ornatu incremẽtũ habuit. magnis nũc menib⁹ ambit. Et mõsterioꝝ tẽploꝝ ediũ ⁊ arcis edificijs ppulcris exornat. Mult[ũ] ꝑterea sctõꝝ reliquijs excolit.

De hijs subscripta adduntur.

Tunc hadriana vetus que post iuuauia dicta
Presidialis erat noricis. ⁊ episcopo digna
Rudberti sedes qui fidem contulit illis
Christi: quã retinet Saltzburga sero vocata
Js sanctus obijt eracliũ principis euo
Legẽ dũ cõdidit Mahumet nephãdã sabeis
Qui successorẽ sibi fecerat ipe vitalem

Huic tres abbates hoc ordine sedes
Ansolog⁹ sauolus. post hos ex[t]⁹ venerãd⁹
Inde flobirgisus pastoris nomẽ adeptus
Joannes post quẽ sedem possedit eandem
Uirgili⁹ exul post hũc meruit fore presul.

Linea summoꝝ pōtificū
Theodorus

Martinus primus

Eugenius primus

Vitalianus

Adeodatus

Anno mūdi.5833. Anno xpi.634.

Theodorus papa natione grecus.pře theodoro epo bierosolimis. ponti
ficatum iniens. oīa q̄ ad dignitatē religionis ptinere arbitrabaẗ circū
spiciebat.vt bonū pastorem decet. In oēs maxime aūt erga paupes mira be
nignitate vtens. Constituit hic inter cetera cerei pascalis benedictionez fieri in
sabbato sancto. Censuitq̃ neminē separi debere qui nupserit post simplex vo
tum. Hic pirrbū patriarchā cōstantinopolitanū ⁊ sergiū ac alios hereticos exi
lio damnauit. Conuersus deinde ab hoc certamine pontifex ad ornanda sctōꝝ
corpa primi ⁊ feliciani martyruz reliquias ex arenario vie nomentane ablatas
in vrbem deferens in basilica stephani prothomartyris in celio monte collocat
multis ornamentis. Idem q̄z basilicā edificat via flāminea non longe a ponte
miluio ⁊ statim dedicat. duo postremo oratoria cōstruxit. Hijs ita constanter ⁊
sancte peractis moriẗ pontificatus sui anno sexto. mense q̄nto. die. xviij. sepeli
turq̃ in basilica petri. pridie ydus maij. Epatus aūt diebus duobus ⁊ quinq̄-
ginta tum vacat.

Martinus primus papa. pr̄ia tudertinus. pře fabricio in theodori locū suf
fectus. legatos statim constantinopolim misit q̄ Paulum adhortareẗ vt
omissis erroribus suis aliq̄n veritatis callē ingredereẗ: at monitis pontificis
obtpare noluit. ideo eū dignitate priuauit ob qđ constantius impator indigna
tus. Olimpiū cubiculariū suū ytalie exarchum creauit mandās ei vt Martinū
captum ad se mitteret. hac discordia freti sarraceni alexandria cū ingenti classe
soluentes Rhodū puenere captaq̃ vrbe colossum. fama celeberrimū demoli-
ti sunt. Ex cuius ere nonīgētos camelos onustos ferūt. Constātius vo tot ca
lamitatibus nihilo melior factus theodoꝝ caliopam cū his mandatis iterū in
ytaliam mittit. vt primo quoq̃ tempe martinū pontificem ad se vinctum mitte
ret. Is a romanis perbenigne exceptus cum salutandi causa pontificem simu-
laret. homini cathenas inijcit. Eūq̃ constantinopolim mittit. Unde postea in
chersonesum ponti exilij causa deportatur. vbi quondā beatus clemens roma
nus presul exulauerat. Martinus autez multis calamitatibus circūuentus. ac
inopia rerum omniū pssus. tandem in exilio moritur pontificatus sui āno. vj.
mense vno. diebus. vj. ⁊. xx. multis virtutū signis vsq̃ in hodiernū diem re-
fulgens. Et ex hoc inter sanctos martyres relatus ē. Cuius festū decima die mē
sis nouembris celebratur. Sedes autem rome. xiiij. mensibus tū vacat. quia
nil certi de sanctissimi viri morte habebatur.

Anno mundi.5843. Anno xpi.644.

Eugenius primus papa natione romanus. patre Ruffiāno e celio mon-
te. Martino in pontificatu successit. Eo ferme tempore quo petrus in lo-
cū pauli heretici cōstantinopolim sufficiẗ. Hic eīn ⁊ si melius aliquātulū de re
ligione sensit q̄z paulus. non tn̄ vsq̃ adeo fidei normā tenuit. quā sancta roma
na ecclesia pdicat. Pontifex aūt Eugenius statuit vt quilibet eps carceres ha-
beret ad delinquentiū penitentias clericoꝝ. voluit vt iuxta ecclesias sacerdotuz
domicilia cōstruerentur. Mandauit quoq̃ monachis ne quauis ex causa sine
sui supioris licentia claustꝝ exirent: fuit aūt vir mire pietatis. religionis man-
suetudinis comitatis munificentie. pontificatus sui anno secūdo. mense nono
moritur. ac in basilica petri sepeliẗ. quarto nonas Junij. vacat tum sedes mē-
sis. j. dies. 28.

Vitalianus papa. patria Signinus ex oppido volscoꝝ. pře anastasio pō-
tificatū inijt. Uir quidē optimus ⁊ diuini cultus cupidus atq̃ assiduus
Quāobrem regulam ecclesiasticam composuit. ⁊ cantum ordinauit. adhibitis
consonantiā (vt quidam volunt) organis theodoꝝ archiepum ⁊ hadrianū ab-
batem viros doctissimos atq̃ optimos in britanniaz mittit. quā angliam vo-
cant. quo eos in fide cōtinerent. Tandem bene ex sentētia quantum in eo fuit
gubernata ecclesia. anno. xiiij. potificatus sui mense. vj. moritur. ac sepelitur ī
basilica petri. vi. kal. februarij. vacat tum epatus men. 4. diebus. 15.

Adeodatus papa. patria romanus. patre iouiniano ex monacho ponti-
fex creatur. Uir religione ⁊ oīni comitate preditus. in delinquentes cle-
mens in pauperes beneficus. in hospites benignus. erga calamitosos miseri
cors. ecclesiam beati petri via portuensi iuxta pontem meruli tū instaurauit ac
dedicauit. Auxit ⁊ monasterium sancti herasmi in celio monte edificijs ⁊ fun-
dis. vbi ipe monasticā vitam duxerat. Et ad abolenda prodigia que sepenūe-
ro tempore suo apparuerant. Supplicationes frequentes habuit. Demuz vo
pontificatus sui anno quarto. mensibus duobus. diebus quinq̃. vir sanctissi
mus moritur. collacrimātibus omnibus. ad basilicam petri sepelitur. sexto ka
lendas Julij. vacat tum sedes menses quatuor dies. xx.

Constantinus tercius in locū demortui heraclij p̄ris primo sufficit̄. Cuȝ eū cosdroas rex psaꝝ victorijs insolestens vt premissum ē paci vt ꝯsentiret nullis p̄cibus p̄mijsue pollicitationib⁹ adduci potuit. Quaobrem impator eraclius expeditōem in barbaros destinanit. p̄miuq̄ꝫ oim ꝯstātinopolis defensioni ꝓspecturus. Cōstantinū filiū cesarē declaratū regni cōsortē accepit Sergio venerabili p̄triarcha ⁊ bonoso p̄tricio spectate virtutis viro illi in administrationis socios attributis. Inde p̄ost obitū eraclij iste ꝯstātin⁹ q̄ p̄re absente cōstantinopolim gubernabat illi suffectus ē. Qui q̄rto assumpti impꝑij mense veneno extinctus ē a martina nouerca ⁊ eracleane fratre. quos pyrrhus patriarcha cōstantinopolitanus ad id flagitium instigarat.

Heraclion. mortuo fratre impꝑiū occupat eo potissimū tp̄e q̄ cyrrus sergi⁹ ⁊ pyrrhus acephaloꝝ heresim instaurātes. vnā opationē in xp̄o hūanitatis. s. ⁊ diuinitatis. vnāq̄ꝫ volūtatem p̄dicabant. Ex hijs aūt pyrrhus q̄ ob heresim in affricā relegatus fuit. quā primū de heraclij morte cercior ē factus. Ex affrica romā venit. ꝓuolutusq̄ꝫ ad theodori pontificis pedes poposcit veniā errati. q̄d apud ꝯstantinopolim ꝑpetrauerat. Exinde oblatā a pontifice et clero romano recte fidei ⁊ religionis xp̄iane formulā reuerēter accipiēs in patriā est reuersus. Ubi postq̄ꝫ flagitiū illud martine ⁊ heracleoni suasit. pri⁹ vitam amisit. q̄ꝫ tanto q̄situ scelere p̄triarchatum potuerit obtinere. Cū igit̄ post mortē cōstantini heracleon imperiū tenuit et turpiter ⁊ iniq̄ssime rem publicā administraret senatus populusq̄ꝫ cōstantinopolitanus in martinā eracleonem q̄ꝫ insurgēs lingua illā. hunc naso mutilatos relegauit. quo in furore retract⁹ de fuga pyrrhus a populo est occisus.

Constans Constantinopolitanus impator. q̄ fuit filius constantini dolo necati. post heraclionem p̄dictū illico in impatoreȝ assumptus. Et in demortui pyrrhi locū paulus p̄triarcha a senatu ⁊ pp̄lo est suffectus. q̄ a theodoro pontifice romano. vt rectā fidei normā acciperet ꝑ lr̄as requisitus. obstinate rēnuit obedire. quē theodorus pontifex romanus dignitate p̄uauit. quia orthodoxe fidei normā ⁊ rōem suscipere recusabat. adiuuāte ei⁹ stulticiā ꝯstācio in eandē heresim stolide nimiū ꝓlapso. vn̄ ⁊ martinū papā in cersonā pōti ciuitatē. apud quā alter romanus pontifex. b. clemens longe an̄ exulauit in exiliū misit. inde ꝯstantius expeditionē in ytaliā parauit nō q̄dem vt iuxta famam tūc a se accurate disseminatā longobardos ytalia eijceret. ſ; vt vrbem romā ⁊ subiectas illi ꝓuincias diuitijs ⁊ ornamētis spoliaret. Cūti romam via appia cōstantio vitalian⁹ pontifex maxim⁹ clero ⁊ pp̄lo multitudine sociatus sexto ab vrbe miliario obuiauit. introductusq̄ꝫ impator bti Petri p̄mo ⁊ post alias vrbis eccl̄ias accuratissime inuisit. Et postq̄ꝫ p̄mis q̄nq̄ꝫ aduētus sui diebus basilicas ⁊ publica rome loca ꝑambulauerat: direptioni operā impendit. Etem̄ q̄cunq̄ꝫ vidisset ex ere aut marmore ad ornatum posita. ꝑ singulos dies aut loco abstracta. aut vi discerpta nauibus imponi curauit. vt plus ip̄e ornamētoꝝ septē in diebus vrbi rome detraxerit, quā barbari antea in ducentis et q̄nquaginta octo annis ꝑ quos impꝑiū inclinauerat. vl' in p̄dam abstulerāt vel confregerāt inde neapolim redijt ⁊ postea in siciliam nauigauit. Resedit v̄o syracusis vbi mi[s]sus q̄dam armeni⁹ ordines in orientali ei⁹ exercitu ducens illū in balneo interfecit. anno impꝑij sui vigesimooctauo. In eiusq̄ꝫ locum mezentius Cui⁹ fraude necatuȝ cōstantiū putant imperator a militibus creatur.

Concilū Rome tp̄e martini pape

Synodū rome martin⁹ pōtifex cētū ⁊ q̄nquaginta ep̄oꝝ hūit ob paulū p̄triarchā ꝯstātinopolitanuȝ. c⁹ apocrisarij q̄s ad paulū miserat. ⁊ illū vt resipisceret vrgeret. ꝯstācij iussu ī diuersas īsulas relegati fuer̄t. q̄d cū audisset martin⁹ ī eo synodo rome ꝯgregata p̄mo ꝯdēnatōem cyri alexādrini ⁊ sergij ac pyrrhi ꝯstātinopolitanorū p̄triarchaꝝ īnouauit. deinde paulū p̄n̄tē p̄triarchā dānauit ⁊ p̄triarchatu cēsuit ammouendū. Interea v̄o dū h̄ agerēt pax ytalie q̄ īter rōnos ⁊ lōgobardos ānis. xxx. durauerat turbari iā cepta ē. longobardis oīa ad suā vtilitatē trahētibus. Cōtra v̄o recusantib⁹ romanis q̄ p̄ter ius fasq̄ꝫ mandarētur. maxime v̄o cū rotharis arriana labe inquinatus. nullā ferme ciuitatē haberet. cui non arrianū ⁊ catholicū ep̄m preposuisset.

Jodocus

Egiltrudis regina

Jodocus heremita sanctus. p hoc tempus virtutibus clarus. qui cū esset Britonū regis filius. spreto regno ꝛ mundialibus pompis in heremuz secessit. vbi cū aliquādiu sanctissime vixisset. Tandez in pago pontico multis miraculis clarus in dn̄o q̄euit. Sunt q̄ scribūt eo tp̄e ꝛ vincentiū beluacensem ep̄m ꝛ meduardū archiep̄m Remensem sctitate ꝛ doctrina in precio fuisse. hijs addūt ꝛ reginalphā gallā matronā genere ꝛ sctitate insignē. ꝛ renaldū traiectensem ep̄um vita ꝛ miraculis clarum.

Egiltrudis regia anglie circa illa tp̄a claruit. que trib⁹ nupta viris v̄go p̄mansit. cui⁹ mortue corbus post. xi. sepulture sue ānos incorruptū ē inuentū.

Aurea

Aurea virgo sctissima ipi⁹ eligij pōtificis discipula. p ip̄m tp̄us apud parisios disciplina sanctitate ꝛ p̄cipua patientia clarissima. plurimū floruit. Cui⁹ sanctitate ꝛ prudentia p̄motus eligius ipsaz trecentis virginibus prefecit. fuit autem genere nobilis.

Forseus

Forseus q̄z hibernie regis fili⁹ p id tp̄s cū duobus germanis p̄tēptis regni sui pompis monachalē habitū susceperūt. ꝛ in magno p̄cio euaserūt. Is monasteriū in loco quē vocāt latiniacū ꝯstruxit. Nec mlto post ordinatis fr̄ibus. migrauit ad dn̄m. post q̄tuor autez ānos ab eligio ꝛ ausberto ep̄is imaculatū corpus sine vlla putredine trāsfert. hui⁹ natale celebrat. 4. nonas marcij.

Gerdrudis

Oswaldus

Oswaldus rex nordmānoꝝ anno p̄mo heraclionis imp̄atoris a penda mercioꝝ rege perimitur. Is q̄tuor ydeomatū gentes. videlz pictauos. scotos. britones. ꝛ anglos i suā s̄biectōem accepit. h⁹ dextera multaꝝ elemosinaꝝ largitrix hodie q̄z cū brachio ꝛ cute ꝛ neruis incorrupta iacet. toto reliquo corp̄e in cineres dissoluto. que a fr̄e Oswino apud vrbem bembaburch cōposita in scrinio pro miraculo monstratur.

Gerdrudis sancta niuigellensis anno constantis xx. obijt. Hec fuit filia ytte relicta pipini q̄ istinctu scti amandi monasteriū niuigellense fundauit. Cui⁹ filiā suā Gerdrudā v̄ginem deo dignā p̄fecit. q̄ die sui obitus apparuit cuidā abbatisse treuerēsi noīe modeste sibi familiaritate cōiuncta. suā felicē trāsmigrationem ostentās. pluribus inde miraculis claruit.

Leodegarius ep̄s

Vigilius epus

Leodegarius ep̄us tp̄ibus Cōstantini imp̄atoris ebroniū pessimū virū Theodoricus rex in grām recepit. q̄ leodegariū varijs tormentis afflixit post famē ꝛ carceris squalorem. post oculoꝝ euulsionez. post plantaꝝ cōcisionē. post lingue ꝛ labioꝝ excisionē. consummauit tandē martyriū p capitis abscisionē. fuit hic a nobilissimis parentib⁹ regi clotario cōmēdatus. Et a didone auūculo suo pictauiēsi ep̄o eruditus. inde ob p̄udentiā ꝛ ꝯsiliū cū in regio palacio moraret. tantā scd̄m deū de pietate sollicitudinē habuit vt eduensi ecclesie mereret in pontificem p̄moueri. Is post obitum suum multis miraculis in restituēda sanitate claruit.

Vigilius quoq̄z circa idem tempus genere nobilis ꝛ sanctitate preclarus in Antisiodoreñ. ep̄atu sedit annis. xxvj. vbi extra vrbē ecc̄iam beate marie cū monasterio cōstruxit. Et hospitale qd̄ dom⁹ dei appellatur. Hic p̄pter sanctitatem suā inimicis iusticie odiosus. a warachono senescallo regis francie in scotia silua occisus est. Qui waracho successit in eodem principatu ebrionio qui sanctum Leodegariū occidi fecerat. Et ip̄e ebrionius in morte visus est a demonibus in infernū deportari. Cum autem vigilius ad p̄priā veheretur vrbē per ciuitatem senonicā vincti ruptis cathenis libere de carcere exierunt. Cathenas ad prescriptam ecclesiam suam deferebant.

Cesarea regina psaꝝ

Cesarea psaꝝ regina. Circa hec tpa de pside exiens nesciente marito cū paucis suis fidelibus. priuato habitu. ꝓpter xpiane fidei amorē. ꝯstantinopolim venit. anno sexcētesimotercio ac.lxxx. Que q̄dē ab imꝑatore honorifice suscepta. post aliquot dies nō multo post: charactere baptismi vt desiderabat suscepit. ⁊ ab augusta de sacro fonte leuata. hoc vbi intellexisset psaꝝ rex. legatos statim ꝯstantinopolim mittit. q̄ vxorē ab imꝑatore repetant. Rn̄dit imꝑator in arbitrio regine esse standi vl' discedēdi. ꝓinde eā sciscitētur. Interrogata regina respondet. Nūq̄ rediturā in pꝛiam. nisi rex xpiani nomē susciperet. Qui statim re cognita cū.xl.milibus hoim cōstantinopolim pacato agmine veniēs ꝑbenigne ab imꝑatore suscept⁹. vna cū militib⁹ suis baptizatus. ⁊ ab Augusto de fonte leuatus. catholica fide ꝯfirmatus ē. accepta sua coniuge letus ⁊ gaudens multis ab augusto honoratus munerib⁹. in regnū reuertit.

Rotharis

Rotharis longobardoꝝ rex post arioaldū regē. regnauit annis.xvi. Is licet multis ꝑditus ꝟtutibus. Arriana tn̄ labe inq̄natus oēs longobardos in eandē ꝑcipitant traxit. vt in ciuitatib⁹ subiectis duos hēbat epos vnū catholicū alteꝝ arrianū. In re militari ꝑstans fuit. vt etruriā ⁊ liguriā cum locis maritimis vsq̄ massiliā in suā redegit ꝑtatem. Tanti insup fuit ingenij. vt leges q̄ sola memoria in vsu habebat. in seriē q̄ndā redegerit. ⁊ librū edictū appellari mādauerit. prius em̄ lōgobardi sine lege fuerūt. Erat aūt (ipo in eodē codice referēte) ann⁹ septuagesimusp̄rim⁹ quo longobardi ytaliaꝫ intrauerāt. vt in ꝓlogo libri patꝫ. Huic cū aliq̄n theodorus exarchus bellū indixisset. apud Scultemiā mutine vrbis amnē acriter pugnatū ē. vt exarchus septē milia amiserit. Tandē rotharis sine filijs defunctus est.

Rodoaldus filius successit q̄ regnauit ānis.v. hic theodalinde regine filiā duxit vxorē. qui tamē libidinibus immersus in adulterio mulieris deprehensus a viro occisus est.

Aripert⁹ deinde rex regnauit ānis.9. Is apud papiā oraculū pulcerrimū in honorē saluatoris condidit. moriens duos reliquit filios ꝑtheritē ⁊ gundibertū reliquit successores. quoꝝ tpibus longobardi pacē cū romanis rauēnatibusq̄ vbiq̄ huauerūt. Sed varijs ipi inter se motibus agitati sunt. grimoaldus nanq̄ beneuētanus longobardoꝝ dux ipos fratres discordes esse intelligens. magnas ducens copias papiā venit. qua ex vrbe cū ꝑtheritem puerū regē fugasset. gundibertū frēm expulit mediolano. Eas discordias exploratas hn̄s clodoueus rex francoꝝ. copias in ytaliā misit. q̄ cū in transpadana regione magnā fecissent predā. a grimoaldo ytalia sunt expulse. Sunt tn̄ qui scribant gallos hac rōne deceptos esse. longobardi em̄ simulata fuga. castra rex omī copia ac vini potissimū plena relinquentes haud longe in insidijs constiterāt. galli vo castra ingredientes rati veram esse hostiū fugam. In oēm voluptatem effundūtur. epulis ⁊ vino replent. quare superuenientibus hostibus cum somno etiam grauati passim veluti pecora ab hostibus ceduntur.

Sarraceniq̄ ꝑ id tpus intantū hauserāt opes. vt post subactas ⁊ quiete possessas. q̄ romanoꝝ fuerant. prouincias asie. europam inuadere presumerēt nauigio itaq̄ ingenti ab alexandria soluentes rhodū insulam romani imperij ꝑuenerūt. eaq̄ capta colossum fama celeberrimū a quo ciuitas insule primaria nomen habuit. demoliti sunt. Ex cui⁹ ere nongentos camelos fuisse oneratos inuenimus. rhodo vastata sarraceni. egrū delati pelagus multas ex cicladibus afflixerunt.

Grimoaldus

Grimmoaldus decimus longobardoꝝ rex. regnauit annis.9. Is abeūte ex ytalia cōstantio in cisalpinā rediens. foꝝ popolij sabatho sctō aggressus cesis oībus diripuit. ac solo equauit. Fuere in hoc rege mlte preclare corporis ⁊ anime dotes. tātū em̄ prudentia ⁊ cōsilio valuit. nō solū in rebus externis verūetiā in domesticis vt q̄dam capitula ac q̄dam vtilia rotharis regis edicto addiderit. q̄ postea legis formā accepere. fuit ꝑterea mediocris stature corpore validus. capite caluo ꝓmissa barba. nec animo minus in rebus agendis q̄ corpe ꝓmptus. post fleubotomiā factā in brachio dū arcu colūbam sagitasset erupto denuo sine intermissione sanguine diem obijt. sepultus ē aūt papie ī basilica beati ambrosij quā ipe sua impensa edificauerat. pertaris aūt ariperti regis filius in ytaliā rediens tercio mense post grimoaldi mortē regno paterno sine cōtentione potitus ē.

Constātio ipatore sublato cū oēs passim dilaberēt. superuenientib⁹ cū magna classe sarracenis. ⁊ syracuse ⁊ tota insula occupaꝛ. vnde postea onusti preda alexandriam redeuntes vrbis quoq̄ rome ea ornamēta secū detulere q̄ cōstantius aduexerat.

Dagobert⁹ rex frācoꝝ

Dagobertus francoꝝ rex eodē ferme tpe vir astuti ingenij. nec consilio minus q̄ manu promptus moritur. Cuius animā e manibus demonū liberatā ferūt Dyonisij ac Mauricij martyris ac etiā martini cōfessoris auxilio. q̄s semp dū vixit vt patronos coluit ⁊ templis honoratiores reddidit. Hic autem oib⁹ bonis insignit⁹. regnauit ānis.34. Vez ab anglis infensus ꝑpetuā cū eis suscepit inimiciciā. hic itercessiōe heraclij oēs iudeos ī suo reg̃ baptisare fecit.

ERfordia magna ac memorabilis vrbs ꝓuincie thuringie caput. a priscis erphesfurt appellata. mō-tem habet excelsum. qui nūc sancti petri vocitatur. cum a temporibus Theodosij imꝑatoris sub ar-chadio ⁊ honorio inclinatio imperij originem habuit. Franci romanoꝝ presides. a rheno ytaliam versus abiecerūt. Et se regi ꝓprio subiecerunt. Quibus intellectis thuringi ab altera parte rheni orientem versus Ex consilio regis francoꝝ merwigū eius cognatum in regem elegerūt. Is arcem cōstruxit in eo monte. ⁊ castrū ꝓpe Erffordiam vbi nunc ecclesia sancti Dyonisij extat. qd vulgares Merwisburg nomināt. Post eius obitum bassinus in thuringia regnum sucepit. Cui⁹ vxorem postea hildericus rex francie duxit i cō-iugem. Per ea tempa in loco vbi nūc basilica diui andree frequētatur. villa Schildinorde extabat. in bru leto quoqꝫ ꝓpe fluuiū Gera (qui nūc ciuitatem illabitur. ⁊ mediam ferme ꝑterfluit. Cuius cōmoditate to-ta ciuitas purgatur. ⁊ plurimū decoratur) Molitor sagax sua diuerticula habebat. cui nomē Erpff fuerat apud eius molendinuz transitus siue passagiū olim extitit. at cum temporibus clodouei regis francoꝝ ad annū salutis trigesimūoctauū ⁊ quadringētesimū Erffordia ortum habuit. a molitore dicto atqꝫ transitu Erphesfurt denominata fuit. Regnante postea apud francos tagoberto inclito rege. Is post castrū in mō te desolatum monasteriū celeberrimū sancto petro dicatum ordinis diui benedicti construxit. Inde mons santti petri appellatus fuit. Ecclesiam quoqꝫ sancti Gangolfi dotauit. Bonifacius postea archiepus ma-guntinus sub pipino francoꝝ rege. cum thuringiam ad fidem cōuertisset ecclesiam gloriose sempqꝫ virgi nis Marie edificauit. ac ibi episcopatum ordinauit. qui illico maguntine sedi cessit. Huius vrbis ager optimus est ⁊ herba fullonū que sandix ac saponaiā dicitur pro tingendis pannis feracissimus. Per cui⁹ arua gera fluuius ⁊ alia flumina ꝑterfluūt. regionem vbertim irrigantes. ꝓpter quod ⁊ pecoꝝ pascuis ha-bundat. Post annū deinde sexagesimūsextum supra millesimū muro circūdata ac turribus munita fuit. Et ciuiū edibus ac monasterioꝝ ac ecclesiaꝝ ornamentis mirifice creuit. thuringorūqꝫ celeberrima sedes fuit. eo ꝙ totius regionis ferme media sit. ⁊ bladis alijsqꝫ necessarijs copiosissima habeatur. Et cum hec regio ac vrbs a soluendis decimis libera fuerit. Eam ob rem multas calamitates a finitimis principibus passa fuit. precipue temporibus heinrici tercij imperatoris. Is cum a seuerissimo suo preceptore archiepiscopo Colaniensi liber euasisset. In oīa genera flagitioꝝ ruptis tꝑantie frenis ꝑcipitem se dedit. Montes oēs

Ecclesia virginis Marie   Sanctus Seuerus

colliculosq; saxonie ꝛ thuringie castellis munitissimis extruxit. p̄sidiūq; imposuit. quibus cum victui necessaria minus sufficerent pmisit. vt ex ꝓximis villis ꝛ agris hostili more predas agerent. ꝛ ad ipa castella munienda circūquaq; manentes cogerent. Rex ne manifesta tyrannide notaret̄ si ꝯtra innocentes atq; in regnū ꝓpriū grassaretur. vt impietatē suā q̄dam religionis specie palliaret archiepm maguntinū modis omibus instigauit. vt decimationes thuringie sicuti ante pluries instituerat exigeret pollicens se ei in exigendo summa ope affutuꝝ. Et dicto obtemperare nolentes regia maiestate coactuꝝ. Ea tamē pactione vt ipaꝝ decimaꝝ ptem sibi. q̄ ꝛ regie magnificentie ꝛ tanto labori suo digna forent tribueret. Ita ep̄s vanissima spe animat᷒. Synodū indixit in erphesfurt. vj. ydus marcij. statuto die aderat rex. archiep̄s ꝛ hermānus babenbergensis ep̄us ꝛ alij q̄ ad discutiendam causam fuerint euocati. Thuringoꝝ spes ꝛ fiducia potissimū in abbate fuldensi ꝛ herueldensi nitebatur. Cū hij ecclas decimales plurimas et p̄dia in thuringia haberēt. q̄ publica discussione interpellati ꝓ decimaꝝ redditione primo p deū archiepm rogabant. vt antiq̄tus tradita monasterijs legitima incōuulsa manere fineret. q̄ ꝛ sedes ap̄lica ꝛ veteribus ꝛ recētibus scriptis crebro firmasset. Et p̄decessores archiepi sui nūq; īfringere tēptassent. Id atroci responso archiep̄s repulit: p̄decessores suos rudibus in fide auditoribus. lac potū dedisse nō escam. q̄ nūc resecare vellet. ꝛ pfectis solidū cibū ministrare. Tandem thuringi improbata synodo sedem apostolicam appellarūt s; rex capitali sententia prohibuit. Postea exortū fuit bellū saxonicū. Nulla deinceps exactio facta est decimaꝝ. Gaudentibus Thuringis qd̄ occasionem inuenissent. vt traditas sibi a p̄ribus leges manu militari tuerentur. Et dolente rege quod dū decimis immoderatius inhiaret pene regnū cum vita amisisset. In hac vrbe multa sanctoꝝ corpa p illustrissimos delata sunt. videlʒ Adolarij Eobani Seueri epoꝝ. ꝛ vincentie quibus ꝛ aras ꝛ basilicas edificauerant amplissimas. In ea quoq; anno domini. 1392. Gymnasiū celeberrimū ortū habuit. Ubi sunt edes amplissime studentiū ꝛ legentiū. Ex quo iurisconsulti theologi ornatissimi. philosophi ac medici excellentissimi ꝓdierūt. Perpessa tandem fuit hec famosa vrbs vastationes ac direptiones p incendia varia. Neq; aliqua insignis vrbs apud germanos memoratur. q̄ p fatalem ac aduenticiū ignē totiēs exusta sit. Ultimo incendio magna ex parte concrematur. In festo em̄ geruasij Anno. M.cccclxxij. hec preclara vrbs in basilicis gloriose virginis marie ꝛ Seueri in pōte mercatoꝝ. foroq; rapaꝝ ꝛ aū gradus in edibus laicoꝝ ac canonicoꝝ dampnū sensit. vt pene tercia vrbis pars incendio perijt.

Mons Sancti Petri

Linea summoꝝ pōtificū

Donus

Agatho

Leo secundus

Benedictus secūdus

Joannes quintus

Donus papa. p̄ria romanus. p̄re mauricio. eo tpe pontificatū inijt q̄ Grimoaldus longobardoꝝ rex morit̄. quo q̄dem anno maximi imbres fuere ꝛ multi fulminibus afflati īterîere. ꝛ frumēta in agris emarcuere. Vn̄ ob hoc pontificatū in maximis turbinibus suscepit. Fuit aūt sanctitate vite ꝛ doctrina valens. vt clerus diuersis ordinibus distinxit. ꝛ honoribus auxit. Monachos vero quosdā syros cū nestorianis sentientes in monasterio bocciano deprehensos ꝛ castigatos in varia monasteria diuisit. p̄terea rauēnatem ecc̄iam a romana iam pridem segregatā ꝛ ob eam rem aliocephalim appellatā sedi apostolice obtēpantem reddiderit. Hic insup honori ꝛ cultui diuino ꝯsulens vestibulum̄ sancti petri (quod padisum vocant) quadripartitū marmoribꝰ strauit. Instaurauit p̄terea. ꝛ restitutas dedicauit ecc̄iam apostoloꝝ via hostiensi. Et ecc̄iam beate euphemie via appia sitam. At donus pontificatus sui anno. v. mēse. v. die. x. morit̄ ac sepelitur ad basilicam Petri apostoli tercio ydus aprilis. Cuiꝰ in morte episcopatꝰ vacat mensibus duobus. dies sedecim.

Anno mūdi. 5863. Anno xp̄i. 664.

Agatho primus papa natione siculus. p̄re romano ex monacho pontifex creat̄. Vir certe tante sanctitatis vt leprosum obuiū factū osculo suo statim liberauerit. Tante p̄terea mansuetudinis ꝛ humanitatis fuit. vt neminem ab se vnq̄ꝫ tristem dimiserit. Nactus itaq̄ꝫ impatorem moribus suis haud quaq̄ꝫ dissimilē. monochelitaꝝ causa cōciliū apud cōstantinopolim habere constituit. Expectauit itaq̄ꝫ donec constantinus a bello in p̄riam rediret q̄ sarracenos a se victos imperio romano vectigales reddidit. Inde legatos statim constantinopolim mittit Joannē portuensem epm̄ ꝛ Joannē romane ecc̄ie dyaconē. Hos p̄ benigne susceptos mira caritate ꝯstantinus adhortatus ē. vt omissis cauillationibus ꝛ sophisticis altercationibus. ex equo ꝛ bono om̄i controuersia sublata duas ecc̄ias vnā tandēꝫ facerent. agatho vero cuiꝰ tpe post solis ꝛ lune eclipsim peste ac grauissima quidem laboratum est. pontificatus sui anno secūdo. mense sexto. die quintodecimo moritur. ac sepelit̄ ad sanctum petrū quarto ydus Januarij. Cuiꝰ morte annū vnū. menses. v. sedes tum vacat.

Leo eius nomīs secūdus papa. natione siculus. p̄re paulo vir doctissimus fuit. latine ac grece vt eius scripta indicāt. Preterea vo adeo musice pitꝰ est habitus. vt psalmodiā cōposuerit. hymnosq̄ꝫ ad melioꝛē cōcentum redegerit. Idem quoq̄ꝫ instituit vt in celebratione pax populo daretur. Sextā vo synodum ita suscepit vt eosdē anathematisauerit quos sancta synodus p̄sente cōstantino damnauerat. Concessitq̄ꝫ necessitate vrgente omni die baptizari debere. Instituit p̄terea ne ad archiepatum assumptus pro vsu pallij alioꝛūue officioꝝ quicq̄ꝫ ecc̄ie ꝯsolueret. qd̄ vtinā hodie obseruaret̄. Cū ex hac largitione q̄ti die mala oꝛiantur. At leo in quo p̄ter doctrinā ꝛ eloquētiaꝫ singularis religio. mira pietas ꝛ clementia fuit. pontificatus sui mense decimo moritur. sepeliturq̄ꝫ collacrimātibus om̄ibus tanq̄ꝫ publico parente orbati ad basilicam Petri. quarto kal̄. Julij. post eius moꝛtem mensibus. xj. diebus. 21. epatus vacat.

Anno mūdi. 5883. Anno xp̄i. 684.

Benedictus iunioꝛ siue secūdus papa. patria romanus. patre Joanne. ab ineunte etate xp̄o militans. diuine scripture ita operā dedit. vt doctrina ꝛ exercitatione in rebus diuinis tum singularis haberetur. Ob eius humanitatem pietatem gratiam in omnes maxime vero erga pauperes. Quibus virtutibus hominū corda ita sibi deuinxit. vt tū vnus haberetur. qui oīm suffragijs in locum demoꝛtui leonis merito subrogaretur. Ad hunc constantinus imperatoꝛ hominis sanctitate pmotus. sanctionē misit. vt deinceps quē clerus pobulus exercitusq̄ꝫ romanus in pontificem delegisset. eundē statim veꝝ xp̄i vicariū esse oēs crederent. basilicas plures restituit maxime laurentij in luciam ac btī Valentini. Moritur autem pontificatus sui mense decimo. die duodecimo. sepeliturq̄ꝫ apud beatū petrū ydibus Maij. qui vt omnibus vita carus fuit. ita post moꝛtem ab omibus vt sanctus. ꝛ bene de humano genere meritus celebratur. Eius in moꝛte sedes vacat mensibus duobus. diebus quīdecim.

Joannes quintus papa natione syrus. patria anthiocenus. patre Cyriaco pontifex creatur. eo ferme tempoꝛe. quo impatoꝛ cōstantinus moꝛitur. vir singularis religionis ꝛ mansuetudinis atq̄ꝫ doctrine oīm consensu pontifex creatus in ecclesia saluatoꝛis que constantiniana appellatur ad lateranū. ea ratiōe qua leo secūdus cōsecratur a tribus episcopis hostiensi portuensi ꝛ veliterno. Quē quidem moꝛem posteri deinceps tenuere. Deniq̄ꝫ valitudinarius cum libellum de pallij dignitate composuisset. pontificatus sui anno p̄imo moꝛitur. Sepeliturq̄ꝫ ad. s. petrum. iiij. nonas augusti. Eius in moꝛte sedes vacat mensibus duobus. diebus. xviij.

Constantinus constantij augusti filius extincto vt premissuz ē apud Syciliā ɔstante augusto, punitoqȝ q̄ ei successerat mesentio siue missesso tyrāno. romanoꝝ regnū suscepit regendū. Romanisqȝ principatus ē annis decem z septem. Is aūt cōstantin⁹ q̄ prius fuit a ɔstancio genitore in consortē imperij assumptus. illo interfecto vt ondimus territus est. z oīa vbiqȝ adeo trepide administrauit. vt si aliqua fuisset vis illata. visus sit imperiū facilime amissurus. Uir postea catholicus modestusqȝ ac omni bonitate integerrimus. qui suscepto imperio heracliū atqȝ tyberiū fres suos in imperij consortiū accepit. Licet sint q̄ scribāt eosdē fres pueros ne ad imperiū aspirarent naribus mutilasse. Inde mox ecclesias collapsas. q̄ sub heraclio ab hereticis dirute fuerant instaurauit. atqȝ alias denuo edificauit. Et cū esset armoꝝ vir strennuus sarracenos romano impio infensissimos bello deuicit. ac vectigalia reddidit. Decimo em̄ impij eius anno ɔ sarracenos celebri victoria cōstantinū potitū inuenimus. vt ea afflicti clade sarraceni tributū impio pendere ,pmiserāt. Accidit qȝ oportuno in tpe. pax illa. qꝛ bulgari post paꝝ traciam inuaserūt. Congressusqȝ illis pannoniā inter z mesiā supiorē ɔstantinus insignē accepit cladem. cūqȝ potius fugeret quā pedem referret. paci ab illis oblate cupientissimus acqeuit. Satis nāqȝ bulgaris feracissimi agri ,puincias danubio cōtinētes romani pncipis auctoritate pacta secū federa habitare. inde ɔstātinopolim rediit. Et vt grecos romane eccie vniret sextā synodū agathonis pape rogatu cōgregauit. Deniqȝ cū eēẜ bonis opib⁹ plen⁹ moritꝰ filio iustiniano i impio relicto.

Linea imperatorum

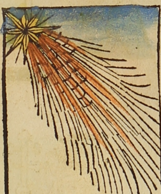
Constantin⁹ quartus

Synodus sexta vniuersalis apud constantinopolim

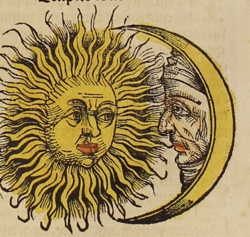

Sextam vniuersalē synodū apud ɔstantinopolim constantin⁹ imperator celebrari iussit. interfuerūt aūt agathonis pape legati Ioānes portuensis epus z alter Joannes romane eccie dyacon⁹. Conuenerūtqȝ ad impatoris edictū ducenti octuagintanouem epi. Acta aūt est cā monochelitaꝝ q̄s supra diximus aduersus fidē catholicā cōtendisse. vnicā tantūmō eē in xpo voluntatem. Erantqȝ duo pmarij cause aduersarij Georgius Cōstantinopolitan⁹ z machari⁹ anthiocenus epi. quoꝝ Georgi⁹ auditis rōnibus faciliter in catholicoꝝ sentētiā adduci ē passus. macharius aūt ptinax. z nimis diu pribus resistens. nō solum ē dignitate puatus. s̄ simul cū mortuis sergio. pyrrho. paulo z petro eiusdē hereseos auctoribus sathane traditus. ad extremūqȝ cū aliquot pfidie cōplicibus romā relegatus Et theophaniū abbatē vero sentiētē in locū macharij anthiocenū epm creant. Hac aūt re ex sentētia feliciter gesta. vt deo gratie agerētur qꝛ vtrāqȝ ecciam vnā fecisset. sententia z animis Joannes eps portuensis octaua pasce corā pncipe z ptriarcha. corāqȝ pplo constātinopolitano in basilica sancte Sophie missam latine celebrat. approbantibus oib⁹ q̄ tū aderāt. veꝝ esse z sctm̄ illū sacrificādi morē. Et q̄ aliter sentiūt a recto z honesto discedere. Hec ē aūt sexta synodus. q̄ Cyrilli. Athanasij. Basilij. Gregorij. Dyonisij. Hilarij. Ambrosij. Augustini. Hieronimi. snīa conclusum ē. duas naturas z opatōes in xpo eē. Explosaqȝ illoꝝ ptinatia q̄ vnicā eē in dño volūtate dicerent. vñ monochelithe vocati sunt. Ea reintegta fidei leticia agatho z romani paucos menses sunt gauisi. qꝛ pestī tūc q̄nta raro alias p tres meses romam populata est. z ipse agatho est defunctus.

Cometa

Eclipsis solis z lune

Stella crinita quā greci Cometē vocāt indicabat ,pfecto tot clades q̄ trib⁹ cōtinuis mēsib⁹ appuit. Et pluuie magne ac freq̄ntia tonitrua qualia nūqȝ ātea fuere. vise sunt elemēta i vrbis rome z ytalie excidiū ɔiurasse. Nāqȝ tāti tāqȝ ɔtinuati ibres toni-truis fulgorib⁹ imixti fuerē. vt maximā armētoꝝ passim morientiū iacturā ppli sint ppessi. Eqȝ quā plimos viros ea tēpestate fulmib⁹ afflatos iterisse iuenim⁹ z maturescētia pluuiaꝝ initio i cāpis frumta emarcuisse vt solatio fuerint populis legumina. quoꝝ fetus primi grana in terrā vēto imbreue discussa cum herbidū cespitem pullulassent ad maturitatem denuo peruenerunt in Cisalpina potissimum.

Post solis quoqȝ ac lune eclipsim peste grauissima laboratū est que papiā depopulata ē vt ciues iuga montiū peterent z in vrbe frutecta ac herbe nascerentur.

COnon papa. Tracia oriundus. in sicilia educat⁹. Inde romane eccīe militans ex p̄sbitero pōtifiex creaẗ. Vir siqdem bonus ꝛ tanto p̄ncipatu dignus. Nā dū romam petrū archiep̄m exercitus vo theodorꝫ p̄sbiterꝫ in Joannis demortui locū sufficere conarētur. Tandē post longā altercationē in hanc sententiā venere oēs: nutu diuino impulsi. vt cononē eligerent. Erat eñ moribus. litteratura pietate religione dignitatis specie insignis. quē nōnulli angelicū ob venerandā caniciē ꝛ dignitatē forme appellarunt. animi simplicis ꝛ integri. modestie ꝛ iusticie singulari. ꝯstantie et prudentie plusq̄ȝ humane semper ē habitus. Hāc obrem e vestigio oēs ad quos ꝑtinebat eū cōfirmarunt. cū maxima acclamatione laudū suarꝫ. idem fecit Theodorus exarchus rauennas. qui tñ post initūȝ pontificatū statim inualitudinem incidit. vñ paschalis archip̄sbiter ac thesauri pontificis dispensator regnādi cupidus ioannē hexarchum pecunia sollicitat. vt eius suffragijs post mortē cononis pontificatus sibi decernaẗ. Accepit pecuniā quāq̄ȝ nihil eorꝫ q̄ ꝓmiserat p̄stiterit. Moriẗ aūt conon pontificatus sui mense. xj. die tercio. sepeliturq̄ȝ ad sanctū petrū. xj. kalendas octobris. vacat tum sedes mensibus duobus. dieb⁹ tribus ꝛ. xx.

¶ Anno mundi. 5893. ¶ Anno xp̄i. 694.

SErgius papa natione syrus. p̄ria anthiocenus p̄re tyberio. adeodati pōtificis t̄pe romā veniens in clerꝫ romanū asciscitur. Deinde vo ob ei⁹ doctrinā ꝛ diligentiā circa misteria ac rem diuinā ꝑ ordines conscendens sctē susanne ad duas dom⁹ cū titulo eius loci creatur. frequētare tū magis atq̄ȝ magis cimiteria cepit. qua ex re tantuȝ sibi nomis cōꝑauit. vt defuncto conone in ei⁹ locū suffect⁹ sit. nō sine altercatōe tñ. Nā cū pars ppl'i romani maxime theodorꝫ archip̄sbiterꝫ peteret ꝛ nōnulli ob exarchi iudicibus subornati pascalem noiassent. parsq̄ȝ vtraq̄ȝ in palatio lateranensi cōuenissent tandē cleri populiq̄ȝ vota in sergiū cōuenerūt. quē postea iustinianus imꝑator cū sue synodi nollet acquiescere ad se vinctū ꝑ zachariā ꝓthospatariū suū trahere p̄cepit. ꝫ milites ytalici id admittere noluerūt. Verꝫ cum pacem obtinuisset ad ecclesiarꝫ instaurationem manū apposuit. Et q̄ȝ maxime petri basilicā ablatis ruderibus renouatisq̄ȝ tignis stillicidijs ac parietibus in antiquā formā restituit. Ibiq̄ȝ partē dñice crucis inuenit in capsula enea. Et. b. leonis pape corp⁹ vili⁹ iacēs honestiore loco reposuit. Constituit p̄terea vt in fractōne dñici corꝑis ter caneretur agnus dei. his tot rebus insignis pōtificatus sui anno. xiij. mense octauo. die tercio ꝛ. xx. moriẗ. Et in basilica Petri collacrimātibus oībus sepelitur. vi. ydus septembris. vacat tum sedes mensem vnū. dies viginti.

IOannes eius noīs sextus. papa natione grecus pōtificatū inijt quo theophilatius ytaliā peteret. Is pontifex restituta basilica sancti andree in vaticano. sarctoq̄ȝ tecto diui marci atq̄ȝ ornato altari principis apostolorūȝ petri ductis colūnis dextra leuaq̄ȝ. atq̄ȝ etiā vt erat animo pi⁹ ex erario ecclesie multos captiuos redemit. Moritur aūt pontificatus sui anno tercio mense tercio. martyrio vt quidam volūt. Sed a quo martyriū passus sit nō satis cōstat. Sepultum ad cathecūbas sebastianas via appia quidaȝ affirmāt. Eius ex morte vacat tum sedes mensem vnū. dies vnde viginti.

IOannes septim⁹ papa natione grecus. patre platone eo t̄pe pōtificatū inijt quo iustinianus constantinopolim reuersus. tyberiū ꝛ leontiū a quo fuerat imperio deiectus spectante populo interfici iussit: fuit aūt vir multe eloquentie ꝛ sanctitatis. Qui in basilica Petri oratoriū (ita eñ appellant) locum orandi in honorē dei genitricis extruxit. Cui⁹ parietes vermiculato opere intecti. dextra leuaq̄ȝ quorūdam sanctorꝫ patrꝫ vultus ostēdebāt. Basilicā p̄terea sancte Eugenie restituit iam pridē vetustate collapsam. Cimiteria quoq̄ȝ sctōrꝫ martyrum Marci Marcellini Damasiq̄ȝ pontificis exornauit. Postremo vero multas basilicas pictura ꝛ statuis sanctorum culciores reddidit. Moritur aūt secundo pontificatus sui anno. mense septimo. die. xvij. Sepeliturq̄ȝ in basilica petri ante altare dei genitricis quod ip̄e extruxerat. q̄ntodecimo kal'. nouembris. Eius autem in morte tribus mensibus sedes vacat.

Sysimus papa. vel vt alij volunt Sosimus. natione syrus. patre Johanne. xx. tantū diebus in pontificatu vixit. Is licet podagra ꝛ cyragra ita laboraret vt neq̄ȝ ambulare. neq̄ȝ cibum capere posset. tamē ita vrbis rome et reip. xp̄iane curam gessit. vt nil p̄termiserit. Et ante pontificatū ꝛ in ipso magistratu quod bonū pōtificem deceret. Jam eñ materiā oēm parabat qua ꝛ menia vrbis ꝛ templa vetustate collapsa in meliorem formā restitueret. Verū subita morte correptus in basilica Petri sepelitur. viij. ydus nouembris. Vacat tum sedes mensem vnū. ꝛ dies. xviij.

Linea summorꝫ pōtificū

Conon

Sergius

Joannes sextus

Joannes septimus

Sisinius

Iustinianus secūdus siue iunior Constantini iam dicti filius post prēm in imperio relictus. imperauit primauice ānis. x. Vir siquidē primo bon⁹ et prudēs ac elemosinar̄ pfusus largitor. Quasobres cōstantinopolitanū admodū auxit imperiū. Et multas leges condēs diuinā honorauit religionē. Et cuius p. x. annos gubernacula tenuit affricam a sarracenis abstulit. Et cū eisdem pacem terrā mariq̄ȝ fecit. Sicut affricā libiāq̄ȝ ammittere defuncti pr̄is res noue fecerāt Ita easdē puincias exorte pariter in sarracenis noue res recipe adiuuarūt. Siquidem gizite sarracenor̄ ammiratbo sb idem tpis quo cōstantinus vita functo baldalon illi suffectus est. Qui audiens iustinianū imperij iura oīm puinciar̄ consensu accepisse. pacē illi vltra obtulit. p eius fedus affrica et libia in primis fuerūt impio restitute. Affirmantq̄ȝ nōnulli scriptores eo in federe interuenisse. vt p annos. x. q terminus in pace fuerat asscriptus sarraceni singulo quoq die numos mille aureos soluere seruūq̄ȝ vnū ex gente sua. et vnū item equū romano impatori mittere tenerent. Interea vo cū in deū iustinianus tū in homines mira incōstantia vsus. Et sarracenos et bulgaros preter federa pacis inite adoritur. a qbus certe plus incōmodi accepit q̄ȝ intulit. Et pstantinopolim rediens a ciuibus oībus odio habitus q̄ȝ seuiciā pfecti vrbis nō cōpescuit. Qd q̄ȝ synodū habuisset ad qd cū romani pontificis clericq̄ȝ cōuenissent oratores. iterata sunt sexte synodi acta qbus intermixta sunt aliq ritu catholico abhorrentia. Subscripserūt vo imprudentes romani pontificis oratores. Sed eam subscriptionē sergius pontifex vt pro heretica iudicatā noluit approbare. Iratus vo ē iustinianus et mittēs zacbariā ptbospatariū romā iussit sergiū pontificem cōstantinopolim deportari. verū milites hexarchatus ytalici raptis propere armis pontificē a tāta iniuria tutati sunt. Cū itaq̄ȝ iustinian⁹ pfidie q in oēs vtebat. et impietatis in romanū pontificē penas dedit. Siqdē leoncius patricius annuēte gallinico ptiarcho pstantinopolitano insurgēs ppl̄m ad arma cōciuit. Et carcere vi fracto multos educens morti ppetuoq̄ȝ pedori addictos. iustinianum imperio deiectum cepit. naresq̄ȝ mutilatum curauit cersonam pōti ciuitatem exilio deportari.

Leoncius patricius vel vt alij volūt Leo secūdus ipator pulso iustiniano impiū occupās ipauit ānis. 3. Eos ipīj mot⁹ exploratos hn̄s babdimelech sarracenor̄ ammirathus affricā inuasit. in quē leonci⁹ impator ioannē patriciū milicie mgr̄m cū exercitu misit. et qdem ioānes sarracenis pgressus. eos fugere cōpulsos oīm affrica extermiauit. Uer̄ nō multo post seditione iter eos orta. Tiberiū qndā ciuē pstātinopolitanū impatorē creāt. Qui pfestim pstātinopolim cū exercitu adnauigās leonciū capit. et eodē affectū supplicio q iustinianū dixim⁹ in carcerē cōnijcit. maiori ludibrio hominem reseruans.

Tiberius eius nominis tercius impator leoncio capto et incarcerato imperauit annis. 7. hic constantinopolitanus nobilissimus erat ciuis. Cuȝ exercitus ioannis in affrica relictus tumultuari cepit. absimar̄ cui tyberio fuit cognomen ducem primo post impatorem acclamauit. Is imperiū vt aliqui q̄situm: vt alij oblatū accipiens nequaq̄ȝ moras sibi apud affricā trabendas existimauit. Et cum exercitu pene omni nauigans constantinopolim puenit. fauebant vo ciues affiniū agnator̄q̄ȝ factio potentissima. vn̄ dum leoncius forum palaciūq̄ȝ seruare nititur. ingressus absimarus vrbē cepit. leonciū naso mutilauit et in carcere maiori infortunio reseruauit. Qui suscepto pncipatu phbilippū nicephori patricij filiū in pontū exulare iussit. Cū dixisset in somno vidisse caput suū aquila obumbrari. Uer̄ iustinianus in ponto ad regem bauaror̄ confugiens qui honorifice susceptus ei filiā vxorem dedit et ad recupandū impiuȝ auxiliū prestitit qui tyberium eiecit et imperium rursus recepit.

Iustinianus olim augustus iterum ope bauaror̄ et bulgaror̄ constantinopolim reuersus impauit ānis. xxvi. Cū eīn ad sexti Joannis pontificatus initiū iustinianus secūdus cū cersone apud quā ciuitatē exulabat p se ferret residendi impīj intentionem. ciues absimaro impatore fideles illū capere intētarunt. Sed is clam abiens ad bauaros cōfugit. Quor̄ rex aut vt ipi appellabant cacānus illi honeste habito filiam spopondit vxorem. Et tn̄ anno exit duo elapso cacānus ab asimaro pecunia corruptus. iustinianū et hospitem et gener̄ proderē est pactus. quod cū resciuisset iustinianus fugiens bulgarorum regi trebellio se cōmisit. qui susceptam aduene curam illius p arma in patriam reduxit. ingressus constantinopolim iustinianus. leonciū quoq̄ȝ a quo fuerat imperio deiectus in carcere inuētū eduxit. Et vtrūq̄ȝ inimicū inspiciēte populo occidi iussit. gallinicū ptiarchā obcecatum romā relegauit. Et quotiens stillantem trucis naribus murcū abstergeret quēpiā aduersarū partius excarnificari iussit. inde cum filio tyberio in prelio occubuit.

Linea Imperatorum

Iustinianus secūdus siue iunior

Leontius

Tyberius tercius

Iustinianus

Synodus aquilegiensis

Hoc tpe aqlegie ob impitiā fidei qntum vniuersale cōciliū suscipere diffidit donec salutaribus beati pape sergij monitis instructa. Et ipa huic cū ceteris xpi ecclesijs annuere cōsentit. Facta est aūt hec synodus cōstantinopoli tpibus pape iulij sb iustiniano pncipe cōtra theodoꝝ. ꝛ omes hereticos q beatā mariā solū hoiem nō deū ꝛ hoiem genuisse affirmāt In qua synodo catholice est institutū vt. b. maria sp vgo theotocos diceretur. quia sicut catholica fides habꝫ. nō solū hoiem ſ vere deū ꝛ hoiem genuit.

Theodorus

Theodorus Angloꝝ archieps vir doctissimus optimusqꝫ p hoc tps apud āgliā floruit. Et inter cetera libꝝ egregiū edidit. In q declarauit q penitentia vnūqdqꝫ pctm dilui posset. sed ꝛ alia cōmentaria pulcra in diuinis codicib⁹ scripsit. Sanctus qqꝫ theodor⁹ augustudinēsis eps virtutibus claruit.

Lambertus epus

Lambert⁹ vir sctissim⁹ apd leodiū ea tēpestate martyriū subijt. eo ꝙ pipinū rephēderit. ꝙ vxori pellicē alpiadē supinduxerit. Hoc aūt facinus alpiadis fratrē cōmisisse aiūt q postea morbo pediculari cōsumptus ē. Hic ex nobilibus ꝛ diuitibus parētibus natus ꝛ a pmeuo lrīs eruditus ita p sanctitate sua ab oibus amabat. vt traiectensi eccie post theodardū mgrm suū pmoueri in epm mereret. Cū vo childericus q eūꝫ pmouit q eum diligebat ab impijs occisus. Maligni cū suo honore priuarūt. ꝛ pharamundū in locū eius statuerunt. Lambertus cū duobus pueris monasteriū ingressus p annos septem optime cōuersatus. Inde expulso pharamūdo iteꝝ reductus. vbi multos vbo ꝛ exemplo cōuertit. dodo ei cōtrari⁹. Cū p modū crucis in orone pstratum directo iaculo sui impij in leodio peremerūt. Inde occulto nauigio ad pontificalē ecciaꝫ pduxert. ꝛ ꝓſ hostes illico sepeliert. Sctūs āt chunibert⁹ successor ei⁹ celit⁹ admonit⁹ corp⁹. s. lāberti a traiecto leodiū cū mag miracloꝝ glia transfert.

Beda venerabilis

Beda anglicus presbiter ꝛ monachus cognomento venerabilis: vir latina grecaqꝫ lingua nō mediocriter eruditus. Anno domini. 692. p xpiana religione multū laborauit. Hic trigesimū sue etatis annū agens. pbiter ordinat⁹ ē. Et in extremo natus angulo orbis. omnes terras pstrinxit. Eo ꝙ docendo ꝛ pdicando vsqꝫ in seniū aut scribendo nō destitit. vt p nouē. ꝛ. 50. annos ꝛ docere ꝛ libros cōponere nūqꝫ lassus visus fuerat. Ea pter ob religionē etiā atqꝫ modestiam venerabilis cognomentū adeptus ē. Scripsit em multa in actus aploꝝ. in lucam ꝛc. Edidit ꝛ librū de tpibus omeliasqꝫ plerasqꝫ quibus multum gallici sacerdotes vtunt. Edidit quoqꝫ cōmentarios in vetus ac nouū testm. ꝛ libꝝ de gestis angloꝝ. Qui postremo circa annū dni. 734. etatis vo sue. 72. plenus bonis opibus diem obierit in sanctoꝝ numero cōputari meruit. Strabo quoqꝫ et Haymo viri doctissimi bede fratres sunt habiti. quoꝝ alter plerasqꝫ omelias eleganti sermone cōposuit. Alter vo genesim cōmētatus est. Bedam aūt inuitatū a Sergio papa. vt romā iret scripta pape ad etelfridum abbatē monasterij vbi erat Beda ostendūt.

Corp⁹. s. bñdicti ferūt tpibus sisinij pape e monte cassino furto sblatū pter solitudinē loci ꝛ in galliam translatum fuisse. Uel vt alij scribūt de monte cassino ad monasteriū floriacen. cū scolastica sorore fuisse translatum per monachum nomine aygulfum.

Pipinus dux

Pipinus austrie. vel vt alij volūt austerie dux ꝛ gubernator cognomēto vetulus seu breuis: occupādi regnū frācie fundamēta iecit. Inde caroloꝝ gloriosum nomē apud frācos initiū sumpsit. Cū is intellexiſſꝫ bertariū qndam ignobilē. Cui⁹ opa theoderic⁹ frācie rex plurimū vtebat oib⁹ odio eē. coactis i vnum ingēti copijs in galliā traijcit. ac theodoricū cū berthario obuiū factū. collatis signis fundit fugatqꝫ. Salutē sibi berthartus fuga qsiuit. In regnū vo theodoricus se recipiens. Pipinū victorē pace sequestra regni gubernatorem ꝛ maiorem domus (vt galli aiūt) efficit. Et extūc frācoꝝ reges degenerātes victores regnuꝫ admīstrare ceperūt. Pipinus igitur rebus in regno cōpositis cōsanguineo suo i admistratione constituto. Ipe in austeriā redijt. vbi septem annis regnauit.

FErraria insignis vrbs. veteri pado apposita. quã ciuitatẽ primũ menibus circũdatã a smaragdo patricio ⁊ ytalie exarcho. circa annũ dñi. 700. ⁊ ornatam fuisse historie tradũt. Nominis causam hanc afferũt. vetusta rauennatiũ ecclesie monumenta. ꝙ vrbis illius archiepi tria iuriũ eccĩe sue loca a trib⁹ metalloꝝ noĩbus appellauerint. Aureolũ forliuiensis agri in ameno colle situm ab auro ⁊ argentã pado primario oppositã ab argento. Ferrariãq₃ a ferro. Cũ aũt ferraria ab ipo cõditionis initio in ptibus rauennatiũ romanorũq₃ simul aduersus longobardos durasset. illis a Carolo victis. post donationẽ de exarchatu. rauennate factam romane ecclesie in eius obedientia perseuerauit. Tandẽ quo tpe germani impatores eccĩe aduersari ceperũt ipa quoq₃ ciuitas sub alterutris vacillauit. Sed ad annũ salutis vndecies centenũ matildis comitissa venetoꝝ rauennatũq₃ auxilio eandẽ vrbẽ ab heinrico tercio ecclesie hoste occupatam sibi subegit. Et anno abinde centesimo ⁊ vigesimoprimo quẽ marchiones estenses amicitijs diuitijsq₃ potentissimi in ferraria essent salinguerra quidẽ ferrariensis ꝑ eoꝝ ⁊ ecelini amicicie occasionem ꝑsidia vsus. Friderici barbarossi instigationibus auxilioq₃ ferrarie dominium occupauit. In eaq₃ regnauit annis decem ⁊ nouẽ. quẽ innocentius quartus pontifex roman⁹ venetoꝝ auxilio. ad annũ salutis duodecies centenũ atq₃ quadragesimũ expulit. Et marchiones estenses ferrariam sibi paulopost subigere inceperunt. vbi olandrinus estensis primo ꝑfuit. Sed anno abinde sexagesimooctauo ꝑsulante clemente q̃nto cum Azzo estensis marchio beatricẽ Caroli secũdi neapolitani regis duxisset vxorem. a frisco eius filio ꝓpter nouercam superinductam pater in carcere cõiectus est ⁊ a venetis impetrato auxilio ferrariã potitus est. Qui cũ vidisset ferrarienses se ecclesie subdere velle in vindictam. mediam ferrariã incẽdit. ꝓpter quã iniuriã. pulso frisco ciues sese venetis dedere. eo ꝙ se egregie ab his defendi posse sperabant. Veneti ipis marchionibus per arma pulsis. ⁊ ex ciuiũ deditione ferraria sunt potiti. eamq₃ vt dimitterent adduci non potuerunt. Licet clemens q̃nt⁹ pontifex ro. ciuitatẽ venetiaꝝ ecclesiastico supimposuerit interdicto. Vñ oĩa eoꝝ bona per galliam britanniãq₃ direpta fuerũt. Nec paruissent iussionibus pape. nisi legatus ecclesie pallaguria florentinorũ ⁊ Caroli regis fretus auxilio in ytaliam de auinione veniens venetos vi ⁊ armis ferraria primũ. post castello thealdo quod ad pontem retinebãt magnis vtrinq₃ cõmissis cedibus deturbasset. Fuitq₃ postea semꝑ ferraria sub estensis familie gubernatione. pontificibus obedientissima. hac tamẽ lege vt quot annis decem milia nũmũ aureoꝝ romane ecclesie persolueret. Et quasdam cõuentiones cum venetis habuerunt quoꝝ obedientia ⁊ pace opibus potentiaq₃ plurimũ creuit quod multiplicare fecit concilium a quarto Eugenio pontifice romano ibi celebratum. Cui interfuit Jo. paleologus impator constantinopolitanus. Quod vero ꝓteritis temporibus noue. ꝫ splendidissime ciuitati defuit. presens suppleuit seculum. In ea enim superbissima principum ac ciuiũ pallacia erecta fuerunt. vbi cum gymnasiũ sit nostris temporibus. multi humanitate. phĩa. ac legum pericia viri excelluere. ꝑsertim viros habuit nobiles litteris hũanitatis ornatissimos.

Ferraria

HERBIPOLIS

Herbipolis vernacula lingua wirtzipurgk appellata. principalis ac inclita ciuitas francie orientalis que franconia dicitur. quā moganus fluuius ex montibus bohemie ortus plabitur. In qua dyana dea vsqꝫ ad tpa. s. kiliani martyris colebatur. qui ducem Gotzbertum ac subiectum populū in fide orthodoxa instruxit. filius hetanus dux in monte wirtziburg ob honorem marie virginis gloriose. primā ecclesiam construxit. Et cuꝫ regio franconie partim plana. partim montosa sit. Montes haud ipi difficiles sunt Ager nō admodum pinguis. Nāqꝫ plerūqꝫ arenosus est. Multis in locis consiti colles vineis. gratum ꝓducunt vinū. Maxime vo apud herbipolim. Et q̄ꝫquā terra in m̄ltos partita sit dominos. tn̄ herbipolensem episcopum ducem franconie dicunt. Cum ꝛ ea vrbs nobilis episcopi sedes sit. qui ꝛ franconū dux habetur. Et cum rem diuinam facit gladiū in altari nudū ante se habet. Estqꝫ ꝓpe vrbē in excelso monte (quē montem nostre domine appellant) arx arte ꝛ opere munita. ac spectatu digna. vbi prelatus vt plurimū residet. Estqꝫ super alta rupe constructum castellum. a tribus partibus ex planicie sursum erectum. ac sua natura defensum. Pars quarta foueam habet. pontemqꝫ. ꝓfunditas fouee altissima est. In hac parte turris est vndiqꝫ ꝓpugnaculis cōmunita. In cuius summitate custos residet. qui cornu tuba clamitat. Murus cācelli duplex est in medio platea est articularis. Estqꝫ in ea capella ad diuinū cultum perornata. vbi are consecrate sunt. Sunt ꝛ ibi mansiones q̄ꝫ plures. tum ample tum decore. cellaria sub castro perampla. ꝛ stabula multa. Habet similiter hec insignis ciuitas tres collegiatas ecclesias. preter basilicam episcopalem merito summā dictām. Et quatuor ordines mendicatas. Ordo quoqꝫ sancti benedicti ad sancium Stephanū locum aptum possidet. Cartusiensesqꝫ domini theutonici. ꝛ sancti Joannis cum scotis ibi domicilia habent Quinqꝫ etiam monasteria sanctimonialiū. Extant ꝛ in ea quinqꝫ parrochie. ꝛ duo hospitalia. Sacellū itē virginis marie cum turri mira arte constructa. Edesqꝫ perpulcre canonicoꝝ ꝛ ciuiū hanc vrbem exornant. Huic sedi nūc preest nobilis ac prestantissimus episcopus Rudolphus de Schernberg. qui nonagesimū etatis annū nūc excedit. Et episcopatum innumeris diuitijs ac varijs possessionibus auxit.

Linea summorū pontificum

Constantinus

Gregorius secūdus

Gregorius tercius

Constantinus papa. natione syrus. pr̄e ioanne. vir doctissimus ⁊ lingua latina grecaq̧ eruditus. eo tp̄e pontificatū iniȷ̄t. quo rome triennio fame laboratū est. qua quidē in re ita om̄es tum vel maxime paupes iuuit. vt constātinū celitus missum homines arbitrarent̄. Et cū iustinianus nil immutauerat p̄ter hoc tantū q̄d sedem ap̄licam veneratione deinceps obseruauit tutatusq̧ ē. videndiq̧ constantini pontificis admodū studiosus hoīem rogat vt ad se ꝓfi/ciscatur p̄missa classe quo tutius nanigaret. Appropinquāti aūt vrbi regie cōstantino tyberius iustiniani fili⁹ cū regio comitatu. Et cyrus pr̄iarcha cuȝ om̄i clero honoris causa ad octauū lapidem obuiā ꝓdeūt. vrbem ingressi in regiaȝ ꝑduxere. Justinianus post vrbem ingressus. nō solū pontificem amplectit̄. verūetiam eius pedes venerationis causa exosculatur. inde iustiniano defuncto. philippicū successorem hereticū declarauit. Constātinus em̄ habita synodo nō modo philippici ⁊ ioannis monaci opiniones improbabat. verūetiaȝ decernit vt sanctoꝝ patrū ymagines qui sex concilijs ab om̄ibus probatis interfuerāt. In porticu beati petri depingerent̄. Cū intellexisset eas a philippico e parieti/bus sancte sophie ignominie causa abrasas fuisse. Preterea constituit ne imperatoris heretici nomē publicis scriptis aut priuatis in ere argēto plumboue reciperet̄. Postea morit̄ cōstantinus septimo pontificatus sui anno. die. xx. ac ī basilica Petri sepelit̄. tercio yd⁹ februarij. sedes mēses vnū. ⁊ dies. 40. vacat.

Anno mundi. 5913. Anno xp̄i. 714.

Gregorius secūdus papa. pr̄ia romanus. pr̄e marcello. vir certe optimus atq̧ sanctissimus: tanteq̧ eruditionis ⁊ facūdie habitus vt facile cōuincere om̄es male de catholica fide sentientes. Nā sub sergio pontifice sacris iniciatus. sacellis ⁊ bibliothece p̄fuit. tante fidei ⁊ integritatis est habitus. sumēs deinde dyaconatus ordinem. cōstantinopolim cū constantino pōtifice ꝓficisci/tur. vbi cū acriter disceptaretur quibusdā de rebus ad fidē ꝑtinentibus. ita acute respondit. vt om̄ibus ingenij sui ⁊ doctrine admirationē iniȷ̄ceret. Post ꝯstātinū deinde in pontificē electus, quāq̧ aliqui stephanū secundū illi suffectū scribant. Inito aūt pontificatu ⁊ menia vrbis aliqua ex ꝑte vetustate collapsa in/staurat. Et trabes basilice principis apostoloꝝ. laurentijq̧ martyris extra mu/ros. Monasteriū quoq̧ via hostiensi positū non longe a basilica pauli. Et monasteriū sancti andree q̄d barbare nūcupatur restituit. Huius p̄terea hec pecu/liaris laus est. q̄ꝓ eius opera germani ad fidem cōuersi sunt. misso eo bonifacio ⁊ alijs qui eos e tenebris educerēt ꝓposita veritatis luce. Pace inde foris par/ta gregorius iteꝝ reparandis locis aīm adiȷ̄cit. basilicam nāq̧ sancte crucis in hierusalem iam pridem destitutā restituit. Domū paternā mortua matre in honorem agathe dedicauit. eoq̧ loci monasteriū extruxit. Indeq̧ leonem imꝑatorem hereticū habita synodo excōmunicanit. Eo q̄ꝓ sanctoꝝ ymagines abolere nō desineret. Cum autem suo exemplo omnes ad virtutem et sanctitatem incitabat. pōtificatus sui anno sextodecimo. mense nono. die. xi. moritur. sepelitur q̧ ad basilicam Petri. tercio ydus februarij. Eius in morte episcopatus tū va/cat dies quinq̧ ⁊. xxx. Centū autē ⁊ octo ac. xl. episcopos toto suo pontificatu creasse dicitur.

Gregorius tercius papa. natione syrus. patre Joanne. vir singularis doctrine ⁊ humanitatis. precipue greca ⁊ latina lingua eruditus. Mentem diuine scripture ita callens. vt nemo tum disertior p̄dicatione atq̧ interpretatione rerum occultarum ⁊ admirabiliū haberetur. orthodoxe fidei ita acerrimus defensor fuit. vt ob eam rem maximoꝝ principū graues simultates ⁊ amicicias susceperit. non armis. nō minis cuiuspiā e gradu constantie sue deiectus. Tante postremo humanitatis fuit. vt ⁊ paupes mira caritate cōplecteretur. ac elemosinis foueret. vt vere oīm parens ac pastor merito vocaretur. Hic itaq̧ pontifica/tu inito statim conciliū celebrauit. In quo leonem terciū imperio simul ⁊ cōmunione fidelium priuauit q̄ꝓ sanctas ymagines e sacris edibus abrasisset ⁊ statuas demolitus esset. Hic oratoriū pulcrum in beati Petri basilica construxit. In quo de reliquijs fere oīm sanctorum recondidit. In canone quoq̧ misse hec ver/ba adiūxit. quoꝝ solennitas hodie in conspectu diuine maiestatis tue celebratur domine deus noster. Hic nonnulla templa vetustate collapsa instaurauit ⁊ monasteria erexit. ac monachis regulas addidit. qua integre ⁊ sancte viuerent. Instaurauit ⁊ menia vrbis magna ex parte. Idem fecit centumcellis iam ꝓpe desertis. Tandem bene de deo ⁊ hominibus meritus. anno pontificatus sui decimo. mense octauo. die. iiij. ⁊ xx. moritur. ac in basilica petri sepelitur. iiij. kal̄. decēbris. collacrimantibus omnibus. cessauit sedes dies tantummodo octo.

Linea Imperatorum

Philippicus

Philippicus q̃ ⁊ bardanus imꝑator poſt iuſtinianũ imꝑauit anno vno ⁊ menſ. vj. Uir ſane magni animi ⁊ maximi ꝯſilij. Cũ ꝯſtãtinꝰ pontifex abiens a ꝯſtantinopoli iuſtinianũ adhortaẽ. ne in philippicũ cerſone exulantem grauius aliq̃d decerneret. veritus ne aliq̃d mali oriretur. Rex iuſtinianus ꝯſilio põtificis bñ monẽtis neqꝫ obtemꝑans. claſſem in pontũ mittit. eo aĩo vt philippicũ interficeret. Eduxitqꝫ iuſtinianus copias q̃ntaſcũqꝫ potuit ex cõſtantinopoli thraciaqꝫ cõtrahere. et p̃liũ duodecimo ab vrbe miliario ẽ cõmiſſum. Fuit id p̃liũ atrox. ⁊ poſt multã vtriuſqꝫ exercitus cedem imꝑatorũ morte nobilitatũ. Nã iuſtinianꝰ tyberiuſqꝫ filius fractis fugatiſqꝫ eoꝝ copijs eo in p̃lio occubuerũt. philippicus ea in victoria imꝑiũ adeptus. illico fidei catholice romanoꝝ põtificũ traditione diſceſſit. heretici ꝑuerſo vſus ꝯſilio lr̃as ad ꝯſtãtinũ põtificẽ cleruſqꝫ romanũ dedit. eos admonẽs vt ſuis cõſentirent dogmatibus a fide catholica alienis. Nec dũ vero aſſenſerũt põtifex ⁊ clerus. ſ romão pp̃lo magnis acclamationibus poſtulãte philippicũ põtifex ſciſmaticũ iudicauit. iuſſitqꝫ vt nulla ĩ re diuina aut publico priuatoue actu eius noĩs aut imꝑij mentio h̃retur. Nec diuturna fuit ip̃a in imꝑio peſtis. Nã cũ defunctus eẽt põtifex ꝯſtãtinꝰ. anthemiꝰ q̃ ⁊ anaſtaſiꝰ ciuis ꝯſtãtinopolitanꝰ ip̃m philippicum imꝑio deiectum cepit. ⁊ oculis euulſis cecatum truſit in carcerem.

Anaſtaſius

Anaſtaſius cognomento arthemiꝰ imꝑator poſt philippũ imꝑauit annis tribus. qui principatu inito philippicũ captũ oculis priuauit. litteras p̃terea ad ro. pontificẽ dedit. q̃bus catholice fidei ac ſexte ſynodi accerrimũ defenſorem futuꝝ pollicetᷣ. Anaſtaſio aũt imꝑante patronax ciuis brixianꝰ pontificis romanis ſuaſionibus. b. bñdicti monaſteriũ caſſinẽſe edificijs ⁊ monachorũ freq̃ntia inſtaurauit. Anno poſtqꝫ a longobardis deſtructũ fuerat centeſimo duodecimo. Js vero imꝑator poſt exhibitã romano põtifici reuerẽtiã. poſt acceptas ex more confirmatas p̃deceſſoꝝ pontificũ ⁊ ꝯciliorꝝ ſanctiones. ſarracenos xp̃iane religionis ⁊ romani imꝑij hoſtes agitare ꝯſtituit. Jtaqꝫ ꝑata ingẽti claſſe alexandriã egipti vrbẽ a legatis inuadi iuſſit. Sed ip̃ius duces exercitus medio in itinere rebellãtes ⁊ a militibus ſpretus imꝑio deijcitur. Cogiturqꝫ a theodoſio q̃ in eius locũ ſuffectus ẽ ſacros ordines recipe. ne ei ſacris initiato amplius ad imperium redire liceat.

Theodoſius tercius

Theodoſius eius noĩs tercius ſuꝑato anaſtaſio imꝑiũ occupans imꝑauit anno vno. Cũ em̃ duces exercitus anaſtaſij arma in ꝯſtantinopolim retulerũt. Crearũtqꝫ imꝑatorẽ theodoſiũ q̃ndã q̃ ⁊ ſi erat ignobilis. ⁊ apud publicanos ſcriptum facere cõſueuerat. Js nouus ⁊ rei militaris ignarus imꝑator anaſtaſiũ audiẽs copias vt imperiũ recipet repare. illi cũ ſuo imperij aſſertore exercitu occurrit. Et exercitus vtriuſqꝫ ad niceam conflixerũt. potitus victoria theodoſius nulla anaſtaſiũ alia affecit iniuria quã ꝙ ne vltra vt p̃miſſum ẽ de imꝑio cogitaret clericũ ordinauit. Rex ſuſcepto imꝑio catholicus imꝑator ſtatim ymagines ſanctoꝝ patꝝ (vt diximus) a philippico demolitas reſtitui priſtino in loco mandauit. Poſtea theodoſius ãno imꝑij p̃mo nõ dũ elapſo a leone tercio deiectus. ⁊ ſine leſione dimiſſus abire monaſterium eſt ingreſſus.

Leo tercius

Leo tercius imꝑator poſt theodoſiũ imꝑauit cũ cõſtantino filio annis vigintiquatuor. Theodoſio em̃ eiecto imperiũ accepit. ⁊ apud cõſtantinopolim omnia tunc peſſimo loco erant ſui imperij diuturnitate. in xp̃ianam religionem et romanos pontifices impius fuit. maximaſqꝫ ſub eo calamitates ſubiecte imperio ꝓuincie acceperunt. Nã primo eiꝰ imꝑij anno. ⁊ quãdo Athinus amortruſqꝫ citeriorẽ hiſpaniã inuaſerãt. ſarracenoꝝ aſiã incolẽtiũ ingẽs multitudo in thraciã traiecit. Et eoꝝ dux claſſem mille naues habẽtẽ adducens conſtantinopolim terraꝫ mariqꝫ obſedit. Ciuitas vͦ ꝯſtantinopolitana ⁊ ſi tũc ab hoſtibus non eſt capta. horrendam tñ ꝑpeſſa ẽ calamitateꝫ que peſtilẽtia eã populata ad trecenta mortalium milia abſumpſit. At leo imꝑator queꝫ hec ad ſanctimoniam trahe[illegible] debuiſſent. poſtqꝫ ſarracenoꝝ timore liberatus nil intrauit. qui ytalia ⁊ roma pecunijs exhauſta. baſilicas quoqꝫ ornamẽtoꝝ diuitijs ſpoliauit. Et apud pontificem primo blanditijs egit. vt ſi in ſuam vellet gr̃am promoueri ſanctorum ymagines vbiqꝫ in ytalia. ſicut ipſe fecit in orientali imperio aboleri deponi incendiqꝫ curaret. Gregorius autem tante impietati non mõ non obtꝑatur. Uerum etiam omnes catholicos admonet. ne intantũ errorem timore vel edicto principis vllo mõ dilabanẽ. qua cohortatione adeo certe animati ſunt ytalie populi. vt paulũ abfuerit. quin ſibi aliũ imperatoreꝫ deligerẽt. Rex cum in obſtinatione perſiſteret. poſtremo excõmunicatus ⁊ maledictus interijt.

Egidius abbas

EGidius natione grecꝰ athenis ex regia stirpe ꝓgenitus. p hos dies scīa exē-plo ꝛ miraculis insignis fuit. lr̄is etiā ab infantia eruditꝰ. post obitū parētū ꝑ̄mon ij. xp̄m fecit heredē. verꝫ hūane glorie deuitās ꝑiculū. clam littus maris pe tijt. repertis nautis nauē cōscendit. factaq̄ꝫ oꝛone tēpestas sedata fuit. Et cū arela-tem venisset. bienio cū sancto cesareo eius vrbis epō mansit. vbi febricitantē trien nio curauit. ad heremū ire optās. clam discessit. cū veredamoq̄ꝫ heremita viro san-cto diu mansit. ꝛ meritis suis sterilitatē terre auertit. Et cū vterq̄ꝫ miraculis coru-scaret humane laudis ferens ꝑiculū. interiorē heremū penetrauit. habitationeꝫ in antro cū fonticulo elegit. vbi ꝛ quādā ceruā diuinitꝰ ꝑpatam in nutriceꝫ habuit. q̄ certis horis lactis alimoniā sibi p̄bebat. Cū die q̄daꝫ serui regis in venatione cer-uam insequerent. illa ad pedes eiꝰ cōfugiēs oꝛauit. vt eam sibi dn̄s illesam ꝯseruaret. vnꝰ incaute sagittā dirigēs viro dei vulnus infixit. Milites speluncā aperientes. vi dentes scm̄ senē habitu monachali vestitū canicie venerabilē admirati veniā peti-erūt. quē rex carolus cū om̄i honore suscepit. Is ad monasterium rediēs apud ne-masensem vrbe filiū ꝑncipis resuscitauit. Tandē ex reuelatōne dn̄i frībus obitū suū nūcians vt ꝓ eo ora-rent. spūm dn̄o cōmēdauit vbi angelos aīam eiꝰ ferentes audisse testati sunt. Claruit circa annū dn̄i. 700.

Bonifacius archiepus

BOnifacius primus archieps tp̄ibus p̄dictoꝝ pōtificū floruit. Qui mona-chus extīs doctissimꝰ atq̄ꝫ eloq̄ntissimꝰ. ꝓ magnitudine animi e brittannia ad gregoriū secūdū summū pontificē venit. cognita hois v̄tute ꝛ sanctitate. petē te pipino in magūtina sede metropolitico iure totius gallie principē ac epm̄ ꝯsti tuit. Et ad germaniā misit vt illā gentē ꝯposita euāgelica luce illustraret. ac fideꝫ verā doceret. vbi p̄dicatione ꝛ exemplo Thuringie. hassie. saxonie. austrasie ꝛ in francia opus impositū egregie egit. Factꝰ aūt archieps anno xp̄i. dccxv. auctori-tate sedis ap̄lice ꝛ ꝑncipū francie duas ep̄ales sedes ꝯstituit. vnā in castro wirtz purg vbi burkardū collegā suū epm̄ ordinauit. Alterā in Eystet cui wilibaldū p̄ fecit. Inde ex iussu zacharie pape pipinū in ciuitate suessonū in regē frācoꝝ vnxit. Ideo archiepus secūdus post papā cēsetur. Tandē lullū sibi successorē ordinans ob p̄dicationis officiū Frisiā petijt. vbi nonas Junij martyrio coronatus ē. cum v̄bū indesinēter p̄dicasset ac p̄fuisset eccl̄ie annis. xxxvi. cū p̄ntis vite sanctimonia ad coronam ꝛ gloriam martyrij peruenire meruit.

CIrca hec tp̄a ducatus venetoꝝ initiū sumpsit. Cū a p̄triarcha populoq̄ꝫ veneto a tribunis ꝓceribusq̄ꝫ cūctisq̄ꝫ plebeis in eraclea ciuitate paulus lucius eracleanus creatus dux fuit. q̄ in ducatu vixit āñis 8. Cui marcellus suffectꝰ ē. a ꝯditōne eñi vrbis gubernatōis formā sub tribunis ꝛ centurionibus hūerūt. Inde ꝓpter freq̄ntes aduersarioꝝ incursus reprimēdos. de cōi omniū ꝯsilio. Hūc hoīem tāto dignū hono-re delegerūt. q̄ statim cū longobardis fedus inijt ꝛ venetā ciuitatē ꝓ viribus ampliare curauit. qui eñi mo menti āñ fuit. eo duce auctore ampliata. Instructisq̄ꝫ classibus huc illucq̄ꝫ ꝓ negociatōnibus nauigare ce-perunt in pyratas q̄q̄ꝫ repressit.

CEsarius ep̄s arelatensis vir sanctitate ꝛ sciētia p̄clarus. ꝑ hec tp̄a decē omelias ad monachos inter ce tera scripta edidit. ¶ Sanctꝰ q̄ꝫ wolfrāmus zenonenꝭ ep̄s miraculis claruit. Nec minori sanctitate ac miraculis p̄clarus fuit albinus ep̄s andegauensis. ꝛ remigius ep̄s rothomagensis. Sanctus item amatꝰ archieps anglorū sanctitate claruit.

S. Colonatꝰ .s. kilianꝰ .s. Totnanꝰ

SAnctus kilianus ep̄s in francia oriētali hoc tempe cla-ruit. Is genere scotus de nobilibus natus parētibus. Ex insula hibernia siue scotia fecūda clarissimis viris ꝓgre diēs. cū ex ea colūbanꝰ gallus. burckardus ꝛ kilianus cum suis viri illustres ꝓdierūt. Is lr̄is edoctus spretis hūanis rebꝰ monasteriū ingressus. In om̄i obediētia ꝛ frugalitate vitā ꝑegit. Inde ꝑ eccl̄iasticos ordiēs p̄sbiter ordīatꝰ. cū ad curā cenobij eligeret vt liberiꝰ ꝯtēplationi oꝑam dare pos-set. brittāniā deinde ad galliā ꝓfectꝰ. postea ī germaniā per ueniēs. in herbipoli vrbe frāconie inter gētiles. cum coronā martyꝝ optaret degebat. nec semē dei effudit. verꝫ prius ro-mā adijt. Cū eo tp̄e Conon summꝰ pōtifex romanꝰ p̄esset. gaudēs ei officiū p̄dicatōis iniūxit. ac ī epum ordinauit. vr bem egressus cū colonato p̄sbitero. ꝛ totnano diacono. ite-rato ad castꝝ wirtzipurg ostrofrancie ꝑuenit. in q̄ gosbertū ducē reperit. Cū v̄naculā linguā illico addisceret semen dei spgere cepit. relicto igr̄ diane cultu. dux cū tota pene ꝓuīcia orthodoxe se fidei s̄biecit. ꝛ ī die resurrectōnis dn̄i baptisatꝰ. hūit āt vxorē geilanā q̄ olim frīs ꝯiūx fuerat. quā vir dei āmoueri cupiens. duci ꝑsuasit. vt eā dimitteret. ob eā rē geilana kilianū odio ꝑsecuta. ordinatis tortoribꝰ. viros sctōs reuelatōe diuīa p̄moni tos ī oꝛone ꝑsistētes īterfici iussit. Cūq̄ꝫ palmā martyrij obtinuerīt. claꝫ sepulti sunt cū libris ac sacris vesti bus. ne palā fieret eoꝝ īteritꝰ. tādē īuēta corꝑa vnꝰ q̄ viros gladio ꝑemit ꝓprijs dētibꝰ se laniās. alter ī ra-biē v̄sus gladio se ꝑemit. geilana vero demonibꝰ molestata. clamās ait. Juste torq̄or. q̄ sctīs viris tortores adhibui. Et cum magno cruciatu infelicē finē habuit. Hij gloriosi martyres totā franciaꝫ orientalē mira-culis ꝛ sanctitate illustrant.

S. wilibaldus epus

S. walpurgis

Sanctus wilibaldus natus ē ex sancto richardo sueuorꝝ duce. atqꝫ anglorꝝ rege. Bunnaqꝫ castissima femina eius vxore. Qui cū hierosolimā atqꝫ terrā sanctam peregrinus visitasset. ⁊ inde romam reuertisset. a gregorio tercō summo pōtifice. Cui tuꝫ ꝓpter religionē tū fidei sinceritateꝫ dilectus fuit. sancto bonifacio maguntine sedis archiepiscopo cōmendatur. ⁊ a sancto Bonifacio (ꝗ eius auūculus fuit). xj. kal. Augusti presbiter ordinatᷣ. Et thuringie in loco cui Sulzpurg vocabulū est anno salutis. 740. sue vō etatis. 41. episcopio Eystetensi preficitur. qđ sanctus bonifacius ex p̄diis ⁊ mancipiis a swigero comite deo donatis erexerat. Efficitur etiā sedis maguntine scriba. quem vulgus cancellarium vocat. hocqꝫ priuilegio dotatur. vt ip̄e eiusqꝫ successores officio scribe sedis maguntine perpetuo fruantur. Et in conciliis ⁊ conuentibus a dextris archiepiscopi magutini primū locum semper obtineant. accepit etiam vestem insignem. quā rationale vocant. Qua veteres sacerdotes vtebantur. vt ea etiam successores superuestiri liceret. Hic vir sanctus wilibaldus supra ripam fluminis quod alimoniū vocatur. In vasta solitudine. succisis nemoribus. ciuitatem Eystet edificare cepit. In qua ⁊ monasterium sanctimonialiū ordinis sancti benedicti celebre sarchophago sancte walpurgis virginis admirabilis. que fuit soror sancti wilibaldi. De cuius reliquiis manat sacer liquor. egrotantibus prebens remedium. Nūc presidet ecclesie eystetensi que ⁊ aureatensis nūcupatur. presul dignissimus wilhelmus ortus ex nobili familia reichenawe.

S. Sebaldus

Sebaldus confessor dignissimus ac sanctissimus. hac tempestate (vt quidam ferunt) doctrina ac sanctitate in germania floruit. Is ex nobilissimis ortus parentibus. regis dacie filius. ac regine castissime. q̃ votis ⁊ precibus a deo hanc sobolem impetrarũt. Ab ineũte etate disciplinis ac lr̃is traditus. ꝓ adipiscẽdis liberalibus artibus in adolescentia ꝑisius petijt. Cũ eruditissim⁹ euasisset. Virgo pulcerrima de familia regum francorũ matrimonio ei iũcta fuit. Verũ spretis mũdialibus pompis. relicto regno spõsam elegantissimã nocte deseruit. in longinquas regiones ac heremũ secessit. vbi cũ annis. xv. sanctissime vixisset. Inde deuotionis gr̃a. romaȝ ꝑueniens. a Gregorio secũdo summo pontifice. ad germanos p̃dicationis gr̃a directus. wilibaldũ ⁊ wunibaldũ fratres. itineris comites habuit. Et primo apud lõgobardos. deinde ratispone doctrina ꝟtutibus ac miraculis claruit. Postremo apud Nurembergã in solitudĩe nemoꝝ religiosissimã ac ꝑfectissimã vitã. vsq; in finẽ exegit. Vbi p̃ter doctrinã pplo exhibitã. miraculoꝝ gloria nominatissimus euasit. Tandẽ plen⁹ dieꝝ ad oratoriũ fratrũ. sancto martino dicatũ Nurembergę (vbi modo cenobiũ ordinis diui benedicti ad sanctũ egidiũ nũcupatũ) ꝑuenit. infirmitate ac senio correptus sanctissime migrauit ad dñm. Cuius sanctuȝ corpus ab indomitis bobus ad locũ sepulture ductus. vbi insignis basilica in eius nomine extructa fuit. Quẽ postmodũ summi põtifices ꝓpter crebra miracula in sanctoꝝ cõfessoꝝ numeꝝ aggregarũt. p̃cipue martin⁹ q̃ntus papa. eius festũ per vniuersum orbem. xiiij. kal. septẽbr. celebrari iussit. Quãobrem apud Nurembergenses summo honore quotannis colit̃. cũ Nuremberga p̃clara vrbs meritis huius dignissimi patroni. augmentũ in omni bonore ⁊ gloria vbertim sensit.

Luitprandus rex

Luitprandus aisprandi p̃dicti filius longobardoꝝ rex. sup̃stite adhuc p̃re regnũ accipiens. regnauit anno vno ⁊ triginta. ⁊ mensibus septẽ. Vir certe tanto principatu dignissimus. Erat q̃ppe giganteo corꝑe atq; vasto. ⁊ manu adeo promptus. vt nemo eo pugnatior haberet̃. iusticia vero ac clemẽtia ita insignis habebatur. vt difficile iudicaret̃. qua ĩ re maiorẽ ꝓmeretur laudeȝ. xp̃ianissimus etiã adeo fuit ac religionis amator. vt nullibi templa sine suo suffragio edificare ꝑmiserit vnq̃. papie quoq; templa plurima miro extruxit ornatu. Carolus aũt marcellus huic cõpater et amicissimus fuit. ⁊ ei auxiliares copias cõtra sarracenos ex ytalia trãsmisit. pipinũ quoq; filiũ in cisalpinã galliam. vt ei ex more capillũ succideret trãsmisit. quẽ luitprãdus benigne suscipiens donatũ muneribus ad parentes remiserat. Sed duodecimo regni sui anno (cupiditate imperãdi motus) captis circũquaq; oppidis. romanam vrbem obsidere cepit. gregorius pontifex legatos naui q̃r terrestri itinere nõ licebat. ad carolũ francie principem statim mittit. q̃ hominẽ rogarẽt. vt primo quoq; tp̃e laboranti rome ⁊ ecclesie auxiliũ ferret. Carolus rogatu gregorij patrociniũ ecclesie suscipiens. Luitprãdũ cõpatrẽ rogat vrbẽ ne obsideat. obtemperat. atq; vrbẽ obsidione soluit. Inde zacharie pontificis hortatu romanis oppida (ex sabinis erepta) reddidit narniã p̃terea ⁊ anconã ex picentibus. Et q̃cq̃d a longobardis. xxx. ãnis in etruria occupatum fuerat restituit. Veꝝ nõ ita multo post etate grãdeuus. vite sue cursum expleuit. Eiusq; corpus in basilica beati hadriani sepultum fuit.

Richoldus frisonũ dux hoc anno ad p̃dicationẽ wolfrãnnij senonensiũ ep̃i cõuertit̃. q̃ cũ baptismum suscipere statuisset. in lauacrũ intrauit. Et illico dubius factus. alterũ pedem retraxit dicens vbi nam ex patribus meis plures sunt. in inferno an in paradiso. Et audiens q̃ in inferno. statim intinctuȝ retraxit pedem. dicens. laudabilius est vt plures q̃ pauciores sequar. atq; ita in sua fatuitate delusus. morte in premeditata raptus est.

Comete duo hoc anno Januario mense per dies. xv. in celo visi sunt. Quoꝝ vnus solem precedebat. Alter vo vesperi sequebatur.

Othmarus

Othmarus ex prouincia alemanie natus a fratre suo ad curiã ductus. litteris ac ꝟtutib⁹ instruct⁹. Inde titulo sc̃ti florini ad sacerdotiũ ꝓmot⁹. et ꝑ victorẽ comitẽ ob suã religiõeȝ ac famã in p̃latũ assumpt⁹. ⁊ ꝑ balchramiũ ĩ cellaȝ b̃ti galli ⁊ pipini aucte in abbatẽ electus. quẽ locũ possessionibus plurimũ auxit. atq; edificijs. mirã obseruans abstinentiã. pauptat̃ amator. ⁊ elemosinaruȝ largitor. ⁊ asello ꝓ equo vtebat̃. Egenos ac leprosos sepe visitãs. vt p̃r pauperꝫ diceret̃. Ideo hospitale ꝓ eis extruxit. Ab emulis tñ ꝑsequebatur. Infamatus de femina ad exiliũ cõdemnatus. ad insulã rheni relegatus. vbi post multas miserias sedecio kal. decembris bono fine q̃euit. post ãnos. x. ad monasteriũ sancti galli ꝑ lacũ ꝯstantiensem miraculis multis. ⁊ sedata tempestate ꝑduct⁹ fuit. Vasculũ modicũ vino plenum pro reficiendis monachis quotiens exhaustum. nullũ detrimẽtũ vini sensit.

Conciliū rome ꝓpter ymagines

CONciliū mille pene epoꝝ celebrauit gregoriꝰ
tercius pontifex romanus. i basilica beati pe-
tri rome. In quo quidē leonē imꝑatorem. vt dictū
est. imperio simł ⁊ fideliū cōione priuauit. eo ꝙ sta
tuas ⁊ sanctoꝝ ymagines demolitus esset. In q̄ cō-
cilio decretū est ymagines summa cū veneratione ꝑ
ut antea cōseruari. declarauitqꝫ idē pōtifex in eo cō
cilio imaginū sanctaꝝ venerationē esse licitā. Et hu
iusmodi statuti violatores excōicationis santentia
innodauit vt habet̃ in canone de conse. di. iij. c. per-
latū. Cū em̄ Leo. iij. imꝑator apte inuehi in pontifi
cem nō posset. edictum ꝓponit. vt om̄es q̄ sub impe
rio romano essent. sanctoꝝ oīm martyꝝ ⁊ angeloꝝ
statuas atqꝫ ymagines e templis abraderent ⁊ auf-
ferrent. tollende (vt ipe dicebat) ydolatrie cā. q̄ vero
secus fecisset eū se ꝓ hoste publico habituꝝ. Grego
rius aūt tante impietati om̄es catholicos post cōci-
liū admonet ne in tantū errorē timore vel edicto ꝓn
cipis vllo modo dilabantur.

CArolus marcellus pipini senioris filius hijs
tꝑibus pallacio regis francie ꝓficit̃ cū pipinꝰ
breuis senio cōfectus rebus humanis exemptus ē

Carolus marcellus

Supstes erat pipini vnicus filius carolus cui marcello fuit cognomen. calpiade
prima vxore genitus. supstesqꝫ erat piter plectrudis vxor. quā carolus vt genitri
cem potius ꝙ nouercam venerabat̃. Nec tñ continere se potuit odiosa mulier. q̄n
adolescētis excidio inhiaret. hinc dagoberto puero rege Raginfredi impulsu co-
pijs in pipini dominia parante. carolus nisi ingenio vsus aufugisset. vitā cū ꝓn-
cipatu in carcere amisisset. Paulo post carolo marcello iam carcere liberato. obijt
dagobertus. Inde apud francos carolus marcellus se de chilperico francoꝝ rege
⁊ ragmfredo illius gubernatore vlcisci cupiens magnū parauit exercitū. Ad pri-
mos v̄o prelij clamores hij duo in fugam v̄si incruentam carolo victoriā relique
rūt. Postea metu nouerce insidiaꝝ. se liberare ꝯstituit. Coloniā itaqꝫ ducens exer
citū, vrbē munitissimā in qua plectrudis se cū pipini quondā thesauro cōtinebat.
illam vi cepit. et potitus thesauro cū nouerca. Illa v̄o clam om̄ibus longū emēsa
iter ad danubiū ⁊ eo transmisso ꝑuenit ad bulgaros. Cū postea solus regnū francie obtinuit. multis tamē
aduersantibus. maxime v̄o Eudone aquitonie duce. ⁊ chilperico rege. Verꝝ carolus marcellus trāsmisso
sequano fluuio in aurelianos mouens. vno impetu hostes fundit. fugatqꝫ. ac regno francie solus potitur.
Renū deinde traijciens. saxones. alemānos. sueuos. bauaros regno suo adijcit. Verꝝ cū intellexisset sarra-
cenos ab Eudone in galliā euocatos. magnis itineribus in hostē proficiscit̃ et vincit. non longe a Turo-
nū finibus. ⁊ ex sarracenis trecenta ⁊ septuagintaqꝫ milia fuisse occisa. Cuꝫ ex francis mille tantū, ⁊ q̄n-
genti fuerūt interfecti in eo ꝓlio scribūt historici. carolus aūt rogatu gregorij ꝓcinū ecclesie suscipiens.
luitprandū regē amicū ⁊ cōpatrem rogat. vrbē ne obsideat. ac pontificem vexet. Is obtpat atqꝫ vrbē obsi
dione soluit. at carolus pacatis ytalie rebus in burgūdiones v̄sus. eos vi capit. ⁊ pre modestia socios ap
pellat. Inde animū induxit frisones domare tūc ydolatras. ⁊ xpiani nois inimicos post frisonū victoriam
in patriā ē reuersus. Lugdunū q̄ʒ arelate massiliā de vesegothis occupat. q̄ athimū sarracenoꝝ regem i au
xiliū vocāt. Is itaqꝫ cum magno exercitu rhodanū traijciens auinionē vi capit opportunitate loci pro ar-
ce vsurus. inde interfectis sarracenis. narbonē ꝓficiscit̃. haud ꝓcul inde in vallem corbariā descendit. vbi
inerat planicies ad dimicandū aptissima. amoreus alter ex sarracenis hispanie rex arbitratus. carolum in
fugam versum in vallem ingreditur. Tandem cum acriter vtrinqꝫ pugnatū est. cadente amoreo. fundunt̃
hostes athimus nauigiū nactus in hispaniā vlteriorē fugit. at sarraceni his cladibus domiti intra pyre-
neū se deinceps ꝯtinent. vnde visegothi omnes in caroli potestatem deuenere. Postremo carolus marcel-
lus graui morbo correptus. suadentibus amicis regna a se armis occupata. filijs suis diuidit. Nam caro
lomāno maiori natu austria ⁊ sueuia. pipino v̄o iuniori burgūdia. ⁊ pars francie obtigit. Moritur aūt ca
rolus vir animi magni ⁊ sapientia singulari apud vermenā vicum ysaro fluuio continentem. Anno ma-
gistratus sui (quem maiorem domus vocant) quinto ⁊ trigesimo. Sepeliturqꝫ parisius in basilica dyoni-
sij martyris.

EOdem ferme tempore cum in sardinia beati augustini episcopi corpus. eo ante annos ducētos q̄n-
quaginta ex hippona translatum. quando vandali catholicas affrice ecclesias arrianis tradiderunt.
tua heresi inquinādas. Quare luitprandus longobardoꝝ rex in sardiniam mittens id bti Augustini cor-
pus magno redemptum precio in ytaliam perduci. Et inde papiam deferri curauit. ⁊ egregio de loco recō
ditum fuit. Sarraceni inde territi vt intra pyreneum arma caroli formidarent.

Linea summorū pontificum

Zacharias

Stephanus secūdus

Paulus primus

¶ Anno mundi. 5933. Anno xpi. 734.

Zacharias papa. natione grecus. ex pr̄e policramo. post gregoriū pōtifex
q̄ inter optimos ꝑncipes numerat̄. fuit ei vir mitissimi ingenij. mire suaui
tatis ⁊ gratie om̄i v̄tute p̄ditus. cleri ac ppl̄i romani amator. q̄ in initio pōtifi-
cat⁹ sui ardētē bellis ytaliā inueniēs. legatos de pace cōponēda statim ad luitb-
prandū lōgobardoꝝ regē misit ꝓseq̄ntem bello trasmūdū spoletanū ducē. Ver
cū a legatis eadē re nil fieret ipse comitante clero romano ī sabinos ꝓficiscitur.
Ferūt aūt octauo miliario a narnia regeꝫ pōtifici honoris causa obuiā factuꝫ. ex
equo descendisse ac pedibus virū sanctissimū ī vrbē comitatū fuisse. qui sequēti
die inter missaꝝ solenia orōnem publice habuit elegantē. in qua ostendit quid
maxime regeꝫ xpianū deceret. siue pacē sue bella gerat. ac orōne ꝑmotus rex ar-
bitriū om̄e cōponēde pacis ei cōmisit. Zacharias autē pace vbiqꝫ parta m̄ltas
basilicas ruinā minātes restituit. Porticū quoqꝫ ac turrim an̄ basilicaꝫ lateranē
sem a fundāmentis erexit. bibliotecā beati petri restituit. Ideꝫ quoqꝫ basilicam
beati gregorij in velabro cōdidit. Eoqꝫ loci caput ipsius sancti collocauit. Vene
tis p̄terea inhibuit sub anathematis pena. ne seruos xpi signo notatos sarrace
nis ⁊ gentilibus venderent. vt mercatores facere cōsueuerāt. Cunqꝫ greca lati-
naqꝫ lingua eruditissimus haberet̄. Quatuor dyalogoꝝ libros beati gregorij ī
grecū trāstulit. Cū v̄o ita sancte ⁊ integre populuꝫ dei annis. x. mensibus tribus
cū maxima oīm beniuolētia gubernasset. moritur ac sepelit̄ in basilica petri. ydi
bus marcijs Eius aūt ex morte ep̄atus tuꝫ vacat diebus duodecim.

¶ Anno mūdi. 5943. ¶ Anno xpi. 744.

Stephanus secūdus papa. natione romanus. pr̄e cōstantino pontifex crea
tus humeris oīm (adeo erat om̄ibus gratus) ī basilicā saluatoris q̄ cōstan
tiniana dr̄ deportat̄. Erat ei vir singulari religiōis ⁊ prudētie. amator cleri. ele-
mosinaꝝ restitutor. xpiane doctrine diligēs p̄dicator ⁊ scriptor. pr̄ pauperū. pu-
pilloꝝ ⁊ viduaꝝ defensor. q̄ aistulphū longobardoꝝ regē romanoꝝ agrū inuadē
tem verbis ⁊ muneribus licet frustra a tāto scelere auertere conatus fuit. Ei⁹ rei
causa ꝓficisci ad pipinū regem frācie instituit. Cui pipinus carolū filiū adolescē
tem. qui postea a rebus gestis magnus dictus ē ad cētesimū lapideꝫ honoris cā
fit obuiā misit. Pipinus tercio ab vrbe lapide ex eq̄ descēdit pedes viri sc̄tissimi
exosculatus ē. frenū papalis equi regēs ad pallacium vsqꝫ perduxit. at pontifex
cōfestim pipinū in regem consecrauit. atqꝫ imperiū e grecis ad francos trāstulit.
quā postea leo tercius executōni mādauit. Foris itaqꝫ pace parta atqꝫ aucta. Sy
nodum habuit ī qua oues suas. atqꝫ eoꝝ pastores recenset. delinq̄ntes castigat.
errantes ī viam rectam deducet. Ignaros docet ⁊ admonet. q̄d deceat ep̄m. quid
presbyteruꝫ. quid deniqꝫ oēs sacris initiatos ꝓponit. restituit ⁊ basilicas q̄sdam
ab aistulpho dum vrbē obsideret cōmunitas. Tādem de deo. de patria. de ciuib⁹
suis. deqꝫ om̄ibus xpianis meritus. pontificatus sui āno quinto. mense vno mo
ritur. Et sepelitur in basilica petri collacrimātibus omnibus tanqꝫ cōi parēte or
batis. sexto kalē. Maij. Vacat tum sedes dies duos ⁊ triginta.

Paulus primus papa. natione romanus. patre cōstantino. stephani secun-
di frater. homo sane mitissimus ac clemētissimus. qui ī pr̄iarchatu mores
⁊ doctrinam ecclesiasticam perdidicit. sub Gregorio secundo. ⁊ zacharia pontificibus. a quo in dyacona-
tus ordinem cum fratre ascitus est. Verū mortuo fratre in ipso pontificatu cū successor quereret̄. fuere qui
theophilacum archidiaconem preponerent. post longā contentionem solus bonoꝝ oīm suffragijs ob in-
tegritarem vite ⁊ doctrinā paulus pontifex decernitur. constantini ⁊ leonis temporibus. fuit autē saluato-
ris nostri imitator. vt nulli vnq̄ꝫ malum pro malo redderet. sed contra malos a quibus persepe iniuria af-
ficiebatur in bono vinceret. hic autem tante pietatis ⁊ humanitatis fuit. vt noctu cuꝫ duobus ⁊ eo ampli⁹
tribus familiaribus cubicula paupeꝝ egrotantiū circuiret. vnūquēqꝫ eorum ⁊ verbis et elemosinis ad re-
cuperandam valitudineꝫ cohortatus. Carcerē quoqꝫ frequenter adibat. Indeqꝫ plerosqꝫ ere alieno nexos
persoluto creditoribus precio dimittebat. Pupillos ac viduas circūuentas fraude causidicoꝝ tuebatur. et
elemosinis sustentabat. Idem quoqꝫ congregato clero vniuersoqꝫ populo romano corpus beate petronil-
le petri filie vna cū sepulcro marmoreo his litteris notato. Petronille filie dulcissime. ex via appia ī vatica
nū detulit. canentibus (vt fit) sacerdotibus. populoqꝫ celebritate agente. atqꝫ corpus ip̄m sanctissimū in tē
plum appollinis ad caput basilice patri dedicate collocauit. Moritur ⁊ paulus in basilica pauli via hostiē
si. restitutis quibusdam ecclesijs vetustate collabentibus. pōtificatus sui anno decimo. mense vno. Eiusqꝫ
corpus magna ⁊ solenni pōpa in vaticanū defertur. vacat sedes tum annum vnum. mens. j.

Linea iꝑator

Constantinus quintus

Leo quartus

Constātin⁹ sext⁹ Hyrena

CONstantinus q̄ntus leonis imꝑatoris filius. post p̄rem solus imperauit annis. 35. q̄ paternaꝝ impietatū emulator leges ⁊ patrū sanctiones ꝓ viribus ꝑsequi nō destitit. Et in om̄i vite sue tp̄e maleficijs ⁊ magicis artibus luxurijsq̄ds debuit. Isq̄ cōstātinus imꝑator sacras ymagines vbiq̄ demolitus. ꝯstantinū regie vrbis ep̄m impietati sue resistentē cū vberibus necasset. in locū demortui Nicetaꝫ spadonē sui sacrilegij cōsciū suffecisset. pōtifex ipse om̄i ex ꝑte religioni ꝯsulens nūcios ꝯstantinopolim mittit. q̄ imꝑatorē adhortarent͛. vt sacras ymagines ⁊ statuas restitueret. Id si facere recusaret. eidē anathematis censurā minarētur. Sed ꝯstantinus in sacrilegio suo ꝑtinax. ⁊ sanas admonitōnes ꝯtēpsit ⁊ sabinū bulgaroꝝ regē in demoliēdis sacris ymaginibus ei⁹ impietatē imitatū. in gr̄am recepit cum antea bulgaros bello ꝑsecutus fuisset. Multosq̄ monachos ac seculares catholicos anastasij heretici cōstantinopolitani p̄triarche suasu pro recta fide interfecit. Pestilens inde aura a sicilia ⁊ calabria ꝓgrediens ad regiā vrbē ita molestabat hoīes. vt plures edes sine hominibus relinq̄rent͛. anastasius cū stercus ore euomeret misere obijt. Demū cōstantinus imꝑator plaga pessimi incendij diuinitus ꝑcutit͛. Et clamās adhuc viu⁹ igni sum̄ inextinguibili traditus. mortē obijt. ascito prius leone filio eius nominis quarto in partem imperij.

LEo q̄rtus ꝯstantini q̄nti filius. Anno dn̄i. 777. post p̄rem imꝑator. imperauit annis. v. cui p̄r hirenem nobilissimā mulieꝝ oīm pulcerrimā in matrimoniū collocauerat. ex q̄ filiū pepit noīe cōstantinū. Hui⁹ leonis tp̄e vix imperiū etiā noīe vigebat. Nā illud in oriente barbari ꝯtinue occupabant. Et romani iam a bello destituti ad gallos respiciebāt. Hic itaq̄ mortuo p̄re q̄ de bulgaris triūphauerat in syriā expeditōem duxit. Sed leuibus factis excursionibus. vbi hostes in se venturos didicit. domuꝫ intrepidus redijt. Et ocio dedit⁹ se innumeris immersit flagitijs. Amabat aūt lapides ꝓciosos. ferūt eū q̄ iaspidum cupiditate flagraret. nec aliqua coꝝ q̄ntitate saciari posset. ꝓciosissimaꝫ q̄ sc̄tē sophie sacrario inerat coronā capiti imposuisse. gestasseq̄ ꝑ vrbē ⁊ carbūculos q̄ inerant fulgorē flāmis et lapideā frigiditatē prunarū incendio diuina vltione ꝑmutantes. illū ad interitū ꝓpe necis p̄ne similez perduxisse. quo vita functo hyrenes vxor. ⁊ filius constantinus imperium acceperūt.

COnstantinus sext⁹ leonis p̄dicti ex hyrene vxore fili⁹ imꝑauit cū m̄re hyrena annis. x. Que q̄dem prudentissima ⁊ religiosa imꝑatrix. que forma speciosissima atheniense p̄re genita iuste imꝑium ⁊ magna cū ꝑploꝝ quiete administrabat. Cōtinebatq̄ filiū ne auita p̄rnaq̄ vicia in quo illū nature ꝓcliuez esse intelligebat imitaret͛. Et cū religiosa esset Therasiūq̄ ꝯstantinopolitanuz tūc laudate vite p̄triarcham libenter audiret. Eius ꝯsilio synodū in Nicea vrbe secūdū trecentoꝝ q̄nq̄ginta epoꝝ cōgregari fecit. In q̄ synodo execrantiū ymaginū sacraꝝ veneratione heresis ꝑpetuo abdicata ē. Sed nō diu tulit cōstantinus hic sanctū m̄ris imꝑiū. q̄ p̄ris flagitia subsecutus. ꝑualuitq̄ ꝯstantini filij iniquitas. Qui modestiā actam ꝓbatos q̄z salutiferos mores genitricis diutius ferre nō valens. eā ab imperij administratōne deiecit. Is q̄ꝫ primū in p̄ncipatu solus ingenitam potuit maliciā exercere. in m̄ltos deseuit. In primisq̄ delicijs habuit plurimos effossis oculis excecare. Adeo vt constantinopolitani de imperio alteri demandando ceperint cogitare. mariam em̄ quandam duxit vxorem cui postmodum ancillam nomine theodorā imperiali corona decorauit. vxorem in monasterium trudens. quibus flagitijs irritati ciues hyrenē reuocarunt. Que reuersa constantinū cepit ⁊ effossis oculis in carcerem cum solus in imperio fuisset annis quinq̄. vbi vitam finiuit. Inde mulier sola annis quinq̄ imꝑauit. ⁊ cū carolo fedus inijt.

Aistulphus rex

AIstulphus longobardorū rex regnauit annis. 8. Qui regno suscepto oēs romanoꝝ partium ytalie agros rapinis incursionibusq̄ fedauit. quem pōtifex per munera ⁊ oratores flexit ad pacem in annos. arbitratus promissa seruiturum. Sed aistulphus breui post contractis copijs romā rursus obsidione cingit. ⁊ maiori detrimento vastare agros cepit cōminatusq̄ est. vt nisi sese ⁊ vrbez romā dedant. eos postea velint nolint in potestate factos ad vnum iugulet. Nec cessauit pontifex aistulphum muneribus pertentare. Et cū nihil solito magis ꝓficeret. missus est ad imperatorem germanus. nec spez presidij litteris faceret. cū populo romano constituit opem regis francie implorandam. Epistolas ad pipinū dedit. at pipinus coegit ipsum pristinas pacis conditiones accipere. vnde romanis reddidit exarchatum. Tandem post multa bella in venatione apoplexia interijt.

Gangolfus

Gangolfus vir sanctus circa tpa dicti cõstantini in burgũdia claruit. Hic quendã fontẽ in gallia emit ꝛ eũ orꝛiri fecit in burgundia. Is cũ vxorem suã de adulterio argueret. at illa vehemẽter negasset ait. si vis vt credã. denuda brachiũ tuũ. ꝛ affer lapillũ de fonte sine lesione. q̃ cũ immersisset statim cõbu/stũ retraxit. dimisit eã cũ dimidio pte substãtie. Inde occisus est in domo sua a clerico q̃ adulterium cõmisit. Cuius corpus in feretro cũ duceref ad sepulcrũ. multos infirmos sanitati restituit. q̃ cũ ancilla vxori nũciasset sbrides ait. Ita gan golfus miracula facit. vt anus meus cãtat. Moxq; anus sonos turpes ac numerosos emittere indesinẽter cepit. qd̃ ei postea euenit in omĩ vita sua sextis ferijs. in qua vir martyr ẽ effectus. quotiens vbũ aliqd̃ pferret. totiens ab ano turpẽ sonitũ fecit. qd̃ pipinus experiri dignatus est.

Amelius ꝛ amicus tpibus pipini regis francoꝝ orti miro mõ sibi cõsimi/les. De hijs duobus pueris ex gestis eoꝝ narrant mirabilia. Vnus fuit ex comite aluernesi. Alius ex milite quodã berichano. q̃ cuꝫ a parentib⁹ baptismi grã romã deferrenf. In luca ciuitate seinuicẽ inuenerũt. Et so/cietate inter se firmata romaꝫ ingressi sunt. Tãtaq; inter puulos societas ꝛ volũtas erat. vt vnus sine alio nollet cibum sumere nec in alio cubicu/lo q̇escere. qui oblati summo pontifici ab eo baptisati sunt. Multi roma/noꝝ militum eos cũ gaudio de sacro fonte susceperunt. postea mira gesse rũt in vita. q̃ recensenda cuꝫ ad longa ducerent. quos deus vna cõcordia ꝯiũxit in vita. morte quoq; separi noluit. Cũ in diuersis ecclesijs tpe Ca roli sepulti eẽnt. mane corp⁹ amelij cũ sarcophago iuxta amici sarcopha gum in ecclesia regali inuentum fuit.

Amelius Amicus

Burkardus episcopus herbipolensis sanctitate ꝛ miraculis claruit. Is i anglia ex nobilissima parẽtela floruit cuꝫ fratre Suiduno postea ibi epo q̃ ꝯterranei ac cõsanguinei. s. bonifacij fuerũt. burkardus studijs liberalibus traditus cum doctus euasisset. natali solo relicto gallie comate limiteꝫ attingẽs in humili loco sub habitu peregrini delituit. postea p bonifacium archiepisco/pũ ex monacho (cum Zacharias summus pontifex romane ecclesie preerat) in episcopum ordinatus fuit. vt wirtzburgense oppidũ diocesi sue contiguum p auctoritatem apostolicam. episcopalem cathedrã sortiretur. Acta est igitur hec institutio noui pontificatus apud vrbem wirtzburg. Anno dominice incarna/tionis septingen tesimoquinquagesimoprimo ad incrementum ecclesiarũ ger/manie. maxime ad salutem orientalis francie. ex confirmatione zacharie pape. ꝛ pipini principis francie. mediante bonifacio presule beato burkardo primo pontifice. vixit autem in omni virtute ꝛ abstinentia ac elemosinaꝝ largitione. Tandem megingaudo cum inuestitura episcopatum concessit. ꝛ nauim cõscen dit adiũctis sex monachis ꝛ codices quos scripserat ad castellum babenburg proficiscitur. vbi i cõtemplatione ac omĩ sanctitate m i grauit ad xpm anno salutis septingentesimo nonagesimoprimo. cum per quadraginta annos cum omni laude prefuisset.

Burkardus

Carolomannus caroli marcelli filius. Cum pater graui morbo correptus suadentibus amicis. Carolomanno maiori natu austria ꝛ sueuia pipino vo iuniori burgũdia ꝛ pars francie obtigit. Carolomannus autem haud mul to post patris obitum seculo abrenũciare constituit. Itaq; suo eius ꝓpositi desi derio fratri patefacto ꝛ paucis vie comitibus secum ductis. romam se contulit ad Zachariam pontificem. a quo in clericum ordinatus et habitum monasti cum est indutus. Inde ad beati benedicti cassinense monasteriũ accedens pro fessionẽ in eo ꝛ perpetuo cõmorandi votum emisit. postea conferens se in frã ciam. vt pipino fratri aduentum in ytaliam ꝛ bellũ in longobardos dissuade ret. illum a claustro cassinensi profugum in vienẽse monasteriũ relegauit. Vbi haud multo post merens indignabundusq; interijt.

Carolomannus

Albinus episcopus

Albinus episcopus Andegauensis. miraculis ꝛ sanctitate per hec tempora preclarus fuit. Et remigius episcopus Rothomagensis.

Saluius quoq; episcopus albianensis cum discipulo suo valentiniano triũ phum martyrij adeptus est.

Corpus sancti Benedicti iã. xxxiiij. ãnis effluxis furtim a gallis monachis vna cũ corpore sororis sue Scolastice ablatũ p p̃ces carolomãni ad zacha/riam p pipinum ex floriacensi monasterio. q̃uis moleste nimis cõcessum fuit. vt monachi cassinenses reportarent. q̃uis quidẽ ferãt. cũ monachi floriacẽsis vidẽ tes se tãto p̃re orbari ad orõem cũ lacrimis se ꝓstrauisse ꝛ corp⁹ apd̃ eos pmãsisse.

Pipinus rex

PIpinus iunior caroli marcelli filius. q̄ post mortem pr̄is. cui burgundia ꝛ francie pars obtigerat. cū iam carolomanus monasteriū ingressus fuisset. domus regie vniuersalis p̄fectus factus. genitoris auiq̄ꝫ vita emulatus. eos glo ria supauit. Longū esset referre singula. q̄ in germanos aquitanos burgūdosq̄ꝫ gessit. q̄bus in regionibus. cū gentis francoꝝ ꝛ eiꝰ regis childerici noīe om̄ia ge rebant gloria ampliores. nihilo maiori habuit impedimento. q̄ꝫ ꝙ regem p̄e amentē varijs furentē ineptijs tollerare cogebatur. Ideo q̄ francoꝝ gesta scripse rūt aiunt. p̄ceres populosq̄ꝫ eius gentis. pipini v̄tutē. ꝛ econtra childerici regis amentiā debitis pensantes meritis. zachariā pontificē romañ. ꝯsuluisse. ineptū ne regē vltro tollerandū an pipinū merita fraudandus regia dignitate censeret: Cūq̄ꝫ respondisset pontifex eū (q̄ regia melius obire munera posset) habendū regem. francos publico toti us gentis consilio pipinū declarasse regem childerico in clericū tonsorato. atq̄ꝫ ita regū familia meronigo rū regnare desijt in gallia. q̄ regnauit annis. 296. sub regibus vno ꝛ viginti. Pipinꝰ aūt a zacharia papa. ꝛ postea a stephano pontifice cōfirmatus. In ecc̄ia romana ducem ac bellatorē ꝯtra aistulphū longobar doꝝ regem ꝯstituit. quē in papia obsedit. q̄ pacē vltro obtulit. postea apud francos rex pipinus gloriā in dies potentatūq̄ꝫ adaugebat. Quo em̄ tp̄e ab ytalia in franciā redijt. Taxillo dux baioarioꝝ sese cōmēda tum illi subdidit. Et saxones eius amicicia p̄cario potiti trecentos eq̄tes in quācūq̄ꝫ expeditionē iuberent dare p̄miserūt. Maius autē negociū fuit pipino in aquitanos q̄bus subigendis octo estatibus laborauit. Tandē pipinus senectuti indulgens eam expeditōem omnē carolo filio adolescenti duxit demandandam. Profectus in aq̄taniā. carolus burboniū claremontē. ꝛ multa de auernis cepit. faustisq̄ꝫ auspicijs militiaꝫ carolus inchoauit. vt āno inde septimo ductis alterne a pipino genitore ꝛ ip̄o carolo expeditionibus. aq̄ta nia frācie regna fuerit subacta. Quo in temp̄e pipinus in thuronijs apud sanctū dionisium est defunctus. Erat annus in q̄ hec fiebant pontificatus Pauli decimus. q̄ ꝛ eius vite vltimus fuit. p̄ eius pontificis tp̄a tantū valuit pipini regis francoꝝ respectus. in quē desiderius longobardoꝝ rex oculos semp̄ habuit inten tos. vt nullis interea motibus ytalia aut roma fuerit agitata.

Origo gentis turcoꝝ.

TUrci interim meliores sedes expetētes. tūc primū asiaꝫ inuadentes. alanos primo. post colchos ꝛ armenios. Inde asie minoris pp̄l'os. ꝛ ad extremum persas. sarracenos agroꝝ direptionibus. ꝛ mortaliū magnis reptorū aut cōgredi ausoꝝ cedibus infestarūt. Anno dn̄i septingentesimoq̄nquagesimoquinto. Fuert q̄ꝫ ꝛ ipi turci scythe ex hijs q̄s alexandrū macedonē intra hypboreos montes fer reis clausisse repagulis. cuꝫ alij tradāt scriptores. tum btūs hieronimus affirmat. Turci em̄ vt ethicus p̄hus tradit ī asiatica scythia vltra pyrricheos montes ꝛ tho racūtas insulas cōtra aq̄lonis vbera sedes patrias habuere. Gēs truculēta ꝛ igno miniosa in cūctis stupris ꝛ lupanaribꝰ fornicaria. comedit q̄ ceteri abhominātur. Regnāte apud francos pipino caucauseas egressi portas exinde pōtum capadociā q̄ꝫ transgressi. ad reliq̄as finitimas gētes sensim illapsi sunt. Tantas aūt habuit vi res turcoꝝ insultus. vt sarraceni pacē secū h̄re nulla alia potuerūt rōne. q̄ꝫ restituto p̄saꝝ regni noīe. q̄ sarracenos foce ꝛ eraclij tp̄ibus in suū ostendimus confudisse. Veꝝ post multas illatas inuicē ꝛ acceptas clades. de pace inter sarracenos ꝛ tur cos ꝯuenisset decretū ē. vt turci q̄ in p̄side habitabāt sarraceni appellarent. atq̄ꝫ ita equiore aīo sarraceni in asia regnare turcos passi sunt. Et ꝙ etiā eos breui acceptu ros mahumetanā sup̄stitōem videbant. adeo erāt eoꝝ ingenia ad maluꝫ p̄na. deni q̄ꝫ p̄cedenti tp̄e nō solū pontū ꝛ capodociā. veꝝ gallaciā. bythiniā. lycaoniaꝫ. p̄si diā vtrāq̄ꝫ phrigiā. pamphiliā. ciliciā. cariā. ꝛ oēm asiā q̄ minor vocat vltra citraq̄ꝫ thauꝝ ad oras ionie. ꝛ littora greci maris occupant. De quibus suis locis infra dicemus.

EXarchatꝰ regni finis eo tp̄e. aut paulo prius occupata. ab aistulpho lōgobardoꝝ rege rauenna fineꝫ habuit. postq̄ꝫ migratus exarchoꝝ a ꝯstantinopoli in ytaliā missoꝝ anno q̄nto ꝛ septuagesimo supra centesimū. magno rome ꝛ ytalie malo. narsete deiecto ea calamitas inchoauit. Durauerat aūt vsq̄ꝫ ad hoc tempus sub decem exarchis. ip̄a nāq̄ꝫ exarchatus appellatione ꝯtinebat om̄e. q̄cquid a placentinis. agri q̄ꝫ papiensis finibꝰ padi inter apennini paludes stagnaq̄ꝫ venetorū ad adriaticū pertinet. in quo rauenna cesarea forliuiū. foꝝ pompiliū. foꝝ corneliū nūc Imo la dictuꝫ. bononia mutina regiū parma ꝛ placentia. que pipinus sup̄ato aistul pho pontifici ro. donauit.

S. Eucherius

EUcherius lugdunensis episcopus hoc tempore multis miraculis clarus fuit. qui cum ex nobilissimo senatoꝝ viro ortus fuisset. ad religiosam vitā habitumq̄ꝫ cōuersus diu intra spelūce cuiusdam septa in orationibus ꝛ ieiunijs deo deuotissime seruiuit. Deinde apud prefatam vrbem reuelante angelo in pō tificali cathedra solenniter collocatus multis quoad vixit claruit miraculis.

THedorus item tycinensis episcopus vir sanctissimus et multa litteratura insignitus hac tempestate clarus fuit. qui ꝛ nōnulla memoratu digna scri pto mandauit.

Anno mundi.5963. Anno xpi.764.

COnstantinus eius nominis secundus. papa natione ro. paulo pontifici succedens. Nam cum paulus pontifex apud beati Pauli ecclesiam spūm in extremis duceret. thotonem nepusinū ducem q̄ longobardis semp̱ studuissꝫ desideriū impulit germanū suū nomine constantinū pontificem a romanis su/scipi curaret. Is toto rome habitās magna vsus audacia. copias a nepeso asci uit eorūqꝫ armis stipatus constantinū fauentibus q̄busdam amicis largitione ⁊ pollicitationibus corruptis pontificem creant. Alter etiā philippicus pari-ter a paucoꝝ factione in pontificem ꝓphanatus. breui est deiectus. cum statim abdicare se magistratu armis cōpulsus est. cogitur ⁊ gregorius p̄nestinus eps̄ constantinū ipsum laicū sacris statim iniciare atqꝫ episcopū inungere. Ei⁹ ma-nus ita ob eam rem exaruisse miraculo dicuntur vt eas ori admoueri nō posset Cum v̄o constantinus munera pontificatus per annuꝫ obstinate exercuisset. ⁊ episcopos presbiterosqꝫ more pōtificum ordinasset. tandem a sede deijcit̄ a po pulo romano ira ⁊ indignitate rei p̱cito p̱ p̄micerium xp̄oferꝫ coacto. stephanus tercius canonice in pontificem est electus. qui congregato concilio in laterano Inde constantinus oculis capitur in monasteriū inclusus turpiter eijcit̄. Sūt q̄ eū inter pontifices non enumerant.

Linea summorum pontificum

Constantinus secūdus

Stephanus tercius

Anno mundi.5975. Anno xpi.774.

STephanus eius nominis tercius. papa natione siculus. patre olibo āno domini septingentesimo sexagesimoctauo pontificatum inijt. Vir certe doctus atqꝫ eruditus. ⁊ in rebus agendis. maxime v̄o ecclesiasticis strennuus admodum ac constans. hic em̄ a teneris annis romā veniens mandato grego-rij tercij in monasterio sancti chrisogoni rationem bene viuendi ⁊ doctrinā ec-clesiasticam perdidicit. accepto clerici ac monachi ordine. Vocatus deinde a za charia pontifice in patriarchatum lateranensem. Cum eius vita ⁊ doctrina ab om̄ibus probaretur. sancte cecilie presbiter cum titulo instituitur. postremo in basilica sancti hadriani. inter tria fora a tribus episcopis cōsecratus. ⁊ ab vni/uerso clero ac populo vt verus pōtifex salutatus. ad corrigendū mores animū adijcit. indicto itaqꝫ concilio e gallia p̄sertim ⁊ ytalia congregās clerum in la-teranensi basilica. multa inter se de cōponendis rebus ecclesie collocuti. constā tinū predictum abrogarunt ⁊ primo eius decretis abrogatis. institutuꝫ ē om̄i consensu ne quisqꝫ laicus. nisi per gradus ecclesiasticos ascendens pontificatū occupare auderet. sub anathematis pene. Constitutum est pretere a vt que con stantinus in re sacra egisset irrita haberentur. preter baptismū ⁊ chrisma. hijs ex sententia peractis decretū est. vt die sequenti supplicationes haberent̄. qui/bus ⁊ deo gratias agerent. itum est a lateranensi basilica ad sanctū petrum nu-dis pedibus a pontifice ⁊ hominibus qui tum aderant. maxima om̄i religio-ne. Tandem hic pastor q̄ꜫ diligentissimus ⁊ verus petri successor ac xp̄i imita/tor. quarto pontificatus sui anno moritur mense. v. die. vij. ⁊. xx. sepeliturqꝫ ī basilica petri. sedes tum vacat dies.9.

Hadrianus primus

HAdrianus primus papa. patria romanus. patre theodoro summe nobi/litatis viro. pontificatum iniens nequaqꝫ a maioribus suis degenerauit Hic ex magnitudine animi consilio doctrina ⁊ sanctitate vite cum quouis optimo pontifice compari pōt. Vir patria ⁊ sobole sua dignus. ideo natus vt eo fastigij euectus fuisse videretur. vt caroli magni franco-rum regi virtuti correspondens. rem romanā ytalicamqꝫ ab illo erigi adiuuaret. Vix dum facta summo cō sensu hui⁹ pontificis electio in publicū exierat. cū is magnanim⁹ ⁊ patrie sue affectus carceratos ab affri/ca liberauit. exulesqꝫ in p̄riam reuocauit. qḋ cū restitisset desiderius tanti viri amiciciā ne frācis regib⁹ ad-heret̄. occupare q̄siuit. legatos mittit. vt federa secū. ⁊ in primis cū gente longobarda iniret. ad que r̄ndit pontifex. se q̄ pacē cū oībus ⁊ in p̄mis cū longobarda gente cupiat h̄re. nullā posse v̄bis desiderij fidē ad-hiberi q̄ viderit federa stephano pontifici ꝓmissa totiens violasse. Misit ad carolū oratores opē imminē/ti rex eccie̅ excidio imploratū. Interea carolus desideriū regem ⁊ clausos secū in papia longobardos illaꝫ obsidionem bernardo patrueli sue cum parte copiaꝝ continuandā reliquit. ⁊ sexto mense obsidionis caro/lus sanctū resurrectionis dominice pasca in vrbe celebrare cōstituit. assumptis secuꝫ ep̄is ⁊ abbatibus cui pontifex obuios qui deducerent iussit. carolus adrianū pontificem ad summas que extant bt̄i Petri basili ce marmoreas scalas in atrio expectantem non cernuus. ꝯ om̄ibus scale gradibus prius ⁊ postea ponti-ficis pedibus oscula figens salutauit. postea itum est ad basilicam. vbi mutuo sacramento seruanda per-petuo amicicie obstrinxerūt. inde synodū habuit ⁊ a terrore bellico securus ad exornandā vrbem sacrasqꝫ basilicas animū adijcit. corpus beati pauli laminis argenteis inclusit multe aqueductus turres ⁊ murum instaurauit. Nil pretermisit in vita. qḋ ad bonū principē ⁊ optimū pontificem pertinet. moritur aūt ponti ficatus sui anno tercio ⁊ vigesimo. mense decimo die decimo. sepeliturqꝫ magna cum laude in basilica pe-tri sexto kal. Januarij.

Nicephorus patricius. post hyrenem augustam imperauit annis. 9. Hic egreferens hyrene mulieris imperiū eam dolo captam in lesbon insulam relegauit. Et tamen ipe etiam assumpto imperio pacem cum carolo constituit. Eius in federibus illud accurate legit interuenisse. vt veneta vrbs ytalie maritima vtrūq reuerita imparatorem proprijs vteretur legibus. et siue bello siue pace neutris partiū censeretur. Eius pacis formulā cū oratores carolo in germania apud Saltzpurgā agenti detulissent. romā illos misit. oīa vt gesta erāt roma no pontifici relaturos. Eodē item āno q̄ primus erat imperij a nicephoro patricio assumpti aron admirhas sarracenoꝝ trecenta milia in subiectas constātinopolitano imperio asie puincias duxit. Eius aduentu impator pdite formidans pacem ab illo abiectissime petijt. quā iniqssimis conditōnibus obtinuit solenni federe pactus se quotannis illi turcorū milia. p imperij ydemnitate. et tria item milia p capitis sui salute in tributa psoluere. Paulo tn̄ post nequaq̄ saniori vsus consilio. nicephorus scauratione filiū imperij ɔsortem declarauit Qui adolescens a turpi genitoris pacto cū sarracenis diffidens. multa diuersis in locis accepit incōmoda. nicephorus aūt bulgaroꝝ bello implicitus multis erat victorijs vsus. Qui priusq̄ ad pacē cū oratoribus caroli in cōstantinopoli firmandā redire potuerit. in plio qd̄ apud mesiā supiorem cū chrūno bulgaroꝝ rege gessit supat⁹ occubuit. et scaurati⁹ fili⁹ vulnere scdm aūt eodē in plio accepto. constantinopolim reuersus imperiū assumpsit. quē non post annū. vt aliq̄ volūt h̄ tercio iperij mēse michael sororī⁹ ei⁹ deposuit. et illi in ipo successit

Michael constantinopolitanus impator post scauraciū sororiū suū imperiū assumens impauit annis duobus. Vir sane pius et sanctaꝝ traditionū emulator. Eiq̄ nihil antiquius fuit quā incboatam a nicephoro pacem cū caroli oratoribus qui multos menses cōstantinopoli expectauerāt cōfirmare. cōditiones q̄ fuerint scriptores paucissimis explicant vbis. vt orientem cū constantinopoli michael. et carolus occidentem cū roma haberet. Sed paulus addit hispaniaꝝ ptes. quibus recipiendis tantope carolus insudauerat impatori greco redditas fuisse. et venetoꝝ monumenta quibus concordat gotfredus. habent venetiaꝝ vrbem ea conditione in constantinopolitani ptibus mansisse. vt immunitatibus pdem a carolo habitis p ytaliā vteref. Retulit vō michael eatenus carolo. vt cū illius oratoribus suos ipe aquisgranū mitteret pacis formulam reddituros. fueruntq̄ hij michael episcopus. et arsacius theognistusq̄ prothospatarij q̄ cū aquisgran. venerant auditis. oīa q̄ petere animū induxerunt. carolus pcessit. Hic aūt cū aliquādiu aduersus bulgaros pliaris supior extitis. Postremo apud andronopolim vict⁹ fugatusq̄ copias atq̄ animū amisit. constantinopolimq̄ reuersus impio se abdicauit. et monasteriū intrās vsq̄ ad mortē ibidē religiosissime vixit. Huius tpib⁹ vix imperiū etiā noīe vigebat. Nā illo in oriēte barbari ptinue occupabāt. et romani iā a bello destituti ad gallos respiciebāt. Jō i seqntib⁹ praro fit mentio de impatorib⁹ cōstātinopolitanis siue grecis. Ueꝝ de carolo magno et ei⁹ successoribus psequimur histoiam.

Linea iperatoꝝ

Nicephorus

Scauracius

Michael

Synodus Septima

Hyrene mater cōstantini mulier prudentissima et religiosa statim adepto imperio conciliū secūdū in nicena vrbe trecentoꝝ et. 50. episcoporum congregauit. In quo institutum fuit. vt qui sacras ymagines delendas decetero dicerent. ppetuo anathemate necterentur. Sancitūq̄ fuit spūmsanctum a patre filioq̄ procedere.

Hadrianus quoq̄ papa pace de longobardis parta septimā synodū trecentoꝝ et. 50. epoꝝ habuit. in qua heresis feliciana de ymaginibus tollendis abrogata est. vt testatur Gratianus de cōse. dist. 3. c. septimo. Mandatumq̄ fuit laicis vt nullo mō de pōtifici Ro. electōe se itromittere psumāt. vt in canoe. 63. di. c. null⁹ laicoꝝ. Uetuit eē pōtifex hadrianus infames ad sacerdotiū pmoueri. 6. q. j. c. omnes. Mandauit item ne clerici extra foꝝ suū i iudicio traherētur. xj. q. j. c. clericus. Alij deniq̄ scribūt qd̄ theophilatius et stephan⁹ epi insignes nomine synodum francorum germanorumq̄ episcoporum habuere in qua etiā feliciana heresis de tollendis ymaginibus abrogata est.

Auream laminā hisdē tpibus apud ɔstantinopolim in sepulcro cuiusdā inuentū fuisse tradunt. In q̄ scriptū erat. Xp̄s nascetur ex virgine maria. ꝛ credo in eū. sub ɔstātino ꝛ hyrene. o sol iteꝝ me videbis.

Desiderius rex

Desiderius vltimus longobardoꝝ rex aistulpho rege defuncto post eū regnauit annis. 18. hic p̄mo ethrurie rex fuit. q̄ cū aistulphi obitū audisset. statim regnū inuasurus longobardoꝝ copias vndiq̄ ɔtraxit. Et vt id obtineret ɔ rachesiū q̄ monachi habitū sumpserat. multa pōtifici ac romanis pollicitus ē. Quam obrem eos in suā sententiā traxit. Et ita regnū in pace cōsecutus est. Eo q̄ppe tūc longobardoꝝ vtus ob delitias languescere ceperat. At desiderius oīm aduersarioꝝ metu liberatus a spōsionibus pontifici ꝛ romanis factis. animū reuocauit. multasq̄ iniurias illis inferre cepit. Vn̄ pōtifex Zacharias ad carolū magnū reclamans. rogat vt desideriū admoneat ab inferendis iniurijs pōtifici cauere. quē p legatos admonet vt res iniuste ablatas pontifici restituat. parātur igit̄ vtrinq̄ exercitus sꝫ carolus mira celeritate vsus. p̄missa pte copiaꝝ q̄ in transitu alpiū. iouis mōtem occuparet. cū reliquo exercitu p monte emisiū in ytaliā descendit. fusoq̄ ac fugato desiderio obuiā facto. oīa longe ꝛ late populat̄ ꝛ capit. Desiderius aūt desperatis reb⁹. tanto accepto incōmodo papiā se recepit. vxore ac liberis veronā missis. at spoletini reatini ac lōgobardi oēs q̄ eas regiones incolebant. audita desiderij calamitate romā veniētes. se ac sua oīa romani pontificis fidei cōmittūt. Hoꝝ secuti exemplū anconitani auximates firmani. At carolus relicto bernardo patruele suo in obsidione ticinensis vrbis cū parte copiaꝝ veronam ,pficiscit̄. aldegisius vo desiderij filius inde abiēs ad imperatorē cōstantinopolitanū ɔfugit carolus acceptis in deditionē oīmbus ferme transalpine ytalie vrbibus. romā petit. Vbi rebus cōpositis carolus cū bona hadriani grā in transpadanā rediens. sexto mēse postea q̄ obsideri cepta ē papiam deditione occupat. Inde paulus ꝛ alicuin⁹ ijsdem pene vbis habet. illum tunc castra reuersum. papiaq̄ p deditionē potitū. adduxisse in franciā desideriū. q̄ ad leodiū fuerat relegatus. quāq̄ alij scribāt. Qr in desideriū clementia vsus. hoīem spoliatū regno nō etiā vita lugdunū cum vxore ꝛ liberis exulatū mittit. Vbi postea longobardis francos ɔfecit. qui eos in pace retinerent. atq̄ ita anno salutis nr̄e. 774. ꝛ q̄nto pōtificatus hadriani pape. longobardoꝝ regnū fineꝫ accepit. Inde ea gēs ducentis iam triginta ꝛ pene duobus annis maiori ytalie portione potita. nihil iam externi p̄ter nomē retinebat. Fuit aūt sub duobus ꝛ. xx. regibus ab alboyno vsq̄ ad desiderium porrectum.

Paulus diaconus

Paulus longobardus hystoricus ꝛ aquilegiensis p̄triarchatus dyaconus. desiderio regi suo ob doctrinā ꝛ ingeniū admodū carus. Quē cū carolus magnus in galliā duxisset. libertate donauit. in p̄cioq̄ aliquādiu habuit. Verū cū postea comperisset hoīem desiderij libertatem q̄rere eū in diomedis insulam relegauit. Vn̄ post aliquot annos auffugiēs ꝛ ad arachim perueniens rogatu adelperge desiderij filie ꝛ arachis vxoris Eutropij histoꝛie. duos libros addidit a iuliano principe vsq̄ ad primi iustiniani tempa oīa p̄scribens. Mortuo deinde archi. cassinense cenobiū ingressus reliquū vite sanctissime vsq̄ ad mortem ducēs. Sepe ad carolū regem litteras elegantes ꝛ humanitatis plenas scripsit. ab eodemq̄ a quo fuerat ob litteraturā p̄uatus vicissim accepit. Rogatuq̄ caroli vitas ꝛ lectiones cuilibet sanctoꝝ festiuitati ɔuenientes collegit. hymnos quoq̄ elegantissimos edidit.

Isuardus monach⁹

Isuardum quoq̄ monachū natione gallū virum in omni doctrina eruditissimū tempestate hac floruisse constat. eo q̄ eusebij cesariensis more caroli magni iussu oēs actus ꝛ sanctoꝝ legendas breues eleganti stilo in vnū collegit. ꝛ ad vnū volumē redegit. q̄d martyrologiū appellauit. Reperit quoq̄ q̄ singulis diebus plusq̄ trecenta festa cōcurrebant. ideo statutum fuit vt diceret̄ ꝛ alioꝝ plurimoꝝ sanctoꝝ martyrum

Alcuin⁹ p̄ceptoꝛ caroli

Alcuinus natione gallus caroli magni vt aiūt p̄ceptoꝛ. Vir greca latinaq̄ lingua egregie doct⁹. nec nō ꝛ theologoꝝ p̄hoꝛumq̄ sui temporis princeps. hijs tempoꝛibus eas ob res apud carolum magnum maximo in precio habitus est. Cum eum in dyaletica rhetorica ꝛ astronomia eruditum fecit: Qui ꝛ bonifacij archiepiscopi maguntini precib⁹. orationes missales atq̄ alia ecclesiastica officia (gothoꝛum perturbatione deperdita) omnino refecit. atq̄ eius rogatu carolus gymnasiū e roma parisius transtulit. quod etiam ab Athenis eo loci translatum fuisse constat. qui ꝛ cenobium sancti martini thuronis donāte carolo regendum suscepit. quoniā omnes religiosi voluptuose viuentes in eo monasterio nocte vna ab angelo infeliciter perierunt. hic cuꝫ eruditus theologus haberet̄ libros de trinitate cū questionibus speculū puuloꝝ. de ecc̄iastico dogmate. de rōne aīe ꝛ p̄les alios libros ad xp̄ianā religōne pertinentes edidit.

Carolus magnus rex

Carolus francoꝝ rex. cui postea ex magnitudine reꝝ gestaꝝ magnꝰ cognomen fuit. p̄re pipino defuncto regnū accipiēs. regnauit in totū annis. 46. cū pipinus liberā in francos primus ptātem habuit. ⁊ auctoritate pōtificis ⁊ francoꝝ decreto plena dominādi potestate suscepta regnans annis. xv. Ei successere supstites filij duo. carolus ⁊ carolomānus eque regno inter se partito. Sed non multo post defuncto carolomāno. franci eam regni ptem. q̄ ille possederat carolo fratri detulerūt. ferūt aūt carolum natū in ingelheim q̄rto miliario a magūcia vrbe. de quo gotefridus viterbiensis scribit pipinus morit. cum surgit carolus acer. natus in ingelheym. cui berta fuit vngara mr̄. pipinusq̄ pr̄ cronica vera patet. Is aūt extemplo post pipini obitū aduersus aqtanos bellū gessit. Inde cōpositis rebus belloq̄ citius oīm opinione cōfecto cū victore exercitu in regnū reuertitur. Post hadrianus romane eccīe pontifex a desiderio longobardoꝝ rege oppressus. oratores ad carolū misit vt opem ⁊ auxiliū ferret. q̄ nō segnius quaꝫ si hostes in gallia essent exercitū parat. ⁊ magnis itineribus in ytaliā contendit. Et supatis alpibus in thaurinū descendit. atq̄ cōtinuatis castris in agrū vercellensem puenit. facta vtrinq̄ potestate pugnādi prelīū cōmisere. In ea pugna supati longobardi in fugā vertūtur. desiderius papiaꝫ cū paucis militibus petit. carolus regē psecutus in agrū cianū exercitum ducit. tādeꝫ capit desiderius vna cum vxore ac liberis vt premissum ē. Tūc summo bn̄ficio caroli ytalia se primū erexit. Carolus aūt ꝯfecto longobardoꝝ bello saxonicū intermissum bellū cum domū reuocabat. qd̄ biennio ⁊ a prefectis eius leniter administratū fuit. Saxonū gens longe maxima fuit ac bellicosissima hi falsos deos colentes cū francis cōtinue bella gerebant. Sepe plījs victi cōdictōes acceperāt. obsides dederāt. s apud frācos nullus plenissimā victoriā domita eoꝝ pfidia ꝯsecutus fuit. Hec palma carolo magno q̄si diuino numine resuata. Igitur ingentē exercituꝫ parat diem dicit. q̄ die ꝓpe ripā flumīs rhenī omēs cōueniāt. magna alacritate suscepta a frācis expeditio fuit. sic renouatū saxonicū bellū quo nec maius vllū nec grauius diuturniusq̄. Tres. eīm ⁊ xxx. annos certatū cōstat. Tandē penitꝰ saxones debellati. se suaq̄ oīa ptāti caroli pmisere. Victis impositē leges vt patrijs cerimonijs. falsisq̄ dijs posthabitis xp̄ianā fidē ꝓfiterētur. Cū vō ea tempestate barbare gētes hispaniā graui suitute oppssam teneret. ad eā liberandā carolus mentē cōuertit. q̄ cōfestim supatis pyrenei iugis in fines hostiū puenit. Extemplo ciuitatis nōnulle spōte deditōem faciūt augusta ⁊ pāpilonia due opulentissime totius hispanie vrbes. q̄ mandata caroli aspnabant vi capte ac prede militibꝰ date sic hispania pene oms in frācoꝝ ptātem deuenit. Interim taxilo bauarie dux finitimas gentes sollicitat cum franco bello aggressus. Qui inde nulla temptata fortuna parere constituit ac obsides dedit. His rebus gestis cum in magna gloria magnisq̄ opibus regnū ac tota res francoꝝ esset. statuit carolus aduersus hunos q̄ hostibus suis auxilia strauerāt bellū suscipe. Constatq̄ nullū bellum a carolo gestū in q̄ maior sit hoīm cedes edita maiorq̄ illata clades ingentē vō hunoꝝ multitudinē ⁊ pene nobilissimū queq̄ eo bello absumptū maximā q̄ꝫ vim auri atq̄ argenti a francis in galliā transportatā. Cū hic status reꝝ in gallia essꝫ romani aduersus leonē pontificē coniurationē ineūt de q̄ in sequentibus. ⁊ gestis caroli post coronatiōem augustalem fit mentio.

Rolandus

Taxilo baioarie dux

Rolandus palatinꝰ comes caroli ex sorore nepos. vir pstans fortitudine incōpabilis ⁊ vtutis ac magnitudinis. cuiꝰ fortia facta p vniuersum orbē celebrantur. Cū carolus exercitū in galliā reduceret ꝓpe pyrenei iuga in vasconū insidias incidit. Et plio inter eos inito post ingentē hostium cladem. cecidere in ea pugna dolo hostiū nō vtute cōmissa ansihelmus ⁊ Egibardꝰ summi in bello duces. Rolandus quoq̄ cecidit. Sūt qui dicāt eū siti nō vulnere periclitatū. qui duces belli tutatus fuit. Paulo autem post ij populi ac eoꝝ reges a carolo domiti. meritas perfidie sue debitasq̄ penas dedere.

Taxilo bauarie dux vxoris. vt tradūt stimulis cōcitatus. copias cogit. his temporibus finitimas gētes sollicitat. hūnos. qui ea parte qua bauaria in oriente spectat sibi ꝯfines erant societate ⁊ federe iūgit. Erat ei ꝯiux desiderij regis longobardoꝝ filia. q̄ fortunaꝫ p̄ris iniquo animo ferens. nec nocte nec interdiu virū cōquiescere pati. monere vt meminisse vellet soceꝝ suū morte miseriorē vitam ducere. Nemīnē esse preter eū. qui posset ei libertatem vendicare. His mulieribus instructus furijs exercitū parabat carolus celeriter profectus in fines bauarie venit. Taxilo ꝯterritus tandeꝫ parere constituit ⁊ deditionem fecit. obsides dedit. In hijs theonē filiū suū aliosq̄ per multos lectissimos iuuenes.

Aldegisius

Aldegisius desiderij filius. q̄ ante expugnatiōnē papie e citrapadanis in greciam confugerat hijs tpibus grecoꝝ multoꝝ auxilio fretus. cuꝫ magna manu ad repetendū paternū regnum in ytaliā venit. qui multū ꝯflictus a francis auspicio prefectoꝝ superatus ⁊ captus. ac multis supplicijs affectus. tandem vitam miseram in tormentis finiuit.

Linea summoꝝ pōtificū

Leo tercius

Stephanus quartus

Pascalis

Anno mundi. 6003. Anno xpi. 804.

Leo eius nois terci⁹ papa, antea p̄r̄e. pōtifex creatur. Uir q̄dē doctissimus. q̄ ab ineūte etate. ita erat educat⁹ et erudit⁹ disciplina ecclesiastica. vt digni⁹ esset q̄ ceteris anteferret. erat p̄terea castus. integer. pudicus. facūd⁹ doctoꝝ viroꝝ ita amatoꝛ. vt eos vndequaq̧ ad se p̄mijs alliceret. Eoꝝūq̧ consuetudine mirūimmodū delectaret. p̄dicationib⁹ q̧z admonitionibus quibus plurimū ob eloq̄ntiā ꝛ doctrinā valebat. egrotos visere. elemosinas indigētibus p̄bere ei peculiare fuit. Nō certe mitis ingenij. creatur itaq̧ pontifex vno oīm ꝯsensu. q̄ postea dū supplicatōes a btō gregorio institutas rome agit cuȝ pp̄lo ꝛ clero pascalis primicerius ꝛ cōpulus p̄sbyteri q̄z vite sordes a suprioribus vrbis aliq̄n infestatus fuit. armatis stipati illū interceperūt. quoꝝ fraudibus apud edē btī siluestri capt⁹. ac pontificali amictu p̄uatus. Et carnifices debilē viribus pontificē p̄sternētes lingua captus ps illū excecatura. plurib⁹ etiā digitis ꝛ incuruis vnguibus q̄ oculoꝝ fere possent cōcaua effodiebant. Et multo madēs cruore leo apud scti erasmi monasteriū in custodia ē habit⁹. Quo in loco loq̄lam illi ꝛ visum affirmat bibliothecarius diuino munere restitutū. affuit tūc afflicti senis rebus auxilio vnius albini cubicularij fides. q̄ nocte cōcubia custodes fallens ad btī petri basilicā p̄duxit. ꝛ vinigisiū ducem spoletanū p̄sidio accersiuit. Post paucos ibi moratus dies leo ad carolū ꝑeranit. Transgressum alpes prius rex in saxonia pōtificē summa acceptū reuerētia vt rediret in p̄riam exhortat⁹. Redeunti romā leoni clerus pp̄lusq̧ romanus ad miluiū vsq̧ ponte p̄cessit obuius. Inde venīeti romā carolo q̄ ordinū dispositio occurrerit saxonū frācoꝝ longobardoꝝ q̄s enumerare posset. Exceptū in p̄ncipis aplo̅ꝝ basilice atrio carolū. leo cū ad ei⁹ penetralia deduxisset in vrbē dimisit. Et nō multo post carolus cleꝝ ꝛ pp̄lum in btī petri basilica ꝯuocauit pōtifex ambone ꝯscenso euāgelia xpi cernuus tenuit ꝛ iureiurādo affirmauit se oīm reꝝ q̄ sibi obijciebāt insonte esse. Erat is dies ydnū decebris anni salutis octingentesimi. Et in die natalis dn̄i inter missaꝝ solennia ad ip̄as. b. petri basilicas celebrata. leo pōtifex pp̄li romāi scito p̄cibusq̧. carolū impatorē romanoꝝ declaratus. dyademate vetusto impatoꝝ capitis gestamine coronauit. Tunc pp̄lus roman⁹ q̄ aderat frequētissim⁹ ter acclamauit. Carolo augusto a deo coronato magno ꝛ pacifico impatori vita ꝛ victoria. sacro inungensq̧ ꝯfecto balsami oleiq̧ liq̄mine ad pipinū se ꝯuertit. euq̧ ytalie regē declaratū pariter inunxit. Tandē leo a fundamētis edificato apud sctm̄ petꝝ amplissimo hospitali quod greci xenodochion vocāt. morit̄ p̄mo ac vigesimo pontificatus sui ānno. Quo etiā cometes apparuit. vt nōnulli putāt tante calamitatis indiciū. Sepelit̄ aūt in basilica petri pridie ydus Junij. Eius in morte tum sedes vacat diebus decem.

Cometes

Anno mundi. 6013. Anno xpi. 814.

Stephanus quartus. p̄ria romanus. p̄r̄e iulio. q̄ pontificatu suscepto mēse tercio ad ludouicū impatorē in gallias p̄ficiscitur. q̄ in aurelianis erat. ꝛ honoratissimū ei quoq̧ obuiā misit. maxime theodolphū aurelianoꝝ ep̄m cū clero. ip̄e ad p̄mū lapidē p̄diens cū maxima veneratione in vrbes introducit. erat stephanus ex nobili genere ortus tante doctrine ꝛ integritatis. vt facile apud oēs sctitatis nomē nancisceret. ꝛ vt ferunt ludouicū inunxit atq̧ coronauit. ꝛ cū sepe de cōponēdis ytalie rebus collocutus fuisset romā redijt secū crucē magni pōderis magneq̧ estimationis detulit. quā ludouicus sua ip̄ensa beato petro dicauerat. at sanctissim⁹ pontifex ad vrbē rediens septimo pontificatus sui mense vita functus. in basilica petri sepelitur. Sedes autem eius morte dies vndecim tum vacat.

Pascalis ei⁹ nois primus papa. p̄ria roman⁹. p̄r̄e bonoso. nulla interposita ip̄atoris auctoritate pōtifex creat̄. hāc obrem vbi pontificatuȝ inijt. statim legatos ad ludouicū misit. q̄ ei⁹ rei culpam omnes in cleꝝ ꝛ pp̄lm reijcerent. q̄ ab hijs vi coactus esset pōtificiū mun⁹ obire. accepta hac satisfactione ludouicus rn̄dit pp̄lo ꝛ clero maioꝝ instituta ꝛ pacta p̄uāda. caueret ne deinceps maiestatē lederet. hūc autem stephanus pōtifex dū viueret ob ei⁹ v̄tutes ꝛ doctrinā monasterio btī stephani martyris in vaticano prefecerat. Inito igit̄ pontificatu corp̄a sanctoꝝ min⁹ religiose iacentia in vrbem cuȝ maxima veneratione introducta honestiore loco recōdidit. praxedis templū a fundamētis extruxit. ꝛ btē cecilie. eoq̧ loci ꝛ ip̄ius virginis ꝛ eius sponsi valeriani tyburcij maximi martyꝝ. vrbani. lucij pontificum corpa collocauit. Multasq̧ basilicas vetustate quassatas restituit. Tandem nullo religionis pietatis humanitatis exemplo preter misso. pontificatus sui anno septimo. mense tercio. die decimoseptimo morit̄. sepeliturq̧ in basilica petri. Uacat tum sedes dies quatuoꝛ.

Linea iperatoz

CArolus cognomento magnus. p suis eximijs meritis. ac singulari fide ob oim xpianoz libertate. Cuz paterni regni fines in gallia rheno ligeri occeanoqz in germania danubio τ salo fluuio. Et hijs aqtaniā vasconiā hyspaniā pene totam. Et eā ytalie ptem in qua longobardoz regio fuerit. bellica virtute ademptā adiunxit. adiecissetqz saxoniam. q̄ ē non modica germanie ps. tū vtrāqz pannoniā. τ vltra danubiū datiā histriā τ totū liburnoz regnū. Omnes deniqz barbaras gentes q̄ germaniā inter rhenū occeanū ac danubiū incolunt. ptim armis subactas. ptim beneficio allectas in suā ptātem redegit. his tantibus opibus. tanqz rebus egregie gestis eam sibi famā nō solū in gallia ſ etiaz p vniuersum orbē ꝯpauerat. Anno salutis octingentesimoprimo. pōtificatus leonis pape anno. v. summi impij dignitatē (Posteaqz cōstantin9 magnus relicta roma ad orientē ꝯcessit τ sublatū impiū trecentis τ triginta annis post augustulū in occidente cessauit) egregia sua vtute occidenti restituit. τ august9 appellatus. impatoris nomē dignitatemqz suscepit. Et nō solū vt pmissum ē assenciente ſ etiā applaudente pplo romano. atqz ita impauit annis. 14. factus itaqz romanoz impatoz. post amplissimā dignitatē susceptā. cum i galliā reditur9 iter p hetruria faceret. in memoriā dignitatis adepte florentiā vrbez. quā olim magna ex pte deleuerāt gothi. in pristinū statū cuz summa celebritate restituit. Omneqz nobilitatē p oppida vicina dispsam in ciuitatē reduxit. nouis menibus cinxit. templis ornauit. Cū reuertisset in galliā exceptus est eius aduētus ab omibus pplis incredibili honore atqz amore. cū bella septem τ quadraginta annis (tot eīn regnauit) incredibili felicitate tū magnitudine quadaz animi. tum etiam ingenij atqz consilij confecisse tradūt. Quibus regnū satis amplum a patre acceptum longe maius posteris suis reliquit. Fuit autem carolus pcera statura. lato pectore. latis humeris. magnis vegetisqz oculis naso paulo eminētiore. forma deniqz τ pulcritudine oris adeo eximia. vt decorem simul pre se ferre videretur. cum regia quadam maiestate coniūctum. habeb atqz in voce splendorem. Et in incessu totoqz corporis motu summā dignitatē. promissam gerebat barbam. valitudine fuit prospera. venatōibus gallorum more frequenter studebat. ratus ad sanitatem corporis conferre. Tradunt preterea cum balneis τ aquis natura calidis plurimū delectatum. Inde aquisgrani vbi sedes regni eiusqz regia erat maximis sumptibus templum condidit. τ beate marie dedicauit. in qd sudariū τ beatissime vginis marie camisiam transmisit. Verū ad eius regias vtutes addidit eloquentia copiāqz dicendi τ bonaz artium disciplinā. Habuit autem ex pluribus vxoribus pulcerrimā sobolem. sed ex hildegarde carolum pipinum ludouicum τ filias plures. filios quoqz doctissimis hominib9 erudiendos tradidit. τ filias. ne ocio torpescerent lanificio assuescere fecit. Carolus autem iam senio grauis cum intellexisset pipinū quem regem ytalie prefecerat mediolani mortuū esse. ludouicum filium minorem natu. aquitanie regem. τ imperij successorem. Bernardum vo nepotem ytalie regē declarat. Eiqz mādat vt ludouico rebus in omnibus obtemperet. fines imperij hos esse voluit in galliam rhenū ac ligerim in germania danubium τ sauū fluuios. Hijs autem pincipijs aquitaniam guasconiā. magnam partem hispanie. cisalpinam galliam. saxoniam. vtrāqz pānoniam. ystriam liburnos addidit. Stabilitū autem suis posteris non solum francorum regnum. sed etiam impatorum nomen. cum venatuz a regia aquisgrani eēt profectus: domū redijt cum febre. cum lateris etiam accessisset dolor. morbis simul τ senectute confect9. vita excessit. etatis sue septuagesimosecūdo. τ xpiane salutē. xv. supra octingentesimū annū quinto kalen. februarij. Eius corpus in basilica aquisgrani solenni funere sepultum tali epigrāmate Caroli magni xpianissimi impatoris romanoz corpus sub hoc sepulcro conditum iacet. Tribus annis anteqz e vita migraret testamentum condidit. Duas partes episcopis metropolitanis dari iussit. in reficiendis ecclesijs. τ p pauperibus iuuandis. Terciā vniuscuiusqz ratione habita filijs filiabus nepotibusqz tum seruis τ ancillis reliquit. Erant inter ceteros thesauros tres argentee mense. τ vna aurea pcipue magnitudinis. quarum vnam q̄ constantinopolitane vrbis similitudinem referebat basilice beati petri. Aliam in qua forma vrbis rome cernebaf ecclesie rauennati dono dedit. Terciā que totius orbis descriptōnem continebat. Et auream filijs suis reliquit. Fuit itaqz carolus si eius res gestas. tum domi. tum foris inspicimus. tāte amplitudinis τ integritatis imperatoz. vt postea neminē superiorem. ne dum parem habuerit.

IUdeus quidam his temporibus. apud syriam existens. quadam die in vilipēdium xpianoz xpo imaginem lancea suffodit. Et illico sanguis vbertim effluxit. quo prodigio tremore correptus. ne sanguis deperiret vas vulneri apposuit a quo plurimi sanitati restituti iudei ad fidem xpi plures sunt conuersi. Sanguis autem diuino consilio postea montue allatum. ibidem vsqz in presens pter crebra eius miracula magno in precio τ gloria habitus est. Carolus imperatoz hijs auditis ad Leonem scripsit. vt de his eum certum redderet. Leo vo cū seditionibus semp vexaref. ab vrbe discedens. montuā proficiscitur ad visendū xpi sanguinem. Is a montuanis perbenigne susceptus approbato xpi sanguine ob frequentia miracula. qd τ alij pontifices postea efficere. ad carolum proficiscitur. vt hominē veritatis cognoscende cupidū eius rei certiorem faceret. τ de rebus ytalicis vt premissum est.

Anno mūdi. 6023. Anno xpi. 824.

Eugenius eius nominis secūdus papa. pria romanus. pre boemūdo. pascali suffectus. Eius tpe octauū scisma fuisse ferūt. Inter hūc eugenium et qndam noie zinzinū ꝓpter patrū discordias at eugeni⁹ dignitate corpis. et pstātia animi insignis. ob hūanitatē et eloquētiā. oim ↄsensu tandē obtinuit. q̄ initio pōtificatu. spret reb⁹ oib⁹ humanis. vl' poti⁹ fortune bonis. ad munificentiā et liberalitatem vsus. Adeo rem frumentariā curauit. vt nullibi vilius. q̄ rome annona vēderet. ac paupez pupillor viduar causas et vitā ita tutatus est. vt ab oibus merito pr pauper diceret. Tandē cū optimus hic pontifex. his artibus ī pontificatu annis qttuor vixisset morit collacrimātibus oibus. Et suāvice poti⁹ q̄ mortē sanctissimi viri dolentibus. cū mors ei ad felicitatē via optatissima eēt. Quidā scribūt eū ab emulis oculis excecatū. ac martyrio coronatū. Eius corp⁹ in basilica petri aplor principis cum omni deuotione sepelitur.

Valentinus papa. pria roman⁹. pre leontio. q apud pascalē et eugenium viros sanctissimos. et doctrinā et rōnem bene ac sancte viuendi a teneris ānis vsq ad maturā etatē didicerit. Non ludis nō iocis aut voluptatibus intentus. vt plerīq omes adolescētes faciūt. s doctrinā et bn viuendi normam ex lectione veter et exemplo sanctor pontificū sumens. Cūq tante vtutis et sanctitatis eēt. vt non dū pbiter. s diaconus summū pontificatus gradū meruerit. Postremo aūt pietate. clementia liberalitate. tum in vita priuata. tū in pōtificatu nulli maior secūdus est habitus. has ob res oim consensu pontifex creatus. merit bominū q tum erant id fortasse exigentibus quadragesimo pōtificatus sui die moritur. ac in basilica petri sepelitur. cōqrentibus oibus cū hoiez sibi morte sblatū esse. quo stante labefactari romana libertas et xpiana religio vix poterat.

Anno mundi. 6033. Anno xpi. 834.

Gregorius quartus papa. pria romanus. pre ioanne tituli sancti marci pbyter. Uir nobilitate insignitus. sanctitate clarus doctrina et eloquētia pcipuus. qui tante modestie fuit. vt electus a clero ppl'oq romano nō prius pōtificiū munus obire voluit. q̄ a legatis Ludouici impatoris ob eam cām romam missis. q diligenter tantā electoem discusserāt ↄfirmatus ē. fecerat id ludouicus nō supbia motus. s ne iura imperij amitteret. quippe q natura clemēs et humanissim⁹ sit habitus. quiq iura eccl'ie et dignitate semp tutatus ē. Qui pontificatu suscepto. mox corpus. b. gregorij transtulit. atq eo loci collocauit. vbi nūc iacet magnis adhibitis ornamentis. ferūt ab eodē corpa sebastiani et tyburcij a cimiterijs in quibus ante iacebant ad basilicā petri traslata fuisse. Insup et rogatu ludouici impatoris oim sanctor celebritatē kal'. nouēbris instituit obsuādaz quā qdem cōmemoratione galli et germani pmo obsuare ceperūt. eāq rem magnope a rabano monacho theologo insigni carminibus et psa laudatā fuisse scribunt. Post multa aūt bona opa morit gregorius pontificatus sui anno. xvi. sepeliturq in basilica petri. sedes eius in morte diebus. xv. vacat.

Linea summor pontificum

Eugenius secundus

Ualentinus

Gregorius quartus

Pipinus rex

Pipin⁹ caroli fili⁹ natu maior cū pre a papa ytalie rex declaratus. regnauit annis. 13. Uir qdem clarissimus nec pri vlla in vtute dissimilis. quez pater in vngaros misit. quos cito grauibus plijs supatos ad deditione copulit. Eoq bello cōfecto. ipm in beneuētanos misit qui grimoaldo duce finitimos pontificis agros turpiter vexabāt. eosq pdomuit. vt egre se menibus tuerētur inde theate obsedit captaq vi ciuitas prede simul et incēdio ē subiecta. Ortana exinde et paulo post luceria in deditoem acceptis. hūc etiā pr in venetos sibi falso accusatos misit et eracliū atq eqliū inuasit ꝓpter qd multe familie nobiliū venetias migrarūt. qbus gestis etiā multis alijs plijs egregie cōfectis mediolanum veniēs. ibidem vitam cum multa gloria in pace finiuit.

Bernardus rex

Bernardus caroli magni nepos post pipinū a carolo magno ytalie rex declaratur. Et regnauit ānis. 9. huic carolus pcepit. vt ī oib⁹ ludouico filio ei⁹ et successori obtparet. Uez carolo mortuo mādat obseq noluit. qbusdā ytalicis epis et seditiosis ciuib⁹ instigātib⁹ ab ipio oino defecit. Et ciuitates ac pplos ī sua vba iurare coegit. Et cū resciuisset ipator. cā in ↄuētu ꝓposita. nepotē lese maiestat crimie dānatū. hostē iudicauit. Exinde copijs coact galliar germanie et baioariorū ↄuicie ī ytaliā duxit. Reb⁹ āt ytalie breui pacatis ipator nobiles ytalicos ꝓditionis ↄuictos iugulari iussit. Bernardū aūt et si illico ad impator aduētu ar mis deposit ad misericordiam ↄfugerat. Et simul epos ī franciā pduxit. Et ↄuētu iter sup iudicio aqsgranū habito gladio trucidatus. Epi vo sinodali decreto depositi in monasterio relegati sunt.

Linea ipe[ra]toru

Ludouicus primus

Ludouicus eius nominis primus cognomēto pius. post carolū magnū imꝑator. patre carolo defuncto āno salutis. 815. imperiū suscipiens. imperauit cū lothario filio annis. 25. Agebat in aquitanis biberna ludouicus quādo illi carolū prēm obiisse renūciatum est. qui aquisgranū repetens delat legationes q̄ ad genitorē venerant primo audiuit. deinde puīncialiū celebrato couentu. ea que romanoꝝ imperio ⁊ francoꝝ regno administrandis visa sunt necessaria ordinauit. Legationū aūt primaria fuit leonis cōstantinopolitani imꝑatoris. qui michaeli p id tēpus suffectus erat. vbi innouata fuerūt federa. primā exinde ex peditionē bernardo rege comitante. aggressus est in danos. Obstitit vo biems cum idq pelagus glacie cōcretum erat. qd̄ cum imperator rexq intellexissent. medio ferme berētes itinere ad padebrūnas saxonie ciuitatem exercitū in bibernis cōtinuerunt. Eaq iam byeme media quū esset allatum ex ytalia romanoꝝ primores in leonis pape mortem cōiurasse. imperator regē in ytaliā ire iussit curatuꝝ. ne quid detrimēti regnū ytalie pateref. Ingressus romā bernardus rex illico in graue piculosumq morbum incidit. res romanas p gerardū comitē composuit. Inde stephanus quartus papa. qui tercio q creatus erat mense in franciā accedēs ludouicū imꝑatorem apud aurelianas inunxit ⁊ imperiali diademate insigniuit. Qui impio suscepto cōtra guascones grauissima bella cōmisit. tandem eos in suā potestatē redegit. Deinde britones seu anglos res nouas molientes armis in officio cōtinuit. at postea sarracenis Cesaraugustam incolentibus pacem concessit. Maius tn̄ tuendis danoꝝ regibus negociū imꝑatori fuit. q saxonū obsidebant limitē. Et tamen paulo post occasione oblata freti cum solamo ⁊ gotfredi filijs cōflixerūt. illisq prelio fusis beroldum in paternum dacie regnū reduxerūt. Tam multis rebus varijs in locis bene gestis ludouicus imperator conuentum in aquisgrano celebrauit. in quo ecclesiasticis rebus cōpositis. Lothariū primogenitum imperij consortem declarauit. pipinusq tūc secūdus filius aquitanie. Et ludouicus tercius bauarie reges appellati sunt. Que dum fierent bernardus ytalie rex fatui adolescēs ingenij quorūdam magnatum ytalie instigatione inter quos fuere mediolanēsis cremonensis ⁊ aurelianēsis episcopi imꝑatori: vt premissum est rebellauit. capitali sententia punitur. Cum britānia ad alios motus se ppararet ⁊ in andegauis nūciabatur. ad bos sedandos contulit se imꝑator. Eo cum venisset oīa reperit quieta. Sed aliud accepit incōmodū. q ermelgardā vxorem ex qua tres filios reges tūc supstites suscepe rat. longo confectam morbo amisit. Lothariū postea filiū in demortui bernardi locum ytalie regem dedit. quē romani a pascali pontifice populoq romano vocatum pontifex ipse in basilica beati petri inunctū coronatūq regem ytalie primo. ⁊ postea augustum appellauit. Ludouicus deinde mitissimi imꝑatoris ingenij semper multum fidei apostolice detulit. Fuitq adeo vt quatuor romani pontifices quos viginti septez annoꝝ illius imperij tempora babuerūt. adiumento nūq caruerint. quo in romanoꝝ psecutionibus sepe numero indiguerūt. Ludouicus quoq bulgaros post petitam impetratamq pacem pannonioꝝ limites ingredi ausos. sola mittendi in eos exercitus ostentatione a motibus abstinere fecit. Lotharius vo ytalia pacata in galliam rediens. cum ludouicus pater carolum (cui caluo postea cognomē fuit) natu minimum fratribus ceteris oībus preferret. Inuidia stimulatus ludouicū in custodia reclusit. Vez eodem anno inter eos conuentione facta liberatus. imperio restitutus. Tandē michael ipē imꝑator grecus primo ⁊ breui post gregoriꝰ pōtifex. ⁊ ludouicꝰ ipator eodē ferme mēse. diē obierūt. ipē i btī arnolphi basilica sepelit.

Mauri bijs tpibꝰ in sicilia classe delati extēsione facta late incēdia cōmiserūt. delata i siciliā classis venetaeaten pfuit infideles q pmū vela alonge pspexerūt i affricā redierūt. p id tpis venetoꝝ dux iustinianꝰ fuit. āno eiꝰ secūdo ducatꝰ. b. marci euāgeliste corpꝰ a qbꝰ mercatoribꝰ ex alexādria venetias delatū ē tali ordine id factū recēsent. sacerdotes pmissionibꝰ mercatoꝝ ducti capsa q̄ sctm̄ babat corpꝰ apta. illō sporte iposuerūt q̄ mercatoꝝ bui cōmeatū ad naues pferre psueuerāt. Tūc pati ad id astutiores vestitu sordidissimi colones sportā olerībꝰ porcinisq carnibꝰ supiecti plenā medio foro iocabūdi pgebāt. obuiauerūt a sarracenis portorij exactores. porcinisq carnibus qbꝰ machometici supstitōe vesci pbibēt. ideoq visu quoq abborrēt. inter olera reptis canzir qd̄ porcus eoꝝ ligua ē sportā ad nauim ferri pmiserūt. inde p oliuēsem portū corpꝰ i vrbē puexerūt. q̄ āno ⁊ seqnti eccīa q nūc extat scti marci venetijs edificari cepta ē. Et tūc senatus venetus marci ymaginē tanq vrbis patroni in vexillis deferri statuit.

Rabanus monachus

Rabanus monachus natione germanꝰ abbas fuldenꝰ postea magūtinꝰ archieps theologꝰ q̄dem pclarissimꝰ ac isignis poeta. p b tps. in psa ⁊ carmine plimū valuit q ex igenij sui magnitudie mltos edidit libros pcipue opꝰ mirādū d laudibꝰ sctē cruci pmētatꝰ ē idē librū palipomenō ⁊ Machabeoꝝ būit et bmōes satis elegantes ad pplum potissimū in celebritate oīm sanctoꝝ. Seditq annis. x. anno salutis. 846.

Strabus monachus

Strabꝰ itē mōchꝰ gallꝰ eminētissimꝰ gallꝰ ⁊ pmētator diligētissimꝰ. rabani pdci auditor. p b q3 tpa ipso preceptore suo inferior non fuit. qui in libros biblie ppulcre cōmentatus est. Scripsitq de officijs ecclesie ad ludouicū imꝑatorem ⁊ multa alia.

Anno mūdi. 6043. Anno xpi. 844.

Sergius eius nominis secūdus papa. pñia romanus. pr̃e Sergio e regione quarta. post Gregoriū pontificatū inijt. Hic cū prius os porci vocaretur ob turpitudinē nominis. mutare vocabulū coactus ē. ꝛ cognomenti sergij nomen assumpsit. Eamq̃ ꝯsuetudinē mutandoꝝ nominū a posteris assumptā videmus. vt q̄ pontifices crearentur. suo omisso maioꝝ noīa sibi inderent. Licꝫ ab omibus nō sit obseruatū. Constat aūt sergiū ex illustri familia ortum. neq̃ q̄ a maioribus suis degenerasse. adiuuantibus eius p̄claꝝ ingeniū Leone tercio. Stephano q̄rto. Eugenio secūdo. ꝛ Gregorio q̄rto. sub quoꝝ moribus ꝛ doctrina ita vixit. vt solus mortuo Gregorio dignus haberet. q̄ pontificiū munus obiret. Hic itaq̃ pontificatu suscepto ad ornanda templa conuersus basilicā sanctoꝝ siluestri ꝛ martini vetustate collapsam restituit. In easq̃ m̄lta sanctoꝝ corpa collocauit. Struxit ꝛ a fundamētis ad ipius basilice latus in honore petri ꝛ pauli monasteriū vbi cōtinuo res diuina agebat. Romani quoq̃ tyrannice immanitatis metu eius p̄cibus liberati sanctissimū pontificē verū xp̄i vicariū ꝛ vnicū p̄re parentē predicabāt. Demū re ecclesiastica bene ac integre gubernata. tercio pontificatus sui anno moritur. sepeliturq̃ in basilica Petri. vacat tum eiꝰ in morte romana sedes mensibus duobus diebus. xv.

Leo q̄rtus papa. pñia romanꝰ. pr̃e rodulpho anno incarnationis octingētesimo quadragesimo pontifex oīm cōsensu decernit ac merito q̄dez: vir em̄ fuit in omi vita priuata etiā religione. innocentia. pietate. humanitate. gratia. liberalitate. doctrina ecclesiastica p̄cipue īsignis. Eius gesta p̄clara si cūcta conscriberent voluminis modū excedere viderentur. Sunt q̄ arbitrant huius sanctissimi viri oronibus deū per motū sarracenoꝝ rabiē naufragio duꝫ onusti preda domū redeūt cōpescuisse. Liberatus aūt sarracenoꝝ metu sedilia i vestibulo atrij lateranensis posita ex marmore cōstruxit. Hūc quoq̃ tante sanctitatis fuisse constat. vt basiliscū serpentē (quē latine regulū appellant) suis oronibus e fornice sancte lucie v̄ginis ī orphea expulerit. Eius alitu ꝛ veneno multi mortaliū perierant. Et incendiuꝫ illud signo crucis extinxit q̄d diu p domos saxonū ꝛ longobardoꝝ vagatū. diui petri basilice appropinquabat. Hoc autē factum octauo die assumptionis. postea vt festus celebratus est. Restituit quoq̃ vrbis menia ꝛ portas vetustate collapsas. ad hec vō. xv. turres ꝓpugnacula vrbis a fundamentis extruxit. Sua quoq̃ diligentia corpa sanctorū q̄tuor coronatoꝝ inuenit. Eorūq̃ tēplū in splendidiorē formaꝫ instaurauit. sc̄tos ipsos sub altari collocauit ꝛ alia multa sanctoꝝ corpa ibi addidit. At dum his rebus q̄ diligentissime vacaret sarraceni cū classe magna contra neapolitanos romanosq̃ aduentabant. Ip̄e illico q̄ āta potuit manu hostiā ꝓficiscit. suosq̃ p̄mo ad oronem adhortatus oronem habuit. Deus cuiꝰ dextera btm̄ petrū ambulantē in fluctibꝰ ne mergeret erexit ꝛc̄. his dictis facto signo crucis pugnandi copiā fecit post longū certamē hostes supant fuganturq̃. inde romam cū gaudio reuersus inde vaticanū cinxit. Leoninaq̃ vrbeꝫ de suo nomine appellauit. ne deinceps hostibus liceret ecciam bti petri leui incursione spoliare. hac autēꝫ vrbē p̄mo pōtificatus sui āno inchoatū demū sexto absoluit. Ex manubijs vō sarracenoꝝ plura restituit. Tandē optime de eccia dei. deq̃ vrbe roma. ac noīe xp̄iano meritus. morit anno pōtificatus sui octauo. mēse tercio. die. vi. xvi. kal. augusti. Sepeliturq̃ in basilica petri. vacat tum sedes mensibus duobus diebus quindecim.

Joannes anglicus (ꝛ vt ferūt) ex moguūciaco ortꝰ. malis artibus pontificatū adeptus. Mentitus em̄ sexū cū femina esset adolescens admodū athenas cū viro docto amatore ꝓficiscit. Ibiq̃ p̄ceptores bonaꝝ artiū audiēdo. tantū ꝓfecit vt romā veniens paucos admodū etiā in sacris l̄ris pares h̄ret. ne dū superiores. Legendo aūt ꝛ disputādo docte ꝛ acute tātū beniuolētie ꝛ auctās sibi cōparauit. vt mortuo leone i eiꝰ locū (vt Martinꝰ ait) oīm ꝯsensu pōtifex crearet. Verꝫ postea a familiari cōpressa. cū aliq̄n occulte ventrē tulisset. tandē cū ad lateranēsem basilicā ꝓficisceret. intra theatrū (q̄d colloseū vocāt) a neronis colloso ꝛ sanctū clementem doloribus circūuenta peperit. Eoq̃ loci mortua. pontificatus sui anno secūdo. mense vno. diebus q̄tuor. sine vllo honore sepelit. Sūt q̄ hec duo scribāt pōtificē ipm̄ q̄n ad lateranensem basilicam ꝓficiscit. detestandi facinoris causa. ꝛ viā illā ꝯsulto declinare. Et eiusdē vitandi erroris cā dū primo in sede petri collocatur ad eam rem perforata. genitalia ab vltimo diacono obtrectari.

Theodolphus aurelianensis episcopus. vir genere scientiaq̃ ac disciplina p̄cipuus p̄scriptis temporibus in p̄cio eētis apud ludouicū imp̄atorē falso accusatꝰ. ꝛ carceri mācipatꝰ. vbi insignia edidit monumenta. precipue versus illos (qui in ramis palmarum ante fores ecclesiarū cantantur) cōposuit videlicet Gloria laus ꝛ honor tibi xp̄e redemptor. Contigit imperatorem in festo palmarum illac iter facere. dū episcopus illos decantari faceret. imp̄ator ludouicus demolitus est. Et optimū ꝛ insontem ep̄um absoluit ꝛ ad suū ep̄atum cum gloria remisit.

Linea summoꝝ pontificum

Sergius secūdus

Leo quartus

Joannes septimus

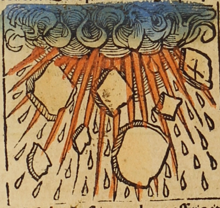

Linea iperatorꝫ
Lotharius

Lotharius Ludouici predicti impatoris filius. post p̄rem imperauit cū ludouico filio. quem impij cōsortem fecerat annis. xv. Qui mortuo genitore solus romanū obtinuit imperiū. Ludouico aūt vix dū ad sepulturā apud trecenses elato. tres ipius defuncti impatoris fr̄es lotharius. ludouicus ⁊ carolus ob regni ytalie successionem vehemētissimis inter se odijs exarserūt. ⁊ illico armis correptis. maioribus contenderūt motibus omniū. quos post cathelanicū cū athila prelium gallie senserūt. Namq̧ in antisiodorēsi agro apud fontanicus coactis copijs. quas vnusquisq̧ eorꝫ summis conatibus ducere potuit. pliū est cōmissum. In quo (vt scriptores tradūt) stragē francorꝫ gētis quāta nusq̧ alias fuisse factam. Licet aūt ludouicus carolusq̧ supiores euaserint eorū tamen sicut ⁊ lotharij vires adeo imminūt. vt finiū ab extremis tuendorꝫ facultas singulis sit adempta. Fugiens ex ea pugna lothari⁹ cū fracto laceroq̧ exercitu suo. aqsgrañ. se recepit. Cūq̧ insecuti fr̄es illo item oppido disturbarūt. qui vxorem et filios secū rapiens p lugdunū viennā delatus copias repauit. Tam multis inde ytalie galliarꝫ ⁊ germanie puinciarꝫ. ac vrbiū ⁊ optimatū legatōibus pulsati sunt ipi fratres. vt inducias cōsenserint p quarꝫ occasione de pace ⁊ paterne hereditatis diuisione. agi est ceptum. Et ex ytalia q̄dam iussu sergij pfecti sunt. inter quos georgius archiepus rauēnas primus est habitus. qui cum secūdo prelio apud lotharū componēde rei causa esset. ac fortuna ad ludouicū ⁊ carolū inclinasset. totum comitatū in prelio amittens. Eo em̄ cum trecentis equitibus venerat. vix solus e tanta strage fuga plapsus est. Utuero ij cōmunē totius regni calamitatē ⁊ interitū miserati federa pacis in hunc modum inerūt. vt carolus caluus occidētalis paterni regni ptes a brittanico occeano vsq̧ ad mosam fluuium. In qua parte regni francorꝫ maneret nomē possideret. ludouico cederet omes germanie terram vsq̧ rhenī fluenta. ⁊ trāsrhenū q̄cunq̧ genitor possideret. lotharius cum imperij titulo romam haberet ⁊ ytaliā. ac puinciā galliarꝫ romanā q̄ olim narbonensis dicta. Cū ea galliarꝫ item pticula scaldū inter ⁊ rhodanū fluuios. que acceptum tūc ab eius impatoris subiectione nūc etiā seruat lotharingie nomen. Rebus aūt ita cōpositis lotharius ludouicū filiū quem regni sociū asciuerat pfecit. Eo deniq̧ anno q̄ a fontenenticio prelio quintusdecimus lotharium impatorem abdicasse se imperio ⁊ monasticū induisse habitū histori tradūt. Per qd̄ tempus alter eius frater ludouicus in suo germanie regno obijt. Et cū regnū inter filios diuisisset senex effectus relinquens ludouicū impatorē. nō ita multo post vitam cum morte mutauit.

Senserūt ⁊ tūc gallie sicut ⁊ ytalia cū sarracenis. quantū mali impatoris lotharij ⁊ fratrꝫ discordia attulit rebus suis. Nāq̧ normāni in quibus emergis appellatio fuit duce romano eorū rege p ligeris fluuij ostia ingressi. aquitantā omnē deuastarūt. Et nullis qui resisterent existentibus obuijs heria ab illis insula. aliquotq̧ monasteria sunt cremata. Exinde normāni p galliā longe lateq̧ vagati burdegalam sanctonam engolismā parisios thuronū nouiomagū aurelianos pictauos. Et multa oppida. plurima castella populati sunt. nec tamen ausi sunt vi ceptis de francia vrbibus diu moram trahere. Sed in aquitaniam reuersi. Eam pro sede regni propriam tenere constituerant.

Grandinē mire magnitudinis hijs temporibus in gallia decidisse tradūt que pecora multa. ⁊ nōnullos homines interemit. Uisa ē tūc in ipis grandinibus granū durissimū mire longitudinis.

Terre quoq̧ motus ytaliam cōcussit. Inde incertis locis vrbes ⁊ mōtes corruerūt.

Locuste insuper innumerabiles sex alas habentes ⁊ dentes duos lapide duriores. in gallia veluti nix terrā opierūt. herbas segetes ⁊ arbores ac vniuersa viriditatē hr̄tia deuastarūt. Tandē piecte in mare ⁊ ad littora in terrā eiecte. secuta ē magna putrefactio. Et inde mortalitatē magnā. aerē inficiētes generaleq̧ hoīm interitū suscitarūt. Anno quoq̧ lotharij impij secūdo apparuit cometes.

Apud ostiam vrbem affris iterꝫ in ytaliā redeūtibus prospe pugnarūt romani. Uerū sarraceni exinde ad ytaliā oram flectētes anchonā vi captā spoliatāq̧ incenderūt nec fuit maior cladis accepte consolatio. quā ppli fuga mediterranea dilapsi. magna ex parte maurorꝫ manus impias euasere.

Adeulphus rex

Adeulphus anglorꝫ rex vir q̄dez xp̄ianissim⁹ ⁊ romane eccie deuotissim⁹. circa illa tp̄a p̄mo totius anglie monarchiā tenuit. regnū accipiens. regnauit annis. vij. romā perrexit. q̄ inter cetera memoratu digna ob singularem religionem vniuersam īsulam ro. eccie tributariā fecit. Uoluit nāq̧ vt singule dom⁹ q̄tannis singulos argēteos eccie ⁊ sancto Petro tributum persoluerent.

Eadmūdus rex

Eadimūd⁹ postea āglorꝫ rex. vir q̄dē rligiōe ⁊ scītitate pcipu⁹. q̄ cū eēt acerrim⁹ xp̄iane rligionis defensor. m̄lta bella ꝯ danos infideles gessit tādem supatus martyrio coronatus. Eius caput abscissum lupus seuus illesum seruauit.

Linea summoꝝ pontificum

Benedictus tercius

Nicolaus primus

Hadrianus secūdus

Benedictus tercius papa. patria romanus. pře petro. Is ob vite sanctitatem merito benedictus appellatus ē. ⁊ rex diuinarū grām. sub gregorio em̄ militans cū ab eo subdiaconat⁹ gradū accepisset. ita deinceps vixit. vt mortuo leone tanti pontificis successoꝛ haberet. ad hūc itaqꝫ in eius electione oēs tanqꝫ ad vnicū ⁊ benignissimū sidus a deo in terras missum eū pontificē decernunt. Qui flens ac deū ac sanctos testes faciens. se nequaqꝫ dignū esse. q̄ tante sedi pficeret dicebat. Sed omibus acclamantibus ⁊ eius electoēm approbātib⁹ inuit⁹ pōtificiū mun⁹ suscipiens. in atriuꝫ lateranense pducit. ⁊ in sede petri collocat. inde in equo albo sedens ad eccl'iam sancte marie ad pſepe ductus ieiunijs triduo ⁊ oꝛonibus vacauit. deū rogans vt sibi liceret sancte ⁊ ecclesiaꝫ suam integre gubernare. Certi tñ rhodoaldi portueñs epi factoēm secuti. anastasiū a leone pontificatu deiectum pferre conati fuerant. ſ cognito erroꝛe veniam petentes hominē sanctissimū de moꝛe adorarūt. Idem fecere ⁊ ludouici imperatoꝛis legati. ad ꝯfirmandam cleri ac populi electōeꝫ romā missi. tante em̄ mansuetudinis fuit. tante dignitatis coꝛpe ⁊ animo. vt tam in mgr̄atu constitutus qꝫ in vita priuata omibus carus ⁊ gratus videret. mltas ecclesias vetustate collabentes restituit. Ea q̄ instituit non vbis tantū ſ re ipa comprobauit. sacerdotuꝫ em̄ funeribus semp interfuit. egrotos preterea inuisit. paupes aluit. calamitosos consolatus est. viduas ⁊ pupillos acerrime tutabat. His artibus vitam sanctissimā continue ducebat. moriens suū coꝛpus ante foꝛes eccl'ie beati petri apostoli sepeliri mandauit. pontificatus sui anno secūdo. mense sexto. die nono. interim vo dies. xv. epatus vacat.

Anno mundi. 6065. Anno xpi. 864.

Nicolaus eius nominis primus. patria romanus. patre theodosio. bene ⁊ sancte a teneris annis educatus. pmo subdiaconus a sergio. mox vo diaconus a leone creatur. qui benedicti coꝛpus suis manibus nō sine lacrimis tumulo collocauit. Quem post multas vigilias ⁊ oꝛones in basilica sancti dyonisij pontificem licet absentem creant. ⁊ fugientē in vaticanū. cōqsitum in atriū lateranense perduxerunt. ⁊ nolentem in solio apostolico collocarunt. deinde in basilica petri consecratus. sumpta de moꝛe pontifica coꝛona. multa cum ludouico cesare qui tum aderat collocutus est. tū ad pontificatum. tum ad imperiū ptinentia. Ei postea michael theophili filius constantinopolitane vrbis impatoꝛ legatos cum muneribus romam misit. Pontificie aūt dignitati consulēs ioannem archiepm rauennatem ad sedem apostolicam. pter obiecta crimina recusantem venire dignitate priuauit. quē deinde in grām recepit. Liberatus autē pontifex a varijs molestijs ecclesiam dei genitricis (q̄ prius antiqua nūc noua appellat) restituit regem bulgaroꝝ cum omni prouincia ad fidem xpi litteris ⁊ sanis admonitionibus conuertit. ⁊ eis epos ⁊ pſbiteros dedit. Pacem inter ludouicum ⁊ beneuentanū ducem composuit. Postea ludouico presente ⁊ approbante multa instituit. que in coꝛpoꝛe iuris inserta sunt. Hic demū in omī genere virtutis illustratus. nono pontificatus sui anno. mense nono. die. xiij. moꝛitur. Et ante foꝛes basilice beati petri ex testamento ad pdecessoꝛis sui exemplum sepelitur. Sunt qui scribant post moꝛtem eius annis pluribus sedem vacasse.

Hadrianus eius nominis secūdus. patria romanus. patre Talaro episcopo sergio pontifici familiaris fuit. Vir quidem optimus liberalisqꝫ ac in pauperes maxime munificus. Hac ⁊ alijs virtutibus tanto in precio apud omnes fuit. vt cum de pontifice creando sermo haberetur. certatim oēs vnicum hadrianum deligerent. quem ad basilicam lateranensem nolentem detulere. Quo audito ludouicus imperatoꝛ confestim legatos romam misit. ⁊ huiusmodi electionem approbans romanos admoduꝫ laudauit. qꝫ summū pontificem sancte ⁊ integre creassent. non expectato alioꝛum voto. Is autem pontificatuꝫ adept⁹ omnia que ad honoꝛem dei pertinebant diligenter circūspiciebat. verbis exemplo. auctoꝛitate. tum sua tū maioꝛ vnūquemqꝫ ad bene beateqꝫ viuendum cohoꝛtatus. circūuentos etiam alioꝛum iudicijs ⁊ potētia acerrime tutatus est. haberi etiam synodum constantinopoli passus est. qua ⁊ pulsus phocius vir seditiosus ⁊ restitutus ignacius iam ante iniuria pulsus. a bulgaris quoqꝫ rogatus. vt virum vita ⁊ doctrina insignem in pūinciam mitteret. vt in fide retineretur qui aliquos misit. Qꝫquā bulgari a constantinopolitanis coꝛrupti pulsis latinis sacerdotibus. grecos receperūt. hadrianus vero sese omibus ecclesie hostibus quoad fieri poterat obijciens. cum moꝛtuo ludouico carolum filium inducturus esset moꝛitur. pontificat⁹ sui anno quinto. mense nono. die duodecimo. Et in basilica petri sepelitur. Et tunc cessauit papatus dies duodecim.

Linea imperatorum
Ludouicus secundus

Ludouicus eius nominis secūdus. p̄re lothario defuncto. anno salutis octīgētesimo quinquagesimosexto. imparauit solus annis .xxi. q̄ olim a Sergio papa in regē inunctus fuerat. Nam lothari⁹ ludouicū filiū quē regni sociū vt prēmissum est ascieuerat in ytaliā cū ingenti exercitu misit. huic socios addidit drogonem metensem epm atq̄ alios viros ecclesiasticos prudentia et auctoritate dignos. quorū consilijs vteref. Is aūt adolescens nimia felicitate elatus. quacūq̄ iter fecit cedibus omnia et rapinis vastat. incendit et diruit. Uerū cū vrbi appropinquasset. eiq̄ obuiā honoris causa romani ciues obuiā p̄diissent. depofita feritate illa gallica mitior esse cepit. q̄ ei p̄ter sententiā ingredi vrbem pacato agmine liceret. Octauo aūt exquo venerat die. videtibus omibus q̄ aderāt ludouicū regem oleo sancto inungit. corona donat. ytalie regē decernit. templūq̄ beati petri ingressi. pontifex ipm augustū declarans. imperij corona eum coronauit. atq̄ q̄cq̄d honesti postulasset (quoties ab vrbe discederet) facile cōcessit. Cesar itaq̄ et augustus declaratus et coronatus. statim romā egrediens pacato agmine papiā cōcessit. vbi et deinceps omnē vitā suā romā eūdo et redeūdo cōtriuit. Suis quoq̄ diebus sarraceni ex affrica processi beneuentanorū regionē deuastabant. in quos imperator ludouicus copijs illico vndecūq̄ cōtractis lothariū frēm in adiutoriū inuitat. q̄ cum exercitu ingressus ytaliā cū inique et enormiter iret. tū ex calore. tū morsibus aranearū de gente sua p multos amisit. Ipse vo lotharius in via morbo correptus apud placētiā obijt. carolus aūt rex gallie audita morte lotharij. regnū eius lotharingiā inuadit. ad hoc imperator ludouic⁹ lotharingiā cū carolo patruo habita pactione diuisit ea conditione. vt ludouicus imperator aquisgrani pallaciū cū sua portione haberet. Tandē ludouicus suauissimus imperator vltimū diem clausit anno imperij sui vt supra.

Sanguine tpibus ludouici imperatoris p tres dies ac noctes pluisse historici scribūt apud brixianā cisalpine gallie vrbem.

Tyberis quoq̄ fluuius hoc anno. adeo romanā vrbē vexauit. vt nō nisi lintribus de vico ad vicū transire liceret. Nā et ecclesiā sancti laurētij in lucina. et monasteriū btī siluestri. et totā illā planiciē q̄ a via lata ad radices tarpeie rupis ad viā argentariā et ad auentinū ducit ita occupauerat vt instare diluuiū vulgo putatū sit hac inundatione et multe domus euerse sunt. et plures arbores euulse. et sata passim disiecta. Neq̄ hoc semel eo anno. s̄ iterū decembri mēse rome accidit. emendare hec damna vel potius delinire potifex Nicolaus enixus. nullū gen⁹ officij et pietatis in suos omisit.

Bulgaria his tempori⁹ lr̄is et admonitionibus Nicolai pape ad fidē xpi veniēs cu⁹ rex cū omi puincia cōuersus ē. Uerū nō quidē tūc primū vt multi habēt scriptores xpiani sunt effecti. Sed cū longo prius tpe scismatici fuissent catholice fidei dogmata acceperūt. Eorūq̄ rex regno filijs relicto monachus est effectus. Et Sueropilus Dalmacie rex. subditaq̄ illi sclauorū gente q̄ a bohemis germanis originem habuit. tūc primū ad xpi fidem sunt cōuersi. Pontifex autē epos atq̄ p̄sbiteros (vt premissum ē) destinauit. q̄ pulso inde photino heretico. neophitos oēs in fide cōfirmaret. Nā photinus ipe in errore bulgaros oēs detinebat. Horū nāq̄ rex tante fuit pfectōnis et sanctitatis. vt maiore filio in regno collocato. Ipe monachi habitū suscipiēs. cū idē filius corrupt⁹ ydolis ymolaret. pater zelo fidei succēsus. dignitatē reassumpsit. Et in filiū cōcitatus illū regno deiecit. atq̄ eius effossis oculis in carcerē cōiecit. Junioreq̄ filio in regno collocato rursum monachi habitū resumpsit. Eo tñ mortuo bulgari nō ita multo post cōstantinopolitanorū sacerdotū donis et pollicitatōibus corrupti. pulsis latinis presbyteris grecos acceperūt. Que quidē seditiones malorū icendia inter grecos et latinos multa suscitarūt. Facta est aūt p id tpis regni dalmacie diuisio. Cui⁹ membrorū noia. etate etiam nr̄a in vsu habenf. Siquidē vetusti nois dalmacia grecie regio prima: ab oriente macedoniā: ab occasu histriam: a meridie pelagus adriaticū: a septētrione pannoniā habuit. Noua aūt in diuisione a campis dalmacie hinc histriam vsq̄ croaciā albam. Inde a dictis campis dirarchiū vsq̄ croaciā rubeā. Et versus montana a flumine drino trans ipm flumē macedoniam vsq̄ rasciam et citra flumē bosnam vocauere. Rassiaq̄ et bosna pro regni croacie regionibus habentur.

Et fere p eadē tempora sarraceni cretam insulā aggressi: ea omi sunt potiti: qrū ps maxima in ytaliam nauigās: oēs vrbes in sinū adriaticū ab ancone hydruntū vtentes tenuerūt: vel desertas fugientib⁹ habitatoribus incēderunt: alijsq̄ tamē tūc i locis res xpianis p̄spere succedebant.

Pacem pterea Nicolaus papa inter ludouicū imperatorē et andalisiū beneuētanū ducē composuit. Is eīn iūctis sibi cāpanis et lucanis atq̄ samnitib⁹: et vana grecorū spe subleuatus a ludouico imperatore rebellās illius fines hostis ingredif: cui ludouicus repugnās ipm beneuenti tandem obsidet: donec in dānorū refectionē pecuniā accipiens obsidionē dissoluit: verū aliquāto post andalisius p fraudē imperatorē necare procurans cum ab eodem armis repetitus esset in sardiniam fugit.

Sunt q̄ scribāt btm̄ cyrillū ex chersona pōti scti clemētis corp⁹ romā tūc detulisse. Idq̄ i eccia hijs tpibus scti clemētis appellata recōditū fuisse: nec ita multo post cyrillū mortuū eo loci sepultū iacere.

Arioldum quoq̄ regem danorū cū vxore ac filijs ferūt baptisatū magūcie qui ipatori frisiam dedit.

Anno mūdi. 6073. Anno xpi. 874.

Joannes octauus papa. pña romanus. pře gundo. initio pōtificatus sui. carolū qui tū romā venerat impatorē decernit. postea in discordia a romanis in vincula conijcit. Hac ob rem nō ita multo post adiuuantibus quibusdā amicis e vinculis plapsus. ad ludouicū cognomēto balbū in frācias cōfugit. vbi p annū immoratus. τ regē inūxit. Et cōtrouersias q̄sdam inter ecclasticos ortas sustulit. Vn̄ abiens apud trecas ciuitatē cōciliū habuit. In quo τ multa ad fidem ptinentia sunt instituta. Et flandrē. qui tum primū ex locis nemorosis ad meliorē cultū venerat eps datus ē. verū cū ytalia a sarracenis vastaret. Cūq̄ iā montis cassini monasterium cepissent ac diripuissent. Joannes romam accitus adiuuantib us principibus xpianis agarenorū magnā ptem ytalie ac sicilia expulit. Carolū pterea quo ei liberius in vrbe viuere liceret impij corona donauit terciusq̄ carolus appellatus ē. Cōstituit aūt inter cetera si q̄s sacerdos aut laycus homicidiū faceret ppetuo irregularis haberet. τ ad sacros ordines nullatenus admitteret. Vir sane ita vtraq̄ lingua doct⁹. vt e greco in latinū τ septimā vniuersalem sydodū. τ hierarchiā dyonisij ariopagite. Et vitas multorum sanctorū caroli gratia in latinū eleganter τ docte transtulerit. Cū vo in pontificatu annis. x. diebus duobus vixisset morit. τ in basilica petri sepelitur. Vitā quoq̄ gregorij primi quatuor libris in dyaconatu conscripsit.

Martinus secūdus natione gallus. pře palūbo. post ioannem pontificatum inijt. Sunt q̄ hūc marinū vocent. martinus itaq̄. cui⁹ vita ideo breuior ē q̄z breui tempe in pontificatu vixit. Sunt q̄ scribūt martinū fraude ioannē pōtificē ita seditionibus agitatū fuisse. vt ei in vincula piecto aufugere necesse fuerit. Martinus autē malis artibus pontificatū adeptus breui morit. annū em̄ τ menses duos tantūmō in pontificatu vixit. nil dignū memoria gerens ob breuitatē temporis.

Hadrianus tercius papa. pña romanus. pře Bñdicto. tanti animi fuit. vt initio pōtificatus sui statim ad senatū populūq̄ retulerit. anno dn̄i octingentesimo nonagesimoquinto. ne in creando pōtifice impatoris auctoritas expectaret. qd̄ q̄dem institutū a nicolao pmo temptatū potius q̄z inchoatum dr̄. Hadrian⁹ aūt pōtifex de q̄ clerus ppl̄usq̄ romanus magnā spem cōceperat. ob eius vtutē τ magnitudinē animi. anno primo τ mense secūdo pontificatus sui morit. Sepeliturq̄ in basilica petri collacrimātibus oībus τ ingemiscentibus tantā parentem iniquo tempore tam repente sibi ablatum esse.

Stephanus hui⁹ noīs qnt⁹ papa. pña roman⁹. ex via lata. pře hadriano. pōtificatū inijt eo tpe quo normāni adiūctis decis vastarūt Galliam. Hic itaq̄ quoadiuxit in multa perturbatōne normānorū hunorū ac ytalicorū semper fuit. ß multorū virorū illustriū in tanta rerū pturbatione τ q̄z maxime sctitate Luitprandi ticinensis eccie diaconi. valdridi bauari. berardi pictauēsis epi mirifice recreabat. Quorū vita τ moribus ita xpiana fides inoleuit. vt τ monasteria multa τ sacella magnis sumptibus in vtraq̄ gallia sint cōdita. Morit autē step hanus pontificatus sui anno. vj. die. xi. vacat tū sedes diebus quinq̄.

Synodus quinta Constantinopolis

Synod⁹ q̄nta apō cōstātinopoli fieri curauit ioħes. viij. pōtifex rōnus. q̄ faciens grecorū cū latinis vnione. quod sarracenis exterminādis maxime opportuna videbat. In celebratōe hui⁹ cōcilij trecenti τ tres sup octoginta pr̄es fuerunt. Quid aūt declarandis fidei xpiane articulis ea p fuerit synodus canonū libri hn̄t. Sz qd̄ nobis constat nulla grecos inter τ latinos secuta ē federū oppositio. p quā sarracenis meli⁹ resisti potuerit. Eodē ei āno illi creta isula egressi dalmacie orām iuaserūt. τ nō solū exposita mari loca. ß fctā plerisq̄ i loc| extētione mediterranea vexart. q̄ gdū vsq̄ ōlati oppugta diu vrbe iō nō sunt potiti. q̄ veneti vicine vrbis piculo excitati laborātib⁹ psidiū attulert. τ fugatos īde sarracenos mari q̄z supo expulert. Jō basili⁹ ipatorū pstātinopolitan⁹ vrsum ducē venetū, ptbospatariū ipiales declaruerit, q̄. xij. cāpanas magni poderis impatori dono misit. eas pmas constat fuisse quas grecia alicubi habuerit.

Linea summorū pōtificū

Joannes octauus

Martinus secūdus

Hadrianus tercius

Stephanus quintus

Linea iperatoꝝ

Carolus secūdus

Carolus tercius

Carolus eius nominis secūdus. cognomēto caluus. anno primo ioannis pōtificis imꝑare cepit. ⁊ regnauit annis. 6. Is cū brittonibus bellū ꝑ q̄n q̄ꝫ ꝯtinuos gessit ānos. ⁊ deserere nō audedat. veritus ne cū in normānos duce re cepisset. si britones a tergo premerēt resistere neq̄ret. Carolus aūt interea bo menoio britonū duce primo. ⁊ postea crispoio eiꝰ filio supatis occisisq̄ꝫ britan nia potitus. se in regē lemonice vrbis vngi curauit. Et frāciā cum exercitu ē in gressus. Per qđ etiā tp̄s alter eiꝰ frater baioarioꝝ ⁊ germanoꝝ rex i frāckford. obijt. Implicitū tūc recipiendaꝝ frācie vrbiū bello carolū caluū assumpsisse ro/ manū imperiū. ⁊ regno germanie sua imposuisse ꝑsidia magis cōfuse ac nude tradi ab oībus. apud omēs tñ scriptores constat qđ carolus caluus impatoris noīe assumpto romā se cōtulit. ⁊ a ioanne octauo pōtifice romano coronatus. illico in franciā redijt. cōpositisq̄ꝫ illic rebus. romā ē reuersus interea carolomā nus ⁊ carolus. q̄ ex defuncto ludouico fratre germanie rege nepotes illius erāt exercitu ex oībus germanie ꝓuincijs coacto. in ytaliāꝫ aduersus patruū ducere ꝯstituerant. mouerantq̄ꝫ signa. quū caluus copijs ytalie raptim subsequi iussis mantuā accessit. Veronam eo ꝯsilio ducturus. vt in saltibus tridentinis nepo/ tes ingressu ytalie ꝓhiberet. Sed cū apud mantuā lāguore animi egrotare ce pisset. venenata potione quā Sedechias hebreus (quo vtebatur medico) dedit mortuus ē. Ea caroli calui morte audita ioannes pōtifex ludouico eius filius cui balbo cognomē fuit frācie regi vt impatoꝛ declararet̄ studuit. Cōtra v̄o nul li ex nobilitate romana carolū terciū germanie regem. qui vt ostendimus cū ca/ rolomāno fratre exercitū in ytalia ducendū habebat patum impatorē fieri adiu uarūt. Et captū pōtificē in custodia habuerūt. Ille v̄o fuga ꝓlapsus vt ꝓmissuꝫ ē. ad ludouicū balbū regē in franciā se cōtulit. Et ꝑ annū ibi moratus. cuiꝫ regeꝫ amicissime ex more inūxisset. romā a carolo tercō impatore vocatus redijt. eūq̄ꝫ inūctum imperij dyademate ornauit. Fuit aūt carolus secūdus vir xp̄ianissimꝰ ac deuotissimus. multa monasteria atq̄ꝫ ecc̄ias celeberrimas hinc inde cōdidit. Et rem diuinam admodum auxit.

Carolus tercius cognomento grossus. impauit annis. 12. anno ab incarnatione dn̄i octingentesimo octuagesimoprimo. hic gallie ⁊ gemanie rex q̄ alemaniā ꝓ portione accepat. In ytaliam mouēs ex ercitū. totaq̄ꝫ longobardia in deditione accepta. romā venit. a ioanne pontifice vt in vrbe roma liberiꝰ vi uere liceret impij corona donatus. Augustꝰ appellatꝰ ē. Cū eni ludouicus duobus ānis imperasset. ⁊ iam assumpto veneno obijsset. carolū hūc inunxit ⁊ solus impauit annis. x. q̄ imperij diademate insignitꝰ. ꝯfe stim in normānos copias duxit. q̄ franciā ⁊ lotharingiā infestabāt rapinis ⁊ incendijs. compta eni morte ludouici. securiores effecti nobilissimā galliaꝝ vrbem treuerim inuadūt. ⁊ in cena dn̄i ꝓuinciā adiacenteꝫ igne deuastarūt. cū carolus tercius in ytalia esset ⁊ a principibus germanie ⁊ gallie vocatus. vt regnū pa ternū a normānis liberaret. q̄ illico assumptis longobardis baioarijs saxonibus ⁊ frisonibꝰ alemanis ac thuringis ꝯ normānos mouet exercitū. Eos aūt breui adeo pressit. cōclusitq̄ꝫ vt rothifredus eoꝝ rex pace petita. se passus sit fieri xp̄ianū. quem impatoꝛ de baptismatis fontibꝰ leuauit. Sūt q̄ scribāt stephani q̄nti pontificis tp̄e carolo cognomēto grossum q̄ iam annis. xij. impauerat. ꝑtāte deiectuꝫ ab optimatibus suis fuisse. ob segniciē corꝑis ⁊ ingenij tarditate. in locūq̄ꝫ eius arnulphū nepotem suffectū fuisse. Anno seq̄nti ludouicus filꝰ caroli regis frācie obijt. ac in monasterio sancti dyonisij sepelitur. Reliquens carolomannū regni heredem. qui non multo post ab apro in venatione percussus. diem obijt. Et inde carolo impatori q̄ de stirpe caroloꝝ solus supesse videbat̄ subijciūtur. ferunt nōnulli carolum ad tantā penuriā in egrotatōne deuenisse vt ab arnulpho paucos redditus gratanter accepisset.

Tempibꝰ caroli calui comitatus flandrēsis exordiū sumpsit. Neq̄ꝫ tante opulentie ac noīs. eo tp̄e erat sicut nūc cernit̄. ꝫ a forestarijs regis frācoꝝ regebat̄. quoꝝ lidericus ⁊ ingerlanus ⁊ audacrus sb̄ pi pino ⁊ carolomāno ⁊ ludouico rectores flādrie fuerēt nec tūc comites dicebāt̄. Balduinꝰ aūt filꝰ audacri ra puit iudith filiā caroli calui ꝓpter qđ ab oī ecc̄ia cōsensu epoꝝ excōicatꝰ ē ex iussu caroli. Inde epoꝝ ⁊ opti/ matū suoꝝ ꝯsilio recōciliatus. carolus impatoꝛ balduino ⁊ iudith flandriam dedit. In comitatu perpetuo possidendam. ac eorum heredibus.

Joannes Scotus

Ioannes Scotꝰ vir ꝑspicacis ingenij ac diuini. ⁊ mellite facūdie. ⁊ i diuinis scripturis eruditissimus. apō carolū p̄dcm̄. mltō i p̄cio fuit. Is ex scotia ꝓuīcia i frāciā ad carolū veniēs. ipiꝰ ipatoris iussu ⁊ rogatu hie/ rarchiā dionisij ariopagite e greco latinā fecit. Cōpo- suit ⁊ libꝝ đ nature diuisiōe. demū mūificētia elfredi al lectꝰ venit i āgliā et apō mōsteriū melberiēse a discipul̄ q̄s docebat stilis ꝯfossus mortē ꝑtulit. ⁊ martyriū. Li ber eiꝰ đ eucharistia postea i vcellēsi synodo a leone no no celebrata dānatꝰ ē. fecit ⁊ comētare i hierachiā.

Anastasius

Anastasiꝰ ecc̄ie ro. bibliothecariꝰ eo tp̄e vtraq̄ꝫ lin/ gua plīmū eruditꝰ i p̄cio hītꝰ. septimā vℓem sino dū ⁊ vnā dyo. hierarchiā ac mltas scoꝝ vitas caroli i- patoris ꝓci grā i latinū trāstulit. ⁊ ꝑla elegāter ꝯposuit

Anno mūdi. 6095. Anno xpi. 894.

Linea summoꝝ pontificū

Formosus

Formosus papa post stephanū pōtifex creatur. Hic portuensis epūs ali- quā ioānis pontificis seueritatem veritus. epatum suū deserens in gallias auffugit. Verū cū reuocatus redire abnueret. anathemate notatus romā veni- ens omi ecclastica dignitate priuat. ꝓphana indumēta simul cū moribus assu- mens. Sunt q̄ arbitrātur hoc id formoso accidisse. ꝙ eius coniuratōnis cōscius z auctor fuerit. qua ioannes captus z in vincula cōiectus est. hac itaq̧ cōtume lia motus formosus ab vrbe discedens iureiurādo affirmauit se nūq̄ postea vl' romā vel ad epatū rediturus. At vero martinus pontifex ioannis successor. ho- minē postea iuramento solutū in patriā z pristinā dignitatē restituit. vñ ad pō tificatū nō ita multo post largitione potius quā virtute ꝯdicentibus q̄busdam assumitur. Qui statim inito magistratu. ecclam. b. petri principis aplorum leui pictura exornauit. Tandē pontificatus sui anno q̄nto. mense sexto morit. Va cat tum sedes diebus duobus.

Bonifacius sextus

Bibliothecarius lateranēsis vigintiunius summoꝝ pontificū. q̄ p eos fu- erūt ad sexaginta annos gesta. adeo nude scribit vt vix parentū. patrieq̧ pontificū illoꝝ nomina. z quot in pontificatu fuerunt. vel annis vel mensibus vel diebus ponat. ceteriq̧ scriptores z si de gestis rebus. ꝓuinciaꝝ vñ originē habent. aliqua z aliq̄n vana z supflua dicunt. pauca tñ ad romanū imperiū ro manosq̧ potifices ex scriptoꝝ ariditate faciētes. ānoꝝ ad. lx. p quos dicti pōti- fices vixerūt altiusculе repetemus. Verū nescio quo fato accidisse dicamus. vt vna cū industria impatoꝝ simul etiā pontificū virtus z integritas defecerit. q̄ q̄ dem tempa infelicissima esse arbitramur. cū auctoritate Platonis tales soleant esse reliqui ciues. quales sunt in republica principes. pcipue aūt hij octo seqn- tes pontifices breui tpe sederūt. varijsq̧ cōtentionibus agitati. Nā stephanus ioannis facta cōfirmās. formosum damnauit corpus eius mortuū. abscisis du obus digitis manū in tyberim ꝓijci mandauit. Rursus theodoricus acta ste- phani reprobās. formosi approbauit. Seq̄ntesq̧ pauca laude digna factitarūt

Stephanus sextus

Bonifacius sextus papa. natione tuscus. In demortui formosi locum pō- tifex creatur. Quātū aūt in pōtificatu vixerit. magna controuersia ē. plus cū alij minus quidā tempis huc ascribūt. plures tñ affirmant pontificē huc di ebus tantūmō xv. z. xx. in pontificatu vixisse. hoc faciūt historie in quibꝰ nul- la vel parua de hoc homine fit mentio. Moriens vo i basilica petri sepelit.

Stephanus eius nominis sextus. patria romanus anagninus episcopus pontifex creatus. tanto odio persecutus est formosi nomen. vt statim eiꝰ decreta abrogauerit. res gestas rescinderit. Licet quidam scribant ipm stephanū episcopatum anagnie a formoso consecutum fuisse. Referuntq̧ stephanū tanta rabie deseuisse vt habito concilio corpus formosi e tumulo tractum pontificali habitum spoliatum. Indutumq̧ seculari. sepulture laicoꝝ mandauerit. abscis- sis tamen dextre eius duobus digitis vt premissum est illis potissimū quibus i consecratione sacerdotes vtuntur in tyberimq̧ proiectis. ꝙ vt ipe dicebat con tra ius sacramēti romā z sacerdotiū repetijsset. quo a Joanne octauo iure spo- liatus fuerat. Magna fuit hec cōtrouersia z pessimi exempli. cuꝫ postea fere sp seruata hec consuetudo sit. vt acta prioꝝ pontificum sequentes aut infringerēt. aut omino tollerent. Tandē pontificatus sui anno primo. mense tercio morit. Sedes aūt ex eius morte tribus diebus tum vacat.

Romanus

Romanus papa stephano surrogatus patria romanus. Qui non ambi- tione aut largitionibus (vt multi sui temporis) pontificium munus obti- nuit. sed de more petri pontificatum inijt. Stephani tamen pontificis decreta z acta. statim improbat abrogatq̧. Horum nempe pontificuꝫ intentio atq̧ virtꝰ tota in alterius nominis ac dignitatis extinctione erat. Cōmemorare tamē hu ius pontificis nomē libuit. qui in sede petri tercio pontificatus sui mēse demo- ritur.

Theodorꝰ secūdus

Theodorus secūdus papa. patria romanus. pontifex creatus. vestigia se- ditiosoꝝ sequitur. Nam z formosi acta restituit. et eius sectatores in pre- cio habuit imperante adhuc in ytalia (vt quidam volunt) arnolpho. De isto ꝓ pter breuitatem temporis nulla habetur memoria. Is enī Theodorus vigesi- mo sui pontificatus die moritur.

Normannia. que est galloꝝ regni pars. a normānis nuprime ad fidē cō- uersis illam colentibus nomen assumpsit qui autem fuerint normanni vt quidam scribūt haud constat. Sunt tamē qui dicant eos ex Noruegia in galliā descendisse. Hi namq̧ vna cum danis per galliam igne ferroq̧ debachantes a carolo multis prelijs attriti coacti sunt fideꝫ xpi accipere. partemq̧ gallie illis ad incolendum concessit. que vltra sequanā flumē est. z hodie normādia dicit. Hac tamen lege vt singulis annis vectigal francie regibus aliquot afferrent. Ne vi sed benignitate eius loco illa obtinuisse videret. post Rotifredū regem duces plura bella gesserūt.

Linea iperator

Arnulphus

ARnulphus septimus galloꝝ imꝑator. post carolū magnum anno salutis octingentesimo nonagesimoprimo. in locū caroli tercij suffectus fuit. Is nepos eius. imꝑauit annis. 12. Et cū esset germanie rex. eū formosus pontifex a ꝓseq̄ntibus iniuriatus ad ytaliā in sui tutelā euocauit. Et primo q̄dem ingressu bergamo capta ambrosiū eius comitem suspendio necauit. Indeq3 romā petens formosum pontificē in pristinā dignitatē restituit. a quo deinde coronat⁹ in franciā redijt. hic primo sumptis armis strennue magūtinos debellauit. inde in normānos. qui cū danis alias datis ꝑ. xl. annos galliā infensissime vastauerant. adhuc rebellantes. magnis cladibus ꝑdomuit. Arnulphus postea totam orientalē franciā q̄ theutonicū regnū dicebat᷑. s. baioariā. sueuiā. saxoniā. thuringiā. frisiā. ⁊ lothoringiā rexit. fraciam vo oddo saxoniā ducis fili⁹ tenuit arnulphi auctoritate. Cendebuldo filio de nō cōiuge nato lothoringiā donauit. Uex postea nimio successu elatus. ita cōtumax in omnes. tū vel maxime in ecclesiasticos factus ē. quē ferūt pediculos vermes. quos sola caro humana gignit. ita totū inuasisse corpus. vt nullo potuerit medicamine adiuuari. q̄n eo in fastidio ⁊ cruciatu vitam apud otting in baioaria amiserit. Eius sepulcrū monstrat᷑ i cenobio sancti hemerāmi Ratispone. Desijt aūt in arnulpho gens francorū imperij romani culmine decorari. ad annū circiter centesimū. postq3 felicibus ⁊ cum multis europe ꝓuincijs. tū ytalie faustissimis auspicijs carolus ceperat imꝑare. Si quis vero eius tꝑis gestas res. ⁊ vniuersum ytalie regimē. cū ad sexaginta qui sequūt᷑ annos cōparabit. ꝑfecto intelliget. nulla vnq3 tempora sibiuuicē magis fuisse cōtraria. vt queadmodū afflictā3 laceratam. ⁊ omnibus bonis sub exarchoꝝ a constantinopoli missoꝝ tyrannide exhaustam ytaliā. Caroli ⁊ q̄si oīm eius successoꝝ magnificentia bonitas liberalitasq3 erexit instaurauitq3. ita ꝑ eos ad sexaginta ānos ab adriani tercij fine ad ioannis duodecimi initiū pontificatus dissidentes. inter se latini nomīs p̄ncipes. ⁊ incursantes barbari ac externi. eam ꝓpemodū ad desolatōem interitūq3 ꝑduxerit. efficitq3 hoꝝ tēpoꝝ malignitas. vt oīs fere scriptoꝝ diligentia cessauerit.

HUni gēs scithyca. q̄ supiorib⁹ diebus innumera pene manu. finibus egressa. nō prius i itinere sedes cepit. quā ad ꝯsanguineos. vngaros. pānonias incolētes ꝑuenit. ꝑualuitq3 ea immitior gens. ⁊ factos humaniores. cōtinuata cū nr̄is ꝑ mlta secula ꝯuersatione. Ex huius primo bauaros ⁊ postea vngaros dictos patrijs expulit sedibus. tradiq3 videmus eā gētē. q̄n tūc p̄mū aduenit. calētibus adhuc patrie morib⁹. crudis carnib⁹ ⁊ aliq̄n hūanis vesci solitā. Post paucos itaq3 ānos q3 aduenerāt Arnulpho apud frācos stephani vt docuim⁹ q̄nti pōtificat⁹ tꝑe in īpatorē creato. longobardi loca nūc longobardia dicta icolētes. siue q2 in p̄dicte vngaroꝝ gētis p̄sidio aduersus arnulphū imꝑatorē sꝑauerint. siue ex reb⁹ ytalie i maximū adductus dissidiū romanos ꝑuifecerint. illis aduersari ac apte inimicari ceperūt. Romaniq3 ⁊ ceteri ytali nullū ab īpatore nouo dissidijs regno frācie implicito auxiliū aduersus rebellos lōgobardos affutuꝝ ītelligētes. berēgariū foroiuliēsem ducē roma oriūdū creāt īpatorē. Huni īterim siue q ipi aduētus sui p̄ncipio dicti sunt vngari. p̄ma i germanos expeditiōe delati. mltis mortalib⁹ vl̄ cesis vl̄ captis. loca sacra at3 ꝓphana ⁊ spoliarūt. ⁊ ferro ignīq3 destruxerūt. nec miorē i gallijs. vl̄ reꝝ p̄dā vl̄ edificioꝝ d̄molitōz ediderūt

Monasteriū Gigniacū ⁊ Cluniacū

GUillielmus cog̃mēto pi⁹ aquitanie dux. ⁊ aluernie comes. Hisdē eē tꝑib⁹. ⁊ fide ꝯuersatiōe morib⁹ religioneq3 atq3 doctrina in precio maximo fuit. q̄ cū virili prole careret. Cluniacēse monasteriū burgūdie in p̄rio fundo magnificentissimis inchoauit opibus. Et bernonē virū doctissimū eidem loco abbatē p̄fecit. maximis ꝓuētibus ei designatis. vnde monachi possent viuere.

Hermo abbas

BErno abbas gigniaci cenobij p̄ria burgūd⁹ ex q̄dā comitū clarissima familia nat⁹ his tꝑib⁹ ob sctītatē ⁊ clarissimā doctrinā mirifice laudatur.

Rudolphus rex

RUdolph⁹ corona sibi iposita rex burgūdionū statuit᷑. qd regnū multo tempore durauit.

SUnderoldus maguncie archiepus a normānis wormacie martirysatur.

REmigi⁹ q3 ātisiodoreñ. epūs in exponēdis scripturis diuinis ⁊ humanis hoc tempe claruit.

Linea summoꝝ pontificū

Joannes nonus

Benedictus quartus

Leo quintus

Christoferus

Sergius tercius

Ioannes nonus papa. pa͞tria romanus. post theodoꝝ pontifex creat⁹. formosi causam in integrū statum restituit. aduersante magna ppl'i romani parte. qua ex re tanta seditio orta ē. vt paulū admodū ab iusto prelio abfuerit. Is aūt rauennaꝫ ꝓfectus. iiij. et. lxx. epoꝝ habito conuentu. ⁊ stephani res gestas improbauit. ⁊ formosi acta restituit. diiudicās pperam a stephano factum. qui censuit eos iteꝝ ordinandos esse. quos formosus ad sacros ordines asciuerat. hoc accidit. q̄ꝛ pontifices ipi a petri vestigijs discesserāt. tum vel maxime. quia res publica xp̄iana ignauos ⁊ desides principes habebat quoꝝ maxime intererat nauiculaꝫ petri fluctibus exagitari. ne si gubernatoꝛ aliq̄n resipisceret. principes ipos vt malos nautas e repu. deijceret. Joannes aūt pontificatus sui āno secundo. die. xv. moriens. nil de se dignū memoria relinquit. nisi q̄ seditiones quasdam ꝑpe extinctas reuocauit.

Benedictus quartus papa. pa͞tria roman⁹. pontifex creatur. ob eius humanitatē ⁊ clementiā. qui maxima cuꝫ laude. tū maxime in tantis corruptis pontificū moribus vitā cōstanter ⁊ sine infamie nota perduxit. Vex nec quicq̄ ab ipo factitatū cōptū habem⁹. q̄ magnope laudari possit. acciderat ei illi etati q̄ om̄is v͞tus. tam in capite. q̄ꝫ in membris ex hoim̄ ignauia cōsumpta fuerat. Nam vbi opibus lasciuire cepit eccl'a versis cultoribus a seueritate ad lasciuiā. cepit hec porteta. a q̄bus ambitione sctissima petri sedes occupata ē potius q̄ꝫ possessa. hec tū b̄ndicti laus ē. q̄ in tam corruptis moribus grauiter ⁊ constanter vitā ducens. pōtificat⁹ sui anno. iij. mēse. iiij. morit̄. vacat tū sedes dieb⁹ sex

Leo q̄ntus papa. cui⁹ patriam historici non ponūt. pontificatum aūt adeptus. a christofero eius familiari dominādi cupiditate allecto capit̄. ⁊ in vinculis conijcitur. q̄d sine magna seditione. ⁊ multoꝝ interitu fieri non potuit. Christoferus itaq̄ꝫ sedem occupat. xl. leonis in pontificatu die qui vidēs se honore spoliatum (⁊ maxime a familiari cui multa cōtulerat beneficia) doloꝛe animi paulo post perijt. cum ab eo potissimū honore spoliatus fuit. queꝫ ipe. vt lupum domi aluerat. vt illud theocriti enutrito lupos qui te comedant.

Christoferus papa. cui⁹ patria ⁊ cognomentum ob ignobilitatem ignorat̄ leone deiecto pōtificatum malis artibus adeptus. male amisit. Septimo enim mense. dignitate ac merito quidem eiectus. monasticam vitam vnicuꝫ calamitosoꝝ refugium obire cogitur. in monasteria eīn tanq̄ꝫ in insulas clerici male de ecclesia dei meriti relegabant̄. Sergius autem eius successoꝛ postmoduꝫ cognita hominis iniquitate illum e monasterio trax͞it. ⁊ in custodia publica in vinculis cōiecit. nec multo post ad maiorem sui penam in artiori custodia eū retinuit. vbi ⁊ tandem miserabiliter defecit.

Apparitio michaelis

Michaelis archangeli apparitio. āte hec tempora in apulia iuxta Sipotum vrbē in monte gargano facta fuit. in quo postea ob hm̄oi memoriā oppidum vna cuꝫ templo edificijsq̄ꝫ alijsq̄ꝫ apparatu clarissimo conditum fuit. ad q̄d nunc vsq̄ꝫ totius xp̄iani orbis populi maximo concursu frequentare dicitur.

Post hec quoq̄ꝫ tēpora ignee faces in celo ⁊ stellę micantes discurrentesq̄ꝫ p̄ter consuetudinē visę sunt. Unde non ita multo post vngari ytaliam cuꝫ exercitu ingressi. multas vicissim intulere acceperęq̄ꝫ clades. Cometaq̄ꝫ solito rutilantioꝛ appauit. Et secuta est nimia inundatio aquaꝝ p̄cipue in saxonia.

Sergius eius nominis tercius papa. natione ro. p̄re benedicto pontificatum iniens. basilicam lateranensem. que tum corruerat restituit. Hic itaq̄ꝫ diaconus existens formosi factionē ne pontificatū cōseq̄ret̄ plurimū ꝓsecutus fuit ea ꝓpter a formoso reprobatus fuit. Sꝫ ipe suscepto pōtificatu ī galliā ꝓfect⁹ Lotharij gr͞a ⁊ amicicia fultus in ytaliā redijt. Et christoferum monachum papatus inuasorem capiens in vinculis reuincit. formosa acta ita improbauit. vt denuo ad sacros ordines eos admittere necesse fuerit. quos formosus antea sacerdotali ordie dignos censuerat. ⁊ in vltionē sue iniurie. eius cadauer e sepulcro tractū. capitali supplicio. ac si viueret affecit. corpusq̄ꝫ ipm̄ in tyberim ꝓijci iussit. tanq̄ꝫ sepultura ⁊ honore hūano indignū. ferūt piscatores corpus ipsum inter piscandū reptum. ad basilicā petri detulisse. atq̄ꝫ dū funus celebrat̄ sctōꝝ ymagines que ī templo locate erant. corpus ipm̄ veneratus fuisse. Sergi⁹ aūt his artibus vitā ducens. septimo pōtificat⁹ sui āno. mēse. iiij. die. xvj. morit̄.

Ludouicus eius nominis tercius. arnolphi imꝑatoris filius. pr̄i successit anno salutis. 903. regnauit aūt annis. 10. Confuso autē existente imperio minime ad coronā impꝑij ꝑuenire potuit. quē tn̄ franci in regē frācoꝝ germanorūq₃ genitori in titulo impꝑij subrogarūt. Et ī oppido forchē rex creat̄. vtq₃ cendebuldo cui principes lotharingie aduersabātur resistentiā faceret. ad regnum tocius belgice vocatur. quo cōperto cendebuldus lotharingiā ferro igniq₃ deuastabat. tandē a comitib⁹ scefano gerardo ⁊ manfredo in bello occidit̄. Anno aūt ab incarnatione dn̄i. dcccc v. Ludouicus filius bosonis ꝓuincie romane ⁊ burgūdie regis filius ꝑ taurinos ytaliā est ingressus. Cūq₃ totius ytalie regno ꝓ suo arbitrio potiret̄ dimisso milite. veronā cū paucis se cōtulit. vbi a quibusdam traditione captus reuocato berengario oculis priuat̄. Inde berengarius regnū ytalie cū imperio accepit. ludouicus aūt rex germanie ⁊ apud frācos germanosq₃ imꝑator sine heredibus mortuus. in quo ⁊ fratre cendebuldo carolorū genealogia finē habuisse dicūt. ac sic imperiū qđ annis centū ⁊ decem caroli magni progenies possederat. demū ad longobardos trāsfert̄. ludouico autē defuncto. otto dux saxonū ab oīmbus petit̄. Is princeps clarissimus senio grauis regnū recusabat.

Conradus primus. filius conradi. quē comes albertus occiderat. cōsilio ꝑdicti ducis ottonis. q̄ regnū accipe rennuit. cōsensu oīm francoꝝ rex creatur. anno dn̄i. dcccc xiij. quē alij ponūt nouissimū oīm caroloꝝ. hic ad coronā imperij nō ꝑuenit. ⁊ cū in ytalia nō imꝑauerat. ytali eū inter imꝑatores nō numerant. imꝑauit tn̄ apud gallos ⁊ germanos annis septē. anno regni ei⁹ p̄mo hungari ad depopulandā terrā rursus effusi. a sueuis ⁊ baioarijs iuxta rhenū sternūtur. post dux baioarioꝝ arnulphus cōrado regi cōtrarius cū vxore ac filijs ad hungaros diuertit. vbi vsq₃ ad obitū conradi ꝑmansit. cōradus aūt moriendo anno regni sui septimo corā regni sui principibus heinricū ottonis saxonie ducis filium designauit regni successorem.

Heinricus primus dux saxonie ottonis ducis filius in francia orientali regnauit ⁊ anno domini. dcccc xx. in germania imperium assumēs imꝑauit annis. 18. occidentalē franciam. tum carolo rege parisius regente. Heinric⁹ autem per pontificē coronatus nō fuerat. fuit aūt in cohercendis hungaris atq₃ bohemis vir gloriosissimus. quos ingressos violenter saxoniā incredibili cede prostrauit. hic heinricus humilis vocitatus vxorem habuit mathildim. q̄ illustrissima matrona mire suauitatis ⁊ gratie ac mansuetudinis mulier. oīmq₃ aliaꝝ virtutū splendore illustrata fuit. de qua nōnulli celeberrimi scriptores mira scripsere. que sua virtute saxonū familiā plurimū exaltauit. ex qua genuit ottonem magnū. ⁊ heinricū ducem baioarie. Soror aūt huius heinrici haba genuit albertum comitem de quibus in sequentibus hystorie ponūtur. Heinric⁹ quoq₃ sacram lanceam mirandi operis ⁊ clauis xp̄i ih̄u crucifixi sanctificatam a rudolpho rege burgūdie minis extorsit. additis muneribus ⁊ parte prouincie sueuorū. Et hanc ad insigne ⁊ tutamē imperij posteris reliquit. Eam tamē alij a bosone rege prouincie fuisse translatā. anno regni heinrici. xv. otto filius eius vxorem ducit filiam eduardi regis angloꝝ. Tādē dum ad obtinendam imperij coronā romā pergeret. diem vltimū clausit is licet in vincendis inimicis gloriosus extiterit. tamen pacificus. non effugatis ab ytalia tirannis benedictōnem non accepit imperialem. Relicto filio ottone primo. qui factus est imperator.

Temporibus Ludouici tercij albertus nobilissimus comes frācoꝝ ottonis saxonū ducis ex filia nepos cōradū (q̄ a q̄busdā ludouici regis fili⁹ fuisse dr̄) occidit ob ea rex ludouicus albertū in castro babenberg bello inuadit. Cū virib⁹ se posse ꝑficere dubitaret. hattonis archiepi magūtini dolo. ad imꝑatorem ductus capite plectit̄. q̄ historia ī descriptōne ciuitatis babēbergē infra lati⁹ patebit. Ex ei⁹ sanguine ferūt originē traxisse albertum. qui postea marchiam orientale olim pannoniā supiorē. nūc austriā dictam. ab hungaris ereptā romano impio adiecisse tradit̄.

Albertus comes babenbergēsis

Hatto magūtinus archiepiscopus. qui successit Sunderoldo a normānis occiso. Is cum comitem albertum de babenberg dolose tradidit occidendū. postea rex cōradus eū in ducem saxonie heinricū sollicitans. ob potētiā eius sibi suspectā. ad qđ cū iā torquē aurerā archieps fabricasset. Que collo ducis secū cōuiuantis inijceret̄. dolo ꝓdito frustratus est. Et post triduū morbo vel languore ⁊ vt alij ferūt fulminis ictu interijt. ⁊ a demonibus raptus. In puteū ignis in monte sicilie precipitat⁹. dicente voce in aere. Sic peccata lues. sicq₃ ruendo rues.

Hatto archieps magūtinēsis

Linea imꝑatoꝝ

Ludouicus tercius

Conradus primus

Heinricus primus

Babenberga preclara ciuitas franconie. quā Radiantia fluuius (vernacula lingua rednitz dictus) diuidit. In bono ac feraci loco sita. Is fluuius nō longe a Nuremberga pegnicio amne exonerat͛ pbetqꝫ babenbergensibꝰ oblectamentū variū. ac vtilitatē ob nauigia plurimū accomoda. deinde in moganum descendēs q̄ nō paucas frāconie plabit͛ vrbes. supra ciuitatē in edito mōte arx ē natura ꝛ arte munita. Luitolfus princeps saxonie suis tpibus claruit. cuiꝰ filiꝰ otto. genuit heinricū humilē primū. romanorūqꝫ regem q̄ germanie prefuit. Et filia babam. a qua hec ciuitas babenberga vocitat͛. Quāqꝫ nōnulli monte pauonis appellant. Hec baba comitissa babenberge. duos genuit filios Reynoldū. quē cōradus dux frācie occidit. nongentesimo ꝛ sexto salutis āno. Et albertū nobilissimū francoꝝ comitē. pscripti ottonis saxonie ac thuringie ex filia baba nepotē q̄ cōradū fratrem ludouici regis romanoꝝ ob necē fratris vita priuauit. Quāobrem in arcē vrbis se cōtulit. Et aliquādiu regis obsidionē ptulit. difficilis expugnatio loci videbatur. Ob quā rem ad dolos recursum ē. Hatto eps magūtinus minister sceleris inuentus ē. Qui pfectꝰ ad albertū litis arbitrū se dixit. Rogauitqꝫ albertū. vt ad impatorē in castra descenderet. qz vel pacē ei daret. vel in arcē reduceret incolumē. credidit albertus. accepta iurisiurādi religione. Albertus aūt comes deinde recepta fide ꝛ pmissione battonis archiepi. cū eo pgens a castro suo. Vix aūt arceꝫ egressi tū hatto vereor inquit. ne diu apud impatorē morari oporteat. Utiliꝰ fortassis cōsiliū erit. prius sumpsisse cibū. Laudauit albertus verba psulis. Et in castellū rediens. battoni prandiū dedit. nulla alia securitate ab epo reqsita quo sumpto ad impatorē cū eo prexit. vbi mox captꝰ. ꝛ capitali sentētia dānatꝰ. cōdemnatꝰ monet archiepiscopū de facta securitatis sue pmissione. Rn̄dit paꝝ religiosus eps. se fidei et pmissioni satiffecisse. ipmqꝫ a castro egressum. incolumē sel' in castrū suū deduxisse. Cū ad prādiū introiuit. bis reducere nō promisisse. Infelix Albertꝰ gladio obtrūcatꝰ ē. Meliꝰ romani q̄ pari fraude vsi vnū ex captiuis ab hānibale romaꝫ missis. vinctū r͛misere. pdia q̄ albertꝰ hūit ipio postea cessert. otto vo. iij. ipator pdia pleraqꝫ diuo heinrico tradidit vt in puileglo eius scribitur. Nouerint oēs xpi fideles qualiter nos obinteruētum dilectissime

genitricis nostre adelheide caro nepoti nostro baioariorũ duci heinrico quoddã iuris nostri prediũ. ciuitatẽ videlicz babẽberg noĩatam. cũ oĩbus ad hãc respicientib⁹ τc. nr̃a imp̃iali potẽtia ĩ ppetue vsuz ꝓprietatis cõcessim⁹. firmiterqꝫ donauimus τc. Eam vrbẽ deinde heinricus imp̃ator sanct⁹ plurimũ exornauit. Ecclesiã ac aulã ep̃alem celeberrimã in ea fundauit. cũ sua conthorali sancta v̾gine kunegũda. Nã nil in vita p̃termiserũt. qd̃ ad honorẽ dei ꝑtinere. secernerẽt. q̃ post mortẽ in eadẽ basilica summa ac regali. multis miraculis clarẽt. ibiqꝫ berengari⁹ sepultus ẽ. q̃ regnũ ytalie vsurpauit. Et ab ottone primo capt⁹ in germaniã ductus. illic exulans obijt. Ornaturqꝫ hec ciuitas edificijs publicis ac sacris edibus ꝑpulchris. habꝫ τ sanctũ ottonẽ eius loci ep̃m ap̃licũ pãmeramie. cũ vexillo diui georij. credũt quoqꝫ duas e sex ydrijs ibi esse. in quibus vinũ ex aqua factũ. a domino saluatore. euangelistaꝝ tradit historia. Et gladiũ cum quo petrus malcho auriculã amputauit. Laudem ꝟo vrbis ac descriptionẽ gottefridus viterbiensis elegans hystoric⁹ hijs sequentibus edidit.

Bauaricus fluuius vulgo radiantia dictus
Norica rura fouens. variecꝫ vagãdo relict⁹
Montis pauonis. vrbis amena colit
Nomĩe vulgato mons babẽberga vocatur
Flumine crassatur. vicinaqꝫ terra rigatur
Ponsqꝫ sup̃strat⁹. cingit vtrũqꝫ latus
Urbs laudãda nimis mõtis s̃crescit ab imis
Indeqꝫ s̃blimis fit turribus in situ primis
Montis ab vrbe tñ culmina clerus habet
Agmine muroꝝ series p̃cincta domoꝝ
Exclusis laicis. munitio fit dominoꝝ.
Ecclesie forma. mõtis caput auget τ ornat
Mons pauonis hꝫ colles sibi collaterales
Tres q̃si cõsites. vrbis quoqꝫ principales
Ipe nĩtẽs medi⁹. p̃eminet absqꝫ pari
Pulcrior illoꝝ loca maxima dat monacoꝝ
Templaqꝫ multoꝝ relic̃t dant canonicoꝝ
Quarta ꝑs fluuio p̃bet vtrũqꝫ forum
In crucis q̃ modũ. posuit sibi pauo colonũ
Stat medius petr⁹. stephan⁹ sibi dexter hꝫ
Uertice stat Jacobus. leua michael retinet
Fertqꝫ secus fluuiũ. virgo maria decus
Cesaris heinrici sancti cognomine claudi
Hec τ maiora multa fuere bona
Cuius τ ossa bona sunt ad miracula prona
Hoc opus hec dona sua ꝯtulit alma corona
Me vocat historia pauo beate vale.

Anastasi⁹ terci⁹ papa. pňa roman⁹. sergio pōtifici surrogat⁹. pōtificatum inijt. Quo landulphus beneuetan⁹ pnceps graui prelio in apulia cū grecis decertauit ꝛ vicit. Hic vir bon⁹ modeste ꝛ integre in pōtificatu vixit. nec in se ꝗcquā habuit. ꝙ repꝑhendi possit. quē pōtificē hac vna ī re laudare possum⁹. ꝙ neminē coꝝ. ꝙ an se in pōtificatu fuere ignominia aliꝗ notauerit vel maledicentia psecutus sit. a ꝗ cū nil memoria dignū gestū sit. secūdo anno pontificat⁹ sui moritur. Et in basilica petri sepelitur.

Lando papa pňa roman⁹ anastasio successit. Cui⁹ aūt vita ita obscura fuit vt etiā sint ꝗ eū inter pontifices nō numerēt. maxime vincentius historicus. aliter martin⁹ sentit. ꝛ gothefridus ꝗ scribit. Landū auctem suā interposuisse. ꝗ minus beregari⁹. ꝛ rudolphus comit guidonis fili⁹. inter se decertarēt. Land⁹ aūt sexto pōtificat⁹ sui mense. die. xxi. moriens. in basilica petri sepelit

Ordo cluniacēsiū sb regula diui Bñdicti incepit

Ordo cluniacensiū anno dñi nongētesimo terciodecimo. sub regula diui pris Bñdicti ab oddone abbate viro vtiꝗ sanctissimo initiū sumpsit. Nā berno abbas moritur⁹. oddonem olim musicū cluniacensis cenobij ꝯstituit abbatē ea ꝯditōe vt eccia cluniacēsis ꝗtannis gigniacēsi psolueret. xij. denarios. ¶ Oddo aūt mire ac incōpabilis sanctitatis in monastica disciplina feruēs. cū eiusdem ordinis mōchi. a pmis coꝝ pris bñdicti institutōibus plimū declinauerant. Quā obrem pmot⁹ oddo abbas feruorem semimortuoꝝ denuo excitauit. et multa ad monachoꝝ instructōem scripsit. Et laudabilis istitutio bti bñdicti in diuersis cenobijs reuixit. Hic a remigio antisiodorensi in musica et dialetica a pmo ē eruditus historiā de sancto Martino edidit. Ubi ꝛ paulo post in domino sanctissime quieuit.

Oddo pm⁹ pꝛ cluniaceb

Joannes eius nominis decimus. pňa roman⁹. patre sergio. pontifice anno domini nongentesimonono pontificatum inijt. presul rauēnas is antea fuerat. epātu deiecto ppli tumultu. Uerū lando mortuo pōtificatū adeptus. spūs militares magis ꝙ religioni deditos gessit. Indigebat autē huiuscemodi pōtifice eccia. ꝗ ꝯfestim ꝯ sarracenos ytaliā ī multis locis occupātes cū albericio hetrurie marchione ī auxiliū accito ꝯflixit. ꝛ superās ab vrbis finibus sbmouit. Is ī triūphi modū romā rediēs alberici odium ī se concitauit. ꝛ cū eū e roma expelleret. vngaros ī ytaliā vocat. ꝗ plus calamitatis ꝙ sarraceni ytalie intulere. Joannes aūt seditiōe militaria milit⁹ guidonis comit captus. ꝛ ī vincula ꝯiectus. ceruicali in os ꝯiecto necat. pōtificat⁹ sui ano. xiij. mēse secūdo. die tercio. Eius ī locū alter ioannes subrogat veꝝ qꝛ vi sedē occupauerat. E loco statim deiectus cōnumerari inter pontifices non meruit.

Leo sext⁹ pňa roman⁹. legitimis suffragijs pōtifex creatus. vir vtiꝗ bonus. ꝗ nil tyrānicū ī vita ꝑ se tulit integre ꝛ modeste vitā ducēs ac rei diuine ꝯsulens. reuocare ciues ad ꝯcordiā temeritate poꝝ pōtificū adhuc tumultuantes. cōponere res ytalie. pacare externū hostē. ꝓpulsare barbaros a ceruicibus ytalie conatus ē. Sed dū in hijs opibus laudabilib⁹ vsaret. septimo mēse. die ꝗntodecimo pōtificatus sui morit. sepeliturꝗ ad sanctū petrū.

Stephan⁹ ei⁹ nois septim⁹ pňa roman⁹. eo tpe pōtificatum inijt ꝗ hūgari alemoniā saxoniāꝗ ꝓplantes. ab heinrico germanie rege apō mersburgā ingēti clade supati sunt. ei⁹ āt vita māsuetudis ꝛ religiōis plena fuit. ꝗ secūdo pōtificat⁹ sui āno. mēse vno. die. xij. morit. Inꝗ. b. petri basilica sepelitur.

Linea summoꝝ pontificū

Anastasius tercius

Lando

Joannes decimus

Leo sextus

Stephanus septimus

BErengarius eius nominis primus. foroiulianoꝝ dux. roma oriundus ex longobardoꝝ regum stirpe ꝓgenitus. ⁊ in bellicis artibus prudentissim⁹. ludouico predicto supato. primus in ytalia imperiū sibi vendicauit. imparuitqȝ annis. 4. romani enī ⁊ ceteri ytali nullū ab imꝑatore diffidijs regni francie im/plicito. auxiliū aduersus rebelles longobardos affuturū intelligentes. berēga/rium ducem foroiuliensem crearunt imꝑatorem. nec tamē adeo in creatione illa fuerunt cōcordes. quin guidonem spoletanū ducem alij regem ytalie declaraue/rint. In ytalia vo creati principes noui. inter se diffidentes. aliquot cōmissis ꝑ/lijs cocurrerūt. ꝑmisqȝ in cōgressibus guido berengariū incōmodis affecit. At berengarius vir magnanimus ac rei militaris scientissimus breui supior euasit vt guidonē in etrurie ciuitatibus q̄s tenebat. in suoqȝ ducatu spoletano se opor/tuerit continere. Jtidē fecisse dr̄ ambrosio alio bergomensi comiti. Quibus sb/latis ⁊ interfectis berengarius in vnū copijs suis contractis. cū romanis etiam bellum gessit. qd̄ quidem landonis pape prudentia cito sedatum fuit. Guidone aūt mortuo. lambertum filiū illi in regno successisse certū est. cum quo plurimas ꝯcertationes habuit. a quo (vt nōnulli affirmant) postq̄ ab vngaris cū quatu/ordecim armatoꝝ milibus apud forūiuliū fugatus fuerat. apud veronā supat⁹ est. Berengarius imperij sui vires nomēqȝ ad eam ytalie ꝑtem q̄ nūc longobar/dia ad alpes vsqȝ obtinebat. Magna enī tum erat inter ytalos germanos et frā/cos de possessione imperij concertatio. Vn̄ ⁊ grauissima bella orta sunt. nec ex/tincta sine multoꝝ interitu. omniqȝ ꝓuinciaꝝ calamitate. annitebantur tamen ro/mani ytaliqȝ imperij nomen in ꝓuincia retinere. ferunt igit͛ berengariū a lando/ne pōtifice fuisse coronatum.

HUgo arelatensis comes post berengariū imꝑauit in ytalia annis. x. hunc elegerūt ytali contra rudolphū burgūdū q̄ berengariū imperio priuaue/rat cui cedens absqȝ contentione rodulphus in burgundia se recepit. Duxit vo vt debuit hugo ytalie regno potitus rodulphi regis exemplo admonitus suspe/ctam eoꝝ a quibus vocatus fuerat fidem. ⁊ dato sampsoni cuidam ex ducibus suis exercitus negocio. illos quid fieret principio ignorātes in exiliū egit. Nec tamen hugonē regem. sua satis tutata est prudentia. cꝫ arnoldus bauaroꝝ dux a factiosis exulibus. alijsqȝ domi potentibus ytalis suasus aduersus eū in yta/liam cū paratissimo exercitu venit. quem veronenses primi regem ytalie appel/latum intra menia acceperūt. vbi paribus animis ē decertatum. Vicitqȝ Hugo ⁊ veronensibus reiectam in racheriū epm̄ suū rebellionis culpam deꝑcantibus pepercit. ep̄us papiam in exilium est actus tandem hugo cum parasset iniurias stephani pontificis mulctati vlcisci. in ip̄o apparatu moritur.

BErengarius secūdus post vgonē vel vt alij volūt post berengariū primuȝ accepto imperio imꝑauit in ytalia annis. 7. Hic itaqȝ cū cisalpinā galliam tantūmō tueret͛. Jter hungaris dedit. vt in etruriam irent. euersis vrbibus in/gentem p̄dam asportarunt. Per idqȝ tēpus post pacatos vngaros imperiū yta/lie. vt restauraret͛ adnitente berengario tyranni quibus formidolosa erat ei⁹ po/tentia perniciosis ytalie machinationibus resistere perrexerūt. Rudolpho bur/gundionū rege suasionibus pollicitationibusqȝ in ytaliam accersito. qui perdi/torum hoīm ytalie magnatū potius q̄ȝ exercitus sui viribus fretus. berengario pulso in illius quondaȝ imperij ꝑte ytalie tribus annis regnauit. Nec tamē diu tardauit vltio. que bonos eaꝝ regionū eque ac ꝑfidos afflixit. Etenim vngari ad quos berengarius cōfugit. salardo duce in ytaliam venientes. Et omnia ꝑ que incedebant vastantes. pa/piam obsederunt ⁊ vi captam ferro ⁊ igni absumerent sunt adnisi. Tandem berengario secūdo quem yta/lia pulsum ad hungaros confugisse diximus. apud illos. vel vt aliq̄ habent scriptores apud bauaros vita functo. berengarius tercius in ytaliam venit.

BErengarius tercius primi berengarij ex filia nepos. in ytaliam veniēs. anno salutis nongētesimo trigesimoquinto imperio potitur. quem vo ⁊ quantū adduxerit exercitū. aut eius gentis ope adole/scens exul sit reductus nullus scribit. Sed apud multos constare videmus ip̄m stephani septimi pontifi/cis tp̄ibus ytaliam ingressum esse. Sed interea sarraceni ad garganū sedentes appulis calabrisqȝ noua ex/cursione vastatis. beneuentū vrbem obsident spoliatamqȝ incendunt. Quibus vltra progredi vt romāos inuaderent fines parātibus romani pontificis ioannis decimi suasionibus impulsiqȝ adducti guidonem comitem cohortibus tumultuario delectu coactis perficiunt. Js in barbaros ducens furentes repressit. be/rengari⁹ q̄ȝ imperiū quietēqȝ in ytalia reintegrare cupiēs. pacē federaqȝ cū hūgaris firmauit. hūgariqȝ ra/bie q̄ in ytalos tot ꝑ annos assueti fuerāt in externos vsa alemaniā denuo pplare ac vastare ceperunt. Fe/runt aliq̄ hunc berengarium annis octo regnasse. Licȝ alij ea aliaqȝ de quarto berengario similia scribant.

Anno mūdi. 6133. Anno xpi. 954.

IOannes vndecimus papa: pr̄ia romanus: eo tempore pontificatū inijt: quo sanguinis fons genue largissime effluxit: future magne calamitatis indiciuz. Nam et genua a saracenis ex affrica venientibus tum capit̄ ac diripit̄ Et vngari ytaliā ingressi longe oīa ac late populati sunt. Joannes aūt pontificatus sui anno quarto. mense decimo. die. xv. morit̄. vacat tū sedes dies. xij.

LEo septimus papa. natione romanus. vgone et lothario in ytalia imperantibus post ioannē pontificatū adeptus nil dignū memoria gessit. q̄ pōtificatu assumpto. cū remissus esset. pontificatus sui anno tercio; die decimo moritur. Et in basilica petri sepelitur. vacat tum sedes dies tres.

IOanne vndecimo pontifice. anno nongentesimo tricesimoquinto saraceni affricam incolentes vt iam p̄missum est. ingenti ducta classe orā oēm etrurie maritimā populati sunt. et genuā circūacti. vrbē q̄z graui obsidiōe p̄ssam ceperūt. in qua maxima vsi sunt seuicia. vrbe ei spoliata. Et ijs qui arma ad defensionem induerant. primo impetu cesis. oēs pariter puberes masculos cū facta preda nauibus impositos abduxerūt. Quidā tn̄ scribunt impuberes genuensium ex affrica in patriam breui reductos fuisse.

CUm creatus est pontifex leo septimus. ad eius anni terni tēpora guilhelmus scribit heinricū germanie regem ac imperatorem: de quo supra p̄missum obijsse. Cui sit in regno imperijq̄z titulo suffectus otto filius mathilde saxonie regis filia de quo in sequentibus mentio fiet.

STephanus octauus papa natione germanus. post leonem pontificatum iniens. Cum pontificatum suscepisset ita a romanis seditionibus vexat⁹ est. vt nil memoria dignū ab eo geri potuerit. immo vero (vt Martinus refert) in tanta seditione mutilatus. turpiter aliquādiu. vitam duxit. Cum ob inhonesta vulnera prodire in publicum erubesceret. Parabat quidem rex hugo tantā iniuriam vlcisci. s; in ip̄o apparatu moritur. Cui quidem lotharius filius in regno succedens. hac de re nullam mētionem fecit. vel q̄ populi romani amicus esset vel q̄ breui regnauit. biennio em̄ post mortem patris supuixit. Stephanus vo pontificatus sui anno tercio. mense quarto. diebus. xij. moritur. vacat tum sedes diebus decem.

S. Bipertus

BIpertus quez alij Vgibertū appellant. lotharingie ꝓuincie nobilis princeps. vir sanctitate et ceteris virtutibus insignis hisdem temporibus ob clara miracula sanctis ascribitur. Qui inter cetera sue virtutis opa dū viueret gemalitense cenobiuz in francia ꝓprijs impensis. magnificentissimis opibus breui extruxit.

SAnguinis quoq̄z fons hoc anno vt premissum est historicis testātibus in genua vrbe maritima in loco vbi dicitur fontanella. p diem integram largissime effluxit. qui et future calamitatis vrbis ciuibus demonstrauit. vt de saracenis ex affrica soluētes genuam vsq̄z peruenerūt iam dictum est.

MArtinus tercius papa. pr̄ia romanus. Vir quidem mansuetissimus qui placabilitatem et mansuetudinem stephani septimi imitatus est. pontificatum em̄ adeptus. bella omittens. religione sese totum addixit. templa vetustate collapsa instaurans. pauperes elemosinis pascens. Nō caruit tamē hui⁹ temporibus europa ip̄a bellica rabie. Nam cum otto annitteretur ytaliam īgredi. aduersante lothario magne cedes vtrinq̄z cōmisse sunt. adhortāte tamē eos martino pontifice. vt ab armis discederent. cum vbiq̄z fame et penuria rez oīm laboraretur. Tercio autē pontificatus sui anno. mense sexto. die. x. morit̄; et in basilica petri sepelitur. sedes vacat dies duodecim.

AGapitus secundus papa. natione romanus. ardente tumultu bellico ytalia pontifex creatur. homo sane magnanimus. qui ottonem germanie regem contra berengarium imperatorem. cognita eius superbia vocauit. Cui⁹ ope inter hunc pontificem et ip̄m berengariū qui omnia sibi contra ius fasq̄z vendicabat lites composite sunt. Fuerat hic vir valde innocens. et reipublice xp̄iane amator precipuus. Qui pontificatus sui anno nono. mense septimo. die decio moritur. Eo fere tempore quo oddo cluniacen̄. monasterij abbas in domino q̄euit. Et in basilica beati petri sepelitur.

Linea summoꝝ pontificum

Joannes vndecimus

Leo septimus

Stephanus octauus

Martinus tercius

Agapitus secūdus

Lotharius eiꝰ noīs secũdus hugonis ꝑdicti filiꝰ. p̃re defuncto impiũ susci-piens impauit annis. 2. Berengarius em̃ tercius magnis externoꝝ adductis copijs ī ytaliã reuersus. ad p̃mã cuius aduentantis famã rebelles in vgonez animi. multis ī ytalie regionibus sunt ostẽsi. Is cũ puidisse vgo qꝺ viribus nequisset. ꝯsilio ꝓuidere perrexit. Missis nãqꝫ ad hostẽ iã aduentantẽ oratoribus cũ eo hijs constituit federibus. vt se ytalia discedente lotharius filius ꝛ berẽgarius ytalie reges equo iure oĩa administrarent. Viguitqꝫ aliquotannis solo nomine cõsortiũ. quod berẽgarius acri vir ingenio. lothariũ spreuit. q̃ apud papiã cũ vxore alunda nobili ac ferocissima muliere. Cuius dotis iure eã ciuitatẽ ꝛ multa oppida obtinebãt se ꝯtinẽs iniuriã dissimulauit. Vgo interim post paꝝ qꝫ arelatum redierat diem obijt. Lotharius aũt romanoꝝ amicus ꝯtra ottonẽ heinrici filiũ bellũ durissimũ suscepit. qꝛ cũ otto romã ingredi ãmitteret. hic eidem aduersari cepit. ꝓ quo maxime cedes hincinde cõmisse sunt. Secũdus tũc elapsus erat annus regni berengarij tercij. quo in tp̃e lotharius solo noĩe rex fato est functus. Et berengarius alundam. ne alicui nuberet p̃rimonij sui dominiuz. Et ytalie regnũ ꝑ dotis occasionem inuasuro. publice apud papiaz carceri mancipauit. Eo aũt mortuo ottoni nupsit.

Rudolphus q̃ apud veronã berengariũ supauit. quẽ ferũt postea tribꝰ annis impio potitum esse vt p̃missum est. Is rudolphus burgũdie dux. q̃ superioribus diebus hugoni arelatensi comiti in ytalia cesserat postea francoꝝ rex factus regnauit annis. 2.

Quid tp̃e berengarij impatoris aut lotharij regis nomẽ auctoritas vel potentia effecerit ꝛ an tres vel quatuor berengarij extiterint. vt ignoret facit scriptoꝝ ariditas. Igit̃ cũ obscure de berẽgarijs mentio fiat nullꝰ mirabit̃. q̃ vincencij beluacensis. fratris martini polonicasensis archiepi. Sicardi cremonẽsis epi. ricardi ꝛ guilhelmi monachoꝝ. gotfredi viterbiensis. ꝛ fratris ptolomei de luca chronicoꝝ libros ꝑlegerit. Ne em̃ om̃es eoꝝ hac in re errores qꝺ longuz eẽ recenseamus. quũ aliq̃ eoꝝ dicãt p̃mũ berengariũ q̃tuor. ꝛ secũdũ. xij. annis imperium tenuisse. tempa lotharij ꝛ tercij berengarij ad. xiij. annos protrahũt. vt q̃nqꝫ ipos impatores latinos cũ regibus ꝛ tyrannis interiectis. ꝑ ãnos duos de triginta tantũmõ in ytalia fuisse vltimus dictoꝝ scriptoꝝ lucẽsis affirmet. Quã qꝫ igitur pauci dictoꝝ impatoꝝ regũ ꝛ tyrãnoꝝ tempora distinguere possint. Id certum habemus a berengarij primi initio imperio ad othonis primi ex germanis legitimi impatoris coronationem a ioanoe duodecimo põtifice romano factam. annos ad qninquaginta intercessisse. Et ipm̃ othonẽ berengariũ in lõbardia primo regnare permissum. postea in exilio egisse.

Berengarius quartus quẽ alij ꝓ tercio ponũt. mortuo lothario imperatore imperio potitur. ꝛ cum alberto filio imperauit ãnis. xj. Vir certe dignissimus. ꝛ acri animo ꝛ industria celebris. Qui cum apud vngaros exul a patria militaret audiens heinricũ bauarie ducem hungaros supasse. Is em̃ aquilegia capta. cum forte tunc hũgari ytaliam inuadere dispositi iustinopolim aduenert. quibus sese opposuit heinricus. ꝛ cõmisso bis ꝑlio hũgari accepta primo ꝛ iterũ clade repulsi in hungariã redierũt. Inde omnẽ ytalie ꝑtẽ ditissimã que aquilegiã papiãqꝫ intercedit excursione populatus est. Berengarius repente stationibus exercitu papiã ꝓperare cepit. Qꝺ cum habuisset exploratum heinricus. exercitum apud papiam nauibus impositum deduxit in padũ. Inde continuato ex eo loco itinere intra austriã se recepit. Postea berengarius vniuersam ytaliaz obtinuit. ꝛ imperatoris nomen sibi indidit ꝛ albertum filiũ ytalie regem inũcupauit. Cũqꝫ nimiũ oneribus ꝛ vectigalibus ytalos p̃mere cepit. Et alundã lotharij vxorem in Garda veronensis agri cum sola ancilla carceri mancipasset. ꝛ omnia sibi contra ius vendicare. ytali ꝑ agapitũ othonẽ regem in ytaliã vocãt. qui eos in regno ytalie deturbauit. ꝛ alundam vxorem duxit.

Albertus berengarij filius apud rauẽnam constitutus venetos mercatores multis affecit incõmodis comaclensiũ em̃ nauigio quod illi haud quaqꝫ tenue tunc habebant fretus. mare illud latrocinijs tenebat infestum. Id cum veneti diutius pati nec possent nec vellent. nauigio tumultuarie cõtracto. in comaclium ducto oppido primo impetu captum cum oppidanorũ nauibus incenderũt captos autem oppidanos et iuramento ne vltra in predam cupiã aduersum se obedirẽt astrictos dimiserũt illesos. Otho deinde contra berengarium in ytaliam descendit quem tandem post magnas cedes victum in potestatem accepit. Et statim alterum in constantinopolim. alterum in germaniam exilio relegauit. vbi demũ ambo vitam finierunt.

Taxis būgarie rex

Taxis rex hungaroꝝ. būgaros suos pulsus de bauaro. quē in ytalia regna/re opinaref vlturus. patissimo exercitu ytaliā irrupit. tantusq; ytaloꝝ animos tūc pauor inuasit. vt vltimū impēdere exterminiū cōtremisceret. Berengarius vo siue ꝓpiciore vsus fortuna. siue cōsilij prudentia. Albertū mittēs filiū taxim multa oratū pulcit. Et acceptis nūmoꝝ modijs argentoꝝ (vt tradūt) decē recedens ytalie pepercit.

Hungari em postq; p germaniā primo postmodū p galliā satis fuerat debachati. deinde bulgaros tributarios fecerūt. postea barbare efferate gentis alluuio, tot tantasq; nationes ⁊ ꝓuincias satis supq; inūdauerat. ytalia sue calamitatis pte nō caruit. ytaliāq; ingressi. Venerūtq; via foroiuliensi. malo ytaloꝝ ab initio mūdi barbaris patefacta. furētesq; hungari cede incendijs ⁊ rapinis cūcta vastantes. Albericus marchio cū p inuidiā ingratitudineq; e roma pulsus fuit. vngaros ad oppssionē romane vrbis accersiuit. Ea aūt gens romani agri fines qd in pmis albericus ꝗsierat nequaq; attigit. Etruriā vo oēm quā albericus saluā esse pactus fuerat. comissis summa ⁊ alias inaudita impietate cedibus incendijs ⁊ rapinis ppe destitutā desertāq; reddidit omes em mortales feminas atq; hac mares q cedibus supfuerāt aut fuga ꝓlabi nequiuerāt in vngariā abduxit. Tandē sub ottone primo impatore impetū in germaniam fecerunt.

Boemia aū hec tpa ad xpm cōuersa. vbi worziuous vltim⁹ paganoꝝ ducū a btō methodio morauorū archiepo cū ludimilla cōiuge ad baptismi grām pductus ē. nongētesimo quinto anno. post christi saluatoris ortū. ludimilla sancta mulier habita etiā miraculis claruisse ferf. Christianā aūt veritatē aplexi fidem catholicam inter bohemos magnopē ampliarūt. ludimilla filia fuit comitis Slawiborij de castello Bzew quod postea melnica dictum ē.

Spitigne⁹ Vratisla⁹ Duces bohemie

Spitigneus fili⁹ borziwogij primi xpiani ducis bohemie. post obitum ei⁹ principatum obtinuit. Js em ex ludimilla sancta muliere tulit duos filios spitigneū ⁊ vratislaū. primus patri successit. sed moriens sine filijs fratri principatum reliquit. Coniūx aūt vratislai drabomitia de durissima gente luticeñ. fastus. mulier audax ⁊ ad scelus prona. duos pariter filios viro peperit vētzeslaū ⁊ boleslaū. priorem ludimille tradidit educandū. alterū ipa nutriuit. alūpni ex nutribus innati mores ventzeslaus pietatem colere. mansuetudinē pre se ferre. xpiana sacra venerari. elargari multa paupibus. nulli obnoxius esse. boleslaus ydoloꝝ sectari culturam. honores ambitiose querere. adulterari. rapere. occidere. in scelera cuncta ꝓlabi. pꝰ supꝛema ordinās ludimille quousq; liberi adoleuissent gubernationē ꝓuincie dimiserat. Jd egre drabomicie fuerat socrū i castello thetin strangulari iussit. ipa imperiū accipiens in omes crudelis etiā ventzslao filio infesta cui preferre fratrem non dubitauit.

S. Ventzslaus dux bohemie

Wenceslaus dux bohemie filius vratislai quē beata ludimilla. vt nepotē carissimū in fide xpiana gloriosissima matrona bohemorum prima margarita. ac sacris litteris ⁊ eloquijs peroptime imbuebat. Quem potus cibiq; parcissimū fuisse tradūt. corporis maiestatē decoꝝ. virginitatem ad vltimū vite seruasse. diuina in templis officia diurna nocturnaq; nūq; neglexisse. Et noctis quidem tempe nudis pedibus super glaciem ac niuem iter agentem vim frigoris minime sensisse. Jnjusse eum iubente populo (adhuc viuente matre) principatū creuerat iam ventzeslai nomē. miraq; populi caritate atq; admiratione celebrabaf. Sed quanto ceteris dilectior. tanto acrius se in odiū fratris matrisq; cōcitabat. Fit conuiuiū apud boleslaū matre iubēte. vocaf ventzeslaus qui ⁊ si mortem instare predixerat. facta tamē de peccatis suis cum sacerdote ex more xpiano ꝯfessione. fraternā domū ingredif. Jbiq; statim boleslai manu pcussus interijt. vētzeslai sanctitatem. Quo die cesus est xpm deum testimoniū perstitisse memorie prodiderūt. Qui regi dacie p visum apparens. suo martyri edem construi mandauit. ipm aūt ventzeslaū multis miraculis claruisse atq; inter sanctos martyres ab ecclesia receptum tradunt.

Otto primus rex

Otto ex mathildo filia theoderici regis saxonū ⁊ heinrici regis filius ei successit in regno. Js pclarissima multa maximaq; i regnis frācie ⁊ germanie gessit. ⁊ cū ei⁹ virtutū fama etiā in ytalia celebris haberef. agapit⁹ pōtifex multiq; pceres berēgarij albertiq; filij tirānidē exosi. illi⁹ opem reb⁹ afflictis italie poposcerūt. q cū ꝗnquagita ⁊ eo vt aliq volūt apli⁹ armatoꝝ milib⁹ mouit. trita et apta p foriuliū regionē via. italiā ingressus berēgariū impio ⁊ albertum regno ytalie deturbauit. Jtaliaq; potitus alundam lotharij ꝗndā vxorē carcere eductā in vxorē accepit. Reuersus i germaniā otto ex alunda vxore anno vix dū elapso filiū suscepit. Cui ottoni postea secūdo fuit appellatio. Ottoq; rex interea boleslaum bohemoꝝ ducem inimicos i se animos ꝓferentem domuerat. Quo feliciтate dum omnibus in locis rex prestantissimus. idemq; vir optimus otto vtif. gloriosi ⁊ simul saluberrimi facinoris occasionem est nactus cū hungaris bohemis vt infra patebit.

De progressu imperii ac trāslatione eius in germanos.

IMperiales tituli. imperiūqꝫ a romanis gallisqꝫ ac longobardis ablati. Et ab ottone nunc suscepti. in germaniā hic primū transferūtur. vbi ⁊ nūc vsqꝫ cōseruantur. Et qm̄ deo auxiliante hoc in loco in germanoꝝ imperiū deuenimus. Nō alienū videtur pro huius excellentissime dignitatis cognitōne. pauca de progressu sacri imperij in medium afferre breuissima ex amplissimis altius repetentes. qd̄ maximi auctores tam legū interpretes: qꝫ sancti doctores de cesarea potestate sentiant. ac eius translatione in germanos

ROmana regia potestas. quā sacrū imperium vocitant ab ipa humane nature ratione. q̄ optime viuēdi dux est. Cuiqꝫ omēs parere oportet. originem ducit. Exactis nāqꝫ ex paradiso delitiarum primis parentibus. Cum in agris homines atqꝫ in siluis bestiaꝝ modo vagarentur. victuqꝫ sibi ferino vitam propagarent. Animaduertit homo. nā rōnis participē illum deus creauit. hominem homini ad beneuiuēdū maxime conducere. societatemqꝫ fore plurimū necessariam. Sic ergo qui segregati prius vitā in siluis more ferarum ducebant. siue docente natura. siue deo volente totius nature mgr̄o insimul conuenere. societates instituerūt. domos edificarunt. oppida muris cinxerūt. artes inuenerūt. ⁊ cum alter alterius cōmodis inseruiret. placebat mirūimmodum singulis vita ciuilis. dulcisqꝫ nimiū videbatur ⁊ ꝓpinquoꝝ ⁊ amicoꝝ consuetudo. Cuius fuerant prius exptes. Verum sicut ab homine multa parantur homini cōmoda. Sic nulla est pestis que homini ab homine non nascatur. Ceperunt itaqꝫ homines violare societatē: fidē frangere. pacem turbare. iniuriam cōciuibus vicinorūqꝫ tum opibus tū matrimonijs insidiari. rapere aliena. phas omne obrūpere. nec em̄ pacis emula mat̄ litiū suiqꝫ prodiga cupiditas passa est diu manere ius sancte societatis illesum. Cum ergo premeret̄ ab initio multitudo ab hijs qui viribus erāt editiores. Ad vnū aliquem confugere placuit virtute prestantem. Qui ⁊ iniurias prohiberet. inferri tenuioribus. Et equitate constituta. summos cum infimis pari iure teneret. Idqꝫ nedū vna in gente. sed in pluribus factum est. Atqꝫ hij sunt qui postea regis nomen obtinuerunt. Quoꝝ constituendorū causam publica dedit vtilitas iusti prope mater ⁊ equi. Nec sane aliam ob causam rege fuerat opus. nec tante dignitatis fastigium cuiqꝫ cōmittere oportebat: vt ceteris omnibus preferret̄. honoraretur ab omībus. ac preciperet omnibus. nisi vt esset qui publica tueretur. ac iusticiam ministraret. Verū cum plurimos reges orbis haberet. Cepit (vt fit) pluritas principum discordiam parere. Nāqꝫ cum modo de finibus. modo de iurisdictione ꝯtēderent. Nec esset qui lites dirimeret. nisi gladius. cum nemo minorem se altero reputaret. strepentibus ac furentibus bellis. Nec ciuitas cum ciuitate. nec ꝓuincia cum ꝓuincia conuenire poterat. dulceqꝫ illud ac suauissimū humane societatis cōmertiū ꝓhibebat̄. Sed affuit presto benigna humane nature prouidentia. Que suapte ingenio ad optima tendit. necvult q̄ sunt queqꝫ futura sunt male disponi. Hanc igitur operante ad vnū principatum. quem greci monarchiam. Nostri vͦo imperium vocitant reduci singula placuit. Nec em̄ aliter pax poterat vniuersalis haberi. Hinc illud assirioꝝ imperiū exortum est. Hinc grecorū principatus alexandri magni virtute atqꝫ fortuna ex europa in asiam ac libiā ampliatus. Hinc carthaginēse. Sed cū hec imperia nūqꝫ sibi totū orbem subiecissent. Ac ꝓpterea pacem vniuersalem parere non potuerūt. Placuit siue humane nature altrici. siue ipsius nature domino rectoriqꝫ deo. romanū imperium excitare. Roma igitur vt premissum est ab initio per reges gubernata est. septēqꝫ regibus paruit. Quibus exact͡ duo constituti sunt penes quos summū ius esset. Ad extremū cū neqꝫ populus neqꝫ senatus satis ꝓbe ꝓuincias vrbēqꝫ regerent data ē vni potestas vt ratū esset quicqd ab eo cōstitueretur. Cui rei principiū iuliū cesarem ꝓstitisse non est ambiguū. Constituto vt diximus principe lege antiqua q̄ regia nūcupatur. populꝰ ei ⁊ in eum omē suū imperiū ac potestatem contulit. Nec em̄ vel populare regimen qd̄ politicū. vel optimoꝝ ciuiū qd̄ aristocraticum appellat̄. tam iustum tamqꝫ pacificū esse potest. quā monarchicū qd̄ in romano principe recognoscimus. Quod aliquando per ytalos. aliquando per hyspanos. Interdū per affros. dalmatasqꝫ constat administratum. Peruenit etiam ad grecos diuqꝫ apud constantinopolim tante gloria dignitatis permansit. Et quāuis aliquādo duo insimul fuerint augusti: vt dyoclecianꝰ ⁊ maximianꝰ. non nūqꝫ etiā plures. Id tamē vsurpatione magis qꝫ iure contigit. In apibus em̄ inquit Gregorius prīceps vnus est. Grues vnā sequūtur. imperator vnus. Obuenit aūt hec dignitas nūc senatus electione. nūc populi vocatione. nūc militari fauore: nūc principis ordinatione. Demū vͦo negligentibus romā grecis: eāqꝫ nunc barbarorum. nūc aliorum direptioni relinquentibus. populus ille romanus qui suo sanguine tm̄ parat imperium. Quiqꝫ suis virtutibus monarchiam fundauerat orbis: venientem in auxiliū eius Carolum magnū francorum regem natione germanum. qui vrbem sacraqꝫ loca ab omni hostiū concursione defendit. primo patriciū post augustum concurrente summi ꝯsensu pontificis acclamauit. a carolo itaqꝫ magno imperij dignitatē occidenti restitutam. vsqꝫ ad ludouicū arnulphi filiuꝫ imperiū apud gallos nō parū habuit incrementū: veꝝ postea principum illoꝝ ignauia. splendor ille romani imperij in obscuras tenebras conuersus est. atqꝫ imperium quod annis centum ⁊ decem franci potiti fuerāt. demū in longobardos deductum est. Postremo in germanos duce ottone heinrici regis filio translatum est. Taliqꝫ modo in germanos romanū imperiū constat esse translatum. atqꝫ vsqꝫ in presens obseruatur. Quod per varias manꝰ deductum. Nunc ad fridericum tercium ac filiū eius regem maximilianū per legitimā electionem deriuatum est. Quibus suprema in temporalibus est ex alto cōmissa potestas. vt bella feliciter ꝑagant: pacē decorent. ⁊ reipublice statum sustentent. Ad quas res omnes populi. omnes nationes. omēsqꝫ reges ac prīcipes. huic imperio libētibus animis se submittent.

Anno mundi. 6153. Anno xpi. 954.

Joannes duodecimus papa roman⁹. de via lata. p̄ris Alberici potentia fretus. pontificatum occupat. Octauian⁹ is q̄dem primo vocabat. Albericus em̄ q̄dam roman⁹ ciuis potentissimus per factionē cū magnatib⁹ inuitam. p̄q3 vim clero ꝛ pplo illatam filiū suū octauianū creari pontificē obtinuit Qui ioannes duodecimus appellatus ē. Js vitā nedū pontifici. ſ cuicūq3 priuato turpem in pontificatu duxit. Quippe q̄ p̄ter venationis (cui se totum dedit) leuitatē. mulieres palā habuit cōcubinas. Erant tū rome duo consules ex nobilitate quotannis. q̄ ad vetusti cōsulatus exemplar summe rez p̄essent. Et p̄fectus ite n ex nobilitate creatus pplo ius dicebat. Ex plebe aūt creati singulis annis. xij. q̄bus de carconib⁹ erat appellatio. senat⁹ vicē consilijs delibera/tionibus obtinebāt. Parebant v̄o romanis a q̄bus migratus annuos accipiebant oēs vrbes ꝛ oppida vicina etrurie intra vrbeuentanū tudertinūq3 agros in vrbē vergentis. Et quicq̄d a neapoli ꝛ a marsis reatinisq3 ad vrbē pertinet vlteriora p̄tim greci. p̄tim sarraceni occupauerāt. Octauian⁹ itaq3 potētia ī satis libera ciuitate fretus. pontificiū mun⁹ humeris suis nequaq3 couenies sibi desummi. Hac q̄dem indignitate moti duo cardinales litteris ottonē obsecrant. vt clerū pplmq3 romanū e manibus beregarij ioannisq3 duodecimi vendicare conaret. aliter xp̄ianā fidem cū imperio perituram. Quoꝝ ioannes vterq3 noīe. diaconus vterq3 dignitate. ꝛ ordine erat. Similesq3 lr̄as ad othonem multi ytalie ppli ꝛ potentes domi nobiles dederūt. Interim dū otto expectaret re p iudices patefacta. Joannes duodecimus iracūdia ei⁹ erat impotens excāduit. Et cardinales diaconos naso vnū. manu alteꝝ mutilauit. hāc obrem otto in ytaliā mouens vrbē ingrediēs a ioanne honorificentissime suscipitur. coronaturq3 vt q̄dem tradūt. accepto germanie pannonieq3 titulo. Translato tū primū ad germāos imp̄io. alij a leone hoc factū existimāt. Cōposito aliquātulū statu ciuitatis cū ioanne secrete collocut⁹. eū a flagitijs deterrens. ad virtutem cohortabaf. Uerū cū nequaq3 moueri e sententia vbis eum cerneret. ad minas conuersus. Js iudiciuz reformidās in siluis more fere aliquādiu delituit. Interim post paucos q3 redierat menses obijt. Et vt multi habent scriptores in adulterio dep̄rehensus. pontificatus sui anno nono. mense tercio. die q̄nto Eius v̄o in morte sedes dies. 12. vacat.

Benedictus quintus papa. patria romanus. ex diacono in seditione pōtifex creatur. ab his potissimū qui ioanni cognatione factioneq3 coniuncti fuerāt. Cū prius otto leonē electū cōfirmasset. p̄terit tū bn̄dictū in petri ap̄lo sede p romano pontifice locauerūt. Ea cū intellexisset otto non vltra vbis cōminationibusq3 agendū ratus. primū omni agri ꝛ ditionis romanoꝝ ciuitates. ꝛ oppida pleraq3 capi diripi ac magna ex p̄te vastari curauit. Romā exinde adeo dura p̄ssit obsidione. vt modiū furfuris p eam tempestatez triginta aureis venūdatū fuerit. tantisq3 coangustatos malis romanos benedictū ottoni dederunt. ꝛ leonē acceperūt. Edomita romanoꝝ proteruia. otto in germaniā reuersus benedictum apud hausburgā relegauit. vbi post paucos menses vita est functus Uixit aūt in pontificatu mensibus sex dies quinq3. Sedes deinde diebus viginti vacauit.

Leo octauus papa. ciuis ꝛ latronensis eccīe p̄thoseniarius a clero pplo q3 romano pulso ioanne pōtifex creatus an̄ bn̄dictū. quē otto in sede petri p̄firmauit. q3 cū furētes romani ꝛ passione obcecati eiecissent. agentē imperatorē spoleti adijsset Otto cosvi ꝛ armis p̄pulit leonem suscipe. q̄ statim romanoꝝ inconstantiā pertesus auctoritatē oēm eligendi pontificem a clero populoq3 romano ad imp̄atorē trāstulit. Leoq3 p̄iter vix ad terciū mensem q3 restitutus fuerat superstes fuit. Anno em̄ p̄mo. mense quarto morit.

Joannes. xiij. papa. narnieñ eps. p̄ria rōnus p̄e ioāne ep̄o leoni successit. quā petrus vrbis p̄fect⁹ capitali odio p̄secut⁹ ē. Accersit⁹ autē Jofred⁹ in capaniā comes potens armatis stipat⁹. ioannē in pōtificem lateranēsi cepit. p̄duxitq3 ī adriani molē. quā tūc sic ꝛ nūc castellū sancti angeli appellabāt. pōtifexq3 ibi aliq̄t custodit⁹ dieb⁹ in campaniā duct⁹ est ad iofredi libidinē retinēd⁹. Ueꝝ interfecto iofredo ei⁹q3 vnico filio a ioāne capuano p̄ncipe. pōtifex xj. mēse sui exilij romā p̄pere rediit. otto cognita pōtificis calamitate romā perueniēs p̄sules p̄fectū cū decarchonib⁹ ī vincl'a coniecit. Jnde cū otto senio p̄fect⁹ obijt. nō m̄lto post ioānes pōtifex sexto pontificatus sui āno. mense. xi. die quinto subsecutus est.

Benedict⁹ sext⁹ papa p̄ria rōnus ioāni ī pōtificatu ꝛ calamitatib⁹ successit. q̄ ꝛ ip̄e a cincio ciue rōno. ꝛ q̄dē p̄potenti ī castellū scti. angeli trusus. eo in loco nō multo post strangulat vel vt alij hn̄t fame morit anno p̄io. mēse sexto sui pontificatus.

Linea summoꝝ pontificū

Joannes duodecimus

Benedictus quintus

Leo octauus

Joannes terciusdecimus

Bn̄dictus sextus

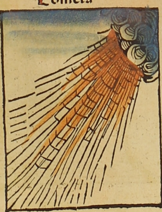

Otto primus germanorum imperator. heinrici regis nobilis heres in regnum succedens. Anno salutis. 962. postquam in germania decem et octo annis regnauit imperator a pontifice declaratus. imperauit annis. xij. primo in palatio aquisgrani. a hildiberto archiepiscopo maguntino primus coronatus. Vir vtique xpianissimus et ecclesie romane amator atque acerrimus defensor. Qui domito boleslao boemorum duce post liberatum ludouicum francie regem pace regno cedit. Eodemque tempore Vgo magnus comes parisiensis qui sororem ottonis in matrimonio habebat. Ludouico regi francie iterato inimicari ceperat. quod cum intellexisset otto ne continendo in fide sororio satis per nuncios litterasque proficeret. secunda expeditione in franciam delatus ipse compescuit. et regi parere ac subesse coegit. Dux quoque gisilbertus qui regis ottonis sororem habebat in vxorem aduersus francos vt hostis ad andernacum processit. vbi a francis victus fugiens in reno submergitur. Rex autem belgicam ingressus totam in deditionem redegit. post hec rex ludouicus viduam gisilberti vxorem in coniugem accepit. hungari quoque siue quia vicinos contiguosque bohemos ab ottone domitos ac subactos indigne ferrent siue quia illum francie expeditionibus occupatum minus resistere posse crediderint. impetum in germaniam fecerunt. atque sup licum fluuium prope ciuitatem augustam consederunt. Quibus otto precibus vdalrici sanctissimi illius vrbis episcopi motus occurrit. Duxit vero in illos magna spe. nec minori confidentia plenus otto. et paribus animorum ardoribus paribusque hincinde odijs prelio. quod aliquod diebus per solas noctes intermisse fuisse ferunt. decertatum est. Quamque vero ottoni et germanis victoria cesserit cruentissima. Cecidit enim in eo prelio gener regis conradus et dux wormaciensis. hungari tamen non fusi fugatique potius quam pene ad internitionem cesi fuerunt. Adeoque tunc eneruata est potentia hungarorum vt multis postea temporibus se continuerint. Tres in eo prelio reguli ad potestatem ottonis viui perducti sunt. quos germani ottone etiam vt prohiberet adnitente. laqueo in hungarorum dedecus suspensos necauerunt. Ea tot tantarumque diu et multis continuatarum in locis victoriarum. ottonis fama romis ytalisque suasit. vt cum berengarij albertique filij. tum etiam ceterorum ytalie tyrannorum malis finem quereret. ottonem orauerit vt romanam ecclesiam liberaret. Moturus germania otto filium ex alunda vxore susceptum ottonem nomine annum etatis septimum agentem in germanie regem apud aquisgrani. coronauit. Ottoni rome appropinquanti romanos obuiam effusos fuisse. illumque triumphi apparatibus in vrbem deduxisse multi concordant scriptores. Ioannemque duodecimum ottonem in cesarem romanumque imperatorem augustum coronasse. Alij eam coronationem leoni octauo attribuunt. quam opinionem Gracianum in decretis secutum fuisse videmus. Inde cum ioanne multis instituit vt a flagitijs temperans vitam pontifice dignam duceret. Et cum suasiones parum prodesse intelligeret. episcopos ytalie conuocari curauit. Sed pertinax in turpitudine ioannes roma fugiens in montibus delituit. Cum magnus ad imperatorem concursus factus. efflagitatumque est vt quempiam ille dignum pontificem designaret. otto modestia vsus electum se iubente a clero et populo leonem confirmauit. quo facto et rebus vrbis rome compositis otto spoletum accessit. Is quoque grecos in apulia et in calabria superauit. Et romanorum imperium ad francos orientales reduxit. atque in goslaria saxonia argentifodinas inuenit. Madeburgam vbi sepultus est ornamentis plurimis decorauit. et metropolim fecit. denarij item ab eo ottolini vocati in ytalia constituti sunt. Alia insuper facinora laude digna inuictissimus hic imperator strenue gessit. Erat enim mitissimi et singularis clementie homo. Suscepta itaque imperij dignitate singulis prope annis ex germania in ytaliam veniebat. Tandem ottonem filium admodum senex rome imperij consortem fecit. Quo facto in germaniam profectus. senio confectus. vite metam moritur. Cuius corpus in madeburg germanie vrbem delatum. in templo sancti mauricij quod ipse sumptuosissime construxerat sepelitur.

Ferunt multa prodigia tum ytalia apparuisse. Nam et lapis de celo mire magnitudinis cecidit. sequente ventorum et hymbrium procella. Et in vestibus multorum signum crucis ac quidem cruente diuinitus apparuit. quod quidem portenta indicare magnas clades et calamitatem ecclesie multi interpretabantur.

Scisma quoque decimum et vndecimum sustulit otto magnus imperator. deposito enim ioanne cuius populus ac clerus ro. leonem creasset. absente ottone a consanguineis ioannis leone electo benedictum subrogarunt. Indignatus otto coegit romanos abrogato benedicto leonem suscipere.

Cometa

Eclipsim horribilem sol passus est die veneris hora diei tercia. qua die in hyspania addamaram rex sarracenorum a Radamiro xpianissimo rege gallicie in bello superatus est.

In ytalia cometes mire magnitudinis apparuit protendens famem. que secuta est. Rexque otto corpus sancti Innocentij in vrbem madeburgam transfert. anno quoque ottonis. xxxij. comes quidem eius familiaris rome a dyabolo arreptus vt dentibus se discerperet ad ioannem. xiij. papam deductus. vt cathena sancti petri in collo circundaretur. fallaces clerici aliam cathenam adhibuerunt. cum nihil remedij sentiret allata cathena qua petrus a nerone ligatus fuerat collo apposita dyabolus spumans ac clamans abscessit. Theodoricus metensis episcopus arrepta cathena. nisi abscisa manu. se non dimissurum ait imperator. ad sedandam litem a papa ioanne obtinuit. vt anulum huius cathene exsectum episcopus obtineret. id summo honore obseruauit.

Linea imperatorum
Otto primus

Madeburga. olim parthenopolis a venere parthenia appellata: q̄ ibi colebat. Et vrbs v̄ginū dicta.
metropolis ac p̄maria saxonie vrbs. ad albim fluuiū sita. Is fluuius in montib⁹ exoriens. qui bohe
miā morauiamq̄ disterminat. Et p̄uinciā mediā ferme perlabit. p̄mo in occidentē. deinde in septētriones
versus. vt p̄uinciā relinquit p̄ angustias montiū ⁊ abrupta ꝯuallium p̄ceps saxoniā petit. quā duas in par
tes dirimens Madeburgā vrbem magnā alluit. Deinde in occeanū fertur. vbiq̄ a rheno flumine eq̄ terra
rum spacio distans. nō minorē illo p̄labēs agrū. Neq̄ romani albim ip̄m (vt Strabo tradit) trāscenderūt
quē pleriq̄ germanie terminū sarmacieq̄ quondā dixere. Hec inclita vrbs impatorꝫ pontificūq̄ honesta
sedes. Tres in p̄tes diuiditur. Estq̄ munita menib⁹ ac propugnaculis. turribus quoq̄ ac fossatis excel-
lit. In eaq̄ sunt magnifice dom⁹. p̄polite platee. ampla ⁊ ornatissima tēpla. Carolus q̄q̄ magnus nobilem
ep̄atum ibi ordinauit. Confecto em̄ longobardorꝫ bello: potentissimo rege capto. nullā morā interponen-
dam putauit. q̄n in galliā cōfestim rediret. Saxonicū q̄ppe intermissum bellū eū domū reuocabat. saxonū
gens longe maxima erat ac etiā bellicosissima pene germanorꝫ oīm. hi falsos colentes deos. cū neq̄ diui-
ni neq̄ humani iuris quicq̄ pensi haberēt. nihil eque ac religionem nostram. hominesq̄ ei deditos ode-
runt. Proximi erant francis. cum quibus continenter bella gerebāt. Hec palma cum carolo magno qua-
si diuino munere reseruata videretur. Sic renouatum est cum saxonibus bellum. Quo nec maius vllum
nec grauius diuturniusq̄ a carolo gestum fertur. Tres enim ⁊ triginta annos cum ferocissimis gentibus
certatum constat. Tandem penitus saxones debellati. se suaq̄ omnia potestati caroli permisere. Victis im
posite leges vt patrijs ceremonijs. falsisq̄ dijs posthabitis xp̄ianam fidem profiterentur. magnū numerꝫ
obsidum darēt. modicis terminis septi. Erat autem carolo in bellis gerendis hic p̄imū p̄epositus finis.
vt xp̄iane fidei legem. quantum in se esset extolleret. ideo purgata saxonia decem episcopatus in ea institu-
it. sedes prima pōtificalis ab eo fundata. ecclesia Osnaburgeñ. super hasam fluuiū in honore petri q̄ꝫ sum
me coluit. Secunda halberstadeñ. in honore sancti stephani. que prius ī Oesterwick fuit. Tercia myndē-
sis sup̄ wesarā fluuiū in castro wedekini. Quarta bremensis in honore sancti petri super weseram. Quin
ta padebornensis fundata in honore beatissime virginis marie. Sexta verdensis in loco fardan dicto su-

per aleram fluuium. Septima monasteriensis in honore sancti pauli. Octaua hildensemēsis quā carolus primū in aulica fundauerat. morte preuentus incompletam reliquit. Nona hambergensis in hāmonis id est iouis castro. que olim aquilonarium caput fuit. Decima sedes episcopalis celeberrima est Madeburgē sis in honore diui mauricij fundata super albiam in parthenopoli quondā partena dicta. Ea tamen a carolo magno instituta fuit primo in Styde super dominio comitum de Swalenworch. qui nūc de lippia appellantur. deinde trāslata ad valersleue. postea ad vrese. Tandem per Ottonem primū imperatorem gloriosum anno salutis tricesimo supra nongentesimū ad Madeburgam mutata. Et eius auspicio in primatū alemānie sublimat. Cui primus episcopus prefuit sanctus Adelbertus. vir omniū virtutum plenus. habz hec vrbs insignis in honore sancti mauricij ex quadrato lapide templum ornatissimū. ottonū cesarum nobile opus. Et in eo sancti florentij corpus. Credunt quoqз vnam e sex ydrijs ibi esse. in quibus vinū ex aq̄ factum. a domino saluatore euangelistarum tradit historia hanc plebibus ostendunt. materia marmorea e ac perlucida. vini capax quantum equus ferer possit. Alteram ꝛ minorem apud hildemenses esse affirmāt. Vexillum quoqз sancti mauricij hic quotannis ostēditur. magistratus vrbis ius ciuile romanorum abbreuiatum ꝛ saxonica lingua conscriptum. non sine reuerentia custodit. quod magni caroli auctoritate firmatum tradunt. Eoqз in decisione causarum vicine gentes recurrūt. magna ꝛ venerabilis earum legum auctoritas habetur. Extat in ea ymago perpulcra Rolandi. qui caroli ex sorore nepos fuit. Prestans fortitudine vir. Et post ingentem hostium cedem in prelio cū de hispania victa exercitum in galliam reduceret. a vasconibus interijsse dicitur. Hic est Rolandus quem (vti fama est) tempestate sua corporis robore ꝛ animi magnitudine. longe ceteris alijs prestisse. Cuius fortia facta per vniuersum orbem celebrantur.

Madeburga

Anno mundi. 6173. Anno xpi. 974.

Donus secũdus. patria romanꝰ. bñdicto pontifici surrogatus. Hic multe modestie ⁊ integritatis fuit pontifex. Et si nihil in pontificatu gesserit quo magnope laudaret. Non tñ vel aliqua iniuria affectꝰ. vel ignominia annotatus ẽ. Anno aũt pontificatus sui primo morit. Et in basilica petri sepelitur. diebus tantũmodo duobus sedes tum vacat.

Bonifacius septimus papa. cuiꝰ pr̃ia ⁊ cognomẽ ob ignobilitatẽ reticet. Hic cũ malis artibus pōtificatũ adeptus fuisset. male etiã amisit. Nam inito ingratu cōspirantibꝰ simul bonis ciuibꝰ relinquere vrbẽ coactus. Inde qꝫ recedens p̃ciosissima queqꝫ e basilica santi petri. subtrahẽs. cōstantinopolim ꝯfugit. vbi tamdiu substitit quo ad diuenditis q̃ sacrilegio abstulerat. magnam vim pecuniaꝝ cōparasset: q̃bus tanq̃ꝫ adminiculis occupande tyrannidis fretus. vrbem repetit. ciues romanos largitione corrupturus. Obstabãt conatibus suis viri boni. maxime ꝟo ioannes diaconꝰ cardinalis. quẽ capti adiuuantibus q̃busdam ꝑniciosis hoĩbus oculis statim priuauit. atqꝫ ipe tantoꝝ maloꝝ auctor siue timore siue penitẽtia patrati sceleris in seditione turpit vitam finiuit. Vixit aũt in pontificatu mensibus septẽ. diebus quinqꝫ. vacatum sedes dies. viginti.

S. Udalricus epus

Udalricus eps augusteñ. ex clarissima comitũ de dillingen prosapia ortꝰ. In cenobio sancti galli enutritus. q̃ litteris ac diuino cultu instructus. cum ⁊ habitũ religionis optasset. ab inclusa admonitus ne faceret. Cũ eũ futurũ epm denũciaret. a cōsanguineis deinde epo adelberano traditꝰ. Tandẽ diuino nutu in epm ꝓmotus. totũ se diuine contemplationi ac restaurandis ecclesijs dedit. q̃ suis ꝟtutibus ac orationibꝰ mira gessit. in hũgarica expeditōne p̃cipue cũ otto imperator eos vicit. Amisit quoqꝫ in eo bello diopoldũ frẽm ⁊ regniboldũ filiũ sororꝭ. Inde ecciam diue affre instaurãs ac eccl'iam sancti ioannis ac stephani. Tandem post multas patiẽtie coronas anno domini nōgentesimo septuagesimotercio. Etatis ꝟo octuagesimotercio. Sacerdotij q̃nquagesimo migrauit ad superos. inter sanctos relatus. Sepultꝰ a diuo wolfgango epo ratisponẽsi ĩ eccĩa sancte affre. fuitqꝫ sctitate ac miraculis clarissimꝰ.

Benedictus septimꝰ papa. pr̃ia romanꝰ. Statim inito pōtificatu synodũ Remensem celebrauit. vbi gilbertũ seditiosum virũ ⁊ nigromanticũ dãnans. arnulphũ epm ab ipo gilberto pulsum in integrũ restituit. Hic annuẽte ottone sene ottonẽ eius filiũ cũ theophonia vxore in lateranẽsi eccl'ia coronauit. Vir autẽ optimus instabat vnũquẽqꝫ rogando vt in creando impatore rei publice xp̃iane cōsulerent. Moritur pontificatus sui anno octauo. mẽse sexto. Vacatqꝫ sedes diebus quinqꝫ.

Ioannes decimusquartus papa. pr̃ia romanꝰ vel (vt nōnulli volũt) papiẽsis bñdicto surrogatus. Hic post assumptũ pontificatum mẽse tercio a romanis capit. Et in mole adriani. vt in publica custodia inclusus. Ibi tamdiu pedore carceris inedia et molestia animi maceratur. quoad vitam turpiter finiuit. Quo mortuo ⁊ in basilica petri sepulto. cessauit papatus dies decẽ. Deiectus ne pontificatu fuerit. vel ob impotentiã ⁊ tyrannidẽ vt quidã coniectãt vel ob inuidiam maliuoloꝝ ⁊ seditiosoꝝ quorundam haud satis constat adeo sunt confuse istorum tempore historie.

Ioannes. xv. papa. pr̃ia romanꝰ. pr̃e leone p̃sbitero e regiōe galline albe pōtificatũ adeptꝰ. miro odio in cleros exarsit. vñ ⁊ merito ab ipsis clericis odio hitꝰ ẽ. maxĩe ꝟo q̃ diuina hũanaqꝫ oĩa cogñtis ⁊ affinibꝰ suis elargiebat post hĩto dei honore ⁊ rōne sedis dignitate. quẽ certe errorẽ ita posteris tradidit. vt ad nr̃a q̃ꝫ tp̃a ꝑuenisse cernimus. Hijs deniqꝫ erroribꝰ ac rapacitatibꝰ inuolutus deo volẽte morit. octauo pōtificatus sui mẽse. Sepeliturqꝫ in basilica petri.

S. Cōradus eps

Conradꝰ q̃ꝫ ꝯstanciẽs eps p id tp̃s ⁊ ipe religiōe sctitateqꝫ ac doctrĩa atqꝫ alijs ꝟtutibꝰ insignissimus fuit. Is ex nobilibꝰ ĩ germania ortꝰ ꝑentibꝰ. lr̃is eruditꝰ. a nothingo epo ꝯstãciẽsi auditor cãꝝ inde ꝓpositꝰ effectꝰ. pꝰ eiꝰ obitũ a. s. vdalrico ac clero ĩ epm electꝰ. inde ecciam ꝯstãcie ⁊ duas añ portã ꝯstrui fec. Et cũ tercia vice hierosolimã petijsset. ĩ eccĩa. s. mauricij sepulcꝝ dñi adĩstar hierosolimitani ꝯstrui fec. Celebrãs ĩ die pasce araneã ĩ calice delapsam cũ fiducia sũpsit. q̃ pꝰea hora pradẏ sine lesione de ore eiꝰ exiuit. Plenꝰ tandẽ dieꝝ pꝰ varia miracl'a obijt. vj. kal. decẽbris. Episcopatus sui anno. lxij.

Linea summoꝝ pontificũ

Bonus secũdus

Bonifacius septimus

Benedictus septimus

Joannes decimusquartꝰ

Joannes quintusdecimꝰ

Linea iperatorꝫ

Otto secundus

Otto secūdus impator. quē otto magnꝰ pr̄ impij cōsorte fecerat. quē etiā pōtifex cū theophania vxore i lateranēsi eccla coronauerat. anno dnī. 975. solus imparare cepit. Uir q̄dē ꝛ ipe optimꝰ ꝛ eccle ro. acerrimus defensor. Qui cū esset vir strenuus añ acceptū impiū pacem regno grecorꝫ dedit. Et theophaniā ioannis ꝯstantinopolitani impatoris sorore in m̄rimonium accepit. Nam otto pr̄ filiū ottonē re i sarracenos grecosq̧ bñ gesta. reuersum ꝯsortem imperij asciuit. Uoluitq̧ in iperatorē a romano pp̄lo ex prisca ꝯsuetudie acclamari. quē pontifex inunctū impiali diademate insigniuit. Hic post mortem pr̄is in germaniā rediit. Et heinricū bauarorū ducē sibi rebellem domuit. Sed dū ea occupaꝰ expeditōe otto impator. Lotharꝰ rex fracorꝫ in lothoringiā copiosum ducens exercitū. eā romani imperij ꝓuincias occupauit. Et aq̄sgrañ. delatus agros populatus ē. in quē cū otto ex bauaria duxisset exercitum Lothoringia in potestate facta. Lotharius in ꝑisius est reuersus. ottoq̧ in franciam ingressus laudunensiū suesionūq̧ agros vastatis. parisiorꝫ q̧ȝ suburbia i cendit. Pū in patriā copias reducit. apud auxonā fluuiū nō nihil incōmodi accepit. Deinde vo cōparato maiore exercitu in ytaliā ꝯ basiliū ꝛ constantinū impatores grecorꝫ Joanni genitori defuncti suffectos veniēs. qui iam calabriā ꝛ eas ptem ytalie occupauerāt q̄ ad siciliā ṽgit. apud basentellū supdtus. otto impator fugiēs cum repente ad litus scaphe se cōmisisset a pyratis quis esset ignorantibus interceptus ē. in siciliamq̧ ꝑductus. ꝟ ibi agnitus. sese ꝓmissa siculis ingenti pecunia liberari. romāq̧ ꝑduci obtinuit. Et de pyratis sumptū ē a siculis supplicū. Cū romā puenisset otto ꝑquirēdis ꝯgregandisq̧ fracti exercitus sui reliquijs diligenter opam impendit. Et q̄z copiarꝫ ꝑsidio destitutus. in deserto res signorꝫ romanos animaduertere nō auderet. Irā in beneuētanos exercuit vrbē capit ꝛ incēdit. Trāslato inde sancti bartholomei corpore romeq̧ȝ in insula tyberina collocato. Eo loci maxime q̄ olim iouis hostia lycaonia dicebaꝰ. Ferunt ottonē beneuento deleta in vrbes romā reuersum de quibusdā sumpto supplicio. nō multo post translatum sancti bartholomei corpus rome mortuū. Et in vestibulo. b. petri (qd̄ paradisum vocant) labro porphiretico. qd̄ adhuc introeūtibus ad leuā apparet honorificentissime sepultū relicto ottone tercio filio successore ac adelisia filia. Alarani montis ferrati marchionis vxore.

Bruno episcopus

Bruno Coloniensis eps. Ottonis ꝑmi germanꝰ ob vite sanctitacē maximo in ꝑcio habitus est. q̄ ꝑter doctrinā ꝛ sctitatē mōsteriū celeberrimū apud coloniāȝ sb̄ titulo bti pantbaleonis martyris fundauit. ac maximis impēsis tandē ꝑfecit. Is post wifridū archiepātum coloniēsiū suscepit. Huiꝰ opa a roma coloniā corpa sctōrꝫ Elysij. patrocli cū baclo sancti petri translata sunt.

Odiolo abbas

Odiolo post maiolū sctm̄ abbatē cluniacensem q̄ in cluniaco magnū sui apud posteros vita ꝛ miraculis exemplū reliquit. Hac tempestate floruit. q̄ ex clerico bernacensi in mōachū ꝓfessus cluniaci fit abbas. Qui rexit monasteriū ꝑ annos. lvi. miro religionis feruore. Qui inter cetera sue sctitatis memorāda cōmemoratiōnē oīm defunctorꝫ post festū oīm sanctorū in burgundia primū adinuenit ꝛ instituit. Qd̄ q̄dē sctm̄ institutū ad omēs ecclas ioannes. xvi. pontifex obſuandū trāmisit ꝛ approbauit. Is anno incarnationis. 1048. nocte circūcisiōis spm̄ btm̄ reddidit deo

Eduardus rex

Alpharabius phus

Eduardus anglorꝫ rex. Et ipe tū regno tūq̧ sctitate clarissimꝰ extitit. qui postea nouerce sue dolis ac fraudibꝰ interfectꝰ. martyrij palmā adeptꝰ. miraculis claruit multis.

Ludouicus rex

Thebaldus comes

Alpharabiū natōe arabū insignē q̄dē phm̄ hisdem tpibꝰ viguisse multaq̧ scripsisse tradunt de q̄bus etiā pauca apud latinos hn̄tur cōmentaria.

Ludouicꝰ q̄rtꝰ eiꝰ nōis frācorꝫ rex ꝛ vltimꝰ ex caroli magni genere natꝰ. pꝰ lotbariū frācis regnare cepit. cū nullos ex blāca hūit filios. hugoni strenuissimo militi ex testō regnū ꝛ vxorē donat. Cuiꝰ genealogia ac posteritas nūc apud francos regnat.

Thedaldꝰ Canusij regiēsis oppidi comes atbone pr̄e comite defuncto successit. Uir aīo ꝛ rebꝰ bñ gestis insignis. Cuiꝰ ob merita pōtifex ioānes ferrariā ytalie vrbē eidē possidendā ꝯcessit. Qui cenobiū i agro mōtuano celeberrimū i honore diui bñdicti fundauit. Qd̄ postea gloriosa matildis filia eiꝰ celeberrime ꝑfecit magnis adhibitis ornamentis ꝛ predijs.

IOannes sextusdecimus. papa natione romanꝰ. pōtificatū inijt ottone imꝑerāte. ꝗ nō dum coronā imperij adepto. fuit aūt vir tante doctrine vt multa ꝛ quidē eleganter ediderit. Agitatus deinde seditionibꝰ a crescētio consule romano impiū vrbis sibi vendicare conante. cupiditati hominis cedēs. exulatū in hetruriā abijt. at vo crescentiꝰ cognita Joannis indignatione. ꝗ ottonē contra se cū exercitu in ytaliā vocabat. ipius pōtificis cognatos ꝛ amicos ꝗ in vrbe remanserāt. ad hoīem mittit rogatum. vt omissa accersendi ottonis cura. ad vrbē cū ꝑtāte redeat. polliceturqꝫ se ei in oībus obtemꝑaturꝝ. Precibus igitur suoꝝ ꝑmotus ad vrbē veniēs ꝓdeūte obuiā crescentio cū oībus magratibus ꝛ vrbana multitudine. Et crescētius cuꝫ vniuersis seditiosis petita venia pedes pōtificis exosculati sunt. atqꝫ ita in ꝯcordiā redacti vitā silꝰ cū qete ī finē traduxere. Morit aūt pontificatꝰ sui anno. x. mēse. vi. die. x. vacat tū sedes diebꝰ. vi.

GRegorius eiꝰ noīs qntus natione saxo. pꝛe ottone. Bruno añ vocatus. ottonis tercij auctoritate ob cōsanguinitatē pontifex creatur. Verꝫ ottone in germania exñte seditionibꝰ romanoꝝ ꝛ potissimū crescentij cōsulis exagitatus. in etruriā ꝑmo. mox ī germaniā ad imꝑatorē confugit. Quo absente interim romani crescentiū. denuo cū summa potestate ꝯsulē decernūt. Qui statim ioannē natione grecū epm placentinū nō minꝰ pecuniosum qꝫ doctū pontificē creat. Cuiꝰ nomē qdē supprimūt alij decimūseptimū vocant. at crescētius cognito ottonis cū magno exercitu ad vrbeꝫ aduentū. menia ꝛ portas qꝫ diligentissime firmat. Molē adriani munit hinc postea crescentij arx appellata est. Superueniēte deinde imꝑatore vrbē oppugnare adorto populus romanꝰ cum neqꝫ tātis copijs par esse posset. clemētia ottonis fretꝰ germanis portas aperit. Tū crescentiꝰ ꝛ ioannes ꝯsilij ꝛ auxilij inopes in arcē hadriani cōfugiētes se se acriter ꝯ hostes tuebātur. Verꝫ ꝓposita spe venie. dū ex arce ad imꝑatoreꝫ se ꝯferūt. multis vulneribus a multitudine crescētius ꝯfodit. ioannes autem effossis ꝑus oculis pōtificatu silꝰ ꝛ vita priuat. In pristināqꝫ sedem gregoriꝰ vndecimo mēse qꝫ pulsus fuerat restituit. Is cognita imꝑij imbecillitate sanctionē retulit de imꝑatore eligendo. vt statim patebit infra. Tandē secūdo pōtificatus sui anno. mēse. v. morit. Vacat tum sedes diebus. xv.

IOannes decimusseptimꝰ placētinꝰ eps. vt diximꝰ potētia crescētij romani cōsulis fretꝰ. quē pecunia corrūpisse creditū ē. tꝑe gregorij qnti ꝑ factionem pontificatū occupat. quā pecuniā e cōstantinopoli detulerat. scisma igitur xij. fuit inter istos pontifices. Verum breui tꝑe durauit. Nā cū ignominia moritur decimo vsurpati pōtificatus mense. vacat tum sedes dies viginti.

SIluester secundus papa natione gallicus. Gilbertus antea vocatus. hic malis artibus pontificatum adeptus est. Adolescens eñ ꝛ floriacēsi cenobio in aureliana dyocesi posito. cuꝫ monachus esset relicto monasterio se totum diabolo tradiderat. hyspalim ciuitatem hyspanie bonarum artium causa peruenit. Ubi cum doctrine cupidus esset. qua in re tantū profecit. vt breui optimus ꝑceptoꝛ euaserit. Et vt ferunt ottonē imꝑatorem ꝛ Robertum regē francie. ac alios insignes ꝑclarosqꝫ viros habuerit discipulos. Igitur ambitiose ꝛ dyabolica dominādi cupiditate impulsus largitione primo archiepiscopatum remensem inde rauennatum adeptus. pontificatū postremo maiore conatu adiuuante diabolo consecutus est. Hac tamē lege vt post mortē totus illius esset. Imꝑatoreqꝫ non vt philosophū sed vt pessimū magū cōsecrari fecit. Sciscitatus dyabolū qꝫdiu in pontificatu victurus esset. Respondit. Si non attigeris hierusalem diu viues. Dum itaqꝫ pontificatus sui anno quarto. mēse vno. die decimo. In basilica sancte crucis in Hierusalem rome sacrificaret. fato se moriturum statim cognouit. Unde penitentia motus. Et erroreꝫ suum corā populo fassus. Et oēs primo post habita ambitione. ꝛ diabolicis fraudibus ad bñ viuendū adhortatus ē. Deinde vnūquēqꝫ rogauit. vt post morteꝫ corpꝰ suū mēbratim detrūcarēt disiectū ꝛ laceratū. sup currū imponerēt. eoqꝫ loci sepelirēt ꝗ spōte ab eqs vectū foret. Ferūt itaqꝫ dei nutu ꝛ ꝓuidētia vt scelerati discant apud deū locum venie sibi relictum esse. si in vita aliquādo penituerint. equos ipos sponte ad lateranensem basilicam peruenisse. Eoqꝫ loci sepultum corpus fuisse.

Anno mundi. 6203. Anno mundi. 1004.

IOannes eiꝰ nominis decimusoctauus papa. Cuiꝰ cognomē et patria ob ignobilitatem ignoratur. quarto mēse die vigesimo post initum pontificatum moritur. Unde ob breuitatem pontificatus. nil ab eo vl a quopiā alio gestum memoria dignuꝫ scribitur. nisi ꝙ illo quinquemestri pontificio multa prodigia apparuere futura mala indicantia. Visus ꝛ cometes. et terremotus multe vrbes concusse.

Linea summoꝝ pontificū

Joannes sextusdecimus

Gregorius qntus

Joannes septimusdecimꝰ

Siluester secūdus

Joannes decimusoctauꝰ

Linea iperator

Otto tercius. secūdi ottonis filius impator. āno nongentesimo octogesimoquarto admodū puer pr̄i in regnū succedēs. imperauit āīs. xviij. Hic a parentibus in vtutibus oībus ecclesie romane defensione nō degenerās bella multa, etiā cū gloria ingenti cōfecit. Cū aūt post obitum ottonis secūdi de nouo impatore creādo cōsultatio haberet. Et alij ottonē terciū secundi filiū. Alij henricū bauarie ducē primi ottonis ex fratre nepotē exposceret. Instarētq3 ytali q̄dam vt crescentio numentano res cōmitteret. germani statim q̄ tū freq̄ntes rome aderāt ottonē terciū delegere. pōtifex aūt ne seditio aliqua oriret germanoꝝ sententiam approbat. q̄ postq3 impator creatus fuit. priusq3 romā peteret ad cōponēdas germanoꝝ res. xj. ānos cōsumpsit. Inde romā pfectus a gregorio ex saxonū gente cōsanguineo quē obtinuit pōtificē declarari. breui post imperij romani bñdictionem diademaq3 accepit. Eiusq3 facti celebritate finita Otto impator archāgeli michaelis edem. q̄ ē in gargano mōte. votis se exoluturus q̄ pridem emiserat inuisit. inde romā reuersus breui se cōtulit i germaniam. Tulerāt iniquo animo gregorij factā creationē quare vix dū excesserat italia otto. gregorius minis et maledictis exterritus impatorē adijt i germaniā desidentē intellexerūt romani futuꝝ vt impator furens romā rediret. Ideo crescentiū cōsulē creauerūt. Uenit interim otto ⁊ magnis fretus quas adduxerat copijs vrbem pene in circuitu obsedit. pplus pacē impatoris supplex orauit. germani admissi. Et ioannes pontifex atq3 crescentius in sancti angeli arce se abdiderūt. ⁊ cū ad impatorē se pferrēt exeuntes, i medio itinere interciptūtur. ⁊ crescentius euestigio cōfossus. Ioānes oculis orbatus ē vt pmissum fuit. tūc gregorius q̄ntus ad vndecimū quā abierat mēsem restitutus. acerrimā de accepta a romanis iniuria vltionem sumpsit paulo post eā fecit de impatoris electione sanctionē. quāuis etiā pauca de vltimis ottonib⁹ historici scribāt tam feroces ĥo tamq3 mirabiles fuerūt. vt vnus pallida mors sarracenoꝝ vel sanguinarius alter mirabilia mūdi cognominari meruit. De eis q̄dam scribit. Otto post otto regnauit tercius otto. Tandem ytalia pacata cū in germaniā redire decreuisset rome veneno intoxicatus obijt. Ei⁹ corpus in germaniā reportari pcepit. vt maioꝝ sepulcro inferret. Certū est em̄ romanos q̄ ottonē ob factā eo impellente de impatoris electione sanctionē oderent. cū ferro armatis munitū neq̄rent cōfodere. veneno interfecisse. Nec tamen ausus est tunc etiā romanus populus sanctioni vt contra facerent intentare.

Adalbertus epus

Adalbertus nobili genere apud bohemos natus post ditimaꝝ primū pragē epm. hoc tempore ob pcipuā eius sanctitatē ⁊ doctrinā pragēsis episcopus maximo i precio habitus ē. Et cū sibi facultatē regende plebis (q̄ rapinis ⁊ adulterijs assueta) non esse cerneret. abijt romā, ac cū fratre suo beate vite gaudentio in monasterio sancti alexij. tamdiu delituit donec iussu pōtificis maximi suas oues repetere iussus ē. Quibus cū esset prorsus ingratus. in bungariam pfectus. Et stephanum bungaroꝝ regem cū vniuerso ferme eius pplo ad baptismi grām perduxit. Et poloniā ingressus gaudentiū frēm in ecclesia gnesnensi pdicatoꝝ euangeliū ordinauit. Postremo prutenos adijt apud quos dū xpi legem quā diligentissime pdicaret. gladio cesus. martyrio vitā finiuit. post cuius obitū sanctus stephanus rex in honore eiusdem adalberti strigoniēsem metropolitanum ecclesiam fundauit.

Malatestarū vetustissima ⁊ regia flāminee prouincie familia. his tpibus ex germania i ytaliā veniēs. plurimo adiutorio ꝯ tyrānos romano imperio fuit. Ob cui⁹ bñficia atq3 suitia otto terci⁹ cesar arriminū vrbē eidē pcessit. Et multis ac magnis priuilegijs ⁊ gratijs illam extulit. Que familia postmodū in suos crescens ortus ex ea multi clarissimi pricipes fortissimi ac grauissimi senatores emerserūt. qui plura loca edibus ac sacellis exornarūt.

S. wolfgangus eps

Wolfgang⁹ eps Ratisponēs i ordie. xj. Is natōe sueu⁹ ex nobilib⁹ ortus parētib⁹. in cenobio augēsi. ac i herbipoli pmo ediscēs artiū rudimēta. Cū postea i arte hūanitatiū doct⁹ euasisset. sui nōi rōnem i armario posuit struxerat ediculā mandrita lupambulus istā. Inde necessitate heinrico archipsuli treuerensi iūctus. officiū scolastici exercuit ac i clericū ordinat⁹. decan⁹ elect⁹ clericos in omi honestate vouit. Uez archiepo rome mortuo ad tps brunoni coloniensi archiepo adhesit. postea relictis mūdialib⁹ pompis: mōasticū habitū induit. Et p. s. vdalricū epm fact⁹ pſbiter. Uisiōe scti Othmari bita licētia sui abbatis exul i noricū veniēs oriente ꝟsus pannoniā pdicatōis grā petijt. vbi heremiticam vitā in omi sctimonia pegit. Fret⁹ auxilio piligrini pataniēs epi ac auctoritate ottonis secūdi impatoris Ratisponēsi eccle pficit eps. Ubi in omi doctrina salubri ac vtutibus pcelsis miraculisq3 p ānos. vj. ⁊. xx. pfuit. Tandē anno dñi. 994. felici fine qeuit. a leone nono summo pōtifice ob crebra miracula sctōrum numero additus. Diuus em dux baioarie heinricus deuotionis gratia accedens ad sepulcrū sancti wolfgangi eius monitu reperit in muro exaratū. post sex. Is post effluxū tempus dieꝝ mensium annoꝝ sex arbitratus se moritur. Hijs trāsactis in regē romanoꝝ meruit coronari. Ideo deo ac sancto wolfgāgo gratias egit. Innumerisq3 alijs claruit miraculis.

Racherius episcopus

S. Dunstanus

Racherius episcopus veronensis prius monta/
chus vir doctissim⁹ multa cōposuit. qui ꝫ here-
sim antropormothitarum que in citrapadana prouin
cia surrexit scriptis impugnauit. sed parum durauit
Iste em̄ episcopus eruditissimus ⁊ ceteri cōprouinci/
ales epipiscopi virili animo occurrentes exterminarūt
Dicebantur aūt antropormothite, vt gracian⁹. xxiij.
q. iij. scribit pro eo ꝙ q̄dam rustica simplicitate deum
humana membra habere que ī diuinis libris scripta
sunt arbitrabantur. antropos em̄ grece latine nūcupa
tur homo. Ignorantes domini vocem qui ait. Spi/
ritussanctus est deus incorporeus ē nec em̄ membris
distinguitur nec corporis mole censetur.

Ethgarus rex

Dunstanus archiep̄us Cantuariensis miraculis
magnis. ⁊ vite sanctitate clarus fuit. Is plura
monasteria fundauit. ⁊ in die sue defunctōnis vt ferē
ab angelo antiphonam didicit. o rex gentiuꝫ ⁊ domi-
nator eorum

Adeobaldus

Etgarus angloruꝫ rex post echelstanū patrē an-
glis regnare cepit ⁊ regnauit annis. ix. Uir per
omnia xp̄ianissimus. de quo habeē ꝙ inter cetera vir
tutis sue opera, singulo pene anno, monasteriū vnū cō
struebat

Theodoricus episcopus

Adeobaldus quidam vltraiacensis ep̄s hisdē q̄-
qꝫ temporibus. ⁊ scientia ⁊ probitate vite floru
it. qui ⁊ multa in laudeꝫ virginis marie ⁊ sanctissime
crucis egregie scripsit.

Theodoricus episcopus Metensis vite sanctitate
clarus. ⁊ in ordine episcopatus septim⁹. Is re-
liq̄as de ytalia ad se deferri curauit. ⁊ sancto fine q̄euit

Hatto archiepiscopus

Hatto archiepiscopus Magūtinus prius abbas
fuldēsis. is wilhelmo filio ottonis p̄mi. quo tē
pore hademarus abbas fuldensis monasteriuꝫ fulde
magnifico opere cōstruxit in episcopatu successit. hic
a muribus deuoratus in rheno perhibetur. qꝛ multi-
tudinē pauperꝝ in horreo tempore famis quasi datu-
rus collectam elemosinam concremari precepit. No-
men quoqꝫ eius mures delentes a parietibus ⁊ tapeti
bus abraserunt.

Odo episcopus

Odo episcopus cantuariensis clarus vite ⁊ sancti
tate hac tempestate floruit. Similiter, aufridus
traiecteñ. ep̄us. ⁊ gerhardus ep̄us cameraceñ.

Abbates insignes

Omnes isti abbates venerabiles circa hec tēpo/
ra floruerunt guilhelmus dimonēsis. richard⁹
virdunensis. popo stabulensis. ostertus leodiceñ. ber
no augiensis abbas.

Monstrū in vasconia

Monstrū mirabile ī vasconia apparuit duo habēs
capita. ab vmbilico ⁊ sursuꝫ diuisa. habēs quo
qꝫ duo pectora. ⁊ in vna parte comedēs aut dormiēs
Alia neutrum faciebat.

Hugo. ix. rex fr̄acie

Hugo magnus. cognomēto caputius. ludouico
frācoꝝ rege defuncto ex ipi⁹ testō regnū obtinēs
regnūit vna cū vxore annis. 4. Sūt q̄ dicūt eū comitē
pisiensiū vl' ducē fuisse eius pr̄ q̄dē robertus tyrānus
fuit. quē dātes florentin⁹ poeta in suo tractatu de pur
gatorio ca. 20. v. Chiamato macellariū fuisse dic̄. hic
tn̄ frācoꝝ regnū nō ea āplitudine obtinuit. quo ⁊ pi/
pinus ⁊ ceteri reges possedere. Tūc etenī oīs transal/
pina gallia austeria ⁊ magna germanie pars franco-
rum finibus claudebatur. Sed trāslato in saxones ī-
perio nō mō germania ⁊ heluecia ⁊ magna pars bel/
gice. Quinimmo burgūdia imperio cessit.

Potestas Imperialis. regalisqꝫ potentia non solum vi nature introducta est ad publicam vtilitatem.
Sed etiam per dominū saluatorem nostrum ihm xp̄m dei filium. in cuius manu sunt oīa regna mū-
di. Et verbo comprobata reperitur ⁊ facto. qui ⁊ nasci voluit cum vniuersus describeret orbis. Et augu-
sti cesaris censum tulit. nec hoc contentus. dari etiam pro se ac petro tributum iussit. Interrogatus quoqꝫ
an cesari censum dare liceret. Viso nūmismate. reddite inquit q̄ sunt cesaris cesari. ⁊ que sunt dei deo. Hinc
beatus ambrosius. Si tributum inquit petit imꝑator non negamus agri ecclesie soluant. Inde iustinian⁹
cesar imperiū sibi a celesti maiestate traditum asserit. Nāqꝫ sicut in sp̄ualibus romano pontifici. singuli pa
triarche primatesqꝫ ceteriqꝫ pontifices ⁊ prelati subiecti sunt. quāuis ⁊ hoc aliquando greci negarunt. Et
adhuc perfidum hussitarum genus inficietur. Sic ⁊ romano principi temporales quoslibet liquet esse su
biectos. Posita est igitur sequens figura que in eligendo imꝑatore tanqꝫ firmissimis colūnis formata fuit
Cognita eñ imperij imbecillitate. varietateqꝫ fortune. quo diutius apud germanos. summa potestas re-
maneret. Illeqꝫ preceteris preesset. qui v̄tute ⁊ dignitate ceteris prestaret. Gregorius quintus summ⁹ pō-
tifex sanctionem retulit. haud abnuente ottone de imꝑatore eligendo. quā vsqꝫ ad tempora nostra seruatā
videmus. videlicet solis germanis licere principem deligere. Qui cesar ⁊ romanoꝝ rex appellatus. tū de-
mū imperator ⁊ augustus haberetur si eum pontifex confirmasset. Et cum canonū auctoritas imꝑatorem
in temꝑalibus eos precellere dicat qui ab eo recipiūt temꝑalia. Quis nō videt ⁊ populos ⁊ p̄ricipes oēs
ab imperatore qui mundi dominus est recipere temporalia. sibiqꝫ idcirco debere obedientiā. Nempe quā-
uis aliqui parere romano negent imperio. Nemo tamen post augusti octauiani monarchiam. tantam ve-
saniam induit. vt sub alio quā sub romani regis titulo mūdi dominum orbisqꝫ principem sese ausus fuerit
appellare. Ceteꝝ vt hoꝝ sententiam expendamus qui se tanta fretos asserunt libertate. vt nihil omnino te
neantur imperio. Quadam se potiri dicūt exemptione. quāuis istoꝝ proteruitati potius armis quā legi-
bus obuiandū foret. vt quo iure se putant exemptos eodem se scirent esse subiectos. Libet tamen aliquid
in hac re scribere. Cuncti ꝑfecto qui sub iugo se negant imperij. aut id priuilegio se asserunt assecutos. aut
virtute aliqua. Priuilegiū autem aut ex beneficio imperij suscepisse aut aliūde. non est opus confutatione.
Cum enim romanū imperiū adeo super omnes mortales in temꝑalibus sit erectum. manifesti iuris est ne-
minem esse qui ei possit inferre preiudiciū. Certum est talia priuilegia non valere que summā auferunt po
testatem. Nascūtur enim ex hoc discordie frequentes. fiunt rapine multimode. cōmittūtur cedes absqꝫ nu
mero. Cum pace turbata hinc atqꝫ inde bella crassentur. Existente nemine qui maior omnibus iuris ordi-
ne litibus possit imponere modū. Qđ si vno sub capite viueremus. si vnam omnes sequerent obedientiā
si vnū dumtaxat in temꝑalibus supremū principem recognosceremus. Floreret vbiqꝫ terraꝝ pax. optima
dulciqꝫ omnes concordia frueremur. Cui⁹ rei signum manifestum ꝙ ab initio nascentis mūdi vsqꝫ in hoc
eui nunqꝫ pacem fuisse legimus vniuersalem. Nisi cum ad vnuz cesarem augustum in modum celestis re-
gni totus orbis oculos dirigebat. Quod licet ob reuerentiam xp̄i redemptoris nostri tūc contigerit q̄ no-
stram humanamqꝫ formam induit. Sufficere tamen debet diuinū illum mūdi fabricatorem viam hāc ostē-
disse pacis habende. cum orbis sub vno principe regeretur. Liquet igitur priuilegia que monarchico re-
gimini obuiant. Ex quacūqꝫ veniant potestate non habere vigorem. Eaqꝫ non solum per successorem ſ ab
ip̄o quoqꝫ qui concessit esse cassanda. Nec eñ tollerare principem decet. que ad subuersionem tendunt im-
perij. Sed aiūt aliqui proprijs se virtutibus id priuilegij se meruisse. Quis imperij nō interuenerit aucto-
ritas. dicūt eñ se suis armis. suoqꝫ sanguine. prouincias vendicasse. q̄ vel a barbaris vel ab hostibus xp̄i
ani nominis occupabantur. nec romanū recognoscebant imperiū. Quod qꝫ ridiculosum atqꝫ iniustum sit
ex superioribus licet intueri. Semper nāqꝫ maior est vtilitas publica qꝫ priuata. nec cōmittendū est vt po
testas aliqua erigatur imperio similis. qualis in exemptis esset. qui nullum superiorem admitterent. que
res monarchice dignitatis neruos elidit. scisma sub imperio facit. Et omnē humane societatis concordiā
dirimit. Non tamen ꝑpterea regum ⁊ aliorum principum magnam esse potestatem inficiamur. sed esse eas
sub imperio dicimus. Eorumqꝫ correptionem quando tyranni efficiūtur ad romanū principem pertinere.
Causas regum asserimus cesari remittendas: teneri oīes pro salute cōmuni imperatori parere. venire ad
bellum vocatos. conferre impensas. mittere auxilia. prebere trāsitum. elargiri comeatū. nihilqꝫ fugere qđ
cesarea maiestas iniūxerat. vt quā a suis subditis obedientiam exigunt. Eandē suo dn̄o prestet imꝑatori.

Translato ad alemānos romano imperio. quo solidiori firmitate subsisteret fundatuz. firmatumqꝫ di-
citur. supra quatuor colūnas. scilicet quatuor duces. quatuor marchiones. quatuor lantgrauios. q̄-
tuor burggrauios. quatuor comites. quatuor barones. quatuor liberos. quatuor milites. ciuitates qua-
tuor. villas quatuor ⁊ rusticos. vt sequēs figura ostēdet.

De institutione electorum imperii.

Electores septem sacri imperii
Spirituales

Imperator gloriosis

Seculares

Rex bohemie
Palatin' reni
Dux saxonie
Marchio brandē
Quatuor Lātgrauij
Hassie
Leuchtēbergs
Alsacie
Düringen
Quatuor comites
Sophei
Swartzbürgs
Klesen
Zilie

Electorum imperii institutio

Sanctionē de impatoris electione. fecit gregori⁹ q̄ntus. ad vndecimū quā obierat mensem rome resti tutus. acerrimā de accepta a romanis iniuria vltionē sumpsit. Ottone em̄ tercio p successionem nō si ne difficultate impatore creato. idē pontifex ex eadē gente nat⁹. cognoscens impij imbecillitatē ac fortune mutabilitatē. vt diuti⁹ apud germanos summa impij maiestas remanere posset. Synodo ꝯgregata statu tū tulit de impatore deligēdo. solis licere germanis (q̄ inde electores sunt dicti) p̄ncipē deligere. Quā sancti onem huc vsqꝫ p annos supra q̄dringentos ꝭuatam videm⁹. vt i futuꝝ nō p sanguinis successionē impium duceret. ꝭ p solos germanos ꝓceres. vna cū bohemie rege impator deligeret. Qui cesar tūc ⁊ romanorū rex dictus. si a romano pontifice coronabit impator august⁹ appellet. De q̄ ꝯfirmatōne pleni⁹ hr̄ extra de elec. c. venerabilē. Suntqꝫ hij electores. vt in figura claret. Magūtin⁹. Treuerēsis. ⁊ coloniensis archiepi Et marchio brādeburgensis. Palatin⁹ comes. Dux saxonie. Rex bohomie. Distincta sunt aūt inter eos officia. vt tres primi sint cancellarij. Germanie prim⁹. secūdus Gallie. ytalie tercius. Et brādeburgensis marchio camerari⁹. Comes palatin⁹ dapifer. Dux saxonū ensis portitor. Rex bohemie sit pincerna. quē tū his additū ferūt ad tollendas electoꝝ discordias. De h̄ quidā scribūt. Sunt aūt officiales isti Magun tinus Treuerensis Coloniēsis. Quilibet impij sit cācellari⁹ hoꝝ. Inde palatin⁹ dapifer, dux portitor en sis. Marchio p̄positus camere. pincerna bohemus. Hij statuūt regē seruātqꝫ p ordinē legem. Atqꝫ creant dn̄m cūctis per secula summū. Annū in quo hec sanctio facta est primū vel vt alij scribūt scd̄m supra mille simū xp̄iane salutis fuisse inuenimus.

Formam aūt ⁊ modū deligendi regem nouū per septem principes electores romani imperij. ⁊ eoꝝ cōductum ac vocationē quō adesse teneant̄ franckfordie in vrbe circa Moganū. Et q̄ pagenda sunt ac quo ordine. aurea bulla clarissime edocet. quā carolus quartus romanoꝝ impator in solenni dieta Nuremberge Anno. M.ccclvj. edidit. electus deinde cesar ⁊ romanoꝝ rex appellatus. tū demū impator ⁊ augustus habet̄. si eū romanus pontifex cōfirmat. Nostri em̄ impatores cū eligunt̄ an̄ consecrationez coronationēqꜫ romanoꝝ reges appellant̄. quasi pluris existimandū impatoꝝ qꜫ regū nomen. Atuero prisci romani post expulsum Tarquiniū supbum ob odiū regū. nomē regiū funditus sustulerūt. Senatus consulto statuentes ne quem deinceps regem in vrbe esse liceret. Cum impatores p multi tot annis re bn̄ ⁊ feliciter aduersus hostes gesta honoris causa appellarent̄. Tres em̄ gradus maioꝝ dignitatuz apud romanos (de quoꝝ principe loquimur) fuere rex dictator. impator. Ex hijs suprema oīm potestas rex fuit. Post regem v̄o secūdū tenuit dignitatis locū dictatura post dictaturā impiū tercio gradu cōseqtur. Juli⁹ aūt cesar cū sepi⁹ post partā victoriā. essꝫ impator ab exercitu appellat⁹. nō impatoꝝ aut regū. ꝫ dictatorꝫ nomē vsurpauit. tantū odiū regis nomē in vrbe ꝫxerat. Cū aūt cupet regis nomē. ⁊ vereret̄ ppl'i indignationē. molitus expeditionez in pthos atqꜫ asserēs in libris Sibillinis cōtineri. nō nisi a rege parthos supari posse. se regē dici ꝑcurauit. Qd̄ maturāde mortꝫ sue cām ꝑbuit cōiuratꝫ. Est āt īperiū armoꝝ exercituūqꜫ ad tutādā augēdāqꜫ rēpublicā cōmissa auctas. Vez qm̄ mos ille aboleuit omino. Nec soluz ex vsu. ꝫ ex memoria qꜫ germanoꝝ abijt. Hūc recentionē per plures ferme annos seruatū antiquū arbitremur. Sequamur a nr̄is maiorib⁹ religiose instituta. ⁊ ad nos vsqꜫ traducta que consensus xp̄ifidelū approbauit. Ac deinceps diligētissimis doctissimoꝝ historicoꝝ scriptis (qd̄ vnicū ē refugiū) oblectemur. Nec curiosi q̄d ceteri loqntur.

Anno mundi.6203. Anno xpi.1004.

Joannes decimusnonus papa.pt̃ia romanus e regione porte metropolitane.ioanni pontifici suffectus.qui pontificatū iniens.ad ociū cōuersus. Et ipe nil dignū memoria gessit. Is aūt(vt q̄dam auctores ferunt) pōtificatus sui anno quarto.mense item quarto morit. Sepeliturꝫ in basilica petri. vacat tū sedes diebus vnde viginti.

Sergius eiꝰ noīs quartus papa.pt̃ia romanꝰ.pr̃e Martino ortꝰ fuit. post ioannē predictū pontifex suffectus. Vir sanctissime vite grateꝫ cōsuetudinis.Et an̄ pontificatū ⁊ in ipo magistratu fuit in paupes liberalis. In amicos ⁊ familiares iocūdus.in delinquentes clemēs.in ɔtumaces modestus. Tāte p̄terea prudentie fuit.vt toto suo pōtificatu nil cōmissum sit.quo merito reprehendi gubernātis negligentia posset. In deū em̄ mentem oēm cōuertēs.qd̄ facere pontifices oēs deberent. iuste atꝫ integre oīa ex animi sui sentētia bn̄ natura ⁊ moribus instituti gubernabat. Interea vo huius cōsilio ⁊ monitionibꝰ principes ytalie cōposito federe consilia ineunt pellendi sarracenos e sicilia.idꝫ moliri paribus animis ⁊ copijs instituūt. Unde ⁊ Guilhelmus magni Tancredi normādie ducis filius adiuuantibꝰ etiā campano ⁊ salernitano principibus illos e sicilia breui tpis spacio expulit. Dū hec in ytalia ⁊ apulia agerent. laborante ytalia ⁊ fere toto vrbe terraꝝ fame ac peste Sergius vir sanctissimus secūdo pontificatus sui anno.die.xv.morit. sepeliturꝫ in basilica petri. vacat tum sedes diebus octo.

Anno mundi.6213. Anno xpi.1014.

Benedictus octauus papa.pt̃ia tusculanus.pr̃e Gregorio. Qui inito pōtificatu ⁊ in demortui ottonis tercij locū heinricū impatorē scd̄m institutionē gregorij quinti creatū corona imperij donat. Inde oībus in rebus heinrici cesaris defensione vtebat. Sed eo mortuo defensore e sede pulsus per seditionē.alio in locū eius suffecto pellitur. Verꝫ postea inita cū inimicis suis concordia. pulso adulterino pontifice.in vrbem cuꝫ dignitate rediens. Nec multo post vndecimo pontificatus sui anno.mense vno.die.xiij.morit. Sepeliturꝫ in basilica petri. Sunt etiam qui referant p̄cipue petrus damianꝰ doctor de isto benedicto.episcopū quendā vidisse die quadam in solitudine hūc benedictum papam equo nigro insidentem.eūqꝫ interrogasse.quid cause hoc esset.cur mortuus equo nigro veheret. Respondisse dixit.grauiter torqueor. Tum benedictum hominē rogasse.vt pecunias quas occultauerat(locum indicat) pauperibus suo nomine erogaret. Nam que antea date fuerant elemosinaꝝ noīe.nil ei profuisse.quia ex rapinis parta costabāt.fecit mandatum episcopus.ac statim episcopatu se abdicans ⁊ vitam monasticam amplexus est.

Joannes eius nominis vigesimus papa.pt̃ia romanꝰ.patre gregorio.episcopus portuensis vt quidam volūt vel vt alijs placet nullis sacris an̄ initiatus pontificiū munus suscepit.eo tempe quo conradus in demortui heinrici locum impator creatur.accepta deinde ab eo imperij corona. Quē postea romani seditionibus ⁊ apertis prelijs plurimū vexauere. Sed Conradi cesaris auctoritate ⁊ potentia liberatus fuit. Romanis quoꝫ exitiū interminatus est si diutius queadmodū ceperant pontificē seditionibus vexassent. Joannes autem cuiꝰ vita mirifice laudatur. Undecimo pontificatus sui āno.die nono moritur.vacat tum sedes diebus octo.

Anno mundi.6223. Anno xpi.1024.

Benedictus ipsius nominis nonus papa vt quidam volūt benedicti octaui nepos. patria tusculanus.patre alberico. Hūc romani tanꝫ hominez ignauū ⁊ nullius precij perosi e sede deijciūt. In eiusꝫ locum sufficiunt Joannem sabinum episcopum. Siluestrū terciū appellantes. Quo post nouē ⁊.xl. dies pulso.denuo benedictus restituitur. Is autem post mensem ⁊ die.21.cum cerneret se iterum subiturū eadem discrimina. Joanni archidiacono sancti Joannis ad portā latinā qui postea Gregorius sextus appellatus est. pontificiū munus libere cessit.vl̄(vt quidam affirmant)vendidit. Hanc obrem merito ab omibus bn̄dictus ipe accusatus est.⁊ iudicio diuino damnatus. Constat em̄ simulacrū eius admodū monstruosum post mortem cuidam apparuisse. Interrogatūqꝫ quid illa horrēda ymago pre se ferret.cum antea pontifex fuisset. quia inquit in vita sine lege ⁊ ratione vixi. Ideo volente deo ⁊ petro eius sedem oībus probris fedaui.simulacrū meū plus feritatis q̄ꝫ humanitatis in se habet. Nam cum annis decem mensibus quatuor. diebus nouem per interualla sedē petri occupasset. tandem moritur. Nec vacasse tum sedes dici potest cū pontificatum vendiderit. Scisma igitur.xiiij.ecclesie cōfusione ac scandalo plenū fuit inter benedictum ⁊ alios.

Linea summoꝝ pontificū

Joannes decimusnonꝰ

Sergius quartus

Benedictus octauus

Joannes vigesimus

Benedictus nonus

Linea iperatoꝝ

Heinricus secũdus kunegũdis

Heinricus eiꝰ nois secũdus impator anno dñi millesimo pri
mo. vel vt aliꝫ volũt. anno incarnationis tercio supra mille-
simũ. ottone mortuo germani electores ꝯcesso iuri tũc primũ ini
tentes heinricũ ducẽ bauarie cesarẽ declararũt. q̄ nõ ꝑ successionẽ
ꝫ ab electorib' ꝑdict' cesar ⁊ august' electus. impauit ãnis. xxij.
Hec ab historicis ꝑsertim ytalicis heinricus prim' appellat. vi
dim' tñ ei' scripta babẽberge in qb' se secũdũ scribit. Gothfrid'
quoqꝫ viterbiensis eũ heinricũ secũdũ ⁊ post eũ antonius florẽti
nus epus claudũ filiũ hezilonẽ vocãt. Hãc vocationem igit in se
quẽtibus obseruabim'. Cũ aũt tradi videm' suũ in ytaliã aduen
tum ꝑ annos. xij. distulisse. Multa eñ cũ gallis plurima cũ metẽ
sibus bella gessit. inde ꝯciliatis sibi animis q̄rũdam principum
in regẽ regni inungit a willigiso magũtino archiepõ sclauos itẽ
dictos windos sibi tributarios fecit. Postea a bñdicto octauo im
pator augustusqꝫ appellatus ẽ. dyademate ornatus. Qui prima
expeditiõe sicut pia sic ⁊ felici in capuã ducẽs sarracenos ibi sedẽ
tes. ytaliam linq̄re cõpulit. Troiãqꝫ vrbẽ i apulie finib' deditõez
ab oppidanis oblatã acceptãs. cũ datis obsidibus romã ẽ reuer-
sus. Fuit aũt xpianissim' princeps ⁊ vir sanctissimus. cum kune
gunda vxore ṽginitatem vl' certe diuinã castitatẽ ꝑuauit. Quoꝝ
suasione ⁊ precũ instantia stephan' hũgarie rex ⁊ sbiecti sibi ppli
ad fidẽ xpi fuerũt ꝯuersi. Sororẽ eñ suã regi hũgaroꝝ i vxorem
collocauit. Ita aũt caste ac sancte cũ vxore vixit vt vterqꝫ in mor-
te miraculis claruerit. In vita eñ nil ꝑtermisere qd ad honorem
dei ꝑtineret. Nã ⁊ babenbergẽsem fundarũt epatũ. Et diuus im-
perator multis ꝑdijs dotauit ac ornamẽtis decorauit. Sedes q̄z
epales hiltensheym (vbi a puero enutritus ⁊ litteris edoctus fuit) Madebur-
gã. Argentinã. Misnã. Mersburgã. q̄ barbarica immanitate adiacentiũ scla-
uoꝝ vastate fuerãt restaurauit. Deniqꝫ post multa bella in bohemia germania
ytaliaqꝫ strẽnue gesta. Obijt ad annũ salut' xpiane primũ ⁊ vigesimũ sup mil
lesimũ. magno de se relicto apud suos desiderio. Qui ⁊ post mortẽ etiã multis
claruit miraculis.

Conradus secũdus

Conradus secũdus origine sueuus siue vt ceteri volunt natione francus.
⁊ ex matre de primis francoꝝ regibus q̄ a Troia venerãt originem traxe
rat. defuncto heinrico impatore anno salutis. M. xxj. ab electorib' in germa-
nia cesar deligitur. Qui in heinrici impatoris milicia ordines duxerat. Et suũ
in ytaliã aduentũ annis ferme tribus distulit. Per qd tp̄s multi ytalie magna
tes ⁊ populi cõiuratione inita sese in libertatẽ asserere. Et declaratũ cesarẽ cũz
aduenisset armis repellere ꝯstituerũt. Id cum intellexisset Conradus. neqꝫ eñ
in ytalia obscuꝝ. veniẽs in ytaliã copiosum duxit exercitũ. Mediolanũ cũ ve-
nisset armis ẽ repulsus. ideo agro vastato mediolanũ obsedit. Nõ priuꝰ inde motuꝝ se cõminatus qꝫ pa-
riter incẽsum vrbẽ solo equaret. ꝫ dũ in die penthecostes colonieñ archiepũs missaꝝ solẽnia in ꝓping vr-
bi eccl'ia celebraret. ꝑ spũm vidit. cõradoqꝫ dixit beatũ ambrosiũ germanis excidiũ. nisi abscederet comi-
nari. Itaqꝫ conradus motis a mediolano castris. romã veniẽs aurea a ioanne vigesimo corona ⁊ imperij
titulis inter eudonẽ angloꝝ ⁊ rudolphũ burgũdionũ reges ẽ ornatus. inde roma ꝓfectus. pacataꝫ post se
linquens ytaliam in sclauos primo. postea in hũgaros duxit. cõpressisqꝫ illoꝝ motibus exercitũ apud tre
ueros metensesqꝫ reductũ distribuit in hiberna. Conradus ṽo impator apud treueros ꝯstitutus cum Ru-
dolphus burgũdionũ rex suoꝝ seditionibus vexatus fuit. Quãobrẽ Cõradi fidei ⁊ pricinio se cõmisit. re
gnũ illi burgũdionũ ꝑmisit. qd ab impatore in ꝓuinciã redactũ. Et burgũdia postmodũ longo tp̄e impia
lis appellata ẽ. Rex aũt angloꝝ filiã suã heinrico cõradi impatoris filio in m̃rimoniũ collocauit. Inde cõ
radus deuotõis cã romã veniẽs ꝑ mare adriaticũ rediẽs distempantia aeris multos amisit principes re-
uersus in franciã in traiecto inferiori moritur. anno regni sui. xvij. impij ṽo. xiiij. Fuit vir armis strẽnuus
consilio prouidus. sapientia forensi ꝓpreditus ⁊ ciuili. ⁊ in religione xpiana deuotus.

Cometes Anno tercio heinrici horribilis aspectu
apparuit. flãmas huc atqꝫ illuc disspergẽs. Solis
item eclipsis anno eius septimo facta. Lunaqꝫ in sangui
nem versa visa est. Et terremotus fuit magnus. Insup
⁊ facula ardens instar turris cum magno fragore e celo
decidit. Quibus malis confestim in ytalia maxime. ⁊ in
toto ferme terraꝝ orbe valida fames est subsecuta. pau-
loqꝫ post in ytalia tanta peste laboratũ ẽ. vt plures mor-
tui q̄ superstites haberentur. quã calamitatẽ fons in lo
thoringia in sanguinem versus futuram indicauit.

Genealogia diui heinrici imperatoris

Gloriosi atq̃ sanctissimi imꝑatoris heinrici: Qui inter ceteros reges germanie cũ sua conthorali diua kunegũdis ṽgine sancta. vite sanctitate ac ṽtutibus precellebat. Ob eius merita, arborē de eius genealogia. Itidem de maiorib⁹ kunegũdis imꝑatricis posuimus. Qui ĩ morte miraculis multis claruerũt. Arbor aũt signata. in qua radice luitolfus saxonie dux ponit᷑ descripte ꝓgeniei pater. Et in ramis ei⁹ ⁊ frondibus ab eo descendentibus. Filij ⁊ nepotes vsq̃ ad heinricuz sanctum ponũtur, distincte describit. Et a carolo magno origo vxoris eius manifestatur.

Temporibus inuictissimi imperatoris caroli magni. qui nulla interposita mora ĩ saxones ydolatras copias mouit, cũ quibus ad plures annos bella gesserat vicit. ⁊ fidem xp̃i suscipere coegit. Inde illustrissimus dux saxonie luitolfus nomine regimē prouincie suscepit. Is romā petijt. corpusq̃ sancti innocentij a summo pontifice obtinuit. Eius filius natu maior bruno bella cũ donis gessit ⁊ ĩ mare baltheo perijt. Otto alter filius in ducatu saxonie successit. Hic habuit filiũ qui heinricus hũilis dicebat᷑. Et filiā barbam matrē alberti comitis babenbergēsis. De cui⁹ nomīe idē mons babenberg dictus est. quem ob necem fratris sui Conradi ludouicus imperator vt p̃missum est decollauerat. Et ludouico sine filijs mortuo Conrad⁹ occisi cōradi filius, in regno instituit᷑. Mortuo quoq̃ sine herede cōrado. primates heinricũ humilē coronauerũt. Is duxerat mathildē sc̃tē ꝯuersatōnis feminā. Ex qua genuit ottonem magnũ ⁊ hein-

Genealogia sancte kunegundis imperatricis:

ricum ducẽ baioarie. Otto magnus genuit ottonẽ ruffum q̃ otto secũdus genuit tercium. Heinricus dux baioarie genuit heinricũ sanctũ. Is hezilo dictus q̃ ab incarnatione dñi. 995. obijt sepultus Ratispone in cenobio sancti hemerãmi cũ tali epigramate. Heinricus romani regis pr̃ ⁊ defensio leg[is] bauarie cultus p[ro]est. hic dux heinricus sepultus. Fuerũt ei nati duo filij ⁊ filia vnica primus pius heinricus babenbergensis postea ĩpator scd̃us bruno eps̃ augusteñ. filia aũt geysila q̃ nupta stephão regi hũgarie regnũ ad xp̃i fidẽ ꝯuertit. Pius aũt heinricus ĩpator vxorẽ vt sororẽ diligens. quã nũq̃ cognouit. Cũ ꝓlem se nõ habiturũ sciret. terrena in celestia cõmutans ep̃atum in honore sancti petri scti q̃ georgij ꝯstituit. pluraq̃ alia pietatis opa. Is appropinquãs morti. multitudo ingẽs demonũ magno strepitu añ cellã heremite sancti trãsiens. heremita aperiẽs fenestrã vltimũ de societate interrogãs. q̃s esset. Is r̃ndit legio demonũ sumus. q̃ ad mortẽ cesaris ꝓperamus. si in eo quid repiemus. Ille adiurans diabolũ vt rediret. q̃ reuertens ait. Nihil ꝓfecim[us]. bona em̃ ⁊ mala eius in statera posita. adustus ille laurẽtius ollã aureã immensi ponderis attulit. Et dũ superasse videbamur illa ad bona ꝓiecta. pond[us] excessit. ideo iratus aurẽ vnã olle pfregi. Appellauit aũt calicẽ diabolus ollã quã impator eccĩe merspurgensi in honorẽ diui Laurentij fieri fecerat. cui ob magnitudinẽ due aures inerãt q̃ adhuc pp̃lo quotannis ostendit. Repertũq̃ ẽ impatorem heinricum tũc ad dñm migrasse. Et vnã aurem calicis fuisse fractam. tercio ydus Julij.

Carolus quoq̃ magnus optime de romana eccĩa meritus. ac solenni decreto a pontifice summo impator ꝓnũciatus tandẽ senio grauis ludouicũ filiũ aquitanie regẽ ⁊ imperij successorẽ reliquit. Ludouicus aũt cognomẽto pius impator inter ceteros filios. tres filios habuit. Carolũ regem gallie. Alterũ ludouicũ regem frãcie. Terciũ Sigifridũ rheni comitẽ palatinũ. Is ex vxore sua machtildis tres filios ac filiã vnicã genuit. Theodericus primus ep̃atũ metensem rexit. Alter adelberus canonicus metensis. Tercius palatinus rheni heinricus noĩe ꝓuinciã baioarie sibi adiũxit. Cui filia a deo data fuit omĩ probitate ⁊ sanctimonia ornata. filia hec nobilis kunegũdis diuo heinrico impatori m̃rimonio iũcta. cũ eo in omĩ castitate vsq̃ ad obitũ vitã celebre pegit. Verũ instigante diabolo eã de milite suspectã hũit. ideo sup candentes vomeres. xv. passibus nudis pedibus eã incedere fecit. q̃ ascendente ait. Sicut me o de[us] ab heinrico ⁊ omĩbus alijs intactã nouisti. ita me adiuua. Cui vox audita ẽ dicere. Virgo maria te v̾gine liberabit. Totamq̃ candentẽ massam illesa pcurrit. Tandẽ cũ post obitũ mariti in monasterio a se fundato in bassia cũ omĩ sanctitate ac v̾tutibus diuinis ãnis. xv. vixisset. migrauit ad dñm. sepulta deinde bamberge ad latus heinrici quã Innocẽti[us] q̃rt[us] papa. p[ost] crebra miracula sctãꝝ cetui aggregauit. Cui[us] festũ tercĩo marcij celebre hr̃

Coreizantes per annum

Contigit tp̃ibus heinrici imperatoris mirabile pri[us] inauditũ. Cũ in villa q̃dã saxonie in madeburgẽsi diocesi. vbi erat eccĩa sancti magni q̃dã sacerdos missam celebraret in vigilia natiuitatis dñi. decem ⁊ octo viri sil cũ. xv. mulieribus i cimiterio ecclesie vbi celebrabat. choreas ducendo alta voce cantarẽt. sacerdotem q̃ ip̃m celebrãtẽ impediebãt Mandat illis sacerdos. vt tacerent aut inde recederẽt q̃ sacerdotis verba deridentes. desistere noluerunt. Is amaricatus impcando inquit. Placeat deo ⁊ sctõ magno vt ita cantantes pmaneatis vsq̃ ad ãnũ corizantes. Et ita factum ẽ vt toto illo anno sine intermissione aliqua. corisando cantarẽt. Mirabile dictu toto illo tẽpe nec ros nec pluuia sup illos cecidit. Sed nec lassitudo nec fames illos affecit. nec vestimẽta nec calciamẽta eoꝝ toto illo tp̃e attrita sunt. Anno aũt reuoluto horebert[us] archieps̃ in cui[us] dyocesi hoc mirabile cõtigit ad locũ veniẽs a nodo quo sacerdos illos ligauerat. absoluit atq̃ añ altare dicte eccĩe reconciliauit. filia p̄sbyteri cũ duob[us] alijs ꝯtinuo exanimata ẽ. ceteri cõtinuis trib[us] noctibus ꝓximis dormierũt aliq̃ postea obierũt. Ceteri v̾o pe nã suã mẽbroꝝ tremore ꝓdiderũt. hoc scriptũ reliquit vberitus qui fuit vnus ex eis.

Willegisus eps̃

Willegisus archieps̃ magũtin[us]. Is ortũ hũilem hñs pr̃em q̃ currũ ⁊ bigas facere solebat. idõ i thalamo ornato grossis lr̃is scribi iussit. Cui[us] ip̃e clauẽ sb̃ diligẽti custodia hñs ĩtroire solus ꝯsueuit. Et legere scripturã. q̃ talis erat. willigise recole vñ veneris. h̃ appẽdit ⁊ rotas ĩ piete vt statũ sue paupertat[is] agñosceret. inde rote in vexillo eccĩe moguntine habetur. Is heinricũ consecrauit.

Geisila regina

Geisila v̾go nobilissima soror heinrici ĩpatoris stephano vngarie regi collocata. Cui[us] opa rex ip̃e ⁊ pp̃li hũgarie integram xp̃i fidem accepere.

Stephanus hungarie rex. filiꝰ geyche. ex sarolth filia gyula natꝰ in adolescentia sua bellū ꝯ Cupan ducem forte᷑ ⁊ potentem gloriosum gessit. ⁊ victoriā obtinuit. postq̄ regie celsitudinis coronā diuinitꝰ adeptus fuit. famosum bellū ꝯ gyulā auūculū suū pegit. quē cepit ac cū vxore ⁊ filijs in hungariam misit ⁊ regionē eiꝰ vltra siluā hungarie adiunxit. Accepta ꝟo vxore geisila matrona sanctissima heinrici p̄dicti sororis adiuuāte alberto pragensi epo primus stephanꝰ rex vir eius. ⁊ postmodū oēs regni populi ꝯuersi. ⁊ xp̄i se fidei subiugarūt. fuit eni innocētia. benignitate. religione. gr̄a. ac hospitalitate regina insignis. Post hec stephanꝰ rex deuicit ducē bulgaroꝝ opulentissimū. ex cuiꝰ spolijs cenobiū in honore scti petri in ciuitate. q̄ vetus buda vocaṫ extruifecit. Cū ꝟo oēs vicinas nationes subiugasset. coronam emerico tradere volens vt diuino obsequio ac cōtemplationi vacare posset. Is tn̄ morte ꝓuentꝰ Stephanꝰ igiṫ exacerbatꝰ graui morbo correptꝰ. Tandē sanctitate ⁊ gr̄a plenus. tricesimoseptimo sui regno incarnationis dn̄ice. M.xxxviij. in die assumptionis marie sctoꝝ ꝯsortio adiūgitur. Sepultꝰ in basilica albensi. quā in honore dei genitric coſtruxerat. vbi crebris claret miraculis cū sua conthorali.

Emericus hūgaroꝝ rex stephani regis ex geisila vxore filiꝰ. Cum plures habuit filios. Ille p̄ ceteris in primeuo adolescentie flore supra comunē hoim naturā. diuino munere sublimatus. iusticia prudētia. mansuetudine. misericordia. largitate. humilitate. ⁊ patiētia armatus. fuitq̄ deo amabilis ⁊ hominibꝰ honorabilis. Cui p̄r administratōis ⁊ gubernādi regni solicitudinē cōmisit. btūs dux morte ꝓuentus ꝓpria. raptus de medio. ne malicia mutaret intellectū. Et adhuc cū sponsa vxore sua ꝟgo existens. migrauit ad dn̄m. Qui postea ꝓpter eius frequentia miracula. sanctus ab oībus extimatus est.

Ladislaus hungaroꝝ rex. fide catholicus pietate p̄cipuus. cōi ꝯsensu ad regni gubernacula electus. q̄si laus diuinitꝰ data pplo interptaṫ. Is ob celestē coronā. regiā capiti suo nunq̄ imposuit. Suscepto regno fuit consolator afflictoꝝ. Subleuator oppressoꝝ. pius p̄r orphanoꝝ. ⁊ ab incolis regni pius rex appellabaṫ. adauxit rempublicā hungarie. dalmaciā atq̄ croaciā adiūxit. Bella q̄s plura ꝯ cunos hūit. de q̄bꝰ mirabilē victoriā diuinitus obtinuit. Cōtriuitq̄ dn̄s cunos. ⁊ rex cū triūpho in hūgariā rediit. Inuasit ⁊ rusciā q̄ regē fidelitatē polliciti sunt. Irruitq̄ in poloniā ⁊ bohemiā. de quibus cū gaudio ad ꝓpria remeauit. Post hec in prochia castri bihor inter flumē kewres in venatone sua inuenit locū. vbi angelico āmonitu mōsteriū in honore ꝟginis marie (quē locū warad noīauit) cōstruere fecit. scītate tandē ac ꝟtutibꝰ plenꝰ migrauit ad ꝯsortia angeloꝝ. anno regni sui. xx. sepultꝰ waradini. āno dn̄i. M.xcv. tercio kal. Augusti.

S. Robertus rex

Robertꝰ rex frācie ea tēpestate. nō minꝰ prīm. quā regalē vitā ducebat. Nā ⁊ doctrina ⁊ scītate oēs reges xp̄ianos anteibat. vt disputationibꝰ nulli secūdus habereṫ. quē merito laudamus. Cuiꝰ preterea tanta fuit religio. vt q̄ties sibi p occupationes bellicas liceret. horas canonicas vna cū sacerdotibus caneret. Hac aūt pietate b̄ meritū ferūt. vt cū oppidū q̄ddam ex hostibꝰ obsideret. neq̄ horas suas intermitteret. menia hostiū diuinitꝰ corruerāt. statimq̄ irruentibus suis oppidū capereṫ. Et cū pitissimus eēt musicus ferūt eū seq̄ntiā Sanctispūs assit nobis gr̄a cōposuisse ⁊ alia.

Fulbertꝰ q̄z eps carnoteñ. ympnū chorꝰ noue hierl'm fecit ⁊ solē iusticie ⁊ stirps yesse. Is a btā ꝟgine lacte eius recreatus ē in sua infirmitate.

Heribertus item archieps colonieñ. ꝟtutibus ⁊ sanctitate claruit.

Vdo episcopus

Gebhardus pr̄icius venetꝰ pannonū eps vir vtiq̄ bonꝰ atq̄ doctissimus hisdē tpibꝰ martyriū ab hostibꝰ xp̄iane religiōis eq̄ssimo ptulit aīo. Eū capiētes increduli ad currū ligauerūt. ⁊ in mōte altissimo educentes p̄cipitem dederunt. ⁊ turpiter laceratum interfecerūt.

Vdo archieps madeburgeñ. Is in eadē vrbe scolaris indocilꝰ obtusi ingenij. iplorās auxiliū regie celi. q̄ ei pollicebaṫ sapiam ⁊ epatū. ⁊ cū doctꝰ euasisset. metropolitanꝰ postea efficiṫ. imemor ꝓprie salutis voluptati idulgēs bona eccl'ie neglexit. io oibꝰ odiosus. Inde i valle lilioꝝ abbatissam ordis cisterceñ. ad libitū hūit. i nocte vox itonuit. Cessa de ludo. q2 lusisti satis Vdo. q̄ in delitijs pseuerās. Tādē fridericꝰ canonicꝰ eiusdez eccl'ie nocte i choro sancti mauricij videbat turbā sctoꝝ. ⁊ vdonē pena capitis dānatūq̄ pugil decollauit. q̄ de latē abbatisse addictꝰ fuit. ⁊ a ꝟgie maria corā filio accusatus. ac sic infelici fine ꝑijt. hꝰ horredi ꝓdigij meoriā. cruor īfelicis vdonis i marmore cādido oñtat ad terrorē alioꝝ epoꝝ.

Herigerꝰ q̄z abbas lobieñ. Et albo abbas cenobij floriaceñ tū claruerūt. sctūs q̄z medericꝰ abbas edohuenꝰ ac emotus eps leodienꝰ sapiā ac sciā clarꝰ. Siℓr rogerꝰ eps beluacenꝰ oīm virtute preclarus.

Siluester eius nomīs tercīꝰ papa.pr̄ia romanꝰ.p̄ꝛe laurētio.in locū pulsi bn̄dicti surrogatus. nō diu in pōtificatu mās͞it. Nono ei ꝛ q̄dragesimo die factione suoꝝ bn̄dictus restituit̄. Cū ergo iniuste occupatā ap̄licam sedem diebus vnde q̄nquagesimo tenuit. bn̄dictus nonꝰ in reddita sibi sede in vno mēse.diebusq̧ vno supra vigesimū ꝑmanens.eā Joanni archidiacono p̄ꝛino suo vel vendidit vel ꝑmisit kalēdis maij̄s.q̄ gregorius sextus appellatus. eo em̄ tum pontificatus deuenerat.vt q̄ plus largitione ꝛ ambitione.non sc̄titate vite ꝛ doctrina valeret. Js tantūmō dignitatis gradū bonis opp̄ssis ꝛ reiecti obtineret.quē morē vtinā nō retinuissent nr̄a tp̄a. Hic cū primū sabinꝰ cardialis nō a collegio s̄ largitōe pontifex creatus.quo pulso bn̄dictꝰ denuo restituitur.tumultuāte vrbe ꝛ nūc vnū.nunc aliū appetente. Cū pp̄l'us recto caruit ꝛ malos plures q̄ꝫ bonos facerent.

Anno mundi.6233. Anno xp̄i.1034.

Gregorius sextꝰ papa.sancti ioannis ad portā latinā archidiaconꝰ.vl'vt alij̄ scribūt archicanonicꝰ.pōtificatuꝫ a bn̄dicto (vt diximꝰ) accepit. has ob res heinricus tercius sibi nūciata.iniq̄ vt debuit aīo ferens.copias in ytaliam ducēdas ad diem ꝯuenire iusserat.in ytaliā cū magno exercitu veniēs romeq̧ turbatā rem eccl̄sticam cōponere ē annisus.p̄ꝛibus itaq̧ nō rome solum s̄ vicinaꝝ q̄ꝫ ytalie ꝑtiū ac ordinū q̄rūcūq̧ religiosis ex more cōuocatis. Synodus celebrata ē.in q̄ bn̄dictꝰ nonus.siluester tercius.ꝛ gregoriꝰ sunt dānati. Cūq̧ tanq̄ꝫ tria teterrima monstra abdicare se magistratu coegisset. Syndegerū babenbergēsem ep̄m cui Clementi secūdo fuit appellatio.pōtificē creat. Gilbertꝰ tn̄ historiaꝝ scriptor affirmat Gregoriū bene de ecclesia dei meritum esse ad sedem apostolicam labefactatam sua magnitudine breui restituerit cuꝫ latrones quoꝝ seuicia ꝑegrini ad vrbem religionis causa accedentes necabātur.e medio sustulit.ideo a perniciosis hoībus homicidam ꝛ sanguinis hūani appetentissimū habitū idq̧ a cardinalibꝰ p̄dicari solitum. Motum gregoriū in ea egritudine qua postea moritur. cardinales vocatos verbis castigat. q̄ꝛ id qd̄ iuste fecisset liuore reprehēderet. Jnquit cū mortuus fuero corpꝰ an̄ fores ecclesie sistite vectibus obseratas fecere mādata atq̧ porte cohorto graui vento aperte sunt.ꝛ corpus oīm admiratione introlatuꝫ magne sanctitatis opinione.q̄ in pōtificatu sedit ānis duobꝰ.mēsibꝰ.vij̄.durante scismate.

Clemēs eius nomīs secūdus babēbergēsis ep̄s antea syndegerus vocatus pontifex creatur heinrico tercio cesare annuente.vel imꝑante.in synodo ad hoc collecta.ab eoq̧ heinricus augusti imꝑatorisq̧ titulis p̄n̄te synodo ē ornatꝰ. Tradūt do multi hūc clementē romanos ne ī errores supioribꝰ sil'es incideret.iureiurādo adactos a pōtificū electionibꝰ ꝓhibuisse.nisi iussu imꝑatoris id facere cogerētur.fecit id imꝑator cū videbat eo licentie factiosum quēq̧ ꝛ potētē q̄uis ignobilē deuenisse.vt corruptis suffragij̄s tātā dignitate cōsequit̄. Jnterim heinricus capuā vsq̧ ꝓfectꝰ postq̄ꝫ satis ꝓuinciā composuerat.romā ꝛ inde in germaniā ē reuersus. Uix dū heinricus germaniā attigerat cū clemēs pōtificatꝰ sui āno nono obij̄t veneno. vt aliq̄ dicūt absumptus.

Damasus secūdus natione bauarꝰ cognomēto bagnariꝰ pōtificatuꝫ post clemētē inij̄t. Js an̄ stephanꝰ vocatus.q̄ stephani cura clemētē ferūt infectū.qd̄ ea rōne aliq̄ credūt.q̄ꝛ illico post clementis mortē pōtificatum ꝑ vim occupat.damasus aūt tantūmō tres ꝛ.xx. dies vixit. Adeo em̄ inoleuerat hic mos.vt iam cuiq̧ ambicioso liceret petri sedem inuadere. Sed obstit deꝰ vindex.vt is ceteris exemplo esset.

Leo nonus natione alemānus. Anno dn̄i.M.xlix.pontificatū hac rōne inij̄t. Nam vacante sede romani priusq̄ꝫ de noui principis creatione q̄cq̄ꝫ intentaret̄.heinricū imꝑatorē in saxoniā agentē adierunt.pontificem ab eo de mala cōsuetudine petituri. Cunq̧ rex illis satisfacere cupiēs nullū theutonice gentis p̄latum ad sue volūtatis assensum inducere posset.ad germanos se vertit ꝓuicitq̧ p̄cibus brunonē ep̄m tullensem virū simplicem . Cui ꝑ vesuncium in pōtificali habitu romā petenti abbas cluniacēsis ꝛ yldebrandus monachꝰ saona etrusca vrbe oriūdus forte obuiauerūt.vsq̧ adeo aūt dictoꝝ religiosoꝝ suasio valuit.vt episcopus periculis apostasie euitare cupiēs.papalia deposuerit ornamenta.deduxerūt illū romā peregrini habitu incedēte. Tandē die sexti mensis ab inchoata vacatione vltima.in leonem nonū romanū pontificem canonice est assumptus. Fuit autem vir pietate innocentia benignitate gratia hospitalitate adeo insignis. vt eius domꝰ peregrinis ꝛ pauperibus semꝑ patuerit. Et leprosi ante fores inuentum in lecto suo collocari precepit. Js mane quesitus nusq̧ repertus xp̄ni pauperis loco recubituꝫ creditum fuit. Moritur autem sui pontificatus anno quinto mense.2.die.6.

Linea summoꝝ pontificū

Siluester tercius

Gregorius sextus

Clemens secundus

Damasus secūdus

Leo quintus

Linea imperatorum
Heinricus tercius

Heinricus eius nominis tercius. Conradi predicti filius. siue vt aliis placet gener. quē electores successorē dederūt. anno dn̄i. M. xl. impauit annis decem ⁊ septē. Is genitori suo nō dissimilis in vtutibus. immo ꝑcelsior ꝓhibetur. accepta vxore p̄ē viuente filiā regis anglorū pulcerrimā. q̄ de adulterio false accusata. eā puer quē ex anglia adduxerat ꝯ delatōnem gigantee molis se opposuerat ī duello (diuino fret⁹ auxilio) defendit. succiso poplite. victoria potitus. Viro inde repudiū ꝯsensit. ⁊ in habitu religioso vitā finiuit. Inde nobilissimi ducis pictauiēsis Guilhelmi sororē agnetē duxit vxorē. Et apud ingelheim regio more nuptias celebrans oēs histriones mimos ⁊ ioculatores iussit expelli. Atq̄ oīa q̄ illis more principuꝫ in vestibus equis ⁊ pecunia danda erāt pauperibus dedit. Fuit aūt natura admodū iocūdus. hominib⁹ affabilis omībus humilis. hostibus terribilis. paupibus pius ⁊ largus. heinricus autem primo electionis sue anno in oldericū regē bohemoꝝ hostiles aīos p̄ se ferente ducens. ideo re infecta in germaniā se recepit. q̄ꝛ pares bohemoꝝ germanorūq̄ copias. pares quoq̄ p̄lioꝝ euētus habere vidit. Sꝫ eo q̄ secutus ē anno. cū maiore paracioreq̄ exercitu eūdē aggressus oldericū regem p̄lio superauit. Cū captoq̄ ⁊ p̄ federa liberato egit. vt bohemi quotannis romano principi tributa soluere teneretur. Dissidebāt eo tp̄e hūgari. ⁊ magnis cōmissis prelijs. pars petro regi suo minor numero. s̄ dignitate melior fauebat. maior alta aduersabatur. Eūq̄ finē he habuerūt cōtentiones. vt pulso per arma petro ⁊ alboino q̄dam in regem assumpto dissidiaq̄ nihilomin⁹ ⁊ certamina inter principes ⁊ populos cōtinuarēt. Confugerat vere ad cesarem petrus. Et sue vngaroꝝ saluti opem supplex orauerat. Quare ingressus vngariā cū exercitu heinricus. alboino fugato. petroq̄ restituto. regni illius contentiones motusq̄ sedauit. Rome interim inaudita alias ī pōtificatu dissidia inchoauerāt. Cū magno igiꝑ comitatu ad cōponēdam pacē romā venit. vbi synodo cōgregata bn̄dictū. 9. siluestrū. 3. ⁊ gregoriū. 6. pōtificatu se abdicare coegit. ⁊ syndegeꝝ ep̄m bambergen̄. qui clemens secūdus dictus ē creauit pontificē. vt p̄missum ē. a q̄ etiā coronā imperij accepit. quo facto romanos in verba sua iurare cōpulit. vt de cetero pontificū electioni. se nequaq̄ interfuturos nisi de mandato imperatoris id facere cogerent. inde capuā ꝓficiscēs multos milites secū aduexit. qui sarracenis regioni infestis resisterent. atq̄ inde in germaniā regressus. constantiensi synodo affuit. vbi omībus veniam rogantibus indulsit. ac pacē in sueuia ac alijs ꝓuincijs regia censura confirmauit. Tandē languore deficiēs obijt. filiū prius regem constituens. Sepultus Spyre.

Vincentius gallus ⁊ martinus cū gottefrido viterbiensi historiaꝝ scriptores. de hui⁹ heinrici ortu miraculoso. diuinaq̄ ꝓmotione historiā admiratione dignā cōposuere. Conradus em̄ impator secundus nulli violatori pacis parcens. Vn̄ hac occasione motus. Leupoldus comes violator pacis verens ab impatore occidi. in siluā remotissimā fugit. ibi cū vxore sua in tugurio paruo latitabat. Contigit impatorē a venatione sua fortuito casu illuc diuertisse. ac ibi ꝑnoctasse qua nocte vxor comitis masculuꝫ pep̄it. Quo vagiente vox de celo ait. O īpator infans iste. erit tibi gener ⁊ heres. Qua voce trina vice audita īpator di luculo surgens. repertis suis famulis duobus. p̄cepit vt infantē occiderent. qui hūana misericordia moti. sup arborē posuerūt. regi cor leporis ꝓ corde pueri adducūt. Dux p̄teriens eū repiens ali iussit. ⁊ in filiuꝫ adoptauit. Longo post impator in domo ducis cernēs hūc adolescentē habēs euꝫ suspectū. ne is sit quem occidi iusserat. In equestrē assumit. p̄cipiens vt l̄ras regine deferat in q̄bus p̄cipiebat regine vt visis litteris illico eū occidi faciat. Is rem ignorans in domo sacerdotis q̄escens q̄ dormienti l̄ras subripuit. ac aperuit hijs horrendis visis. alia scripta apposuit. Cū videris hūc o regina cōfestim ei filiā n̄ram dare velis. vti diligis vitam tuam. Qui cum hijs abiens ei filia regis tradita fuit. Sic rota fortune rem variasse dicitur. Ille autem locus nemoꝝ vbi creatus fuit in silua nigra. hirsauia vocitaꝑ. vbi nobile cenobiū mōachorum extructum fuit. Cum hec vera esse ponūtur mirabilis ꝓfecto deus in omībus operibus suis.

Ignea trabes mire magnitudinis in celo visa ē inter australē ⁊ oriētalem plagā currēs super solem ad occasum vergēs sup terrā cecidit

Heinricus hic nobilis impator. Cū in die pēthecostes in germania apud magūtiā id festum solenniter perageret ⁊ paulo ante missam loca iuxta impatorium solium pararentur diabolo incitante inter famulos archiepiscopi maguntini ⁊ abbatis fuldensis cenobij orta dissensio quis dominus eorū iuxta imperatorem ꝓpius sedere deberet. Cum hic abbas tāte potentie fuit. vt multa milia armatoꝝ imperatori mittere poterit. habens priuilegiuꝫ vt ad dexteram imperatoris sedeat. post varia verba ventum est ad pugnam. atq̄ furore theutonico omnia cōmiscente ecclesie pauimentum sanguine repletur. Verum episcopis ⁊ alijs cōuolantibus. vnitas inter eos reformata. templum purgatum. missa cū multa deuotione celebrata. Sed cum ad illum versum sequentie ventum est hunc diem gloriosum fecisti. vox ab aere lapsa est dicens. hunc diem bellicosum ego feci. quo audito rigētibus omnibus pre timore. imperator diligenter intendens leticiam diaboli. Tu inquit omnis malicie inuentor diem luctuosum fecisti. nos per dei gratiam qui illum gratiosum fecit. pauperibus ⁊ indigentibus gratiosum redemus. Cōpleta cū summa deuotione missa. vocatis egenis ⁊ pauperibus omnia preciosa cibaria eis distribuit. suis manibus illis seruiēs.

Malefica quedā auguriatrix. in anglia fuit quā mortuā demones horribiliter extraxerūt. dū clerici psallerent Et imponētes sup equū terribilē p aera rapiūt. Clamores quoqꝫ terribiles (vt ferūt) p q̄tuor ferme miliaria audiebāt

Temporibꝰ quoqꝫ heinrici tercij imꝑatoris ecclia gloriose resurrectionis in hierusalem. q̄ ab arabibus destructa fuerat. a fidelibus reedificata fuit. Postq̄ꝫ ei egiptiorū potentia contra persas inualescere cepit. añ thurcorum aduentū ab egipto in anthiochiā regiones vniuersas occuparūt. Urbs quoqꝫ sancta cū adiacente regiōe in eoꝝ deuenit potestatem. Inde p̄fectus calipha omī impietate plenꝰ deo ꝛ hominibꝰ odibilis. inter cetera nephanda eccliam dominice resurrectionis (que per venerabilem viruꝫ maximū eiusdē loci epm p̄cipiente constantino magno augusto edificata fuerat. postea per modestum tempe heraclij imꝑatoris instaurata) funditus deijci mandauit. Diruta ē autē āno ab incarnatione domini. M. xviij. quo tempe ei prefuit vir sincerus herestus nomine eiusdem tyranni auūculus; mr̄is eius frater. Inde cōditio fideliū ex dolore mestissimo ꝛ pluribus augurijs in peius se v̄tit. Exempto rebus humanis p̄scripto tyranno. filius eius dahermitius ex petitione cōstautinopolitani agere cepit. reedificandi potestatē fidelibꝰ concessit. Cum autem vires xp̄ianorū in hierosolima p instauratione non sufficientes esset habita petitione ad imperatorem constantinopolitanum. Is de ꝓprio fisco sumptus necessarios ministrari p̄cepit. Eācqꝫ vt nūc est eccliam sancte resurrectionis anno ab incarnatione dn̄i. M. xlviij. miro ardore reedificarūt.

Cāpanus astronomꝰ

Guido musicus

Campanus celeberrimus doctor. ꝛ maximꝰ astronomus. Hac tempestate in precio exn̄s. nonnulla accuratissime scribit. atqꝫ errorem aliquātuluꝫ. in ptolomei magni astronomi. calculatione adiuuevit. videlicet quo ad lune ꝛ stellaꝝ motū. ac etiam in nonnullis alijs. Hunc tamē preclarū virū excusatum habet. cū hoc ei nō p̄uenerit. ob ingenij defectum. veꝝ ob penuriā tempis. maxime quo ad motum octaue spere ad quē longū tēpꝰ requiritur. eius theorica ac computus laude digna sunt

Guido quidam celeberrimi nominis musicus. patria etruscus ex ciuitate arretio natus. Et ipse per hoc tempus plurimū claruit. ꝛ canendi moduꝫ in sacris videlicet per flexuras ꝛ digitoꝝ notas dinumerādo melliustulum reddidit. ac regulas tradidit.

Hugo abbas

Lanfrancus

Hugo cluniacensis abbas homo sane (p̄ter doctrinam) genere. pietate religione. clementia atqꝫ insignis. per hoc tempus in odilonis abbatis loco substitutus nonnulla perscripsit eruditione ꝛ laude digna.

Lanfrancus natione papiensis. doctor quidē eximius. ꝛ anshelmi egregij doctoris p̄ceptor. Hijsdem tꝑibus in gallijs insignissimꝰ fuit. q̄ cū apud parisius legendo. scribēdo. disputādo clarissimꝰ haberet. tactꝰ diuino spiritu scol' abrenūciauit. ꝛ ad ꝓpria remeauit. vbi rebus suis paupibus erogatis maxima cum hūilitate q̄ ad vixit soli deo tanq̄ꝫ verus xp̄i hꝰ militauit. q̄ postea ex abbate cadom̄. factꝰ archieps cātuarieñ. pleraqꝫ bona in eccl'ijs anglie fecit. Hic p ceteris libꝝ insignē noīe Scintillarē ꝯ berengarij errores cōposuit. ꝛ alia p̄clara edidit.

Theobaldus

Hermānus cōtractus

Theobaldus etiā nobilis frācus vir religiosus hisdē q̄ꝫ tꝑibus apud vicetinos ꝛ doctrina ꝛ vite sctītate multo i p̄cio fuit. ac quedam composuit.

Hermānꝰ p̄terea ꝯctus ꝛ ip̄e religiosus p̄ria alemānꝰ ingenij p̄stantissimi vir hac etiā tēpestate cū i diuinis exercitatissimꝰ esset. multos q̄dem ꝛ egregios cōposuit hymnos. atqꝫ in honorē v̄ginis marie nōnullas celebresq̄ꝫ cōposuit. inter q̄s Salue regina precipua habet. Sed de q̄dratura circuli mlta ꝛ docte ꝛ accute descripsit. ac quedam alia.

Corpus gigantis.ea tempestate pallantis Euandri filij.in q̄dam sepulcro repertū ē.ad cui⁹ caput lucerna accensa inuenta ē.Cui⁹ sepulcri epigrāma erat.filius euandri pallas quez lancea turni.militis occidit more suo iacet hic.hos versus tūc nō editos arbitratur.quāuis carmentis lr̄as latinas inuenisse dicatur.&ab ennio vel alio poeta antiq̄.habebat id cadauer in medio pectoris vulnus.Cui⁹ hiat⁹ quatuor pedibus ꝛ semis mensurat⁹ ē.lucerna aūt ardens inuenta nullius liq̄ris aspergine aut flatus violentie extingui poterat.Sed q̄dā subtilioris ingenij subtus flāmam stilo foramē fecit.Quo facto mox vt aer subintrauit ignis euanuit.Corpus aūt tante vastitatis erat.vt muro applicatū altitudinē meniū vinceret.Sed dieb⁹ ꝑcedentibus stillicidijs infusum.cōem mortaliū corruptionē agnouit.soluta cute neruisq̧ fluentibus.

Berengarius

Berengarius doctor natione turonen͡ß andegauen͡ß archidiacon⁹ p hec tēpora cuz diu sanctitate ꝛ doctrina insignis ꝛ clarus fuisset.ob doctrine sue amplitudinē primo cōfusus in eucharistie sacro turpiter errauit.et multoꝝ aīos ipo suo errore infecit.Sed diuina postea illustratus gratia errorē suū publico cōcilio vercellis habito emēdauit.vt in decretis hr̄ de cōse.di.2.c.ego berengari⁹ Emendacioneq̧ facta.statim sophistice discipline studio omisso.primo oīa pauperibus erogauit.factusq̧ pduprimus labore manuuz suaꝝ quoad vixit viuere voluit.ꝛ vniuersum vite sue tempus sanctissime contriuit.

Concilium q̧z vercellense seq̄ntibus annis in vercellaꝝ ytalie vrbe leonis pōtificis iussu cōtra istū berengariū ꝛ eius errorem celebrat̄ in q̄ quidē concilio idē berēgarius andegauensis archidiacon⁹ cuiusdā ecclīastici erroris auctor damnat⁹ fuit.Et postmodū(vt dictū ē)illustratus optime vixit.

Circa idem tēpus anno dn̄i.M.xl.claruit.b.iohes fundator ꝛ institutor ordinis vallis vmbrose.sb regula militantis btī bn̄dicti.cū q̄busdā ↄstitutōnibus coꝝ supadditis.Et in habitu griseo.que religio multa monasteria in tuscia ꝛ longobardia superiori habet.Hic itaq̧ gloriosus sanctus de ciuitate florētie oriundus p̄re gualberto milite florētino natus.hac de causa.vt ex eius habetur hystoria ad religionē se contulit.Cū inimicicias aduersus finitimos gereret q̄ fratrē suū obtrūcauerat.Die quadā ex agro florentiā rediens armatoꝝ multoꝝ manu stipatus.oportune in eū q̄ fratrē interfecerat nō ꝑcul a monasterio diui miniati in mōtanis incidit.Qui cū se circūuentū videret.nec salutis spes sibi ꝑponeret.Ad huius ioannis gualberti pedes humiliter ꝑcidit.suplex p d̄m xp̄um crucifixū cancellatis manibus ad pectus.petens sibi veniaz dari.ꝛ fraterne cedis culpam ignosci.q̄bus p̄cibus cōmotus ioannes oīe illud qd̄ susceperat odiū.de fratris nece statim ifregit.ꝛ culpā oēm cōdonauit.At cū vltra ꝑgressus ecclesiam diui minati occurrentē intrauit.ꝛ an crucifixi effigiē cōstetisset.ꝛ oīe crimē remisisset.Illico cūctis cernentibus crucifixi ymago motu capitis illud cōprobasse visa ē.q̄ ob eius reuerentiā capitali inimico pepcisset.Adhuc crux illa ꝑ iudicio tanti miraculi in ecclia miniatis ꝓpe florentiā in monte cuz veneratione vsq̧ in hoc tp̄s demonstrat̄.vbi olim fuit monasteriū nigroꝝ monachoꝝ.nūc aūt alboꝝ id ē montis oliuaꝝ.Talis igit̄ miraculi monimento vir sanct⁹ pmot⁹.statim se religioni cōtulit.ꝛ vt heremita in eā appennini ꝑtem q̄ vallis vmbrosa dr̄ secessit.vbi ꝛ vite sanctitate dei summi in secrēgram maiorē exptus ē.atq̧ ita primus monachus deuotissim⁹ illius sacri ordis vallis vmbrose illis in locis templū posuit.a quo postea multa alia loca nomē ꝛ originē duxere.Hec q̄dē religio postea viris scītate ꝛ scīa clarissimis floruit.Ioannes aūt fact⁹ religiosus ieiunijs ꝛ abstinētia esce ꝛ potus ac vigilijs carnez domare cepit.ꝛ ocium vitare.ꝛ orationibus ꝛ pijs operibus insistebat.deinde i miraculis fuit copiosus.languidos sanitati restituit.Tandem beatus pater senio cōfectus infirmatus congregauit oēs abbates varijs ex locis ꝑnūciās suū exitum hortatus omnes ad obseruantiā regule ꝛ vnitatem.ꝛ dilectionē fraternā sumptis deuote sacramētis sp̄m celo reddidit.Anno incarnatōnis.M.lxxiij.quarto yd⁹ iulij celestia petens miraculis plurimis clarus.quā ob causam paulo post gregorius huius nominis septimus pontifex eum in numero sanctorū retulit.Sepultus autem fuit post obitum tercia die i ecclesia monasterij de pasignano.post cui⁹ transitum deus omnipotens multa per eum miracula fecit.

Ordo vallis vmbrose.

S.Joannes gualbertus monachus

Ulma insignis vrbs sueuie. ad vlteriorem danubij ripam sita. qui fluuius ex hilaro ⁊ blauo fluminibus in eo loco exoneratur. indeq͡z nauigabilis redditur. vt Sueuia. baioaria. austria. ⁊ pānonia. ob nauigia danubij non parua sentiant cōmoda. Cum vͦo hec īnclita vrbs in fundatione imperij inter villas quatuor ponatur. ne ab exteris sine ornatu ac muro esse censeatur. Cum galli ingentes ciuitates veluti parisius ⁊ thuronem villas nominabant. Ipa vͦo vlma tū muris fossatis ac menijs atq͡z publicis ac priuatis edibus pornata existat. Et nobilibus familijs a pͥbus caroli magni impatoris aucta sit. ideo in eius laudem ac descriptionem vrbis metra heroico deducta carmin͡e edita sunt.

Ulma decus sueuie: qua primo ab origine ducat
Principium: nullis sat certum annabilis extat
At q͡ꝫ ⁊ antiqua ⁊ presignis sit: probat ipsum
Nomen: quod lacio desumptum est fonte. q͡ꝫ apta
Ulmetis plena posita est vligine terra
Nanq͡z vbi defoditur circū vrbem: glitea crassis
Arboribus tellus abilis reperitur: ⁊ inde
Barbarie spreta: nomen capit vlma latinum:
Urbs libertina est. romani subdita diuo
Imperio regis: villis ex quatuor vna:
Non quia villa fiet. sed quondam forte reuicta et
Ui belli vastata. iterum constructa carebat
Temporibus certis muris. firmissima iam nunc
Ipsis: contiguo hos a parte danubius alueo
Preffluit: hic sapido repletus pisce: breui illum
Per mediam labens vrbem cursu blauus intrat
Preterea cincta est fossatis ipa profundis
Turribus excelsis. domibusq͡z impleta decoris

Affluit & pluri populo. q̄z multa per orbem
Oppida: que septi spacio perlacius extāt
Pulcras inter habet structuras grāde labore &
Arte atqz expensis opus ecclesiam genitrici
Sacram diuine: cui vix equabilis orbe est
Ampla quidem valdē: grandis quoqz molis in altū
Sustentat laquearia magna: capaxqz frequētis
Turbe multa inibi festiuo milia sole
Conueniunt: hic magna dei veneratio crebrō est.
Quo sol eois exurgens montibus ignes
Spargit: vix templum parochos continet vnum
Ulma senatores prudentes obtinet: illi
Publica sagaci disponūt cōmoda sceptro:
Unde breui creuit: locuples ex paupere serua
Facta hera: q̄ multas iā opulentas censibus vrbes
Perpetuis superat: comitatus tris fere cum omni
Appendice suo retinet prompto ere coemptos
Unam inter plures: non paruo denicqz fructu
Mercem agitat: panno lino lanaqz parato
Uescanicā hunc aliqui vocitant tractata frequentat
Negociū variū est: hoīm hinc pars maxima sese.
Hic nutrit: pereunt multi ditantur in ipso
Sunt alie laudes vlme quas promere cunctas
Mentio materie prohibet breuiata valete

ΤΕΛΟΣ· ΜΟΝΟΚΟΛΟΥ· ΑΠΟΥΡΑΜΜΑΤΟΣ·

Linea summorum pontificum

Victor secundus

Stephanus nonus

Benedictus decimus

Nicolaus secundus

Alexander secundus

Victor secundus papa gebbardus antea vocat⁹. ecclie eystetēn (q̄ olim aureata dicebat) eps in ordine decimusseptim⁹. natione aleman⁹ ex bauaria pontificalem dignitatē post leonē adeptus. magis heinrici grā. ꝗꝗ quā aliq̄ scribāt liberis suffragijs. Verebat eni clerus ꝑplusq̄ roman⁹ heinrici potentiā. victorē igit̃ ꝑponūt legato Ildebrando ad heinricū ob eā rem misso. q̄ oīa ex sententia romani cleri imꝑatorisq̄ ꝑfecit. at victor in sede oīm ꝯsensu cōfirmatus. magnā synodū abnuēte imꝑatore florētie hūit. In q̄ quidē multos epos. tū symonie. tū fornicationis causa ep̄atu ꝑuauit. clericq̄ admonuit q̄d maxime ad se ꝑtineret. ꝑposita pena his q̄ leges canonicas trāsgrederēt. Sūt q̄ scribāt victorē ad heinricū ꝑfectū. magnificētissimeq̄ ab eo habitū. alij vo yldebrandū eo ꝑfectū putant. Is eni heinricū imꝑatorē. ne aliq̄ a se peteret multa demulcere cupiēs yldebrandum subdiaconē ad illū misit. q̄ opportune cū accidit vt imꝑator graui quo obijt morbo implicit⁹ heinricū filiū romanor̄ regē ac cesarē dixerit. Victor aūt pontifex pontificatus sui anno secūdo. mēse tercio. die quartodecimo morit̃. vacat tū sedes dies. xi.

Stephanus non⁹ papa fridericus antea vocatus. natione lotharingus cassinensis abbas. victori defuncto in stephanū nonū pontificē canonice ē creatus. pontificatū adeptus statim curauit. vt mediolanensis eccia q̄ a romana ducentis fere annis insolenniter se subtraxerat. Inter alias eā maiorem supiorēq̄ recognouit. Is pontifex oēm fere ytaliā atq̄ burgundiam labe symoniaca inq̄natā intelligens. yldebrandū archidiaconē ipis purgandis reformādisq̄ prouincijs legatum misit. Qui eo munere sicut ⁊ ceteris diligenter atq̄ feliciter vsus. cū aūt pcliū florētie ꝑuocare cepisset ad octauū mensem. octauūq̄ pter diem defunctus est. Florentie quoq̄ in cathedrali ecclesia honorifice sepelitur.

Benedictus decimus natione campan⁹. qui prim⁹ mucius dicebat. duo vix exequie pontifici stephano in florentia celebrate erāt. cū romani potentiores oppida ⁊ castella in vrbis terrā possidētes capitaneos tūc appellabāt. pontificē ex factione sua creare ꝯstituerunt. prim⁹ tn̄ oīm gregorius de tusculano ex gēte patricia roman⁹ mintiū velitrensem epm̄ inuitis ac reclamātibus cardinalibus ⁊ clericis qui rome tunc erant. in romanū pontificē acclamari ac haberi obtinuit. quē benedictū voluit appellari. Per id vo tēpis agnes tercij heinrici imꝑatoris relicta filij regis adolescētis regni curā administrationemq̄ gerebat. Mintio igitur velitrense in romanū pontificatū intruso. yldebrandus archidiacon⁹ cardinales ⁊ episcopi alijq̄ ecclesiastici cum canonicā electionem rome nequirent facere. senas accesserūt. vbi plurimor̄ ꝯsensu yldebrando instante. Gerardus vir tanto magistratu dignus eiecto benedicto pontifex creatur. Benedictus itaq̄ mēse nono. die. xx. pontificatu deiectus. velitras exulatum abijt.

Nicolaus secundus papa natione allobrogus gerhardus antea vocatus episcopus florentinus. ob virtutem ⁊ animi prestantiam. abrogato benedicto haud legitime creato. pontifex maximus senis decernitur. Isq̄ prudentissimus pontifex eo in concilio formā pontificum romanor̄ a cardinalibus eligendor̄ instituit q̄ distinctione vigesima tercia iuris pontificij decreta nūc habent. Secundum quā institutionem factam pōtifici. patribusq̄ placuit generale conciliū apd̄ sutriū conuocari. Ibiq̄ anno domini Millesimo quinquagesimonono. Cōcilio habito vbi episcopi ⁊ proceres interfuere benedictū abdicare coegit. inde romā proficiscens. Secūdo apud lateranū concilio habito legem tulit vt in decretis habetur. In eodem concilio quidam reuocatum ab errore suo berengariū ferūt qui arbitrabatur in sacramento eucharistie non esse verum christi corpus nisi vt in signo ⁊ figura misterioue. Sunt qui scribant heinricum quartum a Nicolao secundo coronam imperij accepisse. Nicolaus autem vir omni vita probatus. tercō pontificatus sui anno. mense. vi. die. vi. ⁊. xx. moritur. Vacat tum sedes dies. xij.

Alexander secūdus anshelmus antea vocatus. patria mediolanēsis. episcopus lucensis. mortuo nicolao ob hūanitatem benignitatem ⁊ doctrinā absens etiam pontifex creatur. Isq̄ luca accersitus in pontificali habitu romā venit. Atuero cisalpini episcopi arbitrati ob dignitatem prouincie par esse vt e suo numero aliquis eligeret. Giberto parmensi viro potentissimo admodū annitente ab heinrico imꝑatore obtinuere. reclamāte agnete vt alter pontifex eligeretur. Reuersi igit̃ in longobardiā pseudo epi cōciliabulo suor̄ coacto cadolū parmensem i antipapā elegerūt. Cui cisalpini omēs obtēperere. pter mathildim optimatē feminā. Superueniente deinde cadolo in pratis neronianis sub radicibus aurei mōtis graue pliū ꝯmittit̃. Repulsus ab vrbe. quē cincius rōni prefecti fili⁹ postea egre i arcē adriani pduxit. Cognito errore heinric⁹ ipator alexādro restitut⁹. Veniēs ad vrbē pōtificat⁹ sui āno. xi mēse. vi. morit̃. i basilicaq̄ lateranēsi sepelit̃.

Linea imperatorum

Heinricus quartus

Heinricus quartus heinrici tercij predicti fili⁹. anno dñi. M.lvij. patre defuncto licz adolescens ab electoribus cesar appellat⁹. imperauit ānis. 48. vel vt alij hñt quinquaginta. Mortuo nanqz patre sb custodia mris sue agnetis imperatricis fuit. q aliquāto tpe prudenter impiū rexit. cuz pace gubernans. Is postmodū pcilio suoꝝ deceptus. spretis mris cōsilijs ab eo alienatus. q discessio maxime discordie semiariū fuit. Impatrix autē religiosa mulier cum nollet fluctibus turbationū inuolui. vitā religiosam elegit. et ad monasteriū fructuariense se ptulit. Inde deuotōnis cā. et ab Ottonis coloniēsis archiepi tyrānide pulsa. cōtulit se romā. ibi vitā celibē duxisse ondītur. Nā locoꝝ sanctoꝝ dulcedine capta sanctis opibus et elemosinis vacans. sancto fine qeuit. Cui⁹ corp⁹ in eccia. b. petri iuxta altare beate petronelle sepultū ē. Nec multo post tpe Cōradus eius filius secūdo genitus quē pr adhuc viuens ytalie pfecerat. morit et florētie honorifice sepelitur. Heinricus aūt rex victoriosus rome coronatus p apuliā ducto exercitu in priam cū honore reuersus. Fuit longo tpe princeps admoduz gloriosus et fortunatus. ore facundus. ingenio acutus. elemosinis largus. in re militari fortunatissim⁹. quāuis in fine impij ob recōpensationē atrocitatū et psecutionū. multas. ne dū a principibus verū a pprio filio ptulit calamitates. adolescentie vsus libertate saxoniā incolere p ceteris regionib⁹ cepit. Verū cū cepisset nobiles opprimere et venatui ac ludo magis qz administrādē iusticie opam dare. Gens saxonū animis acerrima. eū despicere ac plura in eū romano pontifici nūciare cepit. Relicta igit saxonia. alias regiones imperij gubernare proposuit. Inde cū summoꝝ pontificū auctoritatē potētiāqz diminuere statuisset. Et ꝯ alexandrū secūdū scismata suscitasset Cadolū parmensem epūm agnete ei⁹ vxore reclamāte pontificē creans. inde cedes exorte. Dū hec in ytalia fierent. Heinricus rex bello saxonuz implicitus. Et si illos insigni prelio supauit. tamē sbigere nequiuit. Nec tn̄ ei victoria cessit incruenta. cp cesa suoꝝ militū qnqz milia amisit. Ea vo ex victoria tantū intumuit. vt nepharia queqz in pontificem sit ausus. primūqz illi obedientiā subtrahere volens. Sigifredo id archiepo maguntino iniunxit. Cui⁹ edicto apud wormaciā cōciliabulū ꝯuocatū ē. et epi abbatesqz regnoꝝ heinrici. ne gregoriū in pontificem haberēt sunt admoniti. qua impulsus cā gregorius hos epos comissis priuanit ecclesijs. Heinrico autē gubernationē titulum et dignitatē regni interdixit oībus principibus et pplis auctoritate aplica absolutis. Inde plati principes et ppli pars regni theotunicoꝝ maxima animis ab heinrico alienari ceperunt. primiqz saxones exarserūt in bellum. Cognita itaqz gregorij censura heinricus p litteras suppler veniam precat. Eius precibus pmotus pontifex canussum agri regiensis oppidū ad mathildim cōcessit. Illuc heinricus cū omibus copijs ꝑere ꝑerās. deposito impiali ornamēto. denegatūqz primo die igressum eqnimiter tollerās. loco p noctē nō mouit. et glacie ferūt cōculcataqz diu niue p asprimū byemis sydus solum. in quo rex stetit vel iacuit. obriguisse. Cui demū pontifex mathildis comitisse adelai sabaudiensis comitis interuentu introductū. regē in sinū mris eccie recepit. pace iureiurādo firmata. impator papiam versus iter arripuit. vbi paulopost pacis federa abrūpens. rebus nouis studere cepit. Et quorūdā epoꝝ sedi tionibus pcitatus. gregoriū pontificem denuo deponere studuit. Et habito cōuentu gibertū rauennatē archiepm pontificē creat. eūqz clementē appellat. et secū romā hostili animo adduxit. vbi ppbanata basilica petri gregoriū in adriani mole obsederūt. q ad guiscardū appulie ducē misit. et cum magno impetu romaz venit. pauefactus heinric⁹ in germaniā cū clemēte abijt. augustā vrbē obsedit. anno deinde millesimo nonagesimonono aquisgrani. filiū iuniorē heinricū qntū regem fecit. q anno deinde sexto in prem ira excandescens maximus prelijs ac probris affecit. apud leodiū vrbē euz plio supauit. qua iniuria et dāno cōfractus cū merore vitā egit lugubrē. ac demuz cuz dedecore aīam exalauit. añ hunc impatorē. nullum ipatorē a pōtifice summo excoīcatū ferūt. In leodio igit pmo sepult⁹ inde ad spyrēsem vrbē delatus qnqz annis inhumatus mansit. demū honorifice sepulture traditus.

Rudolphus rex

Rudolphus saxonie dux. cum heinricus rebus nouis studere destitit. pacē federa abrūpens. eo alemanos principes in dignitate rei motos ppulit. apud forcheym i regē eleuat. a qbus deductus maguntiā in medio qdragesime a Sigefrido metropolitano i regē inungit. postbabito heinrico primo pecijt heinricus a pontifice vt rudolphū execrationibus ab occupatione regni depelleret. Id vo cū impetrare nequiuisset sumptis armis magna clade et incerta victoria vtrūqz dimicatū ē. Missi tū qdem ab vtroqz legati ad pontificē rogatū vt in partes suas declinaret. Quibus nil aliud ipe respondit. qz vt ab armis discederent. sed pusqz ea perfererent iussa. illi iterū primo grauiore plio concurrerunt. Et postea auditis nūcijs parere dicto pontificis spoponderūt. Subsecuti vo erant missi ad res alemanie inspiciēdas pontificis oratores Albinēsis epus cardinalis. aquileiensis priarcha. et paduanus episcopus. quibus rñdit heinricus nisi rudolphus pontificis auctoritate excōmunicaret se nullatenus assensuꝝ. Heinricus igit coactis summo conatu copijs ad rudolphū regem in saxonia agentem inuadendū duxit. Cui rudolphus aduenienti triuis castris obuius est delatus. Congressi iā quarto prelio rudolphus casu a suis vulnerat⁹ longiuscule retrocessit heinricus fuga plapsus loco tam abdito latitauit. septimo tandem die preter oīm spem fuerit inuentus. inter vulneratos rudolphus expirans in Mersburga sepelitur.

Ordo grandimōtensis Inicū habuit anno .1078.p Stephanū.

ORdo grādimōtēsis sb p̄re Stephano. Anno dn̄i. M. lxxvi. ortū habuit. hic filꝰ stephani nobilissimi viri de auernie partibus. a p̄re suo in puericia ductus ē beneuētum. vbi a sancto Milone archiep̄o xij. annis educatus regulā bn̄ viuēdi didicit. deniq̧ discedens pagratis multis heremis. ꝛ de canonicoꝝ monachoꝝ ꝛ heremitaꝝ vita q̄ imitanda sunt memorie ꝯmendans. in aqtania ꝓpe lemonicas ad montem nemorosum. q̄ muretum dr̄ xp̄o duce puenit. vbi fontes repit et rupes terrā desertā. ꝛ iuiā q̄ tota siluestris nouo hospiti suo potū frigidissimū ꝛ domū ventis expositā offerēs. afflictionē corpis ꝛ requiē mētis manifestis indicijs ꝓmittebat. Tunc gaudēs stephanꝰ. ibi deo se buiturū omī tp̄e spopōdit. Trigesimū etatis sue annuꝫ agens habitare cepit heremū in ieiunijs vigilijs ꝛ orōnibus ꝯtinuis seruiēs deo. cibus ei panis ꝛ aq̄ ꝛ interdū farine siliginee sorbiciūcula atq̧ postq̧ disponēte deo discipulorum eiꝰ numerus creuit. Insimul nō q̄si vnꝰ ex illis factus est. s minor oībus illis. Tādem ī infirmitate ꝯstitutus in q̄ decessit fratribus ait. Deū vobis relinquo. cuiꝰ sunt vniuersa. Si amādo pauptatem ei adheseritis. ip̄e ꝓuidētia q̄ gubernabat oīa vobis largietᷣ q̄ nouerit expedire. Inde migrauit ad dn̄m anno etatis sue lxxx. In ordine diaconatus cōstitutus. Pio p̄re orbati frēs petruꝫ lemonicensis in ꝓorem elegerūt. sub eius regimine ꝑfecerūt frēs. monachi sancti augustini locū p̄dictū mureti in quo deo buiebāt ceperūt calūniari. ꝑtendētes ad ius eoꝝ ꝑtinere. Sed q̄ potius aufferenti tunicā ꝛ palliū volebāt dimittere. hr̄e locū aliū ꝑqrebant. vbi caput sue religionis instituerent. nulloq̧ idoneo repto. Tandē ꝯsiliū inierūt. vt locū idoneū deus ostenderet. Et cū ter agnꝰ dei cantatū esset. vox celestis audita ē. In grādi mōte In grādi mōte In grādi mōte. Quā prior ꝛ nonnulli frēs audierūt. Finita igitur missa venientes ad locum sibi reuelatum satis mureto vicinū ecclesiam ꝛ domos fecerunt. Et accipiētes sctī corpus in grandi mōte trāstulerūt. Paucisq̧ sciētibus subtus p̄sbiterium ān altare recondiderut. vbi post paliticus positꝰ inscius sanitatē accepit. ꝛ cecus visum. ꝛ alia miracula fecit q̄ prior ne tumultus fieret ei edicto ꝓhibuit.

S. Stephanus

Petrus Damianus

Jo. Serapion

PEtrus damianuus doctor ꝛ eccīe ro. cardinalis ep̄s. in diuinis scripturis eruditissimꝰ. Hijs tēporibus eas ob res multo in p̄cio bitus ē. in ytalia vita ꝛ scia insignis. q̄ ꝛ nōnulla laude digna edidit opuscula. Sermōes q̧ꝫ elegātes. scripsit ꝛ regulā heremiticā. ꝛ de ordīe vite heremitice. Itē libꝝ ꝯ iudeos. narrat ꝛ plura exempla q̄ suis tp̄ibus cōtigerūt. Erat em̄ vir religione ꝛ būilitate ac sapia noiatissimꝰ. Qui cū cardinalis ep̄s esset. vt soli deo būilitate seruiret ep̄atui cessit. vt deo liberius vacaret. Et cū a gregorio pōtifice eā ob rēm rep̄benderetᷣ librū pulcerrimū ad eū scripsit. reddēs rōem q̄re ep̄atū dimiserit. Dn̄icus ait lorica ferrea vestitus erat ad carnes. duobusq̧ ferreis circulis cinctus in corpe ꝛ duos p armos brachioꝝ.

Isaac medicus

Seno ꝛ Arnulphus

IOannes medicus cognomēto serapion p idē tēpus claruit. Et de simplicibꝰ medicinis multa cōscripsit ac libruꝫ breuiarij de morbis arcendis. Et q̄m a ceteris medicis rosas collegit. Serapio cognomiatus ē. Sorapio em̄ roseū sonat vt testis ē Plinꝰ lib. 12. ca. 13.

ISaac Benimirā medicus celeberrimꝰ salomōis medici filius. Et ip̄e tepestate istac. in medicina plura scripsit. de dictis vniuersalibus ꝛ pticularibus de febribus de vrina. ꝛ stomacho. In pħia q̧ꝫ de elementis ꝛ diffinitōnibus tractatus composuit.

SEno ep̄us treuerēsis a comite treueroꝝ theoderico captꝰ. ꝛ tercio de rupe p̄cipitato. tandem gladio p cussus interijt.

ARnulphꝰ q̧ꝫ sctūs cenobio sctī medardi signis ꝛ ꝟtutibꝰ pollebat sua sctītate elegit ꝓpositū īnclusionis. Inde abbas eiusdē monasterij tandē iussu pontificis summi ep̄atum lugdun. rexit.

Ordo canonicorum regularium

ORdo canonicoꝝ regulariū. tpe gregorij pape septimi ⁊ heinrici imperatoris anno dñi millesimo octuagesimo reflorere cepit in eccła btī q̃ntini beluacēsi. Qui primū ab aplis. postea a btō Augustino epō ⁊ doctore eximio regulariter institutus sub mgr̄o yuone venerabili eiusdē eccłe ꝑposito. postea carnotensi epō. De isto ordine illi insignes viri et doctores claruerūt. hugo de sancto victore. Et richardus de sancto victore Et hugo de sancto follicto. Ad istū q̃s ordinē ptinere vi dez ordo premōstratensiū de quo in sequentibus.

Yuo episcopus

YUo clarissim⁹ canonius doctor ⁊ carnotēsis episcopus apud gallos maxio i pcio habet. q̄ ⁊ inter cetera sue vtutis et ingenij opa. q̄ edidit. post ysidoꝝ hispalensem epm̄ decreta collegit. Et abbreuiauit aplica. atq3 ea i vnū collegit volumē. q̄ post modū ⁊ q̄dā hugo cathalanensis eps. Et post eū Gratianus in meliorē formā redegit alia q̃s meorati digna composuit.

Rasis medicus

RAsis medicus celeberrimus. ac natōe penus seu aphrican⁹ h̄ tpe viguit ⁊ clarissimus fuit. Cui alij bachilo ꝑriū nomē fuisse tradūt. ℌ Auicenna in tercia sen. tercij canonis. T. 5. c. 7. meametbū eū appellat. q̄ cū in almāsoria vrbe enutritus fuerit ibidē linguā arabicā optime didicit. Et in eadē lingua ex oibus añ se medicine auctoribus infrascripta collegit volumina. Et primo de medicinaꝝ correctione li. j. antidotariū lib. j. De cura morboꝝ iūcturaꝝ. Libꝝ continentē oēm medicine sciam. Continens rasis appellatū. Librūq3 almansoris ad reges ei⁹ nominis. Deq3 morbis pueroꝝ librū. ac diuisionū librū vnū. In astrologia quoq3 aphorismoꝝ atq3 in alchimia libros duos ⁊ alia multa.

Mathildis comitissa

MAthildis comitissa nobilissima ⁊ optia atq3 illustris femina. p hoc tps cū ro. eccła bene sentiēs. vtute ⁊ rebus optime gestis clara ⁊ inclita vbiq3 pdicat. Hec eni nobilissimū bonifaciū ⁊ magnificū virū. ⁊ beatricem heinrici filiā hūit parētes. Que cū vnica esset filia. post ipos parētes in dñio luce. parme regij ferrarie. mātueq3 ac ei⁹ etbrurie ptis quā nūc primonū vocam⁹ successit. Quaobrē i tota ytalia clarissima fuit. Et ꝑterea qndam principē noie gotifredū in ytalia potentissimū duxit maritū. Cū certe illustris femina nō mō richardi ⁊ guilielmi apulie ⁊ calabrie ducū. ℌ ⁊ heinrici potentiā ꝯ ro. pontifices exercentē magnanimiter repressit. et q̄ de ecclesiastico iure occupauerat restituere coegit. Verū cū heinricus filius heinrici cesaris in ytaliā a p̄re missus dū apud parmā vrbem mathildim ⁊ ei⁹ virū ꝓfligasset. ⁊ gothefridū interfecisset. ipa mulier azonē estensem (q̄ prioris viri in q̄rto gradu ꝯsanguine⁹ erat ignorās) accepit maritū. Cū quo p aliquot mēses cohabitās. tandē recognita gregoriū cōsuluit pontificē. q̄d sup hoc agere cōsuleret. Cui pontifex impauit. vt ꝓtin⁹ ab ei⁹ consortio abstineret. Ac sic diuorcio facto deinceps orōnibus ⁊ vigilijs deo ⁊ ro. eccłe militare studuit. Tandē vo āno salutꝭ nr̄e. iiij. etatis aūt sue sexagesimo nono in bondeno agri mantuani opibus bonis plena migrauit ad dñm. Testamentū suū hoc mō cōfecit. In primis nāq3 omes suos ⁊ ancillas liberos esse voluit. Deinde vasa queq3 aurea ⁊ argentea. vestes quoq3 omes preciosissimas ecclesijs ꝯdonauit. Mantuanū insup monasteriū ab ipa ꝑ maiori pte sua impensa cōstructum. ac canussiū frixionariūq3 mōasteria. atq3 alias basilicas plurimas pdijs ⁊ alijs donarijs innūerabilib⁹ ampliauit. His gestis in extremis cōstituta omia xp̄i sacra ab ansbelmo epō deuotissime ⁊ reuerenter suscipiens. postq3 etiā omē eius primonū beato petro cōdonauit. sanctā aiam deo reddidit. Eiusq3 corp⁹ (nullo honoris genere q̄d impendi magno principi possit non adhibito) ab vniuersis clericis ⁊ populis ad sanctum benedictū agri mantuani defertur. ⁊ mausoleo quod nūc cernit̄ sepelitur.

GIbertus antipapa hoc anno ab heinrico cesare prim⁹ epoꝝ male sentientiū synodo habita. ꝯtra gregorium papam in germania pontifex creatur. ⁊ clemens appellatur. Qui cum heinrico ⁊ eius filio coniūctis copijs in ytaliam veniēs romam profectus. leoninā vrbē moꝝ cepit. ⁊ in vrbē deditōne recepit. tādem post multa gesta morte subitanīa correptus scelerꝝ penas dedit.

Anno mundi. 6273. Anno xpi. 1074.

Linea summorū pontificū

Gregorius septimus

Gregorius eius noīs. vij. papa. natione hetruscus. p̄re soanensis. p̄re bonicio yldebrandus monachus antea vocatus. post Alexandrū pontifex factus. Ut dū eius pontificis exequie solēniter ex more erāt celebrare quū clerus et populus cū funeris pompā congregati yldebrandū archidiaconū acclamarūt. a beato petro in pontificē esse electū. Ad eosq; clamores exciti cardinales cōclaue ingressi eūdem canonice delegerūt. quē gregoriū septimū placuit appellari. Is annus erat heinrici quarti cesaris regni duodeuigesimus. p qd tps bello ille cū saxonibus grauissimo implicitus erat. Uir certe deo et hominibus gratissimus. prudens. iustus. clemēs. pauperū pupillorū ac viduarū patronus. Et ecclie ro. p heretico rū improbitatē et malorū principū potentiam res ecclesiasticas p vim occupare conantiū vnicus. ac acerrimus defensor. adeptus pontificatū statim heinricū imperatorem admonet. ne deinceps largitione corruptus. epatus et bñficia alicui p symoniacā cupiditatē cōmittat. Gregorius itaq; oratores ad regē misit denūciaturos se si in pontificatu cōfirmaret. nullatenus errores illius toleraturū proinde aut aliū pontificē fieri curaret. aut se ad satisfactionē cōdignā pararet. Rex tñ facti mō ac veritate cognitis electioni eius assensum pbuit. Nihilominus mintus pstitit in sententia heinricus. quāobrē oratores bremense epo q regis puitacie adiutor impulsorq; fuerat excōicato. romā sunt reuersi. paulopost hermānū bambergensem et aliū constanciensem epos rome agētes. et de symonia conuictos pontifex dignitate puauit. ieiunio subinde qdragesimali adueniente gregorius pontifex pciliū laterani cū celebraret interfuerūt guibercus rauēnas archieps et maxima longobardie eporū pars. Cuius inde admonitioni heinricus suadēte giberto obtpare noluit. immo gibertus vir seditiosus ptra gregoriū Cinciū ro. ciuē prefectiq; vrbis filiū virū vtiq; temerariū pcitat. qui structis insidijs pontificē i natalis dñi nocte celebrantē cepit. et in turrim reclusit. romani seqnti die eū liberāt et cinciū psequūtur edes eius subuertūt. q ad heinricū confugit. quos oēs papa anathemate notauit cinciū et adiutores. heinricū qz dignitate regia puauit. Uerū paulopost synodo habita in ea multa constituit. heinricus itē habitu pueutu eporū male sentientiū. Gibertū deinde pontificē creat. clementēq; appellat romā venientes gregoriū in adriani mole obsederūt. Is a roberto apulie duce liberatus secūq; cassinū ac salernū pducit. vbi nō ita multo post pontificatus anno. xij. mense vno. diebus tribus sancte et pie moritur.

Victor tercius

Victor tercius papa desiderius antea vocatus. montis cassini abbas pontifex creatus. statim Gregorij partes suscepit. contra gibertum antipapā tutandas quā ob cām heinricū impatorē sibi cōstituit inimicū vt aliq ferut eius fraude (vt martinus scribit) veneno in calicē iecto. dū sacrificat necatur. Uel vt Uincentius sentit dissinteria perijt q̄q̄uā id a suspitōe veneni nequaq; alienū. veneno eñ petiti corruptis et labefactatis intestinis interdū in dissinteriā vtunt. anno igitur vno. mense quarto. pōtificatus sui. non sine suspitōne dati veneni moritur.

Urbanus secūdus

Anno mūdi. 6283. Anno xpi. 1084.

Urbanus eius noīs secūdus. otto vel odo antea vocatus. monachus eboniacensis primo. deinde cardinalis hostiēsis. postremo qnto mēse post mortē victoris pōtifex creatur. vir qdē doctrina et sctitate vite q uis gradi magistratu dignus. Cuius etiā plurime ad mathildim extant epistole succo plene. Is vo parū romanis rebus nouis studētibus fidens. melphim se cōtulit synodū hiturus q tuti eo pficisci liceret. pontifex itaq; cū in ytalia nullibi qetis locū cerneret in gallias pfecturus. placentie synodū hūit in q licentiā qrūdā ecclasticorū mirifice compescuit. Inde vo in gallias abiens rem memoratu dignā aggressus est. Concilio eñ apud clarūmontē habito principes gallie ad recupandā hierosolimā a sarracenis occupatā animauit. Cūq; inuenimus gibertū antipapā postea vouisse. vt vrbanus secūdus pontifex romanus cū multa ad rei ecclesiastice reformatione ornatūq; claromontensi in pcilio statuisset. eo anno q xpiane salutis nonagesimus quartus supra millesimū fuit facinus est aggressus maximū excellentissimūq; oīm q fuerint pontificis romani cuiuspiā dictu auspicijs et auctoritate hactenus intentata. Liberande eñ a turcis sarracenisq; hierosolime et continenti terre sancte in hunc maxime modū intendere cepit. Patribus et ea que concilio inerat ex omni orbe xpiano multitudine ad cōcionē vocata. Uir ipe eleganter doctus ornatissimā habuit orationē. vt tricenta milia hominū nomen in militiam christi dederint. signūq; crucis susceperint. quo facto romam statim redijt vt compositis in ytalia rebus. ytalos quoq; animaret. Sed maximis seditionibus a Joanne pagano viro scelestissimo exagitari cepit. in domo petri leonis potentissimi ciuis. biennio se continuit. verū mortuo ioanne liberior factus ad cōponendū ecclie statū animū adijcit. Tandē vir sctūs post multas psecutōnes et labores duodecimo pōtificatus sui anno. mense quarto. die. xix. apud sanctū Nicolaū. Carceris tulliani in edibus petri leonis moritur. qrto kal. augusti. eius corpus p transtiberinā regionem ad vitandas inimicorū insidias q etiā mortuū ledere conabāt ad. s. petrū delatū ibi honorificētissime sepultum.

Ordo Cartusiensium.

ORdo carthusiensiũ in gallijs anno dñi. M.lxxxvi. in diocesi gratianopolitanẽsi a brunone theologo viro sanctissimo initiũ sumpsit. q̃ post sui institutionis originẽ auspice xp̃o in omnibus ac plonis augmentũ accepit. io ab alexandro tercio ⁊ q̃rto ⁊ ceteris pontificibus summis. approbatus sic. ɔfirmatus extitit. ac varijs priuilegijs dotatus. Cũ inter om̃es ordines ecclasti cos p̃matũ non rõne tp̃is s̃ rigorositatis semp tenuit. Et ꝓpterea eum speciosissimã ecc̃le colũnã appellant. ¶ Ex h̃ q̃s stupendo euentu principiũ habuit. Cũ i florida ciuitate parisius gynnasiũ celeberrimũ floreret. ⁊ i om̃i genere doctrinaꝝ ex varijs regiõibus scolares atq̃ doctores clarissimi l̃ris operam darent. Inter ceteros vnus singularis scientie claritate. probitate vite. maxime fame pollebat. Cui post obitũ in ecc̃lia solennes exequie parate sunt. vbi sepulture tradi deberet. ad quẽ honorandũ ingens numerus doctoꝝ magistroꝝ ⁊ alioꝝ cõueniebat. Corpus vo mortuũ in feretro positũ dũ exequie celebrarent̃ surrexit. Et in loculo residens voce magna cũctis audientib⁹ clamauit. Iusto dei iudicio accusatus sum. quo dicto. vt prius iacuit. de qua voce om̃es territi obstupuerũt decreuerũt ne sepulture ea nocte traderet̃. s̃ die seq̃nti iterũ cõuenirẽt. fama p̃ vrbem diuulgata. multo plures ad spectaculũ cõuenerũt q̃ eadẽ forma p̃fata v̄ba dixit. Et vt exitũ huius rei scire possent. Tercia die tota ferme ciuitas confluebat. Tercio doctor mortuus surgens clamabat. Iusto dei iudicio damnat⁹ sum. q̃d audientes pene exanimes reddidit. ideo ecclastica sepultura damnat⁹ fuit. Aderat ad hoc spectaculũ bruno q̃ discipulis ait. Videtis quõ tam celeberrimus ac ab oĩbus sanctus reputatus misere perijt. Nũq̃d ⁊ nos perire volum⁹. ⁊ nõ potius saluari. nõ est locus salutis nisi mũdum relinquamus. Sic cõpuncti solitudinem quesierunt.

Bruno p̃m⁹ cartusieñ

BRuno vir sanct⁹ ⁊ clarissim⁹ p̄hus atq̃ theologus natione theutonicus ex vrbe colonia. l̃ris a primeua etate erudit⁹. remẽsis ecc̃le canonicus scolarũ q̃ apud pisi⁹ mgr̃ bisdẽ tp̃ib⁹ cũ i gallijs legẽdo scribẽdo ⁊ disputãdo clarissim⁹ haberet̃. Relicto seculo ⁊ pompis ei⁹. cũ septẽ viris doctissimis in heremũ cartusie secessit. Ibiq̃ monasterio structo ꝓpositũ monastice cõuersationis satis arduũ ibidẽ instituit. Quẽ rigorẽ obßuantiaꝝ post ãnos q̃dringentos vsq̃ in presentẽ annũ seq̃ntes summe obßuarũt. habet em̃ ꝓlixa ieiunia. om̃ibus sextis ferijs in pane ⁊ aqua. ab esu carniũ s̃p abstinẽt. etiã in grauissima egritudine. q̃ ad vestitũ s̃p cilicio ad carnẽ induũt̃. q̃ ad solitudinẽ. nũq̃ exeũt except̃ p̃ore ⁊ p̄curatore. ac in cellis soli manẽt cũ arto silentio. vigilias magnas h̄nt ob officij prolixitatẽ. Cui⁹ scti ꝓpositi hugo gratianopolitan⁹ ep̃s q̃ ab eodẽ brunone habitũ monasticũ p̄cepit auctor fuit. Ferũt ⁊ aliqui inter ceteros brunonis discipulos vrbanum papam vnũ fuisse.

Hugo ep̃s gr̃anopolitã⁹

HUgo Gracianopolitanus ep̃s. Cui⁹ mr̃ de eo pregnãs p̃ somniũ elegantem puer̃ ɔcepisse ait. quẽ sistendũ dei aspectib⁹ scti in q̃b⁹ erat ⁊ b. petrus deferebant i celũ. ideo natus ⁊ puer factus addiscendis l̃ris applicat⁹ fuit. Sperabat̃ em̃ singularis meriti ⁊ gratie futurus apud deũ. diuia q̃s gr̃a plurima virtutũ ornamenta i eũ cõgessit. herem⁹ cartusie caliensis. Abbatia excubiaꝝ: herem⁹ canonicoꝝ regularũ ⁊ apud sanctũ mibennũ. ⁊ apud gregoriũ dom⁹. ip̃o annuente ceperũt. Ipaq̃ sp̃ualiter ⁊ corpaliter fouẽte p̃fecerũt. Hic i solitudine cartusie deus sue dignationi ɔstruẽtẽ h̄itaculũ vidit p̃ somniũ. stellasq̃ septẽ sibi p̄stãtes itineris ducatũ. Et scitat̃ ei⁹ odore tracti ad ip̃m venerũt septẽ viri q̃ oẽs vno desiderio succẽsi locũ heremitice vite cõgruũ q̃rebãt. Hoꝝ p̄mus vt p̄missum fuit mgr̃ bruno vir religione ⁊ scia famosissim⁹ aliq̃ q̃tuor l̃rati ⁊ duo laici. q̃s hugo benigne suscepit ac voti cõpotes fecit. Cui⁹ ɔsilio cartusie solitudinẽ intrarũt atq̃ extruxerũt. Hic ãt sctũs vir m̃ltis v̄tutib⁹ ornat⁹ q̃ cũct̃ inibi h̄itantib⁹ insigne scitat̃ exẽplũ p̄buit eccie dei admodũ vtil. ep̃alẽ sarcinã exuere ac q̃eti aĩe vacare desiderãs. nec ab honorio nec innocentio obtinere potuit. Quis senio grauatus. Credebat̃ em̃ sola auctoritate ⁊ exemplo plus subiecte plebi ꝓdesse posse debilis ⁊ egrotus. q̃ quiuis ali⁹ san⁹ ⁊ robust⁹. Inde cepit indies magis deficere aderãt viri de cartusia ⁊ de calesiensi ⁊ excubiaꝝ domibus ad seruiendum nec vlla persona secularis ad obsequiũ admittebatur. Tandem anno domini. M.cxxij. etatis sue octuagesimo consecrationis sue. lij. mortem obijt. qui per Innocẽtium secundũ sanctoꝝ cathalogo est ascriptus.

Expeditio xp̄ianoꝝ ꝑ liberanda hierosolima facta tp̄e vrbani secūdi. Anno. 1094

TEmporibus vrbani concilio apud clarūmontē habito. sua eleganti oratione pontifex principes gallie ad recuperandam hierosolimā a sarracenis iam diu occupatam animauit. Vox em̄ oīm dictu mirabile. vnico vt apparuit ore prolata intonuit. Deus vult. deus vult. ad quā vocem pontifex subiūxit. Viri fortes. ea que dominus in os vestrū posuit verba. vobis in bello pro tessera erūt. Et ituri in expeditionem pseueraturiq; in bello sancte cruce ex rubenti panno sagis insuta pectus insignibūt. Dum vo pontifex cum pr̄ibus de imperatore deligendo consultant. mlta hoīm milia in contionis loco cruce signati sunt. paucosq; intra menses trecenta mortaliū milia in id deuota. bellum se itineri accinxerant. Interea cruce signati principes diuersis vijs iter ad constantinopolim sunt ingressi. primusq; oīm petrus quidam heremita abstinentie fama celeber ducem se multis exibens ꝑ alemaniam hungariāq; perrexit. Cui gothefridus eustachius ꝛ balduinus fratres cognomine bolionij comites em̄ bononie gallice. ꝛ quidā potentissimi erant se illis itineris socios addiderūt. Maiores vo prestantiū ducū ꝛ nobiliū manus. hinc podiensis ep̄s belli dux. ꝛ Raymūdus sancti egidij comes. Inde hugo magnus philippi frācoꝝ regis frater. Et robert⁹ flādrie. ꝛ stephan⁹ carnoti comites. trāsmissis alpibus ꝑ ytaliā iuerūt. primo romā ꝑuenere. alme vrbis locis deuote visitatis. Et vrbani pontificis bn̄dictione habita. Tripartito ꝓfecte copie. vna brundusiū. barulensem portū alia petit. Et tercia ydrūtum. boemūdus aūt relicta melphi cū. xij. milib⁹ electoꝝ hominū ytalice iuuētutis in eādē expeditionē ꝓficiscit. Peruenerat iam cōstantinopolim petrus heremita et in suburbijs castrametatus. Et nec eos ex gallijs alemānosq; ductos adeo continere sciuit. quin in constātinopolitanos fecerīt hostilia sacris spoliatis. ꝑmotus itaq; suoꝝ malis alexius impator petrū compulit. negato cōmeatu ante tempus bosphoꝝ traijcere. q̄ nycomediā primo. mox niceā ꝑueniētes ciuitatē ipam natura ꝛ presidio sarracenoꝝ munitā oppugnare adorti sunt. Turci vo nō mō tunc. ꝫ priusq; a claramōte discessum esset. quid christiani mollirentur intellexerant. qui nicea defensoribus obsidioniq; perferēde necessarijs cōmunita. Verum cum obsidentibus cōmeatus deficerent. dilaberēturq; passim milites xp̄iani. Cui⁹ rei causa a sarracenis insidijs oppressi. relinq̄re obsidionē coacti. Tantā in fuga detrimentū accepere vt Raynaldus dux alemānoꝝ abnegata fide xp̄i cū aliquibus militib⁹ deditōem fecerit. Et petrus constātinopolim redierit. Que res alexio grata. aperto marte repellere conatur. Tum boemundus alexium partim minis. tum pollicitationibus ad pacem ineundam compulit. vt iter tutū per loca imperij facere liceret ꝛ cōmeatū ꝑberet. Iterūq; ad niceā ventū ē. difficile erat vrbē oppugnare. Cū supplementa militū ꝑ lac-

Nicea vrbs

cum submitti vrbi adiacentem cōtinuo poterāt. Uerū superuenientibus e constantinopolim lembis non paucis. in lacūq; missis. rex oīm inopia oppidani pressi: dies post duos & qnqginta ab initio obsidionis deditionē fecere. Inde munita nicea. iter p loca deserta facere necesse erat. bifariā copias diuisere. Cū autē boamūdus herbidū solum ad riuū quendā inuenisset. equos & iumenta reficere constituit. Subito eū sar raceni adorti sunt. quē oppressissent nī hugo & gotbifred⁹ cum qdraginta milib⁹ eqtū pfestim opē tulissent Pugnatum ē vtrinq; acriter. Eo aūt prelio quo medi turci syrij caldei. sarraceni arabes interfuere ad qdra ginta milia boīm cecidisse sequētī die cognitum ē. Solimānus aūt eoꝝ dux effusa fuga inde abiens. Inde xpiani segetibus iam maturescentibus adiuti sine vllo incōmodo yconiū primā lycaonie ciuitatē puenere Qua in potestatē dedentibus ciuibus redacta. pari felicitate heracleam tarsumq; cepere. Cum balduin⁹ prestantis animi & ingenij vir primus oīm in asia dominatū adeptus ē. Tarso donatus. flexit inde in cili ciam maioꝝ exercitus q̄ minor armenia vocat. Capta deinde cesarea capadocie i antiochiā mouere: trās missis altissimis mōtibus. Aliquot inde pgressi milia passuū xpiani ad flumē puenere vrbi antiochie ppe cōtiguū farfar noīe. qd vado trāsiri sine periculo nequit. castris firmatis duces vrbē ɔtemplati. captiuos sciscitati sunt. q̄ esset ciuitatis forma. Rnderunt regē illius esse cassianū. Ea vrbs sicut hebreoꝝ monumen ta hn̄t. Reblata prius inde ab antiochio orientis dn̄atore eius nominis primo. dicta ē antiochia. duplici q; circūdatur muro. pars cuius interioꝛ latericio. exterioꝛ qdrato lapide structa ē. Eaq; superbā p̄ se ferens speciē. turres qdringentas sexaginta habet. colles qtuoꝛ vrbe includunt. In quoꝝ celsioꝛ ad oriente solē spectant cacumine arx ē. natura loci munita. vt omēs sit machinamētoꝝ conatus. oīa oppugnantia inge nia facile frustratura. regionē incole appellant celisyriam. situsq; vrbis fluminibus fontibusq; irriguus. agros habet fertiles. & glebe maximā vbertatē. vicinusq; lacus optimis habūdat piscib⁹. Recedit a ma ri cilitio vrbs. xij. milia passus. vbi farfar fluuius portū efficit. nauiū etiam ceteraꝝ capacem. Accepit aūt ea ciuitas maxima ab ecclesie primitiue exordio ornamēta. Qd petrus apostoloꝝ princeps primā in eam patriarchalē instituit. tenuitq; sedem. Theophilusq; ad quē euāgelista Lucas eadē oriūdus ciuitate act⁹ apostoloꝝ inscribit. Septimus a petro antistes in illa cōstitutus vt xpiani regis antiochi nomē abole ret. Eam de suo nomine theophiliā appellauit. adeo sub xp̄i nomine floruit vt epos tres supra qnquagin ta & centū patriarche suffraganeos. Et sexaginta supra trecentas eccl̄as vrbs habuerit. Cum itaq; xpiani ad eam vrbem natura loci densissimo sblimiq; muro minitissimā diu sedendum esse intelligerent. multa in concilio agitata sunt a ducibus prouisa. anno igit̄ salutis nostre millesimo nonagesimoseptimo vrbs anti ochia magnis operibus obsideri cepta ē. Et aboamūdo normāno roberti apulie ducis filio viro vtiq; cla rissimo. post durissimā obsidionē capit̄ pyrrho antiocheno ciue admodū potente vrbis ingressum prebē te. Qui boamūdi vtutem admiratus. dediturū se illis vrbem spopondit. Si reliqui xpiani eidem cū impe rio preesse boemūdū paterentur ingressi vrbem xpiani omibus fere pepercere i psidio sarracenoꝝ tātumō sceuitum ē. Cassianus aūt rex ad loca montana confugiens ab armenis trucidatur. Sola arx superat. quā dum boemūdus acerrime oppugnat femur sagitta traijcit. Ueꝝ superueniēte corbane persaꝝ regis mili tie principe. cum Sensadolo cassiani filio antiochiā recuperaturis. Boemūdus iam ex vulnere integer pu gnandi copiam facit. Penuria reꝝ oīm vrgente decertare instituit.

Lancea domini

Cum res xp̄ianoꝝ in antiochia pfecto afflicte erant. vt appareret omīa despe rationis. plena in ppe diem futura. nisi deus noster xp̄ianoꝝ salutem tutelam q; sibi esse cordi miraculo ostendisset. Nanq; lancea q̄ ihū xp̄i latus in cruce apuit per spiritalem viro religioso factam reuelationē. in sancti andree ecclesia est reper ta. Quo diuine profectionis signo in magnam spem erecti animis. duces cū ho stibus confligere statuerunt. Perlata itaq; lancea illa tanq; vexillo optimo. Qua christi latus transfixus a longino fuit. hostes primo acriter resistentes supat boe mūdus. ac cedit. Quorum de numero ad centum milia perijsse constat. Et quinde cim milia camelos ceperūt. inde xp̄iani tantā predam abduxerūt vt ab extrema in opia ad summā oīm reꝝ vbertatem ob lancee ipsius miracu lum peruenerunt.

Hildebertus epus

Hildebertus cenomānorum gallie episcopus. vir i genio & scientia diuinus. hac tempestate elegiaco carmine plurimū valuit. Is multas tribulatōnes ac car ceres ac vincula apud romā pro christo & eius ecclesia sustinuit. Ubi & epistolas plures elegantes edidit. ac versus quosdam eleganciores de suo exilio. librūq; perpulcrum. de tedio huius vite querimoniamq; sui ipsius partim metrice. par timue prosaice composuit. atq; orationem deniq; ad trinitatez pulcerrimā ac ad uersus quosdam de eucharistia. multa alia edidit.

Sanctus quoq; Maurillius episcopus Rothomagensis sanctitate precla rus. eo tempore vixit.

Ordo Cisterciensium

Ordo cisterciensiũ anno dñi millesimo nonagesimooctauo. in burgundia a roberto religioso ac venerabili molinensi abbate in heremo cistercij pmo ortũ habuit. Quẽ ordinẽ vrban⁹ papa sub diui benedicti abbatis regula. multis tñ additis cõstitutionib⁹ ɔfirmauit. Et plurimis priuilegijs dotatus. augmentũ in toto orbe sensit. Cum in epatu lingonensi monasteriũ religione ɔspicuũ ac fama celeberrimũ nomine molisin⁹ fundasset. Et varijs deinde possessiõib⁹ atqȝ viris illustribus auctũ fuisset. Cũ diuturna ac copiosa societas vtutibus deficere cepit. celestium amatores. Hec vberrima spernẽtes ac pauptatem eligẽtes. vn⁹ ꝛ viginti mõachi cũ pře roberto egressi. post abrupta cõuallũ. ac itineris difficultates varias. Tandem ad cysterciũ in cabilonẽsi dyocesi locũ vaste solitudinis. horrendi aspectus deuenerũt. Gratũ igit᷑ a deo pordinatũ locũ acceptant. Ibiqȝ nouũ locũ religionis ꝛ ordinẽ instituit. a q̃ loco cisterciensiũ ordinem nũcupare voluit. Freti deinde consilio oddonis ducis burgundie. Et hugonis archiepi lugdonẽsis sedis aplice legati. ac walteri cabilonẽsis epi. heremũ in abbatiã extruere ceperũt. Qui breui in oĩbus mirũimmodũ creuit. ac viros innũerabiles doctrina ꝛ sanctimonia illustres protulit. In latere sinistro eius ecclesie viginti q̃tuor sanctoꝝ abbatũ sepulcra cernũtur. in dextra magni alani cum suo epigrãmate.

Robertus vir sanctus abbas molinensis ex campania ortus primo monasteriũ beati stephani in parrochia trecacensi ingressus. Inde relicto monasterio cuȝ alberico. odone iohanne. stephano. letaldo ꝛ petro monachis heremũ petijt. cisterciũ auxilio ac auctoritate fret⁹ hugonis archiepi lugdunẽsis ac omnis burgũdie ducis vt districtius maioꝝ instituta obseruaret. In cabilonẽsi diocesi monasteriũ fundauit. Inde ad molismũ reuocatus. Albericus vir deuotione clarus in eius locuȝ successit. Cui⁹ industria in sctã religione ac laudabili cõuersatione profecit. Et a pasca li summo põtifice priuilegijs exẽptoibusqȝ dotat⁹ fuit.

Robertus abbas

Stephanus abbas

Stephan⁹ abbas cistercij religionis pauptatis ac discipline regularis amator. anno. M. cvij. tpib⁹ heinrici q̃nti cartam caritatis auctoritate sigilli apostolici cõfirmatã pfecit. Is ob paucitatẽ ingredientiũ aĩo afflictus veretes obßuantiã admodũ rigidam. in nocte p somnũ vidit ingẽtẽ mltitudinẽ hoĩm claustrũ adijsse Illico seq̃nti die bernardus cuȝ fratribus ꝛ comitibus ingressus ordinẽ cisterciensiũ plurimũ auxit ac decorauit vt infra patebit.

Hierosolimoꝝ recupatio. ꝛ regni eius apud xpianos principium.

Duces christiane expeditionis ad kalendarũ octobriũ diem antiochie cõuenerunt. Boemũdus princeps antiochie declaratus. Interea vo mortuo hugone magno reliqui duces Raymundo excepto q̃ cesariã cappadocie obsidebat proficisci hierosolimã cũ exercitu instituere. in liciam simul cõuenietes. Tortosam oppugnare adorti. tribus mensibus frustra ɔsumptis. soluta obsidione tripolim mouere. Et pacem supplici illius regulo dederũt. Postera die nonaꝝ maij quarta. breuiore licet asperiore p montes via hierosolimã petere inceperunt. Primisqȝ castris bethelon oppidũ arduo in monte situm est peruentum. Secundis ad vrbem zebarim in cuius finibus ab aqua laboratum est. Tercijs ad flumẽ beraim: Inde per calles arduũ superãtes montẽ. Postero die quintis castris baruthum vrbẽ maritimã puenere. Et sb inde ad sagittã post ad surrũ dehinc ad acrũ singulis castris ẽ descẽsum: petetesqȝ p diẽ q̃ secuta ẽ itineri initi. nonam oppidũ cayphas noĩe tandẽ decima die ad cesareã applicuerũt maritimã vrbẽ inclitã palestine: quã beatus asserit hieronimus hirgos olim. id est stratonis vrbem appellatam. herodẽ ɔ maritimos insano extructas opere. de augusta cesaris octauij noĩe cesareã appellasse. Morati apud eas dies duos. tercio ramolas adeũtes. eas inuenert metu a turcis sarracenisqȝ desertã. Exinde moti de tercia vigilia castris sex progressi passu-

um milia. sole vix dū orto primū vrbis hierosolime menia prospexere. Videres vo tūc varios summo in gaudio motus. pars clamores in celū attollere: iubilis pars ⁊ canticis optimū maximū ihesum venerari. pars lacrimis vbertim in genas fluentibus. in facieq3 pstrata sanctam vrbē. sanctū venerandūq3 sepulcrū dñi salutabat. Ea aūt vrbs (vt pmissum ē in supioribus) in palestina sirie regione arduo in monte sita: mōtibus pariter arduis circūdatur. nec flumina intus. aut pximo in agro. nec fontes habet pter vnicū syloe amnē tenui ⁊ qñq3 p estatem nulla fluentē aqua. Qui montē syon radens. vallem iosaphat mediam secat. quā ob aquaꝝ necessitatē. cisternas aquā ɔtinentes pluuiā intus ⁊ extra ager multas et ppe infinitas habet. ptinet aūt eius ager ad varias gentes xpiani nois inimicas. Nā arabes moabitide ⁊ amonite ab oriētali plaga. Sedumei egiptij ⁊ philistei a meridionali plaga. Et maritime ciuitates ptolomaida q̄ ⁊ Acon Tyrus ⁊ Tripolis. ab occidentali. tyberiasq3 cesarea philippi regio decapoleos ⁊ damascus a septētrionali in hierosolimitanos fines spectāt. Itaq3 ɔprimum ad hierosolime menia portasq3 ventū ē. nihil antiquius duces duxere q3 vrbe in circuitu lustrata. metandis q3 oportune castris. loca ducibus exercituiq3 diuidere. Christiani igit̄ compato omifariam cōmeatu. q̄tuor locis oppugnare vrbē magnis virib⁹ adorti. eā hierosolimitanis acriter defendentibus. ydibus iulij vi cepere. precipua tñ in recupanda tanta vrbe laus gothifredi fuit. q̄ partē muri ei ac fratribus ad oppugnandū assignatū primus conscendit balduinoq3 potestatē fecit. vt in vrbē descendens xpianis portas recluderet. quibus certe irrūpentibus tanta cedes facta ē. cū in vrbe. vel maxime in templo vt morietiū cruor tales hoīm supgrederet̄. Cepissent eadē quoq3 die templū. nisi nox supuenisset. Postridie cū ad superiora templi expugnanda reditum esset ciuibus. miserabili voce planctuq3 supplicantibus. Et per eos p̄sidiorū primoribus ē cōcessa vita. In hūcq3 modum hierosolima a xpianis capta ē. ydibus iulij nono ⁊ nonagesimo supra millesimū salutis anno. Postq3 heraclij impatoris tpibus ea ciuitas a sarracenis fuerat possessa. Potiti templo duces vrbis. ⁊ illius purgatione a cadaueribus sarracenis inuicta. exuerūt arma. Et ad sanctū dñi sepulcrū cernui vel poti⁹ repentes perrexere. idem fecit om̄is xpianoꝝ multitudo. Petiti postea latebris pdeūtes xpiani numero paucissimi hierosolimis habitare cōsueti. Quibus ostendentibus vbi dominus ihesus in horto captus. vbi v̄berat⁹ vbi passus vbi deinde obseruatus. ⁊ demū ascendit in celos didicit omnis populus

Gotfredus primus rex hierosolime

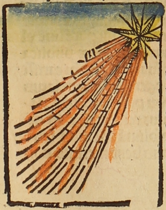

His per octo dies summa deuotōne obitis spiritalibus gaudijs. de rege vrbi dando agi ceptum est. Quā ad creationē cū oīs cōuenisset xpianoꝝ exercitus. nec vota scrutari. nec suffragia iniri oportuit. Qd̄ illico gotfredū boloniū regem non magis multitudo omnis. q3 ipsi duces acclamauere. Gestatus itaq3 ducū humeris ad sacrosanctū dñi sepulcrū gotfredus inter missaꝝ solennia accuratissime celebrata. rex hierosolimitanus est appellatus. Sed is vir eximius dominiū vrbis qd̄ tanta principū populorūq3 xpiane expeditionis concordia oblatum erat accepit. regni vo titulū ⁊ insignia ideo se nolle dixit. q̄ indecēs nephariūq3 duceret diadema aureū peccatorē homūtionē capiti imponere. ea in vrbe in qua saluator mundi eternus rex spineam suo sacratissimo madētē sanguine coronam gestasset. Inde arnulphus p̄sbyter. Sed nihil in humanis reb⁹ qd̄ ad felicitatem pertineat diuturnū ē. Anno em̄ vno post captā tot laboribus hierosolimā gothifredus febri correptus moritur.

Balduinus rex secūdus hierosolime

Balduinus frater cum gotfredus febre correptus obijt. magno oīm xpianorum qui terram incolebant sanctam consensu. non sicut frater dominus sed rex hierosolime est creatus fuit. is annus xpiane salutis supra millesimū cētesimus primus. quo in anno secūdus vrbanus pontifex romanus tanq3 re ab se inchoata dominici sepulcri liberationis feliciter absoluta carnis humane carceribus ⁊ ipe liberatus est. Balduinus annis. xviij. regnauit cum sarraceni magnos exercitus recuperande hierosolime eam conduxerunt. In quos paꝝ psulte intulit conflictus. tandem vocauit genuēses ⁊ venetos ⁊ acon vrbem terram mariq3 oppugnās obtinuit. ac sarracenos fudit atq3 fugauit. indeq3 egiptios secundo prelio superauit ⁊ caliphā eorum regem interemit.

Stella insolita hoc anno prima q̄dragesime hebdomada. feria sexta circa vesperū in austrū ⁊ occidentē lucere visa ē. Et per dies. xxv. eadem hora semper splenduit. Cui ingens trabes visa est ex oriente occurrere. Post hoc in cena dñi. vise sunt due lune parum ante diem. vna in oriente ⁊ altera in occidente. Non multo post Cometes longos ⁊ flāmeos crines per mane ducens apparuit. De qua quidā monachus malmaberie elmerus nomine. Venisti inquit Venisti multis matribus lugendum. dudum est quod te vidi. Sed nunc multo terribiliorem te intuitor patrie huius excidiū minantem.

Anno mundi. 6293. Anno xpi. 1094.

Linea summoꝝ pontificū

Pascalis secūdus

Gelasius secundus

Calistus secūdus

Pascalis eiꝰ nōis secūdus papa natione ytalus e flāminea prouincia. patre crescentio. mr̄e alfacia. Raynerius añ pōtificatū vocatus vrbano pontifici instituitꝰ. quē gregorius septimus ob virtutē ⁊ doctrinā sctī clemētis pr̄sbyteꝝ creauit. In q̄ q̄dē loco clerus ip̄e post vrbani mortē. eūdē pascalē vita p̄uata ꝯtentū q̄ppe q̄ antea monachus fuerat etiā nolentē ⁊ latitantē pontificē creat. qꝫ dicerat humeros suos neq̄q̄ tanto oneri suffecturos. sed expetente pp̄lo. eligente clero collaudante cardinaliū senatu pontificū munus suscepit. maxime vo cū ter acclamatū esset sanctꝰ petrus raynerīū virū optimū pontificē elegit. Cui postea pascalis nomen indidere. tiara capiti eius imposita comitante pp̄lo ⁊ clero equo albo ad lateranū p̄ducitur. Inde post vnctionē coronā de more accepit. ecclesie postea labenti q̄rūdam seditionibus cōsulturus. copias suas in gibertū antipapā mittit qui nō multo post subita morte correptus. a malis tñ eccl̄ia dei nō statim quieuit. Richardus campanꝰ comes albertū q̄ndam sufficit attellanū ciuē q̄ statim a bene sentientibus abdicare se magistratu coactꝰ relegat. Cauerses aūt agri p̄nestini incole theodaricū q̄ndam pōtificē creauere. Vez ij q̄z p̄nia ducti q̄nto ⁊ centesimo die e pontificatu deiectū anachorite habitū induere cogūt. Pacata tandē eccl̄ia romana pascalis vir magni ingenij animi vrbē castellanā ⁊ beneuentuz ab hostibus occupatā recepit. Hijs ⁊ alijs plurimis facinoribus strennue gestis in cisalpinā p̄ficiscit vbi guardastallū agri cremonēsis oppidū conuentu multoꝝ principū ⁊ ep̄oꝝ habito de homagijs de feudo magna habita ē rō. Rome preterea eccl̄ias. xv. cōsecrauit. Dedicataq̄ꝫ p̄neste agapiti basilica romā effusa obuiā vrbana multitudine honoris cā tandez redijt. q̄ q̄dem ex freq̄ntia inualitudinem incidens se paulo post moriturū cognouit. Quare acceptis eccl̄ie sacris cohortatusq̄ꝫ cleꝝ ad pacē ⁊ cōcordiā. pōtificatus sui anno. xviij. mense. vj. die. vij. moritur q̄ntodecimo kal̄. februarij sepeliturq̄ꝫ in basilica constantiniana.

Gelasius secūdus ioannes antea vocatꝰ p̄ria caietanꝰ p̄re crescētio nobili genere natus ingenueq̄ꝫ a teneris annis educatus ⁊ doctꝰ in mōte cassino religionis fundamēta perdidicit sub odrisio abbate viro sanctissimo hanc ob rem ab vrbano secūdo romā accitus. Vir ⁊ ip̄e sanctissimꝰ ⁊ om̄i laude dignꝰ. si vitā ꝯtinētissimā. si mores. si doctrinā inspicias. Nā ⁊ cōstanter ⁊ sancte in tantis p̄cellis humanaꝝ p̄turbationū vixerat. ideo vno oīm ꝯsensu pontifex creatur. verū cincius fregepanis ira ob hāc electionē p̄citus qꝫ vnū ex suis cardinalibꝰ collegio p̄posuerat quē pōtificē eligerēt. in monasteriū palladij cū armatis satellitibus irrūpens refractis foribus obuiū quēquā p̄cutit. pontificē obtorto collo in terrā deiectū calcibus ꝯterit in vinculaq̄ꝫ conijcit. cardinales fugā parātes ex mulis ⁊ equis deijcit nullūq̄ꝫ genus ꝯtumelie p̄termittit. Nō tulit tantā iniuriā populus ro. cōfestī liberatꝰ in lateranū ducit vbi de more coronat. Persequente deinde illū heinrico impatore in gallias ꝯfugit vbi ab abbate cluniacēsi magnifice ⁊ splendide suscipit intereundū eccl̄ias in tillano ⁊ in tornaco dedicat. tandem ad cluniacense monasteriū p̄ueniens. Ibi dū multa i eccl̄ie reformatōem tutelāq̄ꝫ cū regibus ⁊ principibus molliret. pleuresi correptꝰ pontificatꝰ sui anno primo die quinto moritur. Sepelitur autem eius corpus intra limina cluniacensis cenobij.

Anno mūdi. 6313. Anno xpi. 1114.

Calistus secundus guido antea vocatus natione burgūdus. vienensis archiepiscopus originē a regibus francie anglie atq̄ꝫ etiā alemanie p̄sapia ducens ⁊ vt alij habent comitū burgūdie frater a cardinalibus qui cluniaci tum aderant pontifex creatur. verū non prius pontificiū habitum sibi desumpsit q̄ꝫ intellexit se ab hijs quoq̄ꝫ cardinalibus confirmari qui rome ⁊ in ytalia remāserant. Renūcijs cognita romam veniens populo obuiam prodeūte vrbem ingreditur congratulantibus om̄ibus. Rebꝰ aūt ex sentētia rome compositis beneuentū p̄ficiscitur quo principes cōuenere qui iureiurando p̄miserūt se in potestate pape semp̄ affuturos. Inde romā rediens legatos ad heinricum impatorem mittit. Qui pace sine vlla ꝯtentione composita ad vrbem redeūtes tabellam pacis ad lateranensem basilicam suspendere publica igit leticia exorta est. Pontifexq̄ꝫ interea beneuentū delatus infausta in expeditione sua multos sibi carissimos febribus correptos amisit. Et ip̄e mala pariter vsus valitudine lectica in vrbē eger mestusq̄ꝫ relatus est. at Calistus pontifex valitudine vix dum reintegrata concilium laterani nongentoꝝ patrum congregauit. in quo cū pacem inter multas dissidentes cōposuit. tū maxime ecclesiasticum statuz reformauit. Et q̄ plurimi faciendū ē dñicum michaelem venetoꝝ ducem vt laborantibus apud hierosolimā xp̄ianoꝝ rebꝰ subueniret missis cum vexillo ecclesie nūcijs exorauit. Tandem de deo deq̄ꝫ hominibus bene meritus pontificatus sui anno quinto. mense decimo. die sexto in dño moritur.

Linea imperatorum
Heinricus quintus

Heinricus eius nominis quintus predicti Henrici quarti filius anno ab incarnatione domini. M.c.vij. ab electoribus delectus imperare cepit et imperauit annis.xx. Is viuente adhuc patre rex romanorum declaratus genitorem bello fuerat persecutus. quod maiori ex parte circa Leodium coloniamque est gestum. Mouerat Aquisgrano cum exercitu, filius in genitorem Leodij agentem ducturus. et premisse cohortes apud Mosam pontem occuparunt cum paterni milites in illos delati prelio decertarunt priusque heinricus filius accessisset sui ponte deturbati clade haudquaque sunt confecti. Recessit itaque Henricus filius in colonienses fidem genitori seruantes auxilio archiepiscopi fauentis sibi fretus Coloniam paruo obsesso tempore recepit. Inde episcopum Rotbardum in Herbipoli ponens securitate ab vrbanis accepta dimissis saxonibus cum bauarijs ad obsidium Nurmberg diuertit quam vrbem expugnauit. soluto exercitu ratisponam accessit. quem pater illico subsequens Rubertum episcopum in Herbipoli restituit et auxilio Ratisponensium filium vrbe fugauit. postea reuersus Leodium constituerat illius obsidionem priusque potiretur nullatenus relinquendam. continuaueratque menses quatuor. cum pater ad annum regni vnde quinquagesimum eo in angore animi est defunctus. et heinricus ipse filius eius nomine quintus regna quibus tunc potiebatur retinuit iustiore titulo gubernanda. Reliquumque quod in patris fuerat potestate a populis est permissum. inde annos quinque primos accepti in paterni morte regni Germanie illo confirmando totos adhibuit. nec pontifici romano Pascali secundo ea in re aliter molestus fuit quam quod et ipse episcopos aliosque ecclesiasticos ausus est in iussu pontificis inuestire. Cumque pontifice eam auctoritatem petitam constantissime vidisset denegare dolis rem est aggressus et ad sextum regni annum veniens cum exercitu in Etruriam oratores premisit. qui ostensis mandatis regem sponsponderunt si ad coronationem admitteretur iuraturum se omnem inuestituram omnino omissurum vt omnes regnorum suorum ecclesie iura propria. et beatus Petrus suum habeat patrimonium sicut a Carolo Ludouico Heinrico sancto et alijs imperatoribus factum fuerat. ea sponsione solenni firmata misit pontifex futurum legatos quibus rex ex concepta rome formula iuramento promisit. Venit itaque Heinricus ad tercium ydus februarij ad montem gaudij qui et malus dicitur. cui postea die signiferi cum vexillis et multitudo populi cum oliue ramusculis occurrerunt. cum est ventum ad supremos scalarum atrij gradus prostrauit se rex ad pontificis pedes et eleuatum ille ad oris osculum admisit priusque introducere professionem ex more imperatoriam fecit et tunc a pontifice imperator appellatus est. postea petijt imperatorem pontifex vt promissa seruaturus inuestituris abrenunciaret. ille surgens secessit ac Pascalem cum vniuersis ecclesie prelatis per fraudem intercepit eorum bona in predam conuertit. Postera die populus romanus armis correptus contra theotonicos insurrexit tandem vrbe eiecerunt. Imperator autem in circuitu vrbis rome in vindictam omnia suburbana incendio consumpsit. Romanis tamen vt se admitterent muneribus donisque temptauit. vna tamen romanorum vox fuit vt nunquam admitteretur quam pontifex et cleri liberi essent. Compositis igitur rebus imperator a pontifice confirmatur et coronatur Voti compos factus in Germaniam cum pace redijt atque Mathildem filiam regis anglie in Maguncia sponsam accepit. Deinde decimo imperij sui anno in ytaliam rursus venit cum rite coronari non obtinuerit a Mauricio archiepiscopo coronam accepit. Tandem in manus Calisti pape iura ecclesie resignauit absolutionis beneficium impetrauit. Postremo dum inferiores partes rheni circuire parat in Traiecto frisie vrbe morbo correptus diem clausit extremum. Inde per coloniam ad spiram ductus iuxta auum cultu regio sepelitur. Ad cuius tumulum tale inscriptum est epitaphium. Filius hic: pater hic: auus hic: proauus iacet istic. In eadem quoque basilica Spire de his imperatoribus premissis hec scripta in sepulchris marmoreis continentur. Conradus secundus imperator romanorum anno M.xxxix. nonas iunij obijt. Huius heinrici filius tercius dictus niger romanorum imperator anno M.lvi. obijt nonas octobris. versus septentrionem scriptum extat huius. filius Henricus quartus dictus senior ro. imperator M.c.vi. septimo ydus iunij obijt. Filius eiusdem Heinricus quintus iunior romanorum imperator. Anno dominice incarnationis M.c.xxv.x. kalendas augusti obijt. hec addere libuit ob varia dicta historicorum.

Anshelmus lucensis episcopus vir doctrina ac sanctitate precipuus per hec tempora floruit. qui operam dederat vt cenobium tam amplum sancti Benedicti in mantuano agro Mathildis impensa edificaretur. eodemque in loco sepultus. ac Mantuam deinde translatus in cathedralem ecclesiam ne a vicinis furto subriperetur cum miraculis continuo clarior fieret. vbi nunc vsque miraculis clarus quiescit.

Anshelmus episcopus

Anshelmum quoque alium fuisse ea tempestate scribunt. Is vir doctissimus et apud anglos tanti precij habitus vt breui ex monacho abbas. deinde Cantuariensis archiepiscopus sit factus et preclarissima opera composuit de meditationibus. Cur deus homo de libero arbitrio. de similitudinibus monologion. de predestinatione. et plura alia prescripsit. nec dum. xv. sue etatis annum attingerat cum mente reuolueret vitam quo in deum erigere posset. patriam egressus partim in Burgundia. partim in francia ac normania ad sanctitatem pergit et preceptorem Lanfrancum elegit qui in candoniensis cenobij regimine assumptus ipse prioris officio functus est grinlacensem.

Felicia quoque hec tempora fuerunt que etiam Sigibertum monachum balbatensem virum spectate doctrine protulere qui in omni scientia literarum ingeniosus. temporum descriptor post hec tempora obijt.

Ordo templatorum

Ordo templatoꝝ militũ (vt multi asseuerant) sub Gelasio isto pontifice apud iherosolimã initiũ sumpsit ⁊ ducẽtos ferme ꝑ annos ꝑdurauit. Aiũt enĩ veteres post subactũ a gothifredo clarissimo Lothoringie duce ihrl'm regnũ quosdã p̄ios hoĩes de militari disciplina ꝯspicuos. eo ꝙ peregrinos venerãda loca deuotione visitãtes incursionib⁹ ⁊ latrociniis cernerent infestari. deo suã militiã deuouisse ⁊ apud iherosolimã comorãtes pegrinãtib⁹ vltro sua subsidia impẽdebãt. His primo numer⁹ paruus ⁊ volũtaria paupertas. ⁊ magister vnus in porticib⁹ templi fuit. Ex q̃ etiã sortiti cognomẽ. habitãtes itaq̧ nõ longe a dñi sepulchro pegrinos ingẽti charitate suscipiebãt atq̧ eos per sacra loca armati deducebant. ⁊ inde sine aduersarioꝝ molestia reducebant. Hos vita fide ⁊ gr̃a multi peregrini in europã redeũtes mirũĩmmodũ cõmendabant. ⁊ elemosinas donariaq̧ largissima eis conferebant. Cũ plurimo pio opi adhererẽt ab honorio summo pontifice palliũ albũ ꝓ habitu ⁊ vite regula ꝯcessum est. cui pallio postmodũ ab eugenio successore rubea crux supaddita. cui militarent clarius ꝓbuit argumentũ. quibus ⁊ btũs Bernhardus abbas regulam cõposuit obseruandã. Sane dũ pene eos pauptas nouerca libidinũ viguit militie votũ ⁊ viuendi exhibita norma optime obseruata illos fecere sanctitate florentes. Attamẽ dũ pio opi vndiq̧ xp̄ianoꝝ opa affluẽter opem afferũt. sensim subintrare delicie atq̧ libidines incepere. ⁊ vti a principio relictis perituris diuiciis hoĩes sacro opi subintrabãt. sic in ꝓcessu quasi ad paratos thesauros ceperũt impatientes inopie euolare. inde castris vrbib⁹ populis impare. sibi quietẽ. seruis bella cõmittere ⁊ militie magistratũ oneris olim officiũ in honorẽ potissimum sublimare. quibus sic in decliuũ a virtute labentibus eorum exterminationem sub clemente quinto pontifice infra edocebimus.

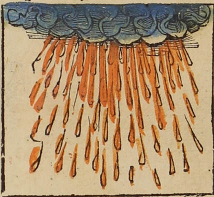
Anno dñi millesimo. xx. ab incarnatiõe (vt scribit Vincentius) cepit ordo tẽplaris militie. qui dicit̃ sancti Johãnis hierosolimitani. hi degunt sub regula beati Augustini habẽtes habitũ nigrũ mõ laycali sꝫ cũ cruce alba in pectore. qui deputati sunt ad pugnãdũ corporaliter ꝯ infideles. quorum locus principalis Rhodis insula. qui subdũt̃ magno magistro rhodi. Similiter omnia eoꝝ oratoria p orbem dispsa q̃ multa sunt ⁊ opulẽta. ⁊ q̃a pauci eoꝝ sunt clerici. priuilegio tñ ꝑsonali ⁊ reali clericoꝝ gaudẽtes sunt. horasq̧ suas ex oratione dñicali videlicet pater noster indies ꝑficiũt. de quo inferius fiet mentio.

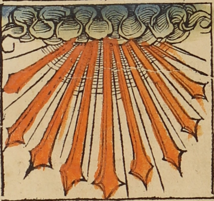

Apud Indos generale ⁊ p̄cipuũ est cognomẽ suoꝝ patriarcharũ Johãnis p̄sbiteri. q̃s in p̄mis Matheus ap̄lus. deĩn eunuchus Cãdicis regine in ethiopia ꝯstituere. ⁊ Indiã beat⁹ Thomas ap̄lus ad fidẽ conuertit. Johãnes aũt p̄sbiter non solũ pontifex sed et magnus impator censet̃. Cui impio duo ⁊ septuaginta reges parere ⁊ tributa pendere quotannis dicunt̃. In quoꝝ regnis. xxvij. supra cẽtũ archiep̄i p̄sident. In ciuitate aũt pmaxima noĩe Bibrith sedem pontificatus ⁊ imperij habent. Anno aũt dñi. M. c. xx. Johãnes patriarcha vn⁹ de maximis Indoꝝ romam veniens calixto pape cardinalibus ac ceteris p̄latis in publica assistentia narrauit quo sanctus Thomas ap̄lus quotannis diuinissimo sacramento populum in India communicat manu sua porrectũ dignis ⁊ retractũ ab indignis apud ciuitatem Hulnam.

Burdinus antipapa natione hispanus quẽ Heinricus q̄ntus impator secũdo gelasio pontifice viuo in ydolũ erexerat sutrij se continuerat. cui benedict⁹ nomẽ datũ fuerat p id tp̄is apud vrbes romam secũdo calisto pontifice romano rebus eccl'iasticis intẽto contra eũ pontificis nome vsurpare volẽs. In ea vrbe eum cetani comites tirannuli defensauerant. Dumq̧ calistus concilio intẽtus esset vias illi claudiam ⁊ aurelianã adeo latrociniis fedauerant vt nemo illis romã tutus securusq̧ posset accedere. Quobrem calistus pontifex copijs vndiq̧ contractis sutriũ obsedit. cuius oppidani infelice Burdinum e vestigio dederũt. Is q̧ camelo ꝯuersa in bestie caudaꝫ facie impositus romãq̧ ꝑductus non minus in vrbe q̃ in toto itinere ridiculo plebi fuit. abstinens tamen calistus ab iniqui hoĩs sanguine illum in cauense monasterium detrusit. Multa interim calistus in Rogerium Sicilie comitem se regem ytalie appellantem animo non minus celso q̃ irato dum molit̃ obijt vt supra ꝑmissum est.

Bernhardus clareuallensis abbas natione burgūdus. hic ex castelliōe burgūdioꝝ castro nobili ortū habuit ex parētibus nobilib⁹. cuius pr̄ Tesselinus miles strennuus ac deuot⁹ opidi defontanis ꝓpe diuionē. mater Acleth ex castro montis barri. que p̄ter Bernhardū terciogenitū q̄nq꞉ filios ac filiā sanctimonia/lem in lucē ꝓduxit. q̄s cibis cōibus ac grossioribus (vt liberius ī monasterijs deseruire possent) enutriuit. Uidit aūt somniū dū in vtero gestaret bernhardū catel-lū candidū in dorso subruffum ⁊ latrantē p̄sagiū futuroꝝ vt magnos latentos in detractores eccīe faceret. Cū. xxij. attigisset annū cū. xxx. socijs (relicta domo paterna) in cisterciensi monasterio anno M. c. xij. religiōis habitū deuotissime suscepit qd a Stephano religiosissimo viro an̄ p annos. xv. firmatū extitit. in q̊ tantū ꝓfecit vt breui tp̄is spacio ob maximā sanctitatē ⁊ doctrinā clareuallēsis abbas ab oībus creatus fuerit. cui quidē loco maxia cū gloria p sex ⁊ triginta annis p̄fuit. ⁊ ī vita sua monasteria centū ⁊. lx. sui ordinis extruxit. illustrās ecclam sanctitate vite et suauitate doctrine ⁊ miraculoꝝ glīa. Preter eñ laudabilē vitā ⁊ sanctitatē maximā īgenij sui plurima edidit monimēta. de ꝯsideratiōe ad eugeniū papā. de cāticꝗ cāticoꝝ. de amore dei. librū meditationū ⁊ plura alia: omelias q̄ꝫ varias. ep̄las ac sermones. Cū apud oriētales edissa vrbs xp̄ianis ablata esset bernhard⁹ tantā noī xp̄iano īiustā ignominie notā īdignissime tulit. Is p̄ricipes p̄latos nobiles et populos galliaꝝ pene singl̄os adiēs ineūdā eē expeditionē vexilla crucꝗ ī barbaros ꝓferēda ꝯciōabūd⁹ clamabat. ⁊ cōradū ro. regē ducē de expeditionis mun⁹ induxit. Deniq꞉ p⁹ mlta miracula ꝑpetrata cō/sūmatis vite sue annis circiter. lxiij. obdormi/uit in domino.

Petrus alfonsus circa annū dn̄i M. c. claruit genere iudeus antea moises vocat⁹. q̄ relicto iudaismo baptismi sacramētū deuotissime suscepit. ac librū pulcherrimū p modū dia/logi elegātē cōposuit in q̊ contra iudeos ⁊ sarracenos egregie disputat. Alij tn̄ scribūt illuz ad conuersionē venisse circa ān̄ū dn̄i M. c. vi. et ab Alphonso hispanie rege ex sacro fonte susceptū. ⁊ id factū ī die natalis ap̄loꝝ petri ⁊ pauli. vn̄ ob venerationē ⁊ memoriā ei nomē impositū fuit petrus. ⁊ ob hoc alphonsi cognomētū habuit. ea gesta sunt in sede hostiēsis ciuitatis. qui postea christianā legē omnibus prestantiorē esse conclusit.

Sanct⁹ Bernhard⁹ abbas clareuallensis

Petrus alfonsus

Sacro igne hac tēpestate in occidēte mlti accēdūt. mēbris istar carbonū nigrescētib⁹. q̄obrē anno dn̄i M. c. xxviij. mlti d̄ pago suessionico sacro igne succēsi ad ecclam b. marie ī ciuitate suessioꝝ sitā conuenerūt. ibi diebus paucꝗ miaz dei ⁊ beate Marie prestolantes salutē consecuti sunt.

Sanguis hoc anno idib⁹ iunij in agro emiliano ⁊ flāmīeo pluit ⁊ apud rauēnā ⁊ parmā. q̄ res plurimis terrori fuit.

Porca quedā in liginensi porrochia teste vincētio gallo enixa ē porcellum hoīs faciē habentē. eodē quoq꞉ anno pullus galline q̄drupes nat⁹ est

Acies ignee apparuerūt in celo q̄ p totū celū sperse plurima parte noctis vise ⁊ stelle p plures de celo ī terrā cecidisse vise sunt. supfusa aq̄ fum⁹ cū sono exibat

Hiēs insup asperrima fuit. p q̄ stati valida fames subsecuta ē. ac hoīm mortalitas luesq꞉ aīaliuz agrestiū ⁊ domesticoꝝ. strages quoq꞉ auiuz mutuo concertancium extitit.

Terremotus p̄terea in ytalia multis ī locis q̄draginta dieꝝ spacio ꝑdurauit vt ville amote sint.

Luna. xiiij. intēpesta noctꝗ stell' lucētib⁹ eclipsim passa versa ē in colorē sanguineum.

Monstrū quoddā gemini corpis mul'r peperit ante habens faciem homīs retro canis.

Iohannes de temporibus qui fuit armiger caroli magni ⁊ vixit annis. ccc. lxi. moritur.

Anno mũdi.6323. Anno christi.1124.

Linea sumoꝝ pontificũ

Honorius secundus

Honorius secundus q̃ ⁊ Lambertus flagnani imolensis agri genitus Hosti ensis epũs eo tpe pontifex creat̃ q̃ Balduinus ab hostib⁹ pcio redempt⁹ antiochiã iherosolimitano regno adiũxit. Honori⁹ etsi obscuro loco natus erat tñ lr̃atura ⁊ moribus tanto magistratu dignus videbat̃. verũ nõ adeo eius in- gressus laudat̃ cũ ambitiõe quorũdã poti⁹ q̃ oĩm bonoꝝ põtificatũ inierit. nã populus ipe Saxonẽ sancti Stephani cardinalẽ pontificẽ pcupide nimiũ opta- bant. id q̃ȝ se cupere leo fregepanis ostendebat. At vero cũ id velle Leonẽ cardi nales quidã cerneret ne ex eius sententia pontificẽ legeret omisso Saxone Thebaldũ sancte anastasie pſbiterũ cardinalẽ pontificẽ delegũt quẽ Celestinũ appel- larũt. tũc Leo nõ amplius imorandũ ratus Lambertũ de q̃ ante pmissum ponti- ficẽ pponit. cleroq̃ȝ electionẽ approbante. q̃ inde oĩm cõsensu pontifex maxim⁹ cõsalutat̃. qui cardinales quosdam viros insignes creauit quoꝝ opa postea ma gnis in rebus vsus est. At vero cũ in pontificatu recte gubernato quinquẽnio ac mensibus duobus vixisset collachrimantibus omnibus morit̃ ⁊ in basilica late ranensi nullo non genere honoris adhibito sepelitur.

Innocentius secundus

Innocentius secundus ad annũ salutis tricesimũ ⁊ vndecies cẽtenũ Honorio successerat. patria roman⁹ ex Thiberina regiõe patre iohanne. qui pontifica tu suscepto statim in Rogeriũ Rogerij comitis sicilie filiũ mouet. Is sese ytalie regẽ appellans egre tulit adeo vt iracũdia magis q̃ viribus ad eã rẽ aggredien dã necessarijs fretus tumultuario cõtractũ impetu exercitu in illũ duxerit tanta pfectus celeritate vt apud scti Germani opidũ improuisu impetu sit repulsus. oppidoq̃ȝ capto. at Guilhelmus calabrie dux Rogerij filius cũ exercitu veniẽs comisso plio pontifice cũ cardinalibus capti gloriã adeptus est. Rogerius tamẽ modestia vsus pontifice cũ suis liberato quicq̃t voluit ab eo pter regni titulũ im petrauit. reuersus romã Innocẽtius Adulterinũ pontificẽ nouũ sibi suffectum reperit. Petrũ petri leonis filiũ qui se Anacletũ pontificẽ appellaret. Is spolia- uerat absente Innocentio primarias vrbis eccias aureis argẽteisq̃ȝ ornamẽtis et cõflata inde ingenti pecunia multos in vrbe corrũperat. q̃obrẽ sibi ⁊ suis ti- mẽs Innocẽtius Conrado Sabinensi epo cardinali vicario suo in vrbe relicto roma migrans cuȝ cardinalib⁹ ⁊ curia p pisas ⁊ genuã ad Philippũ regẽ in frã- ciã est delatus. Inde celebrato apud claꝝ montẽ cõcilio Petrũ antipapã ⁊ secta- tores cuȝ damnasset Aurelianũ se cõtulit. In belgis deinde habito cõcilio in yta liã cũ Lothario impatore rediit. Celebrato apud placentiã cõcilio pisas se contu lit. ⁊ cũ genuensi populo reb⁹ breui cõpositis. tandẽ romã accessit pontifice in la teranũ ⁊ rege in auentium montẽ a populo pductis quies pata ẽ maxima ciuita- ti. celebrataq̃ȝ synodo laterani cõstitutõȝ q̃ extat. Ne q̃s in clericũ man⁹ audeat inijcere violentas inter alia fecit. afflixit vero huius põtificis extremo tpe omeȝ ytaliam fames valida. pontificat⁹ sui anno. xiiij. mense. vij. die. viij. moritur.

Celestinus secundus

Celestinus secundus Guido antea vocat⁹ scti Marci pſbiter cardialis natio ne tuscus mortuo innocẽtio ad annũ salutis terciũ ⁊ q̃dragesimũ supra vn decies cẽtenũ põtifex creat̃ oĩm cõsensu. Fuit aũt ortus e castro felicitatis q̃d nõ nulli ciuitatẽ castelli esse affirmant Typhernũ ab antiq̃s appellatũ. Hic btũs in hoc tantũmõ dici potest q̃ nullis seditionib⁹ toto suo põtificatu ob breuitatẽ tpis vexatus fuerit. propter hanc vt arbitror causam. q̃a vbiq̃ȝ peste laboratũ ẽ. ex q̃ ⁊ ipe põtificatus sui mẽse q̃nto morit̃ sepeliturq̃ȝ in lateranensi.

Otto epũs Babẽber- gensis

Otto Babenbergensis epũs ex Sueuia ingenuis ortus parentib⁹ lr̃is tradi- tus ⁊ Poloniã aggressus eã linguã didicit. Auxilio inde ducisse Polonie i curiã henrici impatoris assumptus post Ruptũ fauente henrico in epm Babẽbe gensem ordinatus. Postea cũ annis q̃tuor pfuisset Pomeraniã puĩcias adijt. ea eni iuxta mare sita in refusionib⁹ triangularis apparẽs que i oceano Daciã habȝ in alia Prussiam ⁊ in tercia parte Poloniã attingit vsq̃ȝ ad Saxoniã quã sua sua- ui doctrina ac miraculis relictis ydolis deo reddidit ⁊ ad xpi cultũ reduxit. Varia q̃ȝ monasteria in plerisq̃ȝ locis extruxit. Celeberrimũ q̃ȝ fontis salutis cenobiũ au xilio comitũ de Abenberg pdijs auxit. Apud Ratisponã Pruuẽnig ⁊ alia mona- steria i epatu halberstaten patauiẽsi ⁊ aq̃legiẽsi fundauit. Is itaq̃ȝ vir sctũs ⁊ mul tis virtutib⁹ adornat⁹ Anno. M.c.xxxix. plurimis mi raculis clarus morit̃. Sepultus in choro cenobij mon- tis mõachoꝝ quẽ locũ singulari affectõe sp coluit ac edi- ficijs ornauit ⁊ fontẽ plũbeis fistulis e vicino mõte i mo nasteriũ reduxit ⁊ a põtifice ob miracl'a ⁊ eas res in san ctoꝝ confessorum cousortiũ refertus est.

Balduin⁹ rex. iij. ihrl'ime

Balduinus ei⁹ nomis terci⁹ iherosolimoꝝ rex prior Balduini cõsobrin⁹ fuit. qui anno scdo regni sui gaȝim turcoꝝ mioris Asie ducẽ supatũ ǫphendit. se quẽti anno Damasci regẽ ex improuisu iherosolimã hostili aio petentẽ fudit. antio chiaq̃ȝ ciuitatẽ iherosolimitano regno adiũxit. dein asclaonitaꝝ regẽ vnico plio re- pulit. ⁊ Balduinũ damasci regulũ. tãdẽ defũct⁹ nullũ filiũ s̃ vnicã tm filiã dimisit.

Linea imperatorum
Lotharius secundus

Lotharius q̄ ꝛ lintherius dux saxonie p̄re gebhardo. defuncto heinrico quinto sine liberis. principibus maguntie cū legato eccl'ie romane conue/nientibus in demortui heinrici impatoris locū legitimis suffragijs cesar creatur. licet valde renitens ꝛ se tanto honore indignum dicens. voto oīm ad regnū tractus fuit. anno dn̄i. M.cxxvij. Is anno primo in bohemos sibi rebelles bella gessit. nō sine strage suoꝝ militū. Progeniē deinde heinrici castigās. ideo fridericū ꝛ frēm ei⁹ conradū nepotes ex sorore heinrici impatoris rebelles habuit. Vn̄ in eius odiū conradus a quibusdā rex declaratus fuit. habita deinde pace. eo viuēte quieuit. Imperio itaq̧ suscepto illico Innocentiū papam a petro antipapa roma pulsum in gallia apud leodiū adijt. sacro adact⁹ ē expeditionis breui parande. eū qua tut⁹ romā vere primo duceret. Et magno cōfestim exercitu compato in ytaliā cuȝ pontifice venit. Romāq̧ ingressi pōtificem i lateranū pduxit. ꝛ mira felicitate statim oīa ad salutē redegit. Cui⁹ beneficio ductus innocentius ipm imperij corona solenni pompa coronauit. Qui mox i germaniā ad cōprimendos bohemoꝝ motus redijt. qbus superatis. Cū pontifex pisas cōuocatū ex vniuerso orbe aggressus ē cōciliū celebrare. in quo cōstitutiōnes quasdā edidit. Illico rome ꝛ in rogerij principatu studiosi p pontificis innocētij absentiā caput attollere inceperūt. Viribus maxime innixi quas rogerius offerebat. Quare accersit⁹ a pontifice lotharius. imperatoꝛ romā cū exercitu aduolauit. ꝛ reductā classem pauloante pisani paratissimam eduxerūt. Pontifex aūt ꝛ impatoꝛ terra pfecti. rogerius sibi timēs dū in siciliā confugisset oīa amisit q̄ in terra ytalie occupauerat. Cui custodiente terre pontifex ratione lotharij impatoris comitem attributo ducatus apulie titulo cum aliquot germanoꝝ cohortibus pfecit. Tantis rebus nō magis feliciter q̄ faciliter confectis. redierūt in vrbem principes. Et lotharius in germaniā reduxit exercitū. Hic itaq̧ impatoꝛ multe prudentie ac clementie princeps fuit. Qui in toto suo imperio nil gessit qđ merito ab aliquo rephendi potuerit. Qui tandē de deo. deq̧ hominibus bene meritus in pr̄iam suā iter faciens. verone morbo correptus sine filijs vitam finiuit.

Fulco q̄rtus rex hierosolime

Fulco andegauensiū comes balduini pcedentis gener. in quartū hierosolime regem suffectus erat. Regnauit aūt annis. xj. Hic xpianissimus vir fuit. ꝛ in armis acerrimus pugnatoꝛ. In hūc igitur fulconē regem q̄ duobus filijs militaris rei scientissimis vteref legatis rariores barbari impetus fecerūt. Primosq̧ oīm turcos sinū circūcolentes persicū. innumera viroꝝ milia statuisse in xpianos hierosolimaȝ vsq̧ ducere. Rex factus ē certioꝛ q̄n antiochenū illi agrū populabūdi ceperant infestare. Duxit tn̄ in illos ꝛ cōgressus audacissime irruentib⁹ tria milia interfecit. totidēq̧ ex eis captos tanq̧ in triūphū hierosolimā ligatos traxit. Ad quā turcoꝝ cladem excitus rex alaph gente turcus. non magis suis turcis q̄ arabibus. Caldeis. Babilonijsq̧ auxiliaribus copiosissimo fretus exercitu edissam inuasit mesopotamie ciuitatem. qua balduin⁹ Gotfredi frēm qui postea fuit secūdus hierosolime rex potitus fuit. Captaq̧ a barbaris vrbs summa ꝛ alias inaudita crudelitate direpta ē. Nam preter occisionem in omni etate comissam. archiepiscopus ꝛ clerus oīs quod fidem xpi abnegare noluerūt gladio appetiti sunt. Et qđ oīa supare visum est mala. speciosissimas ex nostris mulieres. ꝛ nobilitate pstantiores. quas barbari super altare sancti Joannis baptiste qđ scirēt nr̄is religiosissimū esse violauerūt. Edissam esse vrbem illā nobilem medoꝝ. Ad quam sacre tradūt littere tobiam filiū suū misisse gabello. quāq̧ btūs thadeus aplus ad fidē xpi pdicationis diuini verbi ac miraculoꝝ virtute ꝯuertit. Et in qua (btī thome apl'i ossibus decorata) abagarus rex fuerit. q̄n ad dn̄m ihm date ep'le sue fidei ꝓmeruit scripta manu dei r̄nsa pcipe. Que postq̧ q̄tuoꝛ ꝛ. xl. annis a xpiano pplo fuerit refecta. pter humane ꝯditionis mores talia a barbaris sit ppessa. q̄ nulla rōne sint nisi a perditissimis tolleranda. Fulco aūt rex quid ea sibi postularet accepta calamitas minus q̄ oportuit considerans dum leporem ex acconensi agro exagitat. equo in caput verso occubuit. balduinusq̧ filius eo nomie rex tercius. regni titulū gubernationemq̧ accepit.

Hugo abbas

Hugo abbas cluniacensis augustudinēsis indigena fuit patre dalmatio. defuncto odilone licet renitens de volūtate oīm factus abbas. bonus scīa. melioꝛ cōscīa. optimus tempantia. forma angelicus. moribus compositus. sermone suauis. Tandeȝ senio grauatus pontio successori cōmisit. vt humilitatis ꝛ innocentie thesauros custodiret. ꝛ in domino quieuit.

Helinandus epūs

Helinadus item laudunen̄. episcopus in omī sanctitate preclarus floruit. Et maurilius episcop⁹ rothomagensis miraculis insignis claruit.

Patauia preclara. diuesq3 olim ciuitas. inter danubiū. Enūq3 sita. quam prisci cesares ecclesie tradiderunt. vernacula lingua passaw appellata. Danubius ex montibus sueuie venit. ynus ex alpibus. q̄ germaniam ab ytalia disterminant. atq3 in loco mixtus danubio nomen ammittit. Urbs ipa in longū tenditur. nec magno negocio formā insule susciperet. Si quis ab eno. foueam in danubium duceret. Nec yni quingenti passus sunt ex vna. in alteram aquam. Super yno pons est ligneus. qui sexdecim habet arcus ⁊ ciuitatis partem que transflumen est ciuitati maiori coniūgit. Est ⁊ alius pons super danubiū. per quē via est ad montes qui bohemiam respiciūt. Post hos montes fluuius alius niger admodum perlabitur. qui ex boemia veniens oppidulum iudeoꝝ. Et terciā pataule partem diuidens sub castro presulis danubio. quasi ex opposito yno se immiscet. Itaq3 tria flumina vno in loco coniūgūtur. ac propterea locum istū quidam verbo ytalico passum hoc est transitum vocitant. Nam ⁊ per hunc locum merces ytalie in bohemiam ferebantur. Et superiores theutonici austriam vel hungariam petebant. sicut ⁊ hodie fieri videmꝰ. In medio vrbis templum est diui stephani primi martyris huius episcopatus patroni. egregie ceptum. s̄ nondum perfectum. Chorus hic admodum pulcer edificatur. apud hoc templum edes episcopi sunt ad eā partem que respicit ynum. tum capacissime. tum splendidissime. Transdanubiū due quoq3 sunt arces episcopi altera in summo montis cacumine. altera in radicibus apud aquas vbi danubius ⁊ niger bohemie fluuiꝰ (q̄ etiā fert vniones) ɔiūgūt. Est ad sublimiorē arcē grādis ascēsus atq3 difficilis. q̄ tātū ex vno āgulo p̄t oppugnari. Sz tot ibi mūitiones addite sunt tā muroꝝ q̄3 foueaꝝ vt expugn̄ri posse nulla vi hoīm videat. Ibi ⁊ aule sunt ⁊ camere splēdidissime. q̄s q̄ viderit. nec ornaciꝰ aliq̄d. nec mūiciꝰ vsq̄3 eē putauerit. at vbi descēderis i arcē q̄ īfra iacet ornatū maiorē videbis. testudinatas cameras. ⁊ aulas q̄3 plures: sunt

em̄ theutonici mirabiles mathematici. oīnes quoq₃ gentes in architectura superant. Ornaturq₃ hec ciuitas insignis pataauia corporibus sancti valentini. qd taxilo dux baioarie ad eū locū deduxit. Et sancti maximiliani archiepī laureacensis. p. s. Rupertū ex laureata in pataauiā translatū. Fuit em̄ laureata vrbs admodū insignis in ampla campoꝝ planicie. Et sup flumē qd anasum vocant. a quo nūc vrbs nomē anasum habet. Ubi olim ecclesia metropolitica floruit. laureacensis dicta. beatusq₃ maximilianus (vt premissū ē) archiepiscopatum rexit. Et inde martyrio coronatus fuit. Sed postq₃ athila rex hunoꝝ. vrbem hanc deleuit vbi arx erat. opidū ex nomine fluminis restrictum est. Sedes vō metropolitica in Saltzburgā trāslata

Hugo de. s. victore

Hugo de sancto victore natione gallus. ex castro sancti victoris canonicus (vt multi affirmant) regularis ꝛ parisiensiū clarissimus doctor. Circa annos domini mille centum floruit. Singularis in vite probitate ꝛ sentētia eruditus in omnibus artibus liberalibus. vt nullus ei suo tempore equalis haberet, ideo in multo precio fuit. Qui preter sanctitatem de q̄ mira legūtur. tum docendo. tum scribendo multis admodum prefuit. Et post plura reliquit monumenta. De sacramentis valde necessariū librū. ꝛ alia opuscula. s. didascolicon. de disciplina monachorū speculum ꝛc. Sermones quoq₃ elegantes cōposuit. Infirmatus ad mortem cum vicio stomachi ob vomitū laboraret ne sacramento irreuerentiam faceret: ait. Ascendat filius ad patrem suum. ꝛ seruus ad dn̄m suum qui fecit illum. Et eucharistia disparuit. Et vir sanctus deo suo spiritum reddidit.

Hugo de folieto

Hugo alter de folieto q̄ scti petri corbiēsis asserit fuisse canonic⁹ singlaris eloq̄ntie vir q̄ libꝝ de claustro aīe admodū notabilē edidit. in q̄ de securitate claustri. ꝛ periculis seculi. Et de ordinatione claustri materialis. de abusionibus claustri. Et de claustro celesti varia narrat laude digna.

Linea summoꝝ pontificū

Lucius secūdus

Eugenius tercius

Anastasius qrtus

Lucius mortuo celestino successerat. p cuius tpa platus ad latinos infau- stus edisse direptionis ꝛ nroꝝ cladis ac ignominie acceptus nūcius. ꝛ no stroꝝ aīos in noue expeditionis congregāde ardorē inflāmauit. Is lucius secū- dus pr̄ia bononiensis pr̄e alberto tituli sancte crucis in hierl'm pr̄biter cardina- lis fuit. quā quidā basilicā ferme collapsam pprijs expensis restituit. Qui inito pōtificatu nil pretermisit. qd̄ ad expeditionē hierosolimitanā admodū necessa- riā ptinebat. Hac em̄ clade audita bernardus clareuallensis vir ꝛ sctitate et do- ctrina insignis. vt pmissum ē. pcinctum religionis xp̄iane assumēs. principes omēs xp̄ianos tū lr̄is. tū nūcijs adhortatus ē. vt crucē in sarracenos xp̄i vexil- lum sumerent. Uez dū pontifex in his v̄sare͡t peste absumitur. pontificatus sui mense vndecimo. die quarto. ac in basilica lateranensi sepelitur.

Anno mundi. 6343. Anno xp̄i. 1144.

Eugeni⁹ tercius pisis oriūdus. sancti anastasij abbas in monachū antea a bernardo viro sanctissimo electus. defuncto Lucio pontifex in eccl̄ia sancti cesarei erat suffectus. maiore sanctitatis q̄ reꝝ gerēdaꝝ pericie spe a prībus de- lectus. Cū tñ postea haud quaq̄ min⁹ prudētia quā bonitate valuerit. Qui vbi romanos instare minis etiā cognouit. quo sui ꝯfirmare͡t senatores noctu abijt In sabinosq̄ farfense monasteriū delatus cardinalibus ꝛ curialib⁹ roma accer- sitis consecratus ē. Uez cū postea romanoꝝ nō minas tantū. ſ etiaꝫ facta cōte- neret. pacē cum pontifice constituerūt ea cōditione vt in sedē suā pacificus redi ret. fuitq̄ solenni pompa ꝛ summa populi leticia introductus. Qui postea cum resciscet romanos nequaq̄ bono animo ſ fraude in grām secum reduxisse. insidi- as veritus tyberi dilabit. quē romani haud secus q̄ Gelasiū olim armis telis- q̄ iniectis psecuti sunt. appulsus pisas. illico in franciaꝫ nauigauit. Repertum ibi beatum bernardū. didicit rem ecclesiasticam pessimo in asia esse loco. ambo sancti viri ludouicum regem francoꝝ orauerūt. vt cruce insignitus expeditione contracta constantinopolim se contulerit. Tandem cū erat annus salutis secūd⁹ ꝛ quinquagesimus supra decies centenū. Eugenius pontifex in ytaliā est reuer sus. Quē romani bene ꝛ honeste acceptum in lateranensem deduxerunt. Isq̄ i vno quē superuixit anno preter compositā rem ecclesiasticā vrbes tarracinā. sy- tiam. ꝛ norbam ꝛ fumonis arcem. quas tyranni occupauerāt in deditionē rece- pit. Et tybure obiēs in beati petri basilicam est delatus. Pontificatus sui anno octauo. mense quarto. die vigesimo.

Anastasius quartus. patria romanus. patre benedicto abbas antea sancti ruffi veliterne dyoces ex cardinali pontifex creatur. Adeptus autem pōti- ficatum calicem pulcerrimi operis magneq̄ estimationis lateranēsi basilice cō donauit. Et edes egregias apud pantheon quod sanctam mariā rotundam vo cant breui edificauit. plura quoq̄ mente destinauerat tū ad dignitatem ecclesie tum ad ornatum vrbis ro. ptinentia si ei aliqn̄ viuere licuisset. laboratū est hoc tempore fame in tota ferme europa Anastasio clam ꝛ aperte pauperibus ipsis elemosinas prebente. Qui pontificatus sui anno vno. mense quarto die quarto ꝛ vigesimo moritur. Sepeliturq̄ in lateranēsi basilica conca porphiretica.

Richard⁹ de sctō victore

Richardus de sancto victore. Uir quidem doctrine spectabilis. canonic⁹ re- gularis sancti victoris parisiensis. Qui sine vlla dubitatōe disputator acu tissimus per hec tempora parisius clarissimus ꝛ inclitus fuit. Qui preter sancti- tatem etiam infrascripta grauiter quidem ꝛ copiose edidit opuscula. videlicet de trinitate. de spū blasphemie. de potestate iudiciaria. de ptāte ligandi ꝛ alia. Ser- mones ad populū elegantes ꝛ doctos.

Malachias epus

Malachias ortus in hibernia vbi educatus ꝛ edo ctus. Cui⁹ parentes genere et potentia magni ex- titerūt. Qui in ciuitate ardinacha a malachia qui i cel- la ecclesie deo seruiebat formā vite accepit. Anno dein- de etatis sue. xxv. ordinatus presbyter vices epī gessit Uacante episcopali sede eo renitente trigesimo etatis sue cōsecrat⁹ eps conereth introductus ad hoīes besti- ales quos ad mores optimos perduxit. inde post mortem celsi in archiepiscopū assumptus intrans ardinachū totius hibernie metropolitanus efficitur. Ne dū aūt hiberniā sua doctrina ac miraculis illustrabat. veꝝ ꝛ scotiā. Cunq̄ hebernia pallio careret. qd̄ ab innocēcio pmissum erat. accedēs igit̄ Eugeniū ptransiens clareuallē febre corrept⁹. postea in domino quieuit. Sepultus in oratorio beate marie. Anno. Mc. xlviij. quarto nonas nouembris.

Linea imperatoꝝ
Conradus tercius

Conradus eius nomīs tercius Heinrici quinti nepos genere Sueuus Lothario imꝑatore rebus hūanis exempto apud cōfluentiā cōmuni principū voto ad gubernandū imꝑiū assumitur ꝑsente Theodorico portuēsi epō aplīce sedis legato. a quo deinde aquisgrani coronā regni accepit ⁊ imperauit annis. xv. resistebāt tñ saxones ⁊ heinricus bauarie dux. heinric⁹ cognominat⁹ supbus. Cōuentio principū babenberge postmodū extitit. vbi cum vidua Lotharij ad pacem ⁊ gratiā regis sunt recepti. Heinricus vero bauarie dux qui insignia imꝑialia ī castro Nurmberge occupabat cū ad regnū aspirabat. coactus tandem crucē lanceā ⁊ alia reddidit. iudicio principū a rege ꝓscriptus quatuor comitatus militibus saxoniam petijt. vbi vitā finiuit. Conradus igitur qui in regnū romani noīs successerat. habita pace in germania in militiā nomē dedit. Fuit eīn princeps inclitus ac clemens a diuo Bernhardo abbate plurimū dilect⁹. cuius hortatu in sarracenos crucē vna cū ludouico frācoꝝ rege ac alphonso hispanie. ⁊ heinrico anglie regibus alijsqꝫ plurimis principibus sumpsit. at conradus copijs nō ex Germania magis qꝫ Gallijs fretus ingenti multitudine quam eterne vite spes accepto salutaris crucis signo traxit Constantinopolim est delatus. hemanuelqꝫ secundus grecoꝝ imꝑator vir celestissimus christiano nomī cōtra ac simulabat hostis aduenam ducē blande exceptū qꝫtū potuit dolosis artibus in suā pollicere amiciciam est adnixus. ꝑcibusqꝫ cōpellitur nullo cōpato cōmeatu iconiū statim ducere. se eīn ꝑstaturū oīa que exercitui necessaria erant Hemanuel pollicebatur. Obsessa ē vrbs natura ⁊ artificio munita aliqꝫdiu ⁊ acriter. ⁊ dum tātus desidet magis qꝫ oppugnat exercitus validitudo ⁊ nō magis corpoꝝ qꝫ animoꝝ egritudo quosqꝫ valētes deqꝫ ac inualidos debilesqꝫ consternat. Nec satis intellectu est tūc qđ ab ipīs postea rescitū grecis morboꝝ q̄litas effectusqꝫ edocuit gipsum farine ac pani que greci importarē fuisse comixtum. quobres Conradus re infecta in Thraciā retrocessit. Postea cōradus lodouicusqꝫ reges greci imꝑatoris dolos malis suis edocti iuuenū conuenientes exercitum Balduino regi hierosolimitano suā operam sunt polliciti. visumqꝫ est nihil magis conducere qꝫ damascum copias ducere. tādem hierusalem ꝑueniēs secutus fuerat lodouicū regē diuerso itinere portuensis quidem epūs cardinalis quē Eugeni⁹ papa sedis aplīce legatū miserat hierosolimā. itaqꝫ ducturi in Damascum tres xp̄iani reges. cardinalem qꝫ legatū ⁊ simul patriarchā hierosolimitanum. multos quoqꝫ epōs expeditiōi interesse curauerāt. iunctis copijs animisqꝫ magnis conatib⁹ obsident. quā vrbē seruos abrahe fundasse cōstat loco cāpestri naturaqꝫ arido sed artificio vbere atqꝫ fecundo. ager eīn effossis cuniculis ductisqꝫ fistulis vnde irrigari potest mirā vbertatē ꝑ se fert. Paruus amnis in regione vnicus ꝑterlabēs lingulā quandā facit in quā castra posuerant vñ facile cohibere ab aquatiōe oppidani poterant. verū assirio quodā ꝑsuadente cui maxime balduinus in reb⁹ arduis credebat. castra ad alterā vrbis partem transferunt. Damasceni inde ab aquatione eos ꝓhibēt. quare cū siti famequ laborarent soluta obsidione cū tantus exercitus re infecta ad īopē redijsset. cōradus lodouicusqꝫ cōmunitos male habitos qꝫ exercitus suos in europā reducētes ad ꝑpria sunt reuersi. Rogerius qꝫ a pōtifice in regem sublimatus Guelfonē ꝑdicti heinrici fratrem in germania pecunijs inductū cōtra coradus ad bella mouit. qui apō castrum winsberg victus. Eūdem postea heinric⁹ filius cōradi qui post euꝫ regnaturus erat si superuixisset bello deuicit. Tandem rex cōradus anteqꝫ bñdictionem imꝑialem percipere potuisset anno dñi M.c.liij apud Babenbergam vita excessit.

Multi extimāt ab isto Guelffone duce baioarie Guelffos appellatos. cuius pestiferꝫ nomē maxie in Italia inualuit. cū auferat vnitatē ⁊ pacē vt nūqꝫ inde poterat extirpari. nā hic Guelfo viuente cōtrado se imꝑatori imposuit. hi populi italicoꝝ qui imꝑiale dominiū in ytalia detractāt vsqꝫ in diem hodiernum guelfi nūcupantur. sed qui in italia aliā partem fouent gebellini. Ceteri aliam causam assignant vnde dicātur fautores ecclesie guelffi ⁊ fautores imꝑij gebellini. de quo latius infra fiet mentio.

Lodouicus rex francoꝝ

Ludouicus rex francie lodouici filius patri in francoꝝ regno succedens regnauit annis. xlviij. vir ingētis animi ⁊ virtutis. qui diligēs ea q̄ dei sunt decimoquarto regni sui anno vna cum cōrado cesare cum ingēti multitudie xp̄ianorum ad expugnationem terre sancte in subsidiuꝫ xp̄ianoꝝ (qui ibi indies ferebantur deficere) animosissime transijt. veniēs Cōstātinopolim inde trāsiēs per hellespontum in bithiniam descēdit interea ꝑ aliquot dies ephesuꝫ cōmorat⁹ Tādem appropinquās ad hierosolimam rex romanorum conrad⁹ patriarchā obuiam misit in vrbem ⁊ ad venerabilia loca ductus. post cladem ac fallaciā ꝑactam apud damascum ferme ꝑ annum in hierosolimitano regno ꝑmāsit cum vxore sua. demum cum principibus in ꝑpriū regnum redijt.

Ab eo tempore latinoꝝ cōditio apud orīētales regiones indies in peius vergere cepit. cum prius sola eoꝝ nomia hostibus formidini erant. Tādem hoꝝ principum ꝑsentiam sine damno desperexerant. Inde nec vires xp̄ianorum suspectas habuerūt. ideo norodoin⁹ antiochenā ꝓuinciam molestare cepit.

Hildegardis

Hildegardis in regione alemanie apud wingiam et iuxta rhenū virgo admirabilis floruit. pfecte etatis cui tantā diuina virtus gratiā contulerat. vt cū laica et illiterata esset mirabiliter tn̄ rapta frequētius in somnis disceret nō solum quod verbis effunderet. sed etiā quo scribēdo latine dictaret. vt dictando catholice doctrine libros cōficeret. que multa fert pdixisse de futuris. ad quā scripsisse dicit etiā beat⁹ bernhard⁹ clareuallēsis. hec ad colonienses scribēs de futura clericorū tribulatōe. dicit q̄ clerici gloriā absq̄ merito habere volūt et meritū absq̄ ope.

Gracianus

Gracianus sancti pauli monach⁹ patria etruscus ē Clusina ciuitate tuscie natus. Qui anno dn̄i M.c.xlix. apud bononiā italie vrbem ob eius ingenij et doctrine magnitudinē maximo in pcio habitus vbi monachus sancti felicis in ambitu supiori carmia ostētant eū plura cdidisse. cū inter cetera sue lucubratiōis opera decretoꝝ librū accuratissime collegit. cuius pncipiū ē Humanum genus duobus regit. qd̄ quidem celeberrimum opus Eugenius pontifex approbauit. et legendū publicis gymnasiis ꝯcessit. Ipm aūt librū in tres diuisit partes. videlicet distinctiōes. causas et de cōsecratiōibus. primā aūt partem in vnam et cētum particulas distinxit. Secūdā in sex et triginta causas. Ac terciā de consecratione nuncupauit. et hāc q̄s in q̄nq̄ distinctōes diuiserit. Quis aliqui fecerūt compilatōes canonum vt ysidorus et yuo carnotensis. tamē alijs reiectis hoc solum in vsu est. Primus huius cōmentator seu glosator fuit hugo. Secūdus Iohānes theutonicus. apparatum quoq̄ notabilem fecit Archidiaconus qui dicit rosarium decreti.

Petrus lōbardus

Petrus lombardus parisiensis epūs ex nouaria cisalpine gallie vrbe oriundus. p id q̄s tps (vt Vincētius gallus testat) apud parisi⁹ inter doctos. nō solum sue etatis sed et prioꝝ seculoꝝ lr̄is ornatissimus. et bonitate vite atq̄ ingenij acumie clarissimus et celeberrimus fuit. cuius rei gr̄a sentētiaꝝ libros accurate doctissimeq̄ composuit. laboriosum certe opus ex multoꝝ sanctoꝝ patrū dictis vtiliter compilatū. hic quoq̄ maiores glosas psalterij et eplaꝝ pauli de multorū dictis ordinauit. nam cum esset inter francie ministros opinatissimus glosaturā eplaꝝ et psalterij ab anshelmo p glosulas interlineales margialesq̄ distinctas. et postea a Gilberto ꝯtinuatiue pductā latius et apti⁹ explicuit. multaq̄ de dictis sanctoꝝ addidit. atq̄ sermones multos et doctos atq̄ elegātes ad populus habuit.

Petrus comestor

Petrus cognomēto comestor circa idem temp⁹ floruit cū pdictis nō carne sed virtute frater. in Gallijs vt vincentius gallus narrat historiā scolasticam cōposuit vbi vtriusq̄ testamēti historias diligēter et accurate explanauit. Insuper et quedam incidētia de gestis gentiliū ex libri Iosephi iudei. et quorūdam gētilium historias locis ꝯgruis inseruit. Alia nōnulla edidit. sed et versus quosdā in laudē b. marie virginis pulcherrimos cōposuit. In isto igit cētenario annorū post M.c. dn̄ice incarnationis ecclesia in doctrinis multū illuminata est. Quidam affirmāt hos tres fuisse germanos ex adulterio natos. quoꝝ mater cū dolere nō posset iniūctum sibi fuit. de hoc tātū doleas quod nō potes dolere. verū nō contemperanei fuerūt q̄uis vicini tempore.

Guilhelmus puer crucifixus

Guilhelm⁹ puer ī anglia crucifigit a iudeis in die parasceue in vrbe norwico. de q̄ postea mirabilis visio legitur.

Genuenses hac tempestate cū et ditione diuicijsq̄ et gloria ad modū clari haberent a cōrado isto cesare signandi pecuniā et auream et argenteam priuilegium obtinuerunt cum ipius scilicet nota. q̄ et nūc vsq̄ apud eos in fidem pnissorum fideliter seruatū est. nam vsq̄ ad id tempus vt iacobus eorum theolog⁹ refert genuenses nisi papiensi moneta et quibusdam paruulis qui brunetti dicebantur vsi fuerant.

Auicenna

Auicenna medicus oīm clarissimus. eminentissimi ingenij vir. his tempibus vniuerso orbi clarissimus habet. qz vt fertur dn̄s cordube ꝛ princeps vrbis eius. dedit tn̄ magnā opam exercitio medicine. faciendo vt a pr̄ibus intellexi in sua vrbe construi hospitale habitaculū. vbi innumeri ponebātur infirmi. quos ipe visitabat. homo fuit colore brunus. ꝛ iocūdus. qz pulsando ꝛ cantando libr̄ fecit cātico. Et vt ferf satis iuuenis mortuus ē. Nō em̄ attigit qnquagesimū anū. Scripsit tn̄ vltra medicinā in omī genere disciplīne. Et in naturalibus ꝛ mathematicis ꝛ moralibus ꝛ dialeticis. Fuit ergo domīnio pnceps. practicus in medicina ꝛ in omī genere disciplīne eruditus. Quo aūt tpe fuerit cū multi nil certū scribant. hoc tn̄ certū est qd̄ tpibus beati augustini nō fuit. nec esse potuit. vt aliq̄ somniant. M. em̄. ꝛ. x. anni ferme sunt exquo beatissimus augustin⁹ fuit. Quo tpe auicenna esse nō potuit. Dicūt aūt reperiri ep̄las mutuas inter vtrosq̄ qd̄ absurdū est. mirabile em̄ esset. cū in volumine ep̄laꝝ augustini ad viles psonas ep̄le scripte sunt. Et ep̄le ad principē habite nō nominentur. Auicenna quoq̄ conculas asportatas ō sancto iacobo noiat. q̄ tpe augustini non erat vbi nūc ē. xp̄ianos item noiat ꝛ eoꝝ cōsuetudines de carne ꝛ corallo. cū xp̄iani pauci nominis erant ꝛ nō manifestos ritus obseruātes tpe augustini. Credit̄ igitur fuisse tempore auerrois aut paꝝ ante. Algazel etiā ꝛ alfarabius videtur fuisse cōtemporanei auicēne. q̄ fuerūt tpe auerrois. Declinante ergo imperio ro. ꝛ arabibus hispaniā occupantibus floruit. Qui cū in omī doctrina eruditissimus esset. librū excellentissimū cōposuit. metaphisicā deīde accuratissime enucleauit. Distinctiusq̄ ac clarius p̄ ceteris medicus post alios medicos in lingua arabica. postq̄ oīm medicoꝝ scripta vidisset. Medicinā omnē in qnq̄ libris descripsit. Scripsit quoq̄ de viribus cordis ꝛ plura alia.

Auerrois cōmentator

Auerrois quoq̄ medicus cognomento cōmentator. phīlosophus quidē. ꝛ ipe apud cordubā hispanie vrbē hoc tpe vt ex libro eius q̄ de celo tractat habetur floruit. Fuit em̄ a natiuitate xp̄i anno. M. cl. vt asserit cōciliator. Et egidius roman⁹ in suis q̄libetis. q. de vnitate intellectus. dicit se vidisse filios auerrois ī curia friderici impatoris. Multa aūt cōposuit ꝛ adeo excellenter in omēs arestotilis libros scripsit. vt cōmentatoris cognomentū pmeruerit. Deinde de sba orbis de tiriaca. librū q̄z pulcrū de medicina Colliget appellatū ac alia multa edidit. auicenne tamen ac medicorum emulus dictus fuit.

Auenzoar medicus

Soar etiā medicus cognomento sapiēs. q̄ auenzoar dr̄ hisdem tpibus fuisse ꝛ claruisse ipemet ī xv. tractatus sui. qui theisyr inscribitur libro. f. ij. c. v. testat⁹ est. atq̄ cū aboali auicenna in carceribus fuisse eodē libro meminit. Hic cū esset eruditissim⁹ vir librū medicine noīe theisir ad q̄ndam regem dedit. Indeq̄ nonnulla cōsilia cōposuit. Dicitq̄ se vniuersam medicinā amplissimo volumine euoluisse. Aaboali Abincenī sunt noīa arabica pr̄ez ꝛ auū significantia. Abon em̄ ꝛ abin apud arabes idē ē qd̄ fili⁹. Mos em̄ (vt omēs asserunt) apud arabes fuit. vt scriptores in titulis nomē pr̄is ꝛ aui ponerent ꝛ suū tacerēt. vt maioribus honores deferrent.

S. Thomas archiep̄s Cantuarien̄.

Thomas archiep̄s cantuariensis. in iuuētute oībus gratiosus. relicta curia regali in Anglia a theobaldo archiep̄o in archidiaconū assumptus. Inde in regno heinrici regis angloꝝ cancellariū effecit. vt sua prudētia malignoꝝ hoīm seuiciā tparet. q̄ post decessum archiep̄i eccīe pficere pcurauit. Cū autē rex scīm thomā ad volūtatē suā in detrimentū eccīe inflectere conaret. Cūq̄ post innumeras iniurias discessit. die. xvij. ad portū venit. et in nauicula parua cuꝫ duobus sacerdotibus trāsuectus in flandriā. quē papa alexander tūc senonis manēs honorifice suscepit. romā adiens. pace reddita septimo exilij sui anno reuersus. Vir aūt optimus ꝛ sanctissimus ab heinrico angloꝝ rege cum iura sua ꝛ ecclīasticas dignitates quas sibi p̄dictus rex ꝛ publica eius ptās vsurpauerat resarcire: et in statū pristinū reuocare anniteref. post exiliū damna cōtumelias atq̄ obprobria postq̄ parentū ꝛ amicoꝝ prescriptōem ꝛ alia: atq̄ alia supplicia: tandē martyrio coronatus ē. Sepultus tandem in sepulcro marmoreo. Anno domini. M. clxxiiij. Interfectores eius quidam digitos dentibus auferebāt. Alij sanie defluentes defecerūt. quidam paralisi dissoluti inuisa obitus indicia prestiterūt. Uerū alexander auditis ꝛ cognitis crebris ipius beati thome miraculis. eum in sanctoꝝ cathalogo ascripsit.

Noruegia prouincia hijsdem quoq̄ temporibus viuaci predicatione albanēsis episcopi. xp̄i fidem recepit. ob cuius beneficium atq̄ virtutem postea anastasio quarto defuncto. maximo oīm consensu pontifex creatus. hadrianus quartus appellatus est.

Linea summoꝝ pōtificū

Adrianus quartus

Alexander tercius

Anno mundi.6353. Anno cristi.1154.

Hadrianus quartus papa natione anglicus Albanus epūs cū a tercio Euge
nio cardinalis in Noruegiā missus esset: vt pmissum est .puinciā omniū ter
re cognite occidentaliū vltimā eā gentē multitudine copiosissimā primus omniū
cristianoꝝ christianā effecerat. Anastasio rome defuncto in pontificatu successit.
Eo itaq̧ creato pontifice romani cōsules suos sicut per Anastasij tpa administra
tioni vrbis pfecerunt. tentatusq̧ a romanis tum pcibus tū minis vt ꝯsulibus li-
beram vrbis administrationē relinqueret. vtq̧ in lateranū .pficisceref faciende
consecrationis causa. qꝺ facere recusauerit nisi prius Arnaldus brixianus antea
ab Eugenio damnatus ex vrbe pelleref. interea cardinalē sancte Pudēciane via
sacra ad pontificē accedentem. Romani ad Cosme ⁊ Damiani ede armis aggres
si vulneribus affecerūt. Pontifexq̧ vrbem romā ecclesiastico supposuit interdi
cto. ⁊ forte postremi tunc erāt sacri quadragesimales ieiunij dies. qꝺ cū popul⁹
egerrime ferret: pe ruicit prudencioꝝ sentencia vt Arnoldo seductore pulso ⁊ cō
sulibus depositis pontifex sanctū in laterano celebrat pasca. Guilhelmū Sicilie
regē qui multas eccīe occupauerat vrbes deinde graui anathemate notat. Fride
ricus aūt primus impator creat⁹ Cisalpinā galliā cū exercitu ingressus: cū ad vr
bem venisset ⁊ pontifex in basilica Petri Fridericū imperij corona donaret. ⁊ a
romāis tumult⁹ excitaref .pōtificis pcib⁹ impator lenif. hic postea ro. dictionē
plurimū auxit. nā ⁊ circa lacū sancte Cristine multa castella muniuit. ⁊ Radico-
phanū qꝺ nunc Senenses obtinēt muro ⁊ arce ꝓpe inexpūgnabile reddidit. pri-
musq̧ pontificū vrbē veterē inhabitauit. a quo ea vrbs culcior reddita ē. Cū ve-
ro instantibus romanis ad vrbē rediisset vexaref q̧ a consulibus libertatē roma
nam restituere conantibus Arggnanū pecijt. vbi nō multo post morif pontifica
tus sui anno quarto mense decimo. corpus romā delatū in basilica Petri sepelif
non longe a sepulchro Eugenij pontificis.

Anno mundi.6359. Anno christi .1160.

Alexander tercius papa patria Senensis. patre Ranucio. mortuo Adriano
duoꝝ ⁊ viginti cardinaliū suffragijs pontifex creaf. Etsi canonice lectus fuit multas variasq̧ in ponti
ficatu passus est agitationes. quibus iniciū dedit Octauianus quidā romanus tituli sancti Clementis pre-
sbiter cardinalis. quē victorē appellatū a tribus tantū .pfanatus. Victor ad Fridericū impatorē: Alexander
hortante Philippo francoꝝ rege Toracinā .pfectus cōscenso nauigio in franciā contendit. cōuētuq̧ in Cla-
romonte habito anathema in impatorē ⁊ Octauianū statim enūtiat: quā ob causaз Fridericus tres alios ꝯ
hunc Alexandrū successiue pontifices creauit. nā Victore mortuo primo Pascalē. post Calistū. deinde In-
nocentiū cōstituit. At vero romani creatis cōsulibus Alexandro pontifici amicis eū statim ex francia reuocāt
congratulantibus oīmibus pbenigne suscipif. Cisalpine igif Gallie populi ī spem libertatis erecti anno sa-
lutis millesimo cētesimo sexagesimoquinto in Fridericū arma sumūt. ideo cōpato exercitu in ytaliā veniens
Ancona discedēs romā mouet valuis reseratis illū furientē ingredi pmiserūt. his intellectis pontifex sibi ti-
mēs nocte intempesta cū sua familia vrbe abijt ⁊ Beneuentū accessit. eius q̧з vires phorrescens coqui sui ve
stibus sumptis. eo in habitu venecias .pfugit. Et ad diue virginis de caritate monasteriū paulo ante a mar-
co iuliano conditū .pfectus. ab incolis recipif. Et ortulo preficif. Post aliquot vō menses cum quidam no-
mine cōmodus eum ibidem agnouisset. velut insensatus confestim ad sebastianū ducem accessit. Et silenter
in vrbe veneta adesse pontificem romanum retulit. Qui re cognita. mox senatum congregans. cum oīmi ap-
paratu ad pōtificis diuersoriū accessit. cōpertoq̧ ibi pontifice ro. eū solēnitatibus ad diui marci tēplum cum
oīmi gaudio primo pduxerūt. Cū ibi ex more cōsedisset. principē ⁊ senatū cū oīmi pplo bñdixit. Impator vō
audiens pontificē venetijs adesse ottonē filiū suū cū armata classe ad reposcēdū pōtificē venetias misit. Cui
sebastian⁹ dux occurrēs facto congressu ipsum supauit. ⁊ venetias vinctū pduxit. ad pontificē ductus eo .p-
curante pax inter pontificē ⁊ prēm augustū componif. Altera vō q̄ secuta ē dies fridericus venetias venit.
⁊ pacē a filio cōfectā hoc modo approbauit: vt rome ⁊ q̄ ditionibus erant eccl'iastice pōtifici redderet. Quo
federe inito alex. pon. confestim ad ianuas templi diui marci accessit. Et ibidē vniuerso astante populo. im-
peratori iussit. vt se humi .psterneret ⁊ veniā denuo postularet. at pontifex cesaris collum pede comprimēs
ait. Scriptū est sup aspidem ⁊ basiliscū ambulabis ⁊ cōculcabis leonē ⁊ draconē. at fridericus. Nō tibi inq̄t
sed petro. cui successor es pareo. at pontifex ⁊ mihi ⁊ petro. ac sic inter impatorē ⁊ pontificē pace ꝯposita. Et
ducem atq̧ senatū exornauit. agentē postea thusculi pontificē alexandrū heinrici regis anglie oratores viri
eccl'iastici adierūt. regem ipsum ab iniusta nota purgatū. quem necis beati thome cantuarieñ. archiepiscopi
consciū fuisse crebris rumoribus allatum erat. Quibus auditis pontifex duos cardinales in angliā misit. q̄
reuersi retulerunt multa inspexisse plura audiuisse miracula. que ad beati thome sepulcrum deus ostēderat.
Quā obrem pontifex illum in sanctoꝝ martyꝝ christi numeꝝ retulit. Cūq̧ tercō hic pōtifex romā profectus
esset apud lateranum conciliū celebrauit vt ad christianā rempub. necessaria ꝯstitueret. Interim post lōgos
⁊ assiduos labores iam quieturus a tyrannicis perturbatōnibus. pontificatus sui anno. xxj. die. xix. rome
moritur. sublatis prius e medio quatuor scismaticis.

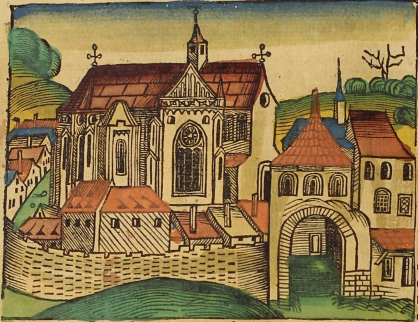
Linea impator
Fridericus primus

Fridericus primus cognomento barbarossa natione sueuus filius friderici ducis sueuoꝝ fratris scilicet Cōradi regis. natus ex clarissima ꝓgenie karuloꝝ. post cōradum tercium apud franckfordiam cōmuni voto principū delectus impator. Anno dñi M.c.liij. impauit annis.33. Primo sedatis discordijs in germania confestim lōgobardiam ingressus Terdonā obsidebat. qui ea potitus ad vrbem romam tanta ꝓperabat celeritate vt pōtifex sibi timēs in munitiora queqꝫ vrbem veterem primo post ciuitatē castellanam cū collegio cardīaliū se receperit. missis tñ hincinde oratoribus fridericus in campis sutrinis debitā pōtifici reuerentiam ac tutele sponsionez exhibuit. a quo breui post in principis aploꝝ basilica coronatus est. sed in ea celebritate romani cū pōtifice adriano paꝝ ꝯcordes ꝓpter ꝯsules impatorem suspectum ducētes portas vrbis clausas tenuerūt. Friderici aūt exercitus magn⁹ in pratis neronis tentoria habebat. plebs romana eruptione facta germanos inuadit. cedes haud parua cōmissa ē ꝛ reddita cedis vicissitudo. excitis ad tumultum impator incensis in romanos animis ferebat. quē pōtifex exoratū tantisp deliniuit vt captiuis dimissis ciuitati culpaz. iuuentutis temeritatem. reijciēti pacem ꝯdonauerit. Impator paucos moratus dies in germaniā redijt vbi diuortiū cū filia marchionis Diepoldi de Voburg ob ꝯsanguitatē fecit. ꝛ cū beatrice burgundionū comitis nobilissima filia nuptias fecit. Eoqꝫ tpe ducem bohemie regio noīe decorauit. ꝛ marchionatum Austrie in ducatū ꝯuertit. Mortuo deinde adriano pōtifice successori alexandro admodū aduersari cepit. quibus initiū dedit octauianus. Obsidebat ea tempestate fridericus cremam opulentissimū italie in lōgobardis oppidum. interea omnē romane eccīe terraz et vrbes vexabat. Terdonaqꝫ primo spoliata. Mediolanūqꝫ post solo equata ē. cui⁹ populum in sex portaꝝ tribus diuisum sex agri sui loca decimo ab vrbis solo distantia miliario habitare coegit. deinde cremam maximis affecit incōmodis. Cōmouit ea crudelitas ceteroꝝ italie populoꝝ aīos. Veneti qui nihil tūc incōtinēti italie solo possidebant. saluberrimi ꝯsilij auctores. quoꝝ suasionibus constat veronēses. patauinesqꝫ ꝛ vicentinos societatem belli conditionib⁹ inijsse. que cū friderico in mediolanēsibus agenti nunciata essent. suos germanos vndiqꝫ conuocauit ꝛ papiensium cremonēsiumqꝫ auxiliū fretus veronā duxit. Verebat autē ne alexandri auctoritas sibi aliqñ afferret incōmodū. papam igit dolis aggressus est. Cū deiñ otto fili⁹ captus venetijs tenebat. venetoꝝ opa fridericus absolutionis bñficiū (vt pmissum ē) ꝓmeruit. Sebastiano aūt duci ꝛ eius successoribus ac senatui veneto hec donaria seu priuilegia concessit. ꝛ pmo quidē funale candidum quod solis pontificibus ro. portandum consuetudo concedit eidē largitus est. Item ꝙ plumbo eoruz eplas sigillare deinceps possent quod tātum summis pontificibus licitum erat. Tercio vmbrellam que est ornamentum galero ꝯsimile. Quarto venetoꝝ principi terciā sedem in theatro ro. fieri fecit. cū prius due tantū in pape theatro sedes essent. Demū in ascensione dñi veneti in templo sancti marci indulgentiā plenariam ppetuo duraturam obtinuerūt. que vsqꝫ in psens ꝑdurāt. Quinto ipi duci octo vexilla sericea diuersorum colorum obtulit. Sexto deniqꝫ cereū album eidem condonauit. que omnia venetijs in pallatio sancti Marci ꝑpulcre depicta habent. Fridericus tādem eccīe romane reconciliatus conuētionem principum Nurmberge habuit. firmata pace literas pacis p germaniam misit. cruce signatus magno compato exercitu ad Siriā expeditionem sumpsit. cū amplissimo qꝫ exercitu ex alemaniā est ꝓfectus. vndecimqꝫ castris p hungariam bulgariāqꝫ et thraciam continuato itinere apud constantinopolim primum desedit. quē vt bosphoꝝ ꝙ celerrime trasmitteret. Isaac impator cōstantinopolis eo diligētius iuuit. quo magis potentatū illi⁹ diu antea formidauerat. Primam vo de thurcis philomeniam vrbem fridericus cepit. ꝛ iconium delatus non magis eius agrum ꝙ adiacentem regionem magnis populatōibus incēdijsqꝫ vastauit. Armeniam inde minorem ingressus omnia que sunt adita in suam ꝯpulit potestatem. adeo vt nec prius nec post suo vnqꝫ exterminio magis timuerit Saladinus. sed tātam christianorum spem infelix hora succidit ꝙ amnem rapidum sudoris lauandi caumatisqꝫ mitigandi auidior temere ꝛ in explorato ingressus tantoꝝ exercituum impator euectus est. Mortu⁹ est hic inclitus princeps anno imperij. xxxviij. vir certe magnificus atqꝫ pclarus. magnanimus. larg⁹. strennuusqꝫ atqꝫ facundus. qui auxit imperiū vt post carolū magnū gestorum magnificentia vix parem haberet in plerisqꝫ. preter persecutionem ecclesie gloriosus.

Heresis waldensiuz seu pauperum de lugduño p hoc tempus initium sumpsit. cuius auctor quidā nomie Waldo lugdunēsis ciuis fuit. Is cum diues admodum haberet opibus relictis ꝛ pauperib⁹ erogatis diabolica quadam suasione ductus euāgelicam pauptatez omnimode obseruare studuit. vnde cū ideota esset. quosdam vulgares libros cū quibusdam sanctoꝝ dictis sibi cōscribi fecit. quos nō sane intelligens suo inflat⁹ spiritu pdicando sanctoꝝ aploꝝ officiū sibi vsurpare curauit. Cōgregatis itaqꝫ innumerabilib⁹ quasi discipulis multos ꝛ quidam pessimos errores disseminare cepit. platos ꝛ clerum penitus aspernando. Monitus autem respondit. obedire oportet deo magis ꝙ hominibus. ꝛ cū in suo sensu obduratus ꝑsisteret. tādem veluti hereticus pessimus anathematis vinculo innodatus patria ꝓpellitur. que res facta est in laqueum maximū simplicioribus. adhuc multis in locis hec fatuitas viget.

Ordo heremitarum sancti Augustini

Guilielmus heremitarum ordinis heremitarum virū vtiq3 sanctissimū oli aquitanie ducem et pictauiensium comitem anno dñi.1157. in gallijs virtutibus et miraculis clarū fuisse cōstat. qui a primeuo iuuentutis sue anno a beato bernbardo abbate sufficienter edoctus. dum cunctis celsior haberet mortē p̄ oculis sibi constituere voluit timensq3 ne aliquā morte subitanea raperet. spretis seculi pompis in vastā heremū secessit et ibidē sub diui patris augustini regula perfectus xp̄i seruus esse cepit. factusq3 religiosus quāto altior in honore fuit tanto se humilius subdidit. et sicut antea loricatus hostes et barbaros ꝓpulsare cōsueuit. ita in deum cōuersus loricā sup nudū induēs crebris orōnibus vigilijs et ieiunijs suū corpus affligere voluit. hanc obrē multi nō modo seculares verum et eiusdem ordinis fratres atq3 alij priuati ad eū confluebant et tanq3 bonū patrem ordinisq3 instauratorem paruo adhuc sub tugurio obseruabat. Is cū cistercensium ordinem in gallijs modico tpe et plurimū auctū et maximo in pcio habitum. suumq3 heremitarū ordinē adeo in omnibus labefactatū diruitūq3 atq3 vastatum vt nulla quasi religionis facies in eo videret. Collabentia nanq3 videbat monasteria. collapsa oratoria. desertos ortulos. et laborantem sine charitate et inopia offendit vt nullū ferme religiōis inditiū in eo videbat. Ordinis sui vir sanctus calamitate pmotus aīm ad instaurandū adiecit vt breui cōualescens ex multitudine religiosorum et monasteriorum meliorē faciē ordo diui augustini in gallijs p̄ se tulerit. hanc obrē ordinis cōditorē appellarunt Guilielmite vulgo appellabant. Hic itaq3 cōcessione anastasij pōtificis ac hadriani eius successoris relicta heremo ciuitates primū ex heremitis incolere cepit. et primū monasterium apud parisius sub medicationis titulo extruxit. huius aūt pcipuus albertus gallus fuit. qui viuendū sua doctrina et vite sanctitate ordinem postmodū auxit. hic siquidem Guilielmitarum titulus in gallijs vsq3 ad innocentij quarti pōtificis tpa pseuerauit. verū eo mandāte post habita eius denoīatione et omnibus diui augustini heremitis ad ciuitates vbiq3 accersitis innocentius et successores oēs sub vno titulo heremitarum sancti augustini appellari voluit atq3 precepit.

Soles tres p̄ hoc tēpus nonis septembris in occidente simul vise sūt et post duas horas ceteris deficientibus qui medius fuerat sol occidit. Similiq3 modo ꝓximis annis tres lune apparuere et in media signum crucis. Hec visiones interptabant a nonnullis indicium esse discordie grauissime. cardinalium in electione pape et principū in electione imperatoris cū cōtra alexandrū vt p̄missum quatuor electi fuerant. quod scisma xx. annis. xvij. durauit. Terremotus etiā circa hoc tps plurib annis nō nullas quassauere ꝓuincias et ꝗmaxime Siriam atq3 Ciliciam. in quibus multe vrbes diu nutarunt. quedā cum magna populorum strage corruerūt

Jo. mesue medicus

Iohannes medicus mesue filius qui mesue alterius fuit filius Hamech filij Hali filius abdele regis damascenorum. et ipe hisdem tēporibus in medendis languoribus clarus existens. de medicinarum solutiuarum rectificatione ac eorum ꝓprietatibus librum vtile scripsit. Aliū quoq3 aromatarijs ac medicis putilē quem antidotarium appellauit grabadin. edidit insup in q̄ canones vniuersales posuit. et cū de curis morborum scribere orsus fuisset et a capite inchoasset scribens de morbis cordis interijt et manchū opus reliquit quod postea petrus apponus patauinus perfecit. licet etiam incōplete. Franciscus tamen de pedemontiū egregiam addicionem perfecit. An xp̄ianus fuerit quidam dubitant licet tanq3 fidelis et bonus deum psepe appellet.

Jo. carnotensis epūs

Iohannes carnotensis epūs et beati thome cantbuariensis familiarissimus homo doctrina et eloquentia clarissimus his temporibus in precio existens librum de vestigijs philosophorum et nugis curialium composuit. ac etiam vitam ipsius beati Thome accuratissime edidit. Atq3 alia quedam scripto mandauit.

Hartmann⁹ epūs brixē̄

Beat⁹ Hartmann⁹ brixenēsis epūs in territorio patauiēsi ortus in adolescencie primordijs mundo renuncians. canonicis regularibus sancti Nicolai i patauieñ. vrbe traditus. vbi in sancta vita moribus ac literis edoctus euasit. Cōradus saltzburgeñ. epūs eū iuuauie monasterio p̄fecit. Inde ob petitionem Leupoldi marchionis austrie in ripa danubij nouā plātationem regendam suscepit. mox aūt p̄positus factu s; corpusculū suum multis ieiunijs vigilijs alijsq; supplicijs vehementer afflixit. humilia insup religionis exercitia libentissime exercuit. Mortuo aūt Reinberto epō brixenēsi in demortui locū cōmuni voto clericorū in episcopum postulatus. vbi in omni sanctitate ꝛ miraculis vitam peregit. mūdanas ac carnales delicias a se prorsus abdicauit. oratōi ac ꝯtemplationi se totū dedit. Summa insup eius abstinētia fuit ꝛ mirabilis vite austeritas. Cilicio q̄q; sb habitu vteb a f. oua lacticiniaq; ex precepto archiepī solum sumpsit. carnem em suā plurimū macerabat. a friderico impatore plurimū dilectus. irā eius in alexandrum papam mitigans. qui vt patrem ac cōfessorē deinceps eum semper colebat Claruerunt igit eo tp̄e du e oliue in eccīa dei. Eberhardus archiepūs saltzburgeñ. qui in solsticio estiuali x. kal'n. iulij migrauit ad dominū. Et beatus Hartmannus qui gloriose epatui brixenēsi p̄fuit ꝛ omne tp̄s vigilando aut orando aut cōtemplando aut legendo cōsumpsit. ꝛ qui p̄cepta salutis dabat. lites dirimens plenus tandem di ex positus in balneo aquaꝝ in solsticio hiemali. x. kal'n. ianuarij felicem animaꝫ deo reddidit. sed postq; sanctissimus vir celo receptus pluribus miraculis floruit. p̄cipue mulieribus grauidis in partu eius meritis mirūimmodū auxiliū inuocantibus vberrime prestat.

Almeric⁹. vi. ihr'limoꝝ rex

Almericus sextus iherosolimoꝝ rex defuncto tercio Balduino eius frater in regno suffect⁹ est. regnauit annis. 12. virq; omnia strennuus ꝛ multo memoratu dignus. qui aggrediendis rebus magnis illico incubuit. nāq; Ascolonā tēplarijs a fratre balduino concessam primo regni anno magis reddidit cōmunitā et inde expeditus cū in egiptios duxisset dregmoni regis egiptij copiaꝝ p̄fecto cōgressus magnā in barbaris cedem edidit. Alexandriā paulo post delatus primariam egyptioꝝ vrbem quā tiracunus saladini turcoꝝ regis p̄fectus soldano egyptio fraude subtraxerat artissima pressit obsidione. vt alexandrini eū nullo pacto xp̄ianis subijci sint passi. Eaten⁹ almerico regi se p̄miserint vt in soldani potestatem p manus suas reducerent. almericusq; pecunia ingenti a soldano accepta fecit illi recipiende alexādrie potestatē. q̄ in pecuiaꝝ dissolutiōe cū fraudē almeric⁹ intercisse intellexisset. magno vir animo in soldanū ducens carras nūc chairū vrbeꝫ potentissimaꝫ obsedit quā cū aliqñ obsedisset potiundi quidem spe nō caruit. sed a milone quodam de planta seductus pecunia a soldano accepta abijt re infecta. pauloq; post in ascolonā vrbem egregiā duxit. cui expugnāde emanuel grecoꝝ impatoꝝ contra ac cōsueuerat magna subministrauit auxilia. ꝛ tamen Almericus parandis cōmeatib⁹ negligens fuit vt annona in castris deficiente obsidionem soluere sit coactus. Eo autem almerico haud diu post defuncto Balduinus filius successit.

S. Albert⁹ beluacensis

Albertus miles gloriosus post gloriosa certamia martirio coronatus est.

Anshelmus epūs

Anshelmus epūs beluacensis p hec tp̄a cuꝫ in omi sanctitate moribusq; p̄claris vixisset diē obijt. ad cuius sepulchrum diuinitus lampades accense sunt. excepta vna cui oleum vsurarius quidam administrabat.

Philipp⁹ rex francoꝝ

Philippus francoꝝ rex lodouici supioris regis fili⁹. post patrē regnauit annis. 44. Is postea cū audisset iherosolimā a saladino captā clemēte pōtifice admonēte. cū mult xp̄ianoꝝ p̄cipib⁹ siriā adnauigauit. cūq; ptolomaidē vna cū richardo angloꝝ rege se recepisset. ꝛ inde iherosolimam repetituri essent ambo de iherosolimoꝝ regno cōtendere ceperūt. demū philippus hic indignatione cōmotus simulata infirmitate in europaꝫ (dimisso richardo) regressus est. vbi in regnū suū introgress⁹ reliquū vite sue tempus in pace ac sanctimonia cōsumpsit ferunt historie hunc philippū religiosoꝝ orationibus miraculose fuisse natū. q̄a cū lodouicus pater iā sexagenari⁹ liberis careret vniuersis populis p̄cepit vt dn̄m instanter deprecarentur. quo facto hunc genuit filium.

Elizabeth moīal saxonie

Elizabeth monialis beata in saxonia miraculis claruit. visiones mirabiles scripsit angelo reuelante. p̄cipue librum viarum domini appellatum.

Linea summoꝝ pontificū

Lucius tercius

Urbanus tercius

Gregorius octauus

Anno mundi. 6384. Anno xpi. 1174.

Lucius eius noīs tercius papa natione tuscus luca vrbe ⁊ gēte nobili ori undus. Cū Alexander pōtifex romanus gloria magis q̄ annis plenus diem obijt oīm ꝯsensu pōtificatum inijt. cōsules aūt a romanis deponi curauit. multo eī ex nobilitate populoq̄ ro. ope ⁊ auxilio quos iam diu ea tirannis ad rapinam omia ꝯuertēs fastidisset innitebat. sed adeo cōsularis factio preualuit vt lucio vrbe deturbato in fautores suos crudeliter sit seuitum. Nouo eī apud romanos exemplo quotq̄t pōtifici studuisse comptum est. qui fuga sibi tardius ꝯsuluerint effossis oculis sunt cecati. ⁊ pōtifex fuge sue necessitate ad bonū ꝯuersum ꝯsilium quod rome destinauerat veronam ꝯcilium cōuocauit. rebus hierosolime titubātibus suppecias allaturus. veronā ꝯfect⁹ cōcilio habito ⁊ romanoꝝ licentiam ac supbiam improbauit. ⁊ principes omnes xp̄ianos adhortat⁹ est vt in asia laborātibus succurrerent. verū dū ab hac rem nuncij vltro citroq̄ mitterent lucius vir optimus pōtificatus sui anno quarto mense secundo die decimooctauo verone morit sepelit q̄ magna adhibita pompa ante altare cathedralis basilice. hic ante mortem nō immemor patrie sue eam ornauit. Ab Friderico imperatore quo cum in pace vixit obtinuit ne hetrusci alia q̄ moneta lucensi vterentur.

Urbanus tercius papa patria mediolanēsis patre Johanne e gente cribella pōtificatū iniens quo tpe fridericus occidētalis ro. imperator heinricum filiū ꝓuincijs ⁊ vrbibus quas de italia romanū tūc possidebat imperiū pfecit. Qui q̄primū pōtificatum inijt reuocare ad cōcordiam xp̄ianos principes primo annixus est. ne diffidentes a barbaris opprimerent. At vrbanus quē audita Guidōis lusiniaci regis noui ⁊ tripolitani comitis diffidia. ⁊ quē Saladini virtus fama principio sui pontificatus terruerat orbem xp̄ianoꝝ generali edicto de mittēdis in asiam copijs monuerat. Idq̄ quū serius negligentiusq̄ ardore sui animi quo ferebat fieri cerneret. venetias petere cōstituerat xp̄ianā eo militiā festinātius copiosiusq̄ sua p̄sentia cōuocaturus. Iāq̄ ferrariā attigerat quū i felicis plij rumore primū. post certiore. atq̄ q̄ erat maiore xp̄ianaꝝ reꝝ exterminij nūcio ad se plato febre ⁊ dolore correptus ē. ex q̄ breui mens⁹ ferrarie i itinere morit pōtificat⁹ sui anno primo mēse. x. die. xxv

Gregorius octauus papa patria beneuentanus summo oīm cōsensu pontifex creat⁹. q̄ ardore animi par suo pdecessori. sed tpe acceleratiore habuit mortis euentum. ⁊ statim nūcios ⁊ litteras ad principes xp̄ianos mittit eos cohortatus vt viribus omnibus vna secū cōparato exercitu terrā mariq̄ hierosolimam ab hostibus captā recuperarent. ⁊ cū ad mittēda in terras sanctam xp̄ianoꝝ militum auxilia totis animi corporisq̄ viribus insudat. pisas se ꝯtulit. quo pisanos inter ⁊ genuenses acerrimo cotēdētes bello pacem facilius cōponeret vt vtrumq̄ populū bello maritimo ꝑpotentem in sanctam expeditionem excitaret. pace aūt plane cōposita adiecta vtriq̄ parti cōditionem vt classe armata in barbaros ducerēt xp̄ianos in asia vexātes dū hec intētiore cura vir sanctissimus agit pisis morit pōtificatus die sui quinq̄gesimo septio.

Joachim abbas

Joachim abbas calaber ad vrbanū pōtificem verone accessit. Is maxime doctrine ⁊ excellentissimi ac ꝓpe diuini ingenij vir hac ipa tēpestate apd guilhelmum regem ⁊ calabros omnes clarus ⁊ inclitus fuit. qui spiritu prophetie (vt aiunt) repletus futura quasi p̄sentia differebat. cū prius nō multū ab hoīe doctore didicisset donum intelligentie vt ferunt diuinitus accepit. adeo vt facili de scripturaꝝ difficultates enodaret. ⁊ cum plurimū eruditus esset nōnullos in sacris codicibus edidit cōmentarios. ⁊ q̄maxime in apocalipsim. vbi ⁊ multa predixit. ⁊ potissimum de ordinibus mēdicantium. Item cōtra petrū lumbardum theologū librum cōposuit. qui postea damnat⁹ ⁊ reprobat⁹ fuit. sicut ꝑz i pricipio libri decretaliū. Fert q̄q̄ m̄lta scripsisse. librosq̄ suos dn̄o pape emēdandos obtulisse. ⁊ ei multa de futuris reserata aiūt de duob⁹ regibus francie et anglie apud messanam hiemantibus aliq̄n interrogatus quid sibi de expeditione sarraconoꝝ sperandū esset respondit nō dum adesse tempus quo hierusalem recuperari posset. Sup his aūt que scripsit de futuris temporibus nos reꝝ incertarum ꝑlagium relinquere conuenit iudicio posterioꝝ. alia quoq̄ ꝑpulcra scripto mandauit.

Balduinus septimus rex Iherosolime

Balduinus eius nomīs quartus Almerici superioris filius septim⁹ Iherosolimoꝝ rex p⁹ patrē regnauit ī iherusalē annis sex. qui etsi lepra pcussus fuit. regnū fortiter prudēterq̄ admīstrauit. nec animus illi. nec rei militaris pericia inferior habebat. Cū em ad terciū vtriusq̄ regni annū apd̄ Ascolonē prelio ꝯcurrissent maiores Saladini copias Balduin⁹ fudit. ⁊ altero itez ꝑlio apd̄ Thiberiadem ꝯmisso inter eas viginti milia Sarracenos Turcos ⁊ Arabas ꝑsente Saladino minores copie Balduini ꝓfligarunt. Balduinus igit̄ Saladino turcoꝝ regi ꝑstantissimo q̄tiēs ꝯgrederet̄ fortiter resistebat. ⁊ tamē illius virtutē eximiā ⁊ suū ipius lepre incomodū secū reputās futuris xp̄ianoꝝ afic rebus ꝓ sua prudēcia ꝓspicere cōstituit. Cū em̄ deterrēte morbo vxorē ducere nō luisset liberoꝝ spe destitut⁹ nepotes q̄siuit relinq̄re successores. duas namq̄ sorores suas in matrimoniū collocauit. q̄ꝝ primogenita noīe Sibilla Guilhelmo marchioni montisferrati Longaspata cognoīe appellato nupsit. q̄ primo anno filiū pepit cui Balduino de auūculi noīe appellatio. iherosolime tandē quartus Balduin⁹ lepra magis q̄ senio confectus interierat. quintusq̄ Balduinus ⁊ ipse rex successerat.

Ordo humiliatorum

Ordinē humiliatoꝝ hisdē tpib⁹ quā marie in Cisalpina gallia initiū sumpsisse ferūt. Qui dā tamē scribunt sub imꝑatore Henrico gesta. Verū cū Fridericus ꝑdictus barbarossa totā cisalpinā galliā varijs incomodis laceraret infinitos ꝑpe viros cū mulierib⁹ et liberis in Germaniaꝫ ꝑpetuo exilio damnauit. vbi cū multis annis eos detinuisset tā exilij fastiditi cōi ꝯsensu vestibus induti albis ad imꝑatorē accessere miam depcauere. q̄ꝝ humilitatē vt vidit cesar pietate ꝯmot⁹ annuit vt ī patriā redirēt. Reuersi exules ⁊ forte ex voto emisso plurimi in vnū ꝯuenerūt facultates suas ī lanificio exposuerūt. ceperūt vicia vitare. hūili veste incedere. cepit odor pie ꝯuersationis ꝑ regionē illā diffundi. Scdo viuere restrictius ceperūt ac viri in vnū habitare ⁊ seorsum mulieres exercitia corꝑalia ꝯtinuātes. Demū numero multiplicatis ⁊ ꝑcipue in clericis diuinis officijs se applicarūt. Sumpserūtq̄ ꝓ norma viuēdi partez regule bti Benedicti supiores eoꝝ ꝑpositos noīantes. Deinde facultatib⁹ tuz ꝑsonaꝝ numero mirū īmmodū creuerūt. in monasterijs tā fratrū q̄ monialiū ꝑ ptes Tuscie ⁊ Lōgobardie. Deinde anno dn̄i. M.cc ob religionē ⁊ vite sctītatē approbat⁹ ē ordo ⁊ mod⁹ viuēdi ꝑ Innocētiū terciū. ⁊ postea ꝑ successores multipliciter priuilegiatus.

Iherosolomitane vrbis vltima captiuitas.

Guido lusignanus Sibille Balduini regis leprosi sororis maritus. mortuo Balduino ⁊ eius nepote Balduino paruulo octauo loco regnū suscipiēs regnauit annis duobus. Post obitū em̄ balduini leprosi quintus balduinus puer ⁊ ipe rex successerat. cuius regni curā tripolitan⁹ comes ⁊ Guido suscipere cupientes nec vnanimes essent. duq̄ res ipa magnis christianoꝝ iherosolime agencium simultatibus tractatur balduinus puer regni iherosolime christianoꝝ ad octauū auūculi necis mēsem defunct⁹ ē. eam pueri regis mortem Sibilla genitrix ꝑcognitā texit futuꝝ qd̄ apparebat verita. Ne tripolitanū comitē populus ⁊ milicia oīs in regē iherosolime accersiret. multisq̄ astuta mulier nō magis pollicitationib⁹ q̄ largitionibus a patriarcha. epis. ꝓceribus magnatibusq̄ Guidonē virū suū ꝑsentē ⁊ ipm instantē iherosolime regē creare obtinuit. tulit vo grauiter tantā iniuriā Raimund⁹ comes tripolitanus inducias cū Saladino cōstituit. q̄ tripolitanū comitatū a fauore christianoꝝ penitus separūt. quin etiā Tiberiadis ⁊ gallilee principatū hereditate tenentē nobilissimā mulierē sibi matrimonio copulās. eūdē quoq̄ principatū regno iherosolime per nuptias abstulit. Erant tūc tpis Saladino cū christianis inducie quas vir astutus abrumpere satagebat. cū fortuna eius cōsilijs fomentū addidit. Q̄obrē Saladinus ingenti peditū ⁊ eq̄tū exercitu cōpato Ptolomaidē primo p⁹ berutū ⁊ maritima occupauit. postmodū in Ascalone ducēs. qui alijs auctus copijs. q̄ ab Anthiochena populatiōe diffugerant iherosolimā duxit. quā ab occidentalē plagā obsedit. oppugnatiōibusq̄ ꝑ decē dies frustra ibidē cōtinuatis. alia atq̄ alia ꝑ viginti item dies castra fecit. obsessiq̄ ingēs populi multitudo desperatōe magis suppeciaꝝ adducti q̄ oppugnantiū timore pterriti. deditionē ea fecerūt cōdictione vt cū suppellectili quā humeris singuli ferre possent abire pmitterent. Inuenim⁹ factā cōdeditionē secūda die octobris Anno nono ⁊ octogesimo postq̄ in christianoꝝ fuerat potestate. Migraturi iherosolima christiani Heracliū patriarchā ⁊ clerū facto agmīe sunt secuti. quaꝝ pars Antiochiā. pars Tyruꝫ pars Alexandriā pecijt. Saladinus iherosolimā ingressus Campanā primū turribus deiecit basilice debiciam ecclie christianorum iumentis in stabula sunt complete preter templum Salomonis olim celeberrimum. manserunt ea in vrbe christiani Asia oriundi Suriani Armeni Jacobite Georgiani ⁊ Greci.

Linea summoꝝ pontificū

Clemens tercius

Celestinus tercius

Clemēs tercius. pr̄ia roman⁹. pr̄e ioanne cognomēto scolaris. demāda-
tū sibi papatū accepit. Pontificatū iniens statim de bello in sarracenos
gerendo edictū ꝓponit. Rem xp̄ianoꝝ in asia magis magisq̃ indies piclita-
ri intelligens. Generali vt in similibus assolet edicto xp̄ianos admonet. exci-
tat. hortat̄ vt crucis salutifere signo non magis humeris q̄ȝ cordibus affixo
arma ī barbaros assumāt. de eterne felicitatis gloria triūphū singulis paritu-
ra. Cōciuit vō ea romani pōtificis exhortatio xp̄iani orbis principes frideri-
cū romanoꝝ īꝑatorē cognomēto barbarossum philippū regē francie. Richar-
dū regē anglie. oddonē ducē burgūdie. quos innumera pene archiep̄oꝝum
ep̄oꝝ ⁊ alioꝝ principū viroꝝ multitudo secuta ē. Quin etiā ex ytalia veneti ⁊
pisani classes paratissimas eduxere. Ex frisonib⁹ quoq̃ ⁊ dacis triremes q̄n-
quaginta. duodecimq̃ ex flandrensib⁹ xp̄ianā expeditōez sunt secute. ⁊ guil-
helmus Sicilie rex vltimā oīm opam tantis multisq̃ exercitibus nauauit. q̄
classe sua mare a barbaris pyratisq̃ pacatū vbiq̃ reddidit. Insuꝑq̃ annonā
ex apulia siciliaq̃ importauit. Hij principes ī asia postmodū varia vsi fortu-
na acriter pugnarūt. At clemēs ad cōponēdas res eccl̄iasticas animū adiecit.
Nam ⁊ mores clericoꝝ q̄rundā nō satis ꝓbatos seueritate sua emēdauit. Et
claustrū sancti laurentij extra muros edificauit. et laterani edes non mediocri
impensa restituit. templūq̃ vermiculato opere ac musiuo exornauit. Moriens
deinde anno pōtificatus sui anno tercio. mense quinto. in basilica lateranensi
sepelitur ducta ingenti funeris pompa.

Celestinus tercius papa. natione romanus. pr̄e petro cognomēto bubo-
nis. antea iacintus diaconus cardinalis grādeuus vir ⁊ v̄tute insignis
in tercium celestinū ē suffect⁹. Qui egreferēs apertā siculoꝝ rebellionē in suū p̄-
decessorē imprudētissime intentatā eos cōpescere cōstituit. Vir q̄dē ꝑ omnia
bonus q̄ heinricū corona exornauit. Et quoadu ixit nil pretermissit. quo ter-
ra sctā (Ita em̄ hierosolimam vocant) recuparet̄. in tantis autē ꝑturbationi-
bus reꝝ. tantoq̃ sumptu bellico edes egregias. tū apud sanctū petrū tum ad
lateranū edificauit. qua recipi pontifices ꝑ cōmode possent. Preterea vō no-
men viterbio dedit. eccl̄iamq̃ cathedralē fecit. Moritur aūt pontificatus sui
anno sexto. mense septimo. die. vndecima. Sepelitur in basilica petri. bonis
omnibus pre dolore ⁊ desiderio hominis lacrimantibus.

Saladinus rex

Saladinus egipti rex noradino sarracenoꝝ rege defuncto. ei⁹ loco tāq̄ȝ vir
fortissimus ⁊ strēnuus ab oīb⁹ sꝰbrogat⁹. regnauit annis. xvj. Hic magi-
stratu ac regno suscepto statim ꝯ egiptioꝝ regē ī bello ꝓcessit. q̄ tādem capto et
occiso vniuersam egiptū ⁊ syriā oēm cōquisiuit. Et suo imperio adiecit. Deinde
in xp̄ianos mouēs regni hierosolimitani terrā cū magno ingressus exercitu in-
gētē pecoris hoīmq̃ abegit predā. ⁊ cōgressos p̄datorib⁹ xp̄ianos milites. in
quis tēplarij fuerūt multi. maiori ex ꝑte occidit. Attn̄ p̄mo ⁊ secūdo p̄lio a bal-
duino rege leproso suꝑatis. Reꝝ ꝯꝑatis denuo copijs ꝯ emanuelē grecorū re-
gem mouet. quē ⁊ simulata fuga aliq̄n̄ ī angustas ꝯualles ꝓtrahēs tādē suꝑat
⁊ capit. Cui⁹ victoria elat⁹ ī xp̄ianos de hierosolimoꝝ regno ꝯtendētes cū ma-
ximo exercitu ꝓcessit. Ipam tandē ciuitatē sctām (quā xp̄iani reges post gothe-
fridū regē ꝑ ānos octo ⁊ octuagita cū magna gloria possederāt) post maximā xp̄ianoꝝ stragē vt p̄missum
ē cepit. ⁊ de ea triūphauit. Templūq̃ salomonis qd̄ turcis ꝑiter ⁊ sarracenis sicut ⁊ xp̄ianis consueuerat
sanctū eē. illudq̃ prius q̄ȝ saladin⁹ ingredi voluerit. aq̄ lauari rosacea. ⁊ suis lustrari execrationib⁹ cura-
uit. ꝑfect⁹ inde impiger saladin⁹ ī tyrū duxit. quā vrbē cōrad⁹ marchio nō magis ciuib⁹ quā ceteris q̄ eo
ꝯfugerāt xp̄ianis publico ꝑmittēte ꝯcilio defensandā ⁊ ꝑpetua ditione tenēdā acceꝑat. Hic q̄ppe saladi-
nus clarissim⁹ fuit. cui nihil aliud ad summā defuit laudē nisi xp̄iani noīs cara-
cter. Qui moriēs tandē mādauit in sui funeri tropheū tale an̄ corp⁹ suū deferri
spectaculū. videlȝ pānū nigrū ī lancea suspēsum. Cui precederet preco clamans
Asie toti⁹ domitor ex tanto regno tantisq̃ opib⁹ moriēs. nil aliud secū defert.

Alpaidis mulier

Alpaidis mulier sctā de cudota eo tp̄e claruit. Cui diuinit⁹ collatū ē annis
multis in corꝑe degere ⁊ corꝑalis cibi n̄ egere. Hec genere infima officio-
q̃ bubulca. sic corꝑe marcida. ⁊ pre exilis intestinis inedia euacuatis. venusta
tn̄ ⁊ corpulenta in vultu cernebatur. ac si delitiarum copia frueret̄ frequēter ra-
piebatur in excelsis ⁊ angelo duce freta: Illud quoq̃ admirandū feminā rure
editam ⁊ educatam rurali opere assuetā tam prudentē in consilijs ⁊ circūspectā
in verbis fuisse vt qui docet hominem scientiam. in ea delegisse sedem plerīq̃
arbitrabantur.

Linea imperatorum
Heinricus sextus

Heinricus eius nois sextus Friderici primi filius. anno dñi M.c.xc. defuncto genitore ꝯsensu principū romanoꝝ impatoꝝ delectus impauit annis octo. a patre aūt prius rex designatus coronā aquisgrani acceperat. Is primo in colonienses bella mouit. occiso leodiensi epō in graciā redeūt. Anno deinde electionis sue tercio Celestinus pontifex romanus postridie coronatiōis sue heinricum sextum friderici barbarosse in armenia defuncti filiū a germanis electoribus declaratum in regem romanoꝝ impatorem constituit. ea iniūcta cōditione vt heinricus ipe regno. citra vltraqꝫ fretum siculum ꝓprijs recupato sumptibus ⁊ cēsum solueret annuū ⁊ iuris ecclesiastici terram sibi redderet possidēdam. idqꝫ quo rex facilius assequeref cōstantiam normanno rege natam virginem in monasterio panormi agētem occulte educi curauit. eāqꝫ natu grādiorez qꝫ q̄ filios ꝓcuratura videref dispēsatione aplica illi in matrimoniū collocauit. Reddidit vo heinricus impatoꝛ primā oīm vrbem thusculam pontifici celestino. cuius ⁊ romane ecclesie iuris erat. Isqꝫ pter hec vna in re ꝯsiderantissimus ro. po. pmisit. a quo nullo adhibita aut pietate aut mora funditus est excisa. et vt omnis in futuꝝ instaurationis spes adimeref ruinaꝝ illius saxa romam sunt delata. que in cliuo huius temporis capitolino ad memoriā conseruanf. Ingressi regnū cum exercitu rex heinricus ⁊ regina primo imperij anno neapolim obsederunt. sed cum pestilētia exercitum inuasisset re infecta abeūtes in alemāniaz accesserunt. Postea iterato a celestino pontifice romano vocatus magnū in ytaliam exercitum duxerat. veneratqꝫ secum Constātia vxor friderici filiū afferens primū (quē pter omniū opiniones nimis annosa peperat) Isqꝫ secūdus fridericus postea vir factus ecclesiam ꝑsecutus est. paruoqꝫ negotio primo neapolis. post quicquid in ytalia sicilie regni vocabulo censef. ⁊ ipa subinde sicilia in eoꝝ potestatē sunt facta. Cōstans vo tūc fama fuit heinricū panormi agentez thesaurū ingentē a normānis regibus tanto prius tempore. tantaqꝫ successoꝝ ꝓsperitate cumulatum clam expilatum in germaniā transmisisse. Is a pontifice accersitus vxore ⁊ filio panormi relictis ro. se cōtulit cū eoqꝫ pontifex celesti. multa egit vt recupande hierosolime curam susciperet. Quod quidē munus cū p se noluerit per legatos exequi spopondit. priusqꝫ ro. et italia decederet nauigiū ex omni sicilie regno ⁊ imponendas vere primo copias parari curauit. pariterqꝫ alpes transgressus archiepm maguntinū ⁊ saxonū ducem legatos declarās onus illis iniūxit copias ex oī germania cōtrahendi. qua tempestate sarraceni affricam mauritaniam incolentes ingēti classe in hispaniā vlterioꝛē delati cōgressum ꝑlio castelle regē supatumqꝫ ceperūt. ⁊ plurima tūc ea gens barbara de hispanis subegit. quoꝝ partē bethicā olim. nūc granatam vsqꝫ in hec tpa Anno. 1493. tenuerūt. Tandem cū in regnum heinricus redijsset Messane in sicilia agēs cū grauiter egrotaret ad Innocētium pōtificem ro. mittens vxorē sibi ⁊ fridericū filiū pueꝝ ꝯmendauit. Philippū vo sibi germanū fratrē. cuius totius ethrurie dominiū sub ducat⁹ titulo cōcesserat. qꝫtū in se fuit ro. imperij ⁊ simul gubernationē regni sicilie quousqꝫ filius adoleuisset administrationē retinere quesiuit. cōfectoqꝫ testamento panormi diē obijt. ea igif mors et rem in asia xpianā ⁊ simul omnē germaniā maximis inuoluit motibus. fuit eñ in agēdis rebus strenuus. in hostes acer. in largiendo munificus. facūdus eloquio. facie decora. statura mediocris. ingenio prudens. in ecclesia panormitana magnifice sepultus.

Helynādus monach⁹

Helinādus in territorio belluacensi frigidi montis monachus his tēporibus religione facundia ac doctrina clarus effulsit. qui cū esset vir doctissim⁹ ac disertissimus. diligenti cura de omnibus rebus gestis chronicā p pulcrā ab initio mundi vsqꝫ ad hec tempora composuit ac in maxio volumie digessit. At hoc op⁹ ita dissipatū ⁊ dispersū ēvt nusqꝫ totū reperiaf. scripsit ⁊ alia opuscula ⁊ sermōes

Papias natione longobardus in latina ⁊ greca lingua egregie doctus p hec tempora floruit ⁊ multa composuit. ⁊ inter cetera pter latina vocabula. que diligenter in ordinē redegit. ⁊ de ordine dicēdi optime scripsit. atqꝫ plures eplas elegantes doctasqꝫ composuit.

Azo doctor interpres

Azonem pterea patria bononiensem viꝝ vtiqꝫ celeberrimum atqꝫ insignem ⁊ in iure ciuili cōsultissimum. Johannis bosiani (qui summā breuē super pādectis composuit) auditorem cū pdictis floruisse constat q̄ cum esset diuini ingenij vir in legibus optimos cōfecit apparatus ac summam celebrem edidit. que apud omnes etiam nr̄o euo magno habetur in pcio. Insuper additiones plurimis summis addidit. quem baldus legum fontem ⁊ electionis vas velut alter paulus appellat.

Martinus similiter bosianus ⁊ cremonensis eius doctrine ⁊ professionis doctoꝛ. de quo in glosis ꝑsepe fit mentio eo tpe floruit. quem angelus de perusio iuris lucernam ⁊ mundi speculum appellat.

Linea summorum pontificum
Innocentius tercius

Anno mundi. 6403. Anno christi. 1204.

Innocentius tercius papa natione campanus patria anagninus patre trasimūdo e familia comitum. vir certe in omni genere vite ꝓbatissim⁹ atq; doctissimus. q̄ a primeua etate parisius lr̄is operā dedit. Is an̄ pōtificatū doctrīa et moribus insignis. a celestino in numero cardinaliū refert. quo mortuo in ei⁹ locū oīm consensu pōtifex sufficit. Q̄ntū autem fuerit gloriosus pōtifex opa eius ostētant. q̄ si omnia scribenda forēnt ingens volumē efficerent. q̄ cū exosaz haberet venalitatē edicto statuit vt nullus curie officialis quicq; ab alieno exigeret preter scriptores ac bullatores. q̄bus modū p̄fixit. hostiarios quoq; a notariorum cameris amouit vt liber esset aditus. statim quoq; vbi magistratū init bello asiatico animū adijciēs germanos ꝓpter Heinrici mortē in asia tumultuātes retinere in officio lr̄is. nuncijs. premijs. pollicitationib⁹ conat⁹ ē. verum id frustra tentauit. at vbi videret sarracenoꝝ potētiam in asia concrescere apud lateranum maximum conciliū celebrat. cui interfuere plures viri p̄stātissimi. Postmodū multa libroꝝ volumīa composuit. inter que extat liber de miseria cōditionis humane. et libros de sacramēto eucharistie. de sacrameto baptismi. habuit item sermones temporibus et solennibus diebus accomodatos. Decretales quoq; antiquas composuit quas obseruari mandauit. Vir doctissimus et omi ornatissimus virtute. eo pontificatu sese dignū breui ostendit. nam inter ceteras decretales quas extantes reliquit tres eo pōtificatus sui initio edidit. Primā q̄ de inducijs habet. Quotiēs orbis p̄nceps alter in alterū delinqueret correctionē ad pōtificem romanum spectare. Et venerādos esse principib⁹ q̄tūuis maximus sacerdotes secundam. Terciā que extra de electiōe habet singularis fuit. Iuuere hui⁹ pōtificis virtutē et doctrinā beati Dn̄ici et Francisci assisiatis sanctitas. Improbauit p̄terea abbatis Ioachim libellum quēdam nō sanam doctrinam p̄ se ferētem. Damnauit et errores almerici heretici qui postea parisi⁹ cū sectatoribus suis exustus est. qui affirmabat ydeas que sunt in mente diuina et creare et creari. cū in eo nil nisi eternū et incommutabile sit. dixerat p̄terea in charitate constituto nullū peccatū imputari. Nec Innocencius opera pietatis in tanto pontificatu p̄termisit. Extant etiam rome duo huius pontificis opa situ. vtilitate et vsu longe distantia. hospitale sanctispūs in Saxia a longobardis et Saxonib⁹ ibi solitis habitare appellatum. quod in vaticani suburbio celebre et ditissimū hospitalitati amplissime deseruit vnū. Et alteꝝ turris appellata comitis vrsani operis. que muro oīm totius vrbis rarissimo sublimitate surgit eximia. Estq; ad forū olim nerue ad veteris subure principiū que p etatē nostrā et diu ante inhabitata nulli omnino vsui est aut fuit. indeq; basilicam sancti sixti que extat in auentino celebris tūc dirutam instaurauit. Verū dū Perusij tollende discordie causa (que inter Genuenses et pisanos vigebat) ꝓfectus fuisset morit. pontificatus sui anno decimooctauo mense septimo die. xvi. Cuius vita adeo ꝓbata fuit vt post eius mortē nil earum rerum que in vita egerit laudauerit improbaueritq; immutatū sit. hic quoq; primū ordinē diui Augustini heremiticum sub tutela apostolica suscepit.

Sinodus maxima hoc anno apud lateranum ab Innocētio pōtifice p̄dicto ꝓ recuperanda Iherosolima celebrat. cui interfuere mille et trecenti p̄lati cum iherusolimitano et constātinopolitano patriarcha. Metropoli septuaginta. Episcopi quadringenti duodeciz. Abbates. priores. cōuentuales octingēti. Greci et romani imperij legati. Reguz vo iherusalem. francie. hispanie. angli e et cipri oratores. Venere multa tum quidem in cōsultationem nec decerni tamen quicq; aperte potuit. q2 et pisani et genuēses maritimo et cisalpini terrestri bello inter se certabant. verum decreta ibi ꝓlata fuere quibus tam laicorum q̄ clericorum mores componerentur.

Concilium lateranense

Iohānes bon⁹ ordinis heremitaꝝ diui augustini instaurator natiōe Mantuanus his temporib⁹ ī flaminia et vmbria vitam riligiosissimam ac sanctissimaz duxit. multa monasteria ibi erexit. Inde fratres zābonite vulgo appellati sunt. Tandem cum vir sanctus. 50. ānis in flaminia ꝯmorat⁹ fuisset ī patriā reuersus plen⁹ dieꝝ et opib⁹ bōis. āno a natiuitate dn̄i 1222. migrauit ad dn̄m. Cuius corp⁹ translatuz in mōasterium ordinis sub titulo sancte agnetis fabrefactū summo seruetur honore vbi indies fiunt miracula.

Philippꝰ sueuie princeps ⁊ ethrurie dux heinrici imperatoris frater. quē idē heinricus moriens filij friderici reliquerat tutorem regnū accepit. verū heinrico mortuo maxima inter electores orta est dissensio. in germania enim electorū pars othonem ducis saxonie qui in asia fuerat germanū fratrem delegit. pars philippum qui ab heinrico institutus erat censuit cōseruandū. ⁊ res bello dissidijsqȝ diutissime acta qꝫ philippo rex francie othoni rex anglie fauebat. propter hanc dissēsionem imperatoris deligendi ytali neqȝ philippū neqȝ othonē ad imperiū admittunt. preter id tantū temporis quod inter coronationem ⁊ depositionē othonis interfuit. Per reliquū vero eorundē imperatorum tempus vacasse imperiū scribunt. Philippus aūt anno M.cc. alsaciam bello deuastans argentinā obsedit ⁊ in suaȝ potestatem accepit. sequenti anno similia in thuringia peregit. lantgrauiū deuictum in graciā sumpsit. Innocentius vero pontifex quia cōstabat heinricū ⁊ fridericū patrem contra romanā egisse ecclesiam othonem imperatorem pronūciauit. Philippꝰ ira succensus arma parat ac contra othonē philippo rege francorum fauente in expeditionē prodit. Otho quoqȝ composito exercitu vna cū ioanne anglorum rege pugnandi copiam facit. fiuntqȝ singularia certamina precipue apud coloniam. Ad annū quoqȝ pontificatꝰ innocentij octauū otto ille quē ro. regē imperatoremqȝ instituerat a philippo vbiqȝ succubuerat agrippina Colonia germanie vrbs preclara othonem pulsuȝ postremum omnium cōseruauerat quā vrbem philippus arta pressit obsidiōe. othoqȝ facta eruptione cōgressus superatusqȝ a coloniensibꝰ est expulsus. qui tempori cedentes philippo imperatori debitā obedientiā prestiterūt. Tandem principis diuturnis defatigati bellis pace confecta philippus romanorum imperator declaratꝰ. ac sic nouem annis nō sine molestia hanc dignitatem retinuit. nec tamen diuturna fuit philippo in adepto vbiqȝ per arma imperio quies. quem lantgrauiꝰ thuringie princeps multis in suam sententiam tractis circūueniēs. vel vt alij scribunt otto comes palentinus de witilspach bamberge interfecit. x. kalend iulij. corpus babenberge inde spire iussu friderici sepultū. Fuit aūt benignus ac largus. debilis corpore attamen virilis. facie venusta. capillo flauo. statura mediocri decorus.

Otto dux saxonie huius nominis quartus anno a natiuitate domini M.cc.ix. cū philippus imperator a comite palatino interceptus fuisset. imperator a germanis suis delectus imperauit annis tribus. qui statim romam proficiscens ab innocentio tercio sequenti anno in basilica sancti petri coronatus est. verū post acceptum ab ipso pontifice diadema iurisiurandi quo se de more obligauerat religione post habita terram ecclesie hostiliter inuasit. nā radicophanum montē faliscū siue vt corrupte appellant flasconem ⁊ totā pene romandiolaȝ per diuersas legiones diuersosqȝ legatos occupauit. ⁊ ad regni neapolitani regiones cōuersus vt eas quoqȝ caperet est adnixus. Friderico secū do quē romani pōtificis auctoritas ⁊ promissa protectio secuȝ redderet. nihil tantum motibus suspicante. eos vero motus pontifex innocentius iniquo ferens animo ad othonē misit. qui eū suadendo. hortando. admonendo peruincere conarent vt capta de ecclesie terra feudatario redderet. quod peiora indies moliebat. vnde pontifex eū anathemate primū percussit. deinde perseuerantem ⁊ vias omnes romanas latrocinijs infestantē imperio ⁊ alemanie regno priuatū depositūqȝ pronunciauit. Secutos eū prelatos ⁊ proceres ac oēs alios imperij ac regni populos eatenus sacramenti religione qua illi obligabant absoluens vt nō magis possent qꝫ deberent ab eius imperio reuerentia ⁊ obedientia se subtrahere. quamobrē rex bohemie. langrauiꝰ thuringie ac archiepiscopi Maguntinꝰ Treuerensisqȝ dux austrie ⁊ ex militibus prestantiores quiqȝ eū deseruerūt. Cū etiam germani electores imperij philippo suadente francorum rege qꝫ primū de priuatione othonis certiores facti sunt fridericū secundum sicilie regem vigesimū agentē annū in romanorum rehē declarauerūt. Philippꝰ enim francie rex othonē ioannis regis anglie ex sorore nepotē debilitari ac potentatu deijci exoptabat. quibꝰ tandē deterritus malis atqȝ periculis otho in alemāniā se recepit ⁊ quecūqȝ de ytalia ceperat in romani pōtificis fridericiqȝ sicilie regis potestatē redire. vbi postea a philippo francorum rege apud tornatum superatus. Tandem anno M.cc.xviij. otto imperator mestus languensqȝ aīo breui obijt. Veneti aūt rebellantem cretaȝ in fide armis cōtinentes anno salutis M.cc.xiij. eandē in colonie formā redigere. missis eo ciuibus qui cretenses in officio continerent.

Rainaldus archiepiscopus coloniensis post destructam mediolanū a friderico imperatore corpora triū regū ad Coloniam traduxit post gloriosam vitam in domino quieuit.

Richardus quoqȝ puer parisius a iudeis martiriū passus multis claruit miraculis. quamobrem philippus rex francie intelligens iudeos per plura quotanuis mala peregisse in vituperium xpianorum priuatis bonis omnes e regno francie expulit.

Ordo cruciferorum

Cruciferorũ ordo in sinodo lateranẽsi diu inchoatus sed aliqñ intermissus ab ipo Innocentio tercio põtifice anno pontificatus sui.xviij. restituit. et confirmat ac multis fauoribus cõmendat. Id q̃ maxie factũ ẽ eo q quedã albanensium pestifera heresis surrexerat. que tantã in populo romano cleroq; seditionẽ excitauerat q̃tã vnq̃ antea. q̃ obrẽ causaz põtifex ipe multos cruce signatos impulit ɔ̃ eos arma suscipere. quibus deuictis cruciferorũ ordinẽ iaz sopitũ ⁊ obliteratũ instaurans multis priuilegijs ⁊ gratijs mirabiliter auxit. eidez aũt ordini postmodũ innocentius quartus deuotiõe affectus apud lugdunũ existens regulã cõposuit ⁊ dedit in quo p̃cepit ipsis religiosis semp crucẽ in manibus portare. ipsius uũt ordinis auctores et ducẽ Quiriacũ epm ⁊ martirez tpe constantini magni Helene matris primũ fuisse tradunt. qui etiam cuz Juliano apostata cũ multis christianis passus fuit. sed idem ordo ad nihilum fermeusq; in presens redactus.

Tartarorum regni principium

Dauid quidam persa ex ignobili familia inter eos natus tartarorũ gentis rex vir quidẽ magnanimus p hec tpa ex indie montibus vna cũ oib⁹ sue gẽtis viris ac mulierib⁹ hostili aio egressus p vicinas quasq; vrbes spolia multa exegit ⁊ populũ suũ h̃ mõ allexit. quibus spolijs allectus inde parthos venit ⁊ pari terrore mediam. assiriam. persiam. armeniam et sarmatas nõ longo tpe puadens circa meotidis paludis littore concessit vbi ⁊ accolis suis sedes cõstituens in maximã euasit potentiã vt regnũ eoꝝ nunc multũ creuit in finibus hungarie polonie ⁊ iuxta mare ponticum ⁊ in aquilone. ⁊ hi nũc vsonẽ caffanũ habent principẽ. Sunt autez tartari hoies turpes oculos grossos ꝓminentes habent latas facies et frontes nasosq; latos mediocres. ⁊ statura tante arrogantie vt dñm suũ cham filiũ dei appellent. pluraq; de eoꝝ moribus historici scribunt.

Ordo carmelitaꝝ p hoc tps in syria apud carmelũ montẽ ab Alberto iherosolimitano patriarcha excitat ⁊ multis priuilegijs ab eo sublimat. atq; eidem regulã suo iure cõfectã obseruandã primo obtulit ⁊ confirmauit. in qua pro habitu fratribus eiusdẽ ordinis capã superiorẽ ex syrico cũ quibusdaz largis virgis sc; albis ⁊ griseis circulatã more helye ꝓphete (vt tradũt) assignauit ⁊ deferendã ɔ̃stituit. Jsq; ordo cũ in orbẽ diffunderet ac locis ⁊ viris ɔ̃stantissimis indies multiplicaret multas impugnationes p multos annos ab emulatorib⁹ ptulit. sed postmodũ Honorius pontifex eius nois tercius cernens ipam sanctam religionẽ ⁊ ordinẽ a multis impugnatũ ⁊ aliqñ ɔ̃secutũ cũ nõ satis probatũ cõspiceret deuotione motus primo põtificatus sui anno mutatis prius circulatis clamidibus ob honorẽ beate virginis marie in albas sub titulo virginis marie de monte carmelo approbauit ⁊ cõfirmauit. aiũt eñ ordinẽ istũ dũ in siria cũ habitu illo procederet maxima in reuerẽtia ⁊ deuotiõe apud soldanũ egypti extitisse ⁊ multas illi elemosinas ⁊ beneficia cõtulisse. sed eo habito mutato eũ e finibus ⁊ regno suo eiecisse. q̃ obrẽ necesse fuit illuz in europã traijcere vbi mirũ immodũ excrescẽs clarissimos ⁊ sanctitate ⁊ scientia viros ꝓtulit. Quoꝝ de numero p̃cipui fuere Angelus declamator ardẽtissimus Albertus siculus Cirillus grecus vir doctissimus. q̃ pter libros multos a se editos spũ ꝓphetie claruit. Et alij clarissimi.

Ordo carmelitarum

S. Dominicus

Dominicus hispanus vir sanctitate ꝛ doctrina plurimū decoratus. pdicatoꝝ dux ꝛ pater inclitus. ac xpiane religionis q̄si matutinū sydus emicuit ꝑ hoc tp̄s. Js ī calogura al' calaroga pago exomiensis diocesis nat⁹. Cui⁹ pr̄ felix appellatus. mater ioanna q̄ tres filios habuerūt q̄ postea lr̄is edocti sacerdotiū acceptarūt. Tercius beatus dn̄icus cui⁹ mater ꝓuidit in somnis se gestare catulū accēsam ore faculā baiulantē. Qui egressus ex vtero totū mundū incedere videbat᷑. pfigurans ex ea pdicatorē eximiū nascituꝝ. fuit em̄ vicioꝝ mirabilis obiurgatoꝛ. oppugnatoꝛ heresum. fideliū diligentissimus exhortatoꝛ. ab infantia quoqꝫ cū eo miseratio creuerat. ex canonico aūt regulari a deo vocatus cū fr̄ibus socijs pdicatoꝝ ordinē incredibili feruoꝛe fundauit. q̄ diuinitus instituto ab gloꝛiosa dei genitrice maria religionis habitū assumpsit. Et cū in tholosana albiensiqꝫ galliaꝝ regione heresis pullulasset. ac late ꝛ longe cepisset serpere. btūs dn̄icus tunc primū fama nosci ceptus ad eas extirpandas se cōtulit. Erāt vo q̄ armis eā sectam tueri adniterent᷑. Qua comes tolosanus notabat᷑ infamia. Quare datus est ab innocentio pontifice ꝛ a francoꝝ rege symon de mōte forti btō dominico adiutoꝛ. q̄ cū coboꝛte ab hierosolime expeditione reducta: a sancto viro aduersantiū arma conatusqꝫ retudit. tantisqꝫ ea heresis defixa erat radicibus vt q̄ septimo inchoauerat vix tādem vltimo pontificat⁹ innocētij anno potuerit extirpari. pater aūt religionis existens. postea ab honorio q̄ scismaticos apud tholosaꝫ domitos audiuit. ordinis confirmatōem obtinere meruit q̄ ꝯfirmato cū plura monasteria erexisset. Et multis signis ac miraculis claruisset. ac varias regiones docendo ꝛ pdicando lustrasset. Tandē anno salutis tercio vicesimo ꝛ duodecies centeno apud bononiā ytalie ciuitatē. nonis augusti migrauit ad dn̄m. quē postea gregorius nonus audit᷑ eius miraculis ꝛ vita preclara in sanctoꝝ numero aggregauit.

S. Franciscus

Franciscus seraphicus natione ytalus ex assisio vmbroꝝ ciuitate ortus. vir vtiqꝫ diuinus. ac primus institutoꝛ ordinis fratrū minoꝝ. ꝛ fundatoꝛ mirificus. Circa annos dn̄i. M. ccviij. primo negociatoꝛ hūanus ꝛ affabalis ac pdigus vsqꝫ ad annū. xxv. Jnde terrena oīa despiciēs xpm̄ in om̄i vita secut⁹ est. Et cū aliquādiu pedibus calciat⁹ ꝛ corrigia cinct⁹ incessisset. Sententie dn̄ice memoꝛ dicētis. Qui venit ad me ꝛ nō renūciat oībus. non potest meus esse discipulus. Abiectis oībus tunica incultam ꝛ cōtemptibilem fune ꝓcinctam induens nouū mox ordinē constituit. cum quo velut sol ī oꝛbe radiās xpianā religionē plurimū illuminauit. Tantū aūt in seipo rigorē austeritatis exercuit. vt in tēptatione carnis. in pruinali tpe niue vel glacie operiret᷑. pauptatē quoqꝫ dn̄am suam semper vocabat. Mallebat potius de se vituperia q̄ꝫ laudes audire. omiqꝫ studio precauebat ne pauptatis metas trāsiliens ad supflua difflueret. ardentissimoqꝫ martyrij desiderio feruebat. Jdeo sexto cōuersionis sue anno syriā petijt: ac ad soldanū accessit. qui eum om̄i honoꝛe suscepit. Duobus aūt annis an̄ obitū eius vidit in visione seraphin vnū in aere sex alas habentē cruci manibus extensis pedibusqꝫ cōnuctis affixū. alaꝝ vo duas sup caput erectas. ꝛ duas ad volandū extēsas habebat. Poꝛro duabus totū coꝛp⁹ tegebat᷑. Cunqꝫ diutius cogitaret apparebant in manib⁹ ei⁹ quasi fixure clauoꝝ. latusqꝫ ip̄ius dextrū veluti lancea perfoꝛatum. Interea cū fr̄ibus suis sic ab eo institutis nouā dedisset regulā. ꝛ xpi stigmatib⁹ insignitus fuisset. ꝛ nomē suū in oꝛbe diffudisset. Cū nullā carni sue requiē dederat a ꝯuersione sua. xviij. anno ꝛ multis languoꝛibus ꝓteritū tp̄s effluxisset. duobus seq̄ntib⁹ grauioꝛibus purgeri cepit. Tandē plen⁹ bonis opib⁹. apud assisiū vrbem suam. Anno salutis nr̄e. 1227. nonas octobꝛis ī dn̄o feliciter obdoꝛmiuit Quem ꝛ biennio post gregorius nonus auditis eius crebris miraculis magna prius ob eam rem cōuentu habito. in numeꝝ sanctoꝝ statim retulit. Nicolaus aūt tercius papa anno. M. cclxxx. litteras de stigmatib⁹ ei⁹. xpi fidelibus misit

Terremotus atqꝫ poꝛtēta multa hijs annis vbiqꝫ ferme fuere ita vt antiochia ꝛ tripolis atqꝫ damascus magna ex pte coꝛruerint. Cathina etiā sicilie insula contra aquarum naturaꝫ pelagus retrocessit. ꝛ hoīm ferme milia absoꝛbuit. Jn ytalia insup grandines ouis anserum grossioꝛes ceciddere.

Visum est quoqꝫ signū mirabile in occidente post occasum solis in stella posita in austro declinans in occidentem indirecto syderis quod astrologi coꝛonam adriagne appellant. Visusqꝫ radius quasi trabes magna per multos dies ascēdes in altitudinem firmamenti. Predicatoꝛes hijs tempoꝛibus multa alia signa contigisse asserebant.

Anno mundi. 6413. Anno xpi. 1214.

Linea summoꝝ pontificu

Honorius tercius

Gregorius nonus

Celestinus quartus

Honorius tercius papa. pr̄ia romanus. pr̄e almerico ciu e romano genit⁹ tercio suffectus innocētio. ⁊ ipm eius noīs terciū. perusie cardinales ī romanū pontificem creauerūt. Qua in creatione ad sextū p̄decessoris diem obitus facta. maioꝛ solito adhibita ē festinātia q perusini ciues difficultatē hierosolim e reꝝ. ⁊ belloꝝ ytalie sedandoꝝ necessitates ꝑpenderūt. Et coacto in conclaui collegio penuria cibi per dies singulos maioꝛe facta vt ꝓperarēt. vim honestissimā attulerīt. ꝯsecratusq̧ pōtifex destinatū a p̄decessoꝛe pac in ytalia cōstituende tractatū ꝑ oꝛatoꝛes legatosq̧ cōtinuauit. Ipse romā intra primū creationis mensem ꝑ sabinos se cōtulit. Sollicitabat em̄ eū petrus antisidoꝛēsis impatoꝛ cōstantinopolitanus. quē paulo post ⁊ iolem simul vxoꝛē idē pontifex in basilica sancti laurētij. q̄ via tyburtina extra muros insignis visitur. imperiali diademate decoꝛauit. Et rebus xp̄ianoꝝ in romana ꝯsulturus q̄ hierosolimis ꝓfuture viderent ioannē de colūna cardinalem romanuz portuensem ep̄m apostolice sedis legatū declarauit. impialesq̧ titulos honoꝛius friderico secūdo cōtulit. Quē post iuribus ecclesiasticis sibi vsurpatis anathemate notatū dignitate priuauit. Ordinē heremitaꝝ prout innocentius fecerat ꝓtegendū cū suscepisset. Etiā oꝛdines predicatoꝝ ⁊ minoꝝ cōfirmare voluit. hierosolimoꝝ regē ex asia ad se romā venientē benignissime suscepit. Extant vo honorij pontificis decretales multe. tū rome opa sancti laurentij extra muros vrbis reparata cū cenobio basilica. tum sanctasanctoꝝ ad lateranēsez ecclesiā instaurata celebris sanctimonie oꝛatoꝛiū. Bn̄ aūt ac beate vitā ducēs vt bonū pastorem decebat. anno pontificatus sui decimo. mēse septimo. die. xiij. moꝛit. Sepeliturq̧ in basilica sancte marie maioꝛis ad presepe.

Gregorius nonus papa natione hernicus. pr̄ia anagnin⁹ e familia comitum innocentij tercij nepos. Qui ⁊ laterano vbi creatus fuerat ananiam ꝑ estati caumata se contulit. Vn̄ fridericū monuit vt expeditionē in terrā sanctam cui⁹ voto pridez cruce signatus se obligauerat. tandē iniret. forte cōminaret vt nisi breui exequeref excōicationis priuationisq̧ sententias ab honoꝛio p̄decessoꝛe in illū ꝓmulgatas. ꝯfirmatas etiā atq̧ etiā aggrauaret. Promisitq̧ fridericus sese vouerat. dictūq̧ ē veris tp̄us ad ꝯueniendū brundusij. venerat eo magna multitudo p̄cipue vero ex germania lantgrauius hassie. q̄ brundusij vna cū magna pte militū moꝛitur. dū fridericus egritudinē simulās in sicilia se continet. Hec fraus ita cōpꝛehensa est. cognita em̄ lantgrauij moꝛte celerrime eo adnauigasse omnēq̧ eius suppellectilem diripuisse. Cognita igitur fraude friderici honoꝛij tercij sententiā in fridericū latam ꝯfirmauit. Inde perusij pontifex assisiū petiturus. vt q̄ de francisco viro sanctissimo miracula audierat pn̄s cognosceret re comperta vt audierat. in sanctoꝝ numeꝝ statim retulit. Ceperant iterim romani senatoꝛes qn̄qz vnū. qn̄qz binos creare. Hanibalqz ex hanibalda gente romana nobilis senatoꝛ heresi ꝯsentiebat. in quā multi inciderant sacerdotes. Hiqz pontificis reditū foꝛmidantes tumultū concitauerāt ꝗ diuina vltio cōpescuit. Tyberis em̄ eā in alluuionē excrescens. multa dāna moꝛtalibus intulit. Et tanta peste laboꝛatū est vt decimus quisqz vix superfuerit. Pontifex mira clemētia vsus publice oēs priuatimqz etiā distributa pecunia ꝯsolatus ē. veteres cloacas purgari nouasqz plurimas construi curauit. Urbis dignitati ⁊ valitudini vno tempoꝛe consulens. accessit post ad vrbem reatinā pontifex curiā in ea aeris salubꝛitate conseruaturus. qua in vrbe beatum dominicum in sanctoꝛū numerum retulit. Spoletum postea estate cum diuertisset beatum anthoniū cognomento paduanū ob innumera miracula sanctoꝝ confessoꝝ collegio congregauit. Qui tandem multis quassatis erūnis a friderico suadentibus francie ⁊ anglie regibus cōuocauit omnes oꝛbis xp̄iani ad cōciliū. Uerū fridericus terram mariqz vias p̄clusit. Cardinales pisana classis intercepit ad amalphiā vrbē ducti. in custodiam postmodum tenti. Dum aūt eo tardatus captoꝝ cardinaliū ⁊ prelatoꝝ impedimento. desistit a concilio pontifex. mense augusto. Et primo quadragesimo salutis anno supꝛa duodecies centeno obijt. pontificatus sui anno quartodecimo. mense tercio.

Celestinus quartus patria mediolanensis ⁊ ganfredus ex castillonea gente. sabinensis episcopus vita ⁊ doctrina insignis senex admodum ⁊ valitudinarius in locum gregoꝛij suffectus. ad fridericum mittens obsidionem fauentie continuantem multis illum de futura pace pollicitationibus delinire conatus est. Sed priusq̧ fridericus respondere potuerit. Celestinus ipe duo devicesimo pontificatus die defunctus ē. Cui vt successoꝛ daretur vno ⁊ vicesimo mense laboꝛatum ē. Causam diuturne vacatōnis apostolice scribūt tentos in malphitano carcere cardinales. ne ipis absentibus electio fieret protestatus fuisse. Quibus ⁊ collegas assensisse. videntes omnē ytaliam friderici motibus quassatam esse. ⁊ imminere per singulos dies periculum ne vrbē romam caperet.

Linea impator
Fridericus secūdus

Fridericus eius nominis secūdus impator. anno dnī. 1212. ottone pdicto imperij titulis priuato. ab electorib⁹ eius loco surrogatus. Et ab honorio pōtifice cōfirmatus τ coronatus. impauit annis. 33. Pat⁹ ex heinrico sexto τ cōstantia sorore regis sicilie. q̄ cum antiqua esset sub papilione panormi in medio platee. vt tolleref omīs suspitio τ mulieres liberū haberēt aditū in lucē editus Is sub gubernatione ecclesie τ innocētij orbato p̄re enutritus. Deinde potentissim⁹ impator ytalie. sicilie. sardinie. ihrłm τ sueuie. dn̄s quo nullus magnificentior romanū imperiū tenuit. Fuit em̄ armoꝝ strēnuus linguaꝝ. s. latina τ vulgari. greca. gallica τ sarracenica pit⁹. vigorosus liberalis τ magnific⁹. Nec vicijs nō caruit luxuriosus nihil curās nisi tpale. cū m̄ltis pōtificib⁹ romane eccīe bella gessit. Fecit tn̄ magnifica edificia p omnes ciuitates regni apulie τ sicilie. Validissimā arcē capuana dicta in neapoli castꝛ pratense τ arcē sancti miniatis Habuit ex prima vxore heinricū τ cōradū. quos ꝯsortes regni fecit. Ex secūda filia ioannis regis hierosolimitani iordanē ex ꝯcubina fridericū regē antiochie manfredū principē tarenti postea regē sicilie. Et Rentzium quē fecit regē sardinie. Fridericus itaqꝫ p̄mo post habitā magūtie regū alemānoꝝ coronā. In sueuia gentilitatis sue regione desederat. Is audita clade qua otto afflictus erat. Aquisgranū impatoriā vrbē obsidione pressam recepit. vbi tercij innocētij romani pōtificis auctoritate regiā iteꝝ de more coronā accepit. Et vt aliquā erga deū ostenderet gratitudinē cruce insignitus. voto se tunc publice obligauit subsidiū xp̄ianis in asia agētibus afferēdi. ne etiaꝫ pontifici quoqꝫ romano ingrat⁹ esse videref. comitatū de regno sicilie pmisit fundani ppetuo ei⁹ donationis iure a romana eccīa peculialiter possidendū. inde in romanoꝝ regē electus ottone defuncto romā rediit. Quem honorius impiali diademate insigniuit. Obierat paulo prius cōstantia eius mater prestantissima mulier. nō magis annorū qua prudentie plena. q̄ viso filiū adolescentiā supergredi incipientēꝫ. Qui duos de triginta ageret annos. ad eam diē inviolatū via cōtinuisse. ꝙ ea de medio sublata. mores vsqꝫqꝫ mutauit In pontificē em̄ spreta iureiurādi religione anno coronationis primo m̄lta τ quidē enormia ē aggressus quē vt a flagitijs a rebellione temparet. admonētem magis magisqꝫ indies spreuit. Unde cū duxit pontifex anathemate nisi resipisceret τ ablata redderet deterrendū. sub ip̄m fridericus impio priuatus. vt reb⁹ ꝯsuleret alemanie. Quib⁹ ob noui impatoris subrogationē timebat. heinricū filiū decenem illi in regem dedit. Tribus ab inde annis supuixit honorius. Promisit postea fridericus qd̄ vouerat. τ quod pontifex gregorius volebat. Tandē ad terciū ydus augusti cū omni classe brundusio soluit. sed ceteri ad destinatuꝫ in acconē cursum velis ardentissime remisqꝫ cōtendūt. Fridericus noctu cū trireme dilapsus brundusium ē reuersus. At gregorius pontifex cū intellexit fridericū in ytaliā reuertisse. q̄ntis potuit maledictionibus ꝓsecutus ē. Inde nauigationē ingressus de qua cypri substitit. Senescallo m̄litie sue mḡro cū copijs ptolomaidā p̄misso. q̄ soldani conat⁹ inspiceret. fridericus ab illo accersitus ptolomaidam adnauigauit. Nec mora oratores in romā dimittens. absolutionē a pontifice implorauit pontifex q̄ oīa restitisset repulsam dedit. quāobrē fridericus cōsulcius sibi duxit in ytaliā nauigare. Et a tarentino portu quē primū de nauigatione attigit. neapolim anxius aduolauit iuerat ptolomaidaꝫ magister militie theutonice prutenoꝝ. q̄ cū ip̄o friderico in ytaliā rediit. fauentia deinde anno obsidionis ꝓpe in friderici potestatē pactione ē facta. Inde in bononiā ducens studio eā priuauit. qd̄ tunc primū paduā ē translatū. inde in mutinēses ac regi-nos duxit. sola agroꝝ vastitate ꝯtentus fuit. Continuatū postea ē duos ferme annos belluꝫ atrox variūqꝫ τ longobardie ac om̄i ytalie pniciosissimū omībus quos p ytaliā partiū gibelline τ guelfe labes infecerat auxilio nō magis militū q̄ꝫ pecuniaꝝ odio partiū vtrīqꝫ cōtribuentibus. Tandē quartus innocentius pōtifex excōicationis depositionis priuationisqꝫ sententiā in fridericū ꝓnūciauit. omibus iuramento absolutis. Et potestate electoribus attributa nouū quē vellent principē deligendi. ꝓut in sexto de iudicijs nūc habetur. Et cum tanta pontifex lugduni inde rex francie in egipto cum gloria τ dignitate reipub. xp̄iane gererent. xp̄ianos ip̄e in longobardia crudelitate ꝓsequitur. Inde apud parmā prelio supatus. postremo in ciuitate firenciola in finibus abrucij infirmat⁹ manfredi filij ausu veneno vel suffocatione interijt. Cui hoc epigrāma affixit. Si probitas sensus virtutum gratia census. Nobilitas orti possent resistere morti. Non foret extinctus fridericus qui iacet intus.

Eclipsis solis anno. M. ccxxxviij. totius. circa horā nonā die. vi. Junij facta est. τ tanta obscuritas aeris fuit. vt noctē adesse crederēt. causaꝫ ignorantes ad penitentiam redierunt. Designabat fm̄ iudicium (quod fallax vt plurimū censetur) mortem gregorij noni τ oppressionem ecclesie per fridericum.

Terre etiam motus maximi repente exorti. τ adeo grandes vt in montibus saluijs ad quinqꝫ hominū milia perisse dicantur. Quo quidē anno frisia regio a maritimis fluctibus pene tota submersa fuit. Ubi ad centum hoim̄ milia demersa referuntur.

Ordo predicatorum

ORdo predicatoꝝ hiis tꝑib⁹. veluti nouū sydus a btō dn̄ico diuinitus excitatus. Et sub regula diui augustini institut⁹. Hūc em̄ ad lateranēse ꝯcilium cū fulcone tholosano epo. ⁊ ad innocentiū adijsset. petens cōfirmationē. cū ꝑe nouitate rei se difficilē exhiberet. Nocte in somnis videns lateraneñ. ecclam suis cōpagibus resolutā graue minās ruinam. Cui occurrebat vir dei dn̄icus humeris suis casuras fabricā sustentare videbat. q̄. visione mot⁹. petitionē attēte acceptauit. hortans vt cū fr̄ibus regulam eligant. reuersus ad .xvi. fratres tholose regulā ꝑdicatoꝝ ordinarūt. Interea innocētio mortuo ab honorio ista ꝑscripto pontifice ipo ꝑe dn̄ico instante auctoritate ap̄lica tandē approbat ⁊ ꝯfirmat. Ordo hic īter ceteros ordines ꝯ hereticos ꝗmaxime extinguēdos sp̄ impetuosissim⁹ ē habit⁹. Et ne ꝑdicationis officiū impediretur. proposuerūt terrenas possessiones ⁊ redditus annuales ꝑrsus abijcere. qđ postea in caplo generali bononie executioni mandatū fuit. Confirmatoēm ita ꝙ ordinis sb regula augustini ⁊ cōstitutōib⁹ additis ab honorio accepit. Ipm ordinē postea raymūd⁹ dominici successor. ac reliq̄ vita ⁊ doctrina atq̃ ordinatōnib⁹ mirūmmodū auxere. Quorū de numero ꝑcipui fuere Petrus martyr veronēsis. Thomas de aqno. ⁊ Vincētius inter sanctos relati. Reliq̄ q̄z vt petrus de Tarantasia Innocēti⁹ quīnt⁹ appellat⁹. ⁊ Bn̄dictus xi. papa. Hugo cardinalis biblie postillator. Albert⁹ magn⁹ Petrus de palude. Jacobus de voragine. Antonin⁹ archieps florētin⁹. Et alij innumerabiles doctores ⁊ sanctissimi cōfessores. q̄ illū ꝑ virib⁹ auxere. Rogeri⁹ ⁊ Albert⁹ brixiēsis Vgo de argētina Thomas anglicus. Vincētius burgūdus theologus ⁊ historicus. atq̃ alij historici plurimi q̄ sua doctrina moribus ⁊ exemplis ordinem protexere ⁊ in fide decorarunt.

Ordo minorum

ORdinē etiā minoꝝ hac tēpestate tercio kal. decēbris honori⁹ pōtifex (⁊ vt ferūt difficilime) confirmauit. Nouerat em̄ antiquus hostis hūc ordinē in ecclia dei admodū ꝑfuturū. ideo obstitit. vt ad nih ilū redigeret. Hunc itaq̃ ordinē diuus franciscus tanq̄ voluptatis ac paupertatis ortū mlto labore plantauit. in q̄ vt quietius ⁊ securi⁹ a mūdi fluctib⁹ elongat⁹ soli deo vacare posset. Ipse franciscus btīssimus p̄mo introiuit. vt reliquos sp̄ualib⁹ ⁊ doctrine gr̄e aquis irrigaret. ibidē ergo constitut⁹ diuino afflante spiritu. post suā ad deū ꝑfectā cōuersionē. cernens accrescere fratrū ⁊ filiorū suorū nūerū. vite normā ⁊ regulā cōposuit atq̃ descripsit interpositis in ea sacri euangelij vbis. ad eius ꝑfectoēm feruētissime anhelabat. Quandam q̃ ꝯfratres suos vbo pariter ⁊ exēplo edocuit. Regula aūt ⁊ vita fratrū minorū vt ipse ait. hec ē dn̄i nostri ihu xp̄i sctm̄ euāgeliū obsuare. viuēdo in obediētia. sine proprio. ⁊ in castitate vsq̃ ad mortē. Et cū innumerabiles ex hoc ortulo emerserint viri q̄ ipum signis ⁊ doctrinis illustrarūt. inter ꝑcipuos nūerāt ludouicus epus. antoni⁹ vlixbonēsis. bonauētura cardinalis. Et bernardin⁹ senēsis. in cathalogo sctōꝝ relati. Sz ⁊ Nicolaū ei⁹ nois q̄rtū. Alexandrū q̄ntū. ⁊ Sixtū q̄rtū pōtifices maximos. de q̄b⁹ ⁊ alijs latius infra dicit. Inter doctores etiā solēnes sacri ordinis annūerat alexander de ales. Richard⁹ de media villa. ⁊ innumerabiles alij.

ANno salutꝭ p̄mo vicesimo. duodeciesq̃ cēteno. tartari gēs cithica georgianā armeniāq̃ maiorē direptas vastatasq̃ suo sbiecerūt impio. inde riphei s mōtib⁹ trāsmissis ad eas delati vastissimas regiones. Que transsiluanam ꝯtingūt. in poloniā ⁊ post ī hūgariā penetrarūt q̄s xp̄ianas regiones populatiōnibus incendijsq̃ late cōmissis magno affecerunt incōmodo.

HJerusalē citas q̄z a cordirio magni saladini filio obsidētib⁹ damiatā xp̄ianis. q̄nta vice fundit⁹ euertit. tēplo dn̄i tantūmō itegro relicto. ⁊ cū sepulcrū dn̄i nostri ihesu christi violare etiā statuisset precibus christianorum pulsatus ab scelere destitit.

S. Clara

Clara ꝟgo admirabilis ⁊ sanctissima. de ciuitate assisij. claro satis genere traxit originē. Cuiꝰ pr̄ miles. mr̄ ortulana dicta diui francisci disciplinis ⁊ exemplis in diuino ope plurimū erudita. Hijs ptibꝰ apud assisiū vrbē ꝟtute scitat ⁊ grā in ꝑcio habita. q̄ ad ecciam sancti damiani cōmigrans collegiū sanctū pauperū dominarū ordinē inchoauit. in hoc arto reclusorio ꝑ. xlij. ānos mirāda carnis sue maceratōe ⁊ ī opibꝰ virtutū claruit. diuersa q̄z miracula signo crucis ꝑegit. Cū sub imperatore friderico quassata eēt eccia. Et in assisiū hostilis furor irrueret. Et sarracenorū gens apud damianū sctm̄. intra claustrū ꝟginū influerēt. Clara infirma ad hostiū agmen se duci iubet. Et añ hostes poni ꝑcedēte ea capsula argentea in qua erat sacramētum eucharistie. ⁊ ī orōne cū lacrimis ait placet mi dn̄e inermes ancillas tuas manibꝰ tradi paganorum: Custodi famulas tuas illico ad aures eius intonuit. Ego vos semꝑ custodiā. Et mox q̄ muros ascēderāt. obsidionē derelinquūt. In religioso eius transitu innocētius q̄rtus cū cardinalibꝰ eam visitās. ab eo remissionē oīm peccatorū obtinuit. in dn̄o ꝯfortata. xvij. diebꝰ nullū cibū sumpsit. Tandē ait ad aīam suā. vade secura. q̄z bonū itineris habes cōductorē. in crastino igif beati laurētij egredif aīa eius sanctissima. Et ad sanctū georiū. vbi corpus. b. francisci ꝑmo cōditū fuerat deportaf. Agnes aūt soror eiꝰ ad agni nuptias euocata interiectis diebꝰ ꝯsecuta est. Et cum sanctissime vsq̄z ad vite exitū vixisset. ⁊ dominus ad gloriā eius plura miracula fecisset. anno. M. cclv. alexander quartus in sanctarū cathalogo eā aggregauit. Et eius diei festum pridie ydus augusti celebrari mandauit.

S. Antoniꝰ de padua

Antonius pr̄ia hispanus. vlixbona ciuitate oriūdus. ordinisq̄z minorū frater Uir vtiq̄z sanctus. ⁊ multis ꝟtutibꝰ adornatꝰ. Is in baptismo ferdinandus appellatus. primo canonicorū regulariū habitū suscepit. cūq̄z audisset frēs minorū apud marrochiū ꝓ xp̄o necatos. ꝓ eis habitū minorū accepit. vbi nocturnis vigilijs corpꝰ mira abstinētia macerauit. Hic gloriosus pr̄ cognomine de padua dictus Cū ibi predicans diu requieuit. Et rome de mandato summi pōtificis pegrinis plurimis ꝑdicaret. linguā sic mouit vt tam greci latini francigene teutonici q̄z anglici om̄es q̄ audiebant clare intelligerēt. Et cū inter religiosos nō solū sue etatis. s̄ priorū seculorū oībus lr̄is ornatissimꝰ haberef. Sacrarū lr̄arū archa cognomiari meruit. Et cū tholose bononie. ac patauij diu theologiā egregie docuisset. Hac tēpestate patauij infinitꝰ clarus miraculis moritur. Et a gregorio nono pōtifice eas ob res statim in sanctorū cōfessorū ꝯsortiū referf. anno. M. ccxxxij. Inuenta est postea in translatōe corꝑis positi de loco vno ad aliū. lingua eiꝰ in ore adeo recens rubicūda q̄ ꝑ plures annos cū corꝑe sub terra iacuerat ac si tūc decessisset. quā beatꝰ bonauentura. affatus ē. O lingua bn̄dicta q̄ semꝑ deū benedixisti. nūc apparet quanti meriti fuisti. anno deinde dn̄i. M. cclxiij. cū eius meritis patauina vrbs de manu etzelini tyranni liberata esset ciues ecciam ꝑgrandem atq̄z pulcerrimam ad eius honorem extruxerunt.

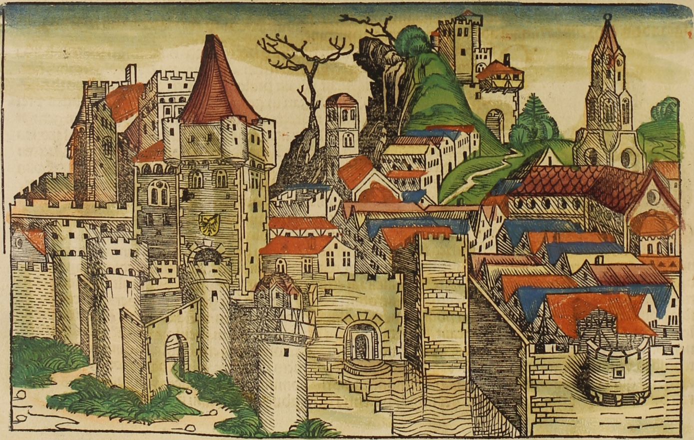

Ordo fratrū theutonicorū in prussia ꝑ hec tp̄a ortū habuit. Cū pruteni barbara gens ⁊ ydolorū cultrix. vsq̄z ad fridericū impatorē eius nōis secūdū fuit. Sub eius ꝟo īperio cū amisissent xp̄iani ptolomaidē sirie ciuitatē. fratres theutones sancte marie appellati. Inde fugati in germaniam rediere. Uiri nobiles ⁊ rei militaris periti. qui ne per otium marcerent. fridericū accedentes prussiam germanie cōterminiā xp̄i cultū spernere dixerūt. Sepe illius gentis homines in saxones ceterosq̄z vicinos excurrere ad orientē eīn massonite poloniq̄z rura colūt. Occidentem saxones occupant. aquilonē balthei maris excipit littus. Ingentem igif vim pecorum atq̄z hominū abigere. esse igitur in animo sibi compescere barbaram gē-tem. annuat tantū imperator ꝓuinciam. quod fratribus perpetuo iure possidendā tradat. si eam armis acquirant. conradus quoq̄z dux mosauie ⁊ Cuyanie q̄ secꝰ terre domini affirmabat. Ius suum in terra colman vocata fratribus cesserat. Grata oblatio friderico fuit. Qui litteras sub aurea bulla ꝯcessit. Illi sumptis armis breui tempore omnē prussiam subiecerunt. frumenti ferax regio est. aquis irrigua. ⁊ plena colonis. m̄lta ambitiosa oppida. multi maris sinuosi reflexus amenam efficiunt. pecorum ingens vis. multa venatio. piscatio diues. Ex illo tempore lingua theutonica introducta est. Et cultus xp̄i gentibus imperatꝰ. Ecclesie postea pontificales erecte transuistulam pomezamēsis. colmēsis. warmiensis ⁊ Sambiēsis. Arcē item nobilem ⁊ amplissimam marieburgū vocant. hic sedes magni magistri. Et cum theutones huiꝰ religionis inuentores fuere. Nemo ad eam recipif nisi theutonicus. nobilis ortus parentibus. Ob eam rem vestimētis albis vtuntur. nigra cruce insuta. vt aduersus inimicos crucis pugnare velint. barbā om̄es nutriunt. exceptis qui sacris altaribus seruiunt. pro canonicis horis dominicam orationem vsurpant. Neq̄z litteras discunt. magne hijs opes fuere. nec minor potentia q̄z regibus. Sepe cum polonis contendere.

De damiata ꝛ eius expugnatione.

PRincipes xpiani. quos olim tercij innocentij diligentia ꝛ lateranẽsis ꝯcilij decreta ad hierosolime li-
berationẽ inflãmauerãt. in magnũ coierãt exercitũ. qui ꝑtim terrã. partim mari cõstantinopolim. Et
inde cardinale colũna sedis apostolice legato deducente. acconẽ se ꝯtulerant. Fuerũtq; primarij inter eos
ꝓceres andreas hũgarie rex. venetoꝝ nauigio fretus. qd libẽter dederãt. q2 ius eis cõcessit ꝙ in omni dal
macia regnũ hũgarie ad eã diẽ habuerat. Et dux austrie. heinricusq; niuernensis comes. Et gualterius re
gis francie camerarius q̃bus ioannes hierosolime regi cõiunctis. in cõcilio actũ est. damiatam egipti vr-
bem nilo cõtiguã vt primã oĩm caperent adnitendũ. Ea eñi in ꝑtãte facta apparebat cayrũ ꝛ babilonẽ cõ-
tiguas vrbes amplissimas ꝛ cõmode occideri posse. Et interclusas cõmeatu facilime expugnari. Quo sol
danoꝝ gentis sarracene principũ domicilio in xpianoꝝ ꝑtãtem facto futuꝝ ꝯfidebant. vt oĩs ea barbaries
sarracena nõ solũ hierosolima ꝛ terra sancta. ꝫ orbe ipo terraꝝ exterminaret̃. Itum ẽ itaq; nõ magis cupi-
entissimis q̃ꝫ cõfidentibꝰ ꝓceꝝ militũq; animis. Et mense maio anni salutis duo devigesimi ꝛ duodecies
cẽteni. damiate obsidio ĩchoata. Ea citas olim eriopolꝰa ꝑtinace elio ꝯditore appellata. Triplici muroꝝ la
teritio dẽsissimoꝝ munimẽto cingit̃. Quã nili amnis ꝑticula. ad romani tiberis magnitudinẽ ambit. vt
insulã ꝫ oblõgã arctamq; efficiat. A babilone q̃ꝫ noua itur ad damiatã v̾sus oriẽtẽ. distãs ab ea dietis tri-
bus. Itur quoq; ad alexandriã occidentem v̾sus distans a babilone diebus tribus ꝑ terrã. sex per aquaꝫ.
Porro vsq; ad damiatam septem diete sunt a monte sinay. Sita ẽ aũt damiata inter mare ꝛ flumẽ nili. de-
coratur aũt in. xxviij. turribus altis. Minoꝝ turriũ incertus numerus. Turris quoq; erat pharea nõ q̃deꝫ
crassitudine ꝛ celsitudine illi similis. quã ad pharon ꝛ nilũ stante romano imꝑio fuisse legimus. ꝫ q̃ subur
biũ ꝛ mercatoꝝ appothecas ac publica horrea a pyratis nocturnisq; p̃donibus tutaret̃. quãobrẽ sub no-
stri exercitus accessum addidit soldanus suburbio vtriq; p̃sidia ꝛ munitiones vndiq; instaurauit. Eas dũ
nostri appugnãt munitiones turrimq; vndiqꝫ machinis quatiũt. multi ꝑ dies singulos cecidere. cuꝫ tñ ea
maior in barbarie accisio cõmitteret̃. Euicitq; fortissimoꝝ ex omĩ ꝓuincia alternis pugnãtiũ nostroꝝ vir
tus. At post quintũ mensem quã gallici in soldanũ male pugnauerant pauci milites exploraturi custodes
altũ sopitos esse aut ꝑ errorẽ ab esse ꝑcipiẽs socios aduocant. scalas cõportant. portam securibus malle-
isqꝫ refringũt. Accurrẽtes q̃ ex sarracenis strepitũ exaudiuerant confossi. Christianiqꝫ interim patente in-
gressi porta. vrbe potiti sunt. Anno tãdem dimidio atqꝫ integro postq; fuerat obsessa. portis vbiqꝫ muni
tionibusqꝫ xpiano militi ad custodiam attributus. Prima v̾o omĩ machonaria vrbis primaria in glorio-
se virginis dei genitricis ecclesiam instaurata. ac in episcopiũ dedicata est. Habuit per id tempꝫ damiata
amplissime opulentissimeqꝫ ciuitatis speciem. repertamqꝫ in ea rerum oĩm copiam auri argẽtiqꝫ ꝛ ditissi-
me suppellectilis vim maximã. legatus regesqꝫ ꝛ duces exercitus militi xpiano equa distributione largi-
ti sunt. Quin etiam de agrorum diuisione ĩ tempore facienda actum est.

Damiata

Apud damiatam interea res xp̄iana p̄ singulos dies. magis magisq̧ floruerat. cardinalis de columna legatus apostolicus. ⁊ andreas rex hūgarie. ⁊ ceteri p̄ceres in bonā venerāt spem. fore vt soldanū sarracenosq̧ breui cōficeret. Tandē placuit oībus in cayrū babiloneq̧ ducendū ad quas vrbes soldanus oēs prope sarracenoꝝ copias cōtraxerat. Postq̄ igit̄ xp̄iani duces in castris populationibusq̧ iociati occasio soldano obuenit. nili in summas ripas solito citius tunc facti. Qua fretus occasione cathar actas vbiq̧ defodi curauit tumētis sublata in primis pascendi facultas. Et qd̄ in castris paratū erat destructū ē stramen tū nec aliquid fuit saluū quo mortales potuerint triduo sustentari. In eam adducti rerū difficultatē. Alia quoq̧ angebant̄ maiore. q̄ redituri damiatā alicui depressis in locis aquas incidere verebant̄. Itaq̧ missis oratoribus pacē xp̄iani his cōditionibus impetrauere. vt damiata cū rebus ī ea repertis soldano dimissa. p̄temq̧ ligni crucis quā ille haberet redderet. Et captiuis vicissim liberatis xp̄iani aconē thyrūq̧ redirent. Quibus vrbibus ⁊ eaꝝ oppidis pax octo annis esset cū turco sarracenosq̧ seruanda. Que igit̄ in gloriose v̄ginis purificatione habitari cepta ē damiata. Ad eiusdē natiuitatis diem reddita barbaroꝝ spurcicie inquināda. Is ann⁹ salutis erat primus vicesim⁹ duodeciesq̧ centenus.

S. Elizabeth

Elizabeth filia regis hungarie. vxor lantgrauij thuringie circa annos dn̄i. M.ccxx. in alemania claruit. ab adolescentia sua religioni studuit. actōes suas in deū dirigens. vicioꝝ extirpatrix. exemplū patientie. speculū innocentie. facta nubilis m̄ltas p̄secutōes passa a ꝯsiliarijs sponsi. ⁊ a p̄rimis suis contēpta. Sed cū dn̄m exorasset sponsum. occultū consolatorē sensit q̄ cū circa tempalia suorū principatuū intenderet. beate elizabeth ad oīa exercenda q̄ ad opus dei spectant liberā facultatē cōcessit. Totis igitur viribus pietatis operibus se contulit In quibus optime vsq̧ ad mortē p̄seuerans delectabilia ori proprio subtrahēs paupibus ministrabat. eosq̧ balneabat. ⁊ lectos eoꝝ sternebat. eosq̧ tegebat. fila trahebat. vasa coq̄naria mūdabat. hospitale paupeꝝ ꝯstruxit. Que bonis v̄tutib⁹ erudita. tot opeꝝ bonoꝝ manipulos p̄tulit. xp̄o copulari desiderās. terreni sponsi consortiū declinauit ⁊ mūdane glorie. depositis vestimētis de manu magistri conradi de marpurck griseam tunicā induit. cōtempta diuitiaꝝ ipsi⁹ iactātia. se mūdo prorsus fecit ignobilem. Tandē. xiiij. kal'. decēbris ad dn̄m migrauit. Inter innumera miracula q̄ deus per eā ostendit. xvj. mortuos potenter suscitauit. cecū natū illuminauit. Quāobrē ⁊ ip̄e gregorius nonus ip̄am in sanctaꝝ numero asscribi ⁊ aggregari voluit. Et ei⁹ festū 13. kal'. decembris celebrari precepit.

Decretaliū libri q̄nq̧ ad similitudinē q̄nq̧ corporis sensus. hac tempestate a Gregorio pontifice nono (raymūdo barchinonense adiuuante. post innocentiū terciū) in ordinem rediguntur. Et in q̄nq̧ partes diuidūtur. In quaꝝ prima de summa trinitate ⁊ fide catholica. deq̧ constitutiōnibus. de rescriptis. ⁊ ceteris officijs tractat̄. In secūda v̄o de iudicijs ⁊ cooperātibus ad iudicia. In tercia aūt de vita ⁊ honestate clericoꝝ. In quarta q̧ de sponsalib⁹ ⁊ m̄rimonijs. Demū in q̄nta de crimib⁹ ⁊ penis tractat eoꝝ.

Raymūdus ordinis p̄dicatorum

Raymūd⁹ Barchinonensis ordinis p̄dicatoꝝ tercius generalis mḡr post iordanē secundū mḡrm ordinis vir moꝝ doctrina ac vite sanctitate cōspicuus p hoc tp̄m tēpus Gregorio pontifici in q̄nq̧ decretaliū libris cōponēti ⁊ laborāti auxilio plurimū fuit. Et eos in formā redegit. bononie q̧ ius canonicū edocuit. Et summā de casibus p̄uti lē cōfecit. Inde ordinatōnes ⁊ cōstitutiones sub regulari obseruantia extantes in ordine redegit. Et in cōuentu barchinonēsi infirmatus ī dn̄o q̄euit. ⁊ vt fert̄ miraculis claruit.

Accursius legū doctor

Accursi⁹ natione florētin⁹. ꝯsultissim⁹ vir. superioris azonis doctoris auditor. hac tēpestate vt ip̄emet in autētica ꝯtestat̄ floruit. Qui cū bonaꝝ artiū studijs ornat⁹ esset. ac etiā sapīa reipub. gubernāde plurimū insignit⁹ haberet̄. Totus ciuilis iuris corp⁹ primus glosis ornauit ⁊ explanauit.

Odefredus doctor

Bartholomeus brixianus decretoꝝ doctor

Bartholome⁹ brixian⁹ clarissim⁹ decretoꝝ doctor istis tp̄ib⁹ clar⁹ ex̄ns additōes ad decreti glosas eo ordine q̄ nūc hn̄tur fecit. Et nonnullas disputationes in decretaliū libris cōposuit. Scripsit p̄terea ep̄laꝝ volumē ac chronicā de ytalie vrbibus ⁊c̄.

Odefredus patria beneuentanus. doctor celeberrimus azonisq̧ auditor. eo tp̄e cū vtriusq̧ iuris eruditissimus doctor esset. in eisdem egregiū ⁊ vtilissimum opus composuit.

Anno mundi. 6443. Anno christi. 1244.

Linea summoꝝ pontificū

Innocētius quartus

Alexander quartus

Innocentius quartus papa synebaldꝰ antea vocatꝰ: pr̄ia genuensis. fami-
lia flisca e lauonie comitibus. in lucina presbyter cardinalis pontifex crea-
tur. Quo nūcio fridericus imꝑator nō admoduꝫ delectatꝰ est. Norat em̄ hoīs
ꝟtutē. ⁊ animi magnitudinē. Is em̄ mētis sue ꝯscius. fertur ex cōposito respō
disse. Bonū se amicū cardinalē in acerrimū hostē romanū pontificem permu-
tasse. Innocētius aūt pontificiū habitū indutus. romam veniens. magno ap/
plausu suscipit. pactis q̄ de more in coronādis pontificibus fieri cōsueuerunt.
de pace cū friderico ineūda mētionē facit. Verū cū paratas sibi a friderico insi
dias comperisset. Genuensiū nauigio fretus qđ apud centūcellas in portu cō-
sederat. Et nauigās genuā incolumis ꝑuenit: vbi ꝑiculosissimā incidit valitu/
nem. Ex q̄ cū cōualuisset. ad philippū regē in franciā se contulit. ingressu rho-
dano amne aduerso francie regnū pōtificē innocentiū rex summa veneratione
excipi curauit. deduciqꝫ lugdunū. Quā in vrbē conciliū pontifex cuꝫ celebrare
cōstituisset. sue primū ꝯsulit honestati. fridericū admonēs vt lugdunum se cō-
ferret. Et cū morā grauiter pontifex p̄resqꝫ ferebant. Sentētiam ī fridericū ex/
cōicationis depositōisqꝫ ꝓnūciauit. Ad eā nūciationē exaudiuit fridericus vt
necessarioꝝ pontificis edes parme ⁊ villas speciosissimas funditus euerterit.
Innocentiꝰ tandem nono accessus sui anno gallijs ⁊ lugduno vt in ytaliaꝫ re/
diret mouere cōstituit. Quē gallici om̄es magno honore magnoqꝫ fauore ꝓ-
secuti sunt. Qui ꝑter acta ī concilio nūc extantia libros doctrina plenos apud
lugdunū ⁊ scripsit ⁊ edidit. cōmētarios in vetꝰ testamētū. apparatꝰ nouellasqꝫ
⁊ autēticas decretaliū. Et de iurisdictōne ⁊ auctoritate imperij petro de vineis
respōdens apologeticas libros fecit. Et sanctū eadimūdū cantuariensem ī san
ctoꝝ numerꝝ retulit. Lugduniqꝫ ab eo pōtifice qđ seruatur primū ē cōstitutum
vt romane eccīe cardinales ī publicū adeq̄taturi galero rubēte insignirent. nō
solū quo a ceteris sint īferioribus cōspicui. ꝫ vt ipi admoneant debere. qui illa
post pontificalem maiore oīm ornētur dignitate. ad effundendū pro fide catho
lica ⁊ xp̄iani populi salute sanguinē paratos esse. Cū vo perusiam iam peruenisset. petrū veronēsem ordi
nis predicatoꝝ ab hereticis intercesum in sanctos xp̄i martyres retulit. Ideꝫ fecit de sancto Stanislao cra/
couiensi ep̄o qui in vita miraculis claruit. accersitꝰ deinde a ꝓceribꝰ regni siculi neapolim ꝓficiscitur. ibi-
qꝫ moritur. ⁊ sepelitur in ecclesia sancti laurentij. pontificatꝰ sui anno vndecimo. mense secūdo. die duode
cimo. Cuiꝰ quoqꝫ decretū fuit vt octaua natiuitatis marie virginis in ecclesia quotannis celebraretur.

Alexander quartꝰ papa cum morte innocentiꝰ ad annū salutis quartum quinquagesimuꝫ duodeciesqꝫ
centenum inchoantem mense ianuario prereptꝰ est. alexandrū hunc pontificem eo nomine quartum
ex raynaldo cardinale hostiensi natione campano cardinales qui om̄es in expeditionem secuti erant in vr
be neapolitana breui creauerūt. postposita mora vt rebus ecclesie a manfredi violentia ꝓuiderent. Man
fredum statim admonet ne quicq̄ꝫ contra dignitatem ecclesie moliatur. Magni certe animi ⁊ cōsilij vir be
neficus. maxime vo erga paupes xp̄i. ⁊ bn̄ de religione meritus. Unde libellos quosdam contra paupta/
tem editos a quodam guilhelmo de sancto amore perpetua edicto aboleuit. Interea alexander q̄ꝫ primuꝫ
ananie fuit manfredum publica in concione excōmunicauit ⁊ parandis copijs quas Octauiano cardinali
mitteret legato suo. operam adhibuit intentissimā. Et eselinū de rumano atqꝫ alios tyrannos persequi vbi
qꝫ non timuit. Sed ⁊ inter genuenses ⁊ venetos lites componere non destitit. Et ex visione qua beatū au/
gustinum vidit. vnionē fratrū herenitaꝝ a predecessore inchoatam ipē perfecit. Ordineqꝫ ipm (relicta he/
remo) vrbes petere ⁊ incolere coegit. vt ⁊ ipi doctrine verbo pariter ⁊ exemplo. nec non ⁊ confessionis au
diende aucti. sicut ⁊ ceteri salutis fructum afferri possent. In eodem quippe statu ordinem ipsum ꝯfirma/
uit. Quibus etiam vna cum ordinibus predicatorum ⁊ minoꝝ multa priuilegia exemptiones ac indulgē
tias contulit. quos certe mira beniuolentia summaqꝫ deuotione semper prosequi non destitit. Et earūdem
religionū viris doctis admoduꝫ fauit. Et ad cardinalatus episcopatusqꝫ dignitates multos prouexit. Tā
dem postq̄ꝫ alexander claram virginem pontificatus sui tercio ananie in sanctorum collegiū retulit viter-
bium ad pacem inter venetos ⁊ genuenses tractandum se contulit. Qua in re diutius vexatus eo loci te/
dio animi tandem moritur. Et in ecclesia sancti laurentij honorifice sepelitur. Pontificatus sui anno. vij.
vacat tum sedes mensibus tribus diebus quatuor. Varia ⁊ maiore parte aduersa tum omni pontificatus
tempore. tum maxime extremo anno fortuna vsus qui omne regnum sicilie cōtra que ac sciuerat. Et vrbē
florentiam in manfredi hostis ecclesie potestatem venisse. constantinopolim a catholicis amissam bellū in
ter potentissimos ytalie populos venetos genuensesqꝫ eodem quo obijt anno vidit.

Fridericus cesar diu pōtifices psecut⁹ cū maxīs calamitatibus romanaꝝ se dem affecisset tandē ab Innocētio in lugdunensi cōcilio damnatus est. et impatoria ac regia potestate depositus. ⁊ regnis sicilie ⁊ apulie priuat̄. post cu ius depositionē vacauit impiū annis. xxviij. ytali ea tpa inter regnū appellant vsq3 ad Gregoriū decimū ⁊ Rudolphū impatorē.

Heinricus huius nois septimus rex ro. declarat̄. res em̄ germanie inquietissime fuerunt eo q̄ germani electores imperij facte de friderico priuatio ni ⁊ simul auctoritati ab innocentio pontifice eis attribute innixi lantgrauium thuringie heinricum alemānoꝝ romanoꝝq3 reges designauerant. ⁊ conradus adolescens alemanie rex a friderico genitore pridem institutus illum regni ingressu ⁊ possessione armis impetijt sed pdicata (iubente pontifice) in corādū fridericiq3 fautores cruce signatio multos in noui regis lantgrauij psidia fautoresq3 cōcuiit. breui tamē mortuus est lantgrauius pfluuio ventris sine herede sepultus in Isnaco.

Wilhelmus comes holandie post obitū lantgrauij contra fridericū ab electoribus in regno suffectus. verū paucis annis regnauit ⁊ a frisonibus ē̄ occisus. ⁊ hij ambo ad pōtificalē benedictionē non peruenerunt.

Guelphoꝝ ⁊ Gibellinoꝝ ortus

Guelphoꝝ ⁊ gibellinoꝝ pniciosissima noia ad tocius italie interitū p hec tēpora ex duobus alemanis fratribus vt aliqui scribunt tumultuantib⁹ ad inuicem romano pontifice ⁊ friderico impatore pisis inuenta fuisse constat. quo infortunio cū sola caruerit sena i aliud mai⁹ seipsaz pcipitauit. i mult̄ em̄ ac pene oibus populis eo tunc dementie impietatisq3 pcessū est. vt quem pater filium. frater fratrem videret cōtraria sentientē pelli patri sit passus aut cōfodi repugnantē. factūq3 est stupenda celeritate vt studia partiū factionesq3 ⁊ populorū sectiones p omnē ethruriā pene dinoscerent̄. cui infectioni a friderico disseminate noia quoq3 aut ipse aut ex suis germanis vt pmisim⁹ aliq̄ īdidere. verbo em̄ quod certe germanicū est studiosos eccie Guelfos ⁊ impatorie factiōis gibellinos placuit appellari. ⁊ vt ptolomeus lucensis refert qui paulo post ea tpa scripsit. Ea in fausta rebus italie noia primum apud pistoriā fuisse audita. que paulo post omnē italiā pter vnicā vrbē venetā infecere. tantaq3 rabie quinquaginta ducentis ⁊ eo amplius annis ad hec vsq3 tpa sub infausto eoꝝ nomi titulo seuitus est vt peiora inter seipos scelera q̄nq3 itali commiserint. ijs que a barbaris iā cessantibus fuerāt ppessi. vrbs em̄ in vrbē populariter. prouincia in prouinciā. populi pars in alterā nulla impellēte alia q̄ haꝝ partiū causa gessere bella quoꝝ nullus victorie finis. nullus modus nisi in sanguinis effusione et exterminio est petitus. nec vicini inter se cohabitātesq3 solū ea debacbati sunt insania atq3 pietate. sed quingentis se iuncti passuū milibus paupes egeni. eq ac diuites ⁊ factiosi cū forte obuij fierent nefaria inuicē cōmiserunt. non modo em̄ diuisa sunt insignia in plijs pferenda. sed colores. terre fructus. vestiū habitus. ipi hois incessus. digitoꝝ cōcrepitus ⁊ oris hiat⁹ suā habuere partium significationem. De huiusmodi peste Baldus iuris cōsultus tractatū edidit.

Conradus frederici filius ex Iole Iohannis iherosolimitani regis filius susceptus. quē pater rex oīm heredē reliquerat. Cū genitor frideric⁹ apō florenziolā graui ⁊ periculoso laborasset morbo. ex quo cū cōualesceret Manfredus filius ex cōcubina nobili muliere susceptus cōpressa iacentis in strato ore eū suffocarit ad conradū legittimo genitū matrimonio regnoꝝ potētatusq3 oīs successio deuoluebat̄. Isq3 conradus a wilhelmo rege alemānie quē lantgrauio suffectū ostendimus. cōtinuato pridē agitatus bello post friderici patris mortē in sueuia gentis sue patrimonio paꝝ p se cōtinuit. Tandē conradus amicicia fretus ezelini transpadanā italie regionē vniuersas tyrannide obtinentis veronā se contulit. Ex quo portu paratissimū amplissimūq3 exercitū in apuliā transportauit. Erat vō quod rex euentus ⁊ gesta docuere Conradus genitori friderico in clementia. ambitione ⁊ malignitate pcq3 similis. sed moꝝ elegantia et facilitate quā ille artificio quodā p se ferebat carens vt prudentia illū vel potius patris astutia destituisse videat̄. inde neapolim fures miarūq3 redundās obsedit menia ipius multis i locis aperuit. Capue vrbis muros euertit ⁊ aquinū nobile oppidū incendit. partiq3 in germania desedit. partim recipiendo sicilie regno vsq3 ad obitus diē intentus fuit. moriens nō sine suspitiōe veneni procurāte mafredo quod medici pecunia corrupti clisteris opa ppinarunt Conradino filio datis tutoribus regni sicilie administratione arciūq3 curā reliquit.

Linea impatoꝝ
Inter regnum
Heinricus septimus

wilhelmus

Conradus

Mons quidem maximus in burgundia impiali a mōte dehiscēs vallesq̄ coartās multa agricolaꝝ milia oppressit. ⁊ vt auctor fasciculi tp̄m refert ⁊ cucurrit p̄ multa miliaria ac q̄nq̄ milia hominū suffocauit. ⁊ tandem ad alios mōtes mirabiliter accessit.

Sanct⁹ cirill⁹ grecus melliflui carmeli prior doctorq̄ tū vite san ctitate tū ꝓphetie spiritu cōspicu⁹ multa posteris seculis ꝓ fu tura cōscripsit ⁊ copiosis miraculis deo ꝓcurat gloriam mundoq̄ stup orem.

Grossoni siue grossoini gens arabica eoꝝ deuota supstitiōe sol/ dano babilonis impellente xp̄ianos ī asia habentes p̄ id tp̄is diuersis agitarūt in locis. ꝯgressosq̄ templarios ⁊ hospitalarios sepenumero male mulctatos represserūt. demūq̄ hierosolimā delati tūc immunitā. eos ex asiaticis christianis quos a saladini filijs inta ctos p̄cepimus esse seruatos. ipi maxima confecerūt occisione. Se- pulchrū vo dn̄icū ad ea intactū tp̄a s̄uatū quāta maxīa fieri potuit ignominia ⁊ simul vastitate fedatuz est.

S. Lodouicus rex frācie

Lodouicus beatus rex francie defun- cto ei⁹ genitore lodouico anno. xiij. etatis sue coronatus ⁊ inunctus ⁊ francis regnare cepit ⁊ regnauit annis. 4 i. hic cū xp̄iane religionis ardentissimus emu lator esset a blancha regina deuota muliere ab annis puerilibus in omni virtute enutritus. qui nil cogitabat sapiebat vel loquebatur aut op̄abatur nisi que dei sunt. ideo vigesimo regni sui anno copiosissimū exercitum cōgregauit. cū antea lodouicus rex francoꝝ p̄mittente vel vt videt̄ curante balduino impatore cōstā tinopolitano pignora reliquit p̄ciosissima venetis ab ipo impatore concessa lan ceam spongeāq̄ ⁊ partem ligni crucis dn̄ice passionis. Copijs igit̄ xp̄ianorum in egypti littus ad nili ostia expositis saraceni domiatā incolentes vrbe popula lariter migrare cōstituerunt. Inerat exercitui sedis apostolice legat⁹ patriarcha hierosolimitanus. Ineraut ⁊ ex gallijs ep̄i ⁊ abbates. ad idus deinde octobris Robertus comes pictauieñ. eius regis germanus frater nouas ex gallijs damiatā copias transportauit. quā lodouicus difficillimo p̄lio obtinuit eaq̄ capta cū saracenis varia p̄lia gessit. tandē ab eis supatus ⁊ ca ptus damiatā ꝓ eius redemptione reddi opus fuit. liberatus cū eis sepe ꝓspere dimicans. morbo tandez in exercitu eius p̄ualente vna cū Ioanne filio ⁊ martino patriarcha ⁊ ꝓceribus regni sui interijt. quē post modū bonifacius octauus audiens eius frequētissimis miraculis merito inter sanctos confessores retulit postq̄ corpus suū relatū fuit parisius.

S. Eadimūdus archiep̄s

Eadimundus canthuariensis archiep̄s anno dn̄i M. cc. lvij. ab Innocentio quarto summo pontifice numero sanctoꝝ aggregatus. qui nō multo ante ad dn̄m migrauit. vir mire sanctitatis ⁊ magne sapientie. Is ex albendonie an glie villa originez duxit a mundicia nomē sortitus. vnde carnē suā nulla polluit immundicia ⁊ virginitas incorrupta vsq̄ ad obitū p̄mansit. factus magister ar/ tium missas indies audire consueuerat q̄ consuetudo scolaribus suis ꝓfuit. In de sese ad theologie studiū transtulit. postea euasit p̄dicator egregius. disputator acutissimus. vacante sede archiep̄ali cantuarie eccl̄e electus magnis virtutibus emicuit. ꝑsecutionē deinde passus clam fugiens ab anglia ⁊ mari transito ad po tegniacū monasteriū p̄uenit inde solciacū adijt. post p̄ceptionē sacramēti infirm⁹ existens in lecto sedens caput sup̄ manū reclinās obijt. xvi. kal̄n. decēbris. corp⁹ ad pōtigniacū in eccl̄ia sancti iacobi sepultum miraculis ⁊ virtutibus fulget. de⁹ em̄ mirificauit sctm̄ suū ex oī pene genere lāguoꝝ colēdūqz p̄buit vniuersis.

S. Stanislaus epūs

Stanislaus epūs cracouiensis in polonia vir doctrina ⁊ sanctitate illustris p̄ hec tp̄a claruit. Is cū post multa virtutū opera feliciter quieuit. Innocen/ tius quartus summus pontifex sanctoꝝ numero aggregauit. qui in vita ⁊ post mortem miraculis effulsit.

Sanctus quoqz Albertus de Carpano carmelita siculus. vir meritis. signis doctrinaqz clarus ⁊ totius perfectionis exemplar.

Lapis grandis in monasteriū sancti Gabrielis cecidit. habēs signuz crucis ⁊ imaginē christi expressam. ⁊ desuper aureis literis habens scriptuz ihe/ sus nazarenus rex iudeorum. ⁊ cecū illu minauit.

S. Petrus martyr de or. predicatorꝝ

Petrus novus martyr. pa͞tria veronēsis ordinis fratꝝ pdicatorꝝ declamator. Et catholice fidei acerrimus defensor. tanq̄ȝ rosa de spinis ort⁹. parētes eīn hereticos habuit. q̄ heresim manicheorꝝ sectabātur. adolescēs factus mūdum parentesq̄ȝ relinquens ordinē predicatorꝝ ingressus. in eo. xxx. annis laudabilem duxit vitā. feruēs amator fidei. cultor precipuus. ꝓpugnator ardentior. ꝓ hac morte subire cupiens. Cū igit̄ de ciuitate cumana. vbi fratrū suorꝝ ordinis predicatorꝝ prior fuit. ꝓ exeq̄nda inq̄sitione ꝯ hereticos sibi aplica sede cōmissa mediolanū ire vellet. anno dn̄i. M.cclij. pridie kal. maij. ob ipsius catholice fidei defensionē dum a lacu lario siue cumano cū socio mediolanū rediret apud barlasinā oppidū ab arrianis hereticis interceptus. martyrij coronā adept⁹ est. cultellū eīn lictor arripuit Et p latera eius transfixit. Cū vo fidei pugil hereticorꝝ dogma pestiferꝝ inuita sua plurimū eradicauerat. post mortē tn̄ suā eius meritis ꝛ miraculis choruscātibus extirpauit. vt plurimi ad gremiū eccīe rediret. Ob cuius sanctitatē ꝛ frequētia miracula ipm innocentius pontifex sequēti anno in sanctos xp̄i martyres retulit.

Etzelinus tyrannus

Etzelinus alberinusq̄ȝ fratres de romano. cū ea etate in marchia taruisina familie nobiles ceteris pstantiores erant. apud bassianū carrarienses. ꝛ marchiones estenses verone monticuli. Et in eius agro scti bonifacij comites. Et cuȝ ceteri haberēt vetustiorē ꝓsapie originē. etzelin⁹ loco nat⁹ erat obscuriore. Cui⁹ auus eiusdē nois theutonicus miles gregorius cū ottone tercio venerat in ytaliā Hic vo sub friderico secundo cū esset vita ꝛ morib⁹ p q̄ȝ ad similis auctus est opibus adeo magnis. vt tyrannideȝ sibi ꝯstituerit maiorē ceteris oibus. quas absq̄ȝ imperij aut regni titulo ytalia raro alias ꝑtulerit. Primaq̄ȝ vrbs verona in illius ptes etzelini opa est reducta. Composita interim alemanie re fridericus in ytaliaȝ est reuersus. primi quoq̄ȝ oim patauini blandicijs dolosisq̄ȝ libertatis retinende factis ab etzelino pollicitationib⁹ decepti ptes impatorias sunt secuti. Quibus e vestigio etzelinus frenū seruitutis iugū imposuit. Zobardo viro germano cum theutonica sarracenicaq̄ȝ cohorte ita inmisso vt sarracenis portas alemanisq̄ȝ pallatū seruantibus in aptam huiutē padua sit redacta. Presertim q͛ carrariensiū odio atq̄ȝ inuidia axo estēsis marchio friderici vel potius etzelini ptibus adherebat. Multos deinde exilio damnauit. paruulis testiculos ꝛ oculos amputauit ꝛ effodit. vt terrorē oibus incuteret. ac nullis innocētie locū reliquit. Quib⁹ male gestis vincentiā pari errore suo adiecit imperio. Brixianā vrbē obtinuit. in q̄ multa crudelitate deseuit. Vex cum vigesimo sue tyrannidis anno omnē ferme venetiā ꝓuinciam dilacerasset. Mediolanuȝ sibi subijcere temptasset. Omes vicine ciuitates cū eis fedus inierūt. Et martin⁹ turrianus in mediolano primarius cū reliquis socijs arma in etzelinū duxit. Et cū pluries dubio marte pugnasset. tandē in fugā conuertit satellitibus eius interfectis. etzelinum turpiter vulnerauit. Et apud sontiū desperatiōe duct⁹ vuln⁹ suū manib⁹ discerpēs vitā euomit miserā. Hicq̄ȝ finis tyranno fuit. q̄ qtuorꝛ triginta annis ciuitates plures oppressas tenuit.

Hugo Cardinalis

Hugo cardinalis sancte sabine vir vita ꝛ doctrina insignis. cuȝ innocētius q̄rtus summ⁹ pōtifex doctorꝝ virorꝝ familiaritate mirifice delectabat̄. quos etiā ad dignitatis gradū euexit. hūc hugonē cardinalē ꝓmulgauit. Qui ob dignitatē acceptā a priore vita nusquā decessit. Ordinis sancti dn̄ici ꝑus frater habebat̄. Scripsit idem Hugo ꝛ glosas in bibliam. ꝛ concordantias vt istorū vocabulo vtamur.

Manfredus rex

Manfredus friderici impatoris ex ꝯcubina nobilis filius. conrado fratre defuncto. sycilie regnum obtinet. ꝛ. xiiij. annis regnat. Hic quāuis ab alexandro pontifice admonitus. ne quicquā cōtra ecclesie ditionē eo in regno moliret̄. monitis pontificis obtemperare recusauit. asserens in demortui fratris legitimū fore heredem. Et cum ab eodem alexandro excomunicatus fuisset. ꝛ contra eum paratissimū exercitū misisset. Ipse accersitis multis sarracenis. ipsius pontificis copias fusas partim occidit partim cepit. Inde neapolitanos acri⁹ vexare cepit. In etruria quoq̄ȝ factiones mouet. maxime vo florētie. q̄ mortuo friderico statim in libertatē se vendicauerat. Florētinos itaq̄ȝ pōtificis ptes defendētes iuxta fluuiū arbiā vt gibellinis vrbē relinq̄re sint coacti. Quāobrē vrbanus quartus statim in frāciā misit. Ec carolū sancti ludouici regis frēm e gallia vocauit. Et eo regni sycilie rege declarato ꝯ manfredū obiecit. Tandeȝ beneuētū ꝑuenit. facta cū manfredo pugnādi copia mltis vtriq̄ȝ interfectis. Manfredū deniq̄ȝ carolus interfecit. Et sic carolus regnū in pace obtinuit.

Linea summoꝝ pontificū

Urbanus quartus

Clemens quartus

Urbanus q̄rtus papa. natione gallus. ex trecensi gallica vrbe oriūdus. p̄triarcha hierosolimitanꝰ. alexandro pontifici sufficit. Hic ꝫ si hūili loco natus. p̄stanti tn̄ ꝫ elegāti lingua fuit. q̄ aliqn̄ lacessitus. ꝙ vili p̄re ortꝰ eēt Rn̄dit nobilē virū nō nasci. ſ fieri. v̄tutis ꝫ nobilitatis ē. hic pontificatu suscepto eādē mā̄fredi tyrā̄nidē q̄ꝫ alexā̄der passus e gallijs statim milites ꝯuocauit. quos mā̄fredo obijceret. Cuiꝰ fuit postea institutū solennitatem corpis xp̄i cū p̄cessionibus ꝫ octauis a cū̄ctis fidelibꝰ celebrari. p̄ q̄bus indulgē̄tias maximas cōcessit. Maiorē etiā̄ interea solidiorē q̄ꝫ rebꝰ suis eccīe opē vrbanꝰ pontifex afferre cogitauerat. Cuiꝰ rei cōficiende spem q̄ꝫ p̄mium ē allata. cruce signatos censuit dimittē̄dos. Nā̄ oratū francie regē ludouicū facile ī sentē̄tiā̄ duxit. vt carolus prouīcie. ꝫ andegauoꝝ comes ip̄ius ludouici cōsobrinus ac gener iurībꝰ potiret. Carolusq̄ꝫ pōtifici ꝫ regi facilē se prebē̄s oīa disponere ac parare ceperat. tā̄te expeditioni. tā̄to muneri exeq̄ndo necessaria. cū vrbani pōtificis renū̄ciatā̄ mortē creditū est ꝯstitutū caroli facinꝰ turbaturā̄. Pontificatus em̄ sui vrbanus morit perusij anno tercio. mense vno. die quarto. ꝫ in cathedrali basilica sepelitur. vacat tum sedes mensibꝰ q̄nq̄ꝫ. hic ordines mē̄dicantiū fauoribū̄s ꝫ priuilegijs multū iuuit.

Clemens q̄rtus papa. guido prius fulcodij appellatꝰ est. natione narbonensis. e villa sancti egidij merito ob sanctitatē ꝫ doctrinā̄ pontifex creatur. Is em̄ iure cōsultoꝝ totius gallie p̄marius prestā̄tis q̄ꝫ aduocati causarū in regū francie curia laude ornatꝰ esset. vxorē q̄ꝫ ꝫ filios habuit. qua defuncta podiē̄sis primo ep̄s. post narbonē̄sis archiep̄s. demuꝫ ꝫ cardinalis ꝫ sabinē̄s simul ep̄s fuit. Eū itaq̄ꝫ celebris fame ꝫ magne reꝝ exp̄ientie cardinalē pontifex vrbanus cōponē̄dis inter heinricū anglie regē ꝫ symonē mōtis fortis comitem illius cōsobrinū ꝯtentionibꝰ legatū miserat. de q̄ legatione pōtificalis cū addita dignitas reuocauit. Raroq̄ꝫ alias quicq̄ꝫ opportunius accidisse visum est. q̄ꝫ eiꝰ pontificis in ytaliaꝫ aduentꝰ. Quē manfredi insidias timentem nauigio q̄dam mercatorio religiosi mendicantis habitu terra venisse asserū̄t. Qō ꝯstat perusiā̄ primo cū aduenisset accersiti cardinales. eū deduxerū̄t viterbiū. de q̄ vrbe amoliri ꝫ parare cepit. q̄ caroli ꝓpe diē affuturi conatibus accomoda iudicauit. Quā̄q̄ꝫ carolus paulopost massilia soluens cū. xxx. triremibus ī tyberim est delatꝰ romā̄q̄ꝫ p̄uenit. Clemē̄s aūt doctrina. pietate. religione. hūanitate modestia ꝫ caritate in p̄ximū ꝫ paupem xp̄i ornatus. Bona eccīe ita acute dispensauit. vt plus deo q̄ꝫ affinitati ꝫ cognationi tribuisse videat. Duas habuit filias ex mortua vxore an̄ pontificatū susceptas. Quaꝝ altere in monasteriū collocate. xxx. libras thuronē̄siū p̄uoꝝ dedit. Altere aūt q̄ marito sue ꝯditōnis nupserat trecē̄tas libras turonē̄siū dotis noīe numerari iussit. hac ꝯditōne ne q̄d vnq̄ꝫ amplius peteret. habuit ꝫ nepotē clericū. quē vbi cōperit tres p̄bendas (ita em̄ canonicatus vocāt) hr̄e optioneꝫ facere cōpulit. vt quā̄ vellet ex his retinere. duas relinq̄ret. Veꝝ instantibus amicis vt nō soluꝫ q̄ habebat nepoti dimitteret. ſ maiora ꝫ plura tribueret. Rn̄dit vir sanctissimus se deo nō aūt carni ꝫ sanguini victuꝝ. Deū ita velle vt sua in pias causas erogarē̄tur. nec esse dignū petri successorē q̄ plus cognatōni q̄ꝫ pietati ꝫ christo tribueret. Dū aūt viterbij esset hedwigē polonie ducissam in sanctas retulit. Delectatꝰ est mirifice doctrina bonauē̄ture. Reliquū vite sue tp̄us ieiunijs vigilijs orōnibus alijsq̄ꝫ bonis operibus contriuit. hac cōmendatione moriens vir sanctissimus cum sedisset annis. 3. mensibus nouē. magno de se apud oēs relicto desiderio. viterbij sepelitur. hinc contentio inter cardinales orta ē. cum dignus clementi successor queritur propter quod vacauit sedes annis duobus.

Bernardus cōpostellanus doctor

Bernardus cōpostellanus sacerdos eruditissimꝰ ꝫ iuris vtriusq̄ꝫ doctor innocē̄tij sup̄ioris familiaris ꝫ capellanꝰ. Cuiꝰ pontificis exē̄plo ꝫ diligē̄tia excitatꝰ. libꝝ ī p̄mo decretaliū mē̄tiōe dignū̄ edidit. quē ꝫ apparatū vocauit. Alia etiā̄ quedam composuit.

Cometa insignis

Cometes noua stella in celo ā̄no dn̄i. M. cclxiij. in celo apparuit insigni magnitudine supra tres menses surgens ab oriente cum magna luce. Et ad mediū celi occidentē versus radios suos emittebat. Quo prius apparente. vrbanus quartus pontifex infirmari cepit. sed eadem ipsa nocte qua vrbanus obijt, ꝫ ip̄e extinctus est. sic deficit apparitio eius.

Imperij electores. post obitū friderici ꝛ cōradi filij anno. 1256. de impatore deligendo ꝯtendentes bifarie diuidūtur. In q̄ diuisione duos imperatores. plures eligerūt. s. Alfonsum regē castelle. Et Richardū cornubie comitē vel comarchū. frēm regis anglie. Sꝫ neuter cōfirmat⁹ inter regnum adhuc in aliquot annos ꝓrogat̄. vsq̄ ad tpa gregorij decimi ꝛ rudolphi romanorum regis.

Ptolomeus lucensis se q̄cq̄d rex eius tpis gestaꝝ scripsit. vidisse pfat⁹ de carolo nude vt alij dixerit. Quosdā adijt cardinales a clemēte pontifice missos carolū in lateranēsi ecclia hierl'm ꝛ sicilie regē ꝛ beatricē vxorē reginā declaratos coronasse. Constat q̄ꝫ ꝙ carolus dictoꝝ regnoꝝ corona ornādus p solennē stipulationē cōscriptaq̄ꝫ q̄ extant ānos duos de q̄nquaginta mille aureos in feudi pensionē subiectionisq̄ꝫ ꝛ recognitionis romane spopondit ecclie. Hisq̄ꝫ in federibus actū nec successoꝝ cuipiā licere romanū imperiū. si etiā ab electorib⁹ demandatū esset. accipe admistrandū. Nā ꝛ si terrebat pōtificem friderici primi ꝛ secūdi impatoꝝ memoria. Pñtis quoq̄ꝫ tpis mot⁹ formidabat. Alfonsus em̄ rex castelle impiū ad q̄d incōtrouersia electus erat. armis ꝛ largitōe adnitebat̄ accipe. Et comitē cornubie fratrē regis anglie illius aduersariū purfacientes. Germani electores i carolū faciliter ꝯsensissent. Nec id eq̄ tulisset aīo alfonsus. quē cōstat in ytaliā ducturū fuisse. Nisi eū distinuisset heinrici friderici fratꝝ suoꝝ suspitio motuū. quos regno pulsos extra hispanias exulare cepit. Heinricus em̄ in gallias. Fridericus in affricā accesserāt vt sarracenos hic. gallos ille ad castelle regni incōmodo cōcitarēt. Et erat heinricus ditissim⁹ ex hispania asportatis. Tandem alfonsus vir prudēs mortuo Richardo intuitu pacis volūtarie corā gregorio decimo omni iure cessit.

Mirabilis pegrinatio ppl'oꝝ q̄ a perusinis incipiēs. non solū ytalie ppl'os. verūetiā exteros adeo cōmouit. vt nō longis agminibus crucē seq̄ntes ad cōuicinas ciuitates misericordiā cōclamātes. ꝛ pacē supplices cōmearent. Pueri quoq̄ꝫ vsq̄ꝫ ad. 2000. diabolica machīatione cruce signati sunt. ac p legiones ad diuersas portus maris peruenientes. multi a piratis capti. pauci ad ꝓpria redierūt.

Albertus magnus

Albert⁹ magnus natione sueuus ex oppido laugingen in ripis danubij sito oriūdus. Ratisponēsis eps. ꝛ ordinis pdicatoꝝ ꝓfessor. His tpib⁹ parisius clarissim⁹ ꝛ oībus pferendus fuit. doctor ecclie celeberrim⁹. splendor germanie. vite scītate ꝛ doctrine tante fuit. ꝙ nemo ei anponendus ne dū eq̄perandus sit. Quāobrē magni cognomē adept⁹ ē. Anno dñi. M. cclxij. ratisponensi eccie eps in ordine. xxviij. pficit̄. Ob amorē tñ doctrine relicto epatu. p multos annos colonie ꝛ parisius publice theologiaꝫ ꝛ phiam docuit. Qui ꝛ oīa opera Arestotilis cōmētat⁹ est. Et theologiā xp̄ianam acutissime aperuit. Sup q̄tuor sententiaꝝ libros scribēs. magnā ptem biblie exposuit. Euāgelia ꝛ ep̄las Pauli egregie declarauit. De aīalibus quoq̄ꝫ librū perpulcrū composuit. Et alia laude digna. Tandē octuagesimūseptimū agēs annū colonie spūm deo reddidit. Et i choro ecclesie sancte crucis ante summuꝫ altare in archa saxea assistente Sifrido archiepiscopo coloniensi. summo honore sepultus fuit. Miraculis quoq̄ꝫ in vita ꝛ post obitum vt fertur claruit.

Bonauētura cardialis

Bonauentura natione thuscus. patria balneo reginus. Joanne fidanza. ꝛ ritella fidelibus cōiugibus ortus. Anno etatis sue circiter secūdo ꝛ vicesimo habitum religionis sancti francisci deuotissime suscepit. docente illum alexandro de ales tantam doctrinaꝝ perfectionem adeptus vt septimo ingressus sui ano sselectus librū sententiarū in parisiensi ciuitate clarissime legerit. Et cathedrā mgr̄alē accepit. Tredecimo ipius ingressus anno ordinis minoꝝ generalis mīster ꝛ theologus eminentissimus. ac albanensis cardinalis episcopus (preter sanctitatem maximā) etiam ingenij gratia ꝛ auctoritate maxima preditus. Clarissimus in toto orbe habitus est. Qui pre ceteris doctoribus luculentissime ꝛ copiose tum sup quatuor sententiaꝝ libros scripsit. Postillasq̄ꝫ super lucam ꝛ alia scripsit de contemplatione de sex alis seraphin. Regulam nouitioꝝ. Diui quoq̄ꝫ francisci historiaꝫ maiorem ꝛ minorem compilauit. atq̄ꝫ ordinis cōstitutiones. Eas ob res ꝛ ꝓpter eius frequentia miracula cū etiam cor ipsius (incinerato corpore) incorruptuꝫ inuentum fuerit. Sixtus quartus pontifex summus anno domini. 1482. in sanctorum pontificum numero merito ascripsit.

Alexāder de ales doctor irrefragabilis

Guido bonatus

Alexander de ales parisiensiū irrefragabilis ⁊ precipuus doctor ⁊ ipse hec tpa clarissima reddidit. Qui ī vltimo vite sue ob eximiā cū dei sapiaʒ ac pcipuā eius deuotōem. q̄ habebat ad beatissimā vginē mariā minor habitū suscipere voluit. Cū ob eius amorē aliqd postulāti si possibilitas foret p virib' ad implere pollicebať. Cui frater q̄ per vrbē cū sacco elemosinā petebat ait. Cum diu mūdo hūetis cū magna fama ⁊ religio nr̄a nullū habeat mgr̄m. Rogo vt dei amore ⁊ vginis matris eius ad vtilitatē aīe vr̄e ⁊ nr̄e religionis honorem habitum assumatis. Is r̄ndit statim te seq̄r ⁊ faciā qd̄ petisti. seculum deserens ordinē minor ingressus. Qui cū esset accuratissime doctus ex mandato innocentij pape in theologia summā admodū copiosissimā ⁊ celeberrimā composuit. quā in partes q̄tuor diuisit. insup ⁊ vniuersum ferme vetus ⁊ nouū testamētū postillauit. pter qd̄ fons vite appellari pmeruit.

Martinus scotus

Guido bonat' astrologus p idē tpus in syderalibus disciplinis vniuerso occidenti notissim' ⁊ celeberrim' fuit. Cui adeo ea ī facultate aperta fuerūt oīa. vt nil apud eam illi incognitum fuerit.

Martinus scotus cisterciensis ordinis (vt aiūt) frater magne doctrine ⁊ singularis vite vir p hec tēpora rome in pcio fuit ⁊ bistoriā breuē cōposuit. quas martinianā appellauit. Hanc tn̄ laudem predicatores cuidam ordinis sui martino epō tradunt.

Alexander de villa dei

Alexander de villa dei sacrar lr̄ar professor. de ordine sancti bn̄dicti. quāuis aliq̄ frēm minor fuisse scribant. p id tpus etiam in grāmatica librum vulgatissimū cōposuit. quē doctrinale appellari voluit. Et ī ptes tres diuisit. Cuius initiū Scribere clericulis ⁊c.

Vincēti' gall' or. pdi.

Vincentius gallus pria burgūdus beluacēsis hystoricus ⁊ theologus ordinis pdicatorū frater p hoc tpm tempus claruit. Et innumerabiles hystorias multis sb̄ voluminibus comprehendit. Quatuor eñ specula edidit de oīni scibili materia. Doctrinale. Morale. Naturale ⁊ Historiale. qd̄ vsq̄ ad annum domini 1254. perduxit. atq̄ alia multa cōposuit. videlʒ librū gratie. librū de sancto ioanne euāgelista. libr de erudi tione puerorum regalium. ⁊ consolatoriū de morte amici Et quā maxime de laudibus diue ac gloriose virginis marie tractatum celeberrimū edidit.

Florētini mortuo friderico cesare. qui eos plurimū vexauerat in libertatem sese vendicantes ⁊ guelphos ab ipo cesare eiectos in patriam reducentes rempu. reformarūt. Unde ⁊ duodecim antianos creauere. qui gibellinis resisterent. ⁊ ius populo dicerent.

Discordie quoq̄ ac lites pmaxime inter ianuēses ⁊ venetos ex quodā asie monasterio initiū sumpsere Que adeo pestifera contagione cōualuere. vt res ipa ciuitatibus ipis plurimū fuerit perniciosa. Et vniuerse xp̄iane religioni in laqueum magnum prouenerit.

Paleologor imperij principiū apud ↄstantinopolim sumpsit. Cū michael paleologus grecus theodero imꝑatori affinitate coniūctus pulsis e grecia gallis ac venetis. duobusq̄ theodori filijs paruulis. qs eidē ex testamēto cōmendatos reliquerat interfectis. imperiū sibi desumens. imperauit annis. 45. Ingentis spūs vir. Et ita latinor imperij finis fuit qd̄ p annos. 8. ⁊. 50. apud eos durauit. Exinde greci paleologi centum ⁊. 96. annos imperauerūt vsq̄ ad annū domini. 1454.

Hostiensis cardinalis

Henricus cardinalis hostiensis cognomēto etiā hostiēsis. vir hūani diuini q̄ iuris ꝑitissim'. hoc tpe eas ob res apud Alexādr pōtificē maximo habeť in precio. qui ab ipo pontifice pmonitus sup toto decretaliū titulo lecturas putiles cōposuit. Sed ⁊ summā admiratione dignā in vtroq̄ iure cōscripsit. Quam galli vltra montani compendiosam vocant.

Gofredus alter a supiore celeberrim' legū doctor. His tpib' floruit. ⁊ ea ī disciplia nōnulla ꝑposuit. ⁊ q̄ maxiē sup codice digestoq̄ toto lecturas accuratissimas.

Aymonem anglicū ordinis minor generalē ministrū theologū sanctissimus cum suprascriptis floruisse constat. Qui inter cetera ingenij sui monumenta breuiariū alexandri pape iussu correxit ⁊ rubricauit.

S. Thomas de aquino doctor

Thomas de aqno ordinis pdicatoꝝ doctor. alberti magni discipulus ex insigni comitū familia. in cōfinibus apulie ꝛ sicilie origine duxit. Cū motus regni sicilie varij essent. doctrine ac religionis viā traxisse videt. Quo in tpe Cōradus ex gente sueua imperator aqnū vastās. Thomā parētes ei⁹ genere nobiles. et in oppido primarij pria pfugi. cassinēsis cenobij monachis cōmendatū reliqrūt alendū. vbi lrīs ac religioni operā dare cepit. Eius enī pr̄ landulfus noīe. mr̄ theodora e neapoli origine habuit. Qui ꝛ in ipis infantie rudimētis dei grā pre ditus deinde ordinē diui dnīci ingressus religiosissimā ac pfectissimā vitā vsqꝫ in finē exegit. Ubi etiā pter doctrinā maximā ad eā peruenit doctrine excellentiam vt nemini phie ꝛ theologie scīa secūdus habeat. Coloniā ei pgens tantū profecit vt post aliqs annos apud pisius primū in doctrina locum teneret. Ubi qtuor libros in sententias edidit. inde angelicus doctor appellatus. romā deinde ab vrbano accersitus spretis dignitatib⁹ q̄ vltro offerebantur. totū se lectioni et scriptioni dedit. Et eius rogatu multa cōscripsit. Reliquit post summā theologie i tres ptes diuisam i qstiones distinctā. Summā ꝯ gentiles. Cathenā aureā. In qtuor euāgelia. Cōmentaria in bibliā. Et Aresto. libros ꝛ plima alia. Totam qꝫ naturalē philosophiā ac moralē cōmentationibus exposuit. Declarauit ꝛ Job. Composuit ꝛ officiū de xpi corpe. Quo i opere plime figure ve. testa. cōtinentur. Qui etiā miraculoꝝ gloria noīatissimus euasit. tandē iterato romā vocatus vt ad pciliū lugdunēse p Gregoriū. x. celebrandum accederet pperās. cū apud cassinū mōtem fuisset infirmitate corre pt⁹ Anno domini 1274. sanctissime migrauit ad dnm. Nonis marcij. Quē postmodū ioannes. 22. pōtifex. pter crebra miracula in sanctorum confessorum ꝛ doctorum numero aggregare voluit. Apud auinionē. xv. kal. augusti Anno. M. cccxxiij. a transitu eius ex mūdo quinquagesimo.

Carolus rex

Carolus ludouici regis frācoꝝ frater manfredo rege interfecto a clemēte papa sicilie rex declaratus. regnauit annis. 7. atqꝫ ita paulopost sicilie ꝛ apulie regna in suā ptātem redegit. In quibus cōpositis rebus e vestigio viterbium cū vniuerso exercitu ad pontificē venit. vbi audiens conradinū adolescentē conradi sueui nepotē in ytalia a gibellinis ꝯ guelphos fuisse vocatū. In etruriam. gibellinos domitos illico venit. ibiqꝫ magna de hostibus strage edita. cōradinū cepit ꝛ capitali sentētia puniuit. Inde in regno confirmatus pacem cum pisanis inijt. Et cū eis in aphricā i ludouici regis germani sbsidiū traiecit. Ibiqꝫ ludouico fre ex peste mortuo inuēto cū Tunici rege pacē hac lege cōposuit. vt ppetuo annis singulis sibi suisqꝫ successoribus tributū aliquot pēderet. inde i regnū redijt. vbi petro aragonēsi siciliā se sbdidisse reperit. deniqꝫ ꝛ ipse carolus morit. ꝛ neapoli sepelitur. Huic ideo hierosolimoꝝ regnū declaratum fuit. qꝛ maria antiochie principis filia cui id regnū debebatur (qd̄ hugo eius nepos occupauerat) illud carolo huic regi deuouerat.

Secta flagellantiū in ytalia ortum habuit. Et inde in alemāniam ꝛ galliā pgressa bifarie. qui se nodosis flagellis in qbus aculei inserti erant flagellabant ad ostētationē. Ex qua secta multi graues errores pullulabant. in plerisqꝫ locis circa fidem. ꝛ sacramēta ecclie. Que postremo in pte igne ꝛ gladio exterminata fuit.

Ferunt theologi hāc orationem a summis viris laudatam hac tempestate. Benedictum sit dulce nomē domini nostri ihesu christi. ꝛ gloriosissime virginis marie matris eius ineternum et vltra amen. Nos cum prole pia benedicat virgo maria amen. Et q̄ hec legerit vel orauerit de singulis iterationibus auctoritate Clementis pape ob petitionem ludouici sancti regis francie tres annos indulgentiarum habebit.

Philippus rex

Philippus sancti ludouici regis filius patre germano in affrica defunctis. ibidem regiū munus suscipiens regnauit annis quindecim. Uir certe vite sanctimonia patri persimilis. qui vitande contagionis causa pmotus. dimissa aphrica. in ytaliam adnauigauit. pacem inter genuēses ꝛ venetos ad quinquēniū composuit. Multa quoqꝫ ꝛ laudabilia pro fide christi tum domi tū foris exegit pietatis opera. Et īter cetera memoratu digna beate marie magdalene corpus massilie iam diu a beato maximiano in villa sui nominis cōditum. ornatiore sepulcro. ꝛ maiore sacello exornauit. Eiusqꝫ caput seorsum in thecā argētea recludens. Alia quoqꝫ consimilia ꝛ multo maiora confecit opera.

Linea summoꝝ pontificū

Gregorius decimus

Innocentius quintus

Adrianus quintus

Gregorius decim⁹ papa. natione ytalus. p̄ria placētinus e vicecomitū fa
milia mediolano pulsa. theobaldus antea vocat⁹. laudenſ archidiacon⁹
in asya exn̄s. Viterbij collegio cardinaliū pontifex creat. Vir certe in om̄i vi
ta clarus prudētia reꝝ gerendaꝝ. fortitudie animi. q̄ pecunias ⁊ res humanas
cōtemnebat. vsus hūanitate. benignitate in paupes xp̄i. ⁊ eos potissimū. q̄ ad
gremiū sedis aplice ↄfugiebāt. Hic pōtificatu suscepto pacis amator. Genuē
ses ⁊ venetos magnis inter se cladibus afflictos ad cōponendā pacē aīm adie
cit. philippi p̄dicti regis francoꝝ vsus prudētia. Eaqꝫ cōfecta florētiā cū caro
lo sycilie rege accessit. Agentē florentie pōtificē pulcerrimā ↄtemplatū vrbem.
q̄ erat bonitate cōpassio illius ex ciuibus q̄ gentis sueuoꝝ imperatoꝝ operib⁹
ea vrbe extores exulesqꝫ agebant. Et carolo rege in suam pducto sniam illis re
ducendis operā cum pn̄tibus dare cepit. pugnādi ius interdixit. pfectus inde
pōtifex recto itinere lugdunū puenit. p celebrādo generali ↄcilio. quo ⁊ paleo
logus imꝑator cōstantinopolitan⁹ pfectus. Et rudolphus in imꝑatorē ab ele
ctoribus delect⁹ ē. Re in cōcilio bn̄ gesta pontifex gregori⁹ iter ad ytaliā est in
gressus. Cū venisset bellocadoꝝ expectantē ibi alfonsum castelle regē audiuit.
Qui multis ē questus nullā vt debuerat rudolphi ad imperiū electionē habu
isse rōnem. Cū pontifex multis placauit rōnibus vt p̄tensum ius suū nouo im
peratori designato cedere ↄsenserit. Inde per viennā lusanamqꝫ transmissis al
pibus lōgobardia pontifex iter fecit. Cūqꝫ aretiū peruenisset sanct⁹ ⁊ summa di
gnus veneratōne diem obijt. Pontificatus sui anno quarto. mense secūdo die
decimo. Ad eius celebre etiam nūc sepulcꝝ scītitas sua quanta fuerat miraculis
crebrescentibus est ostensum.

Innocentius q̄ntus papa. natione burgūdus. Petrus tharentasiensis an
tea vocatus ordinis sancti dn̄ici insignis theologus. sacris lr̄is doctissim⁹
Anno dn̄i. M. cclxxv. aretij pontifex creatur. Sub ip̄mqꝫ tp̄s florentini lega
tione solēni romā missa absolutionē ab excōicatione ⁊ interdicti amotionē ab
innocētio impetrarūt. genuēses ⁊ venetos dissidētes in suā sniam traxisset. nisi
repentina morte p̄occupatus fuisset. Qui secūda die sexti mensis q̄ꝫ fuerat desi
gnatus in lateranensi palatio defunctus. Qui ante dignitatē apud parisius p̄
dicando ⁊ scribendo maximo fuit in p̄cio. Qui cum esset doctissimus in sacris
codicib⁹ aliq̄ vtiliter declarauit. ac super sentētiaꝝ libros m̄lta egregie ↄposuit.

Hadrian⁹ q̄nt⁹ papa. p̄ria genueñ. familia flisca othobonus antea vocat⁹
ex flisthea gēte comitū lauanie genuēsi. rome ī atrio lateranēsi ī pōtificē ē
assumpt⁹. fuit aūt innocētij q̄rti nepos. sctiqꝫ adriani diacon⁹ cardinalis ab eo
dē creat⁹. vir certe magni aī. veterbiū stati pficiscit. vt caroli potentiā mīueret
ad rudolfumqꝫ illico miserat. q̄ ꝯ ac gregorio. x. pmiserat venire ytaliā distulis
set. q̄ bello aduersus regē bohemie implicit⁹. impij iura spernē videbat. Tuti
oremqꝫ ytaliā a carolo ⁊ alijs tyrānis reddidisset. ⁊ ↄstitutionē de eligēdo pon
tifice in meliorē formā redegisset nisi mors obstetisset. Que ⁊ alia duꝫ magno
hadrian⁹ molit aīo. ad q̄nq̄gesimū vl' vt aliq̄ hn̄t q̄dragesimū pōtificat⁹ die vi
terbij obijt. sepeliturqꝫ in ↄuētu fratꝝ minoꝝ. vacat tū sedes dies octo ⁊ viginti.

Concilium lugdunense

Conciliū seu synodus maxima hoc āno lug
duni a gregorio decimo p̄dicto pontifice in
dicit. vbi attentiore in primis cura atqꝫ diligētia
de afferenda hierosolime rebus ope ē actum. Cō
tulit ꝟo se ad id conciliū michael paleologus gre
coꝝ imꝑator. cū magno comitatu. puectus tercia
decima vice in sententiā romane ecclesie grecos to
tiens deficiētes ptraxit. Et vnioni orietalis ad oc
cidentalē eccl'iam tridētia tūc eius gentis peiora
tione ↄsensit. Secutiqꝫ illū nōnulli tartaree gētis
scithie pceres sacro baptismatis caractare pfusi.
xp̄ianos se ⁊ catholicos fore pfessi sunt. Sꝫ ⁊ ru
dulph⁹ ab electorib⁹ germanis ī rōnorū regē im
peratoremqꝫ declarat⁹. ea ↄditiōe a gregorio pōtifi
ce ī ↄcilio ē accept⁹. vt seq̄nti āno ī ytaliā pacific⁹
veniens romā ad coronā inūctionemqꝫ accipiēdā
se conferret. Exinde rebus hierosolime quātū pos
set maximā opem ferret. Multaqꝫ ibi decreta fue
runt ordinata ad electionem summi pontificis. Et
ad christianam religionem pertinentia.

Linea imperatoꝝ
Rudolphus

Anno domini.1273.

Rudolphꝰ comes de habspurg. post lōgā vacationē impꝗȷ. ⁊ deuastatōem bonoꝝ ī reḡ rōnoꝝ electꝰ ē. cōi voto ꝓncipū. Et rex rōnoꝝ designatus hac ɔditiōe. vt seq̄nti āno romā peteret corone accipiēde cā. Cōfirmatꝰ a gregorio in fauorē terre sctē. Fuit ei vir prudēs ī agendis strēnuus ī armis iustꝰ. deuꝫ ti/mens. Cui nil ad excellētiā laudis deesse videbaꝛ. Robustissimo q̄dē corpe ac pulcerrimo aspectu viguit. Cōsilio q̄ꝫ ac magnitudie aī ac egregia liberalitate extitit decoratꝰ. Hijs ɔditiōibꝰ cesar factꝰ impauit ānis.19. implicitus multis agēdis ī reḡ germāie. Alfonsus q̄ꝫ ꝑsuasiōe gregorij pape ius oīe suū rudol-pho ɔcessit. Cū aūt rudolphꝰ curie mgr̄ othocari reg̃ bohemie olim fuerat. ve rū xpiane publice ꝑfectꝰ inde nō minus belli q̄ꝫ domi clarꝰ. missis ad othocaꝝ legat̃ austriā ⁊ carinthiā ceterasq̄ꝫ vicinis ytalie ꝓuīcias tanq̄ꝫ iur̃ impꝗȷ repe tit. Is ei othocarꝰ q̄ ⁊ ꝑmislaus dicebaꝛ q̄ntꝰ bohemie rex. cū obijsset frideri-cus dux austrie sine liber̃ soror eiꝰ margarita hereditatē accepit. hec anꝰ otho/carū sibi virū acciuit. q̄ nō tam cōiug̃ etatē q̄ꝫ dotez aīo voluens sterile ī̄fimo/niū ɔxit. ⁊ ꝓcipatū nobilez cōsecutꝰ. Et vlricꝰ q̄ eo tpe carinthioꝝ ꝓncipatū tenebat ⁊ viri sobole careret accepta pecunia carinthiā othocaro carniolā marchiā sclauonicā ⁊ alia tradidit. Repetijt igiꝛ rudolphus q̄n nec austria muliebre feudū eēt. nec carinthiā ī iussu cesaris vlricꝰ venūdare potuisset. rennuit othocarꝰ ⁊ impatori q̄ aliq̄n sibi huiuisset impacato r̄ndit aīo. Sꝫ interuenietibꝰ amic̃ ea lege recōciliati sunt vt au-stria impatori cederet. Exin dat̃ acceptisq̄ꝫ filiabꝰ affinitas vtrinq̄ꝫ iūgereꝛ ꝓuicie de q̄bꝰ lis esseut do-tales fierēt. ⁊ othocaꝝ ī vba sua iurare more maioꝝ exposcit. Tādē ꝓuocatꝰ vbis vxoris othocarus col-lectis nouis copijs cōueniūt ābo cū exercitibꝰ ī campis austrie trāsdanubiū. cōmissum ē atrox ꝑliū ipa die btī ruffi āno sb̄ incarnatōe vbi. viij. ⁊. lxx. post. cc. ⁊ mille. diuq̄ꝫ marte dubio pugnatū. Ad extremuꝫ reli-ctus a suis rex bohemie dū fortiter pugnat occidiꝛ. corpꝰ eiꝰ ꝑmittēte rudolpho ī bohemiā trāslatū regio honore sepultū. Et ventzeslaus filꝰ regnū deinde obtinuit. viij. ānos natꝰ. marchio brādeburgeñ. tutorio noīe. v. ānis gubnauit. Nicolaꝰ pōtifex nihil ducēs antiquus q̄ꝫ caroli potētiā imminuere. idq̄ꝫ intētatū atꝫ ꝑfectū ē. vicariatū ei impꝗȷ ī etruria illi obligaturꝰ rudolphū īpatorē excusatōī sue ꝑtendit quem simulaant opē hierosolime rebꝰ ex ɔstituto afferre req̄situ r̄ndisse id a se fieri posse nec debē nisi vsurpatā carolus di-misisset quā simulatōem vtrinq̄ꝫ pōtifex cōtinuauit. Rodulphꝰ em̄ hipō etrurie a caroli vicariatu liberate facto deliniitꝰ romandiolā ⁊ rauēnatū exarchatū pontifici ⁊ ecclie reddidit. Nā post fractas apud forūliuiū bononiēsiū ⁊ florētinoꝝ copias oīs romādiola imperatorias erat secuta ꝑtes. Et minima q̄ singuli darēt populi tributa percipiens rudolphus eos priuilegio sb̄ imperio titulo liberos esse dixit. tandeꝫ rudolphꝰ senio ⁊ egritudine ɔfectus ad quē accessit ventzeslaus cū conthorali gutha filia cesaris in Erffordia diem obijt ad Spyrā deductus inter romanos imperatores sepelitur. Anno domini. M. ccxci. die. xxij. Julij.

Conradinus

Conradinus friderici sueui impator̃ ex filio cōrado nepos. a gibellinis ɔ guelphos ī ytaliā vocatꝰ. cū maxio alemānoꝝ suoꝝ exercitu veronā primo deinde papiā venit. indeq̄ꝫ ꝑ carrariēsiū oppida ad genuensiū mare transijt. po-stea maiore ex lōgobardia ⁊ romādiola gibellinoꝝ ɔpato exercitu adiuuāte gui-done ferētano comite marstalani reg̃ caroli apud aretiū interfecit. inde romā cō/cessit. pōtifex viterbij cū trāseūtē adolēscentē videret. dixit ipm tanq̄ꝫ agnū ad ce dem ꝑduci. Dū em̄ cū carolo campestri loco pugnauit. Conradinꝰ ⁊ austrie dux adolescētes etate. sicut ⁊ īfortunio pares signa vbi toto ꝑlij tpe fuerāt r̄linq̄ntes secesserūt agasonis cucullione ɔtecti ꝑ deuia latitarūt die autē octauo ab accepta clade recogniti ad Carolū ꝑducti publico illos iudicō interfici iussit. Post huiꝰ conradi morte ducatꝰ sueuie cū signis suis nobilibꝰ ⁊ armis defecit. Cūq̄ꝫ impiū romanū duces sueuie vs-q̄ꝫ ꝑ annū.1250. gloriose rexerūt.

S. Hegwidis

Venerat ad pōtificē heinricꝰ adolescēs Richardi reg̃ cornubie olim comitis tūc defuncti filꝰ mlta ꝑni olim regna negocia apud sedē aplicā tractaturꝰ. Guido mōtefort̃ ⁊ ipē adolescēs cū philippo rege frācoꝝ eodē se ɔtulit. forte ac/cidit vtrūq̄ꝫ ad rē diuinā scti Laurētij eccl̃iam q̄ viterbij ē celebris. eadē hora pe-tere. Sꝫ guido posterior ingressus ɔspectū liberali ac regia potiꝰ facie adolescentem caterua famulatꝰ stipatū q̄dā ex suis indicāte richardi filiū eē didicit. a q̄ symō pr̄ in anglia ꝑ dolū fuerat interfectꝰ nullaq̄ꝫ loci tētus reuerētia incautū aggressus in terfecit. Equitibꝰ inde suis ⁊ pariter philippi regis deducētibus ad ruffuꝫ etrurie prefectum incolumis peruenit.

Hegwidis ducissa polonie. vidua mire sctitat̃. ꝑnū genꝰ ex bertoldo marchi-one badēsi. duceq̄ꝫ merauie. m̄rnū ex agneta filia marchiōis orietal' ⁊ comi/tis de Rocblitz ɔxit. ī oppido kitzing lr̄is edocta heinrico cog̃mēto cū barba du-ci Slesie in vxorē data. tres filios. totidēq̄ꝫ filias genuit. Cuius senior in bello ɔ tartaros defecit. Nobile mōsteriū ordis cisterciēsiū ī trebnitz haud lōge a vratislauia extruxit. cui filiā gerdrudē cū cētū v̄gībꝰ ꝑfe-cit. Et post obitū mariti vitā celibē ī eo duxit. Inter ymagines quas venerabaꝛ. beate v̄ginis eburneam miro amore amplexabaꝛ. in manibus gerēs neq̄ꝫ ī morte dimisit. Tandē cū ī omī v̄tute ac abstinentia vi/tam deduxisset longam. felici fine quieuit. quā clemens ob crebra miracula inter sanctas retulit.

Linea summoꝝ pontificū

Joānes vicesimꝰ pmꝰ

Nicolaus tercius

IOannes vicesimus primꝰ. natione hispanꝰ vł portugalensis. pr̄ia vlixbonensis. thusculanus eps cardinalis. petrus medicus antea vocatus. pontifex creat̄. Js vir alioq̄n doctus ⁊ viroꝝ doctrina cultoꝝ amantissimꝰ. tn̄ ignoratione reꝝ gerendaꝝ ⁊ moꝝ ineq̄litate leuis fuisse dr̄. ferunt hūc petrū hyspanū medicū. ī vita sua multa scripsisse potissimū canones quosdā ad medicinam ptinentes atq̧ librū q̄ē medici thesauꝝ paupeꝝ vocāt. Et ab eo probleumata ad imitatione Aresto. edita. Primā vo in pontificatu curā suscepit michaelem paleologū ad ꝓmissum ꝯstitutāq̧ in lugdonēsi cōcilio vnionē ita hortari vt nisi eā seruasset. Carolo ipi regi fauorē fuerit pstiturus. ꝑ eiusdē pōtificis tꝑa veneti anconitanos bello mariq̧ acerrimo ꝓsecuti sunt. Eodē q̧z tꝑe templariȷ̄ tyrū vrbē ꝓ expeditione xp̄iana admīstrantes solitā añ bellū genuēse iurisdictionē ⁊ portorioꝝ exemptionē venetis ī ea vrbe reintegrauerūt. Tergiuersatus ē interea verbis paleologus cum ioanne romano pontifice. q̄ pontifex ruina oppressus camere quā edificari curabat. Octauo pōtificatꝰ mense exacto viterbiȷ̄ interiȷ̄t.

Anno mūdi. 6476. Anno xp̄i. 1277.

NIcolaus terciꝰ papa. pr̄ia romanꝰ ex familia vrsina iohānes caietanꝰ antea vocatus. pontifex tandē creatur ꝓtracta in sex mēses electione. Nam cardinales post interitū ioannis illico romā accesserūt nouū in laterano pontificem delecturi. Et carolus rex senatorio functꝰ munere cōclauis custodie curam habuit. Que rebus eccīe multū sibi plurimū obfuit. Dum enī apte ptinaciterq̧ gallicū potius q̄ ytalicū creari pontificē cōtendit. Electio sextū ꝑpe mensem cū magno reꝝ orbis xp̄iani damno atq̧ incōmodo est dilata. Et ipe maximū inde nō magis patrū q̄ pploꝝ ytalie odiū incurrit. Subsecuta est eiꝰ creatū tam repentina q̄ digna correctio ioanne caietano cardinale. s. nicolai in carcere tulliano in terciū nicolaū pontificē declarato. Js enī gente oriūdus vrsina in romanis p̄stantissima animi dotibus corporisq̧ ornatissimus fuit. vt multa fecerit. plurima intētauerit suā prudētiā ⁊ animi magnitudinē ostēdentia. Nihil tn̄ in pōtificatu duxit antiquius q̄ caroli potentiā iminuere id sua ingeniȷ̄ dexteritate ꝑfectū est bertoldo enī vrsino nepote in romādiole comitē declarato cū nūciȷ̄s ⁊ lr̄is rudolphi misso omnē romādiolā ꝓ ecclesia recepit. Cui ⁊ bononia tūc pariter fuit dedita. post quē latinus cardinalis alter pontificis nicolai ex sorore nepos ī etruriā vicariatu impiȷ̄ liberā sedis ap̄lice legatꝰ accessit. Js p̄stantissimꝰ ⁊ auūculi pontificis v̄tuti r̄ndens oīm etrurie ad pacē quietēq̧ ꝑducte. Gibellinis florētiā ac ī ceteras vrbis reductis eccīe ingr̄atus imposuit. a q̄bus etruria q̄diu is pōtifex vixit ꝓ eccīa ē retenta. fuit aūt vir magni cōsiliȷ̄. vt cultor ⁊ amator doctoꝝ viroꝝ diceref. in ꝑcendis dignitatibꝰ cōibus oībus habitꝰ. Jdeo Albanū ex ordine minoꝝ hostiēsem ⁊ portuensem ex ordine p̄dicatoꝝ delegit. Edificiȷ̄s p̄terea edes pōtificios exornauit. cinxit menibꝰ pomeriū. s. petri. basilicas petri ⁊ pauli restituit. ac picturis exornauit. Scribunt neminē ante ipm sacrificare religiosius visum cū semꝑ dū solennia ageret lacrimas funderet. Erat religionis obseruantissimus. Nō caruit tn̄ rep̄hensione cū suos nimis amare dr̄. ⁊ multa eis cōdonaret. Opera aūt rome reliquit vt in ea etate cōspicua erecta instaurataq̧ apud scti petri basilicā. apudq̧ lateranū palatia ⁊ suriani ī cunino monte oppidi arcē cōmuniuit. Jn q̄ tercio pontificatus anno ꝑpe exacto apoplexia correptus vitam interrupit multis v̄tutū opibꝰ si lōgior fuisset vita gl̄iosissime decorādā. Uacauit inde mensibꝰ q̄nq̧.

Guilhemus placentinus medicus

GUilhelmus placentinus ciuis ⁊ medicus sui temporis celeberrimus tempestate hac verone vbi publico salario legebat floruit. Et ibidē in Cyrugia edidit librum pulcrum ac vniuersam medicinā de egritudinibꝰ vniuersis. postea quatuor libris accuratissime comprehendit. curas vberrimas adiūgens.

GUilhelmus durandi ordinis predicatoꝝ vt aiunt professor cognomēto speculator prouincialis episcopus. hostiensis discipulus. et canonū prestantissimꝰ doctor. hoc tempore sicut ipemet in suo speculo in titulo de feudis testatus est. Summā perutilem composuit quā speculum nominauit. a qua ⁊ ipse speculatoris cognomentū accepit. Aliud quoq̧ volumen edidit vt q̄dā ferūt qd̄ Rationale diuinoꝝ officioꝝ appellauit.

Guilhelmus durandi Speculator

SArraceni ex aphrica soluentes vtrosq̧ hyspanias opprimūt. Sed christiani celice signati in eos irrumpentes maxima cede profligarunt.

Cum in traiecto homines vtriusq͡ sex⁹ super ponte choreis ac vanitatib⁹ operā darēt. Cōtigit sacerdotē cū diuinissimo sacro eucharistie ad egrotantem deferendū ptrāsire. Illi inmemores diuine rei cultū vllū ac reuerentiam adhibētes. ponte fracto in aqua Mose. ad 200. homines aq̄s absorpti sunt atq͡ perierunt.

Mulier q̄dā nobilis in ɔstanciēsi dyocesi. cum pareret insolitum partū edidit. Cum leonem visu mirabilem hac tempestate peperit.

Monstrum quoq͡ in sueuia superiori apud oppidū eslingē vt ferūt mulier enixa ab vmbilico vsq͡ ad summitatē duo habens pectora. ac capita seinuicē respiciētia. brachia q̄tuor seinuicē amplectentia ⁊ duo ferenda. Illico tamen post partum obijt.

Comites nobiles sueuie q̄ndecim federe se ɔiūgentes. rudolpho imperatori molestias q̄ plurimas inferentes inter q̄s pcipui fuerūt comites de montfort. helffenstein ⁊ de wirtenberg ac Tockenburg. cor̄ tn̄ bonis ac possessionib⁹ vastatis. imperio subijciendos perpetuo cogit. Deinde castra pdonum i germania in plerisq͡ locis deuastans ab alpibus ytalie vsq͡ ad britanniā pacē firmauit.

Continuauerant ad id vsq͡ tēporis veneti ⁊ genuenses bellū pridē apud ptolomaidā inchoatū. de q̄ aliq̄ repetere ad hoc tēpus cū se oportunitas loci dederit ducim⁹. ad ānū terciū sexagesimus duodeciesq͡ centenū. Raynerio zeno duce. veneti q̄nq͡ ⁊ q̄nquaginta triremes ad sicilie orām miserunt. q̄ classi genuensi vt sperauerāt nō inuenta in asiā nauigauit. Casuq͡ apud tyruz obuia genuēsiū nauis cetea est expugnata. portū deinde venetus eadem qua nauim ceperat leticia igressus tyro vt potiref admix⁹ ē auxilijs ad expugnationē terrestribus ptolomaida accone accersitis. Cessit tn̄ conat⁹ inanis. Quesitā interim reddendi comodi vicem genuensis inuenit. q̄ nauim onerariā. tardasq͡ decē venetijs soluturas. quo in asiam mercimonia deferrēt certior factus. Triremes sexdecim ad gulphi fauces curauit post scopolus in insidijs expectaret. Sz admoniti ab exploratorib⁹ veneti expositis in litt⁹ mercimonijs ab epyrotis, ptecti. naues vacuas amisere. Tercio abinde anno classis veneta q̄tuor ⁊. xx. triremiū. trib⁹ genuēsiū triremiū q̄r prefectus erat lanfrācus borboni⁹ apud lilibeū fortuitu obuiā eos cepit. Qd̄ cū genuā ē perlatū educta aduolauit duo de triginta triremiū classis. q̄ per q̄sitā accuratissime venetā ad drepani portū reperit. ɔflictusq͡ habit⁹ ē acerrim⁹. in q̄ maximuz genueñ respu. accepit incōmoduz. Nanq͡ trib⁹ ex suis triremibus i plio crematis. cetere oēs plio supate vtrinq͡ crudelissime fuerunt capte. Que clades accepta a genuensi effecit vt michael paleologus illi⁹ societate spreta inducias cuz venetis ɔstituerit q̄nquēnales. Eodēq͡ anno triremes genuensiū. xxv. admirato ac pfecto auria. venetis. xxx. apud motbonū cōcursure quū viderent retrocessit genueñ. Et nauis oneraria mercib⁹ venetor̄ magni valoris plena. apd̄ euripū expugnata potiti sunt Eadēq͡ genuensis classis orā crete circūuecta Caneā illi⁹ insule oppidū cepit. spoliatūq͡ penitus diripuit.

Scribit ptolome⁹ luceñ nicolaū pōtificē nisi ei⁹ cōsilia mors occupasset. reges duos vnū lōgobardie. alterū etruscis fuisse datuz q̄ regib⁹ sicilie atq͡ germanis ipī titulo abutētib⁹ euertēdi ytaliā (sicut sepe fecerāt) adimeref. inuitq͡ vrsinos eū poti⁹ fuisse. q̄ alios ad id fastigiū euectuz. Quinetiā ɔstat pōtificē ipm deturbādo sicilia carolo nō nihil intr⁹ dedisse petro arragonū rege ioānis porthicij operā suaso. vt iure hereditario ɔstātie vxoris sue ptēso. id regnū recipe adniteref. Constituit ṽo is pontifex lege ,pmulgata nemīnē regio sanguine ortū senatorem vrbis decetero fieri. Et alijs q̄cūq͡ fierent anni temporis in magistratu concedere nullis etiam futuri pontificis auctoritate licere.

Tartari armenis iūcti centū milia babilonē. supant. Et multis eor̄ iterfectis in fugam vertunt. Sycilia quoq͡ insula hoc anno a carolo predicto petro arragonēsi defecit. Ubi apulie princeps caroli ipī filius nauali prelio ab aroganū filio cum multis captus in apuliam ducitur ⁊ carceri mancipatur.

Linea summoꝝ pontifica

Martinus quartus

Martinus quartus papa. symon antea vocatus. tituli sancte cecilie p̄sbyter cardinalis. natione gallicus. patria turonēsis. tandē post longā cōtentionem qui ad q̄ntū ⁊ dimidiū in diuisionis mēsem ytalicis vrsinoꝝ absentia superatis. pontifex electus. viterbij coronari noluit. ꝙ ei ciuiati ob impetū in cardinales vrsino s factū interdictū a sacris putabat. Et vrbē veterē delat⁹. ibiq̄ coronā accepit. Resurrectionis autē die sex cardinales creauit. Regē carolū ad se venientē. cū in noui amicissimiq̄ pontificis amplexū cucurrisset. oblatā ab eo senatoriā dignitatē administrauit. quo a nicolao priuat⁹ fuerat restituit. Eiusq̄ instantia paleologū imp̄atorem pacta lugdunensis ꝯcilij non ꝯuantē. Et petrū arragonēsē contra ius fasq̄ siciliā occupantē anathemate notauit. Hec primo pontificis martini anno salutis primo octogesimo ⁊ duodecies cēteno gesta fuere. Eius q̄ secutus ē anni principio perusini in fulgmates delati. post editā in agro vastitatē obsiderūt vrbē q̄ inde vi capta pontifex illico perusinos excōicauit. ꝗ missi oratores eos ingenti pecunia mulctatos ecc̄ie cōciliauerit. Bellum deinde in flāminia contra foroiulianos ab eccl̄ia deficiētes gessit. Quos etiam breui adiuuante guidone montis ferretri in fidē recepit. Pontifex aūt tot curis circūuentus vrbeuentanis etiā tumultuantib⁹ (nam gibellini guelphos expulerant) perusiū ꝓficiscit̄ vbi non multo post lenta febre diu vexatus. tandē moritur pontificatus sui anno quarto. mēse vno. Sepeliturq̄ in cathedrali basilica. Ad cui⁹ sepulcrū multi valitudinarij delati. pristinā valitudinem sanctissimi pontificis meritis a deo recepere. vir em̄ bone vt cōstitit mentis ⁊ oīa probe in pontificatu gesta cum sanctimonia peregit.

Anno mūdi. 6484. Anno xp̄i. 1285.

Honorius quartus

Honorius quartus papa. p̄ria romanus. e gente sabella vetusta ꝓcerū familia. iacobus antea vocatus diaconus cardinalis perusij pontifex creatus. Cum nec diuturna sedis ap̄lice vacatio. ꝙ cardinales motus. veriti quos alias diuturnior sedis ap̄lice vacatio dederat. Romā venit anno dn̄i millesimo ducentesimo octuagesimo q̄nto. frater eius pandolfo senatoriā dignitatem tūc gerente. per cui⁹ tempa ingr̄atus. romana res iuste ⁊ q̄etissime fuerat administrata. Pontifex aūt apud sanctā sabinā in auentino habitauit. quas ab eo tūc edificatas edes nunc desertas dirutasq̄ videmus. fouitq̄ hic pontifex gallicoꝝ regū vbiq̄ ptes. Fuit aūt vir ī omi vita ꝓbatissimus ⁊ xp̄iane religionis amantissimus. Nā ⁊ ordinē carmelitaꝝ nō satis in cōcilio ꝓbatū. mutatis clamidib⁹ nigris in albas. Et a multis impugnatū priuilegijs ꝯfirmauit. Solū aūt cardinalē ioannē boccamatium ep̄m tusculanū suo pōtificatu creauit. viros dicēs ⁊ eosdē bonos ⁊ doctos nō etiā rudes ⁊ reꝝ humanaꝝ ignaros in tantū collegiū coaptandos esse. adeo aulicos amauit. vt q̄tannis estate p̄sertim tybur ꝓficisceret̄ vitandi estus vrbani cā. vn̄ multe egritudies oriūt̄. Cū v̄o armis a guidone feltrano vexaret̄. tandem superato guidone totā flāminiā breui recipit. Nō diu tn̄ post morit̄ pōtificatus sui anno secūdo. die vno. Corpusq̄ ei⁹ a sctā sabina ad basilicā petri magna funeris pompa transfert̄ sepeliturq̄ sepulcro marmoreo qd̄ adhuc extat. Uacat tū sedes mensib⁹. x. cū apud sanctam sabinā conclaue haberet̄. multi cardinales repentina egritudine sunt correpti.

Rudolfus impator cācellariū suū ī etruriā mittēs pricipalē de flisco genuensem oēs q̄ pecūiam attribuerit ī libtate dimissos ipij fideles ꝓnūciauit. p̄ quā occasionē lucēses duodecim milibus aurei datis libtate donati sunt. Et florētin⁹ ppl's ad q̄etē iā ꝑduct⁹ nouā inchoauit saluberrimāq̄ regimis formā. Que ī nr̄a q̄z tpa licet aliq̄n a gallicis regib⁹ interrupta ꝑuenit. Creati ei sunt sex ingr̄at⁹ bimestres futuri. Quibus artiū priorib⁹ fuit appellatio. Et septim⁹ breui addit⁹ vexilifer iusticie appellatus.

Oppida q̄dam in sup̄iori sueuia q̄ prius ville censebant̄. Ab impatoribus muris cincte ciuilibus ac municipalibus libertatibus donata sunt precipue Esling Reutling ⁊ heilbrūna.

Piscem marinū leonis effigiem habentem. hoc ipso anno apud centūcellas mense februario captū fuisse tradūt quē e mari extrahētes vllulatū ⁊ hoīs planctū dedisse ferunt. Et ad pontificē in vrbe veteri perlatū vniuersos ī stuporē sui ꝯuertit. Et signū magnū dissidij fuit.

Puerulus villosus ⁊ vrsorum more vngulis armatus hijs temporibus ex ipsius martini consobrina nascitur. Quam ob causam martinus rubore perfusus. omnes vrsorum ymagines e domibus suis abradi fecit.

Carolus secūdus rex Sicilie

Carolus secūdus sicilie regis filiꝰ. hoc anno p̄re defuncto. adolescētulus p̄ri in regnū succedēs regnauit annis. 25. Hic gallorꝫ suorꝫ exercitu fretꝰ. ꝯ petrū arragonēsem mouit. Et post multorꝫ vtriusqꝫ p̄tis cedes petrū ipm̄ carolus vulnerās. haud tanto post interijt. Et deinceps ab aduersario liber reliquū tēpus ī pace cōsumpsit. quinto deinde regni sui anno cū etiā vngarie rex sine virili prole defecisset ex vxoria hereditate etiā illud regnum accepit. Et carolo primogenito suo ꝯcessit. Tandē cū. xl. etatis annos cōplesset moriēs quātuordecim ex maria vxore hungarie regis filia reliquit filios. nouē. s. mares ⁊ q̄nqꝫ femellas. Quorꝫ notiores fuere carolus cognomento marcellus vngarie regni titulo insignitus. Ludouicus q̄ ordinē minorꝫ induit. Et postea in sctorꝫ numero aggregatus fuit. Et terciꝰ robertꝰ q̄ illi ⁊ p̄ri in regnū successor fuit.

Wentzeslaus secūdus rex Bohemie

Wentzeslaus etꝰ nois secūdus. rex bohemie sextꝰ. filius othocari post itertum genitoris filius. viij. annos natu ab ottone marchione brandeburgēsi in franconiā adductus regnū tutorio noīe ab eo. v. ānis gubernauit. Reuersus puer sb̄ imperio m̄ris fuit. Regnū deinde ex wentzeslai arbitrio ordinatum. Quo regnāte eoīpo āno q̄ ptolomaida a sarracenis occupata in hāc vsqꝫ diem tenetꝰ. Pragā ferme vniuersam igne familiari exustā liberalitate regis ciuiūqꝫ diligētia atqꝫ impēsa ita instauratā vt felix incendiū fuisse videretꝰ. vxor deinde eius Gutha filia rudolphi cesaris bella inter albertū frēm suūꝫ ⁊ maritum diremit. Ferunt aūt ī coronatōne wentzeslai minꝰ nouē. ccc. equitum milia apud pragam ex regia curia cibos accepisse. peditū vō infinitā multitudinē pastā subiecisse ⁊ polonus wentzeslaū a quibus diadema suscepit. filiū quoqꝫ sui nois. xiij. annos natu petētibus hungaris regē dedisse. Sꝫ cū bonifacius pontifex maximꝰ carolū adolescentē regis sycilie filiū eo misisset. Et hūgari animū mutarēt filiū suū albe coronatū ⁊ sacrā simul coronā ad se recepisse. Nec diu postea vite. xxx. sue etatis anno ex tabe eū obijsse scribunt. Mortēꝫ eiꝰ bohemos magno merore persecutos. Fuerat eñ mansuetus ⁊ clementissimus princeps ⁊ admirādus sanctitate. cui successit wentzeslaus eodem nomine moribus tamen longe dispar.

Thadeꝰ florētinꝰ medicꝰ

Thadeus natione florētinus medicus celeberrimus hijs tpibus apud bononiā legēdo clarus existēs. Qui cū doctissimꝰ hr̄etur adeo obscura omīa hippocratis ⁊ aliorꝫ p̄cipū ī medicina detexuit ⁊ explanauit. vt alter hippocrates suo tp̄e hitus fuerit. Et q̄ nuc ad manꝰ hn̄tur hec sunt. Expositio afforismorꝫ hippocratis. ⁊ pronosticorū eiusdē. Quasqꝫ expositōes diuersis tpibꝰ accomodatas sup librū Galieni. q̄ dr̄ microtegni. hoc ē minor ars. Itē librū de suanda sanitate. Et ad varias valitudines ꝯsilia multa. Itē in libro acutorū hyppocratis expositōem edidit ac etiā in synagogis iohānicij ⁊ aliq̄ alia. Tandē octogenariꝰ moritꝰ bononie circa ānos dn̄i Mille ducētos septuaginta. Qui ob celebrē eius famā. diuitias cumulauit innūeras. Nā a principibus ytalie cōuocatus. l. aureos in mercedē diurnā pacisci consueuerat. Ab honorio vō summo pontifice semel vocatꝰ. nō prius accedere voluit. quā cētum aurei illi indiem statuerētꝰ. Vn̄ liberatꝰ pōtifex decem milia illi aureorum condonauit.

Philippꝰ frācorꝫ rex

Philippus frācorꝫ rex cognomēto pulcer philippi regis filius hoc anno p̄re ipo defuncto francis regnare cepit. Et regnauit ānis. xxix. hic ꝯtra edouardū anglorū regē grauissimū gerens bellū multa incōmoda accepit. atqꝫ bonifaciū octauū pontificē p̄pter ipsius arrogātiā in carcerē trudi fecit. Indeqꝫ cū tēplarios milites oīno extinguere statuisset primo generalē eorꝫ mgr̄m cū multis exuri fecit ac alios crudeliter interficiēs reliqui oēs timore perterriti e regno fugierūt. Judeos etiā direptis eorū bonis ob auariciā suam ⁊ quedam eorum maleficia e regno suo expulit.

Egidius romanꝰ ordī. heremitarum

Egidius romanus ordinis heremitarū generalis prior ⁊ bituricēsis archiepiscopus. ac primas aquitanie declaratus. hijs temporibus ob ingenij magnitudinem theologorum princeps appellatus est. q̄ quidem cōnijci potest si a curioso lectore eius volumina p̄spiciātꝰ. hic nāqꝫ ex illustri colūnēsiū rōnorū familia natꝰ cū lōgo tp̄e ordinēꝫ suum oēmqꝫ ecciam doctrīa ⁊ moribꝰ illustrassꝫ. p̄lmoqꝫ labore p̄ceptor sui thome aquinatis opa apō p̄isiꝰ defensassꝫ. tādē miraclis clarꝰ btō fine q̄euit. Quo scitat merito btūs doctor appellatꝰ ē. Plaqꝫ edidit librorū volumia. Sup libros sniarum. Cōpendiū theologie. sup oēs Aresto. libros etiā rheticorū q̄olibeta ⁊ varia alia.

Anno mũdi. 6487. Anno xpi. 1288.

Lineа summoꝝ pontificũ

Nicolaus quartus

Celestinus quintus

Nicolaus q̃rtus papa natione picenus. e ciuitate asculana. Hieronimus antea vocatꝰ ordinis minorũ frater deinde p̄sbyter cardinalis apud sanctam sabinã decimo mense post mortẽ honorij pontifex creat̃. Collocaturq̃ȝ in petri ipsius sancti cathedra. Isq̃ȝ illico se cũ curia ad vrbẽ transtulit reatinam. Et post annum romam reuersus apud sanctam mariam maiorẽ curiam tenuit cardinales creat ex omni fere religione. Omnes em̃ pariter amabat. nec plus se debere affinibus ⁊ cognatis quam cuiuis bono arbitrabat̃. basilicam apud mariã maiorẽ cũ iacobo colũna restituit. vt in fornice maiori apparet. Vñ saluatoris ipiusq̃ȝ põtificis ⁊ iacobi cardinal' ymago adhuc cernit̃. anteriorẽ q̃ȝ ⁊ posteriorẽ ꝑtem basilice lateranẽsis restituit. Per eiꝰ viri alioq̃n boni tempa multa ĩ orbe xp̄iano infelicissima acciderũt. In primisq̃ȝ vrbs roma ciuiũ agitata dissidijs incẽdia atq̃ȝ cedes plurimas ꝑtulit. Unicũ tñ habuit secũdus põtificatꝰ p̄dicti annꝰ letissimũ. pacẽ arrogones iter ⁊ gallicos reges ꝯstitutã. Ea v̄o cõstitute pacis leticia haud quaq̃ȝ fuit xp̄iano pp̄lo diuturna. Tripolis em̃ secundo pontificatus anno ferro ac flãma a soldano euersa fuit. quaq̃ȝ multos milites proprio ere trãsmisit. aliosq̃ȝ plures cruce signandos mittere curauit. Quarto deinceps Nicolai põtificis anno Rudolphus imperator germanus obijt. adolphusq̃ȝ assumptus ẽ. Nicolaus autẽ tedio animi (vt q̃dam putant) q̃ꝺ male sibi cedere oĩa videret rome põtificatꝰ sui anno quarto mẽse vno. die viij. morit̃. ⁊ apud sanctã mariã maiorẽ ad caput basilice sepelit̃. Postea cardinales perusiũ profecti. vt liberius eligere pontificẽ liceret rem ipsam discordijs intestinis biennio menseq̃ȝ tercio in longum deduxere.

Celestinus q̃ntus papa petrus moroneus antea vocatus. ꝓfessione anachorita p̄ria eserniensis secũdo a sulmone miliario cenobiũ incolens ad maielle mõtis radices pelignẽ genti religione p̄ ceteris venerandũ. instãte carolo rege ⁊ latino cardinali põtifex creatur. Isq̃ȝ decreto de sua electione facto hortante carolo rege assentiens. Celestiniq̃ȝ tercij nomẽ assummẽs a collegio rogatus adduci nõ potuit. qui accersitis ad se cardinalibꝰ aquilã vrbẽ vsq̃ȝ accessit. vbi cõsecratus duodecim creauit cardinales. Seruauit v̄o eandẽ vite normã austeritateq̃ȝ celestinꝰ in qua tot ante annos fuerat maceratꝰ. paucis extrinsecus dignitati ꝯcessis. Cui inseruire ac se accomodare ꝓ viribus ẽ adnixus. Sed ꝑtim cuȝ parua ac oĩno nulla destituit expꝛientia. ꝑtim calliditas ⁊ importuna aulicoꝝ decepit auaricia. ꝑtim effecti senectuti corpis imbecillitas ab actõne prohibuit. Et multa illico omitti. pleraq̃ȝ ꝑperam ⁊ sordide cõmitti cepta. Inde ꝑniciosas esse viri insensati ineptias plurimi propalam vociferati sunt. Que sancto viro renũciata suaserũt. vt male populo xp̄iano sibi ⁊ aĩe sue peiꝰ. assumptũ põtificij muneris onus abrenũciãdo dimitteret. id cũ multis cõicatũ ad caroli regis aures ꝑuenisset. eũ ꝑpulit vt pontificẽ amãtissimũ regni sui decus neapoli duceret. Qua in vrbe faciliꝰ auerti posse a pontificatus dimittẽdi ꝓposito videretur. Ferũt aũt bñdictũ Caietanũ cardinalẽ ananinũ gratia dolose vsuȝ qua apud põtificẽ ceteros antecedebat. iuris põtificij decreta q̃ excellẽter doctꝰ erat vndiq̃ȝ ad suã intentionẽ selecta ea rõne illi oñdisse. vt impositũ sibi salutis aĩaꝝ totius orbis onus vir timoratus suas vires supaturũ existimãs dimittere statuerat. Q̃ꝺ cũ esseȝ facturus ꝯstitutionẽ edidit declararantẽ potifici licere romano pontificaleȝ dimittere dignitatẽ. Post parũq̃ȝ cardinalibus collegialiter cõgregatis. pontificatu quẽ paulominꝰ sex mẽsibꝰ admĩstrauerat se abdicãs alteriꝰ subrogandi potestateȝ illis arbitriũq̃ȝ ꝑmisit. Nec m̃lti ĩtercesserũt dies cũ bñdictꝰ ipe ĩ põtificẽ ẽ delectꝰ. cui octauo bonifacio fuit nomẽ. Petrus auteȝ morroneꝰ ad priscã anhelãs heremi vitã clãdestine neapoli ẽ ꝓfectꝰ. Q̃ꝺ cũ bonifacio ẽ renũciatũ. missis eq̃tibus retractũ de via illũ ĩ custodia haberi iussit. Verebat̃ em̃ vir ipe astutꝰ ne pp̄li petrũ potiꝰ sanctitate recognita cõspicuũ. q̃ȝ se doctrina ⁊ elatõe redũdantẽ ꝓ petri vicario seq̃rent̃. campanie deinde in arce tam arcta teneri custodia iussit vt inde mortẽ illi acceleratã fuisse sit creditũ. Sũt q̃ scribũt eũ post mortem miraculis claruisse. quẽ clemẽs q̃ntꝰ sctõꝝ nũero ascripsit. Cuiꝰ celebritas. xiiij. kal'. Iulij obseruatur.

Ugolinus ep̄us

Ugolinꝰ vrbeuẽtanꝰ ordĩs heremitaꝝ diui augustini luculẽtissimus theologus ⁊ doctor. ꝓmo arriminẽsis ep̄s. Et postea ꝯstãtinopolitanꝰ p̄riarcha ꝑ h̃ tp̄s pisius ꝑmã cathedrã tenẽs maximo ĩ p̃cio habitꝰ ẽ. q̃ vna cũ l̃ris moribꝰ etiã ornatissimus eẽt. Et ipe ecclesiam dei tum docendo legendo ⁊ scribẽdo mirũimmodũ adiuuit. Scripsit hic primo de differẽtia ydeomatũ lib. j. ⁊ sup quatuor sententiarũ libros laudabilia coposuit cõmentaria. Sed ⁊ quodlibeta plurima oĩm iudicio dignissima disputauit.

Ugo quoq̃ȝ boliomꝰ predicatorum ordinis insignis doctor ⁊ cardinalis p̄sbyter hec ipsa tempora tũ vite sanctimonia tumq̃ȝ voluminibꝰ a se editis illustrauit. Idem fecit Io. de parma ordinis minoꝝ ꝓfessus sacre theologie magister ornatissimus.

Adolphus comes de nassaw vir strennu⁹ a germanis electorib⁹ post obi/tũ rudolphi oĩm suffragijs cesar creatus. In eiusdem imperij spem titulumq̧ assumptus est. ⁊ imperauit annis sex. vir certe insignis sed paꝝ militie ⁊ pecunijs potens. Qui imperio suscepto q̃uis a pontifice nõ coronatus fuisset. anno dñi M.cc.xcij. exercitũ mouit ⁊ potenter misnam ingredit᷑. cui occurrit wenceslaus rex bohemie in grunbaym vbi filiũ suũ rupertum ⁊ agnetam filiam wentzeslai ꝑ sponsalia iungunt. marchionatumq̧ misnensez imperio iunxit. Cũ demũ iura imperij repetere temptasset ab alberto auxilio quorũdam principũ electoꝝ cũ adolpho bella gessit in confinio agri spirensis. ac wurmacen. ꝓpter militũ paucitatẽ potius oppressus q̃ supatus. ab alberto filio rudolphi occidit᷑ apud montem germanie in bello quod cum eo gessit in die sanctorum processi ⁊ martiniani.

Linea impatoꝝ
Adolffus

De amissione locorum orientalium

Tripolis vrbs asie insignis scđo pontificatus quarti nicolai anno obsidione ⁊ viribus facta est in soldani babilonie potestatẽ. quã quidẽ vrbem ditissimam post commissaz in mortalibus cedem maximam. postq̧ abactã. asportatã omifariam reꝝ predam igni primũ. post ferro absumi diruiq̧ curauit. Progressusq̧ eodem furoris impetu barbarus. tyrum. sydonem. barutum ⁊ earũ vrbiũ oppida intra terciũ pontificatus nicolai annũ cepit. ⁊ sicut tripolim incensam diruit. Isq̧ princeps astu ⁊ prudentia eque ac viribus ⁊ potentatu pollens. ne ea clade accepta nois xp̃iani principes occidentales in asiam conciret. induciaꝝ federa in duos annos ptolomaide habitatoribus xp̃ianis ꝯcessit Nicolaus tamen pontifex ꝑ crucem de more assumendam edicto statuit afflictis asie rebus subueniendũ mille q̇ngentos ipe equites ex publico ecclie fisco curauit cõportari. quos ⁊ multi in magnũ exercitũ sine certo ꝯstantiq̧ duce secuti sunt. qui quo plures eo ꝑniciosiores. ptolomeida vrbs populis tunc frequentata innumeris. q̃tos nunc nõ temere alat aliqua vrbs italie. E septem diuersis magistratuũ gentiumq̧ generibus premebat᷑. Ea militũ multitudo cedibus rapinis ⁊ incendijs aliq̃diu debaccata. in agris soldani. tulit patienter dissimulauitq̧ diutius. q̄re soldanus tandem anno ipo exacto centum q̇nquaginta armatoꝝ milia in ptolomaidã duce filio suo immisit. ipe morbo implicitus tenebat᷑. Filius ꝑ etatez ardẽtior amplissime vrbi obsidionem admouit. Inde genitori defuncto soldanus ab exercitu est suffectus. quo elatus successu vrbis ptolomaide predam exercitui donauit ⁊ accuratiori solito vsus oppugnatione. ad eamq̧ paulopost animoꝝ ꝯsternationem est ventũ vt publico omnes ꝯsilio mulieres primũ ꝑuulos ⁊ debiles cum suppellectile emiserint. Deinde ꝯstituerint duodecim milia armatos in vrbe retinendos. manserunt ex primoribus reꝝ cipri. qui paulopost multitudinẽ est secutus. patriarcha iherosolime. templariorumq̧ magistri. qui nõ prius vrbem destruere q̃ soldanum viderũt. Saldanus tandem ptolomaidam a paucis q̃s nauigij carentia detinuerat xp̃ianis male defensatã vi cepit ⁊ mortalibus in ea reptis ad vnũ ꝫcesis. Sꝫ tanto tenebat᷑ ille excidende vrbis desiderio. supposito eo incitante ignis maximã partẽ absumpserit. Menibus inde ⁊ vrbis parietibus passim solo eq̃tis. Annus erat salutis nonagesimus duo/deciesq̧ centen⁹ quando tandẽ reliquias amisim⁹ victorie illi⁹ celeberrime. quã anno an q̇rto de ducẽtesimo vrbani pon. auspicijs expeditio inchoauerat. Salue tamen manserunt ad tempus cyprus insula ⁊ armenia minor dicta prius cilicia.

Ordo celestinorum

Ordo celestinoꝝ a celestino ꝑdicto papa eius auctore cognominat⁹ tempestate hac sub regula diui benedicti initiũ ⁊ mirũ incrementum sumpsit. eo q̄ ipo sanctissimo viro in carcere defuncto. ꝓpter eius crebra miracula multi nobiles ⁊ doctissimi viri spretis seculi bonis ⁊ pompis ordinẽ ingressi cito ⁊ virorum nũero ac cenobioꝝ ꝯstructiõe mirabilit᷑ ordinẽ auxere

Ordo Seruorum

Ordinis q̧ seruoꝝ virginis marie philippus vir religiosissimus primus institutor fuit. q̇ nõ lõge a florentia vrbe quieuit. Hanc aũt religionem sub diui patris augustini regula excitauit. atq̧ ipam verbo et exemplo aliquibus additis cõstitutionibus in formaz redegit. quẽ ordinem a multis improbatuꝫ benedict⁹ postea vndecimus ⁊ bonifacius atq̧ vrbanus sextus et alij priuilegijs ⁊ exẽptionib⁹ munierũt. ⁊ inter medicãtes ꝯnumerauerũt q̇ ordo viris doctissimis ⁊ in declamationib⁹ clarissimis ac locoꝝ multitudine multo habetur in precio.

Linea summoꝝ pontificū

Bonifacius octauus

Benedictus vndecimus

Bonifacius octauus papa natione hernicus vel cāpan⁹ pt̃ria anagnin⁹. benedictus caietanus antea vocat⁹. neapolim pontifex creať in vigilia natalis dñi millesimo ducentesimo nonagesimo quarto. vir quidē doctrina ⁊ experientia rex insignis. diu em̄ in curia versatus fuerat ⁊ p oēs dignitatis gradus ad pontificatū puenerat. nā cū esset sancti martini in mōtibus pb̃iter cardinalis adeo pontificatus dignitatē exoptauit vt nil ambitione ⁊ fraude ptermiserit qđ ad eā ꝯsequendā ptinere arbitrareť. Aiūt clanculū quosdā subornaſ qui in cubiculū celestini hoīs simplicis ei ꝑsuaderet vt pontificatū dimitteret si saluus fieri vellet. Suscepto aūt pōtificatu oēs contemnere cepit. Gibellinos omnes odio ꝓsequebať. Ideo petrū ⁊ iacobū cardinales colūnenses vna cum sara eoꝝ patruo paternis castellis priuauit. hoc tñ laude dignū qꝫ duplicē celebritatem ⁊ aplīs ⁊ euangelistis ⁊ q̃tuoꝛ ecclie doctoribus gregorio. augustino ihcronimo ⁊ ambrosio statuit. Idē dū in vrbe veteri esset beatū ludouicū ex regia francoꝝ stirpe ortus ex carolo scđo ordinis sancti francisci ꝓfessum in sctōs retulit. Erat annus salutis de tredecies centeno scđs. Sextū edidit codicē iuris pontificij celeberrimū. vrbem q̃ꝫ eugubiū que gibellinoꝝ ausp iciis ab ecclia defecerat breui recupauit. Alberto duci austrie imperij cōfirmationē bis terq̃ꝫ petenti negauit. Iubileū q̃ꝫ idem retulit anno millesimo tricentesimo quo plenaꝫ delictoꝝ oīm remissionem his pstabat qui limia aploꝝ visitassent. ad exemplū testamenti veteris. Iubileū naq̃ꝫ q̄nquagesimo q̃ꝫ anno repetebat. Idem etiaꝫ centesimo q̃ꝫ anno obseruari mandauit. Ob hanc rē eo anno tanta vndiq̃ꝫ hominū multitudo romā venit vt vix incedere p vrbem amplam quidē ⁊ vastā liceret. Francoꝝ regnū ꝓpter violatū insgentiū alberto imꝑatori subiecit ⁊ titulū imperij romani prius multotiens denegatū ꝯcessit vt rex q̃ꝫ francoꝝ fieri pareteť. qđ cū albertus consensisset pontifex vna eadēq̃ꝫ celebritate hinc philippū francie regno priuatū inde albertū romano ⁊ illo ornatū ꝓnunciauit. Philippus interim a sara edoctus guilhelmū roma petere iussit. sarā q̃ꝫ in latinā rediierat regionē. qui anagniā clam noctu ingressus adiuuantibus Gibellinis quos bonifatius diu multūq̃ꝫ vexauerat pontificem nil tale metuentē in domo paterna capit. ⁊ in eodem in quo genitus fuerat cubiculo valuis vi fractis obstupescentē. ꝑductū romā pontificē intra quartū vigesimū diem dolore animi confectus periit. pontificatus sui anno octauo mense nono die decimoseptimo. Sepelitur q̃ꝫ in basilica petri sepulchro a se antea extructo qđ adhuc extat in sacello a se condito.

Benedictus vndecimus papa natione taruisinus nicolaus antea vocatus cardinalis hostiensis rome kalendis nouembris pontifex creať. Territi em̄ eo pōtificis casu cardinales perusiā accessere vbi ad duodecimū mortis bonifacij diē benedictū ordinis pdicatoꝝ pontificē creauere. qui ab ineūte adolescentia ordinē pdicatoꝝ ingressus tantū valuit vt ad generalis dignitatē ꝑuenerit. Vir quidem pontificatu dignissimus qui magnū breui tempore virtutis sue documentū pstitit. ita ei vixit vt post morte inter beatos merito censeať. Is guilhelmū cū q̄nq̃ꝫ ciuibus ananinis excōicatos ꝓnuncians. Regi francie tituluꝫ. libertates ⁊ priuilegia restituit. Iohannē ⁊ iacobū cardinales de colūna in gratiā recepit. Inde mens sanctissimi viri fuerat pacata italia tartaros syriā ⁊ palestinā ingressos xp̃ianos iuuare a quibus lr̃is ⁊ nuncijs ad tantas rem conficiendā ꝯtinuo inuitabaf vt comodius efficeret statim cū curia perusiū ꝓfectus est. vbi infirmitate correptus nonis iunij diem obiuit pontificatus sui mense octauo die decimoseptimo rē destinatā omittit. Sepeliť aūt magna pompa in ecclia fratrū pdicatoꝝ millesimo tricentesimotercio. vacauit tū sedes menses. xi.

Sextū pontificij iuris librū his annis bonifacius ipe pōtifex edidit. quē a tribus doctissimis viris ex q̄busdā nouis decretis a se editis cōpilari mandauit. ⁊ publico edicto obseruari. ⁊ i publicis gymnasijs legi debere pcepit. quem statim archidiaconus bononiensis explanauit.

Ludouic⁹ eps tholosan⁹ ordinis minorum

Ludouicus felix sanctus ex regali ꝓgenie. patre carolo scđo rege sicilie. matre maria regina sicilie ⁊ hungarie originē habuit. in etate tenella religiosum p̄ceptorem habens. ductus in cathelonia cū duobus e fratribus suis dat⁹ obses ꝓ liberatione regis caroli genitoris vbi p septennū a fratribus ordinis minoꝝ liberalibus ac diuinis artibus instructus doctus euasit vt publice ac priuatiꝫ disputaret clero ac populo verbū dei manifestaret. Fuit in orōnibus sedulus. factus sacerdos ferme singulis diebus celebrabat. castitatis amator vt excepta matre ac sororibus cū sola nunq̃ꝫ loqueref. corpus castigabat assidue. Inde ad petitionē bonifacij pōtificis prius ordinem minoꝝ ꝓfessus ⁊ habitū suscipiēs episcopatū tholosanū regendū accepit vbi mira opera pietatis pfecit. Demū in infirmitate vltima constitutus susceptis deuotissime sacramētis resolutus in mortem ad celum feliciter euolauit. quē dñs magnis miraculis magnificauit. consummatis em̄ operib⁹ bonis tempora multa expleuit.

Albertus huius nois primus dux austrie rudolphi olim impatoris fili
us Anno .1298. adolffo impatore opresso ac interfecto germanorū
impator declarat. et imperauit annis decē. Uerū cū in prima electione non
omnes electores consensissent. ius electionis in manus eoꝝ resignans ne de
violenta regni vsurpatione notaret. Iterato electores cōmuni voto cesarem
declararunt. et postea aquisgrani coronā regni accepit. vir vtiq bello et armis
strennus. licet quidā eū monoculū et agrestē aspectu auariciaq susceptū scri
bant. cū liberorū suoꝝ cōmuni vtilitati comodū preposuit. Qui suscepto im
perio a pontifice imperij cōfirmationē expostulauit. quā ab arrogantissimo
obtinere nō potuit. Cū a bonifacio pontifice vt eū de more cōfirmaret missis
terq quater oratoribus impetrare nequiuerunt. Uerū cū inter philippū frā
corum regē et bonifaciū ipm (vt erat animo ambitiosus) postmodū suborta
fuisset dissensio eo q philippus apud parisius magnū ↄgregasset conuentū
vbi bonifacij ↄmemoratis iniurijs sibi illatis. ac etiā eius fraude in papatu
occupando ↄmemorata ad futuꝝ ↄciliū appellauerit. Bonifacius ira pci/
tus ↄcilio habito nō solum albertū ↄfirmauit sed etiam philippi regnum al
berto huic subiecit. Que res multas discordias et occisiones inter christianos suscitauit. Huic Alberto
frater rudolffus impatoris rudolffi filius erat. cui wentzeslai regis bohemie soror noīe agnes nupsit. q
prage moriens ibi sepultus iacet. Ex ea nat⁹ ē iohannes qui paterne hereditatis diuisionem ab alberto
patruo petijt. q ei sertum viride in obprobrium misit. Denicq hic albertus cū multa strennue gessisset. et
rhenū fluuium transisset iohānes pdictus albertū patruū suū circa reinfelden nō lōge ab oppido prück
vel vt alij habent sciafusa dum simul amice iter agerent sua manu interfecit. deinde penitentia ductus cle
mentem quintum pōtificē maximū qui sibi purgationem indulgeret apud auinionem adijt. Pōtifex im
peratoris occisorem ab impatore iudicandum ait. venit g pisas iohannes. vbi cum cesar heinricus. vij.
eius nominis impator ↄsidebat. a q iussus religionem ingredi heremitaꝝ sancti augustini. in eaq perpe
tuo penitere nō recusauit. Mortuus est in eadem vrbe et in ede sui ordinis sepultus. Mater eius ioannis
cordata mulier fuit et ingenio feroci. que cū accepisset germanum suū wentzeslaū contentum regno bohe
mie oblatum imperiū recusasse. At ego inquit si regno potior glebaq vna mihi modo desit. aut quod re/
liquū est subijciam. aut imperio excidam.

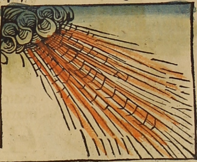

Erant eo tpe secundo carolo regi neapolitano nati post sancti ludouici mortē supstites ex maria vxo
re regis hungarie filia mares sex. femelle quinq. eorūq maior natu carolus martellus hungarie re
gnum materna. secundus robertus calabrie dux neapolitanū paterna hereditate expectabant. Terciusq
philippus tarentinū obtinuit principatum. Nataꝝ prima clementia nomine carolo philippi regis frācie
primogenito nupta erat. Scda nomine blancam iacobus arrogo sicilie rex dimissis anno ante qnto Ca/
rolo martelloq et ludouico postea sancto quos tenebat obsides in matrimoniū acceperat. Cum eo itē ex
pacis federe leonorā terciā Frideric⁹ arrago iacobi frater titulo et ipse regni sicilie ornat⁹ vxorē habuerit.

Wentzeslaus tercius

Wentzeslaus tercius rex bohemie septimus filius pdicti wentzeslai. qui cū
ebrietate et turpissime parti corporis dies noctesq indulgeret et aliorum
bona diriperet. alioꝝ vxoribus illuderet apud demutium morauie ciuitatem dū
solus in domo decani pontificalis edis pambulabat tribus vulneribus cōfos
sus duo de viginti natus annos interijt. Ignoratus est necis auctor. q̄uis con
radus eques turingus cruentam gestans pugionem exire regiam visus fuit. nā
is prius obtruncatus est populi tumultu q crimen confiteret. Uenerat eo tem
pore pragam dux carinthie heinricus. cui altera ex sororibus regis nomine an
na natu maior iam pridem nupserat. hunc bohemi regem sibi deligunt. Id e
gre fert albertus impator. qui repente coactis copijs bohemiam ingessus hein
ricum regem deturbat. rudolphumq filiū suū regē constituitus Elizabeth
senioris wentzeslai relicta in matrimoniū ei tradita quo regnū eius soli
dius esset. qui cum magna bohemoꝝ spe regnare cepisset subitaneo mor
bo correptus primo regni sui anno absq liberis decessit. Ob eius obitus
diffidentes inter se bohemi. alij fridericum rudolffi fratrem. alij heinricū
quem deiecerant petiuerunt. vicit heinrici factio trucidatis alterius part
auctoribus. Et q̄uis albertus impator cum magnis copijs bohemiā in/
gressus regionem longe lateq afflixerit. heinricum tn̄ regno eijcere non
potuit prius a nepote vt ante diximus occisus q meditata in bohemos
exequeretur.

Cometes future maxime cladis indiciū hac tempestate in celo apparuit. afflictionem xpianoꝝ indi
cans. quo anno in solennitate sancti andree tantus repente terremotus exortus est q̄tus antea nūq
qui et multis diebus p interualla pdurans multa diruit edificia.

Cum eo tpe quidam electores imperij. pcipue ecclesiastici principes ob diuersa discidia in albertũ regẽ varias cõiurationes ac simultates attemptarunt. dicentes adophum dñm suũ in bello pemisse. ideo eũ regia dignitate indignũ censebant. Quã ob rem ceteri principes primarij in regno germanie Rudolphum palatinũ rheni imperij iudicem statuerunt vt deinceps futuris temporibus sua industria hoc officium pagere deberet. Ex qua consuetudine reges romanoꝝ monerent ne aliquod malũ vitupatione dignũ in regno molirentur. ac indigni imperio iudicarentur.

Seductor ac dolosus quidaz ostentabat se fore fridericuz impatorẽ indicijs varijs. quẽ olĩ pditũ fuisse ac nullũ postea inuẽtum fuisse dixerũt. Is sua astutia cũ multos sibi adherentes acquisiuisset ab impatore cõphensus deprehensus detectis fallacijs igne cõbustus fuit.
Iudei q̃z anno primo alberti impatoris aucti in plerisq3 locis ob male gesta nurmberge in Herbipoli. rotenburge. ac in plerisq3 locis finitimis igni traditi sunt. nec sexui nõ etati parcentes. infelicez gentem aliq̃t milia perijsse ferunt servati infantes baptismi gratia.
Cũ ãno vndetrictẽsimo τ millesimo iacobuz arragonẽ siculũ regẽ obijsse diẽ icrebuiss3 robert⁹ calabrie dux caroli genitor iussu in siciliã traductis copijs cathina vrbe potitus est. Philipp⁹ q̃z tarentinus dux frater suus cũ patissima classe illico est subsecut⁹. Siculi interea correptis populariter armis sese aduersus exosum gallicũ nomẽ vt tuerent terra mariq3 parauerant. τ fridericũ arragonẽ euocauerunt ratione vt regnũ trinacrie sibi etiã tardiuscule aduẽturo cõseruãdũ eẽ. plene cõfisus copias ex hispanis traducendas. vel adhibita longiore mora contraheret. Nauigauerat interea solutiore disciplina classis philippi principis tarentini eã p se ferens securitatem quã ne excepta a roberto fratre omni sicilia debuit ostẽtare. quin etiã roberti classis ex cathinensi portu soluens illi cũ primũ e longinquo apparuit absq3 bellici apparatus armatura obuiã est pgressa. in vtrãq3 igit classem pari socordia sed motu ventoq3 dispari vicissim se petentẽ siculoꝝ classis magno ordine. maioriq3 apparatu. maximo animoꝝ ardore delata est. primaq3 impetito que posterior nauigare ceperat roberti ducis classe armamẽtisq3 destituta nullo siculoꝝ labore dissipata est. partim demersa partim intercepta est. partim ad hostiles portus adducta est. adeo vt pauci triremes remigio vse acceleratione cathinata ad robertũ fuerint reuerse. Durius postea fuit siculis cũ philippensi classe pliũ his duobus incomodis robertus dux animi anxius in fugã sententiã inclinauit. Cathina itaq3 in ciuiũ potestate relicta cũ paucis que ex vtraq3 classe supfuerant triremibus in italiã est reuersus.

Dinus iuris doctor

Dinus mugelan⁹ iuris vtriusq3 peritissim⁹ doctor hoc tpe claruit. τ primũ locũ inter doctores in italia obtinuit. eo q in dicendo. disputando. decidẽdoq3 tantã loquẽdi vim habuit q eo psente vniuersalis legalis phie synodus adeẽ videret. τ pterea copiose eleganterq3 totũ ciuile ius multis voluminibus declarauit. nã sup infortiato digestoq3 veteri ac nouo pulchre scripsit. Insup τ de mandato bonifacij pape τ post archidiaconũ bononiensem in iure pontificio sextũ declarauit. scripsit etiam consilia elegantissima.
Petrus de bellaptita natione burgũd⁹ pdicti dini pfessionis τ doctrine cõsilis hisdẽ tpibus floruit. q τ ipo dino nõ min⁹ docte τ ac urate sup toto digesto codiceq3 ac institutis scripsit. Habent etiã eius centũ disputationes a se edite τ in maximo pcio apud doctos habite.

Jacob⁹ de arena iur. cõsult⁹

Ann⁹ aduenerat salutis millen⁹ terdeciesq3 cẽten⁹ in q octau⁹ bonifaci⁹ põ. ro. vt pmissũ ẽ prudẽti pioq3 vsus cõsilio pr̃es imitat⁹ ve. te. annũ instituit iubileũ. cẽteno inde quoq̃ futuꝝ ãno. cui⁹ ea fuit rõ vt q ex trãsalpinis vltra marinisq3 veniẽtes octo. q ex italia τ ei⁹ insul. xv. dieb⁹ sacra vrbis loca orãdo obirẽt plenaria pecaminũ venia donati eẽnt. Magnũ ea sũmi pon. indulgẽtia alicubi fructũ attulit q diffidẽtes aliq τ acerrimis etiã capitalibusq3 inimicicijs publice τ priuatim vsi in pacem beniuolentiãq3 conciliati sunt.
Jacob⁹ de arena natõe pormẽsis iuris cõsult⁹ pitissim⁹. cui⁹ opiniones ĩ explanãdis legib⁹ vt bartol⁹ testat sp de mẽte iuris extitert. his tpib⁹ breuit vtilit q3 sup digesto toto τ codice scripsit. indeq3 disputatiões pulchras ac tractatũ de excussione cõposuit.
Nicola⁹ de neapoli his cõtẽporane⁹ existẽs sup prima infortiati τ toto volumĩe copiose τ pulchre cõscripsit. ac q̃dã alia edidit.

Jo. scotus or. minor

Joannes scotus ordinis minor theologus subtilissimus. Anno dni. M.ccc. vel circa. velut alter apollo floruit. Et p ceteris theologis subtilissima qdam opa edidit. Et sup librum sententiar pcipue sup qtuor sententiar que ipse (vt aiūt) in ordine redegit multa subtilia scripsit. Unde z doctor subtilis dr. Quodlibeta etiā plurima disputauit. In diuinis etiā codicibus cōmentarios z alios tractatus edidit. Qui qdem commentarij qd valeant absqz nro testimonio ipi ostendūt. Sup libros Aresto. qz maxime metaphysice qstones putiles disputauit. z alia coplurima coposuit. Huc aūt lacte sue sapiētie multos enutrisse discipulos tradunt. s qui maxime pficere hos fuisse dicūt. Franciscū maronē Antoniū Andream Joannē grandonē. Ocham burleū atqz alios cōplurimos. Quor ingenijs mirūimmodū phia creuit. Deniqz apopleticus interijt. qūis a plerisqz putetur quod viuus fuerit defossus.

Raynerius or. pdicator

Raynerius pysanus ordinis pdicator mgr egregius doctrina et eloqntia grauis. Uir optim⁹ ac ꝑemodū sanctus. vt ex eius opibus habem⁹. summa in veneratione hac tempestate habet. Et summā copiosissimā multar lucubrationū z vigiliarū plenā cōscribere orsus ē. In qua certe quātecqz litterature ac sanctimonie vir fuerit. vl ex hoc percipi pōt quod cū in ea quicquid vtilitatis difficultati sue necessariū ē. diuinarum scripturar studio plenissime inueniat. sine sui laude z pfatiōe (vt plerūqz fieri solet) absolute sic incipit. Absolutio zc.

Nicolaus de Lyra

Nicolaus de lyra minor ordinis theologus eminentissimus in ordine claruit. Qui cū 9 iudeor impietatē z disputatōnibus z scriptis diu aduersatus fuisset. Etiam nouū z vetus testamentū in eor cōtumeliam z obprob riū plurimis voluminibus diligenti cura cōmentatus est. ꝑpter quod nomē eius in toto mūdo celeberrimū effulsit. Cū satis vtile z dilatatū opus edidit. Et fm sensum lrālem bibliam exposuit reprobans opiniones hebreor falsas. z extortas exponens ex eoruz libris cōfutans. Addidit quoqz aliud volumen magnū in quo ponit expositiones hystoriarū fm sensum misticū vel moralē vel allegoricum. ferunt hūc primo iudeorū doctorem fuisse. Et ꝑpterea eor linguā optime agnouisse. Qui ex hebreo peritissimo i doctrina iudaica conuersus ad xpm z habitum minorū suscepit.

Alanus doctor

Alanū aūt doctorē celeberrimū. cognomento vniuersalē. nō nulli hijs tpib⁹ ascribūt. Qui cū in omi scia admirādus esset pcipue tn in theologia ac philosophia excedēs vniuersalitatis vocabulo insigniri meruit. Cui⁹ sepultura i loco Cystercij ostendit. Exeūtibus de oratorio eccie ad dexteram. in sepulcro marmoreo. Cuius alani magni doctoris vniuersalis hoc epigrāma extitit. Hic iacet alanus quē breuis hora breui tumulo sepeliuit. Qui duo qui septez qui totū scibile sciuit.

Clara vgo Eremitarū

Claram oppidi montisfalconi oriūdam augustiniane religionis eremitarū alūnam. vgine vtiqz insignē z sinceritate vite clarissimā. anno. 1299. apud eūdem montisfalconi spoletane vrbis oppidū animā celo reddidisse ferūt. Que sanctissima virgo tanti certe extitit decorata meritis z miraculis. vt sanctorū cathalogo pie ascriptam putari possit. De cui⁹ sanctitatis pconio hoc vnū referimus testimoniū quod apertis oculis videri potest. quodqz de quouis sancto nūqz lectitatum vel repertum est. Ea siquidem defuncta in eius corde statim crucifixi ymago clara z aperta visa est. Cum ipius passionis insignibus in quo etiam tres lapilli eiusdem pōderis inuenti sunt eminentissimū sanctitatis indicium.

Fraticelli de opinione z heresis eor. a bonifacio pontifice damnat. z vbiqz diligenti cura perqsita exterminari iubet. vn hermāni corpus eiusdes secte auctorē apud ferrariā. xx. annis sepultū. q p sancto colebat exhumari z exuri fecit. Qd malū tpe ioannis xxij. diffusum ē. q suis conuenticulis clam initis summis pōtificibus aduersari ceperūt. In antris noctu cōuenietes clerici laudes xpiano ritu cantabāt. Quib⁹ media nocte finitis alta voce admonebāt masculuz z feminā carnali copula cōmisceri. Lumib⁹ illico extinctis quēqz virū ꝑximā mulierem psternebat. Et execranda cū infantulo postea nato exercebāt p singulas manus tradebat baiulandus. quousqz aīam exularet. inde assabāt collectosqz cineres in vasculū mittentes. vinū superinfundebāt. Quo nouicios z execrabilibus hmōi consecrandos epotabant. Extant adhuc hmōi crudelissima z diabolica heresi aliquibus in locis abditis z vallibus nonnulla conuenticula pertinaciter in sua perfidia permanentes.

Anno mundi.6504. Anno xp̄i.1305

Linea summoꝝ pontificū

Clemens quintus

Clemens quintus papa.natione vascon⁹.burdegalēsis ep̄s bernardus gottho antea vocatus.p̄re bertrādo milite nat⁹.post longā ɔtentionē pontifex creat̄. Cardinales eīn coartati a perusinis in cōclaui tandē in hūc bernardū burdegalensem ep̄m tūc agentē ī gallijs cōuenerūt. Js decreto electionis de se facto apud burdegallā accepto.lugdunū se ɔtulit. Et clemētis quīti noīe assumpto.cardinales illuc ad se litteris accersiuit. q̄ oīa facta parandi mora mēse Augusto anni salutis quīti terdeciesq̄ centeni accesserūt. Fuitq̄ ea curie translatio annis septuagintaqtuoꝝ. Que multas dei eccl'ie preuaricatōnes.multa inuexit xp̄iano pp'lo detrimēta. Interfuerūt lugduni pōtificis coronationi philippus rex francie.carolusq̄ frater suus.in frāciā ex ytalia reuersus. Joannes dux britannie τ quicquid nobilitatis oīs gallia tūc habebat. Dumq̄ pompa eius celebritatis ex more τ p vrbē duceret̄.muri pina gētiū pressura incubantiū impulsa corruit. Cui⁹ casu dux britānie τ multi ignotiores oppressi interiere. carol⁹ regis frater debilitatus.τ pōtifex ip̄e adeo in turbā p̄ceps deturbatus ē.vt mitra ex capite excussa iaspidē p̄ciosissimū amiserit. Creauit v̄o clemens cardinales ex gallijs tam multos vt facile tūc cōiectura oēs assequi potuerit.pontificē romanū deinceps nō nisi ex gallicis creari posse. ytalie aūt τ vrbi rome visus ē satisfecisse in duobus iacobo τ ioanne colūnēsibus.quos ad capellum τ integrā dignitatē restituit. Ne aūt romani curie absentiā diuturniorē sicut sibi cōscius erat.futurā egreferētes animo rebellarent.tres cardinales attributa senatorij muneris potestate romā accedere curauit. Quorum auspicijs ip̄a roma τ ytalia oīs gubernabat̄ postmodū eius iussu dulcini heresis oppressa ē.ac templarioꝝ religio penitus extincta.venetos ꝑterea ꝑpter ferrariā occupatā anathemate notauit.ac sacramenta interdixit. Jdem in florentinos τ lucenses egit.ideo florentini grauissimis exactionib⁹ clerum grauare ceperūt. Cū ad cōponendū ecclesie statum animū adiecisset ɔcilia habuit.vbi clemētinaꝝ liber postea confectus est. Vbi etiā celestinū papā sub nomine petri sanctis confessoribus aggregauit. Deinceps v̄o varijs egritudinibus afflictatus.nūc eīn dissinteria.nūc stomachi τ lateꝝ doloꝛe cruciabat̄. Octauo pontificat⁹ sui anno.mense decimo.die quintodecimo moritur. Vacat tum sedes annis duobus.mēsibus tribus. diebus.xvij.dum non satis inter cardinales constat quem potissimū deligant. Nec minor quidē discordia inter electores imperij tum fuit.mortuo heinrico. Eius autem corpus in vasconiā patriā suam defertur. vbi in beate marie de vzesta templo diocesis vasatensis sepelitur.

Dulcinus τ margarita vxor sua heresiarche.apud vrbē lōgobardie nouariā.cū anno salutis septimo terdecies centeno in rebus xp̄ianis varij motus agitationesq̄ inciderūt.sectatores vtriusq̄ sexus ad mille nacti virus diffundere ceperant. Eo perniciosius quo sacerdotes τ religiosos in populoꝝ inuidiam adductos.spernentes simulatā puritatē quādam τ innocentiā vite ꝓponebant secūdū quā immixti femellis mares.lasciuia ad libitū debaccari. Que pestis duobus annis perdurans. Eos itaq̄ a clemēte romāo pontifice nūcij in montem coactos excelsum alpibus cōtinentem.fame τ frigore confectos ad vnū sustulerunt. Captis deniq̄ dulcino τ margarita vercellas perduci iubentur.τ primo lacerari inde eorum ossa cōcremari τ in ventum dispergi precepit. Nec hec pestis omnino deleri potuit.quin adhuc in mōtibus tridentinis alique eius reliquie remanserunt.

Concilium Vienense

Anno domini millesimo.cccxi.kal. Nouēbris concilium generale in vrbe narbonēsis gallie viēna celebrari cepit. vt ante fuerat publicatum. in quo aderāt plusq̄.ccc.ep̄i vltra alios p̄latos de varijs regionib⁹ orbis. Et cum clemens vt satisfaceret ꝓmissioni facte regi francie de delēda memoria bonifacij cū rex illum hereticū fuisse ꝓbare intēdebat. concilū assentire noluit. ꝓcessum tn̄ in regem francie iniustū declarauit. Statutū fuit q̄ oīa bona τ possessiōes q̄ fuerāt templarioꝝ mansioni hospitalis hierosolimitani assignerētur. Facte fuerūt in eo cōcilio ɔstitutōes generales ɔcernētes statū religiosoꝝ. Et librū clemētinaꝝ a se cōpositū ī eodē vienēsi ɔcilio clemēs edidit. Petrū q̄z moꝛroneū q̄ celestinus fuerat in numeꝝ retulit beatoꝝ. Jn eo ɔcilio ad alterius anni medietatē ꝓtrahens.de subueniēdo hierosolime multa v̄ba fecit. Que ī irritū cecidere. Et decreta ꝓmulgauit extantia quibus de suo nomine clementinā appellatio perseuerat.

HEinricus eius nois octauus. vel vt alij scribũt septim⁹ (q̃ heinricum lantgrauiũ thuringie inter imꝑatores nõ numerãt) Comes luceburgeñ (quez ytali comarchũ vocãt) cũ albertũ imꝑatorẽ ioannes ex fratre nepos interfecissꝫ Electores germani apud franckfordiã ꝯuenietes i romanoꝝ imꝑatorẽ ãno domini. M.cccviij. eũ delegerũt. quẽ ⁊ aquisgrani germani regni corona ⁊ infulis decorarũt. ¶ Legatiqꝫ ipi⁹ regis. dux baioarie cognat⁹ ei⁹ et dñs guido de namurco frater comitis flandrie cũ romanũ pontificẽ auenione agentem adissent petitã romani imperij cõfirmationẽ. Ea impetrarũt cõditiõe. vt intra bienniũ italiã ingressus roma coronãdus accederet. Nõ aũt ꝑfixi termini finẽ expectauit heinricus. ẞ ꝑmissis in ytaliã oratorib⁹ ad ꝓpinqua alpib⁹ regni germanie loca ytalie cõtinẽtia venit. Primiqꝫ ex ytalis aditi sunt ab imꝑatoris oratoribus florẽtini. quos imꝑator creatõnis sue initio apud franckfordiam dedicerat nois imꝑatorij in ytalia ac ceteris oĩbus hostes esse. Nã multos cõstat ytalos patria pulsos. ꝑsertim gibellinos non etrurie magis quã oĩm ytalie regionũ. q̃ noua deligẽdi creatione etiã apud electores expectata illũ magnã victorie ⁊ amplitudinis spem erectũ. quid agẽdum ꝓuidendũqꝫ esset subito edocuerũt. Fuit aũt heinricus imperator vir sapiens iustus ⁊ graciosus. i armis strẽnuus catholicus ⁊ honestus. cõsilio ⁊ animo iuxta potens. Is interea elizabeth alterã wentzeslai regis bohemie sororẽ. viij. ⁊. x. annos natam clam iussam ad se venire. apud Spyram ioanni filio suo quatuor ãnis minori mr̃imonio cõiuxit. Eodẽ tp̃e tribus ꝯpatis exercitibus vnũ ipe in ytaliã adduxit aduersus brixienses. quos armis cinctos imꝑata facere cõpulit. longobardosqꝫ om̃es in ꝑtãtem accepit. Alterã aduersus comites wirtenbergenses direxit. sacro imperio rebelles. quibus ex. lxxx. castellis ac munitissimis oppidis q̃ obtinebant duo. ⁊. lxx. armis expugnata ademit. Terciũ ex frãconibus ac baioarijs cõparatũ duce petro archiep̃o magũtino. cũ filio i bohemiã misit. Transgresso interim alpes heinrico thaurineses ad q̃s primũ descensurus erat. populariter obuiã ꝓfecti sese ⁊ vrbem eius arbitrio ꝑmisere. Pariter fecerũt astenses q̃bus vrbibus rex vicarios dedit. Exinde papie comes symon collubianus vercellaꝝ antonius laude vrbiũ primarij ciues heinrico occurrẽtes vicarios acceperũt. Et scaligeri veronẽses obedientiã polliciti sunt. mediolanũ vrbem familie due turriani ⁊ vicecomites potentatu pares gubernarũt. guido turrianus guelfe. matheus vicecomes gibelline factionum ꝑncipes erãt. Heinrici aũt exercit⁹ vrbi appropinquãs vtrosqꝫ terruit. Ea intelligẽs heinricus pacis cõstituende auidus vrbẽ ab vtrisqꝫ publico cõsilio in dñatum accepit. Leupoldusqꝫ austrie dux cũ germanoꝝ cohortibus vrbi ꝑsidio est impositus. Heinricus interim ferream imperij coronolã nõ modecie vt debuit ẞ mediolani recepit. Interea dũ heinricus primũ oppugnãda post euertenda brixia occupatus est. Oratores quos ad venetos miserat redeũtes paratam esse retulerũt. eam rempub. nauigiũ quod postulasset ꝑbere. quo ad regiones vrbi rome ꝓpinquiores cũ omni exercitu transportarẽtur. Per q̃d item temp⁹ veronẽses vicentini ⁊ patauini ⁊ taruisini missos ad se vicarios acceperũt. Ipe deducẽtibus q̃ apud eum assidui erant amedeo sabaudie comiti ⁊ pisanoꝝ genuensiũqꝫ oratoribus ꝑ placẽtinos genuã se contulit. At heinricus cum mensem terciũ genue egisset maris quã expectauerat tranquillitate oblata triremibus quadragĩnta genuensiũ saonensiũqꝫ pisas petijt. Equitatu terra per lucenꝭ premisso. Rome deinde coronat⁹ tres eĩn cardinales dicũt historici a clemente romano pontifice legatos romã venisse. Heinricũ apostolica auctoritate coronaturo. a cardinali hostiensi ⁊ ꝑatensi coronam accepit. Renitente Roberto rege neapolitano. florẽtiã inde obsidiõe artissima cinxit. Pisas senasqꝫ in ꝑtãte habuit. robertum regẽ priuatũ regno ꝓnũciauit. Et hinc classem in illũ nauigare iussit. Tandem imꝑator incidit in egritudinẽ. ex qua vt cõualesceret. medicoꝝ consilio balnea adijt maceratensia. cũ autem ea balneoꝝ lotione minus recreari ac conualescere videref. medicis item consulentibus purioris aeris loca petere voluit. Itaqꝫ est boncõuentũ q̃d oppidũ duodecimo a senis miliario distans. dum obsidione incipit premere diem obijt. Signa veneni in cadauere apparuisse multi scripsere. Ptolomeus vo lucensis affirmat veneno euz perisse a ꝑdicatoꝝ ordinis fratre in eucharistia dato. Aliusqꝫ addidit id florentinorum industria factum esse. quicq̃d ei rei veritas habeat. satis supraqꝫ certum est. non magis florentino ⁊ lucensi ac ceteris eius secte etruscis. quã roberto regi salutem in ea morte quesitam esse. Multis vo econtra ea mors incomoda perniciemqꝫ attulit. cui⁹ corpus in vetusto ac nobili pisaꝝ templo sublimi loco post aram maiorem amici condiderũt. Fuit aũt animo magnus. ⁊ non infima (si longiori vita functus fuisset) egisset. imperauit solum annis quinqꝫ ⁊ mensibus octo. quo mortuo vacauit imperium anno vno.

FEcerat romani imperij ante hũc heinricum quo ad rem ytalicam vacatio. vt omnes pene vrbes solite imperio parere tyrannis eodem pene capitaneatus titulo appellatis subessent. Nanqꝫ tres ãtea imperatores ab accessu in ytaliam abstinuerant. vt nõ ab absurde imperium vacasse ytali dicant. hinc verona scaligeros. montua passerinos. padua carrarienses habebat. Et marchiones astenses quos anno aũ sexagesimo salinguerra electo ferrariam pro ecclesia administrasse ferunt.

Ordinis templariorum extinctio

EA tempestate cum adhuc Clemēs pontifex cū curia morā hr̄et in ciuitate pictauiēsi. rex frācie seductus (vt fertur) ab officialibus suis. pōtificij denūcians mgr̄m templi ⁊ mansionis suosq; fr̄es ꝗbusdā erroribus infectos. ⁊ scelerib⁹ inuolutos eē. Maiores ei mali fomes tēplarij multis añ ānis in asie bellis q̄ aduersus īfideles gesta sunt cōuicti oīm ꝑniciosissimi. xp̄iani em̄ spernentes blasphemātesq; ac penitus deridentes ꝓ q̄ pugnare ꝯsueuerāt. eos turcis ⁊ sarracenis ꝯsensisse. ⁊ nr̄orū expeditionib⁹ fuisse aduersatos ꝯstitit. Vn̄ multis eorū vario affectis supplicio ceteri om̄es ꝑlijs redditibusq; ⁊ bonis q̄ possidebāt amplissimis spoliati sunt. q̄ ꝑtim cōcessa sunt rhodijs hierosolime hospitalarijs. ꝑtim noua attributa religionibus in hispania aduersus sarracenos beticā olim nūc granatā incolētes a pontifice institutis. Quātū aūt ordo templarioꝝ (vt in supioribus p̄missum ē) augebat̄ tantū nūc minuebat̄ ⁊ sanctitas. iacobus burgūdus origine ⁊ ex dominis molay genit⁹ ingentis animi ad templariorū militiā se cōtulit. In qua p̄fect⁹ prioratui ditissimo moriēte mgr̄o interuētu principū in magisteriū sublimatus emicuit. Actūq; ē vt philippi frācoꝝ regis ei⁹ filiū ex sacro fonte susceperat indignatoēm incurreret. Quo eo ventū ē. vt ꝑmittente clemente pōtifice summo tēplarioꝝ primates om̄es. vna ⁊ eadem die. philippi iussu. ꝑ omne suū regnū capti detinerent̄. vna cū iacobo ordinis tā ingentis mgr̄o. Et inde presidijs regis occupata oppida. thesauri ornatus oēs. cū om̄i suppellectili ī regiā ꝑtātem redacti. captiuiq; deducti parisius. Quibus diu ꝓuatis in vinculis cuz varia ⁊ obscena obiecta essent. ⁊ frustra cūcta negātib⁹ Rex iratus magistro cū tribus socijs reꝓuato. ceteri dānati incēdio. Veꝝ palis alligati ⁊ añ oculos staret ignis ⁊ carnifex. quāto cruciatu paterētur miseri voces ī celos ostēdebant. se veros xp̄ianos aiebāt ⁊ sanctissimā coꝝ fuisse religionē. Jacob⁹ deiñ cū tedio diuturni carceris esset attrit⁹. lugdunū deduct⁹ ⁊ exortationibus varijs suasus. Quedā ex oppositis clemēti summo pōtifici ꝯfessus ē. Ideo retract⁹ pisius dū corā duob⁹ legatꝭ ex latē sn̄ia legeret̄. Ipe cū vno ex socijs q̄ delphini vienēꝭ frater erat. se mori dignū ꝓtestatus. nō ꝙ vnq; q̄ legebāt̄ ꝑpetrasset. hinc tn̄ in deletōem tēplarioꝝ sn̄ia ꝯsecuta. Jacobus cū fr̄e delphini ad suppliciū deduct⁹ ꝙ ambo rege spectāte intrepide ⁊ ꝯstāter ꝯbire. nil aliud q̄z q̄ dudum occubuere testātes.

Trusianus medicus plusq; cōmentator

TRusian⁹ medic⁹ florētin⁹ thadei medici auditor. tēpestate hac. q̄ plusq; cōmentū sup tegni galieni mira doctrina ꝯscripsit. Hic q̄z cū in practica artis medicine (vt multi ferūt) infortunatū se ꝯspiceret. religioni se totū dicauit. Et carthusiensiū ordīs hītū accipiēs. corthusin⁹ effect⁹ ē monachus.

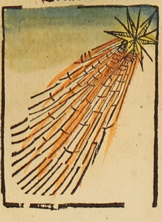
RIchardū aūt de media villa theologū eruditissimū ordīs mioꝝ ijsdem tpibus nōnulli ascribūt. Cui tanta ingenij magnitudo fuit. vt nulla lr̄atura ei in diuinis codicibus latuerit. Qui ⁊ īter multa ingenij sui monimenta. quatuor sn̄iaꝝ libros optīe ⁊ vtilissime explanauit. Extāt q̄z ⁊ ml̄te ei⁹ postille ⁊ alia ml̄ta

IAcobus de viterbio ordīs heremitaꝝ sancti Augustini sacre pagine celeberrimus ꝓfessor. ⁊ neapolitane ecclesie archiep̄us dignissimus. ⁊ virtutū oīm decoratus. ꝑ hoc tp̄us in precio exn̄s tractatum de regimine xp̄iano ad Clementem istum pontificem dedit. ac magistrū sentētiarū egregie exposuit. Et quodlibeta quatuor determinauit. Qui cū acri ⁊ torso ingenio habitus esset. speculatiuus doctor appellatus est.

Richard⁹ de media villa

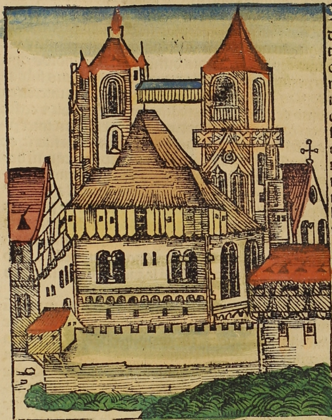
Cometa

ANno millesimo. cccxiiij. Tres sil'lune in celo apparuere. Et fulgor quez dicūt Cometēq; aq̄lone visus apparebat q̄si ad finē vginis trib⁹ mēsibus. Et eodē āno eo deficiēte in mēse nouēbri obijt rex francie philipp⁹ q̄ ānis. 29. reguit. Cū īvenatōe aper iter crura eq̄ quē rex eq̄tabat se īgessit. ex q̄ de eq̄ cadēs paulo post mortu⁹ ē. Hic fuit pulcerrim⁹ hoīm sui tp̄is. statura magn⁹ optīe ꝯposita hn̄s mēbra. Veꝝ dedit⁹ corporeis oblectamētis precipue venationibus curaz regni suis relinquēs quibus nimiuz credens. ml̄ta in regno incōmoda sunt secuta. Is post se reliquit tres filios scilicet Ludouicum regem nauarre. Philippum co-

mitem pictauieñ. ⁊ carolū comitē marchie. omnes hij tres pauco tpe reges francie fuerūt. viri pulcherri-
mi ⁊ in vxoribus eoꝝ male fortunati. Ludouicus habens vxorē filiā ducis burgundie quā strangulare fe
cit. Philippus vxorē quā repudiauerat reassumpsit quia multū eā amabat. Carolus vxorē in carcere de
tinuit. Ad hanc infelicitatē ꝑuenisse opinant quia in gradibus ꝓhibitis ꝯtraxerunt. vel ob iniuriā geni
toris philippi ꝑpetratā in captura bonifacij pape.

Ordo rhodioꝝ militum principum

Rhodus insula cuius descriptionē supra ꝑfecimꝰ
licie opposita hoc anno. 1308. in xpianoꝝ ꝑtātē
deueniens religioni btō iohāni dicatis auctoritate pō
tificis ꝯmendat. Hij nempe religiosi cū hierosolima
omnino deperdita esset ⁊ templarij in magnos erro-
res ꝓlapsi a romano pontifice fuissent extincti in eam
insulā sese recipientes turchos eius dños eiecerūt. ne
q; vllo pacto turchoꝝ viribus hec insula restitisset. ni
si religiosi milites. qui vt dictū est beato iohanni di-
cati eius insule curā suscepissent. ⁊ vrbē pene dirutā
instaurantes ⁊ desolatā xpianoꝝ suffragijs instauraue
runt. naualiaq; ⁊ classes reformātes. nō solū insulam
ipam tutati sunt ꝫ cipris ⁊ alijs finitimis xp̄m colenti
bus magno ꝓsidio fuerunt. quoꝝ virtute quicqd in o-
riente nostre religionis est xp̄o seruatum fateri licet.
Ipis igit militibus fide ⁊ gratia ac religione clarissi
mis xpianam fidē ꝓfessionis voto ingēti virtute tu-
tantibus templarioꝝ bona ꝑ pōtifices ⁊ alios ortho
doxe fidei principes addita sunt. Postmodū deuotio
ne ꝑmoti etiā regulam beati augustini ꝓfiteri sponte
voluerunt. quā ob rem ⁊ a summis pontificibꝰ roma
nis ⁊ priuilegijs ⁊ beneficijs plurimis ecclasticis ho
norati sunt. Soldanus egyti dñs toto quinēnio arma-
ta classe cū eos vexasset maiora ꝑtulit q̄ intulit dāna.
Turchi etiā quatuor vicibus diuersis temporibꝰ eo-
rum agros inuaserunt. sed maximam cladem reporta
uerunt. Nouissime mahumetus turchoꝝ imperator grauiter aggressus. de quo in sequentibus mentio fi-
et. ferunt rhodios quoddā castellū sancti petri nominatū munitissimū habere quod magno sumptu custo
diunt. vbi xpiani de manibus turchoꝝ fugientes sepe saluant. in quo milites canes nutriunt ⁊ noctu ex-
tra castra emittunt. de quibus dicitur q̄ christianos odore cognoscant. eosq; aduentantibus blandiunt
turchos aūt latratu prodant ⁊ morsibus insectentur.

Johannes rex bohemie

Iohannes heinrici impatoris filius. cui genitor elizabeth alterā wentzeslai
sororem matrimonio ꝯiunxit. regno bohemie deinde potiri meruit. eoq; re
gno suscepto. 35. annis regnauit. vir certe bonus ⁊ multe beniuolentie insigni
tus. ⁊ potenti manu regnū gubernauit. ⁊ patre in ytalia agēte apud germanos
vicario nomine administrauit imperiū. Patre vō defuncto cū plurime ytalie ci-
uitates ei sese dedissent. penetrauit alpes cū exercitu. easq; nō paucis annis tu-
tatus est. Brixia eñ bergamoꝰ. luca. parma. regio ⁊ mutina atq; alijs vrbibus
potitus est. quibus in ꝓtectionē susceptis illas ⁊ arcibus ⁊ menibus munire
studuit. ⁊ in bergamo arcem munitissimā adhuc extantem edificauit. Post hec
egra a iohanne recepta est. ⁊ vratislauiensiū ciuitas quam dux slesie occuparat
heinricꝰ. ⁊ alie ciuitates slesie ei subijciūt. Gerit ⁊ aduersus australes bellū in
quo victor iohannes suos milites preda nō modica ditat. A rege francoꝝ postremo aduersus anglicos
in auxiliū vocatꝰ prelioq; memorabili se immiscuit in q̊ cū multis militibus cesus interijt. Relicto filio
carolo qui tū vnum ⁊. xxx. annos agebat.

Dantes poeta

Dantes aligerius patria florentinus vates ⁊ poeta ꝯspicuus ac theologo
rū ꝑcipuꝰ tempestate istac claruit. Uir in ciues suos egregia nobilitate ve
nerandus. qui licet ex longo exilio damnatus tenues illi fuissent substāti e sem
per tñ phisicis atq; theologicis doctrinis imbutus vacauit studijs. vnde cū flo
rētia a factione nigra pulsus fuisset parisiēse gymnasium accessit. ⁊ cum circa po
eticam scientiam eruditissimus esset opꝰ inclitū atq; diuinum lingua vernacula
sub titulo comedie edidit. in q̊ oīm celestiū terrestriūq; ac infernoꝝ ꝓfunda cōtē
platꝰ singła q̄q; historice allegorice tropologice ac anagogice descripsit. Aliū q̄q;
de monarchia mōi. Hic cū ex gallijs regressus fuisset friderico arragonēsi regi
et domino cani grandi scaligero adhesit. Deniq; mortuo cane principe veronē
si ⁊ ipe apud rauennam Anno dñi. 1321. etatis sue quinquagesimo sexto diem
obijt.

Gesta ea tempestate in italia

Marchio estensis qui ferrariā ꝑ eccia administrauit. mutine ꝛ regio vrbibus post annū iubileū frena i posuerat ad tātā deuenerat potētatū vt scōs carol⁹ rex neapolitan⁹ beatricē filiā ex maria regina vxore susceptam Azzoni tunc marchioni dederit in vxorē. Cuius matrimonij honore ꝛ letitia azzo haud q̄ꝫ diu gaudere potuit. Anno em̄ quinto a iubileo ꝛ eius matrimonij primo friscus quidā adolescens quē ex aliena vxore sibi filiū esse dicebat cū dolo captū in carcere mori coegit. ꝛ ferrariensib⁹ nōnullis epoꝝ in p̄nis admitētib⁹ ferrarie mutine ꝛ regij dominiū obtinuit. Rogatiq̄ꝫ veneti copias frisco auxiliares cū nauigio immiserunt. castellū em̄ thealdū noīe ponti erat impositum quo padus ab vrbe in ripā transmittit vie cōtinentē bononiā ꝑducenti. quod castellum absq̄ꝫ nauigio capi posse friscus diffidebat. Eos motos cum intellexisset cardinalis cognomie pelagura quē clemens pontifex bononiā legatū miserat venetis sub anathemathe cōminatione vt a re ferrariensi abstinētes copias inde deducerent. Hijq̄ꝫ machinis interea castello thealdo appulsis ꝛ nauibus ferrariensiū qui ꝓposito de vulgi consuetudine mutato populi ꝛ ecclīe dominiū acclamabant vbiq̄ꝫ incensis. partē q̄ꝫ vrbis ponti contiguā ceperant. nec prius exaudiri inter p̄lij tumultum legati iussa potuerunt q̄ꝫ pons a venitis igni ferroq̄ꝫ interruptus ꝛ castellū thealdū fuerit occupatum. Friscus interea populū sibi rebellem domare agressus rinaldo quodā de marchbaria equitū ductore opa crudeliter nauante fretus ferrariā pene mediam incendit. sedato parūp a venetis tumultu deditione illis excluso frisco facere consenserunt. Tuncq̄ꝫ ferrarienses tanq̄ꝫ in subiectionē accepti a motib⁹ temparunt. Pelagura legatus interim cruce signandos propositis auctoritate ap̄lica vite eterne premijs venetos ferrariensesq̄ꝫ bononiā cōuocauerat. ꝛ pontifex clemens quutus venetis publice apud auinionem excōmunicatis interdixerat sacris. quos vbicūq̄ꝫ reperirent capi iussit pro seruisq̄ꝫ venundari. quā ob res factū est vt apud londonū flandrensesq̄ꝫ ꝛ gallioꝝ loca multi valoris venetoꝝ mercimonia in predā a locorū dn̄is fuerunt direpta. Miserat item clemens pontifex romanus p̄ter pelladurā legatū duos q̄ꝫ in ethruriam cardinales vi eius prouincie motus bellaq̄ꝫ cōponerent.

Robertus rex

Robertus caroli secundi sicilie ꝛ apulie regis filius. patre defuncto in regnū succedens regnauit annis. 33. rex certe inclitus ꝛ virtutū omniū singulare decus. quiq̄ꝫ ꝛ a multis tū oratoribus tūq̄ꝫ poetis titulis plurimis fuerit decoratus. Eo qꝫ p̄ter equitatū ꝛ rei militaris disciplinā quibus plurimū valuit. etiam inter ceteros sui tempoꝛis egregius theologus ꝛ ph̄us. ac singularis medicine p̄ceptoꝛ haberet. ꝛ nō modo his cōtentus ꝫ etiā cū esset etate grandeuus ꝛ senex etiā in poesi franciscū petrarchā audire voluit. Hic regni titulis a clemente papa in auinione rite susceptis ex gallijs bononiā ad legatū pelagurā profectus quē eccie nomini tumultuanti ferrarie p̄fecit. inde neapolim iturus virū insignē p̄sidio reliquit. Verū cū iohannē fratrē cōtra heinricū imꝑatorē romā misisset heinricus ira succensus robertū maiestatis reū fecit ꝛ regno priuauit. que res a clemente pontifice improbata fuit. Deinde genuensium vrbem in potestatem recepit. Tandē nullo sup̄stite sibi filio moriēs andreā hūgarie regē nepotē suū post se regnare p̄cepit. licet ioanna ei⁹ soroꝛ regnū semp administrare voluerit.

Scaligeroꝛum dominii principium

Canis scaliger

Canis scaliger qui ex rebus strennue gestis magnus cognomento appellat⁹ est. Alberti scaligeri capitanei filius. Vir vtiq̄ꝫ magnus ꝛ rebus bene gestis clarissimo p̄conio insignitus. Verone sibi dominiū vendicās regnauit annis fere vigīti. quā certe tāta iustitia sapientiaq̄ꝫ ac pietate gubernauit vt etiā picenū siue romandiolam omnē potius bonitate sua q̄ꝫ alijs armis aut missilib⁹ sibi subegerit. Erat nanq̄ꝫ multe eloquentie princeps comesq̄ꝫ p̄human⁹ necnō ꝛ in omnes liberalis atq̄ꝫ doctoꝝ viroꝝ tū ecclasticoꝝ tūq̄ꝫ oratoꝝ ꝛ historicoꝝ ac poetaꝝ assidua familiaritate coniunctus. Inter quos dantē florentinū poetam ob eius doctrine p̄stantiam magnis honoꝛibus sp̄ prosequi voluit. Tandē cū vrbē veronam maximis edificijs illustrasset Anno dn̄i. 1329. die. 22. iulij sine virili prole deficiens duobus nepotibus alberto scilicet ꝛ mastino fratribus vrbis dominiū concessit. Eius corpus cunctis collachrimantibus cū maxima funeris pompa apud templum iuxta vrbis forū sepultū fuisse constat. vbi supra templi ipsius valuas adhuc p̄magnificū extat sepulchrum sua ymagine ꝛ epigrāmate notatum.

Ludouicus rex

Ludouicus philippi regis francoꝝ filius post patrem regnare cepit ꝛ regnauit annis duobus. vir quidem catholicus ꝛ xp̄iane religionis amatoꝛ. qui suscepto regno post annū p̄sentiens sparsos ꝑ diuersa gallie oppida diu delituisse. eo qꝫ in conclaui apud carpenteratum de pontifice deligēdo seditiōe orta duo ex cardinalibus interfecti fuissent statim eos in vnū coegit. ꝛ vt lugdanū congregarent pro futuro pontifice deligendo suasit. cuius sanis consilijs annuentes iacobuꝫ poꝛtuensem ep̄m elegerunt. quo quidem anno cū pontifex esset elect⁹ ipse rex finem vite sue fecit. relicto in regno Iohanne filio paruulo. qui puer diebus tantum viginti regnauit.

Carrariensium regni principium

Marsilius carrariensiũ nobiliũ princeps. cũ patauij dñatũ desumpsisset ⁊ in ea nõ tirannice ꝫ paterne pluribus annis regnasset. magni canis scaligeri veeitus potentiã eidem vrbis dñatũ sponte cessit. sed ⁊ sequenti anno cane ipso defuncto post tridie ab integro vrbem ingressus dominiũ reassumẽs. x. annis regnauit. vir certe mansuetissimi animi ⁊ regie vrbanitatis insignitus ac mult[ ] virtutibus decoratus. qui cũ sine virili prole defecisset vbertino patrueli ex testamẽto omnem suam hereditatem reliquit.

Marsilius carrariensiũ princeps

Anno dñi M. ccc. x. ciuitas ipa veneta tumultũ sensit. Cũ buiamons rex nouarꝫ cupidus vna cũ querinis ⁊ basilijs regnũ affectans maximũ tumultus in vrbe excitauit cõ petrũ grandenigũ ducẽ. ꝫ ei⁹ prudentia cito vrbi quies data illi de domo quirinorꝫ cũ eorũ sequacib⁹ e ciuitate pulsi destructis eorꝫ domibus. hec fuit prima destructio familie facta venetijs ex partialitatibus. Principaliores cũ duobus florentinis decapitati sunt. ideo cõsiliũ decẽzvirale in vrbe inchoatũ fuit. Deinde cũ iohannes sorantius ducatũ venetorꝫ rexit iacobus quirinus et marinus barocius viri ꝑpotentes ⁊ domi nobiles rempublicã subuertere tẽptassent. ꝑditione coniuncti capitali sñia puniri fecit. quibus cesis ad ꝑcauenda in futurꝫ malũ sex ꝑcuratores sancti marci ex senatus consilio cõstituti sunt qui rẽpublicã diligẽter curarẽt. Hic dux prudẽtissim⁹. et timorate conscientie vir sciens venetos omnes ꝑpter ferrarie occupationẽ vt ꝑmissum est anathemate notatos. dimissa ferraria absolutionis beneficiũ sibi ⁊ omnibus impetrauit.

Arnald⁹ de villa noua

Arnaldus de villa noua ꝑuincialis magnus philosophus. parisius dogma suũ exercuit. ⁊ p ꝑphetiam danielis ⁊ sibille erithree ꝑbare nitebat aduẽtũ antixpi ⁊ ꝑsecutionẽ eccie futurã esse. inter M. ccc. ⁊ M. cccc. dñi annũ ferme i M. ccc. lxxvi. anno adesse. Sup ea re librũ edidit. cuius titulus de speculatione aduentus antixpi. Is tñ reprobatus ⁊ quasi hereticus reputatus. Cũ magros parisienses cõplurimos aduersarios habebat verens ne ad manus inquisitor[ ] deueniret clam auffugit ⁊ ꝑfectus in siciliam. qui tandẽ missus a friderico rege sicilie ad papam in mari mortuus est. Dixit em̃ xps. Nõ est vestrũ nosse tpa vel momenta que pater posuit in sua potestate. Vñ omnes volẽtes determinatũ tẽpus in his assignare aduentus sc; xpi vel finis mundi erronei reperti sunt.

Philippus ludouici francorũ regis frater. Johãne eiusdẽ ludouici filio defuncto i regnũ succedẽs regnauit annis quinqꝫ.

Petr⁹ de abano ꝯciliator

Petrus apponus seu de abano paduensis patria patauin⁹ medicus celeber rimus ⁊ philosophus oĩ etate admirandus ⁊ peripateticus italicorũ oĩm illustrissimus. parisiensi ciuitate doctor celeberrimus librũ ibidem discolias in medicina sedantem. inchoantẽ. conciliatorẽ fama cognitũ tandẽ in ꝑpria euganã vrbe feliciter termiauit. Hic anno legis gratie. 1310. ꝑfundissimũ illud pro pleumatũ aristotilis cõmentariũ edidit. ꝑpter cuius intentũ constantinopolitanã vrbem vt grecũ disceret ꝑmeauit. quo tandẽ instructissim⁹ multa galieni volumina nõ parũ medicis accomoda ex ydeomate greco transtulit in latinũ. Hic sub regie vrbis padue cõmuni ꝑplorũ regimine floruit. liberaliũqꝫ omniũ peritissimus. pater in astronomia. in qua plurimũ enituit. Lucidatorẽ inquã op⁹ grauissimũ ꝯpilauit. scripsitqꝫ iohãni pon. ro. librũ de venenis pulchrum. Ac mesue librũ in medicinis mancũ a corde vsqꝫ ad calcẽ ꝑfecit. ferunt quidẽ hunc magicum maximũ fuisse ⁊ multa p eandem artem ostendisse.

Dynus medicus

Dinus de garbo medicus florentinus his temporibus claruit. qui cũ brunũ patrem in arte cyrurgie medicum habuisset illum in phisica erudiendum thadeo florentino medico tradidit. qui adeo eruditissimus euasit vt vtilissima in auicennã ediderit ꝯmentaria. Scripsit ⁊ in galienũ de malitia complexionis diuerse. Atqꝫ in hypocratem de natura fetus. qn ⁊ in philosophia ac medicina varias ⁊ pulcherrimas questiones.

Gentilis medicus

Gentilis fulginas perusinus ꝑstabilis sapientie medic⁹ hoc ipo tpe diui ꝑteriti medici nõ inferioris ingenij aut fame fuit. qꝫ potissimũ eius accuratissimi cõmentarij in auicenne libris testimoniũ p hibet. fuit em̃ subtilissim⁹ rimator verborũ auicene Hic etiã ꝑter ꝑdictos cõmentarios ꝯsilia varia etiã cõtra pestem composuit. ac questiones ꝑcipue de g[ra]dibus medicinarum ac alias subtilissimas disputauit.

Matheum aũt siluaticum medicũ mantuanum genere nobilissimum hisdẽ temporibus floruisse constat. eo qꝫ ad robertum sicilie regem ⁊ medicus diuinum op⁹ de oĩbus simplicibus medicinis ⁊ earuꝫ ꝑprietatibus dederit. ac alia quedam edidit.

Linea summoꝝ pontificū

Johānes vigesimꝰscđs

Benedictus duodecimꝰ

Anno mundi.6516. Anno xpi.1316.

Johannes vigesimus secundus papa. iacobus caturcensis antea vocatus.
eps portuensis post longā vigintitriū cardinaliū altercationē lugduni in
monasterio fratrum predicatorum pontifex creatus. Quo anno salutis decio
sexto terdecies[q3] centeno ro. eccie cardinales philippi pictauoꝝ comitis lodo-
uici francoꝝ regis germani fratris opera vel potius violentia apud lugdunū
inclusi pontificatus vacationi supra duos annos ꝯtinuate finē imposuerūt. et
nonis septēbris in eccia cathedrali coronā pontificatus accepit. Inde vo aue
nionē cū curia profectus octo cardinales in ieiuniis quatuor tpm. aduentus
dñi creauit. quoꝝ de numero fuit iacobus caturcensis eius ex sorore nepos. ꝛ
iohānes caiectani e gente vrsina. qui primo pontificatus anno requisitus lo-
douicū bauarie ducē in regē electū cōfirmare ideo recusare dixit ꝙ pter admis
sum in consobrino secū in controuersia electo scelo multa psumpserat facere ꝛ
concedere. Impatoris ro. legittime p gradus oēs instituti excedentia potesta
tem. Vir vtiq3 doctissimꝰ ꝛ multa prudentia decoratus ꝛ doctoꝝ viroꝝ amā-
tissimus. Ecclesiā tolosanā quā vnice dilexit ad archiepatū transtulit. Cuiꝰ qđ
dem castella sex in ciuitates erexit. Adeo pterea rebus nouis pontifex ipe stu
duit vt simplices epatus bifariā diuiserit ac diuisos in vnū redegerit. ꝛ abba
tias in epatus ꝛ epatus in abbatiā vicissim trāstulerit. Hac tñ gratitudie vsus
est ꝙ clementinaꝝ editionē confirmauit. Ordinē grandimontensem quorun
dā improboꝝ factionibus labefactatā in meliorē formā redegit. amputatis his
que ordini obessent. additis[q3] institutionibꝰ quibusdā quibꝰ tanta religio cō
staret. Cesaraugustanā eccl'iam cū admodū diligeret in metropolitanā erexit
quinq3 cathedralibus ecclesiis ex vndecim que tarraconensi subsunt huic assi-
gnatis. Instituit ꝛ nouū ordinē militū. Et cū multa probe egerat rē ecciasticaꝝ
cōcernentia. thomā vnū erphordensem epm. ꝛ alterū thomā aqnatē pdicato
rū ordinis anno pontificatꝰ septimo in numerū retulit sanctoꝝ xpi dñi confes
soꝝ. Eo qui secutus est anno salutis duo de trigesimo terdecies[q3] centeno lodo
uici bauarie ducis electione abrogata in illū tanq3 eccie rebellē ac scismaticum
censuras exercuit. multos deniq3 hereticos damnauit. Et psertim glosulā quandā fratris petri qui ꝯuē-
tum ad imitandā xpi pauptatē aiauerat. affirmātes xpm eius[q3] discipulos nihil priuati vel cōmune ha-
buisse. de quoꝝ numero multi damnati ꝛ exusti sunt. Tandē anno etatis sue nonagesimo morit auenioē
pontifitatus decimonono anno mēse q̄rto. relicta in thesauris tāta vi auri q̄tam nullus ante se pontifex.

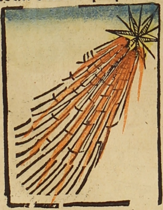
Anno mundi.6534. Anno christi.1335.

Benedictus duodecimus papa patria tholosanus ordinis cisterciensis iacobus antea vocatus scte
prisce cardinalis. Cū iohānes pontifex anno salutis quarto tricesimo terdecies[q3] centeno defunctꝰ
est ad diē[q3] abinde sextū decimū in pontificē ē assumptus auenione. Qua celebrata legatione cardinalis
vrsinus auinionē applicuit. Benedictus[q3] in pontificatu nihil duxit antiquius q̄ pmulgatas a iohāne
in ludouicū censuras obrogationē[q3] repetere ac cōfirmare. Per que tpa principes ppli[q3] in italia bello
socii hinc pōtificis morte audita in vrbis bononie ad suas ptes accessione elati oia psumebāt. q̄re vrbes
quatuor q̄s solas in romane eccie reuerentia iohānes hohemꝰ rex psidiis cōseruabat. inter se ꝯstitutis fe-
deribus sunt partiti vt parma scaligero. regiū gonzage. mutina estensi. luca cederet florentino. At pōti-
fex veritus ne vacante impio italia ab aliquo externo hoste inuaderet. Luchinū vicecomitē iohannem[q3]
eius fratrē archiepm mediolanensem. mediolani aliarū[q3] vrbiū quas possidebant vicarios instituit. pa
ri[q3] forma mastinus scaliger verone ꝛ vincencie. Guilhelmꝰ gonzaga mantue ꝛ regii. Albertinus carra
ria padue. Et opizo estensis ferrarie mutine ꝛ argente vicariatū auctoritate aplica habuerūt. Et quia por
cio estensi data iuriū esset romane eccie censum illi decē milia aureos imposuit annis singulis psoluendū
Semel aūt in toto pontificatus sui tpe sex psbiteros cardinales creauit. viros egregios nō de sua stirpe.
sed vndequaq3 ad tantā dignitatē vocatos. Tante pterea constantie fuit vt dimoueri a recto vel vi vel p-
cario vel pollicitationibus nunq3 potuerit. bonos eñ diligebat ꝛ vicissim malos ac sceleratos aperte o-
dio habebat. Componere item pacē inter philippū francie ꝛ eduardū anglie regem sepe temptauit p le
gatos ac frustra. Pontifex aūt rem sepius temptatā omittens edes pontificias cū turribus ꝛ pometis i
choauit ac pfecit. suo[q3] iussu impensa[q3] basilice sancti petri tectum restituit. queadmodū epigramma ad
eiꝰ statuā i eadē basilica positū idicat. Morit aūt pōtificatꝰ sui āno. vii. mēse. iii. die. xvii. Mltā vi auri
nō cognatis suis affinibus sed eccie reliquit. In morte aūt optimi pōtificis ꝛ doctissimi omnes vere col
lachrimarunt. Eius tales fuerunt sententie. Talis esto filius quales gnatos habere cupis. malus mortē
bonus aūt magis viciū formidat. Que scis legendo serua. que nescis legēdo disce. Eque turpe est carere
amicis ꝛ eos sepe mutare. Optime conseruant amici si pces eoꝝ cogitant.

Linea impator
Ludouicus bauarus

Fredericus

Ludouicus quartus filius lodouici ducis bauarie.
anno dñi M.ccc.xv. a quibusdā electoribus ꝑ cō
tentionē electus impauit annis.xxxij. Heinrico eñ mor
tuo in germania electores aquisgrani ꝯuenientes duos
in controuersia ad imperiū delegerunt inter se consobri-
nos. Ludouicū bauarie ⁊ fridericū austrie duces. Bello
qꝫ inter eos orto. id durauit annis octo. tandē copijs de
repente contractis ꝑlio inter muldorff ⁊ ottingen ī quo-
dā prato ꝯcurrerūt in quo cedes vtrinqꝫ ꝫ in australibus
maior fuit. fridericusqꝫ supatus ⁊ captus in carcerez est
coniectus. Deinde benignitate lodouici dimissus ea cō-
ditione vt decetero nullus ducū austrie ꝓ adipiscēdo im
perio ꝯtra duces baioarie se opponat. Verū ꝓmissi īmemor a titulo regni nō ab
stinuit. Ludouicus quoqꝫ ea elatus victoria ꝓ īpatore illico sese gessit multa dispo
nens concedensqꝫ que confirmatū coronatūqꝫ decuit ro. pon. consilio iudicioqꝫ sb
ijcere. Ardentibus eñ dissidijs atꝫ bellis italie ciuitatibus faces imperatorie auctoritatis addidit. nulla pō.
ro. autoritatis habita ratione. Primū tamen omniū ex lombardis matheū vicecomitē galeaciūqꝫ marcū. Lu
chinū iohānē ⁊ steffanū filios ita fouit vt ab vrbis mediolani tirannidē tūc primū īpudēciꝰ ceperint aspirare.
Romā igit̃ profecturꝰ vicecomites oīno sibi beniuolos fecit vt eis adiuuantibus imperij titulos facilius cō
sequi posset. At Johannes pontifex vicecomites ⁊ ludouicum impatorem cū guelphos opprimebant ana-
thematbe notauit. Reuersus ludouicus in germaniam ad exercitū congregandum paulopost cum maximis
copijs denuo ex germania ꝓfectus tridentum venit vbi rursus mediolanū petijt atꝫ ibidem a guidone petra-
mala epō corona ferrea coronatus est. Inde cū in brixianos duxisset ⁊ in graciā susceptos in ethrurā accessit.
vbi a castrucio lucensi dño magna humanitate exceptus est. Romam tandem peruenit vbi ingenti exultanti
qꝫ rome acceptus fauore coronationē tā diu distulit. quoad ꝓceres ⁊ vrbium ytalie oratores qui ꝯtinue con-
fluebant oēs aduenisset quoadhuc pompa pridem ad omnia templa basilicasqꝫ vrbis destinata. Et ad eiꝰ ac-
cessum inchoata laterani die ꝑfixa quiesceret. quo die kalendaꝝ iunij nona nō quidem sarra colūnensis quod
florentinoꝝ habent monimenta. Sed steffanus senior ⁊ sarre tunc pueri genitor iussu cleri ac populi. anno do
mini. 1327. corona illum insigniuit. Urbem eñ romam duo primarij nobiles ex ijs quos nunc barones ap
pellant sese regis romanoꝝ vicarios dicentes gubernabant. Eratqꝫ is annuus magistratus a romano senatu
creatus. gessit tamen magistratū illū qñqꝫ vnicus. qui dum abesset alius sustinebat. Ea ornatus imperij coro
na suasu romanoꝝ aggressus est rem nephariam. Erectū in antipapam petrū corbariensem ordinis minoruꝫ
debita romano pontifici reuerentia adorauit. Jō romani historici eū inter īperatores nō numerāt ⁊ cognom
to bauarū appellāt. Johannes igit̃ pontifex a cōmunione eccīe eum interdixit ⁊ varijs censuris publice con-
demnauit. Fuit aūt vir prudens ad regnum ydoneus. latinā tamen linguam suo damno nō intellexit. Ferūt
igit̃ huius discordie inter papam ⁊ impatorem vlricū de augusta secretariū suū extitisse. Js ob diffamatioēꝫ
nurmberge ꝑ. xv. ꝑlatos se insontem reddens. In vindictā lrīs regis inseruit summū pontificem bestiam or
tam a mari ⁊ alia conuicia eo ignorante scripsit que in vltima etate fatebat̃. de qua re impator admodum do
luit. Tandem in venatione constitutus a ducissa austrie deforma ex vasculo in quo duplex potus erat hau-
stum sumens illico de equo cadens in nemore ꝓpe furstenfelt in sinu cuiusdaꝫ rustici obijt. Anno dñi. 1347.
ipo die gereonis sepultus in prochiali eccīa virginis marie in vrbe monaco. inde filij sui in landsperg regio
nes diuiserūt. Senior ludouicꝰ ⁊ ludouicꝰ romanꝰ in roma natꝰ. ⁊ dux otto iunior baioariā cū omnibus atti
nencijs obtinuerunt. Sed steffanus wilhelmus ac albertus baioariam inferiorē possederunt. Hannoniam.
holandiam. selandiam ⁊ frisiam. Habuit quoqꝫ ludouicus impepator fratrem rudolffum comitem palatinū
Js elector imperij. in electione friderico duci austrie adhesit. Repulsus deinde a suo dominio in anglia vitā
finiuit. relinquens tres filios ruptum. rudolfum ⁊ albertum. quos ludouicus impator summa beniuolentia
fouit ⁊ terrā equa portiōe diuisit. Ab his principes palatini ⁊ duces baioarie eoꝝ deinceps originē habuerūt

Stella crinita quam cometam vocant vltimo anno ludouici quarti imperatoris
duobus mensibus visa est.
Fames quoqꝫ ingens ꝑ vniuersam ytaliam. in qua mendicantium turbe vel in
humano quoqꝫ cibo vix sustentate fuisse traduntur.
Robertus apulie rex nullo sibi supstite filio moritur ⁊ andream caroli fratris sui
atqꝫ hungarie regis neptem vxorem dederat post se regnare iubet. qui regna-
uit annis tribus.
Andreas deinde apulie rex laqueo necatus est consentientibus agnatis eius re-
gno inhiantibꝰ. post quem septem annos sub varia pricipum contentioe. id
regnum in armis fuit.

Monacum vrbs supioris germanie ad rippam Isare flumis sita. Inter vrbes principū in germania pcla-
rissima in baioaria noiatissima. Etsi inter nouas esse censeat nobilibus tñ edificijs tū publicis tū pri-
uatis ceteras ciuitates antecellit. habet em̄ edes pulcherrimas. plateas amplas. basilicas ornatissimas. Et
q̄q̄ temporibus ottonis primi impatoris cōditionis sue initiū sumpsit. A ludouico tñ quarto iam pscripto
impatore ampliata ⁊ edificijs ornata fuit. Otto primus cū in germania imperiū anno dñi. 962. assumpsit.
in baioaria partē regionis heinricus brunsuicensis materna hereditate possedit ⁊ in arce vering domiciliū
habuit. Quo tpe publicus transitus sup Isaram in eo loco extitit. Is dux heinricus pontez vltra flumen p-
pe curiam monachoꝝ fieri fecit. in eo loco vbi nunc vrbs monacū sita est. cōmuneq̄ iter ibi fieri ordinauit cū
oppidulo paruo. Super ea re antistes albertus frisingensis querelas apud ottonē cesarem mouit. cū in suis
theolonijs ⁊ immunitatibss dam̄nū sentiret. Imperator antiquā consuetudinem itineris obseruandā pro-
pe vering mandauit. Interea obijt dictus heinricus reliquens filiū ernestum nomie. pauloq̄ post vxor Ot-
tonis odyecia filia regis anglie mortua fuit. Inde otto relictam heinrici ducis baioarie dñam adelheidē ac-
cepit vxorem. Cuius filius ernestus (ob egregia facinora apud exteros in plerisq̄ locis gesta) ottoni gratissi-
mus euasit. Petijtq̄ impatorem obnixe vt ex oppido vrbem cū publica via facere posset. qui post varios tra-
ctatus consensit ea conditione vt quotannis. 50. lb. dñ. ad frisingam psoluerent. Ea forma hec vrbs initiuz
cū regijs priuilegijs ac immunitatibus ortū habuit. Cū itaq̄ hec vrbs p ernestum initiū sumpsit indies au-
gmentū in pplo ac structuris sensit vsq̄ ad tps salutis xpi septuagesimū ducentesimū supra millesimū. dū cō-
radus eps frisingeñ. eccie pfuit diuisa in duas prochias fuit. Cū prius sub vna basilica sancti petri extitit p-
uisa. qui basilicam alterā beate marie virginis cōmuni vtilitati adiunxit. Tandem tpib⁹ ludouici quarti du-
cis baioarie ac romanoꝝ impatoris incremētū ingens habuit. qui p muros suburbiū ⁊ alia edificia pleraq̄
addidit. ⁊ arcem antiquā cū monasterio fratrū minoꝝ ordinis diui francisci. ⁊ cenobiū heremitaꝝ sancti Au-
gustini in vrbe extruxit. ⁊ post obitum in eccia diue virginis marie ante summum altare sepult⁹ fuit. vbi co-
rona imperialis cuz suo epitaphio cernit. Condita est igit vrbs monacum in loco ameno prope ripas ysare
vbi trāsit⁹ nōnunq̄ negociatoꝝ ex ytalia ad germaniā frequētat. habetq̄ nūc arcē ornatissimā. ⁊ edē pricipū
amplissimā. in qua aule ⁊ camere splendidissime. q̄s qui viderit nec ornati⁹ aliquid nec munitius in eo loco
vnq̄ fieri potuisse fieri putauerit. Testitudinata loca plura habent. mirari ergo poti⁹ q̄ ꝯmendari possunt.
Cū vo hec inclita vrbs varios successu tpm sortita sit dños. nunc hac tempestate vrbis dñium inclitus prin

Monacum

ceps albertus gener friderici tercij romanoꝝ impatoris baioarie dux possidet. qui sua magnificentia plu-
res nutrit leones. Et q̄q̄ plinius scribat in europa inter acheloū tantū ꝛ nesum amnes leones esse ꝫ lōge
virib⁹ p̄stātiores ijs q̄s affrica aut syria gignant. In ea tñ vrbe leenā cattylos parere cōpertum est.

Forestorum nobilium priuilegium

Mapheus bergomensis ex nobili vetustaqꝫ forestoꝝ familia natus nō mō iuriū ciuilis ꝛ pōtificij abū-
de doctus. ꝫ ꝛ elequētia ꝛ reꝝ gerendaꝝ prudētia insignitus tēpestate hac ꝓpter easdē p̄clarissimas
virtutes apud ludouicū bauarū impatorē maxio in p̄cio habitus est ꝙ ꝛ indultis ꝛ priuilegijs eisdē gra-
tis concessis optime ꝯtestatus est. Nā eidem successoribusqꝫ suis ob grāta forestoꝝ familie obseq̄a in ipm
exhibita. munificentissimū priuilegiū immunitatis ꝛ exemptionis liberalissime concessit. cōstituens eum
successoresqꝫ eius suū palatinum eximens eū ab omnibus oneribus. dans eis libertatem notarios ꝛ ta-
belliones creandi. Illegittimos ve naturales legittimandi. Insup etiā cōcedit eis iudices ordinarios et
regios missos legittime posse cōstituere ꝛ ordinare. Id priuilegiū datuꝫ fuit in ciuitate tridentina die. xx.
ianuarij anni. 1330. Approbatumqꝫ habetur per potentatus.

Raynaldus estensis marchio aldromandrini estēsis filius hoc anno post fratrem ferrarie dn̄atum acci-
piens regnauit vna cum nicolao fratre annis quatuor. Mortuo em̄ azone in carceribus a frisco eius
filio captiuato. Atqꝫ inde frisco a cōciuibus pulso ꝛ interfecto. Aldromandinus fratri successit. qui mori-
ens raynaldum hunc ꝛ nicolaum forma elegantes ꝛ strennuos reliquit filios. qui vrbis principatum resū-
mentes statim galloꝝ p̄sidia eiecerunt. ꝛ vrbem ab eorum faucibus liberauerunt. Vrbe itaqꝫ in sua pote-
state redacta regnandi cupiditate allecti vt firmo p̄sidio stabilirēt argentū rauennatis eccie oppiduꝫ regno
adiecerunt. Cuncta deinde p circuitum depopulati sunt. Cum vo carolus ꝛ mamphredus cū beltrando co-
piarum eccie duce eos hostes adoriunt ꝛ in fugam vertunt. Inde legatus ferrariam obsideri cepit. Ray-
naldus vrbe erupit ꝛ eccie exercitum dissipauit. Tandem cum bona pace mortem obiens obizonem nico-
lai fratris filium regni reliquit successorem.

Ordo militū Jhesu christi

ORdinem nouū militū ihesu xpi his tpibus Johānes pontifex summus instituit. qui militare sub xpo diceretur. in lusitania (que portugalia dicit) q̄ sarracenis resisterent circūquaq3 discurrentibus. ⁊ bethicam atq3 afficam incolentibꝰ. Bethica apud antiquos ea pars hispanie dicebat que ad mare mediterraneum vergit nostris temporibus granate nomē obtinēs. cocco (vt arbitror) quo ea pars hispanie maxime abundat Coccū aūt nunc granam vocant vnde lane inficiuntur. Huius aūt ordinis (quē diximus a pontifice cōstitutū) caput in marino syluensis diocesis oppido repositū ē vbi principalē domū constituit. militibusq3 omnia bona templarioꝝ annuente rege portugalie concessa sunt. quo liberius militie xpi vacarent. Cuius censor ⁊ moderator est abbas alcobasiani monasterij cisterciēsis ordinis vlixbonensis diocesis. qui ⁊ conscribendi ⁊ exauctorandi militem facultates habet.

Clementinaꝝ codicem etiam his tpibus iohannes pōtifex. xxij. ɔfirmauit. ⁊ per gynnasia legendum transmisit. mandauitq3 doctoribus omnibus publicorum gynnasioꝝ vt librum ipm publice legerēt. Clemēs em̄ p̄decessor apud viennam gallie vrbē trecentoꝝ patrū vt premissum est conciliū celebrauerat. in quo ɔstitutiones plurimas religiosoꝝ statum concernentes cōstituerat. vt habet eo in libro de statu monachorū ⁊ in agro mendicantiū. quo ad p̄dicationes ⁊ confessiones et sepulturas. vbi dat forma seruanda. Illas igit laudabiles ⁊ sanctas constitutiones approbans iohannes colligere fecit ⁊ in vnum volumen redigens clemētinarū codicem ab ipo auctore clemente appellare voluit. In ipo etiā beati Frācisci regulā ad verbū declaratam conscripsit. vt in. c. Exiui. de paradiso.

Scisma vigesimum primum

PEtrus natione picenus corbariensis reatine diocesis ex corbario oppido natus ordinis minorū professor hoc anno ɔ̄ iohannē pontificē iubente ludouico imperatore vel fauente in antipapam ɔphanat. ⁊ nicolaus qntus appellat. Hunc rusticum hominē. qui vxorem habens iuuenē renitentemq3 pseudo religiosus debita romano pōtifici reuerentia adorauit. ⁊ vt verus xpi vicarius a pluribus salutat. Nec defuerunt flagitiosi ⁊ illi similes apostate damnati capite. ⁊ alia p̄ditorū turba qui ⁊ secuti sunt ydolum ⁊ ab eo adulterinas cardinalatꝰ presulatusq3 ⁊ sacerdotij dignitates acceperint. Qui cornua erigentes iohannē pōtificem publico edicto hereticum dixerunt. ⁊ cū fraticellorum de opinione hic auctor ⁊ fautor existeret eandem scolam sathane p viribus augere annixus est. Affirmabant em̄ hij ad coopimentum sue iniquitatis xpm ⁊ eius discipulos adeo paupes extitisse vt nil priuati aut cōmuniter habuerint. Propter quod ⁊ iohannes pontifex creatis septem cardinalibus viris doctissimis etiā theologoꝝ multoꝝ cū eis synodo ɔgregata. req3 diligenti disputatione discussa edictū pposuit. quo eos declarauit ptinaces hereticos. qui hoc decetero affirmare temptassent. quā ob rē pontifex tres extrauagantes ɔposuit ⁊ ad gynnasia publica transmisit. deniq3 cū petrus ipe a bonifacio pisano captus ⁊ ad romanū pontificē in auinionē p̄ductꝰ fuisset venia petita in carcere p triennū mansit vbi ⁊ mortuus est.

Augustinꝰ de ancono

Augustinū etiā acbonitanū ordinis heremitaꝝ diui augustini pfessum virū sane ⁊ doctrina ⁊ vite integritate celeberrimū floruisse hac tempestate ɔstat. qꝛ et ipe librū de ecclastica ptāte ad iohannē pontificē p̄dictū inscripserit. ⁊ vltra cum omnes sue etatis theologos sine ɔtradictione excesserit a matheo exordiens totuꝫ nouū testamentū accuratissime declarauit. Inter que ɔmentaria in pauli eplas admiratione digna habent. S ⁊ sup actꝰ aploꝝ sup apocalipsim ⁊ eplas canonicas ad instar beati thome opus edidit aureū. Tractatꝰ q3 sup magnificat composuit.

Albertꝰ pataiunꝰ or. here.

Albertꝰ sili pataiunꝰ eiusdē heremitaꝝ ordinis ⁊ beati egidij romani auditor eruditissimus theologus p h tps in declamationibꝰ ad papā priceps p̄dicatoꝝ habitus ē. q cū esset doctissimꝰ cōplurimos smōes tū qdragesimales tū dn̄icales festiuos ad clerū pplmq3 erudienduꝫ edidit. Hꝫ ⁊ pentatheucū ⁊ pauli eplas sup oēs cōmentatus est. Propter eius doctrine p̄stantiam in palatio pataiuno honoratus fuit.

Bonauentura pataiunꝰ item ordinis p̄dicti olim generalis prior ⁊ tituli sancte cecilie cardinalis p̄sbiter his temporibus doctrina ⁊ eruditione maximo in p̄cio fuit. qui cum acerrime eccle libertatem contra tirannos tueretur a carrariensi domino tandem sagitta transfixus martirio coronatus est.

S. Rochus

Rochus natione narbonensis confessor xpi apud montē pessulanū oppidum narbonensis gallie. agatha olim siue apathopolis appellatū. ex patre iohāne. matre vo libera (eius oppidi dño) originē duxit. qui cū. xij. attigisset annū cibo et potu parcissimo vti ceperit. mortuoqꝫ patre ac matre hereditatē amplā egenis prorsus distribuere cepit. et principatu se abdicans patruo suo oppida paterna ꝯmendauit. et abiectis rebꝰ omnibus breui veste indutus cū pileo et pera et baculo ex gallia in ytaliā peregrinꝰ puenit. vbi plures ciuitates et castella vicꝫ romā aquā pendentē. cesenā et alia plurima loca truci pestilentia vexatas crucis impressione sanasset. Qui cū omnē vere togatā galliā morbo correptā plustrasset. placētiam trāspadanā vrbem morbo infectā se cōtulit. et ad quoddā hospitale diuertit et egrotantes omnes ad vnū videt signat et sanat. Labore igit somnoqꝫ grauatꝰ a deo pmonitus qꝫ cruciatus corporis pati debebat. statim acuta febre et sagitta sinistra coxa transfixus fuit vt eo dolore ardoreqꝫ nullā qui etē inueniret. expulsus ab vrbe ad nemus vrbi vicinū repsit vbi bonā valitudinē a deo consecutus est. Indeqꝫ digressus in galliā longis itineribus delatus est. que armorum strepitu vexabat ac bello. in paterno demqꝫ oppido quod patruo donauerat existens a lictoribus tanqꝫ explorator ꝯphensus in vincula cōiectꝰ ad principē deducit. inde in carcere quinquēnij tempus consumpsit. quo exacto cū maxia patientia et vite austeritate a patruo incognitus detentus velut alter alexius romanus. Anno dñi. 1 3 2 7. sumptis diuinissimis sacramentis anno vite sue. xxxij. migrauit ad dñm. prius orando ad dñm vt qui deinceps nomē suū innocarent a peste ptegerent. Ad latus eius tabella his scriptis inuenta est. Peste laborātes ad rochi patrocinū confugientes contagionē illā truculentissimā euasuros significo. Quod vbi ad patruū principē delatū fuit cognoscens illū suū esse ex fratre nepotē in lachrimis puolutus sanctissimū corpus summa pompa ad templum deferri fecit. ac templū extruxit vbi p multos annos signis et miraculis effulsit. Cuius viri sancti merita diu apud italos latuissent. Tandē anno. 1 4 1 5. ad ipos ad ex germania nomē rochi delatū fuit. eo qꝫ constantiā germanie vrbē vbi conciliū generale celebrabat a peste maxima liberauerit. vbi nūc sacella et are per vrbes p vicos et castella extruunt. ad que confugientes eius merita experiunt. cuius festū. xvi. kalend. septembris celebrat. Eius corpus anno. 1 4 8 5. venetias furtim delatum a senatu et populo summa gloria exceptum est. et templū celeberrimū ingenti impensa construere ceperunt.

Johannes andree

Iohannes andree patria bononiensis iuris cōsultus etatis sue celeberrimus et pōtificij qꝫmaxime vberrimus fons tempestate istac floruit. et nouellas sup decretales edidit celeberrimas. ac sextum clementinasqꝫ accuratissime glosauit. Atqꝫ in sexto alias nouellas ꝯposuit. Insup et opus mercuriale. et in aditionibus speculi aliud pegregiū edidit. et in laudē diui hieronimi opus hieronimianū appellatū composuit. Ipius aūt clarissima gesta et alia ad eū ptinētia ex additionibus ipius extra de vita et ho. cle. in titulo de filijs pſbiteroꝝ optime colligunt. Obijt aūt anno dñi. 1 3 4 8 bononie ex peste. p vt eius discipulus iohannes calderini meminit in. c. nostra de cohabitatione cle. et mulierum

Cynus pistoriensis ex nobili simbaldorum familia natꝰ dini auditor et pdicti iohānis andree amicissimus. ciuilis iuris pſtantissimus sui seculi doctor p id tempꝰ lecturā putilem sup codice castigata et accurata doctrina cōscripsit. atqꝫ sup primo digesti veteris pte vsqꝫ ad ti. Si ex noxali cā agit. Et in scda pte sup titulo de re. cre. Sup reliquas aūt ptes p viā additionū cōposuit

Oldradū aūt de laude consistorialē aduocatū dini discipulū et iohannis andree familiarē doctrina legū et moribus optimis insignē p ipm tempus floruisse constat. Qui et ipē in iure ciuili post se multas reliquit lecturas et consilioꝝ pegregium opus.

Iohannes calderini ciuis bononiensis iohannis andree pcipus filius et discipulus eruditione et sanctimonia insignis. et ipē p idē tempus pontificiū ius tū legendo. disputando atqꝫ scribendo plurimū illustrauit. eo qꝫ ipius in decretalibus plurimi extēt ꝯmentarij ac ꝯsilioꝝ in ea facultate pegregium opus.

Johannes de monte villa

Iohannes mandena qui a ceteris de monte villa appellat nominatissimꝰ doctor medicine fuit. ac miles siue eques armatus natione anglicꝰ. hic magnam partem orbis terre peregrinando pagrauit. et maximus orbis circulator mirabilia mundi. pcipue asie et indie varijs linguis ad oblectationes pſcripsit. et p hec tempora felici fine quieuit.

Franciscus maronus ordinis minoꝝ theologus doctissimus et ipē eodem tēpore multa opuscula ad xpianā religionē ptinētia edidit. et qꝫmaxime in sacris codicibus postillas memoratu dignas composuit.

Michael de cesena ordinis minoꝝ generalis minister hisdem temporibus cū sup ezechielem et sup sententiaꝝ librum ppulchre scripsit. a iohanne pontifice errore quodam notatus generalatus officio puatus. dixit em xpm ac discipulos nil priuatim habuisse. ipē tamen scriptis et rationibus se innocentem ostendit. et propterea suis scriptis in iohannem pontificem plurimū inuectus est.

Bellum atrocissimum inter philippum regem francie ꝛ eduardū regem anglie initiū sumpsit. philipp⁹ em francoꝝ rex triū regum frater scꝫ ludouici philippi ꝛ caroli patruelis regnare francis anno.1328. cepit ꝛ.xxij.annis regnauit.hic cum eduardo angloꝝ rege sepe pugnauit.a quo etiā sepius vict⁹ fuit. et cū multa pdidisset tñ viennensium principatum emit ꝛ regno suo adiecit. Benedictus q̄z.xij.componere itē pacem inter philippū francie ꝛ eduardum anglie regem sepe tentauit p legatos ac frustra.qui maximis cladibus q̄sepissime inter se concertarūt.nā eduardi classis supra sclusas nō lōge a portu flandrie tanta vi cū gallis dimicauit ꝛ vicit vt ad trigintatria milia galloꝝ vna pugna interfecta referanꝭ.Et vt alij habent tantus effusus est sanguis vt mare flandrense sanguine tinctū videretur

Franciscus petrarcha

Franciscus petrarcha natione etruscus.florentinus origine.ex antiqua familia honestisq̄z pntib⁹ fuit.qb⁹ p̄tria pulsis vt ea ciuitas factiosa arecij ī exilio nat⁹ est. Anno hui⁹ etatis.1304.die lune ad aurorē kalenđ. augusti. ingenio vo sublimi ꝛ ad omne bonū ꝛ salubre studiū apto.ſ ad moralē pcipue philosophiā et ad poeticam prono.corpus iuueni nō magnaꝝ viriū obtigit ſ dexteritatis eximie.forma illi elegans fuit ꝛ maiestas quedā ingenita.statura mediocris aut paulo superior.plena facies .rotundiora membra ꝛ in senectute ad crassitudinē corp⁹ vergens.colore erat viuido inter candidū subnigrū ꝛ visu plongū tempus acerrimo ita vt ad.lx.annū minutissimas quasq̄ lr̄as sine adminiculo legeret.sanissimū p omnem vitam corpus habuit pterq̄ in extrema senectute. Is aretij natus pmū vite annum nec integrū ibidem egit.sex sequentes anchise in rure paterno reuocata ab exilio genitrice.octauū pisis.ac deinceps in gallia transalpina ad leuā rhodani in vrbe cui auenio nomen est.ibi puericiam sub parentibus egit.primas literas aggressus in corpentoras vbi liberales artes didicit.inde studio legū nō sponte addictus quadriennio in monte pessulano.triennio bononie fuit.pater audiens negligenter eū iuris studium sequi.poetas colere ꝛ ī eo negotio delectari tandem suo arbitrio eū reddidit.inde poeta insignis ꝛ orator facundissim⁹ euasit. Post hec gallias ꝛ germaniam pagrauit in qua parisius vrbem ꝛ plura regna vidit.inde reuersus Romam a stephano de calumpna in multo honore habitus.vbi in capitolio a senatu approbante roberto sicilie rege laurea corona insignitus ē. Post hec auinionē rediȷ̄t ꝛ in valle p exigua amena q̄ clausa dr̄ buccolicū carmen scripsit.ꝛ vite solitarie duos libros. Neapolim deinde accedens ad robertū ꝛ verone cuꝫ dn̄is de la scala versat⁹ vbiq̄ car⁹.iacobi de carraria beniuolētiā adept⁹.patauinū veniēs ꝛ a venetȷ̄ cū magnis honoribus accitus.tandem in agro patauino arquade rure montano sedem fixit vbi meditando scribēdo temp⁹ contriuit. Postremo labore confectus anno dn̄i.1374.apopleticus sanctā xp̄o reddidit animam.corp⁹ ibidem in sepulchro marmoreo quatuor columnis sustentato sepultum fuit. Vixit aūt.70. annis vna minus die.vir omnibus seculis admirandus.a quo eloquencie studia excitata sunt.scripsit etiā de remedio vtriusq̄ fortune. de secreto conflictu curaꝝ suarum.de ignorantia sui ꝛ aliorum.epistolaꝝ duo volumina. librum rerum memorandaꝝ.affricā ꝛ materna lingua librū sanctoꝝ ꝛ triūphoꝝ ꝛ pleraq̄ alia.

S.yuo doctor

Yuo natione brito eruditissimus iuris cōsultus p hec tpa p̄ter doctrinā ꝛ singularem eloquentiā quibus egregie insignitus erat mira etiam pietate ac misericordia in pauperes vsus.celeberrimus habitus.angelica eīn floruit continētia ꝛ vitam suam a vino ꝛ a carnium esu penitus alienam reddidit.corpus cilitio operuit. ieiunijs ꝛ orationibus disciplinas vigiliasq̄ admiscebat. nudam p cubili terram luteam.rigidum saxum p ceruicali.sacrum biblie volumen quod sibi comitem elegerat capiti adaptabat.suamq̄ omnem cum pauperibus quos pcurando ptegebat conuersationem duxit humilimā.patrimoniū amplū cū haberet spem in deo collocans pauperꝝ ꝛ orphanoꝝ ac viduarum causas p virili semp tueri voluit. Hic igiꝭ almificus yuo aduocatorum oīm lucerna condignam laboris sui mercedem a dn̄o percepit.quo mortuo cū crebris fulgeret miraculis inter sanctos aggregari meruit.vnde eius festū sexto kalenđ.septembris celebrari iussum fuit. Et de eo scribiꝭ.yuo pater legum custos ptector ꝛ amplum egregiumq̄z decus cui se debere fatentur. Iura: tuo totiens debellata fauore. Aptus eras iustas miseroꝝ sumere causas.

Gonzagorum regni principium

Ludouicus gonzaga vir animo ꝛ virtutibus p̄stans atq̄z pclarus his annis quadā calliditate atq̄z prudentia mantue vrbis principatum passerino bonacosso ademit ꝛ in se suosq̄z successores vsq̄z in hodiernū diē transtulit. Passerinus ipē ꝛ sui pdecessores ipm pricipatū per annos multos possidere. sed dissensionum factionibus subortis adeo mos inoleuit vt cuiq̄z factioso liceret ciuitatum principat⁹ occupare. Inde pontifices romani ꝛ imꝑatores ꝓpter egregias huius pclari familie virtutes ipam vrbem ꝛ principatū eisdem confirmarunt. Q̄uis quidem scribant gonzagas non factione sed cōmuni populorum delectione vrbis dominatum obtinuisse.qui ex theutonibus fuere ciues qui mantuam incoluerunt.

Ottomannus

Ottomannorum turchorum regni principium

Turchi ottomanni ab ottomanno eorum primo principe nuncupati. q̃ nostris temporibus totam ferme asiam minorem ⁊ greciam partim armis partim seditionibus sibi subdiderunt. tempestate hac adhuc iohanne pontifice p̄dicto p̄sulante ab ottomanno quodam turcho exigui census ⁊ obscuri principia sumpsere. a quo postea Ottomanni turchi appellati sunt. Hic primus turchorum rex. orta īter turchorum principes seditione auctoritatem breui ⁊ nomen adeptus est tempore. vrbes ⁊ oppida nō pauca partim vi partim deditione in suam potestatem recepit. qui moriens orchanes filius successit. qui rem inchoatam a patre longe lateqꝫ ꝓpagauit. quem secutus amurates filius duobus de grecoꝝ imperio discrepantibꝰ ab altero qui superari timebat in auxilium accersitus consulto bellū ꝓtrahens vbi ambo consumptis viribus fractos aīaduertit in eos arma conuertit ⁊ plurimū grecie sibi subiecit. Is vita functus duos reliquit filios solomanū ⁊ pazaitem. solomāno extincto res vniuersa ad pazaitem deducta est. qui priusqꝫ a Tamerlane caperetur res magnas in grecia gessit. dimissus nil dignum egit ⁊ inglorius apud asiaꝫ obijt. cuius filij complures. quoꝝ primus calopinus natu maior quintus rex regnum post patrem obtinuit. cui vita functo Orcani filio tenella etate adolescentulo relicto. Is quorundam principum auxilio ad regnū deuenit. qui paulopost a moise patruo extinctus fuit. ⁊ non multo post ⁊ ip̄e patruus nullo sup̄stite filio deceßit. quem mahumethes frater tercius ex pazaite filius subsecutus. rex sextus regnū obtinens. magnas res in europa gessit turchoꝝ regulos vi atqꝫ armis oppressos regnis exuit. ip̄oqꝫ mortuo amuratem filium dimisit heredē. qui mustapham patruū sup̄atū ⁊ interemptū victor vniuersum regnum obtinuit. Hic mahumetum habuit filiū virū preclarissimum. qui duo imperia ⁊ duodecim regna acquisita suo adiecit dominio. de quo infra fiet mētio. hicqꝫ deficiens pazaitem primogenitum imp̄atorem adhuc extantē dimisit. hec ē ottomannoꝝ ꝓgenies et origo. adeo qꝫ turchoꝝ nomen auctum est vt q̃ olim asia vocabaẜ nūc turchiā vocitēt. a turchis em̄ vniuersa possidetur.

Odericus or. minoꝝ

Odericus vir sanctus de ordine minorum in asia ⁊ india euangelizando discurrit miraculis clarus. ⁊ quatuor sanctorum martiruꝫ corpora de ciuitate hormes transtulit ꝑ mare ad superiorem indiam in ciuitatem carram nō sine miraculis. ⁊ descripsit peregrinationem suam.

Bartholomeus natione pisanus ordinis p̄dicatorum theologꝰ ⁊ insignis decretorum doctor ꝑ hoc ip̄m tempus pisis floruit ⁊ multa laude digna composuit. Inter que ꝑutile opus ⁊ quasi diuinū ad cōfessorum instructionē edidit qđ sūmā pisanā seu magistruciā appellauit. eā em̄ (ip̄o referēte) ꝑfecit anno dn̄i. 1338

Albertum brixianū eiusdem ꝓfessionis ⁊ litterature licet maioris sanctimonie virum cum eodem claruisse ⁊ miraculis floruisse tradunt. qui p̄ter sanctitatem maximam ⁊ ip̄e summā celebrē de casibꝰ cōposuit. cui aliq̄n beatū augustinū cum beato tho. aquinate apparuisse tradunt. eiqꝫ dixisse thomas. mihi par est in gloria virginali sed in immundicia cordis prior.

Ludolphꝰ carthusiēsis

Ludolphus alemanus ordinis carthusiensium prior argentinensis vir doctrina et morum sanctitate cōspicuus. hac ip̄a tempestate ꝑoptime vitam dn̄i nr̄i ihesu xp̄i egregio volumine. ⁊ quodā celesti artificio. imo pocius diuina reuelatione qꝫ studio fabricauit. in quo certe se ostendit venerabilem virum ⁊ oīm rerum tam diuinarū qꝫ humanarū. ⁊ potissimū ip̄ius ihesu xp̄i vite ꝓut potuit hoī eē possibile plenissimā habuisse notitiā. alia qꝫ laude digna hic deuotꝰ atqꝫ venerandus pr̄ edidit.

Thomā de argentina ordinis heremitarū generalē eo tp̄e floruisse ferūt. q̃ sup̄ quatuor sententiarū libris ⁊ ip̄e cōmentaria dignissima edidit. quibꝰ scolastici in germania maxime vtunẜ. Cū plurimum aliorum scriptis p̄stare censeantur. etiā cōstitutiones ordinis in formam redegit.

Vbertinus carrariensis

Vbertinꝰ carrariēsis marsilij patruelis hoc anno iure gentiū ex ip̄ius marsilij testamento padue dominatum suscipiens regnauit annis sex. Hunc cum mastinꝰ veronensis princeps magnis affecisset cladibus tandem lacessitus eidem vrbem tradidit. quia venetis ⁊ luchino vicecomite ꝓcurantibus pax cōfecta est ⁊ vbertino ciuitas reddita. quem statim benedictus pōtifex ap̄lica ⁊ imperiali auctoritate ip̄m in ea cōfirmauit. ⁊ deinceps quo ad vixit ip̄am in pace possedit. ip̄o deniqꝫ mortuo cum Marsilius eius filus successisset. eodē anno a iacobo vbertini patruele cōspiratione facta interfectus fuit. ⁊ ip̄e primatū vrbis suscepit.

Astesanum de ast cisalpine gallie ciuitatem ordinis minoruꝫ omni doctrina excellentissimum ꝓfessum hisdem temporibus celebrem ac p̄clarissimam summam tam in theologia qꝫ in legibus edidisse tradunt.

Anno mundi. 6542. Anno xpi. 1343.

Linea summoꝝ pontificū

Clemens sextus

Innocentius sextus

Clemens sextus patria lemonicensis. petrus antea vocatus. primo monachus deinde archieps rothomagensis. Postremo nonis maij millesimo tricentesimo quadragesimo secundo pontifex auenione creatus est. Fuit autem vir multe doctrine compositeqꝫ eloquentie. liberalis in omnes ⁊ ꝑhumanus. q̄ primo anno pōtificatus sui octo p̄sbiteros cardinales creat. diaconos duos. scꝫ fratrem suum monachum tullensis ꝓfessionis ⁊ gulielmū ex sorore nepotē. Verū cum intelligeret totam italiam in tumults esse solos luchinum ⁊ iohannē vicecomites vicarios insubrie confirmauit. De reliquis italie principibus nulla mentione habita. existimabat em̄ solos vicecomites ludouico bauaro resistere posse in italiā (vt ip̄e p̄dicabat) descensuro. atqꝫ etiā tridentū vsqꝫ ꝑuenit. qui vicissim vt par pari pontifici redderet in ditione ecclesiastici multos vicarios imperiali auctoritate confirmauit. Que quidē versucia malis (vt aiūt) auib⁹ in pōtificem relata successores in hanc diem suos multis ac pene ꝑpetuis incomodis turbinibusqꝫ agitauit. Johannes em̄ de vico vrbis rome p̄fectus nōnulla in viterbiensium finibus paterna possidens hereditate vicarius in viterbio impial' est factus. Eo deniqꝫ titulo galeotus maletesta ⁊ fratres arimini ī romādiola pisauri faniqꝫ in marchia anchonitana. Antonius ferretanus vrbini diolfus ⁊ ita in alijs plerisqꝫ locis dn̄os confirmauit. Clemens aūt pontifex quosdā cardinales ex auinione romam misit qui statum vrbis cōponentes petrū sarā colūnensem ⁊ iohannem vrsi filium senatores declararūt. ⁊ nicolaus rencij public⁹ scriba qui statum vrbis in suam potestatem redegerat. deinde septimo mense mutata veste ad carolum in bohemiā ꝓficiscit̄. quē clemens pontifex ob multaꝝ linguaꝝ periciā in ludouici contumeliam ab electorib⁹ in cesareꝫ designari fecerat ab eo auinionem missus pontifici dono dat̄. Postremo clemens in omnibus boni pastoris officio functus Anno dn̄i. 1352. pontificatus sui anno decimo. mense septimo die vigesimooctauo mortuus auenione sepelitur. adhibita honesta funeris pompa.

Iubileus annus petentibus romanis vt quemadmodū bonifacius octauus olim concesserat vt centesimo q̄ꝫ anno (quod seculū antiqui appellabant vnde ludi seculares appellati sunt) plenam peccatoꝝ omnium remissionem visitantibus limina aplo̅ꝝ petri ⁊ pauli quinq̄gesimo q̄ꝫ anno id facere libenter annuit. Cū dicerent etatem hominū iubileum illū centum annoꝝ attingere non posse. Clemens igit̄ sextus ad quinquēnariū numerū reduxit. qui est ꝓprie iubilei numerus. Cū aūt annus aduenerat iubile⁹ tantā rome pressuram potius q̄ꝫ frequentiā populoꝝ petrarcha qui interfuit fuisse refert vt nihil obfuisse pestem appareat. sed ex omni europa xp̄ianū ꝓfessa nomen illa ꝯfluebat diebus singulis multitudo.

Eodemqꝫ anno mediolani pestem solito maiori continuasse petrarcha asserit. nam pestis adeo triennio totam italiam peruagata est vt vix decimus quisqꝫ ex millesimo homine sup̄fuerit. nec id quidem miꝝ cū ob iubileū contagione hominū ⁊ multitudine vndiqꝫ romā cōmigratū squalore situ pedore oīa inficeret̄.

Innocentius sextus papa patria lemonicensis stephanus antea vocatus pontificij ciuilisqꝫ iuris vir consultissimus. ꝓcurator primo. mox ep̄s claramōtanus. deinde cardinalis. pontifex tandem dum erat salutis ann⁹ a quinquagesimo secundus terdeciesqꝫ centenus. Fuit aūt vir integerrime vite magneqꝫ constātie ⁊ seueritatis. qui eccl̄iastica beneficia nō nisi ꝓbatissimis sacerdotibus tū vita tum doctrina dedit. Post coronationem illico statuit vt omnes p̄lati omnesqꝫ qui beneficia habebāt ad eccl̄ias suas sub anathematis pena ꝓficiscerent̄. dicebat em̄ oues pascuas a ꝓprio pastore nō a mercēnario custodiri debere. Impensam quoqꝫ domesticam que magna erat imminuit. familiam suam ad certum ⁊ honestum redigens numerum. viroꝝ ꝓbatissimoꝝ. Idem vt facerent cardinales acerrimo edicto mandauit. Auditoribus p̄terea sacri pallacij solaria instituit. ne muneribus corrumpi in decernendis litibus ob inopiam possent. Hic in victu parcus est habitus. in sumptu bellico largissimus. dū bello repetit que a tyrannis superioribus temporibus occupata fuerant. Isqꝫ cum curiā purgasset p̄latis in ea dissidentibus quos ad suas quēqꝫ eccl̄ias ire iussit. nihil duxit antiquius quā legatum in ytaliam mittere. a quo vrbes ⁊ ꝓuincie iuris eccl̄ie tyrannis vi deturbatur reciperent̄. Legatusqꝫ fuit egidius de gēte carilla nobili in hispanis sabinoꝝ ep̄s cardinalis vir, quo ad vires ⁊ potentatū licuit. Traiano Hadriano ⁊ theodosio virtute equip̄and⁹. quos principes hispanici romane reip. potentissimos pridem saluberrimosqꝫ dederat. omnia vere oppida breui recepit que tyranni' occupauerant. Huius pontificis suasione ⁊ prudentia inter genuenses ⁊ venetos deniqꝫ fedus initum est. ac inter pisanos ⁊ florentinos pacem composuit tumultuante potissimū ciuitate romana in creandis senatoribus discordiam optime sedauit. externo senatore ad vrbem misso. Erat aūt maxime intentus abolēdo bello quod inter anglos ⁊ gallos gerebat̄. parare ⁊ classem contra hostes xp̄iani nominis constituerat. In tātis vero animi ꝑturbationibus afflictatus innocentius pontificatus sui anno nono mense octauo die sexto morit̄ ⁊ in monasterio diui andree carthusiēsiū ordinis qđ ip̄e extra auinionē ꝓprijs ip̄ensis extruxerat et dotauerat sepultus est.

Linia imꝑatoꝝ ro.
Carolus quartus

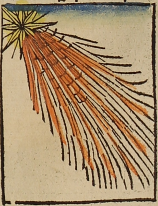

Carolus eius noīs quartus iohannis regis bohemie filius ⁊ heinrici imꝑatoris nepos anno salutis millesimo tricentesimo q̄dragesimoseptimo. iubente eñ clemente sexto pontifice in lodouici dedecus ⁊ deꝑssionem in cesareqꝫ eū fecerat declarari. ab electoribus imꝑator designatus imꝑauit annis .32. Vir multaꝝ linguaꝝ ⁊ lr̄aꝝ peritissimus iustusqꝫ ⁊ rectus ac timens deū. bonos diligens ⁊ malos sceleratosqꝫ odio habens. Is ob iustitiam nōnullas leges condidit que adhuc extant ⁊ caroline nuncupant̄. Is viuente patre aduersus tartaros feliciter dimicauit. Ciuitates lombardie a patre acceptas armis tutat⁹ est. pugnauit adolescens cū veronensibus eosqꝫ ꝑlio fudit. in ea pugna bis equo deiect⁹ nō dubitauit tercio conscendere facinoraqꝫ fortissimi militis edere. Nomen huic carolo in baptismate wenceslaus fuit. quod in confirmatione a carolo francoꝝ rege mutatū est. apud quē puericie rudimenta peregit. Fuitqꝫ carolus vir magnorum opeꝝ. qui regnū bohemie tū religionis cultu tū legum ac bonoꝝ morum disciplina illustrauit. Nam scola liberaliū arciū ab eo in praga erecta ē. Noua ciuitas menibus cincta. pallaciū regium magnificentissime exedificatum. monasteria multa fundata. arces constructe admirabiles. pax toti regno tradita. Adeptus imperiū rursus italiam ingressus. Traxerat carolus rex diuturnā mantue moram. cuius p̄sentie timor vicecomites ꝯtra ac ille expectauerat ꝯcordes effecerat. quare ad solā anhelans coronationem socios belli de lombardis cū vicecomitibus ꝑ inducias quietos reddidit ⁊ mediolanū delat⁹ ferrea de more corona insignitus est. Inde romam petiturus substitit in pisanos receptusqꝫ in vrbem facciosos vtriusqꝫ ꝑtis a quibus introduct⁹ erat pari ingratitudīe depressit. Senēses illico sese illi absqꝫ vllo federe ꝑmiserunt. pariter volaterani. pariter miniatenses fecere. nec abeē poterat quin florentini iugum fuerint accepturi. Tandē ꝑuenit romā carol⁹ ⁊ a duobus cardinalibus quos ea de causa innocentius papa miserat coronatus est. gibellinis qui iampridē florentia exulauerant eiectis. guelfos in suū locum restituit. longobardos in ꝑtātem accepit. Reliquis ethrurie partibus ꝓ suo arbitrio leges dedit. Coronat⁹ itaqꝫ rome magnifico apparatu nouatores reꝝ qui aduersus ecciam sentiebant romano pontifici iudicandos tradidit. Primis igit̄ quatuor innocentiꝫ pontificatus annis carolus imꝑator his (de quibus diximus) ꝑ ytaliam gestis rebus rome coronatus in ethruriā. inde in lombardiā. moxqꝫ in germaniā rediꝫt. Johanni deinde fratri suo morauiam possidendā concessit. vicegradum nouis muris ac ꝓpugnaculis cōmuniuit. Corpus sancti viti detulit pragam. pontem multauie qui exundationibus corruerat in praga restaurauit. Ecclesiam pragensem ad metropoliticū decus erexit. Cū antea maguntino pontifici subiecta esset. Clarus profecto imperator nisi vt aliqui scribunt bohemici regni gloriam magis q̄ Romani imperiꝫ quesiuisset. ⁊ wenceslaū ex filiꝫs suis natu maiorem imperio sibi successorem adhuc viuens ordinare conatus esset. Idqꝫ pecunia. nā cum principes electores haud facile ad eam rem trahi posset. qđ virtute obtinere nō potuit p̄cio comparauit. Promissis cuilibet electori centum milibus aureis. quos cū representare nō posset publico illis romane rei p. vectigalia obligauit ꝑpetuū imperio malum. Nec post hec extollere caput imperium potuit. Carolus aūt cū omnem ferme etatem vltro citroqꝫ ex ytalia in germaniā eundo ⁊ redeūdo consumpsisset. Tandem etate iam grandeuus saluti ꝓprie consulens wenceslaū filiū vt ꝑmissum est Anno dñi. 1370. cesarem faciens imperiꝫ successorem sibi delegit. ac sic cū patre fili⁹ imperauit annis octo. Postremo carolus imꝑator cum pleraqꝫ gloriosissime in imperio gessit anno. 1378. hūana funct⁹ vita decessit

Guntherus comes de swartzeburg

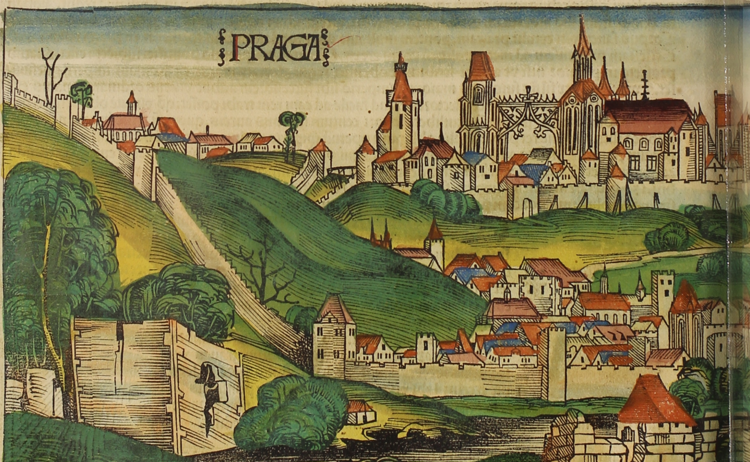
Guntherus comes de swartzeburg vir magnanimus fauore quorundaꝫ electorum. vel electione principū carolo quarto romanoꝝ imꝑatori sese opposuit. scribens nominansqꝫ se romanoꝝ imꝑatorē. qui collectis copiꝫs cū bella acriter contra carolum regem bohemie agitaret. ⁊ nec p̄ce nec terrorib⁹ flecti posset sumpto veneno mortem obiꝫt. In qua re suspectum carolum ꝑ quendā phisicum habuerunt. quo mortuo nullo resistente Carolus quiete regnum gubernauit.

Cometes anno. 1351. sub septentrione decembrio mense apparuit. quo extincto statim graues ventoꝝ estus subsecuti sunt. ⁊ celestis trabs ꝑore ardente ꝑte ꝑ celuꝫ labi visa est. Scribūtqꝫ ante pontificis Innocentiꝫ sexti mortem tantam solis defectionem factam esse q̄tam nunqꝫ antea. visum itaqꝫ omnibus est tante mortis planetaꝝ etiam signa aliqua dedisse.

Ingens q̄qꝫ vapor magnitudine horribili boreali mouens regione magno aspicientiū terrore. ꝑ celum dilapsus est ⁊ bestiolas multiplicato numero in oriēte e celo tradidisse ferunt.

Praga caput regni bohemie ciuitas pmaxima. Cuius descriptio ob vetustatem merito dudum posita fuisset. Uerum carolus quartus imꝑator tam magnifica in ea peregit vt post gesta sua de ea mentio fiat. Cū ⁊ in ceteris vrbibus tempus antiquitatis ac originis non semꝑ obseruatum fuit. At praga (vt bohemice narrant historie) post tempora abrahe initium habuit. regum pontificumqꝫ honesta sedes. Tres in partes diuisa quibus nomina indiderunt. paruam pragam. veterem ac nouam. parua sinistrum latus multauie fluminis occupat collicqꝫ cōiūgit᷑. In quo sita est regia ⁊ sancti viti pontificale augustumqꝫ templū. Uetus praga in plano iacet vniuersa magnificis operibus adornata. Inter que ꝑtoriuim ⁊ forum ⁊ letā curiā ⁊ collegium imperatoris caroli mirificis efferunt laudibꝰ. Jungit᷑ aūt minori prage lapideo ponte quatuor ⁊ viginti arcuū. Nouā ciuitatē a veteri fossa distinguit ꝓfunda. ⁊ vtrimqꝫ muro munita. Hec quoqꝫ ciuitas ampla ē ad colles vsqꝫ ꝓtendit᷑. quoꝝ alterū sancti caroli. alterū sancte katherine appellant. terciū vicegradū in arcis modū exedificatum. vbi ⁊ collegium est. Est aūt hec ciuitas insignis in ꝓuincia bohemie. que porcio germanie est. aquilonis flatibus tota ferme exposita. Formam eius rotundam tradunt. cuius diametrum triū dierꝫ itinere expedito patet. silua vniuersam claudit. irrigat᷑ pluribus fluminibus sed cunctos multauia excedit. que metropolim regni pragam influit. De nomie ciuitatis cū disceptaretur iussit libussa ex artificiabus qui primo occurrerit rogari quid ageret. ac ex primo eius verbo vocari oppidum. interrogatus faber lignarius quispiam. limen se agere dixit. qḋ bohemice ꝓha dicit᷑. indeqꝫ nomen vrbi datū. ꝫ corrupto vocabulo postea pragā dixere. In hac prouincia aliquo tpe amazonice femine regnandi cupidine ducte dominiū habuerunt. Postea duces vsqꝫ ad primū regē vratislaū gubernarunt. qui. vi. ⁊. lxxx. supra mille ab ortu saluatoris xpi apud magūtiū in ꝯcilio principū ab imꝑatore heinrico eiꝰ nois q̄nto rex declaratꝰ fuit. morauoꝝ reg̃ qḋ ꝑius extictū fuit in bohemiā trāslato. slesia. lusacia. morauia bohemoꝝ īperio adiecte. Gilbertꝰ treueroꝝ archieps cū eo pragā missꝰ q̄ corā ꝓuicialibꝰ regē iungat regalibꝰ qꝫ adornet īsignibꝰ. In eodē āno fctm̄ accla

mante populo Vratislao regi salus honor atq; victoria. Is vratislaus indulgente alexandro papa tercio na
tione senensi collegiū canonicoꝝ regulariū in arce pragensi erexit. in qua dum res agit͛ diuina non ꝑpositus
tantū sed decanus ⁊ sacerdos diaconusq; ⁊ subdiaconus rem diuinam facientes episcopalibus ornamentis
vtuntur. Et ꝑpositus quidē cancellarius regni appellatus principis honore defungit͛. Post vratislaū primū
regē pluribus annis interregnū fuisse ferūt. nō regis noīe ſ; ducis tantū vsos. ⁊ vlatislaū vno loco vratislao
natū ab īpatore friderico primo sibi ⁊ posteris regiā dignitatem obtinuisse scribunt. qui pontē sup̱ multa
uiam qua vetus praga minori iungeret magni operis edificauit. quē ratisponensi ꝑferunt in quatuor ⁊. xx.
arcos vt diximus protensum. Deinde vlricus qui carinthioꝝ principatum tenebat cū virili sobole careret ac
cepta ex othocaro rege bohemie pecuniā carinthiā illi carniolā. marchiā sclauonicam ⁊ portū naonis tradi
dit. Tempore postremo caroli quarti imperatoris in maxima potentia ⁊ gloria fuit ⁊ augmentū mirabile ac
cepit vt ꝑmissum est. Nullū em̄ regnū tota europa tā frequentibus. tam augustis. tam ornatis templis dota
tum fuisse quā bohemicū reor. Templa in celum erecta longitudīe atq; amplitudine mirabili fornicibus te
gebant͛ lapideis. Altaria in sublime posita auro ⁊ argento quo sanctoꝝ reliquie tegebant͛ onusta. Sacerdo
tum vestes margaritis tecte. ornatus omnis diues. ꝓciosissima supellex. fenestre alte atq; amplissime. cōspi
cuo vitro ⁊ admirabili opere lucē ꝑbebant. neq; hec tantū in oppidis atq; vrbibus ſ; in villis quoq; admi
rari licebat. Fuerat inter cetera monasteriū aule regie apud rippam multauie qua misa fluuius illi iūgit͛ sitū
in quo regū corpa condebant͛ singularis excellentie. nā ꝑter edem magni ⁊ memorabilis operis amplū dor
mitoriū. ceterasq; officinas monachoꝝ magnifice constructas quadrata porticus fuit. que nō paruū conclu
sit ortū. ambitū vocauere. In huius lateribus vetus nouūq; testamentū ab initio genesis vsq; ad apocali-
psim Johannis lr̄is maiusculis in tabulis scriptum ꝯtinebatur. notis quo altius irent paulatim crescentibꝰ
ita vt asummo vsq; deorsum facilis lectio preberetur. Flos igr̄ dulcoris Bohemia dicebatur. que olim inter
principes atq; reges dulcissimam redolebat suauitatem. Nunc (volente fortuna) apud futuros saporeē fetidū
habet. faxit deus vt ꝑori redolentie atq; splendori par fiat. Eius historia ⁊ regum gesta papa pius. secundꝰ
in historia bohemica disertissime prosequitur.

Calamitosa gens hebreorum in oppido baioarie nomine deckendorff sito in littore danubij anno dñi.1337. maiestatē ihesu xpi ī diuinissimo sacramēto mirūmmodū ɔtēpsit ⁊ religionem nostrā illusit. Id pꝰ varias punctiones in fornace ignis posuerūt illesum tñ ab igne māsit. in incude q̄ꝫ malleis ꝑcusserūt. Qua re (diuino nutu) cognita prefectus oppidi hartmannꝰ de degēberg cū ciuibus oppidi iudeoꝝ domꝰ inuaserunt. nō sexui. nō etati parcentes veritate cognita debitꝭ penis afflixerūt ⁊ neci dederūt. Sacramētū obseruatū in eccīa sepulchri dñi miraculis varijs ī eo oppido honoratur.

Iudei q̄ꝫ oēs qui in germania erāt deinde anno dñi.1348. seq̄nti videlicet tpe ɔbusti sunt. eo ꝙ omnis regionis puteos intoxicare fuerūt annixi vt multi eoꝝ ɔfessi sunt. perijsse aliq̄t milia ferunt.

Locuste ac bestiole innumerabiles multiplicato numero ab oriente in occidentem instar dense nubis celū obducentes vastarunt. herbas ⁊ omnes fructꝰ terre. q̄rū corruptione ⁊ fetore execrabilꝭ pestelētia sbsecuta ē.

Pestis lugubris ⁊ miseranda hoc anno.1348. incepit ⁊ ꝑ tres annos ꝑ totū pene orbē debaccata est. q̄ ꝑmo in asiā apđ indos ob easdē bestiolas incipiens passim ꝑ ꝓuincias irrepens vsq̄ꝫ in brittannos. Per mare igit̄ anno sequēti irrepēs regna ytalie. postea francie ⁊ britannie. demū germanie ꝓuincias ⁊ hungarie sua ɔtagione infecit. adeoq̄ꝫ deseuit apud omnes gentes vt vix decimus quisq̄ꝫ ex millesimo hoīe supfuerit. In aliq̄bus locis vix tercia ꝑs hoīm remaneret. ⁊ pleraq̄ꝫ loca nedū campestria. verū arces. oppida ⁊ vrbes ꝓrsus derelicta sunt ac in solitudinem redacta. Huic calamitati augmentum dedisse iudeos in fontium intoxicatione nonnulli arbitrati sunt.

Gerhardus ordinis heremitarum

Gerhardū senēsem ordis heremitaꝝ diui augustini sacraꝝ lraꝝ clarissimū interpretem hac ipa tempestate admodū senē obijsse tradūt. virū vtiq̄ꝫ ingenij eminētissimū ⁊ btī Egidij ro. imitatorē p̄cipuū. q̄ cū esset in sacra theologia doctus sup primū sententiaꝝ accuratissime scripsit. Deinde tractatus de p̄scriptionibus ⁊ de vsucaptionibus ⁊ de vsuris ceterisq̄ꝫ ɔtractibꝰ opuscula edidit. quibꝰ diuꝰ bernhardinꝰ ɔterraneus suꝰ in tractatu suo restitutionū plurimū vsus ē. Hūc etiam tractatū Jo. an. eiꝰ ɔtēporaneꝰ multꝭ in locis ⁊ maxie mercurialibꝰ plurimū ɔmēdat.

Gerhardꝰ itē eiusdē ordis ⁊ doctrine ꝓfessor patria bergomēsis ⁊ sauonēsis epūs eo tpe in p̄cio existēs pplo suo peste laborāti vt bonū decet epm magis ꝓdesse adnixus ē q̄ꝫ p̄esse. q̄ cū pontificij iuris edoctus esset in sextū decretaliū cōmentatus est. ⁊ multa in laudē sue religionis in lucē deduxit. q̄dlibeta duo parisiꝰ disputauit ⁊ multa opuscula edidit. moriens deniq̄ꝫ nō sine sanctitatis noīe bergomi iuxta maius altare celebri sepulchro a se constructo sepelitur.

Thomas florētinꝰ medicꝰ diui q̄ndā medici filiꝰ hisdē tpibꝰ nō inferiori ingenio famaue patri subsecutus. etiā de arte medēdi sūmā pulchrā pꝰ se reliquit.

Bartolus legū doctor

Bartolus saxoferrateus iurisc̄osultoꝝ supioris seculi princeps ⁊ eiusdē ꝓfessionis copiosissimus explanator. Cyni ⁊ iacobi bothigarij doctoꝝ discipulus ⁊ auditor. His q̄ꝫ temporibus vniuerso mundo (ea in doctrina) admirabilis fuit. Qui ⁊ p̄ ceteris legū interp̄tibus in digesto nouo ⁊ veteri. ac inforciato nec nō et in reliquis legū codicibus p̄clarissima edidit cōmentaria. q̄ꝝ celebritate atq̄ꝫ p̄stantia ipe vulgatissimus habitꝰ ē. Scripsit ⁊ tyberiadis tractatū. ac alium de guelphis ⁊ gibellinis. Ferunt̄ etiā eiꝰ p̄clara ɔsilioꝝ volumina. Obijt aūt anno dñi.1355. etatis vero quinquagesimosexto.

Franciscus quoq̄ꝫ albergotus natione aretinus solidus legum doctor ⁊ explanator bartoli amicissimꝰ et familiaris ac imitator quedam extantia composuit.

Iacobinꝰ carrariēsis q̄ marsiliū interfecit h̄ anno postq̄ꝫ q̄tuor annis in patauio sceptra tenuisset. ⁊ ipe a guilielmo eius ex pelice filio interficit̄. cuiꝰ parricidij hec cā fuit ꝙ ab eo ɔtumeliose spuriꝰ appellatus est. mox vt domum regressus est patrē in secreto accersiuit ⁊ gladio impetens eū cōfodit. ⁊ statim in templo diui augustini eum sepeliri fecit. vt nō euacuet̄ verbum xpi qui gladio ferit̄ gladio ꝑibit.

Carolus quartus gloriosus imperator vxorem secū habens ⁊ filios venit ad vrbanum pontificem rome agentē. Anno duo de septuagesimo terdecies centeno: fecitq; padua ⁊ bononia in ethruriā iter. dū pisis ageret lucanos pisanis ⁊ miniate florentinis rebelles in deditionē ꝓ imperio accepit. nōnihilq; pecuniarū extorsit a populo florentino rebelliones timente. In quas subiecti eis de ethruria populi procliues erant. si modo princeps ꝯstituisset assensum. sed is romā delatus ⁊ paucis ꝓpter que venerat cū pontifice expeditis. intra terciū q̄ȝ aduenerat mensem italia excessit. Agente rome vrbanū stimulauit vt aploꝝ petri ⁊ pauli capita ꝑquireret. que dei fauore inuenta locello condidit eminente in lateranensi eccia extante multo argento auroq; vndiq; gemmato plurimū exornata. ¶ In scolam pragensem aliquando ingressus carolus quartus romanoꝝ imꝑator. cū disputantes liberaliū arcium magistros in horas quatuor audissz. idq; purpurati moleste ferrent ac cene tempus adesse dicerent. mihi inquit tempus est. vobis minime. nāz cena mea hec est. ¶ Idem carolus hominem qui sibi necē parasset ad sevocauit eiq; aureos mille dono dedit quibus nubilem filiā nuptu collocaret illius se vicem misereri dicens que natu grandior domi clausa esset. homo gratias egit regi. ad conspiratores egressus. nesciebam inquit carolus qualis esset. nunc liberalem ⁊ misericordē principē ferire nullo pacto possum. ¶ Huius caroli tempore seditio magna orta ē nurmberge p̄clara superioris germanie vrbe. adherentibus em̄ consiliarijs ⁊ optimatibus carolo. plebea cōcio contrariū sensit. Erant autē factionis huius autores quidā de collegio fabroꝝ capribarbe vulgo geyßpert dicti. industria tn̄ caroli sedata est hec factio. depositis em̄ conuenticulis ⁊ collegijs artificū q̄ vulgo zunfft appellāt tāq; monopoliū seminātib⁹ i meliore policiā vrbē p̄fatā reduxit. Macellarioꝝ aūt collegiū q2 carolo ꝯsiliarijsq; adheserat ꝑpetuo q̄dā ludo carnisp̄uiij p̄uilegiauit

Ordo iniesuatoꝝ fratrum

Ordo Iniesuatorum fratrum Urbano sequenti pontifice p̄sulante apud senam ethrurie vrbem initium sumpsit. hi nanq; turmatiz ꝑ domos seculari habitu induti religiosoꝝ more cū ingenti caritate ⁊ simplici quadā religiositate in sudore ⁊ labore manuū suarum in vnū viuere ⁊ deo seruire ceperunt. quos cum summus idem pontifex ad se romam vocasset eoꝝ quidem viuendi modum plurimū approbauit ⁊ a se laudatos cū tunica alba ⁊ caputio cōtemptibili sibi ꝓ habitu datis abire ꝑmisit. ⁊ ad eorum ꝓtectionem confestim nepotē suū virū grauissimū ⁊ religiosissimū in ꝓtectorē assignauit. q̄ ⁊ ipe mox ad honestādū religionis habitū auctoritate sibi concessa griseam clamidē desuꝑ deferendā sine calceamentis contulit. atq; eos in priuilegijs ⁊ gratijs plurimū cōmuniuit. ⁊ ꝑ priuilegiū speciale illos clericos aplicos nuncupauit. nunc aūt plurimū multiplicati ⁊ per omnes ferme italie ciuitates diffusi boni precij ⁊ optime vite habentur.

Ordo item nouus canonicoꝝ regulariū qui vulgariter scopetini nuncupatus etiā in senēsi agro sancti saluatoris ꝑ hec tempora a venerabilibus religiosis et patribus. stephano videlicet ⁊ iacobo andrea natione senensibus ordinis heremitaꝝ diui augustini initiū sumpsit ⁊ breui magno in p̄cio euasit. Qui quidē ordo cōgregatio sancti saluatoris appellata fuit. quā quidez congregationē postea grego. vndecimus huius vrbani successor approbans insigni priuilegio inter canonicos regulares annumerauit. hij plane religiosissimi viri inter ceteros existunt qui ob memoriā reuerentiāq; sue prime religionis ⁊ pristini habit⁹ semꝑ claustrale signum videlicet habitū albū cum scapulare albo ⁊ asta suꝑ camiseam lineā deferre voluere. ⁊ quecūq; statuta ⁊ primas ordinationes cōsueuere. ex redditibus em̄ viuunt. nō predicant sed confessiones alioꝝ more audiunt. magni em̄ p̄cij. maiorisq; opinionis in dei ecclesia nunc vsq; habiti sunt. viros em̄ integerrimos tum scientia tumq; vite sanctitate protulit.

Johānes francoꝝ rex

Iohannes francoꝝ rex anno. 1350. philippo patre defuncto francis regnare cepit. ⁊ regnauit annis. xxv. Hic cū eduardo anglorum rege bellum a patre ceptum ꝓsequens sexto regni sui anno in pituriensi agro supatur ⁊ cuz philippo ei⁹ filio capit. ⁊ in ea quidē clade permaxime gualterus athenaꝝ dux qui apud florētinos tyrannidem exercuit vna cum. xx. milibus gallis interfectus fuit. Uerū tercio ciuitatis sue anno ipe eduardus animi magnitudine motus iohannem ipsum cū omnibus captiuis hac conditione liberauit ac dimisit vt nunq̄ȝ contra se belluz gerere p̄sumeret. ꝭ nō ita multo post fidefrag⁹. hic pacem rumpēs eduardū ab integro arma capere ⁊ eū vsq; ad internitionem ꝑsequi impulit. armatis igit̄ centū ⁊ q̄nq̄gita rostratis nauib⁹ ingentē exercitū ꝯtra iohannē i galliā duxit ⁊ maxia clade vniuersū regnū diu affecit.

Anno mundi. 6562. Anno christi. 1363.

Linea summoꝝ pontificū

Urbanus quintus

Gregorius vndecimus

Urbanus eius nominis quintus papa patria lemonicensis guilhelmꝰ grisant antea vocatꝰ sctī victoris massiliensis abbas. absens etiā. legatione tūc ad vicecomitē fungebat᷑ oīm ꝯsensu apꝺ auinionē pō. creatꝰ. vocatꝰ itaq̃ auinionē pon. mēs. vir singl'aris ṽtut]. ingēt] animi. innocētissime vite. Isq̃ ꝓ sua prudētia res italie callēs nihil duxit antiquius q̃ʒ egidiū cardinalē hispanū italie legatum de latere creatum illico transmittere. qui reꝝ ⁊ itinerum italie experientissimus tridentina via ingressus est. inuentūq̃ʒ verone scaligerum canez deinde accersitos ganzagam ludouicū nicolaū marchionē estensem ⁊ franciscuz carrarium initis federibus in bernaboue n ꝯcitauit. vt ꝓlio supatus ⁊ saucius egre aufugerit. inde omnia in pacem redegit. Quibus gestis vrbanus ad quartum sui pontificatus annū in italiā venit componendaꝝ reꝝ causa. ei legatus egidius corneti fit obuiam. romā ꝓficiscit᷑. liberatus tāte legationis onere quieturus ob senium. viterbiū rediȷ̄t vbi ⁊ tercio mense post morit᷑. vir singularis virtutis ⁊ ꝓ̄stantie. qui dignitatē ecclesiasticā mirifice tutatus est. Assisiū delatꝰ in ecclesia beati francisci tumulat᷑. At cum carolus impator intellexisset vrbanū romam profectū eo ⁊ ipe vt premissuz est aduolans. Urbanus aploꝝ capita apud sancta sanctoꝝ reperta inde locellis argenteis recondita ad altare maiꝰ basilice lateranensis collocant᷑. Dūq̃ʒ ea rome agit in vrbeveteri ⁊ mōte falisco pallacia construi curauit. Curiales transalpinos quoꝝ in ytaliam ducendoꝝ firmā conceperat sententiam inde consolaturus. qui scirent loca esse parata. ad q̄ romani grauitatem aeris ꝑ estatis caumata declinarent. Breui aūt in galliā reuersurus iohannē haucut egregiū copiaꝝ ducē e carcere missum copiȷ̄s illis omnibus ꝓ̄fecit. q̄ antea sub egidio militauerāt. sed reuersus in gallias apꝺ massiliā interiȷ̄t pō. sui āno octauo mēse q̄rto scītitat] vite fama ꝯstāti opiniōe celebratissimꝰ

Gregorius vndecimus papa patria lemonicensis. petrus belfortis antea vocatus sancte Marie noue diaconus cardinalis. auinione pontifex omnium consensu creat᷑. Hunc em̄ adolescentē vix decimūseptimū annū attingētē clemens sextus eius patruus cardinalem creauit. ⁊ ne videret᷑ carni ⁊ sanguini magis q̃ʒ eccie consuluisse Eūdē ad exq̄sitissimos doctores. maxime ṽo ad baldum qui tum perusiȷ̄ legebat disciplinae gratia statī misit vbi in quouis genere doctrine ꝓfecit. Fuit ṗterea tante innocentie ⁊ placabilitatis adeoq̃ʒ humanus et pius vt ab omnibus vnice diligeret᷑. Qui pontificatu inito statim legatos in italiam misit vt res ecclesiasticas recenseret. Inita aūt cum bernaboue vicecomite pace cū omnia in ꝑturbatione fuere. erant em̄ inimici omnes (vicecomitibus exceptis) venetis. ob quod multa mala insurrexere. Gregorius interea pontifex cū esset in ytalia conuersatus. qui baldi iure consultissimi vt diximus perusie diu auditor fuerat prudenter cōsiderauit suum in ytaliam reditum pre ceteris posse rem ecciasticam instaurare. ⁊ forte eo sic cogitante episcopus quem de reditu ad suam ecclesiā admonebat familiaritatis confidentia. ⁊ tu inquit pater sancte cur non ad tuam ipe accedis ecclesiam? Quare gregorius instituit ꝑ̄perare. ʒ cū agnatis ⁊ gallicis id in ꝑ̄mis odiosum fore cernens triremes in rhodano (celatis omnibus causam) parate sunt ⁊ breui post pontifex cū illis qui presto iubenti affuere delapsus est. ꝑpetuaq̃ʒ nauigatione tempestatibus sepenumero agitata cuz triremibus vna ⁊ viginti genuam primo. post cornetū. inde terā romam ianuario ꝑuenit. Anno salutis sexto septuagesimo terdecies q̃ʒ centeno. qui pontificatus sui septimus ⁊ relegationis in gallias romane ecclesie septuagesimus annumerabat᷑. Fuit ea dies populo romano letissima. Florētino aūt terribilis. ꝙ omnes existimauerunt pontificem cū britones angliciq̃ʒ tanto numero militarent. Rez ecclesiasticam breui cū tyrannoꝝ excidio instauraturum. Indigebant aūt omnia aduentu pontificis. nam ⁊menia ⁊ basilice ac priuata edificia vbiq̃ʒ ruinam minabant᷑. que certe magna ex parte restituit. vt turris suo iussu edificata ad sanctam Mariā maiorem indicat. Labefacti etiā ita ciuitatis mores erant vt nihil vrbanitatis habere videret᷑ vtq̃ʒ illi mores aliunde petendi essent que totum orbem terrarū quondā ad vrbanitatem redegerat. Collocata itaq̃ʒ in vrbe sede sua pontifex (vt bonū pastorem decet) omnia circūspicere cepit. Egit tamē principio aduentus sui natura mitis ⁊ optima mente de pace cum florentino populo constituenda. quā illi oberrati magnitudinem non satis tutam fore suspicati artibus declinauere ⁊ ad bernabouem conuersi antiquum hostē Sed cum pontificis in ytaliā reditus esset formidolosus intercessione eius iohannē haucutb pecunia corruptum ad suas partes inclinare fecerunt. qua ex re anathemate notati omnia interdixit papa. Florētini tamen sacerdotes celebrare coegerunt. ideo in eos bellum mouet. sed dum vir sanctus agit omnia que ad pōtificem pertinent intollerabili vesice dolore morit᷑ sui pontificatus anno octauo. mēse quinto. quinto kal. aprilis millesimo tricētesimo septuagesimo octauo. sepeliturq̃ʒ in basilica Marie i via noua sepulchro marmoreo quod adhuc visit᷑ cuz magno gemitu ⁊ lacbrimis. lugebāt nō modo ꝓ̄sentē ʒ etiā futurā calamitatez

Brigitta vidua domina Suecie

BRigida alias birgitta vocitata deuotissima xp̄i mulier natione germana. Suecie prouincie princeps ⁊ dn̄a. ex regū ꝓgenie nō solū illustrē duxit originem. verū de nobilibus deuotisq̄ꝫ ꝓgenitoribus ortuꝫ habuit. Cuius genitor speciali amore sanctū iacobū visitans omni die veneris ob memoriaꝫ passionis confessionem pegit. Mater cū brigidam in vtero gestaret passa naufragiū ob ꝓlem saluata fuit. Nata aūt puella tribus annis quasi elinguis obmutuit. inde pfecte loquebat᷑. post obitum matris nutrienda matertere sue tradit᷑. creuit autem in omni virtute ac deuotione. quā pater cuidam nobili ac prudenti iuueni ī vxorem copulauit cū quo ꝑ annos plurimos in omni honestate ac incredibili abstinētia hūilitate mās̄uetudīe atꝫ labore pmāsit. Post mortē viri oīa bona inter filios ⁊ pauperes diuidens habitum ⁊ vitam mutauit. pannis lineis (nisi in velaminibus capitis) nō vtebat᷑. aspero induta cilicio. carneꝫ macerabat. Ex pcepto xp̄i romam petijt. cū religioso comite deuotionis causa vrbano pontifici reuelationem p̄sentauit ne auinionē accederet. Successoriq̄ꝫ gregorio vndecimo scripta misit vt curiā ad romam reduceret. Inde iherosolimā accedens pfecta pegrinatione romam remeauit. ⁊ ꝑ annū graui infirmitate detenta. cui xp̄s tempus resolutionis ostendit. Die igit᷑ prenunciata audita missa sacramentis perceptis inter manus seruoꝝ dei emisit spiritum. Cuius felix trāsitus gloriosis miraculis ⁊ indicijs ostensus fuit. Anno dn̄i M.ccc.lxxij. decimo kal᷑. augusti. Et anno sequenti translatum est corpus eius post multoꝝ miraculoꝝ chorusscatione ab vrbe roma in monasteriū vastēnā. ⁊ a bonifacio nono pᵒ annos. xx. sanctaꝝ cathalago ascripta. Hec libros reuelationū de diuersis misterijs sibi reuelatis composuit.

Ordo sancte Brigide

ORdo sancte Brigide ab hac sācta ⁊ gloriosa muliere initiū sumpsit. que sancti saluatoris etiā appellat᷑. hoc anno spiritu diuino impulsa nouā religionem monasterioꝝ dupliciū videlicet viroꝝ ⁊ mulierū excitauit ⁊ instituit. Huiusce tn̄ religionis primū auctorem ⁊ institutorem diuū basiliū in grecia fuisse dicunt. Verū ꝓcessu temporis ad tollendas occasiones malorum ⁊ obstruenda ora male loquentium ecclesia talia monasteria dissoluit vt seorsum remanerent. Brigita vō spiritusancto inspirata hoc modo instaurare et renouare visa est. vt s. viroꝝq̄ꝫ edificia ꝯnexa ⁊ cōtigua haberent᷑. habitationes tn̄ ita seiuncte vt de vna ad aliā nisi vrgente necessitate (in deferendo sacramēta infirmis cū magna cautela nō facile) transiri posset. Eoꝝ tamen basilicā censuit esse cōmunē. ita vt fratres in inferiori parte seu pauimento. sorores vō seorsum in superiori solario officiū exoluerent. principalem curā abbatisse esse voluit. fratribus tantūmō diuina misteria assignauit. quoꝝ vnus esset qui confessor aut p̄or appellaret᷑. ⁊ alijs p̄esse deberet. Ea quippe monasteria possessiones ⁊ ꝓuentᵒ habere statuit ad fratruꝫ ⁊ soroꝝ sustentationem. Quoꝝ oīm victus ⁊ vestitus ad abbatissam spectare decreuit. Nec huiusmodi frēs aut sorores monasteriū egredi p̄sumerent nisi magna et euidenti necessitate ac de abbatisse licentia. Eiusmodi etiam fratres ⁊ sorores ꝑ episcopos consecrari iussit. Hij aūt religiosi ⁊ tam femine q̄ꝫ mares habitū vti iubent᷑. tunicam cum clamide grisea cū rubea cruce desuper ⁊ quodam rotundo albo in eius medio. lineis non vtunt᷑ ad carnes. sed carnibus vescunt᷑ tribus diebus in ebdomoda extra quadragesimā. ⁊ nihilominus diui augustini regulam profitent᷑ additis brigide sancte constitutionibus. ⁊ tā in fratribus q̄ꝫ in sororibus certū assignauit numerū scd̄m suas ordinationes. que omnia ipsa sanctissima brigida a deo sibi reuelata ⁊ dictata confessa est. Quaꝫ ob rē summi pontifices eandē regulā auctoritatibus ap̄licis speciali p̄uilegio approbatā ⁊ confirmatā esse voluerūt hec eīn ꝓphetico dono plurimū claruit. nōnulla de futuris p̄dixit. de quibusdaꝫ regnis consūmandis. que omnia scripto mandauit ⁊ apud multos in p̄cio habētur. apud ytaliā pauca huiᵒ religiōis monasteria habent᷑. in suecia vō ⁊ germania magna quidē ⁊ plurima ac opulētissima esse cernūt᷑. Hij religiosi secularium cōfessiões alioꝝ more audiūt. ⁊ diebᵒ festiuis p̄dicāt. puersos hn̄t q̄s in exteriorībᵒ occupāt

Johannes bocbacius

Iohannes bocbaciᵒ de certaldo natiōe florētinᵒ poeta ⁊ phīlosophoꝝ atꝫ astronimus clarissimus. Anno dn̄i .1375. cū eēt etatis anno rū. 42. e vita migrauit. qui cū ameni ingenij esset vir ⁊ in latina patriaq̄ꝫ lingua in dicendo celeberrimus haberet᷑ hos libros reliquit. de genealogia deoꝝ li. 14. de p̄claris mulieribus. de viris illustribus. de montibus. fontibus. fluminibus stagnis ⁊c. belloꝝ egregium opus. gesta imꝑatoꝝ ⁊ pontificū edocens. ⁊ scismatum in ytalia. de tartaroꝝ victoria. de heresibus bohemoꝝ ⁊ plura alia. vernacula quoq̄ꝫ lingua eius extant libri vt liber centū nouorum ⁊ alij

Anno mūdi. 6577. Anno xpi. 1378.

Urbanus sextus papa. natione neapolitanus. hoc anno gregorio pōtifici. ex barensi archiepiscopo pōtifex suffect⁹. Uir certe callidus ⁊ iniuriarū memor. ac vindex malebat videri ⁊ metui. potius q̄ₒ diligi. q̄ pontificatu suscepto (vt par erat) nō pacē inter xpianos cōponere voluit q̄ₒ magis cardinaliū ⁊ ioanne regine iniurias vlcisci ꝓ viribus conatus ē. ꝓpter qđ florentinos anathemate notatos. vt ī suā deducēt sentētiā absoluit. Inde cū natura inq̄et⁹ eēt apud nuceriā cardinales creans quosdā ex antiquis in carcerē cōiecit. Inde genuā ꝓfectus vsq₃ ad obitum caroli apulie regis romam reuersus est. ꝯfirmatis ecclesie ciuitatibus cū honore acceptus ad insidias, deuitandas nouem ⁊ viginti cardinales vna die creauit. in quib⁹ maior pars neapolitanoꝝ. tres vō fuere romani. quibus supatis paucos supuixit dies. pontificatus sui infeliciter acti anno vndecimo mense octauo. rome morit̄. sepeliturq₃ in beati petri basilica paucis admodū eius mortē (vtpote homini rustici inexorabilis) flentibus. huius sepulchrum adhuc visitur cum epitaphio satis rustico ⁊ inepto.

Scisma vigesimumsecundū oīm pessimū ⁊ scandalosissimū quod ꝑ nouē ⁊ triginta annos durauit. hoc anno initium sumpsit. mortuo eñ gregorio vndecimo. cardinalibus ad sanctā mariam nouam vt iusta de more gregorio soluerent conuenientibus. romani ciues blande prius exoratis cardinalibus vt romanū aut saltem ytalicū pontificē crearent. Ad eam postea temeritatem imprudentia adducti sunt. eisdem patribus in conclaue clausis pariter est clamatum nihil tñ terribile dictū aut factū vt impressio potuerit appellari. Gallici vō numero tredecim vnum ex corpore suo vt haberent pontificem enitebant̄. ⁊ inter quatuor italici romaniq₃ generis vnus gente vrsinus papatū ambiebat. Tulit vō casus vt bartholomeū neapolitanū creari pontificem vt premissum est in vrbanum sextum sunt assensi. Gallici vō penitētia ducti ad varia loca extra vrbem ꝯfugerunt. accepto a populo post in pontificem vrbano ⁊ a cardinalibus qui manserant occulti ex latebris prodierunt. ⁊ per tres menses habitus est pontifex. Superuenientibus inde estatis caumatibus optata gallicis occasio est oblata. Oratum nanq₃ pontificē vt mutandi aeris p̄textu ananiā eis licuerit se conferri. vnde breui fundos confugerunt. Erant octo cardinales qui viciosam fuisse vrbani electionem causati aliū in pontificem delegerunt gebenensem eiq₃ septimo clementi indita est appellatio. ꝑ orbem lr̄as disseminant. clementem verum xpi vicariū. hinc scisma magnū in ecc̄ia dei oriri cepit vt duo capita in ea dicerent̄. ytalia eñ germania ⁊ pannonia vrbano. Clementi vō gallia hispania cathelonia ⁊ britannia adhesit.

Clemens vō multas acceptasq₃ clades in gallias cum curia sua ꝓfectus est vbi apud auionem vt pontificum moris erat sedem constituens vt verus pontifex a gallis omnib⁹ venerat⁹ ē. ⁊ sedit annis. xv

Bonifacius huius nominis nonus papa. patria neapolitanus petrus cognomento tomacellus antea vocatus rome cardinaliū omnium consensu pōtifex creat̄. Anno dñi M.ccc.lxxxix. Hic etsi annoꝝ circiter triginta esset dum pontificatum inijt. ita tamen deinceps vixit in tam florida etate ⁊ tanta peccandi licentia vt nulla ei voluptas obijci posset. Fuit p̄terea tanti animi consilijq₃ vt prim⁹ populi romani vim omnem in pontificem transtulerit. Creatis suo nutu magistratibus omnibus munita arce sancti angeli ⁊ pontibus. inde decimo pontificatus sui anno ex assisio vbi multis annis cōmoratus fuerat, romā regressus iubileum celebrauit. At bonifacius rome vrbis ad ecc̄ie subiectionem reducte gloria ⁊ pecunijs iubileo anno perceptis auctus rem aggressus est nouā que pōtifices romanos successores suos nō minus orbis xpiani q̄ₒ rome dños reddidit. lege eñ ꝓmulgata constituit. non licere cuiq₃ sacerdotij ad quod ꝓmoueret̄ beneficiū adipisci. priusq₃ primi illius anni estimationis pecunias pontificali erario dissoluisset. soliq₃ anglici cū legi in cathedralibus paruerint. in minoribus beneficijs iussa pontificis contempserunt. Ladislaum preterea adolescentem in paterno regno apulie collocauit. Studiū generale ditionis sue ciuitati rogatu alberti astensis marchionis concessit. Brigidam in sanctoꝝ numerū retulit. Uerū in multa rerū ꝑturbatione diu afflictatus dolore laterū tandē morit̄ pontificatus sui anno quartodecimo mense nono M.cccc. quarto Sepeliturq₃ in basilica petri sepulchro marmoreo vermiculato.

Benedictus eius nominis tredecimus anno. 1394. clementi pontifici adulterinus papa apud auinionē in scismate suffectus sedit annis. 21. vsq₃ ad conciliū constantiense. cū clemēs antipapa auiniōe obijsset in eius locum ꝓphanatus petr⁹ hispanus de luna añ vocat⁹ vir doctissimus ⁊ vita omni. si ab ea temperasset ambitione p̄stantissimus. Cui benedicto terciodecimo fuit a suis sectatorib⁹ appellatio. de q̊ infra cū de Constantie concilio oportunius dicetur.

Linea imperatorꝝ wentzeslaus rex

Wentzeslaus caroli impatoris p̄dicti filius. impator anno. 1379. pr̄e defuncto. Cū iam vna cū patre impasset annis. 8. solus post patrē confirmatus. impauit annis. xxij. Quāuis imperij bn̄dictionē a papa nunq̄ obtinuerit. wentzslaus eīn etatis sue anno. 2. permittente patre regni bohemici sceptrū est assecutus. Exin. xv. agens annū cū coniuge sua ioanna apud belgas in ciuitate aquensi romani regni coronā accepit. Sexto deinde anno regina decessit. Et altera supducta ē. de domo baioarie. noīe Sophia. longe viro suo prestantior. Fuit aūt patri in omībus dissimilis. voluptatum sequax. ac laborꝝ fugiens. vini prorsus. q̄ regni curiosior. Qui totū tēpus vite sue ī extrema germania in otio ꝛ libidinibus cōsumpsit. Ob q̄ rem captus a baronibus. xvij. ebdomad in custodia habitus est. Joannes dux lusacie. Et ꝓcopius morauie magno reipub. malo eū libertati reddidere. captus ē. ꝛ secūdo per sygismundū hungarie regem. Et alberto austrie duci in custodiam datus. Custodia eius in egregijs edibus apud viennaꝫ habita. quibus exinde cognomē praga datū. ꝙ eas rex pragensiū incoluisset. Sed cū parū diligenter custodiref fugam eripuit. Regnoq̄ rursus potitus ē. Neq̄ tn̄ vitā mutauit. ꝫ priore consuetudine vino ciboq̄ marcēs. lucem dormiendo nocti cōiūgēs. Ab electoribus imperij cōprobante romano pontifice imperio deiectus. domi torpens illaudatus egit euū. Rupertus eīn palatinus rheni animaduertēs imperij dignitatē ꝛ homis socordiam zelo cōmotus ꝛ viciorū inimicissimus. illū deponi ꝓcurauit. Et ipe nolens suffectus fuit. Sub hoc v̄o rege wentzeslao hussitarū insania ortū habuit. hij heretici post varia attemptata cū nicolao quodā nobili in regiam tumultuarie ꝓrumpentes. wentzslau orauerūt. vt sibi ampliores ecclesias elargiref. qui iam populi huius secte maiorē ptem obtinerent. Rex benigne nicolaum pro multitudine loquentē. vtq̄ in posterꝝ diem redirent. iussit ille e cōspectu abiens populares magis ac magis incendit. Rex in arcem vicegradensem vrbi vicinam. puoq̄ tanto fluuio disiūctam sese recipit. Et paulopost in castellū nouū qd̄ ipe cōstruxerat. quinto distans lapide cū paucis abijt. missis ad fratrem sygismūdum oratoribꝰ qui eius auxiliū implorarent. At heretici pridie kal'. iulij furentes p̄toriū petiere. cōsules. xi. metu perculsi fuga saluati sunt. Septē q̄ remanserūt ꝛ cum hijs iudex vrbis atq̄ alij nōnulli ciues raptim intercepti. ex altissimis fenestris in forꝝ precipitati. lanceis ac verubꝰ irati populi excepti. dirū spectaculū dilaniati prebuere. Camerarius regni fuga sibi consuluit. Ea cum regi nūciarētur cūctiq̄ circūstātes attoniti facinꝰ detestarenf. At ego inquit pincerna futura hec p̄scierā. Quem rex indignatꝰ correptum repente inter pedes suos prostrauit. Et arrepto pugione conatꝰ ē interficere. ꝫ impeditus a circūstantibꝰ egre illi vitam dimisit. Nec mora paralesi correptus. egrotare cepit. atq̄ īfra ꝛ. viij. dies signatis noībus hereticoꝝ. quos neci destinauerat. fratrem assidue vocitans. ꝛ amicoꝝ auxilia anxius expectans. ante vita excessit. q̄ vocati principes adessent. Cum regnassent in bohemia annis quinq̄ ꝛ quinq̄ginta. vixisset duobꝰ amplius. Consueuerūt corpa regū apud bohemos anq̄ sepelirentur. viij. diebꝰ aromatibus cōdita per sacra vrbis circūferri plangiq̄. Et sequentibꝰ amicis ꝛ baronibꝰ conclamari in hoc ventzeslao neglectum. non audente regina nouā ingredi ciuitatem. Delatū est cadauer ad eccl'iam sancti viti in arce. ꝛ inde ad aulam regiā. ibiq̄ conditū in sepulcro quod ipe sibi delegerat. Sed cum postea monasteriū ipm ab hereticis diriperef. Et sepulture regum effringerētur. cadaueraq̄ abijcerētur. pisticulas quispiam cognomine musca ventzeslao vendere solitꝰ. regem quem amauerat corpꝰ clam collegit. ꝛ in loculo apud se domi cōdidit. Interiecto deinde tempore. rebꝰ in meliorem formam redactis. Cū ventzeslai corpꝰ requireref acceptis. xx. aureis illud reddidit. Inde circūgestatio ex more facta. Et iussū rege funꝰ exibitum. ac recēs obierat ventzeslaus.

Jodocꝰ marchio morauie

Jodocus marchio morauie. viuente adhuc ventzeslao. qui post depositionem se regem romanoꝝ cōuenientibus franckfordie electoribus a Maguntin̄. ac Coloniensi archiepiscopis in regem delectus. Ceteri sygismūdum elegerūt. Sed is breui tempore sine heredibus mortuus. In brūna vrbe morauie sub sceptro regali sepelif. Is cum patruū suū ventzeslaum bohemie romanorūq̄ regem visitatum venisset. Vocauit eū patruus in penitiorem ediuꝫ partem. atq̄ in hūc modū allocutus est. Et si satis scio nō esse e dignitate mea ꝙ electores imperij me regno romano abdicauerint. Solatio tamen est. ꝙ ex familia nostra hoc decus non excidit. Ego te libens volensq̄ successorem mihi datum accipio. Cūq̄ Jodocus his verbis territus. ad regis genua ꝓcubuisset. Et sibi nihil imputandū diceret. Qui earum rerum omnino ignarus esset. Pone metum inquit nepos. nam neq̄ imperiū inuitus depono. neq̄ si retinere illud cupiam iura sanguinis violare ausim. Bono itaq̄ animo esto. Imperiūq̄ est tibi demandatum. Suscipe viris armis opibus regni mei tanq̄ tui (vt libet) vtere letumq̄ ꝛ donatum nepotem a se dimisit. At ille sex tantū mēses postea superuixit. Locumq̄ ruperto baioario qui imperaret fecit.

Vratislauia. Slesie vrbs illustris ⁊ inclita. apud germanos sarmatasq̄ gentes nominatissima. Cum amplissima ciuitas ad ripaꝫ odere sita est. Slesia em̄ prouincia germanie odera irrigua existit. Qui fluuius in septētrionem vergens germanicas gentes ripis ambobus alluit. Transoderam tamen polonica lingua preualet. Hec vrbs a sui initio ob conuentionem hominum aucta. priuatis ⁊ publicis edificijs magnifice ornata. habet admodum decoratas basilicas inter q̄s eminet ecclesia cathedralis diuo Joanni dicata. Cuius episcopatum maiores aureum vocauere. hussitarum bella luteum reddidit. Joannes tamē Rott hoc tempore vrbis antistes iuris doctor ac variarum doctrinarum consultissimus. hunc episcopatū gloria ⁊ amplitudine plurimū auxit. Monasteria quoq̄ habet preclara. heremitarū diui Augustini ad. s. Dorotheam. minorum ad. s. iacobum ⁊ diuū Bernardinū. diuersarum tamen obseruantiarum. predicatorum ad. s. Albertum. Canonicorum regularium in ecclesia beate marie virginis gloriose. premonstratensium ad. s. Vincentium extra menia vrbis. Extatq̄ in ea ecclesia collegiata ad. s. Crucem inter eas tamen precellunt due parrochie ad. s. Elizabeth ⁊ diuam mariam magdalenam. minoresq̄ ecclesias habet perpulcras. s. Barbare. s. Cristoferi ⁊. s. Lazari cum plerisq̄ alijs. Cū hec vrbs avarijs principibus mutationem dominij sensit. Dum egra a ioanne patre caroli quarti imperatoris romani ⁊ regis bohemoruꝫ recepta esset. Et hec vratislauiensiū ciuitas q̄ dux Slesie occuparat heinricus. Legniciū quoq̄. ⁊ q̄ plures alie Slesie ciuitates ei subijciūtur in eo bello. In hac deinde vrbe regnante hac tempestate apud bohemos ventzeslao rege. orta seditione. Consules quarum prima potestas est. per fenestras ex pretorio in forum precipitati. gladijs ac lanceis irati plebis excepti. dirum spectaculuꝫ prebuere. Cuius rei auctores Sigismundus imperator paucis post annis securi percussit. Sigismundus em̄ cesar postea imperans ob hereticam prauitatem delendam. cum ad festum natiuitatis dominice brunnā (quod est morauie oppidū)

petijt. ibiqꝫ pragensibus veniam petētibus. Ea lege pepercit. vt cathenas ⁊ repagula tota vrbe deponerent. suosqꝫ magistratus acciperent. Paruit praga attonita ciuitas. Cum regni primores eleuatis in celū manibus aduentu noui regis gratulabundi exposcerent. Cuiusqꝫ rectores sine cōtrouersia relique vrbes admitterent. Nec dubium videbatur quin tota bohemia labe hussitarum excessisset. si ex brūna sigismundus recta via se pragam contulisset. Sed diuertit ille. vt fortasse fati sui erat. Vratislauiamqꝫ Slesie caput accessit quo in loco populus vrbanus non diu antea consulatum vt premissum est a ventzeslao fratre suo constitutum per seditionem obtrūcauerat. Cuius sceleris auctores securi percusset. Quod vbi prage renūciatum est. diffisi de venia ciues exemplum vratislauiensiū veriti. manifesto desciuerunt. Et allecto p̄missis cenchone qui arci pragensi preerat in totum regnum litteras dedere. Ne quispiam sygismundo aditum preberet. Qui dalmacie lingue hostis esset. Nec alia cura teneretur q̄ꝫ regni perdendi. qui antiquas pruthenorum ciuitatem ordini iure pignoris obligasset. Brandeburgenses autē a corona bohemica alienasset. Hec igitur ciuitas sub imperio bohemorum constituta. deinde post varia bella ob perfidiam bohemorum mathie hungarie regi subiecta fuit. Post cuius obitum iterum regno bohemie (cum inclitus vladislaus rex hungarie ⁊ bohemie regnis nunc preest) imperata facere pollicita est. muro autem admirabili cincta est. Et in parte q̄ꝫ odera nō alluit. fossa ꝓfunda manu facta. Et muro lateritio munita existit ea crassitudine vt nō facile effringi machinis queat. Turres in menibus crebre. ⁊ ꝓpugnacula locis oportunis constructa. Platee ac publice vie in ea ample existunt. ad decorem ornate in modum crucis. vt omi splēdore cum equatione domorum sese aspectui prebeant. in foro amplissimo pretorium cum turri excelsa positū est. Ubi hora cibacion. tibicines sua preludia exercent.

VEntzeslaum bohemie regem. inter purpuratos suos crebro sermone vsurpare solitum ferũt. Ego si me diripiendis vrbibus ytalie sors potẽtem dederit. Ceterarũ rerũ predã militibus impartiar. Vini tantũmodo apud me spolia reseruabo. Si quis aũt cellam vinariã in iussu meo fuerit ingressus gladio ferietur. Hũc principes electores velut inertem atq; socordẽ vt premissum ẽ imperio deiecerũt. Ruperto baioario in locũ eius suffecto. Ad quem ciuitates theutonie omnes defecere. demptis Nurembergensibus. qui ventzeslao iurassent. Hij cũ hinc iurisiurandi religionẽ vererẽtur. inde vim baioarij timerẽt. Legatos ad ventzeslaũ mittunt. Qui se iuramento solui petant. Ac si necesse sit. Auri viginti milia nũmũ in eam rẽ offerant. Rex auditis legatis. liberos Nurembergenses dicit. Si currus q̃tuor tradant. onustas vino qđ furstenberg baccareacense vocant. id est inter renẽsia vina vt putant optimũ.

Joannes de rupecissa ordinis minorum

IOannes de rupecissa de ordine minorꝫ insignis theologus. ac in naturalibus doctus. tempestate hac. preter ea q̃ in sententiaꝝ libros accurate docteq; scripserat. multa p̃dixit mox futura. in carcerez trusus multa de futuris tãq; ꝓpheta scribere voluit. videlꝫ de duob⁹ antixp̃is. ⁊ de eccl'ie cõculcatione ⁊ desolatione terraꝝ. Et de cõuersione oĩm gentiũ ad fidẽ xp̃i. ⁊ alia multa. q̃ in ianuis adesse affirmabat. Et hec a dñ̃o ihũ xp̃o sibi reuelata fuisse contestabatur. Que nõ mõ euenere. ꝟ oppositũ in oĩbus fuisse cõstat. hmõi aũt ꝓnosticatores m'lti ab initio de his archanis decepti fuere. Quib⁹ sati⁹ fuisset silere q̃ talia temere loqui. Que pater posuit in sua potestate. Quãobrem fides hijs pronosticationib⁹ adhibenda nõ est.

Simon de Cassia

SImon de cassia ordinis heremitarũ diui Augustini theolog⁹ ⁊ egregi⁹ predicator. ꝑ id temp⁹ tãq; medicinalem cassiam languenti anime ad vite integritatem refrigerio traditus affuit. Qui vt verus euãgelistarũ interpres. ⁊ ihesu christi imitator verus. oĩa ipsius saluatoris gesta in ordinẽ colligẽs. in q̃ndecim subdiuisit libros. Quos de xp̃iana religione intitulauit. Sed ⁊ aliũ librũ de doctrina xp̃iana. de patiẽtia. de simboli expositione. de speculo crucis. de disciplina sp̃ualiũ. opuscula autẽ hec miro ⁊ quasi diuino ordine collegit. Ep'las quoq; edidit plurimas documentis plurimis repletas. hic florentie q̃ maxime sp̃ũ ꝓphetie floruit. ⁊ multo in precio fuit. Ubi etiam monasteriũ sui ordinis monialiũ a solo edificauit. Et nobiliũ matronarum ac virginũ illud repleuit.

FEstum visitationis gloriose ṽginis Marie. ab Urbano sexto ꝑ octauas celebrandũ ad formã festiuitatis corpis xp̃i instituit. ob impetrãdã vnionẽ eccl'ie in scismate meritis semꝑ virginis marie.

Frãcisc⁹ carrariensiũ dñ̃s

FRanciscus Carrariẽsis senior vnicus dñ̃i iacobini ex vxore gnatus. fr̃e ei⁹ guilielmo ex pelice interfecto. in regnũ pr̃nũ succedens. regnauit annis. xi. Uir q̃dem splendidus ⁊ multis virtutibus ornatus ac plurima laude dignus. q̃ patauinã vrbẽ menibus castellis turribus. ac splẽdidissimis edificijs ⁊ edib⁹ tũ priuatis tũ publicis mirifice exornauit. Nec nõ ⁊ p̃clara ac memoratu multo digna in prelijs gessit facinora. ꝓ quibus regno suo multa p̃stitit incremẽta. Uerũ cũ bernabouem vicecomitẽ sororiũ a galeatio maria detentũ defenderet. liberare statuisset. nõ mõ eũ liberauit. ꝟ ⁊ regnũ oĩe ac deniq; vitã ꝓpriã ꝑdidit. Quia ab eodẽ tandẽ galeatio supat⁹ ⁊ captiu⁹ abduct⁹ in modoecio furno seu carcerib⁹ eũ interire ꝑmisit. Deniq; de octobrio mẽse anni. 1393. cũ vita excessisset. Cui⁹ filius franciscus ab duce corp⁹ impetrauit. ⁊ aromatib⁹ cõditũ patauiũ cũ maximo apparatu deferri fecit. Et regijs exequijs ĩ maiori ecclesia sepulcro marmoreo sepeliri fecit.

S. katherina de senis

CAtherina ytalica senaꝝ vrbis ethrurie oriũda. Cui⁹ historiã fr̃ Raymund⁹ de capua generalis ordĩs p̃dicatoꝝ ꝑscripsit. Ex p̃re iacobo pãnorũ tinctore ⁊ lapa m̃re ꝓgenita. Cũ ãnũ. xij. attigisset spreto coniugio p̃dicatoꝝ tercij ordĩs ꝓfessa innumerabiliũ ṽtutũ p̃clarissima in mira austeritate ⁊ abstinẽtia vixit. ⁊ mirabiles victorias ĩ abstinẽtia habuit atq; visiones. quã xp̃s despõsauit anulo habẽte q̃tuor margaritas ⁊ adamãtẽ ĩ summitate. dñ̃s q̃ꝫ cor ei⁹ abstulit tribuensq; suũ. ĩ latẽ cicatrix mãsit. dono ꝓphetie admodũ ĩsignita. Tãdẽ ãno etatis sue trigesimo. m'ltis patratis miracl'is rome deuotõis cã exñs. vite sue finẽ fecit. atꝫ ibidem ei⁹ sc̃tissimũ corp⁹ in basilica de minerua ordĩs p̃dicatoꝝ maxia cũ ppl'oꝝ freq̃ntia delatũ. cũ celebri deuotione ⁊ reuerentia sepelit. Quã sanctissimã virginem postmodum pius secundus papa eius conterraneus anno salutis nostre. 1460. kal'. Maij in sanctaꝝ ṽginũ numero merito aggregauit. Que quante sanctitatis q̃teq; virtutis fuerit idem pontifex memorabili relatu prosecutus est.

Johannes galeaci⁹ primus dux mediolanensium

Johannes galeacius vicecomes galeacij marie filius primus mediolanensiū dux. patre iā trib⁹ annis defuncto diuisa primū inter se et bernabouē patruū dñatione. quē insidiose intercepit et captum ad morte custodiri precepit. filijs eius fugatis mediolanense regnū obtinuit et decē annis regnauit. inde ab eo scaliger supatus in deditionē venit et veronā ac vincentiā suo regno adiecit. pauloqꝫ post francis cū patauina vrbe cōprehēdit. bononia quoqꝫ senenses perusini sese sue potestati tradidere. fuerat hic clarissimus princeps statura procerus. eleganti aspectu. litteris edoctus et celebri eloquencia clarus. ingenio callens ac in agendis astutus et sagax. duas vxores duxit. elizabeth bohemie regis filiā. ex qua valentinā solā filiam genuit. quā carolo francorū regi matrimonio copulauit. Aliaz katherinā consobrinā suā bernabouis filiā. ex qua iohannē. mariā. angelum et philippū mariā duces suscepit. Hic quippe cū ingentis animi et potentie vir esset postqꝫ. 30. annis sub titulo comitatus virtutū imparasset anno. 1395. septembri mēse archiepo mediolanensi oratore misso ducatus titulū a wentzeslao imperatore centū milibus florenis obtinuit. et p man⁹ ipsius archiepi oratoris eodē mēse ingenti pompa ducatus biretū et alia insignia recepit. vixitqꝫ ea in dignitate annis. 7. Tanta quippe erat eius animi magnitudo vt ad imperiū aspiraret. et nisi tā cito morte puentus fuisset ad id forte puenisset. Hic in papiensi vrbe inter cetera castellū siue regiā domū incredibili pulchritudine extruxit. in quo tantā librorum copiā contraxit qꝫtā alibi pauci viderūt. leporariūqꝫ cōtiguū muris cinctū iuxta illud constituit. in quo monasteriū supbissimū ordini carthusiensiū toto orbe celeberrimū construxit atqꝫ dotauit. vbi et corpus suuz tumulandū ex testamento legauit.

Eclipsim solis per ea tempora fuisse scribunt que ferme p horas duas durauit.

Ladislaus apulie vngarie rex

Ladislaus caroli regis filius qui ex hungaria ab vrbano sexto in italiā vocatus contra iohannā reginā quā in neapoli cū toto regno obtinuit. Uerū cū et in hungaria coronā accepit anno. 1385. regine dolo interfectus est. Ladislaus igitur filius in apulie regno succedens regnauit annis. 29. cuz adoleuisset hūgarie regnū suscepit. sed cū ibi res parū prospere ei succederent expeditione nō paruca suscepta et iadera de regno occupata venetis vendidit cū pecunijs in ytaliaz veniens apulie regnū obtinuit. et cū magnanimitatis et prudentie esset vir atqꝫ oīm regū potentia et rerū psperitate omnibus p circuitū formidabilior euasisset etiā romano pontifici suspectus esse cepit. varia quoqꝫ fortuna inter pontifices sequentes et regē semp fuit. sed dū florentinos subdere statuisset ex veneno procuratione eorū sublatus est. Sigismundus aūt qui postea augustus et imperator fuit ladislao pdicto ex hungaria armis pulso ad ipm hungarie regnū vocatus id suscepit. et vsqꝫ ad imperij susceptionem. 25. annis regnauit. vir certe bellator et reipu. xpiane acerrim⁹ ppugnator ac defensor.

Religio dealbatorum

Beghardi ac secta flagellantiū qui se nodosis flagellis cruciarunt in germania ac ceteris regionibus graues errores induxerunt. de quibus supra facta est mentio. mirabilis quoqꝫ populorū motus hoc anno. 1399. in tota italia factus ē. Nā omnis fere multitudo in cisalpina gallia vno motu vestes albas et lineas ad pedes vsqꝫ protensas cū capucijs instar religiosorū capparū quibus facies velabāt induit. qua commotione et nobiliores femine simul et viri et principes epi clericiqꝫ ac religiosi cuiuscūqꝫ ordinis ducti incredibili deuotionis ardore in simili habitu incedere tentauerunt. Horū siquidē dealbatorū longa agmina ad vicinas vrbes cōmeabāt. et pcessionaliter bini et bini pgētes pacē et misericordias supplici clamore sepe et sepius clamabant. hymnos cantabant. qꝫmaxime sequentiā a beato gregorio editam Stabat mater dolorosa etc. Durauitqꝫ huiusmodi motus menses fere tres. vnde initiū habuerit incertū. primi in italia lucenses fuere. vtriusqꝫ sexus in duti albis ad tria milia. Huius tamen religionis auctor quidaz sacerdos fuit qui tantā modestiā vultu ac verbis pre se ferebat vt ab omnibus sanctus haberetur. Ipm tamē bonifaci⁹ pōtifex apud viterbiū vrbē tandē ꝓhende re fecit. et tanqꝫ supsticiosuz ad se pductū igni exuri fec. horū āt crucifixi imaginē qꝫ aū se deferri faciebāt adhuc lucēses cū maxia veneratiōe ꝓseruant.

Iubilei annus hoc anno. 1400. rome iussu bonifacij pontificis celebrat. quo fere innumera hoim multitudo ꝯuenit. et eo anno ob ipsius iubilei et maximā dealbatorū frequentiā tantā pestilentiā vbiqꝫ fuisse tradunt vt apud florentiā vrbē ad triginta hoim milia absumpta fuisse referāt. Quarto quoqꝫ anno wēcesłai regis pestis seuissima populata est bohemiam. In praga vero in quatuor mensibus in vna tantum sancti Stephani parrochia tria milia funerū. l. fuere. Pragenses inter hec populari tumultu excitati atqꝫ in furorē acti iudeorum domos inuadunt bona eorū diripiunt. domos incendunt. atqꝫ intra duas horas non sexui non etati parcentes infelicem gentē gladio cedunt. perisse aliquot milia ferunt. seruati cōplurimi infantes misericordia bonorū ciuiū baptismi gracia accipere.

Anno mundi. 6603. Anno xpi. 1404.

Innocentius septimus papa patria sulmonensis. cosmatus antea vocatus. sancte crucis p̄sbiter cardinalis. bonifacio suffectus rome pontifex creatur qui iureiurando collegio spopondit q̄ꝫ primū esset ꝓ vnione requisitus ponti-ficatu renunciare. vir quidem grandeuus ⁊ multaꝝ magnarumq̄ꝫ reꝝ experien-tia instructus. qui pontificatu suscepto in quibus vrbani ⁊ bonifacij vestigia se-cutus est. quos priuatus carpebat. non modo quod tantope laudabat effecit. verū etiā iniquo animo ferebat si quis apud se ea de re verbū vllum fecisset. p̄-terea adeo tumultuose omnia gubernabat. vt cuꝫ romani instarent quod scisma de ecclesia tolleret ip̄os ad ludouicum nepotē tanq̄ꝫ ad carnificem misit. qui sta-tim vndecim ex ipsis (e fenestris deiecti) necari fecit. Qua seuitia permotus pō-tifex romanus accito ladislao rege arma aduersus pontificem cepit. qui statim cum ludouico nepote viterbium fugit. inde po. ro. aulicos eius interfecit. Ve-rum capitolio ⁊ ponte miluio occupatis ac edibus pactis ira declinante roma-ni pontificem in gratiam receperunt. qui cum romam venisset nonnullos cardi-nales delegit. quoꝝ de numero angelus cornarius venetus. postea gregorius duodecimus appellatus. ⁊ petrus philargi cretensis alexander quintus pon-tifex postea creatus. tercius otto columna martinus post vocatus creauit. ⁊ lu-dovicum p̄dictum agri piceni marchionem ꝯstituit. ip̄e v̄o non diu post rome moritur pontificatus sui anno secundo. sepeliturq̄ꝫ in basilica petri ī sacello qd̄ olim pontificibus dedicatum erat. quodq̄ꝫ vetustate ⁊ situ corruens Nicolaus quintus postea restituit.

Anno mundi. 6605. Anno xpi. 1406.

Gregorius eius nominis duodecimus natione venetus angelus corari⁹ seu cornarius antea vocatus tituli sancti marci presbiter cardinalis pon-tifex creatus anno dn̄i M. cccc. vi. pridie kal̄. nouembris. pontifex siquidem maxime seueritatis ⁊ sanctimonie p̄cipue reuerend⁹. qui pontificatu suscepto facta iterato ad deponendū pontificatum se scripto adhibitis notarijs ⁊ testi-bus obligauit. si benedictus qui alterum pontificatū in gallia tenebat se quoq̄ꝫ abdicaret. Cohortantes igitur in principio sese predicti pontifices ⁊ ad mutuaꝫ abdicationem offerentes. Cum v̄o de eligendo loco quo sine discrimine vterq̄ꝫ venire posset mentio haberet. neq̄ꝫ de ea re satis inter eos conueniret. colluso-res ⁊ fidefragi ab vtroq̄ꝫ cardinalium conuentu sunt habiti maiorē diuisioneꝫ concitauerunt. Quapropter cōcilium pisis celebratū est in quo ambo de collu-sione accusati ambo pontificatu priuati sunt ⁊ alexander eligitur. dū gregorius abesset armis omnia rome circūsonabant. gregorius quasi ꝓfugus de concilio ariminū ꝓfectus a carolo malatesta p̄benigne ⁊ splendide est habitus. Bene-dictus aūt post habitum in perpiniano cōciliū quo tutior esset ad castellū pani-schole locum munitissimū confugit vbi diutius immoratus. vterq̄ꝫ aūt licet in pisano concilio exauctorati essent tanq̄ꝫ veri pontifices cardinales crearūt. ma-xime v̄o gregorius. qui dum luce esset de consensu cardinaliū qui nondū ab eo discesserant gabrielem candelinarium cardinalem creat. qui postea in pontificem electus eugenius q̄rt⁹ ap-pellatus est. Hic tandē ad constantie conciliū carolo malatesta oratore misso pontificatu se libere abdicauit ꝓ q̄ libera abdicatione ꝯuēt⁹ oīs eū agri piceni legatū creauit s̄ nō multo p⁹ recanati aī dolore defecit vbi ⁊ honorifice conditus est.

Anno mundi. 6608. Anno xpi. 1409.

Alexander eius nominis quintus papa natione cretensis petrus cādianus antea vocatus ordinis mi-noꝝ frater ⁊ doctor archiep̄s mediolanensis. vir doctrina ⁊ sanctitate vite p̄clarus hoc anno in conci-lio pisano gregorio ⁊ benedicto abrogatis oīm cardinaliū consensu qui tū in cōcilio pisano erant pontifex creatur. qui in omni vita ⁊ etate p̄stans. ab adolescentia ordinē minoꝝ ingressus adeo parisius liberalibus studijs theologiceq̄ꝫ disciplneq̄ꝫ vacauit, vt breui ⁊ publicā scolam habuerit. ⁊ in libros sententiaꝝ docte et acute scripserit. magnus quoq̄ꝫ orator. magnus p̄dicator est habitus. ideo a iohāne galeatio duce mediola-nensi accitus primū locū in cōsultationibus suis habuit. Creatur deinde rogatu galeacij vicētin⁹ ep̄s. postea nouariēsis mutato loco. postremo p̄sul mediolanensis factus. ab innocentio septimo cardinalis basilice du-odecim apl̄oꝝ creatur. quo quidē gradu pontificeā dignitatem adeptus. Adeo aūt munificus erat in paupes et viros sua benignitate dignus vt breui nil sibi reliquerit. vnde p iocū iterdū dicere solebat se diuitem ep̄m fuisse. pauperē cardinalē. mendicū pontificē. In eo defuit illa habendi cupiditas. que vna cū re ⁊ etate accre-scit simul. Tanti p̄terea animi fuit vt ladislaū regem potentissimū qui ditionem ecclesie vexauerat regno p̄-uauerit. Soluto concilio bononiā ꝓficiscitur. Tandem cum grauiter egrotare cepisset cardinales ad concor-diam adhortatur, lacrimantibus omnibus saluatoris verbū proferens. Pacē meā do vob̄ pacē meā relinquo vobis, statim moritur pontificatus sui mense octauo. sepelitur q̄ꝫ bononie in ecclesia fratrum minorum.

Linea summoꝝ pontificū

Innocentius septimus

Gregorius duodecimus

Alexander quintus

Linea imperatorum

Ruptus rex romanorum

Rupertus bavarie dux ac comes palantinus rheni anno millesimo quadri͂gentesimo wentzeslao bohemo pdicto imperatore tan͂q̃ inutili (ꝓpter ignaviam ꝛ socordiã) imperio privato ab electoribus imperator delectus imperavit annis. x. Colonie ab archiepo coloniẽsi corona decoratus fuit. homo sane xpianissimus. iusticie cultor. in rebus bellicis strennuus ꝛ in defensione oppressorum sollicitus. ꝛ ꝓpterea a bonifacio pontifice in imperio confirmatus. Hunc quidem florentini ꝓpter ipsius animi magnitudinẽ contra galeaciũ mediolani ducem vltima desperatione ducti auxiliatorẽ ea in italiam conditione accersiverunt vt non prius ꝓmissam ingentẽ pecuniam acciperet q̃ vicecomitis terras cũ exercitu attigisset. venitq̃ extremo autumno imperator vt ꝛ benedictiones imperialem a summo pontifice acciperet. ꝛ agrum vt pecunias a florentinis acciperet brixianũ. ad benaci gardelacus oram ingressus est. sed parte pecuniarũ iam ꝑcepta galeacij copijs congressus fractusq̃ tridentum redijt. Coloniensis presul ꝛ leopoldus austrie dux ab imperatore abeuntes cũ maxima copiarũ parte domũ redierunt. vnde venetis vocantibus e tridento profectus tarvisiũ paduam est delatus. ad quem florentini oratores sumptuosissimo quidem apparatu. sed copias illius desiderio minores vt bellũ resumeret transmiserunt. Ductoresq̃ earum copiarum fuerunt Sfortia attendulus cutignola romãdiole oppido oriundus tunc primũ nosci ceptus. ꝛ baldesar mutinensis. Cũq̃ pecuniarum quoq̃ paucitatem addidissent florentini ꝛ in altercatione ꝑ menses ꝑsisterent ꝛ solutio pecuniarum negaretur indignatione concepta imperator abire constituit. equitatu igitur per terram ad tarvisium ꝑmisso ipse venetias petijt visendiq̃ causa civitatem mirabilem. Susceptus aũt a venetis insigni magnificentia cunctis exhibitis. que ad honorandos principes exhiberi solent. cladem receptam exposuit. tãdem vo cum neq̃ pontifex romanus neq̃ veneti in favorẽ auxiliũq̃ eius palam descenderent. florentini autem ea postulata que difficilia factu videbantur differrent. re infecta mense aprili patavio movens longis itineribus transalpes in germaniã redijt. Rupertus autem ex vxore elizabeth filia burgravij nurmbergensis multos heredes reliquit. rupertus ꝛ fridericus ante patrem obierunt. suꝑstites reliquit ludovicũ. stephanũ iohãnẽ ꝛ ottonẽ inclitos duces. Filias quoq̃ tres. vna duci austrie friderico de athesi. alia comiti clevie quẽ sigismundus imperator ducem fecit. tercia margaretha duci lothringie matrimonio iuncte fuerunt. Genitor aũt cum filijs vsq̃ ad obitum sub obedientia gregorij pape permansit. Concilium pisanum nõ rite celebratum educens. Tandem post gloriosa gesta in imꝑio ꝛ in germania. anno dñi M. cccc. x. in oppẽheim mortẽ obijt ꝛ in haidelberga ad sctm̃spm̃ sepultus.

Concilium pisanum

Concilium pisanum ꝑvnone ecclesie pisis celebratum fuit. sublata enim spe conveniendi benedictũ et gregorium anno dñi M. cccc. viij. de mense maij cardinales recedentes post longã disputationẽ florẽtie an ob pessimũ scisma ecclesie noctiũ cardiales cõcilium convocare possent. determinatũ ꝑ doctissimos viros id licite fieri posse. vtriusq̃ pontificis cardinales ꝑ celebrando vniversali concilio civitatem pisarum decreverunt. cui rei cõmunitas florentina cõsensit. vnde significanter gesta ꝑ nũcios ꝛ lr̃as vocarũt ad conciliũ omnes epos ꝑlatos principes ꝛ cõmunitates. convenitq̃ tandem in eo loco multitudo magna cunctarum fere nationũ. In eo concilio accusati de collusione pontifices ambo. decretum est vt oratores mitteret ad vtrũq̃ vt ad locum accederet. quorum operam benedictus derisit. gregorius non ad eos pertinere congregare conciliũ ait. Tandẽ ambo privati sunt ꝛ alexander natione grecus ad pontificatum assumptus qui pauco tꝑe sedem petri tenuit. Testatus est per eam mortem quã ante oculos se continuo cernere dicebat nec reformidare cõscientia bene actevite motus se existimare ꝛ credere que in concilio pisano decreta fuissent recte atq̃ integre facta esse omnia sine dolo malo fraudeue anno fere postq̃ sedere inceperat mortuus. quo anno laboratũ est fama ac peste. Per hec tempora ludovicus andegauẽ. filius eius ludovici qui cum carolo de regno contendit. pisas veniens concessionem regni appulie ab alexandro papa recepit. Nã ladislaus cuncta effecerat quo conciliũ impediret. itaq̃ cum exercitu contra ladislaum missus Cũq̃ eo baldazar cossa ex latere legatus. non multum tamen ꝑfecerunt. ꝛ fere circa vrbem romam cõmorãtes nec vltra progresse irrito cepto redierunt.

S. Uincentiꝰ ordinis ꝑdicatorum

Uincentius cathelanus ordinis ꝑdicatoꝝ declamator ⁊ theologus celeberrimus ex valentia vrbe natus ac nobili familia ferrarioꝝ. Cuiꝰ pater notariꝰ publicus qui tres habuit filios. petrū primogenitū laudabilis vite ⁊ vxorem habens. Aliū bonifaciū iuris vtriusq₃ doctorē. qui mortua vxore ordinē carthusiensium ingressus tantū sua prudentia effecit vt generalis prior ordinis fieret. Tercium vincentiū qui in virginitate ꝑmansit. ⁊ anno M.cccc. ⁊ vltra nō modo celebri doctrina sed singulari sanctitate insignis fuit. qui cū ꝑdicationis dono plurimuz illustratus fuisset quoad vixit ecclesiam dei ꝑdicando. docendo ⁊ monendo non modo verbis sed ⁊ exemplis adiuuare nō destitit. hoc sanctissimū opus euangelizandi triginta annis continuans. Tandē sedem petri tenente martino quinto anno. 1418. imperante sigismundo ex hoc seculo migrauit. ⁊ cū i morte ⁊ post mortem plurimis claruerit miraculis calixtꝰ tercius pontifex eius compatriota anno deinde dn̄i. 1455. eas ob res in sanctoꝝ confessoꝝ numero eū aggregauit. ⁊ eius festum nonis aprilis celebrari mandauit. Sepultus in senectute bona in ciuitate venetensi in eccl̄ia cathedrali q₂ ordo non habebat ibi conuentū. ꝑdicabat aūt i vita sepenumero de finali iudicio ⁊ aduentu antichristi tanto terrore vt omnes in timorez conuerteret. vt peccatores futuram dei iram abhorrerent.

Franciscus martini ordinis carmelitaꝝ theologus celeberrimus ꝑ hoc ip̄m tp̄s in precio existens. cuz multos erudisset discipulos ad agitandum intellectum librū de conceptiōe virginis Marie ꝯposuit.

Gerhardus groet claret sanctitate vite ⁊ scientia. ⁊ incepit ꝯgregationem in dauādria ⁊ plura scripsit Johannes rusbroch clarꝰ habet. vir ad modū deuotꝰ ⁊ illu̅iatꝰ. etiā mlta scripta i theutonico reliq̇t

Heinricus yota sacre theologie professor. Heinricus quoq₃ de hassia etiam doctor theologie. hij duo luminaria ecclesie in vienna pannonie fuerunt.

Baldus iuris doctor

Baldus perusinꝰ ꝑcellentissimus legis peritus bartholi saxoferratensis discipulus. ⁊ ip̄e vna cū angelo ⁊ petro germanis hec ip̄a tempora clarissima reddidit. qui cū post magistrū suū in iuribus ciuili ⁊ pontificio obtineret principatum infinita ꝑpe edidit libroꝝ volumia. Sup toto em̄ iuris ciuilis corpore ꝑegregie cōmentatus est. Insup ⁊ in scd̄o decretoliū ac feudis scripsit. Additiones ad speculum ꝯposuit. atq₃ clarissima consilia post se reliquit. Tandez ob doctrine ꝑstantiam a philippo mediolanēsiū duce publico salario papie vocatus. anno dn̄i. 1423. mense aprili ibidē defunctus apd̄ frēs minores sepelit.

Bartholomeus de saliceto iuris consultissimus ꝑ hoc tem pus floruit ⁊ in legibus nōnullos cōmentarios composuit. Hic cū apud albertum estensem ferrarie marchionē in ꝑcio eēt cū ip̄o egit vt a bonifacio pō. ꝑuilegiū ꝯuocādi studiū i ferraria obtinerz

Nicolaꝰ floretinꝰ medicꝰ

Nicolaus eximij nominis medicus natione florentinus ꝑ hec tp̄a existens. in omni medicina grande opus componendo relinquens. qd̄ de omni medicina ex veterioribꝰ ⁊ doctis medicis exquisitis accurata lucubratione extraxit Obijt deniq₃ florentie post multas curationes anno dn̄i. 1412.

Marsiliꝰ de sctā sophia patauinꝰ medicꝰ. ⁊ ip̄e mltarū rerū cognitiōe insignitus cum quedaz edidisset in medicina sup hippocratis libros multos scriptores ingenio ⁊ subtilitate ꝑcelluit ⁊ suā patriā doctrina ⁊ fama exornauit.

Iohēs rauennatꝰ grāmaticꝰ ⁊ rhetor luculētissimꝰ his tp̄ibꝰ floruit. vir certe maximi ingenij ⁊ singularissime doctrine. qui vt leonardus aretinus eiꝰ discipulus testat primus fuit a q̄ eloquētie studia tantoꝑe longo postliminio in ytaliā sunt redacta. Hic cū a francisco petrarcha egregie edoctꝰ fuisset. et ip̄e viros seq̄ntes excellētissimos habuit discipulos.

Crisoloras constantinopolitanus

Hemanuel crisoloras bizantinus patria constātinopolitanus. vir domi nobilis. ne dū litteraꝝ grecaꝝ peritissimus. verū omni doctrina ac virtutibꝰ nobilior atq₃ ꝑclarus his temporibus constantinopoli patria a turchis obsessa. venetias mari delatus primo in exaudita eius fama inuitatus benigne ac postulatꝰ et litteras grecas ibi docere cepit que iam septingentis annis conticuerant ⁊ per eū reuiuiscere ceperunt. Hic itaq₃ cū in italiā venisset primo venetias multos adolescentes grecas docuit litteras. indeq₃ a florentinis publico solario vocatꝰ plurimos habuit discipulos. a iohanne rauennato ꝑdicto litteris latinis edoctos. Inter quos fuere leonardus aretinus. paulus strotia. petrus paulus vergerius iustinopolitanus. omnibonus vicentinus. guarinus veronensis. carolus aretinꝰ pogius florentinꝰ. franciscus barbarus ⁊ franciscus philelphus ⁊ alij. Indeq₃ curiam romanā cum secutus fuisset ⁊ apud constantiā vbi generale conciliū celebraret accessisset ⁊ ꝑdicti discipuli dulcedine verborū suorū allecti eū sequi voluerunt. Hic aūt ⁊ si omni sciētia edoctꝰ fuerit nihil tn̄ scripto qd̄ extat reliq̇t. Constantie aūt deficiēs a pogio florētino melliflua orōne cū epigrāmate honestatꝰ ē.

Tamerlanes

TAmerlanes magnꝰ tartaroꝝ seu parthorū rex. incredibilis potētie vir. hoc etiā anno. 1402. vita excessit. Qui primū (vt aiūt) genere parthus humili loco natus. gregorius miles. adeo inter suos corpis agilitate excelluit. vt breui multaꝝ gentiū dux fieret. quibus parthoꝝ imperio potitus scythas. hyberos. albanos. persas. medosq̄ꝫ sibi subegit. mesopotamiā inuasit atq̄ꝫ armeniā. trāsitoq̄ꝫ euphrate cū quadringentis milibus equitū. sexcentis milibus peditū. oēm asiā quā miorē appellamꝰ obtriuit. Regē oīm potētissimū pazaitē thurcoꝝ dñm cū pari equitū numero ꝛ magnis peditū copijs fines suos tutātem. apud armenos ꝑlio supatum ducentis milibus hoīm interfectis viuū cepit. caueaq̄ꝫ ī modū fere inclusum. p omnē asiā circūtulit egregiū admirandū humanaꝝ rerū spectaculū. Castra eius in vrbis modū ordinata fuere. statuto cuiq̄ꝫ arti loco ad vite vsuꝫ necessaria. summa semp reꝝ copia inueniebat. cū nullus esset latrocinijs locus. Inde a thanai flumine vsq̄ꝫ ad egiptū vniuersam asiam pcurrens. smyrnas antiochiā. sebastē. tripolim. damascū. multasq̄ꝫ validissimas vrbes vi cepit. diripuit atq̄ꝫ incendit. Soldanū egiptioꝝ principē bello suptum vltra pelusiū repulit. egiptū ingredi parantē. vaste solitudines ꝛ deserta loca auerterūt virū bellicis artibus insignē. Damasco capta cū arcis antique expugnatio difficilior videretur. Constructa e regione altera q̄ antiquā altitudine suparet vi cepit. Capha vrbs genuēsiū tūc colonia in thaurico cheronesso. nō pcul a bosphoro cymerico existit. hāc cū tamerlanes inuadere statuisset. Schythas negociatores p̄misit. q̄ preciosissimas aīaliū pelles minori quā ꝯsueuerūt pcio venūdarent. Sciens aurū abscondi posse. pelles subfodi nō posse. Moxq̄ꝫ bello indicto admotis vrbi machinis expugnata vi atq̄ꝫ armis ciuitate. Et auro ꝛ pellibꝰ potitus ē. In obsidionibus vrbiū prima die albo tentorio vtebatur secūda rubeo. tercia nigro. qui sese dabāt in albo sedenti salutē conseq̄bant. rubeus color moriendū indicabat. niger ciuitatis excidiū. ꝛ oīa in cinerē cōuertenda. Fama ē pplos cuiusdā ciuitatis q̄ prima die deditōnem neglexisset. pueros puellasq̄ꝫ oēs in candida veste ramos oliue p̄ se ferētes exiuisse vt principis irā placarēt illū oēs ab equitatu coculcari atq̄ꝫ cōteri iussit. ꝛ vrbē captā incendi. Interrogatus ab homīe genuensi q̄ ei familiaris erat. cur tanta crudelitate vteret. Cōmotū distorta facie ac spirātibus ignē oculis respōdisse. Tu me hoīem eē arbitraris falleris. Ira dei ego sum ꝛ orbis vastitas. caueto ne post hac mihi occurras. Ferebant qui Tamerlanē viderūt eū hanibali similē. Deletis regibus vastatis pluribus puincijs onustū de victarū gentiū spolijs exercitū in patriā reduxit. Et ciuitatem marchantē condidit ꝛ hostiuꝫ spolijs exornauit. Vita functus duos filios reliquit regni successores. qui discordia laborātes effecerunt ne parthorum imperium rursus posset emergere.

Paulus venetus

PAulus venetus eremitarū diui Aug. Et ip̄e theologoꝝ ꝛ phoꝝ princeps. nec nō ꝛ disputator acerrimꝰ. Hoc ip̄o tpe in vniuersa ytalia nominatissimus habitus est. eo ꝙ cūctos dialeticos phos. ac sue etatis theologos sine cōtrouersia supauerit. ac etiam tanq̄ꝫ alter apollo post se futuros phos sue sapientie lacte nutriuerit. qui nisi matura morte p̄uentus fuisset. oēs antecessores suo ingenio suisq̄ꝫ scriptis supasset. Attñ in iuuētute sup libros Aresto. cōmētaria scripsit. Et summā in phia. logicā breuē. Summulā de naturalibus. atq̄ꝫ cōtra cecitatem iudeoꝝ tractatum edidit. Sermones multos ad clerum. Tandem iuuenis satis moriens in sacristia sui ordinis sepulcro marmoreo sepelitur.

BArtholomeꝰ de vrbino ipius eremitarū ordinis diligētissimus doctor. ꝛ vrbinatus ep̄us hoc ip̄o tpe clarus effulsit. Qui ꝛ si multa ediderit in primis augustini atq̄ꝫ ambrosij singula dicta in alphabetum redegit. Et opꝰ Millelo quiū cōi vocabulo appellauit. Aliud quoq̄ꝫ de spūali bello.

IOrdanis itē alemanus eruditus theologus ob ipiꝰ doctrinā ꝛ multaꝝ antiq̄tatū indagatōnē magno in precio fuit. Qui inter cetera pulcrū quadragesimale edidit. Apocalipsimq̄ꝫ pulcre explanauit.

IAcobus q̄ꝫ ordinis heremitaꝝ theologus natione toletanus hisdē tpibus floruit. Et vniuersaꝫ ferme scripturā sacram cōplanauit. ꝛ Sopbologiū cōposuit p̄cellentissimū ad diuinā sapientiaꝫ perq̄rendaꝫ suasoriū. Quod quidem volumen quanti facūdum sit multis epigrāmatibus declaratur.

VErona clarissima ac vetustissima ytalie ciuitas. anno. 1405. sexto kal. iulij (a carrariensibꝰ occupata ꝛ pessundata) in venetorum manus concedente ioanne maria viceconite mediolani duce. p franciscuꝫ ganzagam. ꝛ iacobum fermē. ꝛ paulum seuellum patriciū romanū deuenit. Et nūc vsq̄ꝫ cū magno augmēto ipsius permansit.

PIse item potentissima ac superbissima etrurie ciuitas florentini populi emula. hoc anno durissima obsidione ꝛ acerrimo bello domita in ipsius populi florentini ditioneꝫ potestatemq̄ꝫ deuenit. Impetu enim facto florentinos vrbe eiecere. ꝛ ip̄am in libertatem reduxere. Florentini ignominiā non ferentes. bellū pisanis intulerunt implacabile. Et cōmeatibus vndiq̄ꝫ interclusis vrbem acerrime obsiderunt. quam post aliquot menses fama crudelissima laborantem. prodente eam ioanne gambacurta iugum ab integro suscipere coegerunt.

Patauiū magne potētentie ac splendoris ciuitas anno dn̄i. M.cccc.vi. obsidione a venetis oppressa in venetoꝝ manus deuenit. Franciscus em̄ iunior carrari⁹ frācisci senioris filius cū in vicētinos exercitū duxit. Cui statim venetoꝝ dux ꝛ senatus tybicinē mittens rogat ne vicētinos vectigales bello attingat alioqn senatū venetū haberet inimicū. Sȝ frāciscus durius crudescere cepit. Indignati veneti cuȝ frācisco ganzaga fedus pcutientes generalē ducē ꝯ eū constituerūt. primo veronā cepit pcedēte mediolanensi duciſſa. Et capto iacobo carrariensi vinctū venetias transmisit. Inde in patauiū exercitū ducēs p⁹ aliqs mēses cū fama oppssa eēt. et peste grauissima ꝛ cōtinuis oppugnationibus. galeacius ganzaga francisci fraterignorante carrario p portā sancte crucis sibi a ciuibus apertā copias introduxit. Et casu carrariū repeciens. vbis cōuenerūt. vt galeazio castri domino pcesso. ipe carrarius ad senatū p misericordia impetranda cōmigraret. Et si q̄ volebat impetrasset. Ciuitas ipi⁹ esset. Sin aūt regrediēs i pristino statu restitueretur. Ideo carrarius cū francisco tercio filio ad senatū i veste humili accessit. a q̄ nullā grām pmeruit. Sȝ obiurgationibus mulctatus. i carcerē cū filio recludi iubet. Et statim missis cōmissarijs ciuitas nomīe senatus occupata ē. Que res galeatio molestissima fuit. Frāciscus postmodū strangulat⁹. fili⁹ q̄ mortis genere perierit dubiū. Supfuerāt eius duo filij Obertinus ꝛ Marsili⁹ q̄ an captiuitatē vrbis ad etruscos ꝯfugerāt. At sic eo anno q̄rto kal. decēbris veneti patauiū obtinuere. Et due potentissime ac illustrissime familie. s. Scaligeroꝝ ꝛ Carrariensiū ꝓpter eoꝝ dissensiones sue diuturnitatis ꝛ potentie. vno q̄si tpe finē acceperūt. Qui in verona ꝛ patauio p annos multos maxima cū gloria imperij sceptra tenuerūt. ac sic veneti plurimas ciuitates obtinuerūt. ꝛ eorum nomen supra modum excreuit.

Ordo monachorum montis oliueti

Ordo monachoꝝ alboꝝ. qui mōtis oliueti ordo nūcupat. Huius scismatis tpibus in senēsi agro a qbusdam nobilissimis senēsibus initiū sumpsit. Multi nāqȝ clarissimi senenses q̄s scismatū ꝛ bellicaꝝ tedebat pturbatio. spūssancti grā inspirati. vrbe vno anno egressi. nō longe in montē q̄ oliuetus dictus accessere. vbi i vnū congregati. Et a curis mūdialibus semoti. tāqȝ eremite deuotissimi deo in orōnibus ꝛ vigilijs ac crebris ieiunijs debuire ceperūt. Quoꝝ exemplo multi nobiles ꝛ adolescētes permoti. desiderio celestis p̄rie ad eosdē cōfluxere. Quāobrē incredibili feruore in dei huitio excrescere ceperūt. Quoꝝ fama cū ad pōtifices pueniſſet principaliores ad se romā vocauit. Et eoꝝ viuendi ꝓpositū diligenti examinatōne intelligere voluit. Cognitisqȝ eoꝝ votis. Exclamauit dicēs. hāc plantationē esse diuinā. nō humani cōsilij. Exhilaratusqȝ pontifex illoꝝ vitā ꝛ modū viuendi. sicut eorum priuilegijs ꝯstare dicit. q̄libentissime comprobauit. Et vt id diuinū opus sceptū stabilitatē susciperet statim albū habitū ad diue v̄ginis marie reuerentiā cū regula beatissimi bn̄dicti eisdē contulit. Quas maximis p̄uilegijs ꝛ gratijs cōmunies inter mōchos diui bn̄dicti annūerauit. ꝛ m̄lta mōsteria icolēda pcessit.

Ordo nouus mendicātū sub diui hieronimi titulo. ꝓsulante Innocētio septimo pōtifice nup defuncto ex tercio ordīe seraphici francisci. a q̄dā Redo noīe mōtis granelli comite apud fesulanā ethrurie vrbē primo excitatus ē. Ei⁹ aūt coadiutor h̄ in scto opere Gualterus marsus fuit. Et hi duo mire sanctitatis ꝛ integritatis viri huiusce regularis obſuātie ꝛ discipline fundatores ꝛ auctores fuere. Et sanctissimis institutis cū doctrina atqȝ exemplo mirūmmodū erexere. Quē q̄dē ordinē gregorius. xij. iste priuilegijs approbās sb̄ regula btissimi p̄ris Aug. quo ad vota principalia ap̄lica auctoritate ꝯfirmauit. Eugenius deinde q̄rtus vir vtiqȝ religiosissimus ꝛ ipe eadē auctoritate additis alijs priuilegijs mendicantium iteꝝ approbauit ꝛ confirmauit. Eisdem aūt in memoriā pristine tercij ordinis religionis habitū griseam tunicam cum clamide similiter grisea pro habitu concessit.

Ordo alius canonicus celestini habit⁹ cōgregatōnis sancti georij de alga apud venetias hisdē tpib⁹ a religiosissimo viro postea p̄triarcha laurentio iustiniano atqȝ alijs religiosis primum incredibili fauore ꝛ q̄dā austeritate initiū sumpsit. Quā cōgregatiōnē Gregorius pdictus q̄busdā cōstitutionibus sibi datis sb̄ prima bti petri regula ꝯfirmauit. Que statim egregijs viris ac doctissimis valde creuit. Quorū de numero Antonius Corarius Gregorij pontificis nepos. inde hostiensis cardinalis. Et gabriel postea Eugeni⁹ q̄rt⁹. Qui mōasteriū a pncipio p̄rna hereditate plīmū ap̄liauit ꝛ exornauit. Fuere ꝛ alij ea i ꝯgregatōe successores vita ꝛ morib⁹ pclarissimi. Qui religiōs doctrina atqȝ optimis exēplis p virili sua illustrarūt. Marin⁹ quirin⁹ egregius. ꝛ mapha⁹ cōtaren⁹ venet⁹ postea p̄triarcha ꝛ alij complurimi.

De heresi hussitarum et eius origine

Johannes wicleff

Perfida hussitaꝝ insania que sub rege wentzeslao etatis sue anno q̄nquagesimo ortū habuit. His temporibus germanos catholicos crudelem imodum armis vexare cepit. cuius originem τ ꝓgressum hoc loco ꝓsequi animus est. qm̄ ea pestis cū pene totam germaniā conturbauit neqꝫ adhuc exticta regni bohemici magnam partē occupat. Rexerant scolas pragenses primo theutones id molestissimū bohemis fuit hominibus natura ferocibus atqꝫ indomitis. Ex q̄bus vir q̄dā genere nobil' ex domo quā putridistis vocant apud oxoniā anglie ciuitatem lr̄is instructus. cū iohannis wicleffi libros offendisset quibus de realibus vniuersalibus titulus inscribit' magnope illis oblectabat' exemplaria secum attulit. inter que de ciuili dn̄o. de ecclesia. de diuersis questionibus contra clerum. pleraqꝫ volumina veluti preciosum thesaurū patrie sue intulit. imbutus iam ip̄e wiclefistarū veneno τ ad nocedū parat' virus in ciues euomuit. Comodauit aūt scripta que attulerat. his potissime qui theutonicoꝝ odio tenebant'. inter quos iohannes emicuit obscuro loco natus. ex villa hus quod anserē significat cognomentū mutuatus. Hic cum esset ingenio peracri τ lingua diserta multūqꝫ dialeticis oblectaret' τ peregrinas opiniones amaret auide admodum wiclefistaruꝫ doctrinam arripuit eaqꝫ theutonicos magistros vexare cepit sperans eo modo confusos theutones scolā relicturos. Quod cū non succederet a rege impetrarunt vt pragense gymnasium ritu parisiensis gubernaret'. Ea res magistratū scole theutonib' abstulit. Quam ob causam comoti magistri ac discipuli theutonici generis iureiurādo adacti vno die supra duo milia pragā reliquere. nec diu post circit' tria milia secuti apud liptzk misne ciuitatē triū dierum itinere a praga distantem vniuersale studiū erexere. quod ab alexandro pontifice priuilegijs munitū ac confirmatum fuit. τ p illustres duces saxonie dotatū ac structuris exornatum. a quo liptzk in cunctis augmētū sensit. Bohemis scole sue gubernatio libera patuit. q̄ꝝ p̄riceps habit' est iohannes hus lingua potens τ mundioris vite clarus. qui vbi satis fidei cōpactum sibi existimauit venenū quod iam pridem occulte conceperat palam euomuit. multa de libris wicleffi in mediū attulit afferēs in eis omnem veritatē ꝯtineri. adijciensqꝫ crebro inter p̄dicandū se postqꝫ ex hac luce migraret in ea loca proficisci cupere ad que wicleffi anima ꝑuenisset. quem virū fuisse bonum celoqꝫ dignū non dubitaret. Verū in lundano quadraginta quatuor articuli in eius libris reperti ab archiep̄o canthuariensi τ alijs ep̄is τ doctis viris condēnati. wicleff exhumatus corpus cōbustum fuit. Sequebant' tamen iohannem cleri ferme omnes ere alieno grauati sceleribus insignes τ ab eccl̄ia catholica recedentes ip̄am valdensiū sectā τ insaniaꝫ amplexi sunt. Huius pestifere ac iam pridem dampnate factionis dogmata sunt. Romanū presulem reliquis episcopis parem esse. Purgatoriuꝫ ignē nullum inueniri. Vanum esse orare pro mortuis τ auaricie sacerdotalis inuentuꝫ. Dei ac sanctos imagines delendas. Mēdicantiū religiones malos demones inuenisse. Sacerdotes pauperes esse debere sola contentos elemosina. Auricularem cōfessionē nugacem esse. Sufficere sua queqꝫ deo in cubili suo confiteri peccata. Cymiteriorum inanem vsum. Sacerdotē quocūqꝫ loco sacruꝫ xp̄i corpus ꝯficere. In canonicis horis frustra tp̄a teri. Jeiunijs ab ecclesia institutis nihil inesse meriti. atqꝫ alios plerosqꝫ errores edixere. ¶ Sed attulit nouam pestem petrus dresensis. id est oppidū misne super albim situm. qui apud ecclesiaꝫ sancti michaelis populū predicādo instruebat. iacobellū misnen̄. aggressus mirare ait doctum virū errorem aliū nō animaduertisse. comunionis eucharistie in qua s̄b vna tm̄ specie dn̄icum corpus ministratur. cū apud iohannē euangelistaꝫ τ apostolū xp̄i sub duplici specie panis τ vini summi debere videat'. Cōmotus his iacobellus in vetustis codicibus dyonisij ꝓsertim τ cypriani cōmunionē calicis laudatā inuenisset publice cōmouere populū cepit ne cōmunione calicis quoquo pacto negligerent. Huic heritici consensere haud modica gescientes leticia quod articulum inuenissent in euangelica lege fundatū. Inde varia attemptata fuerunt vsqꝫ ad conciliū constantiense sine fructu. Apud eīn glatouiam nobile monasterium fratrū predicatoꝝ extra menia oppidi sitū a fundamentis deijciunt. eaqꝫ prima ecclesiarū ruina in hussitarum nouitate facta. decurrit' in ecclesias monasteriaqꝫ passim nobilissima superis dicata templa. ferro atqꝫ igne vastant'. Per idem ferme tempus surrexit τ alius pseudo sacerdos apud pragam iohannes quidā ex ordine premonstratensium ipius monachus τ in om̄e scelus audax. cū neqꝫ bene sapere videret' monasteriū carmelitarum inuasit. Sophia interim anxia quo pacto tueret' crebris nuncijs ac litteris sigismundū vocare. vicinorum auxilia petere atqꝫ in omnes partes mentem dirigere. Sigismundum malo vsum consilio in turchos qui se iam prius castris exuerant arma prius mouere quā bohemiam petere libido incessit. q̄ si mox exercitum pragam duxisset anteqꝫ vires hereticorum coaluissent nunqꝫ ea incendia germaniam exiuissent. At ille cū turchos lacessere parat bohemiam amisit τ hungariā non defendit. Ea propter cū serū esset eius auxilium regina ex thesauro regio copias cōparauit. arcem firmauit. pugnatūqꝫ deinde die noctuqꝫ quīqꝫ diebus seuissimis ausis. multi vtrīqꝫ cesi. pretoriū incendio deletū ac magnifice domus exuste.

Linea sūmoꝝ pontificum
Iohānes vigesimustercius

Martinus quintus

Anno mundi. 6609. Anno xpi. 1410.

Iohannes eius nomis vigesimustercius papa. patria neapolitanus ⁊ nobilis. Baldesar cognomento cossa antea vocatus. sancti eustachij dyaconus cardinalis hoc anno p̄dicto alexandro mortuo bononie pontifex creatus. sedit annis. 4. menses. x. Sunt qui scribant id factū violenter esse. q᷑ ⁊ legatus bononiensis esset ⁊ armatos milites tū in vrbe tū in agris p̄ statione habuerat. vt si p̄cario id obtinere nō posset minis ⁊ armis tandē consequeretur. Cum multi p̄ducti fuerunt nemine approbare voluit. date inquit mihi petri clamides ego eam dabo pontifici. ille pallium humeris suis imponens. papa ait ego sum. id q̄uis patribus displicuisset. vtcūq̧ est. constat eum pontificem creatū fuisse ad eamq̧ dignitatē semp aspirasse. Erat aūt hic pontificij ⁊ ciuilis iuris peritissimus. vir in temporalibus quidē magnus. in spiritualibus nullus omnino atq̧ ineptus. ⁊ reꝝ gerendarū experientia magisq̧ vite sanctimonia preditus. Qui suscepto pontificatu dies aliquot bononie comoratus. ⁊ postmodum romā p̄fectus est. fuerat eñ illa prius aliquanto de manibus extorta ladislai. Iter eius per agrum florentinū ⁊ senensem ad inferū mare. inde p̄ tarquinatem ad vrbem fuit. post hec apparatus facti. missēq̧ aduersus ladislaum copie. duces militie erant paulus vrsus ⁊ Sfortia. Verū sequenti anno iterato iohannē bello vexare cepit. Ideo pontifex timore correptus florentiā primo. postmodum bononiam venit. ⁊ nō ita multo post mantuā ad Iohannem franciscū gonzagam p̄fectus est. ibidemq̧ ⁊ laude ⁊ cremone cū sigismundo cesare de pellendo ladislao qui romā ⁊ multa ecclesie oppida occupauerat conuentū habuit. Inde ad concilium Iohannes omniū nationū consensu citatus ad tollendū scisma duos cardinales in germaniā misit. qui vna cum principibus gallice ⁊ germanice nationis locū ydoneum deligerent. Constantia igit͛ germanie vrbs ydonea est visa Eo p̄ficiscunt͛ omnes. ⁊ iohannes pontifex admonentibus quibusdā ne id faceret. eo tamen profectus. Verū superueniente sigismundo multa crimina pontifici obiecta sunt. quoꝝ causa mutato habitu familiaq̧ clanculū noctu fugiens. Cū iam amplius quatuor mensibus in concilio fuisset schaffhusen abijt burgundiā petere festinans. iussu friderici ducis p̄ viam retentus imperatori tradit͛ ⁊ in insula sancti marci in carcerē conijcitur. Causam fuge concilium disquirere tum cepit. ad quadraginta exinde capitula contra eū probata sunt. merito e pontificatu deiectus. ad ludouicū igit͛ bauarie ducem missus in haidelberga triennio asseruatus est. Tandem eo in concilio martinus pontifex surrogatus dū apud florentiā existeret ⁊ a cosma de medicis ciue florentino rogaret͛ iohannē a carceribus liberauit. Cū ad martinū venit sese pedibus martini subijciens eū vt pontificem verū ⁊ vnicū recognouit. Martinus ea humilitate cōmotus. primus cardinalis efficit͛ tusculan᷒. Nec annū integrū supstes florentie e vita migrauit. vbi ⁊ a cosmo medice amicissimo suo honorificentissimo sepulchro in diui Iohannis baptiste templo magna adhibita funeris pompa sepultus est.

Anno mundi. 6616. Anno xpi. 1417.

Martinus quintus papa. patria romanus. otto cognomento colūna prius vocatus. Ex illustri colūnensium familia natus hoc anno in celebritate sancti martini ep̄i ex cardinali dyacono in constantiēsi cōcilio nationū omniū ⁊ cardinaliū consensu pontifex creatur. Is eñ a teneris annis cura parentū moribus et litteris imbutus. vbi adoleuisset iuri pontificio perusij operam dedit. vnde ad vrbem rediens ob integritatem ⁊ doctrinam vrbani sexti referendarius factus. Inde diaconus cardinalis ab innocentio septimo creatus. humanior factus patrociniū suum omnibus prestabat. In conuentu constantiensi cū multe in vtraq̧ partem altercationes haberent͛ ip̄e mediū quoddam tenuit cōmuni vtilitati semp consulens. Hanc ob rem et imperatori sigismundo ⁊ cardinalibus omnibus gratus. Qui in pontificatu constitutus nō somno ⁊ ocio sed negocio ⁊ sollicitudini deditus oīa ad rē pertinētia miro p̄fecit modo. Vir antea nequaq̧ sagax existimatus sed benignus. In pontificatu tñ ita opinionē de se prius habitā redarguit vt sagacitas quidē in eo summa. benignitas vero non supflua neq̧ minima reperiret͛. Peracto demū concilio reuersus p̄ fines mediolaneñ. Mantuanoꝝ ferrariensiū rauennatū florentiā venit. bononiā vitans que se per id tp̄s in libertatē vendicarat. florentie vero bienniū fere resedit pop̄ortuno loco ad rē ecclesie componendā. Nā ⁊ cū bractio q̄ ecclesie oppida p̄multa occuparat oppitulantibus florentinis concordiā fecit. Illiusq̧ post hec fretus opa bononiam redegit in suā potestatē. ⁊ ceteras vrbes vbiq̧ recepit. ex quo eius plurimū creuit auctoritas. florentiā tandē abiens ciuitatem metropolitano honore exornauit romā desideratus p̄uenit. vniuersa vrbe eidem obuiā effusa. que eū nō secus ac patrie parentē expectabat. quā adeo vastatā inuenit vt nullā ciuitatis faciē habere videbat͛. Quā ob rē pontifex pietate cōmotus ad eā exornandā cōponēdosq̧ mores ita animū adiecit vt breui p̄ualescens meliorē faciē p̄ se tulerit. plura in vrbe restituit. Hic aūt vir in omni vita integer Demū pontificatus sui anno quarto mense tercio rome apoplexia morit͛. etatis sue anno sexagesimotercio. Sepelit͛q̧ eius mandato in basilica constantiana ante capita ap̄loꝝ sepulchro eneo. comitante populo ro. et clero nō aliter flēte q̄ si eccl̄ia dei si vrbs roma vnico atq̧ optimo p̄nte orbata fuissꝫ. vacat tñ sedes dies. xij.

Linea imperatoꝝ
Sigismundus

Sigismundus caroli quarti romanoꝝ impatoris filius. natione bohem⁹ origine teuthonicus hungarie ⁊ bohemie rex. defuncto rupto romanoꝝ rege anno salutis M.cccc.x. franckfordie ab electoribus cesar electus est. vir quidem strennuus ⁊ ad omnia pagenda ꝓmptuosissimus. princeps singulari prudētia. magnitudine animi. beneficentia ⁊ liberalitate insignis. corporis quoq₃ maiestate ac decore illustris. Erat em̄ p̄clara facie. inclitus specioso atq₃ robusto corpore magnitudineq₃ animi siue pace siue bello eximius ac in erogando ꝓfusus. Is suscepto regͣ stat cū comitatu maxio vniuersam ferme cisalpinā galliā sedādi belli causa percurrit. Et cū multa eius egregia facinora memorie prodita sunt. Inter que illud p̄clarissimū q̄ ecclesiam catholicā in tres partes diuisam coacto apud constantiā generali concilio ad vnitatē redegit. Italiā. galliam. hispaniā angliam eius rei causa pagrans vt erat xp̄ianissimus cū totā xp̄ianam rempublicā ꝓpter scismata lebefactatā conspiceret omniū nationū consensu ꝯstantie concilium indixit. vbi iohanne p̄dicto. gregorio. xij. ⁊ benedicto nono pontificib⁹ abrogatis. electoq₃ martino quinto vniuersam rempublicā xp̄ianam sua industria suoq₃ maximo labore cōponere studuit. Mores etiā seculariu₃ q̄₃ clericoꝝ (nimia iam licentia labefactos) suo hortatu ⁊ virtute in meliorem reduxit formā. Uitoldo lituanie duci vt se regem appellaret missa corona indulsit. prius tamen ille vita decessit q̄₃ solennia coronationis expleret. Prussiam quā rex polonie fratrib⁹ beate marie teutonicoꝝ armis ademerat restitui iussit. wentzeslaū bohemie regē germanū suū q̄ regno inutilis esset cōiecit in vincula. q̄₃uis negligenter custoditum magno reipublice malo quidā bohemi e carceribus surripuerunt. Ceteru₃ bello prorsus infelix. quem nō turchi dumtaxat sed bohemi sepe acie fuderunt. Uxor ei prima fuit maria ludouici regis filia cū qua regnū accepit. Illius causa duos ⁊ triginta regulos in hungaria primarios qui aliqn̄ rebellassent gladio percussit. Ob quā rem ⁊ paulo post regina fatis functa in vincula coniectus est. mulieriq₃ vidue cuius virū interfecerat in custodiam traditus donec regni ꝓceres suppliciū decernerent sed no defuit capto in extremis rebus ꝓuidentia. q̄ vt erat facundia preditus ⁊ potens mulieri longe melius esse ostendit regiū sanguinē conseruare q̄₃ fundere. dimissus ab ea barbarā comitis cilie filiam duxit vxorem. nec diu postea compatis auxilijs regnū vendicauit. de ꝓditoribus suppliciū sumpsit. mulieris vidue fil[illegible]os ⁊ honoribus ⁊ opib⁹ inter primos regni ꝓceres cumulauit. Bohemia post multas calamitates vix tandem potitus est. Alberto duci austrie generi suo morauiam ne defensore careret dona dedit. Cū filiā elizabeth ex barbara natā ei in matrimoniū copulauit. Marchiam brandeburgensem Friderico burggrauio nurmbergensi dono dedit. Uaria aūt fortuna annos supra quinquaginta regnauit. In senium deniq₃ ꝑductus iterato in italiā venit. ad coronā augustalē obtinendam. ex germania in lombardiam veniēs mediolanū ingressus. inde ꝑ ethruriā ad senēses trāsijt. a q̄b⁹ honorificētissime except⁹ apō eos aliquod menses exegit. Inde ad Eugeniū pontificē romā se conferens ab eo coronā imperij accepit. Tādem romā abiens ariminū petijt. Deinde ꝑ ferrariensem agrū iter faciens mantuā ꝑuenit. vbi aliquot immoratus dies Jo. franciscū gonzagā mantue dn̄m marchionali dignitate insigniuit. Demū cum venetis pace facta alpes ꝯtransiuit ⁊ basileā petijt. dissidioq₃ patrū quod tunc erat cū Eugenio ad tēpus sedato. vlmam se contulerat. Hic audita thaboritaꝝ orphanorūq₃ cede legatos in bohemiā mittit. hortaṫ regni quiete₃. Illi magno numero apud ratisponā cū conueniunt regēq₃ suū salutant. Exinde poscentibus hungaris nauibus ꝑ danubiū vectus budam petijt. vbi reformato rerum statu vocatis ad se bohemoꝝ p̄ncipibus in albo regali. lx. milia nūmū inter eos distribuit. dicta die qua vellet bohemiā ingredi nec moratus iglauiam venit. vbi consilio cū bohemis habito legatoꝝ gesta comprobauit. His compositis Sigismundus imperator. ix. kal. septembris anno. vi. ⁊ xxx. supra millesimū ⁊ quadringentesimū ab ortu saluatoris pragam venit. qui paulo ante hostis censebaṫ extremis honoribus exceptus est. barones ac ciuitates iuruearunt. ⁊ magistratus quos ip̄e constituit acceperunt. Redierunt tunc mendicātes ⁊ monasteriorum abbates. Jamq₃ reges ei populiq₃ xp̄iani de recupato regno congratulabanṫ. Eugenius quoq₃ pōtifex maximus aureā rosam indicē sue letitie ad eū misit. Egrotare interea Sigismundus cepit. exaugēte morbo senectutis incomodū. Barbara ip̄eratrix de retinēdo imperio sollicita nobiliores ad se vocat. Mulier iā anus nouū coniugiū mente complexa filiā ex animo dimouet. Non latuerunt imperatorē furentis femine excogitatus. in Morauiā se vehi iussit visurū filiā anteq₃ vita excederet. Illa cu₃ viro Alberto ad eum in ciuitatē venit quā znoymā vocant. Albertū successorē suū nominat. hungarie ac bohemie primores rogat vt supp̄remā suā voluntatē exequāṫ. Regna quibus prefuerat genero vltima voluntate reliquit dicens beatū id regnū cui Albertus imperauerit. Supremis ordinatis inter amicorū manus defecit. Corpus eius in Uaradino vt in vltima voluntate placuerat sepultū.

Expeditio in Bohemos hereticos facta temporibus Sigismundi

Martinus pontifex maxim⁹ vbi armatam heresim crescere indies animaduertit priusq̄ꝫ amplius inualesceret cardinalem vintoniensem natione anglicū regia stirpe natū in germaniā proficisci iussit. qui cōtra bohemicam labem in arma concurreret. Cui ⁊ imperator adiumento fuit. Instituti sunt tres exercitus Saxonie duces. ⁊ quos vocant stangnales ciuitates in primis militauere. Scdm ex franconibus constitutum marchio brandeburgensis ductauit. Tercio p̄fuit otto treuerensis archieps. quez renenses secuti sunt Baioarij quoq̄ꝫ ⁊ ciuitates sueuoꝝ imperiales ingressi bohemiā tribus locis. siluā penetrauere. iuncti sīt castrametati sunt. Sed cū heretici collecto raptim milite in eos ꝑperare nunciaret̄ nō visum hostē fugerunt Nō dum cardinalis exercitus affuerat fugientibus occurrens magnis p̄cibus vt redirent in hostē hortat̄. quod cū frustra niteret̄ vix siluā egressi superuenientes bohemi postremū agmen lacessere ceperūt. facta ē ꝓfusior fuga. machinis quoq̄ꝫ bellicis potiti sunt. Exin misniā populati. Cū frāconiā redirent ne brandeburgensem agrū nurmbergensemq̄ꝫ vastarent pecunia placati diuitē exercitū reduxere. Sigismundus his cognitis nurmbergā ꝓfectus noua principū auxilia cōparat. Martinus quoq̄ꝫ pontifex maximus Julianū cardinalem sancti angeli lr̄is ac moribus excellentem cū ea legatione in teuthoniā mittit vt bohemis bellū inferat. ⁊ adueniente tp̄e in basiliensi ꝯcilio quod ꝑpe diē futurū erat noīe ap̄lico p̄sideat. Js germaniā ingressus mox nurmbergā ad Sigismundū se confert. quo in loco frequentes germanoꝝ principes conuenerant. decreta est noua in bohemos expeditio ad octauū kal'. iulij. Dux belli fridericus marchio brandeburgensis declaratus. qui cardinalem sequeret̄. Jngressus bohemiā in comitatu cardinalis. iohannes ⁊ albertus principes brādeburgenses cū patre. Herbipolen̄. babenbergen̄. ⁊ eysteten̄. epi. ⁊ imperialiū ciuitatum magistratus. Treueren̄. ⁊ colonien̄. antistites auxilia miserant. ⁊ cū his ꝓuinciaꝝ suaꝝ primores supra. xl. milia equitū fuisse tradunt̄. Jngressus cardinalis numerosum exercitū ducens multas villas oppidaq̄ꝫ hereticoꝝ diripuit. Bohemi qui iāp̄rdē hostē affuturū acceperant. expeditas in armis legiones coegerāt. interea siue ꝓditio in exercitu fideliū fuit (qd̄ plurimi putauere) siue maius sua sponte mētes hoīm pauor inuasit totis castris trepidatū ē. ⁊ priusq̄ꝫ hostis vllus in ꝯspectu daret̄ fedissima capta fuga. miraī iulianus vnde hic timor. Suaderet vt forti aīo hostē expectarēt. ꝟ frustra apud eos cohortatio fuit. sublata sunt raptim signa ⁊ rapido cursu fugā maturauere. Hostis postea ex metu alieno ingenti p̄da potit⁹ ē. Albert⁹ austrie dux cū accepisset bohemiā intrasse cardinalē raptim ex austria copijs in hereticos duxit. ꝟ fuga cognita p morauiā que nō dū ei parebat infesta signa circūferens. 500. villas ferro ⁊ igne deleuit. oppida vi cepit mortaliū. maximā cedē fecit. adeoq̄ꝫ gentē illā afflixit vt iugū eius accipiens parere sibi ea lege promiserat vt circa religionē id sequi teneret̄ qd̄ basiliense conciliū decerneret. Exactus in bohemia legatus basileaz se contulit ibiq̄ꝫ concilium celebrauit.

Ordo nou⁹ canonicoꝝ regulariū ⁊ congregatio sancte Justine ⁊ Hieronimi

Ordo nouus canonicoꝝ regulariū apud ethruriaz in lucēsi agro monasterio frisonarie initiū sumpsit a loco frisonaria dicta. deinde ab eugenio aucta lateranēsis appellata est. ⁊ speciali priuilegio canonicis regularibus btī augustini aggregauit. Hi a primo eoꝝ auctore clamidē nigrā cū nigro scapulari biretoq̄ꝫ nigro sumpsere. ⁊ albo scapulari deposito camiseā lineā eius loco induere voluerunt. quā ob rē vulgo fratres de la camisia ꝯgnominauit. Habuerunt aūt viros plurimos omni doctrina ⁊ eloquentia ⁊ sanctimonia celebres.

Congregatio etiā sctī benedicti que sctē iustine nūcupat̄ hac tempestate in ꝓuincia taruisana apud patauinā vrbē in monasterio sctē iustine primo p ludouicū barbū patriciū venetū initiū seu reformationē accepit ⁊ ad viā veritatis reduxit ⁊ ad regularē obseruantiā ꝑduxit. que congregatio viris p̄stantissimis ⁊ locis bonisq̄ꝫ tā tp̄alibus q̄ꝫ sp̄ūalibus excrescens. Eugenius quartus pōtifex eā maximis priuilegijs iuuit. deinde in ea innumerabiles viri nō modo iuriū ac sacre theologie doctrina. sed et eloquentia litterarum tam grecarū q̄ꝫ latinarū ornatissimi fuerunt.

Ordo dnīq̄ꝫ monachorū eremitaꝝ diui Jheronimi ⁊ iā patrū institutis collapsus a venerabili viro lupo hispalensi eius ordinis generali p̄posito nouis institutōnibus ex dictis beati iheronimi instauratus ē. quā martino pape obtulit ⁊ pontifex confirmauit. qui sub regula beati Benedicti militant. ⁊ ipā p omnia viuit. nisi q̄ꝫ griseo colore in indumentis ⁊ romano officio vtitur. Magne opinionis in ecclesia dei existit.

Allata erant Sigismundo cesari ex hungaria aureoꝝ quadraginta milia. Cū iaꝫ aduesperasceret. eaqꝫ in regia recōdita fuere. Cum cubitū esset cesar. dū cogitat in quem nam vsum eam pecuniā conuertat. somnus eū destitit. tum ille excitatus cubiculariꝫs. ite inquit ocius. consiliarios ducesqꝫ militū huc accersite Vocati proceres media nocte trepidi. timebant em̄ ne quid aduersi accidisset. imperatorem celeriter adeūt et que causa sit tam repentine vocationis inquirunt. Imperator confestim aperta archa. inter eos qui aduenerant pecunia distributa. ite inquit iam secure tranquilleqꝫ nobis dormire licet. nā quod mihi somnū ademerat vobiscum exit.

Concilium constanciense

Concilium generale apud constantiam sueuorūꝫ vrbē ad scisma tollendū quod nouē ⁊ triginta annis ꝑdurauerat Sigismundi cesaris iussu ⁊ industria Anno dn̄i. 1414. congerit. in quo quinqꝫ aderant nationes. italica. gallica. germanica. hispanica. et anglica. Quicq̄d vō harū nationū suffragiꝫs decernebat id ita ratū erat atqꝫ ꝑ p̄conem aut ꝑ notarium publicum ꝓ curia enunciabat si omniū consensu postea confirmatum fuisset. Eo quoqꝫ ꝓfectus Johannes pontifex admonentibus tn̄ quibusdā ne id faceret. ne cū pontifex accederet priuatus reuerteret. qđ etiā contigit. Proficiscens tn̄ cū viris quibusdam in omni genere doctrine p̄stantibus diu multumqꝫ germanos disputationibus incertos ⁊ ambiguos tenuit quod potissimū decernerent. Verū superueniente sigismundo factaqꝫ omnibus dicendi quod liberet potestate. pontificatu licet inuitus se abdicauit. Gregorius vō carolum malatestā legatū mittens sponte se abdicauit. Benedictus discussa aliq̄ꝫdiu re pontificatu tandem priuat. reiectisqꝫ natōibus que cū eo sentiebant. In eodem quoqꝫ concilio nonnulle hereses damnate. in quo de rebus bohemicis sermo habitus patrū mentes ingenti cura confecit. voluentiū animo quo nā modo ꝓuincia sanari possit. Condemnata est igit iohannis wicleff heresis ⁊ duo ex sectatoribus eius combusti sunt. iohannes hus ⁊ hieronimus eius discipulus tanqꝫ heresiarche. Cūqꝫ ibi quadriēnio ferme ad tollendos scismaticos ⁊ ad restituendam ecclesiam ac emendandos xp̄ianoꝝ mores multi prelati principesqꝫ p̄stitissent. Tādem de eligendo nouo pontifice sermo habitus est. Placuit ex vna quaqꝫ natione viros sex deligi ꝓbatos. qui cū cardinalibus conclaue ingressi deligerent. Anno igit millesimo quadringentesimo decimoseptimo. sexto ydus nouembris conclaue ingressi. Consentientibus cardinalibus duobus ⁊ triginta. nationibusqꝫ omnibus p̄ter omniū opinionem cū iam quadriennio vero pontifice caruisset ecclesia. in celebritate beati martini Otto columna romanus diaconus cardinalis pontifex creat omniū leticia. Effusus etiā nimio gaudio imperator Sigismūdus omnibus gratias egit. ante pontificem ꝓstratus summa veneratione pedes exosculatus est. quē ꝯtra pontifex amplexus non secus ac fratrē habuit gratias egit ꝙ sua oꝑa pax tandē eccie dei reddita esset. His gestis cū per annū in concilio p̄stitisset ⁊ multa ad xp̄ianā religionem necessaria decreta fuissent. Tandē anno xp̄i. 1418. conciliū pontificis īperatorisqꝫ iussu dissolutū fuit ⁊ in pace abiere.

Jo. gerson cancellarius parisiensis

Iohannes gerson cancellarius parisiensis denominatus hac tempestate floruit ⁊ in concilio constantiēsi nōnulla pro rege francie ⁊ aliꝫs absoluit. vir admodum doctus. theologus summus. parisiius sacraꝝ lr̄aꝝ christianissimus doctor. qui scripta varia ⁊ libros a se editos ecclesie profuturos post se reliquit. Is tandem anno dn̄i M.cccc.xxix. superos peciꝫt die. xiꝫ. iuliꝫ.

Caspar slick cancellarius trium cesarum

Caspar slick dominus inter principes denominatꝰ matre italica ex comitibus alticollis agri taruisini patre theutonico natus ex familia lazana ꝓuincia Frāconie. ingenio dextro. facūdia suaui. doctrine cultor. ad omnia genitus quecūqꝫ ageret. quem simul atqꝫ fortuna atqꝫ virtus extulit. vt quod erat prius inauditū triuꝫ cesarum successiue regnantiū cancellarie p̄fuerit. Unius ex ducibus slesie filiā sibi in matrimoniū tradere non recusauerit. Sigismundus egram illi ⁊ cubitū ⁊ alia ī frācoibus oppida dono dedit. Albertus in hungaria calesium ⁊ albam ecclesiam. Fridericus in austria gretziū. Versatile ꝓfecto ingeniū ⁊ nature bonitas singularis que inter tot imperatores moribus prorsus dispares pari gratia viuere potuit. Huius amicicia vsus eneas pius episcopatum tergestinū. vnde relique dignitates ꝓuenere consecutus est. Mortuus est bohemie ex apoplexia ⁊ apud carmelitas cū coniuge sepultus.

Constantia vrbs germanie non admodū magna ꝟ opulenta atqꝫ formosa eius ꝑpter menia. Rhenus
lacu emergēs rursus in alueū redit. Pons in eo ē qui ab ipsius vrbis porta ad germanos ptinet. Ul
traqꝫ pontē crebra edificia secus alterā fluuij ripā. Lacus aūt omniū amenissimus est. multaqꝫ castella ⁊ vi
cos vndequaqꝫ ꝑ ripas habet. aqua nitida fundo glareoso ac ꝑspicuo. pisces fert varios quidē ⁊ multipli
ces. sed pro tanta aquaꝝ magnitudine non admodū copiosos. Uiginti milia passuū in longitudine patet
Latitudo alibi. x. alibi ad. xv. milia passuū extendit. Rhenus eñ curiensez ꝑcurrens agrū dū fines constā
ciensiū attingit duos lacus facit. Uenetū scilicet ⁊ acroniū vt veteres appellabant. inter quos constantia
sita. Hij nunc a loco ⁊ dominijs sortiti nomīa. superior constantiensis. ⁊ a castro ⁊ eiꝰ loci dominio de bod
ma lacus bodmer dictus. Inferior ab oppido dicto cella rudolffi cellacensis denoīatur. In infima lacus su
perioris parte constantia. De constantie vo antiquitate ⁊ origine ciues perpauci occurrunt vt in alijs vr
bibus. qui vel aui sui nomen ⁊ memoriā. nedū vrbis tenere videnť. Si tamen diligentius ꝑscruteris tabu
lam inuenies marmoreā vetustas lr̄am continentem. Ex quibus apparet a constantio constantini patre. q̄
a diocleciano ⁊ maximiano cesar dictus est hanc vrbē nomen cepisse cū prius vitudura nuncupareť. Hanc
tabulā perpauci constantiensiū legere sciunt. Tenetqꝫ vulgus opinio esse sanctuariū quoddā ꝑcipue religi
onis. ita mulie rcule ⁊ cetera imperita turba fucandis per eā manibus ⁊ ad faciem refricandis. iam litteras
pene totas ex tabula deleuerunt. cum tamen ibi scripta sint non sanctoꝝ christi sed persecutoruꝫ christiane
fidei nomina. Mores quoqꝫ ⁊ instituta ciuitatis sunt. Singulis annis vnus ex ciuibus suffragio creatur.
apud quem summa potestas cum imperio sit. Hic non publicis ed bus ꝟ in priuata domo sua ⁊ consueta
habitat. Si quando per vrbē incedit lictores habet virgas manu ferentes. Cetero aūt habitu nihilo a re
liquis differt ciuibus. Hic in caput vniuscuiusqꝫ animaduertendi potestatē hꝫ. Si de homicidio. de furto.
de rapinis. de veneficio. de adulterio ac de ceteris criminibꝰ agať. astant in ꝯcilio hij quos sibi ciuitas de
putauit. rei ipi in vinculis adducunť. ibi ⁊ accusatoribus ⁊ defensoribus dicendi contra reuꝫ. ⁊ pro reo fa

cultas daẜ. Auditis omnibus in sententiã itur. Si reus dãnaretur lictores magistratus supplicio afficiunt Eodem ordine de ciuilibus causis cognosciẜ apud hunc magistratũ ⁊ eius consiliũ. quia liberã iudicãdi potestatem habent. Oratoria facultas plurimũ valet. Itaqꝫ si qui diserti reperiunẜ hi aduocati in ciuilibus et criminalibus causis adducti. plurimũ ⁊ gratia ⁊ dignitate in ciuitate possunt. Uniuersa hec ciuitas in duo genera diuisa est. Alij eñ sunt equestris generis. alij plebei. Plebei mercaturis ⁊ officinis intendunt. Equites veteribus patrimonijs contenti redditibus aluntẜ. Equestrem dignitatẽ obseruant. Si quis plebeiꝰ ditior factus ad equestrem locũ ꝑuenire tentaret ei nullo modo licere putant. Nec nobilitas que in eo ꝓphanari. aut polluí dignitatem suã arbitratur hoc eũ facere ꝑmittit. Ita per longa tempora vterqꝫ ordo in suis finibus consistit. Cũ equites ad mercaturas ⁊ solidiora munera declinare in turpissimis sit. Plebeio autẽ ad equestrem dignitatẽ se attollere nullo modo liceat nec nobilitas patiaẜ. Gubernatio tamen reipublice communis est plebeis ⁊ nobilibus. ¶ Ad septem miliaria a constantia a transitu vero alpiũ. xx. milia passuum oppidũ extat Uelchirchiũ id est opulentũ atqꝫ vrbanũ. Edificia habet speciosa. vinetis ⁊ pometis plurimũ habundat. Flumen quoqꝫ rheni oriẜ in alpibus nõ longe ab eo loco cum ab italia transitꝰ fit ex sinistra manu. sed mox ad dexteram vergens ⁊ suo gurgite ⁊ multoꝝ incrementis adiutum ingens ⁊ robustũ decurrit inter orientem ⁊ septentrionẽ recto alueo conuersum. Aquam habet medij coloris inter ceruleam ⁊ viridez cursum rapidum. alueum arenosuz. solidum tamen. ita vt pedibus pressus vestigio non signetur.

Ferunt temporibus concilij in ea habiti in hac inclita ciuitate ingentem multitudinem hominum fuisse ex omni natione xp̃iana. precipui tamen erant itali. galli. germani. hispani ⁊ angli. quoꝝ suffragijs omnes concilij res geste sunt. Prestantiores quoqꝫ in eo fuerunt Johannes. xxiij. summus pontifex ⁊ Sigismundus cesar. Quinqꝫ epi cardinales. xvi. p̃sbiteri cardinales. vij. diaconi cardinales. Patriarche. vij. Archiepi. xxxiiij. Episcopi. 104. Abbates. lx. insignes. Generales q̃tuor ordinuz. Duces. xxiiij. Comites cxl. Cõmunitates quoqꝫ vrbiũ tam ytalie qꝫ germanie superioris ⁊ inferioris. Post electionem vo Martini Sigismundus conclaue ingressus nullo habito dignitatis sue respectu gratias omnibus cum lachrimis egit. ꝙ necessarium reipublice xp̃iane prope extincte elegissent.

Johannes hus heresiarcha

Johãnes hus obscuro loco natus. ex villa hus quod anserẽ significat cognomẽtũ mutuat⁹. Hic cũ esset ingenio pacri ꝛ lingua diserta multũqꝫ dialiticis oblectatus. ꝛ peregrinas opiniones amaret. Auide admodũ wiclefistarũ doctrinam arripuit. Jheronimũ hominẽ eloquentẽ condiscipulũ prage habuit. Placuit sigismundo imperatore suadente patribus in ꝯcilio ꝯstantiẽsi vt bohemia sanari posset iohannẽ ꝛ iheronimũ ad synodũ euocari. qui cũ ceteris eius regni doctiores. tũ quia doctores ac heresum principes habebant. vouerũt ambo nõ tã verecunde aliena discere ꝙ̃ sua imprudenter ingerere parati. docendi quippe ꝙ̃ discendi cupidiores. ꝛ auditi sunt in ꝯsessu patrũ. Johãnes etate ꝛ auctoritate maior habitus. doctrina ꝛ facundia superior iheronimus. Lecti ex omni natione patres diuini atqꝫ humani iuris doctores. sepe cũ his colloquiũ habuere. dogmata eorũ a lege diuina aliena esse monstrarunt. neqꝫ bonis conducere moribus. rogauerunt ne plus sapere quã ecclesia vellent. peregrinas opiniones relinquerent. ingenia sua wiclefistarũ insania ne fedarent. in edocendis populis nõ dedocendis exercerent. possent in ꝯspectu dei ꝛ in ecclesia militanti sublime consequi locum. Stetere in ꝓposito ꝑtinaces bohemoꝝ animi. seuerantes se sancti euangelij emulatores. se xp̄i discipulos esse. Romanã ecclesiam longe a traditionibus aploꝝ abijsse. que opes ꝛ delicias sectaret. dominatũ in populis exquireret. canes equos alerent. ecclesiarũ bona que xp̄i pauperibus deberentur per lasciuiã luxũqꝫ ꝯsumerent. Primores magne synodis vbi ꝑtinatiam ꝛ immutabiles animos perditoꝝ hoĩm animaduertit. membra ecclesie putrida que sanari non poterant ne reliquũ corpus inficerent resecanda censuerũt. Lata est in consessu patrũ aduersus contumaces sententia cremandos esse ꝗ doctrinã ecclesie respuerẽt. Prior iohannes igr̃ ꝯbustus ẽ. iheronimus. ccc. xl. diebus postea in vinculis habitus cũ resipiscere nollet sed descendens in laudationem Johannis hussi dudũ ad ignem damnati virũ illum iustũ ꝛ sanctũ appellans illa morte indignum. se quoqꝫ paratũ quoduis suppliciũ adire forti animo ꝛ constanti. Multi illũ accessere viri eruditissimi. ꝑcipue cardinalis florentinus vt a sua sententia dimouerent. sed cũ ꝑtinacius in erroribus ꝑseuerabat ꝑ consilium heresi damnatus ꝛ igni ꝯbustus iocunda fronte ad incendiũ ꝑperauit. flamma adhibita canere cepit ymnũ quẽ fumus ꝛ ignis vix interrupit. Nemo philosophoꝝ tam forti animo mortẽ ꝑtulisse ꝑhibet. Cineres exustorũ ne raperent a bohemis in lacũ proiecti. discipuli eoꝝ ex eo solo terrã abstulere in quo ignis fuit. eamqꝫ veluti sacrã secum attulere in patriã. Johannes ꝛ iheronimus apud bohemos martirũ honores meruere. nec minores ꝙ̃ petrus ꝛ paulus apud romanos habiti. Nunciatis eñ in bohemia que constantie gesta fuerunt discipuli eoꝝ sequacesqꝫ omnes in vnũ conuenientes memoriam in primis defunctorum consecrant. celebrandamqꝫ quotannis decernunt.

Jheronimus hereticus

Johannes rochezana

Johannes rochezana heresiarcha apud bohemos ꝑ longa tp̃a ꝑfidiã seminauit. Oppidulũ est pragensis ecclesie nõ longe a pelzina cui rochezana ẽ nomen. Ex hoc loco puer obscuris parentibus censuqꝫ tenuissimo natus iohãnes nomine pragam venit mendicatuqꝫ victũ querens grãmaticam ꝛ dyalecticam didicit. Cũ adoleuisset nobilis cuiusdã pedagogus fact⁹ ẽ. ꝛ cũ valeret ingenio linguaqꝫ ꝓmptus esset in collegio pauperũ recept⁹ auditor iacobelli fuit. Postremo ꝑsbiter ordinatus ꝑdicare verbũ dei pragensibus cepit. Ex oppido vnde ortũ habuit rochezane cognomen ducente. ꝛ in de noĩe ꝛ auctoritate valebat. ꝛ cũ basiliensis sinodus bohemis scripsit vt legatos mitterent. inter legationẽ. ccc. equitũ ad basileã missam iohannes rochezana pseudo pragensis apostolus deputatus fuit. Et postea sedente prage sigismũdo pro tribunali in foro ciuitatis rochezana cũ quatuor ꝑsbiteris nomine totius cleri obedientiã romane ecclesie sese ꝓtestare ꝓfessus est. ꝛ sequenti die absoluti ab anathemate ꝛ ꝑ legatos ꝯciliꝭ in ecclesiã introducti rochezane ꝑfidie sue non immemor altare accedẽs diuina re ꝑacta vni quẽ iusserat ex laicis adesse sacramentũ ex calice dedit. Cũ is alter ex concilio legatus id sibi nõ licere assereret. in quo errore ꝑseuerans tandem senio defecit.

Leonhardus aretinus

Leonhardũ aretinũ ꝑhm ꝛ oratorẽ ac historicum elegantissimũ ac ꝓbatũ tẽpestate istac floruisse constat. eo ꝙ innocentij septimi. gregorij duodecimi. alexandri ꝛ iohannis. xxiij. pon. ro. vsqꝫ ad ꝯciliũ Constantie summa integritate fide secretarij officiũ administrasset. deinde a florentino populo accitus cancellarie generalis sibi cura demandata vsqꝫ ad extremũ vite tp̃s gessit. Inter viros illustres ob dicendi elegantiã oĩbus ꝑferendus est. Cũ esset optime doctus licet multis occupatis negocijs ea tñ scribere voluit. ꝛ ꝑmo cũ adhuc grecis autoribus operã daret Basiliũ de instituendis discipulis transtulit. Vitã qꝫ viroꝝ illustriũ in plutarcho ꝛ vitã ciceronis ꝯposuit. Trãstulit qꝫ libellũ xenophontis de tyranno. ꝛ aliquos libros platonis. Ex aristotele economicũ ethicoꝝ ꝛ pollitico rũ libros. historiã gothoꝝ edidit. volumẽ etiã eplaꝝ ac sui tp̃is historiã. de laudibus florentie ꝛ rebus florentinoꝝ. cuius historie cã senatus ei singulare premiũ vsqꝫ ad mortẽ ꝯstituit. Que qdẽ mors fuit anno dñi. 1 4 4 3. cũ esset etatis anoꝝ. 7 4. Multa pterea alia composuit in quibus dicendi elegantia ꝛ summa ipsius ingenij vis apparet.

Pogius florentinus

POggius florētin⁹ orator facūdissim⁹. Et lraꝝ aplicarū scriptor disertissimus. hisdē tpibus. Et ipse ob singulare doctrinā ꝛ dicēdi leporē. tū rome tūcq̧ ꝯstantie vbi cōciliū habebatur atq̧ alijs in locis maximo habitus in precio Extitit. Is in cōcilio q̄ntilianū oīno depditū reperit. in monasterio ꝓpe cōstantiam hūc florentini ꝓpter ingeniȷ ꝛ eloq̄ntie ipsius claritatē. Cū p. xl. annos in curia ro. scriptoris officiū optime gessisset. ad se vocatū summo honore exceperunt. ꝛ honorarūt. Composuit aūt hic funebres orōnes ac alias plurimas. Et libros facetiarū ꝛ eplarū. Et e greco dyonisiū siculū ꝛ alios latios fecit. De situ indie librum edidit ꝛ alia multa.

GAsparinus bergomēsis ex barzisa rusculo natus. Grāmaticus q̄dem ꝛ orbetor celeberrim⁹. Hijs tpibus apud venetias ob singularē doctrinam in pcio extitit. etiā lras latinas semimortuas q̄si ab inferis resuscitauit. Venetijs publico salario legens. multi clarissimi adolescentes pmoti edisc̄edi grā ad eū cōfluxere. Audita ei⁹ fama philippus mediolanēsiū dux eius mediolanēsib⁹ edocēdis padua ꝛ venetia euocauit. vbi ciceronis ꝑuetustq̧ codex interitū euasit. In q̄ tres libri ciceronis de oratore depditi quos oblitatos multo labore suppleuit. defectus q̧ꝫ in q̄ntiliani de institutionib⁹ ꝛ Cycerone de oratore emendauit. Ortographiā ī lingua latina cōposuit. Habetur q̧ꝫ ei⁹ eple ꝛ orōnes elegantes. Cristoferus quoq̧ barzisius de pergamo medicus celeberrimus eiusdem familie postea doctus ꝛ eloquens habebatur padue. qui post se scripta reliquit.

Antoni⁹ de butrio iuris doctor

ANtonius de Butrio patria bonomēsis petri de ancharano q̄ fuit baldi peru sini auditor contemporaneus fuit. Vir certe doctissimus ac vite sanctitate insignis. qui p ceteris decretales ꝛ clementinas optime explanauit. duoq̧ reptoria ad ius ciuile canonicūue ꝑtinentia cōposuit. ac etiā ꝯsilioꝝ op⁹ p⁹ se reliquit

FRanciscus zabarella natione patauin⁹. ro. eccl'ie cardinalis pſbyter. iuris pōtificij ꝯsultissim⁹. Vir p hoc tpus dignitatē suā vt platos decet lris ꝛ prudētia plurimū exornauit. Is cū doctissim⁹ ꝛ eloq̄ntissimus haberet copiose in decretalib⁹ ac clemētinis multa edidit. ꝛ alia q̄dā memoratu digna ꝯposuit.

RAphael fulgosius natione placētinus excellētissim⁹ iuris cōsultus. tēpestate hac multa ad declarationē iuris ciuilis ꝑtinētia. Sup digesto ꝛ codice cōmentatus ē. ac ꝯsilioꝝ opa. Raphaelē q̧ꝫ Cumanū iuris ciuil' ꝯsultissimū cōtemporaneū fuisse cōstat. Qui in digesto veteri multa ꝛ ꝯsilioꝝ volumina edidit.

IOannes de Imola egregius vtriusq̧ iuris doctor p ipm tps apud bononiā insignis ꝛ clarus habitus sup primū secundū ꝛ terciū decretalium accurate scripsit. Sextū q̧ꝫ ac clemētinas elegātissime cōmentatus est. ꝫ ꝛ in inforciato ac digesto nouo q̄dam cōposuit volumina. Obijt aūt hic vir toti ytalie notatissimus. Anno a natali xpi. 1436.

Jacobus de forliuio medicine doctor

IAcobus forliuiens egregi⁹ medicus. hac tēpestate floruit. Quē dicūt cūctos qui phiam ꝛ medicinā ꝓfessi fuerāt excelluisse. Et ꝓpterea sup primū canonē Auicenne. Et sup eiusdē afforismis ꝛ Tegni optime ꝛ egregie scripsit. Libellum pterea de intēsione graduū formaꝝ. ꝛ eaꝝ remissione cōposuit. Sepult⁹ tandem padue apud heremitanos cum insigni epitaphio.

HUgo senēsis vulgat⁹ medic⁹ post cū diuina q̄dam ingeniȷ ꝛ medendi grā. oēs q̄ an̄ illū ī etbruria floruerūt excelluisse credit. Qui sup pmo Auicenne ꝛ aphorismi hyppocratis scripsisse d'r. Et cōsilia vtilissima post se reliquit.

ABbas siculus. Et ipse hec tpa reddidit clarissima. Cui ꝓpriū nomē erat Nicolaus ex cathania vrbe oriūdus pōtificij iuris ꝛ phie pitissim⁹. prio apud senā etbrurie vrbē pōtificiū ius edocēs. Cū ingeniȷ eēt clarissimi pclarissima monimenta in iure post se reliquit. Unde ꝛ decretales oēs plurimis voluminibus ꝛ egregijs sup omes declarauit. Ei⁹ q̧ꝫ extāt repetitiones ac consilia accuratissima.

Barbara coniux Sigismūdi

BArbara Sigismūdi ipatoris coniunx ex domo cilie. si quāuis senectute cōfecta post obitū mariti nouū cōiugiū mēte cōplexa. Captiua ꝛ ipatoris cadauer vna vehit miserabile spectaculū ꝛ hūanaꝝ reꝝ singulare documētū. Occurrūt lugubres hūgari. nec teneri lacrimas ī tāta reꝝ nouitate pn̄t hinc defuncti regis corp⁹ fletū elicit. Inde regie vincla cōmiseratōes excitāt. Libera deinde ī bohemiā se recepit apud grecū regie. Ibiq̧ inter greges exoleratoꝝ cōcubinos cōsenuit. nobil' genē. infamis vita mulier. In tantāq̧ demētie cecitatē ꝓlapsa ē. vt sctās vgīes q̄ p fide ihu mortē subiere stultas publice ꝓpellaret. q̄ voluptatis gaudia gustare nescierūt. Nihil deīn boni suū esse dicebat. nisi voluptates. p⁹ hāc vitā aliā eē negabat. Et iterire aīas cū corpe afferebat. Sꝫ hāc tā scelestē feminā ī domicilio hereticoꝝ ex peste apud grecius defunctā scelerati ꝛ abhomiabiles hussitaꝝ sacerdotes. pragā duxere. atꝫ itra sua sacra regū tumul' ꝯdidē. Nō sunt fgib⁹ scpte leges. nec q̄cq̄ ī bohemia n̄ ꝑmissū. fuit ī exhauste libidīs mlier. ācillas ieiunātes ꝛ orātes icrepauit. q̄d corp⁹ frustra macerarent. Fictūq̧ celi numen placere vbis crederent. Uiuendū suauiter dū vita suppetit. fruendumq̧ voluptatibus.

Linea summoꝝ pontificū

Eugenius quartus

Felix quintus

Anno mundi. 6630. Anno xpi. 1431.

Eugenius quartus papa. pria venetus. familia candelmeria pplari q̄dē ꝭ antiqua. pře angelo natus. gabriel antea vocatus. hoc anno q̄nto nonas marcij pōtifex creaᵗ. Hic gregorij duodecimi ex sorore nepos. celestini habitus canonicus ꝯgregationis sancti georgij in aliga venetijs fuit. ꝛ eū secum romā recusantē duxit. ꝛ primo thesaurariū fecit. deinceps epm senensem. post in cardinalē retulit. demū pontifex factᵘ. nil eo honore elatior. nulla in re pristinā vitā mutauit. Pricipio aūt pontificatus sui malis cōsilijs ductus. diuina hūanaqꝫ oia pturbauit. Nā ꝛ ppłm romanū ad arma exciuit. Et cōcilio basiliēsi vñ infinita mala orta sunt auctoritatē dedit. approbatis eoꝝ p litteras aplicas decretis. Verꝫ postea ad seipm rediens oia prudenter ac constantissime egit. Vir aspectu insignis ꝛ veneratione dignus. grauis in dicendo potiusqꝫ eloquens. modice litterature. multe cognitionis historie pseruim. liberalis i omes. tū vel maxime in litteratos. q̄rū familiaritate delectatus ē. Nā leonardum aretinū carolū poggiū. aurispā trapesuntiū. blondūꝫ viros doctissimos secretis suis admisit. ad iram nō facile mouebaᵗ ob iniurias illatas. ꝛ maledicētiūꝫ hoim. aut mimos ꝛ dicteria scribentiū. gymnasia oia qꝫ diligentissime fouit maxime vo romanū. ad qd̄ omē genus litterature adhibuit. religiosos mirūimmodū dilexit. eosqꝫ opibus ꝛ immunitatibᵘ auxit. bella aūt ita amauit. qd̄ mirū in pontifice videri debet. Et delphinū caroli regis francie filiū cū magno equitatu i basilienses cōcitauerat. Cuiᵘ impetu dissipatus ē cōuentus ille. Constans pterea in pactis seruādis ē habitus. nisi q̄d pollicitus fuisset qd̄ reuocare qꝫ pficere satius esset. splendidius in victu familie. parcus in suo. Et a vino ita alienus vt abstemius merito vocareᵗ. familiares hūit admodū paucos. s viros doctos. Et q̄ꝫ opa in grauibus rebus vti posset. Impator sigismūdus cuꝫ sex mensibᵘ senis substitisset ad eugeniū cōuersus inito cū eo federe romā pfectus. Corona imperij donaᵗ. verū mortuo sigismūdo impatore a q̄ basiliense ꝯciliū incrementū habuerat. Creatoqꝫ ab electoribus alberto austrie duce conciliū ferrariense inchoauit. eo profectus impator grecoꝝ ab eugenio susceptus ē. inde florētiā transtulit. Exornare de inde eccłiam dei edificijs ꝛ sacellis ē annixus. vt ex capella pontificia ꝛ eneis sancti petri valuis apparet. Moriᵗ aūt pontificatus sui anno decimo sexto. septimo kal marcij. āno. M. cccc.xlvi. Vir ingenio ꝛ gestis rebus insignis. etatis sue anno sexagesimo quarto. q̄ anno btūm Nicolaū toletanū in sanctos retulit confessores. Sepelituqꝫ in basilica Petri. sepulcro marmoreo. hoc epitaphio. Eugeniᵘ iacet hic quartus cor nobile cuius. Testanᵗ vite splendida facta sue. Istius ante sacros se pbuit alter ab ortu. Alter ab occasu cesar vterqꝫ pedes. Alter vt accipiat fidei documēta latine. Alter vt aurato cīgat honore caput. Quo duce ꝛ armenij graioꝝ exempla secuti. Romanici agnorūt ethiopesqꝫ fidem ꝛc̄.

Felix quintus anno dñi. 1438. die. 17. nouembris. eugenio pontifice a basiliēsi ꝯcilio philippi ducis pcuratione deposito. Et in scismate pontifex electus. sedit annis. 9. quo creato euestigio magne sediciones in eccłia dei exorte sunt. cū xpiana respub. trifariā diuisa. aut felicē aut eugeniū seqreᵗ. Essentqꝫ qui neutrales vocaretur. qꝛ neutri obtemparent. Hic itaqꝫ felix primus sabaudie dux fuit. q̄ prius comites appellabanᵗ. Et sygismūdo cesare titulo ducatus obtento. cū annis ferme. xl. post pris prouincie gubernacula tenuisset. Aucto pr̄no imperio. parta vndiqꝫ pace. ac demū relictis principatus glorie fastibᵘ. in heremū se recepisset. cū sex viris equestris ordinis etate etiā pvectis. mūdo ꝛ pompis eiᵘ renūciasset. ad ripallie locū tanq̄ꝫ paradisum delitiaꝝ sibi delegit. Cūqꝫ eo in statu vitā celibem in terris ageret a basiliensi cōcilio pontifex electus fuit. barbā totondit qꝫ pmissum nutriuerat. Ducatū primo genito suo tradidit. ecclesiasticas cerimonias didicit. stipatus magna nobilium caterua basileam perrexit. Ubi inter duos filios egregia facie adolescentes tanqꝫ rōne psul eccłe coronatᵘ ē. celebrauit sepe diuina hndixit plebibᵘ. officia curie ordinauit. cardinales doctrina ꝛ auctoritate pstātes assumpsit. Verū cū paci ꝛ hūilitati amator existeret mortuo eugenio pōtifice illico nullis pulsatus pcibᵘ nicolai eiᵘ successori hūanissime cessit. Relicto noīe pape cardinalatus honorē retinuit. i pria sua legatū de latē creauit. Deficiēs demuꝫ in senectute bona. fuit aūt clarissimᵘ pnceps preter genᵘ ꝛ sue elegātie formā. ac regiam dignitatē ꝛ pmptā eloq̄ntiā moribᵘ itegre. vita ꝛ religiōe scūs. i subortos clemēs. i bello magnanimᵘ. ꝛ i oēs iustissimus. ac demū nimiū felix. si seniū suuꝫ ecclesiasticis titulis non fedasset.

Scisma h̄. xxiij. iter eugeniū ꝛ felicē vsꝫ ad nicolaū. v. ob varias disceptatōes an pontifex eēt sup ꝯciliū pdurauit. ñ sine scādalo reipub. xpiane.

Solis facta ē defectio ꝛ varia bella ꝛ diffidia secuta sunt. ꝛ cometa apparuit secuta est occisio hominū in leodio.

Albertus austrie dux. Et pdicti sigismūdi gener. ac boemie hūgarieq̧ rex anno dn̄i. 1438. xiij. kal. aprilis impator post sigismundū creatus. impauit annis duob⁹. Vir q̄dē optim⁹. ꝛ in om̄i virtute decoratus. religiosus princeps. Et qui liberalitate simul iusticiaq̧ prestaret. fuit in bellis audax. ꝛ manu promptus. Is primo apud albam regalē cū ꝯiuge sua Elizabeth kal. ianuarij summo ꝯsensu ꝛ applausu ppl'i coronatus ē. Inde pdie nonas Maij rex boBemie designat. diademaq̧ suscepit. Inter hec ꝛ electores imperij apud franckfordiā ꝯuenientes. Eius felicitatē admirati. ꝛ ipi suū sanguinē extollere decreuerūt. romanū imperiū alberto cōmendant. At illi acceptare imperiuȝ in iussu baronū. ꝛ nisi primores hungarie indulgeret haud quaq̧ licebat. qbus haud ex vsu videbat suū regē theutonib⁹ imperare. dū sigismūdus romane rei ꝯsultus. ytaliā germaniā ceterasq̧ ꝓuincias pagrasset. hūgariā turcoꝝ direptioni paruisse. atq̧ ob eā cām iureiurādo albertū obligarūt. ne suo in iussu impiuȝ acceptaret. Vocati tn̄ ad regem q̄ tūc wienne fuit. Multa in vtrāq̧ ptem dicta. Victi pcibus pcipue friderici ducis austrie tūc adolescētis. assensuȝ dedere. imperiū summa ꝯgratulatōne germanoꝝ ab alberto susceptū. Ille imperio auctus. hūgariā redijt aduersus turcos qui rasciam inuaserāt arma moturus. Interea georgius palocius strigoniēsiū pontifex diem obijt qui coronā regni ꝛ preciosam regni suppellectilē in arce buauerat. Qua re cognita albertus eo se confert. arx regine dedit. q̄ dum thesaurū regni corā baronibus ad eam rem selectis recognoscit. coronā beati stephani regis quā sacrosanctā putāt. clam surripit. anuīq̧ custodiendā tradit. cetera obsignatis occlaudit arcis. Albertus budam reuersus nō expectatis auxilijs aduersus turcos exercitū ducit. Castra intra Ticiam amnē ꝛ danubiū collocat. interea turcoꝝ impator euicto castello ex cecatoq̧ dispoti filio. cuius sororem in matrimoniū duxerat domū abijt. Albert⁹ vbi expugnatā synderoniā turcos abijsse cognouit. dimisso exercitu budam redijt. Sed insolito feruentis augusti calore vexatus. dū peponib⁹ nimiū oblectaretur. ventris solutionem incidit. Cūȝ igit' dissinteria laboraret sentiensq̧ periculū. wiennā repetere statuit. siue moriturus inter suos. siue q̄ aerem in quo fuerat nutritus cōferre aliquid ad sanitatē sperabat. Iter igressus cū iam strigoniū preterisset. ꝛ in itinere magis ac magis morbo affectus. relicta vxore pregnante. obsignatoq̧ testamēto. in villa q̄ longa dicitur. vi. kal. nouembris e vita decessit. princeps liberalitate ꝛ fortitudine clarus. qui magna de se xp̄iane reipublice ꝓmittere videbatur. Nec minora populi de sua v̄tute cōceperant pulcerrime spei breuitas vite nō sinit. neq̧ em̄ biennio toto imperauerat. statura eius ꝓcera fuit. neruosum ꝛ validū corp⁹. facies terrifica. more getis erasa barba. supius labrū intōsum vestem haud splēdidam baltheus auro grauis cinxit. nec vnq̄ lateri defuit ensis. corpus eius in alba reconditum est.

Concilium Basiliense

Concilium Basilee anno domini. 1438. Ex martini pontificis decreto congregatur. primo tn̄ lente ꝛ pua admodū freq̄ntia. auctoritateq̧ martini nutritum inde turba plurima cōuenit. epoꝝ ꝛ alioꝝ prelatoꝝ cū quibusdā cardinalibus qui ab eugenio recesserāt. videlicꝫ placentino bononiensi. domino antonio veneto. arelatensi aragonēsi hyspano cypriano. Et domino iuliano romano cardinali sancti angeli legato in concilio generali ibi deputato. Animaduertēs eugenius illos congregatos non vacare ad extirpationē heresis bohemoꝝ ꝛ reformatione ecclesie ob q̄d ordinatum fuit. Tum pontifex ancipiti cura distractus. Et quod in bellis vndiq̧ premeret. Et q̄d Basiliense conciliū augeri indies cerneret. Concurrentibus eo hyspanie gallie germanie pannonieq̧ principibus. Qui omnē reipublice causam in arbitrio concilij reponebāt. Illud primo q̄dem bononiam transtulit. cardinaliū oīm q̄ secum aderant consensu. Sed imperator alijq̧ principes ꝛ prelati qui tum basilee erant non modo pontifici non obtempauerunt. Verūetiam eum bis terq̧ monuerunt vt basileam ydoneam. a martino celebrādi cōcilij locum delectum. vna cum cardinalibus proficisceretur. Aliter se in eū acturos vt in ꝯtumacem. Eugenius em̄ dubius quid potissimū decerneret: misso tamen eo legato francisco capitelista iure consulto pataunioq̧ equite. qui eius causam tueretur. Verum suggestionibus phlippi mediolanū ducis eugeni⁹ priuatus. ꝛ Amedeus dux ad pontificatum delectus fuit. quem felicem vocarūt. Conciliū igitur pulcerrimū initium habuit. sed turpissimū exitum. ꝓpter scisma subsecutum. eugenius cognita iniusticia. Delphinum caroli francoꝝ regis filium cū magno equitatu in basilienses cōcitauit. cui⁹ impetu ꝯuentus illico dissipatus est.

Basilea prouincie heluecie ciuitas ampla clarissimaq₃. in loco regio extructa. Inde Basilea dicta. eṁ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. grece regalis sonat. inde apud grecos ΒΑΣΙΛΕΙΑ regnum dicit᷑. Uel ob frequen-tes terremotus quasi sine base appellata. Quāuis vulgo ferūt ibi latuisse basiliscū. Et post ei⁹ defectonem nomē vrbis reliquisse. Hec vrbs rheno abluit᷑. ⁊ eā pene mediā diuidit. pōte tn̄ simł vrbis ptes vniūtur. Is fluui⁹ germanie celeberrim⁹ ex rheticis alpib⁹ ort⁹. Qui varijs mōtiū impedimentis incitatus. cū ru pib⁹ coartat᷑. terribili fremitu eluctuat. p̄cipue ꝓpe oppidū Schaffhusen. ingenti impetu p̄ceps ruit. Et ib oppido lauffenberg artatus petris. spuma albissima ꝑ fremitu ⁊ collisione apparet. Tandez atrox spu-mans amplo gurgite ad augustā rauricā. vsq₃ et basileā euoluitur. Et eā in duas ptes disiūgit. Ciuitati q̄z ac ponti i occulto insidiat᷑. cū terremotib⁹ sepenumero quassata sit. Littora eṁ rodit. alueos nouos q̄rēs. terrā cauās. vētis ⁊ aq̄s replēs. hos motus excitat. Quāobrē veterē rauricā augustā (cui⁹ vestigia supra basileā cernūt᷑) defecisse arbitrāt᷑. Cui⁹ nomē basilea a descriptorib⁹ p⁹ea sortita fuit. Ea vrbs a rheno cō-moditatē magnā h₃. q₂ ind̄ mltā h₃ nauigatōem. vt cū magnis onerib⁹ ad mltas regiones nauigari possit Ursulā q̄z diuā v̄ginē cū sodalib⁹ a colōia nauigijs ꝑ rhenū ad basileā ascēdisse historie tradūt. Rhen⁹ aūt ⁊ si accolis multa q̄nq₃ dāna īfert. vbertatē tn̄ glebe affert. Cū h̄ vrbs etate nr̄a latericijs domib⁹. pulcerri mis edib⁹. mōsterijs tēplisq₃ magnificētissimis. hospitalib⁹ āplis. alijsq₃ vrbiū necessarijs cū mag̃ ambitu ⁊ memb⁹. fossisq₃ ꝓfundis exornat᷑. h₃q₃ agrū āplissimū inter mōtana ꝯstitutū. q̄ ⁊ frumēti viniq₃ boni fe racissim⁹ ē. Estq₃ vrbs celeberrima ⁊ ātiq̄ h̄ euenit i hac. qđ i ceter̄ ātiq̄s vrbib⁹ (q̄ꝝ descriptio p̄cessit) eue-nire solet. vt reliq̄e ⁊ monum̄ta q̄dā vetustissimoꝝ opeꝝ ꝯspiciāt᷑. veꝝ ita ruinis ⁊ terremotib⁹ q̄ssa ac vetu-state ip̄a cōsumpta. vt nec ei⁹ figure. nec ad q̄ē vsuz fabricata fuerint. quāuis diligētissimus ꝓspector q̄at agnoscē. Hec tn̄ mirūimmodū aucta. Et p⁹ terremotū cursus īstaurata. Nouissime nr̄is tpib⁹ bonaꝝ artiū gymnasio ornata fuit. Pi⁹ eṁ summ⁹ pontifex ei⁹ nois scđs ob loci comoditatē post susceptū pōtificatū in ea vniuersale gymnasium condidit. ac priuilegijs dotauit. Qui olim in ea vrbe tempore consilij basilien-

ſis plura egregie ꝑfecit. Sita ē aūt ī alſacia. cui ꝗndā heluetia nomē fuit. tūc gallici. nūc germanici iuris prouīcia. Cū ludouicꝰ delphinꝰ vienēſis in eiꝰ agrū oēm fere militiā gallicā eduxiſſet ingentē𝔮ꝫ metū baſilienſibus intuliſſet. ⁊ ſuitēſes ex federe ſocij ciuitati ꝗtuor milia militū letiſſime iuuētutis auxilio miſiſſent. ⁊ acri bello dubio marte pugnatū eēt. De ea pugna illico inferiꝰ mētio fiet. Hꝫ hec inclita vrbs duas ꝑtes vt ꝓmiſſum ē. Maior hꝫ tres vertices. in vno vetuſtiſſimū diue marie extat tēplū ſummū: epālis ſedes auxilio diui heinrici īpatoris ſcōi ornatū. In alio canonici reglares ad. ſ. leōhardū degūt. In ꝉcio eccīa ſcti petri ſituata ē. Primū qꝫ monaſteriū cū abbacia ad ſctm̄ albanū in acie vrbis extat. Inde minores. auguſtinēſes ⁊ ꝑdicatores in eo loca ſortiti ſunt. Domꝰ itē cruciferoꝝ ⁊ dn̄oꝝ theutonicoꝝ ſpacioſa loca occupāt. Et moniales ad ſctās katherinā ⁊. S. clarā ⁊ mariā magdalenā. Minor aūt ꝑs vrbis celeberrimū hꝫ monaſteriū carthuſienſiū. ⁊ eccīaꝫ theodori ⁊ ſctī nicolai ac alias baſilicas. In hac qꝫ vrbe multe ſctōꝝ reliqe ſūt ac ornatꝰ varij qbꝰ deco(rata exiſtit.

Friderico poſtea ro. īpatori amedeꝰ dux ſabaudie quē clerꝰ apd baſileā ꝯgregatꝰ eugenio ꝗrto a ſummo pōtificatu pōtificato poito in illiꝰ locū ſuffecerat felicē𝔮ꝫ papā ꝗntū vt ꝓmiſimꝰ vocauerat filiā quā domi habebat viduā iuuenē ⁊ forma ꝓſtātē in mr̄imoniū obtulit. ſil𝔮ꝫ dotis noīe auri nūmū ducēta milia. ſi eugenio relicto ſe petri ſucceſſorē appellaret. horruit ceſar minime𝔮ꝫ ſacro ſuo eccīe ſacra fedare voluit. atꝫ ad ſuos ꝯuerſus. vēdere inꝗt alij pōtificalia ſolēt. hic libēter emat ſi reperiat venditorem.

Leonellꝰ eſtēſis ferrarie marchio ꝓmogenitꝰ ex Stella nobili adoleſcentula pellice ſuſceptus. patre Nicolao apud mediolanū defuncto in ferrarienſi regno ſuccedēs regnauit annis. ix. vir certe magne hūanitatis ⁊ prudentie ac liberalitatis inſignis. necnō ⁊ bonaꝝ litteraꝝ egregie doctus. qui regnū pace ⁊ iuſticia gubernauit. ⁊ vrbē ferrarienſem muris nouis ex parte padi cingere cepit. ⁊ plura edificia ſuperbiſſima in vrbe erexit. ⁊ vias ⁊ plateas ſtrauit. Monaſteriū ſctē marie ordinis ſctī dominici erexit ⁊ ſe poſt mortem ibi ſepeliri fecit. Hic iohannis frācisci ganzage mantuani filiā duxit vxorē. ex qua nicolaū vnicū filiuꝫ mire pulchritudinis ſuſcepit. cuius tutelam ⁊ regni curā borſio moriens cōmiſit.

Albertus austrie dux p̄dictus anteq̄ romanū suscepisset imperium in iudeos deseuiens eos omnes ī sua ditione occidi iussit qui nollent ad xp̄m verū ⁊ singularē deum conuerti. multi metu baptismum suscepere. Ex quibus vnū fridericus anteq̄ imperaret in cubiculū suū accepit. eūq̄ cū esset sibi coetaneus dilexit. Is post aliquot annos penitentia ductus ad iudaicam fidē sese reuerti statuisse dicit. fridericus contra suadet ne viam vite deserat. Cūq̄ verba sua nil proficerent theologos ex vienensi scola accersit qui iuuenem instruant. addit p̄ces addit lacrimas. promittit minas. Postremo vbi frustra sese niti cognouit inuitus iuuenem in iudicium requisitū tradidit. ille ad suppliciū ductus nullis obstrictus vinculis (sic em? petierat) vt pyram ardentem vidit hebrai cū carmen incipiens in medias flāmas intrepidus se p̄iecit atq̄ ibi cant⁹ exust⁹ ē.

Animaduertit religiosus quidem p̄dicator ex ordine predicatoꝝ albertū cesarem Ladislai patrem. qui sermonem suū vienne audiret somno grauatū esse atq̄ altiori voce. quero inquit ex vobis qui astatis. saluari ne principes possint? Cūq̄ rem dubiam ⁊ admodum difficilem reddidisset. iamq̄ rex excitatus attētissim⁹ eēt appagete appagete ait. nāq̄ si baptisati p̄ncipes ac in cunabulis moriant̄ nō ē desperata eoꝝ sal⁹

Paulus vergerius

Petrus paulus vergerius patria iustinopolitanus ph̄s ⁊ orator ac iuris cōsultus. nenō ⁊ lingua greca latinaq̄ vir eruditissimus Chrisolore bizantini ph̄i auditor ⁊ carrariensium principū olim familiarissimus p̄ hoc tempus predictis virtutibus celebratus magno fuit in precio. qui cum eloquentissimus haberet̄ inter cetera historiam satis elegantem de gestis carrariensiū dn̄oꝝ edidit. ⁊ de ingenuis moribus libellū. ⁊ in diui hieronimi laudē cultissimas orationes composuit ⁊ alia multa.

Mapheus phegius patria laudensis vir doctissimus. orator ⁊ poeta nō vulgaris. martiniq̄ pape datarius ob dicendi elegantiā rome floruit. qui aliquot editis libellis partim metro partim oratione soluta magnā laudē sortit⁹ ē. Inter quos tredecimū eneidoꝝ librū in versu heroico composuit. Eius quippe procuratione ⁊ impensa reliquie sancte monice ex hostia tiberina romā translate sunt. ⁊ eisdem capellā atq̄ sepulchrum miro artificio suo sumptu extruere fecit. vbi ⁊ corpus suum in ea capella sepelire voluit.

Franciscus barbarus patricius venetus crisolore in grecis lr̄is discipulus excellentissimi ingenij vir. ob doctrinā ⁊ dicendi promptitudinem ⁊ reipublice administrande prudentiam laudatissimus habitus est. Hic cū eruditissimus esset pulcherrimū librum de re vxoria ac epistolas ornatissimas edidit.

Leonhardus quoq̄ iustinianus vir magni ingenij vtriusq̄ lingue grece ⁊ latine peritissimus. Inde q̄dam greca in latinū conuertit vtpote cimonis ⁊ luculli vitas. Hic bernhardum iustinianum filiuz genuit doctrina ⁊ prudentia consimilem.

Carolus aretinus poeta grece latineq̄ lingue vir eruditissimus atq̄ eloquentissimus frācisci philelphi emulus hisdem temporibus floruit. qui tū metro tū soluta orōne multa composuit. ⁊ quedā e greco conuertit. quā ob rem a florentino populo in suū cancellariū vocatus immunitatis beneficiū consecutus ē

Caietanus patria vicentinus patauinus canonicus theolog⁹ ⁊ ph̄s sui t̄pis p̄cipuus in patauino gymnasio tū legendo tū disputādo principatū obtinuit. ⁊ iō accuracius sup̄ octo libris phisicoꝝ cōmētat⁹ est. ⁊ sup̄ libris de anima ⁊ de celo ⁊ mundo ac alia cōposuit.

Concilium florentinum

Concilium florentie anno dn̄i. 1439. ab eugenio pōtifice cōtra basiliense celebrat̄. Mortuo em̄ sigismundo imp̄atore a quo basiliense concilium incrementum habuerat. creato alberto duce austrie cōcilium ferrariense eugenij nomine cardinalis sancte crucis inchoauit. Eo p̄ficiscit̄ ⁊ eugenius eo q̄ aduentare imp̄atorē constantinopolitanū Jo. paleologum intellexerat. Is ferrariā ingrediens non aliter susceptus ab eugenio est ac romani imp̄atores suscipi consueuerant. Verū cū pestis ferrarie inoleuisset florentiam transferre conciliuz placuit. ibi habito sepius conuentu discussaq̄ grecoꝝ ⁊ latinoꝝ contentione tandē eo ventū est vt greci rationibus victi faterent̄ ⁊ spiritumsanctū a patre filioq̄ p̄cedere. vtq̄ ī azimo sine fermento triticeo pane corpus xp̄i consecraret̄. ac purgatorij locū esse crederent. Postremo vo vt faterent̄ romanū pontificē verum xp̄i vicariū petriq̄ legittimū successorē primū in orbe locū tenere. cui ⁊ orientalis ⁊ occidentalis ecc̄ia merito pareret. Abeuntibus aūt grecis. 22. nouembris re hoc modo composita gaudentes in patriam rediere. Armeni etiam cum fide nostra conuenere. Preterea vt patres augēdo basiliense conciliū infirmaret. Eodē tēpore decem ⁊ octo cardinales creauit. Quoꝝ de numero fuere duo greci rutenus ⁊ nicenus vt eoꝝ auctoritate grecorum natio in fide contineretur. que haud ita multo post in antiquos mores recidit.

Philippus mediolonēsiū dux. occupata genua vrbe. magnū exercitū inter foꝝ cornelij liuijqꝫ forū cō-
tinebat. Quapropter suscipit̄ aduersus eū a florētino pp̄lo bellū. qd̄ vsqꝫ ad obitū eiusdem ducis du
rauit. annis. f. xxv. Infida tn̄ nonnūqꝫ ⁊ insidiaꝝ plena pace intercedente.

Francia an̄ hec tp̄a diu in flore. nūc in merore fuit. Cū illud regnū florētissimū supra modū per hein-
ricū regem anglie vastat̄. postqꝫ aūt alios bello deturbauit. nō sine grandi iactura suoꝝ infelicissime
vitam finiuit. ¶ Joannes quoqꝫ dux burgūdie hoc regnū eque lacerauit ꝗ breui post occidit̄ ⁊ malorum
multoꝝ occasio extitit. Cardinalis sancte crucis tandē pacem cōposuit. quā burgundi acceptarūt. Anglici
non consenserūt. verū ioannes burgūdie dux post terugas initas cum sacramentū ambo diuinissimū sum-
psissent. in conspectu regis francie atrociter occidit̄. ideo mala succedunt tempora per regiones francie.

Duo amantes

Duo amantes hijs diebus in ytalia fuerūt. Miles vnus eurialus noīe Sy
gismūdi imꝑatoris. curialis p̄cipuus. Et lucrecia in senēsi ethrurie vrbe.
ambo decori. amboqꝫ speciosissimi. Verꝫ lucretia mira pulcritudine precellens.
Res acta senis est dū sygismundus illic degeret. Hij nāqꝫ ceco amore adinuicez
solo visu exarsere. Et tandē ad cōcupitū finē ꝑuenere. Et cum ibidem ꝑ aliquot
temp⁹ dies suos deduxissent. ob cesaris absentiā facta fuit sep̄atio. Ex qua tātā
vterqꝫ contraxit tristiciā. ꝙ lucrecia post longas lacrimas egritudinē incidit. Et
qꝛ cor suū aberat inter brachia matris indignantez exalauit aīam. Eurialus vō
postqꝫ obisse verū amatorē cognouit. magno dolore ꝑmotus. cōsolationē vllaz
admisit nisi postqꝫ cesar ex ducali sanguine virginem castissimā sibi matrimonio
coniūxit. Ex quoꝝ exemplis monētur. vt temperatis motib⁹ studeant. Qui em̄
nūqꝫ sensit amoris ignem aut lapis est aut bestia. Ipse nāqꝫ per deoꝝ medullas
non latet igneam fauillam. horum historiā pius pon. ante pontificatum pulcre
descripsit.

De aduentu Delphini in alsaciā. tp̄e concilij basilien̄.

Venit per hos dies ludouicus delphinus vienen̄. ac primogenitus regis francie. cuz magno exercitu
infra limites imperij. Oppidumqꝫ obsidione cinxit. Cui nomē est mons belligradi. quod ab impio
comites de wirtenberg habēt i feudū. Ibi cum aliquādiu delphinus maneret. cū castellanis tandē conue-
nit. vt sibi ad certum tempus oppidum traderet̄. Quo lapso id libere restitueret. Nam aliter vi decreuerat
expugnare. vt locum haberet in quo morari posset. quia non decebat regis filium in campis degere absqꝫ
tecto. Postqꝫ aūt delphinus belligradi potitus est. fama vndiqꝫ aduentum suū publicauit. ꝟ non vno mo-
do apud omnes. Apud aliquos nāqꝫ se in auxiliū nobilitatis venisse predicabant. tanqꝫ in germania ꝑ co
mites esset oppressa. Apud alios vō vocatum se dicebat per romanoꝝ regem cōtra Swicenses. nōnullis
aūt se velle vendicare iura domus francie se asseuerebat. que vsqꝫ ad rhenū protendi dicebat. Ex hac cau-
sa vrbem argentinā obsessurū se affirmabat. dicebat ⁊ ꝓpter ducem sygismūdū se venisse. Et hos rumores
vbiqꝫ publicari studebat. Non ꝙ ita esset. ꝟ ꝙ fauorem ob eam causam sese putabat habituꝝ. De delphi-
ni exercitu varia dicta sunt. qui minora probant quinqꝫ. ⁊. xx. milia censent esse. Concordatū est inter del-
phinū ⁊ alsacien̄. quinqꝫ ⁊. xx. milia hominū ex suo exercitu ꝑ hyemez in oppidis alsacie recipi debere. ipe
qꝫ delphinus ⁊ thuricen̄. ⁊ alijs obsessis ferre opem promittūt. Veniebant iam delphini gentes ꝗ vulgo
vocantur armeniaci in subsidiū quoddā castelli. quod swicen̄. ꝓpe basileam obsidebant. suicen̄. vt hec sen-
serunt non expectatis hostibus obuiam pergunt. primasqꝫ armeniacoꝝ turmas incidūt. stragem dāt. plu-
rimosqꝫ neci prebent. armeniaci vō retro pedetenti fugientes ad maiorē exercitum se recipiūt. Illi sangui-
nis cupidi ⁊ auidi victorie dū gloriam querunt. ꝓpriam salutem amittunt. Ventuz est ad hospitale sancti
iacobi quod vix stadijs quatuor a basilea distat. ibi vniuersa multitudo armeniacoꝝ in suicen̄. irruit. Non
nullis ante portas basilien̄. positis qui exeuntes obseruarent cederentqꝫ. Cōmittitur atrox ⁊ miserabile ꝑ
lium. Caduntqꝫ ex vtraqꝫ parte q̄plurimi. prelium a principio diei vsqꝫ ad finem tractum est. Ad extremuz
non victi suicen̄. ꝟ vincendo fatigati. victoria lugubris armeniacoꝝ fuit. Campusqꝫ liber eis mā sit. nō vir
tute. ꝟ multitudine sup̄antibus. Ex armeniacis dicūt aliqui plures stratos esse q̄ ex suicen̄. Magna cedes
equorum fuit. plures theutoni dum suicen̄. vlcisci volūt vitam amiserūt. Dum hec agūtur rex romanoruz
oratores ad delphinū mittit. episcopum augusten̄. ⁊ ioannē de aych doctorem. nonnullosqꝫ milites perscru
tatum. Quid cause sit quod imperiuz cum exercitu sit ingressus. Redeunt oratores ⁊ cum his delphinus
suos ad regem destinat q̄nqꝫ viros prestantes. Interim ex parte concilij basilien̄. cardinales duo arelaten̄.
⁊ sancci calixti pluresqꝫ alij doctores delphinū adeūt. Et cum hijs ciues basilien̄. deprecanturqꝫ neue conci
lio vel ciuitati nocent. Is rursum suos basileam cuz hijs nūcios mittit. Qui habuerunt diuersos concor-
die tractatus. Nam ⁊ oratores felicis pape ac ducis sabaudie totiusqꝫ suicen̄. factōis illuc ꝯuenerāt. Ora
tores qui Nuremberge fuerunt dixerunt delphinū vocatu regis contra suicen̄. venisse. Tandem cū deua-
stationem in alsacia peregerunt. non sine nece suoꝝ ad ꝓpria reuersi sunt. Anno domini. 1444.

Brixia olim nobilissima cenomanoꝝ galloꝝ ciuitas. Et nūc q̄dem inter ceteras lombardie vrbes ad modū potens. antea hec tp̄a. vi. ydus marcij in venetoꝝ manus deuenit. Huiꝰ cā fuit ꝙ philippus dux quēdam virū pessimū ibidē vectigalibus p̄fecerat. Qui intollerabilia ciuibus imponēs. ꝓpter quod brixias lacessiti venetis ciuitatē obtulere. Susceptaq̧ brixia cardinalis q̧z sancte crucis vltro citroq̧ sepiꝰ nūcijs transmissis. Tandē pacē ea ꝯditione inter philippū ꝛ venetos cōposuit. vt brixiā veneti. et oppida brixianoꝝ cremonensiūue. q̄ antea ip̄i ꝛ mantuanꝰ marchio ceperāt retineret. Insup̄ ꝛ bergomū eiusq̧ agrū legatus ex federe ip̄is venetis designauit. hac etiā cōditione. ne socios venetorū florētinorūq̧ bello lacesseret. Inde veneti tantā gl̄iam ꝛ vtilitatē ꝯsecuti sunt. Deinde arx vi ꝛ machinis vix est expugnata. Deinde bellū lucense a florētinis suscipit̄ q̄d p̄ annos tres maximo cū vtriusq̧ pp̄li dāno ꝓtractū fuit.

Cosmas Mediceus ciuis florentinus

Cosmas medicens florentinus potentissimus ciuis. Qui e florētia pulsus. Cū anno dn̄i. 1432. in vrbē reuocatus esset. gubernatōem oēm reipublice statim reformare fecit. Vn̄ ꝛ multos alterius aduerse factionis in exiliū egit. fuit em̄ apud florentinos ciuis primarius. omniq̧ nō solum apud ytalos s̄ forte et apud exteras nationes opū affluentia primꝰ habitus ē. Veruetiā prudētia humanitate. liberalitate. bonoꝝue artiū ꝛ p̄sertim historiaꝝ p̄stantia oēs supauit. Tāta fuit huiꝰ diuitiaꝝ abūdantia vt suo auxilio frāciscus sforcia mediolanēsiū ducatū obtinuerit. Multa quoq̧ eccl̄iastica edificia cultiora reddidit. Et in primis celebre monasteriū apud fesulas nō longe ab vrbe florētina ordinis canonicoꝝ regulariū extruxit. aliud etiā intra vrbē in honorē btī marci euāgeliste ordis sancti Dn̄ici a solo edificauit. In q̄bus bibliothecas extruxit adeo supbissimas. vt omes supent in ytalia. libris notabilibꝰ in diuersis facultatibꝰ. nō solū latinis s̄ ꝛ grecis. q̄ fuerant Nicolai de nicolis viri studiosi lingue vtriusq̧ periti illā exornans. alia quoq̧ ea in vrbe extruxit monasteria ꝛ priuata edificia. Et nō longe a domo habitationis monasteriū seu canonicatū ꝑmagnificū edificauit in honore diui laurētij. Que op̄a viri magnificentiā p̄ se ferūt. Porro cū sic annis multis vixisset. Relicto filio petro virtutis paterne imitatore. anno domini. 1464. kal̄. augusti defunctus ē. in bona senectute. apud sctm̄ laurentiū conditū cū hoc titulo. Cosmas medices patrie pater. laurentius ex filio petro nepos omnes auitas virtutes atq̧ diuitias reuiuiscere fecit.

Nicolaus euboicus

Nicolaus euboicus sagūdinus ep̄s latine ꝛ grece lingue atq̧ elegantie princeps laudatissimꝰ habet̄. Qui in freq̄nti florētino cōcilio medius assistēs multis ꝛ eruditis viris audientibus disputantiū v̄ba atq̧ sentētias tū grece tū latine. p̄latas mira celeritate ꝛ adeo accomodate referebat vltro citroq̧ in vtraq̧ lingua fidelissime ꝛ summo ornatu reddebat.

Ambrosius florentinus ordinis camaldulēsis generał abbas theologus insignis latine greceq̧ lingue accurate doctus. ꝛ bonis omnibus disciplinis ornatus in eo cōcilio clarus habetur. inter cetera sui ingenij monimenta. Diogenē Laerciū de moribꝰ ꝛ vita philosophoꝝ ad Cosmū mediceū e greco latinū fecit. Alia quoq̧ opuscula docta cōposuit.

Iohannes Tortellius natione aretinus romani pōtificis subdiaconus ꝛ cubicularius. ac nicolai postmodū pontificis ꝯtubernalis ꝛ studioꝝ suoꝝ intimus comes grecis latinisq̧ lr̄is ac theologicis nō mediocriter doctus. hac tempestate floruit. Qui inter cetera studioꝝ suoꝝ op̄a describendi rōne opus p̄clarū edidit. Et ortographiam suis lr̄is ornat. Athanasij quoq̧ vitā ad eugeniū papā in latinū transtulit. Et appianū historicū aduerbū interpretatus est.

Antonius cermisanus medicorum monarcha

Antonius Cermisanꝰ medicine monarcha. qui lectioni ordinarie padue lōgo tempore p̄fuit. Quē sequētes miris extollūt laudibus. fuit homo hilaris ac iocūdus debite carnosus cōplexionem a deo sibi donatā optimā habēs. q̄ in senectute masculos pulcerrimos post se reliquit. primus ex mente abocili casum in terminis more iurisꝯsultoꝝ aperuit. Consiliaq̧ ex visceribꝰ Auicēne ad omnes egritudines posteritati reliquit. Diem clausit extremū. anno legi gratie 1441. vicesimaquarti augusti. sepultus apud sanctum Antoniū padue.

Bartholomeus de montagnano medicꝰ

Bartholomeum montignanū philosophū ꝛ medicū celeberrimū etas ista attulit. Qui multarum rerum cognitione ꝛ scripturarū subtilitate ceteros sua etate phisicos superauit. Qd̄ pulcre libri de cōseruatione sanitatis a se editi ostendūt. Adiecitq̧ his ꝛ cōsilia in medicinis de ꝑticularibꝰ egritudinibꝰ a capite vsq̧ ad pedes. Libr̄ de balneis. de mō ꝓponēdi medicinas. Et antidotariū i cōsilijs. ꝛ alia multa.

Hugo quoq̧ Senensis vulgatissimus medicus. per hoc ip̄suz tempus diuina quadam ingenij ꝛ medendi gratia. omes qui ante illum in ethruria floruerunt excelluisse creditur. Qui super primo Auicenne ꝛ Aphorismis Hyppocratis ꝛ Tegni Galieni. Et consilia vtilia scripsisse dicitur.

Nicolaus de Tolleto ordinis beremitarum

Nicolaus Tollentinas eremitarū sancti Augustini pr̄. qui anno dn̄i. 1294. obierat hoc anno. 1446. freq̄ntissim⁹ miraculis clarus ab eugenio pontifice (toto astāte pp̄lo romano omniq̄ȝ cardinaliū cetu) scōꝝ ꝯfessoꝝ nūero aggregatur. Voluerat tn̄ ioannes. xxij. pontifex q̄ de ei⁹ sanctitate pcipuā babuerat noticiam. būc ei bonorē impttiri. s̄ multis belloꝝ scismatūq̄ȝ turbinibus vexatus. ac etiā morte pūentus. id bāc ad vsq̄ȝ diē dilatus ē. Is sanct⁹ ex pyceno oppido qđ sancti angeli nūcupat̄ s̄b firmana ciuitate m̄re amita. p̄e cōpagno mediocribus parētib⁹ nat⁹. adultus fact⁹ corpus ⁊ aīam dn̄o ꝯsecrauit. In adolescētie pmordijs mūdo renūciās ordinē beremitaꝝ beati augustini complexus ē. inde m̄ltis ieiunijs vigilijs v̄beribus corpusculū afflixit. ⁊ cōtemplationi se totū dedit. ois ei⁹ s̄mo aut rarus aut cū opus erat de morib⁹. de religione. de pietate. de mundi ꝯtemptu. vł de amore dei fuit ⁊ celesti patria. cilicio circuloq̄ȝ ferreo subtrito vtebat̄. q̄bus carnē suā plurimū macerabat. diabolicas etiā tēptatiões ꝑtulit. in eo q̄ȝ ꝓphetie sp̄us fuit. ad eū multi langueētes. nōnulliq̄ȝ malignis vexati spiritib⁹ ducti curati sunt. triginta ānis tolentino in cōuentu ꝑmanēs. nūq̄ȝ carnes oua pisces aut alia pinguia sanitatis aut infirmitatis tp̄e reptus ē comedisse. Cū q̄daȝ nocte diu in orōne ꝑstitisset. in cella sua obdormiēs vidit ī somnis sydus clarissimū situ non altū. e loco natiuitatis ꝓgrediēs qđ post oratoriū chori in tolleto terminū babuit. cognoscēs p̱ hoc se emigrandū. in eo loco sepulturā elegit ad insinuandū claritatē sanctitatis ei⁹. Sicq̄ȝ sanctissim⁹ vir celo receptus ē. hui⁹ aūt festiuitas decima die mensis septembris celebratur.

Lauretius vallensis

Laurentius vallēsis vt aiūt canonicus. nō min⁹ pb̄us ⁊ theologus q̄ȝ rhetor ⁊ grāmaticus. boc tp̄e clarus exn̄s. ad ioannē tortelliū amicissimū suū Elegantiaꝝ libros sex ex neapoli dedit. quibus nil vtilius excogitari potuisset. Scripsitq̄ȝ in dialeticā ⁊ in q̄ntilianū cōmētarios dignissimos. Ep̄las q̄ȝ pauli suo mō in latinū v̄tit. Homeꝝ insup̱ ⁊ berodotū ac thucididem grecos latine loqui docuit. Nonnulla etiā alia acri cura ac diligentia conscripsit. inuectiuas etiā aduersus multos cōposuit.

Matheus palmerius natione florētinus bistoricus ⁊ pb̄us ac orator disertissim⁹. ip̄is q̄ȝ tp̄ibus viguit. Et inter preclaros viros in cōcilio florētino annuemeratus fuit. Chronicā eusebij de temporibus quā diligētissime emēdauit. Et ab anno domini quadringentesimo quadragesimosecundo vsq̄ȝ ad annū. 1448. ip̄e perfecit.

Blondus bystoricus

Blondus flauius forolniēsis vir doctissim⁹. ⁊ dicēdi gr̄a gratissim⁹ eugenijq̄ȝ pōtificis secretari⁹ dignissim⁹. s̄ ip̄o tp̄e eas ob res multo babit⁹ ē in p̄cio. Qui p̄ter orōnes ⁊ ep̄las innumerabiles a se editas. maximā gloriam ytalie cōtulit. q̄ꝑ p̄ ceteris latentē sup̱ mille annos bistoriā tanta attigit diligentia. vt duob⁹ ⁊. xxx. libris. eandē diffuse ornateq̄ȝ ondērit. Nā omnē ne dū ytalie s̄ totius olim romani imperij ꝓuinciaꝝ regionūq̄ȝ statū ꝑpulcre descripsit. Indeq̄ȝ de roma triūphante libros. x. Et de roma instaurata libros. 3. ac de ytalia illustrata libros quasi. 13. ac alia m̄lta. Quinq̄ȝ bic post se reliquit filios bonarum litterarū feracissimos. nec patri inferiores.

Guarin⁹ veronensis

Guarinus veronēsis crisolare bizantini discipulus grāmaticus. ⁊ orator ac pb̄us eruditissimus. grece latine lingue facūdissimus. ferrariaq̄ȝ legendo docendo et cōponendo cū infinitam pene discipuloꝝ turbā ad se erudiendā traxisset. maximū laudis preconiū ꝓmeruerit. Tandem venetijs postea ferrarie. ⁊ victorinus mantue publico salario vōti. m̄ltos in vtraq̄ȝ lingua erudire ceperūt Inter q̄s etiā mantuani ⁊ ferrariēses p̄ncipes fuere. Hic guarin⁹ cū eēt ingenij excellentissimi grāmaticales regulas vtiliter ī ordinē redegit. indeq̄ȝ strabonis geographi europā. ⁊ vitā q̄rūdam ex plutarcho greco latinas eloquētissime fecit. b̄ntur eciā ip̄ius cōplurime elegantissime orōnes ⁊ ep̄le a se edite. Deficiens tandē in senectute bona. ferrarie apud carmelitas sepulcro marmoreo. insigni decorato epigrāmate sepelitur.

Georgiū Trapezuntiū virum doctissimū ⁊ apostolicum secretariū cum bis floruisse constat. q̄ꝑ ab eugenio pontifice rome publico gymnasio vocatus. m̄ltis annis byspanos gallos germanosq̄ȝ viros prestantissimos vna cum ytalicis oratoriā ⁊ poeticam docuit disciplinas. Rhetoricā conscripsit ⁊ alia.

Gregorius tiphernas rhetor vtriusq̄ȝ lingue eruditus strabonis asiam in latinū conuertit. Ioannes quoq̄ȝ aurispa secretarius ap̄licus rhetor luculentus in precio fuit. ⁊ quedam cōposuit.

Antonius guaynerius natione papiensis medicus celebratus. bec ip̄sa tempora suo ingenio suaq̄ȝ insigni doctrina clariorem reddidit. Qui in medicinis composuit de febribus. de stomachi egritudinibus. de matrice. de artetica ⁊ iūcturis. ⁊ calculi passione tractatus cōposuit. Ferūtur ⁊ ip̄sius de fluxibus de pleuresi. de peste ⁊ aliqua alia composita laude digna.

¶ Anno mundi. 6646. ¶ Anno xpi. 1447.

Nicolaus q̃ntus papa. Thomas sarzanus antea vocatus. a sarzana oppi-
do lucenꝭ agri. humili loco ⁊ familia natus. mr̃e andreola. pr̃e bartholo-
meo phisico. põtifex oĩm cõsensu creatur pridie nonas marcias. M. cccc xlvij.
Vir certe tãto principatu doctrina comitate liberalitate magnificẽtia dignissi-
mus. Laudat̃ eñ eius liberalitas qua in oĩes vsus ẽ. maxime erga litteratos
q̃s ⁊ officijs curialibus ⁊ bñficijs mirifice iuuit. Eos premijs ad cõponenduꝫ
⁊ aduertendos grecos auctores in latinũ ita perpulit. vt lr̃e grece ⁊ latine. q̃ sex
centis iam antea annis in situ ⁊ tenebris iacuerãt. tũ demũ splendorẽ aliquem
adepte sint. Misit ⁊ lr̃atos viros ꝑ omnẽ europiã. quoꝝ industria libri congre
rentur. qui maiorũ negligentia. ⁊ barbaroꝝ rapinis perierãt. Hic cũ oĩm virtu
tum ornatissimus esset. Et in deũ ac hominẽ bene meritus. vno eodemq̃ anno
⁊ ep̃atum bononiensem ⁊ cardinalis dignitatẽ ⁊ pontificatuꝫ adeptus ẽ. Qui
cũ pontificatũ iniJsset p̃ter spem oĩm. mũdi principes habuit fauorabiles. Ideo
motus felix hortante etiã friderico cesare pontificatu se sponte abdicauit. Qua
ex re galerum cardinalatus ei trãsmisit. Et legatũ germanie ꝯstituit. Ea cõcor-
dia ne dũ populus ro. ⁊ etiã totus mũdus a tanta seditione liberatus admodũ
letatus ẽ. Et fridericus impator creatus vna cũ leonora cõiuge ꝓ corona acci-
pienda romã cõcessit. Et ab ipo coronã ⁊ bñdictionẽ acceperũt. Multa etiã glo
riosus hic pontifex in vrbe ⁊ extra edificia magnifice ⁊ splendide edificauit. in
vrbe edes pontificias apud sanctã mariã ad p̃sepe. Restituit ⁊ templum sancti
Stephani. a fundamẽtis erexit sancti Theodori tẽplũ. panthеũ in medio vr-
bis positũ. M. agrippe opus plũbeo tecto restituit. In vaticano aũt ⁊ pontifi-
cias edes in hãc formã quã nũc cernimus redegit. Et muros vaticani prealtos
⁊ latos inchoauit. Et molẽ ingenteꝫ quibus coherceri hostes possent. ne edes
pontificis ⁊ beati petri templũ (vt antea sepe factũ ẽ) diriperent̃. Extant adhuc
vasa aurea ⁊ argentea. cruces gẽmis ornate. ⁊ sacerdotales vestes cũ mitra põ
tificia. q̃ hoĩs munificentiã ostendũt. Libros ꝑpulcros auro ⁊ argento redimi-
tos magne multitudinis (cum adhuc imprimendi ars non ꝓdijsset) suo iussu exscribere fecit. Elemosinas
multas in pauperes ⁊ v̾gines inopes erogauit. auaricie adeo expers fuit. vt neq̃ officiuꝫ vendiderit neq̃
beneficiũ simoniaca prauitate vlli collocauerit. Gratus erga se meritos. amator iusticie. pacis auctor ⁊ co
seruator. iubileũ habuit. beatum quoq̃ bernardinũ ordinis minoꝝ in sanctos retulit. Tandem siue tedio
animi quo maxime cruciabat̃ post captam cõstantinopolim a turcis. siue febre ⁊ podagra. qua potissimũ
vexabatur. põtificatus sui anno octauo. M. cccc lv. morit̃. Sepeliturq̃ in basilica petri. honorificẽtissima
pompa. cum insigni epitaphio

¶ Anno mundi. 6656. ¶ Anno xpi. 1455.

Calixtus tercius papa. natione hyspanus ex valentia ciuitate. patre ioanne. matre francisca. generosꝭ
parentibus natus. alphonsus cognomento boria antea vocatus. libere educatus. Sexto ydus apri
lis hoc anno iam decrepitus cardinaliũ suffragijs pontifex creatur. Vir certe magni consilij ⁊ vtriusq̃ iu-
ris pacutus doctor. Et alphonsi regis secretarius. Pontificatu suscepto. Calisti nomen de more suscipiẽs
bellũ turcis statim indixit. Id se ante pontificatum vouisse ostendens suo cyrographo. ad id perficiẽdum
predicatores per totam europam statim misit. qui omnes xp̃ianos in turcos animarẽt. Et suis opibus eã
adiuuarent. Ex hijs antem facultatibꝰ ad sexdecim triremes rome edificatas in hostẽ misit. patriarcha aq-
legiensi p̃fecto. qui triennio maritima hostiũ asianoꝝ vexauit. Insulas quasdam cepit ac magnas calami-
tates hostibus intulit. Alphonsus aũt rex ⁊ burgũdie dux crucis signũ suscipientes. ituros se in hostẽ ꝓfi
tebantur. vel armatos milites missuros. sacerdotibus interea aliquot dierũ supplicationes decreuit. Mã-
dauit preterea vt assiduo rogatu deus flecteretur. In meridie campanis signum dari fidelibus. vt oratio-
nibus eos iuuarent. qui contra turcos continuo dimicabant. Ea de causa officium transfigurationis domi
ni nostri ihesu christi ipse ordinauit. Iussitq̃ eo modo atq̃ cum hijs indulgẽtijs celebrari quibus celebri-
tas corporis christi in precio habetur. Et ꝓterea ad vsum cassanũ persarum ⁊ armenie principẽ ad regeꝫ
Tartarorum Ludouicum bononiensem ordinis sancti francisci fratreꝫ misit. Cum multis ⁊ magnis mũe
ribus eos in turcũ excitans. qui persuasu hominis magnas turcis calamitates intulere. Pontifex quoq̃
ad transigenda negocia pontificia animũ adijciens beatũ Vincentiũ hyspanũ cõpatriotam suũ. Et beatũ
eadimũdũ anglicum in sanctos retulit confessores. Calixtus autem in omni vita integerrimus cum elemo
sinas xp̃i pauperibus frequentes dabat in victu parcus. in sermone modestissimus. Moritur pontificatꝰ
sui anno tercio mense tercio. die decimosexto. Reliquit centum ⁊ quindecim milia nũmum aureorũ. quos
in vsus bellicos contra turcos cõperauerat. Sepeliturq̃ in vaticano ad sinistram basilice sancti petri in tẽ
plo rotundo. quod sancte Marie de febribus dedicatum est. Nicolai impensa antea restitutum.

Linea imperatorum
Fridericus tercius

Fridericus eius nominis tercius imperator Ernesti ducis austrie filius. Austrie. stirie. carinthie dux et comes tyrolis alberto romanorum rege e vita sublato. Anno domini .1440. communi voto cesar delectus. Inde coronam regni germanici apud ciuitatem aquensem summo honore suscepit et imperauit vsque in presens. annis. 53. Is postque discretionis annos attigit mox religionis induit zelum. cepitque rebus omnibus diuini cultus augmentum preponere. quod sibi et sue nature bonitas et nobilitas sanguinis suadebat. Nam domus austrie principes (inter quos plures et reges et imperatores floruerunt) tunc sibi prospere succedere sperauerunt cum diuino cultui bene et constanter famulati fuissent. Quorum vestigia Fridericus secutus. Defunctis parentibus quam primum tutela exiuit, vt locum videret in quo nostra redemptio celebrata est adhuc adolescens transmare nauigauit sacra visens loca. vbi natus saluator. presentatus in templo. baptizatus et temptatus. vbi cenauit. vbi iudicatus crucifixus et sepultus et vnde celos ascendit. Quid multa osculatus est terram vbi fuerunt pedes eius qui nos redemit. feliceque reditum cum gloria habuit. Fuit enim princeps catholicus et pius. etate florida. quam sapientia. grauitas et vite integritas comitabantur. corpore strennuus vegetusque et robustus. aptus et paciens ad labores. fortis constansque animi. sobrietatis cultor precipuus. De sua deinque mansuetudine. de religione. de iusticia. de prudentia faciendum verbum necessarium foret. Quod neutralitatem ecclesie romane nocentissimam ex natione sua sustulerit vt obedientiam germanici populi magno labore. maiorum sumptu atque industria eugenio et nicolao restituerit. Unde secuta est qua nunc fruimur ecclesiastice societatis vnitas. Horremus tamen ingredi cum paruo nauigio magnum mare. neque nostra historia est que maiestatem tanti principis pro sua dignitate valeat explicare. vetustas enim imperii et amplitudo ac auctoritas et gloria deducenda forent. et natio germanica que sibi obsequitur. domusque ex qua pregnatus est. Cum ea regum et imperatorum sedes et sepe hungarie sepe bohemie et aliquando polonie reges dedit. que laudes eius habunde demonstrant. Demum persona propria que corporis et anime dotibus egregie pollet. Satis est tamen tacere quam maiestatem tanti principis tenui vt nostra est historia percurrere. Vereor enim ne quis me putet in hoc opere pleraque scripsisse in gratiam imperatoris nostri ac proinde vanitatis arguendus esse. quod vicium a graui viro presertim scribente longissime abesse debeat. qui tamen nouit fridericum nemo adulatum dicet. Si eos adulari tantummodo dicimus qui mortalium facta dictaque supra verum extollunt. Cum hec scripta eius laudes diminute magis quam ampliter attingunt. quis enim eius imperatoris egregia facinora habunde retulerit? qui annos tres supra quinquaginta sapientissime imperium gubernauit. Omnes tandem qui modo regnant quique regnaturi post hec fuerint fridericum tanque speculum quoddam virtutum contueri appetere arbitror. Si gloriam regionibus. suis prouincialibus quietem parare voluerint. Quam ob rem non plenam historiam scribo. sed ea dumtaxat excerpo eaque perstringo que ad exempla virtutum ac probitatis accomodari posse videantur. Nunc igitur ad sequentia gesta redeamus. Prohibente scismate vsque nicolaum quintum rome coronari destitit. rebus germanie interim compositis. Quo pontificante ordinatis presidibus austrie prosecutus iter ad oppidum sancti viti peruenit. ibique natiuitatis dominice festa peregit. Ad quem locum et ladislaum regem profisci iussit. Inde villacum se confert. id est oppidum ecclesie babenbergensis supra dranum situm non longe ab ytalie finibus. ibi et bohemi et hungari peruenerant. domini nobiles quamplurimi qui romam videre. coronationem ytalie spectare mores. militie cingulum mereri magnopere optabant. Ibi quoque dux austrie albertus germanus cesaris erat. qui splendidum ex sueuia comitatum ad se vocauerat. Cupidus et ipse quamuis Rome in anno iubileo fuisset rursus ytaliam ingredi ac fraterne coronationis adesse solennibus. Cesar relicto villaco alpes ascendit que germaniam ytaliamque distingunt. premisso alberto cum parte copiarum. ipse regem ladislaus secum ducens kal. ianuarii ytaliam intrauit anno post iubileum primo. Legatos venetorum patricios domini potentes obuios habuit. qui eum ingenti gaudio exceperunt cum clero et reliquiis occurrentes. Ad victum omnia sine precio administrarunt quocunque cesar in territorio venetorum peruenit. Occurrere frequentes populi. laudare splendidum cesaris comitatum. arma lucentia. decoras iuuenum facies. flauescentes copiosasque comas. lactea colla. commendare speciem cesaris imperio dignam. dicere grauem aspectu. prudentemque hominem iudicare. multa super Ladislao rege proloqui. angelicum vultum. quietos mores. vltra etatem gestus. Potissime autem teruisani singulari affectu cesarem inspexerunt memores olim sub ditione australium se fuisse. quorum adhuc in pretorio signa videntur. Patauini quoque non ignorantes ad imperium se pertinere. Inter hec teutones plurimi ex Sueuia Franconia rhenique partibus per vallem tridentinam Veronam Mantuamque transeuntes Ferrariam veniunt prestalantes cesaris aduentum. Ea re cognita relicto patauio ferrariam petiit. vbi borsius leto vultu honoratum se prebuit ac omnem magnificentiam ostentabat. Omissa ferraria bononiam pergit. vbi bessarionem legatum apostolicum occurrentem reperit. Inde petiturus florentiam montes appenninos ascenderat. Ingressus postea florentiam exceptus honore maximo. occurrerunt duo cardiales. Parumper autem florentie moratus donec edes cosme de medici ceterasque splendi

de vrbis structuras ⁊ populi magnificentiā spectaret. Senas ꝓfectus est. Cū senis esset Leonora filia re-
gis lusitanie filia alfonsi neptis sibi desponsata pisas venit. statura mediocri. virgo annos natu sedecim le
ta fronte nigerrimis atqꝫ illustribus oculis. ore paruo. genis ad graciā rubescentibus ceruice facie cādida
ex integro venusta. Imperatrix igiť senas deducta est ieiunij scđa die. Occurrerunt primo ciues natu ma-
iores. deinde albertus ⁊ ladislaus. postea clerus. Fridericus cū legatis aplicꝭ extra duas vrbis portas spō
se aduentū expectabat. qua visa in amplexꝰ ambo venere. Ubi hec gesta sunt Senenses marmoreū lapidē
erexerunt. Cesar post iter suū vrbē versus ꝯtinuauit. Apud viterbiū mandāte pōtifice ingens honor illi ex
hibitus est. Ad ydus marcias ex sutrio iter romā summo mane accepit. ⁊ quicquid nobilitatꝭ in vrbe fuit
obuiā datū est. Uenit deinde cesar in eminentē collē vnde vrbē spectare potuit. Leta oīs nobilitas. cui ca-
put orbis vrbē visere datū est. cunctarū gentiū columē romā. vbi de colle descensum est sacer senatus aplī
cus occurrit. Sequenti die in pratis que ꝓxima erāt vrbi oīs cesaris comitatus se recepit. Cesar trabea ve
stitus inter legatos ytalie eminebat. Imperatrix mirificis ornata cultibus portugalēsibus circūdata oīm i
se occulos attrahebat. Ladislaus hungarie ⁊ bohemie rex tenera etate purpuratus. Albertus germanꝰ ce-
saris militie ductor obequitans suū cuiqꝫ locum demonstrans. Duo cesaris vexilla fuerunt. alterum quod
sancti georgij vocitant. deinde vexillū aquile. Postqꝫ vrbē cesar intrasset eius equū manu regere marscalcꝰ
nudū ensem ante cesarem tulit. Epūs spoletanus vicarius pontificis ac plurimi epī ⁊ abbates infulati san
ctorum reliquias ferentes occurrerūt. Cesar sub aureo panno quod vmbraculū vocitant siue baldachinū in-
troducere vsqꝫ ad gradus basilice sancti petri ꝑcedentes. ibi nicolaus pontifex sede sedēs eburnea pōtifica
libus ornamentis indutus. senatu cardinaliū circūstante verbis paternis ⁊ supra modū benignis Frideri-
cū suscepit. qui pedibus eius exosculatis auri massam obtulit. Cum qꝫ ladislaus ⁊ albertus ac demū impe
ratrix pedes basiauerūt. Nicolaū deinde rogat vt ex plenitudine potestatis se rome longobardorum regē co-
ronaret. Idibus igiť marcijs apud sancti petri summū altare Fridericū in regē longobardorum coronauit. et
Leonora ꝑ oratores desponsata inter missarum solennia. denuo ei reiuncta fuit matrimoniū benedictū. Abso-
luta mediolanensi coronatione postride solennitas augustalis cepta est. Romanus pontifex oīm summam
beati petri arā in sublimo thro no ꝯsedit. Extra cancellū duo tribunalia fuere. alterū friderico. lenore alterū
deputatū. Fridericus postqꝫ iusiurandū beato petro ⁊ nicolao in ea forma ꝑstitit q̄ ludouicū caroli filiū iu-
rasse decreta ꝯfirmant. alba indutus in canonicū sancti petri receptus. Inde augustale paludamentū acce
pit. in mediā basilice ꝓfectus trinā benedictionē suscepit. Exinde ductus ad altare sancti mauricij in scapu
lis atqꝫ brachio dextro ꝑ veteri more oleo sacro delinitus. similiter ⁊ leonora. Pontifex rē diuinā incboa-
uit. Inter celebrandū diuerse solennitates a priscis inuente seruate sunt. Sceptrū quo regia potestas indi
cať. Pomū quod mundi dn̄m ostendit. Ensis qui belli iura demonstrat ꝑ varias vices data. Postremo co
rona aurea infulata ꝑciosisqꝫ coopta gemmis cesareo capiti imposita. Impatrix qꝫ post cesarē coronam ex
manibus pontificis accepit. quā ꝯiugis Sigismundi fuisse ꝯstabat. Cesar ꝯsuis ornamēta sibi ꝑcio incre-
dibili cōparasset. In hāc tñ solēnitatē palliū. ensem. sceptrū. pomū coronāqꝫ caroli magni ex archiuis nurm-
bergensiū ad se deferri curauerat. Ut aūt coronationi diuinisqꝫ rebus est impositus modus leonora in suas
edes secessit. papa ⁊ imperator ad gradus basilice simul venerunt. ibi pontifex palafredū ascendit. eiqꝫ ce
sar dextratoris officiū ꝑ aliquot passus exhibuit. equo deinde conscēso vsqꝫ ad ecclesiam sancte marie vna ꝓ
fecti sunt. Tūc papa in pallatiū redijt. cesar in ponte adriani ꝓfectus ē. vbi albertū fratrē pluresqꝫ duces et
comites ad militie ꝓuexit honorē. ter quemqꝫ gladio ꝑcuciens. Trecenti eo die ꝑcussi milites referunť. de-
inde cū sol occideret ad lateranū se cōtulerat. splendidū ibi ꝯuiuiū habuit. Imperator igiť Fridericus mil
lesimo quadringentesimo quinq̄gesimoscđo anno. die. xviij. mensis marcij imperatoria corona donatus.
Alfonsi regis arragonū precibus oneratus vt neapolim sese cū imperatrice ꝯferret. statuit tanto regi morē
gerere. Ad regē igiť amicū ꝓfectus ⁊ post eū leonora. Qua aūt magnificentia neapolim imperator introi
erat ꝯsultius arbitror reticere. Alfonsus qui antea neptē suā nunqꝫ vidisset nuptā ⁊ in alto locatā ample-
xus est. Mansit illic cesar ⁊ sanctā ebdomodā ⁊ octauā pasce. Ostendit quoqꝫ alfonsus thesaurum suū quicqꝫ
ꝑciosum habuit. Inde cesar naues ascendit romā petiturus. Imperatrix octo diebus apud auunculum po-
stea mansit. deinde manifredoniā profecta est atqꝫ illo ex loco ꝑ mare venecias nauigauit. Cesar romam re-
diens triduo ibi mansit. Rediens deinde borsium estensem mutine ⁊ regij lepidij ciuitatum ducem creauit
qui pro tanta dignitate suscepta monile ꝑciosum dono cesari dedit. quod patrem vno ⁊ viginti milibus au
reis emisse ferebat. Is (postqꝫ solennitas ducalis absoluta est) ingressus nauem ꝑ fluēta padi venecias pe
tijt. Cum ciuitati proximus esset nauigia infinita ⁊ artificū ⁊ nobiliū occurrerunt mirabiles ludos preben
tia. Franciscus fostari dux venetū vir grandeuus qui triginta ⁊ amplius annis reipublice prefuerat cū tre-
centis senatoribus obuiam venit. inauditam insolitamqꝫ festiuitatem vniuersos ostendere. Mansit autem
apud venetias diebus decem. Sumptus ei ⁊ consorti sue magnifice non solum in vrbe sed in omni eorum
territorio prebiti sunt. Deinde recedentem senatus vsqꝫ ad littus profectus est. Fridericus post missa yta-
lia cum germanie metas attigisset. horribile visu dictu mirabile videri potest. ꝯturbidam aeris faciē mu
tatūqꝫ celi vultum offenderit. quod presagium future cladis multi iudicauerunt. Presertim cum intellexe-
rant quosdam principes res nouas in germania ⁊ hungaria moliri ob regem ladislaum adolescentem. Pe
tentem eñ ytaliam cesarem rogauerunt australes vt Ladislaum in paterna hereditate apud se dimitteret.
Reiecta petitione. auctoribus duobus Ulricis Altero cilie comite. altero eytzingero sumptis armis rebel

lauere. Redeūtē ex ytalia fridericū apud nouā ciuitatē obsidiōne cinxere. Quib⁹ ⁊ heinricus rosensis natione bohem⁹ cū ducētis eq̄tibus ⁊ mille peditib⁹ se adiūxit. Cessit furēti pplo frideric⁹. pupillūq̧ adhuc teneꝝ dedit. q̄ summa alacritate apud viēneses except⁹ est. Hic gloriosus impatoꝛ inter liberos ex leonoꝛa susceptos primo cristoferꝝ habuit quē immatura moꝛs abstulit. Et maximilianū ducē burgūdie postea regem romanoꝝ. cū filia margareta vxoꝛe ducis alberti ī baioaria. Australes aūt ⁊ si fridericū cesarē accersiuis bohemis in noua ciuitate ⁊ in viēna obsederūt. Eo demū redacti sunt. vt victoꝛes ex victo pacē peterēt atq̧ in eā rem auri sex milia nūmū quotannis pēderent. Nouissimis aūt diebus cū mathia hungarie rege bella varia gessit. q̄ ei nōnulla incōmoda. ⁊ pcipue australibus intulit. Viennā ac nouā ciuitates in austria abstulit. Que post moꝛtē mathie fili⁹ maximilian⁹ pr̄i reddidit. In plerisq̧ tñ locis. cū ei semp ingens cupiditas pacis ⁊ otij fuit. xp̄ianoꝝ principū ꝓpter turcoꝝ incursiones cōuentū pcipue anno. 1471. Ratispone edixit. Et post aliq̄s annos Nuremberge. cū oēs ꝓpriū cōmodū q̄rerēt. impauit vt ab armis discederēt ⁊ pacē inirēt. Ratus venisse tp̄s. gladios in turcoꝝ ⁊ infideliū nō in xp̄ianoꝝ viscera ꝯuerti debere. Quā obrē anno salutis. 1486. filiū ei⁹ maximilianū ꝯsoꝛtē regni fecit. vt qd̄ ꝑ senectute adimplere non posset. ꝑ filiū regē ꝑficeret. Cū itaq̧ cesar nr̄ inclitus habūdat potentia numero hoīm ⁊ copia gentiū. etasq̧ ⁊ prudentia ⁊ magnificētia ꝯueniāt (q̄ pcipue sunt ad res arduas capescēdas) Speram⁹ vt ille aut fili⁹ eius det pacem ecclesie. Et cōponat nō mō principat⁹. ⁊ omnē pplum xp̄ianū. ꝟ̄ vniuersum oꝛbē ad vnicā verā fidem xp̄ianā ⁊ sanctā deducet ecclīam. ad altissimi dei gloriā ⁊ honoꝛē. Sblimationemq̧ throni sui cū laude perpetua ⁊ eterna salute. Quod vt diebus nostris conspicere valeamus pietas diuina concedat.

S. Bernardinus

Bernardin⁹ senens̄ oꝛdinis seraphici francisci professus. ⁊ instauratoꝛ egregius sua etate declamatoꝛ. Is apud senam vrbē ethrurie nobili loco nat⁹. qui postq̧ lr̄as didicit. ac pōtificij iuris aliquā peritiā habuit. pr̄imonio qd̄ non tenue a parentibus iam vita functis accepat inter xp̄i paupes erogato. abnegās seculi pompas. ad religionē diui francisci sese recepit. Amatoꝛq̧ paupꝫtatis eximius. cū oꝛdinē illū labentē ⁊ institutione primeua longe remotū offendisset. reducere fratres in viā. cū diu frustra conatus fuisset. Neq̧ eīm indurati maioꝝ cōuentuū moꝛes flecti poterāt. Vocatis ad se nōnullis quos sanioꝛis mētis inuenit. seoꝛsum habitare instituit. hijsq̧ domos ab vrbibus remotas ex elemosina struxit. Iubēs oēs vt pr̄is francisci volūtas fuerat nudis pedib⁹ ambulare. vestes laneas sine lino habere. cibo vinoq̧ vti modico. plumas oēs effugere. ī sacco doꝛmire. nihil de crastino esse sollicitos. ꝓprij nihil tenere. pecuniā vti venenū malaq̧ pestē fugere. victū elemosina q̄rere. humiles eē. populis xp̄m ⁊ hūc crucifixū p̄dicare. que oīa primus ipe implebat. sobrius pater in p̄dicationib⁹ adeo plebi acceptus. vt alter paulus crederet. per. xxx. ⁊ eo amplius annos vniuersam ytaliā predicādo circuiuit. quibus rebus adeo religionē auxit vt q̄nquaginta ⁊ ampli⁹ cenobia ꝑ ytaliā sui oꝛdinis a fundamentis erexit. ⁊ fratribus impleuit. Mos ei fuit inter p̄dicandū nomē ihesu aureis litteris in tabella depictum ostendere. Cui⁹ rei nouitatē cū plerisq̧ improbaret. a martino pontifice iussus ē nouū ritū relinquere. hūc in nomine ihesu curasse moꝛbos. ⁊ fecisse miracula nō est ambiguū. Tandem apud aquilam brutioꝝ vrbem terrene vite cursu pacto. ad celestem lucem migrauit. vbi coꝛpus eius sepultū. tercio ⁊ sexagesimo vite sue anno. miraculis coruscat. Ideo nicolaus quintus pontifex anno salutis. M. cccc l. in iubileo adnitēte ioanne de Capistrano sanctoꝝ oꝛdini ascripsit ac in cathalogo beatoꝝ patrum redegit.

Iubileus hoc anno. M. cccc l. rome freq̄ntissimus hominū freq̄ntia fuit qui annus gratie magnus fuit vt queādmodū ex lege veteri coꝛpalis ⁊ animalis seruitus anno q̄nquagesimo extingueretur. Remitterenturq̧ culpe. ⁊ onera peccatoꝝ omibus. qui limina sanctoꝝ apostoloꝝ sincera mente ꝑquirerent. Ingens igitur populi multitudo. ex omi xp̄iano solo ꝑ hunc annū romā petebat. Licet aūt quadragīta ⁊ amplius hominū milia diebus singulis ꝑ vrbem templa foꝛaq̧ vaderent. dissonisq̧ moꝛes. defoꝛmes habit⁹ ac diuersa linguaꝝ genera cōcurrerent. Sapientia tamē pontificis actum est. vt neq̧ victui necessaria defuerint. neq̧ tumultus interciderint. Unica tamen hoꝛrenda visu ⁊ auditu stupenda. paucis diebus ante finem iubilei calamitas accidit. Nam cum circa vespertinā hoꝛam basilicam sancti petri frequens ppl̄i multitudo peteret. neq̧ minoꝛ iam recepta benedictione rediret. Facta est in ponte quem sancti angeli vocitāt. Ingens euntiū ⁊ redeūtiū concursatio. Cūq̧ hij atq̧ illi a supuenientibus vrgerent̄ premerenturq̧ turmis accidit alios ruere. alios sup ruentes vadere. Cūq̧ nōnulli equis mulisq̧ veherent̄ cum iumētis vna prostrati calcatiq̧ sunt. Inde maius discrimen oꝛtum. Nam parietibus pontis equato iacentiū cumulo. quā plures in tyberim ceciderūt hoꝛrendum spectaculū. alij vndis absoꝛpti. alij inter hominū brutoꝛūq̧ pedes oppressi animas exularunt. quoꝝ coꝛpoꝛa diligenter quesita. Romanus pontifex accurate sepeliuit. Exequiasq̧ hijs solēnes fecit. Capellamq̧ marmoꝛeam in eodem ponte paulopost construxit. diuturnū tante cladis memoꝛiale.

Anno precedēti pestilētia ingēs q̄ primo in asia exoꝛta. ac deinde per illiricū dalmaciāq̧ in ytaliā serpens. plures postmodū annos ad vltimos germanie ⁊ galliarum fines misere. per omes fere populos debachabatur. Deinde in locis ytalie ⁊ q̄maxime mediolani defeuit. Sequētibusq̧ annis vbiq̧ peste laboꝛatum est. vt pauci de multis superfuerint. Quod quidem malū p̄ter penuriam magnam. Etiam superioꝛ solis defectio ⁊ frequentes terremotus indicauere.

Alfonsus rex

Alphonsus fardinandi arrogonie regis filius. Cuius pater ioānes vlterio-ris hyspanie rex. qui currentis equi lapsu exanimat⁹ fuit. āno. 1442. renato supato. ꝛ pulso in regno neapolitano succedēs regnauit annis ferme. 22. Cū diu antea regnasset in arrogonia ꝛ sardinia atqꝫ hyspania annis multis. Renatus em̄ rex ludouici andegauēsis frater. ex francoꝝ genere natus a ioanna regia contra alphonsum regē in apulio regno vocatus cū quatuoꝛ annis regnassꝫ dei-citur. qui massiliā vn̄ in initio venerat mari reuersus ē. Huius alphonsi pater vir sanctus cū defecisset quatuoꝛ post se reliquit filios. alphonsum. ioannē. heinricū ꝛ petrū. Hic cū maioꝛ natu esset regnū paternū obtinuit. Et bellicarū rex gloriaꝫ pacis laudibus pferens ad id regnū oculos adiecit. in id magna classe deuenit. Et pfectum arcis maritime ad ꝓditionē pellexit. ꝛ castellū cepit. inde bellū neapolitanis intulit. Moꝛtua aūt regina cōtra renatū mouēs adeo neapolitanā vrbem longa ꝛ durissima obsidione fatigauit. vt multi fame perierūt. Tandē noctu p cuniculū furtim militibus intromissis vrbē cepit. ꝛ paulopost vniuersis regni ꝓceribus domitis vniuersum regnū in suam potestatē redegit. Eoqꝫ tanto regno pacato neapolim rediēs. curru aureo triūphās vrbē inuectus ē. post magnifica gesta. Cuius dicta ac facta antonius panoꝛmita poeta clarissimus disertissime pscripsit. qnto kal. iulij. clausisse oculos traditur. nullis ex se relictis filijs legitimis. nisi tantū ferdinādū adhuc extantē ex cōcubina filiū. quē ꝛ in apulie regno ex testō heredē sibi dimisit. In arrogonie aūt regno Joānes frater successit. Reliquit aūt hic inclitus rex cū super tria regnasset regna. tantas diuitias quātas vnqꝫ vllus alius pdecessoꝝ regū fecerit. qui sine ꝯtrouersia regū principūqꝫ omniū quos nostra etas tulerit. ꝛ sapientissim⁹ ꝛ fortissim⁹ habitus ē. Rex inter voluptates moderatus inter adulatoꝛes firmus inter vana pleraqꝫ principum exercitia doctrine studia haud omisit.

Julianus cardinalis

Julianus cesarinus cardinalis diaconus. Vir fidei xp̄iane amatoꝛ feruentissimus. Et omībus v̄tutibus tam diuinis q̄ꝫ humanis oꝛnatus. queꝫ supioꝛib⁹ diebus. eugenius pontifex legatū in vngariā ad cōponendū inter ladislaum polonie regem ꝛ vxorē alberti imꝑatoꝛis pacē miserat. anno. 1444. apud budaꝫ regni vngarie caput inter ipos optimū pacis fedus inijsset. Eo etiā regē ipm̄ ꝛ vngaros omnes deduxit. vt magno cōparato exercitu contra turcos europam occupare volentes ꝓficiscerent̄. Qui turcoꝝ fines cū ipo exercitu hostili animo ingressi. Inter danubiū fluuiū ꝛ andrinopolim a solis oꝛtu vsqꝫ ad occasum cū hostibus pugnātes. ad quadraginta turcoꝝ milia eo in cōflictu occiderūt. inter quos decem ꝛ octo ex primoꝛibus eoꝝ principibus cecidere. ī qua tamē pugna ladislaus ipe polonie rex viriliter pugnās sagitta saucius interijt. Julian⁹ aūt ipse moꝛtuo rege ceteros in p̄lio exhoꝛtās. duꝫ xp̄iani ex m̄ltitudīe turcoꝝ terga v̄terēt ꝓ xp̄i noīe occubuit.

Franciscus Sforcia

Franciscus Sforcia philippi marie ducis gener. Anno. 1448. tercio kalē. marcij. iure hereditario potitus. Quart⁹ mediolanensiuꝫ dux efficitur. Et vna cum vxoꝛe blanca maria regnauit annis. 16. ꝛ mense vno. Vir certe indicendo acerrimus ꝛ eloquētissimus. qui sua eloquentia magnanimitate foꝛtitudine. liberalitate. ꝛ prudentia. veteres quasi imperatoꝛes superauit cum in re militari victoꝛiosissimus fuit. Qui etiam ipsa in iuuenili etate quantas in primis contra bracium. contra florentinos venetosqꝫ. contraqꝫ eugeniū pontificem. contra mediolanenses ꝛ alios ytalos obtinuerit victoꝛias. multis in locis clarissima extāt tropħea. Et que clarissime gesserit in multis poetarum oꝛatoꝛumqꝫ scriptis versantur. Qui etiam permagnifice ꝛ splendide tum mediolani. tum alijs in vrbibus edificauit. Et in primis castelluꝫ iouis mediolani. aliud in lauda ciuitate cōfecit. hospitale magnificentissimū in vrbe fundauit. Extra poꝛtaꝫ cumanā apud sanctaꝫ mariam incoꝛonatam. monasterium cum ecclesia diuo Nicolao de tolentino dicata suasu vxoꝛis blanche marie a fundamentis edificauit. Tandem sex post se relictis ex vxoꝛe masculis ꝛ ducibus femellis. anno a natiuitate domini. M. cccclxvi. marcio mense moꝛtuus est. funeratus ingenti pompa in maximo vrbis templo loco sublimi.

Solis defectus anno. M. ccccxlviij. quarto kal. septembꝛis hoꝛa sexta facta est. Quo anno maxima ꝛ cruentissima bella multis in locis surrexerunt. in anglia em̄ ꝛ in gallia germania. flandria. perusia. pānonia. apulia. ac in vniuersa ytalia (vt dictum est) cedes rapine direptiones. incendia. vastationes. ꝛ infinita pꝛope mala et damna subsecuta sunt. grecis autem moꝛtuo amurate turcoꝛum principe. multo maioꝛa illata sunt damna. ꝛ seuioꝛa bella a mahumeto eius filio excitata sunt. Sequenti deinde biennio tanta vbiqꝫ fuit pestis, vt de multis pauci remanserunt. Id etiam malum frequentes terremotus indicarunt.

De expugnatione constantinopolitane vrbis anno .1453.

Constanstinopolis ciuitas orientis imperij sedes ⁊ vnicū grecie domiciliū sapiētie hoc anno qrto kal.
iunias a mahumeto turchoꝝ principe ꝑ.50.dies obsessa vi ⁊ armis expugnata diripit̄ ⁊ fedat̄ anno
regni mahumeti tercio.q̄ coactis vndiqꝫ copijs mirabili apparatu terra mariqꝫ regiā vrbē aggressus.cuius
descriptio in superioꝛibꝰ habita ē.Ad terciū aūt diē captato vrbis situ machinas innumeras craticulosasqꝫ
ex virgultis viminibusqꝫ ꝯtextas qbꝰ pugnātes tegerent̄ fossatis admouit.Erat aūt murus fortis.q̄ tñ ma-
chine cā horribili cedebat.Bombardaqꝫ ingens turri iuxta scti romani portā collidit.cuiꝰ ruina añmuralis
fossatū replet equatqꝫ vt via hostibus pateret.At cū turchꝰ tribꝰ iā locis ꝯcussis lapidibus muros despera
ret.Memoratu cuiusdā inuidi xp̄iani ex colle biremes intromittere curat.Est em̄ portꝰ ille in lōgū angustū
qꝫ ꝓtractꝰ.cuiꝰ oriētalē plagā colligate naues ⁊ cathena muniebant.inde hostibꝰ aditus impossibilis erat.
quā ob rē vt coangustaret circūuallaretqꝫ magis vrbē iussit in via eq̄re ex colle suppositis leuitis vasis lacer-
toꝝ vi ad stadia septuagita trahi biremes.q̄ ascēsu grauiꝰ sublate postq̄ hac eo apice in decliuū ad ripā leuissi
me sinꝰ introrsum vehebāt.Inde pōtē lōgitudis stadioꝝ circiter.xxx.ex ripa vrbi oppoīta q̄ vasis vinarijs
colligatis sub constructis ꝯfixisqꝫ lignis q̄ exercitꝰ decurreret ad murū.dyametralisqꝫ cinctio ingressuz tran
situue ꝓhibebat.Tandē dato signo vndiqꝫ nō solū ꝯstātinopolis orientis columen.s̄ ipa q̄ꝫ pera ne q̄d au
xilij grecis p̄staret oppugnari cepta ē.Turchi rursus subruere murū portasqꝫ q̄tere innixi.Cernit̄ varia pere
untiū forma ⁊ plurima mortis imago.Cūqꝫ defensio remissioꝛ fieret turchi aīaduertentes acriꝰ incūbūt.In
ingressu demū porte octigēti circiter milites ex latinis grecisqꝫ periere.⁊ iā hostis supioꝛē muꝝ tenebat saxa i
ciues deuoluens.Cū subito capta vrbe cesis oībꝰ in rapinas itū ē.In huiꝰ aūt vrbis populatiōe cōstātinꝰ
paleologus ⁊ ipe m̄re helena genitꝰ oriētis impatoꝛ capite trūcatꝰ regni sił ⁊ vite finē fecit.datis q̄ꝫ edictis
vt a sex annis supra oēs vtriusqꝫ sexꝰ ꝑsone necarēt.sacerdotes ⁊ vniuersi monachi diuersis tormētoꝝ ge-
neribꝰ necati sunt.Reliquū oē vulgus gladio datū.tāta sanguinis effusio vt riui cruoris ꝑ vrbez currerent.
Sic nobilissima vrbs ꝑ constantinū primū cōdita in manus infideliū venit.Ab eius ꝯditione M.c.xxx.vł
circa.Quibus gestis omnia in predā dedit.sacra templa fedauit.postremo turchi varia nephanda ꝑegerūt

Constantinopolis expugnatio a turchis

Sumcassian⁹ rex ꝑsaꝝ ꝛc.

Sumcassianus felicissimus ꝑsarū ꝛ armenie rex. cui ꝓpriū nomen assimbe⁹ Anno. 1454. zenza persaꝝ rege deuicto ac interfecto persis imperare cepit Hic ꝑmū regulus armenie cū esset aīo vasto. bello potēs ac scientissimus ꝑsepe paucioribus copijs magnos fuderat exercit⁹ ꝛ zenzo rege interfecto filiū captū in ꝑsarū regē coronare velle finxit ꝛ vsqꝫ in thauris vrbē q̄ ꝑsaꝝ columen ē ꝓfi-ciscit̄ oīa oppida ꝛ arces occupās. cū satis sibi cautū putasset nouū regē obtrū-cans ꝑsico regno potit⁹ ē ꝛ sumcassian⁹ appellat̄. qđ latine magnū virū signifi-cat. qui postmodū bactrianos. medos ꝛ parthos ꝛ maiorē partem orientis sibi subegit. Cū eo calixtus pōtifex amiciciā inchoauit ꝛ magnū honorem pontifici detulit. Cui⁹ etiā suasu magnas turchis calamitates intulit. Ad hunc senat⁹ ve-netus nigropōte ꝑdito quedā oratorē misit q̄ auxilia ꝯtra othomannū turchum expostularet. Rex ab eo exorat⁹ ꝯfestim copias suas recensuit ꝛ ꝑmo impetu si-naū ciuitatē cepit. Inde trapezuntiā inuasit vbi ad. xxx. milia turchoꝝ interfecit Post nō lōge ab armenie mōtibus bis ad inuicē ꝯflixere ꝑlio. vt plures e tur-chis neci dati sunt. inde aliq̄t interiect̄ dieb⁹ cū turchoꝝ rege pacē inijt ꝛ natos mutuo ꝯiugio copulauere

Johannes capistranus

Johannes de capistrano ꝑ idē tp̄s aprutio oppido nō longe ab aquila vrbe cō-stituto ortus. ordinis beatissimi francisci ꝓfessus xp̄iane religionis acerrim⁹ et egregius ꝑdicator. Ex ap̄lica iussione theutoniā ingressus est ac ꝑ carinthiā ac stiriam venit in austriā. Cui sacerdotes ac plebes cū sanctoꝝ reliquijs obuiauerūt. Cūqꝫ veluti ap̄lice sedis legatum ꝛ dei nunciū susceperūt. Johanni occurrere oēs accole vestimentoꝝ eius fimbriā auide contigere. egrotes ꝛ male habentes añ pe-des eius attulere. e quibus plerosqꝫ sanitati redditos rumor fuit. Morat⁹ est autē in germania dieb⁹ aliquot viam dn̄i ꝑdicans. mortalesqꝫ oēs ad penitentiā vo-cans. Inuitatus aūt iohannes nurmbergā vrbem germanie petijt vbi vndiqꝫ po-puli motus fuit. viri ꝛ mulieres impetū fecerūt. intueri virū lacrimas letitie deuo-tionisqꝫ mittere. leuare in celū manus benedicere venientē. laudare mittentē. tange-re. osculari qui ipe sunt vestimēta veluti celo missum ꝛ angelū dei respicere. apud minores deinde sui ordinis fratres exceptus est. ibi cibaria sibi suisqꝫ comitibus ministrata sunt. Uitā in hūc modū duxit. vestitus dormire. ante lucē surgere. ma-tutinū. laudes. primā. terciā orare. diuina deinde celebrare. hisqꝫ pactis sermonē ad populū latine ꝓnunci-are. post hec interpres que dicta sunt ab eo q̄tū capax est exponere populo. Finito sermone ad cenobiū sui ordinis reuerti. ac sexta ac nonis completis infirmos visere. diu apud eos morari. manus omnibus impo-nere. Birretū sancti bernhardini ꝛ cruorē quē illi mortuo e naribus fluxisse ferunt singulis egrotantib⁹ se admouere. precari supplex pro omnibus. exinde cenare. demū his qui se accedūt audientiā ꝑbere. mox ve-speras dicere. hisqꝫ ꝯpletis ad egrotos reuerti atqꝫ cū his vsqꝫ ad noctē se exercere. Cūqꝫ demum ꝯpletorio et alijs dilectis ꝑcibus expletis corpus quieti dare minimū esse. quod somno ferme nihil. Ad reuisendos sacre scripture codices pausillū furari temporis. sic homo quasi celestē vitā in terris agere immaculata abs-qꝫ sorde. quē pusillū corpore nurmberge vidimus. etate senecta. annos q̄nqꝫ ꝛ sexaginta natū. siccū. aridū exhaustū. sola cute neruisqꝫ ꝛ ossibus ꝯpactū. letū tn̄ ꝛ in labore fortem. sine intermissione singulis dieb⁹ predicantē. altas ac profundas materias absoluentem. Ferunt ꝛ hūc cesarē fridericū cupide audiuisse. mul-tisqꝫ sermonibus eius interfuisse. ac vestimētis eū sacerdotalibus donatū cū apud viennā ꝛ australes aua-ritiā calcauit. libidinē subegit ꝛ honores seculi fugit. tandē eū cū honore dimisisse. Cūqꝫ audisset innume-rabiles xp̄ifideles a turchis capi ad pannoniā accessit suis exhortationib⁹ grandi exercitu ibidē congrega-to ꝯtra turchos impetū fecit. ꝛ populū exhortantē apud belgradū trans danubij oppidū tanto ardore xp̄i-cole pugnarunt vt magnū de inimicis reportarunt triumphum ꝛ ferme ad sex milia occiderunt. Eo demqꝫ mortuo magnis eū coruscare miraculis ferunt.

Frācisc⁹ philelph⁹ poeta

Franciscum philelphum anconitanū ex vetusto Colletini oppido natū eq̄tē quidem laureatum. ꝛ lraꝝ tam grecaꝝ q̄ latinaꝝ excellentissime doctum ad hec vsqꝫ tempora cū magna fama ꝑuenisse constat. qui ꝛ grecā pariter ꝛ latinam orationem semꝑ exercuit. In omni genere scilicet dicendi ꝛ prosa ꝛ carmine. Is itaqꝫ crisolare bizantini auditor ꝛ gener fuit. qui cū ab eo doctissimus euasisset. primū apud venetos. postea apud florentinos. senenses. bononienses. ꝛ demum mediolani philippo maria duce vocatus grecas latinasqꝫ lras plurimos docu-it. ꝛ ibidem vsqꝫ ad hec ferme tempora sub quatuor ducibus cū annua pensione fuit. vbi libros a se editos dereliquerat scilicet Sphorcidiarū Satyraꝝ. de iocis et serijs. lyricoꝝ. cōuiuioꝝ. de morali disciplina. epistolare tā grecaꝝ q̄ latinarum Orationes. 60. oratione soluta. Hippocratis libros de flatibus ꝛ corpis passio-nibus ꝛ in plutarco vitā galbe ꝛ othonis transtulit. Obijt demqꝫ bononie anno salutis nostre M. cccc. lxxxi. nonagenarius.

Leonhardus de vtino ordinis predicatorum professor ꝛ sacrarum lraꝝ doctor tum diuinoꝝ eloquiorū ꝛ studiorum humanitatis doctrina. tum multa prudentia ꝛ ciuiū gratitudine claruit. ꝛ multos ꝫmo-nes ad populos erudiendos ꝛ de sanctis per totum anni circulum post se reliquit.

Iurasse fridericū imperatorē nunq̄ꝫ comptū ē nisi cū in ciuitate aquensi apud belgas. ⁊ cū rome corona tus est. idq; iuramentū constantissime tenuit. Cū em̄ iureiurando ꝓmisisset que bona possideret imperium nullatenus alienaturū. ⁊ modo hoc modo illud ex eo peteret maluit auarus negando q̄ꝫ concedendo periurus videri. Eā ob causam petenti borsio marchioni estensi ducatū mutine tamdiu restitit donec monstratum est. Cū ducatum qui sub annuo tributo concederet lucri magis q̄ꝫ alienationis speciem habere. p̄sertim cū mutina ⁊ regiū in potestate sua non esset. ¶ In eū quoq; fridericū cesarem tercium cū nonnulli dicta probrosa iactassent. referentibus aulicis. an nescitis inquit fridericus. principes quasi signū ad sagittas expositos esse. Turres quidem fulgura prealtas feriunt. humilia tecta preteriunt. At nobiscum bene agitur si verbis tantum impetimur

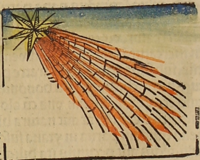
Latislaus rex bohemie et hungarie

Ladislaus hungarie ⁊ bohemie rex ac dux austrie filius alberti cesaris ⁊ sigismundi imperatoris nepos. Cū postumus nascebat. qui mox vt in lucē prodit apud albā regalē ⁊ baptismū xp̄iane fidei signaculū ⁊ militie cingulum et sacrā hungarie coronam (quam mater penes se habuit) eadē die accepit. Inde sublatus in tutela friderici cesaris duodecim ferme annis fuit. cui mater ⁊ ip̄m ⁊ coronā cōmendauit. Cū cecidisset in bello vladislaus polonie rex qui regnum hūgarie assumpsit Ladisla⁹ cōi procerū ꝯsensu rex designat suisq; auspicijs deinceps in turchos pugnare cepit. Rex āt paulopost magnificētissimis apparatibus bohemiā petijt atq; in praga summos honores consecut⁹ regni coronā accepit. mansit ibi nō puo tp̄e nec vnq̄ꝫ hereticoꝝ eccias intrauit. pri⁹ tñ q̄ꝫ rediret in austriā vratislauiā nobilē vrbē inuisit slesitaꝝ caput. Postea comes cilie a ladislao huniadis filio in castro regio obtruncat. Offensus ea re regi⁹ anim⁹ dolorē tñ suppressit. Rex budā se ꝯtulit vbi huniadis filios in carcere rapi iussit. ꝑcussorē comitis ladislaū natu maiorē capite plecti. mathiā captiuū duxit i austriam. In austria de ꝯiuge regi tradenda diu agitatū. multe virgines offerebant. verū nobilissimo regi nulla dignior visa est margaretha Caroli regis francie filia. placet legatos mittere qui sponsam petant. De loco nuptijs eligendo ꝯtentio exorit. hungari budā. australes viennā. bohemi pragā tante celebritate deputandam aiūt. factione tñ georgij pogiebracij solennitas prage destinata. Ordinatis austrie rebus ingenti rex apparatu bohemiā petit. Inde due legationes misse. altera ad fridericū imꝑatorē de pace. altera ad carolū frācie regē filiā adductura. In ea legatione. 800. equites profecti sunt. quadrige aurate. matrone ⁊ virgines splendido apparatu que sponsam ducerent. Imperator ⁊ augusta vocati. ambe regis sorores ⁊ cuncti germanie principes. S; hos cogitatus immatura mors regis interrupit. Ladisla⁹ igit. x. kal. decembris egrotare cepit. Cū medici accersiti desperata salute. Georgius vocat⁹ cū quo plura locutus. finito s̄mone de curatione aīe actū. xp̄iano more sacramenta exhibita. vbi aīa amplius dimorari nō potuit. sacrā candelam petijt ⁊ intuens saluatoris imaginē oratione dn̄icā orsus ꝓnunciato s; libera nos a malo nil amplius locutus mortalis vite lumen reliquit. O inanem gloriam. quid dignitates. opes. potentiam tantopere flagitamus. Ladislaus nobilissimus adolescens duo de viginti natus annos in ip̄o etatis flore tot regnis ⁊ gentibus imperans intra. iij. ⁊. xxx. horas postq̄ꝫ egrotare cepit extinctus est. Morte eius alij morbo. alij veneno imputauere. qui ad. viij. kal. decembris regia pompa in sinu proaui sui caroli quarti romanorum imperatoris sepultus fuit in ede sancti viti prage.

Theodorus thessalonicensis vir greca latinaq; lingua apprime eruditus. pontificis iussu quom alia egregia grecoꝝ volumina tū theophrasti de arborib⁹ plantisq; opus insigne in latinum conuertit.

Varia nunciata prodigia anno M. cccc. lvi. in sabinis mense februario vitulū capitibus duobus ortum rome sanguinē apud veneris portam. in ligurio carnes pluisse. In agro piceno ortus infans dentibus sex. facie insolite magnitudinis. future calamitatis que postea secuta est magna ꝑfecto indicia.

Cometes gradu. 15. cancri in oriente mense iunio visus est. Inde anno sequenti cometes quā nigrū appellant M. cccc. lvij. anno iunio mense gradu. 20 piscīū p mensem visus varie mortaliū mentes affecit.

Maumetes turchoꝝ imperator ad thaurinū oppidū quod nūc albaꝫ dicunt ad confluentes sauū danubiūq; sitū a paucis xp̄i cruce signatis fusus fugatus castris exutus est. Johannes genere hispan⁹ cardinalis sancti angeli magnas illic copias cōparans. quo cū erat iohānes capistranus de quo cōciti pānonij ad insequēdos barbaros maximā stragē infinito hostium numero parua manu dedere. Bellū aūt gestū est die sancti sixti. qui ē viij. yd⁹ augusti. ob idq; calixt⁹. iij. pō. eo die trāsfigurationes dn̄i ꝯstituit

Terremotus ꝑmaximus anno dn̄i. M. cccc. lvi. die quinta decembris hora noctis vndecima. Et iterū xxx. die eiusdem mensis hora. xvi. fuit vt in memoria hominū nō sit ⁊ nusq; legit tam vehemētes fuisse ⁊ tam magnū spaciū terre occupasse. ꝓcipue in regno apulie. In neapoli beneuento ⁊ multis alijs ciuitatibus ⁊ villis circūstantibus. ex quo multa templa ⁊ in neapoli pallatia. domus cū interitu magno hoīm pecorūq; corruerūt. Et in terra laboris capue. caiete. auerse ceterisq; veteris campanie vrbibus. Fuerūt nihilominus ⁊ alij terremotus ꝑcepti inter p̄mū ⁊ scd̄m etiā postea s; tenues ita vt nullum dampnum edificijs ac personis intulerunt.

Anno mundi.6657. Anno xpi.1458.

Pius eius nominis secundus papa eneas cognomento picolhomineus an- tea vocatus.natione ytalus.senis oriundus.corsiniani ortus patre siluio. matre victoria. Ideo prius eneas silui⁹ poeta vocitatus hoc anno patrū omniū consensu terciodecimo kalendas septembris pontifex creaꝫ. vir quidem oī laude dignus eloquentissimus copiosissimusq̧. prudentie singularis. qui nō ad otium sed res maximas agendas vocatus. Is corsiniani cū p etatem discere potuisset grāmaticam didicit. Annū vo decimū ꝛ octauū agens senas ꝓficiscitꝫ vbi a necessarijs ꝛ cognatis adiutus poetas primo. mox oratores audiuit. quibus facultatibus tanto ingenio valuit vt breui preclara poemata latina ediderit. inde ad ius ciuile se contulit. Postea dominicū capranicū secut⁹ basileā puenit. Deinde bartholomeū nouariensem epm. ꝛ post eum nicolaū sancte crucis cardinalem secut⁹ Iterū ad basileam ꝓficiscens semp in honore apud omnes est habitus. Fuit em̄ scriba in illa synodo ꝛ lraꝝ apłicaꝝ abbreuiator. In eo aūt puentu plepe orauit. Legationes plures pcilij causa obiuit. Orator deinde ad fridericū imperatorem a felice missus tantū dexteritate ingenij valuit vt eū corona poetica donatū in amicos ꝛ pthonotariū receperit. Relatus deinde in senatoriū ordinem. quē princeps in rebus grauibus consulit. Creato autē nicolao pontifice dum ab eugenio subdyaconus creatus eps tergestinus moritꝫ. in cui⁹ locū eneas se quidē inscio a pontifice ꝛ imperatore suffectus est. A calixto aūt pontifice in numerū cardinaliū referꝫ. ingressus conclaue post obitū calixti pontifex creaꝫ. Accepta pōtificia corona confirmata prius ecclesie ditione se totū ad curam reipublice xpiane conuertit. Sigismundū austrie ducem cꝫ in cardinalē ad vincula petri aniaduertisset diris execrationibus ꝓsecutus est. Maguntinū insup antistitē sede deiecit. Beneuentanum q̄s archiepm̄ summouit. nil regibus. nil populis timore aut auaricia cōcessit. katherinā senensem inter sanctas xpi virgines retulit. pragmaticā in gallia abrogauit. fodinas inuenti tū alumis apud tolphā instituit. Cultor iustitie et religionis. admirabilis eloquio. Inter ferdinandū regem ꝛ sigismundū malatestam inducias composuit. vt mantuā vbi cōmunem xpianoꝝ conuentū indixerat tuto ꝓficisci liceret. media igiꝫ hieme ab vrbe discedit. mantuā postremo ventū est vbi magnus erat principū numerus. magna legatoꝝ vis. actūq̧ est pio illo dicente vt bellū cōmuni oīm decreto turchis indicereꝫ. Vrbem aūt romam multis exornauit edificijs. ꝛ tybure arcē construxit. ac senis nōnulla ornatissima edificare fecit. Fuit aūt continentissime vite ꝛ otij inimicissimus. homo stature breuis. caput habuit ante annos canū. facie senecta. aspectu seueritatem facilitate conditam ostendebat. Circa cultū corporis neq̧ morosus neq̧ negligens. robustum ei corpus natura dederat. quod tñ longe pegrinationes ꝛ crebri labores attriuerant. accedebant morbi eius familiarissimi tussis. calculus ꝛ podagra quibus ꝓsepe cruciabaꝫ. Duodecim cardinales suo pontificatu veteribus addidit. Qui tandē ancone dū venetorum ducem belli socium ancone expectat vt contra turchuꝫ cū innumerabilibus populis ꝓficiscerenꝫ. diuturna ꝛ lenta febri afflictat⁹ moriꝫ anno sexagesimoquarto supra quadringentos ꝛ mille. xvij. kal. septembris. anno vero pontificatus sexto. diebus sex minus. Funus ancona romā defertur ꝛ in basilica sancti petri condiꝫ ad altare sancti andree. Delectatus ē aūt mixto scribēdi genere ideo plura opa edidit. Caput sancti andree e peloponesso romā auectū in sacello ad id fabrefacto collocauit. cognitionē q̧ reꝝ antiquaꝝ nō omisit cū ꝯmentarioꝝ libros scripsit ꝛ plura alia.

Anno dñi.6663. Anno xpi.1464.

Paulus secundus papa patria venetus. patre nicolao. matre polixena. petrus barbo antea vocatus. eugenij pontificis ex sorore nepos sancti marci pſbiter cardinalis hoc anno pridie kaln. septembris pōtifex creatur. vir certe magni animi. corpus habens egregiū maiestate dignū. Is adolescens adhuc iturus in mercaturā erat. que apud venetos in precio est. Ei nunciatū est gabrielem auūculū suū pontificem creatū esse. substitit adhortante fratre paulo barbo. ac lris (licet iam adultus esset) operam dedit. inde vocatus ab eugenio archidiaconatū bononiensem. ac post epatum ceruie cōmendatione adeptus ꝓthonotarius ab auūculo creatur. Tandem vna cū alouisio patauino medico. quem postea patriarchā appellarunt cardinalis ab eugenio creaꝫ. Erat aūt natura blandus. natura humanus. Mortuo itaq̧ pio in eius locū suffectus ē. Duo bella quidem parua in ytalia suscepit. que nulla re pri⁹ repetita bello ꝰ insidijs inchoata postea deseruit. In colligēdis aūt pecunijs ita diligēs fuit vt fere sp bnficia ꝛ epatus his ꝯmitteret q̄ officiū aliqđ venale haberet vn elici mun⁹ possꝫ. his aūt pecunijs interdū etiā ad liberalitatē vtebaꝫ. nā ꝛ cardiales paupes maxīe ꝛ epos ꝛ pricipes ac nobiles domo extores. virgīes. viduas. egrotos freqnꝫ iuuabat. Curauit itē vt rome annona ceteraq̧ ad victū ꝑtinētia vili⁹ q̄ antea vedereꝫ. Multa deinde edificia splēdide ac magnifice tū apud

sanctum marcū. tum vo in vaticano qd ad munificentiā pertinet extruxit. iustus quoqꝫ habitus ē. hic pontifex ac clemens morosus ꝛ difficilis canonicos regulares e sancto ioanne laterano pulsos a calisto pontifice restituit. Cognita aūt georij regis bohemie pfidia. in boiem vngaros ꝛ germanos cōcitauit. Apparatu aūt pontificio maiores supauit. In corona siue mitra in quā multas opes contulit coemptis vndiqꝫ ac magnis p̄cijs adamantibus saphiris smaragdis chrisolitis hiaspidibus vnionibus ꝛ quicqd gemmarū in pcio ē. Tandē vo decem cardinalibus creatis. quoꝝ de numero franciscus sauonensis eius successor extitit. Cū annos plurimos viuere sibi psuasisset. anno salutis nostre. 1471. v. kal. augusti. secūda hora noctis Cū eo die letus ɔsistoriū habuisset. ꝛ iocundissime cenasset. apoplexia correptus. vitā cū morte mutauit. anno pontificatus sui sexto. mense. x. peponū em esu. cancroꝝ. pastilloꝝ. pisciū succide admodū delectabatur. Quibus ex rebus ortam credūt apoplexiā illā. qua e vita sublatus ē. Nā duos pepones. ꝛ quidē pregrandes comederat eo die. Quo sequenti nocte mortuus est. Eius corpus in basilica beati petri mane sepulture traditum est. Et tūc vacauit sedes dies nouem.

Antoninus archiepiscopus florentinus

Antoninus florentin⁹ archieps ordinis p̄dicatoꝝ pfessus pater. historiarū ac romane vrbis olim auditor causarū. sanctissime vite ꝛ moꝝ vir. ꝛ sacrorū dogmatū admodū doctus. hijs tempibus. ob lrāꝝ gloriā apud ytalos in precio habitus ē. Qui multa ꝛ grandia volumina. magno qdem cōfecto labore. lōgisqꝫ lucubrationibus posteritati reliquit. que legentibus atqꝫ audientibus magnā afferūt doctrinā ꝛ voluptatem. Ex quib⁹ extat summa accuratissima in casibus cōscientie sacerdotib⁹ p necessaria. ꝫ ꝛ multos historiarū libros ad erudiendos mortales ɔposuit. Tandē āno domini. M. cccclix. deficiēs. vi. nonas maij. nō sine magna sanctitatis opinione fuit. cū crebris miraculis claruerit. Eius autem sanctū corpus ex domo epali. ad sanctū marcū ordinis sui delatū. cū magna populoꝝ frequentia ꝛ veneratione sepultum fuit.

Borsius marchio inde dux ferrariensis

Borsius estēsis marchio. Et primus ferrarie dux leonelli marchionis frater. Et nicolai estensis filius. defuncto leonello fratre maiore. in regnuꝫ ferrarie succedens. regnauit annis. 22. Vir certe ingenio diuino. in quo nihil fucatū. nihil subdolū. Eius verba sapientie plena. opa aūt grauissima. ꝛ semp regia. ad eū cum fridericus cesar accedens. visa hominis celsitudine ꝛ animi magnitudine. illum mutine ꝛ regij (vt premissum ē) ducem primo creauit. Deinde exactis mltis annis romā accedēs a paulo pontifice magnifice exceptus. ab eodē ducatus ferrarie insignitus fuit. Nicolaus aūt pater cū hos ꝛ alios ex pellicibus genuissꝫ filios. senio cōfectus. alios ex vxore suscepit liberos videlicet herculē ꝛ sygismundum. quos moriens regni heredes sub leonelli tutela reliquerat. qui eos neapolim relegauit. ꝛ regnū omne occupauit. Et cū ludouici ganzage sororem haberet vxorē. ex ea nicolaū tantū suscepit filiū. Quo nato nō multo post mortuus. cū nicolaus regno aptus non esset. hac conditione in borsiū imperiū deuenit. vt post obitū nicolao iureiurādo regnū restitueret. Borsius principatu suscepto cū prudentissimus esset herculē ꝛ sygismūduꝫ relegatos reuocauit. ꝛ eos ac nicolaū tanqꝫ filios carissimos omnes habuit. Erat autem diuinaꝝ humanarūqꝫ litterarū egregie doctus. ꝛ doctorum viroꝝ amator. Hic vrbē ferrarie muris edificijs ornauit. Nam arcem nouā ꝛ curiā pulcerrimis edificijs clariorem reddidit. Monasteriū insuper toto orbe celeberrimū ingenti impēsa ordini carthusiensiū a solo cōstruxit. deniqꝫ anno regni sui. xxij. in pace quieuit. Eius corpus apud carthusienses ingenti pompa delatum. humili loco sepeliri voluit.

Ferdināndus rex

Ferdinandus huius nominis secūdus. alphonsi regis ex concubina filius. hijs temporibus patre defuncto. ex eius testamento in neapolitanū regnuꝫ eidem succedens. Alphonso autem sine legitimo filio defuncto. id regnū feudatario ꝛ antiquo iure ad sedem apostolicā deuolutā censebatur. Quod cum calixtus pontifex armis repetere statuisset. morte superueniēte disturbata sunt omnia. At ferdinādus metu liberatus ab eius successore pio papa regni cōfirmationē. reclamantibus gallis accepit. Quo regno in pace adepto multos hostes bello postea profligauit. hūc pius pontifex cum vehementer diligeret. et regno confirmauit. ꝛ regia corona donauit ac coronauit. Et ei etiā annuū censum in parte relaxauit. Inde auxilio pontificis ioannem andegauenseꝫ renati filiū apulia fugauit. Pio pontifice postmodū mortuo ferdinandus cum paulo eius successore. ꝛ sequentibus pontificibus inimicicias suscepit. q͂ peterent tributū quod singulis annis ecclesie romane pendebat. ꝛ ob bene merita relaxari optabat. Inde multo maiores simultates cum senatu veneto ob cipri regnū cōcepit. Et turcum in venetos (vt aiūt) concitauit. Veneti igitur cū turco pacem cōposuerunt. qui omnē vim belli in regem conuerterūt. ꝛ hydruntū maritimā ytalie ciuitatem ei abstulerūt. Et verendū fuisset nisi mahumetes morte sublatus fuisset. plura damna regno apulie intulisset. Eo vo mortuo. difficilimo bello vrbem hydrunt. rex per alphonsum calabrie ducem filium suum in armis strennuū recepit.

Anno abhinc ferme sexto ⁊ q̄dragesimo. inter frēs beate marie theutunicoꝝ ⁊ vladislaū polonie regē de regni finib⁹ orta q̄stione. Utraq̧ pars ingentes copias in bellū eduxit. At primi pruteni siue nūc ro militū. siue animi ferocia exultantes. duos gladios p feciale. regi misere. vt ex hijs quē mallet. vnū acciperet. Is cū vitoldo fratre. deo suo hostias littabāt. q̄ audito feciale. nō inuitus inq̄t precij signū recipio Consecratoq̧ gladio quē elegerat. eo se cinxit. Et facta pugnādi copia. lituanos q̄ auxilio venerāt p̄mos opponit. quoꝝ strage fatigata copia prutenoꝝ. Et ipa polonis supuenientibus sternit cruentissimo plio. ea die confecto victoria regis fuit viri equestris ordinis ex religione q̄dringenti cū ipo magno mgr̄o periere Cesa ex plebe multa milia. qui supfuerūt capti. Prussia p̄ter oppidū. b. marie omnis ad polonos defecit. Seq̄ntib⁹ annis casimir⁹ rex polonie eis ciuitates munitas dantzk ⁊ dorn abstulit. asserens portionē sui regni esse prussiam.

Albertus marchio brandeburgeñ. annis effluxis bellū aduersus Nurebergenses enixissime gessit. Greuēburgiū ab eo multa vi oppugnatū ē. Id oppidū in valle iacet. xx. milibus passuū a nurēberga. muro ⁊ fossa munitū. Et cū varia dāna ab vtrisq̧ illata fuissent p ludouicū baioarie ducē. ad hos tumultus sedādos vocatū (cū diu laborasset) hoc bellū post varias dictas sopitū fuit. Deinde cū post aliq̄ tēpora inter ludouicū baioarie ducē p̄dictū ac marchionē brandeburgeñ. principes potentissimos. bellum susceptum esset. Haud quidē iniuria. ⁊ magna cum animi fiducia ptendissent. post plures strages principes germanie pacem postulantes. Tandem res equo animo sedata fuit.

Ludouicus rex francie

Ludouicus caroli regis francie fili⁹. his tpib⁹ prī in regnū succedēs. Fuit aūt carolus pientissimi animi vir. s̄ ingenij ebetis. Qui cū bellū ꝯ heinricū angloꝝ regem. Et ioannē burgūdioꝝ ducem excitasset. ⁊ multos occidisset. Inde ingenti cede fusus fuit. ⁊ hi multas ciuitates adimerent. Et nisi per puellam deus miraculose restituisset. de eius regno actū fuisset. Tandē Nicolaus cardinalis sancte crucis ordinis carthusieñ. pacē cū duce burgūdie cōposuit. quē tū postea p insidias interficere fecit. qḋ infinita mala excitauit. Hui⁹ itaq̧ caroli primogenitus ludouicus. delphinat⁹ regionis princeps. regno suscepto multos prī beniuolos regno depulit. Inde cū libertatē eccl̄ie in regno minuere conaretur. multos romanos pōtifices habuit aduersarios. Inde cū carolus aq̄tanie ⁊ normandie dux e medio p eū sublatus esset. quē ob eius sapiām populi regnare cupiebāt. Qḋ cum regni pceres ⁊ burgūdie dux intellexissent id ex sua pcuratōe factitatū. vetusta odia renouarūt. ꝯspirātes ingētē exercitū in eū deduxerūt. dux burgūdie in picardiā aduolās. ciuitatē pichignetū cepit. ⁊ ꝯplanari fecit. at rex a suis destitut⁹ pisius cōmigrauit. regiā saltē tutaturus. In normandia igit̄ innumera oppida euerterūt. Pontifex aūt romanus ad hos tumultos sedandos. Bessarionē nicenū cardinalē in galliā misit. cū diu laborasset tantū pfecit. vt cedes ac incōmoda sopita fuerūt. Demū āno a natali xp̄iano. 1484. Remis deficiens. Carolū primogenitum suū annoꝝ. xv. extantem habuit successorem.

Georgius rex bohemie

Georgius pogiebratius bohem⁹ post obitū ladislai hungarie et bohemie regis. accersitis pcerib⁹ gubernatoēm suā nō expirasse regis obitu dixit pragenses nihil morati se sue gubernationi cōmisere. Exin ꝯstituta die qua nouus rex eligeret. Re pro regni vtilitate discussa. rex pronūciatur militie domiq̧ apprime clarus. Cui ad res gerendas nec cōsiliū nec etas defuit. Ea res necati suspitionem maxime auxit. Inde ex ptorio in edem beate marie vbi rochesana presidebat regi publica salutatio exhibita fuit. Cum autē inclitum bohemie regnū vt premissum est dudū in perniciosam iacobelli ⁊ hussitarū hereticā prauitatem (vt cōmunionē sub vtraq̧ specie de necessitate fore eterne salutis pfiteretur) prolapsum fuisset. Georgius q̄ se catholicū affirmauit. In manibus ianueñ. ⁊ bacieñ. epoꝝ tactis sacramētis euāgelicis publice iurauerit. dū coronationis recipet insignia. Qḋ deinceps fidelis ⁊ obediens esset sancte ro. ecclesie. ⁊ cū se ac conthoralē cū liberis tali iuramento obligasset. per fridericū ro. imperatorem confirmatus extitit. Uerū cū hijs oībus ꝯtria ageret. ⁊ hereticoꝝ sectam foueret ⁊ amplecteretur. Inde vratislauieñ. ⁊ ceteri catholici homagiū prestare recusarūt. Ideo papa pius. ⁊ post eū paulus pōtifex. grauissimis cēsuris eū ac totū regnū bohemie fulminarūt. At paulus secūdus anno. M. cccclxvi. publico cōsistorio cū heresi dānat. dignitateq̧ ac regno priuat. Tandem post annū. 71. supra quadringētos ac mille idem georgi⁹ bohemie occupator. morbo perijt.

Mahumetes turcoꝝ imperator. Expulso thoma paleologo. ⁊ fratre secū deducto. peloponessum occupat. anno eius. xi. eodem anno trapesuntij rege capto ⁊ interempto pontū. anno. 1460. obtinet. Inde mitilenē expugnat. diripitq̧ anno regni sui. 12. Postea veneti magna classe copijsq̧ terrestribus in peloponeso vetere murū fossamq̧ ab vtroq̧ mari in ipo Isthmo tumultuarie opera pluribus simul locis erigere adorsi. corinthum obsident. Turci vo laborātibus suis auxilio ꝑperantes p interruptas munitiōes vi penetrant. ac xp̄ianos ad naues fugere cogūt. Tandē dux venetoꝝ cum prestātissimis senatoꝝ triremibus. 12. p equora ornatissime instructis. Anconā pontifice pio adhuc spirante venit. quibus e speculo pcul visis papa. 19. kal. septēbris gloria ingenti vita functus est.

FRidericus impator. extra cenā nūquā vtitur vino. in cena leuissimū bibit. ⁊ id aqua ꝑdomitū leonore auguste que paterna in domo nūquā vinū gustasset. Suadebāt medici in germania regione frigida si mater fieri vellet. vinū biberet. Quod cū accepisset fridericus enea siluio vocato. Ubi inquit. atqꝫ imperatrici dicito sterilem me cōiugem. quā vinosam malle. proinde si me amat. vinū oderit. At id nūciū leonora. Et si viri iussioni tam libenter pareo. quā vino si tamen vini vsum mādauerit imperator. mori optauerim quā parere.

Mathias rex vngarie

MAthias ioannis huniadis gubernatoris regni hūgarie filius. Ladislao ꝑdicto rege sine liberis extincto. Ungarie regnū consentientibus ꝓceribus occupat. Eius pater prouinciā vga ferrea gubernauit. nec dum rex abfuit minor eo habitus ē. hic prostratis apud albam turchis. post breui tp̄e morbo extinctꝰ ē. Comes cilie cuiꝰ caput erat a rege secūdū. et eius auūculus. a ladislao huniadis filio in castro regio obtrūcat. Rex ladislaus quāqꝫ vehemēter cōmotus. tā atroci facinore dolorē tn̄ suppressit. Rex budam repetijt relicta alba. vbi secutos curiā huniadis filios in carcerē rapi iussit. Percussorē comitꝭ ladislaū natu maiorem. Qui quatuor ⁊ viginti natus ānos egregio corpe adolescēs. flauis de more crinibus super humeros passu reuinctis post tergū manibus talari atqꝫ aurea veste indutus capite eū plecti iussit. Mathiā vo captiuū duxit in austriā. Et profectus in bohemiā eū sequi mandauit. Cū aūt apud pragā obijt mathias qua die rex clausit oculos eadē pragā applicuit. quē georgius gubernator in custodiā suā recepit. Nec diu postea rex hungarie designatꝰ magnis sponsionibus dimissus e carcere. volauit ad regnū. facta em̄ reconciliatione inter proceres mathias octo ⁊ decē natus annos nono kal' februarij rex acclamatus. Cū vo id regnū sibi cōpetere cesar affirmaret. multa bella inter eos suborte sunt. regnū tamē ei cessit. Fuit autē xp̄iane religionis ꝯ turcos defensor ⁊ ꝓpugnator acerrimus. qui pannoniā ⁊ alias ꝓuincias a turcoꝝ impetu tutatus fuit. Naz multis vicibus ingenti ꝑlio turcis supatis. etiā ptem bosnie recuperauit. Et turcorū regnū incendijs. populationibꝰ. cedibusqꝫ inuoluit. Sed ⁊ bella in bohemia cū casimiro rege polonie gessit. Pax tn̄ ꝯposita hoc mō inter eos fuit. vt pannonia hūgaria morauia ac slesia mathie relinqueref. ⁊ boemie regnū vladislao casimiri filio remaneret. Hic aūt prestantissimus rex paterno more militaris glorie appetētissimus. bello fortunatꝰ. Cuz videret fridericū cesarem sibi aduersari. cū turco pace cōfecta in eum arma vertit. ac viennā vrbem ⁊ alia sibi ademit. In qua vrbe tandē anno. M.cccc.xc. morbo extinctus est. ⁊ ad albā ductus in sepulcris regum sepultus. huic ferdinandus neapolitanus rex filiam suam matrimonio copulauit.

Nicolaꝰ de cusa cardinal'

NIcolaus de cusa germanus. sacrosancte romane ecclesie. tituli sancti Petri ad vincula presbiter cardinalis prestātissimus atqꝫ doctissimus. ea tempestate claruit. q̄ tanta bonitate fuit dū viueret vt pauci meliores suo tp̄e nati sint. viciorū oīm hostis acerrimus. ambicionis totus aduersariꝰ. integritate animi immutabilis. honestoꝝ laboꝝ indeclinis etiā senectute patientissimus. bn̄faciendi et gratificandi admirabilis. Sane tanta doctrinaꝝ oīm vbertate fuit. vt q̄cquid ex tp̄e dicendū incidisset id copia tali dissereret. vt ei solū facultati censeref studuisse. Uir supra opinionē eloquēs ⁊ latinus. historias oīs nō priscas mō. ꝫ medie tempestatis. tū veteres tū recentiores memoria recensebat. In mathematicis disciplinis suo tp̄e doctior eo fuit nemo. Ius ciuile pontificiūqꝫ didicerat. philosophie Aristotelice acerrimus disputator fuit. Theologie summus interpres. huiꝰ celeberrimi viri plurima extant summi ingenij opera. De visione dei. de pace fidei. Cribratio alchorani. de ludo globi de mathematica pfectione. De apice theorie. de docta ignorantia ⁊ pleraqꝫ alia. Is aūt dū eccl'ie sue brixinēsis iura acriꝰ tueref a sigismūdo austrie duce capif. atz honesto huaf carcere. Pōtifex āt pius. cardialis captiuitate grauiter cōmotꝰ. facūda orone i sigismūdū publice inuehif. ⁊ eū ꝗuiorbꝰ interdictꝭ deterret. tandē liber euasit ac pace cōposita. dum pius ancone vita functus fuit. cardinalis rome decessit.

Bessarion cardial' grecꝰ

BEssarion. S. R. E. eps cardialis sabinēꝭ ⁊ ꝯstātinopolitanꝰ pr̄iarcha. Niceni venerāda nūcupatiōe terraꝝ vbiqꝫ celeberrimꝰ h tp̄e floruit. de q̄ sapiētissimo dici pōt. Cuiꝰ cū ea fuit (vt paulus pōtifex summꝰ p̄dicabat) In reꝝ oīm maximaꝝ vsu peritia. Ea in consilijs vl' grauitas vl' ꝑspicientia. vt nihil de summis vnqꝫ rebus factū fuit si Niceni vniꝰ defuisset auctas. In studijs em̄ maioribꝰ ⁊ hūanis oībꝰ ea facultas ⁊ copia. vt plura legisse credi neminē possit acrius lecta ⁊ rectius intellexisse. vberius paucissimos cultissimis quibusqꝫ tempibꝰ clariusqꝫ scripsisse. Et quāqꝫ summe reipublice xp̄iane negocijs impeditus. merita tamen indignatione cōmotus ac veritatis studio incredibiliter inflāmatus. defensionis platonice imo diuine philosophie libros aggressus est. tanta id maiestate egit. vt cōuiciatorem calūniosum credi plato ip̄e diuinitatis secretariꝰ possit suggessisse. Iuste igitur platonis defensor. Qui tandē legatus ac franciam in reditu dum pacem fecit in itinere defecit.

Ars imprimendi libros hijs temporibus primũ in germania enata ē. Quãtum igitur litterarum studiosi germanis debeant. nullo satis dicendi genere exprimi potest. hanc apud maguntiã rheni vrbem solerti ingenio librorum imprimendorũ ratio. 1440. inuentã fuisse aiũt. Hoc tempore in omes fere orbis ptes ppagatur. qua omnis antiquitas paruo ere cõparata a posterioribus infinitis voluminibus legitur. Eius laudes antea in prohemio operis prehabite fuut. Qua certe nulla dignior. nulla laudabilior. aut vtilior esse potuit. Qd si hec ars effluxis tempibus viguisset maxima pars operũ Titi liuij et Tullius de re publica ac Plinius de bellis germanice aliacꝫ pclara opera malignitate temporum amissa nõ fuissent. Ideo in eius laudem quidã hos cecinit versus. O felix nostris memorãda impressio seclis. Defuerat quasi totũ qd fundis in orbe. Omnes te summis igitur nũc laudibus ornent. Inuẽtore nitent vtracꝫ lingua tuo. Nunc paruo doctus quilibet esse potest. Te duce qñ ars hec mira reperta fuit.

Nicolaus perotus Rhetor

Nicolaus perotus saxoferratensis et Sypontinus epus egregius theologus ac rhetor disertissimus. ad hanc etatẽ pueniens. nõnulla in diuinis laude digna cõposuit. Sed et ad puerorum eruditionẽ cõmode. breuiterꝫ libellũ edidit. Cõmentarios etiã in multis auctoribus pcipue in martialẽ opus variũ cornucopie appellatũ fecit. Ac qdã e greco in latinũ transtulit.

Robertus de licio ordinis minorum pfessor. Et aquile marsorum seu abrutij vrbis epus in doctrinis sacris doctissimus vir. et noticie oim ecclesiasticorum dogmatũ sufficienter instructus. oim pdicatorum doctor. Hisdem tempibus ob eius clarissimã et admirandã pdicationis grãm. ab omibus ytalis multo in pcio habitus est. Qui tantũ in scripturarũ studio laborauit et scripsit. vt vbicꝫ Roberti predicationes nũcupentur. plurimas enim ad instructionẽ fideliũ tractatus et sermones edidit. Qui ab omibus psertim declamatoribus studiose legũtur.

Matheolus perusinus medicus

Matheolus perusinus medicus doctissimus. hoc tpe medicorum ac phorum monarcha. oimcꝫ liberaliũ artiũ cũctarũcꝫ scientiarum. facile princeps. pceptor meus eruditissimus. Quẽ ego hartmãnus Schedel Nurebergensis. doctor patauinus. tribus ãnis ordinarie legentẽ auscultaui. a quo demum phabita p eius orone elegantissima. insignia doctorat⁹ padue accepi. Ne sua memoria pereat. pauca de eius vita ac doctrina huic operi adiũxi. Cũ enim sepius mecũ animo cogito. cꝫ maximus ac singularis in omnes amor suus extiterit. Quis ē adeo rerum imperitus q non putet ob incredibilẽ virtutẽ suã. singulare ingeniũ. summã rerum expientiam. eũ perpetua memoria cõplectendũ. Cui enim ignota fuit verborum suorum integritas. suauissimus sermo. decora facies. qui et artis poetice et oratorum summã cognitionẽ habuit. Qui nullũ cyceronis opus aut mantuani vatis. aliorũcꝫ poetarũ dimisit intactũ. In astronomia vo geometria et arithmetica et musica opera a veteribus edita totis viribus pscrutatus fuit. Verum nec phia atcꝫ medicina cõtentus. demũ sacris litteris delectatus. in eis tancꝫ mel in fauis dulcedinẽ abditã sensit. Reddidit igitur suos auditores auscultando dociles. beniuolos. attentos ac disertos ipo orante. In eo nãcꝫ maxima fuerunt omnia. siue acumẽ ingenij. siue artis peritiam. siue oronis elegantiã cõmoditatemcꝫ considero. Reliquit aũt post se orationes lepidissimas. Cõmentaria in hypocratem. galienũ ac Auicennã. Et arguta consilia in medicina. Tandẽ senio deficiẽs padue sepult⁹ fuit.

Platina historicus

Baptista cognomẽto platina. pria cremonẽsis aplicus abbreuiator. magni animi et pstãtie vir. eruditione et eloquẽtia nulli inferior. hisdẽ tpibus ī pcio ex̃is. a paulo põtifice maxio. bonis et dignitate indicta cã priuat et ī carcerẽ detrudit. Et ibi vscꝫ ad pauli morte refuat. Ex q tandẽ post mltas calamitates a sixto pontifice eius successore liberat⁹. et in statu pristinũ restitutus. necꝫ ingenio suo abusurus. pter librum quẽ de natura rerum et obsenijs ediderat. Egregiũ etiã opus de vitis et moribus pontificũ sixto pontifici obtulit. In quo etiã impatorum principũcꝫ ac ducũ multorũ res gestas inseruit. nõnulla etiã alia opera et eplas scripsit. Demũ anno domini. 1481. rome ex peste defecit.

Dominicus calderin⁹ pria veronẽsis rhetor luculẽtissim⁹. et tã greca cꝫ latina lingua nõ mediocriter erudit⁹. et ī studijs hũanitat eminẽtissimus. p hoc tps ipe diuini īgenij fecit opuscula. ī iuuenalẽ. marcialẽ. suetoniũ. et ī Ibin nasonis interptationes edidit celebres. Saphos etiã eplas cũ pperсio. et cyceronis eplas ad atticũ cõmẽtat⁹ ē. Et nisi imatura morte puẽt⁹ fuisset. p plura alia edidisset. Obijt deinde anno domini. 1477.

Marius philelphus frãcisci philelphi oratoris fili⁹ eques auratus laureatuscꝫ poeta philosophie et artiũ doctor. p hoc tẽpus toti ytalie clarus extitit. Qui cũ eruditissim⁹ esset funebras orationes pre clarissimas. et alterius materie plurimas. et quidẽ elegãtes hũit. Extãt ei⁹ ingenij opa in diuersis metrorum generibus edita. Richmos quocꝫ et cantilenas composuit. Denicꝫ et hic a friderico ganzaga marchione mantuano publico salario ad lectionem vocatus ibidem in anno domini. 1480. vite finem fecit.

Leodium galliaꝝ clarissima ⁊ potẽtissima ciuitas hoc anno M.cccc.lxviij. a carolo burgundioꝝ duce capta ⁊ ingẽti edita cede. diripit. Superiorıbꝰ em̃ annis inter leodiẽses ⁊ burgũdionũ ducẽ maxie ꝯtentiones agebant. q̃ȝ cũ leodiẽsis ep̃s extĩguere tẽptasset a ꝯciuibꝰ suis vrbe pulsus fuit. ideo summꝰ pontifex tricariensem ep̃m legatũ eo misit. Is in carcere trudit. Quã ob rẽ indignatus dux vrbẽ in germania populosissimam presente ⁊ fauente ludouico frãcoꝝ rege acerrimo ĩpetu ac p̃lio vrbẽ expugnauit ac eã euertit

Mathias inclitus rex hungarie bosnẽse regnũ hac tẽpestate aggressus castrũ iaytza tũ loci natura tũ vo menioꝝ altitudine munitissimũ dedıtione cepit. Inter hec sacro regni hungarie diademate a manibus friderici romanoꝝ cesaris magna cũ difficultate rehabito. rex sexto sui regni. Anno dñi M.cccc.lxiiij. in die cene dñi astantibꝰ ꝓceribus cũ solẽnitate maxia coronatus. Post hec mahumetẽ turchoꝝ impatorẽ in expugnatione dicti castri iaytza in fugã vertit. relictis machinis ⁊ tormentoꝝ generibꝰ inglorıꝰ in turchiã rediȷt. Tandẽ post aliqua tp̃a castrũ siue castellũ turchoꝝ sabatz denoı̃atũ ad litꝰ flumis zaue vel saui ꝑ eosdẽ ex lignis terraq̃ȝ multũ curiose ꝑforti ope ꝑparatũ (vt sequẽs figura ꝑ omnẽ diametrũ ac formã ostendit) turribꝰ ac fossatis ac vallibus. necnõ minus militibus munitũ diro hiemis sub rigore obsedit. in quo lignea menia ex tabulis fabricata sunt. quaꝝ tabulaꝝ cõpago ita solidũ est vt vix ab intento posset iunctura ꝯprehendi. Suntq̃ȝ triclinia ambitu ꝓlixiore distincta porticꝰ in oı̃ decore disposite. Area vo curtis ingẽti ambitu cı̃cte vt amplitudo ip̃a regiã aulã ostentat. Dũq̃ȝ rex acrius p̃lio insisteret. turchi rapto comite iohãne de witebitz ab exercitu regis ad castellũ. eo interfecto caput eiꝰ absciderũt cũ flauescẽte copiosaq̃ȝ coma haste suffixuȝ ad terrorem exponi iusserunt. Mathias rex indignatus vi aggressus deditione cepit ac expugnauit ingenti gloria. Nouissime turchi anno M.cccc.xcij. iterato castellũ inuaserũt. ab hungaris repulsi ad propria redierunt

Sabatz

Anno mundi. 6670. Annn xpi. 1471.

Linea summoꝝ pontificū

Sixtus quartus

Innocentius octauus

Sixtus quartus papa natione ligurus ex sauona vrbe maritima natꝰ frācis
cus antea vocatꝰ ordinis minoꝝ generalis minister hoc anno paulopon.
in diei crepusculo dū solus in cubiculo quiescit interitu sublato quinto ydꝰ au-
gusti in eius locū a patribus suffectus est. vir certe doctrina clarus. Is statim a
pueritia diuinis misterijs a parentibus dicatus est apud ordinem minoꝝ inici
atus. Adolescentior factus patauinū venit. fama ciuitatis illectus ad sapientiā
capescendā. in quo moratus ꝑ viginti fere annos nobilis alūnus legendo orā
do scribendo vniuersum orbē splendidissimis sapientie radijs illustrauit. ⁊ iō
de potentia dei librū scripsit. librūq; de sanguine xpi. librū de futuris contingen
tibus ⁊ librū de conceptione beate Marie virginis ac quedā alia. qui in ordīe
minoꝝ ꝑ omnes dignitatis gradus ad cardinalatū ꝑuenerat. Fuit aūt ante pō
tificatū ac etiā in ipo pontificatu mitissime consuetudinis ⁊ vite continentissi-
me. in pauperes religiososq; maxime munificentissimus. quos omnes fouit ac
priuilegijs amplissimis adiuuit. Inde in amicos ⁊ familiares iocundus. in deli
quentes clemens. principes ac nobiles patria extorres p̄sertim paleologoꝝ fi-
lios. bosnieq; reginam turcho pulsos pecunijs adiuuare nō destitit. ⁊ rhodioꝝ
milites ac ferdinandū a turchis vexatos incredibili pietate confouit. vrbem ro
manā cenosa ⁊ vetustate in plerisq; collabentē instaurans. vias eius cultissime
et decentissime strauit. pontem suꝑ tiberim maxima impensa iecit ⁊ a se sixti pō
tem nominauit. Edes quoq; pontificias apud sanctū petrū cultissimas reddi-
dit. Hospitale sanctispiritus in vaticano ꝑmagnificū fabricari fecit. in quo ⁊ vi
te sue ordinem splendide depingi voluit. Et cū maxime beatissime virgini Ma
rie deuotissimus esset ecclesiam sancte Marie de populo erigere fecit ac decora
uit atq; alia innumera bn̄ficia vrbi ramane contulit. nilq; in pōtificatu egit qd̄
merito reprehendi possit nisi ꝙ ipe (vt fit) suos nimiū amauit. in quē errorem
multi superioꝝ cecidere. Cū ordelaphos e foro iulij depulit ⁊ hieronimo Ria
rio necessario suo concessit. cuiꝰ consilio arduis in rebus semper vsus fuit. Iu-
bileum a paulo institutum anno quarto pontificatus sui celebrauit. Et beatū Bonauenturam in sanctoꝝ cō
fessoꝝ numero ascripsit. Et licet hic multos habuerit detractores optimus tn̄ pōtifex fuit. summa em̄ alacri
tate ⁊ animarum custos extitit. cupiditatem a se resecauit. iras compressit ⁊ malitias extirpauit. Viginti
cardinales toto tempore sui pontificatus creauit. e quibus tres fuerunt romani. duo genuenses ⁊ quatuor
sauonenses. inter quos iulianus sancti petri ad vincula ex fratre nepos fuit vir certe ꝑhumanus ⁊ comis
fuit qui ipsius corpus maxima pompa ⁊ deuotissimis exequijs in nouo templo seu sacello apud sanctū pe
trum in vaticano sepeliri fecit. cū obisset pontificatus sui anno tredecimo.

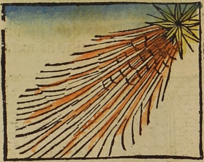
Anno mundi. 6683. Anno xpi. 1484.

Innocētiꝰ octauꝰ papa patria genuensis patre aron ciboꝝ familia mediocri ſ honorato natꝰ. iohannes
baptista antea vocatus post sixtum pontificē ex cardinali p̄sbitero sancte cecilie hoc anno idibus augu
sti pontifex creatus. Is ex genua que adiacens mari oriundus. que ciuitas ytalie pulchritudine ⁊ reꝝ om
niū que terra mariq; aducbunt opulentia ⁊ edificiorum amplitudine ceteras excellit. Ab his parentibus
ortus qui generis nobilitate ⁊ reꝝ gestaꝝ gloria clarent. familia ciboꝝ vetustissima. aranius pater eiꝰ eque
stris ordinis vir ꝓbatissimus. Hic eps melffiden. inter ceteros patres cū pauperior humaniorq; haberet
Sixtus em̄ quartus ob eius ingenij amenitatē dexteritatē atq; modestiā maiorem immodū eū dilexerat. ī
datariū asciuit ꝓpter ipsius humilitatē ac comitatem. facilitatem morum. moderationē ⁊ elegantiā pontifi-
ciū munus ꝓmeruit. Fuitq; in rebus gerendis prudentissimus eo ꝙ senis ⁊ in vrbe legationis officiū cū
optīe functꝰ fuisset magnā sui regimis ⁊ prudētie spe patribus dedit. Huiꝰ pōtificatus principiū ciuiū su
orum bellis plenus fuit. ⁊ quod ab omnibus potentatibus expetiuit a suis obtinere nō potuit. quibuscū
q; em̄ oratoribus a principio ad p̄standā ex more obedientiā ne dū in ytalia verū ex germania ad se venien
tibus sumopere pacē postulauit. armaq; omnibus deponere mandauit. ſ inimicus homo vt optimis eiꝰ
desiderijs obsistere posset poulopost in languorē maximū pontificē ꝑducere curauit. ⁊ illico inter vrsinos ⁊
columnenses vrbis primiores dissidiū excitauit. diu ei inter ipas familias immortale odiū. qui vniuersum
vrbē suis factionibus ꝑturbarūt. que res magnā animi dolorē pōtifici infixit. nō destitit tn̄ armis ⁊ minis
discordias extinguere. multa em̄ circa pontificiā dignitatem ac rempub. xpianā ⁊ ecclaꝝ vtilitatem ordina
re ꝓposuit ſ ob breuitatem tpis ⁊ eius infirmitatē. bellū quoq; ⁊ epidimiā adimplere nō potuit. beneficū
tamen ⁊ circa deum atq; amicos ꝓ viribus se ostendit. nā post adeptā sanitatē corporis dona ecclesie san
cte marie de populo condonauit. Leupoldū ducem austrie diu defunctū ob crebra eius miracula enarrata
in sanctorum confessorū numero aggregauit. Domum solacij quam vocant belluidere ꝓpe vrbem romanā
extruxit. cuius structuram simul ac picturam ⁊ reliqua excedere quadragintaq̄nq; milia ducatorum ferūt.
Anno salutis M. cccc. xc. conuentionē oratoꝝ. regum. principū ⁊ cōmunitatū rome habuit ꝓ expeditiōe
ꝯ turchos. Collectionē pecuniaꝝ ꝑ plenarias īdulgētias ī germania ꝓ exeq̄nda expeditiōe fieri fecit. auxi
lio raymūdi payraudi archidiaconi. cuiꝰ īdultū ne dū ad viuos veꝝ ad īferos se extēdebat. magnā copiā au

ri collegit. tādē oēs curā mēteq̄ ac diligētiā ad subditoꝝ comoda. ad tuēdū dignitatē eccīe. ꝛ ecōtra ipas re belliones delēdas. ac religionē (habito iā maximis laborib⁹ zizimo sultano) ꝓpagādā ꝯuerterat. Fuit itaq̄ ꝯstātissime iusticie cultor. pacis studiosissim⁹ amator ꝛ exuberantis annone vigilantissimus ordinator. Se datis honorificētissime ingruētib⁹ bellis peculiares eccīe populos ꝛ romanos ī primis q̄ felicissimos ex/optauit. Exultauit sumope cū ad maiores dignitates viros extulit eruditos ꝛ probos. Fuit ꝑterea in pau peres misericors. afflictoꝝ nō minus ꝯsolator q̄ ꝑncipū susceptor liberalis. ꝛ dei ac sanctoꝝ ei⁹ ꝑijssim⁹ ve nerator. Pontificale pallatiū miro sumptuoso opere exornauit amplificauitq̄. Visitat⁹ a dn̄o plurib⁹ lo- gisq̄ morbis. quas patientissime tollerauit. Adueniente demū diuine vocationis hora sumptis ex ritu xp̄i ano deuotissimo animo salutaribus sacramētis intrepide adeo sp̄m reddidit creatori. vt securus de imarcesci bili gloria videret celestē vitā cū morte ꝯmutare anno pon. sui octauo die. 26. iulij anno salutis. 1492.

Fridericus impator anno. 1469. religionis gratia media hyeme romā veniens magnifice a pontifice susceptus donatusq̄ est. ac. cxxij. equites creat kal. ianuarij in ponte adriani. Inde tergestum oppi- dum quū rebellasset per duces subuertit diripitq̄ magna ciuium cede.

Maumethes turchoꝝ imperator. 400. nauiū classe. inter quas triremiū. 200. erant ꝛ equitū. 100. milia Euboiā adortus. chalcidē. 30. die expugnat subuertitq̄ magna suoꝝ cede. Veneti inde classem naui um. 60. instructā ad infestāda turchoꝝ littora mittūt. in ea triremes. 60. 20. onerarie fuerūt anno. 1470.

Cometa magnus ꝑ mensem ianuariū in pricipio anni M. cccc. lxxij. cir ca festū sancte agnetis visus igneo colore rutilans. crinib⁹ longis ni grisq̄ quos in occidentalē ferebat plagā. Cui⁹ quidē corpus ꝑmū circa li bre principiū fuit. postea se tantū in septentrione flexit. vt extra zodiacū mi grasset ꝓculdubio iudicatū sit. durauitq̄ dieb⁹. 80. Verū nō dū isto disso- luto alter apparuit. cui erat coma ignita que in arietis signo posita videba tur ꝛ caudā in orientalē plagā porrigebat. quē alij perticā. alij ascon dicūt Mortales grauiter affecit. Sequenti em̄ anno siccitas incompabilis sub- secuta est ꝛ pestilentie bellaq̄ cruentissima pluribus in locis euenere.

Cristiern⁹ rex daci ꝛc

Cristiern⁹ rex dacie suecie noruegie. gothoꝝ dux holsatie stormarie in olde- burg ꝛ delmenborst comes vir quidē xp̄ianissim⁹ ꝛ multis ꝟtutibus orna tus. Anno M. cccc. lxxiiij. romā soluendi voti gratia ꝑ vniuersam lombardiam thusciamq̄ transijt. ab omnibus potentatib⁹ honorificētissime exceptus fuit. in de romā ingressus prodeūte obuiā honorato q̄ cardinaliū collegio a Sixto pō. max. celebri honore exceptus est. ac pro singulari munere rosa aurea quā pontifi ces singulis annis in dn̄ica letare alicui ex principib⁹ xp̄ianis donare ꝯsueuerāt ꝛ ipe a Sixto pontifice donat⁹ est. Ibidē em̄ de vniuarsali italicoꝝ principū pa ce agi cepit vt scilicet vno animo contra turchum coirent ꝫ res ꝑfici nō potuit. in de digressus ꝑ omnes ytalie vrbes transiens ꝑbenigne vbiq̄ habitus est. domū deniq̄ reuersus aliquot annis cū omni sanctitatis exemplo supuixit.

Karolus burgūdionū dux nussiā coloniēsis agri oppidū ad rheni ripas ob- sedit ꝫ cum fridericus imperator obsessis auxilio venisset inito federe discessit in belgas.

Iubileus a paulo pontifice prius ꝑ vniuersum orbē xp̄ianū institutus a Sixto pontifice maximo hoc anno. M. cccc. lxxv. declarat. Inde ferdinandus rex mense ianuario magnis himbribus romā venit iubilei gratia vt pre se ferebat. sed reuera vt initū fedus solueret qd̄ effecit. nam postmodū inter ytalie po- tentatus initum est fedus pontifice auctore in quo rex primus ascribitur.

Hercules dux ferrarie

Hercules estensis nicolai marchionis filius ꝛ borsij frater scd̄s ferrarie dux his temporibus nō sine magna ꝯtentione regnū paternū suscipiēs regna uit vsq̄ in presens cū omni laude. vir bonus ingeniosusq̄ ac rei militaris scien- tia eruditus. ꝑterea septimo regni sui anno florentini veneti ꝛ mediolaneñ. tan q̄ virū magnanimum contra alfonsum calabrie ducem ꝛ hieronimū comitē ducē exercitus constituerūt. qui pleraq̄ eoꝝ oppida cepit. Hic helionorā ferdinandi regis filiam mulierem cordatam accepit vxorē. ex qua sex suscepit filios. quatu- or mares ꝛ duas feminas. Hic tandem soceri sui consilijs cōmotus tergiuersat venetis ruptisq̄ eoꝝ federibus ferdinando ꝛ alijs socijs colligationibus inhesit et venetoꝝ immunitates violare cepit. que res maximum incendium in tota yta lia excitauit. pro qua re veneti illū terra aquaq̄ oppugnare ceperūt ꝛ plurimas terras ei abstulerunt. ꝛ nisi alfonsus calabrorum dux ferdinandi regis filius vir in armis strēnuissimus ꝛ pontifex execrationibus obstitissent de eo actum fuisset Tandem pace inter eos omnes confecta. inde vrbem ferrariam multis edificijs clariorem reddidit.

Simon beatus tridentin⁹ puerul⁹. quē ob miraculoꝝ frequētiā btm̄ appellāt. die martī. xij. kal. aprilis anno ab incarnatione verbi septuagisimoq̄nto supra millesimū q̄ter cētū in hebdomoda sctā a iudeis in tridētina ciuitate necat⁹ xpi martir efficit. Judei em̄ ea in vrbe degētes pasca suo more celebraturi. cuꝫ xpianū nō haberēt immolādū cui⁹ sanguinē in azimis suis vti possent puerū in hūc modū in samuelis cuiusdā iudei domū furtim deportarūt. In sacra hebdomoda an̄ diē pasce luce tercia vespere facto is an̄ fores p̄ris puerulí more sedēs. cū nō aderat genitor nec cara parēs, pditor thobias astitit blanda voce moratus pueꝝ cui⁹ etas nō dū ter decē mēses viderat. fert illico samuel ad edes. Cūqꝫ nox ruit hic gemini saligmā samuelqꝫ thobias vitalis moyses ysrahel atꝫ mayer an̄ synagogā leti ei⁹ pectora nudāt. In eius collo primū ne vagire posset sudariolū apposuerūt ⁊ extensis brachijs p̄mo p̄apulū forpicib⁹. mox genā dexterā p̄cidentes. Inde q̄sqꝫ forpice carnē ꝯuellit. Sudib⁹ deinde pacutī pupugere. cū ille manus alter plantas cōtinet crudeliter sanguine collecto hymonos eoꝝ more canētes. addūt minis v̄ba. accipias suspēse ihesu. fecere sic olim maiores nr̄i. sic ꝯfundant celo terra mariqꝫ xp̄icole. sic caput eius inter vlnas cecidit ⁊ vita libera ad superos fecit iter. inde ad cenas ꝑperarūt azimas de sanguine eius in xpi dedec⁹ ederūt. eoqꝫ mortuo statim corpus in ꝓpinquū domus eoꝝ flumen ꝓiecerūt ⁊ pasca cū gaudio celebrarūt. Querētes deinde anxij parētes gnatū paruulū. postridie eū in fluuio inuenerūt. q̄ illico vrbis p̄tori scelus denūciarūt. Is p̄tor iohānes de salis nobilis brixiensiū ciuis legū doctor viso puero exhorruit facin⁹ ⁊ ꝯfestim vrbis iudeos ꝯphendit ⁊ eculeo eos sigillatim imponēs tormētis astricti eo ordine crimē retulerūt. q̄ diligēti examinatione cognito iudeos ꝯdignis supplicijs exterminauit. Presul eo tp̄e vrbis Jo. hinderbach collegit extictū corp⁹ ⁊ sepulchro mādat. multis e vestigio cepit florere miracul. Inde ex oī xpiano orbe pploꝝ ꝯcursus ad scti huius paruuli sepulchrū est factus vt etiā vrbs ip̄a cū miraculis ⁊ opibus multis sit aucta Corpori vo ip̄ius pueri tridentini ciues basilicam pulchram erexere

Nō simile etiā scel⁹ apd motā oppidū q̄d ē i finib⁹ agri fori iulij p⁹ q̄nquēniū iudei pegert. Nā etiā alium puerū sili mō mactauerūt. p q̄ tres eoꝝ captiui venetijs missi fuert ⁊ atroci supplicio ꝯcremati sīt.

Iterum thurchi inferiorem ingressi misiam magna cede sternunt. Dehinc magnā genuensium vrbē capham quā ad meotidem adhuc possidebant. Genuenses expugnant. ciuitas populosa ⁊ mercatoribus plurimū apta iuit hoc anno ciue genueosi eā prodente in turchoꝝ man. deuenit in littore euxini maris sita.

Puelle monstrū tēpestate istac in veronēsi agro nascit̄ que vnū tantū caput habēs ꝫ duos podices. duasqꝫ vuluas. ex ipis ambab⁹ supfluitates emittebat. Insup q̄tuor brachia ꝫ duo grossiora q̄ p volūtate mouebat. alia tenuiora ꝛ immobilia erant. vētres etiā duos circa stomachū cōiunctos habebat. hanc parentes p italiā circūferētes precia ab inspicientibus mendicabant.

Padus ꝛ tiber reliquiqꝫ oēs ytalie fluuij nouēbrio mēse (ex multitudine imbriū) ita excreuere vt extra alueū effluentes multa accolis dāna intulerūt. q̄r nō secus p vias mortales nauigabāt ac p eoꝝ fluminū aluea facere consueuerant. Decrescentibus paulopost multa animalia ꝛ q̄maxime tiber secū traxit. ex quorum putrefactione ꝛ flatu pestis maxima subsecuta est.

In hispania morte heinrici prouincia diuidit̄ diuersis populoꝝ studijs. nā ferdinādus iohannis arrogonie regis filius helisabetham heinrici sororē in matrimoniū traductā ꝛ alfonsus portugalie rex heinrici iohannam filiam ex sorore sua neptē fouens regnū diuiserūt. Anno sequenti ferdinandus rex hispanie in agro numantino portugalie regem profugat.

Johannes de monte regio astronimus

Iohānes de mōte regio aleman⁹ nō minor anaximādro. milesio aut syracusano archimede. vtraqꝫ lingua greca ac latina eruditissim⁹ germanoꝝ dec⁹. hac quidē tēpestate ob astronomiā ceterasqꝫ mathematicas disciplinas a mathia pānonie rege nurmbergēsibusqꝫ ppetuo donat⁹ stipendio. ꝛ in germania. pānonia ac rome multo in p̄cio habit⁹ ē. Qui cū in hūgaria kalendariū ppulchrū ac q̄dā alia in astronomia magno cū labore suo celebri ingenio composuisset. Ephemeridesqꝫ a nostris diario dicta maxima cura ingenioqꝫ edita inductis noue astronomie tabulis. reprobatisqꝫ gerardi cremonēsis theoricis romā ad emendandas pasthilem dionisij computū a sixto q̄rto pon. accit⁹ dum pleraqꝫ posteritati parat nō sine maxima studiosoꝝ iactura morbo perijt. Usus ē p̄ceptore georgio burbachio in mathematicis excellentissimo. cui⁹ theorice sciētissime impsse circūferūt.

Nicolaus estensis q̄ de impio ciuitat̄ cū hercule dissidebat. ferrariā clā ingressus primo septēbr̄ primo īpetu aduersarios exterruit. mox concursu Sigismundi fratris herculis eiectus vrbe palude latitans capitur. nec multo post capite obtruncatur adolescens omni virtute insignis.

In franconia germanie nobili prouincia (que ab incolatu francoꝝ orientalis francia appellat̄) Anno salutis M.cccc.lxxvi. in rebus xp̄ianis varij mot⁹ agitationesqꝫ inciderūt. Timpanista quidā aīalium brutoꝝ pastor apud vicū Niclashausen vocitatū sectatores plures nactus virus diffundere cepit. eo pnicio sius quo ꝛ sacerdotes ꝛ religiosos in ppl'oꝝ inuidiā adductos spernētes abiectos habere ceperūt. Is vo simulatā puritatē quandā ꝛ innocentiā vite pponebat. edocens vitā cleri ignominiosā fore. theolonia ꝛ pedagia dn̄is nō esse psoluēda. oēs aq̄s ꝛ nemora oībus libera esse. ac nōnulla alia nephāda in populū seminans. q̄ nouitate gaudebāt. ea sibi v̄gīnē mariā enarrasse pdicabat. Undiqꝫ igit̄ gētes votis occurrebant. Diebusqꝫ festis maximo pcursu hominū longū sermonē in odium cleri deducebat. Eo igit̄ a Rudolfo epō herbipolen̄. missi exploratores inde sectatorē pricipalē ad herbipoli ducētes igni tradiderūt. post cui⁹ mortē hec pegrinatio viroꝝ ꝛ mulieꝝ euanuit. Nurmbergēses q̄s sb mulcta ne q̄s de ciuib⁹ suis accedēt phibuerūt

Galeacius maria medio/laneñ. dux

Galeacius maria mediolani dux. anno. 1477. ob irā erepti sibi fundi a iohanne andrea lamprogniano nobili mediolanensi eo die quo protomartiri stephano celebris habet in ipsius martiris templo ad aram incautus confodit. qui post patrē franciscū Sforciā dux declaratus regnauit annis nouē et menses decem vir promptissimi ingenij et excelso et magno animo princeps. Cū multa edificia in vrbe mediolano extruxisset ppulchre q̄z lapidibus sectis vrbē vbiq̄z sternere fecit Et paternū erariū pecunijs exhaustū diuicijs repleuit. In celebratione tñ diuinorum officiorum supremos cātores maximo sumptu et impensa habere nitebat. Verū cum immoderata mulierū libidine vteretur. post habita sue maiestatis honestate. coniuratione facta vniuerso astante populo et omnibus aulicis vulneribus(vt pmissum est)confossus anno etatis sue. 33. turpiter occubuit et in maiori vrbis templo eminentissimo loco iuxta parentes suos sepult⁹ fuit. Relictis post se duobus filijs et filia ex bona sabaudiana vxore susceptis. Iohānes aūt maria in festo epiphanie etatis sue anno nono patrū decreto in ducē sublimatus pulchritudine indolis et promptissimi ingenij adolescēs astāte pplo bireto et reliqs ducat⁹ ornamētis īsignit⁹.

Carol⁹ burgūdionū dux

Carolus burgundionū dux philippi optimi ducis filius vltimus ex illustrissima regia q̄z francorum familia natus. vir fortis. seuerus. magnanim⁹ ac terribilis & iustus. liberalis. elemosinarius et diuinorum obsequiorum feruentissim⁹ obseruator. Is cū vigesimū etatis attigisset annū. et gandauenses ciues a philippo patre quoddā priuilegiū extorsissent nō pauca militū collecta manu in eos duxit vrbe potitus priuilegia in foro vrbis exuri fecit. principatu q̄z suscepto multas cū ludouico francorum rege concertationes habuit. pace postmodum confecta a leodiensibus germanis infensus omnem vim belli in eos conuertit. et ciuitate obtenta post cedē et direptionē editam vrbē complanare fecit. inde vrbe desolata relicta pro eduardo sororio anglie rege e britānia a comite douerich et heinrico portugalie rege pulso. exercitū multū congregauit et contra eosdem et ludouicū regē bellū suscepit et breui illū in regnū remisit et arma in ludouicū regem cōuertit et mltis incomodis attriuit. Per romanū pontificē paulū mox inter ipsos res opposite fuerunt. His gestis ad nussiam coloniensis agri oppidū quod est in ripis rheni duxit et illud acerrime obsedit Sed cū Fridericus cesar tercius eius auxilio venisset in regnū discessit. Denicq̄z cū multas prouincias ingenti cede sibi subegisset ad nansiam dictionis lothoringie ducis vrbē peruenit vt contra sueuos(quos vsitatiori vocabulo suiceros siue suitenses appellaut)maturaret. Hi tñ populariter in ducis castra aduolant. illum tanta strage afficiūt vt fusus ac profligatus tandē obtruncatus mortē obiuit. Tria itaq̄z oppida sibi dānosa fuere. In rebus gransen. grege murthen. corpore nansen. Unicam filiam nomine mariam hic regni heredem tantum dereliquit. que postea Maximilianum friderici cesaris filium accepit maritum.

Ferdinandus neapoli rex cū pacem q̄ italia vigebat anno. 1478. labefactare studuisset. ascito sibi ibero nimo fori cornelij(quā imolā itali dicūt)comite. raphaelē diaconū cardinalē diui georgij nepotē. sixti quarti pontificis ex sorore comitis iheronimi. simulq̄z franciscū saluiatū archiepm pisanum cū famulicio 500. hominū florentiā misit. inq̄z diue liberate templo francisco saluiato eucharistiā celebrante composita hora iuuante Iohanne pacio viro maxime apud suos extimationis. multisq̄z aduerse factionis iulianum medicen confoderūt. Laurēti⁹ vo fortiter vulnerat⁹ prudentia consilioq̄z precipuo impetus hostiles cohercuit. plurimis factiosis fede trucidatis. plurimisq̄z cum archiepiscopo pisano suspendio necatis. Florentini vo cardinalem diui georgij vsq̄z dum res componerentur retinuerunt.

Locuste eodem anno p italiā vagate brixie agrū deuastarūt. cū in brixiano agro in maxima multitudine aduolarūt. que brixianis et mantuanis maximum intulerunt damnum. quib⁹ nisi ludouici mantuani principis sollicitudo obstitisset. sata queq̄z in tota lombardia corrosissent.

Maximaq̄z lues hoc ipso anno p totā italiā vagata est. adeo vt hec pestis seuissima in brixiana vrbe supra. xx. hominum milia. et venetijs supra triginta hominū milia perierint. Eam eñ calamitatem solis eclipsis indicauit. qui eo anno iulio mense fuit. atq̄z locustarum multitudo.

Veneti graui ethrurie bello īplicití in macedonia et foro iulij magnis othomanni copijs vexati magno reip. detrimento totiusq̄z reipub. italie aperto periculo. Cū longū in flectendo pontifice tempus contriuissent. et annos. 17. maximis et diutinis bellis p gretiā. macedoniā et forum iulij a turchis vexati imminente periculo cū mahumeto imperatore fedus percussere. Omnibus illi redditis que sue suorūue ditionis fuissent ac tradita. Scodra quā obsidione cinxerat spondentes. 100. mille aureos ad duos annos soluturos. quos nobiles alumnis mercatores cū imperatore contraxerant. Hoc pactoq̄z conuenere anno. 1479. vt veneti constantinopolim magistratum mitterent. quem baillum vocant. qui venetorum lites solus dissolueret. ob quod singulis annis. 10. mille aureos illi pendebant.

Rhodiĳ licet a turchis nõ parua dissidia habuerũt. post tñ cõstantinopolis expugnationẽ grauia sense
re bella. Cũ q̃tuor ⁊ viginti annoꝝ curriculo cõplures sibi vicinas ditiones subegissent. animo infla
tus mahumet egre admodũ tulit rhodiã vrbẽ finitimã eius imperio liberam eẽ. Mahumtes igr̃ impator
ingenti classe maximaq̧ bellatoꝝ vi rhodum petens. Appulit itaq̧ ea classis veloꝝ centũ decimo kal. iunĳ
Anno incarnationis. 1480. militeq̧ in terrã exposito ꝑmũ in vertice mõtis sancti stephani ⁊ circa eius mõ
tis colles castrametati sunt. ⁊ ꝑ tres ferme menses vrbẽ bombardis alĳsq̧ missilibus indesinenter ꝑ duces
suos lacerauit ⁊ oppugnauit. Verũ petrus dabuson magnus rhodioꝝ militũ magister xp̃iane religionis
amantissimus. vir prudentissimus ac magnanim⁹ sue magnanimitatis magnũ experimentũ dedit. diuina
eñ fauente clementia principis ⁊ suoꝝ v̓tuti fauente turchi fundunt̃. ꝓpulsant̃. cedunt̃. tãtoq̧ impetu ter
ga vertunt vt sibiĳpis necẽ afferrent. fama satis constans est turchos visionis miraculo exterritos. maiorẽ
eñ partem exercitus amisit. vbi celitus xp̃i ihesu ministri ꝓpugnantes visi militibus rhodĳs miraculo tur
chis terrori fuere maximo. Fatendũ igit̃ hanc victoriã celo dimissam esse cũ tam parua militũ copia hosti
potẽtissimo iã muris potito restitit. Exact̃ igit̃ nouẽ ⁊ octagĩta dieb⁹ ĩpator rhodioꝝ littore classes soluẽs
phiscũ nauigare ꝓperat. illic milites ⁊ suppellectilẽ exonerat. vbi dies vndecim moratus ad domesticos la
res cũ clade ⁊ ignomia reuertit̃. Petrus autem a pontifice sixto ⁊ ceteris omnibus europe xp̃icolis pecu-
nĳs adiutus. vbi laceratam insulam diligenti cura restituit ⁊ celebriorez fecit.

Apud suitẽses montanos q̃s
itali suiceros appellãt haud
longe a finib⁹ lucernensiũ in loco
vasti solitudinis homo senex soli
tarie vitã abstinentissimã hoc tp̃e
habebat. q̃ ꝑ annos. xx. sine om̃i
corꝑali cibo vixit. quẽ fratrẽ nico
laũ appellabant. vir corꝑe aridus
sicc⁹ exhaustus sola cute neruisq̧
⁊ ossibus compactus. Et q̃q̧ he
remite diutius ieiunent. ⁊ illesi ꝓ
pter ociũ ⁊ vitã vmbrosam sicut i
carceratis ꝯtingit nõ raro ⁊ sb̃ ter
ra ꝓprie. cũ ꝓpter indigestionem
plures in ipis aggregent̃ sup̃flui
tates flegmatice crude. cũ sint cõti
nue in deũ intuentes virtute aĩa-
li. virt⁹ debilitat̃ naturalis vt no-
cumentum nõ videat̃ ꝑcipe a ieiu
nio. Estq̧ consuetudo in his sicut
et in alĳs nõ parua res. Verũ hic
homo quasi celestẽ vitam in terris
egit. immaculata absq̧ sorde. q̧uis nõnulli eũ homine gloriosum dixerũt suãq̧ vitã ad iactanciã interp̃tati
sunt eoq̧ mercedem accepisse p̃dicarunt. ƀ sunt iniqui iudices. qui nõ in melius que occulta sunt interpretã-
tur q̧ que patent. Cur virũ calumnient̃ qui longã vitam in artissima pauꝑtate ⁊ solitudine duxit. q̃ multos
annos in bona conuersatione accedentiũ eos consolando absumpsit. in abstinentia extrema ⁊ humilitate ꝑ
seuerans. qui nihil appetiuit. qui nulli iniurius. parua fuit merces tantis laboribus humana laus. stultus
est qui ꝓpter rumusculos hoĩm suũ corpus affligit. suũq̧ gremiũ fraudat. Is sanctus ⁊ iustus homo. qui
auariciã calcauit. honores seculi subegit. qui patientiã obierit. qui nullũ sup̃bie fomitem ostendit. sola fidu
cia futuroꝝ teneri arbitrat̃. retributioneq̧ thesauri celestis expectare potius iudicat̃. Judicauit hoc ꝑpetua
hominis leticia. quem nemo mestum vidit ƀ vultu semꝑ eodem. Sciebat se mortali culpa liberꝝ. bonis ope
ribus a ꝯtemplationibus intentũ. Potuit cũ paulo dicere. Gloria nostra hec est testimoniũ conscientie nr̃e.
et decetero reposita est mihi corona iusticie quã reddet mihi in illũ diem iustus iudex. Per antistitem quoq̧
constantiensem approbatus. Tandem senio ac viribus deficiens eius senilem animam mollis dissoluit so-
por. sepultus in ecclesia sui pastoris non sine miraculis q̇escit. q̃ ⁊ finitimis pp̃lis nõnulla vaticinia p̃dixit

Hidruntũ apulie maritima ciuitas hoc anno. 1480. ab exercitu mahumeti turchoꝝ principis diu expu
gnata. Cum eius exercitus a sarsone in apuleã transuectus est in colle qui vrbi imminet castrametati
sunt vallo ⁊ fossa munitissimi ita hidruntũ obsederunt vt nulla spes erat ferendi auxilĳ. Tandem diruptis
menibus ad vesperam protracta pugna. superati hidruntini. ingressi vrbem turchi. archiep̃s obstupuit vt
nec verbũ trucidatus emittere potuit. qui in hostiũ manus deuenerũt omnes capite plexi sunt. Franciscus
lurgus hidruntinoꝝ dux captus ⁊ exarmatus medius ꝓsectus est. supra duodecim milia euaserunt. tantũ
duo ⁊ viginti. potiti prima victoria barbari ceperunt statim vicina oppida sollicitare ad deditionem. et in
primis leucen ⁊ tarentum. Infelix igitur apulia fuisset si obitus mahumeti non interuenisset. quo mortuo
alphonsus dux calabrie vrbem valida obsidione cinxit. Turchi audientes sui principis obitum diffisi pos
se vrbem tueri saluis rebus suis sese alphonso tradidere. Qui vrbem ingressus omnia retinuit ⁊ turchos
quosdam in mancipĳs suis reseruauit.

Anthonius rasellus iuris doctor

Anthonius rosellus natione ethruscus vir vtiqꝫ bonus ⁊ multa prudentia existimatus iuriū ciuilis ⁊ pontificij ac aliaꝝ bonaꝝ artium peritissimus postqꝫ multis annis patauij ius cū magna gloria docuisset sublatus fuit. sepultus ad sanctū anthonium padue cum hoc epigrāmate. Anthonius rosellus de rozellis iuris monarcha. Qui cū egregie doctus esset de monarchia ⁊ de potestate pape libros eruditos composuit ⁊ alia.

Marsilius ficinus florentinus. ingenij excellētissimi vir. vtriusqꝫ lingue eruditissimus ⁊ multaꝝ scientiaꝝ locupletissimus. atqꝫ inter platonicos doctores facile princeps. hac nostra tempestate septem ⁊ triginta platonis pħi libros qui antea neqꝫ apud grecos facile inueniebant maxima cū diligētia latinos fecit ⁊ in lucē omnibus protulit. neqꝫ eo quidem labore vt aiunt contentus fuit. ⁊ ipsius platonis mentem partim argumentis. partimqꝫ breuibus ꝯmētarijs explicare tēptauit. De valitudīe q̄ꝫ lrātoꝝ ꝑscripsit ⁊ pleraqꝫ vtilia.

Mahumeth turchorū imperator

Mahumeth magnus turchoꝝ imꝑator octauus ex clarissima othomannorū familia natus Amurati principis filius. Anno. 1481. quinto nonas maij. Postea q̄ꝫ in asia ⁊ grecia. 32. annis regnasset dū in orientis expeditionē contra hungaros ꝓficisceret anno etatis sue octauo ⁊ quinq̄gesimo in castris nō sine suspitione veneni morit ⁊ cōstantinopolim delatus sepelit. Js cū patri in regnū asie successisset quatuor ⁊ viginti annos habebat etatis. Qui imperio suscepto patrē in omnibus suꝑare anixus ē. Hic illico ob ei⁹ animi magnitudinē cūctis paterni regni virib⁹ ingētes copias ex asia in europā ꝑ hellespontū classe traiecit. vbi multas grecoꝝ vrbes occupauit. Castello q̄ꝫ haud longe a bosphori littore ad euxinū tēdente ꝯdidit. Exin deficiente ob grecoꝝ auariciā p̄sidio constantinopolim vrbeꝫ cepit. expoliauit ac de ea triumphauit. ⁊ in ea imꝑator declaratus. Confestim peloponesum omnē armis cepit ⁊ xp̄ianū populū in seruitutē abduxit. Indeqꝫ in achaiā mouēs ipaꝫ et achraniā ⁊ epirū ⁊ maiorē macedonie partē atqꝫ bulgariā cū rascia ⁊ seruia. ⁊ quicq̄d ab andrinopoli. sauūqꝫ amnē ⁊ danubiū fluuiū interiacet inuasit. valachia etiam eas ob res timore ꝑterrita. bosniā postmodū ingressus cuncta vastauit. mithilenem insuꝑ nobilem genuensiū insulam cepit. Dehinc sinopem vrbē vetustissimā ⁊ trapezundam diripuit. earūqꝫ incolas vna cū eaꝝ imperatore captiuos abduxit. Euboiā insuꝑ venetoꝝ insulā inuasit. quā vna cū calcide eiusdeꝫ insule vrbe expugnauit. In asia itaqꝫ minore duodecim regna obtinuit. videlicet pontū. bithiniā. capadociam. paphlagoniā. ciliciā. pamphiliā. liciā. cariā. lidiā. phrigiā ⁊ omnē ferme hellespontum seu moream. et multa alia occupauit. hic cū innumerabiles filios genuisset baisetū ⁊ zaliabū legittimos post se dereliq̄t pro quibus eo mortuo tumultus vrbē cōstātinopolitanā inuasit. baisetū tamen imꝑatorē constituerunt.

Baisetus primogenitus mahumeti Anno. 1481. sexto kal'. iunij imꝑator ꝯstituit ⁊ vsqꝫ in p̄sens imꝑauit. Hinc zaliabus frater q̄ magnos mot⁹ in asia ꝓ regno cōcitauit. bursiā cepit ⁊ se ibi regē ꝯstituit quē baisetus bello suꝑauit ac asie paternū regnū obtinuit ⁊ in libidine ac ebrietate totū se immersit. Cum aūt anno. 1492. pannoniā ferro ac populationib⁹ deuastare cepisset multa dāna cedesqꝫ ꝑtulit. Zaliab⁹ āt frater eius natu minor. qui postea in regno francie sub priore hospitalis sancti iohannis iherosolimitani custodiebat. in summi pontificis innocentij octaui potestatem traditus vsqꝫ in presens rome sub custodia ad recuperandum residuum europe de crudelissima nunc barbaroꝝ seruitute.

Pestis ꝑmaxima ī tota ferme italia ⁊ germania Anno. 1483. ⁊. 84. fuit vbi ad plurimū deseuit. vt multa milia hominū absumpsit. Eaqꝫ lues nurmberge a solsticio estiuali vsqꝫ ad solsticiū hiemale quatuor milia hominum deleuit. Venetijs vo senatores ⁊ iohannem mocenicū ducem extinxit.

Fridericus imperator anno. 1487. conuentū magnū nurmberge ꝓ auxilio ferendo contra hostes suos ⁊ ꝓ fide xp̄iana habuit. ⁊ in eo principes germanie ꝯgregauit. cōmunitates quoqꝫ ciuitatū imperialiū conuocauit. vbi de vnione ac pace principū varie conuentiones habite. vtqꝫ omnia bella indutias haberent concluserunt. Interea gloriosus imperator fridericus inter cetera gesta laudabilia Conradū celtis germanū virū eruditissimū in arce nurmbergensi appollinari laurea decorauit. Bellaqꝫ ea tempestate inter sigismundū archiducē austrie ⁊ venetos sedata sunt. ¶ Nec minorē dietam principum rex Maximilianus nurmberge anno salutis. 1491. peregit.

Meles rex maurus genere ⁊ religione mahumeten⁹ hac nr̄a tempestate in bethica ꝓuincia vlterioris hispanie plaga que granata nuncupat vsqꝫ ad hec tp̄a regnauit. cuius ꝓuincie ager excellentissimus ꝑhibet. eo ꝙ quecūqꝫ ad hūanū victū sunt necesaria affluentissimē gignat. Cuius montes ⁊ flumina auruꝫ et argentum producere dicunt. Armenta ⁊ pecudes sine numero nutrit. Hunc quidem regē Ferdinandus lusitanie ⁊ citerioris hispanie ⁊ tarraconie rex vna cū helisabetha vxore superioribus annis omnino eijcere sarracenos decreuerūt. Bellū igit malaceñ. primo ꝑegit anno. 87. vbi expugnata malaca vrbe. Tandeꝫ post longē obsidionem ciuitatis granate que incepit a mense maio anni nonagesimi primi sarraceni mauri deducti ad magnā rerū inopiā desperantes de auxilio post infinitos conflictus bellicos. 25. nouembris pacta deditiōis ꝯclusa fuerīt. Postromo septimo die ianuarij anno salutis. 1492. rex ⁊ regina ac proceres et potentatus cum exercitu decem miliū equitū ⁊. l. milia peditū electorum ciuitatem intrarunt ⁊ eius possessionem libere acceptarunt. ac mesquitam maiorē in ecclesiam didicari mandauerunt.

Tempestas ingens prius inaudita. anno salutis. 1490. die. 12. mēs iulij. in regia vrbe ɔstātinopolita na admodū deseuit. Superioꝝ enī triū sydeꝝ ignes. q̄ decidūt ad terras fulminū nomē hn̄t. cū ɔtagiū nimij hūoris ex superiore circulo atq̄ ardoris e sbiecto p hūc modū egerāt. Turbato itaq̄ aere cū collectus humoꝝ habūdantiā stimulabat. seu grauis sider| ptū. Et cū i nube luctabaꝰ flat⁹ aut vapor. primo ingētia tonitrua audita. Exin fulmīa ardētia visa. ⁊ longiore tractu fulgetra. Et quāq̄ a saturni sidere pficisci ista ɔsectati sunt. sicut crementia a martis. Qualiter cū vulsinis oppidū thuscoꝝ opulētissimū totū crematum ē fulmie. In ea vrbe pclarissima hec gesta. xp̄iani id diuine puidētie attribuūt. Ubi antiq̄ colūna ymaginē ɔstātini imꝑatoris hēbat. fulgur ⁊ horrid⁹ impet⁹ ne dū ptē ei⁹ deiecit. Uerū vt veridici narrarūt negociatores veneti ⁊ alij. octigētos domos ignis rex edax ɔsūpsit. Et hoīm tria milia. vt nec lignū nec forma edificioꝝ remāsit. Ea forma vt circul⁹ deuastatōis ifra oñdit. tō hāc figurā i laudabilē rei mēoriā adiūxim⁹.

Cum varia reꝝ miracl'a effluxis tp̄ib⁹. vt oñdim⁹ euenerit. Uisa ei horrēda oñta corona trabes tellur| hyat⁹ sanguine⁹ pol⁹. ardētes clipei ⁊ alia. Lac pluere e celo visū. ⁊ lanā. carnē ⁊ cruorē descēdē. visi ɔcurrētes mōtes. Et lūa solq̄ triplex. cruce sigtus lapis excidit tp̄ib⁹ friderici scd̄i ipatorꝭ (vti p̄missū ē) Nouissime āno. 1492. vij. yd⁹ nouēbris. ī meridie sb̄ friderico. iij. ipatore. ad agros ei⁹ ꝓrios. cū crepuit p aera fulmē. igēs lapis cōcidit. cui forma delte. aciesq̄ triāgula fuit. missus ab obliq̄. hūc senserat Enßheim. Sūt gaudia q̄z sensit. Cū illic i agros desiluit depopulat⁹ humū. in ptes distract⁹. pōd⁹ tñ gue adhuc hz. ⁊ ad oñtationē obꝭuatur. tanq̄ futuꝝ omen.

Bella p h̄ tpa inter regē maximilianū. ⁊ reges frācie. ob ducissam britānie. p mltas clades gesta fuerūt. Et adhuc sub dubio marte vigent.

Anno mundi. 6691 Anno xpi. 1492.

Linea summoꝝ pontificū
Alexander sextus

Alexander sextus papa. natione hyspanus: ex valentia ciuitate rhodoric⁹ boria antea vocatus. epus portuensis. Uacante sede post obitū Innocētij octaui. oīm suffragijs hoc anno pontifex creatus. Et ad. s. ioannē lateranēsem. xxvi. die augusti. corona papali decorat⁹. Uir magni animi. magneqꝫ prudentie. Is in adolescentia bononie studijs litterarū operam dedit. gymnasiūqꝫ illud scolasticū non paucis annis celebrauerit. Qui adeo virtutum gloria. ⁊ disciplinaꝝ laude. ⁊ adeo singulaꝝ ac oīm reꝝ ornamento dotatus. vt Calixt⁹ tercius pontifex summus sedatis suo tempe ytalie rebus. cum nouem cardinales creasset. Et eneā senensem in cardinalem assumpsisset. Duos quoqꝫ ex sororib⁹ eius nepotes. cardinales creauit. L. ioannē cognomento milanū ex sorore nepotem. ⁊ rhodoricū hūc boriam. cuius ꝟtutis ⁊ glorie liquidissimū documentum extitit. ꝙ adhuc adolescens inter reuerendissimos ⁊ excellentissimos cardinales constitutus. Uel etiam ꝙ nō multo post vicecancellarij locum sortitus Uoꝝ oīm scientia preditus ⁊ expientia refertissimus. vere designādus ⁊ euocādus fuit. Qui fluctuantē petri nauiculam gubernaret. Et si herilis ⁊ regia ipius faciei dignitas prese ferre videatur. Tamen in primis accedit nobilissima eius natio hyspaniensis. Inter ceteras vniuerse terre ꝓuincias aeris salubritate tempata. oīmqꝫ reꝝ copia ⁊ bonitate precipua. viros ꝓgenerās. q̄ ⁊ corpis agilitate. ⁊ ingenij acrimonia. ⁊ oīm virtutum gloria summi clarissimiqꝫ semp extitere. Dehinc eximia eius valentia ciuitas. que ⁊ sui antiquitate ⁊ situs pulcritudine ⁊ viroꝝ copia. Et oīm mercimonioꝝ genere lōge reliquas hiberie ciuitates antecellit. Nec non ⁊ illustris boriarū familia. que eum peperit. Qui vere nationem patriamqꝫ ⁊ familiā illustrauit. Et recolende ac beatissime memorie auūculi eius Calixti semp emulator. litteralis discipline. scientiarūqꝫ peritia. ⁊ optima viuendi ratio. adest humanitas illa inclita cū auctoritatis ratione seruata. optimū ⁊ salubre consiliū. adest ⁊ pietatis cultus. ⁊ oīm reꝝ cognitio. que tā in inclite dignitati expedire aut vsui esse possint. Felix igitur tot virtutibus exornatus. In tam altissimi magistratus culmine collocatus. a deo optimo bene meritus. Speramus igitur eum vniuerso generi xpiano profuturum. Et per rabidos itinerum amfractus. perqꝫ sublimes ⁊ periculosos scopulos transmigratuum. semitam tandem affectatam feliciter occupaturꝫ. Postremo ne longiori sue laudis cōmemorationi aliquos defatigari ꝯtingat. Ceteri sequentes eius acta laude digna persoluant. Hic pontificatu suscepto maiestatem cum auctoritate augere conatus est. Et si in principio sui pontificat⁹ aduersitates sentiat. Magna tn̄ aīo ꝯcepit. Benignissim⁹ de⁹ sua grā donet. vt singl'a ad vtilitatē ac cōmodū reipub. xpiane ꝓsequatur

Genus hominū calamitosuꝫ iudei. ⁊ si supioribus tēporibus in plerisqꝫ locis germanie ac alijs prouincijs. diuinissimuꝫ sacramentum. varijs temptationibus. molestijs. ac erroribus indignissime tractarunt. precipue ī Uratislauia pataui ⁊ ratispona ⁊c. nec impune hoc flagitiū inultum fuit. Nouissime anno salutis 1492. die. 22. mensis Octobris. in oppido Sternebarch sub dominio principuꝫ magnopolensiū auxilio petri sacerdotis. Eleazar iudeus et complices. sacramentū corporis christi. per hostiam maiorem et minorē obtinentes. has perforarūt. ⁊ cruor illico prosilijt quo lintheum precinctum ruborem accepit. Quo miraculo territi ad Petrum deferūt. Principes autem illustres balthasar ⁊ magnus fratres re comperta cum vestigia vulnerum (que remāserāt) cernerēt. iudeos cum maiestatem xpi contemserint ac religionem illuserint concremari fecerūt. Recedat ergo omne infidelitatis ambiguū. Nec dubitet quisqꝫ primarias creaturas. nutu diuine potētie. presentia summe maiestatis in dominici corporis transire posse naturas. Quid em̄ ei possit esse difficile. Cui facile fuit hoīem (vt premissum est) de limi natura figurare. Imaginem etiā sue diuinitatis induere. Cui promtuꝫ est eū rursum reuocare de inferis. restituere de perditione. reparare de puluere. de terra in celum leuare. ⁊ figmentuꝫ suū in regni sui consortio sublimare. Ut qui corpus nostre fragilitatis assumpserat. nos in corpus sue immortalitatis assumat. Ad quam gloriosam resurrectionem pijs nos operibus pregare dignetur. Qui viuit ⁊ regnat in secula seculorum Amen.

Linea imperatoꝝ

Maximilianus

Maximilianus austrie ac burgundie dux. fili⁹ ĩpatoris friderici tercij. viuente adhuc p̄re anno salutis. 1486. in franckfordia cõi voto electoꝝ rex declarat̃. Nunc vsqꝫ vna cũ p̄re ĩpauit annis. 7. Vir summa virtute decoratus. corpe agili. rei militaris scientia insignitus. virtuteqꝫ nemĩ cedens. immo humanitate ⁊ liberalitate cũctos reges antecedens. Rex certe dignissimus ⁊ bello fortunatus. atqꝫ in om̃ibus fortissimus nec vlla vicioꝝ labe notatus. magnanimus atqꝫ in armis strenuus. Is tpe iuuentutis in burgũdiã accessit. Et mariã filiam ducis caroli illustrissimã feminã. in cõiugẽ desponsauit. Et ob hanc rem burgundie ducatum sibi vendicauit. Et per aliqua tẽpora in subiectis prouincijs cum gaudio ac iusticia regnauit. Quãuis ludouicus francoꝝ rex. aliqua q̃ socer possidebat ademit. Gaudebat itaqꝫ hec regio felicior om̃i. ꝙ tanto duce celebrata fuit. Qui iustus optima iura dabat. Sequana quondã hedua dicta prestans burgũdiũ nomen nacta. terra armis potens. habens agri leta munera. ⁊ nobilitatem viroꝝ antiquã. ob ducẽ nouellũ. pariterqꝫ comitẽ gaudebat. Brabãtia quoqꝫ optima Limburga. Lucenburga. geldria. Et flandria diues opũ ac pp̄lis potentib⁹. Comitẽ hũc leta videre suũ gaudebat. artosiũ item potens armis ac namurcũ. nobilis hannonia. holandria atqꝫ zelandia eũ summe colebant. Mechliniaqꝫ humana ⁊ salina atqꝫ frisia. de suo nouo domino exultabant. Cuꝫ ducẽ potente aduentasse sentiebant. Certabãt alij alios supare colendo dicentes. Venisti tandẽ gratissimus. Quo aũt tpe maria eius vxor vixit cũ om̃i pace ⁊ leticia regnũ possedit Ex qua cũ genuissꝫ filiũ philippũ. ⁊ margaretã filiam. Ipsa paulopost casu equi currentis delapsa. fractis ceruicibus expirauit. Anno vo sexto ⁊ octuagesimo supra quadringentesimũ millesimũ. die. xx. mensis ianuarij. Cũ genitore friderico impatore franckfordiam vrbẽ ingressus. Exin die sedecima februarij peracto officio diuino. in basilica diui Bartholomei. Electores romani imperij obseruato ordine bulle auree. felici consensu eũ in regem eligentes. Postea eodem anno die x. mensis aprilis in ciuitate Aquensi cũ ingenti solennitate corona caroli magni ex archiuis Nurẽbergẽsiũ. p eos coronatus fuit. Elucebat eĩm in eo inaudita principandi scientia. in deliberando grauitas. in cõficiendo celeritas. regnoꝝ iusticie feruor ⁊ zelus. modestia. item singularis benignitas maxima ac clementia. cũ vite ac moꝝ obseruantia. Quibus regijs virtutibus ornatus. Regia soboles. nulla ex parte priscoꝝ suoꝝ laudibus inferior euasit. Vex post vxoris (vt p̄missum ẽ) casu eq̃ currentis defuncte. multa ne dum a proceribus certamina sustinuit. cũ nollẽt eũ sup eos regnare. ſ ⁊ a brugẽsib⁹ honesto carcere detentus. A quo cũ liber euasisset. infinita mala apud flandrẽses secuta sunt. nec dũ finis. Victoriosissim⁹ aũt rex maximilianus q̃ xp̄ianissimus inter principes xp̄ianos cẽset. mẽte reuoluens. q̃mõ xp̄iani ab infidelib⁹ circũdati sunt. Et in angulũ coartati. potẽtissimi q̃ndaꝫ dñi. ⁊ orbis possessores. Et q̃ntũ impiũ amiserũt. q̃t nobiles vrbes. q̃t ditissimas puĩcias pdiderũt. Inter q̃s etiã iudeã terrã nobilẽ. terrã sanctã. terrã in q̃ prime nr̃e fidei flores apparuere. Tacem⁹ alexãdriã. thebas. mẽphim. ac oẽm egyptũ. ⁊ antiochiã. in q̃ primũ xp̄ianũ nomẽ auditũ est. fons igit̃ ⁊ origo nr̃e salutis ad hostes defecit. hierosolima noui ⁊ ve. testamẽti mr̃. ⁊ ꝯstantinopolis columẽ grecie. Id inclit⁹ rex aĩaduertẽs p singulis recuperãdis. nullũ laborẽ euitari debere arbitrat̃. Iudei eĩm cũ federis archã amisissent. p recupatione. nullũ belli piculũ vitauere. greci ob raptã helenã. decẽnale bellũ gessere. Carthaginẽses ꝓter fines paululũ ampliãdos cruẽtissima p̄lia cũ cyrenẽsib⁹ cõmisere. Romani sepe socioꝝ cã sumptis armis ĩ pugnã exiere Bellũ aduersus ĩfideles possessores necessariũ fore decernẽs sibi ꝑsuasuꝫ arbitratur. huic tante religionis ignominie. ac probro quã p̄mũ ꝯsulere. Et si p̄cedẽtes negligẽtes fuerint. honoreqꝫ suũ puifecerint. suum negligere ⁊ turpitudini notare nõ patiet̃. Ac gl'iosum nomẽ detersa supioꝝ infamia augere poptat. Quãobrẽ bella germanie totis virib⁹ sopire conabat̃. Conuentionẽ p̄ncipũ Nurẽberge p maximã. anno salutis p̄mo ⁊ nonagesimo sup̄ q̃dringẽtesimũ millesimũ pegit. p dies p̄les. vt pacem ne dũ germanie. ſ toti orbi orbi ordiaret. p̄latos p̄ncipes ⁊ cõitates admonuit vt huic salubri expeditioni ꝯ infideles adiumento esse possent. Adempta a domo austrie p regẽ hũgarie genitori restituit. pacẽ hũgarie dedit. Hũcqꝫ p biennium pax v̄lis fuisset. restabãt adhuc reliq̃e exercitus Mathie q̃s nigrã legionẽ vocabãt. q̃ tedio longe pacis affecti ptito agmĩe ĩ diuersas vtriusqꝫ pannonie ptes eruperãt. duo milia ad cõfinia morauie ⁊ austrie ĩfesta acie ꝯsederãt fortalicia q̃d ipi gẽtiliter tabernã vocãt se muniẽtes. Ex q̃ excursionib⁹ suis om̃ia loca cedibus ⁊ latrocinijs turbabant. Qui tandẽ friderici cesaris iussu obsidione cũcti expugnatoqꝫ fortalicio multis ex his cesis. alijsqꝫ captis. q̃ septingẽti superant. hij oppidis ⁊ baronib⁹ q̃ꝝ fines ĩuaserãt traditi sunt. vt digna illis supplicia irrogarẽt. Itaqꝫ trecentos ferme viennenses laqueo necarunt. ceteros eycingerus sustulit. ptim excoriatos ptim ad rogũ assatos. ptimqꝫ coctalicijs furnis immissos. vita illis ademit. Sed nisi infausta copulatio regis francie cum ducissa Brittanie Maximiliano in vxorem tradita interuenisset.

Huic sancto ꝓposito expeditionē dedisset. faxitqꝫ deꝰ gloriosus huic aduersitati finē. vt ecclesiam. vt religionem. vt fidē xp̄ianā. a barbaroꝝ ꝛ infideliū incursibꝰ defendere possit. Videmus em̄ vniuersam fere asyam a phenicibus ꝛ medis ad hellespontū vsqꝫ turcoꝝ tyrannidi parere. Totāqꝫ traciā occupare. ꝛ vniuersam greciā. etholos. epirotas. yllirios ad intimā vsqꝫ dalmaciā omnia premere deterrima seruitute. Insule pene om̄es a sinu adriatico ad mare ponticū iacentes vastate ꝛ desolate sunt. Et in ꝓximos germanos ꝛ hūgaros sepe numero impetuꝫ faciūt. Sperabimus autē regi maximiliano nutu diuino. victoriā haud dubie successurā. dum cetere nationes hunc regem atqꝫ ducem optimū sequentur. Cū diuitē ytaliam. nobilem galliā. fortem hyspaniā. bellicosam ac populosam germaniā adiumento esse sentiet. hijs arma. hijs equi. hijs pecunie abunde suppetūt. hijs vires longo maiores. quā infidelibus assunt. In deo quoqꝫ sperandum erit. qui cause sue nequaqꝫ deerit. Et pugnaturis diuinū auxiliū implorantibus minime defuturum credimus. vinci ꝛ possunt. ꝛ sepe victi fuerūt per superiores principes vti premissum est. Minor est infidelium potentia qꝫ feratur. Nec dubium cum ad orientales prouincias eius ingressus patebit. tanto maiorem ad eū concursum inueniet dedentiū se populoꝝ. quāto validior eius fuerit exercitus. Cum dominū gloriosum. principes occidentales secuti fuerint. Id om̄i christiane reipublice felix ꝛ fortunatū erit. Cum ipe maximū ꝛ florentissimū imperiū adipiscetur. tum omnes qui sequentur amplissimas opes cōsequentur ex hoc bello. proposita non facili solum. sed sperata certaqꝫ victoria. quo ad mūdanam ꝛ celestem gloriā. plurimoꝝ quoqꝫ ꝛ amplissimoꝝ regnoꝝ. ꝛ ingentes opes ꝛ clarissima imperia ꝓuentura. Demū auxiliante domino ihesu cum insigni victoria ꝛ glorioso triūpho reuertentur. Cum autem redierit inuictissimus rex Maximilianus. subactis turcis. liberata tracia ꝛ grecia. ac alia spolia nephanda. Et terram sanctam xp̄ianis restituet. Germanie principes qui multi defuncti sunt hac luce. Immortales sibi apud immortalē deū gratias peragent. O qualem ei currū apparabit ytalia ꝛ Germania. Quales gratias aget ecclesia. q̄ festa om̄is xp̄iana societas agitabit. Septentrionis ꝛ occidentis reges redeuntem magnū imperatorē xp̄iane reipublice seruatorem salutabūt. Cardinales cūctiqꝫ ꝓsules ecclesiarum. ꝛ magistratus vrbis. longo extra menia interuallo sacra ferentes obuiam ibunt. niuei stabunt. Ad frena quirites. sternetur purpura ꝛ ostro quecūqꝫ ab eo terra calcanda fuerit. Matrone nobiles. virginesqꝫ rosas ꝛ lilia e tectis in eum spargent. Et varioꝝ serta florum sacro capiti annectent. Ipe curru sublimis aureos in plebem nūmos iaciet. quocūqꝫ i foro. quocūqꝫ in triuio substiterit. nouos ludoꝝ facies offendet. Acclamabitqꝫ om̄is populus victori vitā ꝛ gloriam. atqꝫ ita triūphans non in capitoliū falsiqꝫ Iouis edem. sed in apostoloꝝ principis beati Petri basilicam deducetur. Ibiqꝫ maximū sacerdotem Alexandrū sextum verū xp̄i vicariū. Et regni eterni claues tenentem inueniēs. largam ab eo benedictionem accipiet. Et amplexus atqꝫ deosculatus sanctissimuꝫ patrem. secum in penitiorem palatij partem secedet. vbi ꝛ de recenti victoria. Et de rebus germanicis ꝛ ytalicis longos inter sese sermones habebunt. Tunc Conradi celtis poete laureati musa. quasi ab inferis resurget. ꝛ poemata cōponet. M. Antonius Sabellicus historias scribet. mortalemqꝫ regem immortalitati donabunt. Nos quoqꝫ si quid strepere inter olores poterimus. aliquid seorsum inueniemus. quod de tanto rege ad posteros referamus. Hec habuimus. que per ociū Nurembergense adijceremus. Vos valete ꝛ boni cōsulite ex Nuremberga. x. kal'as Iunias. Anno ab incarnatione saluatoris xp̄i Millesimo quadringentesimononagesimotercio.

H A S D

Chartas aliquas sine scriptura pro sexta etate deinceps relinquere couenit. iudicio posterioꝝ. q̄ emēdare addere. atqꝫ gesta principum ꝛ priuatorum succedentium perscribere possunt. Non em̄ omnia possumus omnes. Et quandoqꝫ bonus dormitat homerus. In terra em̄ aurum queritur. ꝛ de fluuiorum alueis splendens profertur gloria. pactolusqꝫ ditior est ceno qꝫ fluento. Varij quoqꝫ mirabilesqꝫ motus in orbe indies exoriuntur. Qui nouos requirunt libros. quibus ordine referantur. Pauca tamen de vltima etate vt perfectum opus relinquatur in fine operis adijciemus.

QUod erat officium suscepti libri. auspice christo. quãuis rudibus pene verbis compleuimus prout ingenij mediocritas tulit. Decursus em̃ propositi operis sex etatibus: ad metam nostri temporis prouecti sum⁹. Estq̃ annus quinquagesimus tercius imperij gloriosissimi imperatoris Friderici tercij. Ac filij eius incliti regis maximiliani septimus. Moderniq̃ sũmi pontificis Alexandri sexti annus sui pontificatus primus. Diuino nãq̃ munere ꝑ tot regum ac imperatorum gesta: summorũq̃ pontificum ⁊ aliorum labores, pericula ⁊ summa exicia. Cymba exigua estuosum mare sulcantes eo ventum est quo ab initio proram direximus. Si aũt parte in aliqua ꝙ plus maris, ꝙ minus q̃ȝ oportuerit exorbitatuȝ est a veritatis tramite sapienti emendationi relinquimus. Si v̈o quicq̃ȝ labore isto in p̄teritoꝝ gestoꝝ cognitionem ac figuraꝝ oblectationem deduxerimus deo gratiaꝝ largitori laudes exhiberi cupimus. Restant tã dem ꝑpauca de septima ⁊ vltima etate ac fine seculi mundanaꝝ reꝝ in huius operis calce differẽdũ. ne priora oĩa sine laudabili fine irrita ⁊ infructuosa esse videantur nisi diuinũ premiũ btitudinis ꝑpetue subseq̃tur

CUm in primordio operis de principio mũdi explicauimus et diuine lr̃e ad scientiam veritatis nos erudiunt. mundum deniq̃ finem habiturum. De quo nunc in fine operis differemus. Plato em̃ qui de mundi fabricatione disseruit id explicare non potuit. qui celeste misteriũ qđ nõ nisi a prophetis ac deo discit̃ ignorabat. ideo imperpetuum dixit esse fabricatum. quod longe secus est. qm̃ quicquid est solido ⁊ graui corporea vt initiũ cepit aliqñ. ita et finem capiat necesse est. Nam aristotiles cũ nõ videret queadmodum posset tanta reꝝ magnitudo interire ⁊ hanc ꝓscriptionem vellet effugere. semper ait fuisse mundũ ac semper futurum. Cũ tamen terrã ⁊ aquã et ignem disperire. consumi extinguiq̃ videamus. que suntvtiq̃ mundi partes. Intelligitur totuȝ esse mortale cuius membra sunt mortalia. ita fit vt natum sit quicq̃d potest interire. Sed ⁊ omne quod sub visu oculorum venit ⁊ corporale (vt ait plato) ⁊ solubile sit necesse est. Epicurus igit̃ (auctore democrito) veridicus in hac re fuit. qui ait ⁊ ortũ aliqñ ⁊ aliqñ esse periturũ. Propinquante tandem huius termino seculi humanarum reꝝ statum cõmutari necesse est ⁊ in deterius nequicia inualescente prolabi. vt iam nostra hec tempora quibus iniquitas ⁊ malitia vsq̃ ad summũ graduȝ creuit. In illius tamen insanabilis mali compatione felicia ⁊ ꝙ̃e aurea possint iudicari. ita em̃ iusticia rarescet. ita impietas ⁊ auaricia ⁊ cupiditas ⁊ libido crescet. vt si qui tum forte fuerunt boni prede sint sceleratis ac diuexentur vndiq̃ ab iniustis. Soli auteȝ mali opulenti sint. boni v̈o in omnibus contumelijs atq̃ in egestate iactentur. Confundetur omne ius ⁊ leges interibunt. Nihil tunc quisq̃ habebit. nisi aut quesitũ manu. audatia ⁊ vi omnia possidebunt. non fides in hominibus. non pax. non humanitas. non pudor. non veritas erit. atq̃ ita neq̃ securitas. neq̃ regimen neq̃ requies a malis vlla. Omnis em̃ terra tumultuabitur. frement vndiq̃ bella. omnes gẽtes in armis erũt et seinuicem oppugnabunt. Ciuitates finitime inter se preliabuntur. Tunc ꝑagrabit gladius orbem metẽs omnia ⁊ tanq̃ messem cuncta ꝓsternens. Postremo v̈o tam detestabile atq̃ abhominandũ tempus existet ꝙ nulli hominũ sit vita iocunda. Euertentur funditus ciuitates atq̃ interibunt. non modo ferro atq̃ igni. verũ etiã terremotibus assiduis ⁊ alluuie aquaꝝ ⁊ morbis frequentibus ⁊ fame crebra. Aer em̃ viciabitur ⁊ corruptus ⁊ pestilens fiet ⁊ modo importunis imbribus. modo inutili siccitate. nunc frigoribus. nunc estibus nimijs. nec terra homini dabit fructuȝ. nec seges quicq̃. non arbor. non vitis feret cuȝ in flore spem maximam dederint. in fruge decipient. fontes quoq̃ cum fluminibus arescent vt ne potus quideȝ suppetat. et aque in sanguinem aut amaritudinem mutabuntur. Propter hec deficient ⁊ in terra q̃drupedes ⁊ in aere volucres ⁊ in mari pisces. Prodigia quoq̃ in celo mirabilia mentes hominũ maximo terrore confundent. Qui igitur celsa tenent dominia atq̃ imperia eos aperire oculos ⁊ aures reserare hec sequentia ⁊ preterita tempora persuadent ne eos letifer somnus obrepat. Vigilantes aspiciant quibus quãtisq̃ fortune tragulis pectus gerant. cũ eius viribus humana non obstare consilia queant. ⁊ ex preteritis gestis q̃ȝ in lubrico positi sint animaduertant ⁊ auaricie. luxui. furori. iactantie ambitioniq̃ȝ parcentes. letis ponere modum discant. memorantes dũ ampliatas leticia mentes. aut aliquo irritatas euentu aliquod enorme subintrat. Ea lege eos aggerẽ cõscendisse qua ceteros ruituros. si librauit in puncto penasq̃ȝ offensis daturos. Vos igit̃ qui appropinquare diem illum cernitis quo sit ex hac vita migrandum. Deum summum veneratione colite ⁊ integro affectu diligite. Sequimini sapientiam ⁊ virtutes apprehendite. honorate dignos. amicos summa cum fide seruate. prudentum consilia sumite ⁊ benignos vos moribus exhibete. humanitate ⁊ iusticia vt innocentes ad iudiciũ venire possitis.

Mundum deus (vt premissum ē in principio operis) et hoc reꝝ nature mirabile opus. sicut ⁊ in archa-
nis sacre scripture cōtinetur. sex dieꝝ spacio consūmauit. Deniqꝫ septimū quo ab operibus requieuit
sanxit. Hic est autē dies sabathi. qui in lingua hebrea a numero nomē accepit. Unde septenarius numer⁹
legitimus ac plenus est. Nam ⁊ dies septē sunt. ⁊ septem stelle que non occidunt. Et septem sydera. q̄ vo
cantur errantia. quoꝝ dispares cursus ⁊ inequales motus reꝝ ac tempoꝝ varietates efficere credūtur. De
scriptis itaqꝫ sex etatibus. Cum septima etas quiescentiū iudicat̄. Ab ascensione domaini aperta ianua q̄
etis. initiū habuisse ferunt. vsqꝫ in presens cū sexta decurrit. ⁊ vsqꝫ in finem mūdi cum illa protendet̄. Cū
nūc de vltimo fine mundi pagetur. de septima mentio fiet. que nec finem habebit. Cum requies animaruꝫ
interminabilis sit. Sed ab octaua resurgentiū etate suscipietur. Ideo liber Geneseos septimū diem vespe
ram non habere edocet. De aduentu igitur antixp̄i. ⁊ morte fine reꝝ. ac de extremo iudicio. in vltima etate
mundi differere placuit. Quomō autē consūmatio futura sit. ⁊ qualis exitus humanis rebus impendeat.
si quis diuinas litteras fuerit scrutatus inueniet. sed ⁊ seculariū ꝓphetarum cōgruentes cū celestibus vo-
ces. finem rerum ⁊ occasum enūciant. describentes. quasi fatigati. ⁊ delabentis mundi vltimā senectutem.

De antichristo

Imminente iam tempoꝝ conclusione. Duo sane certissima. nec dum instantis iudicij indicia habem⁹.
fidem israhelitice gentis. Et regnū persecutionēqꝫ antixp̄i. quā ꝑsecutionē triū semis annoꝝ futuram
fides ecclesie tenet. Sed ne hec improuisa veniēs oēs passim quos imparatos inuenerit inuoluat. Enoch
⁊ Heliam maximos ꝓphetas ⁊ doctores. ante huius exortum venturos ī mūdū aiūt. Qui israheliticā ple
bem ad fidei conuertant gratiam. atqꝫ ad pressuram tanti turbinis partem electoꝝ insuperabilem reddant.
Qui cum ipi primo tres semis annoꝝ predicauerint. Et sicut de vno eoꝝ Helia propheta Malachias pre
dixit. cōuerterint corda patrū in filios. id est antiquoꝝ fidem. dilectōnemqꝫ sanctoꝝ meoꝝ. Qui tūc victu
ri sunt mente plantauerint. Tūc excandescens illa horrenda persecutio. ipos in primis martyrij virtute co-
ronet. Deinde ceteros fideles corripiens vel martyres xp̄i gloriosissimos vel damnatos apostatas faciet
Antixp̄us aūt ex syria. vel vt alij habent ex babilone de tribu dan. malo spiritu genitus. euersor ac prodi-
tor generis humani. Qui reliquias illius prioris mali cum ipo simul deleat. Ille teterrimus erit. ⁊ men-
dacioꝝ propheta. ⁊ seipm constituet ⁊ vocabit. deū se coli videbit. vt dei filiū. Et dabitur ei potestas. vt fa
ciat signa atqꝫ prodigia. Quibus visis irrheciat homines. vt adorent eum. per magicas artes a pessimis
imbutus magistris. adiūgens se diabolus. totam sue virtutis potentiā. per quā magicam ceteris omibus
maiora patraret. indiuiduus comes attulit. Iubebit ignē descendere de celo. ⁊ solem a suis cursibus stare
⁊ imaginē loqui. Et fient hec sub verbo eius. Quibus miraculis etiaꝫ sapientiū plurimi allicientur ab eo
Tunc eruere dei templū conabitur. ⁊ iustum populum persequetur. Et erit pressura. ⁊ contritio qualis nū-
qꝫ fuit a principio mūdi. Quicūqꝫ crederint atqꝫ accesserint ei. signabūtur ab eo tanquā pecudes. Qui aūt
recusauerint notam eius. aut in montes fugient. aut cōprehensi exquisitis cruciatibus necabūtur. idem iu-
stos homines obuoluet libris ꝓphetarū. atqꝫ ita cremabit. Et dabitur ei desolare orbeꝫ terre mensib⁹. xlij.
Id erit tempus. quo iusticia proijcietur ⁊ innocentia odio erit. Quo mali bonos hostiliter preliabuntur.
Non lex aut ordo aut militie disciplina seruabitur. Non canos quisqꝫ reuerebitur. nō officiū pietatis agno-
scet. Non sexus aut infantie miserebitur. Confundentur omnia. ⁊ miscebūtur contra fas. contra iura natu-
re. Ita quasi vno cōiqꝫ latrocinio terra vniuersa vastabitur. Cuꝫ hec ita erūt tūc iusti ⁊ sectatores veritatis
segregabūt se a malis. ⁊ fugient in solitudines. Cūqꝫ venerit hierosolimam antixp̄s se circūcidet. iudeis se
christū fore ostendens. qui adherentes templū instaurabūt. deceptis munera copiosa donabit. quosdā aua
ricia subiugabit. Mittet quoqꝫ per orbem legatos Helyam ⁊ Enoch. qui per hec tēpora in paradiso vi xe
runt eo tempore (vt premissum est) mortis debitum exoluent. Demū iuxta visionem danielis antixp̄us ad
verticē montis olıueti diuertet. Ibi peribit. vnde saluator ad celos adscendit. Percusso aūt illo perditio-
nis filio. siue ab ipo dn̄o. siue a michaele archangelo (vt quidā docent) ⁊ eterne vltione dānato. Non con-
tinuo dies iudicij secuturus esse credendus est. Alioquin scire possent homines illius eui iudicij tempus.
si post tres semis annos inchoate persecutionis antixp̄i confestim sequeretur. Post quantū vo tempus cō
sūmate deuastationis venturus sit. nemini prorsus scire conceditur. Cuius quidē aduentus horam. meri-
to sancti omnes diligunt. ⁊ citius adesse desiderant. Sed periculose satis agūt. si qui hanc prope. an lon-
ge sit putare. vel predicare presumūt. Cum diuina sententia dicat. de die vltima vel hora nemo scit neqꝫ an
geli celorum. nisi pater solus. Et vt diuus Hieronimus refert. Beatus qui interfecto antixp̄o supra mille
ccxc. dies id est tres semis annos dies. xlv. prestolatur. quibus est dominus atqꝫ saluator in sua maiesta-
te venturus. Quare autem post interfectōnem antixp̄i. xlv. dierum silentium sit. diuine scientie est. Nisi for
te dicamus dilatio regni sanctorum patientie probatio est.

De morte ac fine rerum

Parens hoim̃ omniũ Adam. ita plasmatus fuerat. vt manente illo decederent tempora. nec vite termi
nũ (quem a morte morsu diabolice temptationis appellamus) aliquo tempore sciret. Trangressione
autem dominici precepti. in eo factum est. vt legem illico senserit in carne repugnãtem. legi mentis sue. In
sudore vultus sui vita illi agenda fuerit. Ex delitijs in erũnas exulare iussus fuerit. Timor ⁊ tremor. super
eũ venerint. peccato obsorduerit. offenso creatore. offendi posse ceperit. posthabito obedientie merito bru
torum impetum expauerit. expleto desiderio carnis corruptiones senserit. Innocentia explosa nocere. nec
minus noceri posse suo periculo didicerit. cum tempore declinauerit. Immortalitatis statu amisso corrue-
rit. per incrementa viuendi ad mortẽ festinauerit. Nos quoqꝫ qui ab eo originem trahimus. ad curas sol-
licitudines. temptationes. tum corporis tum animi insupabiles. Ad vltimũ deniqꝫ terribiliũ mortem alli-
gamur. Nature ab eo hanc conditionem sortiti. A quo ꝓpagationem generis incepimus. Quid em̃ eos
apello. Quos admodum presens vita oblectat. in hac valle miseriarum. nec aliud inuenimus ꝙ̃ nature
imbecillitatem. fortune ludibrium. voluntatis mutationem. voluptatum inquinamenta. temptationũ bel
lum assiduũ. Cum ingredimur in mundum ab infantia incipimus. Que etas quicquid videt ignorat. In-
de in pueritiam. in qua nihil solidum sapere possumus. prouehimur ex puericia in adolescentiaꝫ. In qua
cum etate ⁊ sanguine voluptatum incentiua coalescunt progredimur. Ex adolescentia iuuentam ascendi-
mus. In qua sicut maiora per etatem audemus. ita maioribus curis implicamur. Ex iuuenta in virilitate
confirmamur. in qua grauiora prelia nos discerpunt. ambitu. auaricia liuore. libidinibꝰ. et varijs demum
anxietatibꝰ ꝯsumimur. Ex illa ĩ senectã descẽdimꝰ. 𝔰ꝫ ꝙ̃ ꝯtinuis ⁊ q̃ntꝫ nr̃a senectꝰ plena malis. ex senecta in
decrepitã decidimꝰ. in q̃ cõtinuꝰ horror instãtꝫ mortꝫ nos pulsat ⁊ irritat. Aspiciamꝰ te nudũ informẽ iter va
gitꝰ ⁊ lacrimas nascẽteꝫ. Exiguo lacte solãdũ tremulũ atꝫ reptãtẽ opis ĩdiguũ aliene ꝙ̃ muta pascunt ⁊ ve-
sciũt caduci corpis aĩ inq̃eti morb̃ obsessuꝫ varijs ſbiectũ passiõibꝰ innũeris. Cõsilij inopem. alterna leti-
cia ⁊ tristicia fluctuantem. impotentem appetitus arbitrij cohibere nescium. ꝙ̃ quantumue sibi expediat.
Quis cibi potuiqꝫ modus ignorantem. Cui alimenta corporis. ceteris animantibꝰ in aperto posita. mul-
to labore conquirenda sunt. quem somnus inflat. cibus distendit. potus precipitat. vigilie extenuant. fa-
mes contrahit. sitis arefacit. auidum timidũqꝫ fastiditatem. possessa deplorãtem ⁊ presentibus simul ⁊ p̃-
teritis ⁊ futuris anxiũ. superbientem inter miserias suas. Et fragilitatis sibi consciũ vilissimis vermibus
imparem. vite breuis. etatis ambigue. vati ineuitabilis. ac mille generibus mortis expositum. Omitto
ꝙ ita compacti sumus vt ocio tabescamus. labore frangamur. crapula opprimimur. Inedia extenuemur.
Et quocũqꝫ a medio recedentes ad aliquod extremũ vertamur. dissoluta temperie non parum ledimur. ꝑ
Per singula momenta tempoꝝ cum celo vertimur. ⁊ vexamur fortune ludibrio sumus. Que summa infi-
mis. yma summis mutare gaudet. Ita per omnẽ vite cursum angustiarum laborum erũnarum. insidiaruꝫ
plena omnia occurrũt. Si tamen arma caritatis ⁊ scutũ fidei sumpserimus si ad alterius vite ꝑparationeꝫ
actiones nostras instituerimus. quantacũqꝫ ea sint que occurrũt superabimus. Mors quoqꝫ oĩm doloruꝫ
solutio est. vltra quã mala nostra non exeunt. que nos in illam tranquillitatem. in qua anteqꝫ nasceremur.
iacuimus reponit. Mors quidem bene pureqꝫ morientibus vita est. Hinc ⁊ dissolui cupiunt (qui bene vi-
xerint) ⁊ esse cum xp̃o. vt bene acte vite premiũ ꝯsequantur lumen eternũ. Et profecto mors vite que neqꝫ
doloribus. neqꝫ metu. neqꝫ inuidie. neqꝫ erũnis vllius subiecta est. Neqꝫ ipsi quoqꝫ morti quicqꝫ obnoxia
Et si altius aliquanto repetamus. Inueniemus mortem nihil aliud esse. quã peccandi finẽ. Nam cũ Adã
contra mandatum dei in flagitium lapsus esset. ne viuendo culpa reuiuisceret. ⁊ in peccato persisteret. eius
corpus e terra factum. terre deus reddidit. non vt creature quã fecerat. sed vt peccato quod creatura ip̃a cõ
miserat finem imponeret. Deus igitur ⁊ principiũ ⁊ finis. Cum is vult nascimur. Cum vult etiam mori-
mur. Et sunt hec quidem prorsus diuinitatis eius. Nihil ad nos pertinentia. Illud v̾o tãtũmodo nostro
reliquit arbitrio. vt bene recteqꝫ viuendo bonũ nancisceremur finem. Hoc itaqꝫ ꝙ vnũ nostrũ est. id est vt
in xp̃o domino nostro moriamur. summa ope adniti debemus. Quod qui faciunt non plane moriũtur. 𝔰ꝫ
transeunt a corruptione ad incorruptionem. a mortalitate ad immortalitatem. a perturbationibus ad trã
quillitatem. Non absurde fortassis quidam existimarũt. mortẽ non mõ malũ non esse. sed bonoruꝫ omniũ
maximũ. Verũ enĩuero quoniã neqꝫ euocationis diem. neqꝫ horam nobis scire datum est. Per ꝙ̃ salutare
fuerit. prepatos nos esse. cũ deo sentientes: ⁊ mandatis eius obsequentes. nec diem differre tutũ est. 𝔰ꝫ in-
sipienter factũ potius existimare. Plerosqꝫ em̃ vidimus summa corporis incolumitate. viribus integris
nihil tale metuentes. morte repente interceptos. Contra nõnullos vsqꝫ ad medicoꝝ desperationem reda-
ctos conualuisse. Cum hec igitur omnia in dei tantũ potestate sint. nihil nobis reliquũ videt̾. Nisi vt cum
deo bñ sentientes eius p̄ceptis vt p̄misimus tũ in omĩ vita. tũ in vite termĩo maxime obediamꝰ. Credimꝰ
firme omẽs. ꝙ deus hoĩem fecit ad ymaginẽ sui. Quid nobis facilius põt accidere. quã dimittere luteum
corpꝰ vicioꝝ sarcinã. ⁊ ad eũ euolãtes redire. q̃ nos nõ dedignatꝰ ẽ ad siĩitudinẽ sui facere. Quo sp̃us diui
no ipiꝰ sp̃u repletꝰ diuinitatꝫ ꝑticeps. ⁊ felicitatꝫ eiꝰ agat euũ ꝑpetuo inter ãgelos ⁊ sanctoꝝ choros.

Imago mortis

Morte nihil melius. vita nil peius iniqua
O p̄ma mors hoīm. reqes eterna laborū
Tu senile iugum domino volente relaxas
Vinctorūqꝫ graues adimis ceruice cathenas
Exiliumqꝫ leuas. ⁊ carceris hostia frangis
Eripis indignis. iusti bona ꝑtibus equans
Atqꝫ immota manes. nulla exorabilis arte
A primo prefixa die. tu cuncta quieto
Ferre iubes animo. promisso fine laborum
Te sine supplicium. vita est carcer perennis

Quam fragilis sit vita hominū. q̄ plena malorū
Quam breuis. et misera. voluite mente ciues
Cum regna. nec comites possint depellere mortem
Nec iuuenum numerus. nec numerus senum
Ergo omnes iuuenes pueri cunctiq̄ senesq̄
Conspiciant. omnis me tueatur homo
Precipue qui me quondam videre potentem
Quos mors dira suo prosequitur gladio
Quid mihi diuitie: quid opes: quid gloria mūdi
Profuerint: nunc sum conscius ipse mihi
Quid iuuat argenti atq̄ auri tenuisse talenta
Quid tenuisse agros. amplaq̄ regna mihi
Nam cuncta hec regio metuebat nomīa nostra
Horrebat famam imperiumq̄ meum
Nunc lapidis seruus nunc me tenet improba tellus
Nunc bellum indicunt angues vermesq̄ meumq̄
Dilacerant corpus ossaq̄ lecta iacent
Quāuis diuitiis fuerit mihi magna potestas
Ut mea sit priscis equiparanda bonis
Non tamen hiis copiis potuit vita mea tueri
Quin mors eriperet meaq̄ priuaret eis
Defleat hunc casum ciuis omnis. omnisq̄ priuatus
Dent lacrimas cuncti dent gemitusq̄ simul
Hanc inopes timeant diuites iuuenisq̄ senesq̄
Matres atq̄ viri cuncta creata tremant
Ergo omnes quicunq̄ legent hec carmina nostra
Non dubitent iam iam talia facta sequi
Itaq̄ te exhortor elegos qui legeris istos
Ut mors sit cordi consociata tuo.

De extremo iudicio ac fine mundi

Dispositione summi dei sic ordinatū est. vt iniustū hoc seculū. decurso tēporꝝ spacio terminum sumat. Extinctaqꝫ protinus omi malicia. ⁊ piorꝝ animis ad beatam vitā reuocatis quietum tranquillumqꝫ pacificū. aureū deniqꝫ vt poete vocant seculū. deo ipo regnante florescat. Impletis igit̄ temporibus q̄ deꝰ morti statuit. terminabit̄ ipsa mors. Et qꝛ tempalem vitam. tempalis mors sequitur. Consequens ē. vt resurgant anime ad vitam pennem. quia finem mors tempalis accipit. Rursus sicut vita animi sempiterna est. in qua diuinos ⁊ ineloquibiles immortalitatis sue fructus capit. Ita mors eius perpetua sit necesse ē in qua perennas penas ⁊ infinita tormenta pro peccatis pendit. Propinquante vo huius termino seculi. prodigia mirāda per omnia elementa mūdi fient. Quibus imminēs exitus vniuersis gentibus intelligat̄ Diuus quoqꝫ Hieronimus ex annalibus hebreorꝫ signa. xv. dierum ante diem iudicij refert. an vo continui sint vl' interpollati. non expressit. Prima diē eriget se mare cubitis. 40. super altitudinē montiū. stās in loco suo quasi murus. Secūdo tantū descendet vt vix possit videri. Tercio marine belue apparētes sup mare dabūt rugitus vsqꝫ ad celum. Quarto ardebit mare ⁊ aque. Quinto herbe ⁊ arbores dabūt rorem sanguineū. Sexto ruent edificia. Septimo petre adinuicem collidentur. Octauo fiet generalis terremotus. Nono equabitur terra. Decimo exibūt homines de cauernis. ⁊ ibunt velut amētes nec poterunt mutuo loqui. Undecimo surgent ossa mortuorꝫ. ⁊ stabūt super sepulcra. Duodecimo cadent stelle. Terciodecimo morientur viuentes. vt cum mortuis resurgant. Quartodecimo ardebit celum ⁊ terra. Quintodecimo fiet celum nouū. ⁊ noua terra. ⁊ resurgent omnes. Aperientur igitur inferi ⁊ resurgent mortui. de quibus iudiciū magnū ipe rex ⁊ deus faciet. Cū dies iste finē fatalē acceperit ⁊ mortales ad iudiciū immortalis dei venerint. Ueniet igitur summi dei filius vt viuos ⁊ mortuos iudicet. Apparebit autē dominus in aere supra locum vnde ascendit. Instrumenta quoqꝫ mortis veluti triūphi vexilla. crux. claui. lancea. Uidebuntur quoqꝫ eius cicatrices quinqꝫ vulnerꝫ. Ac in valle iosaphat omis homo iudicabitur. Sed cū mūdi ⁊ mortaliū venerit iudiciū. quod deus ipe faciet iudicans pios simul ⁊ impios. Tūc demū impios quidem in ignem ⁊ tenebras mittet. Qui aūt pietatem tenuerūt iterꝫ viuent spiritu dei dante honorez simul ⁊ vitā. Quod non modo ꝓphete futurū esse ex dei spiritu: verūetiam vates ⁊ philosophi vt hidaspes ex instinctu demonū cecinerūt. Nemo aūt querat quēadmodum fieri possit. Nec eīn diuinorꝫ operꝫ potest reddi ratio. Sed si a principio deus hominē nescio quo inenarrabili modo instituit. Credamus ab eo restitui veterem posse qui nouū fecit. Sed infideles clamant ⁊ dicunt. Quomodo potest caro putrefacta cū dissoluitur. aut in puluerem reuertitur. maris etiam interdū profundo sorbetur. fluctibusqꝫ dispergitur colligi rursum ⁊ reintegrari in vnū corpus. Et ex anima eadem hominis operari: Ad quos responsionem ex sermonibus Pauli faciamus dicentis. Insipiens tu quod seminas non viuificatur. nisi prius moriatur. ⁊ qd seminas futurꝫ est. Seminas sed nudū granū tritici aut alicuius ceterorꝫ seminū. Deus aūt dat ei corpus ꝓut vult. Quod autem in seminibus que in terram iacis per annos singulos fieri vides. hoc in tua carne q̄ lege dei seminatur in terra futurum esse non credis. Cur queso tam angustus ⁊ inualidus diuine potentie estimator es. vt dispersum vniuscuiusqꝫ carnis puluerem in suam rationem colligi et reperari posse nō credas. An non censeas cum videas qꝫ etiam mortale ingeniū demersas in profundum terre metallorum venas rimatur. Et artificis oculis aurū videtur. in quo imperitus terram putat. Et cū auri esse ꝓpriam venā ⁊ argenti aliā. Erisqꝫ longe disparē. ferri atqꝫ plūbi diuersam Intra speciem terre latere mortale deprehēdat ingeniū. diuina virtus inuenire posse ac discernere non putabitur vniuscuiusqꝫ carnis ꝓprium sensum etiam si videatur dispersus. Sed ad hec temptemus animas que intellectu deficiūt naturalibus ratōibꝰ adiuuare. Si quis semina diuersa in manu sua permisceat. et hec indiscrete seminat. vel passim spargat in terram. nonne vniuscuiusqꝫ seminis granum. quocūqꝫ loci iactum fuerit competenti tēpore ſm nature sue speciem germē producet. vt statum sue forme suiqꝫ corporis reparet. Ita ergo vniuscuiusqꝫ carnis substātia. quis varie diuerseqꝫ dispersa sit. ratio tamē ipa que inest vnicuiqꝫ carni est immortalis. quia immortalis anime caro est. ex eo tempore quo seminantis in terram primo veri dei voluntati arrisit. collectū terre attractumqꝫ substantie sensum reddit ac reparat in illam speciem. quā mors aliquando dissoluerat. Et ita fit vnicuiqꝫ anime vt non ad confusum ⁊ extraneum corpus. sed ad suum quod habuerat reparet. Consequenter potest pro agonibus presentis vite. cum anima sua caro vel pudica coronari. vel impudica puniri. Nō autē renascent. sed resurgēt. Et ideo corpibus induētur. Et prioris vite facturūqꝫ oim memores erūt. Et i bonis celestibꝰ collocati ac fruētes iocūditate inūerabiliū copiarꝫ. pn̄ti deo grās agēt. qꝫ malū oē deleuerit. qꝫqꝫ eos in regnū vitāqꝫ ꝑpetuā suscitarit. Hec sunt q̄ a ꝓphetis futura dicūtur. Quorū testimonia ponere non opus est. Cum tantam rerum multitudinē mensura libri non caperet. Qui hec diligentiꝰ voluerit scire. Ex ipso fonte hauriat. ⁊ plura qꝫ nos in hijs libris complexi sumus admirabiliā requirat. Postqꝫ tandē fuit terre mortaliū confusio. Et ipe omnipotēs. cum venerit in solio iudicare omes animas ⁊ mūdum omnē. Eodem tempore fiet publica omniū resurrectio. Eritqꝫ corpus quod resurget a mortuis incorruptibile ⁊ immortale. non solum iustorum. sed etiam peccatorꝫ. Iustorum quidem vt semp possint permanere cum xp̄o. peccatorꝫ vo vt absqꝫ interitione sua debitas luant penas. Postremo iustus iudex ꝑpetuitatem glorie iustis donabit. Impijs vo prolixitatem confusionis ⁊ penas ministrabit. Quorꝫ corpora permanebūt ineternū. vt sufficere possint cruciatibus ⁊ igni sempiterno. Cuius natura diuersa ē ab hoc nostro. quo ad vite necessaria vtimur. Qui nisi alicuius materie fomite alatur extinguitur. At ille diuinus perseipsum semper viuit ⁊ viget sine vllis alimentis. ac sibi ipse eternum pabulum ministrabit. ac

sensum doloris afficiet. Quãta aũt felicitas existimanda est. iustis ac pijs subtractis hijs labibus terre. p
ficisci ad illum equissimũ iudicem parentemq̃ indulgentissimũ. qui pro laboribus requiem. pro morte vi
tam. pro tenebris claritatem. pro terrenis ac breuibus bonis. eterna ⁊ celestia largiatur. Uniuersos igitur
oportet operã dare vt se vel q̃ primũ ad rectam viam dirigãt. vel susceptis operatisq̃ virtutibus. hui⁹ vi
te laboribus patienter exactis. consolatorem deum habere mereantur. Pater em̃ noster ac dominus q̃ con
didit firmauitq̃ celum. qui solem cum ceteris syderibus illuxit. Qui libratam magnitudine sua terrã val
lauit montibus. mare circũdedit. amnibusq̃ distinxit. Et quicquid est in hoc opere mundi conflauit ac pfe
cit e nihilo. perspectis erroribus hominũ. ducem misit. qui nobis iusticie viam panderet. Hũc sequamur
om̃es. hunc audiamus. huic deuotissime pareamus. Congrediamur cum hoste quem nouimus. fortiter vt
victores. ac deuicto aduersario. triũphãtes premiũ virtutis quod ipse promisit a deo consequamur. Et in
altissimũ celum relicto stellato per illam immensam portam instar iris ingrediamur. vbi vrbs illa beatorũ
ciuiũ atq̃ dei. mater nostra hierusalem in medijs celi campis apparebit. Hec vrbs vt v̓ba Joannis i apo
calipsi sonãt. in se dei ⁊ lumen eius simile lapidi precioso habet. Cuius murus magnus ⁊ altus. habens
portas duodecim ⁊ nomina scripta. xij. tribuũ filioꝝ israhel. quaternis lateribus prout sunt partes mũdi.
Murus ciuitatis que quadrata est habet fundamenta. xij. Et in ipis nomina. xij. apostolorum. fundamẽ
ta muri ciuitatis om̃i lapide precioso ornata. Inenarrabili igitur gaudio perfundimur. cum in patriam ve
ram remigrabimus. Ex qua orũdi immo in qua orti sumus. ex meliore multoq̃ prestantiori nostri parte.
Quãtope post longũ erumnosum periculosum exiliũ eas regiones atq̃ illa loca plena magnificentie. ⁊ ad
uentu nostro gratulantia videntes exultabimus. Deprecemur igitur. vt nobis ⁊ om̃ibus. qui hoc audiũt
Concedat dominus. fide quã suscepimus custodita. cursu consummato. expectare iusticie repositã coronã
Et inueniri inter eos. qui resurgũt in vitam eternam. Liberari v̓o a confusione ⁊ supplicio eterno. p xp̃m
dominũ nostrũ. per quem est deo patri omnipotenti. cum spũsctõ gloria ⁊ impiũ in secula seculoꝝ Amen.

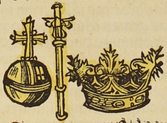
Completo in famosissima Nurembergensi vrbe Operi de hystorijs etatum mundi. ac descriptione vrbium. felix imponitur finis. Collectum breui tempore Auxilio doctoris hartmãni Schedel. qua fieri potuit diligentia. Anno xp̃i Millesimo quadringentesimo nonagesimotercio. die quarto mensis Junij.

Deo igitur optimo. sint laudes infinite.

De Sarmacia regione Europe

De regno polonie et eius initio

Quoniam de Boleslao (qui tercius Sarmacie rex existit) paulo post mētio fiet. quare ⁊ de terra sarma
cie. et quo pacto illa regium sceptrum meruerit breuiter absoluere proposui. Est igitur Sarmatia
nimis ampla ⁊ vasta regio ꝫ inculta ⁊ in solitudīe posita. ⁊ sub rigidissimo ethere iacet. Hec ex ortu mosthos
et thanaim fluuiū habet. A meridie dacos ⁊ pannonas. Ab occidente bohemos. morauos schlesitas ⁊ theu
tones. A septentrione mare germanicum ⁊ sinū codanū. Id vero quod regni nomen tantū partit' poloni
am vocant. hec duo nomīa sortit'. Nam ea pars terre vbi Cracouia situata est minorem Poloniam vocant.
At vbi Posnania ⁊ Gnesna surgit maiorem nuncupant. A Craco aūt primo duce vsqꝫ ad etatē primi boles
lai nō nisi duces illic imperitabant. Temporibus aūt primi ottonis cesaris boleslaus clarissimus dux fuerat
Non is de quo in vita diui Stanislai dicemus. nā ille nepos eius fuit. qui ex monacho hui⁹ Boleslai filio
natus fuerat. Iste igit' Bolesla⁹ regē francie ⁊ germanas gentes victrici manu infestabat. Tandē ob Otto
nis cesaris p̄ces tali bello finē dedit ac fedus cū germanis ⁊ gallis ↄtraxit. Otto aūt cesar videns tanti prin
cipis animi magnitudinē. quā toti germanie ⁊ sarmacie notā fecerat se cū Boleslao duce in sarmaciaꝫ ↄtulit

vt ⁊ imperium ⁊ potestatē eius planius perspiceret. Quē illustris dux summis honoribus in posnā suscepit
Nā tribus ante vrbem milibus passuū aut longius sericas lanas muriceasqꝫ vestes auro argentoqꝫ decora-
tas ꝑ viā qua cesar iturus fuerat prosterni iussit. Et post ingressionē cesaris in vrbē posnam cuicūqꝫ licitum
fuerat illa deferre ⁊ deportare. Illic magnificis splendidissimisqꝫ ꝯuiuijs ac theatris ceterisqꝫ cerimonijs cesa
rem venerabatur vt nulla quā aurea illic forent suppellectilia. que post quoslibet cibos in puteos quoꝝ fun-
di nemo certus fuerat deici ac deperdi iubebat. Multas alias pompas ac munificencias cesari ottoni instau
rabat. que satis ample vetusta sarmatica historia enarrat. Iamqꝫ videns cesar tanti principis liberalitatē ⁊
mentis sublimitatē. diuiciarūqꝫ abundantiā nō abre animo duxit tantū clarissimū ducē corona regia dignū
fore. eū itaqꝫ regali sceptro ac dyademate exornauit. ac ceteris dignitatibus sedē regiā requirentibꝰ celebra-
uit. Ne aūt Boleslaus iā illustris rex tanti erga cesarem beneficij ingratus videretur brachiū diui adalberti
antistitis. quē pruteni nefanda morte trucidarunt ꝓ munere cesari obtulit. Iamqꝫ aucto regni imperio vsqꝫ
ad annos salutis nostre M.cccc. aut paulo antea rex polonie dū absqꝫ prole discessisset. Tandē dux qui litua
nis ac russie presidebat in regē electus fuit. ꝗ ydola antea coluit. Sed eo tempore quo illi regiū sceptrum de
ferebat ⁊ xp̄ianam religionē cum omni terra cui preerat suscepit. Itaqꝫ lituanos ac russitas ad regnū sarma
cie sic adiunxit. vt non nisi absqꝫ certa ꝯditione dissolui possint. Is ergo illustrissimꝰ princeps prutenos ma
ritimas germanie gentes seuissimo bello subiugū duxit ac imperiū amplius extēdit. Ubi insignes vrbes ex
tant Dantiscum ⁊ thuronia. Est ⁊ clarissima arx Marieburgum. cui similis nemo mortalium vidisse fertur.
multis varijs structuris. menibus. turribꝰ ac fossis munita vt nulli inimicoꝝ tutus sit ad arcē accessus. Am
plius imperiū ante aliquot annos fuerat. infestante tamen tartarorum ⁊ turchoꝝ ꝑfidissima gente magnū to
ti sarmacie damnū illatū ē. Nam terra que post Russiam vadit quā gens podoliā vocat tota exusta ⁊ in soli-
tudine posita ē. vt ⁊ necessitatem peregrinantibꝰ ferre non possit q̄uis fertilissima sit ita vt gramina in altitu
dine vnius celsi viri excrescant. ⁊ apibus ⁊ melle tota redolens vt nō satis illis locus sit vbi mella deferant.
sub arboribus nanqꝫ aut virgultis ⁊ siluis fauos sic educunt. Herciniū aūt celebratissimū nemus quo in to
ta europa nihil prestantius sarmaciā totā percurrit ⁊ circa Cracouiā saltus suos extendit. ꝑ quos iturus po-
test vnusquisqꝫ vsqꝫ in lituaniā ⁊ scithiā. tātis brachijs regionē illam totam diuagat feraꝝ maximas educēs
greges. In ea vero silue parte qua septentrionalior est bissontes fert. que ferox ac immanis bellua est huma
num genus maxime odiens. ad vescendum quidē maxime conueniens. Formā aūt gerit citrini coloris. Frō-
tem latā ⁊ cornua fert. vt nec venationi satis aptū sit nisi maximis varijsqꝫ laboribus. Metallū vero nullum
q̄ plumbū sarmacia fert nō alia q̄ saturni causa. qui terrā rigido infestat frigore. Salis aūt maxima copia ē
qua cetere longinque gentes vtunt. quod maximū p̄stat toti regioni emolimētū. qua nulla regi ipi maior in
toto regno gaza extat. Nā sub terra excidunt ingētia salis saxa. Extra terrā aūt aliud sal ex agua decoquitur
Est et sarmacia ferax ⁊ vberrima tellus omnigenere fructuū ⁊ quicquid ad pascendū humanū corpus expe-
tit. Nunc addendū est clarissimā prolē illustrissimi principis Uladislai. de quo antea diximꝰ. Is tres (vt qui-
dam ferunt) vxores habuit. ex quibus duos susceperat filios. quoꝝ vnus natu maior Uladislaus vocabat.
alter casimirus. Uladislaus aūt post mortem patris regio insignitus fuerat imperio. itaqꝫ hungarie ⁊ bohe
mie ⁊ polonie regnis presidebat. vbi clarissima gesta militari manu faciebat. ac imperiū ⁊ xp̄ianaꝝ religionē
ampliabat. Nam regi turchoꝝ tantū terraꝝ depopulatus fuerat vt ⁊ ante constantinopolim castrametaretur
vbi dū seuissima bella erga turchos gereret ac vtraqꝫ pars crudelissimo conflictu decertaret pānones versis
tergis fugā dabant ac regē cū paucis sarmacie copijs in tanta hostiū multitudine reliquerunt. Cassimirꝰ ve
ro dux lituanis ⁊ russie preerat. Inde dum casus regius genti notus fuerat Cassimirus per sarmatas in re-
gē declarat q̄ filiā ducis austrie sororē ladislai q̄ regno bohemie ⁊ hūgarie p̄sidebat in vxorē duxit. Ex ea sex
suscepit filios ⁊ q̄nqꝫ filias. Primogenitus vero Uladislaus vocat. Hic adhuc iuuenis existens in imperi-
um regni bohemie electus fuit mira quadā animi magnitudine ac optimis consilijs pollens. Ob quod dux
Mathias rex hungarie discessisset ⁊ regnū pannonie adeptus est. Huic erat ꝓximus frater. cui Cassimirus
nomen paternū datū fuerat. qui summo ingenio ac prudentia claruit. tandem morbo inualescente perijt. At
huic successit illustrissimus princeps Iohānes albertus iā futurum toti orbi spectaculū. Is plurima illustria
gesta militari bello aput Tartaros ac ceteras gentes edidit. Post patris autem obitū regno successit. vbi fa
uente illi ꝓspera fortuna regnū virtute sua ⁊ optimoꝝ doctissimorūqꝫ viroꝝ consilijs gubernat. Inclitꝰ ve-
ro dux Alexander quartus natus regius est. cui fortitudine ⁊ mentis sublimitate parem tota Sarmacia vix
tulit. Hunc ob eius constanciam Lituani post mortem patris in ducem susceperunt. qui ⁊ maximū toti Sar
macie decus esse existimatur. Post hunc sequit Sigismundus celebris princeps. qui paterna sequit vesti-
gia. Is multis egregijs gestis clareret si illi aliqd felix fatū aspiraret. Celeberrimꝰ aūt Fridericꝰ p̄nceps vlti
mū natorū locū obtinuit. qui innata animi ingenua virtute relinquens vanos principum tumultus ⁊ inqui
etam vitā ad sedem tranquilliorem sese contulit. vnde episcopus Cracouiensis electus ad arcpiepiscopatū
Gnetznensem postea deuenit. Hij omnes quinqꝫ clarissimi principes hanc vsqꝫ in etatem magnifice ac cele
berrime vitam ducunt. Inter filias vero quinqꝫ. prima nupsit Georgio duci bauarie. Secūda Friderico mar
chioni brandeburgensi. Tercia duci pomeranie. At due reliquie innupte apud matrem vitam ducunt.

Sanctus Stanislaus episcopus

De sancto Stanislao episcopo Cracouiensi patrono Sarmacie

DIuus Stanislaus vir magne apud deū auctoritatis tocius sarmacie patronus ⁊ signifer. Natus anno salutis nostre M. viij. in rure quod Sczeppanowo vocant: nobilibus ac claris parentibus. quoꝝ cura fuit im templis diuino seruicio incumbere. ⁊ deū pijs placare precibus. Is dū in iuuentutem deuenisset patris monitu in celebre gymnasium parisius deuenit vbi optimaꝝ litteraruꝫ studijs summā operā dabat. vnde multis virtutibus floruit. sacro aūt diuinoqꝫ iuri precipue insistebat. non ea qua huius etatis iurisperiti questus causa solēt vt maiorum dignitatū honorē adipisceret. sed vt si quando locus statusue aut cōditio sua ferre posset vt tantū miseris quantum potentibus. orphano pupilloue iusticiam administraret. ⁊ vnicuiqꝫ equo pondere quod suū esset iubente id lege redderet. Tandem paternas sedes rediens Cracouiam inclitā Sarmacie vrbem deuenit. Illic ob virtutem ⁊ scientiā suā canonicali dignitate fungitur. Mortuoqꝫ antistite celestis numinis prouidentia in presulis sedem declaratus fuit. Hūc dū semper optimo ordine statum deferret curabat sacrā religionē ac diuinum cultum ampliare. Empto tandem rure a quodam milite. eoqꝫ mortuo amici illius villam eandē iure hereditario a diuo presule repetere conabanť. At ille testimoniū huius stipulationis emptionisqꝫ proferre non potuit. nam hij qui huius rei satis edocti fuerant ꝓpter illoꝝ impotentiā latebant. Vir ergo sanctus orationib⁹ ac ieiunijs incubuit. confisusqꝫ summi dei potentia. qua se iam diu munitū cognouerat accedens ad tumuluꝫ defuncti militis a quo rus illud emerat. ⁊ euoluto lapide et arena pia ⁊ deuota oratione deū obtestabatur. et mortuū illū per quatuor annos in vitā reduxit. Euqꝫ coram tyranno Boleslao apud quē tale ius agebatur constituit. Astantibus illic suis aduersarijs ceterisqꝫ regni optimatibus. quo se emisse villam aperte demostrauit. Iamqꝫ seuus Boleslaꝰ fedo turpiqꝫ luxu insistebat. ac omnē in suas gentes ꝑfidiam ⁊ tyrannidem exercebat. ac illustres viros egregiosqꝫ ciues nefandis dirisqꝫ supplicijs excruciabat. Stanislaus vero christi vates haud longius id ferendum existimabat. itaqꝫ regem intrepidus adiens vt talib⁹ ceptis desineret illum obiurgabat. At ille magis indies facinus exercebat. Tandem a presule in sententiam excōmunicationis poniť. quare tyrannus boleslaus ignarus pre furore quid ageret dimisit satellites suos vt ꝑsulem quocunqꝫ esset loco trucidarent. Eo tempore diuus Stanislaus in sacellū diui Michaelis quod super rupellam in Casimiro vrbe conditū est deuenerat gratissimū illic deo offerens sacrificiū. hunc in locum dū ministri regij deuenissent. iamqꝫ ter ingredi templū conarentur. ter iterum pulsi diuina potentia in tergum cadebant. Id postq̄ȝ ad regias aures deuentum fuisset magno fremitu rex Boleslaus in sacellum ꝓperat. vbi sanctum presulem iam sacrificia offerentem immani verbere ac seuissimis ictibus trucidat. Tandem per ministros in frusta partitus extra vrbē deijciť vt volucres illud vncis rostris deuellerent. sed diuina sic agente prouidencia aquile illic aderant que preciosum corpus in vnum collegerunt summaqꝫ diligentia id seruabant quousqꝫ ciues ipi maximo venerandoqꝫ ritu in rupellam honorifice sepelirent. Tandē in numerū sanctoꝝ relatus vt premissum est in arcē regiā ad templū diui wentzeslai deductꝰ in aurea tumba multis miraculis coruscat. quem populus multo thure ac precibus indies veneratur.

De Cracouia vrbe regia Sarmacie

CRacouiam vrbem regiam insigni huic operi inserendam haud absurdum esse duxi. Nam celebris germanie ciuitas ē teste Ptolomeo optimo lucidioriqꝫ cosmographo. q̄ eā Corrodunū appellat. Strabo aūt germaniā diffinit q̄ȝtū Rhenus ⁊ Albis in se clauserint. Nos ea causa sane non indigna vrbem sarmacie foro censemus. Hanc a prima eius origine repetendaꝫ satis dignā esse putaui. Sed ne prolixiori ambiguaue oratione narrando fabulari videar breuiter de eius situ quippiam narrare constitui. Cracouia igitur illustris vrbs sarmacie quā Poloniam vocant ad rippam Istule nō longe ab eius fontibus sita. Hec a Cracco primo duce sarmacie condita fuisse ⁊ eam suo nomine celebrasse multi retulere. Hec altis primū menibus cingiť. ꝓpugnaculis ⁊ celsis turribus. post paruo muro ⁊ ob vetustatem ruituro similis. Tandē valles ac fosse vt imminentibus hostibus facilior aditus prohibeatur. Hee quedam piscinarijs aquis replete quedam virgultis frutice ac graminibus virent. Post aggerem vero qui valli imminet amnis non late fluens Rudys dictus totam ciuitatem circumluit. Hic rotarum orbes agitat qui Cererem saxis conterunt et emoliunt. Deductus tandem per subterraneos cuniculos ⁊ cannas toti vrbi satis vndarum prebet. Porte vrbis septem. In ea vero plurime pulcherrime ac egregie ciuium domus. Ac plurima ingentia templa Precipuū diue virginis Marie in medio vrbis extat cum duabus arduis celsisqꝫ turribus. Sūt ⁊ illic multa monasteria. vbi multus deuotorum religiosorum inue patrū cetus fulget. Ad edem nanqꝫ gloriosissime trinitatis sic vocatam est celebris ordo predicatorū. In ea vero sacra ede multe sanctitatis vir beatus Iacinctus non dū in numerū sanctorum relatus magnis miraculis redolet. diui Dominici comes. Qui adhuc viuens tres mortuos in vitam reduxit. Ad templū vero sancti Francisci est ordo fratrum minoꝝ non reformatus. Ac cetera multa monasteria. Est et templū non longe a porta Istule quod ad sanctaꝫ Annam vocant. vbi beatus Cantus celebris huius vrbis gimnasij doctor multis miraculis ⁊ prodigijs fulget. q̄ȝuis nō dū in cathalagum sanctorū ascriptus sit. Hanc iuxta sacrā edem situatū est ingens celebre gymnasiū multis clarissimis doctissimisqꝫ viris pollens. vbi plurime ingenue artes recitantur. Studiū eloquētie poetices philozophie ac phisices. Astronomice tamen studiū maxime viret. Nec in tota germania (vt ex multorū relatione satis mihi cognitum est) illo clarior reperitur. Illic iam maxime phebus colitur. qui ⁊ eorū cruda climat

ingenia ac polita reddit. Has edes diuus Uladislaus illustris sarmacie rex dū ex prutenoꝝ littorali sarmacie gente seuissimo conflictu victoriā duxisset (Cuius quidem belli plurima clarissima monumenta hancusqꝫ in etatem in arce regia de qua paulopost dicemus supstant) magnis opulentijs extruxit. libertatibus ꝛ stipēdijs summis celebrauit. Nec incole vrbis sarmatico more viuunt. quos crudos ꝛ ignauos sarmatas prisci dixerunt. Sunt nanqꝫ illic clarissimi ciues. virtutibus prudentia ꝛ comitate insignes. humanitatē ꝛ hospitalitatem liberaliter ꝛ familiariter erga quoscꝫ peregrinos offerentes. Uictus illis splendidior ꝙ ceteris sarmatis. Ex omni delicato genere cibi potus illis frequētior est. Aqua ordeo ꝛ humulo decocta. Is quātū necessitas ferre potest si sumit profecto nihil nature humane ꝛ ad corpus ipm alendū conuenientius quicꝫ reperiri potest. Sub arce vero intra ciuitatem extat ꝛ aliud insigne collegiū. vbi achademia iuris ac legū pollet. Ad vrbis vero septentrionale latus adiacet paruum oppidū nullis quidem menibus cinctū quod Clepardiuꝫ vocant. nihil dignū scriptu in ea ꝙ egregia sacra sedes diui Floriani strenui christiane fidei militis Quā diuus Uladislaus de quo ante meminibus canonicatu ceterisꝫ dignitatibus ac muneribus refecit. et doctoribꝰ gymnasiū artiū regentibꝰ colēdā reddidit. Rupes aūt ac crepidines nimia altitudine erecte. sic vt iam celū sustentare videant. Tandē arenis congestaqꝫ terra obducte ingentē collem efficiunt. qui ea parte q in boreā tendit vrbi imminet. ꝛ ex alio latere niuosum carpathū althe tumentem respicit. quā collis partem insignis europe fluuius Istula quondā germanie terminus alluit. qui ex carpathi radice paruo quidē fonte prosiliens longius magis magisqꝫ tumet. ita vt iam vndaꝝ auctus mole que ex pannonicis montibus sese in eum precipitant. trabes ꝛ ingentia robora variasqꝫ lingnoꝝ structuras defert. Tandem vbi imbriū ac ceteris fluminibus magis tumuerit rates ac honerarias naues secū ad germanicū occeanū in sinū codanū deducit vbi trino vasto ore spumosus sese euoluens nomina deperdit. In eo aūt colle primū est ingēs templuꝫ in

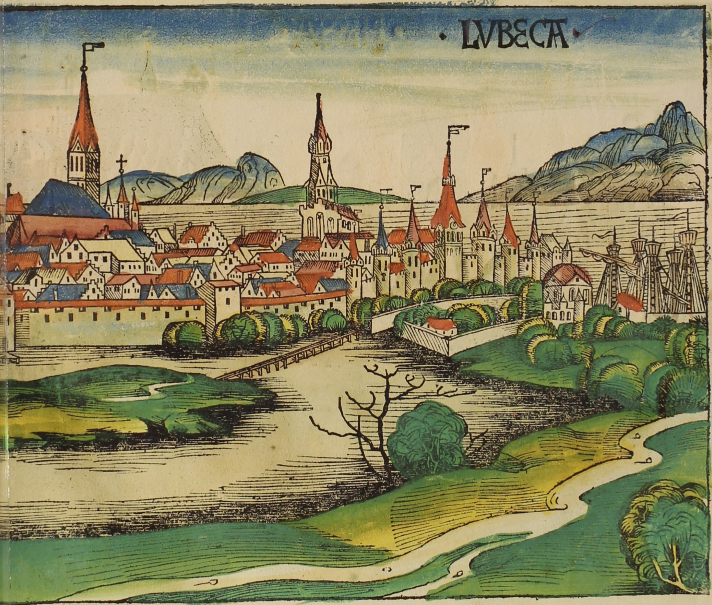
decus diui wenzteslai ducis bohemie conditū. vbi omniū illustrissimoꝝ viroꝝ monumenta ac sepulture extant. multis opibus varijsq; artibus extructe marmoreo allabastroq; lapide exsculpta. quos maximo ritu ac pompa celebrari consuetū est. In medio aūt templi extat celebre monumentū in quo clarissimus christi miles diuus Florianus requiescit. Sunt ⁊ in eodem colle due sacre edes. diui michaelis ⁊ sancti Georgii Post egregie nobiliū curie ac edes sacerdotū. qui noctu dieq; templa venerant. Post primū ingens regia sedes maximis ac varijs structuris condita. que totius regni capitoliū est vbi tota regni gaza congeritur. Hic principibus declaratur imperium. nam regalis corona hic maximis custodibus obseruat. Extra collē aūt ē monasterium fratrū minorum religiosius ordinem seruans. Nec longe ab eo monasterio extat cenobium sacrarum virginū. Huic ex opposito ad pontē ipm ē insigne hospitale ⁊ sacra edes sancte Hedwigis. Ad aliam vero istule ripam extat clara ciuitas quam Casimirum vocant a rege sic vocato condita. quā Istula vbi sub arce regia se diuiserit totam circumluit ac pene insulam reddit. Est in ea insigne phanū diue virginis katherine vbi ordo Augustinensium floret. Tum ⁊ templum quod ad sacrosanctū corpus christi vocant. vbi canonici regulares inhabitant. Ac cetere alie sacre edes. Extant ⁊ clarissima monumenta vetusti collegij iam insolita. quos illustris regina hedewigis construxerat. Plurima preclara preterea in his vrbibus a vetustissimis temporib⁹ gesta sunt per illustrissimos reges ac principes. Sz breuitatem imitati finē his imposuisse dignum statuimus

Lubeca seu vt alij scribunt Lubecum saxonie vrbs illustris ac cesarea ciuitas nedũ in germania verum et apud externas gentes nominatissima a Vikbodo vitigo cimbroꝝ duce ad cimbricam chersoneson quondam edificata in eo loco quem venedes qui ⁊ vandali adhuc saxonie partem tenentes Buccouiam dixere. Aucta ꝑ seuissimũ principez qui kitto dicebat. quẽ ⁊ trutonẽ appellabant Anno xpi M.c.iij. Ea porcio terre littoralis ẽ inter magnopolensiũ holstadensiũqȝ ducatus duobus fluminibus baguiso ⁊ trauo irrigua. Que limpdia flumina vernacula lingua wagnib ⁊ trab appellantur. Js kitto ex nobili progenie marcmannoꝝ ⁊ martinopolensiũ ortũ habuit potens ac grauissimus xpianoꝝ ꝑsecutor. qui dños de vagerñ qui de Stargardia seu de oldenburg vocabant in fernerñ ⁊ peldte interfecit. Un⁹ ex his ingenuus euadens in daniam secessit heinricus nomine Gotstalci comitis filius. Js p⁹ aliqua tempora rediens kittoni caput securi abscidit inde suã ducens vxorẽ. Quo tpe heinricus quartus imperio romano prefuit. In ea ꝓuincia omnes basilice sacerdotibus priuate deuastate erant fidesqȝ xpiana sopita. Urbs quoqȝ lubicẽsis trina vice ob principũ bella ꝓpue ducis heinrici de leone deuastata fuit ⁊ comitis alfesis de holchstein. qui p⁹ sedatã discordiã vrbem duci heinrico permisit in eo loco vbi nunc sita ẽ. Cũ eius situs prius ꝓpe swartau. postea ꝓpe herneborg fuit vt doctus helmuldus refert. Exin ob negotiationes ex germania alta ⁊ bassa ⁊ ex varijs regionibus mirũimmodũ aucta ẽ vt nũc vltra mare baltheũ seu germanicũ qḋ Stagnũ vocant in noruegiam Sueciam Liuoniam. in Russiã Littuaniã Prussiã Poloniã ⁊ Pomeramã. in ducatũ magnopolẽsiũ. in daniam Angliã Flandriã Scociã ⁊ regnũ francie omnes mercaturas ꝑ stagnũ ꝑ terrã in Saxoniã westualiam et marchiã frequentant. Peritissimi astronomi scribunt hanc nobile vrbẽ initiũ suũ habuisse sub signo libre ⁊ fundatã in singulari dei gratia. Cũ incole vrbis ꝑ ceteris finitimis deuotiones ad modũ diuinas exerceãt Sẽtit tñ dulcẽ nucleũ in amara testa. Deinde anno primo ⁊ tricesimo supra vndecies centenũ domini inferioris vandalie lubecã deuastarũt q̃ȝ comes Alff de holchstein iterato instaurauit cũ arce vbi nunc predicatores habitant. In septentrione ac fine ciuitatis Anno M.c.lix. lubicenses memores damni illati copias in ꝓuinciã rugen educẽtes cladez ꝑ effusionẽ sanguis ꝓncipi ⁊ potẽtatui ei⁹ intulerũt. Episcopatũ lubicẽsiũ anno salutis M.c.lxi. antistes duodecimus de oldenburg seu Stargardia in vagerñ Geraldus auxilio ducis heinrici de leone primo obtinuit. qui tredecim ꝓbendas ꝑ oĩa necessaria in decimis villis ac possessionibus dotauit. Creuit igit lubecũ in potẽtissimã ciuitatẽ. oldenburg aũt defecit. Cũ aũt frideric⁹ huius nois prim⁹ hanc vrbẽ ingenti exercitu obsedisset heinric⁹ lubicẽsis eps pacẽ a cesare impetrauit ea ꝯditione vt fauore ducis heinrici cesari obedientiã ꝓstarẽt. Js antistes summã eccĩaȝ dicauit. ⁊ monasteriũ ad sanctũ iohannẽ in vrbe extruxit vbi nunc sacrosancte virgines inhabitãt. q̃ȝuis monachi ordĩs diui benedicti hũc locũ primo posse

derūt. qui nūc apud cismer ꝓuīcie de holstein ꝓpe mare morā faciūt. ¶His tēporibꝰ lubecū augustal' ac libera ciuitas effecta ab imꝑatore friderico libertatibus donata vt caput oīm vrbiū Stagnaliū deinceps foret ⁊ in varijs priuilegijs etiā apud exteros ꝑcipue in londen ciuitate anglie. In noruegia ī ducatu magni ducis moschauie. in ampla vrbe nogardia. In russia (vbi basilicā ⁊ curiā xpiano more habent). Ac ī plerisqꝫ locis ac regionibꝰ magnis exemptionibꝰ decorata fuit atqꝫ dotata. In flandria qꝫ⁊ regno dacie ⁊ suecie immunitatibus gaudet. Idē cesar fridericus priuilegia a duce heinrico ꝑhabita eis confirmans ꝑ bullā aureā vltro donauit vt ꝯsules viginti quatuor habere possent (q̄zuis numerus iste ꝑ raro completꝰ sit) Eosqꝫ nobiles effecit vt aurū more equitū deauratorū (exceptis calcaribꝰ) deferre possint. Hec inclita vrbs munda ac nitida existit in vertice ab vtraqꝫ parte decliui posita vt aque ⁊ immundicies libere descedant ⁊ ob frequentes imbres vi e purgantur. Ecclesia cathedralis quā summā vocāt in meridie ac fine ciuitatis sita admodū longa ⁊ decora existit. Ornatur hec vrbs p̄ter istā quatuor prochianis basilicis que septē turres celsas ꝑacutas ac pulcherrimas habent cupro ac plūbo tectas ac in summitate auro decoratas. Turris in ede sancti petri corona deaurata cū armis cesaris ⁊ vrbis insignita ē. Omni quoqꝫ decore edes sacre ornate extant. Inter has qnqꝫ ecc̄ias basilica gloriosissime virginis marie eminentiā obtinet. Habet quoqꝫ duo monasteria vnū ordinis p̄dicatoꝝ. alterū sancti francisci. ac hospitale ad sanctū spiritum. Ciuitas vero aquis ⁊ turribus muro ac fossis admodū munita ē. Platee due longe ⁊ ample ꝑ vrbē posite sunt vbi edes recto ordine site sunt extructe de lateribus ornatissime ac varie decorate existunt. Cetere vie has cruciatim secant. Forū indies onustum piscibꝰ ⁊ carnibus videtur ac alijs necessarijs. Bilabiturqꝫ primo fluuius Baguiso a septentrione in meridiē inde in occidentē. Ante ciuitatē flumen trauus contrarie ex meridie in septentrionē fluit impetu mare petens. In eo flumine nauigia minora a mari ad lubecū accedunt vsqꝫ ad murū cū maiores naues (onera plaustroꝝ. cc. l. ducētes) in littore maris ꝑstant ⁊ ob profunditatem ad duo miliaria ciuitati appropinquare nō possunt. Nouissime anno M. cccc. xcii. episcopus Theodricus natus de hamburg cū rome confirmationem accepisset Lubecam ingressus vigesimusquintus lubicensium ep̄s diuina gratia nunc gloriose p̄sidet. Cetera ornamenta vrbis ob longitudinem scripturarum ⁊ varietatem silentio pretereunda fore dignum duxi.

NIssa Slesie insignis vrbs. episcopalis sedes ad Nissam fluuium sita a quo denominationem accepit. varijs edificijs ornata ē. Slesia aūt a principio vaste silue hircinie (apud grecos ⁊ latinos scriptores celebrate) porcio. vt tota plana ita ⁊ nemorosa fuit. sed temporis processu sparsim villis habitari cepta. Ubi aūt fidē xp̄ianam incole amplexi sunt constitutis oppidis ad mitiorem ē cultum redacta. Quā odera fluui⁹ celebratissimus per medium totam perlabit. ⁊ Olsa Nissa Ola Lissa Barusio Cattor riuo Bobro ⁊ alijs fluminibus auctus. marchiā brandeburgensem permeans in mare germanicū apud Stetinū vndosus exonerat. Latitudo eius triū quidē. sed longitudo nouem dierꝫ itinere a limitibus hungarie vsqꝫ in marchiam brandeburgensem extendit. Primus eius episcopatus sedes Sinogrouie wartenbergeñ. districtus fuit. Et inde Ritzinum territorij bregeñ. ep̄alis kathedra ē delecta. kazimirus aūt illius nominis primus rex polonie vbi regia stirps masculina defecit a monasterio gallie cluniaceñ. vbi monachus fuit papa dispensante ad regnum polonie assumptus denarium sancti petri viritim siue per capita in regno suo idcirco exigendum et romam mittendum instituit. Et sedem ep̄alem Uratislauiam transferri curauit. que nunc ē (vti p̄misimus) omniū Slesie ciuitatum non minus ampla ⁊ opulenta q̄ȝ populosa ⁊ edibus ⁊ templis ornatissima. Eius antistes nunc ē doctor Johannes rott de wending eisteñ. diocesis olim imperialis prothonotarius ⁊ in euꝫ statuꝫ breui multa industria reduxisse fertur vt centum annis preteritis non fuerit mensa episcopalis fructuosior ⁊ structuris ornatior. Prouincia ip̄a frumenti ferax ⁊ piscosa. carnibus ferinis ⁊ volucribus habundās ¶ Preter Uratislauiaꝫ insignia loca sunt. Hec vrbs Nissa episcopalis sedes. Glogouia maior Legnitz Oppel Swedenitz Testhen Olsna Franckenstein Monsterberg Saganum Brega ¶ Monasteria complura insignis structure ¶ Prouīcia ip̄a regi bohemie subiecta quā ab imp̄io ī feudū recognoscit. multi antea duces et p̄ncipes hereditarij ip̄aꝫ nō tā possiderēt q̄ꝫ vastarūt ⁊ impacatā reddiderūt q̄ ꝓpter cēsuū exiguitatē ducalem statum ducere nequiuerūt. rapacitati idcirco dediti. Nunc vero ē ad paucos redacta alijs stirpibus morte sublatis. Qui non parum opibus ⁊ munitis oppidis florent. Cultus diuinus per Slesiā longe plurim⁹.

Templaqȝ totius orbis sacerdotalibus ⁊ alijs ornamentis ⁊ structuris honorificentissima. Status ecclesiasticus ⁊ seculariū ⁊ religiosoꝝ vtriusqȝ sexus numerosus ⁊ disciplinatꝰ. populus facundus ⁊ humanus. ⁊ deuotioni sup omnes germanie incolas deditissimus. Nobilitas ē plurima ad arma aspirās ⁊ martis amatrix. Sexus muliebris venustus quidē ⁊ affabilis sed pudicus. Plebs rustica polonici ydeomatis agrestibus laboribus desidiose incumbens potationi ē plus dedita. Inde ⁊ domus ⁊ agri eorū parū culti sed neglecti. viles casas habitant. Agricole vero alemani rus melius exercent ⁊ vrbanius domos pro suo captu construunt. Sumptus multo leuiori precio q̄ȝ finitimis prouincijs cōparantur. Sed quod Slesie immensum aliquando detrimentū afferet ē q̄ꝑ censuuȝ dn̄i ⁊ possessores percepta pro loci ⁊ possessoris qualitate. nonnulla pecuniaꝝ summa annuente superioritate ⁊ confirmante venditori annuū censum in bonis suis inscribunt. quē vbi aliquot annis soluerint postea dare recusant. Inde rustici (vt inter contrahentes pactum fuit) aut censuris irretiunt̄ ecclesiasticis aut pignora adimuntur. quod grauamen ipsi rustici ferre nequeūtes domos ⁊ agros deserentes aliorsum fugiunt. que loca sepe deserta relinquuntur. Ex hoc potissimū capite Slesia maius indies nisi prouideat̄ suscipit detrimentū. Prouincia alioquin laude prosequenda. Sēti potus ceruisia. Vino ex morauia aut hungaria aduecto vtuntur. Q̄ȝ nonnihil vini in Slesia apud crosnam habetur quod pro maiori parte extra prouinciā per oderā in prussiam ⁊ aliorsum deportatur. Preter pannos laneos exigui precii qui in hungariā deferunt̄ ⁊ pisces in morauiā delatos nihil extra Slesiā suis ex mercibus deportatur. Nimiꝰ etiā ⁊ virginū ⁊ mulierū ornatus auri ⁊ gemmarū ⁊ vestiū cultus prouinciā non parū extenuant. ¶ Ne hee vrbes inclite ac prouincie (quarū noticia tardius ad nos deuenit) laude sua priuentur eas in hoc opere in fine addicere libuit. Profecto libere vrbes precipue lubicensis. si diuitias . ordinē senatus. humanitatē moresqȝ populi. maris portū. sitū ⁊ edificia perspicere velimus ¶ Digne igit̄ historia ac cōmemoratione. Postremo si vrbes plures q̄s adiūgere velit dat̄ eis equa potestas.

Ad deum optimũ maximũ de his que mirabilia gessit pro iustissi mo ꝛ excelso Maximiliano rege romanoꝛum

Auctoꝛ ꝛ princeps operose mundi
Quiqꝫ deceptis opifer fuisti
Gentibus iudex. redditurus idem
Omnibus equus
Quam potens rerum fueras creatoꝛ
Quam datoꝛ largus redimis salutē
Quam reddis iustus trutinatoꝛ oꝛbis
Quam sapiensqꝫ
Cū velis iustus homines tueri
Mirus es cause melioꝛis actoꝛ
Mirus iuste domitoꝛ querele
Hostis iniquis
Suetus humanis animis preesse
Mitigas seuos. placidos acerbas
Sontibus sontes agitas ꝛ hostes
Hostibus vrges
Noxijs addens ouium pastoꝛē
Foꝛtium iustis animos leonū
Militū multas acies retundis
Agmine paruo
Tu iubes ventis sileant. silentqꝫ
Precipis ponto tumeat. tumetqꝫ
Imperas lune lateat. latetqꝫ
Sanguine tincta.
Vere canentes hyemes virenti
Turbidas celo pluuias sereno
Sepe permutas. facies ꝛ vsus
Mensis ꝛ anni.
Tanta cū regi dederis romano
Audias voces. iuuenū senūqꝫ
Audias grates hominū. precesqꝫ
Iusta petentum.
Inde non cesses melioꝛ patronus
Cū suis regē populis tueri
Principē serua. sobolē domūqꝫ
Adde triumphos.

O deus serues decus hoc precamur
Cesari natū simul ꝛ nepotē
Indolis mire. videat regentes
Tempore longo.
Hisqꝫ sic patrē foueas auumqꝫ
Cuius exemplo pagant iuuentā
Et suis gestis fuerit senecta
Gratioꝛ illi.
Sic regant oꝛbē dominando recte
Quo fidem nobis pius vt dedisti
Protegant semper citiusqꝫ vincunt
Illius hostes.
Et feros turchos rabidasqꝫ gentes
Pellere. ꝛ castris spoliare victos
Et queant regna ꝛ reparare quondā
Christicolarum.
Prosperos gressus animiqꝫ motus
Austrie stirpis. faueasqꝫ felix
Cepta quo a priscis patribus per omne
Proroget euum.
Hec mari ac terra vigeat parando
Gloriam semper. ferat ꝛ subortus
Solis ꝛ casus crucis alma signa
Nomine christi.
Inde celestium meritis triumphum
Consequi tandē mereantur omnes
Cū bone legi dederint subactū
Roboꝛe mundū.
Hec rogat noster choꝛus vt perennem
Gloriā eternus pater atqꝫ natus
Spiritussanctus deus ꝛ sequatur
Trinus ꝛ vnus.

Laus deo

VEteres rerū scriptores parcissime de Germania locuti sunt. ac si ea natio extra orbem ia-
ceret ⁊ somniantes qdammodo res germanicas attigerūt. nanqȝ si legamus vetusta tē
pora inueniem⁹ germanos olim ritu vixisse barbario. vestibus vsus laceris. venationi
tm̄ ⁊ agroꝝ culture dedisse operaȝ. feroces quidē hoīes ⁊ belli appetentes. sed argenti
prorsus inopes. quibus quippe nec vini vsus erat. Ipaqꝫ germania intra mare ⁊ da-
nubiū. rursusqꝫ intra rhenū ⁊ albim ꝯtinebat. nūc vo q̄ꝫtu transgressi sunt suos limites
nō ignorat. nā plus fere est qȝ nacti sunt in gallia. rhecia. norico. vindelico atqꝫ in ipsa
scithia seu sarmatia q̄ꝫ qȝ intus habuerunt. Quid memorem⁹ nobilissimas vrbes splē
didissimasqꝫ. ditissima templa. opulentissimos principes ac p̄latos. certe nō videmus ꝓuinciā esse que ꝯpu
tatis omnibus germaniā supet. q̄ si resurgeret aliquis illoꝝ theutonū qui tpe iulij cesaris vixit germaniā p-
agraret vt arioiust⁹ ꝓfecto diceret nō esse eā terrā quā olim viderat negaretqȝ suā esse patriā. cū vineaꝝ ⁊ ar
boꝝ fructiferaꝝ cōsitoēs vstitus hoīm. vrbanitatē ciuiū. splendorē vrbiū. tantāqȝ nitidā polotiā apud ger
manos cōtueret. Verū hāc mutationē quis fecit nisi religio xp̄i. Cultus quippe xp̄iane religionis a germa
nis omnē barbariē expulit atqȝ ita expoliuit vt iā greci ipi barbari. Germani aūt recte latini appellari mere
ant. Siue igit noua cōsideranti seu vetera mente repetenti nulla peritior. nulla ardētior (inter omnes natio
nes quas bello ydoneas iudicant) germanica videtur. Germanis em̄ equi arma ⁊ pecūie sunt. ⁊ vbi tot cla
rissimi principes. tot generosi ꝓceres. tot fortissimi equites. tot potētes ciuitates. tot diuitie. tot auri. tot ar-
genti tot ferri minere. vbi tanta populi multitudo. tanta iuuentus. tantū animi. tantū robor. Cū deinde ger
manie fines vt veteres tradunt ab oriente vicella fluuius ⁊ vngare limes fuere. ab occidente rhenus. a me-
ridie danubi⁹. a septentrione occeanus ⁊ mare balthеū quod prutenicū vocare possumus. nunc q̄ꝫtum extra
hos terminos possideant ipi videmus. Germani em̄ angliā pulsis brittānis occuparūt. belgaꝝ heluitōrūqꝫ
fines eiectis gallis obtinuerūt. rhetiā ⁊ noricū inuaserunt ⁊ vsqꝫ in ytaliā pedē extenderūt. Germani q̄ȝ bul
migeros qui nūc pruteni vocant ex manib⁹ infideliū detraxerūt. Soli ex alienis in germanico solo bohemi
sedent potentissimi ⁊ nobilissimi populi. sed ⁊ illi germanico imꝑio parere se aiūt. regēqꝫ habent principali-
orē ex regni electoribus. Magni igit bellicosi ac fortissimi deoqꝫ accepti germani sunt. quib⁹ adeo fines ex
tendisse licuit. ⁊ sup om̄es mortales romane potentie datū fuit obsistere. Nā terraꝝ ille calcator oīm ⁊ orb
domitor iulius cesar q̄ꝫuis subactis gallis sepe rhenū trāsiuerit resqꝫ maximas in germania gesserit. bellico-
sam tm̄ ⁊ asperā sueuoꝝ gentē dimisit indomitā. Augustus octauian⁹ cui ⁊ parthorū ⁊ indorū reges mune-
ra miserunt. q̄ vn⁹ oīm romanorū fortunatissim⁹ credit⁹ est. Ille inquā felicissim⁹ imperator nullubi vnqꝫ nisi
apud germanos succubuit. nā lollianā ⁊ varrianā cladē in germania ꝑpessus est. Lollianā maioris infamie
q̄ꝫ detrimenti. varrianā pene exicialē tribus legionibus cū duce legatis ⁊ auxilijs oīb⁹ cesis longū esset re-
censere quos intulerūt rei publice molestias germani. qui ⁊ si romanorū fortūe aliqn̄ cesserunt. postea tm̄ ⁊
ipsi de romanis. de gallis. de hispanis. de hungaris. deqꝫ alijs diuersis gentibus sepenumero triūpharunt.
Nec romani cū rerū potirent res magnas sine germanis auxiliantib⁹ ꝑegerūt. quorū tanta in bello virtus
tanta in domo fides: fuit vt cesarei corporis custos cohors ex germanis potissime legeret. Scimus q̄ȝ Gotfri
dum qui fuit lotharingie dux cum solis transrhenanis theutonibus ⁊ aliquibus gallicis. paucis italis hun-
gariā ꝑcusisse. greciā penetrasse. hellospontū trāsiisse. asiā ꝑmeasse. iherosolimā ex potestate infideliū vendi
casse. victis ac ꝓstratis omnibus que occurrerēt in medio gentibus. q̄ꝫuis ⁊ turci ⁊ sarraceni numerosi resi-
stere conarent. in eius exercitu ducenta milia pugnatorū fuisse tradūt. atqꝫ multo maiores copias sola Ger
mania cogere potest. Nā ⁊ imꝑante conrado cū Eugeni⁹ tercius romanus pōtifex xp̄ianos excitaret ꝓ tu-
tela terre sancte quā sarraceni euertere conabant. Pruteni cū ceteris vlterioribus ydola colebāt ac crebris
excursionibus nūc saxoniā aut alios vicinos xp̄i cultores infestabāt. Conradus aūt dimissis saxonib⁹ aut
ceteris vicinis qui domi cū prutenis ac reliquis barbaris decertarent ipe cū rhenensibus. sueuis. franconi-
bus. bauaris iherosolimā penetrauit. Postremo q̄ꝫ longa ⁊ lata sit germanica natio. q̄ꝫ religiosa. q̄ꝫ verax.
q̄ꝫ iusta q̄ꝫ promissi tenax q̄ꝫ populosa q̄ꝫ diues. q̄ꝫta illic nobilitas. q̄ꝫ fortis ⁊ experta militia. q̄ꝫtus ecclīaruȝ
ornatus. q̄nta gloria cleri. q̄nta principū magnificentia. q̄ntus splendor vrbiū. que celi facies. q̄ terre vber-
tas. cū prouinciarū dec⁹ cū principe sit cōmune magis admirari q̄ꝫ recensere valemus. ¶ Cū igit hoc op⁹
historiaꝝ ex officina nurmberge prodeat que vrbs inclita in medio ferme germanie sita est ꝑpauca de germa
nia in calce libri absoluemus p̄mittendo historiā Enee pij scdi romani pontificis rerum vbiqꝫ gestaꝝ in euro
pa sub friderico tercio romanoꝝ imꝑatore. Is em̄ etsi natione senensis sit se tm̄ germanū fatet cū de se scribat
Sed cū nos iā annis supra. xxiiij. germaniā incoluerimus nō reputam⁹ extrane⁹ existimare debere. Cumqꝫ
imꝑatori ipiqꝫ nationi longo tpe summa fide magnis laboribus seruierim⁹ ⁊ nūc ad cardinalatū recepti ea
curemus que nationis ipius honori atqꝫ vtilitati cōducant. ⁊ ita prorsus agam⁹ vt natione poti⁹ germani
q̄ꝫ itali putemur. verū cū antiquiora illa tpa sub obscurā ambiguitatē p̄beant scribētib⁹ ⁊ temporꝝ descriptio
haud facilis cognitu. q̄nqꝫ detrahit legentib⁹ fidē. Multa q̄ȝ de his inter veteres discordia. quā inde nosci
arbitramur. quia nec montiū nec fluminū nec gentiū noīa ꝑseuerant. ⁊ ꝓinciaꝝ regnorūqꝫ termini multam
varietatē accipiunt A Strabone qui sub tiberio cesare vixit vsqꝫ ad ptolomeū alexandrinū qui ꝑ tpa antoni
pij situm orbis descripsit. haud equidē magnū tps est ⁊ tm̄ tanta noīm variatio intercessit vt paucissimos po
pulos ex his noīari videam⁹ apud vnū quos noīauerit alter. Ideo Ephor⁹ quippe cymeus Socratis disci
pul⁹ a suo tpe narrandi exordiū cepit. Calistenes ac Theopomp⁹ quos eadē tulit etas prisca illa minime at-
tigerunt qui tm̄ omnes historici munere laude sempiterna celebrati sunt. qua mot⁹ re eloquentissim⁹ Eneas
omissis prioꝝ gestis in quib⁹ scriptores nōnūqꝫ dissentiūt ad recentiores historias se cōtulit. Que igitur in
germania sub suo euo gesta sunt memoratu digna ⁊ in ceteris regionib⁹ europe in isto opere vario ⁊ egregio
dum in cardinalat⁹ ocio viueret accurrate descripsit. historiā igitur eius deinceps in primis perlustrabimus.

Dum pius Eneas fama super ethera notus

Eneas pius papa Fridericꝰ terciꝰ romanoꝝ īperatoꝛ

Parcere prostratis scit nobilis ira Leonis
Tu quoqꝫ fac simile quisquis regnabis in orbe

Reuerendissimi patris domini Enee de picolominibus cardinalis S. Sabine de his que sub cesare Friderico tercio imperatore per Germaniam et Europam gesta sunt cum locorum descriptione ad d. Anthonium cardinalem hilerdensem incipiunt feliciter.

Antonio sacro sancte romane ecclesie presbitero cardinali hilerdensi appellato patri suo colendissimo Eneas eiusdem ordinis. non eiusdem meriti cardinalis senensis salutem plurimam dicit. Podragantem me nuper et arthriticis doloribus (vt soleo) laborantem Librarius quidam theutonicus adijt libellum afferens in quo romanorum cesarum non tam gesta quam nomina et pauca de moribus continebantur vsque ad wenceslaum Caroli quarti filium. Cumque illi opusculo quatuor imperatores deesse viderentur. Nam Beneuenustus hymolensis eius operis auctor sub wenceslao decesserat. Rogauit me librarius vt adijcerem libello quod deerat. nolui turbare hominem. compleui ad etatem nostram imperatorum numerum breuitatem illius qui precesserat imitatus. At cum subiret mentem multa et magna inter christianos gesta esse ab eo tempore quo Fridericus imperium accepit vsque in hanc diem opusculum seorsum edere statui in quo singularia quedam eius temporis sub compendio ad posteritatis memoriam transmitterem digna memoratu. Edidi igitur breuem historiam tuoque nomini dedicaui. qui cum pari morbo mecum labores facile inter podragandum scripta mea et leges et iudicabis. Fuisset fateor operepreciu_m ab initio potius etatis nostre in hoc euum vsque rerum gestarum historiam texere quemadmodum mentum mee sepe insedit. sed ea non erat vnius podagrationis et presertim ieiunio quadragesimali occurrentis lucubratio. Amat edes nostras ipsa podagra nec tam recedit quam reuerti libens fortasse et huic intentioni aliquando subseruiet. Tu vale et si quid acerbius in quemque scriptum offenderis non tam mee nature quam stimulis podagre vrgentis adscribere. et quicquid inscite inepte absurde occurrerit sumpto calamo dele. Ex vrbe Roma quarto kalendas aprilis Anno domini M.cccc.lviij.

Finis prohemij   Sequitur historia

Que sub Friderico tercio eius nominis imperatore apud Europeos et qui nomine christiano censentur insulares homines gesta feruntur memoratu digna nubique cognita tradere posteris quam breuissime libet. Commiscebimus aliqua interdum altius repetita. quemadmodum locorum rerumque ratio expostulare videbitur.

De hungaria et gestis in ea olim pannonia appellata

Hungaria que austrie Friderici patrie cōterminā ē ⁊ in oriente vergit principiū narratiōis p̄stabit. Hanc prouinciā nōnulli pannoniā vocāt tāqꝫ hūgari pānonioꝝ loco successerīt. verū neqꝫ hūgaria pānonie termīos implet. neqꝫ illa tā lata olī fuit qꝫ nostra etate. Hūgaria ītra danubiū enī ⁊ alpes q̄ ad italiā ⁊ adriaticū respiciūt mare. Pānonia ꝯtinebat ab occasu noricū enūqꝫ amnē. ab ortu mysos ac triballos ⁊ flumē sauū ꝯtingēs. Intra q̄s limites austrie magna porcio claudit ⁊ a theutonibꝰ īcolit. Stiria quoqꝫ ysdē terminis cōtinet valeria quondā appellata. Hūgaria vo qꝫuis inferiorē pannoniam a fluuio leytha vsqꝫ sauum cōplexa ē. danubiū tn̄ transgressa ad polonos vsqꝫ protendit. ⁊ q̄ quondā arua tenuere gepide daciqꝫ possident. Impiū gētis hūgarie multo latius ē qꝫ ipa hūgaria. nā ⁊ dalmate quos sclauos. ⁊ illirici quos bosnēses ⁊ triballi seu mysij quos tū seruios tū rascianos appellāt. ⁊ gethe quos partim valachos partim transsiluanos noīant hūgaroꝝ impiū subierūt. Et si nōnulli euo nostro turchoꝝ armis euicti defecerūt hanc prouinciam quatenꝰ citra istrū extenditur sub octauiano cesare romā primū obtinuere bachone pannonioꝝ rege subacto: ⁊ amātinis inter sauū ⁊ dranum fluuios prostratis. Daciam vero trāsdanubiū que nunc hungarie porcio est Traianus impator edomuit ⁊ in solo barbarico prouinciā fecit. Sed amissa sub Galieno p Aurelianū recupata est. Post romanos aliqn̄ huni scithica gens. aliquando gothi ex insulis balthei maris populi. Deinde longobardi ex germania profecti pānoniam occupauere. Postremo hungarorum natio ex vltimis scithaꝝ finibꝰ inūdauit q̄ vsqꝫ ī hāc diē regno potit ⁊ vltra citraqꝫ istrū late dn̄at. Extat adhuc nō lōge ab ortu thanays altera hūgaria nr̄e huiꝰ de q̄ sermo ē mater līgua ⁊ moribꝰ pene simil qꝫuis nostra ciuilior ē xp̄i cultrix. illa ritu barbarico viuēs seruit ydolis. in hūgaria quā danubius interlabit tēpestate nostra

Sigismundus caroli quarti romanoꝝ imꝑatoris filiꝰ natione bohemꝰ. origine theutonicꝰ. varia fortuna an
nos supra q̄nquaginta regnauit. princeps singulari prudentia. magnitudine animi. benificentia ⁊ liberali-
tate insignis. corporis q̄ꝫ maiestate ac decore illustris. Ceterū bello prorsus infelix. quē nō turchi dūtaxat. sed
bohemi q̄ꝫ sepe acie fuderūt. Uxor ei prima fuit maria lodouici regis filia cū qua regnū accepit. illius causa
duos ⁊ triginta regulos in hungaria primarios q̄ aliq̄n rebellassent gladio ꝑcussit. ob quā rem ⁊ ip̄e paulo
post (regina fatis functa) in vincula ꝓiectꝰ est. mulieriqꝫ vidue cuius viꝝ interfecerat in custodiam traditus
donec regni ꝓceres suppliciū decernerent. Sed nō defuit capto in extremis rebus ꝓuidentia. qui vt erat fa-
cundia potens mulieri longe melius esse ostendit regiū sanguinē conseruare q̄ꝫ fundere. dimissus ab ea bar
baram Hermanni comitis cilie filiā duxit vx rē. nec diu postea cōparatis auxilijs regnū vendicauit. de prodi-
toribus suppliciū sumpsit. Mulieris vidue filios ⁊ honoribꝰ ⁊ opibꝰ inter primos regni proceres cumula-
uit. quoꝝ adhuc alterius viuit filius. Latislaus garius comes regni palatinus multa huiꝰ Sigismūdi egre-
gia facinora memorie prodita sunt. Inter que illud p̄clarissimū ꝙ ecc̄iam catholicā in tris partes diuisaꝫ co
acto apud constantiā generali cōcilio ad vnitatem redegit. Italiā Galliā Hispaniā Angliā eius rei cā pera-
grans. Vitoldo lituanie duci vt se regem appellaret missa corona indulsit. prius tamen ille vita decessit quā
solennia coronationis expleret. Prussiam quā rex polonie fratribus beate Marie theutonicoꝝ armis ade-
merat restitui iussit. Cū venetis duce pipone florentino grauia bella gessit. Wenceslaū bohemie regem ger-
manū suū ꝙ regno inutilis esset cōiecit in vincula. quē is negligenter custoditū magno reipublice malo qui-
dam bohemi e carceribus surripuerint coronā imperij ab Eugenio quarto pontifice maximo rome accepit
Bohemia post multas calamitates vix tandem potitus est marchiā brandenburgenseꝫ friderico burggrafio
nurmburgensi dono dedit filiā Elizabeth ex Barbara natā Alberto duci austrie in matrimoniū copulauit.
illicqꝫ demū apud znoymā morauie ciuitatē moriens regna quibus p̄fuerat vltima voluntate reliquit. ossa eiꝰ
in varadino iacent. Albertus apud albam regalē cū ꝯiuge coronatus bohemie q̄ꝫ diadema suscepit. Cuius
felicitatem admirati germanie principes ⁊ ipi suū sanguinē extollere decreuerūt romanū ei cōmittentes im-
periū. Id alberto suscipere nō licebat nisi primores hungarie indulgerent. quibus haud ex vsu videbat̄ su
um regem theutonibus imꝑare. atqꝫ ob eā causam iureiurando albertū obligauerant ne suo in iussu imperi
um acceptaret. vocati tamen ad regem qui tum Vienne fuit victiqꝫ p̄cibus p̄buere consensum. ille imperium
nactus in hungariā redijt aduersus turchos qui tunc rasciā inuaserant arma moturus. sed dum bude morā
facit (ea est regū sedes) iudex ciuitatis natione theutonicꝰ hungarū quēpiā ob delictū fluuio demersit. id hū
gari molestissime tulerunt. quibꝰ theutonicū nomen exosum est. Excitat̄ euestigio tumultus. hungari arma
capescunt. obuios theutones passim trucidant. fit fuga in arcem qua rex se continebat. diripiūt̄ negociatoꝝ
domus. quoꝝ pars maior theutonica fuit. Euangelizabat eo tp̄e budēsibus Jacobus marchianꝰ ordinis
minoꝝ professor doctrina lr̄aꝝ ⁊ vite sanctimonia clarꝰ. qui sedaturꝰ tumultū simulacrū saluatoris crucifixi
manu gestans furenti armatoqꝫ populo obuiam factus vt cedi parcant vt rapinis abstineant vt arma depo
nāt supplex orat. Illi verba eius minime intelligentes. neqꝫ em̄ tempus ferebat interpretem bn̄ sibi futurū
autumant qui xp̄m suis ceptis ducem habeant. sublimēqꝫ iacobū simulqꝫ crucifixū in vlnis attollūt ac ba-
chati ꝑ vrbem nūc istā nūc illā domū cōpilant. fiunt tamē aliquāto minora spolia. ⁊ a cedibus tēꝑatuꝫ est ob
presentiam iacobi qui mō p̄cibus modo lachrimis furorē incense plebis lenire conatus est. Sedato tumul-
tu Georgius palocius strigoniensis ecc̄ie pontifex morit̄. apud quem p̄ciosa regni suppellex in custodia fu-
it. Rex strigoinum petit ⁊ regina cum eo. aperiuntur arche in quis thesaurus obseruabatur coram regina.
et selectis regni baronibus. illa clam subtracta corona. q̄ꝫ sacram appellant fideliqꝫ anui tradita archas
claudit atqꝫ obsignat. Albertus paulopost ad dranam vsqꝫ fluuium ꝓficiscitur ibiqꝫ castrametatꝰ maiores
copias expectat cū quibus turchos inuadere possit Smederomam vrbē rascie obsidentes. priꝰ tn̄ expugna
tū est oppidū q̄ꝫ auxilia venirent. ip̄e Budā reuersus cū dissintheria laboraret Viennā repetere statuit siue
moriturus inter suos. siue qd̄ aerem in quo fuerat nutritus ꝯferre aliquid ad sanitatem sperabat. sed in itine
re magis ac magis morbo affectus relicta vxore pregnāte obsignatoqꝫ testamento in villa que longa dicit̄
vi. kal̄n. nouembris e vita decessit. religiosus princeps ⁊ qui liberalitate simul iusticiaqꝫ p̄staret. Fuit q̄ꝫ in
bellis audax ⁊ manu ꝓmptus Morauos ⁊ Bohemos armis subegit. Polonos late vagantes intra regnū
suū cohercuit. Magna de se xp̄iane rei publice ꝓmittere videbat̄. nec minora populi de sua virtute concepe
rant. pulcherrime spei satisfieri breuitas vite nō sinit. repente occidit que breui ad summū potentia creaue-
rat. neqꝫ em̄ biennio toto imꝑauit. Statura eius procera fuit. neruosuꝫ ⁊ validū corpus. facies terrifica mo
re gentis erasa barba. superius labrū intonsum. vestem haud splendidā. Baltheus auro grauis cinxit. nec
vnq̄ꝫ lateri defuit ensis. Corpus eius in alba reconditū est. Cognita regis morte ꝯuenientes hungari indi
gnū ac periculosum existimantes tātū regnū vnius femine iudicio subiacere reginā magnis p̄cibus hortan
tur Vladislaū polonie regē qui populū armis tuet̄ sibi vt virū asciscat. Consentit mulier ea ꝯditione adie
cta ne quod filio p̄iudiciū fiat si masculū pariat. Legunt̄ in poloniā p̄lati ecc̄iaꝝ ⁊ principes regni natu ⁊ au
ctoritate maiores. quibus iter agentibus Latislaus postumus nascit̄. qui mox vt in lucē prodijt apud albā
regalem ⁊ baptismū xp̄iane fidei signaculū ⁊ militie cīgulū ⁊ sacrā hungarie coronā quā mater penes se ha
buit eadem die accepit. inde sublatus in tutela friderici cesaris. xij. ferme annis fuit. cui mater ⁊ ip̄m ⁊ coro-

nam cōmēdauit. Legati q̄uis ꝓhibente regina Uladislaū adire quē magnis pollicitis oneratū in hunga
riam traxerunt ⁊ imposito diademate regē salutauere. quo cū diu Ladislai mater vario euentu armis coten-
dit hungaris in duas partes diuisis vlricus comes cilie dū consobrine studet latislaoq̄ regnum defendit ca
ptus a polonis diu in carcere macerat⁹ est. Dionisius archieps strigoniensis qui postea cardinalatus ho/
nore donatus est genere ac moribus illustris vtriq̄ regi diadema imposuit. alteri volens alteri coactus. vo
catus eī ad polonū q̄uis publica fide accepta budam petiuisset nō prius libertati sue redditus ē q̄ Uladi/
slaum in alba coronauit. ipe q̄primū potuit domū reuersus polonoꝝ conatibus summo studio aduersatus
est. Julianus cardinalis sancti angeli ab Eugenio pontifice maximo in hungariam missus vir summo inge-
nio. singulari facundia. excellenti doctrina q̄uis inducias belli inter Uladislaū ⁊ Elizabeth ad certū temp⁹
composuit pacem tū efficere non valuit. regina mortua omnes pene hungarie optimates ad polonos defe/
cere. solus Giskra bohemus rei bellice peritissimus ⁊ manu ꝓmpt⁹ latislai partes in hungaria tutatus est.
qui sepe cū parua militū manu ingentes hungaroꝝ polonorūq̄ copias vicit. fudit. deleuit bisq̄ iohannem
huniadem magnis exercitibus cinctū castris exuit. Hic iohannes natione valachus fuit haud altis natalib⁹
ortus sed ingenio dextro ⁊ animo sublimi ⁊ virtutis amator multa cū turchis secunda p̄lia fecit. ⁊ hostium
spolijs hungarica templa ditauit. primusq̄ oīm apud hungaros turchoꝝ acies ⁊ frangi ⁊ vinci posse mon/
strauit. quibus ex rebus excitatus Uladislaus ⁊ ipe p̄lium cum amurate turchoꝝ impatore cōmittere nō du
bitauit. de quo postea suo loco dicemus. Fedus inter Fridericū impatorem ⁊ vladislaum qui se regem hun-
garie appellauit Julianus cardinalis ea lege composuit vt liceret impatori hungaros cohercere si qd in au/
stria stiriaue damnū inferrent. idem permissum vladislao est in friderici subditos hungariam infestātes. Gu
tū oppidum in hungaria ē stirie atq̄ austrie proximū hoc latrones occupauere ⁊ plerūq̄ circumiecta castel
la ex quibus in austriam profecti magnam vim pecoꝝ atq̄ hominū abegerunt. Motus ea re fridericus com
parato raptim exercitu in hungariā traiecit munimenta expugnauit. ex latronib⁹. lxxx. furca suspendit. Cuȝ
cecidisset in bello Uladislaus cōuentus hungaroꝝ apud Pestam habitus. locus hic transdanubium. bude
opponit̄ neq̄ muris cinct⁹ neq̄ magnificis domibus exedificat⁹. ville speciem gerit. hic Latislaus alberti fi
lius cōmuni procerū consensu rex designat̄ suisq̄ deinceps auspicijs in turchos pugnare cepit. nec tamen fe
liciora eius p̄lia q̄ȝ poloni fuerunt. Johannes huniades regni gubernator assumptus absente rege prouin/
ciaȝ vt aiunt in virga ferrea gubernauit. nec dū rex affuit minor eo habitus est. hic prostratis apud albā tur/
chis quemadmodū in rebus rascie referemus breui tempore superueniens morbo extinctus est. Ferunt eum
cum egrotaret noluisse ad se dn̄icū corpus deferri. indignum esse aientē serui domū intrare regē. iussisse sese
q̄uis deficientibus viribus in templum vehi ibiq̄ de more xp̄iano confessum diuinam eucharistiam susce-
pisse atq̄ inter sacerdotum manus deo animā reddidisse. Felix sp̄us qui tante rei q̄nta gesta est apud albā nū
cius atq̄ auctor migrauit in celū. ¶ Latislaus qui ex tutela iam pridem impatoris emissus ⁊ in paterna re-
gna receptus turchoꝝ metu ex hungaria in austriā se contulerat. audita turchoꝝ strage ⁊ gubernatoris mor
te quo cū cilie comes apertum gerebat odiū impellente ipo comite qui veluti sublato emulo letabundus id
nunciū audiuerat. rursus in hungariam redijt. sed dum apud albam spolia turchoꝝ ⁊ interemptoꝝ hostium ca
dauera inspicit comes ipe cuius caput erat a rege secundum. ⁊ qui iam solus tanq̄ regis auuncul⁹ leges hū
garis prescribebat. A ladislao huniadis filio in castro regio obtruncat̄ inde necem consecut⁹ vnde sperauit
imperium. Offensus ea re mirūimmodum regius animus dolorem tamen suppressit nec dubitauit auuncu
lum iure cesum fateri. Cadauer defuncti in ciliam missum est. rex budam se contulit vbi secutos curiam huni
adis filios in carcerem rapi iussit. ꝑcussoreq̄ comitis ladislaū natu maiorem capite plecti. Mathiā captiuus
duxit in austriam. ⁊ profectus in bohemiam penes eū sequi mandauit. ipe paucos dies prage morat⁹. siue
morbo pestifero vt pleriq̄ tradidere. seu veneno vt alij affirmant diē obijt. nobilissimi⁹ sanguis paterna ori/
gine ac materna ex impatoribus ortus. Mathias qua die rex clausit oculos eadem pragam applicuit. quem
Georgius gubernator in custodiam suā recepit. Corpus latislai apud proauum Carolum quartū romanoꝝ
impatorem in arce pragensi atq̄ in ede sancti viti reconditum est. ¶ Defuncto latislao rege hungari ad ele-
gendum successorem ad kal'n. ianuarias diem constituunt. Proceres apud budam frequenter conueniūt in-
ter quos michael sylagi magna militū stipatus caterua p̄sto adest. xiij. milia equitū. peditum. vij. milia cum
secuta ferunt̄. quibus statiua in pesta fuerunt. Michael frater cōiugis huniadis ⁊ mathie auuncul⁹ fuit. cui
ꝓpter necem ladislai nepotis cū plerisq̄ regni baronibus acerrime simultates erant his potentia eius haud
paruū ingessit terrorem. nec iam ꝑculsa metu contio liberam regis electionem futuram arbitrabat̄. Michael
vo conuentū adiens non sero circa armatos adduxisse ait. nō vt vim congregatis inferat sed vt eos deterre-
at. si qui sint qui libertatem principum ac populariū in assumendo rege ꝑturbare conent̄. Illud tū se velut
vnum ex regni accolis monere vt Johannis huniadis beneficia meminerint. qui vnus omnium turchoꝝ ar
ma ab hungarico regno depulerit. clarasq̄ gentis victorias peperit indigna suis meritis p̄mia reddita. ex
filijs eius alterū crudeliter occisum. alterum in bohemia captum seruare posse. Barones memoriā iohānis
extollere mathiam ex captiuitate redimere atq̄ in eius regni fastigio collocare. Quod pater sua virtute huaf

set neqꝫ ferendum vt ad exteros ea potestas deferatur parcere se omnibus qui nepoti fuissent insidiati. regni salutem ante oculos ponere si quem ꝓuincie vtiliorem esse arbitrent̄ nihil obstare quo minus melior eligatur. fuit res aliq̄zdiu anceps cū baronum sibi quisqꝫ timeret. Postremo reconciliatiōe inter proceres facta cuius auctorē iohannē sancti Angeli cardinalem virū doctrina et moribus excellentem. qui cū legatū agebat apostolicū tradidere. Mathias octo et decem natus annos nono kal'n. februarij inter. xl. milia virorum qui medio in danubio cum glacie constricto impatiētes magni secreti electionis exitum expectabant rex acclamatus. Nunc quisquis hec legis et futura p̄dicito singulare prorsus humane inconstantie documentum. Ex duobus adolescentulis etate moribusqꝫ pene paribus. alter ex regio solio dū noue nupte thalamū exornat defert̄ ad tumulum. alter dum capitale iudiciū trepidus manet ex carcere vocat̄ ad regnum. Libertas eius ex gubernatore bohemie sponsalitijs atqꝫ pactionibus empta refert̄. Mirabile quod matrem repentina leticia nō examinauerit cū tot cladibus afflicta filium prius regem appellatū audiuerit q̄z vinculis exemptum in parte hungarie que transdanubium in septentrionem porrigit̄ et nunc Sepusium vocant olim gepide consedere insignis latro examites natione bohemus hussitarum pestifera labe infect⁹ milites predandi cupidos vndecūqꝫ ad se venientes benigne collegit eosqꝫ fratres appellauit. et vniuersam regionem illā tributariam sibi reddidit ex edificatis munitionibus locis oportunis. ex quibus modo in vnam modo in alteram partē discurrere posset. predas in fine cuiusqꝫ mensis viritim diuisit. ex quibus nō plus accepit qui totū mensem q̄ꝫ qui diem vnam ante diuisionem in castris fuit numero fratrum ascriptus. id sibi ex euāgelio p̄ceptum affirmauit. quod in vinea dn̄i laborantibus et qui prima hora et qui vndecima venerant equā mercedem ꝓmittit. Hec societas cū longe lateqꝫ rapinas ageret et iam q̄nqꝫ milia pugnatorū in armis haberet indiesqꝫ cresceret non aliter dissipari potuit q̄z duce ipō Axamite ad stipendia ladislai regis vocato. Transiluana regio est vltra danubiū sita quā daci quondam incoluere feroces populi. et multis romanorum cladibus insignes. nostra etate tres incolunt gentes theutones. siculi et balachi. Theutones e saxonia originem habent viri fortes et bello exercitati a septem ciuitatibus quas inhabitant Sibenburgenses patrio sermone appellati. Siculi hūgarorum vetustissimi credunt̄ primi omniū qui ex hungaria veteri in hanc ꝓuinciam venerint. Eam ob causam q̄zuis agros suis colunt manibus ac rure viuentes greges pecorum pascū t. nobiles tn̄ appellāt̄. et occurrētes inuicē alter alterū generosum dn̄m salutāt. nec tributa pendūt. nisi quo anno rex hungarie coronat̄. tūc quot sunt patresfamilias tot boues regi tradunt. quorum numerum supra. lx. miliū esse ferunt. Jussi v'o in bellū exire nisi pareant capitali pena plectunt̄. bona fisco applicant̄ Ualachi genus italicū sunt quemadmodū paulopost referemus. paucos tn̄ apud transiluanos inuenies viros exercitatos hungarie lingue nescios. In hac ꝓuincia oppidum fuit quod Bistriciū vocauere regie corone subiectum. Id ladislaus rex cū Vienne ageret iohanni huniadi dono dedit. Tulerunt id egre oppidani diuqꝫ restitere. coacti tn̄ impata fecerunt. Et mortuo Johanne eiusqꝫ filio ladislao bude occiso Michaelem zylagi qui ꝓ Mathia altero iohannis filio regnū petebat turpiter reiecerunt. Ille indignatus q̄z primum ladislai regis mortem accepit eo cū exercitu redijt vi oppidū expugnauit. rebellium ciuium alijs oculos eruit alijs manus amputauit alijs necem gladio intulit. oppidū incēdio deleuit. Ingresse sunt paulopost transiluanā turchorum circiter tria milia p̄dāmqꝫ magnam abegerunt. pecorum atqꝫ hominū quos insecuti sibinienses et ipi theutones ad internitionē vsqꝫ deleuerunt. victores p̄da recuperata domum rediere Vix ciuitatem introierant. cū michael ex alia parte haud paruis ducēs copias affuit ciuitati exiciū parās que bistricensib⁹ aduersum se opem tulisset. Sed cum Sibinienses intra munitissimā vrbē se continerēt frustratus desiderio suo minabundus recessit. ¶ Apud hūgaros obijt etate nostra Paulus vergerius iustinopolitanus grecis ac latinis litteris apprime instructus. cuius plura extant opera ab eruditis ꝓbata. Arrianus qui Alexandri magni gesta greco sermone ↄscripsit. Latinus ab eo redditus est hortatu Sigismūdi cesaris. Scripsit de ingenuis moribus grecas et barbaras amicicias compauit aduersus Malatestam. qui maronis statuam in foro mantuano deijci iusserat. nobilem inuectiuam edidit. Ex hūgaris qui studia hūanitatis secuti euo nostro claruerunt. duos nouimus iohannem ep̄m varadiensem. qui regni cancellariam obtinuit. Et alterum iohannem eius ex sorore nepotem. qui sub Guarino veronense grecas ac latinas litteras didicit. nec minus versu q̄z soluta valet oratione. Horum tamen originem sclauonicam ferunt. Scienciam iuris plurimi ꝓfessi sunt. Inter quos Dionisius excelluit gente canysia natus. qui strigoniensem sortitus est ecclesiam. honorem quoqꝫ cardinalatus vt ante diximus emeruit. In re militari Nicolaus wayda transiluanus. Michael vrsatius. et qui calisium inuasit Pangratius nomen adepti sunt. Nunc clarus habetur michael zylagi ex aliena ruina magnus. Johannes huniades cuius nomē ceteros obnubilat nō tam hungaris q̄z valachis ex quibus natus erat gloriam auxit.

Valachia

Ualachia per quã lata regio ẽ a transsiluanis incipiens vsqȝ in Euxinuȝ protensa pelagus plana ferme tota ꝛ aquaꝝ indigna. cuius meridiẽ hister fluuius excipit. Septentrionem roxani occupant. q̃s nr̃a etas rutheuos appellat ꝛ versus fluuiũ thiram nomades scithaꝝ genus quos tartaros hodie vocitamus. hanc terrã incoluere quondã gethe. qui ꝛ dariũ histaspis filiũ turpi fuga repulerũt ꝛ traciã pluribus cladibus affecert. postremo romanis armis subacti ac deleti sunt ꝛ colonia romanoꝝ que dacos coherceret eo deducta duce quodã flacco a quo flactia nuncupata. Exinde lõgo tp̃is tractu corrupto vt fit vocabulo valachia dicta ꝛ pro flaccis valachi appellati. Sermo adhuc genti romanus est q̃uis magna ex parte mutat⁹ ꝛ homini italico vix intelligibilis. Inter valachas tempestate nr̃a due factiones fuere. altera danoꝝ. altera dragulaꝝ. sed hij cũ danis impares essent atqȝ ab illis multifariã opprimerent turchos in auxiliũ vocauere. q̃ꝝ armis adiuti danos pene ad internitionẽ deleuerũt. Danis v̓o iohãnes huniades hungaroꝝ imp̃io fretus opẽ ferẽs nõ tã illos restituit q̃ȝ sibi ipi claritetẽ ꝛ opes acq̃siuit. Quippe q̃ danoꝝ agros ex ptãte turchorũ ereptos ꝛ sibi ꝛ posteris perpetua possessiõe retinẽdo occupauit. Ualachi ꝛ ĩsulas histri accolũt. inter q̃s peucen insulam apud veteres fama notaui. Et in tracia q̃ȝ sedes habent. valachorũ pars turchorũ imperio pars hungaris paret. nõ me latet difficilimam esse prouinciarũ descriptionem q̃n ꝛ autores ipi quos imitari oportet non solũ varij verũ etiam inter se ɔ̃rij ac magnope dissentiẽtes. inueniunt ꝛ ipaꝝ ꝓuinciarũ limites pro dñantiũ auctãte ac potẽtia sepe nũero ɔmutãt. nã q̃ ꝓuicia latissima quõdã fuit etate nr̃a aut ex

tincta est aut ꝑ modica. Ꝫ vo q̄ nulla vel minima extitit. nūc latissimā florētissimāq; videmꝰ lōgobardiā ac
romandiolā nō ꝯgnouere maiora nr̄a tp̄a Insubriā emiliā ac flaminiā ꝓrsus ignorāt. macedoniā sub ema
thione rege a q̊ emathia cognomiata ꝑaugusti clauserāt termini. Uirtꝰ postea regū ꝛ gētis industria sub-
tractis finitimis populis lōge ac late ꝓtēdit. Dēt igit̄ veniā equū cēseo si q̄ mea scripta legētes nō eos lo
coꝝ termios offenderit q̄s ipi vel mēte sua ꝯceperūt vel apud alios inuenerūt. nō que ab alijs accepimus.
seu veteribꝰ seu nouis autoribꝰ incorrupta referimꝰ. Cuis nō ē ꝓpositi nostri geographiā edere. licet aliq̄n
historia ipa quā scribimus locoꝝ alquā significationē requirat sic em̄ elucidior reddit̄.

Tracia

Post valachos igit̄ ꝛ hūgaros de q̄bꝰ sermo habitꝰ traciensiū res geste sese offerūt. Tracia, vo vt pleri-
q; autores tradūt ipiq; ꝓstātiores amplissima prouicia ē lōge lateq; patēs. cui ab oriēte euxinū pela-
gus ac propōtis occurrit. a meridie egeū mare ꝛ strimon fluuiꝰ. sil'q; macedonicꝰ ager. septētrionem hister
claudit. occidētis orā tū peonij mōtes tū pannonia ꝛ sauꝰ excipit amnis. in q̄ sentētia ꝛ pliniū veronēsem
fuisse video. ꝛ Strabonē ipz q̄ iuga mōtis hemi traciā diuidere mediā affirmat. idēq; dardanos. tribalos
mysos incolere traciā n̄ ambigit. Tribalos aūt eos coluisse cāpos in q̄s vel rasciani mō vel seruij sedes ha
bent nemo negabit q̄ scripta veteꝝ pn̄ti reꝝ statui ꝯpauerit. Mysi vo post tribalos ad oriētē vsq; exinū pro
tendūt̄ inter histrū ꝛ hemū mōtē habitacula sortiti. hos hodie bulgaros appellāt. Post q̄s maritima loca
versus meridiē ad hellespontū vsq; romania ē natio greca q̄uis olī barbara fuerit. Et iterū nostro tp̄e ꝓcele
to grecoꝝ impio dn̄antibꝰ turchis in barbariā redit. Huiꝰ prouīcie metropol' ē Bizātiū. i. cōstātinopol' agi
os priꝰ appellata. Lacedemonij eā ꝯdidere duce pausania. q̄bꝰ appollinē ꝯsulētibꝰ vbi nā sedes q̄rerent
mādasse oraculū memorie ꝓditū ē vt ꝯtra cecos habitationē locarēt. Cecos aūt megarēses appellauit cal-
cedonis cōditores. q̄ qm̄ prius in traciam nauigassent. situmq; vbi postea Bizantium edificatum ē conspe

xissēt. amissa tā locuplete ripa tenuiorē e regiōe in asia delegissent. hec Strabo. Cōstantinū vo imꝑatorem cognoīe magnū cū statuisset imperij sedē ex vrbe roma in orientē transferre q̄ facilꝰ parthoꝝ excursiōes cō pesceret tradūt ecciastici autores in troadē ꝓfectū ibi regie vrbis fundamēta ieci(s)se vbi quōdā agamenō ceteriꝗ grecoꝝ pricipes aduersus priamū regē fixere tētoria. sed admonitū in somnis a xp̄o saluatore locū aliū designāte ceptū opꝰ cuiꝰ diu māsere vestigia infectū reliquisse atꝫ in traciā nauigante Bizātiū petiuisse eūꝗ sibi locū diuinitꝰ ostēsum dixisse. mox vrbē ampliasse. noua menia erexisse. sublimes excitasse turres. magnificentissimis tū priuatis tū publicis opibꝰ exornasse. tm̄ꝗ illi decoris adiecisse vt altera roma n̄ im merito dici posset. Scriptores vetusti q̄ florētē vrbē viderūt videre deoꝝ potiꝰ in terris habitaculū q̄ꝫ imꝑatorū putauere. Nomē vrbi nouā romā īpator īdidit. ꝫ vicit obstinatio vulgi vt a ꝯditore potiꝰ ꝯstātinopolis vocaret. In hac vrbe multa sub impatoribꝰ epōꝝ ꝯcilia celebrata. multe suppr̄sse in xp̄iana religiōe sur gentes hereses. multe etiā hereses inuēte. inter q̄s ea diutiꝰ mānsit q̄ de ꝓcessione sctispūs. q̄ꝫuis in pluribꝰ agitata ac reiecta ꝯcilijs ad nostrā etatē vsqꝫ ꝑueniēs. deniꝗ sub Eugenio quarto pon. maxio in florētina synodo. queādmodū suo loco dicet. nō solū a latinis ꝫ ab ipis ⁊ grecis dānata explosaꝗ ē. Verꝫ q̄ꝫꝗ Joseph patriarcha ⁊ Johēs impator gentis eiusce cū latina eccia cōcordibꝰ animis fidei symbolū decātauerit Constātinopolitana tn̄ eccia credere qđ romana sentiret nephas duxit. Obierat in florentia patriarcha q̄ vnioni ꝯsenserat nec impator domū reuersus diu supuixerat. Cōstātinꝰ q̄ ei successit siue deceptꝰ siue sponte sua insaniēs haud q̄ꝗ vnioni ꝯsentiēs videbat. ⁊ iā Gregoriū patriarchā priori suffectū qđ ad veritatem fidei ambularet domo pepulerat eccliastica bona inuadēs. miserat eo nicolaꝰ pōtifex romanꝰ ysidoruz epm̄ sabinensem vniuersalis eccie cardinalē virū industriū ⁊ q̄ rutenoꝝ ecciam iādudū rexerat ꝑcontatū q̄ nā rōe grecanica natio lagatoꝝ suoꝝ cōuenta reiceret cū latinis florētie habita. iā ille impatorē eiusꝗ senatū in rectā viā pellexerat cū turchoꝝ bellū duce ⁊ auctore moamethe veluti repentina tempestas in constantinopolitanos emersit. de q̄ paulopost suo loco dicet. Video cōplures etatis nr̄e nō auctores aut poetas dūtaxat verū ⁊ historicos eo errore teneri vt theucroꝝ noīe turchi appellēt. credo eos idcirco motos. q̄m turchi troyā possidēt quā teucri coluere. ꝫ illoꝝ origo ex creta atꝫ italia fuit. Turchoꝝ gēs scithica ⁊ barbara est de cuius origie atꝫ ꝓgressu q̄ꝫuis ꝓpostū egredi videar dicere haud alienū existimo. qn̄ sub euo nr̄o intātū hoc genꝰ hoīm auctū ē vt asiā greciāꝗ tenēs latinū xp̄ianūꝗ nomē late ꝑterreat. ea narratio res q̄ꝫ traiacēses apiet de q̄bus institutꝰ est sermo.

De turchis

Turchi vt ethicus philozophus tradit vltra piracheos montes ⁊ tharachontas insulas ꝯtra Babilo
nis vbera sedes patrias habuere. gens truculenta ignominiosa ⁊ in cunctis stupris ac lupanaribus
fornicaria. Comedit que ceteri abhominant iumentoꝝ lupoꝝ ⁊ vultuꝝ carnes. nec abortiuis hoim absti-
nuit. diẽ festũ nullũ colũt nisi mẽse augusto saturnalia. romanoꝝ impiũ audiuit magis q̃ꝫ sensit. q̃uis octa
uiano augusto in auro littoneo cẽsum dedit. ⁊ id quidẽ sponte. nã cũ vicinas vndiqꝫ regiões annua illi tri
buta reddere aĩaduertisset nouũ dierũ ac tpm deũ exortũ esse arbitrata munera ei quotãnis trãsmisit. Hec
gens teste iothone historico et impatoris friderici patruo regnante apud francos pipino a caspijs portis
egressa cũ auaribꝰ q̃s hũgaros nr̃a vocat etas feroci pugna mltis vtrobiqꝫ desiderat ꝯflixit. Exinde põtũ
capadociãqꝫ transgressa ad reliquas inde finitimas gentes sensim dilapsa more latronũ clamdestinis qui-
busdam excussionibus vires sibi vẽdicans occupatis quibusdã mõtibꝰ ⁊ claustris oportunis vnde ꝑ occa
siões facile irruptiones fieri possent vsqꝫ adeo emersit ac sublata ẽ animis vt palã iã ⁊ pari marte aduersuꝫ
finitimos de agri possessione certare ⁊ deniqꝫ procedente tpe nõ solũ pontũ ⁊ capadociã verũ galaciã. bi-
thiniã. pamphiliã. pysidiã. vtrãqꝫ frigiã. cylices. cares ⁊ eã asiã que minor vocat ad oras vsqꝫ ionye ⁊ lit
tora greci maris occupauerit. nõ vnũ quẽdã principẽ sed alios alij duces ⁊ varia auspicia quasi ꝑfactiões
secuti. Ex hac gente quẽadmodũ nicolaꝰ saguntinꝰ vir grece ac latine historie peritissimus ad nos scripsit
vigesimũ ab hinc ⁊ centesimũ circiter annũ. Otomanꝰ exigui tũ cẽsus ⁊ obscuri inter priuatos nomis ex
collecticio milite nõ parua manu per seditionẽ ꝯflata crassari passim ac non solũ reliq̃s xpianas vexare.
verũ ⁊ hoies sue gẽtis armis infestis petere ⁊ sibi subdere cepit. cuiꝰ conatibꝰ orta inter turchoꝝ ꝓncipes
seditio facilem cursum ꝓbuit. nã illi dũ sese inuicẽ laniant ascitis vndiqꝫ oibꝰ q̃ ꝓ ingenio prede rapinarũ
q̃ꝫ percupiti essent auctoritatẽ breui ⁊ nomẽ adeptꝰ est oppida nõ pauca partim vi parti deditione in ptãtẽ
accepit. Ottomãno filius successit Orcanes q̃ rẽ inchoatã a pr̃e comode prosecutꝰ ad modũ ꝓpagauit. euꝫ
amurates filꝰ subsecutꝰ ẽ q̃ duobꝰ de grecoꝝ imperio disceptãtibꝰ ab altero q̃ supari timeret in auxiliũ ac-
cersitus turchoꝝ primꝰ trãsiuit in greciã vbi cõsulto bellũ protrahẽs. postq̃ꝫ ambos eneruatis cõsumptis
q̃ꝫ viribꝰ fractos ⁊ defessos aĩaduertit versis vt aiũt proris arma in eos sine vllo discrimie per occasioneꝫ
cõuertit. ⁊ occupato callipoli oppido peroportune incheroneso ad bellespõti fretũ cito cetera greca oppi-
da aperte petere bello palãqꝫ sibi ⁊ posteris grecoꝝ polliceri imperiũ nõ dubitauit. magnãqꝫ thracie par-
tem nullis ferme obsistere audentibꝰ ditioni sue subiecit. Is vita functꝰ duos reliquit filios Salmanũ et
pazeitẽ. Salmano breui e vita subtracto res vniuersa ad pazeitẽ deducta est qui prosperos fortune adeptꝰ
afflatꝰ vsqꝫ adeo nouelli regni fines extulit vt thraciã pene vniuersam excepta cõstantinopoli ac pera thes
saliaꝫ. macedoniã. phocidẽ. boeciã. atthicam maiori ex parte occupauerit. Misos q̃ꝫ illirios tribalos cre
bris excursionibꝰ infirmauerit. Cõstantinopolim vo tũ omni agro suburbanisqꝫ ac delicijs spoliauit. tuꝫ
longa ⁊ difficili obsidione vexauit vt ciues desperata salute de deditione agere ceperint perissẽtqꝫ procul-
dubio ⁊ in hostis seuissimi potestatẽ venissent ni tamburlanes ille scithaꝝ ꝑpotens rex instar torrẽtis ipo
incursu atqꝫ impetu cũcta prosternẽdo ac vastando pazeitẽ ipm occurrere ac reluctari conantem magno ꝓ
lio ⁊ ingenti strage superatũ in asia cepisset. Hic est ille terror gẽtiũ in cuiꝰ exercitu duodecies centena mi-
lia hominũ fuisse tradunt xerse ac dario maior quoꝝ copijs siccata flumina prodiderũt. ira ipe se dei voci
tauit. nec nomini crudelitas defuit. multas ac ꝑclaras asie vrbes deleuit. hoies tanq̃ꝫ pecora trucidauit nõ
etati nõ sexui pepcit. Damascũ nobilissimã sirie vrbem diripuit atqꝫ incendit. pazeitẽ cathena vinctũ prã-
dens quasi canẽ sub mensa sua comedere iussit. ascensurꝰ equũ eo tanq̃ꝫ scabello vsus est. post cladẽ pazei-
te filij eius qui cõplures erant in potestatẽ grecoꝝ venere q̃m ꝑiculũ euasuri in tharciã traijcere ꝯtenderent
Calapinus aũt natu maior emissus a grecis patriũ regnũ obtinuit. aduersus quẽ sigismũdus rex vngarie
collatis signis ꝓliũ iniens tumultuose fusus castra ⁊ impedimẽta reliquit. Christianoꝝ ingẽs occisio facta
Johannes dux burgundie in eo ꝓlio captus multo auro libertatẽ redemit. Calapino mortuo Orcan eiꝰ fi
lio tenella etate adolescentulo moyses patruꝰ ⁊ regnũ ⁊ vitam eripuit. q̃ paulo post sine filio desiderato ma
cometẽ fratrẽ reliquit heredem. Is flaccis id est walachis fortissimis ⁊ bellicosissimis nationibꝰ transda
nubiũ vt ante diximus late dominantibꝰ bello attritis tributa grauia impauit. nõnullos in asia turchorũ
regulos armis regnisqꝫ penitus spoliauit. xpianos sub impio suo degentes q̃ꝫ durissime afflixit. Macho-
mete mortuo amuratem eius filiũ qui dũ per id tempus in asia moreref. audita patris morte in traciã tra-
ijcere conãte ipator grecoꝝ ꝓhibuit. diu muscaphãqꝫ reliquũ ex pazeite filijs vt rex potiref emisit ⁊ sum-
ma ope ꝓsecutus est. Sed muscapha pugna supato ⁊ interempto amurates victoria vniuersum regnũ cõ
secutus thessalonicã illustrẽ grecie vrbem quã tũ veneti possidebãt vi captã expugnãtqꝫ penitus dirupuit
eaqꝫ victoria auctꝰ epirũ atqꝫ ecboliã nõ obscuras ꝓuincias reliquo regno adiecit. Illiricorum agros va
stauit. oppida multa vi cepit dirupuit atqꝫ incendit. vxoribus more gentis q̃ꝫ pluribus iunctus est. Inter
quas Georgij seruie dispoti filiam duxit. nec diu post immemor affinitatis aduersus eum duxit exercituꝫ
Georgius impar generi potentie furentemqꝫ veritus. hostem relicto vno ex filijs qui cum presidio Sme-
dram tueref. cum coniuge ceterisqꝫ liberis ac gentis sue sacerdotibꝰ in hungariã profugit. Expugnata est
tamen Smederoma ac direpta ⁊ dispoti filio lumen ademptũ. Georgius patria pulsus diu apud hunga-
ros exulauit. Johannes huniades iam per arma clarus sepe cum exercitu Seruiam ingressus plurimis
cladibus Turchos affecit. eorumqꝫ duces acie conflixit. verũ q̃uis Seruie magnam partem recuperauit

non tn̄ Georgio cūcta restituit multa sibiipi retinuit multa dedit amicis neqꝫ iniuria cū ꝛ ipe sua virtute repu
lisset hostes ꝛ georgij suspecta fides esset qui medios inter hungaros ac turcos nūc hos nunc illos fefellisset
ī his vō que religiōis essent neqꝫ romane eccīe auscultaret neqꝫ maomethes legē sequeref. Libet qm̄ hucvē
tum est huiꝰ opa ad finē prosequi qm̄ male pugnatū esset in ꝑlio varinensi. de quo paulopꝰ dicemꝰ. fugiens
huniades in seruiā se recepit. Sensit aduentū georgius atqꝫ obuiā factus venientē intercepit ꝛ quasi hostē
cōiecit in vincula. nec priꝰ dimisit ꝗ oppida sue ditionis ab eo pridē occupata recepit. Nec multo postea cū
iohannes versus sophiaꝫ copias duceret videref qꝫ nō parua thurcis illaturꝰ damna amurati oīa hūgaro-
rum cōsilia patefecit. vnde ille admonitꝰ maximā xp̄ianis intulit cladē. queādmodū suo loco referef. Cū vo
turchi cōstantinopolim euicissent atqꝫ in Seruiā ducere exercitū minaref. Scdo auxiliū petens ad hungaros
transit ꝛ in austriā vsqꝫ profectꝰ Ladislaū adijt regē. grandeuꝰ iā senex dignꝰ veneratū si recta de religione
sensisset ea in eo sermōis auctoritas ea corpis maiestas fuit. Accessit hūc iohannes capistraneꝰ ordinis mi-
norū professor vite mundicia ꝛ inter p̄dicatores euāgelij nr̄o tpe insignis quesiuit an audire se vellet annuē
ti qd romana eccīa credit ꝛ docet exposuit diu secū ꝑ interp̄tē de sacris eloquijs disputauit ꝛ errorē sue gen
tis relinqueret magnope cohortatꝰ est. Ille hoc deniqꝫ respōsum dedit. Annis. xc. vitā ꝑduxi nec aliā religi
onē ꝗ suscepi a patribꝰ noui. sapientē me ciues mei ꝗuis infelicē hactenꝰ putauere. tu nunc qd sepe agitāt
senes delirū efficere cupis laqueo vitā finire malim ꝗ patrū traditiones relinquere. atqꝫ his dictis e conspe
ctu abijt tā ꝑiculosū est religionē imbuisse damnatā. Reuersus domū quom accepisset michaelē zilagi q tuꝫ
albe cū p̄sidio p̄erat fratrēqꝫ eius latislaū q̄drigis vectos vrbē exisse milites misit qui eos vel ꝯp̄henderent
vel occiderent. Michael vbi adesse hostes aīaduertit curru desiliēs equū q pene ducebaf ascendēs veloci fu-
ga saluatus est. Ladislaus in q̄driga reptus multis vulneribus cōfossus ac discerptus interijt. sed nō impu
ne id georgio cessit. Cognouit ꝛ michael paucis post diebus illum ꝓpe danubij ripam iter habere aggres-
susqꝫ cū armatis captiuū abduxit. cui dextre manus duos digitos amputauit cū se gladio defenderet. Redē
ptus est georgiꝰ magno auri pondere nō tn̄ diu supuixit cū truncē manꝰ fluor sisti nō posset. atqꝫ hic ꝑfidi ho
mis exitus fuit. Lazarꝰ filiꝰ post eū gubernationē suscepit excluso frē gregorio quē quōdā amurates exceca
uerat. Is cū sorore quā nupsisse amurato diximꝰ ad opes maomethis ꝯfugiēs frustra eius auxilium implo-
rauit. Obijt deinō lazarus de cuiꝰ hereditate nō parua cōtentio exorta ē. Gregoriꝰ turchoꝝ auxilio paternū
regnum nitif vendicare. vxor lazari relicta hungaricas opes implorat. nec kathecuzina vlrici comitis cilie
quondam vxor ac georgij filia portionē hereditatis desperat. Iohānes cardinalis sancti angeli ab hungarꝭ
inuitatꝰ eo ꝓfectꝰ vt arces rastianas q turchis in hungariā aditū p̄cludunt. aut ap̄lice sedis noīe recipiat aut
hungaris tradi curet. rebꝰ infectꝰ nō sine graui ꝑiculo vix em̄ manꝰ turchoꝝ euasit Budā redijt. Nos amu-
ratis opa q medio cursu reliquimꝰ ꝓseq̄mur. Magnꝰ hic vir fuit domi belliqꝫ tā suis amatꝰ ꝗ nr̄is odiosus
cū centū milibꝰ pugnatoꝝ intrauit hungariā late populatꝰ ꝓuinciā. sterilis annꝰ impedimēto fuit ne regno
potiref cōmeatꝰ penuria ꝯpulsus redijt. Julianus cardiālis sancti angeli ab Eugenio pōtifice maximo ad-
uersus eū missus hūgaroꝝ extulit aīos ꝛ arma sumere ꝑsuasit. exercitꝰ xp̄ianꝰ vsqꝫ sophiā ad arcū magnū ꝓ
fectꝰ ē. Sepe cū turchis prospere dimicatū nō sine Johānis huniadis ingēti laude. qui cū copias duceret
eius nomē apud hostes adeo terrificū fuit vt plorātibus pueris matresfamilias taciturnitatē nō aliter impa-
rēt ꝗ iohānis p̄sentiā minitātes. Cōgregato tn̄ nō paruo numero turchi qm̄ xp̄ianis ꝯfligere nō dubitarūt
sed nō tā felix eius pugna ꝗ fortis animꝰ fuit. Supati virtute hungarica multis cesis terga dedere. Hūgari
qui bello interfuere cupiditate gl'ie res suas ampliātes ac de magnis maiora tradentes impatori Friderico
supatos bello turchos scripsere. xxx. milia hostiū cesa captaqꝫ multoplura. Cardinalis sancti angeli sex mi-
lia dūtaxat hostiū in eo ꝑlio cecidisse suis lr̄is affirmauit. Signa militaria nouē capta iohānē huniadē non
ducis tm̄ sed militis ꝗꝫ singulari virtute vsum eiqꝫ fides habita turchis ea xp̄ianoruꝫ victoria plus pauoris
ꝗꝫ damni attulit. nō hūgaricas tm̄ vires sed germanicas ꝗꝫ in se ꝯmotas arbitrātibꝰ. Cōsternati ergo ac ꝑ
culsi metu ꝑinde ac totꝰ occidēs cōiurasset. pacē petiere hungari q suas vires nō ignorarēt. nec tā potētie sue
ꝗꝫ casui victoriā imputarēt ꝑiculosum existimantes sepiꝰ tentare fortunā oblatos vltro ꝯditiōes pacis nō
recusarūt inducie belli in decē annos iusiurādū ꝑ sua sacra ambe date ꝑtes p̄stitere. Despoto Seruie q bello
amiserat reddita. Molesta ea res Juliano cardinali fuit cui ꝓsequenda victoria videbaf. Eugenio ꝗꝫ roma
no pontifici nihil molestius nunciari potuit. cuiꝰ menti nulla maior cura insedit ꝗꝫ xp̄iane fidei ꝓpagande.
Scripsit igif cardinali nullum valere fedꝰ quod se inconsulto cum hostibꝰ religiōis ꝑcussum esset. Uladis-
lao regi polonie. qui eo tempore hungariam occupabat vti ꝯuēta dissolueret imperauit. iuramenta remisit.
nouū instaurari bellū tum p̄cibus tū ꝫminis extorsit. Ex xp̄ianis principibꝰ auxilia petijt preter Philippuꝫ
tn̄ Burgundie ducē neminem xp̄iane religiōis zelus cōmouit. hic solus classem instruxit que vsqꝫ in helle-
spōtum ꝓfecta turchis ex asia transitum ꝓhibere in europam conata est. Franciscus cardinalis venetiarum
Eugenij nepos cū plerisqꝫ triremibꝰ eo missus classi p̄fuit. Uladislao qui alienum regnuꝫ inuasisset e re sua
visum est sollicitudinem belli prouincialibꝰ nō deesse. Accersitis igif ex polonia ꝛ bohemia ceterisqꝫ vici-
nis gētibꝰ auxilijs coactis ex hūgaria copijs turchoꝝ agros inuadere statuit Johāni huniadi castroꝝ cura
cōmissa q̄dragīta circiter eqtū milia fuisse tradūf. plerīqꝫ dimidio minorē numerū prodidere. Reguli hūga-
rie pōtificesqꝫ ꝗplurimi interfuere. Julianꝰ sc̄ti angeli cardiālis milites cruce signatos nō paucos secū du-

xit iter p valachiam receptū. Deinde transito danubio in mysiā ventū vt p plana ꝛ cāpestria loca in romaniā transirent. Amurates hostiū cognito aduentu cū grecis ꝛ turchis in europa manentibus nō satis confideret exercitum ex asianis militibus compauit sed angebat animū traijciendi freti non mediocris cura. q classem aplicam obtinere pelagus nō ignorabat anxio vt aiunt ꝛ multa voluenti animo. Genuēses quidā curas ademere qui suis nauibus accepta pecunia transportare copias pmiserunt. Locus est vbi nō amplius q̄ꝫ stadia quinqꝫ latitudo freti continet inter ppontidem ꝛ euxinū pelagus. tm̄ est spaciū quod europaꝫ asiamqꝫ disterminat. Bosphoꝝ Traciū dixere maiores a bizancio. xl. ferme stadijs distantē. Hic amuratis exercitus transuectus est aureo nummo vectoribus p capita tradito. que si vera est fama centū milia fuisse ferunt. Iaꝫ xpiani locum attigerant cui varna est nomē. quoniā aduentare innumerabiles hostium copias nunciatū est. Cedēdū vlatislao cardinaliqꝫ videbat. ꝛ ne circūueniri ab hoste possent munitū montanumqꝫ locū petendū: at huniades aduersari ac resistere turchoꝝ se nosse vires dicere famam semp vero maiorem esse. Quod si turchi omnes adsint hungaris tn̄ impares fore illos aurea ꝛ discolori veste. hungaros ferro atqꝫ ere fulgere. xpianū agmen ꝛ stare paratum et sequi. nec turba nec sarcinis pgraue intentū quo dux nō modo signet sed ꝛ innuat. Contra si turchoꝝ mores inspiciant feminas magis existimare debere q̄ꝫ viros Si fugiat exercitus xpianus quem rex hungarie ducit in quo legatus aplicus adest. in quo tot nobilissimi pceres militant nunq̄ꝫ deinceps hungaris contra turchos futurū animū vicit Huniadis sententia expectati hostes postera die visi maioris exercitus speciem pbuere q̄ꝫ fama ipa vulgauerat siue q metuentibus omnia vero maiora vident. siue q amurates in cogendo milite vulgate opinioni haud quaq̄ꝫ defuerat. Territus huniades eo conspectu tū primū periculi magnitudinē animo voluens: de fuga regem admonuit. ille ferū consiliuꝫ arguens pniciosam magis fugam q̄ꝫ pugnam dixit. Commisso plio sperari victoriā posse. sepe minorib⁹ exercitibus cessisse maiores. nec tam multitudinem bellatorum q̄ꝫ audaciā ꝛ ordineꝫ pstare victoriam. deū quoqꝫ respicere meliorē causam pstantioremqꝫ se paucis si modo audeant exhibere. Fugiētes victoriā hosti tradere ferrendaqꝫ terga ꝛ multam suoꝝ cedē. Magnifica quoqꝫ verba iohannis pdie dicta plenus irarū exprobrauit. Iussisqꝫ omnibus arma capescere pliū expectauit. Amurates in pximo colle consederat. ex quo suos pariter atqꝫ hostes expectare potuit. dato belli signo. xv. milia equitū qui pugnam puocarent facto globo in christianos impetum fecere singulis albe vestes super loricas fuere. que vento agitate instar alarum p se ferebant. totidem viridibus induti sagulis. sequebant aurea equoꝝ frena multoꝝ visa ꝛ mult⁹ galeaꝝ argenti atqꝫ gemmaꝝ nitor. ipas quoqꝫ gladioꝝ vaginas pgrandes vniones ornabant. nō detrectauere xpiani certamen. itum est verocib⁹ in pugnam animis. supior acies nostra turchos in fugam vertit. q̄ꝫ plurimis primo impetu pstratis. pculit ea res magno metu amuratem nihil tale ferentem fugissetqꝫ ptinus pdito exercitu nisi circūstantes satrape comphenso eius equi freno ignauiaꝫ eius increpassent fugientiqꝫ cōminati sunt necem. pstitit ergo inuitus iussisqꝫ fortissimis arma sumere prelium instaurauit. pugnatum est summa contentione pluribus nūc xpianis nunc turchis ppinquiorem victoria sese prebentem. cadebant hinc atqꝫ inde q̄ꝫ plurimi. plures ex turchis quoꝝ corpa paꝝ tecta facile sagitte ensesqꝫ penetrabant. Postremo quom nou⁹ in horas hostis incederet ꝛ saucioꝝ loca integri occuparent non tam virtute q̄ꝫ numero supati hungari paulatim referre pedem cepere tum vlatislaus cum globo suorum quos erga se non minus fortes q̄ꝫ fides habuit ex polonia vt hostes ex acie victores diuertere. cristianisqꝫ animū redderet in tumultū quem tenere ab amurate dixim⁹ circūiectosqꝫ vndiqꝫ currus impetū fecit. ibi noua pugna cōmissa nouus iniect⁹ amurati pauor trepidatū totis castris nec iā consistendi animus aderat. quod si huniadi par anim⁹ ac regi fuisset ꝛ arridenti fortune dedisset manus haud dubium quin ea dies ꝛ amurati vitam ꝛ posteris eius imperium grecie abstulisset. verū ipe vt primū cedere xpiana signa cōspexit quom decem milibus hungaris ac valachis ex acie se subtraxit atqꝫ insalutato rege nutante adhuc victoria fugam arripuit. fortasse rei militaris perito nulla impugna salus visa ꝛ saluare aliquos q̄ꝫ perire omnes maluit. Poloni acceptā eo plio cladem huniadis vecordie atqꝫ ignauie tradiderunt. ipe sua cōsilia spreta conquestus est. Uladislaus sue sorti dimissus dū fortiter circa mūimenta hostium pugnat equo deiectus obtruncatus est. caput eius hasta infixum p greciam atqꝫ asiam in signum victorie populis ostentatū. Poloni ad vnum cesi omnes direpta castra ꝛ qui munitiones currui tuebant necati. Epi ꝛ pceres hungarie qui aderant eadem calamitate oppressi. Iulianus cardinalis dū fugit amisso prelio quoniā iam hostes euasisset hungaroꝝ pfidiam euadere nō potuit potū equo dantem stagnū forte repertuꝫ latrunculi quidaꝫ nouere ꝛ arbitrati pecuniam apud eū esse deiecto equo necauerunt ꝛ ablatis vestimentis nudū cadauer feris ꝛ volucribus dimisere. Hic exit⁹ eius viri fuit magni ꝛ admirabilis in quo nescias doctrina maior an eloquētia fuerit grata hominis psentia. blandi mores. vitam omni etate nitida. religionis zelus. qui omnia p xpo ꝛ mortem ipam ferre suaserit. Huniadem vt ante diximus fugientem dispotus seruie cepit. Poloni regem suū hoc pacto bello pluribus annis viuere crediderunt captum nō interfectū arbitrati cardinali venetiaꝝ eius culpa cladis magna in parte imputata est. dui neqꝫ fretū vti par fuerat custodiuit neqꝫ trāsuectos hostes xpianis ducibus quod secundū fuerat eius officium nunciauit. de numero cesoꝝ minime cōstat illud exploratū est longe plures ex turchoꝝ acie cecidisse. Ceterū p numero copiaꝝ longe mai⁹ damnū christianis illatum. Uictor amurates neqꝫ fugientes hostes insecutus est. neqꝫ gloriabund⁹ inter suos magnifica verba iactauit. neqꝫ vt ante assueuerat hilarem vultum ostendit. Interrogatus quid nam tristior esset ꝛ cur non victis hostibus exultaret. Nollem inquit hoc modo sepius vincere. iubensqꝫ vasa colligi. copias que superfuerāt domū remisit. ipe adrianopoli reuersus deo suo q̄ p victoria fecerat vota psoluit. Ex

inde voluens animo regni curas vere felicitatis exptes esse. incōstantiā q̄z fortune veritus que nulli ꝑpe-
tuo bona est. Accersitis prouinciaꝝ maioribus Moamethem ex liberis suis natu maiorem pro se regē cō-
stituit. ipe priuatam diligēs vitam in asiam profectus cū paucis ocij sui comitibus religioni cuidam soli-
tarie sese addixit. Calibassa inter satrapas turchoꝝ opibꝰ ⁊ auctoritate maior maomethi qui nōdū ꝑ etatē
aptus esset imperio. gubernator datus. reliqui regis filij ne quas regno turbas excitarēt more gentis ne-
cati sunt. felicius apud turchos priuatis q̄ regibus liberi nascunt̄. Effluxit deinde nō parnū tempus in q̄
hungari turchos nec turchi hungaros armis lacescere ꝓsumpserunt. Sua queq̄ calamitas domi attonitū
tenuit. Cruentissima varuensis pugna vires vtriusq̄ partis eliserat. nec turchis neq̄ hungaris rex bello
idoneus erat. Hos huniades. illos calibassa alieno noīe gebernauit ferocior huniades reiq̄ militaris ꝑiti
or ignominiam varue acceptā obliuisci nō poterat ⁊ abolere infamiam. resartire damna quonā pacto vale-
ret dies noctesq̄ meditabat̄ spem bene gerende rei turchoꝝ quies ꝓbuit qui iā pridem nullū belli appara-
tum ostenderant vires illis atq̄ animos defuisse ratus tempus idoneū existimauit. in quo pristinam recu-
pare gloriā posset turchosq̄ pessundaret. quibus si adfuit exercitus impatorem tn̄ ꝓ istis ꝓrsus defutu-
rū arbitrabat̄. nec magis existimandū exercitum sine duce q̄ ducem exercitu carentem. Coactis itaq̄ repē-
te copijs ex hungaria accersitis bohemoꝝ auxilijs mercennarioꝝ q̄z militū nō parua manu coacta ducere i
turchos statuit quos prius aggredi ac cōficere credidit q̄ mouisse ex hungaria nūciaret̄. Eam rebus gerē-
dis solerciam ac celeritatem adhibuit. Consiliū eius Georgius despotus seruie vt ante diximus turchorū
ducibus patefecit. Magnū genti periculū imminens maius ostendit. ꝑculsi eo nuncio turchi quid agerent
non satis intelligebant. Amurates iam senior religioni addictus regni curas abiecerat. Moamethes etate
minor tantam belli molem ferre posse nō credebat̄. Calibasse defuturā obedientiam putabant qua nihil ē
in bello magis necessariū. Trepidare igit̄ ac estuare modo huc modo illuc mētem ꝯuertere nullū consilium
satis placere. herentibus in deliberatione nunc satrapis nihil tandem salubrius visum q̄ reuocare ab ocio
amuratē. neq̄ eñ veterani militaturi sub alio credebāt̄ nec fortunā belli sub alio tēptādā arbitrabāt̄ q̄ sub
eo qui vincere consuesset. Calibassa eius sententie auctor fuit. in qua re maomethis animū vehementer of-
fendit cupientis in ea expeditione sese virū ostendere. verentisq̄ ne imperiū amitteret si pater iterū regnuꝫ
assumeret vt sunt hominū mutabiles voluntates. Missi ergo legati amuratem reuocauere. qui ꝯpato mox
exercitu in hostem ꝓfectus nō aliter q̄ si ad ꝓdam ꝑgerent alacres milites duxit. Jam huniades cū copijs
sophiam transierat ꝓstratisq̄ qui occurrerant locoꝝ ꝓfectis hostiles agros late populatus loco qui basilia
vocatur castra posuerat. quom aduentare amuratis copie nunciant̄ nō expectauit haniades ꝓuocari prior
ipe pugnam inijt. commisso prelio anceps diu certamen mansit. qua parte pugnauit Huniades fusi ho-
stes terga dedere nec parua strages edita. pari modo ⁊ amurates in cornu suo victor hungaros fudit. Po-
stremo quoniā victor victorem incurreret nō tulerunt xp̄iani turchoꝝ impetum qui q̄zq̄z virtute prestarent
numero tn̄ supati nō tam victi q̄z fessi compulsi sunt cedere. Huniades postq̄z suos neq̄ minis neq̄ ꝓcibus
sistere potest cū paucis ex bello ꝓfugit. Multi hungarie proceres ⁊ nonnulli ecclesiaꝝ epi in eo ꝓlio cecide-
re. Gregorius miles ad internitionē cesus. nec tn̄ pauciores ex turchis interiere. Emptam multo sanguine
victoriam amurates domum redijt nec diu postea relicto moamethi regno quemadmodum prius destina-
uerat mortem obijt. Corpus eius more maioꝝ in Brusa sepultum. Ea est bithinie ciuitas ⁊ asiatici regni
caput. Paulo anteq̄z obijsset amurates duxerat vxorem filiam Scanderbeck noblis in penderachia satra-
pis ex qua natum filium nomine Chialpinū sextum agentem mensem calibasse moriens cōmendauit. ille
moamethis gratiam initurus ⁊ matrem ⁊ puerū ei ꝓdidit. Moamethes accersitis. xxx. vt aiunt matronis
que pueꝝ recognoscerent postq̄z certam amuratis sobolem esse constitit strangulatum matri filiuꝫ reddidit
funusq̄ regio more fraternū duxit. Auspicia regni paricidio consecrans. Sunt qui calibassam alienū pue-
rum chialapini noīe supposuisse ferunt illumq̄ ꝓ filio amuratis necatum. chialapinū vo ad constantinopo-
lim clam educatum. post capturam vo vrbis inde subtractum ac venetias ductum. ⁊ hunc esse quem Ca-
lixtus pōtifex maximus pro fratre moamethis in palatio custodire iubet nos veri periculum ad grecos re-
mittimus q̄uis multa in hisce rebus figmenta interuenire non ignoramus ⁊ sepe tonsoris filios regio de-
fungi honore viderimus. Moamethes igit̄ defūcto amurate gubernacula regni ex voto adeptus instituta
maiorū pro ingenio correxit. leges ipe suas domi forisq̄ tulit erarium locupletauit. noua vectigalia excogi-
tauit. copias auxit. in proceres ⁊ aulicos seuire ꝯtumeliarine cepit. Hic est ille moamethes qui constanti-
nopolitanis vt supra innuimus bellum intulit. de quo nunc referre que accepimus haud alienum fuit.

De expugnatiõne Cõstãtinopolis

Voluerat iãpridem animo maomethes quo nã modo Cõstantinopolim sibi subigere posset neqꝫ ad su/
am gloriã ptinere arbitrabat vrbem in medio turchoꝝ sitam esse que suo imperio nõ pareret. tantoqꝫ
maius inde nomini suo decus accedere si eam vrbem expugnaret q̃to ꝓ genitores sui idem conati turpib⁹
accepti destitissent. Cũ paucis igit participato cõsilio castellum iuxta littus ad hostium bosphori paulo ab
vrbe remotius aliud dissimulãs incredibili celeritate extruxit ac muniuit. bellum deinde vrbi nõ modo in-
duxit sed contra inita federa contra iusiurandũ intulit simul ꝛ gerere cepit. Senserant eius animũ greci dif
fidentesqꝫ suis viribus ad latinoꝝ opes confugerant lacrimis ac fletibus auxilia expetẽtes. Surde proch
pudor nostroꝝ principũ aures fuere. ceci oculi. qui cadente grecia ruituram xp̄iane religionis partem non
viderunt q̃uis priuatis queq̄ꝫ aut odijs aut comoditatibus occupatum salutem publicam neglexisse magi
crediderim. Maomethes interea coactis vndiqꝫ copijs mirabili apparatu formidãdo impetu terra mariqꝫ
regiam vrbem aggressus cuniculis ac latentibus fossis altissimis actis aggere late edito ponte qua peram
oppidum versus mare muros alluit vrbis longitudinis ad duo milia passuũ raptim extructo. turribus li-
gneis eousqꝫ erecti vt muros (q̃uis altissimos) excederent. machinamentoꝝ tormentorũqꝫ multiplici adhi
bito genere. oppugnata est vrbs defensaqꝫ summis vtrimqꝫ viribus. non paucis diebus ad extremum vo/
ce pconis totis castris inclamatũ est. Quĩto kalenđ. maij milites omnes ieiuniũ sanctificent sequenti die i
armis assint vrbem extremis viribus oppugnari. triduo ciuitatem militũ direptioni futurã. Cõstituta die
ieiuniũ ad noctem vsqꝫ seruatum. exinde lucentibus stellis inuitationes ꝯuiuia passim habita ꝛ quisqꝫ ami
cũ ꝓpinquũ notũqꝫ habuit cũ eo hilaris epulat⁹ est. atqꝫ vbi satis ẽ bibitũ tãqꝫ se deinceps nũqꝫ visuri eẽnt
amplexati exosculatiqꝫ simul vltimũ vale dixerũt. In vrbe aũt sacerdotes sacras ferentes ymagines sequẽ

te populo vrbē lustrare: auxiliū de celo petere. affligere corpa ieiunijs atꝫ oröibus vniuersi ciues intendere
Subsecuta nocte ad sua quisqꝫ loca defendēda rediere. erāt muri vrbis ⁊ altitudine ⁊ crassitudine toto or-
be celebres sed ob vetustatē ⁊ grecoꝝ incuriā pinis ac ꝓpugnaculis nudi. antemuralia vero oportune cō-
munita. in his greci salutē posuere. armati milites inter muros ⁊ añmuralia pugnā sustinere decreuerunt.
Triangularē pene vrbis formā fuisse tradūt. duas ptes alluit mare. nec muri desunt ad pulsandos nauales
impetus idonei. qḋ reliquū ē ad terrā vergēs post alta menia ⁊ añmuralia q̄ annotauimꝰ ingenti claudit
fossa. Ceptū ē ꝑliū paululū añ lucē cū miles turchꝰ ꝑiculi qꝫ more patientior esset ac vulnera ⁊ sanguinem
ꝑdaꝝ dulcedie pensaret pugnatū est in tenebr maiore turchoꝝ ꝑnicie in q̄s tela sup̄na librabant. At postqꝫ
dies illuxit dato signo vndiqꝫ nō solū cōstātinopolis ſ etiā ipa q̄z pera ne q̄d auxilij grecis ꝑstaret. oppu-
gnari cepta est sua cuiqꝫ legioni muroꝝ ps ac portaꝝ attributa vt discretus labor fortes atqꝫ ignauos di-
stingueret ⁊ ipa cōtentione decoris militū virtꝰ magis ac magis accēderet. Pari mō ⁊ nauales socij attri-
butas partes inuadere iussit. Admouent vrbi lignee turres. conectāt milites dolabras falces scalasqꝫ. Et
iā elatis sup capita scutis densa testudine succedūt. Greci saxoꝝ pōdera ꝓuoluūt disiectā fluitātēqꝫ testudi-
nē lanceis contisqꝫ ꝑscrutant donec soluta cōpage scutoꝝ exangues lacerosqꝫ ꝓsternūt. fit strages ⁊ iā tur-
chi deficientibꝰ animis lāguidꝰ pugnāt. ſ adest maomethes fortissimū quēqꝫ noīatim vocitās vtqꝫ in ꝑliū
redeant adhortat. hos ꝑmijs allicit. illos minis deterret. instaurauit ex integro certamen. turchi rursus sb
ruere murū portasqꝫ quatere innixi humeris ⁊ sup iteratā testudinē scādentes ꝑhensare hostiū tela brachi
aqꝫ nitunt. iteꝝ integri cū saucijs. semianimes cū expirantibꝰ euoluūt. cernit varia pereūtiū forma ⁊ plu
rima mortis imago. Johānes iustinianꝰ apud Genuā ligirū metropoli nobili loco natus qui supioribus
diebꝰ solꝰ vrbē defendisse videbat in hoc certamie vulneratus vbi fluitare sanguinē suū aiaduertit ne cete
ros deterreret querēs medicū clā sese pugne subtraxit. ſ impator vt abesse Justinianū cognouit quo ierit ꝑ
cōtat inuentūqꝫ rogat ne pugnā deserat. ille nihilo magis flexus apire portā iubet qua curaturꝰ vulnꝰ in
vrbem redeat. Erāt aūt obserate vrbis ianue quibꝰ ad antemuralia patebat iter ne qua fugiendi facultas
militi esset ac ꝓpterea hosti fortius resisteret. fit interea remissior defensio. qḋ turchi aduertētes acriꝰ incum
bunt. Et q̄m ps muri iā tormentis eneis disiecta fossam magna expte oppleuerat ꝑ ruinas ipas scādētes
antemurale cōscendūt grecosqꝫ loco deturbāt. porta que iohāni patuerat oībus apta fugā ꝓfusiorē reddit
Tūc impator nō vt regē decuit pugnādo ſ fugiēs in ipis porte angustijs quoniā cecidisset oppressus calca
tusqꝫ obijt. in tāta multitudine pugnatoꝝ duo tm̄ repti sunt qui se viros ostēderūt alter grecus alter dalma
ta Theophilꝰ Paleologus ⁊ iohānes sclauus. qui fugere turpe putātes quom diu turchoꝝ impetū susti-
nuissent multosqꝫ obtrūcassent. deniqꝫ nō taꝫ victi qꝫ vincendo fatigati inter cadauera hostiū occubuere. Ju
stinianus i perā quom diuertisset inde chiū nauigauit ibiqꝫ seu vulnere seu molestia morbū incidēs inglo-
riꝰ vitā finiuit. felix si in ipis Bizantij menibus aiam exalasset in ingressu porte. d. ccc. circiter milites ex
latinis grecisqꝫ periere. parti vulneribus ex tergo cōfossi parti cōcursione oppssi. ⁊ iā hostis superiorē mu
rū tenebat saxaqꝫ in ciues deuoluēs ingrediētibus suis auxilio erat. Tū subito capta vrbe cesis oībus qui
resistere ausi sunt in rapinas itur. Erat victorum infinitus numerus in libidinem ac seuiciam corruptior
Nō dignitas nō etas nō sexus queqꝫ ꝓtegebat. Stupra cedibus cedes stupris miscebāt. senes exacta eta
te feminas viles ad ꝑdam in ludibriū trahebāt vbi adulta virgo aut quis forma cōspicuus incidisset i ma-
nus rapientiū diuulsus ipos postremo direptores in mutuā ꝑniciē agebat. dū pecuniā vel grauia tēplorū
dona sibi quisqꝫ traherēt maiore alioꝝ vi trucabat. Cūqꝫ in exercitu maxio ⁊ dissono ex ciuibus socijs atꝫ
exterꝰ ꝯflato diuerse lingue varij mores atꝫ cupidines essent ⁊ aliud cuiqꝫ fas nihil illicitū toto triduo. In
cōstantinopoli fuit tēplū Sophie iustiniani cesaris opus toto orbe famosum ⁊ cui cōpari alterū nequeat
nudatū sacrū suppellectile ad oēs spurcicias patuit. Ossa martiꝝ que fuerant illa in vrbe ꝑciosissima cani-
bus obiecta ⁊ suibus. Sanctoꝝ imagines aut luto fedate aut ferro delete. altaria diruta. in tēplis ipis aut
lupanaria meretricū facta aut equoꝝ stabula. coacti sunt serui verberibus ac tormētis dn̄oꝝ abdita scruta-
ri ac eruere. inuēti nō pauci thesauri quos in ipo belli principio infelices suffoderūt ciues. quibus si ꝓ de-
fensione vrbis vsi fuissent suā fortasse vitā ⁊ patrie libertatē seruassent. ſ auaro in aurū nulla ptās. captiui
oēs in castra deducti. Pudet dicere xp̄ianoꝝ dedecus. dicā tm̄ ⁊ posteritati tradere nō verebor qn̄ ꝑsuasum
mihi est futuꝝ aliqn̄ ⁊ fortasse anteqꝫ moriar qui tātā saluatori nr̄o illatā ignominiā vlciscant. Simulacrū
crucifixi quē colimus ⁊ veꝝ deū esse fatemur tubis ac tympanis ꝑeūtibus raptim ex vrbe hostes ad tēto-
ria deferūt sputo lutoqꝫ fedāt ⁊ ad nostre religionis irrisionē iteꝝ cruci affigūt. Exin pileo quē sarculū vo-
cant capiti eius imposito corona vndiqꝫ facta. hic est inquiūt xp̄ianoꝝ deus. Tū lapides lutūqꝫ iactātes mi-
ris dehonestāt modis. ſ nihil obsunt hec deo nostro celū tenēti. nec maiestatē eiꝰ quoq̄ mō imminuere pos-
sunt cuius ea gloria ea sublimitas ē. ea btitudinis ꝑfectio vt nec laudibus hūanis extolli nec humiliari vi-
tuperijs vllis possit. nos ista ledūt atꝫ cōfundūt ꝑ ignauiā atꝫ desidiā. dū veri dei cultū perire sinimꝰ ⁊ i hoc
seculo bonū nomē ⁊ in altero spē salutis amittimꝰ. Post hec cōuiuatꝰ maomethes quom forte plus solito
adbibisset vt sāguinē mero adderet pricipes optimatesqꝫ ciuitat captos crudelꝰ ⁊ sanguinariꝰ carnifex fede
misereqꝫ iugulari iussit. kirilucꝰ q̄ apḋ ipatorē plurimū poterat ceso añ oclos maiori filio. altero ad illicitos
vsus reseruato securi ꝑcussus est. Duo alij eius filij occiderāt in bello. Jsidorus cardinalis in eo tumultu
captus quom veste mutata nō fuisset cognitus. ccc. asperis sese redemit. Jd genus pecunie ē admodum le-
uis. Multi ⁊ veneti ⁊ ianuenses ⁊ latinoꝝ. alij gladio cesi sunt. quidā multo redēpti auro. Insignis hic an
nus fuit expugnatione cōstātinopolitana tā xp̄iano populo fedus ac lugubris qꝫ turchoꝝ genti faustus le-
tusqꝫ. qui ab ortu saluatoris xp̄i secūdus ⁊ q̄nquagesimus supra millesimū q̄drigentesimūqꝫ cucurrerit an
nū. Perēses vetus colonia genuēsiū qui ⁊ galathe nūcupāt cognita bizātioꝝ clade priusqꝫ rogarent mao

omethi deditionē fecere. muri vrbis diruti. multoꝝ bona ↄtra fedꝰ direpta. femīe puerīqꝫ ludibrio habiti Calibasse qui ad eū diē nō sine maomethis displicentia vixerat tāqꝫ cōstantino imꝑatori turchoꝝ consilia ꝓdidisset per miseros cruciatꝰ vita erepta ingētes qͣs cumulauerat opes exitio ei fuisse tradūtur. ꝛ quod amurates dimisso imperio ex priuata vita reuocauit ad regnū. Auctꝰ eiꝰ pecunia maomethes tāto rex suc cessu tumens in hūgaros expeditionem parare cepit. q̄ per trienniū circiter instructa accersitis ex oī regiō ꝓceribꝰ penetratis tracie motibꝰ cū maximis atꝫ infestissimis copijs ad sauū vsqꝫ flumen ꝑuenit. c. l. milia hoīm in eiꝰ exercitu fuisse tradunt plerīqꝫ terciā ꝑtē huic numero subtraxere. Calistꝰ terciꝰ q̄ ꝑ idē tp̄s ro manā cathedrā sortitꝰ erat iohānē cardialē sancti angeli cuiꝰ supra meminimꝰ ꝓstāte vtute virꝝ q̄ germanos in arma ↄsciret turchorūqꝫ ↄpesceret impetū ad eas ꝑtes legatū misit. Js ꝓmissa pctōꝝ indulgētia cūctis q̄ ↄ̄ turchos militare vellet adiuuāte iohāne capistranio q̄ ꝑ idē tp̄s hūgaris euāgelizabat. cruce signatorū haud ꝑuū ↄgregauit exercitū. nō diuitū ac nobiliū ſ3 inopis atꝫ incōpositi vulgi. Surdēt opulētum aures euāgelio nec diuinꝰ sermo principibꝰ auditꝰ ē. cōtenti p̄nti reꝝ statu potētes futurū xp̄i regnū nō nisi mo rientes inq̄rūt. credula pauꝑtas facile p̄dicatoribꝰ obedit. supra. xl. milia signū crucis accepere tecta magis fide q̄3 ferro acies. Huniades q̄ꝫ nō ꝑuas copias in armis habuit. appropiquabat spe plenꝰ ꝛ incredibili suꝑbia tumēs maomethes nec iā sibi vel mōtes vel flumīa obstare putabat gl̄iari inter suos hūgariā iā pe ne victā asserere. latinoꝝ imꝑatorē ī ꝓpiquo eē dicere. Deleto grecoꝝ imꝑio latinoꝝ īstare finē turchis oīa paritura. spolia ingētia ꝓmittere. germaniā atꝫ italiā militū direptioni offerre. ꝑuia cūcta turchoꝝ armis iactare. ſ3 q̄3 gl̄iosus eiꝰ aduētꝰ tā turpis atꝫ infamis recessus fuit. albam ad ↄfluētes danubij sauiqꝫ sitā ꝑ uā vrbē oppugnare adorsus obtinere nequaq̄ꝫ potuit. ꝑfregit machinis priores muros. irrupe in vrbē eiꝰ acies. pugnatū ē inter diu noctuqꝫ. nūc victi nūc victores visi sunt hostes. ad extremū vulneratꝰ sub pupil la maomethes relictis impedimētis ꝑ noctē trepidꝰ aufugit. huiꝰ pugne seriē in historia bohemica ↄ p̄hē dimꝰ. nō ē cur hoc loco latiꝰ insistamꝰ. Auctores victorie tres Johānes habiti legatꝰ cardialis cuiꝰ auspi cio res gesta ē. Huniades ꝛ capistranꝰ q̄ ꝓlio interfuere. verum neqꝫ capistranꝰ huniadis neqꝫ capistranij huniades mētionem fecere in eis l'ris. q̄s de obtenta victoria siue ad romanū pōtificē siue ad amicos scrip sere ꝑ suū q̄sqꝫ misteriū deū dedisse xp̄ianis victoriā affirmauit. Auarissima honoris hūana mēs facilius re gnū ꝛ opes q̄3 gl̄iam ꝑtit. Potuit capistranꝰ p̄rimoniū cōtēnere. vluptates calcare. libidinē subigere gl̄iā3 vo spernere nō potuit. Dicat forsitan aliquis non suū illi honorē cure fuisse ſ3 dei qui ꝑ paupes ꝛ inermes rē xp̄ianā saluare voluerit. credimꝰ huic assertioni q̄3uis huniadis ministeriū se victorie nō auctorē dixerit Ferūt maomethē ab eo tpe nūqꝫ postea eius cladis meminisse quin mentē barbāqꝫ manu demulcēs quas sansqꝫ caput ei diei maledixerit qua pugnā ad albā cōseruit.

De Macedonia

Proxima thratie ad occidētē ⁊ meridiē ꝯiūgit̄ macedonia terraꝝ impio quodā potita q̄ inter duo maria ꝑtendit̄ egeū ⁊ adriaticū. lat⁹ ei⁹ meridionale thessalie atꝫ magnesie terga ꝑtegūt. ꝑtē septentrionalē peonia ⁊ paflagonia excipit. ⁊ ipe regiones in macedonū postea iura cōcesserūt macedonie addite. Epyrus q̄ꝫ macedoniā attingūt ⁊ illirica terra. altera meridiē. altera septentrionē excipiēs. in adriatico littore dirachiū vet⁹ ciuitas iacet ab cheroneso vbi sita ē nacta vocabulū epidan⁹ antea dicta. ⁊ a corcyreis olim ꝯbita. nec ꝓcul infra terrā appollonia fuit optis instituta legib⁹. ⁊ augusti cesaris qui grecas ibi litteras didicit studio memorabilis. In altero littore thessalonica est potēs quodā ciuitas. Quā tū eple pauli apli tū magni theodosij p̄ceps atꝫ implacabilis ira famosam reddidere. indignat⁹ em̄ ob cesos in ea iudices aliqn̄ clementissim⁹ impator vniuersum vrbis populū trucidari mādauit. xi. milia viroꝝ cesa tradunt̄. Nō tulit Ambrosius mediolanēsiū pōtifex tā immane facin⁹ incorreptū. impatorē ab ingressu eccle ꝓhibitū subire penitentiā ꝯpulit. nec maxim⁹ p̄riceps pastoris subire iudiciū recusauit. Hinc lex ꝓmulgata vt lata ꝑ morte bon⁹ sentētia an̄ dies trigita nō exequat̄. Hanc vrbē libere ꝯditionis fuisse plinius tradidit Strabo cōditorē ei⁹ philippū alexādri patrē affirmat. ambo eā attribuūt macedonie. Andronic⁹ emanuelis impatoris cōstātinopolitani fili⁹ hāc in ꝑtē hereditatis accepit. Demū iohānis fratris sui odio qui patri successit in impio venetis tradidit. Venetis amurates (turchoꝝ vt an̄ dixim⁹ impator) eripuit. Hic reliquā macedoniā vsqꝫ ad mōtes peonie ⁊ quā modo albaniā vocant impio suo subiecit. Mira reꝝ mutatio et fluxa hūani impij glia. hec ē macedonia q̄ duob⁹ inclita regibus vt philippo ⁊ alexādro. grecia traciaqꝫ subacta ipiū protēdit in asiā. armeniā. hiberiā. albaniā. capadociā. syriā. egyptū. thaurū. caucasum subiugauit. hec in bactris. medijs. ꝑsis dn̄ata. toto oriente possesso. indies quoqꝫ victrix e vestigio liberi patris atqꝫ herculis signa circūtulit. Hec eadem nostra etate spurcissime turchoꝝ genti subiecta tributuꝫ pendere ⁊ iugum ferre miserrimum cogitur.

De magnesia et thessalia

Magnesiā q̄ꝫ ⁊ thessaliā nr̄o tpe turchoꝝ arma inuaserūt. nobilissimi mōtes olimpi⁹. pieris. ossa. pyndus. insup ⁊ othris. laphitaꝝ q̄dā sedes turchoꝝ impio parēt. penes q̄s qn̄qꝫ ⁊. lxx. vrbes fuisse oli plini⁹ affirmat. Totū peneū turchi possidēt. Inter flumia thessalia clarissimū iusteagoniphos. hic fluuius orit̄ inter ossam ⁊ olimpū nemorosa ꝯualle defluēs. l. ferme stadia ꝑcurrit dimidio ei⁹ spacij nauigabilis. in eo cursu tempe vocant. qn̄qꝫ milia passuū longitudine vltra visuꝫ hoīs se dextra leuaqꝫ leuiter ꝯnexis attollentibus iugis intus sua luce viridant̄. hac labit̄ peneus viridi calculo. circa ripas gramīe amen⁹ canor⁹ auiū cōcentu. arripit amnē orchon nec recipit. s; olei mō supnatantē vt dictū ē ab homero breui spacio portatū abdicat. penales aquas dirasqꝫ guttas genitas argenteis suis miscere recusans. hec plini⁹ de peneo. Tot xp̄ianis bona turchoꝝ arma eripuere. quis nr̄aꝫ magis desidiā incusauerim. In thessalia regē fuisse tradūt noīe grecū a q̄ grecia dicta sit. Helenū q̄ꝫ in eodē loco regnasse a quo helena nūcupata ē. Homerus tribus noībus thessalos appellauit. mirmidonas. helenas. ⁊ acheos. Hic sunt philaꝝ angustie. persarum cede insignes. q̄ licet oli ꝑsaꝝ impetū tenuere turchoꝝ tn̄ armis claudere transitū minime potuere.

De Boecia

Post thessaliā Boecia succedit ab ortu in occasuꝫ porrecta euboicū mare criseūqꝫ sinū ꝯtigēs therbaꝝ claritate apud oēs ferme historicos noīata. Hic musis natale in eliconis nemore. hic saltus cytharō et hysmenus amnis ⁊ fontes dirce arethusa ⁊ agāppe. q̄ patria quodā liberi p̄ris atꝫ herculis fuit q̄ forteꝫ produxi epaminūdam nō cedens athenis claritate. ciuitas ea nr̄a etate exiguū castellū thebaꝝ ⁊ a turchis proximis annis cum reliqua Boecia occupatum.

De bellis grecia

Sequit̄ bellis q̄ a nr̄is appellata grecia. Acten. i. littus prisci vocauere. mutato deinde noīe acticā dixere. Homerus cūctos acticā incolentes appellauit atheniēses cū nōdū edificata foret megra. Protendit̄ aūt actica ex boecia vsqꝫ in histmū corinthiacū ꝑte sui q̄ appellat̄ megaris. Circa histmū vo colūna fuit in qua hic inerat titulus in ꝑte peloponesum spectante. Hec poloponēsus at non ionia. in ꝑte vo megara intuente. hec nō peloponesus s; ionia. Idē em̄ actici ⁊ iones fuere. Qui cū de finibus cū peloponesiaticis sepissime disceptassent hāc tādē cōmuni cōsensu colūnā erigi obtinuerūt. Acticā quis saxosaꝫ ⁊ sterilē. plerīqꝫ tn̄ mirificis laudibus extulerūt. deorumqꝫ domiciliū esse dixerūt. loca ipa possidentiū ⁊ parētū heroū. In hac ciuitas atheniensis quodā nobilissima fuit nullius indigua p̄conij tāta eius supfluit claritas. Eadem nostro tpe ꝑui oppidi speciē gerit. In eo tn̄ saxo quo vetustū Mineruc templū fuit. arx est ꝑ omnē greciam nominata. tū opis magnitudine. tū difficultate oppugnationis. hanc Florentinus quidam maomētho tradidit. Cum imploratis latinoꝝ auxilijs nullius opem inuenirct rura ei ob eam rem tradita inquis euum ignobile ducat.

De Peloponesso

Peloponessus actice iungit̄ totius grecie arx quodā dicta. nā p̄ter inhabitātiū in ea gētiū nobilitatem atꝫ potētiā ipe locoꝝ situs p̄ricipatū designat atꝫ impiū. multi sinus insunt ⁊ promōtoria multa. insignes etiā ꝫ ꝑmagni cheronessi. ipa locoꝝ varietate iocūdi. formā eius platani folio similimā dixere. longitudine ⁊ latitudine ferme parē. Ab occasu in ortū stadioꝝ mille. cccc. perimetros siue ambitus omissis finibus vt polibio placet stadia quatuor milia continet. Arthemidorus aūt supaddit. cccc. cui ⁊ plinius consentire videt̄ ysidoꝝ auctorē secutus. Idē duo maria terrā ambire dicit ioniū ⁊ egeuꝫ. Angustie vn̄ procedit istmos appellāt̄. qn̄qꝫ milia passuū latitudis continētes. Has angustias ꝑfodere demetrius rex. dictator. cesar gaius p̄riceps. domicius nero infausto (vt oīni exitu patuit) incepto tētauerūt. Hic corinthus nobil colonia fuit. Greci p̄ricipes postqꝫ turchoꝝ potētia in europā penetrauit ex mari ad mare producto ꝑ angustias muro peloponessum a reliqua grecia distinxerūt. murū examiliū appellauere. Hāc prouinciam hodie moreā latini vocāt. in ea achaia continetur. messania. laconia. argos ⁊ archadia. q̄ mediū parinsule obtinet. Amurates expugnata thessalonica. subacta boecia. ⁊ actica p̄ter athenas ad examiliū vsqꝫ pro-

fectus pterritis grecis diruit murū. tributūqȝ annuū (dedētibus se peloponēsibus) īperauit. At cū hūgari instāte iuliano cardinali. S. angeli aduers⁹ turchos arma sumpsissent. confectisqȝ nonnullis feliciter p̄lijs amplius instarent v̄ gerētqȝ hostes Constātinus qui postea apd̄ constātinopolim imperauit ibiqȝ necatus est vt añ diximus. Huius prouincie dispotus animo auctus ꝛ negare turchis tributū ꝛ examiliū instaurare non dubitauit. ob quā rē magna deinde pecunia mulctatus ē ꝛ examiliū denuo destructū cū victor amurates apd̄ varnā hūgaros delenisset deuicta cōstātinopoli albani q̄ cū plures peloponessum incolebāt sumptis armis demetriū ꝛ thomā cōstātini frēs regno deijcere annixi sunt. nobilē quedā greculū ad regni fastigiū assumētes vtraqȝ ps auxiliū maomethis implorauit. Illi nobilior ps visa iustior auxilia aduersus albanos demetrio fratriqȝ tradita. albā subacti priorib⁹ dn̄is paruere maomethi. xv. miliū aureoꝝ tributū pensum. Thomas q̄uis hereditario iure impatorē se dicere posset cui⁹ maiores lōga serie grecoꝝ nemini imparauere. metu tn̄ maomethi eo titulo abstinuit. Cū calixt⁹ pon. max. xp̄ianos pricipes in sui pōtificat⁹ initio aduers⁹ turchos inuitaret existimauit thomas turchoꝝ impiū pculdubio ruituꝝ maomethiqȝ tributū negauit. Cū vero nō tā magnifica facta q̄ȝ verba esse aīaduertit psoluto tributo ꝛ adiectis donis maomethi recōciliatus ē. Nūc vero si vera ē fama q̄ p hos dies allata ē violate fidei maiorē subire penā cōpulsus maomethi prsus subiect⁹ ē. peloponessus tota turchoꝝ impio adiecta.

Achaia

Egredienti Peloponessum per angustias istmi ad reliquam Greciā Strabo ꝛ Plinius occurrē acticā tradunt. Ptolomeus Achaiaȝ eius fines hoc modo describit. ab occasu Epyrum. a septentrione macedoniam ꝛ partem egei pelagi collocat. ad orientem eiusdem maris terminos ponit vsqȝ ad summum promontorium. ad meridiem adriaticū pelagus iuxta littus qd̄ acheol⁹ amnis irrūpit in corinthico sinu. Qd̄

fita est acticā. boetiā. phocidē. thessaliā. magnesiā. etholiā ⁊ acarnaniā achaia ipa cōplectit. Idē tñ ptho
lomeꝰ alio loco mediterraneas peloponessi ciuitates enumerās elicē. burā. belenā. pherecia in achaia eē di
cit. ⁊ ꝓpriā eē achaiā intra peloponessuȝ affirmat. nobis q̄ ꝑ nr̄i opis instituto res peloponesiaticas ⁊ acti
cas breuiter absoluimꝰ ⁊ ad occidentē festinamꝰ. Acarnania prior occurrit inter epirū boetiāqȝ protensam
cui etholia vel cōiūcta vel ꝯmixta esse videt. hec hodie ducatꝰ appellat. Johannes vintimiliꝰ natiōe sicu
lus filiā suā dispoto acarnanie in matrimoniū dedit. Exinde vexantibꝰ acarnaniā turchis ac generꝝ obsidē
tibus cū paruo eq̄tatu mare traiecit. obsessores inuasit. stragēqȝ memoratu dignā edidit. nam parua manu
ingentes fugauit copias salutemqȝ genero pepit. q̄ tñ paulopostea ꝑ insidias captꝰ a turchis regnū amisit.
epirū tñ eius adhuc nomie teneri ferūt.

De Epiro

Epyrus in occidua ꝑte ab acroceraunis montibus incipit protendit qȝ versus oriētē vsqȝ ad ambrachi
um sinū ꝑ stadia mille trecēta septētrionalē eiꝰ ꝑtē ptholomeꝰ macedonie ꝯiūgi tradit. orientale acha
ie vsqȝ ad ostia fluminis acheloi. occidentale latꝰ ionico excipi pelago asserit. Strabo ausoniū hoc idē ma
re appellauit. in epyro. xxiiij. fuisse gētes theopōpꝰ tradidit. celebratissime chaones ⁊ molosi regnū qn̄qȝ
tenuere priꝰ q̄dē chaones posteriꝰ molosi q̄ ꝑ regū cognationē ex eacidarꝝ sanguine progeniti mirūimmo
dū amplificati fuerūt. Penes q̄s dodone vetꝰ oraculū ⁊ nobile viguit. Orā huiꝰ terre maritimā felicē atqȝ
vberē tradidere. multeqȝ olim vrbes ⁊ oppida munitissima in epyro fuere. ſ ꝓpter populorꝝ rebelliones q̄
bus cū romanis ꝯtenderūt prouīcia vastata ē. lxx. em̄ epyrotarꝝ vrbes a paulo emilio impatore funditus
euersas esse auctor est polibius victis macedonibus ⁊ ꝑse rege supato. Ex q̄bꝰ maximū numerū viris mo
losorꝝ extitisse ⁊ mortaliū centū ⁊ q̄nq̄ginta milia in seruitutē redacta. Pliniꝰ veronensis hāc cladē macedo
nibus attribuit. duasqȝ vrbes ruine adiecit. credo qꝛ macedones epyrotarū imperiū obtinebāt. vtrāqȝ gen
tem vno noīe pliniū ꝯphendisse. Apud epyrū actica pugna late memorabilis ꝯmissa est. in q̄ cesar augustꝰ
marcū anthoniū nauali ꝑlio vicit ⁊ silꝰ egypti reginā cleopatrā. nā ⁊ ipa huic certamini p̄ns fuit. Ob quaȝ
reȝ victor augustꝰ in ambrachio sinu vrbē ꝯdidit eiqȝ vocabulū indidit nicopolim. i. victorie ciuitatē. am
brachij sinus hostiū paulo q̄ȝ stadia q̄tuor maiꝰ est. circuitꝰ stadia. ccc. amplectit. optia oī eiꝰ ex ꝑte statio.
Ingredientibꝰ occurrebāt olī a dextra habitantes greci accarnones ⁊ appollinis citij tēplū quondā in tu
mulo ad hostiū eminēs cui cāpus subiacuit lucūqȝ habens in naualia. in q̄bus cesar vnum viginti naues de
cimarꝝ noīe reposuit. ab vno remorꝝ ordīe vsqȝ ad decīremes adiūgens. Sinistra vo nicopolis est ⁊ epyro
tarꝝ colonia. Cassope nr̄a etas epyrū artō appellat. Circa littus eius paucis añ annis profectꝰ regie classis
noīe wilhelmꝰ marinꝰ triremes venetorꝝ insecutꝰ ꝯphēdit atqȝ incēdit ī eodē littore apō acroceraunios mō
tes finiri hadrie nauigationē ioniuȝ incipe pelagus Straboni visum est. apud quē mare ausonium idē id
quod ionium esse apparet. cum Epyri oram ausonio ablui pelago affirmet.

De Albania

Que nūc albania dicit olī macedonie porcio fuit ad occidentē versa in q̄ dirathiū ⁊ appoloniā fuisse ꝑ
didimus nō incelebres prisco seculo ciuitates. Sermo gēti neqȝ grecis neqȝ illiricis notꝰ. Credimꝰ
hoc genꝰ hoīm ex albania quodā venisse q̄ vicina colchidi in asiatica scithia memorat vt sepe barbararꝝ in
undatio nationū grecie atqȝ italie ꝓuīcias occupauit. In hac terra potēs camusa fuit q̄ xp̄ianis ꝑntibꝰ ortꝰ
parꝝ tenax catholice fidie ad maomethis īsaniā declinauit. Sȝ q̄ȝleuiter xp̄m deseruit tāfacile maomethis sa
cra cōtempsit. redijt em̄ ad paternā legē. ⁊ q̄ȝuis vtrāqȝ religionē ꝯtempserit neutri fidꝰ xp̄ianꝰ tñ mori q̄ȝ
turchꝰ maluit. Paulo post cōstantinopolitanaȝ cladē morbo extinctꝰ Georgiꝰ scāderbechꝰ eiꝰ hereditatē
accepit nobili loco natꝰ q̄ etatē pene omnē in armis ꝓ xp̄i noīe pugnando ꝯsumpsit. mltas ⁊ magnas tur
chorꝝ turmas bello vicit ⁊ deleuit. solusqȝ quodammō regionē illam in euangelio xp̄i cōtinuit. q̄ȝuis ho
die hostili ferro petita magna ex ꝑte deserta ferat. Rex alfonsus sepe milites in albaniaȝ misit ⁊ croyā vrbē
in ptātez acceptam a turchis defendit. Nepos scāderbechi ex fratre cū turchorꝝ parti fauēs insidias patruo
moliret ab eo captus est ⁊ ad Alfonciū missus in carcerē coniectus est. Calistus qȝ romanꝰ pontifex auxi
lia pecuniaria scāderbechio nō pauca misit. Uelona in albania nō magna ciuitas est in portu maris sita q̄
breuissimus est in italia traiectus. hāc pazaietes primus ex turchis occupauit. rebellātem amurates recu
perauit. nescio quod malū minat ytalie.

De illiria

Post albaniā illirice sequūt gētes ad occidentē septentrionēqȝ verse. hoc genꝰ hoīm nostra etas scla
uos appellat. ⁊ alij bosnēses. alij dalmate. alij croaci histri carniqȝ nūcupāt. Bosnēses ītrorsꝰ ad pā
noniā vergūt septētrioni expositi. reliq̄ adiacētes mari ad timaui vsqȝ fontes ꝓtendunt. hinc ausoniū illic
pannoniam intuentes. Timauus aūt in intimū adriatici maris sinū excurrit. cuius fontem matrem appel
lari maris Strabo ꝓdidit. In bosna rex gētis steffanus noīe (sic em̄ reges suos appellare ꝯsueuere) q̄ȝuis
xp̄i religionem sectaretur. diu tñ baptismi sacramento abstinuit. sed anno supiore vocato ad se Johāne car
dinali sancti angeli cuius sepe meminimus ab eo baptismatis vnda ꝑfusus ⁊ sacris nostris rite iniciatis
turchis q̄bus cū federe iunctus erat bellū indixit. nunc paululū nutare affirmatur. In hac regione q̄ȝpluri
mum heretici possunt. quos vocant manicheos pessimū genus hominū. qui duo principia rerꝝ ꝓdunt al
terū bonorꝝ alterum malorꝝ. nec primatū romane ecc̄ie tenent. nec xp̄m equalem cōsubstantialemqȝ patri es
se fatentur. horꝝ cenobia in abditis ⁊ montiū conuallibus sita feruntur. in quibus egrotantes matrone ser
uientes sanctis viris si euaserint ad certum tempus deo vouent. reddite sanitati permittentibus viris vota
persoluunt. ꝓmiscue inter monachos p̄finito tp̄e viuentes. hanc labem nulla sedis apostolice decreta. nul
la xp̄ianorꝝ arma delere potuerunt. Sinit ad nostrā exercitationē regnare hereticos deꝰ.

De Dalmacia

In dalmacia raguseos magnis affecit cladibꝰ Steffanꝰ inter bosneses ⁊ dalmatas ducatū possidens ⁊ manicheoꝝ veneno infectꝰ q̄ ⁊ si xp̄ianos ꝑ insidias captos sepe turchis venūdauerit mittere tñ orato res romā ⁊ auxilia sedis ap̄lice petere nō erubuit, eiꝰ belli sumptus ex xp̄ianis petēs qđ gesserat ī xp̄ianos nec defuere q̄ tā impijs verbis aures accomodarēt.

De Croacia

In croacia austral' mulier que nuptias comitis cū eēt inferiore sanguine. moꝝ ꝓstātia ⁊ forme elegantia meruit. dū laxādi animi gratia ex castello in castellū obeq̄tat subito turchoꝝ interuētu capta ⁊ apđ eos aliq̄zdiu detēta. impatiētia tandē mariti nō ꝑuo auro redēpta ē. Querat fortassis aliq̄s vbi nā liburniā di miserimꝰ quā ꝑmeasse anthenorē ytaliā petentē insignis poeta cōmemorat. Cōfusi sunt ad modū ꝓuinci aꝝ fines nec expedire noua facile ē ne dū q̄s vetustissima possit absoluere. Pliniꝰ liburnie finē initiū eē dal matie dixit ⁊ tragurium marmore natū. in ea eē salonā q̄z coloniā que ab iadera. c. ⁊. xij. milibꝰ passuū abfu it. Jadera vo cētū. lx. a pola distare. ex quo fit vt inter croatinos ⁊ dalmatas liburni sedes habuerūt. for sitan ⁊ croatini nouū gentis nomē liburnoꝝ loca inuaserūt nobis hec indicasse sufficiat. si q̄s cerciora desi derat priscos euoluat autores. Ptholomeꝰ liburniā dalmatiā atq̄ illiridē sił cōfudit. ⁊ illiridi q̄dē a septē trionali plaga pannoniā occurrere dixit. ab ortu superiorem mysiam. ab occasu histriam. a meridie mace doniam ⁊ adriaticum latus.

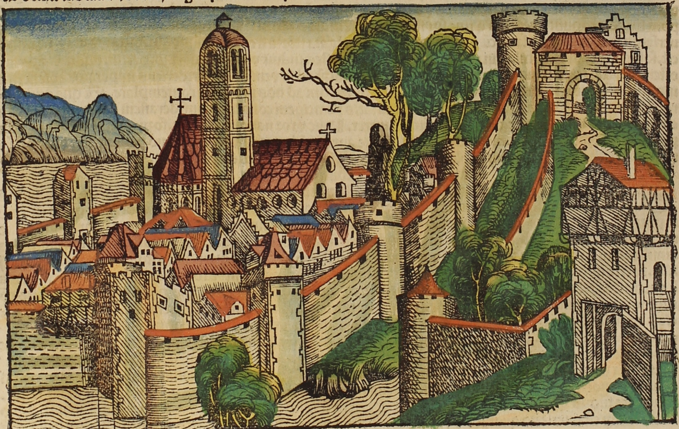
De histria

Histriā veteres ytalie ꝑtē tradiderūt in q̄ paretiū ⁊ pola ē ⁊ iustātinopol' quā caput histrie vocāt incō ueniēnter. italie tñ iūgit' adriatico sinu disiecta ⁊ in peninsule modū circūdata mari q̄ cōtinenti appli cat a tergo. lapidea est ⁊ mōtana regio quā prisci albaniā vocauere. Pliniꝰ histriā adherere liburnie dixit Ex q̄ palā fit croatinos liburnoꝝ loco succedere. Histriā ab histro amne dictā ferūt quē a danubio in adri am fluere falso tradidere. cui errori ⁊ pōponiꝰ mella ⁊ nepos: padiacola aures adhibuit. nullꝰ eñ ex danu bio amnis in adriaticū effūdit' mare. Argonautaꝝ eos fabula decipit q̄s ꝑ histrū ex mari pōtico in histriā vectos memorie ꝓditū ē. Ꝗ ꝯstat eos ex histro in sauū aduerso flumie nauigasse. deinde nauportū quē ho die labricū appellari putauerim. cuiꝰ paludē lugeū strabo appellat. Ex nauporto vo ꝑ mōtes humeris ad necta nauis in adriaticū ꝑuenit. Histri hodie sclaui sunt q̄uis maritime vrbes italico ꝑmōe vtāt' vtriusq̄ lingue peritiā habētes. ps ꝓuincie melior ea q̄ maritima venetoꝝ imꝑio subiecta ē. Mediterranea domꝰ austrie possidet. Oppidū s. viti qđ ad flumē ticiū situ ē falsenes habēt. Ex q̄ loco ad aq̄legiā mille stadia eē Tudidanꝰ q̄ domuit histros tradidit finē italie musie flumini tradidere. In hac terra nihil etate nr̄a memo ria dignū gestū eē accepimꝰ. q̄uis australes ⁊ venetos magna de finibꝰ cōtentio agitauerit. ⁊ vtriusq̄ par tis subditi armis ꝯtēderit. ad q̄s lites ꝯponēdas nos aliq̄n ab imꝑatore missi q̄uis inducias belli fecimꝰ et nouos termios ꝯstituimꝰ vniuersā tñ litē amputare nequimꝰ.

De Carnia nūc germanie ꝓuincia

Carni inter q̄s lapides enumerant' histros sequūt'. Sclaui tñ q̄ꝝ sermo regionē obtinet carnos bifari am diuidūt duplicē carniolā esse dicētes. Alterā siccā ⁊ aq̄ꝝ indiguā in q̄ histros ponūt ⁊ carsos. qui medios inter labacū ⁊ tergestū incolūt mōtes ⁊ ad tymanū vsq̄ ꝓferūt. Alterā irriguā in q̄ flumē sauus oꝛ tū hꝫ ⁊ nauportꝰ q̄ labacꝰ hodie appellat' ⁊ alij q̄plures fluuij. In hac prouīcia dū fridericꝰ imꝑator coro nā regni theutonici apđ aq̄sēsē ciuitatē peteret vlricꝰ cilie comes ⁊ albertꝰ īꝑatoris frater cōiūctis viribꝰ labacū insigne oppidū ex flumie cui adiacet dictū obsidiōe cinxere. diu machinis oīs generis oppugnauere sed a friderici militibus non sine clade repulsi ⁊ castris exuti diuitē suppellectilē ꝑdidere. hoc oppidū scla ui ⁊ itali lublana vocat ex lugea palude sumpto vocabulo.

De Carinthia nūc germanie prouincia

Corinthia montana ⁊ ipa regio carnis applicat̃ ad ortū ac septētrionē stirie iūcta. ad occasum ⁊ meridiē
alpes. italas ⁊ forū iulij cōtingit. multe in ea valles collesq̃ꝫ. feraces tritici. multi lacꝰ. mlti amnes quo
rū pcipuꝰ drauꝰ q̄ p stiriā ac pannoniā in danubiū fert̃ haud inferior sauo. Imperiū ꝓuincie australes obti
nent ⁊ archiducē appellat cui ea regio paret. Quotiēs nouꝰ prīceps reipublice gubernationē init solennita
tem nusq̃ꝫ alibi auditā obseruāt. nō lōge ab oppido sancti viti in valle spaciosa vetuste ciuitatis reliquie vi
sunt̃ cuiꝰ nomē tpis aboleuit antiquitas. Iuxta in pratis late patētibꝰ marmoreꝰ lapis erectus ē. hūc rusti
cus ascendit cui p successionē stirpis id officiū hereditario iure debet̃. a dextera bos macer nigri coloris astat
ad sinistram pari macie deformis eq̄. frequēs circa eū populꝰ ⁊ oīs rustica turma. tū prīceps ex aduersa pra
torum pte ꝓcedit purpurati eiꝰ ꝓceres ambiūt vexillū añ ipm ⁊ insignia principatꝰ comes gorcye q̄ palla
cij curā gerit. inter. xij. minora vexilla p̄currit. reliq̄ magistratꝰ sequūt̃. nemo in eo comitatu nō dignꝰ hono
re videt̃ nisi prīceps p se ipē rustici speciē ferēs. agrestı eivestis. agrestı pileꝰ. calceusq̃ꝫ ⁊ bacculꝰ in manu ge
status pastorē ondit. quē postq̃ꝫ rusticꝰ ex lapide venientē cōspicatus est sermone sclauico (sunt em̄ ipi corin
thiani sclaui) quis hic ē inclamat cuiꝰ tā supbū incessum video. respōdent circūstantes principē terre aduen
tare. tū ille iustus ne iudex ē salutē patrie querēs. libere ꝯditionis. dignꝰ honore. est ne xpiane cultor fidei ⁊
defensor. respondent oēs est ⁊ erit. rursus ille. quo me iure ab hac sede dimoueat. At goricie comes. lx. dena
rijs abs te hic locꝰ emit̃. iumēta hec tua erūt bouē atq̃ꝫ equā ostendēs. vestimēta quoq̃ꝫ prīcipis q̄ pauloañ
exuit accipies eritq̃ꝫ domꝰ tua libera ⁊ absq̃ꝫ tributo. Quibꝰ dictis rusticꝰ leui alapa principi data bonū iu
dicē esse iubet ⁊ surgēs iumentaq̃ꝫ secū adducēs loco cedit. Prīceps v̄o cōscēso lapide nudū gladiū manu vi
brās ad omnē se partē cōuertit equū iudiciū populo ꝓmittēs. ferūt ⁊ aquā frigidā rustico allatā pileo bibe
re tanq̃ꝫ vini vsum dānet. Deinde ad ecciam soliensem ꝑgit q̄ in ꝓpinquo tumulo sita ē sancti petri vocabu
lū habens ⁊ olim pōtificalis fuisse. vbi pactis sacrificijs princeps rustica indumēta deponit paludamētūq̃ꝫ
induit. cōuiuatusq̃ꝫ splēdide cū proceribꝰ in prata reuertit̃ ibiq̃ꝫ pro tribunali sedens ius petentibus dicit ⁊
feuda cōfert. Fama est anno. d. cc. nonagesimo post xpi saluatoris ortū imꝑante Carolo magno ducē gētis
Iguonē noīe ingens cōuiuiū prouīcialibꝰ p̄parasse. ⁊ aggrestibꝰ quidē ad cōspectū sui intromissis in vasis
aureis atq̃ꝫ argēteis. nobilibꝰ v̄o ⁊ magnatibꝰ procul ab oculis collocatis fictilibꝰ ministrare iussisse. Inter
rogatus cur ita faceret respōdisse. nō tā mūdos esse qui vrbes ⁊ alta palatia q̃ꝫ qui agros ⁊ hūiles casas co
lerēt. Rusticis qui xpi euāgeliū accepissent. baptismatis vnda purificatis cādidas ⁊ nitidas esse aīas. nobi
les ac potētes qui spurcicias ydoloꝝ sequerent̃ sordidas ac nigerrimas. se v̄o pro aīaꝝ q̄litatibꝰ instruxisse
cōuiuiū. Castigatos ea re nobiles cateruatī sacre baptismatis vndam querentes breui tempore sub virgilio
et arnone iuuauiensibꝰ epis vniuersos xpi fidē accepisse. Hinc bonos inuesciēdi prīcipis rusticitati ductꝰ.
Fuit aūt dux Corinthie venator imperij ad quē lites venatoꝝ oīm deferebant̃. vocatꝰ in iudicio corā impa
tore querelātibꝰ nō nisi sclauonica lingua respondere tenebat̃. Multa huiꝰ prouīcie fuisse ornamenta come
morāt. multa priuilegia. facile id creditu ē qñ imꝑatorē lodouicū eiꝰ terre ducatū filio suo arnolfo primoge
nitꝰ cōtulisse nō ambiguū ē. Est ⁊ alia huius prouincie cōsuetudo in oppido quod Clagefurciuz appellant
cōtra fures durissima. Si quis in furti suspitionē inciderit mox captus laqueo suspensus vitā finit. Sum
pto supplitio pꝰ triduū de suspitiōe iudicāt. si reū fuisse necatū inueniūt pēdere cadauer infame sinunt donec
sua sponte cōsumptus decidit. Sin nō depositū in cimiterio cōdūt. iustūq̃ꝫ funus e publico faciunt ⁊ aīe gra
tas exequias. In hac prouincia comes gorcie vlricꝰ vir muliere corruptior impuberes filias media nocte ad
potū surgere cōpulit īcrepitās q̄ sine siti somnū agerent. cū pastoribꝰ ⁊ bubulcis sepiꝰ q̃ꝫ cū nobilibus con
uersatus ē. Senex sup glaciē cū pueris lusit. Inter vulgata storta frequentissime lauit. raro in aula pransus
est. solus cocū adiens ofulas in ipa coquina vorauit. vestes induit viles ac ꝑunctas. pectus nudū ⁊ apertuz
ostendit. oculi semper lacrimantes fuere. Quem cū aliqñ ad se venientem Fridericus imperator ex fenestra
intuitus esset me vocitās. age inquit o Enea principem qui ad nos properat contemplare. Si quē mundio
rez pulchrioremq̃ꝫ videris aliqñ effare. mihi cū satis principem comiteq̃ꝫ considerassem feda rusticitas visa
est que dominatū assecuta egregium seruitio p̄meret. Huic vxor natione vngara. forma p̄stanti ⁊ audacia
plusq̃ꝫ virili vincula induit. mox vlrici comitis cilie auxilio liberatus vxorem domo pepulit. nec diu post vi
ta functus filios bone indolis adolescentes ⁊ matri q̃ꝫ sibi similes reliquit heredes.

De stiria germanie prouincia

Stiria quā quōdā valeriā inuenimꝰ nūcupatā ad orientē pannonie iūgit̃. latꝰ eius septētrionale austriā
respicit. ad occidentē ac meridiē carnis ⁊ corinthus occurrit. eodē q̃ꝫ prouīcia mōtana ē q̃ꝫuis in oriē
tē porrecta planicies nō ꝑuas habeat. Drauus ac mura insignes fluuij terrā irrigāt. mura in drauum exone
rat̃. ille in danubiū. Urbiū populi plerūq̃ꝫ teuthones sclaui qui citra drauū rura colūt. Imperium australis
familie est in eo oppidū vetus qd̄ ciliā vocāt nōnulli Sillateū appellatū quondā existimāt ⁊ opus fuisse lucij
sille. de q̄ re nobis nihil exploratū ē. Multe ibi vetustatis reliquie visunt̃ ⁊ romanoꝝ noīa principū sepulcra
lia marmora referūt. In eo p̄fuit etate nostro fridericꝰ comes. q̄ cū eēt in libidinē ꝓnissimꝰ ⁊ olī veronice cō
cubine incēsus amore legittimā cōiugē ex comitibus croacie natā sua manu interemisset. cōcubinā v̄o pater
eius hermānus vt ē potentū iusticia ⁊ in ꝓfluentē dimersisset vxores passim maritis abstulit. puellarū gre
ges in pallaciū rapuit. ꝓuīciales ꝓ mancipijs habuit. ecciarum bona diripuit. monetarum falsatores. vene
ficos. ariolos. nigromantes vndiq̃ꝫ ad se consciuit. Et q̃ꝫuis anno iubilei iam nonagenarius indulgentia
rum causa Romam petisset reuersus tamen nihilo melior visus est. Interrogatus quid sibi Roma profuis
set in pristinos mores relapso. Et calciator meus inquit ad consuendas ocreas post visam Romam redijt.
Huic vita fūctus Udalricus filius successit. per cetera similis ingenio. tantum ⁊ eloquentia maior. Quo
sicut dictum est interfecto quatuor ⁊ viginti competitores hereditatis fuere. vt qui viuens vndiq̃ꝫ bella cōci

uerat moriens q̄ȝ seditiones excitaret. Sed optimates terre possessionē imꝑatori friderico tradendā censu
erunt ea lege vt cōpetitoribus scđm prouincie cōsuetudinē in iuditio responderet. Relicta vlrici armis de/
fendere que possidebat decreuit. Fridericus manu potenti cū plura castella obtinuisset in cilia tādē recepꝰ
est. Arces loci tradēte iohāne vitonitio natione bohemo. qui cū fuisset magister militie comitis accepta ce
saris pecunia a ꝯiuge eius defecit. sed mox penitentia ductus grande ausus ⁊ in expiabile facinus tāq̄ȝ sce
lus scelere redempturus imꝑatorē iā sibi securū ⁊ cū paucis cilie morantem nocte cōcubia intercipe aggres-
sus est. Corruptis nanq̄ȝ opidanorū plerisq̄ȝ qui sibi aduenienti partem oppidi traderent. Hora cōstituta
cum octingentis equitibus intromissus cūcta miscere armis cepit. Affuit diuina pietas Friderico que illi
preter cōsuetudinē in arce suꝑiore ⁊ humana ope munitissima ea nocte dormiendū suaserat. proceres q̄ re-
manserant in oppido capti omnes in quos ⁊ Johannes vnguadius cūctis stiriensibus opulentior cū Ge
orgio fratre abductus est. necnō Vlrico austrie cancellario. q̄ȝuis esset epūs ⁊ ad ecclīam confugisset parsus
est vsq̄ȝ adeo apud hoīes nostri seculi diuīa ⁊ hūana iura perierunt. Traditori bohemo diuiti spolio locu
pletato nō defuerunt ex illo tꝑe adiutores. ¶ Fama est ea q̄ȝcelebris inter stiriēses nobilē quempiā fuisse cui
sepe in animū ceciderat ⁊ seipsum laqueo suspendere. id egre ferentem ex docto quodā viro remedium peti
uisse aduersus eā temtatione. Consiliū datū ꝓpriū vti sacerdotē cōduceret. qui sibi manente in arce quadā
solitaria singulis diebꝰ rem diuinā faceret. paruisse nobilē atq̄ȝ in annum ferme cōtinuasse nulla suspendē
di cogitatione interueniente. Postremo rogatū a sacerdote vt ꝑsbitero vicino q̄ dedicationē ecclīe in proxi-
mo monte habiturus esset auxilio esse posset. licentiā dedisse ꝓponentem in animo paulopost sequi et sacri
interesse. stetisse diu postea nunc vna nunc altera causa retentū. deniq̄ȝ circa meridiē profectū agresti cuidaꝫ
in nemore occurrisse qui rem diuinā in monte peractam esse populumq̄ȝ omnē abijsse diceret. cōtristatum
eo nuncio nobilem infelicē se esse dicentē qui eo die sacrū corpus xpi non vidisset. agrestem consolari cepis
se vēditurū si vellet nobilis emere ꝑmiū quod interessendo diuinis meruisset. sagūq̄ȝ nobilis petiuisse pre
cij noīe. venditione facta nobilem nihilominus montē ascendisse atq̄ȝ orasse in templo. reuersus autem in
proxima arbore suspensum agrestem inuenisse. sed postea diris cogitationibus haud quaq̄ȝ vexatū fuisse
In hac prouincia decoctum sal ad vicinas regiones importatur. Ea ⁊ ferri mineras locupletas habet. Et
argenti fodinas non ignobiles. q̄ȝuis in curia principū argentum haud multum effundatur.

De austria germanorum celebri prouincia

Austriam describere hoc loco haud necessarium existimamus. de qua ꝓpriam historiam edidimus. bre-
uibus tñ situs eius absoluet᷑. hoc eñ tpe diuisis esse terre limitibus. Austria olim pānonia superior
dicta. ab oriente habet hungariā. ab occidende bauariā. septentrionē eius bohemia ⁊ morauia terminant
ad austrum vo montes stirie qui longo tractu ab alpibus deriuant᷑. Latitudo eius triū aut paulominꝰ die
tꝝ. Longitudo vo duplo maioꝛ. terra nobilis. aquis irrigua. vitibus cōsita. ligni copiosa. agro feraci. pi
scibus plena. vino adeo exuberat vt bohemis morauis schlesitis bauaris in dando vino satisfaciat. exinde
qꝫ ꝙmaximas opes colligit. Danubiꝰ eā mediā secat fluuius omniū europe maximꝰ. Inter p̄cipuas eius
ciuitates est Vienna panonioꝝ maximū emporiū olim flauiū appellata ambitu muroꝝ duuꝫ miliū passuū
cingit᷑ fossatis ꝓpugnaculis torribusqꝫ ⁊ maximis suburbijs decorata. principū austrie p̄cipua ⁊ dignissi
ma sedes. In ea ꝓuinciales post obitum alberti cesaris friderico se cōmiserunt ea lege. vt si masculum pre
gnans regina pareret tutoꝛ eius esset. sin feminā terre dñs. Nato vt p̄dictū ē ladislao tutelā eius Fridericꝰ
accepit. Milites qui sub Alberto meruerāt cū stipendio se fraudatos dicerēt prouinciā latrocinijs ac incen
dijs vastauere. Eoꝝ vexatio. xl. milibus aureis a friderico redempta est. cū bohemis ⁊ hungaris excursio
nibus in austriā facientibꝰ. Ex sororibꝰ ladislai senioꝛ wilhelmo duci saxonie nupsit. Johānes huniades
cū regni bungarie coronā a friderico frustra repetisset cū. xij. milibus equitū ingressus austriā omnē agrū
inter Viennam ⁊ stirie mōtes diripuit atꝫ incendit. Petentē ytaliā cesarē rogauerūt australes vti latislaū q̄
iā ꝓpe modū adoleuisset in paterna hereditate apud se dimitteret. reiecta petitiōe auctoribus duobꝰ vlrico
altero cilie comite altero eyzingero sumptis armis rebellauere. Redeūtē ex ytalia fridericū apud nouā ciui
tatē obsidione cinxere. quibꝰ ⁊ heinricus rosensis natiōe bohemꝰ cū ducētis eq̄tibꝰ ⁊ mille peditibus se
adiunxit. Et ꝙuis a Nicolao pon. maxīo iussi essent ne tutelā cesaris impedirent. Cōtemptis aplīce sedis
mandatis ⁊ tāte maiestatis auctoritate derisa sceleratū ꝓpositū tenuere. Docta eo tpe Viennēsis scola indo
ctā sententiā protulit. que p̄ aplos ad futuꝝ cōciliū interponēdū suspendi posse romani p̄sulis mādata re-
scripsit. Ciuitas viennēsis ⁊ oīs austria ex eo tpe in armis fuit sp̄ temeritate religionis penas pendēs. Ces
sit furenti populo fridericꝰ pusillūqꝫ adhuc tenerē ea lege in manus comitis cilie tradidit vt ꝯuocatꝰ ad vr
bē viennā ꝯsanguineis vtriusqꝫ ptis ⁊ amicꝭ de tutela. de oppidis. deqꝫ ceterꝭ ꝯtētionibꝰ principū. q̄ voca
ti ꝯuenisset arbitriū diffinirēt. Ladislaus summa populoꝝ alacritate apud viennēses exceptꝰ cūcta ex volū
tate comitis administrauit. Ad cōstitutū ꝯciliꝭ diē Lodouicꝰ bauarie ⁊ wilhelmꝰ saxonie duces. Albertꝰ
q̄ꝫ brādeburgensis Carolꝰ badēsis marchiones ꝯuenere. Cū multi ex bohemia multi ex būgaria barones
impatoꝛ legatos misit. quibꝰ ⁊ nos adiūcti fuimus. diu de iure ptiū disceptū. ẞ cū oīa ex arbitrio victoris
agerent᷑ nec leges defenderēt q̄ arma nō protexissent infectis rebꝰ discessuꝫ ē. Disceptata sunt oīa q̄ ꝓmise
rant australes impatori. dictū oē indictū fuit. neqꝫ lr̄is neqꝫ sigillis auctoritate habita barbara fide actum
In eo ꝯuētu ladislaus iohānē huniadeꝫ q̄ sibi regnū a turchoꝝ inuasione seruasset ad principatꝰ honorē
euexit. qui sugesto in magno foro apud carmelitas erecta sede sedens aurea regali paludamento ac dyade-
mate ornatus comitatū ei bistricēsem ꝯmisit. qđ eo in loco minime licuit. neqꝫ eñ regi bungarie sub impe
rio romano maiestatem gerere ius est. ẞ tāta reuerentia regū ꝙta eis p̄ arma siue dat᷑ siue relinquit᷑. Co-
mes cilie dū regē quōlibet impellit ⁊ ad se cūcta rapiens Eyzingerū viennēsesqꝫ ꝯtempnit. Concubinam
quā viro interfecto sustulerat reginali pene honore dignat᷑. Ex fauore tandē regio cadit ⁊ annuēte eytzin-
gero e curia pellit᷑. quē in exiliū ꝓficiscentē q̄tuoꝛ tm̄ equites comitati sunt. Alberto marchione branden-
burgensi ne p̄ ꝯtemptū a populo lapidaret᷑ ad portā vsqꝫ vrbis securitatē p̄bente. ¶ Sed ꝙfeda ⁊ misera
bilis eius fuga. tā supbꝰ ⁊ fauorabilis eiꝰ redditꝰ fuit. Nā pꝰ annū cū iā ex bohemia rex redisset suadētibꝰ
primoribus austrie baronibꝰ reuocatus. cū mille equitibꝰ argento ⁊ auro fulgentibꝰ viennā repetit. cui ex
tra portas vrbis ⁊ rex ad mille ferme passus exijt obuiā. ⁊ oīs ferme nobilitas redeūti gratulata ē. Plebs
q̄ꝫ q̄ pauloan̄ lutū ac lapides in fugiētē iactare tentauit sternere viā floribus q̄ redeūti trāsitꝰ fuit minīe du
bitauit. vt ē in vtrāqꝫ partē in modica siue annuerit siue oderit. Mira reꝝ mutatio ⁊ ludēti fortune iocꝰ. ey
tzingerꝰ extra gratiā regis factus in castella sua recedēs impatori quē grauiter offenderat recontiliatus est
Nec diu postea adeo supbierāt q̄ ladislai regis ptes sequebant᷑ vt noue ciuitatis suburbia in qua cesare ab
sente iacebat puerpa impatrix intrare p̄sumpserint ⁊ vrbē expugnare cōtenderīt. qđ vbi nō successit exustꝭ
que obtinuerāt locis abierūt. Fuit sepe inter eos impatoreꝗꝫ ⁊ regē incassum tractata ꝯcordia. neqꝫ eñ co-
mes cilie dū vixit ex re sua existimauit vnanimes eē austrie principes At eo mortuo cū eytzingerꝰ ex bohe
mia missus ad cesarē leges pacis vtriqꝫ gratas dixisset ⁊ iā q̄etura ꝓpe diē austria videret᷑ interitus regis
subito nunciatꝰ nō solū ꝯcordiā pturbauit sed magnaꝝ reꝝ ⁊ reipublice xp̄iane salutarē exorientē spē pror
sus abrupit. Australes ⁊ a cesare ⁊ alberto frē de tradēda gubernatiōe req̄siti prouīcialiū ꝯuentū habuere
in quo legati cesaris seniori austrie principi (si erat impatoꝛ) debere prouīciā dixere. Albertus suo ⁊ Sigis
mūdi patruelis noīe regie ptē hereditatis exposcens suasqꝫ calamitates ⁊ inopias tāto sanguini alienam
referēs ꝯmiseratiōnē inducere conatꝰ ē. Cōuentꝰ rn̄sio fuit facturos prouīciales qđ ius eq̄tasue dictaret.
pꝰ ꝙ frēs inter se cōuenissent. Interea latrones trāsdanubiū in austriā ad morauie flumīs ripā munitū lo-
cū occupauere oēꝫ circa regionē rapinis atꝫ incēdijs vexare ceperūt. aduersus q̄s profectꝰ albertꝰ latrones
vi cepit. interfectisqꝫ pugnādo cōpluribꝰ q̄ngētos ⁊ q̄nquaginta captiuos aduxit. ex q̄bus. lxxx. furca su
spēdit que res magnū ei apud australes ⁊ nomē pepit ⁊ fauorē. Vlricꝰ vo eytzingerꝰ cū visitato apud no
uā ciuitatē friderico impatore cuiꝰ pti studebat viennā repetisset vocatꝰ ab alberto nihil mali suspicās fidē
ter eū adijt a q̄ mox captꝰ in vincucula cōiectꝰ est ⁊ in priuato carcere clausus. Indigna res visa ciuibꝰ mur
murare dānare oēs factū nemo tñ auxiliū misero ferre voluit. Impatoꝛ sepe rogatꝰ viennā petere aliꝙdiu
distulit. veritꝰ ne qua fraus inesset. interim Sigismūdꝰ ex athesi viennā descēdit. deniqꝫ ad nouā ciuitatē

profectꝰ principatus insignia ab impatore accipiens ꝓ veteri cōsuetudine in eius verba iurauit. in qua so
lennitate albertus affuit. qui paulo post cū sigismūdo viennā repetijt ⁊ ambo aduersus impatorem cōspi
rātas austriā sibi subigere conati sunt. quoꝝ studia sentiens impator viennā petere statuit ⁊ accersito ludo
uico bauarie duce magni noīs principe eo se contulit impatrice sequente. appropinquante vrbis populus
obuiam prexit. Albertus vo ⁊ sigismūdꝰ nobili comitatu extra vrbē impatorē salutauere. habebat albertꝰ
tria circiter equitū milia in armis expedita q̄ nō longe a viēna in quodā tumulo impatori se ostēdarūt ma
gnūq̄ʒ metū venięti incussere. suspitionem auxit albertus qui sepe ad eos ꝓfectus ⁊ seorsum locutus insidi
as apparasse cesari videbaṫ. Ferūt eiꝰ militie ducē alberto dixisse. facile si libet hodie vienne te dn̄m atʒ au
stri e facio. nam q̄s ꝓhibet quo minus fridericū impatorē eiusq̄ʒ comites intercipiā. innue tm̄. soluta dein
ceps hereditatis questio erit. victori leges atq̄ʒ hoīes fauēt. Subdubitasse albertū aliquātisper. demumq̄ʒ
respōdisse poterā ignoscere si qđ ais me ignorāte fecisses at mādare turpia nō possuʒ. postq̄ʒ introgressi vr
bē sūt albertꝰ ⁊ sigismūdꝰ in domo q̄ pragēsis appellaṫ simul habitauere. impator priuatas ciuium edes
incoluit. arx prouīcialiū noīe custodiebaṫ. Cōspirauere sigismūdꝰ ⁊ albertꝰ eam nocte aggredi ⁊ irrūpe ar
mataq̄ʒ militū manu ingressi iter iureiurādo se obstrinxere nō redituros domū nisi arcē intrassent. Sense
re ciues moxq̄ʒ arma sumētes p̄sidiū in arce maiꝰ collocauere. instabat ciuile bellum ⁊ atrox pugna ꝓ arce
nec dubiū videbaṫ q̄n magno suo malo principes cōmissuri p̄liū essent. Stetit diu res in ancipiti. ciuibus
tueri arcē stabile propositū erat. ducibꝰ q̄ arcē intrare iurassēt turpe videbaṫ. infecta re domū reuerti atvim
inferre plenū piculi erat. Postremo ꝯuētū ē vt ingressi pcipes arcē paululū immorati potato vino exirēt
atʒ ita delusa magis q̄ʒ ipleta religio est. Postridie arx ꝯsensu prouincialiū in tres partes diuisa duas acce
pere albertus ⁊ sigismundus reliquā impator. Delectiq̄ʒ prouīciales sunt q̄ lites fraternas dirimāt ⁊ sum
ma illꝰ ptās data. ꝙ graue iudiciū ꝯ potētes ē. Nobilitas ⁊ eccīaꝝ pncipes impatori fauētiores sunt. plebei
albertū pferūt magno se iudice q̄sq̄s tueṫ. Multa sunt in hoc cesare q̄ laudare possis. corpꝰ egregiū ⁊ spēs
impatore digna. animꝰ sedatꝰ ac trāquillꝰ. ingeniū pspicax. memoria tenacior. religiōis ardēs zelꝰ. ingēs
cupiditas pacis ⁊ ocij. Singularē virtutē in q̊uis hoīe diligit dignāq̄ʒ p̄mio ducit. edificat splēdide. ortos
tm̄ ⁊ gēmas plus equo admiraṫ ⁊ amat. ⁊ in rebꝰ gerēdis tardior ac remissior ē. tenacē pleriq̄ʒ accusauerīt
et ad rē minꝰ attentū. id fecere proxi āncessores sigismūdꝰ ⁊ albertꝰ cesares. q̄ꝝ prodigalitati cuiusuis ꝯpa
ta liberalitas videri auaricia pt. Ceterū fridericꝰ nec sua profundit nec aliena diripit. vbis factisue tēperās
Albertꝰ frater eiꝰ longe dissimilis. celer in aggrediēdis rebꝰ belli ⁊ glie appetēs. piculi cōtemptor audax.
laboris patiēs. manu atq̄ʒ ingenio promptꝰ. pecunias inter amicos partiṫ ac profundit. inter opes paup.
in pauptate diues. nulliꝰ rei magis q̄ʒ fame auarus.

De Morauia germanie prouincia

Procedēti p austriā in aq̄lonē morauī occurrunt gēs ferox ⁊ rapinaꝝ auida inter hūgaros bohemosq̄ʒ
transdanubiū sita. Hāc prouinciā euo nostro Sigismūdus impator alberto genero suo. qui postea
impauit dono dedit. Rebellātē ⁊ impata facere recusantē albertꝰ magnis affecit cladibus. nā supra q̄ngen
tas villas vna excursiōe ꝯbussit. mortales multos neci dedit. pecꝰ oē pene abegit. iugūq̄ʒ ferre pfidā gentē
coegit. In hac ꝓuincia ciuitates ⁊ opida romane eccīe ritū tenēt ⁊ catholice fidei cōsentiūt. Barones oēs
ferme hussitarū labe infecti sunt. Hic cū verbū dei p̄dicaret Johānes capistranꝰ ⁊ in errōres hussitaꝝ vehe
mentiꝰ veheret baronis nō parui noīs quē Czernahorā vocāt secuta ꝯuersio. qui relicta priore pfidia cū
duobꝰ milibꝰ subditoꝝ veritatem romane sedis amplexꝰ est. Prothasius filꝰ eiꝰ doctrina ⁊ moribus cla
rus nō diu postea Olomucēsis eccīe pōtificatū obtinuit. Ea ēvnica ciuitas morauoꝝ ep̄alis. Regnū aliq̄n
inter morauos fuit latissimū ac potētissimū. qđ vsq̄ʒ ad filiū Suatocupi durauit. cuius fortunā in bohemi
ca cōscripsimꝰ historia. At cū filꝰ suatocupi eccīaʒ dei spernere cepit regnū gēti adēptū ē. qđ postea roma
ni cesares in bohemiā trāstulerūt. In hac ꝓuincta cōplura sunt oppida plena populo ⁊ opibꝰ abūdantia.
inter q̄ Brunna principatū obtinet. znoyma sigismūdi obitu memorabilis. hac nulli transitꝰ patet nisi ar
mato potētiorīq̄ʒ. latronibꝰ oēs additꝰ obsidentibꝰ. Sermo gēti mixtꝰ est theutonicꝰ ⁊ bohemicꝰ. supant
tm̄ bohemi quoꝝ ē regionis imperiū. q̄ gētes olim morauiā incoluerint nō facile dixerim. q̄ʒtūvo ex lectiōe
ptolomei accipe licet martomāni ⁊ sudini cadiq̄ʒ morauiā ⁊ austriā q̄ trāsdanubiū iacet incoluisse videnṫ.

De Slesia germanie prouincia

Slesia post morauiā sequiṫ haud ignobilis prouincia quā fluuiꝰ odera p̄labiṫ inter oēs germanie na
tiones late cognitus. fontes eius hūgarie mōtibꝰ que Slesie ad orientē iungūṫ mare baltheū cursuʒ
terminat. Lōgitudo regionis circiter. lxxx. stadia. Caput gētis wratislauia ē amplissima ciuitas ad ripaʒ
odere sitā priuatis ac publicis edificijs magnifice ornata. cuiꝰ ep̄atū maiores nr̄i aureū vocauere. Hussita
rū bella luteū reddidere. In hac vrbe regnāte apud bohemos wenceslao orta seditiōe cōsules. quoꝝ p̄ma
ptās ē p fenestras ex p̄torio in forū p̄cipitati gladijs ac lanceis irate plebis excepti dirū spectaculū p̄bue
re. cuius rei auctores sigismundus impator paucis post annis securi pcussit. Duces Slesie multi nūero in
ter quos paterna hereditas p capita diuidiṫ hinc scissa multas in ptes prouīcia freq̄ntes calamitates in
currit. crebris exposita latrocinijs. Inter hos duces vnū esse ferūt noīe bulconē quē apoliēsem appellāt.
Qui glogouie residens delitijs ac voluptatibꝰ deditus vsq̄ʒ adeo insaniuit vt neq̄ʒ inferos neq̄ʒ supos esse
diceret. aīasq̄ʒ cū corpibꝰ silꝰ ꝓrsus interire putaret. Eccīaʒ vel nūq̄ʒ vel raro ingressus ē. Sacramētis xp̄ia
nis prorsus abstinuit nisi q̄ abusus mr̄imonio vxore q̄ sibi ingrata esset relicta alterā supduxit. q̄ ne pel
lex appellari possit nō nisi p solennia mr̄imonij cōiugi voluit. Slesite sub impio bohemoꝝ cōstituti sunt.
nūc tm̄ impata facere detractāt. Georgiū nouū regē admittere recusantes. wilhelmū saxonie ducē secuti. q̄
regnū bohemie ad se ptinere affirmat ꝓpter ꝯiugē q̄ latislai bungarie atq̄ʒ bohemie regis soror fuit. Sla
dius eiꝰ litis arbiter erit. Sermo gentis maiori expte theutonicꝰ. q̄ʒuis trāsoderā polonica lingua p̄ualet
Ob quā rem nō immerito quidam hoc in loco germanie terminū esse oderam putauere. q̄ʒuis idem fluuiꝰ
in septentrionem vergens germanicas partes ripis ambobus alluit.

De Polonia sarmatica

Libet in hac parte germanie linq̃re fines ⁊ ad orientē ac septētrionē sarmaticas inuisere gētes. Polonia vasta regio ē q̃ Slesie ad occidētē proxia. hūgaris. lituanis ac prutenis cōtermia. Hic cracouia ē pcipua regni ciuitas. in q̃ liberaliū arciū scola floret. Sbigne⁹ huic vrbi p̄fuit eps lr̃az doctrina ⁊ morum suauitate insignis. a quo plurimas accepim⁹ epl̃as multo sale ⁊ romana elegātia ↄditas. cui ob singulares virtutes romana eccia insignē cardīalat⁹ honoris rubentē pileū misit. Ciuitates polonie p̄ter cracouiā paz nitide ⁊ materia lignea ferme oēs dom⁹ cōponūt plerasq̃ luto liniūt. plana regio ⁊ nemorosa est. potus gēti cereuisia ē ex tritico atq̃ humulo facta. vini rarissim⁹ vsus. nec vinee cultura cognita. ager cereris ferax. multa gēti armēta. multa feraz venatio. equū siluestrē p̄ter cornu ceruo similē edūt. feras q̃z boues venāt̃ q̃s prisci vros vocauere. pisce ac volucrib⁹ abūdāt. argēto atz auro inops terra. vectigalia regi pua Regnū in q̃tuor ptes diuisere maiores. has p circulū anni rex ambit. q̃libet ps. trib⁹ mēsib⁹ regē ⁊ curiam pascit. qb⁹ exactis ad alterā ptē fit trāsit⁹. Statuta sunt q̃ p̄stare prouīciales optet. si māserit vltra p̄finitus tp̄s rex suo viuere sumptu cogit̃. Cū rex gētis patrū nostroz tēpestate obijsset relicta filia wilhelmus dux austrie ī mr̃imoniū eā accepit. illiq̃ reg̃ p̄fect⁹ ē. Nō placuit polonis rex theutonic⁹. Vlatislaū ex lituania vocauere eiecto q̃ wilhelmo cōiugē ei⁹ ⁊ regnū nouo regi tradidere. Gentilis fuerat vlatisla⁹ ⁊ ydola coluerat. sed baptisma cū regno suscipe nō recusauit. cōuersus ad xp̄m religiosuz se principē gessit. multos ex lituanis ad euāgeliū traxit. pōtificales eccias nōnullas erexit. epōs magno honore prosecut⁹ ē. inter eq̃tādū q̃tiēscūq̃ turres ecciaz inspexit detracto pileo caput incliauit. deū q̃ coleret̃ in eccia venerat⁹. Cū tartaris regni limites infestātib⁹ feliciter dimicauit. prutenos maximo bello vicit. de q̃ inter res prutenicas memorabim⁹. Ex priore cōiuge prolē nō sustulit cū q̃ mr̃imoniū haud legittimū fuit. ex scd̃a iā ferme nonagenaria duo nati sunt filij Vlatislaus ⁊ cassimir⁹. eo mortuo vlatisla⁹ regnū polonie accepit. Cassimir⁹ lituanie ducatū cōsecut⁹ e. prior q̃z ad hūgarie regnū accersit⁹ in bello turcoz vt añ narratū ē cecidit. qua re cognita solliciti poloni pceres d̄ successore fridericū marchionē brādeburgēsē q̃ puericiā ī reg̃ trāsegerat linguāq̃ gētis ⁊ mores tenebat vt regnū accipet rogarūt. respōsum datū ē Casimiz lituanie ducē q̃ frater eēt defuncti regis heredē extare sciscitari eius animū optere cui fraternū p̄mūq̃ regnū cupiēti impedimētum afferre e dignitate sua frideric⁹ nō duceret pari ex moderatiōe ⁊ albertus bauarie dux erga latislaū alberti filiū vsus ē q̃ bohemie regnū sibi oblatū recusauit. Frideric⁹ quoq̃ impator ⁊ ab hungaris ⁊ a bohemis ad hereditatē latislai vocat⁹ nūq̃ audire sustinuit q̃ patrueli p̄iudiciū faceret. Ingēs laus nr̃e etatis ⁊ magnū decus germanici nois. q̃uis nō ambigo esse aliquos q̃ nō tā iusticie q̃ ignauie tradūt alienis regnis quēpiā abstinere. ego qd̄ recti speciē h3 nō laudare nō possum. Casimir⁹ aūt ⁊ si difficile a lituanis dimitteret̃ q̃ suū apud se principē retinere cupiebāt. in poloniā veniēs pacificā regni gubernationē accepit. nec diu postea sororē latislai regis duxit vxorē. multa ei aduersus fratres theutonicos qui sancte marie appellant̃ bella fuere. de quibus in rebus prutenicis referemus.

Lituania

Lituania ⁊ ipa late patēs regio polonis ad oriētē ꝯnexa ē palustris ferme oīs ⁊ nemorosa. witoldꝰ hu-
ic ꝓfuit vlatislai frater. ꝙ relicto idoloꝝ cultu cū regno polonie xp̄i sacramentū accepit. Magnū witol-
di nomē sua tēpestate fuit. quē subditi adeo timuerūt vt iussi laq̄o se suspendere parere potiꝰ ꝙ̄ pn̄cipis indi-
gnationem incidere voluerīt. Detractātes impiū insutos vrsina pelle. viuētibꝰ vrsis q̄s eā ob cāꝫ nutriebat:
dilaniādos obiectauit. crudelibꝰ ꝙ̄ alijs affecit supplicijs. Eq̄tās arcū sp̄ tēsum gestauit. si quē ꝯspicatus ē
aliter incedere ꝙ̄ voluit cōfesti sagitta ꝯfodit. multosq̄ꝫ ꝑ ludū interemit sanguinariꝰ carnifex. Ut esset inter
pp̄lares ⁊ ip̄m pn̄cipē certū faciei discrimē radere barbā oībꝰ impauit. id vbi successit. faciliꝰ em̄ cernitis ꝙ̄
barbe iacturā feratis. tōsus ip̄e mentuꝫ ⁊ caput ꝑdijt capitale intermīatꝰ suppliciuꝫ. Si q̄s ꝓuīcialiuꝫ pilos
faciei capitisue deponeret. Rex a cesare sigismundo lituanioꝝ appellatꝰ priꝰ obijt ꝙ̄ legati diadema ferētes
se ꝯuenirent. Successor Sindrigal vrsaꝫ nutriuit q̄ sueta ex manibꝰ eiꝰ panē accipe sepe in siluas vagebat.
redeunti vsq̄ꝫ ad thalamuꝫ pn̄cipis ostia queque patebāt ibi cōfricare ac pulsare pedibꝰ ostiuꝫ cuꝫ fames af-
fuit cōsueuit. cui pn̄ceps aperiens cibuꝫ p̄buit. Cōspirauere nobiles aliq̄t adolescētes aduersus principem
atꝫ vrse moduꝫ secute sumptꝭ armis cubiculi pn̄cipalis ianuā cōfricauere. credidit Sīdrigal vrsam adee osti-
umq̄ꝫ apperuit ibiq̄ꝫ mox ab insidiātibꝰ cōfossus interijt. Prouīcie deinde gubernatio ad casimiruꝫ ꝑuenit
Ad lituanos estiuo tp̄e difficilis trāsitus est. palustribꝰ aq̄s cuncta ferme obsidentibꝰ. hyems p̄bet aditum
astrictis gelu lacunis. mercatores sup̄ glaciē ac niuē iter faciunt. plurium dieꝝ cibaria in vehiculis ferentes.
nulla certa via meatꝰ (sicuti in mari sideꝝ) cursus ostendit. rara inter lituanos oppida neq̄ꝫ frequentes villē
Opes apd̄ eos p̄cipue aīaliuꝫ pelles q̄bꝰ etas nr̄a zobellinos armelinosq̄ꝫ noīa indidit. vsus pecunie ignotꝰ
locuꝫ eius pelles obtinēt. viliores cupri atꝫ argēti vices implent ꝓ auro signato p̄ciosores accipiunt. Ma-
trōe nobiles publice ꝯcubinos habēt ꝑmittentibꝫ virꝭ quos mr̄imonij adiutores vocāt. Virꝭ turpe ē ad le-
gittimā cōiugē pellicē adijcere. soluunt tm̄ facile mr̄imonia mutuo cōsensu ⁊ iteꝝ atq̄ꝫ iteꝝ nubunt. multum
his cere ac mellis est. q̄ꝺ siluestres in siluis apes cōficiunt. vini rarissimus vsus ⁊ panis nigerrimꝰ. Armēta
victuꝫ p̄bent multo lacte vtentibꝰ. Sermo gentꝭ sclauonicꝰ est. latissima em̄ est hec ligua ⁊ in varias diuisa
sectas. Ex sclauis em̄ alij romanā eccl̄iaꝫ sequunt̄ vt dalmate. croatani. carni ac poloni. Alij grecoꝝ sequun-
tur errores vt bulgari. rutheni ⁊ multi ex lituanis. Alij ꝓprias hereses inuenere. vt bohemi. morani. bosnē-
ses. quoꝝ magna ꝑs manicheoꝝ imitat̄ insaniā. Alij gentilꝭ adhuc cecitate tenent̄. quēadmodū multi ex li-
tuanis ⁊ idola colētes. hoꝝ magna ꝑs euo nr̄o ad xp̄m cōuersa postꝙ̄ vladislaꝰ in ea gente polonie regnuꝫ
accepit. Noui ego hieronimuꝫ pragenseꝫ sacris lr̄is apprime eruditū vite mundicia ⁊ facundia singulari
claꝝ q̄ annis supra vigīti in heremo camaldulensi in appēnino etrusco pn̄iaꝫ egit. hic oriēte apd̄ bohemos
hussitaꝝ heresi fugiens pestifeꝝ virꝰ in poloniā trāsiuit. vbi acceptꝭ lr̄is a vlatislao rege cōmendaticijs p̄di-
caturꝰ euāgeliuꝫ xp̄i ad witolduꝫ pn̄cipeꝫ in lituaniā penetrauit multosq̄ꝫ pp̄los witoldi fauore fretꝰ ad sa-
lutiferā dei nr̄i fideꝫ cōuertit. venitq̄ꝫ tandē ad sinodū basiliensem vocatꝰ a iuliano scī angeli cardīale. cuꝫ
de rebꝰ bohemicis agereť narrabat hic multa de lituanis q̄ pene incredibilia videbant̄. Audiebam ego ex
alijs eiꝰ dicta nec mouebar vt crederē. libuit audire hoīem atꝫ ab eiꝰ ore relata cognoscere. comites mei fuē-
runt nicolaꝰ castellanꝰ qui tunc iuliani cardīalis domuꝫ regebat. bartholomeꝰ lucemanꝰ archiep̄i mediola-
nensis scriba ⁊ petrꝰ noxetanꝰ cardīalis firmani secretariꝰ viri graues ⁊ docti hoīem in cella transrhenum
apd̄ carthusienses cōuenimꝰ. cuiꝰ hec narratio fuit. Primi quos adijt ex lituanis serpentes colebāt. p̄ersfa-
milias suuꝫ quisq̄ꝫ in angulo serpenteꝫ habuit cui cibuꝫ dedit ac sacrificiuꝫ fecit in feno iacenti. hos hieroni-
mꝰ iussit oēs interfici ⁊ in foro adductos publice cremari. inter quos vnus inuentus est maior ceteris quē
sepe admotuꝫ igni cōsumere nullo pacto valuit. Post hos genteꝫ repit q̄ sacruꝫ colebat igneꝫ eumq̄ꝫ ꝑpetu-
um appellabat. sacerdotes templi materiā ne deficeret mīstrabāt. hos super vita egrotātiuꝫ amici cōsulebāt
Illi noctu ad igneꝫ accedebāt. mane ꝟo ꝯsulētibꝰ rn̄sa dātes vmbrā egroti se apd̄ ignē sacrū vidisse aiebāt.
q̄ cuꝫ se calefaceret signa vel mortꝭ vel vite on̄disse. victuruꝫ egrotuꝫ facies on̄sa igni. ꝯ̄ si dorsuꝫ ostentasset
morituꝝ ꝓtendit. testari igr̄ ⁊ rebꝰ suis ꝯsulere suadebāt. Delusioneꝫ hāc esse hieronimꝰ on̄dit ⁊ ꝑsuaso po-
pulo deleto tēplo ignem dissipauit xp̄ianosq̄ꝫ mores induxit. Profectꝰ introrsus aliā gentē repit q̄ solē cole-
bat ⁊ malleū ferreū rare magnitudīs singl'ari cultu venerabat̄. Interrogati sacerdotes q̄d ea sibi veneratio
vellet. rn̄derūt oli pluribꝰ mēsibꝰ nō fuisse visum solē quē rex q̄dā potētissimꝰ captū ꝯclusisset in carcere mu-
nitissime turris. gigātē deinde opē tulisse soli ingētiq̄ꝫ malleo ꝑfregisse turrī solēq̄ꝫ liberatū hoībꝰ restituisse
dignū itaq̄ꝫ veneratu instrmentū eē q̄ mortales lucē recepissent. Risit eoꝝ simplicitatē hieronimꝰ inanēq̄ꝫ fa-
bulā eē mostrauit. solē vero ⁊ lunā ⁊ stellas creaturas eē on̄dit. q̄bꝰ maximꝰ deꝰ ornauit celos ⁊ ad vtilitateꝫ
hoīm ꝑpetuo iussit igne lucere. Postremo alios pp̄los adijt q̄ sacrā coluere siluā vt q̄ arbor ꝓcerior fuit eo
cultu digniorē putauere. Predicauit huic gēti pluribꝰ diebꝰ fidei nr̄e aperiēs sacramēta. deniq̄ꝫ vt siluā suc-
ciderēt impauit. vbi pp̄ls cū securibꝰ affuit nemo erat q̄ sacrū lignū ferro ꝯtingere auderet. prior itaq̄ꝫ hiero-
nimꝰ assumpta bippēni excellētē quōdā arborē detrūcauit. tū secuta multitudo alacri certamīe alij ferris alij
dolabrꝭ alij securibꝰ siluā deijciebāt. ventū erat ad mediū nemoris ibi quercū vetustissimam ⁊ an̄ oēs arbo-
res religione sacrā ⁊ quā potissime dei sedē putabāt ꝑcutere aliq̄ꝫdiu nullꝰ p̄sumpsit. postremo vt ē alter al-
tero audatior intrepidās q̄dā socios q̄ lignū insensatū ꝑcutere formidarēt eleuata bippenni magno ictu cuꝫ
arborē cedi arbitrareť tibiā suā ꝑcussit atꝫ i t rā semianimꝰ cecidit. attonita circa turba flere. ꝯq̄ri. hieronimū
accusare q̄ sacrā dei domū violare suasisset neq̄ꝫ iā quisq̄ꝫ erat qui ferrū exercere auderet. Tū hieronimꝰ illusi-
ones demonū eē affirmās q̄ decepte plebis occulos fascinarēt. surgere quē cecidisse vulneratū dixitmꝰ impe-
rauit ⁊ nulla in p̄te lesum on̄dit. ⁊ mox ad arborē adacto ferro adiuuāte multitudine ingēs onꝰ cū mag̃ fra-
gore ꝓstrauit totūq̄ꝫ nemꝰ succidit. Erāt in ea regione plures silue pari religione sacre ad q̄s dū hieronimꝰ
amputādas ꝑgit mulieꝝ ingēs numerꝰ plorās atq̄ꝫ eiulās vitoldū adijt sacrū locū succisum querit̄ ⁊ domū
dei adēptā in q̄ diuinā opē petere cōsuessent. inde pluuias. inde soles abstinuisse. nescire iā q̄ in loco deū q̄-
rant cui domiciliū abstulerit. eē aliq̄s minores lucos in quis dij rn̄dere solebāt eos ꝙ̄ delere hieronimū vel-
le. qui noua q̄dā sacramēta introducēs patrū morē extirpet. rogare igiť atꝫ obtestari ne maioꝝ religionem
aufferri sinat. sequūť ⁊ viri ⁊ mulieres neq̄ꝫ ferre posse nouū cultū asserūt. relinq̄re potiꝰ terrā ⁊ patrios la-
res ꝙ̄ religionē a maioribꝰ acceptā dicūt. Motꝰ ea re vitoldꝰ veritusq̄ꝫ pp̄loꝝ tumultū xp̄o potiꝰ ꝙ̄ sibi desf-

se plebē voluit reuocatisq̧ lr̄is q̄s Ƀsidib⁹ pūciaꝝ dederat. iubēs parere Iberonimo boīez ex prouincia decedere. iussit hec nobis iheronim⁹ ꝯstāti vultu nihil hesitās ac ꝑ iuramentū affirmauit. dignum fide ⁊ ḡuitas sermonis ⁊ doctrina oñdit ⁊ viri religio. nos que accepimus immutata retulim⁹ veri ꝑiculuz nō assumimus. ꝑsuasi tñ ⁊ nos ⁊ comites ab eo recessimus.

De Russia

Ruthenī quos appellāt crossanos vt Strabo videt lituanis cōtermi sunt. gēs barbara incōpta. apud quā opulentē ecciaz obtinuit ysidor⁹ cardialis sabinensis. cui⁹ supra mētionē fecim⁹. In hac gente ciuitatē ꝑmaximā tradūt nogardiā appellatā. ad quā theutonici mercatores magno labore ꝑueniūt. magnas ibi opes fama est. ⁊ multū argenti pellesq̧ ꝑciosas vendētes atq̧ ementes. pōderato argento nō signato vtūtur. lapis in medio fori q̄dratus est quē q̄ ascendere potuerit neq̧ deiectus fuerit pricipatū vrbis assequitur ꝓ ea re q̄ armis dimicauit sepeq̧ vna die plures ascendisse ferunt, ⁊ ꝑsepe seditiones in populo emersere.

De liuonia nunc germanie prouincia

Liuonia deinde xp̄ianoꝝ vltia prouinciaꝝ ad septentrionē ruthenis iūgūtur. Tartari eā sepe incurrunt. in q̄ nostra etate magnas acceperūt strages. Frēs teuthonici qui b. marie vocātur hāc armis q̄siuere ⁊ xp̄i sacra suscipe coegerūt. cū esset antea gentilis ⁊ ydola coleret. Eā alluit ab occidente mare baltheum qđ plerīq̧ veteruz occeanuz esse putauerunt. nōdum septentrio vt hodie cōgnit⁹ grecis atq̧ italis fuit. xp̄iana religio hāc orbis ꝑtē nr̄o generi aperuit q̄ ferocissimis gētib⁹ detersa barbariā mitioris vite cultū oñdit. baltheus sinus adeo late patet vt incōpte magnitudis apđ aliq̄s videat. Origo ei⁹ ex britanico mari ducitur. qđ germanicū appellari ꝑt. nā ⁊ germanie magna ꝑtē alluit. Ostiū ei⁹ in occidēti est nōlōge a cheronosso cimbrica quā daciā hodie vocāt. Excurrēs aūt in orientē in septentrionē pandit insulasq̧ magnas ambit. Occidētale litt⁹ noruegi occupāt. ad septentrionē semiferos hoīes esse tradūt. cū q̄b⁹ nullū lingue ꝯmerciū nauigātes habēt signis tñ ⁊ nutib⁹ ꝯmutare merces ferunt. meridionale litt⁹ saxonibus ⁊ prutenis traditur. orientale vt diximus liuones tenent.

De massagete

Inter liuoniā ⁊ prussiā paruā terrā eē ferūt vni⁹ ferme diei latā itinere s̄ lōgissimā a prutenis ad liuones quā massagete colūt gēs neq̧ gētilis neq̧ vere xp̄iana. polonoꝝ impio parēs. atq̧ hinc regnū polonie ad mare ꝓtendit ⁊ baltheū quē dixim⁹ sinū redeūti ex liuonia in germaniā ꝑ littus balthei maris.

Prussia nunc germanie prouincia

Post massagetas pruteni se obiciũt q̄ ripas vtrasq̄ vistule amnis accolũt. Js ē sarmacie atꝫ germanie terminꝰ. Qui exoriēs in mōtibꝰ q̄ polonīā hūgariāq̄ dirimunt. ptē polonie irrigat. prussiaꝫ vero q̄ lōga ē ꝑcurrit. ab oppido torni vsq̄ dantiscū q̄ in loco balthēū influit. Hūc fluuiū aliȷ̄ vistulā vt diximus q̄bus etatis nr̄e sermo ꝯgruit. Aliȷ̄ iustulā. q̄dā instulā vocauere. qđ vltra fluuiū ē sarmatici iuris fuit. qđ citra germanici. ad oriētē ac meridiē masonite poloniq̄ rura coluit. occidētē saxones occupāt. aq̄lonem balthei maris excipit littus. frumēti ferax regio ē. aq̄s irrigua ⁊ plena colonis. multa ambicōsa oppida. multi maris sinuosi reflexꝰ amenā efficiūt. pecoꝝ ingēs vis. multa venatio. piscatio diues. Vlmerico olī hanc terrā incoluisse iordanꝰ tradidit. q̄ tpe gothi ab insula scandia incōtinētes descēdere. q̄ ꝑ instulā (vt ille ait) wlmerigoꝝ terras inuaserūt. Ptolomeꝰ aūt a maxobios ⁊ alaunos venedes ac sitones penes istulā fluuium habitare affirmat. Barbara hec gēs ⁊ ydoloꝝ cultrix vsq̄ ad fridericū imꝑatorem eiꝰ nois scđm fuit. Sub eiꝰ vo imꝑio cū amisissent xp̄iani tholomaidē sirie ciuitatē frēs theutones q̄s sctē Marie diximꝰ appellari inde fugati in germaniā rediere. viri nobiles ⁊ rei militaris periti q̄ ne ꝑ ociū marcerent fridericum accedētes prussiā germanie cōterminā xp̄i cultū spernere dixerūt. Sepe illiꝰ gētis hoies in saxones ceterosq̄ vicinos excurrere. ingētē vim pecoꝝ atꝫ hoim abigere. eē in aio sibi ꝯpescere barbarā gētem. annuat tm̄ imꝑator ꝓuinciā q̄ fribus ꝑpetuo iure possidendā tradat si eā armis acq̄rāt. iā eīm masonite duces qui se eius terre ⁊ dn̄os affirmabāt ius suū fribꝰ cesserāt. Grata oblatio friderico fuit q̄ collaudato ꝓposito q̄s voluere frēs sub aurea bulla lr̄as ꝯcessit. Jlli sumptis armis breui tpe q̄cq̄d prutenici iuris citra vistula fuit occupauere. Exin tranato fluuio vetustam ⁊ late patulam quercuꝫ in castelli modū erectis ꝓpugnaculis iuxta ripā munierūt. vbi collato p̄sidio vlteriores prutenos vexare ceperūt. pugnatū ē sepe ꝓ quercu ⁊ ingētes paganoꝝ copie fugate ⁊ delete sꝰ. bellū plurimis annis ꝓductū ē. ad extremū fortuna fratrū ip̄io arridens oēm eis prussiā subiecit. victe barbare nationes iugū subire. Ex illo tpe lingua theutonica introducta ē ⁊ cultꝰ xp̄i gētibꝰ imꝑatꝰ. Eccie q̄ꝫ pōtificales erecte trās vistelā pomesaniēsis. culmēsis. sambiensis warmiensis. ad quā defuncto Frācisco ep̄o ꝓuitatē nr̄aꝫ postulauere canonici Calixtꝰ s. ponti. max. annuente senatu ap̄lico comēdauit. Que vna ē illis in ꝑtibꝰ suo vtēs iure. nec subiecta fribꝰ. reliq̄s ep̄os religionis habitū gestare optet. Quo in loco munitā quercū fuisse diximꝰ. nobile oppidū exedificatū ē qđ marieburgū vocāt. ⁊ arx nobilis atꝫ amplissima. Hic sedes magni mḡri q̄ cūctis fribꝰ p̄est prussiā incolētibus. Sūt ⁊ aliȷ̄ duo in eadē religiōe mḡri. alter liuoniā regit. alter couētus alemanie gubernat. Theutones huius religionis inuētores fuere ac ꝓpterea nemo ad eā recipit nisi theutonicꝰ nobilibus ortꝰ parētibꝰ ⁊ cui ꝓpositū sit ꝓ tuēdo xp̄i euāgelio aduersus salutifere crucis inimicos armis depugnare. Ob eā rē vestimentis albis vtunt nigra cruce insuta. barbā oēs nutriūt exceptis q̄ in sacris altaribꝰ seruiūt. ꝓ canonicis horis dn̄icā orōnē vsurpāt neq̄ lr̄as discūt. magne his opes nec minor potētia q̄ regibꝰ. Sepe cū polonis de regni militibꝰ receptis atꝫ illatis gladiȷ̄s cōtendere nec totis viribꝰ belli fortunā experiri recusarūt. Cū vlatislao casimiri q̄ mō regnat. patre cōtraxerāt ambe ꝑtes validissimas atꝫ ingētas copias polonis lituani ⁊ tartari iūcti erāt q̄s duxerat vitoldus. Theutonici frēs ex tota germania vires consciuerāt. postq̄ ꝓpe ad. xx. ferme stadia vterq̄ cōsedit. exercitꝰ spe plenꝰ ⁊ impatiēs more prutenoꝝ magr̄ caduceatorē q̄ belluꝫ regi denūciaret ⁊ duos enses in q̄s staret victoria misit facta ꝑtāte vt quē vellet hostis eligeret. alterū sibi remitti iussit. Accepit vlatislaꝰ alacriter nunciū donatoq̄ caduceatore ⁊ vno retēto gladio remisit alterum mox iussi sunt milites arma induere belliq̄ signū datū. xl. milia eq̄tū in ambobꝰ castris fuisse ꝓditū inuenio. Vlatislaꝰ tartaros ⁊ lituanos primū inire certamē iussit ⁊ Polonis subsidiarias acies elegit. Contra prutenus auxilia in postremis habuit florentem ordis sui militiā in exercitꝰ frōte collocauit. cōmisso p̄lio inermes q̄dā tartari ⁊ lituani magna strage cesi sunt vrgebat tū multitudo nec terga dare polonus metuēs audebat. atrox pugna supra cadauera occisoꝝ edebat. nec tā vulnerat prutenꝰ alacer q̄ excipe vulnꝰ tartarꝰ videbat. Protractū ē diu certamē. ꝑacta ingēs occisio lituani tartariq̄ velut pecudes mactabant. ac cū nouꝰ sꝑ hostis emergeret defessi tāta cede ꝑacta theutones versare ferrū vix poterāt ⁊ iā remissius pugnabāt. qđ vbi vlatislaꝰ aīaduertit tū primū polonoꝝ aciē validā ac ferro rigētē immitit. fit subita irruptio instaurat q̄ p̄liū. nō tulere theutones recētis agmīs impetū. impar pugna recētis ac fatigati militis fuit. oritur mox fuga ex ꝑte fratrū. ferit terga polonꝰ. Mḡr ordīs vbi suos cedere videt. nec iā vllā in auxiliȷ̄s speꝫ esse aīaduertit collecta militū manu hosti sese obiectauit. occidit. fit fedior fuga. nec priꝰ theutonicꝰ fugere q̄ polonꝰ ꝑseq̄ desistit. Perierūt in eo bello ex ꝑte fratrū multa hoīm milia. inter q̄s viri primariȷ̄ q̄s vocāt ꝯmētatores equestri dignitate insignes cū ip̄o mḡro circiter sex cētos. nec polonis incruēta victoria cessit tartaris ac lituanis magna ex ꝑte cesis. bellū hoc anno decio ⁊. cccc. supra mille gestū ē pꝰ xp̄i saluatoris ortū. Prussia fortunā regis secuta oīs excepto burgomarie ad victorē defecit. Sꝫ interueniēte Sigismundo cesare pax inter frēs ⁊ polonū ꝯstituta ē. ꝑcussūq̄ fedꝰ pecunia polono data prussia reddita fratribꝰ. nec deinde vsq̄ ad friderici tꝑa q̄ nūc imꝑat in possessione agri sui turbata religio ē. Sub eiꝰ vo imꝑo cū populares graue sibi iugū fratrū existimarēt fedꝰ inter se inire in hūc ferme modū vt. xvi. viri singulis annis certis in locis conuenirēt q̄ ꝓuicialiū q̄relas ad vsus fratrū audirēt nec sinerēt quēpiā indigne vexari. Ex his q̄tuor ex religione viros assumi voluere. q̄tuor ex p̄latis ecciaꝝ. pariq̄ numero ex nobilibꝰ ac ciuitatibꝰ hisq̄ parere oē voluere. Per idē tp̄s diuisa inter se religio fuit. aliȷ̄ magnū magistrū seq̄bant. aliȷ̄ q̄sdā cōmēdatores q̄ mḡri regimen improbabāt. Mḡr vt populares sibi alliceret fedꝰ ip̄m incōsulto fratrū ꝯuētu approbauit. Fridericꝰ q̄ꝫ imꝑator eidē federi robur adiecit cautiōe tm̄ inserta ne ꝑ suas lr̄as ius religiōis lederet. mortuo deinde magistro q̄ fedꝰ accepat ⁊ altero in eiꝰ locū suffecto nicolaꝰ pon. max. legatū misit q̄ ꝓuiciā prussie inspiceret. cognitoq̄ rex statu q̄rtū legatꝰ retulit populariū fedꝰ dānauit. vtq̄ ab eo discedēter anathema interminatꝰ imꝑauit. q̄bꝰ ꝑtinaciꝰ in sententia ꝑseuerātibꝰ ex ꝯsensu ꝑtiū lis ad Fridericū cesarē deducta ē. ad quē rursus cā cognita dānato federe iussi pruteni sunt ad obediētiā fratrū redire q̄ eā ꝓuinciā e manibꝰ infideliū suis armis vēdicassent multoq̄ sanguie coemissent. q̄ re ciuitatibꝰ nūciata mox arma in fratres ppl'ariter accepta sunt. ex q̄bꝰ plures capti atꝫ occisi. castella eoꝝ euersa. arces a fundamentis eiecte q̄nq̄ ⁊ q̄nq̄ginta oppida in eā rebellionē cōspirauere. ꝫ cū nō satis rē suā cōtra religionē sine externa ope tutā putarēt Casimirū regē polonie sibi dn̄m asciuere deuotū fribꝫ sanguinē qui fortunam patris eius

expti fuissent. ille cū exercitu ꝓuinciā ingressus dedētes sese ciuitates in ptātē accepit. cū q̄ frēs diu varia victoria dimicarūt. plures fuere ꝯgressus. inter q̄s memorabilior q̄ apud caniciū oppidū hābit⁹ ē. xviij. milia polonoꝝ obsidionē in eo loco tenebāt. i q̄s etiā rex ip̄e casimir⁹ fuit. oppūgnabat oppidū dies noctesq̧ machinis admotis. Rudolph⁹ pīceps sagane vn⁹ ex slesie ducib⁹ tūc religionis ductabat exercitū. q̄ laturus obsessis opē cū septē milib⁹ militū aggredi regē nō dubitauit. cōmissum ē p̄liū in ꝯspectu oppidanoꝝ summa vtrinq̧ ꝯtentiōe atq̧ ardore. cesis hinc atq̧ inde cōplurib⁹. cū suos referre pedē rudolph⁹ aīaduertit increpās ignauiā fugientiū intermīatusq̧ necē aciē sistit. ⁊ ꝓgressus in mediū cū recēti pugnatoꝝ manu acre certamē instaurat. hos sternit. illos ꝯfodit. fit subita reꝝ mutatio. vrgēte rudolpho cecidit polon⁹. rursusq̧ casimir⁹ retinet suos pugne seip̄m miscet ⁊ tanq̄ ex integro ptinaci ꝯtentiōe certat. occidit in pugna rudolphus. rex v̄o eq̄ deijcit. meliores ex vtraq̧ pte occubūt. Postremo cesum credētes poloni suū regē desperata victoria fugā arripiūt. rex ab amicis adiut⁹ vix ex clade erept⁹ ē. Rudolph⁹ morte sua victoria religioni peperit. Ex polonis supra sex milia cecidisse ferunt. ex teuthonib⁹ q̄z nō pauci pire. Post eā cladē res polonica nutare apud prutenos cepit eo inclināntib⁹ ppl̄is q̄ belli fortuna cōuertit. stat tn̄ adhuc anceps exit⁹ et alteri⁹ mart[is] iudiciū morat. Fert inter hos frēs olī mortuo mḡro cū de successore ageret vnū fuisse q̄ rogat⁹ eligere quē putaret religioni vtiliorē seip̄m elegisse dicētē nolle deierare. scire se cogitatiōs suas. alioꝝ corda ignorare. si magistrat⁹ sibi cōmittat nō dubitare q̄n reipublice bene consultū eat. motos eius verbis reliquos ad ministrationem illi credidisse que saluberrima deinde fuit.

Saxonia magna germanie prouincia

Post prutenos saxonicū nomē īcipit gēs valida ⁊ latissima cui ab occidēte wesera apō āti[q̄]s visterg[i]⁹ fluuī⁹ t minū fac plerīq̧ vsq̧ ad rhenū ꝓtēdi saxones arbitrati sīt. aq̄lonarē plagā dani obtinēt ⁊ mare baltheū. ad meridiē frācones. baioarij ⁊ bohemi siti sīt. orīetalē plagam slesite sil̄ ⁊ pruteni obtinēt. In his terminis īclusi sīt thurīgi. lusacij. pomeraniq̧ q̄s oēs saxonici iuris eē volūt. priores tn̄ thurigos in ea t̄ra ꝯsedisse q̄ saxones aiūt. hos eīn grecā sobolē eē affirmāt. ex macedonie classib⁹ aduectā q̄ thuringos multis bellis defatigatos paternis agris deiecerit qō mihi nō fit verisimile. Est eīn vetustissimū in germanica terra saxonicū nomē cui⁹ oēs veteres meminere. thuringos nemo antiq̄ꝝ noīat q̄ germanicas gētes enumerāt. In

aduentu primo francoꝝ q̄ tpe valentiniani cesaris germaniā intrauere thuringos noiari repio. Ob quaꝫ rē male q̄drat historia veritati q̄ thuringos priores saxonibꝰ in germania fuisse ꝯtēdit. Fatebor tn̄ saxonie li-mites aliqn̄ minores fuisse aliqn̄ maiores nā sicut imperia ita ⁊ prouīciaꝝ limites ex pte variant. Carolus magnꝰ īpator mlta cū saxonibꝰ bella gessit priusq̄ xpi cultū acciperet eosq̄ magnis afflixit cladibꝰ. Postq̄ v̄o deficiēte apd̄ francos caroli magni genealogia romanū impiū ad teuthones orīētales rediit. Saxonum aucta dignitas ē. inter quos plures impatores fuere. singulari prudētia ⁊ reꝝ gestaꝝ magnitudīe clari. ma-xime v̄o tres ottones q̄ sibiīnuīcē successere de romana eccia optime meriti quoꝝ virtute prolatos saxonie fines minime dubitarim. Inter pomeranos q̄ orientē saxonie incolūt oppida sunt digna noīe Uisniaria et Sundis Grisuoldia Stetinū ⁊ Rostochiū. in quo scola liberaliū artiū haud ꝯtēnēda. ⁊ hec q̄dē mari pxi-ma multis ac diuitibꝰ negotiatoribꝰ habitatū ē. ⁊ in mediterraneis caminū pōtificalis ciuitas. cuius dioce-sis latissima est. nec minor magūtina credit. Epūs loci romano dūtaxat p̄suli subest. Brādeburgēses in du-as marchias diuidūt q̄ꝝ altera vetꝰ altera noua vocat. veterē marchiā plabit albis fluuiꝰ. in cuius littore Stendalū ē oppidū ⁊ gadelenū ⁊ soltuedelū ⁊ ostroburgiū. Nouā marchiā intersecat fluuius odera haud mlto inferior albi. In cuiꝰ rippa francfordia ē diues emporiū ⁊ lucensis ciuitas. Spredo quoq̄ fluuiꝰ eādē ꝓuinciā irrigat equādꝰ. tiberi. berlinū in eiꝰ littore iacet. Est ⁊ aliō flumē hortellū nūcupatū q̄o Brādebur-giū ex quo marchia nomē hꝫ in duas ptes diuidit veterē ac nouā efficiēs. ibi ep̄alis sedes ē ⁊ marchionuꝫ tribunal ad eiusdē fluminis ripā. Auelburgiū quoq̄ situ ē pontificalis ciuitas. ⁊ circū nobile territorium. cui prigenitza ē nomē multū refertū oppidis ⁊ marciali pplo plenū. Caput misnensiū ciuitas misna ē vnde nomē regioni datū ē. hāc quoq̄ albis alluit fluuiꝰ. hic valida arx ⁊ in ea cathedralis eccia. In hac quoq̄ ꝓ-uincia multa sunt oppida marciali pplo plena. ⁊ martinopolis in honorē martis a veteribꝰ ꝯdita mersebur-giū hodie vocāt. Est lipzg vrbs diues mercatoꝝ emporiū p̄claroq̄ studio insignitū. In thuringia nobile oppidū ⁊ caput gētis Herfordia magūtino pōtifici subiecta studiis liberaliū arciū insignis. Nuburgensis quoq̄ ciuitas duci saxonie parēs. hec oīa iure saxonū vtūt ⁊ lingua isdē moribꝰ freti. Ceterū veri saxones madeburgēses nullo dubitāte habent. Bremēses quoq̄. alberstatēses. hildesinēses. verdēses. brūsuicēses hamburgēses. luneburgēses ⁊ lubicēses. In madeburga archiep̄al sedes habet. ⁊ in honorē scti mauricii ex q̄drato lapide diues tēplū Ottonū nobile opꝰ ⁊ in eo scti Florēti corpꝰ. Credūt quoq̄ vnam e sex ydriis ibi eē in q̄bꝰ vinū ex aq̄ factū a dn̄o saluatore euāgelistaꝝ tradit historia. hāc plebibꝰ ostendūt materia mar-morea ē ac plucida vini capax q̄tū equꝰ ferre possit. Alterā ac minorē apud hildeniēses eē affirmāt. Uexil-lū quoq̄ sancti mauricii hic quotānis ostendit. magistratꝰ vrbis ius ciuile romanoꝝ abbreuiatū ⁊ saxoni-ca lingua cōscriptū nō sine reuerentia custodit q̄o magni Caroli auctoritate firmatū tradūt. eoq̄ in decisiōe cāꝝ circū vicine gētes recurrūt. magna ⁊ venerabilis eaꝝ legū auctoritas habet. Bremēses gl'iaꝫ suā ducūt danoꝝ gentē ad xp̄m eē ꝯuersam. Nō ē omittēdum quod de halberstadio tradit. Hāc ciuitatē oltemia pla-bit fluuiꝰ. In medio vero tumulꝰ assurgit. in cuiꝰ cacumīe planicies ē duoꝝ ferme stadioꝝ cōtinēs lōgi-tudinē. in cuiꝰ extremis angul' duo tēpla sita sunt. alterū pōtificale. alterūq̄ btē verginis appellāt. In me-dio late patet forū magnificis canonicoꝝ edibꝰ vndiq̄ cinctū. vrbs hec vocat quod sub tumulo iacet sub-urbiū appellāt. in mōte nulla laicoꝝ habitatio. Carolꝰ magnꝰ huiꝰ ecciē fundator habet. cuius festiuitas quotannis celebrat. xii. hic dignitates. xxiiii. p̄bende. Archidiaconatꝰ supra. xx. esse ferūtur. In hac eccia singulis annis vnꝰ ex pplo deligitur quē peccatis grauioribꝰ inq̄natū putāt hūc veste lugubri induūt ⁊ ob-uoluto capite prima ieiunii die ad ecciam ducūt indeq̄ pactis diuinis officiis eiiciūt. Is singulis q̄dragesi-me diebꝰ nudis pedibus ꝑambulat vrbeꝫ ⁊ eccias circuit neq̄ ingreditur neq̄ quemq̄ alloquitur: inuitatꝰ a canonicis ꝑ vices q̄o apponit comedit. somnus ei post mediū noctis in plateis ꝑmittit. Die iouis sctā post consecrationē olei rursus ad ecciam introducit ⁊ orōne facta a peccatis absoluit. pecuniasq̄ populus ei offert q̄ tn̄ ecciē dimittunt. hunc adā vocant ⁊ omni crimīe liberū putant. Circa alberstadiū ager optimꝰ ferax tritici. maturescētibꝰ frugibꝰ culmoꝝ altitudine equo insidentē hoīem ferunt excedere. ¶ Brunsuica oppidū tota germania memorabile magnū ⁊ populosum. munitū menibꝰ ac fossatis. turres q̄ꝫ ⁊ ꝓpugna-cula excellūt. magnifice domꝰ. ꝓpolite platee. ampla ⁊ ornatissima templa. q̄nq̄ hic fora. q̄nq̄ p̄toria ⁊ to-tidem cōsolatꝰ iura ciuibus dicūt. Hinc appellati duces brunsuicēses ⁊ tota germania nobilissimi. ottonū soboles. quoꝝ claritas cū potentia labente tpe defluit. ¶ Lubicensiū ciuitas potentissima ē sine cuiꝰ auxilio vix vnq̄ dacie reges cōtinere suos subditos valuere. xii. viri reipublice p̄sunt quos cōsules appellāt. quo-rū ꝑpetua p̄tās ē. ⁊ ī eq̄stri dignitate ꝯstituti sī. popularibꝰ nisi vocet nulla de regimīe vrbis cōsulēdi facul-tas. nec tn̄ huire plebs videt sua cuiq̄ substātia tuta ē ⁊ libertas saluis legibꝰ vt velit viuere. equū iudiciū cōsules agūt. ab his cesar si excesserit appellat. ¶ Saxonie nr̄a etate duces habēt. fridericꝰ ⁊ wilhelmus frēs quoꝝ alter electorē īperii gerit. alter regnū bohemie debitū sibi asserit vt supra retulimꝰ. Fuit cū brūsui-cēsibꝰ de electoratu dissensio. sigismūdꝰ impator litē diremit. sentētia vt sepe fit potētiori allusit. Alter ho-rū fratrū natu senior robustissimꝰ venator fuit. iunior alter belli appetēs ⁊ in armis exercitatꝰ. Crudelia in-ter eos diu bella exercuerūt hereditatis p̄tne cā. ⁊ q̄uis de pace sepe mētio fieret īpediētibꝰ tn̄ appollonio quē vice dn̄m appellāt ⁊ aliis plerisq̄ potētibꝰ q̄bꝰ ea discordia q̄stui erat. frustra oēs tractatus abiit. Sꝫ cū vastat| iā agris tota ꝓuīcia pessum iret appolloniꝰ v̄o fraternarū incēsor discordiarū ꝑ annū iubileū ro-mam petisset rogauit fridericus germanum suū vt ad se lipzig veniret secū de pace acturus. annuit wilbel-mus iter ingresso dixere consiliarii paratas sibi ⁊ qui cū eo irent insidias esse caueret ne se pditum iret neue suos ad necem traheret. Quibus ille at ego inquit libens moriar si vos prius necatos videro. qui frater-nas contentiones alitis atq̄ ita locutus sequi iussis qui se amarent vrgens calcaribus equum festino cur-su fratrem adiit. Quo cum semotis arbitris euestigio pacem composuit fedusq̄ pepigit. Magnus vir qui se tam liberaliter in potestatem dederit hostis. Magnus ⁊ alter qui hostem ex fratre factum rursus fratrem atq̄ amicū reddiderit. Appollonius interim Roma reuersus ⁊ qui cū eo sentiebāt ex Thuringia plurima oppida possidebāt. extermiati sunt appolloniꝰ in Coburga q̄o est frāconie oppidū aliq̄ꝫdiu se defendit. Sꝫ

cū salutem in eo loco desperaret nulliꝰ auxilio fretꝰ cū thesauris suis clā fugiēs ad bohemos migrauit. Ex
illo tpe qetē habuere saxones ꝙuis bohemi castella qdā ab eis repetētes sepe bellū minati fuerint. inducie
in hāc vsqꝫ diē arma ptiū tenuere. nūc maior lis oritura videt qm wilhelmꝰ regie sororis maritꝰ ad bohe-
mie regnū aspirare fert ꝙuis terre pceres altū regē sibi assumpserint. ¶ Libet hoc loco audax priuati ho-
minis inserere facinꝰ. Cōradꝰ de kauff nobili loco apud saxones natꝰ bellice rei pitꝰ. manu pmptꝰ ⁊ aīo im
perterritꝰ cū se patria pulsum ⁊ pīna hereditate priuatū p iniuriā friderici ducis existimaret scelꝰ ⁊ incredi
bili nr̄a etate ppetrauit. Arx ē in misna in alto mōte ⁊ in abruptis vndiqꝫ rupibꝰ sita altenburgiū puicia-
les vocāt. ad radices mōtis opppidū egregiū munitū ⁊ pplo plenū. iacet in arce duo friderici adolescētes
Ernestus ⁊ Albertꝰ educabant. huc cōradꝰ intēpesta nocte magnis itineribꝰ cū paucis comitibꝰ ɔtendit.
et admotis scalis pdente pedagogo arcē ingressus dormiētes adolescētulos in cubili ɔphendit intermī-
tusqꝫ mortē si vocē emitterēt funibꝰ colligatos extraxit. haud dubiꝰ qn pductos in bohemiā magno pcio
venderet. suasqꝫ cōtumelias eo pacto magnifice vltꝰ videret. iā siluā hirciniā q bohemiam a saxonia diui
dit ingressus erat. iā piculū oē trāsmissum putabat. cū iunior captiuoꝝ labore ac fame deficiēs ⁊ qetā sit ⁊
cibū poposcit. cuiꝰ pcibꝰ cōmotꝰ pdo ad carbonariū qndā diuertit afferriqꝫ panē ⁊ ceruisiā iussit. Interea
apud altēburgiū cognita tāte rei nouitate clamor exorit attoniti oppidiani raptim arma capescūt ⁊ pcio-
sam vēdicaturi pdā pcipiti cursu pdonis vestigia insectant. siluā ingressis fortuna blandit. q inter multos
tramites eū teneri suasit q recta duxit ad carbonariū ibi cōradꝰ dū puero cibū ministrat ex improuiso capi
tur ⁊ oblatꝰ pricipi audacissimi sceleris capite penas soluit. Fridericꝰ eodē pene nūcio q captos atqꝫ abductos
filios audiuerat recuperatos ⁊ ad domū reductos didicit. Saxonie ducibꝰ parua ve saxonie portio paret
¶ Sūt em̄ in ea puincia multi alij principes. multe ciuitates q vocant impiales. multi epi pprīū territo-
riū hn̄tes. Misna vero ⁊ thuringie maior ps ⁊ lausacie ⁊ franconie pleriqꝫ oppida his ducibꝰ paret. Jus
aūt eligendi romanū impatorē saxonie ducibus ex puo qdā pricipatu cōpetere asserūt inter misnā slesiāqꝫ
iacēte. cuiꝰ caput oppidū ē wittēberg vulgariter. id ē mōs albꝰ. In saxonia argēti mineras apud Goslariā
otto primꝰ impator inuenit qꝝ magni fuerūt redditꝰ. ibi ⁊ palaciū nobilis opis edificatū. hꝫ ⁊ fōtes ama-
ros saxonia ex qbꝰ sal coquit albū qd ad vicinas gētes defert. Saline vberrime atqꝫ ditissime apud lune-
burgiū habent ex qbꝰ multi monasterioꝝ abbates ⁊ multi ecclaꝝ plati vitā ducere cōsueuerūt. Fuit enim
questꝰ salis vberrimꝰ has salinas luneburgēses violēter vsurpauere. Ob quā rē ⁊ a nicolao pō. maxi. ⁊ a
friderico impatore augusto dānati sunt. Cōsolatꝰ qui eiꝰ rei auctor habebat auctoritate aplica deiectus ē.
Sꝫ fauore Bernhardi ducis brunsuicēsis paulopostea in pristinū statū redijt. ⁊ q nouiter cōsulatum adie
rant in carcerē cōijciunt. ciuitati rebelli ⁊ ecclasticoꝝ bonoꝝ rapaci sacris interdictū ē. nō tamē desunt qui
rem diuinā apud eos faciāt. Tantus est euo nr̄o ⁊ in populo ⁊ in clero auctoritatis ecclastice contemptus
Est in marchia brandeburgēsi nō magni nois ciuitas aquis circūdata quā hauelburg vocant. in eius dyo
cesis loco aspero ⁊ deserto paruū oppidū ē noīe welsnach. hic tres hostie habent ex quis cruorē sua spon-
te manasse tradunt. Ob cā rem magnus populoꝝ concursus est ⁊ nautaꝝ vota hic soluunt. Vulgo locus
ad sanctū cruorē vocant. Excessimus scribendi modū saxonie ciuitates noiatim cōmemorantes. id fecimꝰ
quia veteres scriptores parcissime de germania locuti sunt ⁊ tanqꝫ extra orbem ea natio iaceret. somnian-
tes quodāmodo res germanicas attingunt. ob eā rem dabit mihi venia fortasse ⁊ aliquis graciā habebit
si germanicas distribuentes prouincias vt res oculis subijciamꝰ paulo plixiores fuerimꝰ propositi nostri
metas egressi.

De dania vel dacia

Hoc loco qm̄ saxonie dania iūgit. Priusqꝫ germanie reliqs ptes absoluo de ipo danie regno viciniſqꝫ
regionibꝰ in aqlonē versis aliq referre institui nō indigna cognitu. tria sunt in septētrionē vergētia
regna sibiinuicē coherentia. danoꝝ qd hodie daciā appellāt. suecioꝝ ⁊ noruegioꝝ. ¶ Dania siue dacia di
cere volumꝰ ɔsuetudini seruientes germanie portio ē cheronēsi habēs formā. hāc quodā cimbri habuere
vn̄ illa inundatio barbaroꝝ emersit quā mariꝰ arpinas italiā petentē ac res romanas euertere minitantes
ad internitionē deleuit. Possidoniꝰ (vt Strabo refert) ɔiecturā facit. qd cymbri latrocinādo in certis erra-
bundi sedibus ad paludē vsqꝫ meothym militiā agitarit. ab eis em̄ cymeriū vocari bosphoꝝ arbitrabatur
quasi cymbricū cū grecoꝝ lingua cymereos cymbros nominent.

De Suecia

Suecia cincta vndiqꝫ mari plures cōtinet insulas. in qs est scandania apud veteres late memorabilis
hinc quoqꝫ populoꝝ innumerabilis multitudo egressa omnē olim europam armoꝝ turbine ac pcel-
la inuoluit. nā gothas qui hunos bello vincere pannoniā. misiā. macedoniā ⁊ omnē illiridem occupaue-
re. germaniam ytaliam ⁊ galliam vastauere ⁊ demū in hispania consedere hinc fuit origo.

De Noruegia

Noruegia q de ipo septentrione sortita est nomen cōtinenti p ruthenos iungit ⁊ in arcton protensa in-
cognite terre seu stricto glacie occeano vt pleriqꝫ fabulant cōtermina est. ad orientis partem ac meri-
diem baltheo mari alluit. ad occidentē brittannicus finit occeanus. Daciā theutones hodie danoꝝ appel
lant marchiā. cuius lingua germanis incognita ē. Ex noruegia venisse putant qui cimbroꝝ occupauerint
loca. In hac terra patrū nostroꝝ memoria voldimariꝰ regnauit in suecia. magnus aqnus ī noruegia quē
ferunt diuinū fuisse hominē miro prouincialiū amore atqꝫ obsequio cultum. huic cōiunx margaretha fuit.
Voldimari filia ex qua natus olaus patri succedens breui tpe vita functus regnū matri reliquit. ea ⁊ pa-
ternū adepta ē extincto voldimaro. At magno in suetia hoīeꝫ exuēte albertꝰ dux naupolensis vocatu ppli
dyadema suscepit. Qui dn̄atū vicine femine cōtemnēs bello daciā noruegiamqꝫ lacessere cepit. occurrit ei
magraretha coactis copijs ī campis late patētibꝰ pugnatū ē tanqꝫ ipa viri femie animū induisset. victꝰ al
bertus captusqꝫ ⁊ in triūphū ductus regnū amisit. dimissus tandē infame seniū in pr̄na domo finiuit. mar
garetha clarissima mulier tribꝰ impauit annis ad senectutē vsqꝫ magnifice ⁊ religiose subditos guberna
uit. Demū senio cōfecta cū tm̄ p se ferre nequiret impiū heinricū pomeranie ducē qtuor ⁊ decē annos natum
sibi filiū adoptauit regnaqꝫ illi cōmisit. ⁊ philippā regis anglie filiā dedit vxorē. Is cū cōiuge sine prole

defuncta) nubere vlterius nollet. tamq̃ꝫ q̃nq̃ꝫ ꝛ q̃nquagīta regnasset annos. ad extremū sub imꝑio friderici ꝑplari tumultu ex regio solo deturbat⁹ est. Et xp̄ofer⁹ bauarie dux sibi ex sorore nepos in ei⁹ locuꝫ suffectus q̄ auūculū suuꝫ. x. annis q̄bus ip̄e regnauit in insula gothica regnare ꝑmisit. Xp̄ofero aūt ex hūanis abeun⁹te. dacie ac noruegie coronā cristigerus accepit. Sueci vo in electione regis discordantes alij carolum eque/stri dignitate insignē. alij canutū ei⁹ fratrē natu minorē regno ꝑficiunt. Pendente adhuc electionis nego/tio carolus immissis militibus scoltonie qd̄ hodie scockhalm oppidū clam occupat. in q̄ regia sedes habet̄. Canutus ꝑ amicos arcē inuadit. hinc bellū inter fratres ortū ꝛ pugna diu anceps. occisis vtrumqꝫ plurib⁹ ea demū lege inducie pacte vt potestas eligendi regē exclusa nobilitate plebi fieret. in qua cū carolus gratio/sior esset maiestas regni ad eum defert̄. Canut⁹ priuatā vitā degit. Carolus vo nouo regno tumidus atꝫ in/solens armatis nauibus heinricū etatē confectū. nulli noxiū sibi ip̄i viuentē e gothia ꝓpulsauit. qui etiam hodie in hūanis agens apud pomeranos (vnde illi origo fuit) ꝑuo contentus vitā agere fert̄. Q̄ꝫ sint incerta mortalia ꝛ q̄inuida suo exemplo docent. qui tribus potentissimis regnis exutus nec paruam insulam in q̄ decem annis delituerat vsqꝫ ad mortem retinere potuit. etate plenissimus. Sed neqꝫ carolo scelera sua im/punita fuere. qui dum xp̄i eccīas ꝑsequit̄. religionem comtemnit. sacerdotes dispoliat. festos dies obserua/re prohibet. iura diuina ꝛ humana a Johanne benedicti filio vsalensium p̄sulem viro cordato ꝛ impigro. a quo nobilitas regni excitata est magno p̄lio supatus ac regno ꝓpulsus in parua insula nonlonge ab ostio vistele ꝓpe prussiam exilium agit. Cristigerus in locum eius assumptus pietate ac iusticia melior. Iterum tria regna nostro tp̄e in vnum redegit. cui ꝛ gothia paret. gothoꝝ quondā sedes ꝛ patria.

Bohemia

Bohemoꝝ mõ res gestas attingere ac sitũ referre locoꝝ ratio exigeret. Bohemia eñ intra limites ger-
manie inclusa tota aquilonibꝰ exposita ẽ habẽs ad oriẽtẽ morauos ⁊ slesitaꝝ ptẽ. ad aquilonẽ saxo-
nes ⁊ misnẽses. ad occidẽte agrũ noricũ. ad meridiẽ austriã ⁊ bauariã vndiqꝫ germanie pplis cicta. Latitu
do lõgitudoqꝫ eiꝰ pene par triũ fortasse dietarũ. silua hercinia vniuersam cingit. albis vero pclarior eius am
nis eã mediã irrigat. aliosqꝫ nõ pui nois fluuios excipiens vt multauiã que pene pragam mediam scidit. tã
dẽ p ꝯualles ⁊ abrupta mõtiũ nemorososqꝫ saltꝰ hercinie silue pceps labit p misnenses ꝓuiciã fluẽs prope
hãburg vrbẽ saxonie in germanicũ mare absorbet. Oppida regni memorabilia sunt. Praga regũ bohe-
mie dignissima sedes. cadanũ. bruxia. schlackẽwerdũ. cui ianũ cupri argẽtiqꝫ mineris celebratissimũ. regio
ꝓrsus frigida. armẽtis tñ feris ⁊ piscibꝰ habũdãs. ager ei optimꝰ. frumẽti ⁊ ordei feracissimꝰ. multa apud
eos etate nr̃a memoratu digna emerserũt. multa ꝑlia gesta sunt. multꝰ sanguis effusus. delete fũditus ciuita
tes. spreta ⁊ ꝯculcata religio. exorta ẽ hussitaꝝ heresis. adamitaꝝ pullulauit insania. debachati sunt thabo
ritarum ⁊ orphanoꝝ exercitꝰ. duo fulmĩa belli zyßka ⁊ ꝓcopiꝰ ꝓuĩciã ex arbitrio suo diripuẽ. iohẽs ⁊ ihe-
ronimꝰ qui pplm decepere in ꝯstãtiẽsi mag̃ sinodo demũ ꝯbusti. Jacobellꝰ cõradꝰ rokazana ⁊ petrꝰ angli-
cus euãgeliȷ̃ corruptores tãqꝫ mgr̃i veritatis hiti. q̃tuor reges extirpare pestiferũ virꝰ nõ potuere. vẽceslaꝰ
sigismũdꝰ albertꝰ ⁊ latislaꝰ qui apõ eos veneno extĩctꝰ creditꝰ ẽ. Postremo georgiꝰ rex creatꝰ ẽ qui hussita
rũ labe infectꝰ putat magnꝰ vir. alioquin ⁊ in rebꝰ bellicis clarꝰ. ẜ oĩa hec in historia que de bohemicis hiȷ̃s
rebꝰ edidimꝰ ꝯscripta sunt. ibiqꝫ de situ regiõis ⁊ gẽtis moribꝰ ꝓ captu nr̃o mẽtionẽ fecimꝰ. inde igit assu
mẽdũ erit q̃cquid huic opi de rebꝰ bohemicis deẽ videbit. nos ceptũ sequẽtes iter inferioris germanie pro
uincias. deinde ad supiores reuertemur ptes.

De phrisia ꝓuincia germanie

Phrisones ad occeanũ siti ab oriẽte saxoniã cõtigũt. ad meridiẽ westualos. ad occidẽtẽ traiectensiũ terre
iũgũt q̃q̃ ⁊ ipos traiectẽses pleriqꝫ phrisones eẽ volũt. Inter q̃s ottonẽ inuenio phrisingensis eccĩe
ꝑsulẽ q̃ res germanicas haud impite scripsit. Albertꝰ eps magũtiꝰ qui fuldense mõasteriũ erexit. cũ religi
onẽ xp̃i ꝑsuadere phrisis niteret ab eis interfectꝰ ⁊ martirio coronatꝰ ẽ. Gẽs eadez ferox. armis exercitata.
robusti ⁊ ꝓceri corpori. securi ⁊ intrepidi animi. liberã se esse gliat. q̃uis philippꝰ burgũdie priceps eiꝰ se
terre dñm vocet. Reuera phrisia libera ẽ suis vtens moribꝰ. exteris nec parere sustinet nec dñari cupit. haud
inuitꝰ phriso pro libertate mortẽ appetit. dignitas ĩ hac gẽte militaris inuisa. Sublimẽ virũ q̃ se ceteris effert
nõ ferũt. mgr̃atꝰ ãnuos eligũt qui rẽpublicã eq̃ iure disponãt. Femĩaꝝ impudicitiã seuerꝰ puniũt. Sacerdo
tes ne alia cubilia polluãt sine cõiuge nõ facile admittũt. vix eñ cõtinere hoĩez posse ⁊ sup naturã arbitrãt
In pecoribꝰ oĩs eoꝝ suba est. ager planꝰ ac palustris est multo gramĩe fecũdꝰ. ligno caret bitumĩoso cesp ite
⁊ sicco stercore boũ ignes fouent. Ex hac gente tradit corneliꝰ tacitꝰ impante nerone duos legatos romã ve
nisse veritũ ⁊ malorogẽ qui põpey theatrũ intrãtes cũ vidissẽt q̃sdã cultu externo inter senatores sedere ⁊ i
tellexissent id honori eaꝝ gentiũ legatis dari q̃ ṽtute ⁊ amicicia romana pcellerent nullos mortaliũ aut armis
aut fide añ germanos esse exclamauerunt ac digredientes inter pr̃es ꝯsedere ob quã rem ambos nero ciui-
tati donauit

De holandia prouincia inferioris germanie

Holãdia quoqꝫ ꝓuĩcia germanie ad septentrionẽ occeano alluit mari. qđ reliquũ ẽ rheni fluminis bra-
chia intercipiũt insulãqꝫ cõficiũt. palustris pascuosa. pluribꝰ stagnis ac maris interfusa finibꝰ. nec deẽt
qui traiectũ nobilẽ vrbẽ in holãdia sitã dicãt. nobis haud alienum esse videt. Aliq̃ñ frisei traiectenẜ. aliq̃ñ
holãdie traditos esse vt sepe regionũ termĩos dñantiũ impia mutãt. nr̃a quidẽ etate neqꝫ frisie neqꝫ holan-
die dant. Pricipatꝰ eccĩe traiectensis impatori tm̃ subiȷ̃cit latãqꝫ possidet terrã diuersis meatibꝰ rheni ĩter
clusaz. cui ab oriente phrisiȷ̃ a meridie westuali iũgũtur. Holãdia septentrionẽ excipit. ab occidente ducatus
gelrie. de quo suo loco dicemꝰ rheno flumĩe distĩguitur. Impitissime vo ne dicaz falsissime nõnulli etate nr̃a
traiectũ gallice natõis ciuitatẽ esse dixẽrt. Cũ de põtificis ageretur electiõe. nã quo pacto traiectũ gallie dabi
mus trãs duo rheni brachia sitũ. Qui ⁊ qui cis rhenũ habitãt colonienses. cliuensesqꝫ cõstat esse germanos
Traiectensiũ quippe situs. mos sermoqꝫ germanicꝰ est. Traiectũ diues ⁊ pplosa ciuitas est. eps vrbis. xl.
milia pũgnatoꝝ si q̃ñ necessitas ingruit educit ad bellũ. Forma viris ac mulieribꝰ egregia. ab exteroꝝ incursu
et aq̃ꝝ inundatiõe ⁊ ꝓpria ṽtute defendũtur. Potꝰ genti ceruisia. vinũ mercatores afferunt. In hac ciuitate
memoria nr̃a multe seditiões fuere. cũ epm vni pti acceptũ altera recusaret. Desiderius aliq̃ꝫdiu epatũ quie
tem tenuit. deiñ a ciuibꝰ electus romani põtificis ⁊ vicinoꝝ pricipũ aduersus rebelles subditos auxilia iplo-
rauit. illi diefoldiũ quendã ꝯ ius phasqꝫ sibi ꝑsulẽ assumpsere. Martinꝰ põ. max. anathema ĩ eos promulga
uit. ꝯtẽpsere eccĩaz obstinati hoĩes. expiri optuit arma. ingẽtes burgũdoꝝ ducis vicinorũqꝫ pricipũ copie ad
uersus traiectenses ducte infeliciter pugnauere. victor cõtumax ppls. viȷ̃. annis eccĩe mãdata ꝯtẽpsit. desiderꝰ in exilio obiȷ̃t. Canonici qui propter eũ patria pulsi fuerãt waltraniũ morsensez archiepi coloniensis ger
manũ successorẽ eligũt. Agitata est in cõcilio Basilieñ. cã. cõfirmata electio. iterꝝ dãnata in cõcilio traiecten
siũ rebellio. iterꝝ frustra pugnatũ. Postremo missus ab eugenio legatus iohẽs cesariensis eps qui postea ad
cardĩalatus honorẽ vocatus morinensis appellatus cũ retulisset vnicã pacande prouincie viã esse diefoldio
ignosci eiqꝫ gentis ꝑsulatum cõmitti excluso waltranio rebelli populo satisfactuz est pulchre sane nulle victis
leges fauent sacrosqꝫ canones potentia vincit. Voluerunt calisti quoqꝫ impiũ eludere traicteñ. qui mortuo
diefoldo epm ab eo datũ recipe recusarũt. ẜ aparitibus philippi burgundie ⁊ potentia territi ⁊ primis co-
natibus infeliciter nisi furore deposito paruerunt.

De Selandia prouincia inferioris germanie

Ultimi germanoꝝ ad septẽtrionẽ ⁊ occidẽtẽ versi Selandini sunt insulares ppli rheni ostiȷ̃s obiecti. In
ter quos pcipue mitelburgẽses habentur. Ea ciuitas est egregie munita. diues opũ. negociationeqꝫ
maxime acconoda. cuius haud paruam partem anno supiore incendium assumpsisse relatum est. Incuria
ciuiũ id euenisse constat. q̃q̃ pleraqꝫ miracula referuntur que pretereo quia non satis digno testimonio cõ
probantur. Est ⁊ Brielum oppidum nõ ignobile aquis circũdatum. in quo etiam multi mercatores naui-
bus applicant. Nõ transibo nunc rhenum germanicas que ibi habitant gentes cõmemoraturus. Habitur
suo loco de his quoqꝫ dicendi facultas. prosequar veteris ac certe germanie populos. ⁊ qui iunguntur vel
traiectensibus vel phrisiȷ̃s ad meridiem expediam.

De westualia germanie prouincia

Westualia germanie prouincia

Westualia rheno fluuio ab occidēti claudit. visurgo ab oriēte quā veserā hodie vocant. a septentrione
phrisiā hʒ ⁊ traiectēsiū terrā. meridiē hassie mōtes excipiūt q̄s anobos pholome⁹ appellare videt. ex
quib⁹ amasis fluui⁹ orit q̄ Padeburnā ⁊ monasteriū nō ignobiles ciuitates alluēs. mediā ferme puīciā
intersecat ⁊ p phrisiā defluēs fert in mare. Salas q̄ʒ fluui⁹ westualiā irrigat. inter quē ⁊ rhenū cū drusus
germāic⁹ belligeraret domitꝭ hostib⁹ victor appetijt. Quō aūt cultores hui⁹ terre vocauit antiq̄tas diffici
le dictu ē discordantib⁹ auctorib⁹. Strabo vicinos rheni accolas hoc loco sugambros appellare videt. q̄
duce melone cū romanis bella gessere. victiq̄ʒ datis obsidib⁹ pacē obtinuere. quis calcata fide ⁊ pditꝭ ob
sidib⁹ rebellarūt. Pholome⁹ q̄ʒ a pte septētrionali germanie circa rhenū fluuiū Bussatores habitare tra
dit puos appellatos siccābros. oquenos ⁊ lōgobardos inuenio apud Straboné circa amasim fluuiū brute
ros habitasse q̄s drusus nauali bello supauit. Bruteros aūt bello victos ab austro in aquilonē ⁊ occeanu
dilapsos. Ob quā rē cōiecturā cape possum⁹ hos eē q̄ hodie pruteni appellant aq̄lonares ppl'i de q̄b⁹ su
pra dixim⁹. facile nāq̄ʒ bruteros in prutenos sermo ꝯuertit. Carol⁹ magnus multa cū westualis gessit p̄lia
eosq̄ʒ magnis afflixit cladib⁹ coegitq̄ʒ xp̄i religionē amplecti relicto ydoloꝝ cultu. quā cū sepi⁹ abnegassēt
nec iusiurādū aduerterētvt metu pene rebelligionē cōpescerēt occultos ꝯstituit iudices q̄b⁹ ptātē dedit vt q̄s
primū deierasse aliquē cōperissent aut fregisse fidē aut aliq̄d aliud flagiciū cōmisisse mox illū supplicio affi
cerent vbi primū cōprehēdi posset nulla citatione p̄uia aut defensione pmissa. elegit em̄ viros graues ⁊ re
cti amantes quos plectere innocentes haud verisimile sint. Terruit ea res westualos ac demū in fide conti
nuit. cum sepe in nemoribus ⁊ proceres ⁊ mediocres viri laqueo suspensi inuenirent nulla accusationi pri
us audita. Querentibus tamen causam cōstabat fregisse fidem. aut magnū aliquod scelus cōmisisse qui ne
cati reperiebantur. Id iudicium ad nostram vsq̄ʒ durat etatem vocaturq̄ʒ vetitum. qui ei presunt scabini ap
pellantur, quorū ea presumptio est vt per totam Germaniā iurisditionē extendere velint. Secretos habent

ritus ⁊ archana quedā quibꝰ malefactores iudicāt ea nodū quisq̃ reptus q̄ vel p̄cio vel metu reuelauerit. Ipoꝝ q̄z scabinoꝝ magr̄ ps occulta ē q̄ p prouīcias discurrētes criminosos notāt ⁊ referētes iudicio accusāt probantq̃ vt eis mos ē. damnatiq̃ describūť in libro ⁊ minoribus scabinis ꝯmittiť executio. reus ignarus sue dānationis vbicūq̃ reptus fuerit supplitio afficiť. Degenerauit aūt hoc iudiciū. nā ⁊ viles aliq̄ ꝑsone admittūť ⁊ ciuilia negotia tractare audēt. quibus erat solū de criminalibꝰ ꝑmissa ptās. In hac prouincia nr̄o tp̄e susatenses ab eccīa coloniensi destiuere. nec diuti no vexati bello multisq̃ cladibus affecti ⁊ obsessione ꝑtinacissima oppugnati ad obedientiā redire. cuiꝰ rei causa ⁊ theodricꝰ coloniensis antistes. q̄ westualoꝝ p̄riceps habeť. Et iohānes dux cleuēsis nō paruis inter se odijs cōtendere. Cū susatēses ad cliuēsium opes cōfugissent coloniēses saxonie duces ⁊ nō paruā bohemoꝝ manū in auxiliū accepisset. Apud monasteriū q̄z eiusdē prouincie ciuitatē ꝓpter eccīaꝫ quā walranꝰ theodrici frater sibi debitaꝫ existimabat acriter dimicatū ē. in quo bello multis hostiū cesis vnꝰ ex principibꝰ brunsuicēsibꝰ q̄ dux copiaꝝ fuit interceptus ⁊ in ptāteꝫ coloniēsis antistitis factꝰ. Est aūt westualia regio admodū frigida neq̃ frumēti habundans. pane vtunť nigro. ceruisia potus. vinū qđ rheno vehiť magno emiť p̄cio. opulēti tm̄ eo vtunť idq̃ raro. populus marcialis ē ⁊ ingeniosus. de q̄ ꝓuerbiū esse dicūt viciosos ⁊ fallaces westualia facilꝰ q̄ȝ stultos gignere. Hic q̃ȝ theodrici mentio incidit nō ē absre pauca de eo referre. cui inter viros illustres nostri seculi nemo locū negauerit. Origo eiꝰ ex familia morsnēsi apud germanos principes honoratissima fuit. Tres fratres habuit qui oēs supra sexagesimū annū vixere. Henricus natu maior paternū principatū gubernauit. Johānes monasteriēsem eccīam multis annis vsq̃ ad exitū vite sue summa cū laude administrauit. Valranius ⁊ ad traiacēsem eccīaꝫ ⁊ ad monasteriensem defūcto frē nequaq̃ aspirauit. Quis ad traiectā cōcilij basiliensis fauore ⁊ ad monasteriēsem nicolai pōtificis institutione vtereť. Theodricꝰ ip̄e cū bononie iuri pōtificio operā daret a Johāne. xxiij. summo pon. coloniēsem eccīaꝫ obtinuit. cui iā sex ⁊. l. annos nō sine plebis ac nobilitatis magno fauore p̄fuit. q̄ ⁊ si plurima ꝓ defensione eccīe sue vario euentu bella gessit in quis mō strennui militis. mō fortissimi ducis officiū impleuit. nunq̃ tn̄ domi aut sacerdotalia numia aut ciuilē administrationē neglexit. corp̄e pulchro ⁊ supra ꝯmunē staturā eminenti. aīo magno ⁊ pliberali. cuiꝰ pallaciū illustribꝰ sp̄ patuit hospitibꝰ.

Hassia germanie ꝓuincia

Inter westualos ac francones hassia iacet mōtana regio q̄ a rheno in septentrionē porrecta thuringie iūgiť. princeps gētis lātgrauius etate nr̄a ad impiū vocatꝰ. imparē se esse dixit q̄ tante rei molē sustinere posset. maluitq̃ paruo impio parentibꝰ sibi relicto vtiliter p̄esse. q̄ȝ magnū accipiēs dissipare. id quoq̃ sibi obstare ad rē xp̄ianā gerendā dixit. q̄z lr̄as ignoraret. Fuit tn̄ legū cultor. q̄s sibi patrio sermone exponi iussit. Quotiēs corā eo cā ventilata ē nec vnq̃ comptus est iniquā tulisse sententiā. Hic cū reformaturꝰ monasteriū qđdā sue ditionis ingrediť ⁊ inuitatus cū monachis edit venenū pro cibo inter edendū sumpsisse creditus est. nam ⁊ ip̄e ⁊ abbas qui reformationem petierat paulopost extincti fuerunť.

Franconia germanie superioris prouincia

Franconia ⁊ huic succedit nobilis sane ꝓuincia admodū potēs ab incolatu francorū sic appellata. Fran
ci q̄dē troiani ab origie fuerūt. q̄ deleto Ilio duce Priami magni ꝑami ex sorore nepote ꝑ pontū euxi-
nū ⁊ meothidas paludes in scithiā ꝑuenerunt. ibiq̄ʒ ciuitatē edificarūt quā vocauere Sicambriā. ex q̄ dicti
sicambri. Cōstat em̄ pꝰ euictā incēsamq̄ʒ troiā q̄ supfuerūt excidio in turmas tres diuisos in exiliū ꝓfugis-
se. ⁊ alios q̄dē Enea duce italiā petiuisse a quibꝰ albani ꝓdierūt. ⁊ deinde romā qui orbis imꝑio potiti sūt.
Alij sub Anthenore ꝑ medios achiuos elapsi illiricos penetrauere sinꝰ ⁊ regna liburnorū ad intimū adriati
cū pelagus accessere vrbēq̄ʒ cōdidere patauinā vbi sepultū Anthenorē tradūt. qui enecū fugas secū duxit
a quibus postea dicti veneti q̄rū est hodie ingens ptās terra mariq̄ʒ. Tercij vt diximus in scithiā penitrarūt.
quo in loco in magnā gentē coaluerūt. Cūq̄ʒ scitharū multi romano imꝑio subiecti essent ⁊ ipi quoq̄ʒ tribu
ta penderūt. m̄āserūt fectigales vsq̄ʒ ad tp̄a valentiniani cesaris. quo imꝑante alani vexare imꝑiū ceperūt.
imꝑator ꝟo proposito edicto libertatē in decenniū eis promisit qui alanorū ferocitatē cōpescerēt. allecto eo
p̄mio Sycābri arma susceperūt alanosq̄ʒ bello victos deleuere. Ob quā rē libertati in decenniū ab imꝑato-
re donati sunt ⁊ mutato noīe franci appellati. qd̄ actica lingua siue feroces siue nobiles sonat. Itali francos
nobiles liberos vocāt. Exacto decennio cū romani solita tributa repeterēt frāci ob ipāʒ libertatē effrenes fa
cti parere recusarūt. Pricipes eo tp̄e francis fuere priamꝰ ⁊ anthenor antiqui noīs ac ꝟtutis quibus copias
ductātibus ꝑliū cū romanis cōsertū est. in quo priamꝰ ipe cū fortissimis sue gentis cecidit. qui cladi supfue-
rūt ex scithia digressi sunt ⁊ ī germaniā profecti in ꝑtibꝰ thuringie cōsederūt cū pricipibꝰ suis priami ⁊ an
thenoris filijs marcomede scʒ ⁊ simone. Symo sine liberis decessit. Marcomede filiꝰ fuit foramūdꝰ quē si-
bi frācij regē creauere. ⁊ hic p̄mꝰ inter frācos regnauit. Huic fuit filiꝰ clodoweꝰ crinitꝰ a quo frācorū reges
criniti sunt appellati. ꝑ idē tempus gothi qui iā vrbem romam irruperāt vltra ligerū fluuiū in gallia sedes
inuaserūt. Burgundiones quoq̄ʒ iuxta rhodanuʒ habitabāt. qui ⁊ ipi paulōplꝰ reges hr̄e ceperunt. Fran

ei v̄o trāsmisso rheno romanos q̄ ea loca tenebāt fugarūt paulatimq̃ aucti potentia magūtiā. treueri. aggrip-
pinā hodie coloniā sup̄ rheno fluuio. tornacū. cameracū. remos. suesonā. aurelianū īuasere. ita vt ab aqtania
vsq̃ ad bauariā imp̄iū extenderet. Clodeueo aūt mortuo meroneꝰ successit filiꝰ a q̄ frāci merovingi dicti sūt.
Post meroneū hildericꝰ regnū adeptꝰ. dū luxuriose viueret a suis pulsus ē: Egidio romano in eiꝰ locū suffe
cto Hildericꝰ regno p̄uatꝰ ad Bisinū thurīgie regē ꝯfugit. cuiꝰ ꝯiugē p̄ adulteriū polluit. pꝰ octo aūt an-
nos reuocatꝰ aggrippinā inuadēs eiectis inde romanis magni regni sui p̄tē recupauit. Mortuo aūt egidio
filiꝰ eius Siagriꝰ in ciuitate suesona regnauit. Bisina aūt regina cū accepisset hildericū regnū recupasse re-
licto viro ad eū ꝯfugit a q̄ recepta ⁊ p̄ ꝯiuge habita Clodoueū ei pepit q̄ postea regnū adeptꝰ p̄mꝰ francoꝝ
regū xp̄i religionē accepit. a btō remigio baptizatꝰ. Illō aūt vitate caret qō pleriq̃ tradūt agrippinā ab in-
colatu francoꝝ vocatā coloniā. nā p̄usq̃ frāci germaniā intrarēt colonia romanoꝝ appellata ē a claudio cesa
re ꝯdita ⁊ ab eiꝰ ꝯiuge agrippina nūcupata. Fuerīt inter clodoueū ⁊ syagriū aliq̄ bella. postremo victꝰ sya-
grius ad alaricū gothoꝝ regē ꝯfugit q̄ nonꝰ a magno alarico regnabat. Reposcit a Clodoueo syagriꝰ atq̃
obtētꝰ occidit. Romani q̄ꝫ reliq̄ p̄ galliā habitātes exterminant. Clodoueus alemaniā sibi subegit. Gothis
q̄ꝫ ⁊ aqtanis bellū indixit eosq̃ supauit. occiso alarico rege. fert cū ad bellū ꝓgrederet si victor euaderet e-
quū btō martino vouisse. q̄. xij. ⁊ centū annos ań id tp̄s vita excesserat. victoria potitꝰ equū tradidisse eūq̃
centū solidis redimere voluisse. Stetisse equū immobilē donec p̄ciū duplicaret. q̄ ex re dixise regē fert. mar
tinū bonū auxiliatorē. esse negotiatorē carū. Hic clodoueꝰ vxorē duxit Clodosindā filiā regis burgūdionū
q̄ cū eēt xp̄iana aduc ei pagano iūcta ē. magnisq̃ p̄cibus virū rogabat vt baptizaret. natosq̃ filios clanculū
baptizabat. Cā aūt q̄ Clodoueū xp̄ianū fecit eē fert. q̄ꝛ cū pugnaret ꝯ sueuos ⁊ pene victꝰ esset votū vouit
xp̄ianū se futurū si ex p̄lijs euaderet. ob quā rē mutata fortuna ex victo victor factꝰ. subactis sueuis xp̄iane re-
ligioni se tradidit. cuiꝰ posteri in francia vsq̃ ad pipinū nanū patrē Caroli magni regnauerūt. Tūc v̄o hilde
rico scd̄o p̄ ignauiā regnū adeptꝰ ē. Detōso em̄ eo ⁊ in monasterio retruso pipinꝰ regnū accepit. Erāt tūc in
frācia maiores damos q̄ regnū gubernāt. Anno dn̄i septīgētesimo mortuo Dagoberto minore frācoꝝ rege
filiꝰ eiꝰ puulꝰ ī tutela pipini grossi quē alij ausgigi filiū dicūt in tutela fuit ⁊ p̄ īsidias perijt. Tūc griwaldꝰ fi
liꝰ legittimꝰ pipini grossi regnū vsurpās a ꝯsanguineis Dagoberti regis defuncti captꝰ ī custodia obijt. Per
idem tp̄s galli q̄ inter seq̄nā ⁊ ligerim fluuiū habitabāt aduersus frācos bella mouere ⁊ vsq̃ magūtiā excur
rentes eā ciuitatē obsederūt. Frāci rege carētes Carolū martellū ad regnū sublimare voluerūt q̄ regnū rennu
ens ducētū accepit gallosq̃ bello repssit. Prouīciā v̄o inter ligerim ⁊ seq̄nā q̄ nunc gandina vocabatur a se
carlingā vocari iussit. qō postea apō teuthonicos diu seruatū ē. Hic Carolꝰ ex alpheida nobili ꝯcubina pi
pini grossi filiꝰ fuit inclitꝰ vir ⁊ bello potēs. q̄ multa sarracenoꝝ milia gladio interemit ⁊ p̄r fuit pipini na-
ui q̄ carolū magnū genuit imp̄atorē toti orbi cognitū ex ꝯiuge Berta quā duxit ex grecia. Hoc ergo frāco-
rū genꝰ cū ex scithia in germaniā venisset ibiq̃ diu ꝯsedisset germanicū effectū ē. ⁊ terrā ip̄am p̄mo habita
uit a se franciā appellauit. Verū cū cresceret imp̄iū ita vt frācia aucta est adeo vt tota gallia ferme ⁊ magna
germanie p̄s a mōtibus pirheneis vsq̃ ad pānonie termīos francia diceret. nā q̄cquid frācis suberat fran
cia vocabat. ⁊ in duas p̄tes diuisa fuit. nā qō ē gallie occidētalis frācia dicebat. qō ē germanie francia di-
cebat orietalis. Et germaniā q̄dē eatenus extenderūt q̄tenus sermo germanicus ꝓtendit. nā q̄cquid est ci
tra rhenū teuthonice lingue ad frāciā orietalē p̄tinuit. Hec gēs sub carolo magno romanū imp̄iū meruit qui
afflictā longobardico bello sedē ap̄licā ꝯsolatꝰ ē. Carolꝰ em̄ q̄uis gallice potiret imp̄io germanꝰ tn̄ fuit. ī
germania natꝰ alitusq̃. Cuiꝰ sedes plerūq̃ ī aq̄sgrano fuit q̄ ciuitas theutonica ē. ibi pallatiū eiꝰ ⁊ caput on̄
dit. Eius posteri imp̄iū tenētes in gallia ⁊ germania regnauerunt. Deficiēte aūt masculina linea imp̄iū ad
germanos id ē ad frācas orietales redijt. inter q̄s p̄mus habitꝰ ē otto. Est aūt imp̄iū apō germanos nō eo
mō vt nemo īpare possit nisi germanꝰ ſ q̄m eligēdi īpatorē auctas germaīs tradita ē. Pleruq̃ germanꝰ eligi
tur. Eā ob causā cū vacasset imp̄iū p̄ obitū lodouici bosonis filij germani q̄ꝝ ea p̄tās germanū elegerunt ⁊
francū ex orietali frācia. ¶ Hec p̄misisse volumꝰ q̄m de frāconia sermo incidit. sunt eteni multi q̄ frācos eos
solūmō eē volūt qui circa parisiꝰ habitāt ⁊ illꝰ datū imp̄iū eē volūt q̄s rectiꝰ frācigenas quis appellauerit
Franconia v̄o vt nr̄a etate recipit a meridie sueuis ⁊ baiorarijs iūgit. ab occasu rheno. ab ortu bohemos ⁊
thuringos. septētrionē idē thurīgi hassiq̃ excipiūt. Prouīciā p̄labit haud ignobilis amnis quē moganus
vocāt. Pholomeꝰ hūc fluuiū menū appellare videt q̄ supiores germanos ab inferiorībꝰ eūdē diuidere affir
mat. neq̃ aliꝰ fluuiꝰ ē q̄ eā diuisionē aptius q̄ mogānꝰ efficere possit. Et hodie q̄dē inferiores germani vs-
ad magūtiā ꝓcedūt. abinde supiores vocāt. Moganꝰ v̄o ex mōtibꝰ bohemie ortꝰ in regiōe magūtie in rhe
nū exonerat. Ob quā rē nō defuerūt q̄ maguntiā mogūciā a mogano fluuio dici crederet. Perlabit idē flu
uiꝰ nō paucas ciuitates. q̄ꝝ illustriores sunt Herbipolis ⁊ Frāfordia. In Herbipoli nobilꝰ ep̄i sedes ē. qui
et franconū dux habet. ⁊ cū rē diuinā facit gladiū in altari nudū ań se hꝫ. In frāconia nobile emporiū ē ī q̄
snpi cū inferis germani ꝯuenīūt bis singulis annis. Ibi q̄ꝫ imp̄ator eligit ex veteri ꝯsuetudine. Ob quā
rē palā ē imp̄iū datū eē germanis q̄n inter eos eligit ⁊ coronat ⁊ sic demū ad culmē glīe. rome q̄ꝫ diadema
suscipit. ¶ Et ī franconia nobilis eccīa bābergēsis ad amnē regnicium sita. quam fundauit heinricꝰ scd̄s
imp̄ator. quē accole religiose colūt ⁊ sctm̄ habēt. ibi q̄ꝫ Berēgariꝰ sepultꝰ ē q̄ regnū italie vsurpauit ⁊ ab ot
tone p̄mo captꝰ in germaniā ductꝰ illic exulās obijt. Supra ciuitatem in edito mōte arx ē natura ⁊ arte mu
nita in q̄ nos aliq̄n cū ep̄o loci prādiū fecimꝰ. Albertꝰ nobilissimꝰ francoꝝ comes ⁊ ottonis saxonie ducis
ex filia nepos. cū ꝯradū comitē occidisset. q̄ lodouici regis fuisse filiꝰ dicebat in hāc se arcē ꝯtulit ⁊ aliquā-
diu regis obsidionē p̄tulit. difficilis expugnatio loci videbat. Ob quā rē ad dolos recursum ē. Otto ep̄us
magūtinꝰ minister sceleris inuētus ē q̄ ꝓfectꝰ ad albertū litis arbitrū se dixit rogauitq̃ albertū ad imp̄atorē
in castra descenderet. quia vel pacē ei daret vel in arcē reduceret incolumē. credidit albertus accepta iusiurād

di religione ottonem secutus est. vix arcem egressi erant cum otto vereor inquit ne diu apud imperatorem mo
rari oporteat vtilius fortasse consilium erat prius sumpsisse cibum. Laudauit albertus verba psulis et in ca
stellum rediens ottoni prandium dedit. quo sumpto ad imperatorem cum eo prexit vbi mox captus est et ca-
pitali sententia damnatus. cui archiepi fidem imploranti. respondit parum religiosus pontifex se fidei satis
fecisse qui semel reduxisset incolumem cũ ad prandium introiuit. bis reducere non pmisisset. infelix albert⁹
gladio obtruncatus est. Melius romani qui pari fraude vsi vnũ ex captiuis ab hanibale romam missis vin
ctũ remisere. Fraus em̄ vt inquit maximus orator astringit piuriũ non soluit. Predia que albertus habuit
ecclesie bambergensi postea cesserunt. Est autẽ Franconia partim plana partim montosa. montes ipi haud
difficiles sunt. ager non admodum pinguis. nam plerũqz arenosus est. multis in locis consiti colles vineis
gratum pducunt vinum. maxime vo apud Herbipolim. multe silue et multa venatio inest. Terra in mltos
partita est dominos. quis Herbipolensem ducẽ franconie dicant vt ante relatum est. Maguntina eccia et bã
bergensis plura obtinent loca. Palentinus qz comes haud paruã occupat partem. Marchiones brande-
burgẽses tanqz burggrauij nurmbergenses potentes in ea sunt. multe pterea ciuitates impiales apud fran
cones florent. ¶ De Nurmberga dubiũ est franconie an bauarie cedat ipm nomẽ indicat. ad baioarios vr-
bem pertinere. normberga em̄ noricũ montem significat. ob quã rem patet noricorum ciuitatẽ fuisse. norici
aũt baioarij successisse. et nunc ea portio terre baioarie que inter danubiũ et normbergam iacet noricũ appel
lat. Ciuitas tamen in prochia bambergensi est que ad francones ptinet. Ipi normbergenses nec baioari-
os nec francones videri volunt s terciũ quoddã sepatum genus. Urbs ea nobilis magnificis opibus pub
licis ac priuatis ornata. Amne pegnicio interlabit. in agro sterili et arenosa condita atqz ob eam rem indu-
strioso pplo. omnes em̄ aut opifices sunt aut negociatores. hinc multe illis diuitie et magnum in germania
nomen. Aptissima impatorum sedes. libera vrbs et in medio ferme germanie sita. Inter bambergam et norm-
bergam Forchem iacet famosum niueo pane oppidũ. Incole patriã fuisse pilati falso putant. ¶ In hac pro
uincia Fridericus marchio brandeburgeñ. potentissimus fuit impatori sigismundo inter caros amicos ha
bitus. Et qtuor filij fuerunt Johannes Fridericus Abertus et alter fridericus. Johanni qui primogenitus
esset electoratus imperij debebat. s iudiciũ patris fridericum ptulit qui scdo genitus erat et aptior ad obeũ
da imperij munera videbatur. Pri⁹ itaqz qz moreret hereditatem suam inter filios diuisit. Fridericum ele
ctorem istituit. neqz male iudicauit. nam fridericus inter principes germanie sapientia clarus habitus est.
cuius consilio multe puincie pacate sunt. Iusti quoqz atqz honesti tenax habet. Qui cum posset regnũ po
lonie ɔsequi p electionem baronum recusauit vt ante diximus. ne vero heredi iniuriaz faceret. Abertus vo
germanus eius cũ normbergensibus bellum intulisset omnes ferme teutonici principes ad se traxit. Comi
tes vero normbergensibus suppecias misere. Graue id et diuturnũ bellum fuit. in quo tot potentie concur-
rentes infensissimis odijs biennio certauere. nouẽ plia cõmissa feruntur. Ex quibus octo victor Albertus
confecit. in vno tamen victus succubuit. neqz de pace ɔueuit nisi postqz exustis agris. attritis villis. abacti
pecoribus. ruriculis interfectis. cõmeatus et pecunie contendentibus defuere. tũ quoqz pax ex alberti sentẽ
tia magis dicta. Hic albertus ab ipa pueritia ac teneris (vt aiunt) vnguiculis educatus. in armis pluribus
interfuit plijs qz alij sui temporis duces aut viderint aut legerit. Militauit in polonia. pugnauit in slesia. ca
stra posuit in prussia. hostes in bohemia fudit. stipendia in austria fecit. predas ex hungaria tulit. nullus in
germanie terre angulus quem non calcarit. armatus duxit exercitus innumerabiles. pstrauit ferocissimos
hostes. expugnauit munitissimas vrbes. in congressibus pugna prior iniit. victor e plio excessit. vltimus in
expugnatione oppidorum. sepe murum primus ascendit. ad singulare certamen crebris vicibus inuitatus nunqz
detrectauit. neqz vnqz non strauit hostem. In militaribus ludis quibus hasta contenditur vnus omnium re
pertus est. qui nunqz equo deiectus sit. et in omnes in se currentes deiecit. Ex torneamentis nunqz nõ victor
exiuit. Septies ac decies solo tectus clipeo ac galea cetera nudus vt est apud theutonicos duelli quedaz spe
cies in puocatores piter armatos lãcea acuta cucurrerit. nullo vnqz dãno affectus. cum aduersarios ipe nũ
qz non equo deturbauerit. Quibus ex rebus non iniuria teuthonicus achilles appellatus est. In quo nõ so
lum militares artes et impatorie virtutes singulari quadam gracia reluxere. s nobilitas quoqz generis. pro
certasqz corporis. ac venustas et viriũ robur. ac facũdia lingue admirabilem ac pene diuinum reddidere.

De Bauaria superioris germanie prouincia

Bauaria ad ortū estiuū ac meridie pte frāconie pximat, ea quoqȝ plata ⁊ diues terra est. cui ad meridiē alpes italie iūgūt. sueui ad occidentē ei⁹ solē recipiūt. Australes ac bohemi oriētē. Danubi⁹ mediam ferme plabit. Inter austriā ⁊ bauariā alij ysarā alij enū terminū posuere. Sueuos a bauarijs lyc⁹ distermi-nat amnis. Hāc olī regionē norici tenuere. cui⁹ adhuc porcio media inter ratisponā ⁊ nurmbergā trās danubiū sita (vt añ diximus) noricū appellāt. Baioarij aūt vñ dicti sint ⁊ vñ originē traxerint nō facile dixeri verū cū reperiar vetustissimos codices baioariā appellare quā moderni bauariā dicūt nō difficile trahor vt boioarios a bois dictos. ⁊ gallicā olī fuisse gentē. Huic opinioni strabo qnto cōmētatorio vires adhibet ita inqens. Priscis igit vt dixi tpib⁹ plurime gallor̄ gētes fluuiū incolebāt de pado loquit. e quib⁹ amplissimi fuerant boi insubres. ⁊ q olī cū gesatis senones romana p impetū potiti sunt vrbe. bos romani posterioribus annis fundit⁹ deletos pdiderūt. boios vo e finib⁹ eiecerūt. inde migrātes circūadiacentes histro locos cum thauristis habitarūt. bellū assidue cōtra dacos agētes. Cōstat igit boios in pannoniā cōsedisse. quo ex loco facile successu tpis in noricū cōterminā regionē migrare potuerūt. Idē qȝ Strabo locū q mō cōstātinēsis vocat designās paululū ab eo distare rhetos ait. ampli⁹ helnecios vindelicos. p⁹ vindelicos aūt desertā boiorū regionē esse affirmat vsqȝ pannonios. Ob quā rē satis iudicat boioarior̄ terrā a bois cultā fuisse. Idem Strabo germaniā describēs boios pri⁹ hirciniā habitasse siluā asserit. ⁊ cymbros agmine facto eor̄ inuasisse locū atqȝ a bois reiectos fuisse. Itaqȝ satis psuasum esse pt boioaricū nomē ex bois descēdere. Ager em̄ eor̄ trans danubiū hirciniā siluā nō parua ex parte occupat. Ea nūc germanica gens ē sermone vtens theutonico. neqȝ deserta regio vt Strabo tradit quo suo fortasse tpe fuit. nunc cultissima est. magnas atqȝ ambiciosas ciuitates habens ⁊ oppida nobilissima. quor̄ splendore nescimus tota europa que vincere possint. Ponti-ficales vrbes in ea qnqȝ sunt. qr̄ vna metropolica ē. Saltzburgā vocāt ex flumie saltza cui adiacet. veteres iuuaniā vocauere. In baioaria lodouic⁹ lodouici fili⁹ gibbo ⁊ struma deformis. Impia cōtra patrē bella suscepit. venerandū qȝ senē ⁊ auctoritate insignē. q quōdā regnū francie gubernasset in arce munitissima obsedit. S supis vltionē tāti sceleris petētib⁹ pri⁹ febre pcussus occubuit. qȝ pris animū in suā traheret sententiā

Ille in ptātē heinrici eiusdē familie duc[?] postea factꝰ breui tpe vitā finiuit. nec heinricꝰ diu supuixit. Qui cū
pbibuisset subditos in anno iubileo romā petere veritꝰ ne puincia pecunia exhaurire̅t eodē anno ad pr̄es su
os additꝰ ē. Successit ei lodouicꝰ filiꝰ ex sorore alberti cesaris natꝰ magni animi adolescēs. glie cupidꝰ ⁊ pe
cuniarum cōtemptor. q̄ iudeos oēs publice posit[?] edictis e suis dominijs extermīauit. Vxorē de saxonia duxit
neptē Friderici cesaris. multas germanie lites auctoritate sua cōposuit. q̄uis sepe multū conatꝰ reconciliari
cesari ladislaū regē nequerit. Albertꝰ eiusdē terre ac familie princeps postq̄ pr̄ eiꝰ arnestus puellā balnei cu-
stodē a b eo pdite amatā ⁊ in spē matrimonij susceptā apud strauburgā danubij fluētis demersit. cū diu vitā
in merore pegisset. tandē luctu pacto vxorē ex domo brūsuiceñ. duxisset. ex q̄ sobolē pulcerrimā sustulit. sub
impio friderici podagra laborās. sepositis ceteris curis sectatꝰ musicā assiduis cātibus ac sonis animū oble
lectauit. ⁊ venationi opam dedit. In saltzburga quā metropolicā in baioaria sedez obtinere diximꝰ tres ar-
chiepi fuere quorum vltimꝰ sigismūdus noie dū scismatis pcella deseuit. cū adhuc esset p̄positꝰ romanā ecciam
magnifice iuuit. Is archieps a nicolao pon. creatus lr̄as aplicas q̄bus cēsura in australes impatori rebelles
subminabat̄ in eccia sua publicari nō sinit siue metu potentie illorum siue q̄ anathemate suspenso pacez meliꝰ
inueniri putauit. ad quā cōponēdam ⁊ ipe descēdens in austriā non paruam operam impendit.

De Rhenensibus germanie superioris populis

Circa Rhenū q̄ flos germanie nr̄o tpe visit̄ inter theodricū magūtineñ. eccie p̄sulē ⁊ lodouicū comitez
palatinū rheni crebre dissensiones fuere ⁊ sepiꝰ ad arma vētū ē. totaq̄ circūregio rapinis atq incēdijs
vastata. Cū magūtino marchiones badēses ac brādeburgenses opē ferrēt. Palatino iacobꝰ treuereñ. anti
stes ⁊ nōnulle ciuitates assisterēt. mortuo lodouico palatino. q̄ relictā lodouici regis sicilie vxorē duxerat. fi
liū ex ea natū infantē adhuc Fridericus frater eiꝰ cōsentiētibꝰ terre optimatibꝰ arrogauit. gubernationē p̄-
uincie tanq̄ dn̄s accepit. Electorē imperij se dixit. celibatū. i. sine vxore esse imppetuū promisit. ne arroga-
to filio vxorē ducēs p̄iudiciū faceret. Rogatꝰ nicola. pon. q̄ntus id genꝰ adoptionis cōfirmauit. Recusauit
fridericꝰ impator sepe multū req̄situs. In sueuia albertus friderici frater impatoris cū pluribus ciuitatibus
variante victoria bellū gessit. ab vlmensibus cōitatū rotemburgeñ. litigando p sn̄iaz obtinuit. In marchio-
natu badēsi princeps Iacobꝰ iusticie ac prudētie fama inter germanos clarissimus. cū sibi ad humanā felicita
tē solā lr̄arum periciā deesse augere̅t. quos ex cōiuge legittima liberos sustulit ediscere lr̄as cōpulit. Inter quos
diuiso patrimonio cū carolo primogenito singl'aris industrie iuueni impatoris friderici sororē matrimonio
collocasset plenus annis haud inuitus e vita decessit.

De thirolensibus populis germanie

Tirolēses q̄ valles eni flumīs ⁊ athesis incolūt. cū sigismūdū pricipē suū in tutela Friderici cesaris exi-
stentē iā gratia diusculū ad se remitti frustra petiuissent sumpt[?] armis p̄fectos prouicie q̄s cesar institu
erat deiecerūt. ⁊ cū tridentini iussu epi cuius erant subditi in fide cesaris p̄seuerarēt cū exercitu eo puenere ci
uitatēq̄ metu pculsam proditione ceperunt ⁊ arcē obsidione fatigatam ad deditionē cōpulere. ex impactiōi
bus cum ce sare conueniētes minori q̄ crediderant felicitate suū dn̄m obtinuere.

De Suitensibus populis germanie

Suitenses mōtani ⁊ feroces ppl'i. cū thuricēses ex federe qd̄ cū eis pepigerāt destituissent. cōpato exerci-
tu in eorum agrū cuncta vastātes exiere: q̄bus cū thuricēses p̄lio congredi p̄sumpsissent vsq̄ ad interniti
onē cesi sunt. tātaq̄ Suitensiū inuictos hostes crudelitas ac rabies fuit vt eo ipō i loco parte victorie epulā
tes congestis necatorum corporibus ⁊ mensalia ⁊ sedilia ex illis apparauerint ⁊ aperiētes hostiū cadauera cru
orem biberint. corda dentibus laniauerunt.

De Alsacia alias heluetia populis germanie

In alzacia cui quōdā heluetia nomē fuit tūc gallici nūc germanici iuris prouicia. Cū lodouicꝰ delphinus
vienneñ in agrū basiliēsem omnē ferme militiā gallicā eduxisset ingētēq̄ metū basiliensibꝰ incussisset.
Suiteñ. ex federe socie ciuitati q̄tuor milia militū letissime iuuētutis auxilio misere. q̄s cū delphinꝰ appropi
quare aiaduertisset mediū inter basileā ⁊ Suiteñ. cū toto exercitu se opposuit. nec detrectauere illi certamen
q̄uis pedibꝰ pugnaturi. xxx miliū eq̄tū stare cōtra se aciē cernerēt. pugnatū ē summis vtriq̄ viribus. Ad
extremū nō tā victi q̄ vicendo fessi Suiteñ. nimis audaces p̄sumpti facinoribus penas dedere. naz paucis
fuga dilapsis obtrūcati oēs in cāpo iacuere. Rarꝰ tn̄ ex Suitēsibꝰ inultus interijt. Ex quibus plures gal-
lorū reperti sunt qui lanceis Suitensium perforati ad obtruncandū hostem per medias hastas dilapsi vin
dictam accepti vulneris expetiere.

De Sabaudia

Amedeus in Sabaudia dux p̄mꝰ eius gētis cū annis ferme. xl. pꝰ p̄ris obitū puicie gubernacula tenu
isset ⁊ admirādus aucto paterno impio. porta vndiq̄ pace formidādusq̄ cumulat[?] opibꝰ sapia vicinis
ppl'is ac p̄ncipibꝰ videre̅t. ac demū relictis p̄ncipatꝰ glie fascibꝰ in heremū se recepisset ⁊ sumpta penula ac
retorto baculo cū sex viris equestris ordinis etate etiā puectis mōo ⁊ pōpis eiꝰ renūciasset. Ad extremū sū-
mi pōtificatus honorē ex basilieñ. cōgregatiōe sibi delatū in eccie diuisiōe supis parū fauētibus accepit. bar
bā totōdit quā pmissam nutriuerat. ducatū p̄mogenito suo tradidit. ecciasticas cerimonias ⁊ orādi morem
repēte didicit. stipatusq̄ magna nobiliū caterua ⁊ illustri comitatu circūdatus basileā prexit. vbi ab his q̄
generale cōciliū facere arbitrabant̄ in maxia ppl'i multitudīe q̄ vndiq̄ ad spectaculū tante rei cōfluxerat inter
duos filios egregia facie adolescētes. alterū subaudie ducē. alterū gebennarum comitē solennibꝰ pro more se
uatis tāq̄ romane p̄sul eccie coronatꝰ ē. Celebrauit sepe diuina. bn̄dixit plebibus. officia curie ordīauit. car
dinales doctrina ⁊ auctoritate p̄stantes assumpsit. Fuerūt ei cū rege francie carolo. cū alphōso rege arago-

num (qui tñ hostis Eugenij ,ppe fuit) cũ philippo duce mediolani cũ pluribꝰ alijs de recipienda auctoritate tractatꝰ. qui oẽs incassum abiere. Fuit ⁊ fridericꝰ impator apd eũ in basilea sed clã nocte intẽpesta abijt. reue rentiã ei tanq̃ꝫ vicario ihesu xpi subditi eiꝰ tantũ ⁊ suitẽses populi ⁊ basilienses ⁊ argentinẽses ⁊ qui alber to parebant bauarie duci pbuerunt. Fuit eñi magna spes obtinẽde germanie cũ sex pncipes electores in eaꝝ sententiam fedus inissent vt nisi eugenius postulatis eoꝝ annueret. Postulabãt aũt prorsus res negandas in amedei quẽ felicẽ virũ appellabant obedientiã transirent. Sꝫ cũ illoꝝ consilia fridericꝰ puertisset ⁊ qui sb noie sinodi basilee degebãt abire iussisset desperato meliori successu interueniẽte p legatos suos carolo frãcie rege eccie pacẽ dedit. Et nicolao pon. max. recõciliatꝰ relicto noie pape cardĩalatꝰ honorẽ retinuit. i q̃ paulo postea ñ sine boni viri opiniõe decessit. Felix pnceps ⁊ nimiũ felix si seniũ suũ ecciasticis titulis ñ fedasset. Bolomeriꝰ qui eius quõdã ⁊ primꝰ ⁊ dilectissimꝰ cõsilioꝝ pnceps fuerat, ingẽtesqꝫ opes apd eũ cumulauerat. cũ nobilitatis odiũ incidisset proditionis reus factus mortis sententiã tulit ⁊ in lacũ lemnanũ circa gebennã pcipitatus magno saxo ad collũ suspenso demersus ẽ. Nobilitas exinde noui ducis indignationem subiẽs ad regẽ francie cõfugit. cuiꝰ opibus adiuta in patriã redijt. Johãnes segobiensis homo hispanꝰ moribꝰ ⁊ doctrina illustris, q̃ cũ summos theologie pceptores doctrina equaret ab amadeo dũ se papã dixit, cardĩalatus eminentiã accepat ⁊ deinde vnioni consentiens a nicolao pon. max. cardĩalatus demisso titulo cesariensi eccie pfectus fuerat. in altissimis reconditus montibus puo monasteriolo ꝯtentus. Vocatis ex hispania legis arabice mgr̃is librũ quẽ vocant alchoranũ ⁊ in quo maometis pseudo prophete. nõ tã misteria q̃ꝫ deliramenta continenꝰ in nostrã linguã de nouo conuertit. ⁊ mendacia eius veris ac viuis rõnibus ⁊ argumentis explosit. ¶ In Arelato ad sepulchrũ lodouici cardinalis sctẽ cecilie eius vrbi epo quẽ basilee in consensu patrũ psidentẽ vidimus magna miraculoꝝ opinio orta ẽ ⁊ inualidoꝝ frequens cõcursus spe sanitatis factus. Johannes comes armeniaci incesto sororis amore pculsus nuptias eius temptare conatus haud indignus existimatus est quẽ paterna hereditate carolus rex francie armis eijceret.

Additio

Promisit pius eneas multaꝝ rerum doctrina illustrissimꝰ in exordio huiꝰ opis se in lucẽ ponere res europeas. Cũq̃ꝫ dirimendas suis limitibꝰ germanie terras absoluere nitiꝰ ipius germanie superioris ⁊ inferioris florẽ omisit. Nihil eñi de sueuoꝝ antiquissimis germanie populis scripsit quos strabo iuliusq̃ꝫ cesar in suis ꝯmẽtarijs in re bellica miris extollit laudibꝰ. quoꝝ terra hodie multis ecclesijs põtificalibꝰ celebratissimisq̃ꝫ vrbibus ẽ referta. multi in ea amnes clarissimi. licus. nectarus. argos: fontesq̃ꝫ danubij. Terra ferax tritici. vinetis ditissima. ingeniosissimo marcialiq̃ꝫ pplo exuberans. Omisit itẽ vtrasq̃ꝫ rippas rheni a fontibꝰ suis vsq̃ꝫ ad coloniã agrippinã versus rippas inq̃ꝫ oĩ ex parte vtrinq̃ꝫ habitatas. maximis pontificaliũ vrbium imperialiũq̃ꝫ ⁊ principũ oppidis habitatas. vbi terra vberi gleba referta. frumentũ. triticũ ⁊ multorũ fructuũ fecũdissima. vino adeo exuberat vt cũcta pene interranea. germania etiã inferior ⁊ totus pene occidentalis septentrio rhenẽsi vino se reficiat. ¶ Põtificales vrbes sunt Constantia celebratissimo martini q̃nti concilio illustrata. basilea. argentina. spira. wurmatia. quos olim vangiones magũtia. cõfluentia omnes ciuitates celebratissime antemuralibus. pinnis. fossatis. propugnaculis supbe. pplus hũanissimꝰ ptim sua vberi terra. ptim negociationibus. Nobilitas vo venationibꝰ intenta. in delitijs ⁊ voluptate maiorem vite partẽ agit. Preterijt vo eã alemanie ptem quã limagus fluuius vulgo lintmag dictus. a quo alemanie proprie dicti. cuius fontes in montibus alpiũ glaresijs lacuꝫ turicensem influunt. in rhenũq̃ꝫ exonerant. Terra hec non solum limago ymmo alijs celebratissimis fluuijs vt russa. aro irrigaꝰ. Oppidis castellisq̃ꝫ fortissimis exuberans. quaꝝ berna. lucerna. duregum. solitor pcipuas credimus. bellicosissimꝰ populꝰ quem hodie ligam suitensium vocant. que terrori est vniuersis circumiacentibus regnis. Breuiq̃ꝫ suũ impiũ mirum immodũ dilatauit. Omisit item flandriã. hannoniã. brabãciã terras diuiciaꝝ negociationũq̃ꝫ celebritate pspicuas. In quibꝰ brugis. gandauũ. mechlinia. antwerpia. que licet olim gallie belgice adnumerate sint. tamen germanoꝝ impio dilatato. omnes germanica lingua loquuntur. ,ppter viciniũ ceteris linguis etiam perite. quod si cuncta superioris inferiorisq̃ꝫ germanie famosiora loca describere niterer magnitudine operis legentibus tedio afficerer. quapropter breuitati insistens studioso cuiq̃ꝫ que animum suum oblectant legenda cõmitto.

In regno ipo francie qd etate nra Joana vgo lothorigien. diuinit⁹ vt credit admonita virilib⁹ idumetis ⁊ armis iduta gallicas duces acies ex anglicoꝝ manib⁹ magna ex pte mirabile dictu. prima inter primos pugnas eripuit. Cu ia philipp⁹ burgudie dux pene nec iniuria remissa relictis anglis ad francos defecisset ingetes inter carolu rege ⁊ filiu ei⁹ lodouicu delphinu viennensem cotentioes atq inimicitie succreuerut. Carolus andagouensis eo tpe delphini auucul⁹ apud rege plurimum poterat. cuius potentiam cum iohannes aluernie dux ferre non posset. Borbonij quoq princeps ⁊ frater eius spurius andagouensem gubernatione egris ais intuerent. delphino vt a pre discederet suaserut. sic em fieri posse vt rex desiderio filij carolu a se reijceret regnuq qd in ei⁹ manib⁹ passim ire videbat meliori cosilio regeret. Quib⁹ pmot⁹ delphin⁹ insalutato pre ad nuterneses decessit. qua re copta rex copato raptim exercitu in alanconiuz duxit. ⁊ expugnatis no magno negocio plerisq munitionibus duce in deditione accepit. Exinde contra filiu profectus. verum ciuitates mineruie delphinu aduersus pris imperiu tueri no auderent eu vt a se abiret rogauerunt. ille in borbomu se recepit. nec diu post metues borbonij regis ira filiu patri cociliauit. Que res fratri suo spurio haud bene cessit. na is paruo post tpe capt⁹ in pfluente demersus. violati paterni iuris in filiu penas dedit. Interiecta deinde no loga tpis mora renatus e regno sicilie ppulsatus filia sua heinrico regi anglie in matrimoniu collocauit. Haud abnuete fracoꝝ rege q ex eo piugio iducias belli sibi ac reg suo salutares cu anglicis pluriu annoꝝ obtinuit. Quib⁹ coclusis secur⁹ ia domi rex vt francia militarib⁹ spolijs atq incendijs diu agitata tatisp sineret qescere. Delphinu cu mag pte copiaꝝ in heluecios. i. suiteses ⁊ basilieses qd supra e relatu dimisit. ipe cu reliq exercitu in lothorigios pfect⁹ meteses tulleſemq agru vexauit. oppiduq no pui momenti quod spinale vocant dedentib⁹ oppidanis ab eccia metensi abstulit. Exinde franciscus aragonesis capto furtim oppido tosorsi quod in normannia situm in potestate ducis brittannie fuit. duoꝝ potentissimoꝝ francie atq anglie interrumpisse pace visus est. De qua re missis vltro citroq legationib⁹ contenditur. Flothetus non paruis equitibus a rege francie profectus quadrigas feno oneratas in quo milites armati laterent per pontem arcis quo Sequana fluuius iungitur. Qui Normannos a Francia dirimit. edoctos rusti-

cos educere iubet atꝫ in medio pōtis porteqꝫ arcis subsistere. ipeqꝫ insidiꝭs cū cohortibꝰ signū expectauit. q̄
recepto cū milites e feno dilapsi portā inuasissent trucidatꝭ custodibꝰ tādiu locū tenuere donec Flothetꝰ ad/
uolās ⁊ pōtē ⁊ arcē in ꝑtātē recepit. cuiꝰ rei ꝑcepto nūcio ⁊ rex ipe ꝑ eūdē pōtē in normāniā copias traiecit
et ex alia ꝑte Frāciscus brittānie ꝓnceps exercitū duxit. Dux somerceti eā prouīciā pro rege anglie cū imꝑio
tenebat. q̄ postqꝫ tāti belli molē in se verti ꝯgnouit. Talbote copiaꝝ ducē fama claꝝ in rebꝰ gestis insignem
rothomagi apō se eē iussit sꝑerās eiꝰ cōsilio ⁊ armis ciuitatē eiꝰ nutare. aīos aduerterat in fide ꝯtinere. ſ fru
stra eiꝰ consiliū fuit. nā rothomagēses postqꝫ regē appropiquare didicerūt missis ad eū legatis suā ac fortu
naꝝ sniaꝝ pacti salutē exercitū intra vrbē recipe ⁊ imꝑata facere promiserūt. q̄bus a rege collaudatis ⁊ domū
cū ꝓsidio militū missis vrbs regi dedita ē. Talbotꝰ cū duce suisqꝫ oībus in arcē sese recepit. q̄ cū oppugnari
cepta esset interuētu renati regis vt agnitis q̄ in normānia retinebāt oppidis excederēt. Dux ac Talbotꝰ cū
suis liberi essent. ſ cū ꝓfecti oppidoꝝ nō pareret dux somerseti dimissis in arce talboto ⁊ duobꝰ ꝓuignis su
is clā recessit in angliā. arx postea dedita ē ⁊ ꝓuigni ducis cū talboto in ꝑtātē regis facti sunt. Talbotꝰ vo cū
esset clara apō oēs fama quā nō malis actibꝰ ſ robore corꝑis ⁊ ingeniꝭ dexteritate in apto marte q̄siuisset.
data fide qō aduersus frācos deinceps arma nō gereret libere dimissus ē. Hic anno iubilei indulgētie cā ro-
mā venit vt q̄dā putāt absolutionē q̄siturꝰ. eiꝰ promissi qō regi frācie fecerat mihi hoc minime cōꝑtū ē. Illō
ꝯstat talbotū cū in angliā redisset iāqꝫ rex francie euicta oī normānia burdegalem q̄ꝫ armis subegisset a rege
suo nō sine magnis copiꝭs in vasconiā cū imꝑio missum ⁊ burdegalē recuꝑasse ⁊ alia pleraqꝫ castella q̄ ab i-
ꝑio anglicano desciuerāt ꝑtim vi expugnasse ꝑtim deditiōe volūtaria recepisse. id vbi rex francie resciuisset
e vestigio duos exercitꝰ īstruxit q̄ꝝ alteꝝ (cuiꝰ ꝓfectꝰ erat gener suꝰ comes clarimōtis ac ducꝭ Borboniꝭ filiꝰ)
cū. xv. milibꝰ pugnatoꝝ in q̄s totiꝰ militie robur fuerit ad vrbē burdegalē recto itinere cōtendere iussit. Al
terū quē ipe ductauit ex purpuratꝭ suis conscripsit. quibꝰ ⁊ comes de scampis annumeratꝰ ē. quē electi iu-
uenes. d. ccc. eq̄tes ex brittānia seq̄banť. iussit ⁊ hūc exercitū retento apud se comite rex ꝑire. q̄ cū septem (vt
aiūt) leucis a burdegala cōstituissent ꝑuū qōdā castellū oppugnare ceperūt. Turri q̄dā inter burdegalā ⁊ ca
stellū ipm occupata ac sagittarioꝝ ꝓsidio munita. Talbotꝰ vo postqꝫ sibi cū duobꝰ exercitibꝰ pugnādū eē
intellexit. eū ꝓus aggrediendū cēsuit quē minori negocio suꝑari posse cōfidebat. Egressus igiť cūꝫ robore
sui exercitus iā vesꝑi ad turrī quā dixīmꝰ occupatā ꝑuenit. q̄ ꝓmo impetu expugnata sagittarios oēs ibi ca
ptos circiter q̄ngētos interemit. Exin mane ꝓfectꝰ cū accepisſ regiū exercitū fugā pare. veritꝰ tāqꝫ sibi e ma
nibus ꝑda elabereť iussis aliꝭs seq̄ cū q̄ngētis galeatis militibꝰ. d. ccc. sagittariꝭs ꝓꝑere in hostes aduolās
tumultuariū ꝑliū iniꝭt. Cōsultauerāt aliq̄ꝫdiu inter se hostes an retro pedē fugiēdo referrēt. ſ pudore ꝓpin/
qui regis exꝑiri belli fortunā decreuerāt. Erāt eis. ccc. circier tormēta enea q̄ curribꝰ aduexerāt ea ꝑte ꝑ quā
talbotꝰ vēturꝰ erat opposuerūt. multas ꝓterea machinas hinc atꝫ inde collocauerūt q̄bꝰ ignari hostes cōfi/
ci possent. vt ergo fures talboti miles itinere qō vnū patebat in castra hostiū nescius machinaꝝ ꝓcurrit. dato
tormētis igne ꝓmo cōgressu. ccc. ferme milites ictu lapidū ex anglicis periere. qō vbi talbotꝰ aīaduertit fili
um q̄ se seq̄bať vt abiret ⁊ ad meliora tꝑa se reseruaret admonuit. At cū filiꝰ diceret nō eē sibi ex eo ꝑlio fu-
giendū in q̄ pr̄ ꝑliaturꝰ eēt. Ego inq̄t fili multis rebꝰ clarissime gestis nec mori sine glīa nec fugere sine dede
core possuꝫ. te nūc militare incipiētē nec fuga infamē. nec mors claꝝ faciet. sed cū filiū plꝰ pietas q̄ꝫ eū cōmo
nitio p̄rna moueret cohortatis sociꝭs vt forti aīo pugnā reintegrarēt. restitutiōe suoꝝ facta in hostes. q̄ nūqꝫ
munitiones castroꝝ exire ꝓsumpserāt audacibꝰ inuectꝰ aīs haud ꝑuā illoꝝ stragē edidit. sed cū hostes ꝑtī lo
co. ꝑtī tormētis ac numero militū suꝑiores essent ⁊ iā crus talboto lapis e tormēto missus arripuisset. cesis
ex maiori ꝑte suis. ⁊ ipe tandē cū duobꝰ filiꝭs. altero legittimo. altero extra matrimoniū nato ⁊ vno genero
ꝓcūbens cecidit. Hic pꝰ tot sumptas ex hoste victorias clarissimi viri exitꝰ fuit. quē britonū potissimū con
stātia ⁊ audacia prostrauit. Burdegala iteꝝ in ꝑtāte regis facta ē britānie ducē eiꝰ germanū q̄ nūc reꝝ potiť
cū diu sobole caruisset votū vouisse ferūt liberos si sibi superi darēt. priores duos. alteꝝ mioꝝ. alteꝝ ꝑdica/
toꝝ religioni cōsecratuꝝ. Exin voti cōpotē primū q̄ sibi natꝰ ē frāciscū appellauit. scdm dominicū. Natꝰ ē ei
et terciꝰ filiꝰ quē in angliā nutriēdū misit. Is eū mortuo p̄re in brittāniā frācisco regnāte redisſ ab eo captꝰ
⁊ in carcere necatꝰ ē fame. ⁊ cū neci tradereť impietatē fratris accusandus. q̄ nō cōtentꝰ regnū sibi debitū oc
cupasse sed aīam q̄ꝫ sibi nepharius auferret. franciscū coram diuino iudicio de paricidio r̄nsuꝝ infra annū ci
tasse. ob quā rē cū infra ꝓ̄finitū tꝑs frāciscꝰ idropisi laborās obiisset. vt ē religiosa galloꝝ natio correctū cū di
uina cēsura vulto creditū ē. Dominicꝰ ei successit. q̄ cū hoc anno sine liberis decessisset Arturū francoꝝ mili/
tie p̄ricipē patruū suum successorem habuit non minus prudētia q̄ꝫ armis grauem. Carolus dux aurelianē
sis q̄ magno quōdā ꝑlio ab anglicis captꝰ fuerat iā senex in patriā dimissus. Defuncto philippo maria me
diolanēsi ducatꝰ tā q̄ꝫ ex successione debiti sese titulis ornauit. In flandria gaudaueñ. aduersus philippum
burgūdie ducē rebellātē pluribꝰ ꝑliꝭs victi. Ad extremū supra. xx. milibꝰ ciuiū vna pugna amissis. confessi
errorē philippo manꝰ dedere legesqꝫ victoris acceperūt. Idē philippꝰ ⁊ oppidū luceburgeñ. maximū ac mu
nitissimū. qō in saxonū ꝑtātē dotis noīe venerat nō sine indignatiōe latislai regis armis accepit. Delphinꝰ
wiēnēsis cū mulierē quādā noīe agnetā forma ꝓstantē ac patri dilectā occidere tēptasset iterū regis odiū in
currit. Cūqꝫ nusqꝫ alibi se tutū arbitrareť ad florētes philippi opes cōfugiēs. vt primū cōueīt miserere mei
cōsanguinee inq̄t q̄ sine terra sum filiꝰ regis. ad quē philippꝰ. Dū terra mihi ē caue ne te sine terra dixeris.
nā q̄ mihi prouīcie parēt eedē tue sunt. nec tibi minꝰ q̄ꝫ mihi obediant. Uolo post hec ⁊ brabancie oppida
florētissima ⁊ ambiciosas flandrie ciuitates oñdit dñm eū ⁊ principē in conspectu suo appellari iubēs. Ue
tū modo ē in eū locū de quo breuissimus ē in angliā traiectus. neqꝫ eñ plus q̄ꝫ. xxx. milibus passuū id mare
latū ē quod flandriā ⁊ angliā interluit. Absolutis gallie rebus haud incōueniēs fuit transmisso pelago An
glie rebus cui quōdā britānie nomē fuit q̄ꝫ breuissime mutationes sub friderico factas cōmemorari.

In anglia quã tũ albion tũ britãniã veteres vocauere. Rex heinricꝰ solitudĩs ac ocij cupidus alieno ma-
gis q̃ȝ suo iudicio regnũ gubernauit. potẽs apđ eũ in primis auditꝰ dux soffulti fuit. q̃ leges ꝓ suo arbi
tratu et ppl̃is ꝛ pncipibꝰ dixit. ꝟ cũ res anglica apud frãcos minui cepisset ꝛ iã impiũ gallicũ in pristinã gl̃i
am emergeret. dux eboracẽsis coact⁊ nõ puis copijs nec pauc⁊ stipatꝰ baronibꝰ lundonias venit reg⁊ ꝯsiliuȝ
mutaturꝰ atȝ vt ipe dicebat reg⁊ ꝛ regni saluti cõsultãs. nõ expectauit eiꝰ aduẽtũ soffulti ꝟ nauigio rapti cor
repto ꝑ themisiã fluuiũ saluti sue fuga cõsulere adorsus ẽ. ꝟ destinatã q̃s mortẽ fugiat. missi q̃ eũ cõprehẽde
rẽt ꝑ cõpẽdia itineꝝ cursuȝ eiꝰ ꝑuenire. ipm̃q̃ȝ mox interemptũ in prora nauis q̃ vehebat obtrũcauerũt. dux
q̃ȝ somerseti q̃ ꝑdita normãnia in angliã remeauerat potẽsq̃ȝ apđ regẽ credebat. in carcerẽ cõiectꝰ ẽ. nobiles
viri q̃ȝplures necati. nec sacerdotio ꝑdit⁊ parsuȝ ẽ. Inter q̃s ꝛ amicꝰ nr̃ adã molynes secreti reg⁊ signaculi cu
stos ꝛ lr̃aꝝ cultor amisso capite trũcatꝰ iacuit. nec diu postea cũ dux eboracẽsis domũ redisset somerseti prin
ceps e carcere missus ꝑmittẽte rege gubernare regnũ cepit. q̃ res supme sibi cladis cã fuit. Irritatꝰ em̃ ob eã
cãȝ pñceps eboracẽsis cũ maioribꝰ copijs q̃ȝ priꝰ lũdonias ꝑperauit. cui cũ rex obuiã vna cũ duce somerseti
exiuisset putãs illũ aut vboꝝ lenocinio placare aut regie maiestat⁊ auctoritate deterrere. nihil ꝑfecit. Ebrocẽ
sis eq̃ȝ cũ esset lõge potẽtior iusso rege vt in partẽ se reciperet in somerseti ducẽ ac eiꝰ equitatũ irrupit eumq̃ȝ
mox captũ trũcato capite interfecit.

De Scocia

Scocia eiꝰ insule in quo ẽ anglia supma portio ẽ in aq̃lonẽ vsa. flumibꝰ haud magnis ꝛ mõte quodã ab
anglia discreta. Hic nos brumali tpe fuimꝰ cũ sol pauloampliꝰ q̃ȝ tris horis terrã illũiaret. Jacobꝰ eo
tpe regnabat q̃dratꝰ ꝛ multo abdomine grauis. q̃ cũ olĩ in anglia captꝰ. xi. annis in custodia fuisꝟ. ac dimis
sus tadẽ suscepta ex ãglic⁊ cõiuge domũ reuersus plures regulos gladio ꝑcussissȝ. ꝛ ipe tadẽ a suis domesti
cis interfectꝰ ẽ. Inter q̃s vltiõe pacta filiꝰ eiꝰ regnũ suscepit. Audiueramꝰ nos olĩ arborẽ eẽ in scocia q̃ su
pra ripã flumĩs enata fructꝰ ꝑduceret anetaꝝ formã hñtes ꝛ eos q̃dẽ cũ maturitati proximi esset sponte sua
decidere. alios in terrã. aliã in aquã. ꝛ in terra deiectos putrescere. in aquã vo dimersos mox aiatos enatare
sub aq̃s ꝛ in aera plumis pẽnisq̃ȝ euestigio euolare. De q̃ re cũ audiꝰ iuestigaremꝰ didicimꝰ miracula sp re-
motiꝰ fugere famosamq̃ȝ arborẽ nõ in scocia ꝟ apđ olchades insulas inueniri. Illđ tñ nobis in scocia mira-
culũ ꝑsentatũ ẽ. nã paupes pene nudos ad eccias mendicantes accept⁊ lapidibus elemosine gr̃a datis letos
abijsse conspeximus. Id genus lapidis siue sulphurea siue alia pinguis materia ꝑditum pro ligno quo re-
gio nuda est comburitur.

De Hibernia

Hibernia nunc nobis absoluẽda ẽ que ꝑuo a brittannia disiuncta freto. partiȝ libera. scotorum amicitia
societateq̃ȝ gaudet. partim anglicano paret imperio. Sȝ q̃m nihil dignũ memoria per hoc tempus de
quo scriptio est gestum accepimus ad res hispanicas festinamus.

Hiſpania

Hiſpania regio latiſſima terra optīs ꝯpanda viris. armis potēs. hec euo nr̄o in qnq3 reges diuiſa ē. pri mū ac maximū caſtelle regē appellāt. ꝓximū ei aragonū. Tercio loco portuſgalleſe3. Quarto nauerre Quīto regnū granate qđ ab euāgelio xp̄i alienū ē de ritu machometi. Ultimū ponūt in caſtella ꝑnobili ac late dn̄anti regno. cuiꝰ reges gothoꝝ ſanguine creti nūq̄ genꝰ variāt. Aluariꝰ de luna natione aragoneñ. nobili genere ꝯ̄uis extra mr̄imoniū natꝰ cū olī iohāni regi adeo inſinuaſſet vt vnꝰ oīm regni regiſq3 potēs videret. iohāneq3 nauerrē regē ⁊ heinricū mgr̄m militie ſcti Jacobi potētia ſua opprimere ac regnū gubernare conatꝰ armis deturbaſſet. Poſtea tn̄ aduerſante ſibi regina redeūtibꝰ illis ⁊ regē in ꝑtātē ſuā recipiētibꝰ e curia pulſus. in poſſeſſionibꝰ ſuis aliq̄diu priuatꝰ vixit. Felix ſi ꝯceſſo frui ocio nouiſſet. ſ3 nulla ē regno deiectis q̄es. Dū ergo ſublimē locū (de q̊ rurſus maiori cū ruina ꝑcipitaret) vēdicare conat̄ regi clā ſuadet vti ꝑ ſpeciē venationis in ſaltꝰ ſibi ꝯ̄pinq̄ores egrediat̄ ſe cū poteti manu futurū obuiā. nec dubiū q̄n regni optimates libertatē regi afferant. nō fuit difficilis ꝑſuaſio. rex cū paucis egreſſus paꝝ cuſtoditꝰ. nā aluari iam pene nomē extīctū erit vbi ad inſidiaꝝ ꝑuenit locū mox clamore edito aluarꝰ inter dilectos exultans milites liberꝝ regē ſaluare dixit eūq3 ſecū abduxit. Quare vulgata ꝯ̄feſtim mira innouatio regni facta ē ⁊ iterꝝ ad aluaꝝ regni gubernatio deuoluta. Nec diu pꝰ cū eiſdē iohāne at3 heinrico atrox ꝑliū ꝯmiſſum ē in quo plures vtriq3 cecidere. victoria penes aluaꝝ fuit. Heinricꝰ nō multis pꝰ diebꝰ ex vulnere manꝰ qđ in ea pugna acceꝑat mortē obijt. Magr̄atū eiꝰ aluarꝰ obtinuit. ⁊ aliq̄diu poſtea regi pr̄ ⁊ regni moderator ē habitꝰ. ad extremū tn̄ potētū inuidia ſuccubuit. nā cū nobilē quēpiā iuſſu regis ingrata ſibi q̄dā renunciātē e feneſtra ſue domꝰ ꝑcipitari iuſſiſſet mox captꝰ ⁊ in medio foro capitali ſn̄ia dānatꝰ nō tn̄ ignauꝰ occubuit. ſ3 numeratis ſuis in regē regnūq̄ meritis. nō lacrimās aut eiulās ſ3 alacri vultu ⁊ q̄ſi ad epulas inuitatꝰ ceruice gladio ꝑbuit. vir alti ſpūs nō minꝰ domi q̄ belli clarꝰ ⁊ cui ſꝑ mag̃ia mēte ſederunt. Johānes deiñ aliquot annos ꝑ ſe regnū admīſtrauit. quo vita functo filiꝰ eiꝰ heinricꝰ regnū accepit. adoleſcēs aīo plenꝰ ⁊ recti cupidꝰ. q̄ relicta priori ꝯiuge alterā ex portugalia duxit impatricis ſororē ⁊ in regnū granate cū exercitu ꝓfectꝰ magnā hoſtilis terre ꝑtē diripuit at3 ꝑtriuit. Johānes cardialis hoſtiēſis ſumma vir integritate ⁊ ſcia iuris eminēs cui iuuenis in dictādis ep̄lis ſeruiui ſenio ꝯfectꝰ in eo regno. vñ illi origo erat aīam deo reddidit. In regno nauarie. ⁊ filiꝰ in patrē ⁊ pr̄ in filiū arma ſuſcepit. filiuſq̄ tādē regno pulſus ad alfonſu3 patruū aragonū ſicilieq̄ regē (ꝑagratꝰ priꝰ gallia) ꝯfugit. Nūc lodouicꝰ mōteſie mgr̄ ⁊ iohānes diſcretanus viri ꝑſtabiles ab Alfonſo miſſi recōciliari pr̄i filiū ſtudēt. Joanna regis alfonſi ⁊ ſoror ⁊ cōiūx abſente viro multis ānis aragonū ⁊ valētie regnis tot potētibꝰ ciuitatibꝰ ⁊ nobiliſſimis pricipibꝰ iura dixit caſta ⁊ ſctā mulier ⁊ digna que ꝓlē pepiſſet alfonſo. Anno aūt ab incarnatiōe dn̄i. 1 4 9 1. totū regnū betice qđ hodie granata vocitat̄ vict| barbaris regeq̄ eoꝝ capto. ciuitateq3 granata populoſiſſima armis fameq3 duriſſimaq3 obſeſſiōe obtenta. a xp̄ianis crucem dn̄i adorantibus pacifice hodie poſſidet̄.

Portugalia

In portugalia petrus agnomine infans. sic em̄ filij regis anteq̃ regnant appellant .magni nominis pri/
ceps qui totam ferme europam peragrauerat sue virtutis documenta demonstrans. Cum regnum tuto
rio nomie aliq̃ diu summa cum laude administrasset nec minore fide alphonso ex fratre nepoti simul ꝛ gene
ro suo restituisset. tandē subortis vtrimq̃ dissensionibus cum odio crescente ad plium ventum esset sagitta in
incertū missa transfixus interijt. vir magnoꝝ operū. Et qui olim sub cesare sigismundo stipendia faciens nō
paruā sibi gloriam in turchos pugnando parauerat. Alfonsus exinde mansuetissimus princeps alti cordis
et prudentia singulari p̄ditus neq̃ eū vnq̃ regius portugalia sanguis deriuatus est. post hec regnum quie/
te tenuit. cui cū obijsset dilectissima ꝯiunx. eademq̃ soror patruelis vt aliam supduceret suaderi non potuit.
sed omnis eius cura eo conuersa est vt aliquid agat quod sibi laudem ꝛ xp̄iane religioni fructū pariat. Qua
propter inuitatis regni proceribus suscepto publice crucis signo classem in turchos ꝛ expeditionem ꝑmisit
Annis vo sequentibus heinricus infans videns regni portigalie fines paruis limitib⁹ contineri cupiēs re
gnū āpliare occeanū hispanicū sūmis virib⁹ īgredit̄ suasu ꝛ doctrina cosmographoꝝ sit⁹ terre ꝛ mari noscē
ciū. inuētisq̃ multis ꝛ varijs insulis ab hoib⁹ nūq̃ habitati. Inter ceteras p̄clarā insulā nō sine suoꝝ letitia
adnauigat. nō tamen hominib⁹ habitatā sed fontibus irriguam pingui gleba refertam nemorosam. incolē
dis homib⁹ aptā. ad quā diuersa hominū genera colendā imisit. Inter tn̄ ceteros fruct⁹ aptissima ē ad ꝑcre
andū zuccaꝝ. qd̄ tanto fenore ibi nūc cōficit̄ vt vniuersa europa zuccaro pl⁹ solito habūdet. nomē insule ma

dera est. inde zuccarū de madera. Inuenit ⁊ alias insulas ꝗꝫplures q̃s habitari baptizariq̃ꝫ noibus fecit vt insulā scti Georij fayal de pico q̃rū vnā hoibus almanis ex flandria habitandā concessit. feracē trictici. Annis vo posterioribus vt anno dn̄i. 1 4 8 3. iohānes scd̄s portugalie rex altissimi vir cordis certas galeas oi/bus ad victū necessarijs instruxit easq̃ꝫ vltra colūnas herculis ad meridiē versus ethiopiā inuestigaturos misit. Prefecit aūt his patronos duos Iacobū canū portugalensem ⁊ martinū bohemū hominē germanū ex nurmberga supioris germanie de bona bohemorū familia natū. hoiem inq̃ꝫ in cognoscendo situ ter/re peritissimū marisq̃ꝫ pacientissimū. Quiq̃ꝫ pholomei lōgitudines ⁊ latitudines in occidente ad vnguē ex perimēto. lōgeuaq̃ꝫ nauigatione nouit. Hij duo bono deorū auspicio mare meridionale sultantes a littore nō longe euagantes supato circulo eq̃noxiali in alterū orbem excepti sunt. vbi ipis stantibus orientē versus vmbra ad meridiē, ⁊ dextrā proiciebat̄. Aperuere igit̄ sua industria aliū orbem hacten⁹ nobis incognitū ⁊ multis annis a nullis ꝗꝫ ianuensibus licet frustra temptatū. Peracta aūt hm̄oi nauigatione vicesimo sexto mense reuersi sunt portugaliā pluribus ob calidissimi aeris patientiā mortuis. Insignū aūt portauere pip grana padisi. multaq̃ꝫ alia q̃ longū esset recensere. Aperto illo orbe magna piperis ꝗꝫtitas flandriā versus vehit̄. ⁊ licet nō sit adeo rugosum vt oriētale tn̄ acumen formā ⁊ oīa vtverū pip ꝑ se fert. Multa ea de re scribenda forent q̃ ne tedij agrauar bono respectu omisi.

Italia

Ultimis europe finibus pagratis ⁊ ꝗꝫtū ꝓpositi nostri fuit septētrione decurso in patriā tandē reuersus nouitates italie cū iā referende occurrāt. ab ea nimirū vrbe incipiendū esse arbitror cuius creberrimas mutationes ⁊ oriens simul ⁊ occidens admirat̄. Ea est genua ligurū dn̄a ac regina q̃ ciuilibus agitata di/scordijs memoria nr̄a impiū maris amisit. In ea cū excluso philippo maria mediolanensiū duce eius ꝑtore opicio elzaco necato auctore francisco spinula. viij. libertatis capitanei creati essent. eisq̃ꝫ paulopost sublata libertate exactis Guardus Smarde⁹ ducatū accepisset annos supra. lxx. natus auctore thoma frigoso q̃ ⁊ ipe olim an̄ philippi dominiū ducali honore funct⁹ fuerat. Cū hō grādeu⁹ ad gubernationē inutil' videret

vix septem diebus permissus ē thoma eiꝰ honorem surripiente quē cum q̄tuor gubernasset annis germa-
nus eius baptista ad .xvj. circiter horas regno expulit. Nā thomas resumptis viribꝰ ꝯfestim fratrem pa-
latio deturbauit. tres annos postea. ⁊ nōnullis mēsibus vrbem regens. donec auctore iohāne antonio fli
sco iterū ciuitas libertatē asseruit. Delectis deīde. viij. capitaneis priori ex more rempublicā administratu-
ros qui thomā frigosum in carcerē ꝯiecerūt. cū iam ter p̄rie sue ducē gessisset. Horū p̄ceps fuere iohānes
anthonius quē prenominauimꝰ miles equestris ordinis. ⁊ raphael adorinus iuris interpres. S; hec quo-
q; paucorū mensiū libertas fuit cū raphaeli; nō tam capitanei q̄ ducis nomē placeret. Is em̄ gētilibus ac
spinularū primoribꝰ in suā sentētiā tractis. collegas suos ingr̄atu abdicauit. ducalesq; fasces assumpsit. q̄-
bus paulo supra duos ānos ēvsus a barnaba gētili ⁊ patruele suo a republica deiectus. Barnaba v̄o nō-
dum mense toto principatu potitū. Janus frigosiꝰ iohāne anthonia flisco ⁊ aurianis fauētibus regno pe-
pulit. Qui paulopost anthonio ꝓ suscepto b̄n̄ficio necem pauit interposito Johāne philippo eiꝰ gentili q̄
eū percuteret. qui ⁊ castella defuncti cōdonauit. Jano v̄o cum rexisset annis pauloamplius duobꝰ in magi
stratu fatis functo frater eius ludouicus successit. qui a petro patruele suo e dignitatis culmīe deiectus est.
Is ē petrus frigosus qui mō regnat multa vi animi ⁊ corꝑis. Sed ⁊ optimatibus ciuitatis ⁊ omni ferme
nobilitati odio habitꝰ. qui ⁊ gētilem ⁊ patruelē suū nicolaū frigosum. honestis moribꝰ preditū. ⁊ philo-
sophie studij insignē ob suspitōem affectati dominij vocatū a se ⁊ pallaciū p̄ris ꝑcussoribꝰ interemit. Hunc
cū regnasset annis q̄tuor. tam sue q̄ aliarū nobiliū familiarū p̄nceps. vrbe deiecerūt ludouico patruele suo
quē ip̄e antea deposuerat in eiꝰ locū suffecto. qui cū se parū gratum magnatibus eē intellexisset. eūdem pe-
trū quē regno deturbauerat in auxiliū accersiuit. ille tercia post exiliū die reuersus. ⁊ patruelē ducatu amo-
uit. ⁊ om̄es aduersarios vrbe pepulit. Quorū p̄cipes ad florentes alphonsi aragonū ⁊ sicilie regis opes
cōuersi magnā ⁊ formidabilem classem ab eo impetrauerūt. cum q̄ iam ferme duobꝰ annis terra mariq; ge-
nuam oppresserūt. ventum ē sepe ad menia ciuitatis ⁊ aliq̄n intra ip̄a suburbana pugnatū. hoc aūt āno cū
signo dato. ⁊ in ip̄o portu pro menibus vrbis vndiq; pugnaret. Ingressi sunt aroganenses ducesq; mili-
tes. ad magnā vrbis ꝑtem vagauerūt passim cedibus. passim rapinis ciuitatē fedantes. Sed affuit presto
cum delecta iuuētute petrus qui fugientes suos sistere cōpulit. ⁊ in aroganēses dilapsus. ingēte edita stra-
ge vrbem iam pene raptā recuꝑauit. actum tn̄ de eo fuerat si portā quā ceperant hostes ita cōmunissent. ne
recludi suꝑne potuisset. ⁊ aditū sequentibꝰ naualibus socijs patentē retinuissent. Nūc ambe partes q̄si ex
integro ad bellū se parant. Cuius fama est. petrū animo fractum. gallorū opes implorare eorū regi p̄rie sue
principatū quē retinere nō pōt pecunia venditurū. ¶ Apud insubres vrbēq; toto famosaz orbe mediolanū
philippus maria dux gentis qui genuā ditioni sue q̄ndā s̄begerat. amedei subaudie ducis filiā m̄rimonio
sibi ꝯiunxerat alphonsum potentissimū regē cū duobꝰ fratribus. altero rege nauarie. altero militie compe
stelano mḡro. multisq; regulis, nauali prelio captū victum a ianuensibus ⁊ sibi a iacobo spinola ianuensiū
tunc p̄fecto oblatum ⁊ ad se vsq; deductū. insolita vsus liberalitate. magnificentissime donatū libertati di-
miserat. Sigismundū cesarē romā petentē. cū mediolani ageret visitare ꝯtēpserat bononiā forliuiū ymolā
e manibꝰ tyrānorū armis ereptā sacro sancte ro. eccie restituerat atrocem suitensiū gentem bello domuerat.
De florentinis ac venetis per suos duces sepius triūphauerat totamq; quōdaz ytaliā tremefecerat iam re-
cedente fortuna perdita genua nicolao picinio in quo maxime fidebat defuncto exercitu suo ad casale ma-
ius iuxta flumē padum duce micheleto cōtimola ab hostibꝰ prelio fuso. ⁊ castris exuto. magno numero eq̄-
tum peditūq; capta. eo deductꝰ erat. vt nō mō venetis. s; oībus per circuitū pp̄lis ac principibꝰ cōtemptui
esset. Et veneti quidē abdua flumine trāmisso. in agro mediolanensi castrametati. tm̄ ei terrorez incussere.
vt de relinquendo imperio cogitauerit. q̄siuit vltra ⁊ citra mōtes auxilia regū. Sed quē fortunatū atq; ho-
stibus insultātem om̄es honore ac fauore dignū existimauere. Idem in calamitate cōstitutus ab om̄ibus
tanq; odio dignus relictus ē. vnus tn̄ oīm alphonsus accepti b̄n̄ficij memor ad opem ferendā sese accinxit
Sed dum serius iter agit interim philippus primū aduersam valitudinē oculis captus incidit. Deinde ex
ip̄a arce hostium armorū fragore audito vehemēter cōmotus vite tedio simul ⁊ languore mortē obijt. ip̄o
alphonso herede instituto. Fuit aūt philippus ingenti corꝑe. ⁊ in iuuētute macer. in senio pinguissimꝰ de-
formi facie ac terribili. instabilibꝰ ac pregrādibus oculis. ingenio ꝑacri ⁊ callido. in largiēdo ꝓfusus. in ꝑ-
cendo facilis. in adeundo difficilis. ac vbi in colloquiū venisset mitis ac placidus. cultus corꝑis ac mūdi-
ciarū oīsq; lenocinij negligens. venādi cupidus equorūz studiosus. ceterū quietis impatiēs. atq; imperi-
tandi auidus. in̄ pace bellum. in bello pacem q̄siuit. simulādi atq; dissimulandi egregius artifex in milites
q̄ in ciues indulgentior raro in publicū prodijt. delatoribꝰ facile credidit in suspitōnes adeo pronus vt se-
pe fidissimos a se amicos leuissimis de causis alienauerit. pullis indutos vestibꝰ egre de se venire permisit.
Sermonē de morte audiuit inuitus tonitrua ac fulmina mirūimmodū expauit. tabifica luē ꝑcussos ex vr-
bibus migrare in agros iussit eorūq; domos incendio tolli. q̄ cura innumerabilē illū mediolani populum
multis annis intactū quodāmō ab ea peste s̄uauit. Hinc cū vita decessisset. funus nec tanto principe dignū
nec suis maioribus ductum ē. nec sepulcri decus additū. Populus cognita ducis morte ī libertatē sese ꝓ-
clamauit. xij. viris electis. qui rempublicā admīstrarent. Castrum porte iouis instar excellētissime regie ca-
ptum ac dirutum est. ⁊ testamētum philippi dilaniatū ad dominiū mediolanense multi aspirauere. Sed q̄
coloratis vterētur titulis q̄tuor tm̄ fuere. Fridericus impator deuolutū ad se principatū philippo. sine libe-
ris legitimis vita subtracto cōtendebat. Alphonsus testamēto hereditatem petebat. Carolus dux aurelia-
nēsis ex sanguine vicecomitū natus ab intestato id sibi deberi aiebat. Franciscus sforcias vicecomes con-
iugem suā q̄ philippi filia fuerat hereditatē p̄ris suscipiendā affirmabat. Audite sunt legatōnes oīm in se-
natu mediolensi. quorū aliq̄ sermone directo dominiū petiere. aliq̄ per simulationē oblati ꝯ venetos auxilij

insinuare se pplo. atq3 ide paulatim vendicare dñium satagebāt. Sz ciuitati q̄ iam libertate gaudebat.
z iperādi cupiditate. demortui pricipis militiā ɔduxiss3. nulla ɔditio placuit. q̄ iugū q̄uis pacto ī capita ci
uium videret inferre. Obtulit tñ impatori censu3 q̄tannis aureū poculu3. si libera suis legibus dimittere
tur. Dilaniabat in terra vndiq3 philippi hereditas. veneti placentiā cremam laudā occupauere. z mlta p̄
terea miora oppida. dux subaudie ludouic⁹ valētiā z cōfluentiā inuasit. astenses ad ducē aurelianēsem ca
rolu3 defecere. qui suscept| a rege frācie nō paruis auxilijs alexandrinoz agros vexare ceperunt. Papien
ses intestinis agitati discordijs. diu ancipites fuere. quib⁹ potissimu3 se iūgerēt. Nonariēses comani. ale
xandrini. ac Terdonenses mediolanēsiū impiu3 sbiere parmenses ī societatē quodāmō recepti sunt. Fran
ciscus Sforcia p idē tp̄s in piceno agebat. Cuius maiorē puincie eius ptem iam amisiss3 cū philippus nō
multo añq3 moreref sibi p cōes amicos recōciliata vt ad se rediret in venetos pugnatur⁹ accersiuerat ro
gato alfonso rege vt. lxx. milia auri numū suo noīe nūeraret. quo facto iā pactis at3 innstructis copijs iti
neri se accinxerat. cu3 mors philippi enūciata. eū qui longo tpe. ad mediolanēses opes inhyasset. magis
ac magis ꝑperare cōpulit. Quē vt longobardiā primū īgressus ēst mediolanēses incerti. quo mens ei⁹ in
clinaret. ne vl p ipm vl ɔiunctus venet| suis cept| obuiā iret. Missis oratoribus oblatis non puis stipen
dijs cōducere mox q3 duce sui exercitus factus vt placētiā oibus copijs obdsideret impauerūt ip̄e dicto pa
rens dū ad placentiā i obsidione sedet papienses qui iam mediolanēse impiū tanq3 fastidiosum z insolēs
detractarant. sese sibi dedentes accepit q̄ res mediolanēsiū aīos haud mediocriter ɔturbauit. qui p ɔuen
tiones ihibitu3 frācisco dicebāt nullas ex vrbibus q̄s olim philippus tenuisset occupare. Frāciscus vo nō
se occupasse. s dedentē z vltro se offerentē ciuitatē accepisse aiebat. at mediolanēses cū eius potentiā vere
rent dissimulandū potius statuere. Ille ɔtinuata apud placentiā obsidione. Tandē summa vi oppugnare
adorsus vrbem. Quis magna z forti militū manu munitā armis tñ expugnauit z diripuit. Mediolanense
regimen p id tp̄s penes nobiles fuit. z apud eos qui philippi quondā ɔsiliū direxere. ita res prospere sa
pientū ducta cedebāt. z iam nō parua galloz manus nā circiter tria milia equitu3 delecti roboris q̄ alpes
transierat apud alexandriā pfligata deletaq3 fuerat. Et veneti apud caragium magno p̄lio supati. oēs pe
ne copias amiserāt z lauda ab eoz imperio erepta in ptātem mediolanensiū redierat. Cū franciscus Sfor
cia ad ifestandu3 brixienses missus. siue qd̄ p̄ncipatū mediolanense3. cuius opīoem iā pridē finxerat. alio
mō ɔsequi nō posse sperabat. siue q mediolanēses cū venet| amiciciā societatēq3 clam se q̄rētes. Ne solus
vtriusq3 ppli p̄da relinq̄ref. pueniendos cēsuit. prior cu3 venet| fedus inijt. ī quo cu3 mlta hic at3 inde pro
missa essent. illud inter cetera cōuenit vt ad vrbe3 mediolani ditionēq3 eius obtinendā francisco cū copijs
pficiscenti senatus venetus in peccunijs z armis auxilio esset q̄ re firmata. mox in mediolanensem duxit.
Militabant eo tpe apud mediolanēsem bracciani. qui cum ludouicū de werme. ac nōnullas alias francisci
copias apud modoeciā fudissent. tandē relict| mediolanensibus ad eū defecere. Franciscus filia3 sua3 iaco
bo picenino vxorē despōdit carolus vo ganzaga haud ignot⁹. copiaz ductor. qui paulo añ a mediolanen
sibus deficiens ad frāciscū venerat. postq3 debitos eosde3 mediolanenses z sine vllo duce relictos aiaduer
tit. iteꝝ ad mediolanenses relicto frācisco trāsiuit. Erat hic vasto corpe. forma pene giganthea. viribus vo
q̄ magnitudini rn̄derent dicendi copia clarus lr̄is grec| ac latinis īstructus s aīo inconstanti. z ingenio ad
oīe facinus siue honestū siue nephariū pato. Cui nō parua spes fuit oppressa. mediolana libertate dñiu3
vrbis arripe. s fortuna iā mediolanensibus nouercāte placentini terdonenses nouarienses q3 ab eis defici
tes francisci p̄sidia receperūt alexandrini cū nullā ī eis spem sitā esse ɔtuerent wilhelmi mōtisferrati p̄nci
pis fratris impio se ɔmiserūt. Respublica medio tpe ex nobilitate in plebe3 defluxerāt. lectiq3 viri. xij. qui
vrbi de more p̄essent. ex fece pplari igbiles at3 ignaui migr̄atū gerebāt. hij cū nobilitatē (quā mult| modis
offenderant) suspectā hr̄ent ne cū frācisco sentirent. Suadente gantzaga. q̄ eam via3 ad p̄ncipatū vrbis ar
ripiendū cōmodissimā existimauit. primarios ciues genere nobiles z opibus habūdantes. raptim inter
ceptos p nocte3 obtrūcauere ac deīde in foro plebi spectacl'm obiecerūt. iter quos iacobinus bassius z gre
gorius adolescens placidis moribus z lr̄is eruditus. z nob amicicia ɔiūctus. prsus īnocens supinus trū
catusq3 iacuit. Ne diu post iohanne3 ca[illegible]iū venerandū sene3 z filiū ei⁹ franciscū egregia forma iuuenem nō
alio crimīe irreticos. nisi qd̄ blance marie francisci cōiūgi sanguīe iūcti erāt. crudelibus affectos cruciatib⁹
necauere. Exin gregori⁹ lamprinarius iur| iterpres. sb spe legatōis tanq3 ad ipatorē mitteref ī modoecia
captus at3 iterfetus est magnus libtat| assertor. Et qui testm̄ oli philippi pplari fauens regimini laniasset.
Nec theodoro bossio admodū ī citate grancoso potenti pepcert. quā cū diu ī vincul' tenuissent. tandē itere
merūt. Galeotus quoq3 tuscanus z ip̄e natu nobil' at3 opulentus ciuis itercisus occubuit. Quibus ex re
bus cū iam nulla libtat| forma relicta esset. z. xij. viri ausu tyrānico vrbe3 cedibus ac rapinis fedarent. suc
cessorūq3 comicia phibentes. iuito pplo sibi ipis iperiū progarent. Cōmota deniq3 at3 icensa citas corre
ptis armis. nouo migr̄atu ex nobilitate creato. tyrānos e republica eiectos ī carcerem ɔiecit. at cum neq3 s
mō respirare ppl's posset. Na3 pdit| oibus. excepta citate comensi ac parmensi. q̄ in officō ad vltim psiste
bant. Franciscus dura obsidione ciuitatē p̄mebat. Ite3 plebs incensa nobilitatē e palacio pepulit. Tyran
nos dempt| vincl'is taq3 libtat| amatores. z optīe de republica meritos in priorem locum restituit. Illi ad
priores artes reuersi. cu3 satellites magno nūero assumpsissent mltaq3 suadente carolo spolia perpetrarēt.
nobiliatemq3 prsus opprimerent nō tñ ei via3 ad iuadendu3 pricipatu3 pmisere. Qd̄ cu3 ip̄e aiaduertiss3.
z iam sibi periculosa3 apud mediolanenses mora3 itellexiss3. per internuncios francisco recōciliat⁹. ac ma
gnis allect| p̄mijs laudam illi' pdidit. Tercōq3 iam fide3 fallens. nō sine magno mediolanēsiu3 damno ac
pleb ɔsternatōne ad eu3 trāsiuit. nō tñ defuit tyrannis aim⁹ q̄n postulat| vndiq3 sbsidijs francisci iugu3 iā
ꝓpe ceruicibus imminens excutere conarent. Sz cu3 alios frustra rogassent. venetos tāde3 ne se dereliq̄
rent peruicerunt. Nam neq3 ill' ex vsu videbaf franciscu3 etate florentem rei bellice pitissimu3. cuius ia3 vi
res at3 arma non sine graui iactura sensissent. eo potiri ipio quo suo portandu3 videref. Percusserūt igif
veneti fedus cu3 mediolanensibus. legesq3 q̄s tō citerioꝛ gallia seq̄ deberet scripserūt. mandantes Sforce

vt certis cōtentꝰ vrbibꝰ ac termis mediolanēses in pace dimitteret. Ille haud ignarus se breui ꝑituꝝ vbi
venetis paruisset. imperiū eoꝝ ɔtēpsit. Et q̄uis destitus oībus videret̃. nā soli florētini. ⁊ hij quidē parce
opam ferebāt. In obsidione tn̄ perseuerare decreuit. iam mortuo frācisco pycinino frater eiꝰ iacobꝰ cū bra
chianis ad venetos trāsierat. Iam leonardus venereus a senatu veneto missus mediolanū ingressus au-
xilia ⁊ comeatꝰ. magnā copiā. q̄bus ciuitas indigebat ꝓpe diē affore pollicebat̃. Erat ⁊ in exercitu ⁊ in ci-
uitate summa oīm reꝝ indigentia. Ita vt dubiū videri posset. an obsidēs frāciscus. an obsessus dici debe-
ret. Vix ei bis mille eq̄ superāt q̄ ferre insessorē possent. ⁊ milites stipēdio fraudati ꝑ cibis sese armis exu
erūt. Neq̄ cū frācisco argentū erat. quo stipē dare militi posset. Sȝ inter spem metūq̄ dubiꝰ. obsidionē de
die in diē v̄ba pro factis ostentans ꝓducebat. In ciuitate vere cū iam frumentū absumptū esset. nec aliud
edulij genus restaret. ⁊ iam canes. equi ceteraq̄ id generꝭ aīalia māderet̃. nec ferre amplius famē multitu-
do posset. collecti in vnū apud portā vercellinā. correptꝭ armis in foꝝ ꝓrumpūt. obuiūq̄ leonhardus ve-
netoꝝ legatū gladijs cōfodūt ac discerpūt. Exin palatiū fusis tyrannoꝝ satellitibꝰ aggrediūt̃. quo sine re-
sistentia occupato. quos inuenere tyrānos in vincula ɔiecerūt. Exīn missis ad frāciscū legatꝭ principatum
ei ciuitatꝭ obtulerūt. q̄ mox ingressus dn̄ium vrbis accepit. Et deinde nō m̄ltis interiectis diebꝰ. cū liberꝭ
⁊ cōiuge reuersus. ducalibus insignibꝰ exornatꝰ. in triūphantꝭ modū vrbē intrauit. q̄ cū iā comū parmā-
q̄ in deditōem accepisset wilhelmoq̄ mōte ferratensi alexandriā emisset. non paruū deinde bellū cū vene-
tis ⁊ alfonso rege diutius gessit. In quo cū acrius premeret̃ neq̄ eīn tante potētie par esse poterat. Rena
tum regē fortissimis eq̄tū cohortibꝰ cinctū ex vlteriori gallia. magnis stipēdijs ac ꝓmissis allectuȝ. i auxi
liū accersiuit. q̄ cū supatis mōtibꝰ in ytaliā descēdisset. ac wilhelmū e monte ferrato arma ponere ꝑ amici-
ciam ac necessitudinē cōpulisset. ⁊ iam castra sua frācisci castris ɔiūgens. i hostilē agrū descendisset expu-
gnatis raptim nōnullis castellis more gallico. mortales oēs i eis cōprehēsos trucidasset. Tantus mox
terror venetos inuasit vt iā castra castris ɔferre ampliꝰ nullo pacto p̄sumerēt. nec iam retinere posse Brixiā
⁊ ꝑgamū agris amissis ɔfiderēt. Cūq̄ thurcoꝝ bellū res eoꝝ maritimas infestaret repēte p̄ter oīm opini-
onē pax q̄ diu in senatu ap̄lico fuerat agitata. deniq̄ apud laudā interuētu cuiusdā icogniti. ȝ ꝓbate ⁊ in-
tegre vite monachi. inter venetos ⁊ ipm̄ frāciscū clam rege facta ē. Que res vt regi molesta. ita frācisco vti-
lis ⁊ venetꝭ necessaria fuit. Arcē deinde mediolani insanietis ppl̄i furore dirutā frāciscus breui restaurauit
mira fortune siue cūcta regētis dei ꝓuidētia nobile ac magnificū opꝰ hisdē manibꝰ sbito refectū ē. q̄bꝰ fue
rat paulo añ reiectū. Franciscus philelphꝰ nobil̄ satyraꝝ scriptor ꝑ idē tp̄s ad heroicū carmen ɔuersus res
Sforcie scribere cepit. Leodrisiꝰ trebellꝰ soluta orōne ac metro clarꝰ hri cepit. ¶ Apō venetos terra mari
q̄ potētissimos. q̄ nomē ytalicū apud barbaras natōes lōge lateq̄ claꝝ fecerat. filius foscari ducis. veluti
q̄ppiā i rempublicā machinatꝰ eēt in exiliū actꝰ. deinde reuocatꝰ ⁊ iterū i suspitōem crimis adductꝰ ⁊ cru-
delissime tortꝰ. cū nihil mali ɔfiteret̃ relegatꝰ i peloponessuȝ miserā ibi vitā finiuit. Gener eiusdē ducꝭ an-
dreas donatꝰ dum Cretā insulā ꝑ veneto iperio gubnabat dux isule appelltꝰ. reuocatꝰ domū honore p̄ua
tur. ⁊ magna mulctatꝰ pecunia i exiliū mittit̃. Armilaus iter venetos dignitate ⁊ auctē potēs duȝ ex con-
cilio ad mediā noctē domū reuertit̃. baculo trāsfossus occidit̃. nec q̄ tantū scelus patrauerit inuētus ē. q̄-
uis filio ducis id crimini dederint. Franciscꝰ barbarus studijs humanitatꝭ excellēs. editꝭ nō paucꝭ neq̄ il-
laudatis opusculis. senio ɔfectꝰ nō sine celebri noīe vita decessit. ¶ Imꝑator fridericꝰ cū romā rediens eo
se cū ɔiuge ⁊ rege hūgarie ladislao. totoq̄ comitatu recepisset. libēter ⁊ amice visus. incredibilibꝰ honori
bus tumulatꝰ est. Frāciscus dux gētis. q̄ ānos. v. ⁊. xxx. summa cū laude ciuitatē rexerat philippo medio-
lanēsium duci brixiā bergamūq̄ ademerat. copias eiꝰ plibus locꝭ fuderat. Franciscū carmiolā claꝝ ducem
copiaꝝ de ꝓditōne suspectuȝ securi ꝑcusserat. Marsiliū carrariū cuiꝰ maiores diu patauiū ꝑ tyrānidem te-
nuissent. duȝ p̄rnam hereditatē vendicare conat̃ interceptuȝ necauerat. pacē cuȝ thurcꝭ nō tam honestā q̄
necessariā fecerāt. Impiūq̄ venetuȝ terra mariq̄ lōge ampliauerat. gubnatōni tandē cedere cōpulsus est
tanq̄ p̄ senio reipublice videret̃ inutil̄. Ille hmōi ɔtumelia affectus ingrate p̄rie aspectuȝ nō ferēs. eamq̄
vitā recusans. q̄ careret ipio e publico palatio in priuatā domū se recepit vbi cuȝ principatuȝ suis ciuibus
reddidisset. egrā q̄ȝ ɔfestim aīam nature restituit. Cuiꝰ casum tanq̄ p̄uidisset baptista piasius cremonēsis
astronimꝰ pluribus antea mēsibꝰ p̄dixerat. Erat autē frāciscꝰ cum moreret̃ nō lōge ab anno sue vite nona
gesimo. venerabilis senex p̄cipua corpis maiestate decorus. memor oīm q̄ post infantiam aut vidisset aut
audisset. facundia copiosa ⁊ ingenio ꝓmpto. ac ope impiger ac dexterrimo. q̄ moderare frena senatꝰ optie
nosset. Eiꝰ p̄r in egipto negociatꝰ. cuȝ ꝓbam regiōis illius quēpiā de futuris iterrogaret. Rn̄sum ab il-
lo accepit. filiuȝ sibi eē. q̄ aliqn̄ sue ciuitatꝭ p̄ncipatuȝ asseq̄ret̃. Frācisco suffectꝰ pascal̄ vir singulari prudē
tia ⁊ moribꝰ humanissimꝰ. cuiꝰ ducatuȝ nulla putāt bella susceptuꝝ. nisi vl̄ necessaria vl̄ ad moduȝ gl̄iosa.
¶ Ludouicus marchio mantuanꝰ iter principes nr̄i seculi. fame nō mediocris. lr̄is eruditꝰ. ⁊ rebꝰ militari
bus exercitatꝰ. In eo bello qd̄ veneti cuȝ frācisco Sforcia post dn̄ium mediolani ab eo captuȝ gessere. par
tes illiꝰ secutꝰ. magnuȝ momētuȝ rebꝰ eiꝰ accessit. Carolꝰ frater eiꝰ q̄ fidē frācisco fefellerat i vincula conie-
ctus. sȝ eiꝰ fideiussione dimissus. cuȝ neq̄ sic ꝓmissioni sue satisfaceret oībꝰ q̄ i mātuano agro tenebat op
pidis priuatꝰ ē. Sȝ cuȝ stipēdia venetis faceret. nō ꝑuas eoruȝ copias i mātuanā duxit. vbi vastatis late
atq̄ incensis agris cuȝ fortuna p̄ncipiuȝ eiꝰ belli secunduȝ fecisset. ⁊ iā mātuani metu ꝑculsi. rebꝰ suis dif-
fidere viderent̃. Ludouicꝰ accersitꝭ ex mediolano auxilijs. milites suos i aciē ꝓducēs. fratri copiā pugne
fecit. nec ille certamē detrectauit. Cōmissum ē atrox p̄liū i q̄ duo frēs ābo etate florentes. ābo rei militaris
ꝑiti. ābo corpis atȝ aī viribꝰ p̄stantes. de gl̄ia. de ipio. de vita. summis conatibus cōtēdere. Deniq̄ victor
ludouicꝰ fuso fugatoq̄ȝ carolo. oēs eius copiarū duces. ac p̄mores eq̄tū ceꝭ. plibꝰ interceptꝭ ille deide p̄ria
extorris atȝ egenus morbo ɔfectus iterijt. ¶ Apud ferrariā mortuo nicolao Estense p̄ncipe. oīm nr̄i seculi

fortunatissimo. nisi cōiugis adulteriū ⁊ i ea ⁊ i filio dilectissimo. vendicare olim coactus fuisset leonellus
dñatū suscepit. princeps pacificꝰ. lrarū ꝑitus. ⁊ musice cultor. q̄ decedēte borsiꝰ frater eiꝰ. ⁊ ipi nicolao fi-
lius ex cōcubina pholomea senēsi ad pricipatū vocatꝰ ē egregia forma iuuenis ⁊ i armis cū laude vsatus.
dicēdi ⁊ agendi ꝑitus. q̄ cū cesarē fridericū romā petentē ⁊ inde reuersuꝫ magnificentissime accepisset. suꝑ
mutinā ⁊ regiū ducatus honorē accepit. primusq̄ oim i estensi familia dux appellatꝰ ē. Eugeniꝰ pontifex
dū ferrarie cū grecis cōciliū ageret hugo senēsis q̄ ꝑ idē tp̄s medicoruꝫ priceps hītꝰ est. oēs q̄ ex grec studi-
diosi phīe eo ꝯuenisse crediti sunt apud se inuitauit. quos cū oppipare magnificeq̄ pauisset. finito pran-
dio. epulis mensisq̄ remotis eos i disputationē pedetētim placideq̄ pellexit. cūq̄ iam marchio adesset ni-
colaus. ⁊ mlti i synodo excellētes phi adnētassent. cūctos i mediū phīe locos adduxit. de qbꝰ inter se Pla-
to ⁊ aresto. i suis opibus ꝯtēdere ac magnope dissentire videnť. edicens eā se ꝑtē defensurū quā greci op-
pugnandū ducerēt. siue platonē illi siue aresto. seq̄ndū arbitrarenť. Cū greci certamē minime recusassent
ꝯtractata ē ad multas horas disputatio postremo cū ⁊ ex ꝯuiuij sn̄ia hugo grecorū phos. alterꝫ post alterꝫ
argumēt ⁊ dicēdi copia victos tacere cōpulisset. palā factū ē. latinos hoies q̄ iam pridē bellic artibꝰ ⁊ ar-
moꝝ glīa greciā supauerāt. etate nr̄a etiā lr̄is ⁊ oim doctrinaꝝ genere anteire. Fuit aūt domꝰ estenꝭ vir sp
doct amica. nr̄a etate nō solū hugonē de quo p̄fati sumꝰ magnis ad se p̄mijs traxit. sed mltos i iure ciuili.
plures i ceter facultatibꝰ honorauit. In studijs eloq̄ntie iohānē aurispā siculū grecis ac latinis edoctuꝫ. q̄
versu, ꝓsaq̄ claruit inter familiares hītum ditem btūq̄ fecit. Guarinꝰ aūt veronenꝭ oim ferme pr̄ ac mgr̄
q̄ a nr̄a etate grecas lrās didicere. admirabilis ⁊ oim honore dignꝰ senex. q̄ oēm etatē suā legēdo. docēdo
scribēdoq̄. ꝑcurrisset. vnicū senectut sue refugiū ⁊ illō q̄dē honestū dignūq̄ suis exercitijs ac vtutibꝰ iue-
nit. In agro bononiēsi pirū q̄ndā aridā ex mioribꝰ formicis pastꝰ cā cōplures ascēderāt supuenere maio
res nō parno nūero q̄ illas ꝑtim occiderūt ꝑtim deiecerūt. Post duas ferme horas tanta mioꝝ formicaruꝫ
vis excitata ē. vt totꝰ ager nigro tectus agmie videreť accessere. Stipare oēs. ⁊ arboris vndiq̄ stipitē cir-
cūdantes. paulatim ascēdere ceperūt. maiores formice vbi hostes adesse aiaduerterūt cōglobare se supne
pugnā expectauerūt. postq̄ silꝰ acies ꝯuenere cōmisso ꝓlio. maiores morsu rabido. mō illas mō istas e mi-
noribus interimere totiq̄ breui spacio cōfecerūt. vt cadentiū morietiūq̄ tumultꝰ ad piri radices nō parua
in terra succreuerit. Sꝫ cū ꝑtinatiꝰ instarēt miores spq̄ acies aciē p̄meret vigitiq̄ aut p̄les vnaꝫ ex hostibꝰ
circūdarent ⁊ a tergo ⁊ a fronte pugnātes nuda q̄ꝫ latera ꝯfoderēt. victe tādē maiuscule ⁊ ad vnū oēs neca-
te. Illati p̄us temere ꝓlij penas dedere. Hec acta sunt spectātibꝰ rōne copijs eccīe. cū. s. petri cathedrā eu-
geniꝰ q̄rtus teneret. ea nob q̄ se vidisse ait. vir fide dignꝰ ⁊ aucte retulit. Nicolaus pistoriēꝭ vtroq̄ iure cō
sultus. q̄ tn̄ in castris ap̄licis nerij senenꝭ epi vices agebat. Sile ħ illi est qđ in gallia belgica nō longe ab
vrbe leodio ꝯstāti fama gestū ferūt nidū siue i arbore siue i rupe falco sibi ꝑauerat. ouaq̄ fouēs pullos aut
dus expectabat. hūc corui supuenietes loco deturbauere. ouis eiꝰ effract ac vorat spectauere id e ꝓximo
bubulci fugiētēq̄ trepidū falconē annotauere postridie mirabile dictu falcones coruiq̄. q̄si septētrionaleꝫ
illi meridionalē ꝑtē tenētes. ordinatis aciebꝰ. ⁊ tanq̄ rōis capaces essent. alijs q̄ cornua obſuarēt. alijs q̄
media ducerēt agmia disposit. atrox ⁊ ferocissimū ꝓliū i aere cōmiserūt. in q̄ cū mō corui. mō falcones. ce-
derent. ⁊ iterꝫ resumpt viribus certamē instaurarēt. totꝰ vndiq̄ sbiectus ager. ⁊ pēnis ⁊ cadauenbꝰ obte-
ctus ē. ad extremū victoria penes falcones fuit q̄ nō solū rostris. ħ etiā vnguibꝰ acerrime decertantes. cor-
uos oēs ad internitōem deleuere. Exin paruo tp̄e interiecto cū duo de leodinēsi eccīa contendentes. alter a
gregorio. xiij. alter a bn̄dicto. xij. in ep̄m electꝰ. Erat em̄ inter illos de rōno pōtificio disceptatio. ambo cū
copijs i eūdē locū pugnaturi venerūt. Iohānes dux burgūdie alterꝫ armis iniuit. alterꝫ leodiēꝭ ꝑplꝰs seq-
bať. Pugnatū ē collatis signis. summa vtrinq̄ cōtētōe. horrendū cruētūq̄ ꝓliū factū. In quo tādē victor
iohānes. xxx. milia hostiū cecidit mirabile eiꝰ rei fanū ꝯditū ē. qđ nos illac postea trāseūtes cesoꝝ ossibus
plenū vidimꝰ. Sꝫ de bello falconū ac coruoꝝ suā cuiq̄ꝫ opiōem relinq̄mꝰ veri ꝑiculo penes famaꝫ dimisso.
Bononia q̄ nō tā studioꝝ mr̄ q̄ seditōnū altrix appellari p̄t soror ⁊ ipa genue. ac solꝰ incōstātie ꝯstās
cū factōe Iambecariā. nō sine cede mltos ciues domo pepulisset. cōi canetulorum ac bentiuolioꝝ ꝯcilio. re-
gi cepit. priceps factionū baptista cauetulꝰ ⁊ hanibal bentiuoliꝰ fuere. ābo sanguinarij. ābo patrat cedibꝰ
insignes q̄ lꝫ silꝰ ꝯparato sacro iūcti essent. nihil tn̄ inter se meliores fuere nā hanibal dū leuato de sacro fon-
te baptiste filio vsurus puerperā cōp̄rem seq̄ť. eiq̄ꝫ manu p̄rēsa ꝓ nouo natu cōgratulať. ab irruētibus ex
improuiso baptiste satellitibꝰ obtrūcať. vt maifeste apparuerit baptismi sacr̄m nō tā federis retinēdi q̄ ce-
dis patrate cā a baptista q̄situ fuisse. Sꝫ nō mlta mors hanibalꝰ fuit nā q̄ ꝑtes eiꝰ seq̄bāť. sumpt paulopꝰ
armis fugat aduersarijs plateā obtinuere. Baptista inditio tandē puerili i specu quodā sbterraneo cū ple-
risq̄ꝫ cōplicibꝰ suis latitās reptꝰ. ⁊ fumo cōpulsus exire. mox p̄libꝰ vulneribꝰ ꝯfossus ē. cadauer eiꝰ i foꝝ
tractū ⁊ diu ludibrio hītū cū pleriq̄ꝫ more ferarū. cor eiꝰ dētibꝰ laniassent. cruorēq̄ꝫ bibere nō horruissent.
tandē exustū ē. Apud florētiā ꝑ id tp̄s xanthꝰ latebat herculis bētiuoli quē quodā eugeniꝰ pont. max.
interfici siue iusserat siue ꝑmiserat filꝰ extra mr̄imoniū natꝰ. paupem vitā lanificō ducēs. nec sat gnarus
quo p̄re genitꝰ eēt. Hūc bononiēses euestigio vocāt recusante quodāmō inuitū i p̄riam ducūt. Eq̄tē ex la-
nifice faciūt. tutorē hanibalꝰ filio reipublice ꝑncipē tradūt. cuiꝰ ea i rebꝰ aduerꝭ fortitudo. ea i secūdis mo-
deratio hactenꝰ ꝯn̄sa ē. vt herculis filiū oēs norint. Qui cū exules ꝑ ꝓditōem nocte q̄dā vrbeꝫ intrassent.
ac excitato rumore q̄si victores isultassent. haud q̄q̄ destitutꝰ aio. excitat amic. corrept armis. in eos ꝓsi-
lijt. nec mora victos ceꝭ captisq̄ꝫ ex ciuitate p̄libꝰ deturbauit. Bessarion eo tp̄e cardialis nicenꝰ natōe gre-
cus. prudētia singl̄ari. ⁊ nr̄a suaq̄ lingua ꝑitissimꝰ Nicolai. v. ponti. max. in ea vrbe vices gerebat. q̄ vsq̄ꝫ
ad ipiꝰ pōtific obitū legatōe functꝰ. nobilitati plebiq̄ꝫ iuxta carꝰ fuit. q̄uis eo deducta ciuitas ē vt legati

pape rogare magisq̈ imparē q̄rant. qꝺ plane nūc experit̃. ludouicus sctoꝝ q̄tuor coronatoꝝ cardinalis legatꝰ. q̄ q̄uis ingenio valet. ⁊ eo ꝑditꝰ ē aucte. q̄ summi sacerdot nepoti deberet̃ nō plus tñ ī vrbe ꝑt q̄ senatu placet ⁊ xanto bononiēsi viro. ¶ Florētiā vrbē ex fesulanis ruinis ad ripas arni fluuij ꝯditam prisci hoīes fluentiā vocauere. quā cū auspicijs fundata felicibꝰ vicinas ꝑ circuitum ciuitates excellere. mirisq̄ modis impiū ꝓpagare cepisset. florētiā longe meliꝰ q̄ fluentia dicta ē. In hac vrbe pōtifex maximꝰ eugenius q̄rtus id ꝯciliū qꝺ ferrarie cū grecis cepat. magnifice ꝯsūmauit. Erāt ꝑles inter grecos ac latinos super archanis orthodoxe fidei ꝯtentiōes. q̄rū maxima ⁊ difficillima fuit de sanctispūs ꝓcessione. Cū greci paclitū ex p̄re dūtaxat. nō ex p̄re filioq̄ ꝓcedentē assererēt. post mltas ac diutinas disputatiōes. in quibꝰ tanq̄ interpres Nicolaus sagūtinus vtraq̄ lingua disertissimꝰ. ingenio facūdiaq̄ iuxta ꝓmptus. illustre nomē adeptus ē. Tandē cū latina eccia in vnū fidei symbolū ꝯsensere. Ciuitas imꝑatorē grecoꝝ ⁊ patriarcham cōstātinopolitanū. ⁊ oēs eoꝝ comites abunde lauteq̄ pauit p̄triarcha hic senio ꝯfectꝰ decessit. ⁊ apꝺ ꝑdicatores intra eccīam humatꝰ ē. cui masseus poeta laudens̄ nō ignobilis epithauiū v̄sibus imparibus edidit. Nicolaꝰ picininꝰ illustris copiaꝝ ductor. ab exulibꝰ florētinis inuitatꝰ musellanū ingressus agrū q̄ a florētia. x. milibꝰ passuū abest. hostiliter cūcta diripuit. nec diu postea in agro aretino cū eugenio simꝉ florentinis bellū intulisset. apud angliariū magno ꝑlio victuꝰ ⁊ ꝓfligatꝰ ē. Ludouicꝰ archieps̄ florentinus aplicis tūc copijs p̄erat. q̄ ea victoria nobilitatꝰ ad cardinalatū paulo postea ꝓfectus ē. Eugeniꝰ em̄ ⁊ vnione grecoꝝ facta. ⁊ picininij metu deposito. mēte atq̄ aīo auctꝰ. vij. ⁊. x. cardinales creauit. viros aut genere illustres. aut v̄tute p̄stātes. aut vite sctitate cōspicuos. inter q̄s duo greci assumpti sunt. ysidorus archieps̄ rutenoꝝ ⁊ bessarion nicenoꝝ pontifex. q̄ꝝ sup̄ meminꝰ. Alfonsus rex arogonū rogatꝰ a philippo maria vt antea dictū ē. sibi aduersus venetoꝝ potētiā vt opem ferret. coacto nō paruo exercitu ꝓfecturus ī galliā iter ingressus. Sꝫ añ philippꝰ obijt q̄ ipse tyburi quo iam appullerat digrederet̃. audita v̄o amici morte. ⁊ q̄ ab eo nūcupatꝰ heres esset. in sabinos ꝓfectꝰ magnificētissimo illi funere iusta ꝑsoluit. Deinde trāmisso tyberi. recta via in florētinū duxit. eo vt aiebat animo vt florētinos reuocare suas copias ex gallia cogeret. atq̄ ita ꝑ tusciā pacatā ⁊ sibi amicā ad opē mediolanēsibꝰ ferendā q̄s veneti bello p̄mebāt ꝓficisceret̃. noluerūt florētini ab alfonso rogati venetoꝝ societatē deserere. Quapropter alfonsus ī agrū vulteranū ꝓfectus pomaratiū. haud ignobile oppidū portas claudere ausi eo ipo q̄ venerat die copijs circūpositis vi cepit ac diripuit. Deinde ad castrū nouū ī eodē agro situ mouit. cuiꝰ incole audita pomeratij clade cōfestim absq̄ certamine ī deditiōem venerūt. Idē fecere aliquot castella circūiecta exin mōtecastellum natura ⁊ ope mūitū obsedit. quo tp̄e ea imbriū magnitudo atꝫ vis venetoꝝ exorta ē. vt neq̄ extra tentoria q̄escere milites possent. mltis eoꝝ discept. mltis ꝑmane raptatis q̄bꝰ ex rebꝰ ⁊ qꝺ annone inopia laborabat. Mouēs inde alfonsus cāpiliā duxit. Sꝫ florētini id opidum p̄sidio ⁊ annona firmauerāt frustra ibi cōtēdit. castella tñ aliquot finitima ī gerardista. id ei regioni nomē ē. recepit atꝫ illis restituit a q̄bꝰ florentini p̄us ademerāt. erat in comitatu reg symonetꝰ mille ducēs eq̄tes. q̄ finito florētinorū stipēdio ad eū trāsierat. Sygismūdꝰ aūt malatesta quē rex anteq̄ tusciā ingrederet̃. cū eq̄tibꝰ mille. ⁊. dccc. peditibꝰ ꝯduxerat. cū ab eo indies expectaret̃. ad florētinos trāsiuit. Fridericꝰ quoq̄ vrbinatiū p̄nceps. notus ⁊ clarus ī armis florētinoꝝ stipēdia faciebat. q̄ cū essent eq̄tatu peditatuq̄ nō inferiores rege. oēmq̄ illi expugnādorū oppidoꝝ facultate p̄riperēt. ñ fuit regi cōsiliū ī obsidiōe campilij ꝑseuerare ⁊ p̄btim in mōtibꝰ commeatus penuria p̄mebat̃. Diuertit igit̃ ad loca maritima ⁊ apud populoniā. olim fama celebrē. nūc dirutā vrbem ꝯsedit. quo ī loco facile sibi ex regno neapolitano. ⁊ frumēta ⁊ bellica tormēta nauibꝰ afferri poterāt Abest inde tribꝰ ferme milibꝰ passuū plūbinū nobile oppidū ī cuiꝰ obsidione de q̄ postea dicemus laborāti regi castulionū. ⁊ ipm̄ nō parui momēti oppidū ꝓdete florētinorū p̄sidio traditū ē. p̄ter arcē quā cū symonetꝰ obsedisset. paucis post diebꝰ ꝑ deditiōem cepit. Dū rex pauloāte apud aquā viuā in hibernis ageret. a legat mediolanēsibꝰ aditꝰ ē q̄ opē eiꝰ implorātes. ī eo loco decerni bellū aduersus venetorū senatus obtinere. Iam ei frāciscꝰ Sforcia mediolanēsi pp̄lo indignatꝰ venetorū auxilio fretꝰ. eos s̄bigere summis conatibꝰ nitebat̃. q̄ꝝ paulo añ fines ⁊ arma ꝓmouerat. Cū rex soluta plūbini obsidiōe neapolim redisset florētini legatos ad eū misere pacē petētes. q̄bꝰ accepta fiꝺ ī castra ꝓfect postq̄ mādata exposuerūt. bellūq̄ recusarūt antonij cardinalis hilerdeñ. noīati. inter p̄mos theologi opa. q̄ id negocij pōtificis volūtate susceꝑat. pauc post diebꝰ ea lege pax florētino pp̄lo reddita vt castilionū ⁊ insula eulij q̄ ipius bello florētinis erepta fuerat in ꝑtāte reg remaneret. Sꝫ cū frāciscꝰ Sforcia mediolano potitꝰ eēt. oēsq̄ pōtes ⁊ arces apud amnē abduā tanq̄ mediolanēsis agri a venet repeteret. alfonsus q̄ cum frācisco eēt infestus e re sua eē ratus illū. ne radices in tāto impio ageret impedire. ꝑ leonellū marchionē estensem recōciliatꝰ venetis. ⁊ cū eis aīcicia societateq̄ facta florētinis q̄ frācisci fortunā secuti ⁊ armis ⁊ pecunia eū iuuabāt. secundo bellū indicit ferdinandūq̄ filiū ī expeditōem ꝯ eos mittēdū duxit. Erat is eo tp̄e admodū adolescens ingenio eximio. ⁊ ad cūctas optimas artes docili ⁊ ꝑato. liberalibꝰ disciplinis institutꝰ. armoꝝ tractādorū scia edoctꝰ. glie cupidꝰ. inedie ac laboris patiēs. cui p̄r sex milia eq̄tū. duo milia peditū ꝯmisit. Fuerꝫ ⁊ in exercitu eiꝰ comes euersus ⁊ vrsiuꝰ neapoleo haud cōtēnendo copiaꝝ duces. Fridericꝰ quoq̄ vrbinas. q̄ supiori bello florētinoꝝ arma secutꝰ erat. ī eiꝰ exercitu militauit. Florētini v̄o postq̄ iminere belli sibi tēpestatē senserīt Estorē fauētinū symonetū. quē sup̄ noīamꝰ ac sygismūdū malatestā. postremoq̄ alexādrū sforciā ꝯduxere. q̄ sil' iūcti. sup̄ decē milia eq̄tū. peditū v̄o magnū nūeꝝ ī castris hūerūt. Ferdināꝺꝰ tñ ꝑ agrū cortonēsem in aretinū copias duxit. vbi castellis aliq̄bꝰ nō magni noīs vi capt atꝫ dirept. Follianū non parui momēti oppidū. cū oppugn̄re cepisset. nec hostes auxiliū ferrēt. pꝰ dies. viij. ꝑ deditōeꝫ accepit. Eq̄tatū estoris apꝺ mōtē policianū plibꝰ capt. nōnull' occis fudit ac fugauit. Reucininū ī agro florētino expugnauit. Castellinū v̄o cū obsedisset hyberno rigore inualescēte recessit. ⁊ ī maritima loca ⁊ aquā viuam p̄ris exemplo sese recepit. Quo tp̄e ⁊ antoniꝰ Olzina vadā ī littore maris sitā nauibꝰ occupauit. ⁊ amplioꝝ

fossa a terra cōmunijt. Quo ex loco pisanū ⁊ vulteranū agrū infestū reddidit. Cūq; interea florētinoꝝ du-
ces ad folianū castra mouissent. velletq; ferdinādus auxiliū obsessis ferre. Iamq; itineri se cōmisisset. tāta
in castris lues cōsecuta ē. vt ꝑ languētiū nūero. nō mō ad rem gerendā. ſʒ vix admouēda castra sat ēet. Ob
quā rē folianū summa vi expugnatū. nec mīori ꝟtute defensum. tandē ab oppidanis clam ꝑsidio traditū ē
q̄ tn̄ paulopost ⁊ ipi victoꝝ ꝑda fuere. oppidū incēsuʒ. ac solo eq̄tū. Per id t̄ꝑs gerardꝰ gambacurta. dū
castella q̄tuoꝛ q̄ pr̄ a florētinis accepat intra apenninū sita. ferdinādo tradere vult. ab vno e suis ꝓditꝰ. ca-
stris amissis diu regē mendicādo secutꝰ ē. Exin pace apud laudā (vt diximꝰ) facta reuocatꝰ a pr̄e ferdinādꝰ
in regnū ꝯcessit. Florētini q̄ amiserāt cūcta recupauerūt. Baldacius peteflrinū copiaꝝ haud ignobil' ductoꝛ
manu ꝓmptꝰ ⁊ audax. cū diu florētinoꝝ stipēdia meruisset ī palatiū tandē accersitꝰ. dū ingr̄atum ꝯtumacit
r̄ndet. captꝰ ex altissimis fenestris ī foꝝ p̄cipitat̄. cui q̄uis magno casu iā expirasset. securi tn̄ ceruix absci-
sa ē. Inter florētinos oēs q̄ nr̄a floruerūt etate cosmas cognoīe medicus ⁊ prudētia ⁊ auctē eminuit. is
ꝑnceps vrb̄ h̄itus senatū q̄ voluit impulit. Ciuitati ex arbitrio dixit inopes ciues q̄pl'imos ditauit. mr̄i-
monia ex argēto suo dotibꝰ mlt̄a cōiūxit. Villas magnificētissime exedificauit. In eccl'ias ditissima dona
cōtulit. monasteriū scti marci ⁊ amplū ⁊ nitidū a fundamēt̄ erexit parochie sue tēplū cū paꝝ placeret pror-
sus diruit. Exin structurā admirādi opis ex lapide fesulano suscitauit. Edes suas q̄uis ornatissimas ere-
xisset. amplꝰ tn̄ meditatꝰ. opꝰ palatiū ⁊ altū ⁊ ingēs. ex q̄dratis lapidibꝰ ī insigni vrbis loco. adeo pulcrū
adeo amplū cōstruxit. vt ei alteꝝ eq̄ri tota ciuitate nō possit. Cōmēdāda ē mult̄ in rebus florētinoꝝ ꝓui-
dentia. tn̄ maxime q̄ ī legēdis cācellarijs. nō iuris sciam vt plereq; ciuitates ſʒ oratoriā spectāt ⁊ q̄ vocant
h̄uanitatis studia. Norūt eīn rectā scribēdiq; dicēdiq; artē nō bartholū aut innocētiū. ſʒ tulliū q̄ntilianūq;
tradidere. Nos tres ī ea vrbe cogūimꝰ grec̄ ⁊ latinis lr̄is ⁊ cōditoꝝ opa. fama illustres. q̄ cancellariā aliꝰ
post aliū tenuere. leonhardū ⁊ carolū aretinos. ⁊ poggiū eiusdē reipublice ciuē q̄ secretariꝰ aplicus. tribꝰ
q̄ndam romāis pōtificibꝰ dictaret ep̄l'as illos p̄cesserat colucius cuiꝰ ea dicēdi vis fuit. vt galeatiꝰ medio
lanensiū princeps. q̄ patrū meoꝝ meōria grauissimū florētinis bellū intulit crebro dicē auditus sit nō tam
sibi mille florētinoꝝ eq̄tes q̄ colucij scripta nocē. Disceptatū ē diu inter florētinos ob pecuniarū exactio-
nes. q̄ tenuiores ciues mag̃ q̄ opulētos vrgebāt. His diebꝰ cōsentiēte cosmo noua rō fortunaꝝ. cuiusq;
ciuis descriptio cepta ē. quā raro factā sine tumultu motuq; ppl'i fecerūt at tūc q̄ete trāquilleq; trāsijt. Lucē-
ses qui nr̄a memoria bis florētinoꝝ obsidionē exꝑti. bis philippi mediolanēsiū duc̄ auxilio suā libtateꝫ
defendere. ad extremū cū vicinis viribꝰ pares eē nō possent. nec facile inuenirēt. q̄ q̄tiēs hostis ꝑmeret. to-
tiens ferret opē. fedus ad q̄nq̄ginta ānos cū eis ꝑcussere. eas leges s̄beuntes q̄s dixere potētiores. In-
ter florētiā ⁊ senā apud oppidū q̄ sctm̄ cassianū appellat̄ anno post iubileū sexto. vise sunt nubes vigīti
(vt ferūt) cubitis a terra s̄blimes inter se mirabili ventoꝝ impetu agitare. ac depugnare ⁊ altere alteras pel-
lere. ⁊ mutatis sepe vicibꝰ pelli q̄ pepulerāt interea summa atʒ incredibili sp̄us violētia. domoꝝ tecta ꝑ in-
ane iactari muros deijci. ⁊ saxa ingētia loco moueri. vetustissimas oliuas. ⁊ antiquissima quercuū robora
radicitꝰ cōuelli. atq; cōstringi. hoīes ⁊ iumēta nō p̄uis spacijs ꝑ celuʒ ferri atʒ raptari. hec nob̄ q̄ se vidisse
aiebāt retulere. ſʒ mag̃ nos (vt crederemꝰ) ep̄l'e a grauissimis viris de his rebꝰ alfonso regi dū apud eū age-
remꝰ scripte. ⁊ in p̄ntia nr̄a lecte cōmouerūt. Urbs sena vn̄ mihi origo ē. scdm̄ hodie locū in etruria obti-
net. amenissimo sita loco. Et si mihi fides h̄nda ē. ꝑplo neq; rudi neq; iurbano. Huiꝰ rectores q̄ nobilitate
postposita. q̄ fuit ī illa ciuitate. tota ytalia memorabil' ⁊ ꝑte ppl'i quā duodecim appellāt prorsus cōculca-
ta. mlt̄is annis ī pace q̄euerāt inter se tandē duas factiones h̄re ceperūt. q̄ ꝓut sue rei conducere arbitrate
sunt. ita se vl' ppl'is vl' ytalie ꝑncipibꝰ cōiūxere. Cū vo rex alfonsus ī florētinos (vt antea relatū ē) cōduce-
ret exercitū. factōes ipe manifestiꝰ patefacte. Altera regiū bellū ꝯ florētinos inuādū eē ꝯsuluit. altera cum
florētinis auxiliū dandū eē suadē nō auderet. dissimulādū cēsuit vicerūt ꝑmo reg̃ amici ⁊ eiꝰ castra ꝯme-
atū misere. Sʒ cū rex ad sextū lapidē vrbi ꝓximꝰ castrametatꝰ eēt. dissemiātibꝰ in plebe q̄ florētinis stu-
debāt alfonsum nō tn̄ florētie q̄ senaꝝ dn̄ium q̄rere. tota vrbe trepidatum ē. ⁊ armati ad portas dispositi
haud aliter alfonsi milites q̄ libtate sue insidiātes obuiauere. Cōminuit aliquātisꝑ eā ppl'i suspitōem frā-
ciscus martorellus ꝑstanti vir ingenio. ⁊ quo rex libēter vteret̄. legatꝰ ad eos missus. ſʒ cum nō tam regis
amore aut odio. q̄ priuat̄ ciuiū ꝯtētionibꝰ reipublice ꝯsilia turbaret̄. adeo tenuiter ānona ī castra reg̃ de-
portari ꝑmissa ē. ⁊ vt florētinis sil' ⁊ regi videret̄ lesi. Idē factū ferdinādus reg̃ filiꝰ alio postea t̄pe ī eos-
dem florētinos duxisset neq; eīn ꝑncipio eiꝰ aduētꝰ satis ei fauētes fuere. Sʒ veneti cū senensibꝰ ac regi fe-
dere iūcti eēnt vsq; adeo senēses legatōibꝰ agitarūt. Et vt ipi societatē tandeʒ reg̃ inierūt. belluq; florētis
indiceret publice. q̄ breui sopitū ē venet̄ apud laudā incōsulto rege paceʒ recipiētibꝰ. Post hec senēsibꝰ
aliud e vestigio bellū exortū ē aduersus hylbrādinū pitiliani comitē in quo ducibꝰ vsi sunt sigismūdo ma-
latesta ⁊ eubberto corrigēsi quoꝝ potētia nō tā hostibꝰ q̄ ipis senēsibꝰ formidāda fuit. Suborta aūt īter
sigismūdū ⁊ senēses discordia. cū sese ille suspectū eē aīaduerteret. nō sine suo ⁊ senēsiū dāno recessit. eub-
bertꝰ cū senēsibꝰ ꝑseuerauit. Interea comes iacobꝰ pycininꝰ. q̄ iā pridē apud venetos stipēdia faciēs nō
sine laude reꝝ gestaꝝ eoꝝ copias duxerat cū pace vbiq; porta stipendio careret in etruriā ꝯperās senenses
iure p̄rne amicicie. vt sibi auri. xx. milia mutuo dent. missis legatis expetijt. q̄ cuʒ frustra fuisset. acies in
eos cōuertit. Et ingressus senēsem agrū. pleraq; oppida ꝑtim vi ꝑtim ꝓditōe recepta diripit. Calixtꝰ ter-
cius q̄ recens pontificatū inierat. copias suas senēsi ppl'o auxilio mittit idē frāciscus Sforcia idē florenti-
ni faciūt veneti quoq; ꝑ fedus requisiti auxiliū q̄uis tenue p̄bent. Cōmittit̄ ex iprouiso pliuʒ. ex quo sine
magno damno ꝑtiū discessum ē. Iacobꝰ cū exercitu coactꝰ ē castilionū sese recipe. q̄ oppiduʒ eē diximꝰ a
florētinis priori bello receptū vbi q̄uis acriter oppugnaret̄. expugnari tn̄ nō valuit. Inter hec Eubbertꝰ

in suspitionẽ actus tanq̃ cũ pycinino sentiret. cũ eius rei nõ parua extarẽt indicia vocatꝰ ad vrbẽ in senatu senẽsi trucidatꝰ ẽ. ⁊ p fenestrã in forꝫ ꝓiectꝰ ẽ. Pycininꝰ paulopost vrbetelliũ natura loci mũitissimũ oppidũ p ꝓditionẽ obtinuit. vna em̃ tantũmõ via. istaq̃ artissima. ⁊ arcis oppositiõne defensa p̃t adiri. reliquas ptes stagnũ claudit puís dumtaxat lembis cymbisue nauigabile. Hic cũ frumẽti viniq̃ copiã pycininꝰ repisset. tamdiu se ꝯtinuit donec pacẽ apud regẽ arogonũ firmata i regnũ sese recepit. Sꝫ ea pax externo bello senẽses soluit interno magis ac magis ĩplicauit. nã regis amici. ⁊ tanq̃ bellorꝫ cã fuissent pycininiq̃ studio fauissent. partim securi pcussi sunt. ptim relegati. multi cũ sibi piculum in pr̃ia imminere cernerent. spõte i exiliũ abiere. adeoq̃ i eos q̃ suspecti sunt hĩti. seueritas exercita ẽ. vt etiã florẽtinis videat̃ eẽ seuitũ nec dũ malorꝫ finis q̃n in ciuitate parꝫ pacata. noue indies machinatões. aut fingũt̃ aut inueniũtur ⁊ sanguis ciuilis in forũ dispgit̃. hoc fortasse malũ equulꝰ ille p̃nũciauit. q̃ ãno iubileo añ portã eiꝰ vrbis q̃ romã pgit. pregnãs freq̃nter astãte pplo. dũ pareret expirauit. Erat em̃ hermofreditꝰ. cuiꝰ feminei sexꝰ nullũ i eo vestigiũ cerneret̃. Inter alios quos vrbe relegatos haud nocẽtes ciuitas existimauit duo fuere ab ipa puericia socij. ⁊ studiorũ cõione coniũcti. quorũ alter iuris ciuilis sciam ꝓfiteret̃. alter poeticã. Gregoriꝰ lollius. ⁊ frãciscus patricius cuiꝰ pl̃a extãt poemata. q̃ doctissimi ꝓbãt. ⁊ q̃ vitã sibi retinuisse credũtur. Marianꝰ sozinus p idẽ tp̃s scia iuris nõ solũ apud senẽses. s̃ tota ytalia late clarꝰ ẽ hĩtꝰ. Plũbinũ nobile oppidũ ex populione ruinis edificatũ existimat̃ nõnulli populinũ appellãdũ putãt id ẽ i littore tuscie maris sitũ. Ilue insule oppositũ. q̃ ferri venis inexhausta magnũ quotannis vectigal plũbini dño prebet Huic oppido p̃fuit iacobꝰ appianꝰ ex paula nobilissima femĩa martini q̃nti romani põtificis sorore natꝰ. pacificus q̃dẽ p̃nceps. ⁊ a vicinis amatus. Qui cum ex cõiuge virilẽ sobolẽ nõ suscipet. extra m̃rimoniũ heredẽ q̃rens cõcubinã q̃ndã amare cepit. cuiꝰ cũ venter intumuisset. ⁊ iã tp̃s pariẽdi ꝓpe adesset. incredibili gaudio gesciens florẽtinis ac seneñ. legatos vti ad se mitterẽt ac partũ de sacro fonte leuarẽt. futuros cõpatres magnis p̃cibꝰ inuitauit paritũ ẽ venere. ad dictã diẽ legati. mulier inter obstetricũ manꝰ diu laborans. ethiopẽ tandẽ peperit. q̃ res vt risum pplo chachinnũq̃ excitauit. Ita ⁊ cõp̃rnitates ⁊ letciã principis interrupit tybicẽ tñ forte maurꝰ in familia eiꝰ erat. ex q̃ natũ puerũ credidere. q̃ mox vbi detectũ flagitiũ intellexit saluti sue fuga cõsuluit. Mortuo Iacobo Reynaldus vrsinꝰ pacri vir ingenio ⁊ rei militaris pitus in eiꝰ locũ suffectꝰ ẽ nõ suo iure s̃ cõiugis. q̃ iacobi filia fuisset. Hũc alfonsus cũ in tuscia florẽtinorũ bello destinarẽt̃. fauentẽ hostibꝰ repit q̃propter castris plũbino admotis. eũ intra menia clausũ terra mariq̃ summis viribus oppugnauit. s̃ nõ miori ṽtute ipe ab interiori pte ciues suos defendit quã regis miles ab exteriori muros inuasit. Pugnatũ ẽ diu acri cõtentiõe ita vt m̃lti vtrinq̃ ceciderint. cõplures vulnerati in hostiũ manꝰ peruenerũt. ⁊ eo p̃lio m̃torꝫ virtus enituit inter quos duo antonij alter rixanus. alter cadola ad muros pariter vadẽtes inter ceteros pugnare fortiter aĩaduersi sunt. Sꝫ oĩbus p̃latus ẽ galeatinꝰ Baldasinꝰ natione siculus q̃ ter muri fastigio app̃henso q̃ prius tormẽta disiecerãt conatꝰ est oppidũ irruere. ceterꝫ feruentis aq̃ viueq̃ calcis. q̃ inter arma ingesta vbi ad corpus penetrauerat purebat artus vi deterritus. grauisq̃ saxi ictu cũ reuulsa aggeris pte deturbatus ẽ. Fuit aũt galeatius statura q̃ mediocrẽ excederet robustis ac ceretibꝰ membris. corpis magnitudini vires r̃ndebant luctatione iactu saltuq̃ nulli hominũ cessit. membrorꝫ robori par animꝰ erat. eq̃ ac pede iuxta bellator acerrimꝰ. armatura graui armatus galeatusq̃ humistãs. sinistra sellã. dextra hastã equestrẽ tenẽs. strẽnuo saltu grãdi statura equũ insilebat. singulari certamĩe q̃ter p̃liatus. bis i ytalia. bis in gallia trãsalpina totiꝰ victor euasit. a tribꝰ hostiũ equitibꝰ. eoipo florẽtinos bello peditꝰ vnũ ex his gladij capulo semimecẽ eq̃ excussit. aliũ citato equo medium amplexus e sella extractũ humi strauit. Terciũ cubito grauiter pcussum i fugã ṽtit tãta porro modestia vt nũq̃ ipe de se vl̃ rogãtibus amicis diceret vite cultu. morũq̃ elegãtia. oĩbus p̃terea gratꝰ dilectusq̃. Perstitit aũt p̃libus diebꝰ ad plũbinũ alfonsus. s̃ cũ oppidi expugnatio difficilis videret̃ neq̃ iã cõmeatus in castris esset. ⁊ equi cõsumptis arborꝫ folijs fame perirẽt. dissoluta obsidione recessit. nec diu postea Reynaldus morbo interijt vxor eius katherina verita. ne rex i se viri delictũ puniret. missis ad eũ oratoribus. tributũ ei quotannis dũ viueret. aureũ poculũ quingẽtorꝫ aureorꝫ daturã ꝓmisit. Ea mortua sollicitis oppidanis. quem sibi potissimũ dñm legerẽt vicini ṽo potẽtatus cũ varijs artibꝰ ad se trahere conarent̃. renũciatũ ẽ manuelẽ appianũ adhuc ex principũ suorꝫ ꝓsapia supesse. cui se cõmittere possent. Hic m̃tos annos in militia versatus nec tñ aut opes cõgesserat. aut egregio aliquo facinore nomẽ q̃sierat. Ob quã reꝫ dimissis iã armis vxorẽ troye inter apulos ceperat. ibi tenuiter vitã agebat. nihil minꝰ q̃ dñandi sollicitꝰ cũ a plũbinensibus publice reuocatus ẽ. quod ei primo nũcio veluti somniũ visum ẽ. Exiñ fortune luduꝫ libenter amplexus tanq̃ vite reliquũ dormiuisset. In alterũ virũ mutatus. cuius senex pricipatũ suscepit. Rexitq̃ postea plerisq̃ annis ciuibus suis gratus. ⁊ vicinis amicus. Alfonso ṽo qui ei fautor ⁊ fuisset ⁊ stipendiũ fecit ⁊ cẽsum dedit. Decessit aũt e duobus filijs extra legitimũ cõiugiũ sibi natis minore quẽ cũ ciuitas seniori preferret herede instituto ¶ In viterbio ṽo nõ parui motus fuere Sedente nãq̃ nicolao quinto princiualles gattris eius vrbis princeps. dũ roma redit. apud lacũ vicensem ab inimicis inuasus obtrũcatus est. Exiñ sedente Calisto tercio welhelmus eiꝰ nepos. noctu domi necatꝰ. ob quã rẽ ciuitas i vltionẽ sollicita. dũ malefactores inq̃rũt̃. dũ isti fugiũt illi plectũtur. magnas calamitates ppessa ẽ. ¶ Vrbis rome iã tandẽ nobis sese res offerũt. q̃bus suã narrationẽ petẽtibus s̃uato breuitatis instituto. satisfacere pergimꝰ. Hic ioannes vitellius alexãdrinus ⁊ cardĩalis ⁊ legatus p̃rimonij btĩ petri gubernator ⁊ ductor ap̃lici exercitꝰ. q̃ fulginates. q̃ camertinos tyrannos. qui p̃fectum vrbis. qui comitem anthonium pisanum. qui plures alios eccl̃ie insultatores bello victos neci dederat. Huꝫ pontem tyberis. quem sancti angeli vocant transire nititur in etruriam copias traducturus ab his qui arcem adriani custodiebant. repente inuasus vulneratus captusq̃ in arceꝫ rapit̃. vbi paucis post diebꝰ siue hausto veneno siue ex vulnere

vitã finiuit. Prouinciã deinde suã. sortitꝰ ē ludouicꝰ ⁊ ipe cardinalis aqlegienꝭ pr̃iarcha. iã rebꝰ gestis ⁊
amicicia põtificꝫ late cognitꝰ. q̃ pacatꝫ rebus ĩ vrbe eugenio reditũ ꝑparauit. Cõprehēderãt rõni eugeniũ ac
libertatē asserētes. apud sctãm mariã in trãstyberina regione custodiebãt euqꝫ cũ deceptis custodibus per
tyberim nauigio fugeret. iaculis ac sagittis petierãt. fremebat eñ ppl's. cũ externꝰ miles infestis armis ro
manos vastaret agros. hoĩes atꝫ armēta surripiēs. Sꝫ cũ plimis ãnis eugenius abfuisset intellexerant ⁊
opulēti ciues ⁊ inopes romani summi pontificis curia. nõ tam vrbē q̃ vastã ac desertam speluncaꝫ videri.
q̃bus ex rebꝰ missis ad eũ legatꝫ vt in vrbē suã rediret. magnis p̃cibꝰ rogauere. Rediit ille nono postq̃ ef/
fugeret ãno. nec tã ignomiose pulsus fuerat. q̃ exceptꝰ ē gl'iose. Fuit cuꝫ frãcisco Sforcia ⁊ in pyceno de q̃
postea dicemꝰ ⁊ ĩ aliis locꝫ piculosum bellũ. qd̃ p ludouicũ cardinalē ⁊ nicolaũ pycininũ iã sibi recõciliatũ
ꝯfecit alfonso rege opē ferēte. Cogitauerat frãciscus Sforcia tudertinã vrbē sibi amicã. nã eiꝰ aliqñ poti/
tus clemēti ciues impio rexerat. deinde rõni cũ exercitu parere. Erãt eñ inter cardinales nõnulli q̃ ludoui
ci potentiã indignãtes frãciscũ nõ q̃si aduersus eugeniũ. sꝫ ꝯ eiꝰ cõsiliũ inuitabãt. inter q̃s nicolaũ capuen
sem ĩ vrbe grosum ac potentē fuisse ꝯmēorant. nã eugeniꝰ p id tp̃s eũ de ipã re suspectũ roma amouedum
curauit. Sꝫ cũ auxilia eccie ꝓpe aduenissent frãciscus irrito ꝓposito retrocessit. Eugeniꝰ vo q̃ cũ quõdaꝫ ve
netis ac florētinis studiosissimꝰ fuisset. Cũ illi hostē suũ franciscũ aduersus ecciam armis pecuniisqꝫ iuua/
rēt ⁊ ipe ad ipoꝝ hostes declinauit. Alfonsum regē ac mediolanēsiũ ꝑncipē. ⁊ rex q̃dē eiꝰ suasu vsqꝫ ad ty
burē venerat philippo cuiꝰ opes iã pene collapse videbãt laturus opē. aut ĩ tusciã ꝯ florētinos aut in gal
liã ꝯ venetos ꝓfecturꝰ. sꝫ eugeniꝰ cũ q̃tuor cardiales creasset. ex q̃bꝰ successorē suũ assumēdũ esse p̃dixerat
in lectulo egritudinis iacēs. paucꝫ post diebꝰ migrauit ad pr̃es. ⁊ ĩ basilica. b. petri apud eugeniũ tercium
sepultꝰ. Priꝰ tñ q̃ obiret germani q̃ postq̃ duos de summo põtificõ cõtendere aĩaduerterant. neutralita-
te q̃dã vtētes. vtriqꝫ recusauerãt obedire. destinatꝫ romã legatꝫ. inter quos ⁊ ego vnꝰ erã a friderico impa
tore missus ob obediētiã ei iãiã morituro restituerẽt. Ipe vo theodericũ coloniēsem ⁊ iacobum treuerēsem
archiepõs. quos põtificali dignitate p̃uauerat. mutata sñia ad pristinos reduxerat honores. Magnus ꝑ
fecto ⁊ clarus põtifex fuit eugeniꝰ cõtempsit pecunias v̓tuteꝫ apprime dilexit. neqꝫ scd̃is rebus intumuit.
neqꝫ succubuit aduersis. neqꝫ spes ei gaudiũ. neqꝫ metꝰ tristiciã auxit. sedatꝰ aĩmꝰ eũdē sp eiꝰ vultũ osten-
dit. s̓mone breui eoqꝫ grauissimo vsus est. durus ⁊ asp in hostes. ꝓpitius in fide receptis ad hec ꝓceritas
corpis. oris decor. ⁊ venerãda ĩ sene maiestas q̃bus fidē adhibuit. plꝰ aliq̃nto credidit ⁊ maius impiuꝫ q̃
par fuerat ꝯmisit. huiꝰ pr̃ cũ in egipto negociaret̃ cũ pr̃e frãcisci fuscari de quo iã mentio facta ē. ab heremi
ta. quē pariter adiit. nõ minꝰ letũ vaticiniũ quã ille accepit. ille eñ filiũ quē hēbat futuꝝ pr̃ie principē. hic
suũ inter sacerdotes ad summũ euasuꝝ didicerat. Eugenio vo gabrieli nomē inditũ fuit. Qui cum adole-
uisset defunctꝫ parētibꝰ euãgelii nõ surdꝰ auditor primoniũ qd̃ ab illis nõ tenue accepat. inter xp̃i paupes
erogauit. Exiñ antonio corario comite eiusdē feruoris adolescēte religionē intrauit. in q̃ summa cuꝫ laude
v̓satus tamdiu cũ illo vixit. donec angelus corario gregoriꝰ terciusdecimus appellatus sedē petri sortitꝰ
cũ alter ab altero separi nõ posset. ambos aduocãs senēsi eũ bononiēsi anthoniũ p̃fecit eccie nec diu mora
tus vtrũqꝫ cardinalatus honore dignatus ē. in quo ambo claruerũt. sꝫ hic summũ põtificatũ adeptꝰ magꝫ
enituit q̃ ⁊ si oriēte scismate in ꝑncipio sui pontificatus vsqꝫ ad obitũ cũ basiliēsibus cõtenderit. Corona-
to tñ sigismũdo cesare grecoꝝ ⁊ armenioꝝ vnione pacta ciuitatibꝰ eccie q̃s amiserat recupatꝫ tyrãnis p cir/
cuitũ deletis. ꝯtumacia rõnoꝝ edomita. victor inclitꝰ hoĩem exuit. Hic me q̃uis aliqñ aduersus eũ existi-
mans. deo sacrificiũ facē cũ basiliensibus sensissem. Nã in eo tp̃e tota nutabat eccia. veniētē ad se benigne
recepit. inter secretarios collocauit ⁊ apl'cis s̓bdiaconatus honore donauit. Ecciaꝫ quoqꝫ tergestinã pau/
cis diebꝰ anq̃ moreret̃ falso rumore vacantē audisset. multꝫ illã petētibꝰ. nisi vni p oĩbꝰ destinauit. quod
postea successor ipl euit. Nicolaus q̃ntꝰ natõe tuscus. ex oppido sarezana. pr̃e medico theologica doctrina
illustris. ⁊ oĩni ferme sciaꝝ genere insignis. post eugeniũ ĩ petri cathedra suffectꝰ. Qui paucꝫ añ mēsibus
cardinalatũ ab eo cũ felicē apud germanos legatõem obisset. Nec diu p̃us ep̃atũ bononiēsem acceperat.
Hic vrbē multꝫ ⁊ maximis edificiis exornauit. cuiꝰ opa si cõpleri potuissent nulli veteꝝ impatoꝝ magnifi
centia cessura videbãt̃. Sꝫ iacēt aduc edificia interrupta. ruineqꝫ muroꝝ ingētes. Scisma qd̃ apud subau
diēses aduc ĩ eccia vigebat. explosit amedeũ papatui renũciãtē in g̃ram recepit cardinalatꝰ honorē ⁊ in pr̃
no dñio legatõem reliq̃t. cardinalibꝰ aliquot ab eo creatꝫ dignitatē dimisit. roãnos lõga pace ditauit. iu
bileũ feliciter gessit nisi qd̃ ĩ põte sctĩ angeli ĩ ꝯcursiõe ppl'oꝝ inprouide facta. ducētos circiter homĩes. aut
ꝯculcatos aut ĩ fluĩe eiectos ꝑisse ꝯstat. Bernhardinũ senēseꝫ ordĩs mioꝝ ꝓfessorē. q̃ paulo añ obierat. in
nũeꝝ sctõꝝ retulit. Fridericũ terciũ ĩpatorē ⁊ leonorã augustã m̃rimonio iūxit. ac de more iũctos corona-
uit. familias habũde ⁊ cũ m'lta leticia pascēs. Bis cardĩales creauit. ⁊ p̃mo q̃dē te vnũ antoniũ natõe ma
ioricen̄. ad titulũ sctĩ crisogoni. quē sibi p̃hie studiis ⁊ archanoꝝ sacre theologie cognitõem ex oĩbꝰ pareꝫ
elegerat. Scd̃o sex creauit. aut doctrina ꝑcelebres. aut generꝫ claritate ĩsignes ĩter quos ⁊ germanũ suum
philippũ sctē sussanne cardĩalē assumpsit. placidis moribꝰ ⁊ ĩcorrupte fidei virũ. Libros ex tõ grecia exq̃
sitos ad se iussit afferri. ⁊ in latinã cõuerti linguã curauit. magna premia trãslatoribꝰ prebēs. ⁊ acceptissi-
mi ei fuerñt in trãsferendis opibus Georgius trapezuntius. Laurentius valla. petrus candidus decēber
⁊ Gregorius castellanus itemqꝫ demetrius natione grecus. qui soluta oratõne vtens. cũ põtificis aures
mirifice oblectarent. nihil ex eo quod peterent. non abstulerunt. In homeri vo poemate quod ab heroico
carmine latinum fieri magnopere cupiebat. Cum plurimi ei morem gerere conarentur. vnus tñ inuentꝰ
est. q̃ acri eiꝰ iudicio satisfaceret. Oratiꝰ romanꝰ q̃ scribatũ apl'icuꝫ ea de re cõsequutꝰ magnisqꝫ pollicitatiõi
bꝰ illectꝰ. Iliadeꝫ aggressus. nõnullos ex ea libros latĩos fecit dignos. q̃s nr̃a miraret̃ prisca ñ ĩprobassꝫ
etas. Nicolaꝰ q̃ꝫ perotꝰ polibio e grecꝫ comode atꝫ ornate ad nos traducto. Iohẽs tortelliꝰ aretinꝰ libro d̃
orthographia ꝑitissime cõscripto. Albtus florētinus ꝯditis de architectura egregiis voluminibus aliisqꝫ

pene innũerabilibꝰ noua cudẽtes opa eiꝰ pontificꝭ grãm meruere. Adeo em̃ ingenia excitauit fouitq3 Ni-
colaus vt vix eũ inueniri possit. in quo magꝭ hũanitatꝭ ⁊ eloq̃ntie. ceteraꝝq3 bonaꝝ artiũ studia ꝙ suo tp̃e
floruerit. Illud certe nemo negauerit. tot ei a doctissimis virꝭ inscripta eẽ volumia. quot neq3 suoꝝ p̃decesso-
soꝝ. neq3 ĩpatoꝝ cuiuspiã noĩ dictata ꝯperimꝰ. Unũ tñ edoctũ ab eo neglectũ miramur. Blondũ flauiũ fo-
roliuĩeses q̃ res a declinatõe rõni ĩpij vsq3 ad etatẽ nr̃am toto orbe patratas mirabili ordine ĩ duas digessit
decades romã describẽdo ĩstaurauit. ytaliã illustrauit. deinde triũphantẽ orbẽ scribere adorsus oẽm nobis
vetustatẽ aperuit. Sꝫ ita ferunt hoĩm mores. praro queq3 extollit põtifex. quẽ p̃cessor amauit. Ceteꝝ Nico-
laus ⁊ veteribꝰ ⁊ nouis codicibꝰ ornatissimaꝫ bibliothecã instruxit. In q̃ circiter tria milia libroꝝ voluĩa
cõdidit. Sacrariũ aplicũ vasꝭ aureis ⁊ argẽteis. sacerdotalibꝰ indumẽtꝭ mirifice decorauit. Altaris orna-
menta aulea q̃q3 ex auro cõtexta mirãdi opis coemit. Suppellectilẽ toto palatio necessariã magnificẽtissi-
me ꝯpatã duplicauit triplicauitq3. Legatõibꝰ q̃s publice audiuit ita r̃ndit vt dubiũ eẽt. sapiam eiꝰ an elo-
quentiã an magꝭ adimere. Si q̃s eẽ ĩ vrbe pegrinos existimatõe dignos accepit ꝯfestim eos. missis xenijs
honorauit nobiles sua domo extorres q̃ ad se venerãt benigne cõfouit. paupibꝰ xp̄i largas elȳnas dedit.
religiosꝭ mẽdicãtibus nihil ad necessitatẽ deesse sustinuit. ĩ eccl̃ias vrbis plĩma dona ꝯtulit in p̃rimonio bti
petri plĩmas ac mũitissimas arces oportunis locꝭ erexit. huiꝰ tñ tã admirabil' tam expeiẽdi põtificꝭ vite ñ
defuerũt insidiatores. Stephanꝰ em̃ rõnus familiã porcaria tenui censu eques. res nouas sepe ĩ vrbe mo-
litus. ac p̃pterea bononie relegatꝰ. clam inde excedẽs magnis itineribꝰ romam redijt. Conuocatisq3 mox
amicis. mentem suam exposuit turpe eẽ dictitãs. eã vrbẽ q̃ totã sibi s̃biecerit orbem. Nũc sacerdotũ impio
s̃biacere. quos rectꝰ femias ꝙ viros. q̃sq3 appellauerit. venisse se patũ p̃rie iugũ excutẽ rẽ factu facilẽ si vi-
ri fuerint. nicolaũ põtificẽ celebre epyphaniarũ die ĩ ede. b. petri sacra facturũ. haud magno negocio cõp-
hendi posse. pplm libertatꝭ amore. ꝙ ꝓclamari cũ audierit mox opẽ audẽtibꝰ daturũ ad colligandũ autẽ
p̄sulẽ cathenã aureã secũ attulit. a se iã pridẽ patã. quã cõgregatꝭ oñdit neq3 em̃ mox occidẽduz p̄sulem ex
vsu eẽ dicebat. Sꝫ obs̃uandũ donec arcẽ sancti ãgeli p eũ recuparẽt atq3 vt erat hõ factiõꝰ facile ĩ suã sniam
cõgregatos traxit. atq3 eo facilius ꝙ inopes ere alieno grauatos ⁊ ob ppetrata scelera iudiciũ formidãtes
ad se vocauerat q̃bus nihil erat ĩ pace sperãdũ. Sꝫ p̄sensit insidias nicolaus missisq3 militibus cõphendi
hoiem iussit illi eũ iã aĩo fractũ. ⁊ apud sororẽ in archa latẽtẽ inuenerũt cõplices eiꝰ in domo q̃ cõuenerãt
expugnati captiq3 sunt. e q̃bꝰ vnꝰ baptista scicirra manu ꝓmptꝰ ⁊ aĩo intrepido. p medias pontificꝭ cohor-
tes inani gladio sibi apperiẽs effugit. stephanꝰ ĩ arce scti ãgeli alij ĩ capitolio suspẽsi vitã finire atq3 ita pon-
tifex maximꝰ ingẽti piculo liberatꝰ romane sedis dignitatẽ impiũ s̃uauit. Felix põtifex ⁊ oĩm iudicio bea-
tissimꝰ nisi eo sedente turci vt añ diximus ꝯstantinopolim expugnassent xp̄ianoꝝ desidie atq3 ignauie me-
morabile ppetuũ. Accessit ⁊ aliud qd̃ nõ paruz eius g̃liam ĩminuit. Nã cũ pacꝭ ytalie q̃ cũ vehemẽter ferro
vastabatᷣ ⁊ igne. Ipe repator ⁊ arbiter cõcordi partiũ voto delectus ẽ. dũ diẽ ex die in deliberationẽ du-
cit suspectus eẽ frãcisco Sforcie iã mediolanẽsiũ principi ac venetꝭ cepit tanq3 eã sniam ꝓmere nollet. que
alijs pacẽ eccl̃ie alijs bellũ allatura viderebᷣ. Ob quã rẽ intercẽdẽte symoneto monacho ordinis heremi-
taꝝ sancti Augustini ꝓfessore obscuri antea nominis ⁊ ꝓrsus ignoti. Sꝫ vite integritate ꝓbato veneti cum
francisco duce ꝯueniẽtes inter se cõcordie leges dixere. ꝓstituta die intra quã bello socij pacẽ ratã haberẽt
visun ẽ id om̃ibꝰ monstri sile humilẽ ⁊ incognitũ monachũ ytaliã pacasse. Sꝫ recusante alfonso paceᷓ. q̃ in-
scio dicta erat vanã eẽ nicolaus q̃ de se hita fuerãt suspitõem oñdit. misso ad alfonsum legato dñico sancte
crucis cardinali prudẽtia singulari ⁊ vite integritate cõspicuo. qui cum caietã. deinde neapolim ꝑuenisset
interueniẽtibus venetoꝝ ⁊ aliaꝝ partiũ legatis differẽtijsq3 om̃ibus tanq3 ex integro discussis alfonso re-
gi nonsolũ pacem suasit. Sꝫ fedus in annos q̃nq3 ⁊ viginti inter om̃es ytalie potentatus ꝑcussit. cuius ro-
manus pontifex ⁊ cõs̃uator ⁊ iudex dictus est. Sed cũ doloribus arthericis p oẽm ferme pontificatũ suũ
Nicolaus vehementer laborasset indies magis ac magis opprimerebᷣ. nec iã amplꝰ mortalẽ pollutũq3 co-
mitatũ candidior anima dignarẽtur e vita decessit. ab eo q̃ iñ pontifex eugeniꝰ munera tradiderat. nonso-
lũ cõfirmata sunt. Sꝫ amplꝰ pontificalis dignitas adiecta. Tergestinaq3 primũ eccl̃ia. deinde seneñ. ꝯmissa

Calistus tercius post eũ beati petri cathedrã obtinuit natione hyspanꝰ ex regno valentie nobili genere
natus. vnꝰ oĩm q̃ suo tp̃e sciam iuris ꝓfiterebᷣ eminẽtissimꝰ. ⁊ q̃ cõsiliũ regꝭ alfonsi in q̃ multis ãnis p̄sede-
rat. Illiusq3 artes ac cautiones p̄ se ferret. Is vt primũ põtificatus apicẽ adeptꝰ ẽ mox aĩm ad delendam
turcoꝝ ⁊ legẽ ⁊ gentẽ cõuertit votũq3 vouit. ad eã rem solennes misit in galliã. in garmaniaꝫ. in hũgariã.
in orientẽ legatos primarios sancte ro. eccl̃ie cardinales. e quibꝰ nullus aduc redijt. Alanũ tñ cardialẽ scte
braxedis magno ingenio virũ ⁊ aĩo securo ⁊ potẽti ꝓpediem e gallia reuersuꝝ putãt. Naualia qd̃ antea ĩ-
auditũ fuerat rome cõstituit triremes ꝙplures ad ripã tyberis in ciuitate leonina pauit armauit in turcos
misit comitẽ iacobũ pyciniñũ senensibus vt dictũ ẽ armis insultantẽ. misso milite suo repssit. Regi alfon-
so querenti ex eo. quo pacto inuicem victuri essent regna sua. Respõdit ipe regat nisi summus aplicꝰ gubi-
natõem relinquat. veras coꝝ multis de rebus dissensiones. magna pars ytalie simulatas cõfictasq3 credi-
dit. qui fidem dedere cõtentioni alij calistum alij alfonsuz alij vtrũq3 accusauere. Quoꝝ alter regẽ sub quo
natus esset. alter suũ sacerdotem cui tanq3 vicario dei parẽdum est ferre nõ posset. His cardinales a calisto
creati sunt. primo tres. ex quibus duo nepotes eius fuere. quoꝝ ⁊ si fuit etas aliquanto iunior. ꝙ tanta di-
gnitas videretur exposcere. doctrina tñ ⁊ circũspectio ⁊ moꝝ suauitas id honoris haud iniuria consecuta
censebᷣ. Tercꝰ fuit iacobꝰ de portugalia regio semĩe natꝰ. ĩ q̃ ea modestia. ea grauitas id acumẽ ingenij. id
studium l̃rarum. is amor virtutis emicuit vt ꝙuis iuuenis aduc tardius tamen opinione omniũ ad eã di-
gnitatẽ ascẽderit. Scdo loco sex assumpti sunt. haud profecto indigni. si me vnũ demas. tãto munere meo
tñ iudicio. nulli dignꝰ id honoris obuenit. ꝙ iohãni ep̃o zamorẽsi ciuilis sapientie cognitione sublimis

q̄ vno de q̄draginta annis romanā secutus curiā ꝑ oīa ferme officia castus innoxiusqꝫ trāsierat cancellariaꝫ
vo q̄ a tp̄e nicolai in carcere tulliano cardinali ac marchie legato cōmisit germanū eius petrū borgiā egre-
gia specie atqꝫ indole iuuenē. eccl'iastice militie ducē ꝓfecit. Exin ꝓfecturā vrbis ei cōmisit ludouico cardīa
li sanctoꝝ q̄tuor coronatoꝝ. ⁊ ip̄e q̄ꝫ nepoti legatōem bononiēsem demādauit. Vincētiū natione hyspanū
⁊ osmūdum anglicū miraculoꝝ fama illustres inter sc̄tōs redegit. Legatos ī Scithiā ⁊ ꝑsidē ī ethiopiā mi
sit. q̄ xp̄ianos ꝑ oriente in fide cōtineret. ⁊ aduersus religionis hostes armaret. Schanderbechio in alba-
nia multisqꝫ alijs ꝑ greciam turcoꝝ bello laborātibꝰ pecuniaria sꝫsidia largitus ē. Trāsfigurationis dn̄ice
festū instituit. ⁊ celebrare publice iussit. assumptionē suā priusqꝫ pōtifex maximꝰ eligeref pluribus annis
ꝑdixit. Cladē quoqꝫ quā turci apud albam ī hūgaria sustinuere anq̄ꝫ fieret vaticinatꝰ ē. Nūc quoqꝫ de futu
ris multa ⁊ magna ꝓmittit. q̄ diuina pietas nō abnuat velim. Mortuo iohāne comite taliacozio q̄ e ꝓsa-
pia vrsinoꝝ fuit. cum mascula ei soboles nulla esset vrsini hereditatem eius ꝓpinq̄tatis iure ad se traxerunt
Id egre tulit comes euersus cuiꝰ filia nupta esset vnica iohānis filia. Ventū ē ad arma colūnenses comiti
euerso auxiliū ꝓbuere. deinde hortante pontifice ꝓsper cardinalis martini q̄nti romani quondā sapiētissi-
mi ⁊ felicissimi pape nepos. eius gētis honoratissimꝰ ⁊ l̄rarū studio late clarus. cognationē suā bello sub-
traxit inter vrsinos ⁊ euersum vsqꝫ hodie impacate durāt inimicicie. Latinꝰ sanctoꝝ iohānis ⁊ pauli cardi
nalis illustris vrsinoꝝ familie princeps dexterrimo vir ingenio iuris sc̄ia ⁊ aīo. q̄ alta curet. parua despici-
at insignis ex vrbe ꝓfectus. ad oppida sua recessit. tanq̄ꝫ rome nō se satis tutū existimaret. siue comitis in
sidias veritus. siue pontificis indignatione ꝯmotus. nec reuocatꝰ. in hāc vsqꝫ diē reuerti voluit. Calisto i-
ter oīes cardinales duo ad hoc vsqꝫ tp̄s inprimis auditi atqꝫ accepti fuerūt wilhelmus Rothomagens
ameno ingenio. ⁊ sanguinei origine clarus ac petrus sancti marci eugenij quarti nepos patricia apud ve-
netos gente natꝰ. ⁊ industria potens. siue q̄d eoꝝ cōsilijs multū inesse crederet. siue q̄d alteꝝ francie regnū
alteꝝ venetoꝝ rempublicā dicere posse arbitratus ē. Symonē romanū ꝑhie studijs ⁊ arte medica excellen
tem adeo dilexit. vt f̄rem eius iacobū ep̄m feretranū q̄ꝫq̄ꝫ virtute prestātem sua potissimū ꝯsideratōne ru-
beo galero donauerit. In audiēdis legatōnibꝰ priuatorūqꝫ hoīm causꝫ antecessoꝝ suoꝝ facilitatē longe su-
perauit. Ep̄las ⁊ regibus ac amicis ꝑ seipm dictauit in signādis supplicationibus libēs ⁊ hilaris tēpus
absumpsit. De iure interrogatus ꝑcupide r̄ndit. leges canonesqꝫ tam ei fuerunt in promptu. q̄ꝫ si heri aut
nudiustercius scolā iuris primū exiuisset. Nihil ꝗ̄em memoria sua excidit q̄d retinēdū existimauit. ceteꝝ nul
la facultas ei iuris cognitione potior visa ē. in q̄ ip̄e ita excelluit vt suoꝝ ꝑdecessoꝝ. q̄ sibi possit equari. vix
vnꝰ aut alter inueniaf. Hic postq̄ꝫ ordini cardinaliū me inscripsit. varmiēsem q̄ꝫ ecciam ad mare balthcuꝫ
in sarmathas sitū postulātibus canonicis ꝯmēdauit. cuiꝰ possessionē fremētibꝰ ea in regione crudelibus
⁊ atrocissimis bellū nōdū asseq̄ potui. In vmbria q̄ hoc tp̄e sub ducatu spoletano cōtinef pauce ciuitates
intestinis seditōibus caruerūt. Nursia q̄nti sertorij quōdā p̄ria guelfarū ꝑtiū insidijs sepiꝰ agitata vix tan-
dē respirare potuit. Naruia quā sulphurio gurgite candidꝰ amnis circuit ancipiti vix adeundo iugo gi
bellinoꝝ factione depr̄ssa guelforū ꝯsilio ducta desc̄it. Nō amerinis. nō reatinis. nō fulginatibus. nō orta
nis nō ip̄is deniqꝫ spoletanis sue calamitates defuerūt. Sꝫ asisina ciuitas oīm miserior īuēta est. q̄ dūmō
brachianāmo Sforcianā factōꝫ amittit. ⁊ nc̄ ꝑtē q̄ supior. nūc alterā q̄ īferior appellaf expellit eo deducta
ē. vt iam ciues vniuersi. nō solū inferiores. ꝫ nulli potiꝰ vrbe iā pene deserta dici p̄nt. Pycenīnū regio-
nē. quā n̄ra etas marchiā vocāt. Franciscus Sforcia vicecomes eugenio q̄rto ponti. maximo cū rebus ba
siliensibꝰ occupato. ⁊ nō solū philippi marie ꝫ alfonsi quoqꝫ regis inimicicijs implicito vna quodāmō ex
cursione ademit. nōnullisqꝫ post annis cōtinuata possessione retinuit. Interim captus amore puelle. q̄ in-
ter v̄gines cōiugi sue hērebat. ⁊ sibi mltaꝝ molestiarū. ⁊ illi necis cā fuit. ꝑpetua ea vocata ē. apud nouari
enses honestis parētibus orta. forma egregia. ⁊ ingenuis moribꝰ. nisi potētis dn̄i decepta blandicijs. vir
ginitatē cū adulterio ꝑmutasset. hec cum paulatim intumesceret vterus ad tegendū facinꝰ. quesito qui eaꝫ
duceret viro despondef. Constituto nuptiarum die vocatis amicis. apparato grādi cōuiuio. sponsus in
oppido quod a francisci curia non longe inhabitabat aduentum noue nupte prestolabaf ducitur illa mul
tis comitata nobilibus. Sed ingressa oppidū. cū descendere in domo sponsi crederef. iussa vlterius ꝑge-
re in arcē rapta ē. nec vlteriꝰ infelici viro vidēde spōse copia fuit. Q̄d cum blāca frācisci ꝯiūx cordatissima
mulier cognouisset. nūq̄ꝫ deinde q̄euit. donec dimissis ꝑcussoribꝰ puellā q̄ꝫuis diligenter custoditā interfe-
cit. frācisc̄ꝰ q̄ꝫuis ea re valde ꝯmotꝰ. vxoris tn̄ iusto dolori cēsuit ignoscendū. Exin pōtifex eugeniꝰ iā phi-
lippo regiqꝫ ꝯciliatꝰ nicolaū picininū cū exercitu aduersus frāciscū misit regēqꝫ vt iter in marchiā duceret
adhortatꝰ ē. annuit alfonsus. delectuqꝫ militū hito cū florētissimis eq̄tū pedituqꝫ copijs in picenū ꝑuenit.
Iūctisqꝫ apd̄ bisiū cū picinino castris eoqꝫ totiꝰ exercitꝰ duce ꝯstituto ꝯterritos oppidanos ī dedītoꝫ ecc̄ie
ꝯpulit. q̄ꝝ exēplo ⁊ sc̄ti seuerini incole secuti claues portarū misere. Que cū frācisc̄ꝰ accepissꝫ copijs suis ꝑ
munitiora ꝓuincie oppida distributis ꝓtrahere bellū e re sua arbitratus ē. Exin cū petrꝰ brunorꝰ vnus e
copiarū suarū ductoribꝰ. cū. dccc. eq̄tibꝰ ad regē trāsisset. maceracēses vo ac folētinates deditionē ecc̄ie fe-
cissent. Cōsentiētibꝰ venetꝭ ac florētinis redire se in gr̄am philippi ducis mediolani vt regꝭ impetū euade-
ret amicꝭ īterpositꝭ simulauit. Credidit philippꝰ l̄risqꝫ ac nūcijs vti copias ī regnū reduceret alfonsum fru-
stra rogauit turpe eīm regi videbaf inuito eugenio rem īfectā relinq̄. ꝑseuerauit igif atꝫ acriꝰ instās cingu-
lū oppidū in deditōem ecc̄ie recepit castrum planū vi captū militi diripiēdū dedit. nec territꝰ ē. q̄ꝫuis phi-
lippꝰ ea re cōmotus pacē cū venetꝭ ac florētinis fecisset. Sꝫ aesim cum exercitu petens troylū copiarū du-
cem. cui franciscus maxime fidebat. Nā ⁊ multos annos in eq̄tatu suo primos ordīes duxerat ⁊ sororē eiꝰ
in vxorē acceperat. tradita ciuitate sese dedentē in comitatū suū recepit. Deinde rochanicōtratam cum de-
fendente ruberto francisci nepote. pluribꝰ diebꝰ frustra oppugnasset. ad metaurū amnē supra fortune fanū

quo se franciſcus cum reliquo equitatu receperat cõtinuato itinere duxit. Ibi ad Alfonſuz tybicen quiazd
a franciſco i caſtra veĩt ĩpetrataqꝫ a rege ꝓ ſui ordis more. liberiꝰ loq̃ndi venia. mlta nepharia ĩ nicolaum
p̃ntem franciſci noĩe ꝓbra ↄgeſſit. ꝓditorẽ ac ꝑfiduz appellans regemqꝫ admonẽs ne illi ſe credat. cui fal
lere potiſſimũ ſit. Poſtremo nicolaũ franciſci vrbis ad duellũ ꝓuocauit. In q̃ duces ipi eorumqꝫ copie de
gl'ia de dignitate certarẽt. apariturũ q̃dẽ vno prelio ducũ ſit' atꝫ eq̃tũ v̄tutẽ ſit' a rege petijt vt equus ſpecta-
toꝛ pugne adeſſet. Nicolaus iã inde ab initio ea audiẽs ↄmotꝰ. haud leniorибꝰ ↄuicijs ĩ frãciſcũ abſentem
cõiect| fidẽ ſuã mlt| exemplis cõprobãs egre ſibi eẽ rñdit. Corpꝰ ſuũ vulnere ĩ ceruice recepto debilitatum
fuiſſe oñſuꝝ ſe ſingulari certaĩe vter eoꝝ ꝓditõis ĩfamia cẽſendꝰ eẽt. niſi fortũa hãc ſibi facultatẽ abſtuliſſꝫ
oblatã tñ pugnandi cũ exercitibꝰ cõditõez. leto ſe aĩo. cũ bona regis venia accipe. Poſtero die cũ copijs ſu
is ſb ipam vrbẽ fauũ patenti campo futuꝝ. qð cũ a ſe poſtulare nicolaũ decoris tuẽdi cauſa rex aĩaduerteret
vtriuſqꝫ ꝑt| ſecuritati ſeſe ↄſultuꝝ recepit. Sꝫ cũ dicta die nicolaus ĩ campũ cũ ſuis ꝓceſſiſſet. atqꝫ inſultãs
vrbis menibꝰ vſqꝫ ad portas cucurriſſet. Rex v̄o ꝓcul ĩde ad mille paſſus cũ exercitu ↄſediſſet. Liberꝫ vtri
qꝫ ꝑti p̄ſtaturus campũ frãciſcus ſine regi parũ fidẽs. ſine gl'iam ſuã de q̃ ꝑ id tp̄s haud dubie iactabaᷓ ĩ di
ſcrimẽ adducere veritꝰ. intra vrbẽ ſuos ↄtinuit. Mag̃ inter franciſcũ ⁊ Nicolaũ. nõ emulatio mõ viguit ob
rei militaris gl'iam. cuiꝰ primas ꝑtes ſibi vterqꝫ arrogabat. verũ ⁊ ſimultas ingẽs ob veteres inimicicias
q̃ olim iter Brachiũ ⁊ Sforciã fuerãt. q̃ꝝ alter frãciſco pr̄ alter nicolao mgr̄ ac dux fuerat. atꝫ idcirco nõ tñ
hoſtes ſ꜄ vt inimici inter ſe bellũ gerebãt. nec ſb vno eodẽqꝫ p̄ncipe vt militarẽt adduci poterãt. Nicolaus
ex corꝑis breuitate pycinini nomẽ qð ytalica ligua ꝑuũ ſonat accepit. Sꝫ q̃nto mediocritate ſtatura eiꝰ ĩfe-
rioꝛ. tanto aĩ magnitudo ſuꝑioꝛ. Pauca ei v̄ba fuer̄t atꝫ paꝝ compta. Sꝫ q̃ mltaꝝ ac magnaꝝ reꝝ ſñiam cõ
p̄henderẽt. in milites ſuos ĩdulgẽs. ĩ amicos liberal'. in hoſtes durꝰ ⁊ aſper. dimicandi cupidꝰ. q̃et| impa-
tiens. gl'ie auidus. ⁊ ĩ ꝑicul' obeundis ꝓmptꝰ ac ſecurꝰ. ꝑliũ ex occaſione ꝓtinꝰ ſumpſit. hoſtẽ celeritate p̄-
uenit excurſione fatigauit. leuis armature. eq̃te magiſqꝫ pedite vtebaᷓ. fortes atꝫ aſperos milites amauit.
hoſtiũ nũero deterreri nõ potuit. Quibꝰ rebꝰ cũ plĩmos ⁊ ĩ gallia cyſalpina ⁊ ĩ reliq̃ ytalia triũphos ex ho
ſte duxiſſet haud dubie reꝝ geſtaꝝ magnitudĩe ⁊ gl'ia mgr̄o ſuo Brachio maioꝛ euaſit. Franciſcꝰ aũt hone
ſto corꝑe fuit. ⁊ qð mediocritatẽ non paꝝ excederet. amplo pectoꝛe. robuſtis mẽbris ⁊ apte diſpoſit|. facie
grata. iocũdis ocul'. caluicie venerabilis. facũdia copioſus ingenio ꝑacri. aĩo reꝝ magnaꝝ cupido. ſolers ĩ
miſtrandis rebꝰ. ĩ laboribꝰ ꝑferẽdis infatigabilis. in occaſionibꝰ ꝓſpiciẽdis acutꝰ. ⁊ ſagax ĩ hoſtibꝰ fallẽ-
dis. v̄ſutꝰ ⁊ vafer ĩ p̄ſagiẽdis euitandiſqꝫ dolis. ac hoſtiũ ↄſilijs p̄uertẽdis cautꝰ atꝫ ꝓuidꝰ. Raro niſi ex
deſtinato cõflixit hoſtẽ. ſepiꝰ obſidẽdo qꝫ decertãdo cõfregit. peditatũ ĩ mag̃ precio hũit argento atqꝫ auro
cultos eſſe milites voluit. in exeq̃ndis cõſilijs celer ac ꝑſeuerãs ĩ oĩ renouãda p̄ñtia aĩ laboꝝ tollerãtia. vſu
exercitatione cõſilio mirifice inſtructꝰ. q̃bꝰ artibꝰ breui adeo magnꝰ effectꝰ ẽ. vt vnꝰ ex oĩbꝰ copiaꝝ ducibꝰ
inuẽtus ſit. q̃ cũ Nicolao de rei militaris principatu cõcertare poſſet. Nã cũ ſcia rei militaris atꝫ auc̃te pa-
res videreᷓ. diu dubiũ fuit. vter alteri an̄ponendus eſſet. Sꝫ hãc litẽ fugatꝰ paulopoſt nicolai exercitus. ⁊
in gens victoriaꝝ franciſci curſus ⁊ mediolaneñ. fortuna ĩ eũ pleno cornu trãſlata ꝓrſus diremit. Ceteruꝫ
fani expugnatõꝫ cũ rex difficillimã ĩtelligeret. nõ frãciſci ſolũ magni ⁊ ꝑitiſſimi duc| p̄ñtia defenſi. verũetiã
q̃ꝛ vrbs mari adiacens claudi. ne cõmeatus intraret haud quaqꝫ potuit. inde abiens in firmanũ duxit quo
in loco cũ alexander franciſci frater eruptione facta. poſtremũ agmen eius inuaderet. cõuerſis in euꝫ ſignis
hoſtem intra vrbem repulit atroci pugna per muris facta ⁊ antemurali quod pro vallo ſtabat vi capto. De
inde ad turrim palmaꝝ compoſito agmine. ꝑueuienti franciſci ep'la reddita ẽ nuncio intercepta. q̃ troilo ac
petro Bruniauro inſcripta. inter cetera ea v̄ba continebat. ne ampliꝰ differẽtes. iam tandẽ cogitata matu-
rarẽt quapropter om̃es de ꝓditione ſuſpectos armis eq̃ſqꝫ ⁊ om̃e ſuppellectile priuatos in vincula cõie-
ctos in arogoniã miſit ⁊ in arce ſatabie valentini agri cuſtodiri mandauit. nec diu poſtea cuꝫ temaritani de
ditõem feciſſent in regnum ſuũ diuertit. duobus milibus equitũ ad pycininũ q̃ ad montem aureũ cũ exer-
citu ſubſtiterat tranſmiſſus. Sed priuſqꝫ illi aduẽtaſſent pycininus repentino franciſci aduentu inuaſus p̄
lio. fuſus pulſuſqꝫ fuerat. Cliuus in quo caſtra poſita erãt. ⁊ oppidũ ꝓximũ diſſipatos fuga ſuauit. Fran
ciſcus ea victoria ſimul ⁊ ꝓfectione regis elatus picininũ vndiqꝫ veluti victoꝛ percurrere ⁊ infeſtare cepit.
Rogatus ab eugenio alfonſus eo reuerti. cũ iam ſe itineri accingiſſet. noui regni motibꝰ domi retentus lu
pum virreũ vrſinũ garſiãqꝫ cum non paruis copijs aduerſus Sforciam miſit. Interea nicolaus pycininꝰ
a philippo in galliã reuocatus frãciſcũ filiũ cum ꝑte copiaꝝ in pyceno dimiſerat. Quẽ Sforcias ad mõtẽ
vlinum prius pugna ſuperatum intercepit quã reg| auxilia ei aduenilſſent. Poſt hec ludouicꝰ aquilegieñ.
patriarcha eam prouinciam ab Eugenio ſortitus iohannem vintimiliũ inter belli duces famam preſtan-
tem. cum magna equitum peditumqꝫ manu a rege miſſum. omnibus copijs ſuis prefecit. cuius induſtria
auſidam oppidum obſidione clauſum in deditionem accepit. Erant eo tempore non parue philippi copie
apud cingulum oppidum contra franciſcum miſſe. Nam philippus cũ frãciſci recõciliatõem iã tandẽ mu
tilatã intellexiſſꝫ Italianũ Forlanũ ĩ rebꝰ bellic| late cognitũ. q̃ põtific| ꝑtes adiuuaret eo trãſmiſerat. Cui
cum patriarcha ⁊ vintimilius per rectam viam coniũgi non poſſent. Nã media loca franciſcus obtinebat
magnis itineribus promontana ad eum peruenere. quo cognito franciſcus e pyceno diſcedens in vrbina
cem agrũ ſeſe recepit p̄triarcha montẽ molonẽ obſedit atqꝫ obtinuit. Deindẽ oppidum ſancti angeli vi ex
pugnans diripiendũ militi dedit. vintimiliꝰ paulopoſt ab eo ĩ regnũ ad hiberna recedẽs ꝑ agrũ firmanuꝫ
nõ ꝓcul a mõte ſctõ cõſtitit cuiꝰ aduẽtũ ↄterriti oppidani. emiſſis oratoribꝰ deditõꝫ fecere ſitꝛqꝫ circũiecta
caſtella. deĩde ad mõtẽ altũ ꝓfectꝰ. dies aliq̃t ibi mãſit. Interĩ firmani ↄiuratõne fctã ſpe ꝓpinq̃ auxilia a
frãciſco defecerũt alexãdro fr̄e cũ magna equitatus parte in arcẽ cõpulſo. q̃bus ⁊ vintimilius ⁊ pontificis

copie mox auxiliū ꝓbuere. Sed cum arx eiuſcemodi eſſet. vt ſola fame vinci poſſet. premunitis vrbis par-
tibus. ne deſcenſus ex arce fieret vintimlius vti ꝯſtituerat. in biberna ꝯceſſit. Seq̄nti āno alfonſus remū-
dū buillum ⁊ cū eo mille equites. totidē pedites ad p̄triarchā in pycenū miſit. q̄ vbi cū iacobo caynano ī
eccīe caſtra ꝑuenit. mox ytalianus forlamis mandāte philippo maria ꝯp̄benſus ē. at poſt triduo iuſſu pa-
triarche apud Roccācontratā ſecuri ꝑcuſſus. montē fabrū deinde cepere. ⁊ aliq̄t caſtella friderico vrbina
ciū p̄ncipi eripuerunt. ſ; cū iā duo milia eq̄tū a florētinis ac venetis miſſa. franciſci exercitum auxiſſent.
Philippus vō exercitu ſuo ad caſale mai⁹ iuxta flumē padū a venetis pugna fuſo ac caſtris exuto. copias
ſuas e pyceno reuocaſſet. Et amplius eugenij ac regis auxilia poſtulaſſet. ad quem duo milia ⁊ quingenti
eq̄tes ex caſtris eccīe iubēte pontifice trāſierunt. Franciſcus iam bello ſuperior mōtē aureū ⁊ alterū ei ꝓxim
caſtellū ſigiſmundi malateſte qui iā ab eo defecerat. ecciam fortune ſecutus. expugnauit. ⁊ eiuſdē oppidū
gradrariū obſedit. Iterū rex alia p̄triarche auxilia miſit. cū quib⁹ ī pycenū reuerſus iacobū caynanū ꝓ-
ditionis ſuſpectum apud roccācontratā. vbi et ytalianū forlanū interfici iuſſerat capitali ſupplicio affece-
rat. Exin nihil memoria dignū ab eo geſtū. donec frāciſcus philippo recōciliat⁹ illius ſtipēdia facturus
⁊ iā dux ꝯ venetos deſignat⁹ ex pyceno receſſit. nā poſtea nō ſolū arx firmana ſ; oīs ferme ꝓuīcia ī ei⁹ po-
teſtatē facta ē. In aſculo ioſias nobilib⁹ ort⁹ parētibus admodū adoleſcens iohānē franciſci Sforcie fra
trē magno aīo iuuenē. ⁊ qui eā vrbē ꝑ om̄e belli tp̄s egregie defendiſſet. ꝯſpiratione cum paucis inita in-
cautū obtruncauit. Sꝫ cū ⁊ ip̄e tirānū ī p̄ria gereret ī exiliū actus ē ciuitas deinde ſb̄ eccīa quieuit. Ci-
uis anno abhinc ſuperiore idē ioſias arcē quādā naturale ſitu munitā ⁊ vrbi ꝓpinquā. cū pleriſq; latronib⁹
occupās ñ ꝑuas curas illi pplo īgeſſerat. q̄ res ei parū ꝓſp̄e ceſſit. nā roderic⁹. s. nicolai cardīal ei⁹ ꝓuīcie
legat⁹. obſidionē loco admouēs. poſtq; arce potit⁹ ē. captū ip̄m vinctūq; romā miſit. In vrbino dux gē-
tis oddo m̄re colminienſi nobiliſſima natus cū per libidinem in matronas nobiles debacharet. nec mo-
dum licentie faceret pplari tumultu interfectus eſt. Nicentor nequicie ⁊ adoleſcentie ſue corruptor protho
notari⁹ carpenſis nobili genere ort⁹. ſ; ingenio peſſim⁹. qui nuptis ac v̄ginibus q̄plurimis vim intulerat
qui per oīa ſcelera ad ſummū viciorū peruenerat. eadem nocte cū diſcipulo ſuo necatus inexhauſte libidīs
penas dedit cadauer eius in forū delatum deſecta virilia in ore mordicus tenuit. Guido pater oddonis pri
uſq; ꝯiugē ex colimineſi familia duceret cū proles ei nulla virilis eſſet. anxius quonā pacto in gēte ſua im-
periū ꝓpagaret cōcubinā ex ſe pregnātē aſſimulauit exin Bernhardini cardenſis agnati ſui p̄clari copiarū
ducis filiū tūc forte natum ſuppꝛoni ꝓ ſuo nutririq; iuſſit friderici noīe indito. ſ; coniugio deinde contracto
cum filiū legitimū ſuſtuliſſet cōuerſa in eum cura fridericū aduc puerū militie tradidit. in qua ille etatē vſq;
ad virilē ꝑſeuerauit. Deinde oddone mortuo vocatus a pplo vrbinaciū princeps factus eſt. Clarus vir ⁊
caſtrenſibus diſciplinis apprime inſtitutus. cui nec in admīſtrandis rebus bellicis ꝯſiliū. nec in capeſcen-
dis periculis anim⁹ nūq; defuit. nec vere factis q̄m fide clarior. q̄ quidē vel maxime patuit cū bello picenti
franciſcū Sforciā q̄ ad eū ſe receperat fortune afflatu iā pene deſertus ꝯſtātiſſime iuuit ac fouit. Indignus
profecto q̄ militari ludo dextrū ꝑdiderit oculū. Apud ariminū emilie vrbē ſigiſmūdus malateſta ſceleri-
bus inſignis imperiū tenuit. qui cū Sforcie filiam matrimonio ſibi adiūxiſſet partes eius in picenti bello
aliq̄diu ſecutus eſt. deinde ſub eccleſia ſtipendia fecit militauit in gallia contra venetos ⁊ in tuſcia cōtra re
gem aroganum que res poſtea magno detrimēto fuit. Nā cum de pace totius ytalie apud neapolim agere
tur rex hui⁹ iniurie memor. eū q̄ ſibi fidē nō ſeruaſſet extra cōmunē pacē eſſe voluit. Deinde comitē iacobū
pyciniū ⁊ fridericum vrbinaciū principem cū copijs in eum miſit qui aliquot ei nō parui nomīs oppida
abſtulerūt eiuſq; agrum ferro ⁊ igne vaſtarūt ip̄e cum auxilia vndiq; fruſtra imploraſſet. ad extremū quod
vnū ſalutis erat remediū alfonſo miſſo ad eum reconciliari ꝯſtituit. cui⁹ nondū p̄ces exaudite ſunt. quāuis
ſpem ꝯcordie regis clementia nō paruā effecit. In fauētia mortuo guidone anthonio cuius multa in re
bus bellicis clara facinora referūtur principatum frater eius heſtor arripuit. ⁊ ip̄e in armis late cognitus.
qui florentinis contra regem militans haud alia rōne q̄ ſygiſmūdus ab alfonſo declarat⁹ hoſtis extra vni
uerſalem pacē factus ē. Fabrianeñ. q̄ dudū tyrannide oppreſſi. necatis tandē q̄ndecim ex familia q̄ princi-
patum inuaſerat fugientibus reliquis ad eccīe impiū redierāt. Multiſq; poſt annis in pace quieuerāt. hoc
anno de rebellione tentantes. ſeu conſentientes ſeu ſuſpectos ciues aliquos in vincula cōiecere exin tormē
tis ac queſtionibus proditio expreſſo crimine. vltimo ſupplicō affecerūt. In aquila marſorū vrbe apud
quā memoria noſtra brachius paruſinus dux belli formidatiſſimus dum per anni tempus obſidionem te
nuiſſent martini quinti pontificis maximi ac feliciſſimi armis victus interijt. Diuus bernhardinus ſenen-
ſis poſtq; ytaliā omnē xp̄i nomē p̄dicando ꝑagraſſet. mortalis vite curſum ꝑegit. eoq; in loco ſepultus cla
rere miraculis affirmat̄. Fuit aūt bernhardino generoſa inter ſenenſes origo. nec vera ē aſſertio eorū. q̄ pa-
triam illi maſſam fuiſſe tradunt. q̄uis puericie ſui ibi nōnulla rudimenta ꝑegerit. cum eſſꝫ mater ei⁹ maſſa
na ceterū pater ac maiores ſui longa ſerie inter nobiles ſenenſes habiti ſunt vbi ⁊ ip̄e natus. ⁊ maiori ex ꝑ-
te educatus. Cum adoleuiſſet iuri pontificio ediſcendo operā dedit. ſ; cum ſepultis parētibus fallaces hu
ius mundi blandicias. ⁊ inania eius eſſe ꝓmiſſa animaduertiſſet. diſtributa inter xp̄i paupes ſubſtantia.
diui franciſci religionē ingreſſus. traditam ſibi regulā exactiſſime obſuauit. declinanſq; maiores conuen-
tus. eorū ductor ac mgr̄ effectus ē. qui fratres obſeruantes appellant̄. maximū autē ei ſtudium in edocen-
dis pplis fuit. qui cum eēt facundia copioſus. ⁊ doctrina inſignis. incredibili oīm attentione audiebat̄. ⁊
quaſi alter paulus eēt vas electionis in admiratione ac reuerentia habitus ē. Tres eū ppli ſibi pontificē
elegerūt. vrbinas ferrarieſes ſeneſes. ſ; nō fuit ei cōſiliū. linguā q̄ toti poſſꝫ ytalie ꝯſulere vnā ītra vrbem cō
cludere. Regnū iā neopolitanū igreſſi ad felices alfonſi mirabileſq; rerū curſus ſtilū ꝯuertim⁹. Poſt bellū
nauale qd̄ ip̄e cū genuenſibus infeliciter geſſit. tanq; cognorit fortuna ſuū errorē. q̄ tanto principi moleſta

fuisset. nouercale odiū in maternū mutauit affectū ⁊ que illi aduersissima fuerit fecūdissima facta est. nā phi
lippus mediolanensiū princeps vbi captiuū regem ad se ductum ⁊ se victorē longe minorē victo animaduer
tit mox ex hoste factus amicus leberū esse regem iussit societateq̄ secū equis conditionib⁹ facta eū magnis
muneribus donatū a se dimisit. Jsabella interea ꝯiunx rhenati lothoringie ducis: qui cū alfonso de regno
contendebat ⁊ ꝑ id tempus in captiuitate philippi burgundie ducis detinebat̄ cū duobus ꝑuis filijs caie
tam venerat eaq̄ ꝑsidio firmata neapolim se ꝯtulerat. Sꝫ petrus arrogo frater alfonsi qui ex bello nauali
cū paucis triremibus euaserat. repata in sicilia classe ꝑter spem mutatus ab altera factione caietanoꝝ nocte
ꝓfectus eo caietā obtinuit ⁊ expulso hostiū ꝑsidio suū imposuit missis ad alfonsum nauibus que illum ex
portu venerij aducherent. Appulit paulopost caietā in eisdē nauibus. alfonsus deinde capuā petijt. que li
cet medio tꝑe ab ysabella ⁊ iacobutio candola accriter oppugnata fuisset. virtute tn̄ iohannis vintimilij ei⁹
loci ꝑfecti in fide ꝑstiterant. Jbi reimūdus nolan⁹ regulus alfonso recōciliatus est ⁊ mox scaphatū in insu
la sarni sitū castruq̄ maris in deditionē acceptū. Jsabella vbi se viribus alfonsi imparē se esse cognouit ab
eugenio romano pontifice auxiliū petijt qui vitelliscū patriarchā alexandrinū cū tribus milibus equitū ac
pari numero peditū ad eā misit. ꝓfect⁹ in agrū cāpanū patriarcha aliquot castella vi cepit. obsedissetq̄ ca
puā nisi iohānes vintimilius .dccc. equites quos regina ad eū transmiserat ex improuiso inuadens fudis
set cepissetq̄. Aggressus est tn̄ idē patriarcha iohānē anthoniū principē tarentinū ad montē fusculū ac eūꝫ
expugnatū in castris captiuū abduxit. eaq̄ demū lege dimisit vt frater eius quingentis equitibus stipēdia
pontifici faceret. Gerebant patriarcha ⁊ iacobus candola cōmuni ꝯsilio ⁊ amicis animis ꝓ regina belluꝫ
ꝫ interuenientibus simulatibus copias separūt. interea duoꝝ mensiū inducie inter patriarchā ⁊ alfonsum
facte. quibus durantibus patriarcha iacobutio reconciliatus iunctis cū eo viribus prius opprimere alfon
sum statuit q̄ recōciliationis ad eū noticia ꝑueniret. Erat alfonsus apud vicū iulianū tribus miliarib⁹ ab
auersa secutus in castrꝭ. cū sibi nunciatū ē hostes rupto induciaꝝ fedē aduētare sibiq̄ minime tutū expecta
re impetū. ob quā rē sublatis signis mox capuā se recepit. nō tamē absq̄ dāno suoꝝ qui postremū agmen
duxere. Exin cū patriarcha auersaꝫ sibi ad inhabitandū tradi ab Jsabella peteret iacob⁹ impediret rursus
inimicicie inter eos suborte sunt. ꝫ cū tranenses excepta arce alfonsum dn̄m appellassent ⁊ arx oppugnari
cepisset. patriarcha cū exercitu eo ꝓfectus obsidionē firmauit. cui ⁊ iacobus candola ab Jsabella rogatus
et iohannes anthonius vrsinus ⁊ multi alij se ꝯiunxerunt firmata obsidione cū iohannes anthoni⁹ haud
ex animo bellū gerere crederet̄ ⁊ naues regis aduentare tranensibus auxilio narraret̄. verit⁹ patriarcha ne
intercluderet̄ cū paruo nauigio ingressus mare tanq̄ pecunias ab eugenio petiturus in picenū adnauiga
uit. deinde se romā contulit. milites eius sine duce relicti ad candolā se contulerunt. Arx deinde alfonso de
dita est ⁊ iohannes anthonius ad eū redijt. Jnter hec rhenatus e captiuitate dimissus cū decē triremibus
neapolim venit ⁊ vocato a se iacobo candola ex eius ꝯsilio scaphatū petens in deditionē accepit. deinde in
sulmunensem ꝓfectus cū frustra vrbē obsedisset agrū vastauit incendio. nec alfonsus interea quiescebat. ꝫ
albano ac celano agro subacto ad castrū vetus ꝑuenerat in valle subletia sitū cui rhenatus oblata ꝓ milita
ri more cyrotheca preliū indixit. accepit alfonsus. sed que sunt singulari certamine an collatis signis cū to
to exercitu dimicandū esset se ad vtruq̄ paratū esse. Cūq̄ rhenatus respondisset vniuersi certaminis cū to
to exercitu fortunā se velle subire. rhenato renunciauit placere id quidē. sed qm̄ veteri more ei⁹ fuit qui ꝓ
uocet̄ diēꝫ ac locū prelij dicere. se cū exercitu inter acerras ac nolā ꝓficisci. qui campus lata planicie vtrisq̄
idoneus eēt. ibiq̄ eū ad diē octauū prestolaturū. Hinc orta dissensione cū rhenatus locū in quo alfonsus es
set ꝯstituendū diceret preliū impeditū est. Alfonsus in nolanū prexit. rhenatus in eū locū vbi alfonsi fue
rant castra duxit exercitū. atq̄ ita suo satis honori vter factū putauit. Exinde rhenatus in pelignos ducēs
castrū vetus subegit. Afonsus in vallem cardinā ꝓfectus arparidū oppidum vi cepit. ⁊ marinuꝫ boffam
vallis dn̄m captiuauit. Casertinum regulū in fideꝫ recepit. Jn lucaniā ducens oppidū anglū obsidione fa
tigatū obtinuit. Luceriam dedentibus oppidanis accepit. iam quindecim milia equitū castris eius erant.
quibus fretus absente rhenato neapolim petens cū petro fratre binis castris vrbem obsedit. decem triremi
bus in portu collocatis. oppugnat̄ vrbs magnis viribus. nec ciues seipos negligunt. Sed dum petrus
paululū a castris speculandi gracia in littore vagat̄ e carmelitano templo caput tormento ictus repente oc
cubuit. vir apud omnes ordines gratiosus ⁊ ad rem militarem natus. animi magnitudine ⁊ corporis ro
bore excellens. ad subeunda pericula impauidus. acer ⁊ manu promptus. cuius interitu consternato exer
citu eius diei dimissa est oppugnatio. Alfonsus vbi germani iacere truncū cadauer inspexit Ad hec inquit
ego te frater stipendia duxi vt esses q̄ mihi tuo sanguīe tuaq̄ nece regnū parares. recondiq̄ loculo corpus
iussit ⁊ in arcem maritimā deportari. cui post tempora nactus idonea dignum suo genere funus duceret.
Sequentibus ꝯo diebus cū oppugnatio repeteret̄ tanta vis imbriū cecidit vt necessario ab obsidione dis
cessum ⁊ res in religionē sit versa. Exin caynarum opp'dum tradente quodaꝫ milite multis oppidanis oc
cisis ab alfonso receptū est. ⁊ arx fame coacta in deditionē venit. Rhenatus interea ex peliginis reuersus
neapolim vbi que acta fuerant didicit Turrim cū vincēcij optune in mari sitā ad tutelam regie arcis vi ex
ꝑugnauit. deinde arcem ipam pluribus diebus oppugnans dedente profecto cui annona prorsus deerat
in potestatem suam accepit. Alfonsus vero cum frustra obsessis auxilium ferre conatus eēt in lucanos tra
ijciens salernitanos totamq̄ ferme prouinciā ⁊ brutioꝝ multos in dedicionem accepit. Jacobus aūt can
dola prestanti vir ingenio ⁊ a lr̄aꝝ studijs non abhorrens atq̄ imprimis rei militaris peritus. qui sb̄ bra
chio stipendia fecerat. dum castellum quoddam iacobi lagunisse oppugnare nitit̄ catarri ꝓ fluuio corrept⁹
occubuit. clarus profecto regulus ⁊ ingenti laude dignus. si q̄ta industria ⁊ rei bellice cognitio tanta illi
fides ⁊ in promisso constantia fuisset. Johannes vintimilius ⁊ ipe ꝑ idem tempus acerras prodentibus

oppidanis ⁊ arcem fame laborantē in potestatē recepit. Auersam q̄ꝫ a rhenato deficientes alfonsum intro
misere. qui arcem apprime munitam ⁊ forti ꝑ̄sidio defensam cū expugnare facile nō posset fossatis ingenti
bus exclusit ⁊ oppugnari quottidie iussit. Rhenatus ad anthoniū candole filiū in apuliā profectus. cū ni-
hil ꝓpterea ab oppugnatione arcis auerse cessari animaduerteret ꝑ candinam vallem ⁊ deinde ab alfonso
qui occurrerat impeditus ꝑ transuersos montes sequente anthonio in nolanum descendit. nec tamen ob-
sessis apud auersam opem ferre ꝑ̄sumpsit. cū alfonsus in castris illic potentior videret. Sed reuersus nea-
polim anthonium candolam de proditione suspectum ꝯprehendi ⁊ in carcerem retrudi iussit. que res mag̃
ei detrimento fuit. nam cum castra illius sub vrbem tumultuarent ducemq̄ꝫ suū reposcerent anthoni⁹ dimis-
sus est. qui ꝯtumeliam sibi arrogatam iniquo ferens animo mox ad alfonsum transiuit ⁊ arcem auersanā
septimo iam mense obsessam ei tradi curauit. ꝑsuaso ꝑ epl̄am xanto qui cū patre suo militauerat. ꝑ̄fectusq̄ꝫ
ibi presidij erat: desciuit tamen paulopost anthonius ab antonio. Alfonso deinde apud beneuentū ei recon
ciliatus est cū arcē proditione traditā. Ciues quoq̄ꝫ consternati in alfonsi potestatem venissent. quo tp̄e et
calathini adactis machinis ab alfonso expugnati sunt. ⁊ castellū padula ⁊ ante vrsariam castra posita. Frā
ciscus Sfortia rhenato amicus arianū troiā manfredamā luceriam ⁊ alia pleraq̄ꝫ oppida ꝑ id tempus ī apu
lia obtinebat. quorū custodiam cesari martinengo cū non paruo equitatu ꝯmiserat ip̄e in piceno agens. Ce
sar cum esset alfonso infestus bis extra menia troie pugnare ausus. bis ab alfonso ex acie fusus. turpi fuga
in vrbem se recepit. nec multo post vicarū oppidum resistentibus oppidanis vi captū ꝑ̄da militi permissa
feminarū decus regio more seruatū. Alexander aūt francisci sforcie frater sub vrbem thetini reimundū can-
dolam ac ricciū ⁊ iosiam cum copijs ad alfonsum euntes repente aggressus leui certamine fudit. riccium ac
iosiam preceps fuga saluauit. Reimundus interceptus est. qui cū esset anthonij candole patruus illū sc̄do
ab alfonso alienauit. Uenit ⁊ iohannes cardinalis tharentinus in regnum aduersus franciscum aquinanū
eugenij copias ducens. Sed occurrens alfonsus retro eū repulit. Exinde rupem vilhelmam in alto monte
sitam castellis circa occupatis fame coactam obtinuit. ⁊ paulopost capreas oppidū in insula eiusdē nomi
nis sitam tyberij quondam cesaris siue delitias siue latebras. nec moratus castra ad neapolim posuit. siml̃
q̄ꝫ puteolos obsedit. qui aliq̄ꝫdiu fortiter resistentes. tandem rei frumentarie defectione regi portas aperu
erunt. Turris quoq̄ꝫ quā vocant occanij recepta est. vrgebant̃ interea rei frumentarie inopia neapolitani.
nec spem aliam habebant q̄ꝫ vel genuenses mari vel franciscum Sforciani cū authonio candola auxilū ter
restri itinere allaturos esse. Auellus interea faber quidam cementarius quē fames neapolim exire cōpule-
rat. ad alfonsum ꝓfectus. si premium adsit vrbem paruo militum periculo capi posse demonstrat. deligūt̃
viri fortes ducenti qui cum auello eiusdem fratre ꝑ ostensum aqueductum nocte vrbem ingressi menia oc-
cupent. rex cū exercitu paratus signū expectat. illi in domum quandā ꝑuenīunt in qua vnica erat anus ⁊ a
dulta cum ea virgo. mater cū exclamare cepisset celeriter oppressa vocem emittere inhibita est. filia sua spō
te conticuit ⁊ iam sol exortus erat. nec amplius q̄ꝫ viri quadraginta ex omni numero puteum euaserant. q̄
nunciare ingressum regi debuerant. siue negligentia siue aliam ob causam nihil regi significauerunt. existi
mauit alfonsus aut cesos esse qui missi fuerant aut metu exilire non ausos. ꝓfectusq̄ꝫ ꝓprius vrbem ab ea ꝑ-
te que occupanda erat inuadit. Rhenatus cū ea manu quā ad subditos casus parauerat citato equo ad mu
ros contendit hostesq̄ꝫ procul amouit. ingens v̾o pauor ⁊ ꝯsternatio eos cepit qui e puteo euaserant. nec re
gredi in puteū ne armorū strepitu ꝓderent̃. nec erumpere ꝓpter paucitatem audebant. Alfonsus vt vidit ni
hil a suis intus misceri desperatis rebus in castra redijt. Rhenatus tanq̄ꝫ periculū depulisset relictis custo-
dibus ⁊ ip̄e in regiam concessit. nec mora nuncius ad alfonsum currens multos e puteo prodisse atq̄ꝫ in do
mo tacitos ob metū latere nunciat. Iterum igit̃ ad menia succurrit instaurat̃q̄ꝫ preliū vt erumpendi anim⁹
latentibus acuat̃. Interea filius eius quē nominauimus anicole a statione sua domū veniens pulsatis fo
ribus aperiri sibi expetit. mater ⁊ qui intus erant examinati quid agant nesciunt. vincit tandē ea sententia
vt reseratis paululū foribus manus ei iniȷ̄ciant eūq̄ꝫ ꝯprehensum tacere iubeant. ſ3 ille repente vt armatos
vidit trepidus refugit. hostesq̄ꝫ intra vrbem esse vociferat. ad rhenatū subito peruolat. queque viderit refert
at qui intus erant vno agmine raptim e domo ꝓsiliunt primoq̄ꝫ impetu menia ꝓpinqua vno tantū vigile
ibi reperto turrimq̄ꝫ occupant. Rhenatus eo nuncio ac tumultu excitatus ad menia celeriter reuersus im-
petum in hostes facit. alfonsus quo suis animos addat scalas admoueri impat. sed oppidani eā muri ꝑtē
facile tuebant̃. ⁊ qui ꝑ scalas in captam turrim euaderent grauiū saxorū deiectu obsistebant. dum pugnat̃
acriter obequitans menia alfonsus locū quendam neglectum esse aīaduertit. eoq̄ꝫ celeriter scalas admoue-
ri iubens murum obtinuit. iam qui turrim occuparant partim grauiter sauciati pugnā remiserant. partim
precipites e muro se dederant. Eratq̄ꝫ rhenatus eā turrim recepturus nisi a tergo subito cū ingenti clamo
re hostes iniecti terrorem intulissent. auxit ⁊ trepidationem oppidanorū vnus ex alfonsi militibus qui per
menia vrbem ingressus conscenso equo quē vacuū forte inuenit in hostem inuectus oppinionem ꝑ̄buit ꝓ-
ximę porte capte atq̄ꝫ infracte. Nō tamen rhenato defuit animus ſ3 cohortatus qui aderant in hostes forti-
ter irruens eorū impetum paululum repressit. mox v̾o crescente hostiū numero suos exterritos aīaduertit
sensim referre pedem capit atq̄ꝫ ꝑ diui ianuarij portam hostiū compluribus in arcē regiam cū paucis se re
cepit. tum ⁊ a fori boarij porta ⁊ ab alijs diuersis muri partibus irruptio facta atq̄ꝫ ad ꝑ̄das discursū ē. a
cedibus tamen tēpatum. Mox v̾o ingresso rege ⁊ prede quoq̄ꝫ finis factus. Insignis huius anni memoria
expugnatione tante vrbis que eo modo capta est quo annis antea nulle ꝑ belisarium e gothorū manibus
erepta fuerat. xl. ⁊. cccc. supra millesimū ab ortu saluatoris xp̄i. Is annus erat ab initio cepti belli vnus et
vigesimus. Postridie due ingentes onerarie naues a genuensibus misse cum frumento applicuerunt. que
cognita vrbis captura sub arcem concesserunt. rhenatumq̄ꝫ omni spe recuperande vrbis abiecta inde ad-

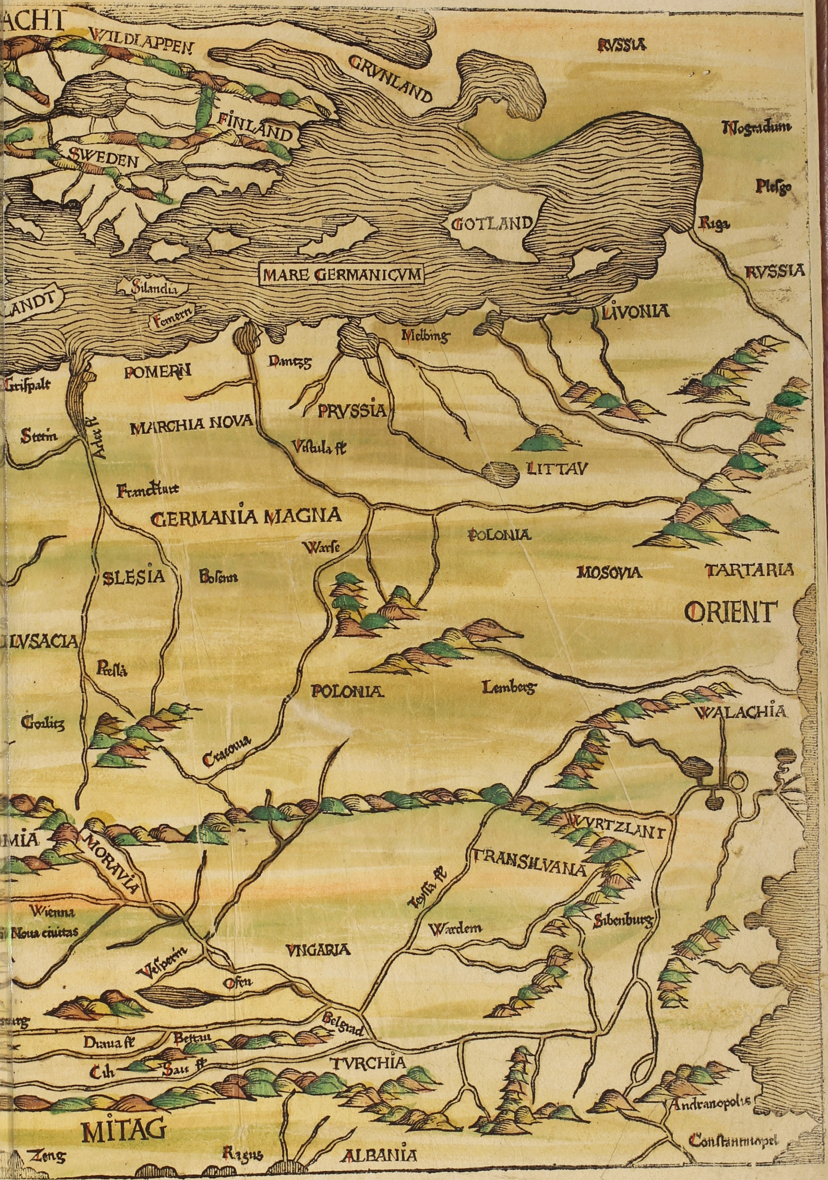
duxerunt. Tres adhuc arces in fide rhenati ꝑseuerabant. capuana. mõtana. regia. sed capuana pactis pau
coꝝ dierum inducijs ante rhenati abitum sese dedit. Regia aliq̃diu postea ⁊ montana tardius recepte sunt.
Rhenatus ad eugeniũ florentie morantem sese contulit. Exinde in galliã vlteriorem abijt. Alfonsus muni
ta neapoli aduersus anthoniũ candolam ducens ad carpenonũ castra posuit. vbi cũ facta pugnandi ab an
thonio copia ineundum certamen reguli dicerent nisi princeps adesset. ego inquit alfonsus qui militi ani
mum addere consueui. iam ꝑsentia mea terrorẽ adhibebo. absit a nostro sanguine ea vecordia. moxq; gale
am induit signumq; pugne dedit. certatum est aliq̃diu nutante victoria. Postremo fuso hostili exercitu an
thonius ipe captus est. cui erroris veniã postulanti non modo ignouit alfonsus verũ etiã oppida q̃ a patre
accepta hereditario iure possidebat reliquit ceteris captiuis ꝑhumaniter habitꝭ. nec quicq; ex anthonij sup
pellectile que ingens erat preter cristallinum calicem cepit. Post hec Pelignos Marsosq; subegit. Man
fredoniam ⁊ subinde arcem in potestatem recepit. omnesq; belli reliquias in apulia extinxit. ac pacato vbi
q; regno neapolim rediens in triumphantis morem exultante populo magnificentissimis apparatibus in
gressus est vrbem. Post hec de pace in alfonsum ⁊ eugeniũ actũ ludouicus cardinalis aquilegiensis ⁊ sua
virtute ⁊ pontificis auctoritate potens. idcirco ad regem missus eam confecit. Leges pacis in hunc modũ
dicte. Eugenius pontifex alfonsum regem neapolitanũ decernat appelletq;. Ferdniando regis filio cui rex
post mortem regnũ destinauerat potestatem succedendi faciat. Terracinamq; regno adijciat. Alfonsus con
tra eugenij auctoritati se subijciat atq; opituletꝛ ad agrũ picenũ quẽ Sforcias occupauerat vendicandum.
Si qñ pontifex aduersus turchos aut afros bellum suscipiat rex cum classe adiuuet. Sacerdotes regnoꝝ
suoꝝ sub concilij ꝑtextu basileam ꝓfectos reuocet. nec patiatꝛ tres ex suis qui cardinales sub amedeo sub
andiensi creati fuerant reuertentes ꝓ cardinalibus suscipi haberiue. matricem ciuitatem ducalem atq; acu
mulum in marsis oppida romane ecclesie tradat. Traiecit deinde in picenũ alfonsus ⁊ que supra relata sũt
felici cursu ꝑrexit. Exinde domum rediẽs cũ genuensibus duce raphaele adurno ea lege pacem fecit vt bel
lo ablato nemini petendi ius esset nec regis hostes genuensis populus nec rex genuesiũ recipet illos. nec
comeatu adiuuaret. Genuenses regi quotannis dũ viueret honoris gratia pateram auream dono darent.
ac neapolim mitterent. Post hec anthonius paterna stirpe centilia ꝑ matrem vintimilius. qui multa in a
pulis egregia facinora alfonsi gracia affecisset ad fontẽ populi nõ ꝓcul a theano quo iussi erant regni prin
cipes couenire cũ equitibus tricentis ꝓfectus tanq; vnus ex purpuratis auctoritate maioꝝ interficere cõ
stituisset. apud regem accusatus clã fugiens catãganũ ditioni sue oppidũ repetijt. extinctasq; regni lites ex
citare conatus nõ solũ vicinos proceres ꝫ venetos ⁊ alios italie potentatus vt in regẽ arma susciperent ⁊ lit
teris ⁊ nuncijs inuitauit. ꝫ frustra illi cuncta successere. nã cum copijs rex aduersus eũ profectus ⁊ crotanaꝫ
vrbem ⁊ omnẽ ei reliquũ agrũ ademit ipmq; in catãtiano reclusum ad deditionem nulla conditione interue
niente compulit. Johãnem vo nuceũ qm̃ ꝯtumatie anthonij suasor fuerat oppidis omnibus exutuꝫ regno
excedere iussit. Secuta est paulopost ꝓfectio regis in tusciam. de qua suo loco relatũ est. vnde reuersus non
multo tempore interiecto Fridericũ impatorem ⁊ leonorã impatricem ex sorore sua neptem ad se venientes
tanto honore excepit q̃tuꝫ referre vix oratori maximo facundia suppetat. donatosq; magnifice ambos a se
remisit. Exinde q̃uis pacem vt ꝑdictũ est florentinis petentibus dedisset. cuꝫ tñ capta mediolanensi vrbe a
francisco Sfortia leonelli marchionis esteñ. interuentu cũ venetis positis inimicicijs fedus inisset alterum
tamẽ in tuscia bellũ gessit misso in eam expeditionẽ Ferdinãdo filio. de quo satis inter res ethruscas cõme
moratũ est. Soluta est ⁊ pax cũ genuensibus capta naue que de chyo insula genuam petebat vt postea refe
remus. Ob quã rem cõmota republica genueñ. Johannes philippus flisca gente ꝓgnatus cũ quatuorde
cim altissimis nauibus in portũ vsq; neapolitanũ adnauigauit. ibi vt regis triremes onerariasq; naues in
cenderet. ꝫ repulsus tormentis eneis inglorius abijt. nec multis post diebus classis regia ad montẽ cyrceũ
sex genuensiũ naues insecuta cũ homines effugissent demersit diuiti preda in eis recepta. Quibus ex rebus
q̃q; de pace tota ferme ytalia conuenisset inter genuenses tamẽ ⁊ regẽ concordia fieri non potuit. Sed cuꝫ
genuenses exules ad regis opes confugissent classis ei concessa est que ligusticũ vexans litus. etiaꝫ vrbem
ipam vt relatum est oppugnare nõ dubitauit ⁊ nunc maioribus viribus idem bellum repetitꝛ. Fuit autem
alfonsus cũ Fridericus imperator ad euꝫ venit annis circiter octo ⁊ q̃nquaginta natus. corpore gracili vul
tu pallido. ꝫ aspectu leto. naso aquilino ⁊ illustribꝰ occulis. crine nigro ⁊ iam albicanti ad aures vsq; pro
tenso. statura mediocri. cibi potusq; temperans. nec vino vsus nisi aqua multa ꝑdomito. litteris ꝑ omnem
etatem operam dedit. Grãmatice apprime peritus q̃uis latine ꝑraro loqueretur. historias omnes coluit.
nec poetas aut oratores ignorauit. dyaleticos nodos facile soluit. nihil ei abditũ in philozophia. archana
theologie ꝑscrutãs. omnia de ꝑscientia dei. de libero hoĩs arbitrio. de incarnatione verbi. de sacramento al
taris. de trinitate. de difficilimis questõnibus ꝑcontãti ⁊ ꝑsto ⁊ sapienter occurrit. in responsionibus dan
dis q̃uis breuis ⁊ circũfusus. nunq; tamẽ diminutus. Sermone blandus tersusq;. Summa ei cura ne q̃s
piam ab se abiret. ingratas petitiones differre maluit q̃ negare. Fauit religioni. rem diuinam diligẽter cu
rauit. Sacerdotalia indumenta ⁊ altaris ornamenta ea parauit quibus ꝯpari alia nulla queant. Sacram
ac domesticam suppellectilem auream ⁊ argenteã admirabilẽ ⁊ incredibicẽ composuit. margaritas vnio
nes. adamantes ceterosq; lapides ꝑciosos toto orbe quesitos coemit. sacelli in quo sacris interfuit ⁊ aula
rum quas incoluit parietes diuitibus atq; aureis pannis ornauit. Vestiuit seipm nitide magis q̃ ꝑciose.
serico raro vsus aut ostreo. paludamento. venationi magnã vite sue partẽ consecrauit. In bello seuerus ⁊
asper. in pace clemens ac mansuetus. pepcit facile his qui contra se arma tulerant. humanũ sanguinem in
uitus fudit. scelera tñ odit. nec impuue subditos delinquere passus est. Regnũ quod multis antea seculis
spelunca latronum fuerat adeo pacatum securumq; reddidit vt quacunq; iter habeas nullus ꝑdonuꝫ metꝰ

adsit. Legatis omnibus ad se venientibus sumptus oppipare prebuit. Apostolicis qui cardinales essent obuiam extra vrbem profectus quasi patres honorauit. naues insolite magnitudinis fecit. ⁊ quas qui ꝓcul inspiciat sublimes esse arces ꝑ mare vadentes arbitref. Edificauit plurib⁹ in locis. ſ in neapoli supra q̄ dici possit splendide ac magnifice arcē regiam cui nouo castro fuit nomen a fundamentis eiectā iterū erexit. tum opere mirabilē. inexpugnabilemq; tum sumptu magnificentissimā. turribus orbiculari forma ex lapide quadrato. mirifica structura atq; artificio muriq; crassitudine inaudita ⁊ ingenti arcu triumphali ex marmore candidissimo excitat. Reformauit ⁊ arcem sancti saluatoris in mari exono nuncupatū. cuius inexpugnabilis situs ad vsum magnificentissime regie redactus est. Ampliauit ⁊ vrbis portum obiecta ī ꝓfundo maris altissima mole. crassissimo muro. turribus munita. salubritatē vrbi exiccatis paludib⁹ reddit. Magnus ꝑfecto princeps ⁊ in vtranq; fortune partem ꝓbatus. qui inter cetera sibi aduersancia etiam terremotum anno ab hinc scdo passus est. toto ferme regno qualē nec nostra nec patrū nostroꝝ memoria visuz auditumue ferunt. nā ⁊ multa regni oppida funditus corruere. inter que arrianū ita absorptū est tanq; scismate periisset. Cara ciuitas absq; insigni ruina supfuit. circiter. xxx. milia hominuz inter cadentia tecta perisse ferūt. neapolitanoꝝ nobiliores edes discisse disiecteq; sūt. nec tēplū ī ea vrbe lesionē nō sensit. ſ hodie iam ciuitas ferme refecta est ⁊ ciuiū diligentia ⁊ regis liberalitate. Ceterū clarissimi regis qui seculum nostrū veluti sidus q̄ddā ꝑfulgidum illustrauit. haud ab re fuerit q̄ breuissime velut in epilogo p̄clara facinora ꝑcurrere q̄uis temporis a nobis recepti pleraq; modū excedant. ex quibus illustriora huiuscemodi sūt. Adolescens mortuo ferdinando patre aragoniā ⁊ que ab illo in hispania regna suscepit cū aliq̄diu sapiēter administrasset adoptatus in filium a iohanna neapolitanoꝝ regina dissuadentibus amicis expeditionem in ytaliam suscepit regine opem tulit. Ludouicū ducez andegauensem. qui regnū sibi hereditario iure debitū affirmabat. pluribus preliis afflictū expulit. reginā que malo vso consilio ab se defecerat nō tam puniuit q̄ cohercuit. Rhenatū alterū regni emulū armis victū cedere compulit. Johannem vitelliscū alexandrie patriarcham magnis copiis insultantem regno fugauit. Caietā bis cepit. semel acri pugna deuictam et iterū ciuitatis parte vocante cum defecisset neapolim q̄uis rhenatus ⁊ magnus inesset popul⁹ expūgnauit. Johannē fratrem nauarre regē in hispania laborantē armis adiuuit. Massiliā insignem ꝓuīcie ciuitatem noctu adorsus obtinuit ac diripuit. ad insulam gerbim quā veteres lothophagiten appellauerunt a cōtinenti affrice quatuor milia passuum distantem obsidione amouit. Hoforiū prouincie regem cū copiis aduentantem in ꝑximo littore victum ex minoribus castris ad maiora fugere compulit. Nec diu p⁹ ex eisdez barbaris tributa suscepit. Ab eugenio pontifice maximo. qui sibi de regno contrarius esset. quas tandem voluit leges pacis accepit. Franciscum Sfortiam ex agro piceno armis deturbauit. ⁊ in albania ⁊ in oriente ꝑ suos duces turchis infestus non parua eis damna intulit. Bis florentinos ob res gallicas armis afflixit. Bis eis pacem petentibus dedit. Sed maius omnibus est ⁊ admiratione stuporeq; digni⁹ quod prelio nauali a genuensibus vt ante diximus supatus ⁊ in philippi mediolanensium ducis captiuitatem adductus mox liberatus potentissimo regno potitus est ⁊ a victoribus victor tributum accepit. ⁊ adeo erga phillippum gratus inuentus vt ab illo supma voluntate heres sit nuncupatus. Vera gothoꝝ soboles ex quibus deriuatum esse regiū hispanie sanguinem vnde alfonsi origo est haud quaq; ambigunt. Illis ⁊ prelio vincere ⁊ regna sibi subiicere propriū fuit. quoꝝ vestigia ferdinandus imitatus haud dissimilem filiuz genuit. q̄ndo ⁊ ipe aragoniaz Cathaloniam Ualentiam Siciliam. Alfonsus vero eam ytalie partem. que olim magna grecia dicta est pugnando. instando. vicendo sibi subiecit. ⁊ magister ytalice pacis fact⁹ hispanicarum quoq; rerum moderator et arbiter esse videtur.

Declaratur⁹ situ̅ ymagineq̄ꝫ germanie in seq̄nti tabella depicta̅. occurrit dictu̅ strabonis libro septimo.
germani gallica̅ natione̅ imitantes. corpore procero. coloreqꝫ flauo. In reliquis rebus ⁊ forma ⁊ mo
ribus ⁊ viuendi ritibus gallis pares sunt. Ideo romani eis hoc nome̅ iure indidisse videntˀ. cu̅ eos galloꝝ
fr̄es eloqui volueru̅t. legitimi em̄ fr̄es romano s̄mone germani dicu̅tur. Est au̅t germania a vetustis reruꝫ
scriptoribus multu̅ neglecta. qꝛ tunc interna ⁊ penetralia eius fluminibus impedita. siluis ac paludib⁹ in-
uia. barbarico ⁊ pastorali ritu. nec nisi ad claroꝝ animu̅ ripas culta era̅t. Reiecto au̅t ydoloꝝ cultu. religio
neqꝫ catholica mitior facta. quantu̅ coaluerit nemo est qui ignorat. Latissima e̅. habe̅s ab orie̅te sarmatas
⁊ pannonios inferiores. a meridie alpes. ab occide̅te gallias. ad aquilone̅ oceanu̅ germanicu̅ ⁊ sinu̅ balti
cu̅. que̅ orientalem dicu̅t. Amnes in ea totius europe clarissimi rhen⁹ danubi⁹ albis alijsqꝫ innu̅erabiles ⁊
memorandi. Rhen⁹ incꝫ fontes habet in monte septimo altissimo alpiu̅ iugo. In cuius vicinio ꝓdeu̅t ro-
danus gallia̅ lugdune̅sem narbonensemqꝫ alluens. Sil'r padus ytaliaꝫ rigans. Ticinus qui padu̅ ꝓpe
papia̅ influit. Athesis q̄ per agru̅ tridentinu̅ verone̅semqꝫ tande̅ in adriaticu̅ mare exonerat. Defluit aute̅
rhenus ad aquilone̅ auido meatu per conualles ⁊ abrupta montiu̅. Curie̅semqꝫ percurre̅s agru̅ nauiga-
bilis efficitur. Moxqꝫ duos lacus ꝓclaros efficit. venetu̅ ⁊ acromu̅ hodie lacu̅ bodme ⁊ cellenseꝫ vocatos
Relinque̅s in medio constantia̅ vrbe̅ concilio martini q̄nti insignem. Deinde flexuoso littoꝝ amfractu. va
rijs montiu̅ rupibus incitatus. terribili fremitu eructuat. crebrisqꝫ recessibus alueu̅ suu̅ excauat. Iteꝝ per
augustam raurica̅ hodie Basileam nobile̅ vrbe̅ defluens. resistentia sibi littora rodit. alueosqꝫ sibi nouos
magno accolaꝝ damno querit. Argentinaqꝫ Spiram wormacia̅ Maguntia̅. Confluentia̅. Coloniam no
bilissimas germanie ciuitates preterfluens. assumptis multis nauigabilibus amnibus. vt Meno. Neca-
ro. Limago. Mosella. Masa alijsqꝫ. In oceanu̅ germanicu̅ multis hostijs effunditur. factis insulis. qua-
rum alique a frisijs. alie a sycambris. i. gelrensibus. alie a Batauis hodie holandrinis incolu̅tur. ¶ Oc-
currit secu̅do danubius celebratissimus Europe fluuius. cuius fontes in iugis montis arnobe vbi caput
hercinee silue. in villa vulgo Doneschingen latine danubij locio. fluit auteꝫ ab occiduo in oriente̅. primo
lentus ad duas dietas Vlma̅ vsqꝫ celebre sueuoꝝ oppidu̅. Ibiqꝫ auctus blauio hylaro alijsqꝫ fluminib⁹
statim nauigabilis efficitur. per innumerasqꝫ lapsus gentes. nobilissimasqꝫ ciuitates allue̅s immenso aq̄
rum auctu sexaginta amnibus receptis. pluribusqꝫ eorum nauigabilibus tandem in pontum euxinu̅. va-
stis sex ostijs euoluitur. ¶ Occurrit tercio albis fluuius cuius fontes in montibus diuidentibus Slesiaꝫ
a Bohemia. cum fluuio multauia. bohemia̅ mediam rigat. tandemqꝫ per scopolosos recessus silue bohe
mice penetrans Missena̅ inclitam vrbem. Magdeburgu̅dumqꝫ ast alias marchie et saxonie ciuitates al-
luens. in oceanu̅ tandem germanicu̅ ꝓpe hamburga̅ influit. ¶ Sunt item alij amnes clarissimi. quoꝝ fon
tes breuitatis gratia omitto. ¶ Occurrit quarto loco silua hercinia qua̅ hodie circa caput ⁊ fontes danu
bij inquilini siluam nigram nominant. s̄cd̄m pomponiu̅ mellam dieru̅ sexaginta iter occupa̅s maior ⁊ no
tior alijs. Sortitur au̅t alia ⁊ alia nomi̅a prout germanos accedit ⁊ diuidit. habet ⁊ multos ramos ⁊ cor-
nua. quibus alia indigene dant nomina. a capite em̄ ortus sui vsqꝫ ad necari fluminis ripas percurre̅s. no
men silue nigre obseruat. a ripis vo Necari vsqꝫ ad menu̅ flumen vulgo nomen Ottenwald. a Meno vo
vsqꝫ flumen Lonam prope Confluentia̅ westerbald latine silua occidentalis vocitatur. Postea flectit se ad
orientem. diuidensqꝫ franconiam ab Hassia. Item franconiam a Thuringia iterum aperit se medium ⁊ in
modum circuli vt in sinu̅ recipit bohemia̅ pestea in montibus Morauie percurrit per mediu̅ pannonioꝝ a
dextris. ⁊ polonoꝝ a sinistris. vsqꝫ ad dacos ⁊ getas. aliud atqꝫ aliud nomen sibi vendicans. ¶ Est autem
germania regio totius europe permaxima. que tu̅ confinio societateqꝫ romanoꝝ. tu̅ sacra religione ad eaꝫ
humanitate̅ est redacta. vt que̅admodu̅ numa pompilius feroce̅. indomitu̅qꝫ romanu̅ populuꝫ religione ⁊
iusticia gubernauit. Ita religione germanica barbaraꝝ vicinaru̅qꝫ sparsa congregauit imperia. ritus mol
liuit tot populoꝝ discordes ⁊ feras lignas. sermonis sui co̅mercio ad colloquia contraxit. humanitatemqꝫ
eis dedit. ¶ Est item germanie locus nobilis. precipue vbi fluminibus irrigatur. Magna enim ⁊ beata illi
amenitas. celo temperies. campis fertilitas. colles aprici. saltus innoxij nemora opaca frumentoru̅ omnis
generis habundantia. vitiferi colles. amniu̅ fontiu̅qꝫ vbertas. tota̅ eam perfundens. vndiqꝫ negociationi
bus. co̅mercioqꝫ potens. bona hospitibus. mitis supplicibus. neqꝫ ingenijs. ritibus. viris. precipue i̅ re
bellica alicui nationi cedens. Metallorum item oi̅m fertilitate nullis cedit terris. Vniuersa em̄ ytalia. gal-
lia. hyspania item alie atqꝫ alie nationes. argentu̅ quasi omne ex germanie negociatoribus habent. Simi
liter cuprum stannu̅ habundat. Item mineris salis. quorum fontes copiosissimas habet. Sola item sine
externis auxilijs. tot equitum. tot peditum armare potest. vt extraneis nationibus facile resistere possit.
Plura ⁊ immensa dicenda forent de religione. iusticia. fide. que omnia ne tedij arguar omitto.

Josephus Legl S: Th: ac J.U: Stud: Ingolst: Schrobenhusanus Boj. a° 1760 in hunc Librum inscripsit titulum.

VSLANT
NORWEGA
IBERNIA
SCOCIA
ANGLIA
DACIA
OCEANVS GERMANICVS
LVNDEA
Hamburg
Lubick
HOLAND
Traiectum
Monstr
FRISIA
Albis fl
Brug
Antorf
Calis FLANDRIA
OCCIDENT
Tibulla fl
Leodiu
GELRIA
WESTVALIA
Colonia
Visurgus fl
Masa fluuius
BRABANCIA
PICARDIA
NORMANDIA
FRANCIA
Aquisgranu
MARCHA
SAXONIA
GERMANIA MAGNA
BRITANIA
Paris
Lutzelburg
Trier
Marburg
Palantina
Braunschweig
Mosella fl
Francfurt
FRANCONIA
Erfort
Orliens
Secana fl
Metz
Mentz
Menus fl
Heidelberg
Herbipolis
Sala fl
MIXIA
Tors
Speier
Bamberg
Eger
Neccarus fl
Nurmberg
Sona fl
Argentina
BVRGVNDIA
Basilea
Nordling
Praga
Salin
SWEVIA
Vlma
Danubio fl
Lucern
Lion
Rodang fl
Vesontz
Zurich
Limag fl
SVEVIA
Ratispona
BAVARIA
Constancia
Bern
Liau fl
Augusta
Renus fl
SVEITZER
Isara fl
Genf
Iler fl
Isar fl
Monchen
Saltzburg
Enos fl
Auinio
Duencius fl
Athesis fl
Villach
Murfl
PROVINCIA MASSILIA
LONGOBARDIA
Ianua
Verona
Vincencia
Venecia
Badua
Triest

ACHT
WILDLAPPEN
RVSSIA
GRVNLAND
FINLAND
SWEDEN
Nogradum
Plesgo
GOTLAND
Riga
RVSSIA
MARE GERMANICVM
Silandia
LANDT
Pomern
LIVONIA
Melbing
Dantzg
POMERN
Grispalt
PRVSSIA
MARCHIA NOVA
Stetin
Vistula fl
LITTAV
Franckfurt
GERMANIA MAGNA
POLONIA
Warse
SLESIA
Bosenn
MOSOVIA
TARTARIA
ORIENT
LVSACIA
Presla
POLONIA
Lemberg
Gorlitz
WALACHIA
Cracovia
WVRTZLANT
MIA
MORAVIA
TRANSILVANA
Wienna
Nova civitas
Wardem
Sibenburg
VNGARIA
Vesperin
Ofen
Belgrad
Draua fl
Bettau
TVRCHIA
Cili
Sau fl
Andranopolis
MITAG
Constantinopel
Zeng
Ragus
ALBANIA

ADest nunc studiose lector finis libri Cronicarum per
viam epithomatis et breuiarij compilati opus quidem
preclarum. et a doctissimo quoque comparandum. Continet
enim gesta. quecunque digniora sunt notatu ab initio mundi ad
hanc usque temporis nostri calamitatem. Castigatumque a viris
doctissimis ut magis elaboratum in lucem prodiret. Ad in
tuitum autem et preces prouidorum ciuium Sebaldi Schreyer
et Sebastiani kamermaister hunc librum dominus Antho
nius koberger Nuremberge impressit. Adhibitis tamen vi
ris mathematicis pingendique arte peritissimis. Michaele
wolgemut et wilhelmo Pleydenwurff. quarum solerti acu-
ratissimaque animaduersione tum ciuitatum tum illustrium
virorum figure inserte sunt. Consummatum autem duodeci-
ma mensis Julij. Anno salutis nostre. 1493.